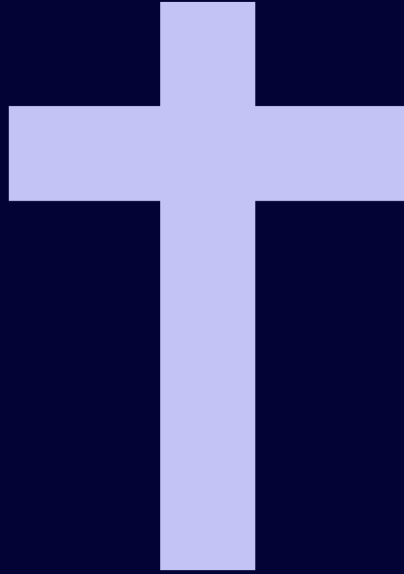

SISIPAC AC QELIA

The New Testament and Psalms in the Kube Language of Papua
New Guinea

SISIPAC AC QELIA
The New Testament and Psalms in the Kube Language of Papua New Guinea
Buk Song na Nupela Testamen long tokples Kube long Niugini

copyright © 2012 Global Bible Translators

Language: Mongi (Kube)

Translation by: Global Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-11-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 28 Dec 2024 from source files dated 31 Aug 2023
0403b50f-078d-52e2-a203-056e8a430665

Contents

front	1
Legic	2
Mataio	107
Mareko	161
Luka	194
Yohane	253
Méliméli icac ai	293
Roma	347
1 Korinti	371
2 Korinti	395
Galatia	411
Efeso	419
Filipai	427
Kolosai	433
1 Tesalonika	439
2 Tesalonika	444
1 Timoteo	447
2 Timoteo	454
Tito	459
Filemon	462
Hebiraio	464
Yakobo	482
1 Petero	489
2 Petero	496
1 Yohane	500
2 Yohane	506
3 Yohane	507
Yuda	508
Ac Saṇa	510
Read the New Testament	537

**Sisipac Ac Qelia
Sampela hap Buk Baibel
long tokples Kube long
Niugini**

**The New Testament and
Psalms in the Kube
language of Papua New
Guinea**

Global Bible Translators

Sisipac Ac Qelia

Sampela hap Buk Baibel long
tokples Kube long Niugini

The New Testament and Pasmalms in
the Kube language of Papua New
Guinea
[iso]

Translation: © 2012, Global Bible
Translators

Print publication, 2012, Global Bible
Translators

Web version
2017, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).

- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.

- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.

- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://tokplesbaibel.org>. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.

Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Legic Kiwi 1

1

(Legic 1-41)

Héna éréhéc.

¹ Ic ségi ségiyaguc imi ic zipilin zapalaña ionac ninin arenjia imi ménda méndacma kemma, késpedesic ic ionac kekecac hénaiguc momacnec ménda namma, zédesi ic iniguc* momacnec ménda tacanzac.

² Nén Yaweac† héna acwac‡ ewa siña heyu, siñi kaiwe séc héna ac imi zéniñanzac.

³ Inén ic hésa doku téfara giñgiñaguc himicgic nañanzac ésécnec haréña ménda bura tiyu naléya méndacma héla gocmia haianzac. Inén imuac me imuac ai meyu hiabianec saima keñanzac.

⁴ Nén ic zipilin zapalaña imi imuhuc qahac. Inén imi gorosña sénéwéra luhucnéñ mihilanjéyu keñanzac ésécnec.

⁵ Imuac niñac ic zipilin zapalaña ieneñ imi Anutunén kitiwa biria melen ésécmiyu hia ménda nañselimu. Wañu késpedesic ic ieneñ ic solaña iniguc momacnec kecmuac séc qahac.

⁶ Ic hiabia imi Yawenén inicgaleñ wañ ésécmiñanzac, nén ic zipilin zapalaña imi eneñ tima keñanzu héna imuac tetcgia imi humu qai wawaña.

2

Anutunén Kristoac sisipac ac ézéyec.

¹ Némac niñac baera baera ic embac ieneñ qegetali ac qeweloña wamma, imuac ic embac ieneñ ai gorosña imuhucyawac niñareñ wañanzu?

* **1:1:** Hebiraio aciguc; Ionac tataciguc. † **1:2:** Yawe; Anutuac qara, kiwi téréyaiguc ogic hezac, néñ qac téréya imi ménda olomma Miñ Kewu zéanzu. ‡ **1:2:** Héna ac; Hebiraio aciguc Tora, Moseac kiwi ura 5 Anutuac ackuažéc imuac hénihéniaguc hezac imuac qara.

² Wañu Yawe zéma iwac halécnén météré mima gésimimia iorac hazéc wañ érécmima baecac ic kewu ieneñ zéréñqéréñ wamma nañgic, baecac galeñhéra ieneñ momacnec toroqe amuma yomuhuc emininzu;

³ Sen hésa qaté nénécmizac imi qetecgéma hésa selia ziki sipac menénéc mizac imi hulac gilidacbiñ.

⁴ Wañu ou kurumenjiguc taczac inén desi ésécmiyac. Miñ Kewunén isocfagociguc onopoczac.

⁵ Inén qeri geric wamma ac wañ ésécmiyac, tericgé ésécmiima yomuhuc zézac;

⁶ Nenaoc, nena ic kewu, nuac baec boña téréya Zioniguc kumuwa zanzac.

⁷ Imuac ni miñ kewuac zézé seli ac imi zéau ésécmiwa baec séc kenzac. Yawenén yomuhuc nézézac; Gi imi nuac nañna. Deguc ni héri haima mihicñi géñzua.

⁸ Zéwelecnénna neñ nuac mératéc baec séc ic embac hénia hénia imi gémba guac buña wandacmu. Wañu baec tetcgia séc moczoñ guac buña wandacmu.

⁹ Wañu geñ aiñ qarucganén hazéchécga unuwésémañ. Kewuc nomuñ ésécnec qéséñénécmina.

¹⁰ Imuac baera baera ic kewu ini niñtegitic qinjegic ginaguc wammu. Baera baera galeñ ini goro ac imuac gezac haimu.

¹¹ Bac yandi yandi wamma Yaweac welen qemima, bac yandi yandi wamma zézé ségiségi wammimu.

¹² Qeri geric wañ ésécmiyu baec hénaginaiguc biriwu niñac. Iwac naña kiricne mima welen qemimu. Qeri birianén élanzañnec geric bélañ ésécnec yacma onowac niñac. Iwac muru héima nañanzu imi eneñ moczoñ ségiségi ginaguc wammu.

3

Hazéc hécgina ieneñ helanzu

énécmigic Anutuac muru héima nammū.

¹ (Dawidinéh eneya nanja Apsaloma wésia igucnec néngacma keñec nalé imuaru oyec.) Yawe, hazéc hécna imi yei sasala yanda. Ic embac hazéc wannémma yaré qewiñ zéma yacma nanzu imi sasala yanda.

² Ic embac sasalanéh nuac* yomuhuc zéanzu; Anutunéh anğéña ménda tianzac. (Ohec)

³ Néh Yawe, gi imi nuac saiwa, nuac edamuna, nuac orucna meyac néñanzañ.

⁴ Ni Yaweac kucnec ewa ewananéh qacma héiwa, inéh iwac baec boña téréyaiguc† acna melené néñanzañ. (Ohec)

⁵ Ni ama siñiyu gau heanzua. Wañu Yawenéh néngalené waññeñu siñunec muñguc yacanzua.

⁶ Hazéchécna tausenja tausenja ienené lelecgé néngic, néñ ni bac yandi yandi ménda wañanzañ.

⁷⁻⁸ Anğéh titi imi Yawe guac murunec. Miñ kewuac mériané imi ic embachécga qacginaiguc mama heanzac. Imuac niñac, Yawe, gi yacna! Oh nuac Anutu, ni anğéñna tina. Nuac hazéchécna nekañgina kuma ic zipiliñ zapalaña ionac zécgina hézengéna.

4

Zérabéra naléiguc ewa éréhéc qahac zéwelec wañec.

¹ (Legic galeñawac; wañgoñ hésiaguc, Dawidiac legic zéra.) Anutu, nuac solaña miñina, ni guac qacma guruwa acna melené némbésémañ, ni baec wéñwéñgiaiguc kecha baec kondonja mihicñi nénec, imuac ewa hia niñnémma zéwelecna niñna.

² Baec ic ionac nanhéra* ini nalé dahecac séc gamu qeqe mihicñi némmu? Nalé dahecac séc edamuna imi melençic gamu qeqeac buña

* **3:2:** Hebiraió aciguc; Kekec unjanawac. **3:4:** Zion baec boña, imuac qahaiguc Dawidiac demin selia neuñ kiroponéh lelecgéma nanzac.

* **4:2:** Ac haka silicginaiguc ic tosara kuc buñaginaguc

wañu, haka biriawac siña nimma baniara méndac énécmima kecmu? (Ohec)

³ Yawenéh eneya niñac wamma siñ niñmianzac i gésimiyec imi niñasarimu. Imuac ni zéwelec wamba Yawenéh nimma kecanzac.

⁴ Ini bac yandi yandi wamma kápésic ménda wammu. Gauginá hewiñ zé emma acgina qaiyu bénzéhñec qeriginanéñ zéma nimmu. (Ohec)

⁵ Miñ Kewuac muru hakagina solaña iminéñ mulu ésécñec haimimu. Yaweac muru héima nammu.

⁶ Ic embac sasalanéh Mérénené haka silic hiabia méné nénézéyu hémbiñ? zéanzu. Imuac Yawe gi guac kic tanecga asac mararaña gucnéh ninicna.

⁷ Miñ Kewunéh nuac ewa qerinaiguc ségiségi kunehé yanda tiyu sécgéanzac. Ségiségi iminéñ padi me waiñ qelianéh sécgéyu ségiségi wañanzañ imi qeyu maanzac.

⁸ Ni imuhuc solañanec demin menémma néngalené wañnéñanzañ imi Yawe momacguc sac keczac, imuac mia ni ewana déñ wañu gauna heanzua.

5

Anutunéh yéwéri igucnec metecgé némmac zéma niñkinzéh wamma zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; kuñaguc héigic, Dawidiac legic.) Yawe nuac acnawac gezac haina. Nuac yaiwisisiñ acna niñnéna.

² Méra némbésémañ niñ wamma guru héhéli génzua imi nimbésémañ.

³ Yawe, siñunec séc geñ nuac ac ewana niñanzañ. Acna melené némbésémañ niñac siñunec zéwelecma bénzéhñec mambéc kecanzua.

⁴ Hénia imi yomuhuc; Miñ Kewu gi biriawac siña ménda niñanzañ.

Ic birianéñ giguc hia tacyac ménda wammac.

⁵ Séwi enéñ icnéñ guac wéségaiguc nammuc séc qahac. Miñ Kewu gi imi haka silic biria wañanzu imi onac mézéga kunéñ yanda tianzac.

⁶ Yawenéñ ikoc ac zéanzu imi unuma sac naec énécmianzu imi zéma tilic qilic ic ionac mézéya tianzac.

⁷ Ni imi Miñ Kewu guac goi héihéiganéñ nanjé néñu kucna mihicñima Miñ Kewuac ocmuñ téréyaiguc keremman. Eega héigéma simiñ héigémba Miñ Kewu guac ocmuñ téréyawac muru kemmac.

⁸ Yawe, nuac leleciguc hazéchéna sasala keczu, imuac Miñ Kewu guac hena solañaguc nuagicma kenna, Miñ Kewu, hénaga dindiña imi nézéna hémba.

⁹ Imuac hénia imi yomuhuc; Kuaginaiguc imi ac héra mén ménda hezac. Ewa qerigina imi ic embac mebiri énécmiwiñ zé niñareñgégic sécgédaczac. Wañu déméngina imi kic suañ añañgia ésécnec. Wañu ezelañgina iminéñ haléc ac efima zéanzu.

¹⁰ Anutu, ionac imi kápésic ginaguc zéénécmina. Waiénécmina enañ niniñ bétaciguc enaoc hiñgacgic inimac. Ienen Miñ Kewu andé qeanzu, imuac niñac wawañ memegina biria imuac niñac wamma nesi énécmina kemmu.

¹¹ Néñ méñnéñ mén guac muru hama sañgianzu imi ségiségi mihicñi énécmina. Ionac imi wai énécmina nalé tetcgia qahac ségiségiac legic héima kecmu. Ic imuhucya imi saiwa wañ énécmina, guac wañanzu imi enéñ guac niñ wamma ségiségi wammu.

¹² Yawe, gi imi hélacnec ic solaña mériañ mihicñi énécmianzan. Guac ewa hiaganéñ saiwa éséc demin meénécmina.

6

Qenzen manzen qeriaiguc Miñ Kewu zéwelec wammiyec.

¹ (Dawidiac ewa biricac legic, wañgoñ hésiaguc.) Yawe, qeri biricgaiguc ac ménda wañnéna. Miñ Kewu, guac qeri gericgaiguc zémindiñi ménda wañnéna.

² Yawe, ni kucna qahac, imuac ewa hia wañnéna. Yawe, mehiaru néna. Sicnawac toroya imi geriwa nozac.

³ Nuac kekec uñananéñ zuracgézac ésécnec geriwa nozac. Yawena nalé dahecac séc mambéc kecmanjac hezac?

⁴ Yawe, liliñéma hama kekec uñana metecgé néna, Miñ Kewuna goi héihéiganéñ ni humuc igucnec añañña tina.

⁵ Méñnéñ mén humumaguc Miñ Kewu niñqelimacac séc qahac. Humuc ic ionac baec sasañgia igucnec mérénéñ gi hia mepési gémmac?

⁶ Ni zésilac wamma kecma birizua. Siñi herec kic qelinec kecma siacba kic masinanéñ hehena mézégézac. Siacma kecba aturu hehenanéñ dokuyaguc wandaczac.

⁷ Siac yanda wañkecba kicnanéñ biriyu hia hémmañac séc qahac wanzac. Hazéchéna niñac siacba kic masinanéñ wañu kicnawac kuhanéñ mazac.

⁸ Haka biria wañanzu ini moczoñ nuac murunec néñgacma kendacmu. Yawenéñ nuac zésiacna niñnéñzac.

⁹ Ewa biric wañ némmac niñac qerinanéñ hélacnec qacma zéwelecba Yawenéñ niñnéñzac. Wañu nuac zéwelecna imi késa añañgétizac.

¹⁰ Nuac hazéchéna imi gamu qeque zéma bac yandi yandi kunéñ yanda mihicñi énécmiyu, gamugina nimma néñgacma liliñéma kemmu.

7

Ununesi mihicñima Anutunéñ méra mimac niñ zéwelerec.

¹ (Benzaminac qelia mén Kusinéñ ac wammiyu Dawidinéñ ara bakia melenmiyec.) Yawe, nuac Anutuna, ni Miñ Kewunawac muru sañgi

sanjina mihicnjizua. Nesinénzu moczoŋ yanda ionac murunec anjéŋna tima kératacnec népésina.

² Imuhuc ménda waŋ némbaŋnec, ieneŋ laion yaŋ ésécnec kucnec hama kekec uŋana kiricqiric waŋ némbunec. Gi qahac waŋu metecgé nénéŋa mén ménda keczac.

³ Yawe, nuac Anutuna, ni haka yomuhuc waŋi iguc, nuac méranaiguc hakana biria yomuhuc hezaciguc wai énécmima imuhuc hia waŋ némmu.

⁴ Ni ic ménjac képésic mén wammiyi iguc, héniaya qahac hazécnawac iwawai mén wagiri iguc,

⁵ wai énécmima hazéchéna ieneŋ kekec uŋana nesima hama népésimu. Waŋu wai énécmima ieneŋ baeciguc kekecna tihumu némma edamuna imi seitotoŋiguc gilic hia mamac. (Ohec)

⁶ Yawe, qeri biricgaguc yachésémaŋ. Nuac hazéchéna geric bélaŋginaguc hazéc waŋ énécmima yachésémaŋ. Anutuna, yacma nambésémaŋ. Héna ac nénézénec imuac séhaiguc waŋ énécmiwésémaŋ.

⁷ Baera baera unuruna hama lelecgé géŋgic, geŋgaoc liliŋgéma hama ou eŋeŋa tacma inicgaleŋ waŋ énécmiwésémaŋ.

⁸ Miŋ Kewunéŋ baera baera ic embac zégési nénécmimac. Yawe eŋeŋa miŋina, geŋgaoc solaŋ dindiŋa zéma haka héla qerinaiguc hezac imi héŋgésiwiésémaŋ.

⁹ Qeri héhéŋ, solaŋa miŋina, gi imi nininina batucgéma héŋanzaŋ. Ic zipiliŋ zapalaŋa ionac haka biria imi metecgéma haka solaŋa mesolaŋanina nammac.

¹⁰ Eŋeŋa miŋina, Anutu, nuac saiwa keczac. Inéŋ ic embac qeri solaŋ keczu imi anjéŋ tiénécmianzaŋ.

¹¹ Anutu imi zégésigési ic solaŋa. Inéŋ naléya naléya qeri biric niŋénécmianzaŋ.

¹² Ieneŋ ewa qerigina ménda mindiŋimuiguc Anutunéŋ souya zéra

qericma tewiya héré muimaŋac zé zéréŋ qéréŋ wammac.

¹³ Anutunéŋ zérabéra humumia zéréŋqéréŋ wandaru hezac. Inéŋ tewi geric bélaŋaguc miyacgéyu hezac.

¹⁴ Ic birianéŋ haka biria azi kiyu mihicnjizac. Inéŋ réwéri héri haima imuacnec merac ikora mezac.

¹⁵ Baec séséŋ tewi luacyaguc mihicŋianzaŋ i eŋeyaoc imuaru mama hiŋgacanzaŋ.

¹⁶ Kaiziliweŋa iminéŋ eŋeya oruc qahaiguc maanzaŋ. Zipiliŋ zapalaŋa iminéŋ eŋeya oruc siraiguc maanzaŋ.

¹⁷ Ni Yawe imi solaŋawac niŋac ewa hia ac ézémaŋ. Eŋeŋa miŋinawac qara mepésimaŋ.

8

Ic imi némac hiaya niŋac niŋmianzaŋ?

¹ (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra, waŋgoŋ hésiaguc.) Yawe neŋaŋ Miŋ Kewunina, guac qac buŋaganéŋ baec séc zézé ségiségiyaguc wanzaŋ. Gi imi ou kurumeŋiguc asac mararaŋga haina sécgéma hezac.

² Miŋ Kewuac hazéchéra zéma ac bakia melembiŋ zé waŋanzaŋ imi eneŋ acgina qaimac niŋac, Miŋ Kewunéŋ waŋu kokoc namu nene ieneŋ Miŋ Kewu mepésimigic kuhaguc waŋanzaŋ.

³ Miŋ Kewuna méraga merawanéŋ memeya kurumeŋ zéma imuac iwawai qeriaiguc haina hezac maso zéma ménni sikiluc imi kicna hima hémba kuneŋ yanda wanzaŋ.

⁴ Néŋ icac niŋna némaria waŋu, Miŋ Kewunéŋ niŋmianzaŋ. Waŋu icac naŋa imi némaria waŋu héŋgaleŋ wammianzaŋ?

⁵ Ic imi mihicŋima séha komora mén memamina kuaya meme uŋa ionac bacginaiguc kerec.* Waŋu edamu zéma qac buŋa eŋeŋanéŋ ic kewuac opocya ésécnec haiminec.

* 8:5: Heb 2:6-8, 1Ko 15:27

6 Waņu Miņ Kewunéj zéhicņiyec kekec iwawai imi moczoņ inicgaleņ wammac niņac zémima iwac héná bawaiguc onopocnec.

7 Imi mia rama tuņa tuņa, burumakao tuņa tuņa, zéma zéléņ baec kondoņaiguc wiri yaņ zéma

8 sawaiguc nei hénia hénia zéma konduņ dokuiģuc lambéc zéma iwawai hičņima héná hezac séc keņha waņanzu imi moczoņ yanda momacnec.

9 Yawe neņaņ Miņ Kewunina, guac qac buņaganéņ baec séc zézé bipiyaguc wanžac.

9

Anutuac kuha zéma zégésigési solaņa.

1 (Legic galeņawac; Dawidiac legic zéra; Soņgoņ legic 'Naņa humuzac' imuac ewaiguc.) Oh, Miņ Kewu, ni ewa qerina moczoņnec Yawe qacma mepési génzua. Ai welicwelicģia wamma menec imi moczoņ zéau énécmimaņ.

2 Ni Miņ Kewu guac séģiségi wamma ewa hia nimmaņ. Eņeņa miņina kecanzaņ guac qacga gita kulele qema mepési gémmaņ.

3 Nuac hazéchécna ieneņ néņģacbiņ zé liliņģéģic, néņ guac wéséģaiguc qonzontoņ géma mama humudacģic.

4 Imi mia hénia yomuhuc niņac; Geņ mia nuac solaņ dindiņa zéma acna héipuc wannémma mese-linec. Ic kewu tatacģaiguc tacma dindiņanec zétecgéneć.

5 Geņ baera baera ac geriwaguc waņ énécmima ic biria mebiri énécmima qacģina hémbénaņawac auna qahac wandacžac.

6 Humuc hémbénaņanéņ hazéchécna énépésiyecac keczac. Waņu ama areņa areņa yanda demiš seliagi-naguc imi ic gétéya ésécnec héréma qézidacnec. Méņnéņ méņ ama areņ imuac méndagucnec niņqelianžac.

7 Yawenéņ hémbénaņa kecanžac. Inéņ zégésigési ai niņac ic kewu tatacya miyacģéyu hezac.

8 Inéņ solaņanec baera baera imuac tacyachéra zégési énécmianžac. Waņu dindiņanec ic embac galeņģé énécmianžac.

9 Yawe imi helanzi énécmimia ionac kiropo selia wanžac, zérabéra naléģuc eņeyaoc demiš seli waņ énécmimac.

10 Geņ guac hochoc ai meanzu imi ménda wai énécmianzaņ, imuac niņac Yawe guac qacga niņzu imi eneņ guac héima nandacmu.

11 Ini imi Zion iguc kecanžac Yawe imi mepési migic. Iwac haihaka imi baera baera ic embac suginaiguc zéau énécmigic.

12 Ic méņac sacnéņ mayu haka imuac zéqesi énécmianžac inéņ mia niņqeli énécmima kecmac. Inéņ maqeqeya, gum bėnzėnzėņ mema amuma kekeć, tidacģé énécmimia ionac zėsiacģinawac ménda eluņ qemac.

13 Yawe ewa hia waņnéna, hazéc wannėnzū ieneņ tilanzi néņkeczu imi hénna. Gi humuc ac saņģulaņaiguc ni meyac néņanzaņ.

14 Imuhuc waņ néna ni guac mepé qepésiac legic imi énézėdacmaņ. Ninna bėracģa tanec waņanzac Zion kiropo imuac saņģulaņ yandaiguc* aņģéņ titi aģa menec imuac wamma séģiségi wammaņ.

15 Baera baera ieneņ baec sėsėņ eņaoc ésėģic imuaru mama hiņģacģic. Waņu ufić eņaoc musaņģéma haģic iminėņ eņa hėnaģina kėsazac.

16 Yawenéņ tasia meénécmima eņeya hénia mewininiyu niņģicac nindaczu. Ic biria eneņ iwawai eņa mėraginanėņ miyacģėģic iminėņ ziki sipac meénécmizac. (Ohec)

17 Kaižiliweņ ic ieneņ humuc ic ionac baec saņģeņaiguc liliņģéma kendacmu. Anutuac eluņ unuyec

* 9:14: Yuda ic ieneņ saņģulaņ yandaiguc ac gėsiģési ai meaņģic.

imi enej moczon imuhuc wandacmu.

¹⁸ Maqeqeya ionac imi nalé séc eluj ménda gemac. Maqeqeya imi onac kic hihi imi hémbénaña haréña ménda wammac.

¹⁹ Yawe gi yacma nanna. Baec icnéñ meseliwu niñac. Baera baera imi enej guac kicgaiguc zétecgé énécmimia wammac.

²⁰ Oh Yawe, bac yandi yandi mi-hicñi énécmiña, baera baera imi enej héniagina niñtegicma baec ic-dac imuhucya keczu imi niñasarimu. (Ohec)

10

Helanži mianžu ionac murunec anğéña timac niñac zéwelerec.

¹ Yawe, némac niñac lakec nankeczan? Némac niñ zérabéra naléiguc sanğima keczan?

² Ic birianéñ séwi eñej wamma ic kucya mamaya nesi mikeczac. Geñ zéna manam batuc arengéyu hezac imuaru eñeyaoc mama hiñgacmac.

³ Ic birianéñ eñeya kekec uñayawac ewa siñ imuac mepési amuanzac. Hémbaoc icnéñ Yawe zéhiaru mimaguc mematiti wammima keñanzac.

⁴ Ic birianéñ séwi eñej ac kic tanecya wamma Yawenéñ ménda kic hima néñanzac zéma niniña imuac me imuac séc Anutu ménda keczac. zéma niñanzac.

⁵ Iwac hénayanéñ nalé séc seligima heyu, guac zégésigésiac tatacnéñ ou taru inéñ héntegicmacac séc qahac wañu, hazéchéra moczon ionac imi mematiti wañ énécmima keczac.

⁶ Eñeya ewa qerianéñ ni imi keñqe hağena qahac hiçñisaiya hiçñisaiya yéwéri méné ménda mihicñiman imuhuc zéanzac.

⁷ Iwac kuayaiguc imi saec ac zéma ikoc ac zéma zébiri qébiri acnéñ sécgéma heyu ezelaña bawaiguc imi réwéri zéma kaižiliweñnéñ hezac.

⁸ Inéñ ama areñ maréñaiguc mambéc tacma sasanğiaiguc ic késpedes solarñ kekera unuhumuanzac. Wañu ic maqeqeyawac niñu neneyawac tanec wañu imuac kiwa hima awima tacanzac.

⁹ Inéñ laion yañnéñ zunzuñaguc tacanzac éséc nec sasanğiaiguc héima tacma ic maqeqeya késaman zé mambéc keru hayu uficyanéñ késahéréma keñanzac.

¹⁰ Inéñ tererema héima taru ic maqeqeyanéñ mériaiguc eñanzac.

¹¹ Wañu ic birianéñ ewa qeriguc yomuhuc zéanzac; Anutunéñ eluj qeyu keczac. Wañu kic tanera imi usuyaguc imuac hémbénaña hémmacac séc qahac.

¹² Yawe, yacma nanna. Anutu, méraga meyacna eñu. Ic maqeqeya helanži énécmimiawac eluj ménda gumac.

¹³ Ic birianéñ Anutu mematiti wammima Inéñ hakana biria yomuac ménda zéqesi wañ némmac. zéma niñanzac imuac niñac imuhuc zézua.

¹⁴ Geñ imi héndaczan. Ewa biric zéma yéwéri imi héñsosolima méraganéñ tasia melemman zé ninzan. Imuac ic maqeqeyanéñ guac muru héianzac. Gi imi becarunec gupañ merac héipuc wammianzan.

¹⁵ Ic biriawac méria kuna. Ic biriawac haka biria imi moczon mihicñi dacmaguc hocma waiwésémañ.

¹⁶ Yawenéñ tetecgia qahac hémbénaña ic kewu keczac, baera baera ic embac* imi iwac baec iguc nec auénécmiyu humuqai wandaczu.

¹⁷ Yawe gi imi ic memama amuma keczanžu ionac ewa siñgina imi niñénécmianzan. Imuac ionac ewa qerigina meseli énécmima gezac gema niñna.

¹⁸ Gupañ merac zéma helanži énécmimia ionac niñac wamma zétecgé énécmiña baec ic enej muñguc ménda tericgé énécmimu.

* **10:16:** Ic enia ionac zézéya.

11

*Ninjingzéhina imi Min
Kewuninawac muru haini hemac.*

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Ni néngacma Yaweac muru sanjizua. Ini némac niñac kekec unjanawac ézéma nei éséc nec néngacma nonac baec boñaguc hana zézu?

² Ic biria ieneñ tewiginaiguc zakonja mui hérétéñ wanzu. Ic qeri solaña tunumaniguc qewin zé wanzu.

³ Baec nanañanéñ bacgéyu ic solañanéñ dimuhuc wammac?

⁴ Yawenéh eneya ocmuñ téreyaiguc kecanzac. Yaweac ic kewu tatacya imi kurumeniguc taczac. Imuac nec inéh kic hima baec ic neñañ ninic tegicanzac. Kicyanéñ ninic sosolianzac.

⁵ Yawenéh ic solaña batucgé inicma ic biria zéma kaiziliweñac siña niñanzac iwac kekec unjayawac mézia tianzac.

⁶ Inéh zéyu salfanéh kia éséc nec mama ic biria onomac. Geric zéma salfa zéma luhuc bélanagucnéñ ionac sokociguc mesécgé énécmimac.

⁷ Yawe imi solañ dindinja, imuac ai solañawac siña niñanzac. Imuac ic solaña ieneñ iwac kic tanera hémmu.

12

*Nalé biriaiguc méra mimac
niñac zéwelerec.*

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe méra némbésémañ. Eega héianzac imi humuqaimañ zé wanzac. Ic hélanéñ ic onac sugcina iguc nec qahac wammañ zé wanzac.

² Ic ieneñ ama momac hécgina ac ikoc wañ énécmima kecanzu. Ac haléc zéma qeriginanéñ luken luha wañu ac zéanzu.

³ Yawenéh haléc ac zéanzu ionac kua taségina zéma séwi eneñ ac zéanzu ionac ezelañgina imi hericdacmac.

⁴ Ieneñ ezelañ ninanéñ meseliwin, kuanina imi neñañ buña, imuac mérénéñ neuñ hia héi nénécmimac? Imuhuc zéanzu, imuac niñac imuhuc wañ énécmiwésémañ.

⁵ Yawenéh yomuhuc zézac; Ic mété qététaña, helanzi mimia zéma ic maqeqeya ionac zésilacgina niñac ni deguc yacma onagicma baec imuhucgeñ me imuhucgeñ kembin zé niñkumu wanzu baec zéra béra qahac imuaru keñ onopocmañ.

⁶ Yaweac ackuazécnéh siliwa nomuñ geric weñweñanéñ hatac 7 zesolañaniyu hiaruyec éséc nec lalalac gocya qahac wanzac.

⁷ Yawe, ic imi hicñisai yomi onac murunec demin memina hémbénaña guac buña kecmac.

⁸ Baec ic ionac sugcinaiguc haka kai ziliweñawac niñgic enu ic biria imi baec séc lelecgéma keñha wanzu.

*Hazéchéra ionac murunec anjéña
timac niñac zéwelerec.*

13

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe némac naléac? Nuac nalé hémbénaña eluñ guzac? Guac kic tanecga nuac murunec nalé dahecac séc musañgéwésémañ?

² Nalé dahecac séc ni ewa qerinanéh niñareñgéma, kaiwe herec niñyéwérimañ? Hazécnanéñ nalé dahecac séc mematiti wannéma tétéc qeqe wammac?

³ Yawe nuac Anutu, niñnémma acna melené némbésémañ. Kicna meqeli néna gau yanda* hewi niñac.

⁴ Hazécnanéñ ni ic imi ogiczua zéwac niñac. Ni qeken qeha wamba hazéchécna ieneñ ségiségi wambu niñac.

⁵ Ni imi guac goi héihéigawac héima kecmañ. Nuac ewa qerinanéh guac anjéñ titigawac niñac wamma ségiségi wammac.

⁶ Yawenéh goina héinéñanzac imuac niñac ni legicya héimimañ.

* **13:3:** Humuc niñac gau yanda zéanjic.

14

Anutunéj ic solanawac horec.

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra.) Ic qelananéj ewa qerianéj zéma Anutu ménda keczac zéanzac. Ic imuhucya enej houdacma haka ewa loloŋa Anutuac wammianzu. Imuac haka hiabiawac waŋanzac imi mén ménda keczac.

² Yawenéj baeciguc ic ménénéj niŋtegic qinŋtegicyaguc wamma Anutuac niŋkewu waŋanzac mén keczac me qahac imi inicyacgémanj zé kuruménj igucnec sigéma kic hiyu mazac.

³ Nénj momac yanda sigima kemma momacnec zapi qeŋe wandacgic. Imuac haka hiawac waŋanzac mén ménda keru, qahac téngénj waŋu horec.

⁴ Képésic wamma saménj neanzu ésécnec nuac ic embachéna neénécmanzu. Waŋu Anutugina ni ménda nuruanzu imi enej niniŋgina qahac kecanzu me?

⁵ Waŋu Anutunéj ic solanaguc kecanzac imuac niŋac ienenj imuaru zénéj hirihiri wamma keczu.

⁶ Biria meme ini imi maqeqeya ionac niniŋ arenŋia imi gamu mamasuŋiguc opocanzu, néj Yawenéj iwac sanŋi sanŋia wanzac.

⁷ Israelac* anŋénj titi iminéj Zion igucnec hicŋimac niŋac wanzua. Yawenéj ic embachéra melenj énécmiyu hésa ama igucnec éréma hamu nalé imuaru Yakoboac arenhéra ienenj ségiségi wammu. Israel ienenj ségiségi wammu.

15

Méréénéj Anutuac wésiaiguc hia kecmac?

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe méréénéj guac hali téréyaiguc* hia tacyac wammac? Méréénéj guac baec boŋa téréyaiguc hia kecmac? Ic yomuhucyanéj kecmac;

* **14:7:** Anutunéj Yakoboac qara qelia mén Israel miyec. * **15:1:** Yuda ic ionac hali imi yan séwélanéŋnec meyacgéanŋic. Imi ama hémbénaŋa qahac. Israel ic embac ienenj baec kéra kérésiaiguc kecgic imuaru Anutunéj suginaiguc tacyac waŋu hali imi memigic.

² Haka solanŋa wamma kecmac qekenj qeha qahac namma ewa qerianéj ac héla zéanzac ic imuhucyawac buŋa wanzac.

³ Waŋu ezelananéj mematiti ac ménda zéma alaya haka biria ménda wammima alahéra ménda zébiri énécmianzac.

⁴ Kicyanéj kaiziliwenj ic mematiti wammima Yaweac zénéj hirihiri waŋanzu ionac eegina héianzac. Waŋu qerianéj wammaŋ zéma ac ménj zéselima andiaiguc niŋu yéwériyuguc kilenj ewaya hai netec ménda waŋanzac.

⁵ Soukiwa énécmimaciguc kosia ménda meanzac. Waŋu ic késpedesiya qahac yéwéri miwiŋj zé hena ac logima soukiwa migic ménda késama ménda niŋénécmianzac.

Waŋu haka hiabia imuhuc wamma kecanzac iminéj hémbénaŋa qekenj qeha qahac kecmac.

16

Anutu niŋkinzénj wammima ewa déj wamma keckec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Anutu, demin menénna, ni néngacma guac muru hazua.

² Ni Yawe guac yomuhuc zézua; Gi imi nuac Miŋ Kewuna. Nuac ségiségina imi tosara qahac, néj gi sac keczan.

³ Baeciguc météré ic keczu imi moczoŋ eeginaguc. Nuac ségiségi imi moczoŋ ionac muru hezac.

⁴ Anutu ménac muru sese hai énécmianzu ionac imi yéwéri toroŋe énécmiyu emmac. Sac muluac sokoc ienenj hai énécmianzu imi ni ménda haiman. Waŋu imuac qara acguc ménda zéwa kua tasénaiguc emmac.

⁵ Yawenéj nuac mératéc buŋa zéma sokocna kuaya qeqeya. Gi nuac buŋa héngalenj waŋanzan.

6 Qañañ sililic hainénzan imi baec hiabia, méra téc nuaru imi hiabia téngén.

7 Ac paken wañnéhanzac Yawe i simiñ héimima zéhiaru mimañ. Siñia séc nuac wéiwécnanén ac paken wañnéhanzac.

8 Ni nalé séc Yawe wésénaiguc opocma angettima kecanzua. Wañu inén nuac méra héinaiguc keru ni kenqe haqe qahac kecanñ.

9 Imuac nuac ewa qerinanén ségiségi wañu nuac qeri uñananén* ségiségi wañu nuac séwina acguc bénzén heanzac.

10 Miñ Kewuac ic téréya ménda waina houmac. Imuac niñac gi nuac kekec uñana imi humuc ic ionac baec sanjeñaguc ménda waina hemac.

11 Geñ imi kekecac héna nézénna hémmanñ. Guac wéségaiguc imi ségiséginén sécgéma hezac. Guac méra héigaiguc† imi ségiségi hémbénañanén heanzac.

17

Qenesi wammianzu ionac murunec metecgé mimac niñ zéwelerec.

1 (Dawidiac zéwelecwelec ac.) Yawe, acna solaña nimbésémañ. Nuac qaçaciguc gezac haiwésémañ. Kua tasé ikora qahac imuacnec zéhicñi hicñiya zéwelecna imuac gezac haiwésémañ.

2 Ac zésolañi nénéña imi zéna guac wéséga igucnec hamac. Kicganén solañana hémbésémañ.

3 Geñ nuac ewa qerina héngésima héipuc wañ nénzanñ. Wañu siñiyaiguc ni hanémma kicganén némma képésicna hoczanñ, imuac ni ewa qerinanén zéseli amuma képésic méñ ménda wammañ.

4 Baec ic nanañ ninaiguc hémma zénimba ni imi kaiziliwenñ ic ionac héna biria imi héñara mema guac ackuazéc niñtohoma kecanzua.

5 Kenken hahanaiguc guac héna imi tima kemba seligiyu hénananén tisuçisurac ménda wañi.

6 Anutu gi acna niñanzanñ imuac guruwa gezac haima acna niñnémbésémañ.

7 Ic tosara hazéc hécgina ionac murunec néngacma guac méra héigawac bawaiguc sanjeñazu ionac angettiti ic imi gi, goi héihéiga imi nézénna hakaga welic welicgiaguc hicñiya hémmanñ.

8 Ni guac kic gomacga ésécnec galeñgé némma guac qeñganña ami-aiguc musañgé némbésémañ.

9 Ic biria helanzi néñanzu imi zéma hazéchécna wésé polañ ginagucnén* lelecgé némma nanzu ionac murunec metecgé némma.

10 Ieneñ eñañ haléginanén oso énécmiyu† niniñgina qahac wañu kuaginanén tétéc qeçe ac wamma zéanzu.

11 Deguc nini kemma kecni lelecgé nénécmima nunugic baeciguc mama nunumac niñ ninictima awima keczu.

12 Ieneñ imi laion yañnéñ neneya kiric qiricmañ zé wañanzac ésécnec. Wañu laion sac qelinén sasanjeñaguc héima taczac ésécnec.

13 Yawe, geñgaoc yacma ic biria ionac wésé bacginaiguc tima qéfaccé énécmina maunuyu. Guac souganén ic biria ionac murunec nuac kekec uñana metecgé némma.

14 Yawe, ic tosara baeciguc eñañ buña késa keczu ionac murunec guac méraganén metecgé némbésémañ. Ic imuhucya ieneñ haleñ guac buña haihaiyanén tomenñina kuaya qeyu nambérac héraguc ségiségi wamma kecgic, ai buña saméña he énécmiyu kokoc onac acguc mératéc hai énécmianzu.

15 Ni imi solañ kekeciguc kecanmanec guac kic tanecga hémmanñ. Gau yanda igucnec‡ yacmañ imuaru

* 16:9: Hebiraió aciguc; edamuna. † 16:11: Méra héiyaiguc; Imuac niñgic kuhaguc zéma eeyaguc wañec. * 17:9: Hebiraió aciguc; kekec uña. † 17:10: Héña imi; qeriginanén yéwériyu. ‡ 17:15: Humuc igucnec.

guac tanecga hémba ségiséginén
sécgé némmac.

18

Ewa hia ac.

¹ (Legic galeñawac; Yaweac welenqege ic Dawidiac legic zéra. Yawenén Dawidi hazéchéra ionac murunec metecgémiyu legic yomi Yaweac héimiyec.) Nuac kucna Yawe, ni sinğa ninzua.

² Yawe imi nuac zamanziñ,* nuac demin seli, anğén titi ic, nuac Anutu, hoc seli musanğé nénéña, nuac saiwa, anğén titiac iliha, neun kiropo selina wanzac.

³ Ni mepé qepési minjina Yawe guac muru acna zéwa kemmac. Ni hazéchécna ionac murunec anğénna tinémmac.

⁴ Humucac hésianén dérécgé néñu hena logilogiac hakanén doku qaonja luma kenkenja ésécnec tericgé néñzac.

⁵ Kic suanac hésanén dérécgé néñu humucac bétacnéñ wésé bacna tizac.

⁶ Wañu ni zérabéraiguc Yawe ézéma nuac Anutu qacmiwa inén iwac ocmun téréyaiguc nuac ewana niñu, wésiaiguc zésiactnanén kemma gezawaiguc héiyu niñec.

⁷ Nimma qeri biric wañu baecnén hiriyu baec boñawac qambaña acguc hiriyec.

⁸ Iwac sunğuruñaguc hofac mayu kuayaiguc geric bélañanén éréma zeyu bélañ imuac qeriaiguc geric lokocnéñ wenwenğéma zezac.

⁹ Inén kurumenj tilicgéyu mayu tima mayec. Mayu iwac hena bawaguc tunumanj yandanén sinjindénğéma heyec.

¹⁰ Wañu welen qege uña qenğañaguc imuac qahaiguc emma tacma putitima luhuc qenğañanén mihilanğéyu uuuknec mayec.

¹¹ Inén tunumanjnéñ hali ésécnec hoturumiyu sanğianzac. Sawaiguc dokuac tunumanj zéma hosusu dépañ yandanén hoturumiyec.

¹² Wésiaiguc asac mararañ iminén hosusu dépañ yanda qéndemma kenec. Wañu komboc zéma geric lokoranén mayec.

¹³ Kurumenjiguc parandañ héiyu eneña minjanén ac ewa zéhicñiyu komboc zéma geric lokoc mayec.

¹⁴ Inén luhucnéñ zakonj ésécnec muiyu mama hazéchéra héndén énécmiyec. Wañu pilitic sasalanén nesi énécmiyec.

¹⁵ Nalé imuaru Yaweac zéqindiñi ac wañ énécmiyu kondun dokunén kenha wañu dumuc sira wininiyu baec qambaña wininiyec.

¹⁶ Wañu inén ounec méramma mama népésiyec. Népésima doku yanda igucnec hérénéñec.

¹⁷ Ni hazéchécna selia zéma nuac mézétiti wañanzu ionac murunec metecgé néñec. Kucginanén kucna ogirec imuac mia imuhuc wannéñec.

¹⁸ Ieneñ nuac zérabéra naléiguc hosucgé néñgic, néñ Yawenén nuac héipuc wannéñec.

¹⁹ Wañu ni nuagicma kemma baec kondonaguc noporec. Inén nuac ségiségi wamma anğénna tiyec.

²⁰ Yawenén nuac haka solaña niñac bakia hiabia melen néñec. Wañu mérana solaña niñac tasia hiabia ku néñec.

²¹ Ni Yaweac hena ac tohotoho wamma ic biria ésécnec ménda wamma Anutu ménda waiyi imuac niñac imuhuc wannéñec.

²² Wañu hena ac imi nuarunec ménda giliwa kenec, néñ zégésigési acya imi nalé séc nuaru heyec.

²³ Imuacnec sac qahac, ni iwac kiwaiguc solañanec kecma késpedes igucnec nena anğénna tima galeñgé amuyi.

²⁴ Imuac niñac Yawenén nuac solaña niñac wamma bakia hiabia menemma kiwaiguc mérana solañanec keru imuac séhaiguc tasia menéñec.

²⁵ Goi héihéi icac imi goi héihéiga mewinini mianzanj. Ic solañawac imi

* 18:2: Musanğé nénéña.

solaŋaga ézéna héjanzac.

26 Ic météré amuma kekec imi guac téreyaga mewinini mima ic qarij qarijgiawac imi héimindiŋj wammianzaŋ.

27 Hénaoriŋ maqegeya imi aŋgéŋgina tiénéc mima sucginaiguc méŋnéŋ séwi eŋeŋ kic hiyu memama mianzaŋ.

28 Miŋ Kewu geŋ mia nuac kifana otorianzaŋ. Yawe nuac Anutunanéŋ nuac tunumaŋ measariaŋzac.

29 Ni guac muru héima namma hazéchécna sucginaiguc usuŋ nec keŋha waŋanza. Nuac Anutuac muru héima namma demij hézicgé nénéŋa imi hia técgélogima keŋanza.

30 Anutuac héna acnéŋ solaŋa wanza. Yaweac ackuazécnéŋ gocya qahac. Inéŋ eŋeya muru néŋgacma haanzu séc saiwa waŋ énécmianza.

31 Mérénéŋ Anutu keczac? Yawenéŋ sac Anutu keczac. Mérénéŋ neŋaŋ zamanziŋ wanza? Anutunéŋ sac neŋaŋ zamanziŋ wanza.

32 Anutu iminéŋ kucyanéŋ rikunŋa menémma nuac héna mesolaŋanza.

33 Nuac hénana imi haséŋ yaŋ dia hénaya éséc nec meefinémma ou baec boŋaiguc noporu naŋanza.

34 Inéŋ mérana yaré qeŋeac hénia kumiyec. Kumiyu mérananéŋ aiŋ tewi neŋgocya héréanza.

35 Geŋ aŋgéŋ titigawac saiwaya nénec, waŋu méra héiganéŋ meyac kumu nénec. Waŋu guac gum bénzéŋzénŋanéŋ meyandi nénec.

36 Gi héna titina mehoruginec. Waŋu meseli néna tisuqisurac ménda waŋanza.

37 Ni hazéchécna nesi énécmima onogiri. Waŋu keŋkecma unuwa hu muŋai wandacgiguc liliŋgéyi.

38 Unu hézéza énécmiwa yacbiŋ zé osigic. Osima héna bakanaiguc tendiŋgédacgic.

39 Geŋ mia yaré qemaŋ niŋac kucganéŋ rikunŋa menénec. Waŋu hazéc wannémma yacgic

geŋ mebélacgé énécmiwa héna bakanaiguc sicgé néŋgic.

40 Geŋgaoc waŋ énécmiwa andéŋina numa néŋgacgic, hazéc wannénzu imi unudacba qahac wandacgic.

41 Qac kuc kuc waŋgic méŋnéŋ méŋ ménda metecgé énécmiyec. Miŋ Kewuninawac muru acguc wammigic, néŋ ac kitiwa méŋ ménda meleŋ énécmiyec.

42 Neŋ unuma qézéza énécmiwa luhucnéŋ seitotoŋ mihilaŋgéyu keŋanza éséc nec kendacgic, waŋu hoŋnec qolacgé énécmiwa gizonŋ éséc nec séŋgaŋgeŋ mama hedacgic.

43 Geŋ mia ni baera baera ic embac ionac zébiŋ qébiŋ iguc nec metecgé némma meyac néna orucgina wamma kecha tosara ménda niŋénécmiyi imi eneŋ acguc hama weleŋ qenéŋanza.

44 Ieneŋ nuac buŋa nimma nalé sosola qahac acna tohoanza. Ic enia ieneŋ méra bacnaiguc qeka meka wandaczu.

45 Ic méréra ieneŋ kucgina loloma mayu eŋaŋ neuŋ kiropo selia iguc nec zénéŋ hiri wamma mama hadacanza.

46 Nuac zamanziŋ Yawe kekecyaguc, simiŋ héima zéhiaru mimia waŋu. Nuac aŋgéŋ titiac Anutu, meyac mimia waŋu.

47 Anutu iminéŋ mia nuac wamma hazéchécna bakia meleŋ énécmiwa baera baera ic embac méra bacnaiguc onoporec.

48 Inéŋ ni hazéchécna ionac murunec metecgé némma hazéc wannénzu ionac qacginaiguc meyac némma ic qeri gericginaguc ionac murunec metecgé néŋec.

49 Yawe, hénia imuac niŋac baera baera sucginaiguc ni ewa hia ac gézémaŋ. Waŋu guac qacga mepésigémma legic héigémaŋ.

50 Yawenéŋ eŋeya ic kewuya méra miyu hazéchéra onogicdarec. Halécnéŋ météré mimia iwac goi héihéi wammianza. Waŋu Dawidi

zéma qelihéra ionac momacnec hémbénaña imuhuc wañénémianzac.

19

Kaiwe zéma Anutuac ackuazéc.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Kurumeñnéñ Anutuac edamuya zéauanzac. Wañu iwawai iwac mérianéñ meyec imi ou sawanéñ mewininianzac.

² Kaiwe méñnéñ kaiwe méñac ac zéhicñimiyu, sinji méñnéñ sinji méñac niníñ zéaumianzac.

³ Ac qahac ewa méñ ménda niñanzíñ, nén

⁴ ac ewa imi baec séc keñha wandardu ackuazéc iminéñ baec tetcgia séc kereñdaczac. Anutunéñ kaiwe niñac wamma kurumeñ imi hali ésécnec héréyec.

⁵ Kaiwe iminéñ ic méñ embac meyec iminéñ ama gianjiyu ama igucnec mazac ésécnec, wañu ic kawali eneya héná ségiségi wamma usujnec keñanzac ésécnec,

⁶ Kurumeñ nówéc igucnec éréma nówéciguc hénia méndacma keñanzac. Wañu iwawai méñnéñ méñ geriwa imuacnec ménda sanjima keczac.

⁷ Yaweac héná acnéñ solaña wañu kekec uñanina meqeli nénécmianzac. Yaweac héipuc acnéñ niñkinzéhaguc nambérac ewa kekec ic niñtegic qíñtegic mihicñi mianzac.

⁸ Yaweac ac pakeñ imi dindiña wañu ewa qeriniñaguc ségiségi mihicñianzac. Wañu Yaweac zézé seli acnéñ qala qala wañu kicnina measari nénécmianzac.

⁹ Yawe eeya héimimiawac haka imi météré qeque wañu hémbénaña hema kecmac. Yaweac haka silicac pakeñ ac imi héná wañu moczoñ solaña wanzac.

¹⁰ Imi mia goli solaña ogicma wañmimiawac séc wañu, morombazecac dokuya, doku howia imi ogicma siñaguc wanzac.

¹¹ Iminéñ guac welen qeque icac goro ac wammianzac. Wañu nimma niñtohouy mérianéñ kunéñ yandanéñ bakia meñmiyu meanzac.

¹² Mérenéñ eneya biriaya hia niñtegicmac? Biriana musañ gégéya imuacnec hetecgé némbésémañ.

¹³ Wañu meseli nénna guac welen qeque icganéñ séwi enéñac kápésic wañañiac wañanzua imuac méra bawaguc ménda kecmáñ. Imuhuc wañ nénna ni ikoc ménda wamma kápésic kunéñ yanda imuacnec zuacnéñéña wammac.

¹⁴ Nuac zamanziñ, nuac boñhéré meme miñina, Yawe, nuac kuañaguc ac zézéna zéma ewa qerinañaguc ac zéma niñanzua imi guac kicgañaguc hénna sécgéyu késa añgé tiwésémañ.

20

Íc kewuginawac mozoc ac zéma zéwelecñic.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Zérabéañaguc Yawenéñ guac acga niñgémmac. Qara qacna Yakoboac Anutunéñ ou enéñaguc goporu tacbésémañ.

² Ocmuñ téréya igucnec méria sulugémmac. Zioniguc gi késa nañgé gémmac.

³ Guac lémbañ sese imi moczoñ niñqelímac. Guac hofac oo seseya imi añgé timac. (Ohec)

⁴ Ewa siñga hezac séc niñgémmac. Ai memañ zé niñarenéña hezac séc héná mihicñi gémmac.

⁵ Añgéñ tinénécmína* hériañ legic héima neñañ Anutuac qarañaguc filacnina meyacni emmac. Yawenéñ guac zéwelecga moczoñ niñgémmac niñac wanzua.

⁶ Yawenéñ eneya buña qemima halécnéñ météré mimia imi añgéña tianzac imi deguc ni niñzua. Anutuac méra héiyañaguc añgéñ titiac kuha hezac. Inéñ kurumeñ

* 20:5: Hebraio aciguc; añgéñ titigawac qeriañaguc.

téréyaiguc iwac ara nimmima kuha iminéñ mia méra mimac.

⁷ Tosara imi karisiiginawac, tosara imi becosicginawac niñqelianzu, néñ nini imi Yawe Anutuninawac qarawac niñqelianziñ.

⁸ Ieneñ imi licgéma madacanzu, néñ nini imi héñgeñnec yacma nañanzziñ.

⁹ Yawe ic kewuninawac añgéña tina. Guru héhéli génziñ séc, niñnéncmina.

21

Anutu ewa hia ac ézégic.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe, ic kewu iminéñ guac kucgaiguc ségiségi wammac. Guac añgéñ titigawac niñac kunéñ yanda ségiségi wammac.

² Geñ, iwac qeriaiguc ewa siñ haiminec. Wañu iwac kua tasianéñ zéweleru ménda qaecgémianzanñ. (Ohec)

³ Geñ iwawai hiabianéñ mérian mihicñi mima tétécgéminec. Imuhuc wamma iwac oruhaiguc ic kewuac opoc goli solañanéñ memeya haiminec.

⁴ Inéñ kekecac zéweleru mima kekec hémbénaña minec.

⁵ Guac añgéñ titiganéñ iwac edamuya meyandima eebipiya zéma qac buñaya héiminec.

⁶ Nalé tetecgia qahac, mérian mihicñi mina meanzac. Wañu ézéna guac wéségaiguc ségiségi zéma ewa hia nimma kecanzac.

⁷ Ic kewu iminéñ Yaweac muru héima nañanzac. Imuac niñac eñeña miñinawac goi héihéianéñ wammiyu qekeñ qehaya qahac kecanzac.

⁸ Ic kewu, guac méraganéñ guac hazéchécgá moczoñ mihicñima guac méra héiganéñ mézétiti wañgéñanzu imi moczoñ mihicñi énéncmiwésémañ.

⁹ Geñ wininiwésémañ nalé imuaru hazéchécgá ieneñ geric lokoc weñweña ésécnec wammu.

Yawenéñ qeri birianéñ qéccgé énéncmiyu zema qahac wandacmu.

¹⁰ Gi imi qelihécgina baec igucnec metecgé énéncmina, qelihécgina ieneñ baec ic ionac suggina igucnec humu qai wandacmu.

¹¹ Ieneñ mebirigémbiñ zé haka biria niñareñ gémuiguc hia ménda meseli gémmu.

¹² Musuginaiguc tewiganéñ héré mui wanna lilingéma néñgacmu.

¹³ Yawe, guac kucga mewininina meyac géñgéña wammac. Nini guac kucga legiciguc héima mepési gémbiñ.

22

Añgéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra. Legic méñ Siñunecac dia yañ imuac ewaiguc.) Nuac Anutu, nuac Anutu, némac niñac wainénzanñ? Némac niñac lakec namma méra ménda nénzanñ? Némac niñac nuac zésilacna ménda niñnénzanñ?

² Nuac Anutu, ni kaiweiguc qacma siñiya acguc ac ewana ménda qaiyu guruwa acna ménda melenéñ nénzanñ.

³ Israel ic ieneñ legic héigic imuaru tatac duñga mihicñima tacanzanñ gi imi téréya.

⁴ Yanda hécninanéñ guac héima nañanñic. Ieneñ imuhuc wañic yéwérigina igucnec añgéñgina tiénéncmianñnec.

⁵ Ieneñ guru héhélima añgéñ titi mihicñigic. Guac muru héima namma gamu ménda mihicñigic.

⁶ Ni imi ic qahac, néñ gisic zinañgoc ésécnec. Ic ieneñ zédesi desiac buña zéma mema titiac buña nopocgic kecanzua.

⁷ Néñgic séc zédesi némma kichoc menémma orucgina gilima yomuhuc zéanzu;

⁸ Inéñ Yaweac héima nanzac waigic inéñ hama metecgé mimac. Iwac niñac ségiségi wanzaciguc i eñeyaoc metecgé mimac.

⁹ Wañu gi geñgaoc ni neñgocnawac héri qeri igucnec népésinec. Wañu

neṅgocnawac namu nekeri imuaru geṅgaoc waṅ nénna ni ewa déṅ kerī.

¹⁰ Ni hicṅihicṅinaiguc guac buṅa zénénéṅa. Waṅu neṅgocnawac héri qeri igucnec hicṅiyi imuarunec geṅgaoc nuac Anutuna waṅnecac waṅanzāṅ.

¹¹ Imuac lakec ménda nambésémaṅ. Zérabéra hosucgé néṅu méra nénéṅa méṅ ménda keczac.

¹² Burumakao sasalanéṅ* lelecgé néṅzu. Basan baec boṅawac burumakao kuc seliseli ginagucnéṅ ni lelecgé néṅzu.

¹³ Kiric qiric wamma qacma kuagina aṅgéanzu laion imuhucya ésécnec waṅ néṅzu.

¹⁴ Waṅu ni doku ésécnec wamma mazua.† Nuac sicna imi moczoṅ tecgéma sicsaoc waṅu nuac ewa qerinanéṅ kendol dokuya ésécnec pépélīma mazac.

¹⁵ Nuac kuana‡ imi qakarāṅgéyu ezelaṅnanéṅ kewuc nomuṅ ésécnec waṅu, nuac ezelaṅnanéṅ ewa sir-aiguc qékétazac. Geṅ mia muṅguc ni humumac seitotoṅiguc nopocna hezua.

¹⁶ Kazu eneṅ lelecgé néṅgic. Ic biria tuṅaguc ieneṅ lelecgé némma méra hénana tiricqiric§ wannéṅgic.

¹⁷ Ni sicna zaṅgéṅina imi moczoṅ olommaṅac séc.** Ieneṅ néṅtima

¹⁸ nuac séwi usuna mena mewa wamma késama malekuna mewīṅ zé sumbic nézu.

¹⁹ Yawe lakec ménda kenna. Nuac kucna, focdac méra némbésémaṅ.

²⁰ Nuac kekec uṅana imi sou zéra igucnec aṅgéṅa tina. Momacguc henénéṅa imi kazu onac kucgina igucnec aṅgéṅa tina.

²¹ Laionac kua igucnec kekec uṅana aṅgéṅa tina acna niṅnémma haséṅ burumakao ilicgina igucnec aṅgéṅa tinénna.

²² Ni guac qacga imi dacmuna hécna ionac sugcinaiguc zéau énécmima hénarīṅ sugcinaiguc mepésimaṅ.

²³ Yaweac bac yandi yandi wamma keczu ini i mepésimu. Yakoboac qelihéra ini moczoṅ qac buṅaya meyacmu. Israelac qelihéra ini moczoṅ eeya héimimu.

²⁴ Inéṅ helanzi énécmigic kecanzu ionac helanzi énécmimia imi niṅu eṅomia ménda waṅanzac. Waṅu imuac ewa loṅloṅ ménda waṅanzac. Inéṅ kic tanecya ménda musaṅgé énécmimac. Qacgic séc niṅénécmianzac.

²⁵ Azoazoroiguc nuac mepé qepési imi guac murunec haanzac. Eega héianzu ionac sugcinaiguc ac koroma zézé seli ac zéyi imi moczoṅ meselimaṅ.

²⁶ Memaamuma kekec imi eneṅ negic sécgé énécmimac. Yaweac hochoc waṅanzu imi eneṅ i mepésimimu. Ewa qerigina imi heheseli kekecyaguc kecmac.

²⁷ Baec tetecgia séc Yawe niṅqelima lilingéma hamu. Baec séc ic embac hénia hénia imi eneṅ guac wéségaiguc sicgéṅémmu.

²⁸ Héṅgaleṅ ama yanda imi Yaweac buṅa. Yawe imi baera baera ic embac ionac héṅgaleṅ waṅ énécmianzac.

²⁹ Baec séc ic embac mériaṅginaguc ini negic sécgé énécmiyu mepésimimu. Eṅeya kekec uṅaya meqeli amumacac séc qahac seitotoṅiguc†† maqezac i acguc iwac wésiaiguc simiṅ héimimac.

³⁰ Qelihéra moczoṅ i welenqemimu. Imuhuc wamma hicṅisai qelia hahaya ionac miṅ kewuac hénia énézégic nimmu.

³¹ Hama iwac hénia solaṅa

* **22:12:** Ic biria ionac zéma burumakao zézac. † **22:14:** Kuha qahac wandaru séséc ac imuhuc zézac. ‡ **22:15:** Kiwi tosaraiguc melemma 'kucna' ogic hezac. Kucna zéma kuana imi Hebiraio aciguc sécgira éréreṅ tanec wanzaoc; ytk 'kuc', ykt 'kua'. § **22:16:** Hebiraio ac momacgucac hénia éréhécnec imuac niṅac kiwi téréya tosaraiguc 'laion yaṅ ésécnec' ogic hezac. ** **22:17:** Sic toroya toroyaiguc geriwa zeyec me séwiya madaru sic zaṅgéṅina olommacac séc waṅec. †† **22:29:** Humucac décguc. ‡‡ **22:31:** Miṅ Kewunéṅ.

imi hicñisai kecma hahaya ionac énézéma inéñ[‡] haka wañec imi suruc wañ énécmimu.

23

Kurumeñac rama galeñ téréya.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe imi nuac rama galeña, ni imuac me imuac ménda hocmañ.

² Inéñ ni qézézac téngiñ téngiñiguc noporu hemañ. Wañu doku giñgiña hétéña qahac imuaru nuagicma keñanzac.

³ Nuac kekec uñana meqeli néna.

Inéñ eneya qac buñaya niñac wamma héna solañaguc nuagicma keñanzac.

⁴ Ni humucac baec wéñwéngia sinji déndéngiaiguc keñha wammañiguc, geñ mia niguc kecanzañ, imuac kileñ zérabérawac bac yandi yandi ménda wammañ. Guac tacga zéma qarucganéñ ni qindinji néñanzañ.

⁵ Geñ mia nuac hazécnawac kicginaiguc neneac zae hainémma halécnéñ orucna naecma météré néna nuac sokocnéñ sécgéma mazac.

⁶ Nuac kekecnawac nalé séc, guac ewa hia zéma goi héihéiganéñ hélacnec méndac néñu, ni Yawe guac amaiguc hémbénaña kecammañ.

24

Métére amuma ocmuñ téréyaiguc kerembiñ.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Baec zéma iwawai imuaru sécgéma hezac iwawai momac yanda zéma baec séc ic embac imi moczoñ Yaweac buña wanzu.

² Yawenéñ baec qambaña imi konduñ qeriaiguc* haiyu nañu doku téfara qeriaiguc† miyacgéyu nañec.

³ Méréneñ Yaweac baec boñaguc hia emmac? Méréneñ iwac baec boña téréya imuaru hia nammac?

⁴ Mérayaiguc késpedesira qahac zéma qeri solañaguc kecma haka sicsaocyawac eneya kekec uñaya ménda oporu keñu zéselima ac ikoc ménda wañanzac imuhucya.

⁵ Ic imuhucya imi Yaweac muru mériañ mema añgéh titiac Anutu iwarunec késpedesic solañ mihicñimac.

⁶ Imuhucya imi hicñisai Yaweac hochoc wamma Yakoboac Anutu guac kic tanecgawac wañanzu. (Ohec)

⁷ Sañgulañ séc orucgina meyacgic endacmac. Sañgulañ hehe selia ini moczoñ imuhuc wandacgic, Miñ Kewu edamuyagucnéñ keremmac.

⁸ Méréneñ ic kewu edamuyaguc? Kuc miñina, wandac wandac miñina, Yawe imi mia. Yaré miñina Yawe imi mia.

⁹ Sañgulañ séc orucgina meyacgic endaru. Sañgulañ hehe selia ini moczoñ imuhuc wandacgic, ic kewu edamuyagucnéñ keremmac.

¹⁰ Méréneñ ic kewu asac mararañaguc? Kurumeñac téngiñ ic ionac Yawe iminéñ mia ic kewu edamuyaguc wanzac. (Ohec)

25

Héngaleña wammima saiwa memimac niñac wamma zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe, nuac kekec uñananéñ kic hiwa enu génzua.

² Nuac Anutu, ni guac muru héima nanzua. Imuac méra néna, gamuna mihicñiwi niñac. Nuac hazéc hécnanéñ nogicbu niñac.

³ Guac kichihi wañanzu imi eneñ gamu qequeiguc ménda onopocgic emmu, néñ hénia qahac ikoc wañ énécmianzu imi eneñ gamu qeque mihicñimu.

⁴ Yawe, guac hénaga nézéna hémba. Guac héna imi nézéma ku némbésémañ.

⁵ Guac ac hélanéñ ni ku némma zéqindinji néna. Gi imi nuac añgéh

* 24:2: Hebraio aciguc; konduñ qahaiguc. † 24:2: Hebraio aciguc; doku téfara qahaiguc.

titiac Anutu, imuac ni kaiwe herec guac ewa kewu wamma keczua.

⁶ Yawe, guac wésé niniñ zéma goi héihéiga hegéjēcac hegénzac imuac niñqeliwésémañ.

⁷ Yawe, komocnawac kápésic zéma haka biria ménda niñqelina. Guac goi héihéiiguc ni niñqeli némma ewa hiagawac niñac niñnémbésémañ.

⁸ Yawe imi hiabia zéma solaña, imuac inéñ eñeya hénacnéñ kápésic ic ku énécmianzac.

⁹ Inéñ gum bénzénzén ic imi wagicma hénac solañaiguc keñanzac. Wañu gum bénzénzén ic imi eñeya hénac kumianzac.

¹⁰ Sésépac ac zéma héipuc ac niñtohoanzu ionac muru imi Yaweac hénac imi moczoñ goi héihéi zéma haka hénac wañanzac.

¹¹ Yawe, nuac kápésic imi kuney yanda, guac qacga niñac auna.

¹² Mérénén Yawe bac yandi yandi-iguc eeya héimianzac? Yawenén ic imuhucyawac hénac imuac me imuac añgé timacac hezac imuac kumimac.

¹³ Iwac kekec uñayanén luaeguc kecmac. Wañu qelihéra ienen baec mératéc memu.

¹⁴ Yaweac ala kekecnén eeya héimianzu ionac muru he énécmimac. Inéñ sisipac acya énézéyu nimmu.

¹⁵ Nuac kicnanén susucnec Yaweac hiwa eñanzac. Imuac niñac, inéñ uñic igucnec nuac hénacna hetecgé némmac.

¹⁶ Ni nenacnec niñgumbi niñgun wamma kecha zérabéra mihicñi néngic kecanzua. Liliñgéma ewa hia niñ némbésémañ.

¹⁷ Nuac ewa qerinaiguc niñyéwéc sasala henénzac. Yéwécna igucnec metecgé néñna.

¹⁸ Nuac yéwécna zéma zérabéra imi hémma nuac kápésicna moczoñ auna qahac wañu.

¹⁹ Nuac hazéchécna inicna, zañgégina imi sasala, wañu nuac mézé titi kuney yanda wañanzu.

²⁰ Nuac kekec uñana héngalen wamma añgénna tiwésémañ. Ni néngacma guac muru hazua. Méra néñna gamu qeque mihicñi némbu niñac.

²¹ Ni ewa qerina moczoñnec niñtoho wañgénanzua. Imuac gi hakaga solaña zéma dindiñanén ni osonénna.

²² Anutu, Israel zérabéra hénac hénac imuacnec boñhérégina meénécmina.

26

Zésolañi mimac niñ zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Ni hakana solañanec wañanzua. Wañu keñqehac qahac Yaweac héima kecanzua. Imuac Yawe néngési wambésémañ.

² Yawe ni néñsolima batucgé némma nuac ewa qerina zéma nuac ewa siñna mesolañi néñna.

³ Guac goi héihéiganén nuac wésénaiguc hezac ni guac haka hénac imuac méndacma keñha wammañ.

⁴ Ic gorosoña iniguc ménda tacyac wañanzua. Wañu ic diwi qiwiliña iniguc momacnec keñha ménda wammañ.

⁵ Ni kaiziliwen ic ionac azoazoro imuac mézétiti wamma ic biria iniguc momacnec tacyac ménda wammañ.

⁶ Yawe ni kápésicna qahac, imuac mérana zuacma[☆] guac zaki téréyaiguc kereñ haré wammañ.

⁷ Ewa hia ac zéhicñima guac haka welic welicgia imi zéau énécmimañ.

⁸ Yawe ni guac tacyacwac ama zéma ocmuñ téréya guac edamugaguc imuac qerinanén wammianzua.

⁹ Nuac kekec uñana imi kápésic ic iniguc, wañu nuac kekecna imi sac naec ic iniguc momacnec ménda metocgéna.

¹⁰ Ionac méraginaiguc imi iwawai zéragucnéñ heyu méra héiginaiguc imi ikociguc boñhéré wawañawac iwawainén sécgéma hezac.

☆ 26:6: Mat 27:24, Hén 21:6

11 Nérj nenaoc solananc hakana wamma kecmanj imuac ni bonj héréna menémma ewa hia niñnéna.

12 Ni hénana baec kondonaguc tima nanzua.* Hénaorinj ionac sugcinaguc Yawe zéhiaru mimanj.

27

Ewa déj wamma Anutu mepésimiyec.

1 (Dawidiac legic zéra.) Yawe imi nuac asac mararanj, nuac anjénj titi miñina, ni mérac zénénj hirihiri wammanj? Yawe imi kuhanénj kekecnawac saiwa wanjénanzac, ni mérac mia bac yandi yandi wammanj?

2 Biria meme ic, hazéc wanj némma, héjacna meanzu, ienénj nuac séwi busuna newinj zé hagic, hama tisuqisura wamma maunudarec.

3 Ténginj ic tunagucnéj yaré wanj némbinj zé arenjéma lelegémuiguc kilénj nuac qerinanénj bac yandi yandi ménda wammac. Yaré hicnj némmaciguc kilénj niñkinzénjéma kecmanj.

4 Ni Anutunénj yomuhuc wanj némmac niñac qesimiyi imuac wamma kecmanj. Inénj niñu sécgéyu ni ménda humumanec Yaweac ocmunj téréyaguc emma kecma Yaweac hénia hénsorocya imuac kic hihi wamma ocmunj téréyaguc qerinanénj iwac wamma kecmanj.

5 Yawenénj zérabéra naléiguc eneya haliiguc ni sasanjanec néngalenj wannémma hali imuac sanji sanjiiguc ni musanjé némmac. Wanju kecma zamanziñ yanda qahaiguc ou meyac néñu nammanj.

6 Inénj deguc nuac orucna meyac néñu* ni hazéchécna lelegé néñzu imi moczonj onogicma ou emmanj. Wanju ni hali téréya imuaru ewa hiawac hérianj wamma hofac omima legic héima Yawe mepésimanj.

7 Yawe, ni ac ewanaguc qacba niñnémma ewa biric wanj némma acna melenj némbésémanj.

8 Inj nuac kic tanecnawac wamma kic hihi wammu zénecc imuac mia ni

guac kic tanecgawac wamma kic hihi wanzua.

9 Guac kic tanecga imi ménda musanjé néna. Guac welenj qeqe icga qeri biric nimma ménda nesinéna. Gi imi méra néñannecac néñanzanj. Nuac anjénj titina Anutu ni ménda wainémma kembésémanj.

10 Nuac neñgoc manjocnéj wai némbaocnec, Yawenénj kilénj anjénj timac.

11 Yawe, guac hénaga ku némma hazéchécna kicgalénj wannénzu imi inicma hénia kondonaguc hezac imuaru ni nuagicma kembésémanj.

12 Héipuc ic ikora zéma ac biria lonanzu imi enénj yacma nuwinj zé wanzu, imuac nuac kekec unjana imi hazéchécna ionac méraginaiguc ménda opocna.

13 Ni Yaweac haihaka hiabiawac hémmanj zéma ninzénjéyiac deguc ic kekecginaguc ionac baeciguc keczaa.

14 Gi imi Yaweac ewa kewu wambésémanj. Kucgaguc wamma zénénj hirihiri qahac Yaweac ewa kewu wambésémanj.

28

Méra mimiawac zéwelerec.

1 (Dawidiac legic zéra.) Yawe ni guac qacma guruzua. Nuac zamanziñ gi gezacga ménda hézicgéna. Acga qaiyu kecbésémanjiguc ni imi kic suanjiguc higacbi niñac.

2 Ni guac ocmunj téréyawac qeria météré qeqeya imuac melemma mérana meemma zéwelecma guruwa nuac zésiaccna niñnéna.

3 Ic biria zéma haka biria wananzu iniguc ni momacnec ménda hérénémma gilina. Ienénj imi ama momachéra luae ac énézémaguc ewa qeriginaiguc imi nininj biria donjégic heanzac.

4 Ionac haka silic séc wawanj meme biriawac séc tasia melenj énéccmina. Méraganénj wanjic séc tasia memuac hezac séc melenj énéccmiwésémanj.

* 26:12: Baec luaeyaguc. * 27:6: Edamuna mihicñi néñu.

5 Ienej imi ai Yawenéh meyec imi zéma mérianéh meyec imuac niñgic ménda eñanzac, imuac niñac Yawenéh mebirí énécmima muñguc ménda meyacgé énécmimac.

6 Zéwelecna niñnéz Zac imuac niñac Yawe imi mepésimimañ.

7 Yawe imi nuac kuc zéma nuac saiwa, ewa qerinanéh iwac niñkinzéh wamba méra nénézac. Imuac ewa qerinanéh ségiségi kunej yanda nimma legicnanéh i mepésimizua.

8 Yawe imi halécnéh météré énécmimia ionac kucgina zéma añgéh titiac neuj kiropo wanzac.

9 O, ic embachéca añgéhina tiénécmima, guac mératéc buñaga mozoc ac wañ énécmima. Geñ rama galeñ wañ énécmima hémbénaña énépésima kecbésémañ.

29

Yaweac kuc yanda.

1 (Dawidiac legic zéra.) Kucginaguc ini qac buña zéma kuc buña imi Yaweac melenmígit iwac buña wañu.

2 Edamu asaha qac buñayawac séha mihicñi mima séwi usu térya héima Yawe mepési migic.

3 Yaweac ewa hétéh imi doku qahaiguc hicñima hezac. Anutu edamuyaguc inéh parandañ mihicñianzac imuac Yawe imi doku yanda qahaiguc keczac.

4 Yaweac ewa hétéh imi kuhaguc. Yaweac ewa hétéh imi kuc eeyaguc.

5 Yaweac ewa hétéh iminéh yéménzéc ic kuanzac. Yawenéh Lebanon yéménzéc ic kuyu maanzac.

6 Inéh wañu Lebanon* imi haséh burumakao merawa tanec técgéyu Sirion† imi burumakao sac qelia tanec técgézac.

7 Yaweac ewa hétéhneñ wañu geric bélaña téma maanzac.

8 Yaweac ewa hétéh iminéh wañu baec kisanéh hirianzac. Inéh wañu Kadesi baec kérékérasianéh hirizac.

9 Yaweac ewa hétéhneñ wañu dia yañnéñ aurima azi kiyu merac alia mezac. Wañu ic zuñ imi hetecgéyu katanec wañanzac. Imuac ocmuñ téryaiguc haka imi moczoñnéñ edamuyaguc! zémizu.

10 Yawenéh doku qaon luyu imuaru tatacya késa tarec. Wañu Yawenéh tetcgia qahac ic kewu wamma kecmac.

11 Yawenéh ic embachéra kuha qeénécmianzac. Yawenéh ic embachéra luaeac mériaña énécmianzac.

30

Hafi humuc igucnec yacma ewa hia ac zéyec.

1 (Dawidiac legic, ocmuñ térya qelia Anutuac buña qemima legic yomi héiyec.) Yawe geñ mia meyac néna hazéchéca ieneñ nuac niñ ségiségi wammuc séc qahac wañec. Imuac gi meyacgézua.

2 Yawe Anutu ni guac qachéhéliwa mehiaru nénécc.

3 Yawe geñ mia kekec uñana késa héréma humuc igucnec meqeli néna ni kicsuaniguc ménda hiñgari.

4 Miñ Kewuac météré énécmimia imi Yawe mepésimigic. Qara téryawac ewa hia ac zému.

5 Qeri biria imi nalé hotoñadac heheya, néñ ewa hiayawac buña imi kekecnawac séc henémmac. Siñiyaiguc zésiactéh hama hemac, néñ ama gianjiyu ségiséginéh hama hemac.

6 Méñac mén ménda osianji nalé imuaru ni hémbénaña qekez qeha ménda wammañ zéyi.

7 Yawenéh ewa hiawac nuac baec boña meyacgéyu seligima nañec, néñ kic tanera musañgéyu ni niñyéwériyi.

* 29:6 Lebanon imi Galilaia doku téfaraiguc hénni baec wañgoña Not iguc nanzac. † 29:6 Herimon baec boñawac qara mén, Lebanon baec boñaiguc hénni kaiwe éré éryaiguc nanzac.

8 Yawe ni guac qacma zéwelecma yomuhuc zéyi;

9 kic suañiguc hiñgacmañiguc sacnanéñ némaciguc nañgé némmac. Dimuhuciguc seitotoñ wawañanéñ gi mepésigemma guac ac héla imi zéau énécmimac.

10 Yawe acna niñnémma ewa hia niñnémbésémañ. Yawe nuac héipuc icna wañ némbésémañ imuhuc ézéyi.

11 Geñ mia nuac soñgoñac zésiacna meleña legic hirihiri wañ soñgoñac séwi usu hetecgéma ségiségiac rikuña menéñanzañ.

12 Imi mia acna ménda qaiyu nuac kekec uñananéñ gi mepési gémmañ niñac imuhuc wañ néñanzañ. Yawe nuac Anutu ni nalé tetecgia qahac ewa hia ac zégemmañ.

31

Zérabéra naléiguc zéwelec wammiyec.

1 (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe ni néngacma guac muru hazua. Guac hiaganéñ ni metecgé némma gamuna méndagucnec nimmañ.

2 Nuac gezac qema kératacnec népésina. Nuac wamma hoc bañec kuhaguc zéma demin seli añgéñ tinéñéña wambésémañ.

3 Gi imi nuac zamanziñ zéma demin seli baec boñaguc tatara, guac qacga niñac ni nuagicma kemma hénana qindinji némma.

4 Népésiwiniñ zé sasañgiaiguc uñic haigic hezac imuacnec héré némbésémañ. Gi imi nuac hoc bañec.

5 Ni nuac qeri uñana guac méragaiguc haizua. Haka hélawac Anutu gi boñ héréna menec.

6 Ni imi iwawai eñomia ikora mepésianzu imi onac mézéna tianzac. Ni Yaweac muru héima nañanza.

7 (7a) Geñ nuac yéwécna héntegicma kekec uñana zérabéraiguc keczac imi nimmizañ. Imuac guac goi héihéigawac qeriaiguc ewa hia nimma ségiségi wammañ.

8 Imuhuc wamma hazéchécna ionac méraiguc ménda wainémma nuac hénana baec kawé qeqeya yandaiguc nopoczañ. (7b) Imuac niñac ni guac goi héihéiiguc ewa hia nimma ségiségi wañanza.

9 Yawe nuac zérabéra niñac wamma ewa hia niñnémbésémañ. Ni imi niñ yéwécna niñac kicna zéma kekec uñana zéma séwinanéñ méiméiya wanzac.

10 Kekecna imi ewa biriciguc sohoanzac. Yawuñna imi zésilacguc hama kenzac. Képésicna niñac nibiriwa séwinawac kuha imi mayu, sicna imi lokolima kenzac.

11 Hazéchécna ieneñ zédesi wañnéñanzu, wañu ama momachécna imi eneñ acguc ogicma imuhuc wañnéñanzu. Alahécna eneñ néñqacgéma keñanza. Wañu ic tosara imi hénaguc mihicñi némma néngacanzu.

12 Ni imi humuc ic ésécnec eluñ unudaczac. Wañu ni kewuc nomuñ tétéya ésécnec, ewa qeriginanéñ ménda niñnéñzu.

13 Ic tuñagucnéñ zéberi néñgic niñanza. Ieneñ lelecgé némma tericgé néñzu. Ieneñ hazéc wañ némma zéeminiñ wamma kekec uñana nuagicbiñ zé niñareñgézu.

14 Néñ ni imi Yawe guac muru héima namma gi imi nuac Anutu zéanza.

15 Naléna imi méragaiguc hezac. Hazéchécna zéma nunesi wañanza ionac méragina igucnec kératacnec népésina.

16 Guac kic tanecga asahagucnéñ welen qeqe icga ni némma guac goi héihéiganéñ añgéña tina.

17 Yawe, ni guruzua, gamuiguc ménda nopocma, ic biria ionac gamu qeqe mihicñi énécmima kic suañiguc onopocna acgina qaimac.

18 Séwi eneñ ac zéma ac zéragucnéñ ic solaña unuanzu ionac kua taségina ikora imi hézicgéna acgina qaimac.

19 Guac bac yandi yandi wamma kecanzu ionac niñac sese qauqau

haina emma hezac imi yei kunen yanda wanzac. Ewa hiawac buņa imi guac néngacma haanzu ionac niņ wamma sasala haina hezac.

²⁰ Geņ ic imuhucya guac saņgi saņgiiguc musaņgé énécmima, ic onac manam batucac ai areņgégic hezac imuacnec metecgé énécmima, guac haliiguc musaņgé énécmima, ic biria ionac zéhésiginawac qizizingéma keczu.

²¹ Yawe zéhiaru mimia waņu. Inéņ ama areņa demin seliaguc imuhucgeņ goi héihéiya welic welicgia nézéyu héņi.

²² Ni aurima guac wéségaiguc elicgé nénéņa wanzua zéyi, néņ guac qachéhéliwa nuac zéwelecna selia imuac hétéņa niņnec.

²³ Ic embac météré énécmimia ini moczoņ Yawe siņa niņmigic. Yawenéņ ic hakagina héla imi inicgaleņ waņ énécmima, séwi eņeņ ic imi bakia yéwéria meleņ énécmimac.

²⁴ Yaweac mambéc kekec ini zénéņ hirihiri qahac seligima nammu.

32

Képésic waiwaiac ségiségi.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Héna ac logiyu aumima képésicya hoturu mimia waņu ségiségiyaguc wammac.

² Qeri uņaiguc ikoc ménda heyu Yawenéņ képésiraguc ménda zémiyu imi ségiségiyaguc wammac.

³ Ni képésicna ménda lomma zeauyi nalé imuaru kaiwe herec hésilac wamba sicnanéņ lokoliyec.

⁴ Hénia imi yomuhuc; Guac méraganéņ siņi kaiwe helanzi néņu kaiwe geriwanéņ zeriru iwawai moczoņ zicgéanzac ésécnec nuac sépécna imi zicgédarec. (Ohec)

⁵ Waņu ni képésicna Yaweac muru zéaumaņ zéma nuac képésicna zéma hakana biria ménda musaņgéma auwa geņ imi képésicnaguc zénénéņa imuacnec metecgé nénnec. (Ohec)

⁶ Imuac niņac, Anutu eeya héimima kecanzu imi wai énécmima, gi mihicņi géņgéņa wammac nalé

imuaru gi zéwelec waņgémmu. Imuhuc waņgic doku qaoņ érémac imi ionac hia ménda emma énépésimac.

⁷ Gi imi nuac saņgi saņgina, zérabéraiguc ni néņgaleņ waņ némma, aņgéņ titiac hériaņ legicnéņ ni leleggé néņanzaņ. (Ohec)

⁸ Ni imi gi imuhucgeņ me imuhucgeņ kemmaņ zé niņna héna imi gézéwa hémbésémaņ. Waņu géņsosolima zéqindiņi gémmaņ.

⁹ Ini imi becosic kunen me komora niniņgina qahac imuhucya ésécnec ménda wammu. Ieneņ imi kuaginaiguc pinzuņ zéma déméņginaiguc hésanéņ koro qaté ménda énécmigic imi hosucginaiguc ménda haanzu.

¹⁰ Ic biria ionac imi ewa biric sasala hicņi énécmimac, néņ Yawe niņkinzéņ wammianzu ionac imi goi héihéiya leleggé énécmimac.

¹¹ Ic solaņa ini Yaweac ségiségi wamma zézé ségiségi wammu. Ewa qeri dindiņanec kecanzu ini moczoņ ségiségi wamma hériaņ haimu.

33

Anutu imi hiabia.

¹ Ic solaņa ini Yaweac niņac zézé ségiségi wammu. Mepé qepésiac legic imi ic solaņa ionac buņa sécyā.

² Gita zéma kulele hésia sasalanéņ Yawe ewa hia wammima mepési mimu.

³ Legic qelianéņ héimima ségiségiac ewa hétéņnéņ hiabianec mezericma héimimu.

⁴ Yaweac ackuazéc imi solaņ dindiņa, waņu iwac haka silic imi moczoņ hélacnec.

⁵ Inéņ haka solaņa zéma haka dindiņawac siņa niņanzaņ. Imuac baec séc Yaweac goi héihéianéņ sécgéma hezac.

⁶ Yaweac ackuazécnéņ kurumeņa kurumeņa mihicņiyec. Iwawai sécgéma hezac imi moczoņ kuaya wéséséyanéņ mihicņidarec.

⁷ Inéņ konduņ doku qauqau haiyu eņu doku hiņgac hiņgara imi hofi yandaiguc haiyu heanzaņ.

8 Baec séc ic embac Yaweac bac yandi yandi waᅅic. Baera baera miᅅina ini eeya héi mimu.

9 Imi mia hénia yomuhuc niᅅac; Iwawai imi moczoᅅ inéᅅ zéyu hicᅅidarec. Waᅅu inéᅅ zéseliyu seligima nandarec.

10 Yawenéᅅ baera baera ionac niniᅅ areᅅgia imi nélicgéyu nenesic wandaczac. Waᅅu hicᅅisai hénia hénia ionac niniᅅ hiᅅgac hiᅅgara imi melenᅅ eᅅomia wandaczac.

11 Yawenéᅅ niniᅅa niᅅareᅅgéyu hehe seli naᅅselianzac. Iwac niniᅅa hiᅅgac hiᅅgaranéᅅ hicᅅisaiya hicᅅisaiya emma hema kecmac.

12 Yaweac neᅅaᅅ Anutu zémima aᅅgéᅅ tigi Anutuac ic embac buᅅa zéénécmiyu keczu imi enéᅅ ségiségi ginaguc.

13 Yawenéᅅ kurumenᅅiguc ninic-sosolima baec ic moczoᅅ ninicanzac.

14 Tacyac waᅅanzac ama duᅅa imuacnec mia baec séc tacyachéra imi moczoᅅ kiwa hiyu mayu nini-canzac.

15 Inéᅅ mia ic séc ionac ewa qe-rigina héniaᅅina meyacgéma wawaᅅ memegina héᅅsosolianzac.

16 Ic kewu méᅅac aᅅgéᅅ timimia imi téᅅgiᅅ ichéra sasala ionac muru ménda hezac. Ic kawali méᅅac aᅅgéᅅ timimia imi acguc eᅅeya kuha kunéᅅ yanda imuaru ménda hezac.

17 Kekecniᅅa imi becosic me kuc yandanéᅅ ménda aᅅgéᅅ tiwiᅅac séc.

18 Niᅅzu, Yawe imi eeya héimima goi héihéiyawac kic hihi waᅅanzu imi onac inicgaleᅅ waᅅ énécmianzac.

19 Imuhuc wamma ionac kekec uᅅa imi humuc igucnec metecgé énécmima béti naléiguc méra énécmiyu kekecginaguc kecanzu.

20 Kekec uᅅaninanéᅅ Yaweac kic hihi waᅅanzinᅅ. Inéᅅ mia neᅅaᅅ héipuc ic zéma saiwanina wanzac.

21 Ewa qerininanéᅅ iwac ségiségi wamma iwac qac téréyawac héima naᅅanzinᅅ imuac mia imuhuc waᅅ énécmianzac.

22 Yawe, guac mambéc waᅅanzinᅅ nalé sura imuac séc guac goi héihéiga qacninaiguc hemac.

34

Réwéri metecgémiyu Anutu mepésimiyec.

1 (Dawidinéᅅ ic kewu Awimelekac wésiaiguc ic moroha tanec haka waᅅu nesimigic mayec nalé imuaru legic yomi oyec.) Ni Yawe nalé séc mepési mimaᅅ. Mepé qepésiya imi nuac kuaiguc susucnec hemac.

2 Nuac kekec uᅅananéᅅ Yaweac niᅅac zézé ségiségi ac wammaᅅ. Maqeqeya ieneᅅ nimma ségiségi wammu.

3 Niguc momacnec Yawe imi kunéᅅ yanda kunéᅅ zéni. Neᅅawu iwac qac buᅅaya meyacmini.

4 Ni Yawe zéwelecmiwa niᅅnémma zénéᅅ hirihirina hénia hénia igucnec metecgé néᅅec.

5 Ieneᅅ iwac niᅅkumuma kecma asac mararaᅅ séwi usu ésécnec héiénécmimia waᅅec. Ionac kic tanecgina imi hémbénaᅅa gamuyaguc ménda wammac.

6 Kekec uᅅa maqeqeya imuhucyanéᅅ qac héhéli miyu Yawenéᅅ nimmima zérabéra hénia hénia imuacnec aᅅgéᅅa tiyec.

7 Yaweac kua meme uᅅanéᅅ Miᅅ Kewuac eeya héimianzu imi onac lelecgé énécmima tacyac wamma aᅅgéᅅ tiénécmianzac.

8 Ini imi Yawe imi hiabia wanzac imi batucgéma siᅅa niᅅic. Néᅅgacma iwac muru kemma kecanzu imi enéᅅ zézé ségiségi ginaguc.

9 Météré énécmimia ini Yawe eeya héimigic. Niᅅzu! I eeya héimianzu imi enéᅅ sécgé énécmiyu iwawai méᅅac méᅅ niᅅac ménda wammu.

10 Laion sac qelinéᅅ yaka niᅅ hu-muwacnec, néᅅ Yaweac wamma kecanzu imi enéᅅ buᅅa hiabia hénia hénia he énécmiyu ménda hocmu.

11 Nambérac ini hama gezac qema nimmu. Yawe eeya dimuhuc héimimu imuac hénia ku énécmimanj.

12 Mérénéj kekecac niñ kumuma yawuñ sasala kecma mériañ mi-hicñimanj zé wanzac?

13 Gi imi guac ezelañgawac neuñ héiamuma kua tasianénj ac biria ménda zéna.

14 Haka biria gilina keñu, haka hi-awac wamma mema, luaeac wamma nesimiwésémanj.

15 Yaweac kiwanénj ic solañawac hiyu keñanzac. Wañu ic imuhucya ionac qac héhéliginawac gezac qeanzac.

16 Yaweac kic tanera imi kaiziliwen wañanzu imi onac musuqeçe wañ énécmima ionac eluñ unudacmac niñac baeciguc metecgé énécmimanj zé niñanzac.

17 Qac héhélima zéwelecmianzu imi onac niñénécmima zérabéra hénia hénia igucnec metecgé énécmianzac.

18 Yawe imi ewa biri wañkeczu ionac hosucgé énécmima ewa qe-rigina melenj énécmianzac. Wañu ewa qerigina qéséñu howuc howuc[☆] wanzac imi añgégina tiénécmianzac.

19 Ic solañanénj zérabéra sasala mihicñimacac hezac, néñ Yawenénj zérabéra séc metecgé mianzac.

20 Sicya imi moczoñ galenjëyú mén ménda zéñgémac.

21 Birianénj ic biria qeyu humu-mac. Wañu ic solañawac mézétiti wammianzu imi késpedes ginaguc zéénécmimac.

22 Yawenénj welenj qeçehéra ionac kekec uña imi moczoñ boñhéregina meénécmimac. Néñgacma iwac muru keñanzu imi onac imi késpedes ginaguc ménda zéénécmimac.

35

Añgéña timac niñ zéwelerec.

1 (Dawidiac legic.) Yawe, niguc tohalic wanzu iniguc tohalic wamma,

niguc euqeçe wanzu iniguc euqeçe wambésémanj.

2 Saiwa yanda zéma asamanj késama yacma méra némbésémanj.

3 Luac héréma nesinénzu imi onac hénagina hézicgéna. Nuac kekec uñanawac zéma Neñ guac añgégñ titi miñina. zénénna.

4 Nuac kekec uñanawac hochoc ai mezu imi onac gamu qeçe mihicñi énécmima. Mebiri némbiñj zé wanzu imi nesi énécmima andé andé kemma gamunénj unu humudacmac.

5 Kua meme uñahécga énézéna ieneñ luhucnéñ goc mihilanjëyú keñanzac ésécnec mihilanjë énécmiyu kendacmu.

6 Hénaginaiguc siñi zéma susurac mihicñi énécmima kua meme uñaga ézéna nesi énécmimac.

7 Ieneñ héniana qahaciguc ni népésiwiñj zé baec sésénjiguc ufc musañgé haima héniana qahaciguc kekec uñana mebiri némbiñj zé baec sésénj éséma lekiñ himicanzu.

8 Zéna élanzañnec humucnéñ hicñi énécmimac. Ufc musañgégic hezac imuaru enjaoc enjic énépésiyu humu-cac buña hiñgacdacmu.

9 Nuac kekec uñananénj Yaweac ségiségi wammac. Iwac añgégñ titi niñac zézé ségiségi wammac.

10 Nuac sicna moczoñ yomuhuc zému; Mérénéñ Yaweac séc wammac? Inénj maqeqeya imi kucginaguc helanzi énécmianzu ionac méragina igucnec metecgé énécmianzac. Wañu maqeqeya imi iwawaigina onagicanzu ionac murunec metecgé énécmianzac.

11 Héipuc ic ikoranénj yacma haka ni ménda niñiñnawac qesinénzu.

12 Hakana hiawac haka birianénj melenj néñgic, kekec uñananénj niñgumbi niñguñ keczua.

13 Ni imi ieneñ hafi iniyu hegic ewa biricac séwi usu héima nene ziki kecma kekec uñana helanzi amuyi, néñ zéwelecnanénj enj liliñgéma hayu tétécgézua.

☆ 34:18: Yer 23:29

14 Nuac alana zénimma dac muna wañ énécmianzua éséc nec wañ énécmiyi. Wañu nenjocnawac siari éséc nec ionac wamma sicgéma siari.

15 Wañu ni zérabéra mihicñima kecha ienenj ségiségi wamma azorogic. Wañu kaiziliwenj ic ni ménda nimmianzua imi enenj sasanjaiguc tocgéma susuc nec nunesi néñanzu.

16 Wañu ienenj ségiségi ariaciguc azoroma zébiri qébiri wañanzu éséc nec nuac niñac zécgina kizéñgéanzu.

17 Miñ kewu, nalé dahecac séc enj inicma kecbésémañ? Nuac kekec uñana imi kisikiyonj ic ionac murunec metecgéna. Momacguc sac henénéña imi laion imuhucya ionac murunec metecgé némbésémañ.

18 Ni hénaoñj sugcinaiguc mepésigémma, ic embac tuña tuña sugcinaiguc gi mepésigémmañ.

19 Ménda wai énécmína, nuac hazéchécna ienenj sicsaoc nuac niñac ségiségi wambu niñac. Hazéc wañnéñanzu ienenj héniana qahaciguc kic hoc menémma zébiri némbu niñac.

20 Ienenj imi luaeac ac ménda zéma baeciguc bénzénj kecanzu imi onac ac ikocnéñ yéwéri mihicñi énécmianzu.

21 Wañu ienenj kuagina kunenj yanda anjéma nuac zédesima ahaec, ahaec, kicnéñ héipuc wamma héndaczñj. zézu.

22 Yawe, genj mia haka imi héndaczñj imuac acga qaiyunec ménda kecbésémañ. Wañu lakec ménda kecbésémañ.

23 Nuac Anutu, Miñ Kewuna gau iguc nec hetecgéma yacma nuac acna zégési wambésémañ.

24 Yawe, nuac Anutu, guac haka solañjaiguc zégési néñna. Ienenj nuac niñac ségiségi ménda wammu.

25 Ménda wai énécmína, ewa qeriganénj ahaec ewa siñnina* séc hicñizac, ic imi qécgé mizñj. zéwu niñac.

26 Zéna yéwécna niñac ségiségi wañanzu ienenj gamu qe qe mihicñima gamu mamasuñ kunenj yanda nimmu. Wañu nuac muru séwi enenj wañanzu imi onac gamunénj qacginaiguc endacmac.

27 Nuac solañ dindiñanawac niñac sécgéanzac ionac imi zéna ségiségi wamma qacma ewa hia nimmu. Welenjqe qe icya luaeiguc keru ségiségi wañanzac Yawe imi kunenj yanda! zéma nalé séc ézému.

28 Ni ezelañnanénj kaiwe herec guac haka solañja zénimma kaiwe herec gi mepési gémmañ.

36

Baec ic ionac biriagina zéma Anutuac hiaya.

1 (Legic galeñawac; Yaweac welenjqe qe ic Dawidiac legic zéra.) Ic biria ionac héniaquina biriawac niñtegic qñtegic ac ménj ewa qerinaiguc yomuhuc hicñizac; Iwac kiwaiguc Anutuac bac yandi yandi ménj ménda hezac.

2 Inénj séwi enenj wamma eneya késpedesyawac zéma ménnéñ ménj mewininimac me mézia timacac séc qahac zéanzac imuac mia.

3 Kuayawac ac imi késpedesyaguc zéma ikocyaguc. Inénj niñtegic qñtegicya zéma haka hia imi waiyu tecgéyec.

4 Inénj hehe taticiguc hema biria niñarenjéma eneya hénia biriaguc opocamuma haka biriawac mézétiti qahac kecanzac.

5 Yawe, goi héihéiga kurumenjiguc sécgéma heyu, guac haka hénia iminénj ou hosusu iguc sécgéma hezac.

6 Solañja imi Anutuac baec boña éséc nec. Guac zégésigésinénj konduj éséc nec. Yawe genj imi ic embac zéma yañ momac nec ninicgaleñ wañ nénécmianzanj.*

7 Anutu guac goi héihéiganénj yei eeyaguc yanda wanzac. Baec ic moczonj guac qenjanja amiayaiguc néñgacma sanjianzu.

* 35:25: Hebiraio aciguc; kekec uñanina. ✧ 36:6: Yon 4:11

8 Ieneñ imi guac amaiguc iwawai kindindiña hezac imi nezelélén wamma, ségiségiac doku téfara igucnec gumu énécmína neanzu.

9 Kekec dokuac kiwanéñ guac muru hezac. Guac asac mararañiguc asaha hémbiñ.

10 Gi niñgéñanzu ionac muru goi héihéi susucnec wañ énécmíma ewa solañ kecanzu ionac guac solaña imuhucyanec mihicñi énécmína.

11 Séwi eñeñ ic ionac hena tawéginanéñ nesinémbac niñac. Galeñgé néña ic biriawac méraginanéñ nesinémbac niñac.

12 Kaiziliweñ wañanzu imi eneñ imuaru maunuyec. Ieneñ mama hema muñguc yacmuac séc qahac wammac.

37

Minj Kewuac muru kemma sanjimu.

1 (Dawidiac legic zéra.) Haka biria wañanzu ionac niñac qeri geric hélendañnec ménda wamma késpedesic wañanzu imi onac nimbupuc ménda wambésémañ.

2 Ieneñ imi qézézac ésécnec focdac qeriru qasima mamu. Wañu zuazua ésécnec méima humumu.

3 Yaweac muru héima namma haka hiabia wambésémañ. Baeciguc kecma iwac haka héla imi nene ésécnec nema kecbésémañ.

4 Yaweac ségiségi wamma kecbésémañ. Inéñ guac ewa siñgawac héla mihicñigémmac.

5 Guac kekecgawa hénaya imi Yaweac muru haimina. Iwac muru héima nanna, inéñ wamma medacmac.

6 Inéñ wañgéñu, guac solaña imi asac mararañ ésécnec, guac hakaga solaña imi meñeñ kaiwe wenzoronañiguc kaiwe asaha ésécnec wammac.

7 Yaweac wéséyaiguc bénzénec mambéc kecbésémañ. Ic birianéñ hena qéréñgé mimia wañu ai areñ biria meseliyu kindindiña yaru hémma qeri biric hélendañnec ménda wambésémañ.

8 Qeri geric waima qeri biric gilina keñu. Zénasiñ menasiñ ménda wanna. Haka imuhucya imi haka biria mihicñimac.

9 Haka biria wañanzu imi eneñ qericénécmiyu qahac wandacmu, néñ Yaweac mambéc kecanzu imi eneñ baec késamu.

10 Ic biria imi hotonañdac kecma tecgéma qahac wandacgic imuaru hocma hocbipiwésémañ.

11 Wañu gum bénzénzén ic imi baec késamu. Wañu ewa momac hakanéñ sécgé énécmiyu ségiségi wamma kecmu.

12 Ic birianéñ ic hiabia qemañ zé niñareñ wamma kic hiyu iwac muru keñu zéra kizéñgéanzac.

13 Miñ Kewunéñ ic imuhucyawac naléya hosucgéyu héñtegiczac imuac niñac zédesi wammianzac.

14 Ic birianéñ maqeqeya zéma iwawai niñac hocanzu imi eneñ maunumac niñac zéma ic dindiñanec keñha wañanzu imi unuhumumañ zé souya héréma tewiya awianzac.

15 Néñ sou iminéñ eñeya wéiwécya nézénégemac. Wañu tewi imi zénégédacmac.

16-17 Ic biriawac méria imi zénégemac, néñ ic hiabia imi Yawenéñ késa seligimimac.

Imuac niñac ic solañawac iwawai komodianéñ ic biria sasala ionac iwawai kunéñ yanda imi ogicanzac.

18 Yawenéñ ic késpedesicya qahac iwac kekec naléya imi moczon nin-daru hezac. Iwac mératéc ai buña imi heheseli hema emma kecmac.

19 Ic imuhucya ieneñ imi zérabéra naléiguc gamugina ménda mihicñima béti naléiguc acguc iwawai sécgé énécmiyu kecmu.

20 Ic biria imi birimac. Yaweac hazéchéra imi rama merawawac haléc ésécnec zepépélíma hofac qema aucgéma qahac wammac.

21 Ic biria imi iwawai mema tasia ménda meñeñanzu, néñ ic solaña imi ewa hiawac eñ énécmianzac.

22 Miñ Kewuac mériañginaguc imi eneñ baec késamu. Ic saecginaguc imi qeric énécmigic qahac wammu.

23 Yawenéñ ic onac tikenñ tihagina meseligima kekecac héna imuac ségiségi wañanzac.

24 Ic imuhucya imi Yawenéñ késaseligianzac imuac niñac qonzontañ gémaciguc moczoñnec ménda tendiñgédacmac.

25 Ni komocna igucnec éréma deguc yandanaiguc, ic solaña andé qema waimimia ménñ ménda héñjac héñzua. Wañu hémba iwac qelihéra ménñénñ ménñ yaka niñ ménda zéwelec wañec.

26 Ic imuhucya imi kaiwe herec ewa hiawac eñ énécmima haiyu kenñ haiyu ha wañanzac. Imuac qelihéra eneñ mériañ miñicñi énécmiyu kecanzu.

27 Haka biria waima haka hiawac wammu. Imuhuc wamma nalé tetcgia qahac kecmu.

28 Yawenéñ haka solañawac siña nimma météré ic imuhuc wañanzu imi ménda wai énécmimac. Ic imuhucya imi nalé tetcgia qahac inicgaleñ wañ énécmimac, néñ kaiñiliweñ ic ionac qelihéra imi qeric énécmigic qahac wandacmu.

29 Ic solaña imi baec késama imuaru hémbéñaña kecmu.

30 Ic solañawac kua imi ac niñtegic qñtegyaguc zéhicñima, ezelañanéñ haka dindiñawac zémac.

31 Iwac ewa qeriaiguc imi Anutuac héna acnéñ heyu kenñenñ hahaiguc tisugisurac ménda wammac.

32 Ic biria eneñ ic solaña unuwñ zé awima kecanzu.

33 Yawe imi ic solaña ic biriawac mériaiguc ménda waimimac. Wañu zégésigési naléiguc acguc késpedesiraguc ménda zémimac.

34 Yaweac niñkumuma iwac kekecac héna imi méndacma kembésémañ. Inéñ meyac gémma baec buña qegéñu añgétiwésémañ. Wañu kaiñiliweñ ic imi birima qahac wañgic kicganéñ hima inicbésémañ.

35 Ni ic biriawac kuha hémba ic hésa téngñ téngñ eneya baeciguc nanaña ésécnec wanzac, néñ

36 ic hésa imi éléñnec humuqai wañu hocma hocbiñiyi.

37 Néñ ic solaña héñsosoligic. Ic dindiña héngic. Luae ic imuhucya imi eneñ andiaginaguc.

38 Ac qeqe ic ieneñ momacnec biridacmu. Kaiñiliweñ ic ionac tetcgia imi humu qaiyaguc.

39 Ic solañawac añgéñ titi imi Yaweac muru hezac. Inéñ zérabéra naléiguc hoc bañec ésécnec wammimac.

40 Yawenéñ méra énécmima metecgé énécmimac. Ic biria ionac murunec metecgé énécmimac. Ieneñ imi néñgacma iwac muru sañgianzu héña imuac niñac imuhuc wañ énécmianzac.

38

Eñeya késpedesic niñac ewa biric wamma zéwelerec.

1 (Dawidiac legic yomi hofac omiwiñ zé héiañgic.) Yawe, guac qeri biricganéñ késpedesicna ménda zénénna. Guac qeri gericnéñ ni ménda zéqindiñi néñna.

2 Guac zakoñnéñ nuac séwinaiguc nézégéma hiñgaczac. Guac méraganéñ selianec helanzi néñzac.

3 Guac qeri biric niñac séwi busuna solaña ménñ ménda hezac. Nuac késpedesic niñac nuac sicna imi bénzéria qahac wanzac.

4 Nuac késpedesicnanéñ orucnaiguc sécgéma enu hinac yéwéria tanec wañu bisiqatéñ wammañac séc qahac.

5 Nuac wizinanéñ houyu wéréñ biria haizac. Imi mia nuac haka qelaña imuac tasia.

6 Ni geriwa noyu qoucgeña kaiwe herec ewa biric wamma kecanzu.

7 Nuac maréñnaiguc geriwa sécgénénzac. Wañu nuac séwina solaña ménñ ménda hezac.

8 Séwina hézézayu humumia tanec wanzac. Ewa qerina waizalañ wañu zésilac wanzua.

9 Miñ Kewu nuac niñ kewu imi moczoñ guac muru hezac. Nuac zésilacnanéñ guac wéségaiguc usuya qahac hezac.

10 Wéiwécnanéñ hélandañ yaru kucnanéñ mayu qeka meka wamma kicna imi acguc mugu mugumia wañu asaha qahac wanzac.

11 Numindiñiga imi nuac séwinaiguc hezac imuac niñac nuac sorochéna zéma alahéna lakec kecgic sac taséhéna ini acguc lakec nanzu.

12 Nuac kekec uñanawac hochoc ai meanzu ieneñ bétac hainénzu. Mebiri némbiñ zé wanzu imi eneñ humumia tericgé némma kaiwe herec andé nuwiñ zé haka biria zéareñgéma keczu.

13 Ni gezac héñ éséc nec niñbipima ic ara qahac éséc nec kuana ménda añgéma kecanzua.

14 Ni gezac héñ éséc nec wamma acgina ménda melenanzua.

15 Yawe ni guac niñkumuma kecanzua. Nuac Miñ Kewu Anutu, gi acna melenéñ némbésémanac hezac.

16 Ni yomuhuc zézua; Ni tisugisurac wamba ieneñ nuac niñac ségiségi wamma séwi eneñ wañ némbu niñac.

17 Ni léklék manumacac heyu niñyéwécnanéñ nalé séc henénzac.

18 Héña imi yomuhuc; Ni késpedesicna zéauma nuac késpedesic niñac ewa biric wañanzua.

19 Nuac hazéchéna ieneñ kucginaguc keñha wañanzu. Wañu ténésima mézétiti wañnéñanzu ionac zañgégina imi sasala.

20 Wañu haka birianéñ haka hiawac melenéñ énécmianzu imi eneñ ni haka hiawac méndacma kembra héña imuac niñac mia hazéc wañ néñanzu.

21 Yawe gi ménda wainémma kenna. Nuac Anutu lakec ménda kecbéséman.

22 Focdac qenanagé wañ néña. Miñ Kewu, gi nuac añgég titina.

39

Niñtegiç qinçtegiç mimac niñ zéwelerec.

1 (Dawidiac legic.) Neñ yomuhuc zéyi; Ni hakana lolongéma wamma ezelañnanéñ késpedesic ménda mihicñimañ. Ic biria ieneñ wésénaiguc nanzu séc kuanaiguc neñ zékalaña haiwa hemac.

2 Ni acna qaiyu ac hiabia acguc ménda zéwa niñ yéwécna imi muñguc yandizac.

3 Nuac ewa qerina geriwiguc wañu qerinanéñ zénimba hiñgacma éséyu qeri biric yaru ezelañnanéñ yomuhuc zézua;

4 Yawe, kekecnawac tetecgia zéma nalénawac séha imi nézéna niñasarima nuac kekecna dodowima hazac imi niñtegiçmañ niñac ku néña.

5 Geñ mia nuac naléna imi méra tawé éséc nec mehotoñina nuac kekecnanéñ guac kicgaiguc ménda hezac tanec wanzac. Icy a icya nañselima kecanzu, néñ hofac éséc nec aucgéanzu. (Ohec)

6 Hélac nec, ic neñac neñac imi héla qahac, néñ uña tanec keñha wamma ai enomiawac keñkésa hakésa wamma iwawai mihicñima saméñaguc haini emma hezac, néñ hélac nec mérénéñ iwawai imi nonagicma késamac imi acguc ménda niñasarima kecanziñ.

7 Miñ Kewu ni erac némac iwawai niñac niñkumuma mambéc kecan? Nuac niñkumuna imi guac nec hezac.

8 Ni késpedesicna moczoñ imuac nec metecgé némma galenagé néña, ewa soho ic ieneñ zébiri qébiri wañ némbu niñac.

9 Wañu Miñ Kewunéñ haka imi wañ néñzac zéma nimma acna qaiyu kuana ménda auanzua.

10 Guac numindiñi nuac muru hezac imi nuagicma gilina keñu. Méraganéñ nuna ni qeka meka wanzua.

11 Geŋ ac zéénécmima ic unu qindinjanzaŋ nalé imuaru iwawaigina eeyaguc imi waŋ énécmina gisicnéŋ neyu qahac waŋanzac éséc nec qahac wanzac. Imuac icya icya imi wésésé éséc nec wanzu. (Ohec)

12 Yawe nuac zéwelecna niŋnémma nuac qacsilaciguc gezac hainéŋna. Kic masina maanzac nalé imuaru acga ménda qaimac. Ni imi yandahécna éséc nec ic kian tanec, ic qaŋ tanec giguc kecza.

13 Képésicnawac ménda héŋsosolima, hafina mehiaru némma kekecna komocdia dac mehorugina ségiségi nimmaguc humuwa.

40

Méra mimac niŋ zéwelerec.

1 (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra.) Ni Yaweac mambéc néŋ mambéc kecba gezac haima zésiacna niŋec.

2 Inéŋ ni baec séséŋ biriqiria iguc nec hérénéŋu éréwa hénana zamanziŋ hilaŋeŋiguc nopocma keŋkeŋ hahana imi meseli néŋec.

3 Legic qelia Anutuac mepé qepésiac buŋa, kuanaiguc haiyu ic embac sasalanéŋ némma bac yandi yandi wamma Yaweac muru héima nammu.

4 Yaweac héima namma séwi eŋeŋ ic zéma ac ikociguc lukeŋ luha waŋanzu imi onac kichihi ménda waŋanzu imi eneŋ zézé ségiségi ginaguc.

5 Yawe nuac Anutuna, wawaŋ meme welic welicgia geŋ wannec imi sasala. Waŋu niŋga nonac niŋ wamma niŋna hiŋgacanzac imi acguc sasala waŋu ni olomma zémaŋac séc qahac wanzac.

6 Geŋ mia gezacnaiguc nézéna héiyu yomuhuc niŋi; Ni mulumanan zéma seseac ewa hia ménda nimma hofac oo zéma képésic waiwaiac olémbaŋ imuac ménda waŋanzua.

7 Imuhuc zéna imuaru ni yomuhuc zéyi; Ni hazua, nuac ac ooya imi kiwi limbi limbiŋaiguc hezac.

8 O, nuac Anutu, ni guac ewa siŋ niŋtohomaŋ zé ségiségi waŋanzua! Imuac guac hena acnéŋ nuac ewa qerinaiguc heanzac.

9 Ni henaoriŋ yandaiguc guac solaŋ dindiŋaga imuac buŋa suruc ségiségiyaguc imi zéau énécmianzua. Niŋzaŋ, Yawe ni kua taséna ménda héiwa eŋ heanzac imi gi nindaczaŋ.

10 Ni guac solaŋga imi nuac ewa qerinaiguc ménda musaŋgéwa heyec, néŋ guac haka hélé imi zéma aŋgéŋ titi imi zéau énécmima goi héihéiga zéma hakaga hélé imi henaoriŋ yandaiguc ménda musaŋgé énécmianzua.

11 Yawe guac ewa biricga imi ménda hézicgéna susuc nec mayu. Waŋu goi héihéiga zéma hakaga hélé iminéŋ ni nalé séc néŋgaleŋ waŋ némbésémaŋ.

12 Biriya gelec malec qahac ni lelecgé néŋu nuac képésicnanéŋ méramma nuaru hayu kic hima gémmaŋac séc qahac. Képésic imuac zaŋgégina imi nuac oruc zucna ogicma heyu nuac ewananéŋ sohodaczac.

13 Yawe ewa biric waŋ némma aŋgéŋna tina. Yawe focdac méra némbésémaŋ.

14 Nuac kekec uŋana mihicŋima mebiri némbiŋ zé wanzu imi moczoŋ gamu qeŋe zéma gamu mamasuŋ mihicŋi énécmina. Waŋu zéna zérabéra hicŋinéŋu ségiségi wanzu imi moczoŋ néŋgacma kemma gamu qeŋe mihicŋimu.

15 Waŋénécmina nuac niŋac ahaec zéma desianzu ieneŋ eŋaŋ gamugina héŋtegitma aurimu.

16 Waŋénécmina, guac hochoc wamma mihicŋianzu imi eneŋ guac niŋac ségiségi wammu. Waŋu guac aŋgéŋ titiac qerinéŋ wammianzu imi eneŋ nalé séc Yawe imi kuneŋ yanda kuneŋ zému.

17 Ni imi maŋeŋeŋa kecma imuac me imuac hocanzua. Imuac niŋac Yawe imi nuac niŋnémmac. Gi imi nuac méra nénéŋ zéma metec metec

miņna. Anutuna, nalé ménda mehorugina.

41

Hafiya mehiaru mimac niņ zéwelerec.

¹ (Legic galeņawac; Dawidiac legic zéra.) Kuc mama wamma kecanzu ionac niņkewu waņ énécmianzac ic imi zézé ségiségiyaguc, nalé biriaguc Yawenéņ hénaya méwéréņgéyu orima kemmac.

² Yawenéņ demin memima kekecya galeņgé miyu baeciguc zézé ségiségiyaguc kecmac. Waņu hazéc onac ewa siņiguc* i ménda waimimac.

³ Hafi kiyu heyu Yawenéņ naņgémimac, Hehe taticiguc hafiya mehiaru midacmac.

⁴ Waņu neņ yomuhuc zéyi; Yawe, ewa hia niņnéna. ni guac kicgaiguc késpedesna mihicņizua. Nuac kekec uņana mehiaruna.

⁵ Hazéc hécnanéņ nuac zébiri némma némac naléiguc ic imi humuyu qara eluņ nunudacmac zézu.

⁶ Ni némbin zé hama ac gorosonā wamma néwéc ewa qeriginaiguc zébiri qébiri niņtocgéma amana igucnec hiņgacma kemma zésaigic keņanzac.

⁷ Mézétiti waņ nénzu ieneņ moczon nuac andé ac zéma mebirinémbin zé areņgéma yomuhuc zéanzu;

⁸ Hafi biria késazac imuac ic imi hema muņguc ménda yacmac.

⁹ Ala sorocna ninzéhé miwa nuac saméņ momacnec neaņic i acguc hazéc wannémma sou andianéņ qéfacgé néjec.

¹⁰ Waņu Yawe Miņ Kewuna ni ewa hia niņnémma hafi igucnec metecgé néna bakia melené énécmimaņ.

¹¹ Hazécnanéņ hia ménda nogiczac imuac gi nuac ségiségi wanzań imi ni ninzua.

¹² Ni qerina mesolaņanima kecba naņgé némma kecne. Kumu néna wéségaiguc hémbénaņa nammaņ.

¹³ Miņ Kewunina, Israelac Anutu hénihénia qahac, tetcgia qahac, mepési mimia wammac, hélacnec! hélacnec!

Kiwi 2

42

(Legic 42-72)

Anutuac ewa siņsiņ wamma kekec.

¹ (Legic galeņawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra niņtegic qințegicyaguc.) Anutu, dia waņ déméņa qaņgararaņ qeyu hakhak géma doku téfara niņac hocanzac ésécnec nuac kekec uņananéņ guac ewa ewa waņanzac.

² Nuac kekec uņananéņ Anutu kekec miņinawac déméņa kérékérasia wanzac. Ni némac naléiguc kemma Anutu wésiaiguc wininimaņ.

³ Ic embac eneņ kaiwe herec nuac ac zénémma guac Anutu imi dimia zéma zézé qesi waņ néņgic nuac kic masinéņ siņi kaiwe nenena éséc waņanzac.

⁴ Ni becne nalé téréyawac tacniniņ kecaņgic iniguc momacnec keņha wamma zézé ségiségi wamma mepé qepési legic héima onagicma kemma Anutuac ocmuņ téréyaiguc onopocaņi. Waņu deguc haka silicna imuac niņqelima ewa biric wamma ewa howucna qocgézua.

⁵ Kekec uņana, gi némac niņac niņméima waizalaņ nukeczan? Gi imi Anutuac niņkumu wambésémaņ. Ni imi iwac aņgéh titiac kic tanera niņac néwéc i mepésimimaņ.

⁶ Anutuna, kekec uņananéņ qerinaiguc niņméima mayu, ni Yodan baec zéma Herimon zéma Miza baec boņaiguc gi niņqeli gémmaņ.

⁷ Guac konduņ dokunéņ qaru konduņ hiņgac hiņgaranéņ qac héhéli amugic, guac doku renduņanéņ zéma doku temboņa limbima hama hoturu nenzac.

* **41:2:** Hebiraio aciguc; kekec uņaginawac.

⁸ Kaiweiguc Yawenén goi héihéiya wañ némma sinjyaiguc legicnéñ nuac muru henéñu, kekecnawac Anutu zéwelec mimañ.

⁹ Zamanziñna Anutu, yomuhuc zézua; Némac niñac nuac eluñ guzac? Némac niñac hazéc hécnanéñ helanzi néñgic ewa biric wamma kenha wañanzua me?

¹⁰ Sounéñ sicna nézac éséc nec hazéchécna eneñ zébiri qébiri wannémma Anutuga imi dímia? zéanžu.

¹¹ Kekec uñana, némac niñac kucmama wamma, némac niñac qerinaiguc siron qaron wamma keczañ? Gi imi Anutuac niñkumu wambésémañ. Ni imi kileñ kic tanecna meyac néñanzac Anutu i mepési mimañ.

43

Réwéri qeriaiguc zéwelec wammiyec.

¹ Anutu ni niñgési némma, baec yanda eega ménda héigéñanzu ionac muru, acna imi héipuc wannémma meselima, ikoc ic, hena ac logilogi ic ionac murunec ni metecgé némbésémañ.

² Gi imi Anutu nuac hoc bañecna kecmaguc némac niñac ni héñacna mena hazéchécna ieneñ helanzi néñgic ewa biric wamma kenha wañanzua?

³ Guac asac mararañga zéma acga hela mélina hama ni qindiñi némma nuagicma kemma guac baec boña téréya zéma haliga téréya imuaru nopocmac.

⁴ Imuac mia ni Anutuac zaki téréyaiguc keremma, nuac Anutu, zézé ségiségina, nuac ewa hiawac buña, guac muru harémañ. Anutu, Anutuna, ni wañgoñna hésiaguc imi gema gi mepésigémmañ.

⁵ Kekec uñana, némac niñac kuc mama wamma némac niñac qerinaiguc waizalañ numa keczañ? Gi imi Anutuac niñkumu wambésémañ. Ni imi newéc kic tanecna meyac néñanzac Anutu i mepési mimañ.

44

Baec yandagina imi añgéña timac niñ zéwelecgcic.

¹ (Legic galeñawac; Korawac qelihéra ionac legic, niñgic hiñgac hiñgara.) Anutu geñ bec nec yanda hécnina ionac naléiguc haka silic wannec imuac suruc imi nénézégic gezacninanéñ niñiñ.

² Gi imi baera baera hicñisai wamma kecgic imi méraganéñ nesi énécmina kenñgic, yanda hécnina imuaru ic hésa éséc nec himic énécminec. Hicñisaia hicñisaiya tosara imi yéwéri mihicñi énécmima, yanda hécnina imi méndéñ énécmigic baecgina séc kemma késagic

³ Ieneñ souginanéñ baec imi ménda késagic. Eñañ méraginanéñ yaréguc ménda onogicgcic, néñ geñ mia ewa hia niñénécmima hénia imuac niñac guac méraga zéma huaga zéma kic tanecgawac asac mararañanéñ imuhuc wañ énécminec.

⁴ Anutu imi nuac ic kewuna, imuac Yakoboac niñac wamma yaréiguc onogicdacmu zéma zétecgé nec.

⁵ Nini guac muru héima namma hazéchécnina helanzi énécmima nunuwiñ zé yacgcic séc guac qacganéñ tidacgé énécmianziñ.

⁶ Ni imi tewinawac ménda héima nammañ. Sou acguc hia ménda metecgé némmac.

⁷ Gi sac hazéchécna ionac murunec añgéñnina tinénécmima mézétiti wañ nénécmianžu imi onac gamu qe qe mihicñi énécmianzañ.

⁸ Nini kaiwe herec Anutuac niñac zézé ségiségi wanziñ. Nini Anutuac qara hémbéñaña ewa hia ac wammiwiñ.

⁹ Kileñdac deguc imi geñ mia héñacnina mema gamuiguc memama wañ nénécmima téñgiñ ic hécnina iniguc momac nec ménda kenha wañanzañ.

¹⁰ Geñ imuhuc wanna nini hazéchécnina wéséginaiguc liliñgéma néñgac énécmi, hazéc wañ

nénécmianzu imi enej enaj
sinjinawac nunuma iwawainina
nonagicdaczu.

¹¹ Gej mia nini rama qeçeyawac
buja éséc nec nonopocna, baera
baera héndéj qéndéj rouc wamma
keczij.

¹² Gej ic embachécga bonjegic hai
énécmina megic, néj imuac boja
ménj ménda géngic meza.

¹³ Gej imi lelec lelec tacyachéra
ionac méraginaiguc nonopocna
gamu mema kecni lelecgéma nanzu
imi enej zédesi wañ nénécmima
isocfagociguc nonopocanzu.

¹⁴ Gej baera baera ionac
sucginaiguc gamu mamasuñac
nonopocna kuaginaiguc enanzij.
Wañu sucginaiguc oruc héinénc
mimiawac buja imuac sésécya
wamma keczij.

¹⁵⁻¹⁶ Séwi enej wamma ac wañ
némma zébiri qébiri wañ nénzu
ionac niñac zéma hazéchécna tasé
melenj némbij zé wanzu imi onac
niñac, isocfagocnanéj kaiwe herec
wésénaiguc henéju gamunanéj
musuna hoturu nénzac.

¹⁷ Haka silic imuhucya moczoj
hicñi nénécmiyec, néj guac eluj
ménda nunuyunec guac sisipac ac
imi ménda logianzij.

¹⁸ Ewa qerininanéj héjacga
ménda mema liliñgéyec. Wañu
kenkenj haha ninaiguc imi guac héná
imi ménda waiyij.

¹⁹ Gej imi haséj kazuac baec kisi-
aiguc hézéza nénécmima humucac
tunumañnéj hoturu nénécmiza.

²⁰ Nini Anutuac qara eluj nunuye-
ciguc me méranina ic enia ionac
anutu hécgina ionac muru sulu
mérañ wañijiguc imi

²¹ Anutu inéj ewa qerini-
naiguc ninij saña hezac imi nin-
daczac, imuac niñac hénia imi hia
menzamma mihicñiwacnec.

²² Nini kaiwe herec guac niñac
humuciguc nonopocgic kecanzij.
Wañu rama qehumumiawac buja
éséc nec wañanzij.

²³ Miñ Kewu gi yacna, némac
niñac gau hekeczañ? Yacma nañna.
Nini hémbénaña héjacnina ménda
mewésémañ.

²⁴ Némac niñac kic tanecga
musañgé nénécmima zérabéranina
zéma helanzi nénécmimia imuac eluj
guyu keczañ?

²⁵ Kekec uñanina imi baec
gizonjiguc mama héima hezac.
Séwinina imi baeciguc mékétama
hezac.

²⁶ Gi yacma méra nénécmiwésémañ.
Guac goi héihéigawac niñac wamma
nini boñ hérénina menénéc mina.

45

Ic kewuac zammaréj legic.

¹ (Legic galeñawac; Korawac qeli
ménéñ legic zéra niñu hiñgac
hiñgara yomi oyec. Sosannim
wañgoj hésiaguc. Ic kewuac kikiya
mema siñ nimmima legic yomi
héigic.) Ewa qerina igucnec ac
hiabianéj kuaya qema mayu ic
kewuac zéarenjéyiac hezac imuac
zémañ. Ezelañna imi kiwi oo ic
qacguc ménac kirifi éséc nec wanzac.

² Ic kewu gi imi baec ic ionac
nañhécgina moczoj onogicma hi-
abia soroc wanzañ. Wañu ewa
hia acnéj kuaga igucnec qocgéma
maanzac. Imuac Anutunéj nalé séc
gi mériañ mihicñi géñanzac.

³ Kuc miñina gi, souga zikina
hénaga kembrañaguc hiñgaru, ic
kewuac asac mararañ zéma qac buja
séwi usu éséc nec héina.

⁴ Ic kewu gi, ac héná zéma gum
bénzénzénj zéma haka solañawac
wamma edamugaguc becosic qa-
haiguc tacma kemma yaréiguc onog-
icbésémañ. Guac méra héiganéj gi
haka welic welicgia kugémmac.

⁵ Ic kewu, guac zakonjanéj
zéra qizilic, guac hazéchécga ionac
wéiwécgina nézénjéma keremmac.
Ic embac momac yanda guac
wéségaiguc simij héigémmu.

⁶ Anutu guac tatacga edamuyaguc
imi hémbénaña, baec héñgaleñ

wawaṅawac ic kewu qarucganéh hena ac dindiṅanec meselimac.

⁷ Gi imi haka solanawac siṅa nimma haka biriawac mézéga tianzac. Imuac Anutu, ic kewu guac Anutunéh zézé ségiségiac halécnéh météré gémma guac qocgégémma meyac géru alahécga onogiczan.

⁸ Guac séwi usuga imi moczon hémbénaṅa guac hiabia, ziniṅ kizubera saṅkara imuac héména héimimia waṅu elefante yaṅac zuṅanéh memeya guac ama kewuya igucnec gita kulele qacma mehiaru géṅanzac.

⁹ Guac iniṅhécga eeginaguc ionac suginaiguc imi baera baera ic kewu ionac bérac hécginanéh keczu. Guac iniṅga qézianéh Ofiri baecac golinéh mezeric amuma guac méra héigaiguc nanzac.

¹⁰ Béracna, gezac qema niṅna, gi geṅga ic embachécga zéma maṅgocgawac ama areṅa yanda imuac eluṅ gumac.

¹¹ Imuhuc wanna ic kewunéh guac tanec héṅ sorocya imuac ewa siṅsiṅ waṅgémmac. Inéh mia guac miṅga wanzac imuac sicgé miwésémaṅ.

¹² Ic kewu guac imi Tirowac béraranéh* sese eeyaguc haigémmac. Waṅu imuac ic embac zuṅa masapu ginaguc imi eneṅ ewa hia waṅ énécmimac niṅac huluṅga késama yaizézé ac waṅgémmu.

¹³ Guac béracganéh zuṅa masapuyaguc kecmac.

Iwac séwi usuya imi golinéh bilongéma memeya.

¹⁴ Béracga séwi usu kiwiyaguc imi wagiru guac muru hamac. Alahéra embac seranṅa imi eneṅ momacnec onagiru hamu.

¹⁵ Waṅu onagiru ségiségi wamma ewa hia nimma ama kewuyaiguc keremmu.

¹⁶ Guac nanhécga ieneṅ guac yandahécga mératécgina mema nanṅic geṅ imi baera baera imuac baec galen buṅa onopobésémaṅ.

¹⁷ Ni waṅ énécmiwa ic kewu guac qacga hicṅisaiya hicṅisaiya niṅqelimu. Imuac baec séc ic embac ieneṅ ic kewu gi hémbénaṅa mepési gémmu.

46

Anutunéh ic embachéra zéma ama baecginawac saiwa meénécmianzac.

¹ (Legic galenawac; Korawac qelihéra ionac legic, Alamot legic imuac ewaiguc héihéiya.) Anutu imi saṅgi saṅginina zéma kucnina. Méra nénéṅnina soroc yéwéri qeriaiguc ha nénécmimia.

² Imuac baecnéh melenṅ baec boṅanéh qekenṅ qeha wamma kondunṅic hiṅgacmaciguc me

³ kondunṅ dokunéh qac silacma yacma sépéc sépéra loṅu baec boṅanéh sicsuc wamma hirimaciguc imi ni kileṅ bac yandi yandi ménda wammaṅ. (Ohec)

⁴ Imuac doku téfara imi téma séra sasala wamma eneṅa miṅina Anutuac ama areṅa yanda, ocmunṅ téréya imi ségiségi mihicṅi mianzu.

⁵ Anutunéh ama areṅa yanda imuac suraiguc keru ama areṅa yanda imi seligima ménda hirimac. Waṅu ama gianimac imuaru Anutunéh méra mimac.

⁶ Baera baera qewelonṅ qegic héṅgalenṅ ama areṅa yanda imuac miṅina eneṅ zénéṅgina hirizac. Waṅu inéh ac zéyu baecnéh pépélima mazac.*

⁷ Kurumeṅac téṅgiṅ ic tausenṅa tausenṅa imuac miṅina Yawenéh niniguc momacnec keczac. Yakoboac Anutu iminéṅ neṅaṅ hoc baṅec eneṅa wanzac. (Ohec)

⁸ Hama Yaweac wawaṅ meme imi hémmu. Inéh baec melenṅ kérésizac.

⁹ Waṅu inéh baec tetecgia séc yaré metecgéma tewigina kuma luacgina hézéṅgéma becosiac karisi imi gericnéṅ odarec.

* **45:12:** Ama areṅ yanda imuac ic embachéra.

* **46:6:** Baec ic eneṅ bacgina yandizac.

¹⁰ Zéyecnéj gi imi bénzérj kecma ni Anutu wanzua imi héj tegicbésémañ. Ni baera baera zéma baec séc ic embac ionac sucginaiguc meyac nénéja wammac.

¹¹ Ic téjgiña tausenja tausenja ionac Yawenéh niniguc keczac. Yakoboac Anutu imi neñañ hoc bañec eñeña wañanzac. (Ohec)

47

Anutunéh galeñgé énécmianzac.

¹ (Legic galeñawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra.) Ic embac momac yanda ini méragina qema ewa ségiségiyaguc qacma Anutu mepésimu.

² Eñeña miñina Yawenéh kuc buña eeyaguc kecma baec séc ic embac ionac ic kewu wañ énécmima keczac.

³ Yawenéh baec séc ic embac momac yanda imi nonac muru onopocma, baera baera ic embac imi welenj qenénécmimu niñac hénanina duandiaiguc onoporec.

⁴ Neñañ niñac wamma mératécac baec imi gésima añgé tiyec. Imi mia siñ niñmianzac Yakobo iwac zézé ségiségiyawac buña wanzac. (Ohec)

⁵ Anutu ségiségi legic héimini eñanzac. Tomuñ hiñini qacma eñanzac.*

⁶ Mepésimigic, Anutu mepésimigic, mepésimigic, ic kewunina mepésimigic.

⁷ Hénia imi yomuhuc; Anutunéh baec ic embac momac yanda neñañ ic kewu keczac. Legic zéra niñtegic qñtegyaguc mepésimimu.

⁸ Anutunéh baera baera inicgaleñ wamma ic kewu tatic téréyaiguc taczac.

⁹ Saiwa baec séc hezac imi moczoñ Yaweac buña. Inéh eñeña miñina wanzac. Imuac mia baera baera imuac baec galeñhéra, Abarahamac Anutu iwac ic embachéra wamma tocgogic.

* **47:5:** Dimuaru eñec zéma emiñigic ac zéra haréwéc wañec; 1) Sésépac acwac katapa huama Zioniguc eñgic imuac niñqeli mimia (2Sa 6:1-19). 2) Anutunéh mama yaréiguc Israel méra énécmima muñguc kurumeñu eñec. 3) Yesu mama aiya metecgéma kurumeñguc eñec.

48

Anutuac baec boña Zion.

¹ (Korawac qelihéra ionac legic zéma legic zéra.) Yawe imi kunej yanda, Anutuninawac ama areña yanda demin seliaguc, baec boña téréya imuaru i kunej yanda mepési mimia wammac.

² Zion baec boña, ic kewu yandawac ama areña yanda, baec wañgoña Not iguc nanzac imi nanaña eñeña zéma héj sorocya. Wañu baec séc ic embac ieneñ imuac zézé ségiségi wanzu.

³ Ic kewuac ama areña yanda demin seliaguc imuac qeria séc Anutunéh keczac. Kecma eñeyaoc imi añgéñ tinénéc mimiawac neuñ kiropo wanzac imi zéauzac.

⁴ Ninzu, imuaru ic kewu eneñ azoroma momacnec ototoñ qema keñgic.

⁵ Ieneñ ama areña yanda imi hémma aurima bac yanidi yandi wamma néjgacgic.

⁶ Wañu zénéh hiriñirinéñ énépésiyu embacnéñ azi kiyu merac mihicñianzac ésécnec geriwanéh kunej yanda onoyec.

⁷ Gi imi luhuc Is igucnec hahayanéh Tarasisiac zéic imi moczoñ qéséñdacnec.

⁸ Gezac ninanéñ niñiñ ésécnec, téjgiñ ic tausenja tausenja miñina Yawe iwac ama areña yanda demin seliayaguc, neñañ Anutuac ama areña yanda demin seliayaguc imuaru kicninanéñ héñiñ. Anutunéh ama areña yanda imi hémbénaña meselimimac. (Ohec)

⁹ Anutu, nini guac ocmuñ téréya imuac suraiguc guac goi héihéigawac niñiñ.

¹⁰ Anutu guac qacga ésécnec mepé qepésiga imi acguc baec tetcgia kereñdaczac. Wañu guac méra héigaiguc imi haka solañanéñ sécgéma hezac.

11 Guac zégésigési niḡac Zion baec boḡanén ségiségi wanzac. Yuda baecac ama areḡa kunen kunen séc* imi enen ségiségi wammu.

12 Ini imi Zion baec boḡa imi baec hena tima kerenḡadacma lelecgéma kemma awiawi ama horua imuac zaḡgégina olommu.

13 Demin seli imuac tanera héḡyacgéma ic kewuac ama imi moczoḡ héndacma énézégic bian hicḡisaia hicḡisaia hema kecmac imi suruc imi acguc hema kecmac.

14 Anutu imi hémbénaḡa nenḡa Anutu kecmac. Qindinḡi nénécmimac necwanḡanzu imi hicḡisaia hema keru nalé tetcgá hamac.

49

Baecac iwawaiiguc héima nanaḡa imi ewa soho haka.

1 (Legic galenawac; Korawac qelihéra ionac legic zéra.) Ic embac momac yanda ini gezac qema niḡic. Gezacgina nuac muru haima niḡic.

2 Ic eneḡa me mamaya, ic zuḡa masapuyaguc me ic maqeqeya ini moczoḡ niḡic.

3 Kuananén niḡtegic qinḡtegic ac zéma ewananén hénia héiqelima nimmanḡ.

4 Ni qeqainḡ ac imuac gezacna haima gita kulele qema legiciguc haima nuac qelumbec ac imi measarimanḡ.

5-6 Ic tosara imi iwawai kindindin he énécmimia zéma samén bipiyaguc imuac héima namma séwi eneḡ wanḡanzu, hazéchécna imuhucya ionac haka qarinḡ qarinḡianén méndac némma lelecgé némmac nalé imuaru ni némac niḡ bac yandi yandi wammanḡ?

7 Ic ménḡnén ménḡ dac munaya ménḡac kekecyá boḡ héré wanḡ mimacac séc qahac. Wanḡ iwac niḡ wamma Anutuac muru mulu memeac soukiwa ménḡ haimacac séc qahac.

8 Hénia imi yomuhuc; Kekec uḡawac mulu meme imi eeyaguc

wanzac. Soukiwanénḡ hémbénaḡa boḡ mewinḡac séc qahac.

9 Houhouya ménda mihicḡi mima hémbénaḡa kecmacac niḡ méra mimiawac séc qahac.

10 Ménḡnén ménḡ hémma hénia yomi niḡtegicmac. Niḡtegic qinḡtegic ic imi humumu, wanḡ ic qelaḡa zéma ic zampalilinḡa imi momacnec humuqai wandacmu. Humugic iwawai samén bipiyaguc he énécmimia imi ic ménḡnén késaanzu.

11 Wanḡ qeriginanén niḡic amagina imi hémbénaḡa heyu baec tacyac cwanḡanzu imi hicḡisaia hema hema emma kecmac tanec wanḡ baec imi qac waségina haimima qa-canzu.

12 Baec ic imi eeginagucnén hémbénaḡa ménda kecanzu. Yanḡqesi ésécnec humuanzu.

13 Haka silicgina imi ionac ninin sicsaocya zéauanzac, nénḡ qelihécgina hahaya ieneḡ ionac ackuazéc imuac mepésimu. (Ohec)

14 Rama ésécnec ieneḡ humucac buḡa zéénécmimia. Humucnén ionac galenḡina wammac. Ama gianḡiyu ic solaḡa ionac méra bacginaiguc kecmu. Wanḡ ionac haihaka héḡsoroc sorocya imi humuc ac buḡa wandaru ama duḡgina imuhucyanec qahac wandacmac. (Ohec)

15 Nénḡ Anutunénḡ ni népésimac. Imuac nuac kekec uḡana imi humuc igucnec boḡhéré menémmac. (Ohec)

16 Ic ménḡnén iwawai samén bipiyaguc hemiyu amaya imi yandima eeyaguc wanḡ gi kilenḡ bac yandi yandi ménda wammiwésémaḡ.

17 Ic imi humumac nalé imuaru iwawai ménḡ ménda mema kemmac. Qac buḡaya acguc ménda méndacmima kemmac.

18 Inénḡ kekec uḡayaguc kecmanc mepési amuma mezeric amuyu ic embac eneḡ iwac niḡic emmac, nénḡ

19 yandahécgina ionac muru liliḡgéma kemma toroqe énécmimac. Wanḡ hémbénaḡa kaiwe asaha hémmacac séc qahac wammac.

* 48:11: Hebiraió aciguc; bérachéra.

20 Eneṅa kecma kekecac hénia ménda niṅtegicanzu imi eneṅ haséṅ waṅ ésécnec humumu.

50

Mulu ai héla angé timacac séha.

1 (Asafeac legic zéra.) Anutu, Yawenéṅ Is igucnec Wes igucgeṅ baec séc ic embac énézéma un-uruyec.

2 Zion baec boṅa héṅsoroc sorocya imuarunec Anutunéṅ asaha qe-tagaliyu kenzac.

3 Anutunina imi hama hétéṅ qahac ménda kecanzac. Iwac wésiaiguc imi qécgé énécmiawac geric bélaṅanéṅ naṅu wiliṅ wiliṅ luhucnéṅ lelecgémima humumia qeanczac.*

4 Anutunéṅ ic embachéra zégési énécmimaṅ zé ou kurumeniguc zéma baeciguc zéau énécmima yomuhuc zéyec;

5 Nuac météré ic hécna mulu meme aiiguc niguc sisipac ac megic imi nuac wésénaiguc unuruna hadacmu.

6 Anutu imi zégésigési ai miṅina wanzac. Imuac niṅac kurumenéṅ iwac solaṅa measarimac. (Ohec)

7 Ic embachécna gezac qema niṅgic neṅ énézémaṅ. Israel, neṅ héipuc ac waṅ énécmimaṅ. Ni imi Anutu, eṅaṅ Anutu keczua.

8 Hofac ooginanéṅ nalé séc wésénaiguc hezacnec imuac mia ni zaki téréyawac iwawai niṅac ac ménda waṅ énécmimaṅ.

9 Ni imi amaginaiguc burumakao iwa me demingina qeriaiguc noniṅ iwa imi ménda onagicmaṅ.

10 Hénia imi yomuhuc; Haséṅiguc wiri waṅ zéma zéléṅ boṅa boṅaiguc burumakao hezac imi moczoṅ nena.

11 Baec boṅaiguc nei hénia hénia imi moczoṅ neṅ kampititi nindacba hezu. Baec kisiaiguc keṅha waṅanzu imi acguc moczoṅ nuac buṅa.

12 Waṅu baec kurumeṅ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi

moczōṅ nena buṅa, yaka niṅ waṅ némbacnec qesi énécmiwinec.

13 Niṅgic, ni burumakao busia nema noniṅ sawa neanzua tanec wanzac me?

14 Ewa hia acginanéṅ hofac oo ésécnec Anutu haimima eṅeṅa miṅina iwac muru zézé seli acgina megic imi wamma mema meṅeṅ midacgic.

15 Waṅu zéra béra naléiguc nurugic metecgé énécmiwa qac buṅana meyac némmu.

16 Ic biria ionac imi Anutunéṅ yomuhuc zézac; Gi dimuhuc nuac hénia ac zéau énécmima nuac sisipac ac imi guac kuaga taségaiguc opocna eṅanzac?

17 Geṅ imi ac pakeṅnawac mézéga tiyu acna andégaiguc gilina mazac?

18 Kowu nene ic inicma toroqe énécmima kaisero ic iniguc ala waṅamuma

19 kuaga haka biriawac buṅa qemima ezelaṅa zéma ac ikocga dérécgéma zéanzaṅ.

20 Tacma dac munahécga hazéc ac waṅ énécmima, neṅgocgawac naṅa zébiri mianzaṅ.

21 Gi haka imuhucya waṅanzaṅ, néṅ ni acna qaiyu kecba, gi imi nuac niṅna gi ésécnec waṅec. Waṅu neṅ gi ac waṅgemma kápésicga guac kicgaiguc qererema areṅgéwa hémbésémaṅ.

22 Anutuac eluṅ unuyu kecanzu ini deguc haka yomuac qeriginanéṅ niṅgic, imuhuc ménda wammuguc imi neṅ ini meric qeric waṅ énécmiwa méṅnéṅ méṅ metecgé énécmimacac séc qahac wammac.

23 Ewa hia acnéṅ hofac onéṅzu imi eneṅ mia nuac qac buṅana meyac néṅanzu. Waṅu haka silic dindiṅanec wamma meanzu imi onac mia neṅ Anutuac angéṅ titi énézéwa hémmu.

51

Ac qeqe hakayawac tasia waimac

* 50:3: Mmh 19:16,18

niḡac zéwelerec.

1 (Legic galeḡawac; Dawidiac legic, inéḡ Batsebaguc heyicḡuc Anutuac tiliḡ tiliḡ ic Natannéḡ hayec nalé imuaru* legic zéra yomi oyec.) O Anutu, goi héihéigawac séhaiguc ewa hiawac waḡnéna. Ewa biricḡa zékéḡanéḡ acqeḡe hakana auna qa-hac waḡu.

2 Hakana qariḡ qariḡgia imi moczoḡnec zuacnéndacna, kkepésicna solaḡanec zuacnéna.

3 Nuac kkepésicna imi nalé séc wésénaiguc heyu ni ac qeḡe hakana niḡtegicanzua, imuac mia imuhuc zézua.

4 Ni guac, guacnec sac, kkepésic wamma, guac kicḡaiguc haka biria waḡi. Imuac niḡac acḡa zéna nimba solaḡa wanzac, zégésina nimba dindiḡa wanzac.

5 Héna! Ni hakana qariḡ qariḡgiaguc hicḡiyi. Neḡgocnawac héri qeriiguc keru nalé imuaru acḡuc kkepésicna qeriaiguc keru.

6 Ewa qerinaiguc ac héla hemac niḡac ewa ewa waḡanzaḡ. Qerinaiguc geḡḡac niḡtegic qinḡtegic ku némma mihicḡi néanzaḡ.

7 Ic hésa haréḡanéḡ zuacnéna, ni lalac lalac wammaḡ. Zuacnéna ni komboc saḡḡeḡa lalac lalac imi ogicma lalac qeḡe wammaḡ.

8 Zéhiaru néna nimma zézé séḡiséḡi wammaḡ. Sicna hézégéneḡ imi* qelima séḡiséḡi wammac.

9 Kkepésicnawac musuqeḡe imi waima kkepésicna imi moczoḡ auna.

10 Anutu nuac qerinaiguc ewa lalac lalac mihicḡi némma qeri uḡana seligima nanaḡa imuhucyawac meḡeli némbésémaḡ.

11 Guac wéséḡa igucnec ménda nesinéna. Uḡaga téreyá ménda nuagicna.

12 Guac aḡḡeḡ titiac zézé séḡiséḡi imi meḡeli néna. Wésé polaḡac qeri uḡana qenaḡé néna.

13 Ni ac qeḡe ic ionac guac héna ku énécmiwa, kkepésic ic ieneḡ guac liliḡéma hamu.

14 Anutu, aḡḡeḡ titiac Anutu, sac naec énécmiawac kkepésicna igucnec kkepésicnec metecḡé néna. Ezelanḡanéḡ hakaga solaḡawac qacma meḡésigémaḡ.

15 Miḡ Kewu kuana mee-fina aḡḡéma legicḡa héima zéau énécmimaḡ.

16 Gi imi hofac oo niḡac séḡiséḡi ménda waḡanzaḡ. Imuhuc wambaḡnec bec hofac ogémbineḡ. Gi imi hofac oo imuac ewa hia ménda niḡanzaḡ.

17 Hofac oo Anutunéḡ niḡkumuanzac imi ewa biric nimma kekec. Anutu ḡi imi qerinéḡ ewa biric wamma kkepésic niḡac zésiḡac wawaḡa imi mematiti ménda waḡanzaḡ.

18 Guac hiagawac Zion mehiaruma Yerusalemac demiaḡa imi meyacḡéna.

19 Nalé imuaru imi ḡi mulu solaḡa zéma hofac oo solaḡa zéma hofac oo howiawac séḡiséḡi wanna ieneḡ burumakao iwa hofac ogéma.

52*Ikoc ic zégési énécmiawac ara.*

1 (Dawidiac Héḡḡésigésiḡac legic zéra, Edom ic Doeknéḡ ic kewu Sauloac amaiguc hama Dawidinéḡ Ahimelekac amaiguc hayec zéma ézéyec nalé imuaru oyec.) Kaiḡiliweḡ ic ḡi, dimuhuc haka biria niḡareḡéma imuac zézé séḡiséḡi wanzaḡ? Anutuac goi héihéianéḡ hémbénaḡa heanzaḡ.

2 Ezelanḡanéḡ haka biria téḡḡeḡ zéareḡéma sou zéra ésécnec ikoc waḡanzaḡ.

3 Gi imi haka hiabia imuac niḡna mayu haka biriawac niḡna eḡu ac solaḡa waima ac ikorawac siḡa niḡanzaḡ. (Ohec)

4 Ezelanḡ ikora miḡina ḡi imi ac qéḡḡé énécmimia imuhucyawac siḡa niḡanzaḡ.

* 51:1: 2Sa 11:2-6 * 51:8: Kkepésicac niḡac niḡu ewa howuc waḡu geriwa imi sicya zéḡḡeḡec tanec waḡec.

5 Imuac Anutunéj gi hémbénaŋa mebirí gémma gépésima guac ama igucnec héréma baec tacyac waŋanŋaŋ imuacnec hérégéŋu gété zaligaguc éréwésémaŋ. (Ohec)

6 Ic solaŋa eneŋ haka imi hémma bac yandi yandi wamma ic imuac zédesi wammima yomuhuc zému;

7 Ic imi Anutuac nuac saŋgi saŋginawac baŋec imuhuc ménda zénimma hinacyawac héima namma eneya haka birianéj meseli amuyec.

8 Néj ni imi oliwa ic téŋgiŋa Anutuac amaiguc nanŋac ésécnec Anutuac goi héihéiyaiguc hémbénaŋa héima nammaŋ.

9 Ni imi haka silic wamma menec imuac wamma ewa hia ac gézémaŋ. Waŋu guac qacgaiguc héima nammaŋ. Qacga imi hiabia imuac niŋac météré ichécga ionac kicginaiguc imuac mambéc kecmaŋ.

53

Anutunéj ic solaŋawac horec.

1 (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra niŋu hiŋgac hiŋgara, Mahalat legic imuac ewaiguc héihéiya.) Ic qelaŋ imi ewa qerianéj zéma Anutu ménda kecŋac zéanŋac. Ic imuhucya eneŋ houdacma haka ewa loloŋawac waŋanŋu. Imuac haka hiabiawac waŋanŋac imi méj ménda kecŋac.

2 Anutunéj ic niŋtegiŋ qinŋtegiŋcyaguc, Anutuac hochoc ai meanzac méj tacŋac me qahac imi hémmaŋ zé, kurumeŋ igucnec baec icac naŋhéra neŋaŋ niŋac kic hiyu mazac.

3 Héju momac yanda andé andé kemma momacnec biridacgic, imuac haka hiabia waŋanŋac méj ménda kerec, qahac téŋgéŋ waŋu horec.

4 Képésic wamma saméj neanŋu ésécnec nuac ic embachécna neénécimma Anutugina ni ménda nuruanŋu imi eneŋ niniŋgina qahac kecanŋu me?

5 Onac yaré qewiŋ zé areŋgéma nanŋu imi onac sicgina imi Anutunéj héndéj énécmiyec, imuac niŋac ieneŋ zénéj hirihiriŋac iwawai méj ménda heyec imuaru zénéj hirihiri yanda waŋgic. Anutunéj ionac héŋacgina meyec imuac niŋac gi gamu qeŋe mihiŋi énécminec.

6 Israelac aŋgéŋ titi miŋinanéj Zion igucnec hamac. Anutunéj ic embachéra hésa qatégina igucnec onagiru liliŋgému nalé imuaru Yakobonéj zézé ségiségi waŋu, Israelnéj ewa hia nimmac*

54

Héipuc wammimac niŋac zéwelerec.

1 (Legic galeŋawac; Dawidiac legic zéra niŋu hiŋgac hiŋgara, gita kuleleginaguc, ŋip ic eneŋ Sauloac hama ézéma, Dawidinéj sucninaiguc ménda saŋgima tacŋac? zégic nalé imuaru oyec.)[☆] Yawe qacganéj aŋgéŋna tima kucganéj waŋ néna solaŋanimaŋ.*

2 Anutu zéwelecna nimma kuana igucnec acna gezac qema niŋna.

3 Ic enianéj yacma nuwiŋ zé wanŋu. Helanŋi tilanŋi wannénŋu ieneŋ nuac kekec uŋanawac hochoc wanŋu, imuac niŋac guruzua. Ieneŋ imi Anutuac ewa éréhéc ménda waŋanŋu.[†] Ohec

4 Héŋgic! Anutu imi nuac héipuc icna kecŋac, Miŋ Kewuna imi kekec uŋana qenaŋgé némma kecanŋac.

5 Inéj hazéchécna bakia biria meénécimmac. Miŋ kewu, hakaga héra iminéj unuhumuna.

6-7 Geŋ zérabéra hénia hénia igucnec metecgé néŋna hazéchécna ieneŋ bakia megiŋ kicnanéj iniri, imuac niŋac ni ewa siŋnawac sese haigémmaŋ. Qacga imi hiabia imuac niŋac, Yawe guac qacga qacma mepési gémmaŋ.

* 53:6: Israel imi Yakoboac qara qelia Anutunéj qacmimia, waŋu qara imi iwac qelihéra ionac qac yanda wanŋac. ☆ 54:1: 1Sa 23:19 * 54:1: Hebraio aciguc; zégési néŋna. † 54:3: Hebraio aciguc; Anutu wéséŋinaiguc ménda opocgic kecanŋac.

55

*Alayanéh andé qeyu imuac
ac zéráguc zéyec.*

¹ (Legic galenawac; gita kuleleguc héihéiya, Dawidiac legic zéra, niñu hiñgac hiñgara.) Anutu zéwelecnawac gezac qena. Guruhéhéliwa ménda sanjiwésémañ.

² Gezacga qema acna bakia melen néña. Ni niñ yéwéríma waizalan wamma zésilac mezua.

³ Imi mia hazéchéna ionac ewa hétéh zéma ic biria ionac helanzi nénéña niñac imuhuc wananzua. Ieneñ yéwéri mihicñi némma qeri biric wamma niniñ hazérawac héwiña meanzu.

⁴ Qerinaiguc ewa qerina geriwa noyu humucnéñ hosucgé néñu zénéñna hirizac.

⁵ Bac yandi yandi zéma zénéñ hiri-hirinéh hicñinéñu humucnéñ tericgé néñzac.

⁶ Ni yomuhuc zézua; Ni kembo nei ésécnec qeñgañna henémbacnec putitima kemma bénzéhñec tac hiaruwinec.

⁷ Lakec putitima kemma baec kéra kérésiaiguc kemma kecbinec. (Ohec)

⁸ Sasañgiaiguc focdac kemma murayo luhuc zéma yowaro luhucnéñ qizizihgé néñu kecbinec.

⁹ Ni neñañ ama areña yanda neñ kiropo seliaguc imuac qeriaiguc kaiziliweñ zéma eugeqe hicñiyu héñi. Miñ Kewuna mebiri énécmima acgina* héndéh énécmima.

¹⁰ Ieneñ siñi kaiwe neñ kiropo seli imuac qahaiguc keñha wañgic imuaru haka qariñ qariñgia zéma réwéri hicñianzac.

¹¹ Kisikiyoñ zéma helanzi énécmimia zéma ac ikocnéñ sombeñ yandagina imi ménda waima kenzac.

¹² Ac geriwaguc wannéhñec imi hazéna qahac. Hazécnanéñ imuhuc wañ némbacnec hia bisiqatéh wammiwinec. Nuac hama séwi eñeñ wanzu imi hazéna qahac.

Hazécnanéñ imuhuc wambacnec néngacma sanjibinec.

¹³ Ic imi mia nuac séc. Wañu alahéna, alahéna enomia qahac, néñ nekawu qéqéhéréh wamma kecañic imi mia.

¹⁴ Niri nekawu siña nimma zéemi nimma ic embac tosara iniguc momacnec Anutuac ocmuñ téreyaiguc eñeñ mama wañiñ.

¹⁵ Haka biria humumianéh ionac sugcinaiguc acguc he énécmizac, imuac niñac wañ énécmima, humucnéñ élanzañnec ionac muru haénécmiyu ménda humumanec kicsuañiguc hiñgacmu.

¹⁶ Ni imi Anutu qachéhéliwa Yawenéñ añgéhna timac.

¹⁷ Siñiya zéma siñunec zéma kaiweiguc ni niñyéwécnaguc zésilacba Yawenéñ qacsilacna imi niñnémmac.

¹⁸ Sasalanéh hazéc wañ néñgic, inéh yaré mihicñi nénéña imuacnec luae qema uñana boñhére menéhñec.

¹⁹ Becarunec kerecac keczac Anutu iminéñ acna niñnémmac ohec wahec. Ewagina ménda melemma Anutu eeya ménda héimianzu imi onac tasia melen énécmimac.

²⁰ Ic imi ic tosara luae qema momacnec kecanzu imi zikiziki ac logima méria meyacma unuyec.

²¹ Kua dokuya imi namu haléc ogicma susurac wanzac, néñ ewa qeriaiguc imi yaré dongéma keczac. Ac zéanzac imi moczoñ haléc ogicma bénzéhña wanzac, néñ imuac héla imi sou bec meyacma nanaña ésécnec wanzac.

²² Guac yéwécga Yaweac muru hetecgé haina, inéh ic solañanéñ hémbénaña keñqe haqe ménda wammac niñac késaselimac.

²³ Anutu zéna, ieneñ humucac baec séséhñiguc hiñgacmu. Sac naec énécmima ikoc wañ énécmianzu imi eneñ kecec nalégina bakia ménda kecma humudacmu, néñ ni imi guac muru niñkinzéhña haima kecanñ.

* 55:9: Hebraio aciguc; ezelañgina.

56

Qenesi mimia imuac qeriaiguc Anutuac niŋkumuma kekec.

¹ (Legic galeŋawac; Yonawac legic Kembo nei lakecaru hétéŋ qahac tatara imuac ewaiguc, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc, Fileset ic eneŋ Gat baeciguc i késagic nalé imuaru oyec.) Anutu, ewa biric waŋ néŋna. Ic imi qécgέ néŋmaŋ zéma kaiwe herec numa helanŋi néŋzac.

² Hazéc hécnanéŋ kaiwe herec qécgέ némbiŋ zé wanzu. Waŋu séwi eneŋ wamma nuanzu ionac zaŋgégina imi sasala imuac niŋac.

³ Bac yandi yandi wammaŋ nalé imuaru guac muru héima nammaŋ.

⁴ Ni Anutuac muru héima namma ackuazécya mepési mimaŋ. Ni Anutuac muru héima nanzua imuac bac yandi yandi ménda wammaŋ. Baec icnéŋ némac haka hia waŋ némmu?

⁵ Ieneŋ kaiwe herec acna megic qaríŋ qaríŋgia waŋu nuac niŋgic niŋgina areŋareŋgia imi moczoŋ biria waŋanzac.

⁶ Ieneŋ qeriiguc ésé ésé waŋ énécmiyu euqeŋe waŋanzu. Nuac kekecna mebiriwiŋ zéma eŋaoc tocgo amuma saŋgima hena titinawac awima keczu.

⁷ Ieneŋ haka qaríŋ qaríŋgia wamma dimuhuc tasiawac hia qiziziŋgéma kemmu me? Anutu qeri biric wamma ic embac imi memaénécmína.

⁸ Néŋgacma lelecgéma keŋha wamba gi yéwécna imi oloŋniŋnec. Nuac kic masi imi guac kiruŋiguc haina hiŋgaru. Haka imi guac kiwiiguc ooyawac hezac imuac oloŋnimbésémaŋ.

⁹ Ni gi gurumaŋ nalé imuaru hazéchécna ieneŋ héréamuma kemmu. Anutunéŋ nuac keczac imi ni ninzua.

¹⁰ Ni Anutuac muru héima namma ackuazéc imi mepésima Yaweguc héima namma ackuazécya mepésiŋmaŋ.

¹¹ Anutuac muru niŋkinzéŋna haizua. Imuac ni bac yandi yandi ménda wammaŋ. Baec icnéŋ némac haka hia waŋ némmu?

¹² Anutu ni ac zéseliyiac hezac. Ac imi meselima ni ewa hiawac sese haigémmaŋ.

¹³ Geŋ nuac kekec uŋana humuc igucnec metecgé néŋnec imuac mia imuhuc zézua. Ni Anutu wéségaiguc kekec asahaiguc keŋha wammaŋ niŋac geŋgaoc hénana galeŋgé néŋna tisuqisura ménda waŋi, imi gi qahac waŋu méré?

57

Qenesi mimia imuac qeriaiguc Anutu mepésimiyec.

¹ (Legic galeŋawac; Ménda mebiri nénécmína, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc, Saulo inéŋ qemaŋ zéyu néŋgacma kemma baŋeciguc saŋgiyec nalé imuaru oyec.) Ewa biric waŋ néŋna, Anutuna, kekec uŋananéŋ néŋgacma guac muru saŋgima hezac imuac niŋac, ewa biric waŋ néŋna. Zéra béranéŋ nogicma kemmac nalé imuac suraiguc séc ni néŋgacma qeŋgaŋgawac amiaiguc hama kecmaŋ.

² Ni eneŋa miŋina Anutu, nuac niŋ wamma iwawai moczoŋ meseliŋzac iwac mia qachéhélizua.

³ Inéŋ kurumeŋ igucnec méramma ni qécgέ némbiŋ zé wanzu ionac murunec metecgé némmac. (Ohec) Anutunéŋ iwac goi héihéi zéma haka hela imi waŋ néŋu hiŋniémmac.

⁴ Ni laion yaŋ hémbaoc wamma qécgέ énécmianzu ionac sugginaiguc kecaŋzua. Imi mia baec ic mia,* néŋ zécgina imi luac zéma zakonŋ zéra ésécnec, waŋu ezelaŋgina imi sou zéraguc ésécnec.

⁵ Anutu, meyac géŋni ou kurumeŋiguc kecbésémaŋ. Guac edamuganéŋ baec séc ic embac ionac qacginaiguc ou meeŋmimia wammac.

* 57:4: Hebraira aciguc; icac nanhéra † 57:6: Kekec uŋana.

⁶ Ienen nuac kenken hahanaiguc ufc haigic hezac. Imuac qerinanéh† memamimiawac hezac. Wañu ienen wésénaiguc baec séséh éséma mihicjigic, néñ enaoc imuaru hingacgic unuyec. (Ohec)

⁷ Qeri uñana imi béñ qema hezac. O Anutu, qeri uñananéh kenqe haqeya qahac. Ni mepési gémma legic héigémman.

⁸ Neñ gĩañgĩaña imi mindiwa yacmac. Nuac qeri uñana gi yacna,‡ gita kulelena iri yaric.

⁹ Ic embac momac yanda ionac sugcinaiguc ewa hia ac gézéman. Baera baera ionac sugcinaiguc legic héigémman.

¹⁰ Guac goi héihéiganéh imi kurumenjiguc sécgéma heyu, guac haka héla iminéñ ou hosusuiguc sécgéma hezac.

¹¹ Anutu gi meyac géngéña wamma ou kurumenjiguc kecbéséman. Guac edamuganéh baera baera ionac qacginaiguc hemac.

58

Hazéchéra bakia meñ énécmmimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; legic ‘Ménda mebiri nénécmína’ imuac ewaiguc, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc.) Icac nanhéra* ini, ini hena ac solañanec zéanzu? Ini henaorin hécgina kenkésa hakésaya qahac zégési énécmianzu?

² Qahacgucnec, ini qeriginaiguc haka biria wamma baeciguc enañ méraginawac kaiziliwen imuac yéwéria imi sasala korohémma énécmianzu.

³ Ic zipilin zapalaña imi neñgoc hériiguc kecmanec kemma rouc wañgicac hicñima imuarunec bec qizizingéma kemma ikoc ac zéma kecanzu.

⁴ Ionac sacmasi biria imi mokolenjac sac masi biria ésécnec. Wañu ienen gezac héñ qaté mokolen

gezacgina hézicgé énécmimia ésécnec wañu

⁵ zina icnéñ ac wañu ménda niñanzac. Gété manirawac kuhanéh haréña wañanzac.

⁶ Anutu ionac kuaginaiguc zécgina imi kuna. Laion sac qeli zérawac erina imi kuna mayu.

⁷ Waiénécmína ienen doku téfara focfoc kenanzac ésécnec ken qahac wammu. Zakoña muigic zéñgéanzac ésécnec zéñgédacmu.

⁸ Wañénécmína, gulucnéñ kenkecma loloma humuanzu ésécnec wammu. Wañu kokocnéñ naléya heyunec hicñima asac mararañ ménda hémmanc humuanzu ésécnec wammu.

⁹ Ic hésa waiyaguc imuac geric bélañanéh kuzi zeyu geriwaguc ménda wañunec nene qelikin zéma geric bélañaguc momacnec luhuc neñgocyanéh mihilañgéyu éléñec kenanzac ésécnec auénécmimac.

¹⁰ Ic solaña ienen ic biria enen bakia megic inicma ségiségi wammu. Ionac saciguc hénagina zuacmu.

¹¹ Nalé imuaru ic embac ienen yomuhuc zému; Hélacnec ic solaña imi tasia hiabia ku énécmianzac. Hélacnec baeciguc Anutunéh zégési nénécmianzac.

59

Hazéchéra méragina igucnec metecgé mimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac ‘Ménda mebiri nénna.’ Miktam tanera, Saulonéh Dawidi qehumman zé amayawac awima tacmu niñ énézéyec nalé imuaru oyec.) Anutuna hazéchécna ionac murunec ni metecgé némma, yacma nuwin zé wanzu ionac muruenc ni ou meyac néña.

² Haka biria wañanzu ionac murunec metecgé néña. Siña nimma sac naec énécmianzu ionac murunec kekecna añgéh tina.

‡ 57:8: Hebiraio aciguc; uñanina imi Anutu arunec hahaya imuac niñac uñana ménda oma edamuna ogic hezac. * 58:1: Me ic kewu kucginaguc.

³ Ienen nuac kekecna mebiriwiñ zé héima tacma mambécanzu. Ic kawali enen tocgéma ni nuwiñ zé wanzu. Yawe, imi mia ac qeçe hakana me késpedesna niñac qahac.

⁴ Hakana qarinqaringia qahac, nér ienen kucnec hama eñaoc zérér qérér wandaczu. Gi kic qeli kecma méra némman zé nuac awima tacbéséman.

⁵ Téngiñ ic miñina Yawe Anutu, Israelac Anutu, yacma baera baera bakia melen énécmína. Andé qeçe ic biria ionac ewa biric ménda wañ énécmína. (Ohec)

⁶ Ienen ama siñiyu lilingéma hama kazu enen ésécnec qacma ama areña yanda séc lelegéanzu.

⁷ Kua taséginaiguc sou zéráguc heyu Kuaginaiguc ac zéráguc géréréc mericma mérénér gezac qema acnina hia nimmac imuhuc zéanzu.

⁸ Yawe geñ zédesi énécmína, baera baera zédesi énécmína.

⁹ Anutu, nuac neuñ kiropona selia, nuac kuc miñina, guac kic hihi wamma kecman.

¹⁰ Nuac Anutunér goi héihéiyaguc tétécgé némmac. Wañu hazéchécna bakia megic nézéyu kicnanér inicman.

¹¹ Gi imi ménda unuhumuna ic embachécna ienen eluñ unuwac niñac.

Saiwanina Miñ Kewu, kucganér héndér énécmína memaénécmína.

¹² Ezelanjinawac ac imi kuaginawac késpedes wanzac. Saec ac zéma ikoc ac zéanzu imuac niñac waina séwi eñer wamma kecgicnec énécpésia wammac.

¹³ Qeri gericganér onona, qahac wammuc séhaiguc onona. Hémma Anutunér Yakoboac qelihéra sugcinaiguc inicgalen keczac imi niñasarimu. (Ohec)

¹⁴ Wañu ienen ama siñiyu lilingéma hama kazu ésécnec qacma lelegéanzu.

¹⁵ Ienen nene niñac hocma lelegégic tomenjina ménda qeyu lelegémanec kecgic ama gianjanzac.

¹⁶ Ni imi guac kucga mepésigemma siñunec guac goi héihéiga meyacma legic héigémman. Gi imi nuac demin selina baec boñaiguc nanaña. Wañu zérabéra naléiguc sanji sanjina wanzan.

¹⁷ Nuac kucna, ni gi mepésigémman. Anutu imi neuñ kiropon selina baec boñaiguc nanaña. Anutu imi ewa biric wañ néñanzac.

60

Anutuac héima nammu.

¹ (Legic galenawac; ‘Sésépac acac baorac zariñ.’ imuac ewaiguc héihéiya, Dawidiac legic zéra Miktam taneraiguc paken ac wañ énécmiman zé oyec. Dawidinér Aram Naharaim* zéma Aram Zobaguc† yaré wamma yéwéri mihiçniyecac eñeya kawali ic Yoapnéñ yaré ic énépésima lilingéma hama Edom ic 12,000 imuac séc baec boña wéñwéngia sei heyec imuaru unugic nalé imuaru oyec.) Anutu héñacnina mema héndér nénécmína qeri biric wañ nénécminec. Wañu deguc mehiaru nénécmína.

² Geñ wanna baec mimiñzalizac, geñ wanna baecnér tézac. Téma hirizac imuac niñac toroqema qotona.

³ Geñ imi geña ic embachécga nalé yéwéria mihiçni nénécmizan. Waiñ tarac turuc mihiçni nénécmimia gumu nénécmína neyiñ.

⁴ Nér eega héianzu ionac filac énécmína énézéna ac hélawac meycgic eñec. (Ohec)

⁵ Goi héihéi wañ énécmianzan neñan metecgé nénécmiman zé acnina melen nénécmína méra héiganér metecgé nénécmína.

⁶ Anutunér ocmuñ téréyaiguc nénézéyec imuac séciguc; Ni Dawidinér técgéma aria meman.

* **60:1:** Mesopotamiawac Not Wes iguc Aram ic kecgic ionac qacgina. † **60:1:** Siria baec namuñaguc Aram ic kecgic ionac qacgina.

Sikem baec méndemma Sukot baec wénwénzia imuac sécyá olommañ.

⁷ Gileade imi nuac, Manase imi imuhucyanec nuac, Eferaim imi nuac aij opocna, Yuda imi ic kewu qarucna.

⁸ Moabi imi nuac naec naecac doku pakena, Edom baeciguc imi héna usuna giliwa hemac, Fileset baec imi nuac wamma qacmac.

⁹ Mérénéñ nuagicma ama neuj kiropo seliaguc keremmac? Mérénéñ Edomoac héna nézéyu hémmañ.

¹⁰ Anutu geñ nini ménda wai nénécmizañ me? Anutu gi neñañ téngiñ ic iniguc momacnec ménda kenzañ.

¹¹ Méra nénécmína hazéchécnina unuwiñ. Ic onac angéñ titi ai imi gorosóna wanzac.

¹² Imuac nini Anutuac muru héima namma efima kembiñ. Inéñ mia hazéchécnina tidacgé énécmimac.

61

Anutunéñ angéña timac zéma ninzéngeyec.

¹ (Legic galeñawac; wançon hésiaguc qema héihéiya, Dawidiac legic zéra.) Anutu nuac qaqaçna nimma zéwelecnawac gezac haina.

² Ewa qerina imi helanzi mimia wañu baec tetcgia igucnec guac qacma héhélizua.

Nuagicma hoc yanda ni nogiczac imuaru keñ nopocna.

³ Gi imi nuac sanji sanjina, neuj kiropona selia hazéchéçna hézicgé énécmimia.

⁴ Ni hémbénaña guac haliiguc kecmañ. Néngacma qeñgañgawac ami-aiguc hama kecmañ.

⁵ Anutu zézé seli acna nimma eega héianzu ionac ai buña imi nuac qenénec.

⁶ Ic kewu iwac kekeçya imi mehorugina yawuña yawuña ogicma emma kecmac.

⁷ Inéñ hémbénaña Anutuac wésiaiguc ic kewu wañ énécmima

kecmac. Goi héihéiga hémbénaña zéma hakaga héla zéréñ qéréñ wamma wammima héngaleñ wammiwésémañ.

⁸ Imuhuc wanna ni guac qaçga nalé tetcgia qahac mepésima kaiweya kaiweya zézé seli acna mese-lima wammañ.

62

Anutu arunec sac héima nammañ.

¹ (Legic galeñawac; Yédudun tan-era méndacma ooya, Dawidiac legic zéra.) Qeri uñananéñ bénzénec Anutuacnec sac niñkumuma kecmañ. Nuac angéñ titi imi iwarunec haanzac.

² Inéñ sac nuac zamanziña, angéñ titina, demin selina baec boña eñeñaiguc nanaña, imuac ni kuneñ yanda keñqe haçe ménda wammañ.

³ Nalé dahecac séc ini ic demin qasima nanaña zéma demin mimiñzalia imuhucya ni nuwiñ zé momacnec néfacgé némbiñ zé wanzu?

⁴ Ieneñ dimuhuc wammimi ou eñeña igucnec mama qemac zéma niñareñgéma ac ikoc efima zéanzu. Kuaginanéñ mériañ ac zéma qeriginanéñ saec ac zéanzu. (Ohec)

⁵ Niñkumuma kekeçac kuha imi Anutu arunec sac haanzac. Imuac niñac qeri uñana gi imi bénzénec iwacnec sac niñ kumuma keçbésémañ.

⁶ Inéñ sac nuac hoc saiwana zéma angéñ titina zéma demin selina baec boñaiguc nanaña, imuac ni keñqe haçe qahac kecmañ.

⁷ Angéñ titina zéma edamunanéñ Anutuac muru hezac. Nuac zamanziña selia zéma sanji sanjina imi acguc Anutuac muru hezac.

⁸ Anutunéñ neñañ sanji sanjinina imuac mia, ic embac ini, naléya naléya iwac muru héima namma iwac wésiaiguc ewa qerigina zéqolacgégic mayu. (Ohec)

* **62:9:** Baec icac nanhéçgina. † **62:9:** Hebiraio aciguc; wésésé.

⁹ Hélécnec baec ic maqeqeya* imi hélé qahac,† ic eneña acguc ac ikocginaguc, momac yanda enañ eegina imuac qétéya imi komodia dac, korohénni wéséséac réwéria ménda ogicmac.

¹⁰ Héna qahac hélanzi énécmimia haka imuhucyawac héima namma iwawai onagicma késagic imuac nimbupuc hélé qahac imuhucya ménda wammu. Wañu hinacgina yandima kuney yanda he énécmizaciguc kileney imuac ménda ninjkinzén wammu.

¹¹ Anutunén hatac éréhécnén mén zéyu yomuhuc ninji; Kuc imi Anutuac buña wanzac.

¹² Miñ Kewu, geñ icya icya wamma meanzu séc bakia melen énéncmianzaney imuac ninjac goi héihéi imi acguc guac buña.

63

Anutu ninzénégema ewa bénzén mihicniyec.

¹ (Dawidiac legic zéra, baec kisiaiguc kerec nalé imuaru oyec.) Anutu, gi imi nuac Anutu, kekec unjananén moczonec guac hochoc wamma baec kéra kériasia, kic giligili mihicni nénéña imuaru gi ninj héhéli gémma kecha nuac séwina acguc guac sinj wañ néñu keczua.

² Ni guac kucga zéma edamuga hémmañ zé yomuhuc ocmunja téréyaiguc kichihi wamma keczua.

³ Guac goi héihéiganén kekec ogiczac imuac kua tasénanén mepési gémmac.

⁴ Imuac kekecnawac séc gi mepési gémma guac qacgaiguc mérana meyacma zéwelecmañ.

⁵ Anjaroroc zéma haléc sic qeriguc heheya neanzu éséc nec nuac qeri unjananén sécgémimia wañu kua tasénanén ségiségi wamma gi mepési gémmac.

* **63:11:** Dawidínén eneya ninjac zézac.

⁶ Ni hehe tatacnaiguc gi ninj qeli gémma sinjyaiguc kicqeli kecmá qerinanén guac zénimmañ nalé imuaru imuhuc wammañ.

⁷ Gi nuac héipucna wañ nénénc imuac ninj imuhuc wammañ. Ni guac qeñganawac amiaiguc ségiségi wamma legic héimañ.

⁸ Nuac kekec unjananén qéhéréngaiguc nañu méra héiganén népési seligianzaney.

⁹ Kekec unjana mihicni qewin zé wanzu imi eney baec séсэн hinjac hinjaraiguc hinjacmu.

¹⁰ Sounén énériyu hasén kazuc neneya wandacmu.

¹¹ Néñ ic kewu inén* imi Anutuac ségiségi wammac. Wañu guac zéseligénjic séc zézé bipi ac wañgémma, néñ ac ikoc zéanzu ionac kuagina imi wézéc qeénécmimac.

64

Anjéña timac ninjac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Anutu, ninjéwécñawac ewa hétén imi nimma hazéc hécnawac bac yandi yandi yandi iguc nec metecgé némbésémañ.

² Gi ni musañgé némma ic biria ionac ninjareney areñgia saña imuac nec zéma tilic qilic ic ionac qeweloney iguc nec ni musañgé némma.

³ Ieneñ ezelañinawac zéra imi sou éséc nec qericma acgina howura zakonj éséc nec néñ muiñéñanzu.

⁴ Sasañgiaiguc ic solaña unuwinj zé bac yandi yandi ménda wamma élénj nec unuanzu.

⁵ Ieneñ haka biria wambin zé ninjcumugic heheya imuac selianec késa anjéñtima sasañgiaiguc bétac haiwinj zé eminimma mérénén hia ninicmac zéanzu.

⁶ Héna ac logilogiac haka imuac hohoc ai mema neñañ héna diwi qiwiliña qacguc ninjareney gédaczinj zéanzu. Hélécnec enac enac ionac ewa sinjina zéma ewa qerigina imi hinjac hinjara.

7 Nénj Anutunénj ini unumac. Éléjnec zakonénj unuyu biridacmu.

8 Enəj ezelañ ginanéj wañu qonzontəj géma maunuyu birianzu. Wañu inicanzu séc orucgina gilianzu.

9 Ic momac yanda bac yandi yandi wamma Anutuac ai zéauma haka silicya qerianénj hiñgac hiñgarawac nimmu.

10 Ic solañ enəj Yaweac niñac wamma zézé ségiségi wamma néngacma iwac muru kemmu. Qeri solañ keczu séc ségéra herec wammu.

65

Mériañ hemiyu ewa hia ac zéyec.

1 (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra, 'Legic'.) Anutu, mepé qepésiac legicnéj Zioniguc guac mambéc hezac. Ic enəj zézé seli acgina meselima wandacmu.

2 Anutu gi zéwelecnina niñanzañ. Ic séwiginaguc moczoñ guac muru hamu.

3 Képésicnéj nonogiczac. Gi kápésicnina aunénecmina.

4 Ic embac geñ unuruna hosucgaiguc hama kecanzu imi enəj ségiségi ginaguc. Guac amaga, guac ocmuñ téreyawac tanec hénsoroc sorocgia imi héjni zézé ségiséginénj sécgé nénécmimac.

5 Miñ Kewu geñ mia haka solañ méndacma haka silicga welic welicgianénj acnina melen nénécmianzañ. Neñañ añgégéj titinina Anutu, baec tetcgia zéma kondun lakec arunecnéj guac muru héima nammuac hezac.

6 Gi kucga imi rikunj éséc nec zikima kucganénj baec boña miyacgé nec.

7 Kondunac hétəña zéma temboñawac hétəña zéma ic embac ionac qewelonj yanda imi mebélac géanzañ.

8 Baec tetcgiaiguc kecanzu imi enəj guac asé kiwiga méréra

niñac bac yandi yandi wañanzu. Wainénecmina ama giangianawac naguya zéma ama mariyawac naguyaiguc séc ic embac keczu momac yanda neñañ ségiségi legic héiwiñ.

9 Baec goiya héima doku haimima halécya mihicñima Anutuac doku téfaraiguc doku tina sécgéanzaç. Baec imuhuc mindiñima nene yaka* mihicñi nénécmianzañ.

10 Geñ mia ai takareñiguc doku sécy a haimima baec boña héimindiñima kia silic silicyanéj héiyu qérawia qeanzaç.

11 Ai yawuñnina imi guac ewa hiawac mériañnéj ic kewuac opoc héimina, tikeñ tiha wañanzañ baec imuac séc halécyaiguc wañanzaç.

12 Baec kisia, baec lulucyaguc imi acguc halécyaiguc wañu, baec boña komoc komocnéj zézé ségiségiac séwi usuginaguc† wanzu.

13 Baec lulucyaiguc ramanénj hoturu mima hezac. Baec wéñwéñgia kondonəiguc imi padinéj hoturuma hezac. Imuac momac yanda ienej ségiségi wamma qacma legic héizu.

66

Anutuac hiaya niñac mepésimigic.

1 (Legic galenawac; Legic méñac legic zéra.) Baera baera Anutu zézé ségiségi wammigic.

2 Qac buñayawac edamuya imuac legic héimima mepé qepési edamuyaguc héimigic.

3 Anutu yomuhuc ézégic; Yei guac aiga imi eeyaguc yéwéria. Guac kucga yanda niñac hazéchécga enəj méra bacgaiguc keczu.

4 Wañu baera baera enəj simiñ héima legic héigemma guac qacga mepési génu. (Ohec)

5 Hama haka silic Anutunénj wamma meyec imi héngic. Baec ic neñañ niñac wamma meyec imi eeyaguc yéwéria.

* 65:9: Hebraio aciguc; senjoñ padi. † 65:12: Hebraio aciguc; rikunjinaguc.

6 Anutunéh konduj melenj baec wañec. Wañu doku téfara qeriru baec héna doku néwéc hagic. Hama iwac niñac ségiségi wañij.

7 Inéh kuhanéh hémbénaña ninic-galenj wañ nénécmima kicyanéh baera baera héñsosanazac. Imuac ac qeque ic ini séwi enej ménda wammu. (Ohec)

8 Ic embac momac yanda ini Anutu mepésima legic héimigic. Ewa hétén iminéh héiyu nimmac.

9 Inéh kekec uñanina galenjë nénécmiyu kekecninaguc kecanzij. Wañu inéh nanjë nénécmiyu hénaninanéh tisuqisura ménda wañanzij.

10 Anutu gi imi manam batuc wañ nénécmima siliwa oanžu éséc nec mezeric nénécminec.

11 Imuhuc wamma nonagicma ufciguc nonopocma yéwéri qacni-naiguc hai nénécminec.

12 Wañu wai énécmima ic embac ieneñ orucnina tidacgéma kenja wañgic. Nini geric zéma doku yanda qericma hani geñ mia héré nénécmima baec halécyaguc imuhucgeñ nonopocnec.

13 Ni hofac ooac buña mema amaga téréyaiguc emma zézé seli acnawac tasia imi melenj gémmañ.

14 Imi mia kua tasénañéh zéseliyi. zérabéra naléiguc nuac kuananéh zéseliyi.

15 Ni rama iwawac wéréñaguc zéma halécyaguc hofac ogemma burumakao iwa zéma nonij momacnec haigemmañ. (Ohec)

16 Anutuac bac yandi yandi wamma kecanzu ini moczoñ hama niñgic. Anutunéh kekec uñanawac ai meyec imuac zéau énécmimañ.

17 Neñ nena kuananéh qacmima ezelañnanéh legic héimimañ.

18 Ni qerinaiguc kápésic dongéma kecbinec inéh ménda niñ némbacnec, néh

19 inéh hélacnec niñnémma nuac zéwelecnawac gezac qeyec.

20 Anutu mepésimigic, inéh zéwelecn ménda elicgéma goi héihéiya ménda anjë tinéñec.

67

Anutu mepésimimu.

1 (Legic galenjawac; wañgoñ hésiaguc, legic méñac legic zéra.) Anutu, goi héihéi wañ nénécmima mériañ nénécmima kic tanecga asahagucnéñ ninicna. (Ohec)

2 Imuhuc wamma guac héna imi baeciguc, guac anjëñ titiac buña imi baera baera énézéna nimmu.

3 Anutu wai énécmima baec séc ic embac tuña tuña gi mepési gémmu. baec séc ic embac momac yanda ieneñ legic héigemma.

4 Énézéna baera baera ségiségi wamma ewa hia nimma legicya héimu. Inéh ic embac kenkésa hakésaya qahac zégési énécmima baec qahaiguc ic embac hénia hénia imi galenjë énécmimac. (Ohec)

5 Anutu wai énécmima baera baera ic embac ieneñ gi mepési gémmu. Ic embac momac yandanéh gi legic héigemma.

6 Baecnéh héla haizac. Anutunéh neñañ muru mériañ nénécmimac.

7 Anutunéh mériañ nénécmiyu baec tetecgia séc moczoñ Anutu eeya héimu.

68

Mepé qepési zéma ewa hia ac.

1 (Legic galenjawac; Dawidiac legic zéra, Legic.) Anutu yaru, hazéchéra héndéh énécmiyu tuidacmu. Héñara meanžu ionac wañ énécmiyu moczoñ iwac murunec néñgacma kendacmu.

2 Luhucnéñ hofac mihilañgéyu kenanzac éséc nec nesi énécmiyu kendacmu. Gericiguc kendolnéñ pépélima maanzac éséc nec ic biria enej Anutuac wésiaiguc humu qai wandacmu.

3 Ic solaña enej ségiségi wamma Anutuac wésiaiguc técgéma aria mema ewa hia nimma ségiségi wammu.

4 Anutuac muru legic héimima iwac qara mepésimimu. Hosusuiguc tacma baec kéra kérésiaiguc kenha wañañec i meyacmigic.* Iwac qara imi Yawe, wésiaiguc técgéma aria memu.

5 Rara téréyaiguc kecanzac Anutu iminéñ gupañ merac onac mañgoc zéma embac malé onac zégésigési ic kiwa wanzac.

6 Anutunéñ niñgumbi niñgunj keczu imi ama géséhéra mihicnji énécmima hésa amaiguc keczu imi metecgé énécmima kekecgina mébérénggé énécmianzac. Néñ acqege ic ionac tacyacac buña imi baec kérékérésia wañanzac.

7 Anutu, ic embachécgá wéséginaiguc walac keñnec nalé imuaru, baec kéra kérésia qericma keñec nalé imuaru, (Ohec)

8 baecnéñ hiriyu kurumeñnéñ mayec.† Wañu Sinai baec boña acguc Israelac Anutu guac wéségaiguc hiriyec.

9 Anutu geñ kia sécyá haina mayec. Guac mératéc buñahécganéñ météqététañ wañgic meseli énécminec.

10 Imuhuc wamma guac hénarorñ hécgá imuaru onopocna kecgic. O Anutu, geñga hiaga niñac maqeqeya ionac imi iwawai mihicnji énécminec.

11 Geñ ackuazéc nénézéna embac gezac qézéñ ac zéauanzu imi tuñ yandaguc wanzac.

12 Téngiñ ic tuña tuña ionac ic kewu hécginanéñ ichéra iniguc néngacma kendacgic, embac amaiguc kecgic ieneñ‡ acguc téngiñ ic onac ama baec saocyaiguc iwawai mema hama méndéñ énécmiyec.

13 Ini rama demin qeriaiguc hegic tanera imi kembo nei qeñgaña siliwanéñ oso osoya, nei zucya goli qaoranéñ oso osoya ésécnec wañec.

14 Wandac wandac medac medac miñinanéñ ic kewu héndéñ énécmiyu Zalmoniguc komboc efefia luhucnéñ mihilañgéyu sicsaoc maanzac tanec wañgic.

15 Basanac baec boña imi Anutuac buña. Basanac baec imi eñeña yanda.

16 Baec boña eñeña eñeña ini némac niña baec boña§ Anutunéñ tacyac wammañ zé wanzac imuac nimbupuc wamma héñ sosolizu? Hélacnec Yawenéñ baec boña imuaru hémbénaña kecmac.

17 Anutuac yaré qequeac becosiac karesi imi zañgégina tauseña tauseña wanzu. Miñ Kewunéñ sugcinaiguc keru héñni Sinai baec boña tacyacac buña téréyaiguc keczac ésécnec wanzac.

18 Gi ou eñeñaiguc eñnec nalé imuaru hésa ic énépésinec imi héré énécmima kemma ic onac murunec me acqege ic ionarunec acguc momacnec sese menec. Mema Yawe Anutunéñ imuaru tacyac wammañ zé eñec.**

19 Kaiweya kaiweya yéwérinina nonagicma bisianzac Miñ Kewu Anutunina imi mepésimimu. (Ohec)

20 Anutu imi añgégñ titi miñina. Humuc igucnec qizizíngéma keñkeña imi Anutuac murunec.

21 Hazéchéra ionac orucgina, nalé séc késpedesicac héná tima kenha wañanzu imi onac oruc zuc ic kewuac opoc tanec mezericgic heheya imi Anutunéñ qésémma unumac.

22 Miñ Kewunéñ zézac; Neñ wañ énécmiwa ieneñ Basan igucnec liliñgéma hamu. Wañu kondun hiñgac hiñgara igucnec muñguc liliñgéma érému.††

* **68:4:** Kiwi tosaraiguc; 'meyacmigic' ménda oma 'héná yanda haimigic' ooyawac hezac. † **68:8:** Anutunéñ Mose héná ac mimañ zé mayec nalé imuaru gururu mericma parandanñ pilitic qeyu hosusu zapéla mayec imuac niñqelima zézac. ‡ **68:12:** Hebiraio aciguc; embac méñ amaiguc kerec. § **68:16:** Zion baec boña niñac zézac. ** **68:18:** Zion baec boñaiguc eñec. †† **68:22:** Hénia imi Anutuac hazéchéra eneñ néngacma kemmuac séc qahac wañu baec boña zun igucnec me Kondun Humumia imuacnec liliñgéma hamuac hezac.

23 Hagic enej humumia unuma sacginaiguc hénagina tindunégic kazugina acguc sacgina nemu.

24 Anutuna, ic kewuna gi ocmuñ téréyaiguc kereña ieneñ géngic.

25 Walac legic héihéi ic enej hocma kenjic imuac andiaiguc wanjon ic enej embac seraña tambariñ ginaguc ionac sugcinaiguc méndac énécmima kenjic.

26 Israel hénaroiñ sugcinaiguc Miñ Kewu Anutu mériañ ac wammigic. Israelac doku hogocya igucnec hicñihicñiya ini imuhuc wammigic.

27 Imuaru imi ziagina Benzaminac sac taséhéra ieneñ kiwa wan énécmima kecgc. Wanu Yudawac galenéhéra zéma Sebulonac galenéhéra zéma Naftaliac galenéhéra ieneñ momacnec kecgc.

28 Anutunéñ kucgina zéhiaru énécmizac. O, Anutu neñañ niñac wan nénéc minec imi meseligina.

29 Ocmuñga Yerusalem taczac imuac niñac wamma ic kewu enej guac sese mema hamu.

30 Zéléñ baeciguc haséñ yan zéma burumakao iwa tunaguc zéma baera baera imuac burumakao merawa imi ac geriwiguc wan énécmima. Anutunéñ ic yaréac siña niñanzu imi héndéñ énécmima siliwagina tidacgéyec.

31 Ic kuneñ enej Izipte baeciguc érégc, Etiopia ic enej focdac méragina meyacma Anutuaru opocamumu.

32 Baecac hénhalen ama areña yanda moczon Anutu legic héimimu. Miñ Kewu mepésimimu. (Ohec)

33 Inéñ kurumeñ kerecac keczac imuac qahaiguc tacma parandan ésécnec ac zéanzac.

34 Anutuac kuha zéau énécmigic. Iwac eeya yéwérianéñ Israel qacginaiguc hezac. Iwac kuhanéñ kurumeniguc hezac.

35 O Anutu ocmuñgaiguc kecanzan gi imi welic welicgiaguc. Israelac Anutu imi eneya ic embachéra ionac

kuc énécmima meseli énécmianzac. Anutu mepésimigic!

69

Qenesi wawaña igucnec metecgé mimac niñ welerec.

1 (Legic galenawac; 'Baorac zariñ' ewaiguc, Dawidiac legic zéra.) O Anutu ni metecgé néna. Dokunéñ déméñnaiguc* éréma sécgézac.

2 Ni hauruc gizon dumuñga qahac imuac qeriaiguc hingacmanec keczua. Ni doku hingac hingaraiguc hingacba, temboñ yandanéñ hoturu nénzac.

3 Guac qacma kecha kucna qahac wanu, déméñna kérékérasia wanzac. Anutunawac mambéc kecha kicna acguc méiméiya wanzac.

4 Héniana qahac mézétiti wannénzu imi oruc zucna ogicma sasala wanzu. Héniana qahac numa mebiri némbiñ zé wanzu imi enej gelec malec qahac. Iwawai ni kowu ménda meyi, wanu meñ énécmimañ niñac téñésima qesinéngic énécmimañac hezac.

5 Anutu, gi imi ni ic témpina keczua héniana imi niñañ. Imuac késpedesna kicgaiguc winiñ hezac.

6 Kurumeñac téngiñ ic tausenja tausenja Anutu Yawe, guac niñkumuma kecanzu imi enej nuac niñac wamma gamugina nimbu niñac. O Israelac Anutu, guac hochoc ai meanzu imi enej nuac niñac mematiti mihicñiwu niñac.

7 Gamunéñ kic tanecna osonénzac. Wanu ni guac niñ wamma imi bisiqatéñ wanzua.

8 Ni nuac dac munahécna ionac muru ic mérera ésécnec wamma keczua. Sac taséhécna ionaru ic enia tanec keczua.

9 Imi mia guac amagawac siñniñ henénzac iminéñ geric bélan ésécnec noyu imuhuc wanzua. Zébiri géñanzu ionac zébiri qébirinéñ nuac qacnaiguc mazac.

* 69:1: Hebraio aciguc; kekec unanaiguc.

10 Ni nene ziki kecima kecec ujana memaamuma kecba ic embac enej zédesi wanj nénzu.

11 Ni ewa biricac séwi usuna héima kecba ic embac ienenj isocfagociguc nopoczuz.

12 Ama arenj yanda imuac sangulanjiguc taczu imi enej zédesi wanj nénzu. Doku seli nema ewa soho keczu imi enej acguc legiciguc nopocma zédesi wanj nénzu.

13 O Yawe, ewa hiagawac naléiguc zéwelec génzua. O Anutu, zéweleca niñnémma guac goi héihéiga yandanénj mehiaru némbésémañ.

14 Ni gizonj hiñgac hiñgara igucnec metecgé néna hiñgacbi niñac. Hazéc wanj nénzu ionac murunec zéma doku yanda igucnec metecgé néna.

15 Doku yandanénj hoturu némma qéccgé néñu dumuñaguc hiñgacbi niñac. Gizonj hiñgac hiñgaraiguc hiñgacba kuayanénj qacnaiguc ha kizicgéwac niñac.

16 Yawe guac goi héihéi imi hiabia. Imuac acna melenj némma guac ewa biric yanda niñac nuac liliñgéwésémañ.

17 Guac kic tanecga imi welenj qecec icga ménda musañgé némbésémañ. Ni zérabéra qeriaiguc taczua focdac acna nimbésémañ.

18 Qeri ujanawac hosucgé némma mulu menémma hazéchéca ionac murunec boñhéré menémbésémañ.

19 Gi imi nuac gamuna zéma zébiri qébiri imi nindaczan. Nuac hazéchéca imi moczonj wéségaiguc keczu.

20 Zébiri qébirinénj nuac ewa qerina mebiriyu niñyéwéca imi séccgénénju kic hima hocba ewa biric wanj nénéña ménj ménda keczac. Wanju kic hima hocba mebélaccgé nénéña ménj ménda keczac.

21 Ienenj sacmasi biria imi nemanj niñac néñgic. Déménja zicgéyu doku howuraguc nemanj niñac néñgic.

22 Wanjénécmina wéséginaiguc ne-neac tatacnénj hénagina dérécgéyu luaeginanénj bétac wamma iniyu.

23 Wanjénécmina kicginanénj siñindénjéyu hémmuac séc qahac wammac. Kembanj ginanénj kuha qahac wanju hirimu.

24 Qeri biricga qacginaiguc qocgéna mayu. Guac qeri biric bélanagucnénj ionaru suluma kemma énépésimac.

25 Tacyacginawac bujanénj biridaru ama kisia wandacmac.

26 Ienenj imi ic genj ununec imi muñguc ununesi wanj énécmima, ic geric mihicñi énécminec imuac suruc siña nimma wanju.

27 Hakagina qarinj qariñgia imuac qahaiguc hakagina qarinj qariñgia muñguc toroqe énécmima, guac zégésigési solañaguc ménda keremmu.

28 Qacgina imi kecec hémbénaña imuac kiwiiguc auna ic solaña ionac qacginaiguc momacnec ménda hemac.

29 Ni imi maqeqeya wamma zérabéraiguc qenzenj manzenj qema keczua. Anutu guac anjénj titiganénj meyac némbésémañ.

30 Ni legiciguc Anutuac qara héimimanj. Ewa hia ac ézéma Anutuac qac buñaya meyandimanj.

31 Iminénj mia burumakao ilihaguc zéma haséraguc imuhucya ogicma Yawe ségiségi mihicñi mimac.

32 Gumbénzénzénj icnénj imi hémma ségiségi wanju. Anutuac hochoc wanjanju ini imi ewa qerigina meqeligic kekeccginaguc wammac.

33 Yawe imi maqeqeya niñénécmina eneya hia niñac wamma hésa ic keczu imi mematiti ménda wanj énécmimac.

34 Baec kurumeñénj i mepésimiyic, kondunj zéma doku yanj imuaru séccgéma hezu imi moczonj i mepésimu.

35 Anutunénj Zionac anjénja tima Yuda ama arenja kunenj kunenj meyacgémac. Wanju hénariñj héccga imuaru kecima miñina wammu.

36 Iwac welenj qecec ichéra ionac qelihéra ienenj Zion baec imi mératéc

memu. Qara siñ nimmianzu imi eneñ imuac qeriaiguc kecmu.

70

Hazéchéra ionarunec metecgé mimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra, haka méñac niñqelima ooya.) Anutu focdac ni metecgé néna, Yawe focdac méra némbésémañ.

² Wañéncmina nuac kekec uñanawac hochoc wañanzu imi eneñ gamu qeçe zéma gamu mamasuñ mihicñimu. Mebiri némbiñ zé wañanzu imi wañ éncmina andé andé kemma gamu mihicñimu.

³ Ahaec, ahaec zéma desizu imi wañ éncmina gamugina niñac wamma andé andé kendacmu.

⁴ Guac hochoc wañanzu imi moczoñ wañ éncmina guac niñ wamma ségiségi wamma ewa hia nimmu. Wañu guac añgér titiac niñkumuma kecanzu imi wañ éncmina nalé séc Anutu imi kunen yanda! zémanec kecmu.

⁵ Ni maqeçeya zéma météqététañ kecua. Anutu focdac hawésémañ.

Gi imi nuac héipucna. Ni metecgé nénéña imuac miñina, sosola ménda wamma focdac hawésémañ.

71

Saiwa memima méra mimac niñac zéwelerec.

¹ Yawe ni néngacma guac muru hazua. Hémbénaña gamunaguc ménda wammañ niñac galeñgé néna.

² Hakaga solañanéñ metecgéma hulac némbésémañ. Gezac qenimma metecgé némbésémañ.

³ Gi imi nalé séc sañgi sañginawac bañec wambésémañ. Gi imi nuac zamanziñ zéma demin seli baec boñaiguc nanaña, imi añgéna timac niñac zéna hicñima hezac.

⁴ Anutuna ic biriawac méria igucnec metecgé néna. Kaiñiliweñ zéma biria meme icnéñ népésiyu méria igucnec metecgé néna.

⁵ Hénia imi yomuhuc; Miñ Kewu Yawe, Nuac niñkumuna imi guaru hezac. Komocna igucnec guac muru héima namma kecanzu.

⁶ Neñgocnawac hériiguc kecbanec népésinecac népésianzañ. Neñgocnawac tomeñaiguc kecba geñ nuagicna mayi. Mepé qepésina zéngé toroya qahac imi guac buña wanzac.

⁷ Ic tuñagucnéñ nuac niñgic ic témpaña tanec wañu néñsosoligic. Wañu geñ mia nuac sañgi sañgi selina wañanzañ.

⁸ Nuac kuananéñ kaiwe herec guac edamuga zéauwa mepé qepésiganéñ sécgéanzac.

⁹ Ic yanda wamma kecanñ nalé imuaru ménda wainémbésémañ. Kucna audacba mamaya wañu ménda wai némbésémañ.

¹⁰ Hazéchécna ieneñ nuac zéemi ninzu. Wañu kekec uñanawac awima taczu imi eneñ nuwiñ zé zéareñ wamma yomuhuc zégic imuhuc zéwelecua;

¹¹ Anutunéñ i waimizac metecgé mimiawac ic méñ ménda keczac, nesima késani.

¹² Anutu lakec ménda néngac némma kembésémañ. Nuac Anutuna focdac méra némbésémañ.

¹³ Wañéncmina qeri uñanawac hazéc wannénzu imi eneñ gamu qeçe zéma humuc mihicñimu. Wañéncmina mebiri némbiñ zé wanzu imi zédesi zéma mematitinéñ hoturu éncmimac.

¹⁴ Ni imi nalé séc guac niñkumuma gi séc méñ meemma mepési gémmañ.

¹⁵ Ni guac haka solaña oloñ oloñawac séc qahac imi zéma guac añgér titiac ai imi kaiwe herec zéau éncmimañ.

¹⁶ O Miñ Kewu Yawe, ni guac hama guac wawañ memega kuhaguc imi mepési gémmañ. Ni guac haka solaña imuacnec sac niñqelima zémañ.

¹⁷ Anutu gi imi ni komocna igucnec ac pakeñ ku nénnecac néñanzañ imuac mia ni éréma deguc guac

wawañ memega welic welicgia imi zéau énécmianzua.

¹⁸ O Anutu ni ic yanda wamba oruc zucna lalac lalac wammac nalé imuaru acguc ni ménda wainémbésémañ. Ni kucga imi hicñisai méndacma hahaya ionac énézédacmañ imuac nalé sura séc ménda wainémma niguc kecbésémañ.

¹⁹ Anutu guac haka solaña imi eneña yanda. Anutu gi haka silic kuneñ yanda menec, imuac méréneñ gi ésécnec wammac.

²⁰ Zérabéra réwéria sasala mihicñi nénec Miñ Kewu geñ mia ni muñguc meqeli némma baec dumuc sira hiñgac hiñgara igucnec muñguc héréneña érémañ.

²¹ Ni séc mén meyandi néna. Liliñéma ewa qerina mebélacgé néna.

²² Anutuna ni gita kuleleneñ gi mepésima guac haka héla imuac mepésigémmañ. Israelac Miñ Kewu téreya ni gita kuleleneñ gi mepési gémmañ.

²³ Gi mepési gémba, kua tasénanéñ ségiségi wamma qacmac. Wañu kekec uñana añaña tinec imi acguc imuhuc wañgémmac.

²⁴ Nuac ezelaña acguc kaiwe herec guac haka solaña zéaumac. Imi mia mebiri némmañ zé wanzu imi eneñ gamu mihicñima sic-saoc wanzu imuac mia imuhuc wañgémmañ.

72

Ic kewu nañgémima galeñgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Solomonac legic zéra.) Anutu guac niñgési gésigawac kuha imi ic kewu iwac miwésémañ. Solañanec galeñgé énécmimiawac kuha imi ic kewuac naña mina.

² Inéñ ic embachéçga solañanec niñgésima maqeqe héçga hénac ac méndacma dindiñanec zégési énécmimac.

³ Inéñ imuhuc wañu baec boña eneña eneñanéñ ic embac ionac mériañ mihicñi énécmimu. Wañu baec boña komoc komoc acguc imuhuc wañ énécmimu.

⁴ Wañu inéñ ic embac maqeqeya héipuc wañ énécmima météçtétañ ic añañaña tima helanzi énécmianzu imi hézéñgé énécmidacmac.

⁵ Inéñ kaiwe zéma maso nañicnec nañselima hicñisaiya hicñisaiya inicgaleñ wammac niñac wammiwésémañ.

⁶ Inéñ qézéçac qegic mama heheya imuaru kianéñ mazac ésécnec, wañu kia yanda baec mézécçéanzac ésécnec wañ énécmimac.

⁷ Iwac naléiguc imi ic solaña eneñ yandi saima keçgic maso asaha nañunec luae séçgé énécmima hemac.

⁸ Inéñ konduñ hénihénia igucnec teteçgiawac séc, doku téfara Yufurata igucnec baec teteçgiawac séc galeñgé énécmimac.

⁹ Baec zéléñaiguc kecanzu imi eneñ iwac wésiaiguc sicgémigic hazéçéra eneñ seitotoñ ezelañ ginanéñ bézéma nemu.

¹⁰ Tarasisi zéma konduñ baec komoc komoc imuac ic kewu ieneñ takis haimimu. Arabia zéma Ediopia* ic kewunéñ sese eeyaguc mema hamu.

¹¹ Ic kewu momac yanda wésiaiguc sicgémigic baera baera i welenqemimu.

¹² Inéñ ic embac iwawai niñac osiqosi kecanzu imi eneñ qacgic metecgé énécmima maqeqeya héipuc ichéçgina qahac imi metecgé énécmianzac.

¹³ Inéñ maqeqeya zéma météçtétañ kekec ionac ewa biric wañ énécmima iwawai niñac hochoc ai mema kecanzu imi humuc igucnec metecgé énécmianzac.

¹⁴ Inéñ ic embac helanzi énécmianzu ionac murunec zéma

* **72:10:** Hebraio aciguc; Shewa zéma Sewa.

kaiziliwen ic ionac murunec sacginawac niñu eeyaguc wañu kekec uñagina añgëngina tiénécmanzac.

¹⁵ Inëñ kekecyaguc keru Sebwac goli mema hama iwac muru haimimu niñac wanzua. Wañu ic embac ieneñ iwac niñac wamma nalé séc zéwelecma kaiwe herec legic héimimu niñac wanzua.

¹⁶ Baec séc padinéñ sécgéma hemimac. Baec boña qahaiguc acguc padi heyu luhucnéñ mihilangéyu Lebanonac ic hésa ésécnec hirima nammac. Ama arenja yandaiguc imi ic embac eneñ imi baec kisiaguc zéléñ ésécnec kucginaguc saima kemmu.

¹⁷ Qara imi hémbénaña, kaiwe ésécnec hehe seli hemac. Ic embac ionac imi iwac niñac wamma mériañ énécmiyu memu. Baera baera ic embac ieneñ iwac mia mériañaguc zémimu.

¹⁸ Momacguc eñeyanec wawañ meme welic welicgia wañanzac Israelac Anutu, Yawe mepésimimu.

¹⁹ Qara zézé bipiyaguc imi hémbénaña mepésimimu. Baec séc iwac edamuyanéñ sécgéma hemac, hélacnec, hélacnec!

²⁰ Yesiac naña Dawidiac zéwelec méñnéñ you hama tecgézac.

Kiwi 3

73

(Legic 73–89)

Hélanzi énécmianzu ionac méra igucnec hulac énécmimac niñ zéwelerec.

¹ (Asafeac legic.) Anutunéñ Israel ionac sugginaiguc ewa qerigina lalac lalac kecanzu ionac muru hia wañ énécmianzac.

²⁻³ Néñ ni imi kaiziliwen ic ionac kekec mériañaguc imi hémma séwi eñeñ ic ionac nimbupuc wañ imuac niñac hénana tisuqisurac wamma manumañ zé wañec. Wañu nanañawac qambaña imi keñ sañgimañ zé wañec.

⁴ Ieneñ imi humucac naléiguc acguc hafi geriwa qahac kucginaguc kecma humuanzu.

⁵ Tosara ionac ésécnec zérabéra ménda mihicñima yéwéri ménda mihicñianzu.

⁶ Imuac séwi eñeñginanéñ soronjina wañu kaiziliwen ginanéñ ionac séwi usu wañanzac.

⁷ Ieneñ haléginaguc wañu kicgina qégélianzac. Wañu iwawai ewa siñginawac séc ogicma késa keczu.

⁸ Ieneñ zédesi wañ énécmima zébiri qébiri wañ énécmima séwi eñeñginaiguc tericgé énécmima helanzi énécmianzu.

⁹ Kuagina imi kurumeñac séc emma keczac. Wañu ezelañgina imi baec séc lelecgéanzac.

¹⁰ Imuac ic embac ieneñ lilingéma keñ toroqe énécmima dokugina kuaya qeqeya moczon qécgéanzu.

¹¹ Anutunéñ dimuhuc niñtegitmac? Eñeña miñina imi niniñaguc wambacnec zéanzu.

¹² Inictegicgic. Ieneñ imi ic biria ionac héniañgina imi ewa éréhéc ménda wamma kecma hinacgina meyandianzu.

¹³ Ni ewa qerina galengé kecha lalac lalac wañu mérana zuacma késpedesna qahac zéma kecañi imi héra qahac wanzac.

¹⁴ Ni kaiwe herec zérabéra mihicñima siñunec séc zéqindiñi wañnéñu kecañi.

¹⁵ Ni imuhuc zéaumañ zé zéwinec miñ kewuac nambérac héra ikoc wañ énécmiwinec

¹⁶ Dimuhuc hénia imi niñasarimañ zéma batucgéma nimba sécna ogicma yéwéria wañec.

¹⁷ Wañu Anutuac ocmuñ qeriaiguc keremma nimmaguc kekecginawac tetecgia imi niñasariyi.

¹⁸ Hélacnec geñ mia ic biria ini baec susuraciguc onopocma humucac buña gili énécmianzañ.

¹⁹ Ieneñ dimuhuc éléñnec birianzu? Tericgé énécmina aurigic, usuñénécmina qahac wañanzu.

20 Ic neñañ gau igucnec yacma gau héñij imuac ninni eñomia wañanzac ésécnec gi yachésémañ nalé imuaru ionac niñña eñomia wandacmac.

21 Ewa biric wamba wéiwécnaiguc néyu

22 ni sicsaoc niniñña qahac kecba kicganéñ néñña wéségaiguc haséñ yañ ésécnec wañi.

23 Wañu geñ mia nuac méra héinaiguc késana ni nalé séc giguc kecanzua.

24 Geñ pakeñ acganéñ zéqindiñi némma biañ kecma edamugaiguc nu-agicma kembésémañ.

25 Gi qahac wañu méréñéñ kurumeniguc kecnéñzac? Gi qahac wañu, baeciguc méñac mén niñkumuma kecmañac séc qahac.

26 Séwi qerina imi qasima kenzac, néñ Anutu gi imi ewa qerinawac kuha* zéma buñana hémbéñaña wanzañ.

27 Anutu héñacya mema lakec keczu imi enéñ moczoñ biridacmu. Gi waigemma keñgic séc mebiri énécmianzañ.

28 Anutuac hosuraiguc kekec iminéñ nuac mériañña wanzac. Gi imi nuac sañgi sañgina imuhuc zéma nimma wawañ memega moczoñ zéau énécmianzañ.

74

Héngalen ama areñ yandaginawac zéwelecgic.

1 (Asafeac legic zéra.) O Anutu gi némac niñac hémbéñaña wai nénécmianzañ? Dimuhuc ramahécga galeñgé nénécmianzañ ionac qeri biricac hofac qéfacgé nénécmianzañ?

2 Hénaoriñ hécga ionac kisic areñ tuña tuña becarunec añgéñ tima metecgé énécminec imi niñqeli énécmima guac baec boña téréya Zion imi momacnec niñqeliwésémañ.

3 Hémbéñaña mebiri mimia imuaru hénaga liliñgéma hana,

hazéchécga enéñ ocmuñga téréyaiguc kaiziliweñ héña héña wamma keczu.

4 Hazéchécga enéñ imi geñ mi-hicñi nénécminec ama areña yanda imuaru hériañ héima filacgina imuaru kumugic nanzac.

5 Ieneñ imi naka meyacma ic zuñ héianzu ésécnec wañ nénécmima keczu.

6 Deguc ieneñ imi naka zéma aiñ hamanéñ ocmuñac méra kiwi imi héiqéséñ wamma

7 ocmuñga geric higic zeyu guac qacga heyec imi zapi qema hezac.

8 Qeriginanéñ imi qéséñni qahac wandacmac zéma Anutuac azoazoro amaya amaya baec yomuaru nañgic imi moczoñ kumugic zedarec.

9 Kiwi méréra mén ménda héñziñ Anutuac tiliñtiliñ ic muñguc ménda keczac. Nalé dahecac séc imuhuc mehorugima kecmac imi sucni-naiguc méñnéñ mén ménda ninzac.

10 Nalé dahecac séc hazécganéñ zédesi wañgémmac? Inéñ hémbéñaña gi zébiri gémmac?

11 Némac niñac méraga, guac méra héiga imi añgétima zikima keczañ? Méraga imi tétécga igucnec hulacma méra némbésémañ.

12 Anutu gi imi becarunec nuac ic kewu kecnecac keczañ. Wañu ic embac sugginaiguc añgéñ tinénc mimiawac ai imi meañnec.

13 Gi imi kucganéñ konduñ doku qericna éréhéc wañec. Doku qeriaiguc mokoleñ yandawac oruha qéséñnec.

14 Oawac oruha* hézéngéma imi zéléñ yañ baec kéra kérasiaiguc kecanzu ionac nene buña énécminec.

15 Baña zéna téyu doku yanda mayec. Doku téfara hémbéñaña keñkeña imi zéna zicgédarec.

16 Siñi kaiwe imi moczoñ guac. Geñ mia maso† zéma kaiwe zéna hicñiyoc.

* 73:26: Hebiraió aciguc; zamanziñ.

* 74:14: Izipte ic ionac zézéya. † 74:16: Kiwi tosaraiguc;

asac mararañ ooyawac hezac.

17 Baecac suc séré mihicjima kaiwe nalé zéma kia nalé zéhicjinec.

18 Hazéc hécganéj zébiri gémma ic embac niniņgina qahac ienej guac qacga zébiri qébiri wammizu imi niņ asariwésémaņ.

19 Kembo neiac kekec uņa‡ imi haséj yaņ ménda énécmia, guac ic maqeqeya ionac kekec imi hémbénaņa eluņ ménda gumac.

20 Baec tosara siņidéņgézac imuaru kaižiliweņ ic ionac baņec sécgéma hezu. Imuac niņac sisipac acga imi niņqeliwésémaņ.

21 Helanzi énécmimia ienej gamuginaguc andé andé ménda kemmu niņac waņ énécmia. Maqeqeya zéma iwawai niņac osiqosi kecanzu imi eneņ mepésigémmu niņac waņ énécmia.

22 Anutu yacma zé solaņanina. Ic témpiņa imuhucyanéņ kaiwe herec zébiri qébiri waņgénzu imi niņqeliwésémaņ.

23 Hazéchécgā ionac ewa hétéņ imuac eluņ ménda gumac. Yacma hazéc waņgénzu imi onac qeweloņ acginanéņ nalé séc guac muru haanzac.

75

Anutuac haka welic welicgiawac ewa hia ac wammigic.

1 (Legic galenawac; Ménda mebiru nénécmia. Asafeac legic zéra.) Ewa hia ac gézéziņ, o Anutu nini ewa hia ac gézéziņ. Guac qacga qacni hosucninaiguc kecma melen nénécmianzaņ. Ic eneņ guac wawaņ meme welic welicgiawac zéaugic guac qacga gezac ninaiguc heyu niņanzīņ.

2 Gi yomuhuc zézaņ; Naléya imi mewa hezac, ni hēna aciguc dindiņanec zégési énécmimaņ.

3 Baec zéma imuac tacyachéra imi hirimu, néj neņ imi baecac tandéya késaseligima kecza.

4 Séwi eneņ ic ionac séwi eneņ ménda waņgic zéma kaižiliweņ ic ionac ilicgina ménda meyacgic eņu zézua.

5 Ini ilicgina meyacgic ou ménda emmac. Waņu séwi eneņac déméņginanéņ ac ménda zému.

6 Meyac énécmimia imi baec waņgoņa Is me Wes me Saut igucnec hahaya qahac.

7 Zégésigési miņina Anutunina Yawenéņ méņac meyacmima méņac memamianzac.

8 Yaweac mériaiguc sokoc taru waiņ hēnia hēnia lelecgégéya imuac sépéc sépéra qéitima érézac. Waiņ imi inéņ qocgéyu mazac. Mayu waiņ imi imuac gocya momacnec baeciguc ic biria ieneņ nedacmu.

9 Ni imi Yakoboac Anutu imi hémbénaņa zéau énécmima mepésimimaņ.

10 Waņu kaižiliweņ ic ionac ilicgina imi moczoņ mericdacma ic solaņa ionac ilicgina meyac énécmimaņ.

76

Zégésigési miņina Israelac Anutu.

1 (Legic galenawac; Gita kuleleginaguc, Asafeac legic zéra marayaguc.) Anutu imi Yuda baeciguc niņmimia. Waņu qara imi Israel sucginaiguc niņgic kuneņ yanda waņanzac.

2 Haliya imi Salem héņgaleņ ama areņaiguc, tacyacwac ama duņa imi Zioniguc hezac.*

3 Imuaru inéņ yaréac iwawai zakonj gericyaguc zéma saiwa zéma sou imi qéséņu qahac wandarec. (Ohec)

4 Gi imi baec boņa yaré qema onagicna saocga waņec imuaru edamuguc wanzaņ.

5 Ic kawali imi unuyu mama hezu. Méņnéņ méņ méragina meyacmac ac séc qahac wanzac.

‡ 74:19: Mété qétetaņ icac kekec uņa. * 76:2: Becnec Melkisedec naléiguc imi Yerusalem baecac Salem zéangic. Zion imi acguc Yerusalem baec boņa imuac qara. Dawidinéņ zéyu imuaru Anutuac hēna acac katapa imi huama hagic.

6 Yakoboac Anutu gi ac waŋ énécmína yaréac karisi zéma becosic imi moczoŋ gau yanda hezu.

7 Gi momacguc sac bac yandi yandi waŋgégéŋawac buŋa keczaŋ. Geŋ qeri biric wanna mérénéŋ guac wéségaiguc hia naŋselimac?

8 Gi kurumeŋiguc zétecgéna baecnéŋ zénéŋ hirihiri wamma néŋ qema hezac.

9 Imi mia, o Anutu geŋ baeciguc gum bénzénzénŋ ic aŋgégina timaŋ zé yacnec nalé imuaru imuhuc hicŋiyec. (Ohec)

10 Gi biriawac qeri biric wanna ic embac ienenéŋ mepési génzu. Qeri biricga saméŋa hegénzac imi rikun éscnec zikiamuna hezac.

11 Ini imi Yawe Anutugina sisipac ac memima ac imi meselima melenéŋ mimu. Lelec lelec keczu ini acguc moczoŋnec eeya héimimiawac hezac iwac mia sese haimimu.

12 Inéŋ kawali wéségina makikia wésé qoŋqoŋ mihicŋi énécmiyu ic kewu momac yanda bac yandi yandi wammizu.

77

Anutuac haka silic kuhaguc imi niŋqeliyec.

1 (Legic galenawac; Asafeac legic zéra Yédudun ewaiguc héihéiya.) Ni nuac ewananéŋ Anutuac muru qacmaŋ. Inéŋ gezac qenémmac.

2 Nuac zérabéra naléiguc ni Anutuac hochoc wamma siŋiyaiguc mérana meyacma ménda memayi. Nuac kekec uŋananéŋ ic onac héibélac qéibélac imuac héŋara meyec.

3 Anutuac nimma ewa goro wamma niŋyéwériwa nuac qerinanéŋ birima kemma qiritic numajaŋ zé waŋ nénzac. (Ohec)

4 Kicna héménzalimaŋ zéwa ménda wainénna niŋyéwériwa acna zémaŋac séc qahac waŋec.

5 Becnecac naléna niŋqelima

6 legic ménŋ siŋi ménju héiyi imuac nimba qerinanéŋ hiŋgaru kekecac héniawac hocma zéyi;

7 Miŋ Kewunéŋ hémbénaŋa wai nénécmimac me? Ewa hia muŋguc ménda waŋ nénécmimac?

8 Iwac goi héihéianéŋ hémbénaŋa tecgezac me? Inéŋ hémbénaŋa ménda niŋnénécmimac me?

9 Eluŋ qeyu ewa hiawac ménda waŋ nénécmianzac me? Qeri biricnéŋ goi héihéiya hézicgezac me? (Ohec)

10 Waŋu muŋguc yomuhuc zéyi; Ewana mayu nimba birizac. Ni eŋeŋa miŋinawac méra héiyawac nalé* imuac niŋqelimaŋ.

11 Ni Yaweac, wawaŋ memeya becnec waŋec imi niŋqelima haka waŋec imi zéaumaŋ.

12 Imuacnec toroqema ai menec imi moczoŋ nimba hiŋgaru guac wawaŋ memega imi hiŋgac hiŋgarawac nimmaŋ.

13 Yawe guac hena imi téréya yanda. Anutu ménŋ gi ésc kunéŋ yanda ménŋ ménda keczac.

14 Gi imi Anutu haka welic welicgia wawaŋa. Imuac hicŋisaiya baeciguc keczu imi onac kucga imi énézéna hémmu.

15 Guac kucganéŋ guac ic embachécgá Yakobo zéma Yosefeac qelihéra boŋhéré meénéc minec. (Ohec)

16 Anutu doku yanda yandanéŋ gi géŋgic. Gémma bac yandi yandi wamma doku dumuŋanéŋ hiriyec.

17 Hosusunéŋ kia qocgéyu mayu sawanéŋ buŋ parandaŋ héiyu piliticga acguc zakonéŋ éscnec néwéc néwéc mayec.

18 Luhuc neŋgocya qeriaiguc guac parandaŋ qaru pilitic asahanéŋ baec séc qetagaliju baecnéŋ hirima keŋha waŋec.

19 Guac hena duŋganéŋ kondun doku yandaiguc heyec. Waŋu hena tawégawac uŋaya imi hocanzinŋ.

* 77:10: Anutunéŋ méra héiyawac kuha mewininima Israel ic Izipte baec igucnec énépésima hayec imuac naléya.

²⁰ Ic embachécga rama tuᅇ ésécnec Mose zéma Aron iorac méragiranén onagicma hayoc.

78

Israel ic eneᅇ Anutuac hiaya ménda nimmigic.

¹ (Asafeac Masikil legic zéra.) Ic embachécna ac pakeᅇna nimma gezacgina kuanaiguc haigic.

² Kuana aᅇgéma qeᅇaiᅇ aciguc héima ac saᅇa becarunec imi zéau énécmimaᅇ.

³ Imi yanda hécninanén nénézégic gezacninanén nimma niᅇtegicma kecziᅇ imi mia.

⁴ Nini imi qelihécgina ionac ménda musaᅇgé énécmima Yaweac qac buᅇa zéma kuha zéma haka welic welicgia imi hicᅇisai hahaya ionac énézéni hema kecmac.

⁵ Héna ac imi Yawenén Yakoboac niᅇac kumuyu nanzac. Zézé seli ac imi Israel onac énézéyec. Waᅇu yanda hécninanén héna ac imi qeli hécgina ku énécmimu niᅇac énézéyec.

⁶ Imi mia qelihécgina bianᅇuc hicᅇi saima kecmu imi onac énézégic nimma ieneᅇ acᅇuc imuhucyanec waᅇᅇic hema kecmac niᅇac imuhuc énézéyec.

⁷ Waᅇu qelihécgina ieneᅇ Anutuac niᅇkumuma Anutuac wawaᅇ meme imuac eluᅇ ménda unuyu héna ac imi niᅇtohoma kecmu.

⁸ Yandahécgina ewa seli wamma ac qeᅇe wamma ewa qeriginanén eᅇeᅇ mama waᅇu keᅇhéi hahéi wamma Anutu solanec ménda welenᅇ qemigic ionac ésécnec ménda wamma kecmu niᅇac imuhuc waᅇ énécmiyec.

⁹ Eferaim* qelihéra imi tewigina zéma yaréac iwawai tosara késa

kecgic, néᅇ yaré hicᅇi énécmiyu andé andé kendacᅇic.

¹⁰ Ieneᅇ Anutuac sisipac ac ménda niᅇtohoma héna acwac héᅇara mema ménda méndacma keᅇᅇic.

¹¹ Imuhuc wamma haka welic welicgia Yawenén waᅇec zéma énézéyu héᅇᅇic imuac eluᅇ un-udarec.

¹² Becnec Anutunén Izipte baec yanda Soan baec kondonaiᅇuc haka welic welicgia yandahécgina kicᅇinaiguc waᅇec.

¹³ Inéᅇ kondunᅇ qeriru dokunén néwéc néwéc qauᅇau emma nanu onagiru sucnéᅇ suc keᅇᅇic.

¹⁴ Waᅇu kaiweiguc imi hosusunén, siᅇi herec imi geric bélananén walac andu waᅇ énécmiyec.†

¹⁵ Baec kéra kérasiaiguc imi baᅇa qeriru dokunén doku hogocya hiᅇᅇac hiᅇgaraiguc éréanzac ésécnec éréyu doku sécgina gumu énécmiyec.

¹⁶ Waᅇu doku imi baᅇa imuacnec éréma doku téfara ésécnec wamma keᅇec.

¹⁷ Waᅇu kileᅇ ieneᅇ imi toroᅇemanec képésic wamma baec kéra kérasiaiguc eᅇeᅇa miᅇina andé qeᅇic.

¹⁸ Ieneᅇ ionac séwiac siᅇ méndacma nene yaka niᅇ qesima ewa qeriginanén Anutu manam batuc wammigic.

¹⁹ Imuacnec toroᅇema, Anutuac hazéc wammima ac zéma Anutunén baec kéra kérasiaiguc neneac tatac imi hia hai nénécmimacac séc? zégic.

²⁰ Inéᅇ Moseac mérianén baᅇa qema doku mihicᅇi énécmiyu doku téfara ésécnec luma keᅇec, néᅇ ieneᅇ muᅇᅇuc Anutu zégicsiᅇ meᅇic-siᅇ zémima inéᅇ saméᅇ zéma yaᅇ busia hia mihicᅇi nénécmimac ac séc? zégic.

* **78:9:** Yakobonén walac Ruben mihicᅇima imuac andiaiguc Eferaim mihicᅇiyec. Waᅇu mériaᅇ ac mérec meracwac buᅇa imi Ruben waima Eferaimac mozocgéma ézéyec. † **78:14:** Hosusu imi hazéchéra hénaᅇina nezicgé énécmima Israel ic amia mihicᅇi énécmima kaiwe geriwa imi nezicgé énécmima néma naléiguc waima kemmu me zikima namu imuac énézéma qindiᅇi énécmiyec. Geric bélanᅇa imi siᅇi tunumaᅇ measari énécmima siᅇiac saᅇᅇeᅇa igucnec mehocᅇi énécmiyec.

21 Waņu Yawenéh nimma qeri biric wamma Yakoboac qeri biric geri-waguc wammima Israel onac hazéc eneņa waņ énécmiyec.‡

22 Imi mia Anutu ménda ninzéhémima iwac aņgéh titi ai imuac ménda héima naņgic imuac mia imuhuc waņ énécmiyec.

23 Waņu nówécgeņaiguc inéh ou sawa ézéma kurumeņaac nagu auma

24 ionac muru ManaŠ imi kia éséc nec haiyu mayec. Mayu kurumeņa nene haima gumu énécmiyec.

25 Baec icnéņ kuc miņina ionac** saméh negic. Anutunéh nene énécmiyu sécgé énécmianęc.

26 Inéh zéyu baec waņgoņa Is igucnec luhucnéņ yacma hayec. Waņu iwac kuhanéh baec waņgoņa Saut igucnec luhuc wagicma hayec.

27 Imuhuc wamma ionac yaņ busia imi seitotoņ éséc nec haiyu mayec. Nei putitima keņkenanéh mama konduņ sakasac éséc nec sécgéma heyec.

28 Tacyac wawaņa imuaru mama sel haligina lelecgéma heyec.

29 Waņu ieneņ negic sécgé énécmiyec. Anutunéh séwiac siņgina séc hai énécmiyec.

30 Waņu ieneņ séwiac siņ imuac héņacya ménda mema keņgic kuaginaiguc nene he énécmiyunec,

31 Anutunéh ionac hazéc waņ énécmima sugcina igucnec haléginaguc imi unuyu Israelac sacqeli ieneņ tendiņgéma mama humudacgic.

32 Imuhuc waņ énécmiyec, néņ ieneņ nówéc késpedes susucnec wamma kileņ haka welic welicgia imi ménda ninzéhégic.

33 Anutunéh kekecac nalé gina eņ mesoho énécmima waņ énécmiyu zénéņ hirihiri waizalaņiguc naņgicnec yawuņa yawuņa hama keņec.

34 Anutunéh tosara unuhumuyec nalé imuaru tosara ieneņ

zéwelecmima lilingéma hama Anutuac hochoc wammigic.

35 Imuhuc wamma Anutunéh eneņa zamanziņ hilaneņ keczac imi zéma aņgéh titi miņina keczac imi niņqeligic.

36 Néņ ieneņ kuaginanéh haléc ac wammima ezelaņ ginanéņ ikoc ac wammigic.

37 Ewa qerigina Anutuac muru heyec iminéņ keņhéi hahéi waņu sisi-pac acyaiguc hélacnec ménda héima naņgic.

38 Waņu kileņ Anutunéh ewa biric waņ énécmima késpedesgina wai énécmima moczoņ ménda unu humudacma hatac sasala qeri biria imi waima qeri geric moczoņnec ménda pocgé énécmiyec.

39 Ieneņ imi baec ic kecma luhuc éséc nec kemma muņguc ménda hamu imi niņqelima imuhuc waņ énécmiyec.

40 Baec kéra kérésiaiguc ieneņ yei hatac dahec acqege wamma ewa biric mihicņi migic?

41 Ieneņ muņguc muņguc Anutu manam batuc wammima Israelac téréya miņina qeri biric mihicņi migic.

42 Ieneņ iwac kuha ménda niņqelima hazéc hécgina ionac murunec metecgé énécmiyec imuac naléya acguc ménda niņqelima kecgic.

43 Nalé imuaru Anutunéh Izipte baec Soan baec kendoņaiguc haka welic welicgia imi mihicņi énécmima

44 doku téfara yanda me komora melenu sac waņu hima nemuac séc qahac wandarec.

45 Sék tuņaguc méli énécmiyu hama awéénécmima inigic taņa méli énécmiyu hama mebiri énécmigic.

46 Waņu padi imi kambiņ onac buņa qeyec. Waņu aiiguc hicņima heyec imi zikoņ onac buņa qeyec.

‡ 78:21: Israel imi Yakoboac qara méņ Anutunéh qacmimia, waņu kiwi yomuaru imi qeli hécgina wac imuhuc qacénécmizac. § 78:24: Nene méņ kurumeņiguc mayec imuac qara, qac imuac hénia imi Imi némac? ** 78:25: Kiwi tosaraiguc; Anutuac kua meme uņahéra ogic hezac. †† 78:31: Kiwi tosaraiguc; kucginaguc.

47 Waṇu waiṇ ic imi kombocnéṇ, saṇsaṇ ic imi siṇunecac doku saṇṇaṇaṇéṇ unuyec.

48 Waṇu ama yaṇhécgina imi kombocac buṇa, rama yaṇhéra imi piliticac buṇa onoporec.

49 Qeri biric geriwaguc zéma qeri geric, zérabéra, tasé kukuac kua meme uṇahéra imuhucya méli énécmiyec.

50 Inéṇ qeri biric imi mewininimaṇ zé hénaya areṇgéma méndarec. Waṇu humucnéṇ qiziziṇgéma kemmu niṇac ménda wamma kekecgina imi wizi selia kuhaiguc onoporec.

51 Izipte baeciguc méréc merac, kucginawac hénihénia wawaṇa, Ham wac[‡] ama hali séc kecgic imi moczoṇ unuhumudarec.

52 Imuhuc wamma eṇeya ic embachéra imi rama ésécnec énépésima hama baec kéra kérésiaiguc rama tuṇ ésécnec qindiṇi énécmiyec.

53 Bénzéhéc walac andu waṇ énécmiyu zénéṇ hirihiri qahac kecgic, néṇ hazéc hécgina ieneṇ imi konduṇiguc dokunéṇ téṅgé énécmiyec.

54 Waṇu baec téréya eṇeya méra héiyawac kuhanéṇ onagirec baec boṇa yomuaru ic embachéra imi onagicma hayec.

55 Waṇu baera baera imuac miṇina imi wéséginaiguc nesi énécmiyu keṇgic baec buṇagina ic suṇ qema méndéṇ énécmima Israel areṇa areṇa ama hali imuaru onoporu tacyac waṇgic.

56 Néṇ kilenṇ imi eneṇ eṇeya miṇina Anutu batucgéma acqeṇe wamma héná acya imi ménda niṇtoho waṇgic.

57 Yandahécgina ésécnec andé qeṇe wamma haka biria waṇgic. Tewi merawa qarīṇ qarīṇgia muigic qelu qeluluma sigima keṇanzac ésécnec andé qema keṇgic.

58 Kemma baec boṇa eṇeya eṇeya séc ocmuṇ meyacgéma méraginanéṇ baniarawac ireha meyacgéma haima qeri biric mihicṇi migic.

59 Waṇu Anutunéṇ nimma qeri biric wamma Israel hazéc kuneṇ yanda waṇ énécmiyec.

60 Waṇu Siloac ama hali téréya baec ic onac sugcinaiguc hésicgéyec imi héṇara mema

61 eṇeya kuha zéma eṇeya edamu asahawac buṇa héná acac katapa imi hazéc hécgina ionac méraginaiguc haiyu mema keṇgic.

62 Waṇu souac buṇa onopocma eṇeya buṇa ionac qeri geric waṇ énécmiyec.

63 Qapé wiliṇgina yaréac gericnéṇ onoyu humugic imuac niṇac seraṇa ionac muru zammaréṇac legic hétéṇa imi qahac wandarec.

64 Ionac hofac oo ic imi sou zéraiguc onoporu humudacgic. Waṇu neṇ héiénécmiyu embac maléhécgina zésiác ménṇ ménda waṇgic.[✧]

65 Waṇu nalé imuaru Miṇ Kewunéṇ gau igucnec yacanzu ésécnec yacma ic kawali waiṇ doku selianéṇ wammiyu qacanzu ésécnec

66 hazéchéra ununesi waṇ énécmima gamu qeṇe hémbénaṇa mihicṇi énécmiyec.

67 Yosefeac ama hali imuac mézétiti wamma Eferaim areṇa imi ménda énépésima

68 Yuda areṇa zéma héṇsoroc wammimia Zion baec boṇanec sac énépésima

69 eṇeya ocmuṇ téréya imi baec boṇa eṇeya ésécnec, baec hémbénaṇa hemac niṇ haiyec ésécnec meyacgéyec.

70 Waṇu eṇeya welenṇ qeṇe icya Dawidi gésimimaṇ zé rama demīṇ qeriaiguc késayec.

71 Waṇu rama namu nene imuac galaṇa imi wagicma eṇeya ai buṇa

[‡] 78:51: Ham imi Noawac méréc merac Sem wac bawaguc hicṇihicṇiya. Izipte ic embac ieneṇ imi Hamwac qelihéra wanzu. [✧] 78:64: 1Sa 4:19-22

Yakoboac qelihéra Israel gumu énécmimac niñac oporec.

⁷² Wañu Dawidi inéñ qeri hélanéñ héngalen wañ énécmima méria welic welicgianéñ galenñé énécmiyec.

79

Yerusalem ewa biric wammimac niñ welerec.

¹ Anutu, baera baera ienenñ guac buñaiguc haréma ocmuñga téréya imi mezapi qema Yerusalem mebiridacgic.

² Ienenñ welenñ qeqehécga ionac qamoc imi sawa nei onac neniawac énécmima météré ichécga ionac séwigina imi yañ onac énécmigic neanzu.

³ Sacgina imi Yerusalem lelecl-elec doku éséc nec qocgégic mayec. Wañu qamocgina téngémuac icya méné ménda kerec.

⁴ Ama yanda lelec lelec imuac miñina ionac zébiri qébiri imuac buña kecziñ. Ienenñ zédesi wañ nénécmima isocfagociguc nonopocanzu.

⁵ Yawe nalé dahecac séc? Hémbénaña qeri biric wañ nénécmiwésémañ? Qeri biricganéñ geric bélañ éséc nec nonomac me?

⁶⁻⁷ Ienenñ Yakoboac ama baecya imi mebirianzu imuac niñac Héngalen amaya amaya gi ménda niñgénanzu imi onac zéma baera baera guac qacga ménda guruanzu ionac mia qeri biricga qocgé énécmiwésémañ.

⁸ Yanda hécninawac késpedescina niñqelima nonac muru ménda meñ nénécmiwésémañ. Nini maqeqeya gamu qeqeninaguc wamma kecziñ. Ewa biric wañ nénécmima tétécgé nénécmima.

⁹ Anñgénñ titi miñina Anutu, guac qac buñagawac niñac méra nénécmima, guac qac buñaga niñac wamma metecgé nénécmima késpedescina waina.

¹⁰ Dimuhuciguc wai énécmima baera baera ienenñ Anutugina imi dimia zénénzu? Welenñ qeqehécga

sac naec nénécmigic imuac bakia kic-ninaiguc baera baera meénécmima gi tasé kuku miñina kecanzañ imi niñtegicmu.

¹¹ Waina hésa ic ionac zésilacgina imi guac wéségaiguc hia harémac. Humucac buña qeénécmimia imi kucga yandanéñ anñgé tiénécmima kecmu.

¹² Baera baera ic embac lelec lelec keczu zébiri qébiri wañgénanzu ionac imi taségina hatac 7ac séc meyandima meñéñ énécmima.

¹³ Imuhuc wanna ic embachécga rama héngalenñ wañ énécmimia nini hémbénaña ewa hia ac gézéma guac qac buñaga hicñisaiya hicñisaiya énézéni hema emma kecmac.

80

Israel meqeli énécmimac niñac welerec.

¹ (Legic galenñawac; Asafeac legic zéra, Legic 'Ewa momacac baorac' imuac ewaiguc.) Yosefeac qelihéra rama tuñ éséc nec héngalenñ wañ énécmianzañ, Israelac rama galenñ gi, gezac qema niñnéncmima. Kua meme uña Kerubim iorac sucgiraiguc kecanzañ gi, asac mararaña qetagali nénécmima.

² Eferaim zéma Benzamin zéma Manase ionac wéséginaiguc kucga meqelima mehiaru nénécmimañ zé hawésémañ.

³ Anutu acnina meñéñ nénécmima, guac kic tanecga asahagucnéñ ninicna, anñgénñ titi guac murunec hahaya mihicñiwiñ.

⁴ Kurumenñac téngiñ ic tausenña tausenña ionac Anutu Yawe, ic embachécga ionac zéwelecgina ménda niñnéncmima nalé dahecac séc qeri biric niñnénc miwésémañ?

⁵ Geñ imi kic masigina imi nene éséc nec gumu énécmima kic masi sasala gumu énécmianzañ.

⁶ Baera baera ic embac lelec lelec keczu ionac muru tohaliac buña nonopocna hazéc hécnina ienenñ enñawu tacma desi nénécmianzu.

7 Kurumenjac téngij ic tausenja tausenja ionac Anutu, acnina melen nénécmima guac kic tanecga asahagucnéj ninicna anjénjina tinénécmimia wammac.

8 Gej waij ic momacguc Izipte baec igucnec mema hama baera baera ic embac imi nesina kenjic baec imuaru himicnec.

9 Gej walac zéréngqéréj wandacnec imuac niñac zalianéj emu hiñgacma baec késama sécgéyec.

10 Imuac amiyanéj baec boña hoturu énécmima imuac hawaya hawaya imi Anutuac yéménzéc ic tanec wanzac.

11 Hawa imi suluma kemma konduj késazac. Imuac hésia imi doku téfara Yufurataac séc kerezac.

12 Némac niñ gi demija imi hézénjéna hénaijuc kenja wanzu imi enej imuac héla gocmia metecgéanzu?

13 Wañu haséj bericnéj mebirigic haséj yan enej neanzu.

14 Kurumenjac téngij ic tausenja tausenja ionac Anutu, zéwelecgnéj. Lilingéma kurumenj igucnec kic hina mayu hémma waij ic imi héngalen wammiwésémanj.

15 Wariha imi méra héiganéj himicnec. Wañu imi mia guac niñac wamma meseli mimia wanec.

16 Imi mia deguc qericma gericiguc ooya wanzac. Geñgaoc ac wañ nénécmima ic embachéca imi biredazu.

17 Guac méra héigaiguc tacyac wawañ, guac niñac wamma meyacna nanzac ic iwac qahaiguc méraga haimina.

18 Imuhuc wanna nini imi guac murunec ménda waima kembiñ. Meqeli nénécmima nini qacga qacbiñ.

19 Kurumenjac téngij ic tausenja tausenja ionac Anutu Yawe, melen nénécmima guac kic tanecga asahagucnéj ninicna, nini anjénjina tinénécmimia wammac.

81

Israel ic ewa seli ménda wanjic.

1 (Legic galenawac; Gitit wanjonjuc héimu. Asafeac legic zéra.) Kucnina Anutu imi ségiségi wamma kucnec qacma legic héimiwiñ. Yakoboac Anutu ségiségi wamma hérianj héimiwiñ.

2 Legic zéra zéauma tambarinj qema gita kulele momacnec hiabianec qemu.

3 Maso qeliawac témuj qemu. Maso bakianéj yandima howia wañu kendonj aria naléiguc imuhuc wammu.

4 Imi mia Israelac zézé seli ac, Yakoboac Anutu iwac héná wanzac.

5 Anutunéj Izipte baec unumanj zé kenec nalé imuaru Yosefeac arenj ionac suginaiguc zézé seli ac imi kumuyu nanec.

Ni imuaru ac mérera ménj yomuhuc niñj;

6 Ni huaya igucnec hinac hetecgéma wagicmanj. Méria igucnec kodoc wagicba efima kecmac.

7 Gi zéra béraiguc qac héhéline metecgé gémma parandanj héténajuc acga melenj gémma Meriba doku giñginaiguc batucgé géj. (Ohec)

8 Ic embachéca gezac qema niñic neñ gorogina qema énézézua. Israel ini acna nimmu niñac wanzua.

9 Suginaiguc anutu tosara ménda onopocgic kecmu. Baera baera ionac anutuhécgina ménda sicgé énécmigic.

10 Ni imi ini Izipte baec igucnec énépésima hayi onac Anutu Yawe wanzua. Kuagina kunenec anjégic kuaya qéénécmimanj.

11 Nuac ic embachéca ienenj acna ménda niñnémmu. Israel imi nuac niñ ménda efimu.

12 Imuac ni ewa qerigina selia imi hezac séc wai énécmiwa hakagina siñginawac sicsaoc wammu.

13 Ic embachéca imi enej ni niñtoho wañ némmu niñac wanzua. Israel enej nuac héná wamma memu niñac wanzua.

14 Imuhuc wanjic ni focdac hazéc hécgina helanzi énécmima mérana melemma hazéc hécgina unumanj.

15 Yaweac mézétiti waņanzu imi eneņ ikoc wamma sicgémimu, néņ taségina hémbénaņa he énécmimac.

16 Waņu onac imi padi hiabia gumu énécmima morombazecac dokuya gumu énécmiwa niņgic sécgémac.

82

Héna ac dindijanec hicņitegimac niņac zéwelerec.

1 (Asafeac legic zéra.) Anutu imi nemu ionac sugcinaiguc nammac. Waņu anutu tosara sugcinaiguc namma zégési énécmimac.

2 Ini héna solaņanec ménda zégési énécmima nalé dahecac séc ic biria ionac muru keņhéi hahéi wammu? (Ohec)

3 Maqeņeya zéma gupaņ merac onac niņac wamma zégési wammu. Yéwériginaguc zéma iwawai niņac osiqosi wamma kecanzu imi onac héna solaņanec zégési énécmimu.

4 Maqeņeya zéma mété qététaņ kecanzu imi aņgégina tima kaiziliweņ ic ionac murunec metecgé énécmimu.

5 Ic biria imi eneņ niņtegic qiņtegicgina qahac kecma siņi qeraiğuc keņha waņgic baec qambaņa moczoņ hirima keczac.

6 Ni énézéma ini moczoņ anutu, eņeņa miņinawac naņhéra zéyi,

7 néņ ini ic eņomia éséc nec humuma baec galeņ tosara éséc nec maunudacmac.

8 Anutu yacma baec séc ic embac imi zégési énécmima baera baera ic embac imi moczoņ guac buņa wandacmu.

83

Israelac hazéchéra zégési énécmimac niņac zéwelerec.

1 (Legic. Asafeac legic zéra.) Anutu, ac qahac ménda kecbésémaņ. Acga ménda qaimac; ménda néņ qemac.

2 Guac hazéchécga ieneņ hériāņ haizu. Hazéchécga ieneņ orucgina meyacma keczu.

3 Ieneņ ic embachécga unuwiņ zé imuac héna humumia niņareņgéma geņ musaņgé énécmima keczu imi unuwiņ zé eņawu eminimma keczu.

4 Waņu yomuhuc zéanzu; Mebiri énécmimi ionac héņgaleņ ama areņa yanda imi muņguc ménda meyacgému. Israelac qara imi eluņ unudacmac.

5 Ieneņ ewa momac wamma eminimma gi hazéc waņgémma acgina zikizu.

6 Ieneņ imi Edomac ama hali zéma Isimael ic zéma Moap zéma Hagiri ic

7 zéma Gebal zéma Ammon zéma Amalek zéma Tirowac tacyachéra,

8 waņu Asiria acguc iniguc torogema Lot iwac qelihéra méra énécmizu. (Ohec)

9 Gi imi Midian ic waņ énécminec éséc nec, waņu Kison doku téfaraiguc Sisera zéma Yabin onac waņ énécminec éséc nec ionac acguc imuhuc waņ énécmima.

10 Ieneņ imi Endoroiguc maunuyu baecac sézēņ wandacgic.

11 Ionac ic eņeņa imi waņ énécmima, Orep zéma Zeep éséc nec wammu. Galeņhécgina imi Zeba zéma Zalmunna éséc nec wandacmu.

12 Ieneņ yomuhuc zéanzu; Nini Anutuac rama baec imi onagicni nonac buņa wammac.

13 Anutuna waņ énécmima ieneņ imi luhuc neņgocyanéņ seitotoņ meyarū melen qelen waņanzac éséc nec wammu.

14 Gericnéņ ic zuņ zeanzac éséc nec, waņu geric bélaņa baec boņa zeanzac éséc nec

15 guac luhuc selianéņ nesi énécmima guac luhuc humumianéņ tericgé énécmima.

16 Yawe, waņ énécmima gamunéņ kic tanecginaiguc sécgé énécmimac. Imuhuc waņ énécmima ieneņ guac qacgawac hoc hoc wammu.

17 Waņéncmima gamuginaguc wamma aurima hémbénaņa humu qai wammu.

18 Qacga imi Yawe wanzac imi zéma gi sac baec séc ionac eneja miñina kecanzañ imi niñtegicdacmu.

84

Ama téryaiguc mepé qepési ai imi ségiségyaguc.

1 (Legic galeñawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Kurumeñac téngiñ ic tausenja tausenac Yawe, yei guac ama haliga imi hénsorocya yanda.

2 Nuac kekec uñananéñ guac ama yanda deminaguc imuac niñkumuma kecba séwi qerina momacnec kuc qahac wañu kic qeli kecanzac Anutu guac guru héhéli wanzua.

3 Nuac ic kewu, nuac Anutu, kurumeñac téngiñ ic tausenja tausenac Yawe, guac ocmuñiguc rezorezo nei acguc haecgina mihicñianñic zipilalec acguc haecgina mihicñianzu.

4 Guac amaiguc tacyac wañanzu imi eneñ zézé ségiségi ginaguc. Ieneñ imi nalé séc gi mepési gémma kecanzu.

5 Guac murunec kuc mema ewa qerigina meefigic Zionac héna yanda béréñgé énécmiyu kecanzu imi eneñ ségiségi ginaguc.

6 Ieneñ imi baec wocwocya qara Baka* imuacnec keremmu nalé imuaru doku hogocya sasala mihicñianzu. Wañu kia nalé ménda ducñiyunec hahaya imi acguc doku zékéña mihicñi énécmianzac.

7 Ieneñ imi kuc mema toroqema ogicma mema eñac eñac keremma guac baec boña Zioniguc, Anutuac wésiaiguc wininima nammu.

8 Kurumeñac téngiñ ic tausenja tausenac Yawe, zéweleca niñnéna. Yakoboac Anutu, gezac qema niñna. (Ohec)

9 Saiwanina Anutu, gi halécnéñ météré mimia iwac kic tanera imi hémma nimbésémañ.

10 Guac ama yandagaiguc ai meme momacguc kekera iminéñ ama

tosaraiguc ai meme tausenñ kekec imi qeyu mazac. Ic biria ionac ama yandaiguc kekec imuac nimba omaya wanzac, néñ guac amagawac sañgulañ imuac galeñdac wamma kekec imuac nimba eeyaguc wanzac.

11 Yawe Anutu imi kaiwe zéma saiwanina wañanzac. Yawenéñ ewa hia wañ nénécmima kekec eeyaguc mihicñi nénécmianzac. Ikoc qahac kecanzu ionac iwawai hiabia ménda añgé tiénécmianzac.

12 Kurumeñac téngiñ ic tausenja tausenac Yawe, guac héima nañanzu imi eneñ zézé ségiségi ginaguc.

Anutunéñ muñguc ewa hia wañ énécmimac niñ zéwelerec.

85

1 (Legic galeñawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Yawe, gi baecga yomuac ewa hia wammima Yakoboac areñ hésa ic keczu imi onagicna lilingéma hagic.

2 Ic embachécga késpedesgina imi wai énécmima késpedesgina moczoñ oso énécminec. (Ohec)

3 Qeri biricga imi moczoñ waina keñu, kimbeñga imi qizizingéna keñu.

4 Añgéñ titiac Anutu, acnina meñéñ nénécmima. Qeri biricga nonac muru hahaya imi waina qahac wañu.

5 Geñ imi hémbénaña qeri biric wañ nénécmima hazéc wañ nénécmi wésémañ me?

6 Meqeli nénécmima ic embachécga guac niñ wamma ségiségi wambiñ.

7 Yawe goi héhéiga mewininina hémbiñ. Wañu añgéñnina tina.

8 Inéñ ic embachéra eneja météré ichéra luae qeénécmimac. Imuhuc wamma ieneñ muñguc késpedes wambiñ zé ménda lilingému niñac meseli énécmimac. Imuac niñac ac imuac me imuac Yawe Anutunéñ zémañ zé wanzac imi ni moczoñ niñtoho wammañ.

* **84:6:** Baka imi baec wocwocya méñ Palesitainiguc hezac imuac qara. Wañu qac imuac hénia imi 'zésiac wawaña'.

⁹ Héla nec iwac anjén titi ai imi eeya héimianzu ionac muru hosuru hezac. Imuac niñac odamuyanén neñan baeciguc hemac.

¹⁰ Goi héihéi hémbénaña zéma haka héla iminéñ anjanzaoc. Haka solaña zéma luaenéñ kiricne amuzaoc.

¹¹ Ac héla imi baeciguc doku éréanzac éséc nec érézac. Haka solaña miñinanén kurumenjiguc kicya hiyu maanzac.

¹² Yawenéñ iwawai hiabia nénécmiyu baecninanén imuac héla gocmia haimac.

¹³ Haka solañanéñ wéséyaguc kemmac. Kemma iwac kenken hayawac héna héimindiñi wammac.

86

Hazéchéra ionac méra igucnec metecgé mimac niñac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe, ni kucna qahac, maqeqeya keczua. Gezac qema niñnéna.

² Eega héima kekera nuac qeri uñana galengé néna. Miñ Kewu Anutuna guac muru héima nananzua. Welen qeqe icga ni anjénna tina.

³ Ni kaiwe herec guac guru héhélizua, imuac wamma goina héna.

⁴ Miñ Kewu, kecec uñanawac kiwanén hiwa éreyu génzua. Welen qeqe icga qeri uñana ségiségi mihicñi néna.

⁵ Gi imi hiabia, ségiségi wamma kápésic wai énécmianzan. Wañu guac guru héhélima kecanzu ionac goigina héianzan imuac niñac imuhuc zéwelecza.

⁶ Yawe, nuac zéwelecnaiguc gezac qema niñna. Zéwelecna selia niñsima gézézua imi niñnéna.

⁷ Nuac zérabéra naléiguc ni guac guru héhélizua. Gi nuac niñnémbésémañ zéma ninzéngezua.

⁸ Miñ Kewu Anutu nemu ionac sugcinaiguc guac séc mén ménda keczac. Ménénéñ mén wawan

memega imuac séc mén ménda wammac.

⁹ Héngalen ama areña areña gen zéna hicñima hezac moczoñ wéségaiguc hama odamuga mepési gémmu.

¹⁰ Gi imi kunen yanda imuac kiwi welic welicgia meanzan. Gi sac Anutu keczan.

¹¹ Yawe guac héna nézéna niñarenjémañ, ni guac ac héla méndacma kemman. Ewana momacguc wañu qacga eeya héigémañ niñac méra néna.

¹² Nuac Anutu, ni ewa moczoñ nec legic héigéma hémbénaña guac qacga mepési gémmañ.

¹³ Imi mia goi héihéiga nuac hezac imi kunen yanda wañu kecec uñana humucac déc igucnec metecgé néné nec imuac niñac mia imuhuc wanjémañ.

¹⁴ Anutu, séwi enen ic enen yacma ni nuwiñ zé wanzu. Kaiziliwen ic tuñagucnéñ qeri uñanawac hochoc ai megic. Wañu ienen guac niñac niñ éréhéc ménda wanzu.

¹⁵ Wañu gi imi goi héihéiac Anutu, qeri biric focdac ménda wamma goi héihéi zéma haka héla iminéñ guac muru sécgéma hezac.

¹⁶ Nuac lilingéma hama welen qeqe icga ni meseli némma guac welen qeqe embacgawac naña ni imi humuc igucnec metecgé néna.

¹⁷ Ewa hiagawac asé kiwiya imi mewininina hémba. Imuhuc wañ néna hazéc wañ nénsu imi enen gamugina nimmu. Yawe gi imi méra némma mebélacgé nénanzan.

87

Zioniguc tacyac wawaña imi ségiségiyaguc.

¹ (Korawac sac taséhéra ionac legic zéra.) Inén baec boña téréyaguc tacyac wananzac.

² Yawenéñ Yakoboac tacyac buña tosara onogicma Zionac nagu imuac siña niñanzac.

³ Anutuac ama areña yanda, guac zéma edamugaguc zéanzu. (Ohec)

4 Ni niñnéjanzu ionac sucginaiguc Rahab* zéma Babilon hezaoc zéman. Filisitia, Turo zéma Kusi imi acguc imuhucyanec Zion igucnec hicñihicñiya zéénécmiman.

5 Eñeña miñina eñeyaoc Zion imi meyacgémac imuac niñac Zionac yomuhuc zému; Ic yomi me imi imuacnec hicñi hicñiya.

6 Yawenéh ic embac qacgina oma zañgégina olomma ic yomi acguc imuacnec zémac. (Ohec)

7 Legic héima hirianzu imi eneñ yomuhuc zému; Doku kiwana imi moczoñ guac muru hezac.

88

Qeri mamaiguc méra mimiawac zéwelerec.

1 (Legic galeñawac; Korawac sac taséhéra ionac legic zéra, Kuñaguc.) Yawe, nuac añgéh titiac Anutu, ni siñi kaiwe wéségaiguc guru héhélianza.

2 Nuac zéwelecnanéh guac wéségaiguc érémac niñ wanzua. Guru héhéliwa gezac qema niñnéna.

3 Kekec uñana imi yéwérinéñ sécgé néñu, kekecna imi humucac déciguc hezac.

4 Nuac niñgic ic kic suañiguc hiñgac hiñgarawac tanec kuc mama wanzac.

5 Ni imi humuc ic ionac sucginaiguc gilinénéña ésécnec. Nuhumugic kic suañ qeriaiguc heheya ésécnec. Humuc ic imi guac méra igucnec elicgé énécmimia, imuac niñac gi imi ionac ménda niñqeli énécmianzañ.

6 Gi imi ni baec séséh horua dumuc sira tunumañiguc nopocnec.

7 Guac qeri biricganéh ni réwérianec helanzi néñzac. Doku temboñganéh nuagicken nuagicha wañ néñzañ.

8 Ni niñnéjanzu imi moczoñ énézéna lakec kendacgic. Wainéña kekecnawac niñgic qaorac qeqeya

wanzac. Ni imi nagu héinénéña wañu, néngacma kemmanac séc qahac wanzac.

9 Niñ yéwérima kecba kicna mugu mizac.

Yawe ni naléya naléya guac guru héhélima kecma méra éréhéna meyacma kecanza.

10 Gi imi dimuhuc humuc ic ionac kiwi welic welicgia wañ énécmia hia hémmu? Uñaginanéh yacma gi hia mepési gémmu me?

11 Guac goi héihéiga imi kic suañ qeriaiguc, wañu guac haka héla imi humuc ic ionac sucginaiguc hia zéau énécmimia wammac me?

12 Tunumañ qeriaiguc guac haka welic welicgia, wañu baec eluñ ununuyaiguc guac haka solañ imi hia nimmu me?

13 Yawe ni guacnec sac guru héhéli génzua. Siñunec nuac zéwelecnanéh guac muru érémac.

14 Yawe némac niñac nuac qeri uñana imi waizañ? Némac niñac guac kic tanecga musañgé néñzañ?

15 Ni komocna igucnec yéwéri mi-hicñima hakecma deguc humucac déciguc keczua. Bac yandi yandi mihicñi néñna niñkinzéhna imi héla qahac wanzac.

16 Guac qeri biricnéñ hoturu néñzac. Guac nimba zénéñ hirihirinanéh bacna mésénzac.

17 Haka imuhucya imuhucyanéh doku ésécnec kaiwe herec lelecgé némma momacnec hoturu néñzu.

18 Geñ imi ala sorochéna nuac murunec elicgé énécmia lakec kendaczu. Tunumañnéñ nuac ala sorochéna ésécnec niguc qéqéhéréñ kecanzac.

89

Sésépac ac Anutunéh Dawidiguc memeya.

1 (Ezera ic qara Etanac Masikil legic.) Ni Yaweac goi héihéiya imi nalé tetecgia qahac legic héigémman. Guac haka héla imi kuananéñ

* 87:4: Izipteac qara méñ. Qac yomi yan kuney yanda konduniguc kekera imuac qara.

énézéwa hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac.

² Ni yomuhuc zéau énécmiman; Goi héihéiga hémbénaña seligima nañanzac. Hakaga héla imi kurumeñiguc kumuna seligima nañanzac.

³ Wañu geñ yomuhuc zénec; Ni nuac gésimimia i guc sisipac ac memañ. Welenqege icna Dawidiac sipacgéma yomuhuc zéyi;

⁴ Neñ qelihécga meseli énécmima guac ic kewu tatacga edamuyaguc imi kumuwa hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac. (Ohec)

⁵ Yawe guac haka welic welicgia imi kurumeñ eneñ mepésimu. Wañu hakaga héla imi météré énécmimia ieneñ kurumeñac hénaoriñ sucginaiguc mepésimu.

⁶ Sawaiguc mérénén Yaweac séc wammac? Uña kucginaguc ionac sucginaiguc mérénén Yaweac séc wammac?

⁷ Anutunén kurumeñac météré ic ionac azoazoroiguc eeyaguc yanda wañu lelecgé mimia moczoñ onogicma bac yandi yandi wammiwiñac hezac.

⁸ Yawe, kurumeñac téngiñ ic tauseña tauseña ionac Anutu, mérénén gi éséc kuhaguc wammac? Haka hélanén lelecgé gémma hezac.

⁹ Geñ mia konduñ temboñaguc galeñgéanzañ. Temboñ yaru geñ zéna nén qeanzac.

¹⁰ Gi Rahab* imi qegic bec humuma hayec éséc nec efefianec qéséñec. Hazéchécga imi méragawac kuhanén héndén énécminec.

¹¹ Kurumeñ imi guac, baec imi acguc guac. Baec kurumeñ zéma imuac qeriaiguc iwawai sécgéma hezac imi moczoñ geñ zéna hicñidarec.

¹² Baec wañgoña Not zéma Saut imi geñ zéna hicñiyec. Saut baec boña Taboro zéma Not baec boña

Helmon imi qacgawac niñac ségiségi wanzaoc.

¹³ Guac méraga imi kuha yanda, guac méraga imi selia, wañu méra héiga imi eneña.

¹⁴ Hakaga solaña zéma zégésigésiga solañanén tatacga edamuyaguc imuac qambaña wanzac. Goi héihéiga hémbénaña zéma hakaga héla iminén wéségaiguc heanzac.

¹⁵ O, Yawe hériañ héigemma imuac hénia niñtegicanzu imi eneñ ségiségi ginaguc. Ieneñ imi kic tanecga asahaiguc keñha wanzu.

¹⁶ Imuhuc wamma kaiwe herec qacgawac zézé ségiségi wanzu. Wañu imi eneñ imi hakaga solaña niñac meyac énécmimia wanzac.

¹⁷ Gi imi ionac kucginawac edamuya wanzañ imuac niñac imuhuc wañanzu. Ilicninanén† ewa hiaga niñac yandima eñanzac.

¹⁸ Saiwanina imi Yaweac muru hezac. Ic kewunina imi Israelac téréya miñina iwac buña wanzac.

¹⁹ Becnec qeri uñawac haka mén hicñi énécmiyu héngic imuac nec météré ichécga yomuhuc énézénec; Ni méra énécmimiawac kuha ic kawali méñac mima i ic embachéra ionac sucginaiguc meyacba eñec.

²⁰ Ni welenqege icna Dawidi mi-hicñima haléc téréya qocgémiyi.

²¹ Mérananén iguc zéngé toroya qahac hemac. Huananén meseli mimac.

²² Ic imi hazécya méñnéñ mén eneña méra bawaiguc opocmacac séc qahac. Ic biria méñnéñ mén helanzi mimacac séc qahac.

²³ Ni wésiaiguc hazéchéra mebiri énécmima hazéchéra unudacmañ.

²⁴ Hakana héla zéma goi héihéinanén i guc momacnec hemac. Qacnawac niñac ilihanén yandimac.

²⁵ Ni méria meyacba konduñ qaha zéma doku téfara séc qahaiguc hemac.

²⁶ Imuhuc wammiwa inén nuac nézéma zémac; Gi imi nuac

* **89:10:** Izipteac qara mén imi konduñ yañ yanda méñac waséya mema Rahap zéanzu. † **89:17:** Ic kewugina kuha iwac niñac zézéya.

manꝓocna, nuac Anutu, anꝓérj titiac zamanziŋna.

²⁷ Ni imi i méréc meracna kumuwa inéj baec séc ic kewu ionac orucgina wammac.

²⁸ Iwac niŋ wamma goi héihéi wammima kecmaŋ. Sisipac ac ic imiguc memeya imi selianec meseligiwa hekecmac.

²⁹ Waŋu qelihéra waŋ énécmiwa hémbénaŋa hiçŋisai wamma kecmu. Waŋu ic kewu tatacya naléya mehorugiwa kurumeŋa kurumeŋanéj nalé horua heanzac ésécnec horua hemac.

³⁰ Qelihéra ienej héna acna waima zézé seli acnawac séc niŋtoho ménda wamma

³¹ héna acna mesohoma zézé seli acna ménda niŋtoho wammuiguc imi

³² qarucnanéj késpedes ginawac unumindiŋi énécmima hihilocnéj haka biriagina unumindiŋi énécmimaŋ.

³³ Waŋu kilej goi héihéina moczoŋ ménda wagicma hakana héla wammima ikoc ménda wammimaŋ.

³⁴ Sisipac acna ménda auma ac kuananéj zéhicŋiyi imi ménda melemmaŋ.

³⁵ Hakana téréyanéj hatac momacguc zéseliwa heyecac hezac. Dawidi ac ikoc ménda wammimaŋ.

³⁶ Qelihéra imi enej hémbénaŋa hiçŋisai wamma kecmu. Ic kewu tatacyanéj kaiwe ésécnec wésénaiguc nalé tetecgia qahac hema kecmac.

³⁷ Waŋu sawawac héipuc ic‡ qeken qehaya qahac nanaŋa maso ésécnec hémbénaŋa seligima nammac. (Ohec)

³⁸ Néj gi kilej halécnéj météré mimia imi qeri biric kunej yanda wamma zésure wammima héjara menec.

³⁹ Welen qeqe icgawac sisipac ac imuac mézégá tiyu ic kewu opocya imi baeciguc gilina qaurac qezac.

⁴⁰ Waŋu demija imi hézéj gédacma neuj kiropo selia imi mebiridaczaŋ.

⁴¹ Imuac héna keŋkeŋ haha waŋanzu imi enej kisikiyoŋ qemigic ama lelec lelec ienej imi isocfagociguc opocanzu.

⁴² Geŋ imi hazéchéra ionac méra héigina imi meyac énécmiwa enj hazéc enej moczoŋ ségiségi wanzu.

⁴³ Waŋu iwac souya mebirina zéra qahac waŋu yaréiguc kemmacac séc qahac wanzac.

⁴⁴ Edamuya auna tecgéyu ic kewu tatacya imi melenja baeciguc mazac.

⁴⁵ Iwac sac qeli naléya imi meducŋima gamunéj qacyaiguc haina enzac. (Ohec)

⁴⁶ Yawe nalé dahecac séc me? Geŋgaoc hémbénaŋa musaŋgé amuwésémaŋ? Nalé dahecac séc qeri biricga geric bélaŋa téma zeanzac ésécnec waŋ némbésémaŋ?

⁴⁷ Yei naléna hotoŋa dac wanzac imi niŋqeliwésémaŋ. Gi imi baec ic moczoŋ mihiçŋi énécmima imuhuc wai énécmiwa kekecgina yei gorosoŋa ésécnec wanzac.

⁴⁸ Mérénéj kecma humuc ménda mihiçŋima hémma enjeya qeri uŋaya humucac kuha igucnec hia metecgé amumac? (Ohec)

⁴⁹ Miŋ Kewu hakaga héla iminéj Dawidi sisipac ac wamminec. Waŋu imuac goi héihéi becneç heañec imi dimuaru keŋ saŋgizac?

⁵⁰ Welen qeqe ichéçga zébiri qébiri wammianzu imi niŋqelina, kucŋinaguc hiçŋi saima keczu momac yanda ionac zébiri qébiriginanéj nuac wésénaiguc hezac.

⁵¹ Yawe zébiri qébiri imi mia hazéc héçganéj guac halécnéj météré wammimia inéj tima keŋec héna imuac mia zébiri qébiri wammizu.

⁵² Yawe, hémbénaŋa mepésimini, hélacnec! hélacnec!

Kiwi 4

90

(Legic 90–106)

‡ 89:37: Maso imi tunumaŋ qeriaiguc ninicanzac imuac niŋac héipuc ic zézac.

Kecec hémbénaña imi Anutuac muru hezac.

¹ (Anutuac icya Moseac zéwelec welec.) Miñ Kewu, guac niñni gi imi hicñisaiya hicñisaiya nonac tacyacn-inawac ama ocmuñ wanzañ.

² Baec boña ménda hicñigicnec, baec kurumeñ ménda zéna hicñiyunec hémbénaña igucnec hémbénaña gi imi Anutu kecanzañ.

³ Geñ zéna ic embac eneñ lilingéma seitotoñ wañanzu. Geñ mia baec ic ini lilingéma kemmu zéneç.

⁴ Kicgaiguc yawuñ tausenña imi orañ ésécnec hotoña wañu siñi bakia tanec wanzaç.

⁵ Geñ mia doku qaon ésécnec luma usuñéncmima keñanzañ. Ieneñ imi gau héhéñ ésécnec, zariñ siñunec zuria qeanzaç ésécnec wanzaç.

⁶ Zariñ imi siñunec zuria qema heyu kaiwenéñ qeyu mariyaiguc seléçgéanzaç.

⁷ Nini imi guac qeri gericnéñ nonoyu zema qahac wanzañ. Wañu guac qeri gericnéñ hoturu nénécmizac.

⁸ Geñ mia késpedesicnina wéségaiguc haima, hakanina biria saña imi kic tanecgawac asahaiguc haianzañ.

⁹ Nalénina moczoñ imi qeri biric-gawac qeriaiguc qahac wañanzaç. Kekecnina howianéñ wésénina ésécnec tecgéanzaç.

¹⁰ Yawuñnina imi 70, wañu tosara kucginaguc imi 80 wanzaç. Wañu imuac surucya imi bisi qatéñ zéna zésiac. Wañu imi focdac keñu nini putitima keñ humuanziñ.

¹¹ Mérénéñ qeri gericgawac kuha hia niñtegicmac? Mérénéñ héniaga séha niñtegicma bac yandi yandi wammac?

¹² Ku nénécmima nalénina hia olomma niñtegic qinñtegic ewa qerininanéñ dongéma kecbiñ.

¹³ Yawe, némac naléiguc hawésémañ? Focdac lilingéma hana. Welenqeqe ichéçga goi héihéi wañ nénécmima.

¹⁴ Siñunec guac goi héihéiganéñ meséçgé nénécmima kekecninawac

nalé howia séc zézé ségiségi wamma kecbiñ.

¹⁵ Yéwéri mihicñi nénécminec imuac naléya moczoñ zéma qeri biric wañ nénécminec imuac yawuñ moczoñ toroçema imuac séc zézé ségiségi mihicñi nénécmiwésémañ.

¹⁶ Wawañ memega welen qeqe ichéçga ionac muru mewinini énécmima guac edamuga imi qelihéçgina ionac muru mewinini énécmima.

¹⁷ Miñ Kewu Anutuninawac ewa hia imi neñañ muru haina mayu. Méraninanéñ wamma meanziñ imi meseligina nammac. O, méraninanéñ wamma meanziñ imi meseligina nammac.

91

Anutunéñ saiwa wammimac zéma ninzénçéyec.

¹ Eñeña miñinanéñ hoturumiya sañgima kecanzac imi wandac wandac miñinawac amiaiguc kecmac.

² Ni Yaweac yomuhuc zéanza; Inéñ sañgi sañgina, zéma neuñ kiropo selina; Anutu iwac muru mia héima nañanza.

³ Imuac mia inéñ nei késakésa ic ionac ufiç igucnec zéma yañhafi war-iħaguc humumia imuacnec metecgé gémmac.

⁴ Inéñ gi kuruc neñgocya ésécnec qeñgañ zucyanéñ hoturugéñu qeñgaña bawaiguc kemma sañgiwésémañ. Imuhucyanec iwac haka héla iminéñ saiwaga zéma asamaña ésécnec hézicgé gémmac.

⁵ Gi imi siñiyawac zéra imuac bac yandi yandi zéma kaiweac zakon muigic hahaya imuac zénéñ hirihiri ménda wambésémañ.

⁶ Yañhafi wariha tunumañiguc hahaya zéma kisi kiyon kaiweiguc hicñi hicñiya imuhucyawac bac yandi yandi ménda wambésémañ.

⁷ Tausen me 10 tausenéñ wésé andégaiguc mama humuwu, néñ gi imi saec imuhucyanéñ ménda ho-sucgé gémmac.

8 Gi imi kaiziliwen ic ienen bakia megic kicganéh inichésémaᅇ.

9 Gi imi Yawe anǵétina sanǵi sanǵigawac buᅇa wanzac. Eᅇᅇa miᅇina anǵétina tacyacgawac ama ocmuᅇa wanzac.

10 Imuac niᅇac zérabéra guac muru ménda haréma yaᅇ hafinéᅇ ama haliga hosuraiguc ménda ho-sucgémac.

11 Inéh guac wamma kua meme uᅇahéra énézéyu héna keᅇkeᅇ haha waᅇanzaᅇ imuaru galeᅇgé gémmu.

12 Ienen méraginanéh gépésigic hénaga imi hocnéᅇ ménda héimac.

13 Gi imi laion zéma qaté mokolen tidacgéwésémaᅇ. laion sacqeli zéma mokolen hénaga bawaiguc tidacgé énécmiwésémaᅇ.

14 Anutunéh yomuhuc zézac; Inéh goina héianzac imuac anǵéᅇa timaᅇ. Inéh qacna niᅇnéᅇanzaᅇc imuac i meyacmimaᅇ.

15 Inéh zéwelecnéᅇu acya melen mimaᅇ. Zérabéra naléiguc i guc mo-macnec kecma metecgé mima méra miwa eebipiyaguc wammac.

16 Yawuᅇa mehorugiwa niᅇu sécgémac. Waᅇu anǵéᅇ titiac ai ézéwa hémmac.

92

Héipuc wammiyu ewa hia ac ézéyec.

1 (Legic zéra, Sabata naléiguc héihéiyawac legic.) Eᅇᅇa miᅇina Yawe, ewa hia ac gézéma guac qacga kikicmelon legiciguc héigéᅇᅇᅇa imi hiabia.

2 Siᅇunec goi héihéiga zéauma siᅇiyaiguc hakaga héla imuac zéauaya imi hiabia.

3 Gita kulele zéma waᅇᅇon qema mepési géᅇᅇᅇa imi hiabia soroc.

4 Yawe, wawaᅇ memeganéh ségiségi mihiᅇᅇi néᅇzaᅇ. Ni méragawac haka silic niᅇac ewana meyacma mepési géᅇzua.

5 Yawe, wawaᅇ memega imi yei kuneᅇ yanda. Guac niᅇᅇga imi yei kuneᅇ yanda wanzac.

6 Ic diwi qiwiᅇᅇa imi ménda niᅇasarianzac. Ic sicsaocya imi ménda niᅇteᅇicanzac.

7 Ic biria imi qézézac ésécnec saigic. Kaiziliwen ic enen kindindiᅇ ᅇinaguc wanzu, néᅇ kecma hémbénaᅇa birima qahac wandacmu.

8 Yawe, gi imi hémbénaᅇa eᅇᅇa miᅇina wanzaᅇ.

9 Niᅇzaᅇ? Hazéchécga, O, Yawe, hazéchécga ienen kileᅇ biridacmu. Képésic meme ic imi héndéᅇ qéndéᅇ waᅇ énécmimia wammac. Imuac mia imuhuc zézua.

10 Waᅇu ᅇᅇ imi ilicna haséᅇ bu-rumakao ésécnec meyac néᅇanzaᅇ. Haléc hiabia orucnaiguc qocgé néᅇzaᅇ.*

11 Hazéchécna haka biriawac bakia megic kicnanéh inicanzua. Yacma nuanzu imi tasia biria mezu zéᅇic gezacnanéh niᅇanzaᅇ.

12 Ic solaᅇa imi yéménzéc ic ésécnec loᅇᅇo biacbiac wamma Lebanonac sida ic ésécnec yandimu.

13 Yaweac ama, Anutuninawac ama yandaiguc himicᅇic loᅇᅇo biacbiac wamma nanzu.

14 Waᅇu ic yanda wammaguc kileᅇ héla haianzu. Dokugina ménda zicgéyu téᅇᅇiᅇ téᅇᅇiᅇ waᅇanzaᅇ.

15 Yawe hakaga dindiᅇa imi mewininina. Yawe imi nuac zamanziᅇ. Iwaru imi kkepésic méᅇ ménda hezac.

93

Anutuac héᅇgaleᅇ ai imi edamuyaguc.

1 Yawenéᅇ héᅇgaleᅇ wamma eᅇeyaoc héᅇgaleᅇ aiac kuha héiamuyu eeyaguc wanzac. Yawe imi kuhanéh séwi usuya zéma rikunᅇa héiamuzac. Imuac baec kurumeᅇ kumuyu qeᅇᅇ qehaya qahac seligima nammac.

* 92:10: Halécnéᅇ météré mima kuc buᅇa qemima Israelac ic kewu kumu mimiawac zézéya.

² Gi imi nalé hémbénaŋa igucnec kecnecac keczaŋ. Ic kewu tatabga imi becarunec héitumuna seligima taczac.

³ Yawe doku yandanéŋ luma yaczac. Doku yandanéŋ luma hétéŋa meyaczac. Doku yandanéŋ luma géreéréc mericzac.

⁴ Ou eŋeŋa tacanzaŋ, Yawe guac kucga imi doku qara zéma kondun temboŋ yanda ogicma kunéŋ yanda wanzac.

⁵ Yawe, ackuazécga imi héla téngéŋ. Téréyaganéŋ amaga mezericna sécyá waŋu hémbénaŋa hema kecmac.

94

Anutunéŋ ic solaŋa ionac hazéc hécgina bakia melenj énécmimac.

¹ Yawe, tasé kuku miŋina Anutu, bakia melenjelenj miŋina Anutu, geŋ asac mararaŋ qetagalíwésémaŋ.

² Yacna, baec yandawac zégésigési miŋina gi. Yacma séwi eŋeŋ ic tasé ku énécmína.

³ Yawe, ic biria eneŋ nalé dahecac séc hériáŋ haimu? Némac naléiguc haka imi tecgémac?

⁴ Ieneŋ séwi eŋeŋ wamma zébiri qébiri waŋanza. Biria meme ieneŋ moczoŋ séwi eŋeŋ wamma keczu.

⁵ Yawe, ieneŋ ic embachécga qézéŋgé unuma guac buŋa imi helanzi énécmianza.

⁶ Embac malé zéma, ic kíaŋ unuhumuma, gupaŋ merac unuhumuanzu.

⁷ Imuhuc wamma yomuhuc zéanza; Yawe imi ninicmacac séc qahac. Yakoboac Anutu imi niniŋa qahac.

⁸ Ic embac suginaiguc ic qelaŋa keczu ini qeriginanéŋ niŋgic. Niniŋina qahac ini, némac naléiguc niŋtegic qinŋtegic ginaguc wammu?

⁹ Gezacnina meyacgé nénécmiyec inéŋ acnina hía ménda nimmac me? Kicnina meyacgé nénécmiyec inéŋ hakanina hía ménda hémmac me?

¹⁰ Baera baera bakia meénécmima ic pakeŋ ac ku nénécmianza inéŋ niniŋa qahac zéma ninzu me?

¹¹ Yawenéŋ ic onac niniŋina nindaczac. Niniŋina imi gorosona wanzac imi nindaczac.

¹² Yawe, gi zéqindiŋi mianzaŋ ic imi zézé ségiségiyaguc. Héna acganéŋ pakeŋ ac wammianzaŋ ic imi ségiségiyaguc.

¹³ Ic imi zérabéra naléiguc metecgé mima luaeiguc opocna kerunec, ic biria ionac imi baec séséŋ éséénécmimia wammac.

¹⁴ Yawenéŋ ic embachéra ménda wai énécmianza. Waŋu eŋeya buŋa héŋacgina ménda meanzac.

¹⁵ Zégésigési imi haka solaŋaiguc liliŋgéma hamac. Hayu ewa qerigina solaŋanec kecanzu imi eneŋ moczoŋ qeriginanéŋ méndacmimu.

¹⁶ Mérénéŋ nuac niŋ yacma biria meme ic unumac?

¹⁷ Yawenéŋ ménda méra némbacnec kekec uŋananéŋ bec humuma néŋ qema kecbacnec.

¹⁸ Yawe, hénana tisuracgéyi nalé imuaru goi héihéiganéŋ ni népésinec.

¹⁹ Qerinaiguc niniŋ sasala hicŋinéŋu guac mebélac qebélac ainéŋ kekec uŋanaguc ségiségi mi-hicŋi néŋanzaŋ.

²⁰ Héna aciguc koroma haka biria waŋanza zé gésigési ic kiwa biria imuhucyanéŋ dimuhuc giguc ala kekec wammac?

²¹ Ieneŋ tocgéma ic solaŋawac kekecyá qewiŋ zé wamma ic késpedesicyá qahac imi késpedesiraguc zéma zétecgéma sac naecmianza.

²² Yawe imi neuŋ kiropo selia baec boŋaiguc nanaŋa. Nuac Anutu imi zamaŋziŋ selia, réwéri igucnec néŋgacma imuaru saŋgianzaŋ.

²³ Késpedesicina melenj énécmína ionac muru liliŋgéma kemmac. Haka biriagina niŋac mebiri énécmína qahac wandacmu. Yawe Anutunanéŋ mebiri énécmimac.

95

Mepésimima niŋtoho wammiwiŋ zé nunuruzac.

1 Hagic nini Yawe legic héimima, neñañ anğén titiac zamanziñ ségiségi wamma legic héimiwiñ.

2 Ewa hia ac ézéma wésiaiguc kemma legic zéra zéni iwac muru kemmac.

3 Yawe imi Anutu kunen yanda, anutu moczoñ ionac qacginaiguc eñeña keczac.

4 Baec hiñgac hiñgara imi mériaiguc hezac. Baec boña eñeña acguc iwac buña wanzac.

5 Konduñ imi iwac, inéñ zéyu hicñiyec. Wañu baec acguc mérianéñ meyec.

6 Hagic nini sicgéma mepésimima, kekecnina mihicñi nénécmiyec Yawe iwac muru simiñ héimiwiñ.

7 I imi Anutunina, nini imi ic embachéra, rama tuña mériaiguc ono nopora.

Ini nalé yomuaru ewaya nimbiñ zé wanzuiguc imi;

8 Meriba zéma baec kérékérasia Masa imuac nalé éséc nec ewa qerigina seliseli ménda wammu.

9 Nalé imuaru yandahécgina ni batucgé némma awinémma wawañ memena imi héñgic.

10 Ni yawuñ 40 séc hicñisai imuac niñyéwéc naguc wamma zéyi; Ienen imi ic embac ewagina soho sohoya, nuac hena imi ménda ninzu.

11 Imuac ni qeri biric wamma zéselima zéyi. Ienen nuac tac hiahiaruiguc harémuac séc qahac.

96

Zégési nénécmimañ zé hahaya Anutu i mepésimini.

1 Legic qelia Yawe héimigic. Baec séc ic embac Yawe legic héimigic.

2 Yawe legic héimima qara mepésimigic.

Anğén titi ai imuac naléya naléya zéau énécmigic.

3 Edamuya imi baera baera ionac. Wañu kiwi welic welicgia imi ic embac momac yanda ionac zéau énécmigic.

4 Yawe imi kunen yanda, imuac niñac hélac nec mepésimimu. Anutu tosara moczoñ onogicma eeya héimimu.

5 Anutu baera baera keczu imi moczoñ eñomia. Tosara qahac, néñ Yawe inéñ mia kurumen zéyu hicñiyec imuac mia imuhuc zézua.

6 Eeya eñeña zéma ic kewuac qarucnéñ iwaru hezac. Kuha zéma héñsorocyanéñ iwac ocmuñ téréyaiguc hezac.

7 Yawe zézé ségiségi wammigic. Baera baerawac ic embac hénia hénia ini, edamuya zéma kuha imuac Yawe zézé ségiségi wammigic.

8 Yaweac qara eeyaguc imuac séciguc edamuyawac zézé ségiségi wammigic. Sesegina mema iwac ama yandaiguc keremmu.

9 Héñsorocya* zéma téréya niñac wamma Yawe mepési mimu. Baera baera iwac wésiaiguc zénéñ hirihiri wammu.

10 Baera baera sucginaiguc ini yomuhuc zému; Yawenéñ héñgaleñ wanzac imuac baec momac yandanéñ seligima qeken qeha ménda wammu. Inéñ ic embac momac yanda hena ac hezac séc dindiñanec zégési énécmimac.

11 Kurumen imi ségiségi wañu baec imi zézé ségiségi wañu konduñ zéma iwawai imuac qeriaiguc sécgéma hezac imi hériañ haimimu.

12 Nene ai lépaya lépaya zéma iwawai imuaru hezac imi moczoñ ségiségi wammu. Imuhuc wañgic zuñiguc ic hésa acguc Yaweac wésiaiguc ségiségi wamma legic héimu.

13 Inéñ hamac. Baec zégési énécmimañ zé hamac. Inéñ so-lañanéñ baec yanda zégési énécmima ikoc qahac, néñ hélac nec ic embachéra zégési énécmimac.

97

Anutuac héñgaleñ ai imuac edamuya.

* 96:9: Ic kewunéñ zuri zambayaguc nañu héñsoroc wammiañgic éséc nec.

¹ Yawenéh hén galen wañ énécmimac. Imuac baecnéh ségiségi wañu konduniguc baec komoc komoc imi acguc zézé ségiségi wammu.

² Hosusu zéma tunumañnéñ lelecgémizac. Haka solañ zéma zégésigési solañ iminéñ ic kewu tatacyawac qambañ wanzac.

³ Geric bélañanéñ wésia igucnec hicñima hazéchéra yanda lelec lelec keczu onodacmac.

⁴ Iwac piliticnéñ baec séc ken qetagliyu baecnéh hémma zénéña hirizac.

⁵ Baec boñaya boñaya iminéñ Yawe baec yanda miñina iwac wésiaiguc kufañ ésécnec pépélíma mazac.

⁶ Kurumeñnéñ iwac solañ dindiña zéauyu ic embac moczon edamuya héñanzu.☆

⁷ Anutu méraginanéh seima memeya welen qemima iwawai enomia niñac séwi enen wañanzu imi enen moczon gamuginaguc wammu. Anutu sasala ini Yawe mepésimigic.

⁸ Yawe guac zégésigési imi Zionac henaorin enen nimma ségiségi wanzu. Yudawac ama areña kunen kunen séc* ienen imuac wamma zézé ségiségi wanzu.

⁹ Yawe gi imi baec séc eneña keczañ. Anutu momac yanda qacginaiguc onogicma keczañ.

¹⁰ Yawe siñniñ wammianzu ini, biriawac mézégina tiyu. Inéh henaorin héra galen gégé énécmima ic biria ionac méragina igucnec metecgé énécmianzac.

¹¹ Ic solañ onac asac mararañ zilaloña qesa énécmima qerigina dindiña kecanzu ionac ségiségiac gocmia qesa énécmianzac.

¹² Ic solañ ini Yaweac niñac ségiségi wamma qara téréyawac ewa hia ac zémigic.

98

Baec zégési mimiawac mepésimigic.

¹ (Legic zéra.) Yawenéh haka welic welicgia wañec imuac niñac

legic qelianéh mepési migic. Iwac méra héiya zéma hua héiya téréyanéh onogicma kawali wañec.

² Yawenéh anghén titi ai imi énézéyu hén gic. Wañu iwac solañ dindiña imi baera baera ionac kicginaiguc kawé qema mewininiyec.

³ Inéh goi héihéiya zéma haka héra imi Israel héra géséhéra ionac niñac wamma sisipac acya niñqelima imuhuc wañec. Wañu baec zécgéria séc Anutuac anghén titi ai imi hén dacgic.

⁴ Baera baera ini ségiségi wamma Yawe hétéh héimigic. Ewagina meyacma ségiségi wamma legic héima mepési migic.

⁵ Gitanéh Yawe mepésigic. Gita zéma ewaginanéh mepési migic.

⁶ Tomuñ mimisuleac hétéh anéh ic kewu Yaweac wésiaiguc ségiségi wamma hériañ haimu.

⁷ Konduñ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi zéma baec zéma imuaru tacyac wañanzu imi moczon hériañ haimimu.

⁸ Yaweac wésiaiguc dokunéh luma méra qe qe wañgic baec boñanéñ momacnec ségiségi wamma legic héimigic.

⁹ Inéh mia baec zégési énécmimañ zé hamac. Inéh solañ dindiñayanéh baec zégési énécmima, kenkésa hakésaya qahac ic embachéra zégési énécmimac. Hénia imuac niñac mia imuhuc mepé qepési wammigic.

99

Anutuac hénia téréya imuac wamma mepésimigic.

¹ Yawenéh hén galen wañ énécmizac, ic embac momac yanda zénéñ hirihiri wañgic. Yawenéh Kerubim kua meme uña qacginaiguc taczac. Baecnéh hiriyu.

² Yawenéh Zioniguc kunen keczac. Icembac hénia hénia ionac qacginaiguc meyac mimiawac kecanzac.

☆ 97:6: Rom 1:20 * 97:8: Hebiraio aciguc; bérachéra.

³ Énézéna ienen qacga yanda welic welicgia imi mepésimu. Inéj téréya wanzac!

⁴ Ic kewunina imi kuhaguc. Inéj zégésigési dindiŋawac siŋa niŋanzac. Inéj haka kenkésa hakésaya qahac imi kumuyec. Yakoboac ichéra ionac sugcinaiguc héna aciguc nanan seli zéma haka solanŋa kumuyec.

⁵ Ini Yawe Anutunina meyacmima iwac héniaiguc mepésimu. Inéj téréya wanzac.

⁶ Hofac oo ichéra ionarunec imi Mose zéma Aron, waŋu Anutuac qara qacanzu ionarunec imi Samuel, ic imuhucyanéj ewagina moczoŋnec Yawe zéwelecmigic acgina niŋénécmiyec.

⁷ Yawenéj hosusu tandéyaiguc namma ionac énézéyu héna ac zéma zézé seli ac imi niŋtoho waŋgic.

⁸ Yawe, Anutunina, gi imi acgina niŋénécminec. Nalé tosiaiguc bakia melenéj énécminec, néj gi imi késpedes waiwaiac Anutu kecanzan.

⁹ Ini Yawe Anutunina meyacmima baec boŋa téréya imuaru i mepésimimu. Yawe Anutunina imi téréya wanzac.

Baera baera Anutu mepésimimu niŋac unuruyec.

100

¹ (Ewa hia zémimiawac legic zéra.) Baera baera momac yanda, ségiségi wamma Yawe onhérianŋ haimigic.

² Ségiségi wamma Yawe welen qemima legic héima iwac wésiaiguc kereŋgic.

³ Yawe imi Anutunina wanzac imi ini niŋasarigic. Inéj zéyu nini hicŋjima kecziŋ. Waŋu nini imi iwac buŋa. Iwac ic embachéra zéma rama inéj ninicgaleŋ waŋ nénécmiyu kekera.

⁴ Ewa hia ac ézéma sanŋulaŋaiguc keremmu. Legic héimima ama yandayaiguc keremmu. Keremma ewa hia ac wammima legic héima qara meyac mimu.

⁵ Yawe imi hiabia. Goi héhéiya hémbénaŋa imi nalé tetcgia qahac

heanzac. Hakaya héla imi hicŋisaiya hicŋisaiya ionac muru hema emma kecmac.

101

Ic kewu zéma sisipac acya.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Ni goi héhéiga zéma zégési gésigawac legic héimaŋ. Yawe, ni gi gita kulele qehéi waŋgémman.

² Ni héna solanŋawac ewama kecmann. Néma naléiguc nuac hanémbésémaŋ? Ni amanaiguc ewa solanŋanec hakana wamma kecmann.

³ Iwawai biria imi imuac me imuac kicnaiguc ménda haiwa hemac. Héna ac andé qema kecanzu ionac méztéti wamma kecba haka iminéj ménda qéqéhéréj waŋnémmac.

⁴ Ewa qerigina qariŋ qariŋgia ienen nuac murunec lakec kemma kecmu. Ni haka biria héjara mema kecmann.

⁵ Méjnéj méj alahéra sasanŋiaiguc zébiri qébiri waŋ énécmianzac imi mebiri énécmiwa qahac wandacmu. Ségéra herec zéma séwi enen imi bisiqatéj ménda waŋ énécmiman.

⁶ Kicna hima baec yomuaru ic héla imuhucya mihicŋi énécmima énézéwa niguc momacnec kecmu. Héna solanŋa tima keŋanzu imi kumu énécmiwa welen qenémmu.

⁷ Ikoc ic imi méjnéj méj amanaiguc ménda kecmac. Ikoc ac zéanzu imi enen kicnaiguc ménda wai énécmiwa nammu.

⁸ Siŋunec séc ni baec yomuaru ic biria moczoŋ mebiri énécmiwa qahac wandacmu. Biria meme ienen Miŋ Kewuac ama areŋa yandaiguc qahac wandacmu.

102

Méra mimac niŋac zéwelecmi Ic kewu hémbénaŋa ézézec.

¹ (Yéwéri mihicŋjima ewa biric wamma niŋyéwécya imi Yawe ézéma zéwelerec.) Yawe, zéwelecmi niŋnéna. Waina guru héhéliwa qaqacnanéj guac muru haréyu.

² Helanzi nénéñawac kecha nalé imuaru kic tanecga ménda musañgé némbésémañ. Guru héhélimañ imuaru gezac qema focdac acna kitiwa meleñ némbésémañ.

³ Kekecnawac naléya imi hofac ésécnec emma sohoanzac. Sicnanéñ geric lokora ésécnec zeanzac.

⁴ Ni eluñ nuyu nene ménda neanzua. Ewa qerina imi baec kékérasiawac qézézac ésécnec zicgézac.

⁵ Zésilacna niñac séwinanéñ sicnaiguc qékétazac.

⁶ Ni imi baec kéra kériasiaguc guae nei ésécnec, baec kisiaiguc kouterañ nei ésécnec wanzua.

⁷ Siñiguc kic qeli kecha ama bauyaiguc maulalac nei ésécnec wanzua.

⁸ Hazéchécna eneñ kaiwe herec zébiri qébiri wañ némma meeqesac memaqesac wañ némma sésécac wammac niñac qacna imi saeciguc haianzu.

⁹ Sigic* newa nenena ésécnec wañu doku newa kic masina mayu momacnec neanzua.

¹⁰ Hénia imi yomuhuc; Guac qeri biric zéma qeri geric niñac imuhuc wanzua. Gi ni népési yacmaguc duña gilina nuanzac.

¹¹ Naléna imi tecgémañ zé mariawac amia ésécnec melemma mazac. Qézézac ésécnec zañgéma kenzua.

¹² Néñ Yawe gi imi hémbénaña kecanzañ. Qacga imi niñqeligic hicñisaiya hicñisaiya hema emma kecmac.

¹³ (13a) Deguc imi Zion wéséniniñ wañmimiawac naléya. Nalé niñna hezac imi ducñizac.

¹⁴ Wañu welen qeqe ichécga nini Zionac hoc bañec niñac ségiségi wanzin. Wañu imuac seitotoñadac imuhucya acguc siña nimmianzin. (13b) Imuac niñac geñ yacma Zion ewa hia wammiwésémañ.

¹⁵ baera baera ic embac imi Yawe guac qacga nimma bac yandi yandi

wammu. Baec séc ic kewuhéra ienen edamugawac eeya héimu.

¹⁶ Yawenéñ Zion miyacgéma eñeya edamuya qeriaiguc wininiyu imuhuc wammu.

¹⁷ Yawenéñ maqeqeya inic sosoli wañ énécmima zéwelecgina mematiti ménda wañu imuhuc wammu.

¹⁸ Haka imi biançac hicñisai ionac ogic heyu ic embac biançac hicñimu imi eneñ Yawe mepési mimu.

¹⁹⁻²² (21) Wañu hésa ic ionac zésilacgina nimma humucac buña qeénécmimia hulac énécmiyu. (22) Ic embac hénia hénia zéma héngalen ama areña yanda Yawe mepésimiwiñ zé tocgému nalé imuaru, (21) Yaweac qara imi Zioniguc, wañu qac buñaya imi Yerusalemiguc zéau énécmimu niñac (19) Yawenéñ ocmuñ téréya eñeña imuaru kic hiyu mayu nini-canzac. Inéñ kurumeñ igucnec baec héngalen wañanzac.

²³ Inéñ kekec hénanawac suraiguc nuac kucna memama kekecnawac nalé imi mehotoñiyec.

²⁴ Wañu ni yomuhuc zéyi; Anutuna, Anutuna, naléna kembangan ménda nuagicna. Guac yawuñga imi hicñisai lépaya lépaya hema emma kecmac.

²⁵ Geñ mia becneç baec qambaña hainec. Kurumeñ acguc méraganéñ mihicñineç.

²⁶ Baec kurumeñ imi hia qahac wammac, néñ gi imi hémbénaña kecanzañ. Iwawai imuhucya imi séwi usu ésécnec méiméiya wamma tegicanzac. Wañu séwi usu ésécnec hainetec wañanzañ.

²⁷ Gi imi ménda melemma imuhucyanec kecanzañ. Yawuñga imi tectecgia qahac.

²⁸ Welen qeqehécga ionac qelihécgina imi nalé séc kecmu. Qelihécgina imi wéségaiguc seligima nammu.

103

Anutuac hiyawac niñac ewa hia ac wammiyec.

* **102:9:** Ewa biric mihicñima sigic naecanjic.

1 (Dawidiac legic zéra.) Kecec uᅇana, Yawe zéhiaru mina. Qeri-naiguc heheya ini moczoᅇ qara téreya zéhiaru migic.

2 Kecec uᅇana, Yawe zéhiaru mima, ewa hiawac buᅇa iwarunec hahaya moczoᅇ imuac eluᅇ ménda gumac.

3 Inéᅇ kápésicga moczoᅇ augemma yaᅇhafiga moczoᅇ mehiaruma

4 kececga imi humuc igucnec metecgé gémma goi héihéia zéma wésé niniᅇanéᅇ ic kewu opoc héigémmac.

5 Waᅇu iwawai hiabianéᅇ ewa siᅇga mesécgé gémmac. Waᅇu séwigawac sac qeli imi meqeligéᅇu kunta nei ésécnec kucgaguc wambésémaᅇ.

6 Yawenéᅇ haka solaᅇa wamma mema helanzi énécmimia ionac niᅇac wamma hazéc hécgina héna acac séhaiguc zétecgé énécmianzac.

7 Imuhuc wamma hakaya Moseac muru, waᅇu wawaᅇ memeya imi Israel qelihéra énézéyu niᅇgic.

8 Yawe imi wésé niniᅇ waᅇ énécmima ewa hia waᅇ énécmima qeri biric focdac ménda niᅇénécmima goi héihéi kuaya qeqeya waᅇ énécmianzac.

9 Inéᅇ kápésicninawac nalé séc tualefic ac ménda waᅇanzac. Waᅇu qeri biric nalé horua ménda doᅇgéanzac.

10 Kápésic ninawac séc ménda melené nénécmima, haka biriawac bakia howiacnec ménda melené nénécmianzac.

11 Hénia imi yomuhuc; Kurumeᅇnéᅇ baec igucnec ou eᅇeᅇa hezac ésécnec, goi héihéiya imi eeya héimianzu ionac muru kuneᅇ yanda he énécmianzac.

12 Baec waᅇgoᅇa Is néᅇ Wes igucnec lakec hezac ésécnec, inéᅇ ac qeqe wawaᅇanina imi qetecgéyu lakec keᅇec.

13 Maᅇgocnéᅇ nambérac héra ionac wésé niniᅇ waᅇ énécmianzac

ésécnec, Yawe imi eeya héimianzu imi onac wésé niniᅇ waᅇ énécmianzac.

14 Inéᅇ séwininawac hénia nimma, nini imi seitotoᅇ wanziᅇ imi niᅇqelima imuhuc waᅇ nénécmianzac.

15 Baec ic kececniawac nalé imi qézézac ésécnec. Edamunina imi baec kisiawac zariᅇ zuria ésécnec.

16 Imuhucya imi luhuc geri-wagucnéᅇ qacginaiguc qeyu qahac waᅇu, baec kisanéᅇ zariᅇa hocanzac.

17 Néᅇ Yaweac goi héihéianéᅇ eeya héimianzu ionac hémbénaᅇaiguc hémbénaᅇa hema emma kecmac. Solaᅇ dindiᅇaya imi qelihécgina lépaya lépaya he énécmima kecmac.

18 Imi mia sisipac acya niᅇtoho wamma héna acya niᅇqelima wamma meanzu ionac mia imuhuc waᅇ énécmianzac.

19 Yawenéᅇ ic kewu tatacya kurumeᅇiguc meyacgéma, héᅇgaleᅇ kuhanéᅇ kecec momac yanda galengé énécmianzac.

20 Kucginaguc wamma Yaweac ackuazéc meselima, ac ewaya niᅇtohoanzu kua meme uᅇa ini Yawe zéhiaru migic.

21 Yawe welené qemima iwac ewa siᅇ wamma meanzu kua meme uᅇa ini Yawe zéhiaru migic.

22 Yawenéᅇ zéhicᅇi énécmiyu baec imuaru me imuaru inéᅇ héᅇgaleᅇ waᅇanzac séc kecnazu ini moczoᅇ Yawe zéhiaru migic. Kecec uᅇana Yawe zéhiaru mina.

104

Baec kurumeᅇ miᅇjina Anutunéᅇ héᅇgaleᅇ waᅇ nénécmianzac.

1 Kecec uᅇana, Yawe zéhiaru mina. Yawe Anutuna, gi imi kuneᅇ yanda, eega eᅇeᅇa zéma edamuga imi maleku ésécnec héima kecanzaᅇ.

2 Inéᅇ asac mararaᅇa imi séwi usu ésécnec héima, kurumeᅇ imi sel hali ésécnec hérétéᅇ haiyu hezac.

3 Dokuiguc amayawac nanduᅇ kumuma hosusu ézéyu kareya waᅇu

luhuc ézéyu qeṅgaṅa waṅu keṅha waṅanzac.

⁴ Luhuc oporu eṅeya welen qeṅ ica waṅu, geric oporu eṅeya ai ica waṅzac.

⁵ Baec imi qambaṅa qahaiguc haimiyu hémbénaṅa qeṅeṅ qeṅha ménda waṅzac.

⁶ Geṅ baec imi konduṅ doku yandanéṅ séwi usu ésécnec hoturuna baec boṅa qahaiguc naṅec.*

⁷ Waṅu geṅ mia ac wammina dokunéṅ néṅgacma keṅec. Parandaṅa qaru foc foc keṅec.

⁸ Keṅu baec boṅanéṅ eṅu baec wéṅwéṅgianéṅ hiṅgacma imuac me imuac zéminec séc mekemma hezac.

⁹ Waṅu dokunéṅ muṅguc ménda hama hoturumu niṅ ménda logimu zéma qaṅaṅ silic hai énécminec.

¹⁰ Yawenéṅ zéyu doku hogocyanéṅ baec boṅa wéṅwéṅgia séc hiçṅjima éréma baec boṅa namuṅ ginaiguc téfara wamma keṅanzu.

¹¹ Kemma baec kisiaiguc haséṅ yaṅ sécgina séc gumu énécmiyu haséṅ becasic eneṅ acguc negic déméṅgina qaṅgararaṅa imi méwécgéyu hiaruanzac.

¹² Sawa nei acguc imuac giṅgiṅaiguc aségina haima ic hawaiguc tacma ewa hétéṅ waṅanzu.

¹³ Inéṅ ou ai amayaiguc tacma baec boṅa séc doku haiyu aiyawac héla imi baeciguc sécgéma hezac.

¹⁴ Inéṅ waṅu ama yaṅ onac qézézac zéma ic neṅaṅ niṅac zuazua yandianzac. Waṅu inéṅ zéyu baeciguc nene yaka hiçṅjianzac.

¹⁵ Icac ewa qeriaiguc zézé ségiségi mihicṅi mimia waiṅ zéma icac kic tanera measari mimia haléc zéma icac ewa qeriaiguc kuha mihicṅi mimia nene yaka imi inéṅ zéyu hiçṅjidarec.

¹⁶ Yaweac ic hésa dokunéṅ sécgé énécmiyu hezac. Lebanonac yéménzéc ic imi inéṅ himiru hezac.

¹⁷ Nei eneṅ imuaru haegina hianzu. Zanzaṅ nei eneṅ imi kumbu* iciguc amia mihicṅianzu.

¹⁸ Baec boṅa eṅeṅa imi haséṅ noniṅ ionac buṅa, waṅu hoc baṅec imi nehec qérandeṅ ionac saṅgi saṅgiac buṅa waṅzac.

¹⁹ Inéṅ maso haiyu baec ai memeyawac naléya zéanzac. Waṅu kaiwe imi naléya nimma hiṅgacanzac.

²⁰ Geṅ mia tunumaṅ mihicṅina ama siṅiyu haséṅ yaṅ hénia hénia mama keṅha waṅanzu.

²¹ Laion sac qelinéṅ neneyawac buṅa nesima qacma neneyawac Anutu guru héhélima kecanzu.

²² Kaiwe éréyu kemma teṅginaiguc heanzu.

²³ Duṅa ic eneṅ mama kuc qema ai mema kecgic ama siṅianzac.

²⁴ Yawe ai geṅ menec imi yei sasala yanda waṅzac! Geṅ mia niṅtegic qinṅtegicṅanéṅ kekec imi moczoṅ mihicṅina mériaṅganéṅ baec séc sécgéma hezac.

²⁵ Eri konduṅ hilaṅeṅ kuneṅ yanda hezac. Waṅu imuac qeriaiguc imi, iwawai bacṅinanéṅ héima keṅha waṅanzu zéma doku yaṅ kuneṅ komora hénia hénia zaṅgégina ménda oloṅ oloṅawac séc hezac.

²⁶ Zéicnéṅ imuac qahaiguc keṅha waṅgic geṅ zéhiçṅi mimia konduṅ yaṅ oa gazugaṅu eneṅ doku imuac qeriaiguc lelecgéanzu.

²⁷ Imuhucya ieneṅ moczoṅ nalégina séc méndacma geṅ nene gumu énécmiwésémaṅ niṅac guac kichihi wamma kecanzu.

²⁸ Gumu énécmina neanzu. Méraga auna iwawai hiabia sécgé énécmianzac.

²⁹ Kic tanecga musaṅgéna ieneṅ zénéṅ hirihiri wamma kecanzu. Waṅu geṅ wéségina onagicna humuma baec igucnec hiçṅigicac imuac muṅguc liliṅgéma keṅanzu.

³⁰ Waṅu geṅ uṅaga téréya mélina hama kekec hezac séc mihicṅi

* 104:6: Hén 1:2 * 104:17: Me yéménzéc.

énécmiyec. Waņu inéj baec séwiya imi muᅅguc meqelianzac.

³¹ Yaweac edamuya imi hémbénaᅇa hema emma kemmac. Yawenéj eᅇeya ai niᅇac zézé ségiségi wammac.

³² Inéj baec héᅇu baecnéj hirianzac. Waņu baec boᅇa osiyu hofacnéj yacanzac.

³³ Kekecnawac séc Yawe legic héimimaᅇ. Kic qeli kecmaᅇ imuac sura séc Anutuna gita kulele qemiᅇaᅇ.

³⁴ Zézé nininᅇanéj ségiségi mihiᅇᅇi mimac niᅇac wanzua. Ni imi Yaweac niᅇac zézé ségiségi wammaᅇ.

³⁵ Zéna késpedesic ic baeciguc humuc qai waᅅᅇic, kaiziliweᅇ ic imuaru muᅅguc ménda kecmu. Kekec uᅇana, Yawe mepé qepési wammaᅇa, haleluya ohec wahec!

105

Minᅇ kewunina imi hakaya hélanéj galeᅇgé néncmianzac.

¹ Yawe ewa hia ac ézéma qara qacma ézégic. Ic embac momac yanda sugginaiguc wawaᅇ memeya imi zéau énécmimu.

² Legic héimima i mepésigic. Haka welic welicgia waᅇec imi moczoᅇ zéau énécmigic.

³ Qara téréya mepésigic. Yawe hochoc waᅇanzu imi ewa qeriginaiguc ségiségi he énécmimac.

⁴ Yawe zéma kuhawac niᅇkewu waᅅᅇic. Kic tanecyawac nalé séc niᅇkewu waᅅᅇic.

⁵⁻⁶ Weleᅇ qeᅇeya Abarahamac qelihéra, Yakoboac qelihéra, gési énécmimia ini haka welic welicgia zéma kiwi méréra zéma kuayaiguc zégésigési ac inéj wamma meyec imuac niᅇqeligic.

⁷ I imi Yawe Anutunina wanzac. Iwac zégésigésinéj baec séc sécgéma hezac.

⁸ Inéj sisipac ac hiᅇᅇisai lépaya tauseᅇa imuac buᅇa qeéncmima

zéselima zéyec imi hémbénaᅇa niᅇqelima kecanzac.

⁹ Imi mia sisipac ac Abarahamac zémiyec imi zéma zézé seli Isaka wammiyec imi mia.

¹⁰ Waņu inéj Yakoboac muru imi hena acwac buᅇa meseligiyu Israelac sisipac ac hémbénaᅇa waᅇecac hezac.

¹¹ Zéyecnéj; Ni Kanaᅇ baec imi ic suc qema gémba mératécgina wammac.

¹² Waņu nalé imuaru imi zaᅅgéᅇina sasala qahac efefia komodia dac téᅅgéᅇ ic kianaᅇ wamma kecgic.

¹³ Kecma hiᅇᅇisai méᅇac murunec méᅇac muru, héᅅgaleᅇ ama areᅇa yanda méᅇac murunec méᅇac muru kianaᅇ wamma lelecgégic.

¹⁴ Néj ic eneᅇ meᅇiri énécmimu niᅇac ménda wai énécmiyec, hélanec ionac niᅇac wamma ic kewuya ic kewuya ac geriwiguc waᅇ énécmima yomuᅇuc zéyec;

¹⁵ Nuac haléc qocgéᅇimia imi ménda osigic, nuac tilinᅇ tilinᅇ ic imi ménda meᅇirigic.

¹⁶ Inéj baec imuaru béti zéhiᅇᅇi énécmima saméᅇ padi imuac ura imi moczoᅇ hézégéyᅇu qahac waᅇec.

¹⁷ Béti igucnec aᅅgéᅇgina timaᅇ zé ic méᅇ méliyu walacgina mema keᅇec. Qara imi Yosefe, weleᅇ qeᅇe buᅇa qeyu, mamboᅇ mema wagicma keᅅᅇic.

¹⁸ Hénaya imi iwawai sou zéragucnéj kima heyec. Séwiya* imi seᅇ hésanéj dérécgé migic heyec.

¹⁹ Yaweac ackuazécnéj hélaguc wandacmac nalé imuac sura séc, Yaweac ackuazécnéj† Yosefe manam batuc waᅇ mimanec kerec.

²⁰ Keru baec imuac ic kewunéj icya mélimima hulacmiyec. Baera baera ic embac ionac ic kewunéj imuhuc wammiyec.

²¹⁻²² Ic kewu inéj eᅇeya ewa siᅇa méndacma galeᅇ ichéra dérécgé

* **105:18:** Hebiraiᅇ aciguc; Kekec uᅇaya. † **105:19:** Ackuazécnéj inéj gauiguc hémma niᅇec imi manam batuciguc ménda waima ninzégéyec.

énécmima hésa amaiguc onopocma ic yanda ninjegic qinjegic ku énécmimac zéma Yosefe oporu héngalen ama arenja yanda imuac galenja wamma iwawaiya moczon galenagéyec.

²³ Nalé imuaru Israelné[‡] Izipte baeciguc kerejec. Yakoboné[§] Ham baeciguc^{**} ic kian kerec.

²⁴ Yawené[‡] Israelac ic embachéra imi kunen yanda mesai énécmiyu kucgina imi hazéc hécgina ionac kucgina ogirec.

²⁵ Wañu Anutunén[‡] hazéc hécgina ionac ewa qerigina melen énécmiyu ic embachéra ionac mézétiti wañ énécmigic. Anutuac welen qeçe ichéra diwi qiwilin wañ énécmigic.

²⁶ Wañu welen qeçe icya Mose zéma ic gésimimia Aron méli érécmiyec.

²⁷ Ieren imi ic embac ionac suginaiguc asé kiwiyawac haka énézéyic héngic. Ham baeciguc haka welicwelicgia wañoc.

²⁸ Yawené[‡] tunuman méliyu sinjindénagéyec. Wañu ieren ara qema ninjohoyic

²⁹ Anutunén[‡] doku melemma sac mihicnima lambéc unuhumudarec.

³⁰ Wañu baec imuaru tananén sasala saima sécgéma kecgic. Ic kewuhécgina ionac ama qeriaiguc acguc sécgéma kecgic.

³¹ Yawené[‡] zéyu sék tunagucné[‡] hagic. Wañu baec yanda imuac qeria séc imin sasala sécgéma kecgic.

³² Kiawac melemma komboc luhuc hai énécmiyu mayec. Wañu buñ parandan geric bélanagucné[‡] baecgina séc qocgé énécmiyec.

³³ Qocgéma ionac wain ic hésa zéma fik ic qeyu humudarec. Wañu ic hésa lelec lelec imi héiyu madarec.

³⁴ Yawené[‡] zéyu gaoc zéma kambin enen gelec malec qahac harégic.

³⁵ Haréma baec imuac zuazua moczon nedacma aiiguc héla gocmia

heyec imi nedacgic.

³⁶ Yawené[‡] baec imuac méré[‡]c merac moczon unuyu humudacgic. Ienen imi ionac séwiginawac kucya imuac hénihénia.

³⁷ Wañu ic embachéra énézéyu siliwa goli medacgic onagiru éré[‡]gic. Wañu arenja arenja séc méjnén[‡] mén[‡] météqétetan[‡] mén[‡] ménda wañgic.

³⁸ Izipte ic enen ionac zéné[‡] hirihiri wañgic imuac ninjac waima hagic ségiségi wañgic.

³⁹ Yawené[‡] hosusu imi kaiweiguc amiaginawac, wañu geric bélanja imi sinjiguc asahaginawac lémbéc énécmiyec.^{††}

⁴⁰ Wañu ienen zéwelecgic zéyu koneñ nei hagic. Wañu kurumen nene mayu negic sécgé énécmiyec.

⁴¹ Wañu banja kuaya auyu doku mama baec kéra kérésiaiguc doku téfara éséc[‡] nec hama keñec.

⁴² Imi mia eneya ackuazéc téréya zéma welen qeçeya Abaraham ninjelima imuhuc wañ énécmiyec.

⁴³ Ic embachéra wañ énécmiyu ségiségi wamma mama hagic. Gési énécmimia ienen legic héima mama hagic.

⁴⁴ Héngalen ama arenja yanda yanda imuac baec imi onagicma énécmiyec. Baera baera ic embac ienen ai yanda mema mihicnigic imi moczon ionac buña qeénécmiyec.

⁴⁵ Imi mia ienen hena ac imi ninjohoma zézé seli ac imi méndacmu ninjac imuhuc wañ énécmiyec. Haleluya ohec wahec!

106

Israelac képésic.

¹ Haleluya, Yawe imi hiabia. Wañu goi héihéiya imi héménanja. Imuac ninjac ewa hia ac ézégic.

² Méré[‡]né[‡] Yaweac wawan[‡] meme kuhaguc imi hia énézé[‡]ma qac buñaya moczon hia zéau énécmimac?

[‡] 105:23: Yosefac manjoc. [§] 105:23: Israelac gara wahala. ^{**} 105:23: Izipte ic ienen Hamac qelihéra hénia imuac ninjac Iziptec baecac qacma Ham baec zéan[‡]gic. (Hén 10:6) ^{††} 105:39: Hebirai[‡]o aciguc; Hoturu énécmiyec.

3 Héngalen wawanawac héna ac tohodacma nalé séc haka solana wananzu imi enen ségiségi ginaguc.

4 Yawe, ic embachécgá ewa hia wan énécmiwéséman nalé imuaru ni ninqeli néna. Anqéngina tiwéséman nalé imuaru nuac hanémbéséman.

5 Wainénna guac gési énécmimia ienen mérianqinaguc kecgic inicman. Inicma héngalen ama arena yandagawac mératéc buña ninac ségiségi wamma mératécgawac zézé ségiségi wamma.

6 Nini yanda hécnina wanqic éséc haka biria wamma kaiziliwen wamma kápésic mihicjiyij.

7 Yanda hécninanén Izipte baeciguc hakaga welic welicgia imuac hénia ménda ninqegicma goi héihéiga yanda imi ménda ninqelima kondun, kondun pésia imuaru ac qeqe haka wanqic.

8 Wanu Yawenén eneya qac bunaya ninac wamma anqéngina tiénécmiyec. Imi mia kuha yanda imi énézéyu héntegicmu ninac imuhuc wan énécmiyec.

9 Imuhuc nimma kondun pésia imi ac wammiyu focdac zigéyu ic embachéra onagiru kondun dumuc sira imi baec kékéráasia ésécnec tima hagic.

10 Imuhuc wamma hazéc hécgina ionac méragina igucnec anqéngina tiénécmima ununesi wan énécmigic ionac méragina igucnec bonhére meénécmiyec.

11 Wanu hazéc hécgina imi mia dokunén hoturu énécmiyu moczon humuqaigic ménén mén ménda kerec.

12 Imuacnec ienen ackuazéc imi ninzéngéma legicya héimigic.

13 Wanu ienen nalé sosola ménda wanunec haka imi elun unuyu iwac zéaren arengiawac ménda mambéc wanqic.

14 Imuhuc wamma baec kéra kérésiaiguc hémbaoc kunen yanda wamma baec sakasacya imuaru Anutu batucgéic.

15 Yawenén zéwelecgic séc énécmiyec, néj kekec unaginawac imi hafi mihicji énécmiyu zanjéma keqec.

16 Ienen baec mén tacyac wanqic imuaru Mose zéma Yaweac météré ic Aron iorac nimbupuc wanqic.

17 Imuhuc wanqic baecnén téma Datan qécgé mima Abiramac toho-toho ichéra imi hoturu énécmiyec.

18 Wanu geric bélananén tohotoho ic tun imi késama onodarec.

19 Ienen Horep baec bonqiguc burumakao merawa ireha meyacgéic. Goli opépélíma qocgéma memeya baniara imi mepésimigic.

20 Imuhuc wamma Anutuac asac mararan imi melengic qézézac nema kekera burumakao tanec wanec.

21 Izipte baeciguc haka kunen yanda wanec anqén titi minina Anutu imi elun unuyec.

22 Inén Ham baeciguc kiwi mérera zéma kondun pésiaiguc haka welic welicgia wanec imi mia.

23 Imuac Yawenén unuhumuman zéyec, néj gésimimia Mosenén Anutu zéma icembac héra téamuma nanqic imuac sugginaiguc Anutuac wésiaiguc namma ménda unumac ninac qeri biria mebélacgéyec.

24 Wanu ienen ackuazécya ménda ninzéngéma baec hiabia imi mematiti wammigic.

25 Haliginaiguc zébiri qébiri wamma Yaweac ackuazéc imi ménda ninqehogic.

26 Imuhuc wanqic inén zéselima zéyec; Neñ wan énécmiwa baec kéra kérésiaiguc maunudacmac.

27 Wanu qelihécgina imi héndén énécmiwa baera baera ic embac ionac sugginaiguc kemma maunudacmac.

28 Ienen Peol baec bonawac Baal iwac muru toroqema baniara kekécya qahac imuac wamma nene samén ohai wammigic imi mema negic.

29 Imuhuc wamma wawan meme iminén Min Kewu qeri biric yanda

mihicji migic waŋ hafi humumianén saima énépésiyec.

³⁰ Nalé imuaru Pinehasinén yacma Anutuac ewa siŋa méndacma acqege ic imi bakia melenj énécmiyu saec buŋa imi tecgéyec.✧

³¹ Imuhuc waŋu Anutunén iwac niŋu ic solaŋa waŋec imi hémbénaŋa niŋyaccgéwiŋac hezac.

³² Waŋu ienenj imi Meriba dokuiguc Yawe qeri biric mihicji migic haka imuac niŋac wamma yéwéri ménj Moseac muru hicjimiyecc.

³³ Imi mia ienenj Anutuac uŋawac ac qege wammigic Mose imi kua tasiánén ac sicsaocya zéyec imuac niŋac imuhuc hicjiiyec.

³⁴ Waŋu ienenj Yaweac zézé seli imi ménda tohoma ic enia ménda unugic.

³⁵ Imuhuc wamma iniguc momacnec tacyac wamma hakagina biria imi niŋarenjéma késagic.

³⁶ Késama banarawac ireha imi mepésigic iminénj ionac muru bétac ésécnec waŋec.

³⁷ Ienenj nambérac hécgina banarawac mulu buŋa hai énécmigic.

³⁸ Sac solaŋa kápésicya qahac, nambérac héra ionac sac imi qocgéma Kanaaŋ ic ionac banarawac mulu buŋa hai énécmigic baec imi sac iminénj mezapi qeyec.

³⁹ Ienenj imi wawaŋ meme iminénj mezapi qeamuma kaiseroac haka waŋgic.

⁴⁰ Hénia imuac niŋac Yawenénj enjeya ic embachéra qeri biric kunenj yanda niŋénécmima enjeya buŋa mézétiti waŋ énécmiyec.

⁴¹ Imuhuc nimma baera baera ic embac ionac méraginaiguc onoporu mézétiti waŋ énécmianzu imi onac méra bacginaiguc kecgic.

⁴² Hazéchécgina ienenj helanzi énécmigic ionac méra bacginaiguc welenj qege ic kecgic.

⁴³ Yawenénj hatac sasala mehiaru énécmiyec, néj niniŋgina qarinqariŋgia méndacma andé qegic. Waŋu enaŋ

képésic niŋac memaénéc mimia waŋec.

⁴⁴ Waŋu Yawenénj ionac qachéhéli imi niŋénécmiyec nalé imuaru zénaŋgé énécmiyec.

⁴⁵ Waŋu ionac niŋac wamma sisipac ac imi niŋqelima goi héihéiya zékéŋaguc imi méndacma ewaya melenjec.

⁴⁶ Melemma ionac waŋ énécmiyu hésa ic énépésigic ienenj moczoŋ ewa biric waŋ énécmigic.

⁴⁷ Yawe Anutunina aŋgéŋnina tima baera baera igucnec tocgé nénécmima qacga téréyawac ewa hia nimma qac buŋaga mepési gémbiŋ.

⁴⁸ Yawe Israelac Anutu hémbénaŋa igucnec hémbénaŋa mepésimigic. Ic embac momac yandanénj 'Hélacnec!' zému. Haleluya ohec wahecc!

Kiwi 5

107

(Legic 107–150)

Aŋgéŋgina tiyu ewa hia ac zégic.

¹ Yawe imi hiabia, waŋu goi héihéiya imi hémbénaŋa imuac niŋac i ewa hia ac zémigic.

² Yawenénj boŋhéré meénécmiyu keczu imi enenj imuhuc zému. Ini Yawenénj hazéc hécgina ionac méragina igucnec mulu meénécmiyec.

³ Baec waŋgoŋa Is, Wes, Saut zéma Not igucnec tocgé énécmiyec.

⁴ Baec kéra kérésiaiguc rouc wamma tacyacwac tauŋa ménj ménda mihicjima

⁵ nene doku niŋac humugic déméŋgina kérékésia waŋec. Waŋu imuac niŋac kecec uŋaginanénj kuc mama wandacgic.

⁶ Imuac ienenj qeri yéwéc nimma Yawe qachéhéligic yéwéri igucnec metecgé énécmiyec.

⁷ Waŋu hénia dindiŋa mihicji énécmima tacyacwac tauŋ ménjiguc kemma onoporec.

⁸ Yaweac goi héihéi zéma baec ic onac niŋac wamma haka welic

✧ 106:30: Qét 25:11-18

welicgia inéñ wañec imuac niñac i mepésimigic.

⁹ Inéñ doku niñ humuanzu imi meséçgé énécmima yaka niñac humuanzu imi iwawai hiabia gumu énécmianzac.

¹⁰ Tunumañ zéma humucac ami-aiguc tacgic yéwéri zéma señ hésanéñ dérécgé énécmiyu keczu imi

¹¹ Anutuac ackuazéc andé qema eñeña miñinawac ewa siñ imi mematiti wañgic imuac mia imuhuc hicñi énécmiyec.

¹² Imuac zérabéra yéwéria mihicñi énécmiyu maunuyec, néñ méñnéñ méñ méra ménda énécmigic.

¹³ Imuaru ieneñ yéwéc qeriaiguc Yawe qachéhéligic, inéñ zérabéra igucnec añgégina tiyec.

¹⁴ Inéñ tunumañ zéma humucac amia igucnec énépésima hésa dérécgé énécmima heyec imi qéséñu bororoñanec madarec.

¹⁵ (15a) Yaweac goi héihéi zéma haka welic welicgia baec ic onac wañec imi zéma

¹⁶ inéñ nagu aihnéñ memeya imi qéséma aih wétéya imi kuyec imuac wamma (15b) i ewa hia ac zémigic.

¹⁷ Tosara imi acqeçe wamma ic diwi qiwiliña wamma kecgcic. Kecma késpedesigina niñac zérabéra mihicñigic.

¹⁸ Ieneñ imi nene yaka moczoñ héñacya mema kecma humucac sañgulañiguc hosucgégic.

¹⁹ Nalé imuaru ieneñ yéwérigina niñac Yawe qachéhéli wammigic. Wañu inéñ helanzi énécmiyec yéwéri imuacnec añgégina tiénécmiyec.

²⁰ Inéñ ackuazécya mélima humucac déc igucnec metecgé énécmiyec.

²¹ Yaweac goi héihéiya imuac ewa hia ac zémigic. Haka welic welicgia ic onac wañec imuac ewa hia ac zémigic.

²² Ewa hiawac mulu haimima zézé ségiségiac legic héima wawañ meme Yawenéñ wañec imi ic embac mo-mac yanda énézégic.

²³ Tosara zéiciguc kemma kondun yandaiguc nénnagémba ai meanzu imi eneñ

²⁴ Yaweac wawañ meme zéma haka welic welicgia kondun hiñgac hiñgaraiguc héñgic.

²⁵ Yawenéñ zéyu luhuc selianéñ yacma kondun temboña meyarec.

²⁶ Yaru ieneñ ou kurumeniguc emmaguc duña emu dumuc sir-aiguc hiñgacgic. Wañu haka iminéñ tericgé énécmiyu ewa qerigina imi pépélima mayec.

²⁷ Wañu ieneñ tendiñ tendiñ kemma qekeñ qeña wamma duña waiñ dokunéñ wañ énécmiyu wañanzu ésécnec sicsaoc qasiken qasiha wañgic niñtegic qintegicgina aulanégyec.

²⁸ Wañu ieneñ niñ yéwérima Yawe qachéhéligic yéwéri helanzi énécmimia imuacnec metecgé énécmiyec.

²⁹ Wañu luhuc selia imi ézéyu néñ qema qahac wañu kondun temboña ézéyu néñ qeyec.

³⁰ Néñ qeyu ieneñ bénzén kekec imuac ségiségi wañgic Yawenéñ zéic ala imuaru me imuaru kembin zé niñkumuma kecgcic imuaru onagicma keñanzac.

³¹ Yaweac goi héihéi zéma haka welicwelicgia ic onac wañec imuac ewa hia ac zémigic.

³² Ic embac azoazoroiguc i mepési mima galen ionac azoazoroiguc legic héimigic.

³³ Yawenéñ doku téfara melemma baec kérékérasia mihicñianzac. Wañu doku hogocya melemma baec témbaña mihicñianzac.

³⁴ Tacyachéra ionac biria niñac baec halécya melemma baec kérékérasia mihicñianzac.

³⁵ Wañu baec kérékérasia melemma doku zékén mihicñima baec témbaña melemma doku hogocya mihicñianzac.

³⁶ Wañu maqeqeya imi imuaru onoporu tacyacwac taungina meanzu.

³⁷ Wañu aiiguc iwawai gocmia qe-sama waiñ ai galeñgéma héla mi-hicñianzu.

³⁸ Wañu mérian mihicñi énécmiyu zañgégina saima sasala wañanzu. Wañu ama yañhécgina zañgégina imi ménda maanzac.

³⁹ Wañu duña muñguc yéwéri helanzi énécmimia zéma zérabéra zéma yañhafinéñ wañ énécmiyu zañgégina maanzac.

⁴⁰ Yawenéñ galeñ ionac qacg-naiguc gamu qolacgé énécmima baec kérékérasia héna qahac imuhucgeñ onoporu rouc wañanzu.

⁴¹ Wañu néwéc maqeqeya imi météqététañ igucnec meyac énécmima sac taséhéra rama tuñ ésécnec mesai énécmianzac.

⁴² Ic dindiña imi haka imi hémma zézé ségiségi wañanzu, néñ ic biria momac yanda eneñ eñañ kuagina wézéc qema ac qahac kecgic.

⁴³ Eñañ niñac niñgic niñtegic qñtegic ginaguc wanzuiguc Yaweac haka imuhucyawac héñsosomalima iwac goi héihéi imi niñtegicgic.

108

Méra mimac niñac Anutu ewa hia ac zéma zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Anutu, ewa qerina imi keñqe haqeya qahac, qeri uñana moczoñnec legic héima mepési gémmañ.

² Gita kulele zéma wañgoñna, ini yacgic. Ni gĩañgĩaña imi mindiwa yacmac.

³ Yawe ni ic embac momac yanda ionac sugginaiguc ewa hia ac gézéma baera baera ionac sugginaiguc gi mepési gémmañ.

⁴ Guac goi héihéiga ou kurumeniguc kuneñ yanda wanzac. Wañu guac haka héla iminéñ ou hosusu igucgeñ sécgéma hezac.

⁵ Anutu, ou kurumeniguc meyac géngéña wammac. Asac mararaña imi baec séc ic embac ionac qacg-naiguc meyac yara wammac.

⁶ Méra héiganéñ añañna tima zéwelecna niñna. Goi héihéi wañ énécmianzañ ionac muru añaññ titi hicñimac.

⁷ Anutunéñ ocmuñ téreyaiguc zézac. Ni técgéma técgéma aria memañ. Sekem méndemma Sukot baec wéñwéñgia imuac qétéya memañ.

⁸ Gileate imi nuac, Manase imi acguc nuac, Eferaim imi nuac oruc-nawac opoc selia. Yuda imi héñgaleñ ainawac qarucya wanzac.

⁹ Moap imi nuac doku naec pakeya wanzac. Edomiguc nuac héna usuna giliwa hemac wañu Filisitia qahaiguc ni hérianñ haimañ.

¹⁰ Mérénéñ nuagicma ama neuñ kiropo seliaguc imuaru keremmac? Mérénéñ Edomac héna nézéyu hémmañ?

¹¹ Anutu gi imi wai nénécmizañ me? Anutu gi imi némac niñac téñgij icnina iniguc momacnec ménda keñanzañ?

¹² Méra nénécmima hazéchécna unuwiñ. Baec icnéñ méra nénécmigic gorosoña wañanzac.

¹³ Nini Anutuaru héima namma bac yandi yandi qahac kembiñ. Inéñ hazéchécna tidacgé énécmimac.

109

Zésolañanima hazéchéra bakia zéraguc meénécmimac niñac zéwelerec.

¹ (Legic galeñawac; Dawidiac legic zéra.) Nuac mepé qepésiac Anutu, acga ménda qaiyu.

² Ieneñ imi kua biria zéma kua ikora añañéma ni zébiri néñzu. Eze-lañgina ikoranéñ ac wañnéñanzu.

³ Wañu mézétiti ac wamma helanzi némma hénia qahaciguc zébiri qébiri wannéñzu.

⁴ Ni imi ala wañ énécmianzua néñ ieneñ imi néwéc hazéc wannéñzu imuac ni zéwelec sac wañanzua.

⁵ Ieneñ haka birianéñ hakana hi-awac bakia meñeñ néñzu. Wañu nuac ala siñnawac bakiawac mézétiti wañ néñzu.

⁶ Ienen yomuhuc zégic; Kaiziliwen icac mériaiguc opocna helanzi imac. Hazécya mihicji mina méra héiyaiguc namma aciguc opocmac.

⁷ Aciguc emmac nalé imuaru waina kápésicyaguc zémimia wammac. Waina zéwelecya acguc melemma kápésicya wammac.

⁸ Kekecyawac yawuŋ imi meducŋima ai buŋaya imi wagicma ic tosara énécmína.

⁹ Waiénécmína nambérac héra ienen gupaŋ merac wandacmu. Iniŋa imi malé wammac.

¹⁰ Nambérac héra enen lelecgéma yaka niŋac zéqesi énécmíma kecmu. Amagina kisiya waŋu waima météqététaŋ wamma kecmu.

¹¹ Soukiwa kosia meme icnéŋ iwawaiya moczoŋ wagicmu. Iwawai inéŋ kuc qema mihicŋiyec imi ic tosanéŋ medacmu.

¹² Ic méŋnéŋ méŋ iwac ewa hiawac susucnec ménda wammimac. Gupaŋ merachéra ionac méŋnéŋ méŋ ewa biric ménda waŋ énécmimac.

¹³ Qelihéra humuqai wandacmu. Kecma qacgina imi moczoŋ eluŋ unudacmac.

¹⁴ Yawe imi yandahéra ionac kápésic imi nimmanec kecmac. Neŋgocŋinawac kápésic imi ménda auna.

¹⁵ Kápésicgina imi nalé séc Yaweac wésiaiguc waina hemac. Qac buŋaya imi auna baeciguc qahac wammac.

¹⁶ Imi mia inéŋ goi héihéi waŋénéc mimiawac haka imuac niŋ éréhéc ménda wamma maqeqeya zéma mété qététaŋa zéma ewa biric mihicŋima kecanzu imi ununesi wamma unuhumumaŋ zé waŋec imuac mia imuhuc zéziŋ.

¹⁷ Inéŋ siŋa nimma saec ac énézéyec. Waŋu iminéŋ eŋeya muru liliŋgéyec. Mériaŋ ac zémaŋ zé mézétiti waŋec imuac mériaŋnéŋ héŋacya mema lakec keŋec.

¹⁸ Inéŋ séwi usu héianzac éséc saec ac waŋ énécmiyec. Waŋu saecnéŋ doku ésécnec qeriaiguc hiŋgaru

haléc ésécnec sira mézécgéma késayec.

¹⁹ Wammína saecnéŋ séwi usu zéma rikunja ésécnec nalé séc héi ziki waŋu hemimac.

²⁰ Qeri uŋana hazéc wammíma zébiri qébiri imuhuc wammianzu ionac imi Yawenéŋ bakia imuhucyanec meleŋ énécmimac niŋac wanzua.

²¹ Yawe qacga niŋac wamma goina hiabianec héina. Guac goi héihéiga hiabia imuac niŋac wamma metecgé néna.

²² Ni imi maqeqeya météqététaŋ wamma kecba ewa qerinanéŋ birizac imuac mia.

²³ Kekecna imi mariyawac amia ésécnec melemma mazac. Waŋu gaoc dac imuhucya luhucnéŋ mihilaŋgéyu kenzu ésécnec efefianec kenzac.

²⁴ Nene sigi kecba simiŋna kuha qahac séwina mazac.

²⁵ Ni imi ionac zébiri qébiriac buŋa wanzua. Ienen ni némma oruc gilianzu.

²⁶ Yawe Anutuna, méra néŋna goi héihéigawac niŋac ni metecgé néna.

²⁷ Imuhuc wanna ienen haka iminéŋ guac méraga wanzac imi héŋteŋicmu. Yawe geŋ imuhuc waŋ nénnec imi niŋteŋicmu.

²⁸ Ienen saecnec sac zénémmu, néŋ geŋ mia mériaŋ mihicji némbésémaŋ. Ienen hazéc waŋ némma yacmu imuaru gamugina mihicjimu, néŋ guac wleŋ qeqega imi ségiségi wammaŋ.

²⁹ Waŋénécmina hazéchécna ienen zébiri qébiri séwi usu ésécnec héima kecmu. Gamugina imi saŋgeŋa maleku ésécnec he énécmimac.

³⁰ Ni kuananéŋ Yawe ewa hia kunen yanda zémima ic embac tuŋaguc ionac sugcinaiguc legic héimimaŋ.

³¹ Inéŋ maqeqe icyawac méra héiyaiguc nammac. Namma iwac qeri uŋayawac kápésiraguc zéwiŋ zé wanzu ionac méragina igucnec aŋgéŋa timac.

110

Anutuac hofac oo ic hélanéh, ic kewu wañ énécmimac.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawenéh Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec; Gi mérana héiyaiguc tacnanec ni hazéchécga hénagaiguc hena titigawac buña onopocmañ.

² Yawe geñ Zion igucnec ic kewu qarucga kuhaguc imi méranna kemmac. Miñ Kewu gi hazéchécga sugcnaiguc inicgaleñ wambésémañ.

³ Héngaleñ kucgawac naléiguc henaorin hécga séwi usu météré mimiaguc ségiségi wamma welen gema kecgic. Gian gianañawac héri igucnec sac qelihécga sénjérec ésécnec hicñima guac muru hamu.

⁴ Yawenéh zéselima ménzézé ménzéya ménda wañanzac. Inéh mia yomuhuc zéyec; Gi Melikisedekac[☆] areñ méndacma hofac oo ic hémbénaña wambésémañ.

⁵ Miñ Kewuna guac méra héigaiguc keczac inéh qeri geric nimmac nalé imuaru ic kewu momac yanda unuyu wizi kukuginaguc wandacmu.

⁶ Baera baeraiguc zégési énécmiyu qamocnéñ ionacmuru sécgéma hemac. Orucgina qéséma unudacmac.

⁷ Unudacmaguc hena giñgñaiguc doku téfara nema usuña meqelima oruha meyacmac.

111

Anutuac ai welic welicgiawac mepésimiyec.

¹ Haleluya, ni ic solañ dindiña ionac azoazoroiguc zéma henaorin ionac azoazoroiguc ewa qerina moczoñnec Yawe ewa hia ac ézémañ.

² Yaweac wawañ meme imi kunen yanda, imuac ségiségi wañanzu imi enen moczoñ hénia imuac niñaren géanzu.

³ Wawañ memeya imi eeya eñeña, héngaleñ kuc buñayaguc. Wañu solañ dindiñanéh hémbénaña heanzac.

⁴ Haka welic welicgia imi ic embac wañ énécmiyu niñqelimanec keczu. Yawe imi ewa hia wañ nénécmima goi héihéi wañ nénécmianzac.

⁵ Yawe imi eeya héimianzu ionac nene yaka gumu énécmima sisipac acya hémbénaña nimmanec kecmac.

⁶ Inéh baera baera imi ic embachéra énécmima wawañ memeyawac kuha énézéyu héngic.

⁷ Mériawac wawañ meme imi hélé zéma gésigési aiya imi solaña. Hena acya imi niñkinzénaguc.

⁸ Imi mia hémbénañawac buña gemimia, wañu ewa hélé zéma solañ dindiñanec wamma memeya.

⁹ Yawenéh ic embachéra boñhérec meénécmima sisipac ac hémbénañawac buña kumu énécmiyec. Imuac niñac qara imi téréya zéma welic welicgiaguc.

¹⁰ Yaweac bac yandi yandi wawaña imi niñtegit qinçtegitac hénihénia wanzac. Hena acya niñtoho wañanzu imi enen moczoñ niñtegit qinçtegitac ginaguc. Yawe mepé qepésiac haka imi ionac muru hémbénaña heanzac.

112

Ic solañ dindiñawac muru ségiségi hemimac.

¹ Haleluya, Yawe eeya héimima hena acyawac ségiségi kunen yanda wañanzac inéh zézé ségiségiyaguc.

² Qelihéra ienen baeciguc kucginaguc kecmu. Ic solañ dindiña ionac qelihécgina ienen zézé ségiségi ginaguc.

³ Amayaiguc mériañ hemimac. Hakaya solañ dindiñanéh hémbénaña hemimac.

⁴ Ic solañ dindiña ionac imi tunumañ qeriaiguc asac mararañnéñ éréanzac. Asacmararañ iminéh ewa hia zéma ewa biric zéma haka solañ dindiña wañ énécmianzac.

⁵ Ewa hia wañ énécmima iwawaiyanéh ic tosara méra énécmianzac imi hiaruanzac. Inéh

[☆] 110:4: Hén 14:18, Heb 7:3

ai memañ zé héna ac séciguc dindiñanec meanzac.

⁶ Inéñ qeken qehaya qahac. Ic solaña imi hémbénaña niñqeli mimia wammac.

⁷ Inéñ gezac qézéñ ac biriawac bac yandi yandi ménda wañanzac. Ewa qeria imi Yaweac héima nañu waizalaña qahac.

⁸ Ewa qerianéñ seligima heyu zénéñ hirihiri ménda wammanec keru Hazéchéra bakia megic inicmac.

⁹ Inéñ iwawaiya méndémma maqeqeya ionac énécmiyec. Haka solaña imi hémbénaña heyu iliha imi zézé bipiyaguc meyac mimia wammac.

¹⁰ Kaiziliweñ ic imi haka imi hémma aric aric kima pépélisma qahac wammac. Kaiziliweñ ic ionac ewa siñgina imi gorosona wandacmac.

113

Anutunéñ météqététañ wamma kecanzu i méra énécmianzac.

¹ Haleluya, Yaweac welen qe-qehéra, Yaweac qara mepésigic!

² Degucmuacnec hémbénaña Yaweac qara mepésigic.

³ Baec wañgoña Is igucnec Wes ac séc Yaweac qara mepési mimia wammac.

⁴ Yawe imi baera baera moczon yanda imuac qacginaiguc eñeña keczac. Edamuya imi eñeña ou kurumeniguc hezac.

⁵ Mérénéñ Yawe Anutunina éséc? Inéñ ou eñeña keczac.

⁶ Wañu eñeyaoc memaamuma kiwa hiyu mayu baec kurumen héñanzac.

⁷ Hémma maqeqeya seitotoñ igucnec meyac énécmima météqététañ ic muñguc senduruñ igucnec meyac énécmianzac.

⁸ Wañu onoporu ic kiwa, ic embac ionac galeñhécgina iniguc momacnec nañanzu.

* **114:1:** Israel imi Yakoboac qara qelia Anutunéñ zémimia. Ic embac acgina mén zéanzu imi Izipte ic ionac imuhuc zézac. Kembraña 2 iguc Yakoboac qelihéra qacgina qacma Yuda zéma muñguc melemma Israel zézac. Yakobonéñ Yudawac mériañ ac sasala zéma areñ imuacnec ic kewu sasala hicñimac zéyec imi niñqelimu.

⁹ Wañu embac héfiña mehiaru miyu amaiguc bénzén kecma nambérac héra mihicñima neñgoc wañ énécmima ségiségi wamma kecanzu. Haleluya, Yawe mepésigic.

114

Anutuac haka welic welicgia.

¹ Israel, Yakobo zémimia iwac ic embachéra ieneñ Izipte baeciguc acgina mén zéañgic ionac murunec érégic.*

² Nalé imuaru Yuda imi Yaweac ocmuñ téreya wañec. Israel imi iwac ama baera wañec.

³ Konduñ imi hémma néngacma keñec. Wañu Yodan doku acguc héréma andé andé keñec.

⁴ Baec boña imi eneñ rama iwa ésécnec técgéma aria megic. Baec boña komoc komoc imi rama merawa ésécnec imuhuc wañgic.

⁵ Konduñ doku gi némac niñac néngacma keñec? Yodan doku gi némac niñac héréma andé andé keñec?

⁶ Baec boña ini némac niñac rama iwa ésécnec técgéma aria megic? Baec boña komoc komoc ini némac niñac rama merawa ésécnec técgéma aria megic?

⁷ Baec ini imi miñ kewuninawac kiwaiguc, Yakoboac Anutu iwac wésiaiguc zénéñ hirihiri wammu.

⁸ Inéñ baña hilaneñ melemma doku zékéñ mihicñima hoc selia melemma doku hogocya mi-hicñianzac.

115

Anutu imi kuneñ yanda.

¹ Yawe, goi héihéiga zéma hakaga héla imuac niñac guac qacgaiguc edamu yanda hemac. Nonac muru qahac, nonac muru qahac, guac muru hegémmac.

2 Némac niṅac baera baera ic embac ieneṅ Anutugina dimia zéma zédesi waṅ nénécmianzu?

3 Anutunina imi kurumeṅiguc kecma imuac me imuac siṅa hemizac séc waṅanzac.

4 Néṅ ionac* baniara imi siliwa zéma goli mema ic onac méraginaneṅ memeya.

5 Kuaginaguc, néṅ ac zézégina qahac, kicginagucnéṅ kic hihigina qahac.

6 Gezacginaguc, néṅ ac nimmuac séc qahac. Sunḡuruṅ ginaguc, néṅ wéréṅa nimmuac séc qahac.

7 Méraginaguc, néṅ késa nimmuac séc qahac. Hénaginaguc, néṅ keṅha wammuc séc qahac. Waṅu démeṅginaguc, néṅ ewa hétén wammuc séc qahac.

8 Baniara meyacgéanzu imi eneṅ zéma imuaru héima naṅanzu imi eneṅ moczoṅ imuhucyanec.

9 Israel, Yaweac muru héima nammu. Inéṅ méra énécmima saiwa waṅ énécmianzac.

10 Aronac ama momachéra ini, Yaweac muru héima nammu. Inéṅ méra énécmima saiwa waṅ énécmianzac.

11 Yawe eeya héimianzu ini, Yaweac muru héima nammu. Inéṅ méra énécmima saiwa waṅ énécmianzac.

12 Yawenéṅ niṅnéncmima mériaṅ mihicṅi nénécmianzac; Israelac ama imuhucyanec, Aronac ama imuhucyanec.

13 Kuneṅ komora momacnec Yaweac muru héima naṅanzu imi onac mériaṅ mihicṅi énécmimac.

14 Yawenéṅ ini zéma qelihécgina séc mén meemma mesai énécmimac niṅac wanzua.

15 Ini imi baec kurumeṅ zéyu hicṅiyec Yawenéṅ mériaṅ mihicṅi énécmimac niṅ wanzua.

16 Kurumeṅ imi Yaweac buṅa. Waṅu baec imi ic neṅaṅ buṅa qenénécmiyec.

17 Humuc icnéṅ Yawe mepési mimuac séc qahac. Mérénéṅ hiṅgacma néṅ qema hema hia mepési mimac.

18 Nini imi deguc muacnec hémbénaṅa Yawe mepési miwiṅ.

116

Haṅiya hiaruyu ewa hia ac ézéyec.

1 Yawenéṅ ac ewana zéma zéwelecna selia niṅnéṅanzac imuac ni siṅa niṅanzua.

2 Gezac qema niṅnéṅec imuac kekecnawac séc zéwelec wammimaṅ.

3 Humucac hésanéṅ dérécgé néṅu kicsuaṅac zéra béranéṅ nuac muru hayu zérabéra zéma ewa biric mihicṅiyi.

4 Waṅu ni Yaweac qaraiguc yomuhuc zéweleri; Yawe zéwelec génzua qeri uṅana metecgé néna.

5 Yawe imi ewa hia zéma solaṅ dindiṅayaguc. Anutu imi goi héihéiyaguc.

6 Yawe imi ic ewa éréhéc ménda wawaṅa galéṅgé énécmianzac. Ni mematiti waṅ nénéṅawac kecha aṅgéṅa tiyec.

7 Kekec uṅana, liliṅéma hama bénzéṅ kecbésémaṅ. Yawenéṅ goihéihéi waṅgéncac.

8 Inéṅ kekec uṅana imi humuc igucnec zéma kicna imi kic masi igucnec, waṅu hénana imi qonzonton igucnec metecgé néṅec.

9 Kekecninaguc kecanziṅ baec yomuaru ni imi Yaweac wésiaiguc keṅha wammaṅ.

10 Ni yéwéri kuneṅ yanda mihicṅizua imuhuc zéma keru nalé imuaru ninzéṅéma keru.

11 Focdac nimba ménda sécgéyu ic momac yanda imi ikoc ic zéyi.

12 Ewa hiawac buṅa Yawenéṅ néṅec imi némac iwawainéṅ bakia meleṅmimaṅ?

13 Ni kekecna aṅgéṅ tinénéṅawac sokoc mema Yaweac qara qacma

* 115:4: Izipte ic ionac.

14 Yaweac ic embachéra momac yanda ionac wéséginaiguc zézé selinawac tasia imi Yawe melenj mimañ.

15 Météré ic méjnénj humuyu Yawenénj ninju eeyaguc wananzac.

16 Yawe ni hélacnec welenj qeque icga wanzua. Guac welenj qeque embacgawac naña guac welenj qeque ic wanzua. Geñ mia dérécgé nénéña imi hulac nénec.

17 Ni guac muru ewa hiawac mulu haigemma Yawe guac qacga qacmañ.

18 Ni Yaweac ic embachéra momac yanda ionac wéséginaiguc zézé seli acnawac tasia Yawe guac muru melenj gémmañ.

19 O Yerusalem, tacyachéçga ionac sugcinaiguc, Yaweac ocmuñ téryaiguc taséna melenj mimañ, haleluya!

Baec séc tacyachéra, Anutu mepésigic.

117

1 Baera baera icembac ini Yawe mepésimigic. Ic embac momac yanda ini zéhiaru migic.

2 Anutuac goi héihéi imi nonac muru kunenj yanda he nénécmizac. Wanju Yaweac haka héla imi hehe seli nanjselimac, haleluya!

118

Yawe mepé qepési mimiawac legic.

1 Yawe ewa hia ac zémigic. Inénj hiabia wanju goi héihéiya imi hémbénaña heanzac.

2 Israel ini goi héihéianénj hémbénaña zéma zémimu.

3 Aronac ama ini goi héihéianénj hémbénaña zéma zémimu.

4 Yawe eeya héimianzu ini goi héihéianénj hémbénaña zéma zémimu.

5 Ni qenzenj manzenjiguc Yawe qachéhéli miwa Yawenénj acna melenj némma ni baec kondonja yandaiguc hulac néjec.

6 Yawe imi niguc keczac. Ni bac yandi yandi ménda wanzua. Baec ic mérénénj némac wanjnémmac?

7 Yawenénj niguc keczac. Méra néjanzu ionac sugcinaiguc keczac. Imuac hazéc wanj nénzju imi bakia melenj énécmiyu hémmañ.

8 Yaweac muru héima nanañ imi ic onac héima nanañ ogiczac.

9 Néngacma Yaweac muru kenkenja imi galenj ionac ninjkinzénj wawaña imi ogiczac.

10 Baera baera icembac ienenj ni lelecgé nénzju, néj ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ.

11 Ienenj ni lelecgéma wésé andu lelecgé nénzju imuac ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ.

12 Ienenj morombazec ésécnec ni lelecgé nénzju, néj sécmañ imuac geric bélaña ésécnec focdac zedacmu. Ni Yaweac qaraiguc qeric énécmimañ.

13 Néfacgé néngic manumañ zé wanec, néj Yawenénj méra néjec.

14 Yawe imi nuac kucna zéma mepé qepésina. Wanju inénj nuac anjénj titina wanzac.

15 Ic solanawac haliiguc zézé ségiségi, anjénj titiac hériañ hicñjima hezac. Yaweac méra héiyanénj kuc yanda mihicñjima

16 Yaweac méra héiya imi ou meyac mimiawac hezac. Yaweac méra héiyanénj kuc mihicñjini nénzac.

17 Ni ménda humuma kicqeli kecma Yaweac wawañ meme imi zéau énécmimañ.

18 Yawenénj yéwéria humumia mihicñjini némma mindi qindinj néjec, néj humucac buña ménda noporec.

19 Haka solanawac naguya naguya audacgic, ni keremma Yawe ewa hia ac zémimañ.

20 Nagu imi Yaweac sanjulañ, ic solanjanénj imuacnec keremmu.

21 Inénj acna melenj némma nuac anjénj titina wanec. Imuac ni minj kewu mepésimimañ.

22 Mericqe ic ienenj hoc ménj héjara mema gilic kenkenja iminénj ama wanjoñaguc ama imuac hoc oruha wanec.

23 Haka imi Yawenéh wañec. Wañu hénni kicninaiguc haka welic welicgia wanzac.

24 Nalé yomi Yawenéh meyu heyec. Nalé imuaru nini zézé ségiségi wammanec ségiségi wambin.

25 Yawe zéwelec génzin; Anghénina tina. Nini zéwelecgénzin; Mehiaru nénécmína.

26 Yaweac qaraiguc hahaya imi mériañaguc. Nini Yaweac ocmuñ téryaiguc mériañ ac wañgénzin.

27 Yawe imi Anutu, neñañ muru qetagali nénécmiyec. Ic hési haréña mema ségiségiac areñiguc toroqema nañgic, zaki térya ilhaiguc kerembin.*

28 Gi imi Anutuna, ewa hia ac zégemmañ. Gi imi Anutuna, ni meyac gémmañ.

29 Yawe ewa hia ac ézégic! Goi héihéiya imi hémbéñaña heanzac.

119

Héna ac edamuyaguc Anutuac murunec hahaya.

1 Wawañ mema solañanec Yaweac héna ac méndacma wamma meanzu imi eneñ ségiségi ginaguc.

2 Yaweac héna ac niñtohoma ewa qeri moczoñnec Yaweac ewama kecanzu imi eneñ ségiségi ginaguc.

3 Ieneñ haka biria ménda wamma iwac héna acya wamma meanzu.

4 Geñ héna ac zéseli nénécmima imi niñtohodacbin niñac nénézénec.

5 Kekecac hénananéñ imuhucyanec hemac niñac wanzua. Héna acga kehéi hahéi qahac niñtohomañ niñac wanzua.

6 Guac héna acga moczoñ nimma héiqelima kecmañ imi gamunaguc ménda wammañ.

7 Zégésigési aiga solaña niñareñgémañ imuaru ewa qeri solañanec mepési gémmañ.

8 Ni guac zézé seliga wamma medacmañ. Ni moczoñ ménda wainémbésémañ.

9 Sac qeli méñnéñ némacnéñ eneña wawañ memeya lalac lalac galengéma kecmac? Imi mia ackuazécga méndacma kecma imuhuc wamma.

10 Ni ewa qeri moczoñnec guac hochoc ai meanzua. Méra néna guac héna acga ménda waima kemmañ.

11 Ni guac muru késpedes ménda wammañ niñac ackuazécga ewa qerinaiguc haiwa hezac.

12 Yawe, gi imi zéhiaru géngéña wanzac. guac héna ac imi ku néna.

13 Kuagawac zézé seli ac moczoñ kuananéñ zéauanzua.

14 Ni baecac iwawai niñac ségiségi wañanzua éséc nec guac héna acgawac ségiségi wañanzua.

15 Ni héna acga nimba hiñgaru héna acga héñ sosolianzua.

16 Ni guac zézé seli acga moczoñ imuac me imuac ségiségi wamma ackuazécgawac eluñ ménda numac.

17 Welen qe qe icga hiabia wañ néna kecmañ. Imuhuc wañ néna ackuazécga niñtohomañ.

18 Uñanawac kiwa mebéréñgéña héna acgawac hénia welic welicgia imi héñtegicmañ.

19 Baeciguc ic kian wamma keczua, héna acga imi ménda musañgé néna.

20 Héna acgawac nalé séc niñkumuma kecha kecec uñananéñ kuha qahac wanzac.

21 Séwi eneñ ic saecginaguc héna ac waima keñanzu imuhucya ac geriwaguc wañ énécmianzañ.

22 Ni guac ackuazéc niñtohoanzua. Imuac zébiri qébirigina zéma mema titigina imi nuac murunec nesina keñu.

23 Galen eneñ acguc tacma zébiri qébiri wannéngic, néñ welen qe qe

* **118:27:** Ac iliha yomi Yesuac asé kiwiya wanzac. Késpedesnina niñac hofac oo ic eneñ méragina merawa saciguc tindungéma zaki térya imuac ilhaiguc zuacgic éséc nec Yesunéñ neñañ niñac wamma sacya qocgéma késpedesnina zuac nénécmiyec.

icga ni imi h́ena acga nimma h́eiqueliyi.

²⁴ Guac h́engalen h́ena ac imi śegiśegina źema źeqindiŋi icna wanzac.

²⁵ Qeri uŋananéŋ gizonŋiguc h́eima hezac, ackuazécga méndacma ni meqeli némbésémaŋ.

²⁶ Wawaŋ memena gézéwa acna melenéŋ ńennec. Imuac guac h́ena ac imi ku ńenna.

²⁷ Méra ńenna źézé seli acgawac h́ena niŋtegicmaŋ. Imuhuc waŋ ńenna guac haka welic welicgia imi nimma h́eiquelimaŋ.

²⁸ Kekec uŋana imi helanzi mimia waŋu pépélima mazac. Ackuazécga méndacma ni meyac ńenna.

²⁹ Haka ikora, wawaŋ memena ikora metecgéna keŋu. H́ena acga imi ewa hiawac b́enzéŋnec ku ńenna.

³⁰ Ni h́ena h́ela méndacma h́ena acga wésénaiguc haianzua.

³¹ Ni guac h́engalen h́ena ac imuaru q́eqéhéréŋ kecanzua. Yawe ménda wainénna gamunaguc wambi niŋac.

³² Ewa qerina meyandina hilaneŋ yanda waŋu źézépaŋ acgawac h́enaiguc usuŋnec kemmaŋ.

³³ Yawe guac źézé seli acgawac h́ena imi ni ku ńenna niŋtohomanec kemma kecma humumaŋ.

³⁴ Méra ńenna niŋtegicma h́ena acga niŋtohoma ewa qerina móczonŋnec wamma memaŋ.

³⁵ H́ena acga hezac imuac h́ena nézéna h́emma tima kemmaŋ. Ni imuac śegiśégi waŋanzua imuac mia imuhuc źezua.

³⁶ Ewa qerina melenéŋa h́embaoc qahac, néŋ h́ena acgawac niŋkumu wammaŋ.

³⁷ Kicna melenéŋ ńenna iwawai gorosonawac kic h́ihi ménda wammaŋ. Kekecna imi ackuazécga méndacma galenagé ńenna.

³⁸ Eega h́eianzu ionac guac sisipac acga źéselinec imi welenéŋ qeŋe icga nuac muru meselina.

³⁹ Guac h́ena acga imi hiabia imuac niŋac ionac mema titigina źénéŋ

hirihiri mihicŋi ńénéŋa imi nesina keŋu.

⁴⁰ Pakenéŋ acgawac niŋkumuma kecanzua. Solanéŋ dindinaganéŋ ni h́eiqueli néŋna.

⁴¹ Ackuazécgawac śeciguc goi h́eh́eiga imi źema anŋéŋ titiga imi hainémbésémaŋ.

⁴² Imuhuc waŋ ńenna źébiri q́ébiri waŋ ńeŋanzu ionac ac bakia mihicŋima énézémaŋ. Ni ackuazécga imuaru h́eima naŋanzua imuac mia imuhuc źezua.

⁴³ Ni h́ena acgawac niŋkumuma kecanzua, imuac mia naŋgé ńenna ac h́elanéŋ kuana igucnec komodia méŋ ménda waima kemmac.

⁴⁴ Ni h́ena acga nalé śec h́embénaŋa niŋtoho wammaŋ.

⁴⁵ Ni h́ena acgawac źewekecanzua imuac solananima keŋha wammaŋ.

⁴⁶ Waŋu ic kewu momac yanda ionac wéséginaiguc guac h́ena ac źémaŋ nalé imuaru gamunaguc ménda wammaŋ.

⁴⁷ Ni guac źézé seli acgawac niŋsiŋsiŋ waŋanzua imuac niŋac imuaru śegiśégi mihicŋianzua.

⁴⁸ Źézé seli acga h́enia h́enia niŋsiŋsiŋ waŋanzua. Imuac mérana meyacma mepési ǵenzua. Ni h́ena ac imi nimma h́eiquelianzua.

⁴⁹ Ackuazéc welenéŋ qeŋe icgawac źénec imuac niŋqeliwésémaŋ. Geŋ ac imi źema ewa qerinaiguc niŋkumu kumuna mihicŋi ńennec.

⁵⁰ Iminéŋ yéwéri qeriaiguc ewana mehiaruanzac. Ackuazécganéŋ kekec wésé polanaguc mihicŋi ńenzac.

⁵¹ Tétéc qeŋe ic eneŋ gelec malec qahac źedesi néŋgic, néŋ ni guac h́ena ac imi ménda waiyi.

⁵² Yawe ni h́ena ac wahala imi niŋqelima ni nenaoc mehiaru amuyi.

⁵³ Ic biria h́ena acga andé qegic ionac niŋac qeri geric kunéŋ yandanéŋ népésizac.

⁵⁴ Ama méŋu ic kian wamma tacba h́ena acganéŋ legic źera h́enia h́enia waŋu h́eianzua.

55 Yawe, ni sinjyaiguc qacga niŋqelizua. Héna acga imi niŋtoho wamma kecmaŋ.

56 Héna acga niŋtohowa kekec iminéŋ nuac mériaŋna wanzac.

57 Yawe, gi imi nuac buŋana ni ackuazécga imi niŋtohomaŋ.

58 Ni ewa qerina moczoŋnec kic tanecgawac zéwelecza. Ackuazécga zéneccéc ewa hia niŋnéna.

59 Ni wawaŋ memena niŋgésima hénana melemma héna acgaiguc hazua.

60 Nalé ménda mehorugima héna acga focdac niŋtohomaŋ.

61 Kaiziliweŋ ic ionac hésanéŋ ni qaté néŋec, néŋ ni héna acgawac eluŋ ménda nuyec.

62 Guac héna ac solana niŋac sinjyaiguc yacma ewa hia ac gézémaŋ.

63 Ni imi bac yandi yandi waŋgemma guac héna acga niŋtohoanzu ionac alagina wanzua.

64 Yawe, goi héihéiganéŋ baeciguc sécgéma hezac. Héna acganéŋ ni ku néna.

65 Yawe, ackuazécga zéneccéc welen qeŋe icga ni hiabia waŋ néna.

66 Ni héna acga niŋzénégzua. Niŋteŋic qinteŋic zéma niŋiŋ ku néna.

67 Zérabéra qahac keri imuaru imi ni sicsaoc wamma keri, néŋ deguc imi ackuazécga tohoma wamma meanzua.

68 Gi imi hiabia imuac wawaŋ meme hiabia waŋanzaŋ. Héna acga nézéma ku néna.

69 Tétéc qeŋe ic eneŋ ikoc mihiçjima mebiri némbiŋ zé waŋanza, néŋ ni imi ewa qeri moczoŋnec héna acga niŋtoho waŋanza.

70 Ionac ewa qerigina imi haléc dépaŋ yanda ésécnecc,* néŋ ni imi héna acgawac ségiségi waŋanza.

71 Zérabéra imuac nimba méra nénéŋa wanzac. Iminéŋ waŋnéŋu ni héna acga niŋareŋgéyi

72 Kuagawac héna acnéŋ siliwa goli sasala ogiczac.

73 Méraganéŋ ni mihiçjima kumu nénecc. Imuac méra néna niŋteŋicma héna acga niŋareŋgémaŋ.

74 Ac kua zécgawac niŋac niŋkumuma kecha eega héigéŋanza imi eneŋ ni némma ségiségi waŋanza.

75 Yawe, ni zégésigésiga imi solana wanzac imi zéma hakaga héla imuaru héima namma yéwéri mihiçji nénecc imi niŋzua.

76 Zéwelec génzua, welen qeŋe icga sisipac ac waŋ néneccéc méndacma waŋ néna goi héihéiganéŋ ewana mehiarumac.

77 Guac ewa biric wawaŋawac hakanéŋ wannemma humuc igucnec meŋeli néna. Héna acga imi nuac zézé ségiségina wanzac imuac mia imuhuc zézua.

78 Tétéc qeŋe ic eneŋ héniana qahaciguc yéwéri mihiçji nénzua. Gamugina mihiçji énéccmina. Ni imi héna acga zénimma kecmaŋ.

79 Eega héigéŋanza imi waŋ énéccmina nuac liliŋgéma hamu. Imuhuc wanna ieneŋ héipuc acga imi niŋasarimu.

80 Ewa qerina mehiaruna héna acgawac séccépésicna qahac waŋu gamunaguc ménda wammaŋ.

81 Kekec uŋananéŋ aŋgéŋ titigawac nalé herec niŋkumu wamma kecma qiritic qezac, néŋ ni héna acgawac niŋkumu wammaŋnecc kecmaŋ.

82 Kicna imi sisipac ac imuac hélawac mambéc kecma kucmama wanzac. Qesigénzua, gi némac naléiguc ewa qerina mehiaru némbésémaŋ?

83 Tanecna imi kiruŋ yaŋ séwélanéŋ memeya imi hofac qeriguc zapi qeyec ésécnecc wanzac, néŋ guac héna acga imi eluŋ ménda nuanzac.

84 Welen qeŋe icgawac naléya imi dahec hezac? Nunesu waŋnéŋanza

* 119:70: Anutuac ackuazéc técy ménda niŋanza ionac zézéya.

imi némac naléiguc ac geriwiguc waŋ énécmiwésémaŋ?

⁸⁵ Tétéc qeŋe ic hénac acga ménda tohoanzu. Imi eneŋ mebirí némbiŋ zé baec séséŋ ésézu.

⁸⁶ Ieneŋ héniana qahaciguc ni nunesi waŋ nénzu, Méra némbésémaŋ. Guac hénac ac imi moczoŋ hélacnec!

⁸⁷ Ieneŋ imi baec igucnec metecgé némbiŋ zé humumia nugic, néŋ ni guac hénac acga ménda waiyi.

⁸⁸ Goi héihéiga niŋac wamma meqeli nénnac. Imuhuc waŋ nénnac kuagawac héipuc ac imi niŋtoho wammaŋ.

⁸⁹ Yawe, guac ackuazécga kurumenguc hémbénaŋa seligima hezac.

⁹⁰ hakaga héla iminéŋ hicŋisaiya hicŋisaiya hema emma kecmac. Baec imi geŋ hainecac nalé séc seligima heanzac.

⁹¹ Iwawai imi moczoŋ méra bacgaiguc hezac imuac mia baec kurumeneŋéŋ kuaga tohoma heyecac hezac.

⁹² Hénac acganéŋ ségiségi ménda mihicŋi némbacnec qenzeŋ manzeŋ qeriaiguc bec humuwinec.

⁹³ Gi hénac acnéŋ kekecna galeŋgéna kecanzua imuac ni hénac acgawac hémbénaŋa eluŋ ménda numac.

⁹⁴ Ni imi guac buŋa. Imuac mehiaru nénnac. Ni hénac acgawac hochoc wamma kecanzua.

⁹⁵ Kaiziliweŋ ic ieneŋ nuhumuwiŋ zé néŋsosolima kecanzu, néŋ ni guac hénac ac nimma kecmaŋ.

⁹⁶ Neŋ hémba iwawai solaŋa zézéya imi moczoŋ qétégina olombiŋac séc, néŋ hénac acga imi hilaneŋ yanda qétéya olombiŋac séc qahac.

⁹⁷ Yei ni hénac acga kuneŋ yanda niŋsiŋsiŋ waŋanzua. Ni kaiwe herec imuac nimma héiqelianzua.

⁹⁸ Hénac acganéŋ nalé séc niguc hema méra néŋu hazéchéna onogicma niŋteŋic qinŋteŋicna kuneŋ yanda wanzac.

⁹⁹ Ni hénac acga nimma héiqeliwa kiwi ichéna moczoŋ onogicma niŋteŋic qinŋteŋicna kuneŋ yanda henénzac.

¹⁰⁰ Hénac acga niŋtohowa ic yanda moczoŋ onogicma niŋteŋic qinŋteŋicna kuneŋ yanda henénzac.

¹⁰¹ Ni ackuazécga niŋtoho wammaŋ zé hénana neŋ héima hénac biria hénac hénac ménda kereŋi.

¹⁰² Geŋ hénac ac ku nénnec imuac niŋac ni hénac ac ménda waianzua.

¹⁰³ Ackuazécga imi yei siŋa kuneŋ yanda, kuanaiguc morombazecac dokuya ogiczac.

¹⁰⁴ Hénac acgawac niŋac niŋteŋic qinŋteŋicnaguc wanzua. Imuac haka ikora hénac hénac imuac mézéna tianzac.

¹⁰⁵ Ackuazécganéŋ hénanawac kifa wamma baec hénawac asaŋa wanzac.

¹⁰⁶ Hénac acga solaŋa imi niŋtohomaŋ zé zéselima acna selianec zikizua.

¹⁰⁷ Qenzeŋ manzeŋna imi gelec malec qahac imuac ackuazécgawac séc galeŋgé nénnac kekecnaguc kecmaŋ.

¹⁰⁸ Yawe, zéwelec génzua. Mepé qepésiŋac legic kuana igucnec imi aŋgétima hénac acganéŋ ni ku nénnac.

¹⁰⁹ Kekecna imi nalé séc humucac déciŋic hezac, néŋ guac hénac ac imi eluŋ ménda nuanzac.

¹¹⁰ Kaiziliweŋ ic ieneŋ mebirí némbiŋ zé bétac haigic hezac, néŋ ni hénac acga ménda waizua.

¹¹¹ Hénac acga imi hémbénaŋa mératécnawac buŋa opoŋba hezac. Iminéŋ ewa qerinawac zézé ségiségi waŋanzac.

¹¹² Ni hénac acga teteŋgia qahac niŋtohomaŋ zé ewa qerinanéŋ doŋgéma kecanzua.

¹¹³ Ni ewa éréhéc waŋanzu ionac mézé titi wamma hénac acga imuac siŋa niŋanzua.

¹¹⁴ Gi imi nuac saŋgi saŋgina, nuac saiwa, ni ackuazécgawac niŋkumu wamma kecanzua.

115 Biria meme ini wainemma kenjic. Ni imi Anutunawac héna ac niŋtoho wammaŋ.

116 Ackuazécgawac séc ni népésima meqeli néna kecmaŋ. Galenǵé néna niŋkumunanén gamuyaguc ménda wammac.

117 Népésima anǵeŋna tina héna acgawac nalé séc kic hihi wamma kecmaŋ.

118 Héna acga waima kenzu imi gi elicǵé énécmianzaŋ. Imi mia hakagina ikora imi gorosona waŋanza ac imuac mia imuhuc waŋ énécmianzaŋ.

119 Gi imi baeciguc ic biria imi nenesic éséc nec gilina kenanza ac. Imuac ni héna acga siŋa niŋanza.

120 Séwinanén guac bac yandi yandi wamba hirizac. Ni zégési gésigawac bac yandi yandi waŋanza.

121 Ni haka solana wamma héna acac séc wamma kecanza. Helanzi néanza ionac méraginaiguc ménda nopocna.

122 Meseli néna mériaŋnaguc kecha, tétéc qe qe ic eneŋ ni hia ménda helanzi némmu.

123 Guac anǵeŋ titi zéma guac ackuazéc solana wac kic hihi wamma kecha kicananén birizac.

124 Goi héhéiga méndacma welen qe qega ni hia waŋ némma héna acga ku néna.

125 Ni imi guac welen qe qe icga. Niŋtegic qin tegic mihicji néna héna acga niŋasarimaŋ.

126 Ic embac eneŋ héna acga qegic madaczac. Deguc imi guac ai memegawac nalé wanza.

127 Imuac ni imi héna acga goli, goli solana ogicma eeya héianza.

128 Imuac ni wawaŋ memenawac séc héna acac nimba dindina waŋu haka ikora moczona imuac nimba mézétityaguc waŋanza.

129 Héna acga imi welic welicgia imuac kekec uŋananén niŋtoho waŋanza.

130 Ic diwi qiwiliŋanén ackuazéc auma oloŋu qetagalimiyu niŋtegic qin tegicyaguc waŋanza.

131 Kazunén doku niŋac ezelaŋa tacǵeyu kuaya anǵéma wésésé kucnec héianza ac éséc nec ni héna acgawac niŋkumuma imuhuc waŋanza.

132 Qacga eeya héianza ionac haka waŋ énécmianzaŋ éséc nec nuac liliŋéma ewa biric waŋ néna.

133 Hénana ackuazécgaiguc meseligima kápésic méra bacyaiguc ménda nopocna.

134 Ic embac helanzi nénécmianza ionac murunec ni metecǵé néna, ni héna acga hia niŋtoho wammaŋ.

135 Kic tanecga asahagucnéŋ ni némma héna acganén ni ku néna.

136 Ic embac eneŋ héna acga ménda niŋtohoanza imuac kic masinanén doku téfara éséc nec maanza.

137 Yawe, gi imi solana, guac zégésigésiga imi hélanc.

138 Héna acga zéselinec imi solana zéma héla téŋeŋ.

139 Hazéc hécnanén ackuazécga eluŋ unuyu ni guac ackuazécgawac niŋkewu wamba geric bélaŋ éséc nec nozac.

140 Ackuazécga imi solana imuac guac welen qe qe icganén imuac niŋsiŋsiŋ waŋanza.

141 Ni ic mamaya kecha mema titi waŋ nénu. Néŋ héna acga imuac eluŋ ménda nuanza.

142 Dindina imi dindina hehe selia, waŋu héna acga imi héla.

143 Nunesi zéma niŋyéwécnanén népésizac, néŋ kilen zézé seli acganén ségiségi mihicji néanza.

144 Guac zéauaganén hehe seli solana nec hema kecma. Niŋtegic tegic mihicji néna kekecnaguc kecmaŋ.

145 Ni qeri howiacnec guru héhélizua, O Miŋ Kewu niŋnéna ni héna acga imi niŋtohomaŋ.

146 Ni Miŋ Kewu gi guru héhélizua ni metecǵé néna zéauau acga imi wamma mema kecmaŋ.

147 Ni ama ménda gianjyunec yacma guruanzua, guruma acgawac mambéc kecanzua.

148 Guac ackuazécga imi hingac hingarawac nimmanj zé sinj ménda horugiyunec kic qeli yacanzua.

149 Goi héihéigawac wamma ewa héténja niñna. O Miñ Kewu zéqindiñigawac séciguc kekecna héngalenj wanna.

150 Haka biria méndacma wananzu imi enej hosucnu nesinénzu. Ienenj imi hénja acga andé qema kecanzu.

151 Miñ Kewu gi mia hosucgé némma keczanj. Wanju hénja acga imi moczonj hélacnec.

152 Zéauau acga imi becarunec niñarenjéyi. Guac ac imi hehe seli hemac niñ hainec.

153 Zéra waizalanja hémma metecgé néñna, ni hénja acgawac ménda eluj nuanzac.

154 Nuac héipuc ac énézéma boñhéré menémbésémanj wanju zézé seli acgawac séciguc kekec qelia hainémbésémanj.

155 Kaiziliwenj ic ienenj ac seligawac hochoc ai ménda meanzu. Imuac niñac ionac imi anjénj titiganénj ménda hosucgé énécmianzac.

156 O Miñ Kewu, gi qeri bénzénja yéwéria imuac zémindi mindiñigawac séciguc kekecna meqeli néñna.

157 Sasalanénj nunesi wamma hazéc wanñéñanzu. Wanju ni mia zéauau acga ménda waianzua.

158 Ni acqeçe ic inicba Ienenj hénja acga ménda tohoanzu imuac niñac lommanj zé wanzua.

159 Ni hénja acga dimuhuc niñsinjñ wammianzua imi kicga hina mayu hénna. Yawe, goi héihéiga séciguc kekecna meqeli néñna.

160 Acga moczonj héla wanzac. Wanju zégésigésiga dindiña moczonj hehe seli hema emma kecmac.

161 Galenj enenja ienenj téjésima nunesi wanzu. Néñ qerinanénj ackuazécgawac eeya héimianzac.

162 Ni imi hinac yanda onagicma ségiségi wananzu ésécnec ni zézé seli acgawac ségiségi wanzua.

163 Ni ikocwac mézéna tiyu ewa lolonj wanj néñanzac, néñ hénja acgawac sinja imi niñiac niñanzua.

164 Gésigési acga imi dindiña, imuac niñ kaiwe séc hatac 7 mepési géñanzua.

165 Hénja acgawac sinja niñanzu ienenj luae kunenj yanda mi-hicñianzu. Ionac muru imi iwawai qonzontongé énécmimia méñ ménda hezac.

166 Yawe, ni guac anjénj titiac kic hihi wamma guac hénja acga tohoanzua.

167 Kekec uñananénj zéauau acga méndacanzac. Ni imuac sinja kilenj yanda niñanzua.

168 Hénana imi moczonj kicgaiguc hedaczac, imuac ni guac hénja acga zéma zéauau acga tohoanzua.

169 O Yawe qac héhélinanénj wéségaiguc érémac niñac wanzua. Wanju acgawac séciguc niñtegic qinjegic hainénna.

170 Welec welecnanénj wéségaiguc érémac. Ackuazécgawac séciguc metecgé némbésémanj.

171 Geñ hénja acga ku néñanzanj imuac niñ kua taséna igucnec zézé ségiségi dunduñaguc maanzac.

172 Zézépanj acga imi moczonj solanec. Imuac ezelanñanénj ackuazécgawac zézé ségiségi wammac.

173 Ni hénja acga anjétiyi imuac niñ méraganénj méra némmac.

174 O Yawe, ni anjénj titigawac qerina héñgenj héñgenj wanj néñanzac. Wanju hénja acgawac ewa hia niñanzua.

175 Qeri uñana meqeli néñna zéhiaru gémmac. Hénja acganénj méra némmac.

176 Ni rama soho sohoya ésécnec rouc wamma kecua. Néñ ni hénja acgawac eluj ménda nuanzac imuac welenj qeçe icga ni mihicñi némbésémanj.

120

Anǵéna timac niḡac zéwelerec.

¹ (Ocmuḡ téréyaiguc eḡeḡawac legic.) Ni zérabéra qeriaiguc kecma kewu yomuhuc welecmiwa niḡnéhec;

² O, Miḡ Kewu ic kua taséya ikora zéma ezelaḡa ikora igucnec metecgé némbésémaḡ.

³ Ezelaḡ ikoraguc gi, Anutunéḡ némac waḡgémmac? Némac toroqema waḡgémmac?

⁴ Ic kawaliac tewi merawa zéraguc zéma zunipa ic geric weḡweḡagucnéḡ bakia melen gémmac.

⁵ Ewa biric, Meseke baeciguc kekera nidac imuhucya, ewa biric Kedarawac haliiguc kekera nidac imuhucya.*

⁶ Ni nalé horua luaeac mézégina tianzac ic imuhucya iniguc kecanzua.

⁷ Ni luaeac wamma ac zéwa ienen yaré qewiḡ zé wanzu.

121

Anutuac aḡgéḡ titi iguc nanaḡ selia.

¹ (Ocmuḡ téréyaiguc eḡeḡawac legic.) Ni kicna hiwa baec boḡaiguc enzac. Méra nénéḡa imi dimuarunec hamac?

² Méra nénéḡa imi baec kurumen mihicḡiyec Yawe iwarunec hamac.

³ Inéḡ niḡu hénaga ménda tisurac géwésémaḡ. Galenḡa iminéḡ gau niḡac sicgéturuc ménda wammac.

⁴ Israel héḡgalen wammianzac inéḡ sicgéturuc me gau yanda ménda hemac.

⁵ Yawe imi galenḡa kecanzac. Yawe imi amiaga, héḡgaiguc nanaḡa.

⁶ Imuac kaiweiguc kaiwenéḡ ménda mebiri gémmac. Waḡu siḡiiguc masonéḡ acguc ménda mebiri gémmac.*

* **120:5:** Kiwi oo icyawac hazéchéra ionac areḡḡinawac qara. Méḡ imi Not iguc méḡ imi Saut iguc hezac. (Hén 10:2, 25:13) * **121:6:** Kaiweac geriwa me masoac sanḡeḡa. * **122:1:** Sel hali téréya hénac acac katapa téréya heyec imuac zézéya.

⁷ Yawenéḡ galenḡé gémma zérabéra moczoḡ yanda imuacnec aḡgéḡ tigéḡanzac. Waḡu kecec uḡaga imi galenḡéanzac.

⁸ Yawenéḡ keḡkeḡ hahaga imi deguc muacnec hénima hémbénaḡa galenḡémac.

122

Mepé qepési zéma zéwelec ac Yerusalem niḡac wawaḡa.

¹ (Ocmuḡ téréyaiguc eḡeḡawac legic, Dawidinéḡ oyec.) Ic eneḡ Yaweac ocmuḡiguc* enni zéma nézégic nimma ségiségi waḡi.

² O Yerusalem! Hénaninanéḡ guac demin qeriaiguc tima nanziḡ.

³ O Yerusalem, tanecga imi héiqelima megic amaya amaya toroqema qin héima taczac ésécnec.

⁴ Ama areḡ yanda imuaru mia Yaweac qara mepési miwiḡ zé Miḡ Kewuac hénaoḡiḡ Israel énézéyec imuac séciguc enzu.

⁵ Hénia imi yomuhuc; Imuaru mia zégésigésiac tatic eeyaguc imi sasala haiyecac tacma kenzac. Imi mia tatic eeyaguc Dawidiac ama imuac buḡa qemimia.

⁶ Yerusalemwac luae niḡac zéwelecḡic. Yerusalem guac siḡa niḡanzu imi eneḡ ewa déḡ wamma kecmu.

⁷ Deminḡa qeriaiguc luae hema kecmac. Ama areḡga demin seliaguc imuac qeriaiguc mériaḡ hema kecmac.

⁸ Ala sac taséhécna ionac niḡac wamma zémaḡ; Deminḡa qeriaiguc luae hekecmac.

⁹ Anutunina Yaweac ocmuḡ niḡac wamma Yerusalem gi mériaḡaguc wambésémaḡ niḡac wanzua.

123

Zé siac ac goi héihéiya niḡac zézéya.

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic.) Kurumeniguc tacyac wañanzañ Miñ Kewu guac mia ni kicna hiwa érézac.

² Ninzañ, welen qe qe merac eneñ miñginawac méraiguc kic hianzu éséc nec, wañu welen qe qe embac eneñ embac kunenjinawac méraiguc kic hianzu éséc kicnina imi Miñ Kewu Anutuninawac himanec kecni ewa hia wañ nénécmimac.

³ Yawe ewa hia wañ nénécmima. Mematiti humumianéñ kuaya qe qeya sécgé nénécmizac.

⁴ Yéwéri qahac bénzéh nec kecanzu ieneñ zédesi nénécmima mema titi wañ nénécmigic kekec uñaninaiguc sécgéma hezac.

124

Ewa hia ac Israelac anjén titi niñac zézéya.

¹ (Dawidiac ocmuñiguc eñeñawac legic.) Nonac muru kec nénécmianec imi Yawe qahac zéma ninzañiguc, Israel imi yomuhuc hia zémac;

² Ic ieneñ hazéc wañ nénécmima yagcic nalé imuaru Miñ Kewunéñ nonac muru ménda kecnénécmiyec iguc,

³ ionac qeri biricginawac bélañanéñ zeyec nalé imuaru nini qeliqeli kerih nec focdac qécgé nénécmiwunec.

⁴ Wañu imuaru doku qaoñanéñ qacninaiguc hoturu nénécmima nénépésima kerembac nec. Wañu doku dunduñanéñ qeri uñanina hoturu nénécmiyu hiñgacbiñ nec.

⁵ Wañu doku dunduñanéñ tétéc qeamuma hoturu nénécmiwac nec.

⁶ Zécginaiguc nini neneginawac buña ménda hai nénécmiyec Miñ Kewu imi mepésiwiñ.

⁷ Neinéñ zuñ meme ic ionac bétac iguc nec néñgacanzac éséc nec bétac imi tegiru néñgacdaczñ.

⁸ Méra nénécmimia imi baec kurumeñ zéyu hicñiyec Yawe iwac qaraiguc hezac.

Anutuac henaorih héra imi ménda hirima qih héima kecmu.

125

¹ (Ocmuñiguc eñeñawac legic.) Yaweac héima nañanzu imi eneñ Zion boñanéñ Yerusalem lelecgémima ménda hirima hémbénaña qih héima tacselizac éséc nec wammu.

² Baec boña imuac sia yandanéñ Yerusalem lelecgéma nanzac éséc nec Yawenéñ henaorih héra deguc muac nec hémbénaña lelecgé énécmima kecmac.

³ Ic solaña ieneñ késpedesic wambiñ zé méragina suluwu niñac Anutunéñ imuhuc wañ énécmianzac. Ic biria ionac ic kewuac qarucnéñ ic solaña ionac buña qeénécmimia baec imuaru ménda galeñgé énécmima kecmac.

⁴ Yawe gi ic hiabia zéma ic qeri solañ kecanzu ionac mia hiabia wañ énécmima.

⁵ Eñañ hena qarih qarinhawac lilingéma keñanzu imi onac imi Yawenéñ wañ énécmiyu biria meme ic iniguc momac nec kemmu, néñ Israel ionac muru imi luae hema kecmac niñac wanzua.

126

Ai yawuñiguc metocgo metocgoac ségiségi.

¹ (Ama téréyaiguc eñeñawac legic zéra.) Yawenéñ hésa ic imi onagicma amagina Zioniguc lilingéma hayec nalé imuaru nini haka imi hénni gau tanec wañec.

² Nalé imuaru imi kuanina imi zédesi yandanéñ sécgéyec. Eze lañnina imi legicnéñ sécgéyec. Wañu baera baera ic embac ieneñ Yawenéñ ionac niñac wamma haka kuneñ yanda meénécmizac zéma zégic.

³ Yawenéñ nonac niñ wamma haka kuneñ yanda wañec imuac nini ségiségi wañanzñ.

⁴ O Yawe, hésa ichécnina melen nénécmima, kia hayu baec wañgoña Saut iguc doku téfaranéñ luma keñanzac éséc nec focdac hadacmu.

⁵ Iwawai gocmia siacma him-icanzu imi enej ségiségi legicya héima imuac héla metocgé wammu.

⁶ Siacma gocmia eeyaguc qesaman zé mema kenzac imi kilen imuac héla déréc dérécgiaguc ségiségi wamma huama hamac.

127

Anutuac mériañ amaiguc hicñihicñiya.

¹ (Solomonac legic, ama tétéyaiguc enejawac legic.) Yawenénj ama ménda memaciguc imi ama meme ic ionac ai imi enomia wammac. Yawenénj ama arenj yanda imuac demija ménda galeñ gémaciguc imi galeñ meme ic ionac kicqeli wamma kekec imi enomia wammac.

² Siñunec yanda yacma ai mema kecma gau nalé ogicma hema qenzen manzenj qema héla mi-hicñima neanzu imi enomia wanzac. Héña imuac mia Yawenénj ala wañ énécmimia ionac imi gaugina siñaguc énécmianzac.

³ Ninzu, nanhécgina imi Yawenénj onac bunja énécmimia. Héri qeriguc hicñima keczac imi bakia hiabia iwarunec hahaya.

⁴ Kucginaguc kecma merachécgina mihicñi énécmigic merachécgina ienenj imi ic kawali ionac méraiguc tewi merawa ésécnec wammu.

⁵ Ic ménj tewi zakonénj hénéjaiguc sécgéma hezac ésécnec nanhéra keczu imi zézé ségi ségiyaguc. Imuac niñac hazéchéra iniguc ac gésigési ic ionac* kemma ac wammu nalé imuaru gamuyaguc ménda wammac.

128

Ic hélawac héna géséhéra imi ségiségi ginaguc.

¹ (Ama téréyaiguc enejawac legic zéra.) Yawe eeya héimima iwac héna acwac wamma meanzac inénj ségiségiyaguc.

² Méraganénj ai mena imuac héla hicñigénu newésémañ. Ai

ménjac ménj meanzanj séc hiarudaru ségiségigaguc wammac.

³ Amaga qeriaiguc ininga imi wainj ic héla mériañaguc ésécnec wañu, nambérac hécgá zaega lelecgéma tacma kenzu imi enej olivanj ic séra qeqeya ésécnec wammu.

⁴ Ninzu, Yaweac eeya héimianzac imi hélacnec imuhuc mériañaguc wañanzac.

⁵ Yawenénj Zioniguc kecma mériañ haigémmac. Wañu Yerusalemac mériañ imi kic qeli kecbésémañ nalé imuac suraiguc séc hémbésémañ.

⁶ Esahécga hicñigic inicbésémañ. Israel héna géségaiguc luae hemac.

Israelac hazéc hécgina ménda nanjseligimu niñac zéwelecgic.

129

¹ (Ama téréyaiguc enejawac legic.) Israel imi deguc yomuhuc hia zémac; Ienenj komocna igucnec haisisiric eneña wañ néñañgic.

² Ienenj komocna igucnec haisisiric wañ néñañgic wañu kilenj ménda nogicgic.

³ Ienenj baec aiiguc takarenj éséanzu ésécnec gemacnaiguc wizi horua mihicñi néñgic.

⁴ Wañu Yawe imi solaña keczac imuac niñ kaiziliwenj ic ienenj qaté nénécmigic heyec hésa imi héricma hulac nénécmiyec.

⁵ Zionac mézézé titi wañanzu imi gamu qeqe mihicñi énécmiyu moczoñ yanda andé andé kemma baecginaiguc lilingéma kendacmu.

⁶ Ienenj imi ama qahaiguc qézézac hicñima ménda yandimanec qasianzac ésécnec wammu.

⁷ Qinziñ imuhucya imi komocdiadac imuac niñac dérécgézanzac iwac tétéyaiguc me qericanzac iwac mériaiguc hia ménda sécgémac.

⁸ Ic imuhucya ionac imi ic kian kenha wañanzu imi enej acguc inictegicma mériañ ac yomuhuc ménda énézéanzu; “Yaweac

* 127:5: Hebraio aciguc; sanjulanjiguc.

mériañnéñ onac muru hema kecmac!” “Yaweac qaraiguc mériañ ac wañ énécmiziñ!”

130

Anutuac boñhére ai niñac mambécma kecmu.

¹ (Ama téreyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, ni yéwérinawac dumuc sir-aiguc gi guruzua.

² Miñ Kewu, ewa hétéñna niñna. Zéwelecna hélacnec imuac gezac haina.

³ Yawe, gi késpedesicnina héñsosoli wambañnec mérénér hia nañseliwacnec?

⁴ Késpedesic waiwai imi guaru hezac, imuac mia nini eega héigéñanziñ.

⁵ Ni, kekec uñananén Yaweac mambéc kecanzua. Iwac ackuazéc niñac niñhéhélima kecanzua.

⁶ Siñi galen eneñ gian gianawac mambécanzu imuac séha ogicma kekec uñananén Miñ Kewuac mambéc kecanzac. Hélaecnec siñi galenén giangianawac mambéc kecanzu imuac séha ogiczac.

⁷ Israel ini Yaweac mambéc wañgic. Iwaru imi gum bénzénzén zéma boñhére hakanén sécgéma hezac.

⁸ Inén mia Israel hénagésé késpedesicgina moczoñ yanda imuacnec metecgé énécmimac.

Waizalañ ménda wamma Anutuac niñkumuyec.

131

¹ (Dawidiac legic zéra, ocmuñ téreyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, ni qeri eñeñ ménda kecanzua. Wañu iwawai ménac mén sécna ogicma hezac imuac kic hihi ménda wañanzua. Ni ai qac buñayaguc me ai tosara nuac séc ogiczac imuac mia nimbupuc ménda wañanzua.

² Hélaecnec ni qerina* kuma mama mebélacgéwa kokoc namu nema sécgémiyu neñgocyawac tawéiguc heanzac imuac séc qerinanén néñ qema hezac.

* **131:2:** Kekec uñana.

³ Israel ini degucmuacnec hémbénaña Yaweac niñkumu wammu.

132

Anutunén Zioniguc hémbénaña kecmac.

¹ (Ocmuñ téreyaiguc eñeñawac legic.) Yawe, Dawidiac niñac wamma inén yéwéri hénia hénia bisiqatén wañec imi niñqeliwésémañ.

² Inén Yawe zépañgé mima Yakoboac wandac wandac miñina zéseli mima yomuhuc zéyec;

³ Ni hélacnec amanaiguc ménda emmañ. Hehe duñnaiguc ménda emma hemañ.

⁴ Wañu kicna galenagéwa gau niñ ménda wammac, wañu kicna amia ménda waiwa mamac.

⁵ Imuhuc wammanec kecmac ama geric mén Yawe guac buña mewa tecgémac. Yakoboac wandac wandac miñina, ama mén guac buña mewa tecgéyuguc mia kicna waiwa gauya hema.

⁶ Nini Efarata amaiguc tacma sisi-pac acgawac katapa imuac zégic niñiñ. Wañu Yarim baec kisiaiguc mihicñiyiñ.

⁷ Hagic iwac tacyac wawañawac amaya imuaru kerenni, keremma hénia titiya imuac wésiaiguc sigémini.

⁸ O Miñ Kewu gi yacma tacniniñ amagaiguc hama embésémañ. Gi zéma sisipac acgawac katapa kuh-aguc imi momacnec.

⁹ Wañénécmina héfac oo ichécga ieneñ haka solañanén séwi usug-ina ésécnec héigic hiñgacmac. Wañu ichécga téreya ieneñ ségiségi wamma qacmu.

¹⁰ Welen qeque icga Dawidiac niñmiwésémañ. Guac haléc naecmimiaga imi ménda nesimina keñu.

¹¹ Yawenén Dawidiac ac héla yomuhuc zépañgémiyec. Inén imi ménda andé qema kemmac; Guac sac igucnec hicñimu ionarunec mén

tatacga edamuyaguc imuaru opocba tacmac.

¹² Nanhécga enej zikiziki ac zéma héipuc acna ku énécmimanj imi tohoma wammuiguc imi nanhécgina ienenj imuhucyanec tatacga edamuyaguc imuaru tetecgia qahac tacmu.

¹³ Yawenénj Zioniguc* tacyac wammañ zé ama imi megésima yomuhuc zéyec;

¹⁴ Yomi mia nuac tac ninij wawañawac buña hémbénaña wanzac. Ni imuac wañi imuac mia yomuaru tacyac wammañ.

¹⁵ Ni imuac nene yaka kindindina mesaima imuac ic embachéra maqeqeya gumu énécmiwa sécge énécmimac.

¹⁶ Wañu hofac oo ichéra anjénj titina imi maleku éséc nec héiénécmimanj. Ocmuñ imuac téré ichéra ienenj ségiségi wamma hémbénaña legic héima kecmu.

¹⁷ Neñ zéwa ama imuaru Dawidiac niñac wamma iliha ménj† éréma yandimac. Wañu ni nenaoc halécnénj météré mimia iwac niñ wamma kifa mézézéngéwa héntegicmu.

¹⁸ Neñ iwac hazéchéra ionac imi gamu qeqenénj séwi usugina éséc nec héiénécmiwa hiñgacmac, néñ iwac imi ic kewuac opoc haimiwa asari-mac.

133

Ala siñ wañamuma kekec imi mérianaguc.

¹ (Ocmuñ téréyaiguc enejawac legic.) Ninzu, dacmuna momac yanda azoroma ewa momac wamma kekera imuac hiabiaya zéma inisoroc sorocya imi yei dimuhucya wanzac!

² Tanera imi mia haléc Aronac orucyaiguc qocgégic ewa zucya igucnec mama malekuya horua imi mézécgéma mama zécgériaiguc momacnec naecmiyec éséc nec.

³ Wañu Herimon baec boñawac tutulucnéj* Zion baec boñaya boñayaiguc mama mebélac géanzac éséc nec. Imuac hénia imi yomuhuc; Baec imuaru Yawenénj mérianj ac zéyec. Imi mia kekec hehe seliawac mérianj ac.

134

Siñi qeriaiguc mepé qepési wammimu.

¹ (Ocmuñ téréyaiguc enejawac legic.) Siñiaiguc Yaweac amaiguc welenj qema nananzu Yaweac welenjeqe ichéra ini moczoñ Yawe mepésimu.

² Méragina meyacgic ocmuñ téréyaigucgenj kendaru Yawe mepésigic.

³ Baec kurumenj zéyu hicñiyec Yawe inénj mia Zion igucnec mérianj ac gézémac.

Anutuac kuha zéma hiaya niñac mepésimigic.

135

¹ Haleluya, Yaweac qara mepésigic, Yaweac welenj qeqe ichéra ini i mepésigic.

² Yaweac ocmuñ, Anutuninawac ocmuñ imuac sombeniguc nanzu ini

³ Yawe mepésigic. Yawe imi hiabia, wañu qara imi niñsoroc sorocya, imuac niñac qara imi mepésigic.

⁴ Yawenénj eneya niñac wamma Yakobo, qara ménj Israel i anjétiyu iwac buña wañec.

⁵ Ni ninzua, Yawe imi kunenj yanda, wañu nemu momac yanda onogiczac.

⁶ Yawe imi haka niñu sécgeyu séc wañanzac. Kurumeniguc zéma baeciguc, wañu konduniguc zéma zékénj hiñgac hiñgara horuaiguc.

⁷ Inénj zéyu baec zécgériaiguc hosusu yacanzac. Wañu kia mi-hicñimanj zé pilitic mihicñianzac.

* **132:13:** Yerusalem taczac baec boña imuac qara. † **132:17:** Ac iliha imuac hénia imi kuc yanda, wañu yomuaru imi ic kewu ménj hicñimac niñ zézéya. * **133:3:** Kiwi tosaraiguc; sénjérec.

Wañu luhuc ézéyu hofiya igucnec éréma haanzac.

⁸ Inén mia Izipte baeciguc méréc merachécgina ic zéma yanhécgina momacnec unudarec.

⁹ Izipte baec, guaru mia Yawenén haka sésécyaguc zéma haka welicwelicgia méliyu Faraó zéma ichéra momac yanda ionac hayec.

¹⁰ Inén baera baera sasala unuma ic kewu kucginaguc unuhumuyec.

¹¹ Qacgina imi Amori ic ionac ic kewu Sihon zéma, Basan ic kewu Ok zéma, Kanaan baecac ic kewuya ic kewuya momac yanda.

¹² Wañu baecgina imi Israel ic embachéra ionac buña qema énécmiyec.

¹³ Yawe, guac qacga imi hémbénaña hema kecmac. Yawe, guac qacga imi hémbénaña niñqeli mimia wammac.

¹⁴ Yawenén eneya ic embachéra zénañgé énécmimac. Wañu welen qeqe ichéra ewa biric niñénécmimac.

¹⁵ Baera baera imuac nemu imi siliwa zéma goli, ic méranén memeya.

¹⁶ Kua ginagucnéñ ac ménda zéanzu, kicginagucnéñ kic hihigina qahac.

¹⁷ Gezac ginagucnéñ ac ménda niñanzu. Wañu kua ginaigucnéñ wéséségina qahac.

¹⁸ Imuhucya meanzu ini zéma imuaru héima nananzu ini imi moczoñ imuhucyanec wamma kecmu.

¹⁹ Israel héna gésé ini, Yawe mepésigic. Aronac héna gésé ini Yawe mepésigic.

²⁰ Lewi héna gésé ini Yawe mepésigic. Yawe eeya héimianzu ini Yawe mepésigic.

²¹ Yerusalemiguc tacyac wañanzac Yawe imi Zioniguc mepésimimia wammac. Haleluya!

136

Goi héihéiya niñac Anutu ewa hia ac ézégic.

¹ Yawe imi hiabia, wañu goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac i ewa hia ac ézégic.

² Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac nemu momac yanda onogicma Anutu keczac i ewa hia ac ézégic.

³ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac miñ kewu momac yanda onogicma Miñ Kewu keczac i ewa hia ac ézégic.

⁴ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac eneyaocnec kiwi welic welicgia kunen yanda meanzac i ewa hia ac ézégic.

⁵ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac niñtegic qindegicyanéñ kurumeña kurumeña zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic.

⁶ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac doku qahaiguc baec lémbécma haiyec i ewa hia ac ézégic.

⁷ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac asac mararaj kunen kunen zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic.

⁸ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac kaiwenén kaiwe séc galeñ nammac niñac zéyu hicñiyec i ewa hia ac ézégic.

⁹ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac maso zéma ménni sikilunén siñi galeñ nammuc niñ zéyu hicñidarec i ewa hia ac ézégic.

¹⁰ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Izipte baeciguc méréc merachécgina unuyec i ewa hia ac ézégic.

¹¹ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac Izipte ic ionac suggina igucnec Israel héna gésé onogicma hayec i ewa hia ac ézégic.

¹² Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac méraya kuhagucnéñ suluma nañgé nénécmima nonogicma hayec i ewa hia ac ézégic.

¹³ Goi héihéiya imi hémbénaña heanzac imuac niñac kondun pésia

qeriru n w c n w c naȳoc i ewa hia ac  z gic.

14 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac Israel hénaorin goigina h ima kondurȳ namuȳaiguc onagicma hayec i ewa hia ac  z gic.

15 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac Farao z ma t nginȳ ichéra kondurȳ p sia imuaru hoturu énécmiyu melemma hiȳgacgic i ewa hia ac  z gic.

16 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac ic embachéra onagicma baec k ra k rasia qericma keȳec i ewa hia ac  z gic.

17 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac ic kewu kunenȳ kunenȳ unuyec i ewa hia ac  z gic.

18 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac ic kewu ȳac buȳaginaguc unuhumuyec i ewa hia ac  z gic.

19 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac Amori ic ionac ic kewu Sihon qehumuyec i ewa hia ac  z gic.

20 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac Basanac ic kewu Ogo qehumuyec i ewa hia ac  z gic.

21 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac baecgina onagicma ic embachéra ionac buȳa qeénécmiyec i ewa hia ac  z gic.

22 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac welenȳ qeȳe ichéra Israel ionac wamma baec iwawai buȳa qeénécmiyec i ewa hia ac  z gic.

23 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac maȳeȳeya kecn  niȳn n cmiyec i ewa hia ac  z gic.

24 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac hazéchécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyec i ewa hia ac  z gic.

25 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac séwiginaguc kecanzu ionac nene yaka gumu énécmianzac i ewa hia ac  z gic.

26 Goi héihéiya imi h mb naȳa heanzac imuac niȳac kurumenȳac Anutu ewa hia ac  z gic.

137

Yerusalemiguc kisikiyonȳ hicȳiyu zésiac waȳgic.

1 Nini Babilon baecac doku téfara zécgériaiguc tacma Zion niȳqelima siarinȳ.

2 Imuaru suruȳ ic naȳu hawaiguc gita kulelenina koroni naȳec.

3 H nia imi yomuhuc; H sa icac nénépésigic ienenȳ imuaru legic h iwinȳ niȳac nénézégic imuhuc waȳinȳ. Amanina kisikiyonȳ qen n cmigic imi enenȳ Zionac legic m nȳ héigic nimma ségiségi wann  z gic imuhuc waȳinȳ.

4 Nini dimuhuciguc Yaweac legic imi baec méréraiguc kecma h iwinȳ?

5 Yerusalem ni guac eluȳ numaciguc imi m ra h ina imi gita qe-qeac h niawac eluȳ qemac.

6 Guac eluȳ numaciguc, waȳu Yerusalemac nimba ségiségina tosara onagicma eȳeȳa m nda wammaciguc imi legic m nda h imanȳ niȳac ezelaȳnan nȳ owuruȳnaiguc m k tamac.

7 Yawe gi Yerusalem imi zérabéra mihicȳiyec nal  imuac niȳqelima Edomac qelihéra ununa. H nia imi ienenȳ imi yomuhuc z gic; H nd nȳ q nd ngic, ama wotuȳa momacnec h r dacma kisikiyonȳ qegic.

8 Kisikiyonȳac buȳa embac biria, Babilon baec gi, m n n nȳ m nȳ geȳ waȳ n n cminecac s c imuhucyanec waȳg mmac imi ségiségiyaguc wammac.

9 M n n nȳ m nȳ kokoch cga hociguc q s nȳ énécmimac imi s gi ségiyaguc wammac.

138

Dawidiac ewa hia ac z ma mep  qepési ac.

1 Ni qeri howiacnec ewa hia ac gézézua. Nemu ionac kicginaiguc gi mepésigénzua.*

2 Ni ocmuᅇga téréyawac† sicgégémba hazac. Waᅇu goi héihéiga zéma hakaga héla imuac niᅇ guac qac-gawac ewa hia ac gézémaᅇ. Imi mia gi qacga zéma zézé seli acga meyacna iwawai moczoᅇ qehoturuma onogicma eᅇec imuac mia imuhuc waᅇgénzua.

3 Ni guruyi nalé imuaru acna melenec, waᅇu kekec uᅇanawac kuha meyandi nénnec.

4 Baecac ic kewu moczoᅇ ienen kuaga igucnec acga niᅇgic imuac niᅇac ienen Miᅇ Kewu gi zéhiaru gémmu.

5 Yaweac edamuya imi eᅇeᅇa yanda imuac ienen Yaweac hakayawac mepésimimu.

6 Yawe imi eᅇeᅇa. néᅇ mamaya hia inicgaleᅇ waᅇ énécmianzac, waᅇu tétéc qeᅇe ic imi acguc lakec kecma hia inictegicanzac.

7 Ni zéra waiya qeriaiguc kenᅇa wamba gi kekecna héᅇgaleᅇ waᅇanzaᅇ. Waᅇu hazéchécna ionac qeri gericgina igucnec méraga suluma méra héiganéᅇ metecgé néᅇanzaᅇ.

8 Yawenéᅇ nuac wamma eᅇeᅇa ewa siᅇ hezac séc wandacmac. Yawe guac goi héihéiganéᅇ hehe seli hema kecmac. Ai méraganéᅇ memeya imi ménda waiwésémaᅇ.

139

Anutuac kiwa igucnec néᅇgacbiᅇac séc qahac.

1 (Legic galeᅇawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe gi ésé hindihindi wannéma niᅇtegic néᅇanzaᅇ.

2 Tacyacna nimma lakec kecma niniᅇna niᅇtegicanzac.

* **138:1:** Héna imi eᅇfianec niᅇsariwiᅇac séc qahac. Néᅇ niniᅇ ic tosara imi yomuhuc héniaya zéanzu; Nemu tosara ménda mepési énécmima guacnec sac mepésigénzua. † **138:2:** Yerusalem ocmuᅇ imi ménda megic heyec. Imuac niᅇ yomi imi sel hali héna acac katapa haigic heyec imuac zézéya.

3 Héna kekecna zéma hehena héᅇgaleᅇ wamma wawaᅇ memena imi moczoᅇ niᅇtegicnecac niᅇtegicanzac.

4 Ac méᅇ ezelaᅇnaiguc ménda hicᅇi tegirunec Yawe geᅇ bec howiacnec niᅇtegicanzac.

5 Gi wésé andu lelecgé némma méraga nuac qacnaiguc hainéᅇanzaᅇ.

6 Niniᅇ imuhucya imi eebipiya séc méᅇ eᅇeᅇa waᅇu nimmaᅇ zéma nim-bipizua.

7 Ni uᅇaga waima dimia méᅇ hia kemmaᅇ? Kic ségéraga néᅇgacmima dimuaru méᅇ saᅇgiwinec?

8 Kurumeᅇiguc embinec imi imuaru gi keczaᅇ. Humuc amaiguc hiᅇgacma hehe tatacna lémbécbinec imi imuaru acguc gi keczaᅇ.

9 Siᅇunec imi asoᅇ héiyu qeᅇgaᅇnaguc putitima kemma kon-duᅇ tetcgiaiguc keremma tacbinec

10 imuaru acguc méraganéᅇ nu-agicma méra héiganéᅇ selianec népésiwésémaᅇ.

11 Siᅇi panamaᅇnéᅇ hoturunéᅇu asac mararaᅇ lelecgé némma hezac imi siᅇidéᅇgédaru zéwinec,

12 guaru imi siᅇi zéma kaiwe imi héniagira momacguc wanzac imuac niᅇac guac kicgaiguc imi siᅇinéᅇ iwawai méᅇ ménda musaᅇgémac. Waᅇu siᅇi imi kaiwe ésécnec asah-aguc wammac.

13 Geᅇ mia séwinawac qeriaiguc séwi taséna momac momac mi-hicᅇidacnec. Neᅇgocnawac héri qeriaiguc geᅇgaoc mia séwina toro toroya moczoᅇ areᅇgéma mihicᅇi nénnec.

14 Ni imi hiabianec welic welic-gianec mihicᅇi nénnec imuac niᅇ ewa hia ac gézézua. Wawaᅇ memega imi welic welicgiaguc imi qeri uᅇana acguc héᅇtegicanzac.

15 Sasaᅇgiaiguc ménéma baec dumuc siraiguc welic welicgianec ménénnec nalé imuaru nuac séwi

busuac iwawai imi guac kicga igucnec ménda sanjima heyec.

¹⁶ Séwinawac tanera ménda hicñi tegirunec qérawa imi kicganéh bec hénec naléna ménda ducñiyunec bec séwinawac tasia hicñima keñec séc kiwigauguc ona hedaczac.

¹⁷ O Anutu niniŋga imi nimba eebipiyaguc eñeña wanzac. Qétéya imi acguc yei eñeña wanzac.

¹⁸ Némacnanéh olombinec, qétégina imi sakasac ogiczac. Ni gau igucnec yacmañ imuaru acguc giguc kecmañ.

¹⁹ O Anutu kaiziliweñ ic unuwañnec, sac nene ieneñ wainémma kembunec.

²⁰ Ieneñ guac zébiri qébiri wañgéñanžu. Hazéchécga ieneñ kicgaiguc iwawai eñomiawac séwi eñeñ wañanžu.

²¹ O Miñ Kewu guac mézégina tianzac imi onac ni acguc mézéna tianzac. Wañu gi zébiri géñanžu ionac imi ewa lolon wañ néñanzac.

²² Ieneñ hazéchécna wanzu imuac ionac niniñ biric hélacnec késa kecza.

²³ O Anutu néñsosolima batucgé némma qerinauwac hénia niñna. Batucgé némma niniñna niñtegicna.

²⁴ Néñgésina nuaru wawañ meme biria méñ hezaciguc qindiñi némma héná hémbénañawac buña imuaru nuagicna.

140

Hazéchéra ionac murunec metecgé mimac niñ zéwelerec.

¹ (Legic galenawac; Dawidiac legic zéra.) Yawe ic biria ionarunec metecgé néna. Kaiziliweñ ic ionac murunec saiwa menénna.

² Ieneñ qeriganéh haka biria niñareñ mema nalé séc yaré mihicñianžu.

³ Ieneñ mokoleñ ésécnec ezeleñgina qericgic zéráguc wañanzac. Wañu ezeleñgina bawaiguc imi qaté mokoleñac kua doku zéráguc he énécmizac. (Ohec)

⁴ O Yawe galenagé néna. Kaiziliweñ ic méraginaiguc embi niñac. Yaré qeçe ic ionarunec hetecgé néna. Ieneñ imi néfacgé némbiñ zé wanzu.

⁵ Séwi eñeñ ic ieneñ mebirí némbiñ zé bétac hainémma hésanéñ ufc mema héná ewiaiguc haima baec séséñna éségic hezac. (Ohec)

⁶ Ni Yawe yomuhuc zéma gézézua; Gi Anutuna, O Yawe, guru héhélinawac gezac haina.

⁷ Nuac angéñ titi Miñ Kewu Yawe, gi yaré naléiguc orucnawac saiwa menénec.

⁸ Yawe kaiziliweñ icac ewa siñ imi ménda nimmina. Manambatuçac niniñ biria imi muñguc ménda seligimac. Qahac wañu séwi eñeñ wambu niñac. (Ohec)

⁹ Lelecgé néñanžu imi eneñ orucgina meyacgic, zéna eñañ ezeleñginawac zéranéh liliñgéma eñañ hoturu énécmimac.

¹⁰ Geric lokocnéñ ionac mama hoturu énécmimac niñ wanzua. Gericiguc néfacgé énecmina baec séséñ imuaru hiñgacma muñguc ménda érému.

¹¹ Zébiri qébiri ic ieneñ baeciguc ménda seligima nammu. Yaré qeçe ic imi birianéh méndacmima kemma inimac.

¹² Ni niñzua Yawenéñ zérabéra mihicñima keczu ionac acgina goiya héianzac. Wañu maqeqeya ieneñ aciguc eñgic zédiñi énécmianzac.

¹³ Hélacnec ic solaña ieneñ guac qacgawac ewa hia ac zému. Ic dindiña ieneñ kicgaiguc tacyac wammu.

141

Kaiziliweñ igucnec angéña timac niñac zéwelerec.

¹ (Dawidiac legic zéra.) Yawe ni guru héhélizua, focdac hanéhna. Guruwa ewa hétéñawac gezac haina.

² Zéwelecnawac niñna hofac héméña hiabia ésécnec wammac. Mérana meyaçba iminéñ siñiyawac mulu ai ésécnec wammac.

3 Yawe kuanawac galenj meme ai ic méj opocna nanu. Kua tasénawac naguya galengéma kecbésémañ.

4 Imuhuc wañ néna qerinanén haka biriawac ménda qasima mamac. Képésic meme ic iniguc momacnec haka biria ménda wammañ. Wañu ionac nene halécyaguc imi ménda nemañ.

5 Wañu ic solañanén orucnaiguc numindiñi néju nimba goi héihéiya ésécnec wammac. Wañu qindiñi néju nimba orucnawac météré haléc ésécnec wañu orucnanén imuac héñacya ménda memac. Ionac haka biria imuac niñac kilenj ni zéwelec ai memañ.

6 Wañu galenjhécgina* hocnéñ unugic mama unuyu, ic embac ienen ackuazécna† imi siñaguc wanzac imi niñtegicmu.

7 Wañu ienen ackuazéc yomi niñqelimu; Ai icnéñ baec patoma hoc sira giligic hezac ésécnec sicnina imi kicsuañ kuayaiguc héndén qéndéñgiawac hezac.*

8 Miñ Kewu Yawe kicna hiwa guaru hayu néngacma guac hazua. Qeri uñana imi katanec ménda waimina nammac.‡

9 Ni galengé némma biria meme ic ienen népésimañ zé bétac haigic imuacnec zéma ionac baec sésén igucnec metecgé néña.

10 Ic biria ienen wai énécmína eñañ bétacginaiguc momacnec hiñgacgic inimac, néñ ni imi técgéma ogicmañ.

142

Zérabéra igucnec metecgé mimac niñ zéwelerec.

1 (Dawidiac Masikil tanera legic. Bañec méñac qeriaiguc sañgima zéwelec ac yomi zéyec.) Ni Yaweac qachéhélizua. Ni Yaweac qacma zéwelecmizua.

* **141:6:** Saulo zéma ichéra. † **141:6:** Anutuac ackuazéc Dawidinéñ zéauyec imuac zézéya.

‡ **141:7:** Yes 26:19 † **141:8:** Ac yomuac hénia imi; Ménda wainéña kec humuwi niñac.

2 Ni ewa gorona wésiaiguc qocgéwa mazac. Wañu nuac zéra waiya imi zéhicñi mizua.

3 Qerinaiguc qeri uñananén kic gili gili wañec séc, geñ mia hénana bétacya qahac imi niñdacma mihicñi nénec.

Ni héná agalenj keriiiguc ienen sañgima bétac hainéñgic.

4 Nuac héinaiguc hima hénna, méñnéñ méñ héniana ménda niñnéñu hoczua. Hainezic méñ ménda hayu hoczua. Méñnéñ méñ qeri uñana ménda galengé néñu hoczua.

5 O Yawe ni zésiác wañgémma zézua. Miñ Kewu geñgaoc imi hainezicna zéma kicqeli kekec baec yomuaru gi imi nuac buña wanzañ.

6 Zésiácna niñna, ni maqeqeya wamma kecanzua, nunesi wañnéñanzu ionac méra igucnec metecgé néña, ienenj kucgina eñeja nuac séc qahac.

7 Qeri uñana imi hésa ama igucnec hulac néña, qacgawac ewa hia ac zémañ. Goi héihéi wañ néna, ic solaña ienen lelecgé némma nammu.

143

Hazéchéra méragina igucnec metecgé mimac niñ zéwelerec.

1 (Dawidiac legic.) Yawe gi zéwelecna niñna. Guru héhélinawac gezac haina. Héniağa héra zéma héniağa solañawac séciguc acna niñna.

2 Guac kicgaiguc imi baec ic méñnéñ méñ képésic solañ ménda keczac. Imuac niñac welenj qeqe icga niguc ac ai ménda mena.

3 Hazécnanén qeri uñanawac zuñ mezac. Kekecna qéziyu baeciguc maqezac. Siñi tunumañ qeriaiguc noporu becaru humugic ionac séc wanzua.

4 Imuac qerinaiguc qeri uñananén kic gili gili wañ néñu wésé bacna imi témañ zé wanzac.

5 Ni nalé wahalawac nimba kenzac. Ai menec imi qerinanén nimma taczua. Wañu iwawai méraganén wamma menec imi nimma

6 mérana guac murugen suluzua. Baec irec irecgianén doku niñ hu-muanzac imuac séc kekec uñananén guac wammizac. (Ohec)

7 Yawe gi acna foc niñnéna. Qeri uñana kuha mazac. Kic tanecga ménda musañgé néna. Baec séséñguc hiñgacanzu ionac séc wambi niñac.

8 Niñkinzéhna imi guaru hezac imuac niñ siñunec goi héihéigawac ackuazéc nézéna nimba. Kekec uñana guaru nañgéwa érezac imuac mia héna kecmañ niñ ninzañ imi ku néna.

9 Yawe hazéchécna ionac méragina igucnec metecgé néna, ni guac méraga bawaiguc sañgizua.

10 Gi nuac Anutu keczañ, imuac niñac ku néna guac ewa siñga méndacma wammañ. Uñaga imi hi-abia, imuac héna kondonaiguc nuag-icma kembésémañ.

11 Yawe qacgawac wamma kekecna meqeli néhna. Solañ dindinaigawac séciguc zéra waiya igucnec népésina éréwa.

12 Wañu goi héihéiga nuac hezac imuac séciguc hazéchécna qeric énécmima qahac wañgic. Neñ guac welen qeçe icga kecza. Imuac niñ qeri uñana yéwéri mihicñi mianzu imi moczoñ auénécmima qahac wandacmu.

144

Baec yanda imi angéña timac niñac zéwelerec.

1 (Dawidiac legic.) Yawe hainezicac zamanziñna i zézé ségiségi wammimañ. Inéñ mérana yaréac meefima mérana merawa yaré qeçeac héna kumiyec.

2 Yawe imi goi héihéina, zamanziñna zéma bañecna, inéñ

neñ kiropo selina zéma metec metecna zéma saiwana, ni imi ic embac hécna méra bac-naiguc onopocanzac iwaru mia héiselianzua.

3 Yawe, gi ic imi némac hiaya niñac eeya héianzañ? Miñ Kewu gi baec icac ninna némaria wañu niñmianzañ?

4 Ic imi kua wésésé ésécnec hotoñadac kecma qahac wammac, wañu kekec naléyanén amia timima keñanzac ésécnec focdac hama kemmac.

5 Miñ Kewu gi kurumeñ misicgéma tima mana. Baec boña séc onosina hofac téma yacmac.

6 Hazéchécga pilitic giliénécmima héndéñ énécmima. Zakoña* muima héndéñ énécmima keñgic.

7 Ounec méraga suluma népésina éréwa. Doku qañ kuhaguc imuac-nec zéma ic mérera ionac méragina igucnec metecgé néna.

8 Ieneñ kua taséginanéñ ikoc ac zéma méra héiginanéñ manam batuc ai meanzu.

9 O Anutu ni legic qelia héima gita hésia 10 imi qema legic héigénzua.

10 Geñ meseli énécmima ic kewuya ic kewuya yaréginaguc onogicanzu. Welen qeçe icga Dawidi sou zéra igucnec metecgé néhnanzañ guac mia legic héigénzua.

11 Ic enia ionac méragina igucnec ni metecgé néhna. Ieneñ kua taséginanéñ ikoc ac zéma méra héiginanéñ manam batuc ai meanzu.

12 Nañ hécnina imi ic hésa ko-moranéñ kecma séha séc yandianzac ésécnec wammu. Wañu bérac hécnina ieneñ ic kewuac ama yanda meanzu imuac héna méndacma méra kiwi héimimia ama kewuac wotuña hocnéñ memeya imuhucya ésécnec wammu.

13 Hofi amaninaiguc nene mériañ kuaya qeyu rama hécnina ieneñ baec kisiaiguc saigic zañgégina imi tauseña tauseña zéma 10 tauseña 10 tauseña wammu.

* 144:6: Zakoñ imi piliticac séséc ac wañzac.

14 Burumakao hécnina iwa ienen haléginaguc réwéria wammu. Nununesi ménda hicñiyu ama sombenñina iguc zésiac ménj ménda hicñimac.

15 Ic embac areñ imuhucya imi zézé ségiségi ginaguc. Ic embac Yawenérñ Anutu kecénécmimia imi zézé ségiségi ginaguc.

145

Anutuac hiaya zéma kewuya.

1 (Dawidiac mepé qepési ac.) Ic kewu Anutuna, ni zézé ségiségi wanğemma qacga nalé tetcgia qahac mepési gémmañ.

2 Ni kaiweya kaiweya zézé ségiségi wanğemmañ. Wañu qacga tetcgia qahac mepési gémmañ.

3 Yawe imi kunerñ yanda imuac kunerñ yanda mepésimimia wammac. Kunerñ yandayawac séha imi qétéya olombiñac séc qahac.

4 Hicñisaia hicñisaia emma kemma guac wawañ memega imi mepésima haka silicga kuhaguc imi zéau énécmimu.

5 Qac buñaga eebipiyaguc zéma edamugaguc imi zéma guac haka welic welicgia imi qerinanérñ zénimma kecmañ.

6 Hakaga welic welicgia imuac kuha imi zéau énécmimia wammac. Ni acguc héniaga kunerñ yanda imi zéau énécmimañ.

7 Ienen guac sese kunerñ yanda imuac buña zéma guac héniaga solaña imuac legic héimu.

8 Yawe imi ewa hiawac wañ énécmima ewa biric wañ énécmima qeri geric foc foc ménda wamma goi héihéi kunerñ yanda wañ énécmianzac.

9 Yawe imi kekec momac yanda hiabia wañ énécmima zéyu hicñima keczu séc goi héihéi wañ énécmianzac.

10 Yawe geñ zéna hicñima keczu imi moczoñ guac ewa hia ac zému. Guac muru météré amuma kekec ienen gi mepésigémmu.

11 Ienen guac héngalerñ ama areña yanda imuac edamuya zéauma guac kucga zéeminiñ wammu.

12 Guac ai kuhaguc imi zéma héngalerñ ama areña yandagawac qac buñayawac edamuya imi ic onac qelihécgina énézégic nimmu.

13 Guac héngalerñ ama areña yanda imi héngalerñ ama areña yanda hémbénaña. Wañu héngalerñ aiga imi hicñisai lépaya lépaya hema emma kecmac. Miñ kewu imi zéyu hicñima keczu imi moczoñ goigina héima ménjzé ménjzéya qahac zikiziki acya moczoñ méndacanzac.

14 Yawe imi tendiñgéwiñ zé wañanzu ionac nañgé énécmianzac. Wañu mema titi wañ énécmimia imi meyac énécmianzac.

15 Kekec momac yandanérñ guaru kic hianzu. Geñ nalé zézéya méndacma nene yaka gumu énécmianzan.

16 Wañu méraga suluma iwawai kekecginaguc imi moczoñ galengé énécmima sécgé énécmianzac.

17 Yawe imi wawañ memeya moczoñ solañ dindiña wañanzac. Haka silicya moczoñ ewa hiawac wañanzac.

18 Yawe imi zéwelec wammima hélacnec zéwelecanzu séc hosucgé énécmianzac.

19 Inérñ mia eeya héimianzu séc ewa siñginawac sécgé énécmianzac. Wañu ionac qac héhéligina imi nimma añgérñina tianzac.

20 Yawe imi goi héihéi wammianzu séc héngalerñ wañ énécmianzac, néñ kaižiliwerñ ic imi moczoñ mebirí énécmianzac.

21 Kuananérñ Yaweac qac buñaya zéaumañ. Wañu séwiginaguc momac yanda ienen qara téréya imi tetcgia qahac mepésimu.

146

Anutunérñ méra miyu mepésimiyec.

1 Halleluya, kekec uñana Yawe mepésina.

2 Ni kecma emma kecmañ séc Yawe mepésimañ. Kecma emma kecmañ séc Anutuna legic héimimañ.

3 Ini ic eñeña ionaru ménda lahenjúmu. Baec ic ieneñ méra énécmimuac kuc ménda he énécmizac.

4 Ieneñ imi uñagina wai énécmiyu baeciguc lilingéma kemmu. Keñgic kaiwe imuaru mia ionac niñareñ arengia imi moczoñ qahac wandacmac.

5 Yakoboac Anutunéñ méra mimac imi ségi ségiyaguc. Wañu Yawe Anutuyawac niñkumuma kecanzac imi zézé ségi ségiyaguc.

6 Yawe imi baec kurumeñ zéma iwawai imuaru sécgéma hezac imi moczoñ zéyu hicñidacgic. Wañu hémbénaña qeri héla késa kecanzac.

7 Inéñ hédacgé énécmiawac kecanzu imi hénac acac séc zédiñi énécmima yaka niñ humuanzu séc nene yaka gumu énécmianzac.

Wañu Yawenéñ qaté énécmimia imi hulac énécmianzac.

8 Yawenéñ kic hilic onac kic hihi meénécmianzac. Yawe imi mema titi wañ énécmimia imi meyac énécmianzac. Wañu Yawe imi ic solaña goi héihéi wañ énécmianzac.

9 Yawe imi ic kiana héngalen wañ énécmianzac. Wañu qawéc gupañ énépésima nanjé énécmianzac. Wañu kaiziliweñ ic ionac hénagina imi mebiri énécmianzac.

10 Zion ama areña yanda, Yawe guac Anutunéñ hicñisai lépaya lépaya hémbénaña héngalen wañgémmac. Haleluya!

Anutunéñ Yerusalem héngalen wammianzac, mepésimini.

147

1 Anutunina legic héimimia imi hiabia. Wañu imi niñsorocya zéma niñu sécgémac. Imuac niñac Yawe mepésini, haleluya!

2 Yawenéñ Yerusalem meyacgéanzac. Inéñ mia Israel héndéñ qéndéñ wañ énécmigic keczu imi qutulanjé énécmianzac.

3 Inéñ ewa biric wamma keczu séc mehiaru énécmima wizigina oso énécmianzac.

4 Inéñ ménni sikilu qétégina oloñ énécmima qacgina qacénécmianzac.

5 Miñ Kewunina imi kuneñ yanda, kuc yandayaguc. Wañu niñtegic qñtegicya séha imi olombiñac séc qahac.

6 Yawenéñ memaamuma kecanzu imi énépésima nanjé énécmianzac. Wañu kaiziliweñ ic imi giliyu baeciguc maunudacmac.

7 Saiwop zémima Yawe legic héimimu. Gita kulele qema Anutu legic héimigic.

8 Inéñ hosusu haima kurumeñ osoanzac. Wañu baecac wamma kia imi hofiaiguc haiyu heanzac. Wañu kia haiyu baec boñaiguc qézézac éréma yandianzac.

9 Inéñ haséñ yañ zéma koeck-oec nei merawanéñ qacma kecgic nenegina mihicñi énécmianzac.

10 Yawe imi becosicac kuhawac niñkumuma kenzu ionac siñgina ménda niñanzac. Wañu ic méñ eñeya hénac kuhawac niñkumuma keñanzac imuac ménda hénsorocanzac.

11 Inéñ eeya héimima goi héihéiyawac kic hihi wañanzu ionac mia ewa hia niñanzac.

12 Yerusalem gi Yawe legic héimina. Zion gi Anutuga legic héimina.

13 Inéñ amagawac nagu wétéya imi meseligianzac. Wañu ama imuac qerigaiguc merachécga mériañ mihicñi énécmianzac.

14 Inéñ baecgawac suc sére yanda imuac qeriaiguc luae qegéñu heanzac. Wañu nene héla gocmia hiabianéñ gumu géñu sécgéanzac.

15 Inéñ zézé seli acya baeciguc méliyu ackuazéc iminéñ foc foc keñanzac.

16 Inéñ komboc rama zucya imuhucya éséc nec giliyu maanzac. Wañu komboc bororoña baeciguc hicñi hicñiya imi qesayu bucgazen éséc nec heanzac.

17 Inéñ saméñ bororoña éséc nec komboc giliyu maanzac. Mérénéñ sanjeña imi ogicma hia ménda tétén garimac?

18 Wañu inéñ zéyu komboc imuhucya imi pépélíma doku wañanzac. Inéñ luhuc ézéyu qeanzac. Wañu doku ézéyu keñanzac.

19 Inéñ ackuazécya Yakobo zéhicñi miyec. Wañu héna acya zéma paken acya imi Israelac zéhicñi miyec.

20 Baec méñac ic areñ tosia ionaru imi imuhuc méñ ménda wañ énécmiyec. Imuac ieneñ Anutuac héna ac imi ménda ninzu. Haleluya!*

Anutuac edamuya imi baec kurumén séc géma hezac.

148

1 Haleluya, kuruméniguc keczu ini Yawe mepésigic. Yawe mepésigic, ou eñeñaguc keczu ini i mepésigic.

2 Kua memé uñahéra ini moczoñ i mepésigic. Kawali areñhéra ini i mepésigic.

3 Maso kaiwe iri i mepésiyic. Sikilu asarianzu ini moczoñ i mepésigic.

4 Kuruménac kurumén ini acguc i mepésigic. Sawaiguc doku hedaczac ini acguc i mepésigic.

5 Momac yanda inéñ zéyu hicñima hezu imi wai énécmigic Yaweac qara mepésimu.

6 Inéñ méñnéñ méñ ménda logimac niñ qañañ silic hai énécmima imuhucya imuhucya hémbénaña kumu énécmiyu nanzu.

7 Baec igucnec Yawe mepésigic, kondunac mokoleñ yanda zéma kondun zékéña zékéña ini momacnec.

8 Geric zéma komboc zéma komboc boboroña zéma hosusu dépañ zéma luhuc kuaya tohoanzu ini acguc imuhucyanec.

9 Baec boña zéma baec qindin qindina moczoñ, ic gocmiaguc zéma yéménzéc ic moczoñ imuhucyanec,

10 haséñ yañ moczoñ yanda zéma ama yañ moczoñ zéma gisic zéma nei qeñgañginaguc moczoñ imuhucyanec.

11 Baera baera ic kewu moczoñ zéma ic embac areña areña moczoñ zéma ic eñeña zéma baecac zétegittegic ic moczoñ imuhucyanec,

12 ic qapé, embac seraña, ic embac yanda zéma nambérac moczoñ imuhucyanec.

13 Iwac qara momacgucnec sac eñeña yanda wanzac. Wañu edamuya imi baec kuruméniguc keczu imi moczoñ onogicma eñeña wanzac, imuac niñac momac yanda ini Yaweac qara mepésimu.

14 Inéñ mia héna géséhéra ilicgina meyac énécmiyec imuac niñac i imi qéhéréngé mima kecanzu météré énécmimia Israel ic ionac mepé qepésiac buña wanzac. Haleluya!

Anutuac haka hiabia ic embachéra ionac muru hezac.

149

1 Haleluya, legic qelianéñ Yawe mepésigic. Météré ichéra* ionac azoazoroiguc legic hémigic.

2 Israel imi eñeya mihicñi miyec iwac niñac wamma ségiségi wammac. Zionac nanhéra ieneñ eñañ ic kewu niñac wamma ségiségi wammu.

3 Legic hirima qara mepésigic. Wañon zéma gita qema legic hémigic.

4 Yawenéñ eñeya ic embachéra niñac ségiségi wañanzac. Wañu ic embac memaamuma kecanzu séc añgégina tima kiwi méréra héñsoroc sorocya meénécmianzac.

5 Météré énécmimia ieneñ imi edamuya qeriaiguc ségiségi wamma eñañ hehe tataciguc legic hémimu.

6 Kuaginaiguc imi Anutuac mepé qepési acnéñ hemac. Wañu méraginaiguc sou bawa andia zéráguc imi he énécmimac.

* 147:20: Hebraio ac yomuac hénia imi; Yawe mepésigic!

* 149:1: Hénaorin Anutu

niñzérégéanzu momac yanda ionac qacgina.

⁷ Waṅu iminéṅ mia baera baera ic bakia melenṅ énécmima ic embac areṅa areṅa tasé ku énécmimu.

⁸ Waṅu ic kewuhécgina imi seṅ hésanéṅ, ic eṅeṅa hécgina imi aiṅ bétacnéṅ hénagina helanzi énécmimu.

⁹ Zétegic tegic ac ooyawac hezac imuac séciguc imuhuc waṅ énécmimu. Ai eeyaguc imuhucya imi météré énécmimia ionac méraginaiguc hai énécmiyu hezac. Halleluya!

Kewunina yanda Anutu.

150

¹ Halleluya, ocmuṅaiguc Anutu legic héimigic. Kuha héima hezac kurumenṅ imuaru legic héimigic.

² Wawaṅ memeya kuhaguc imuac niṅac legic héimigic. Héniaya, kunenṅ yanda edamuyaguc imuac niṅac wamma legic héimigic.

³ Tomuṅ qema legic héimigic. Kulele zéma gita qema legic héimigic.

⁴ Tambariṅ qema legic hirima mepésigic. Kuṅa zéma gitanéṅ legic héimigic.

⁵ Aiṅ hilana qara kunenṅ yanda imuhucya qema mepésigic. Aiṅ hilana hétéṅ ou eṅeṅawac qema mepésigic.

⁶ Kua wésésé héima kecanzu séc Yawe legic héimigic. Halleluya!

Mataio

Yesuac esañ ambéchéra ionac qacgina.

1 Abaraham zéma Dawidiac qeli, Kristo Yesuac sac kitichéra.*

2 Abarahamnén Isaka mihicjiyec. Isakanén Yakop mihicjiyec. Jakobonén Yuda zéma iwac dac munahéra mihicji énécmiyec.†

3 Yudanén Tamari iwarunec Feresi zéma Zara mihicji érécmiyec. Feresinén Hesiron mihicjiyec. Hesironnén Aram mihicjiyec.

4 Aramnén Aminadap mihicjiyec. Aminadapnén Nason mihicjiyec. Nasonnén Salmon mihicjiyec.

5 Salmonnén Rahap iwarunec Boasi mihicjiyec. Boasinén Rut iwarunec Yobedi mihicjiyec. Yobedinén Yesi mihicjiyec.

6 Yesinén ic kewu Dawidi mihicjiyec.

Wañu Dawidinén Uriawac iniña iwarunec Solomon mihicjiyec.

7 Solomonnén Rehoboam mihicjiyec. Rehoboamnén Abia mihicjiyec. Abiyanén Asafe‡ mihicjiyec.

8 Asafenén Yosafat mihicjiyec. Yosafatnén Yoram mihicjiyec. Yoramnén Uzia mihicjiyec.

9 Uzianén Yotam mihicjiyec. Yotamnén Ahazi mihicjiyec. Ahazinén Hezekia mihicjiyec.

10 Hezekianén Manase mihicjiyec. Manasenén Amosi§ mihicjiyec. Amosinén Yosia mihicjiyec.

11 Wañu Babilon baeciguc onagicma keñkeñja nalé imuaru Yosianén

Yekonia zéma dac munahéra mihicji énécmiyec.

12 Wañu Babilon baeciguc onagicma keñgicguc Yekonianén Salatiel mihicjiyec. Salatielnén Zorobabel mihicjiyec.

13 Zorobabelnén Abiut mihicjiyec. Abiutnén Eliakim mihicjiyec. Eliakimnén Azori mihicjiyec.

14 Azorinén Sadok mihicjiyec. Sadoknén Akim mihicjiyec. Akimnén Eliut mihicjiyec.

15 Eliutnén Eleazari mihicjiyec. Eleazarinén Matan mihicjiyec. Matannén Yakop mihicjiyec.

16 Yakopnén Mariawac euya Yosefe mihicjiyec. Wañu Maria iwarunec mia Yesu Kristo** zémimia imi hicjiyec.

17 Imuac Abaraham igucnec éréma Dawidiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac. Wañu Dawidi igucnec éréma Babiloniguc onagicma keñkeñawac naléiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac. Wañu Babiloniguc onagicma keñkeñawac nalé imuarunec éréma Kristoac naléiguc hayu hicñisaiac qétégina imi 14 wanzac.

Halécnén météré mimia Yesuac hicñihicjiya imuac suruc.

18 Wañu Kristo Yesuac hicñihicjiya imi yomuhuc; Iwac nengocya Maria imi Yosefeac buña wammac niñ zéérécmimia wañec, nén ekawu momacnec ménda kericnec Uña Téréyanén kiwi meyu hériyaguc wañu héñec.

19 Wañu iwac eu buña Yosefe imi ic dindiña kerec. Imuac niñ, ara zéauyu kicginaiguc gamuyaguc wambac niñac, éléñec waimiyu kemmac zé nimma niñarenégyec.

* **1:1:** Ac oruha yomi imi kiwi Mataioac ac oruha qahac, nén kembraña 1:2-17 imuac ac oruha wanzac. Kiwi téréya yomuaru ic embac onac qacgina sasala hezac imi owiñ zé Zipilalec ac me Nei ac qahac, nén Girik ic me Hebraio ic ewagina méndacma ooyawac hezac. † **1:2:** Yudawac dachéra imi 3, munahéra imi 8, nén tosara waima iwac qara ooyawac hezac imuac hénia imi Hén 49:10 imuaru hezac. ‡ **1:7:** Kiwi méranén ooya tosaraiguc Asafeac qara méñ imi Asa. § **1:10:** Kiwi méranén ooya tosaraiguc Amosiac qara méñ imi Amon. ** **1:16:** Hebraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnén météré mimia.

20 Imuhuc nimma keru Miñ Kewuac kua meme uña méñnéñ gauiguc hicñimima yomuhuc ézéyec; Dawidiac qeli Yosefe, iniñ buñaga Maria wagicmañ zé zénéñga ménda hiriyu, tomeñaiguc taczac imi Uña Téréyawac murunec.

21 Inéñ nañawac mihicñimac. Mihicñiyu inéñ kecma eñeya ic embachéra késpedescina igucnec añgégina timac, imuac niñac qara Yesu zéwésémañ.

22 Haka hicñiyec imi Miñ Kewuni-nanéñ kua meme icya kuaya mema ac yomuhuc zéyec imi moczoñ mese-limañ zé imuhuc hicñiyec;*

23 Ninzu, embac serañanéñ héri haima naña meyu iwac qara Immanuel zému (Hénia imi Anutunéñ neñañguc keczac).

24 Imuhuc zéyu Yosefenéñ gau igucnec yacma Miñ Kewuac kua meme uñanéñ zéyec séc wamma iniñ buñaya wagicma hayec.

25 Wañu inéñ i guc momacnec heyac ménda wamma kerunec embac imi méréc merac naña mihicñiyec. Mihicñiyu Yosefenéñ qara Yesu zéyec.

2

Niniñ ic ieneñ Yesu hémbiñ zé hagic.

1 Ic kewu Herodeac héngalen naléiguc Yesunéñ Yuda baec Betelehem ama areña yandaiguc hicñiyec. Gezac qema niñgic, hicñiyu Is igucnec niniñ ic tosara Yerusalem hama yomuhuc zégic;

2 Merac Yuda ic onac ic kewu buña hicñiyec imi dimia? Nini Is iguc iwac widi méñ hémma mepésimiwiñ zé haziñ.

3 Imuhuc zégic ic kewu Herodenéñ ac imi niñu ewayaiguc niñkéndéñaguc wañec. Imi mia inéñnec qahac, Yerusalem miñina i guc kecgc ieneñ moczoñ imuhuc wañgic.

4 Wañu inéñ hofac oo ic ki-wahécgina zéma hénariniñ ionac hénac acac kiwi ic unuruma Kristo* dimuaru hicñima keczac imuac qesiénécmiyec.

5 Qesiénécmiyu yomuhuc ézégic; Yuda baec Betelehemiguc. Imi mia Anutuac tiliñ tiliñ ic méñnéñ yomuhuc oyecac hezac hénia yomuhuc niñac imuhuc zégic;

6 Betelehem ama areña, guac murunec galen méñnéñ hama nuac hénariniñ Israel imi rama galen ésécnec galenagé énécmimac. Imuac niñ gi imi Yuda baeciguc ama areña yanda kunen kunen hema kenzac imuac sugcinaiguc komodia ménda wanzañ.

7 Imuhuc zégic nimma Herodenéñ niniñ ic éléñnec unuruyu hagic eñacnec tacma widi hicñiyec imuac naléya dindiñanec qesiénécmima niñec.

8 Qesiniñu tecgéyu Betelehem ama areña yandaiguc méli énécmima yomuhuc énézéyec; Kemma merac imuac dindiñanec qesinimmu. Wañu mihicñimuiguc liliñgéma hama nézégic, ni acguc kemma mepési mimañ.

9 Ic kewunéñ imuhuc zéyu niñgic tecgéyu, hénagina méngucnec toro-qema kenñgic. Wañu gezac qema niñgic, widi Is imuaru héngic iminéñ muñguc hicñi énécmima walac walac kemma moczoñ merac heyec ama imuaru kemma héiselima tarec.

10 Wañu ieneñ widi imi muñguc hémma ségiségi kunen yanda wañgic.

11 Wañu ama imuaru haréma merac imi neñgocya Mariaguc momacnec iricma simiñ héima mepési migic. Imuhuc wamma géségina auma sese mema hagic goli, libanosi ic tutuha héméñaguc zéma sacmasi haléc héméñaguc imi sécgina séc haimigic.

12 Wañu gauiguc Herodeac muru ménda kemmu niñ énézéyec.

* 1:22: Yes 7:14 * 2:4: Hebraio aciguc; Mesia imuac hénia imi halécnéñ météré mimia.

Énézéyu nimma héna ménj igucnec ama baecginaiguc lilingéma kenjic.

Yosefe iniñ meracyaguc Izipte baeciguc néngacma kenjic.

¹³ Lilingéma kenjic, ninzu, Anutuac kua meme uñanéñ gauiguc Yosefe hicñimima yomuhuc ézéyec; Herodenéñ merac yomi qemañ zé hochoc ai mezac, imuac gi yacma merac zéma neñgocya oragicma Izipte† baeciguc néngacma kemma kecna muñguc gézemañ.

¹⁴ Imuhuc zéyu Yosefenéñ sinjyaiguc yacma merac zéma neñgocya oragicma Izipte baeciguc kenjic.

¹⁵ Kemma imuaru kerunec Herode humuyec. Imi mia Miñ Kewuni-nanéñ eñeya kua meme ic ménjac kuaya mema zéma yomuhuc zéyec ac yominéñ héla héimac niñ imuhuc hicñiyec; Izipte baec igucnec nañna qac hérémizua.*

Yesu qewiñ zé wamma namu nene tosara unuhumugic.

¹⁶ Wañu Herode imi niniñ ic ieneñ ikoc wammigic imi niñtegicma qeri biric kuneñ yanda wañec. Wañu yaré ic méli énécmiyu kemma Betelehem ama areña yanda zéma ama areñ yanda yanda hosuraiguc tacma kenjic imuac qeriaiguc merac kecgic imi niniñ ic qesiéncmima naléya niñec imi méndacma yawuñgina éréhéc zéma bawaiguc moczoñ unugic humudacgic.

¹⁷ Imuhuc wañgic kua meme ic Yeremianéñ yomuhuc zéyec ac imi héla héiyec;

¹⁸ Ewa hétéñ ménj Rama ama areña yandaiguc hicñiyu niñgic. Ewa biric yanda zéma zésiác yandanéñ hicñiyu niñgic. Rahelnéñ merachéra ionac niñ siaczac. Merachéra qahac wandaczu imuac niñ mebélac gémuac séc qahac wañec.

Izipte baec igucnec lilingéma hagic.

† 2:13: Girik aciguc; Aigiptos. * 2:15: Hos 11:1

¹⁹ Wañu Herode humuyu, ninzu, Miñ Kewuac kua meme uña ménñéñ Izipte baeciguc Yosefe gauiguc hicñimima yomuhuc ézéyec;

²⁰ Meracac kekecyá qewiñ zé hocgic ieneñ humudaczu, imuac gi yacma merac imi zéma neñgocya oragicma Israel baeciguc lilingéma kenna.

²¹ Imuhuc zéyu Yosefenéñ yacma merac neñgocyaiguc oragicma Israel baeciguc kenjic.

²² Néñ Akelaonéñ mañgocya Herodeac tatac késama Yuda baec galengézac imuhuc zégic nimma imuaru kemmañ zé zénéña hiriyc. Wañu gauiguc kua meme uñanéñ ézéyu nimma Galilaia baeciguc kenjic.

²³ Kemma tañ ménj Nazarete zéanzu imuaru kerec. Haka imi mia kua meme ichéra kuagina mema ac yomuhuc zéyec imi hélacguc wammac niñ imuhuc hicñiyec; Nazarete ic zémimu.

3

Yohaneac héipuc ac.

¹ Nalé imuaru doku naec haka ic Yohanenéñ hama Yuda baec kisi-aiguc yomuhuc zéauyec;

² Kurumeñjac héngaleñ ama areña yandanéñ hosucninu hazac, imuac niñ ewa qerigina meñgic.

³ Wañu ic iwac mia kua meme ic Yesaiawac kuaya mema yomuhuc zéyec; Ic ménj baec kisiaiguc qaczac, iwac ewa imi yomuhuc; Miñninawac hénaya zéréñ qéréñ wamma megic, iwac hénaya héimindiñgic dindiña wañu.

⁴ Yohane i imi maleku kamele zuanéñ memeya imi héima rikuña yañ séwélanéñ memeya imi kambañaguc zikima kerec. Wañu iwac neneya imi gaoc zéma haséñ morombazecac dokuya.

⁵ Wañu imuhuc zéauyu Yerusalem zéma Yuda baec séc zéma Yodan doku néwéc néwéc ic embac moczoñ iwac muru kendacgic.

⁶ Kemma kápésicgina zéaugic Yodan Dokuiguc doku naec énécmiyec.

⁷ Wañu doku naec énécmiyec imuaru Farisaio ic zéma Sadukaio ic sasala hagic inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokoleñac qelihéra qeri geric hahaya imuacnec néngacmu niñac méréneñ goro ac énézéyec?

⁸ Ewa melen melenac séciguc héla mihicñigic.

⁹ Wañu enañ qeriginanéñ Abaraham imi neñañ yandanina imuhuc ménda zéma nimmu. Ni énézéwa niñgic, Anutunéñ hoc yomi hia énézéyu yacma Abarahamac qelihéra wandacmu.

¹⁰ Ic hésa sasala imuac héniaiguc naka bec haiyu hedaczac. Héla hi- abia ménda haiñzac séc héiyu mayu gericiguc giliyu hiñgacdacmac.

¹¹ Ni imi qerigina melemmu niñac dokunéñ naec énécmianzua, néñ nuac andénaiguc hakeczac inéñ kuc yandayaguc ni nogiczac. Nidac imuhucyanéñ héna usuya metecgéma késamañac séc qahac. Inéñ Uña Téréya zéma geric bélañanéñ naec énécmimac.

¹² Iwac méraiguc sarac yanda iminéñ héla gocmia imi tocgéma hofiiguc haimac, néñ gorosona imi héiusuñ wamma geric bélañ tectecgia qahac imuaru giliyu zemac.

Yesu doku naec haka wammiyec.

¹³ Wañu nalé imuaru Yesunéñ Galilaia baec igucnec Yodan dokuiguc hama Yohanenéñ doku naecmimac niñ ézéyec.

¹⁴ Ézéyu Yohanenéñ qetalimima yomuhuc zéyec; Geñ ni doku naec némbésémañ niñac wanzua, néñ geñ nuac muru hazañ?

¹⁵ Yesunéñ melemma zéyec; Deguc imi acna niñnéna imuhuc wamma nekañ haka solaña moczon meseli- wic, imuhuc zéyu ara nimmiyec.

¹⁶ Nimmima doku naecmiyu Yesu imi doku igucnec éréyec. Éréyu kurumen añgéyu Anutuac Uña Téréya

kembo nei ésécnec mama hama iwac orucyaiguc nañu héñec.

¹⁷ Wañu kurumen igucnec ewa mén yomuhuc hicñiyec; Yomi imi nuac Nañna. Iwac siñ kunéñ yanda niñanzua. Iwac niñ ewa qerinanéñ ségiségi yanda wañanzac.

4

Yesu manam batuc wammiyec.

¹ Wañu Yesu Biria miñinawac ala batuciguc emmac niñ Uña Téréyanéñ wagiru baec kisiaiguc keñec.

² Kemma siñi kaiwe 40 imuac séc nene zikima zéwelecma kecma andi- aiguc yaka niñ humuyec.

³ Ara batuc miñinanéñ Yesuac muru hama yomuhuc zéyec; Gi Anutuac Naña wanzañiguc zéna hoc sasala yominéñ melemma saméñ wammac.

⁴ Imuhuc zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Icnéñ saméñ sac qahac, néñ ackuazéc Anutuac kuaya igucnec haanzac imi moczon nimma keke- cyaguc kecmac.

⁵ Imuhuc zéyu Biria miñinanéñ Yesu wagicma Yerusalem kiropoc téréyaiguc emma ama téréya imuac witiyaiguc oporu nañec.

⁶ Nañu yomuhuc ézéyec; Inéñ guac wamma kua meme uñahéra énézéyu ieneñ méraginanéñ gi gépésima osogéñgic hocnéñ hénaga ménda nézégémac. Imuhuc ooyawac hezac, imuac mia gi Anutuac Naña wanzañiguc yomuacnec luma emu hiñgacna.

⁷ Zéyu Yesunéñ muñguc yomuhuc ézéyec; Yomuhuc ogic hezac; Néñ Miñ Anutuga ménda batucgé miwésémañ.

⁸ Imuhuc zéyu Biria miñinanéñ wagicma baec boña eneña yandaiguc emma héngaleñ ama areña yanda sasala baec séc hema keñkeña imi zéma imuac edamuya ézéyu héndarec.

⁹ Héñu yomuhuc ézéyec; Gi simiñ héima mepési némbésémañiguc iwawai imi moczon guac géndacmañ.

¹⁰ Imuhuc zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Biriá miŋina,* gi néŋgacna! Yomuhuc mia ogic hezac; Miŋ Anutuga simiŋga héimima mepési miwésémaŋ, waŋu iwacnec sac welenŋ gemiwésémaŋ.

¹¹ Imuhuc zéyu Biriá miŋinanéŋ Yesu waimima keŋec. Keŋu kua meme uŋa eneŋ haréma Yesu welenŋ qemigic.

Yesunéŋ Galilaia baeciguc aiya hénima meyec.

¹² Waŋu Yesunéŋ Yohane hésa amaiguc opocgic imuac buŋa suruc nimma Galilaia baeciguc keŋec.

¹³ Waŋu Nazarete ama waima Kafanaum amaiguc kemma kerec. Ama imi Zabulon zéma Naftali baec suciguc zékéŋ yanda hezac imuac giŋgiŋaiguc taczac.

¹⁴ Imi mia Anutuac tiliŋtiliŋ ic Yesaiawac kuaya mema ac yomuhuc zéyec imuac héra héimac niŋac imuhuc hicŋiyec;

¹⁵ Zabulon baec, Naftali baec, Yodan doku néwécgeŋ kondunŋ giŋgiŋawac héra zéma ic enia ionac baec Galilaia imuaru,

¹⁶ ic embac tunumaŋiguc taczu eneŋ asac mararaŋ yanda hicŋiyu héŋgic. Waŋu humucac tunumaŋaiguc kecgic ionac muru asac mararaŋ qetagali énécmizac.

¹⁷ Waŋu nalé imuaru mia Yesunéŋ aiya hénima yomuhuc zéauma énézýec; Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda hosucgiŋu hazac, imuac mia ewa qerigina melenŋic.

Yesunéŋ hénima tohotoho ichéra unuruma énépésiyc.

¹⁸ Waŋu Yesunéŋ Galilaia kondunŋ giŋgiŋaiguc keŋkecma héŋu Simon, Petero zémimia imi zéma iwac munaya Anderea iereŋ kondunŋiguc ufigira gilimanec naŋoc. Waŋu iereŋ imi lambéc héréhéré ic keroc.

¹⁹ Waŋu iricma yomuhuc érézýec; Hama ni méndacnéŋic, neŋ ai méŋ érécmiwa iri ic embac héréhéré ic wammaoc.

²⁰ Imuhuc zéyu focnec ufigira waiyic taru Yesu méndaroc.

²¹ Waŋu imuacnec keŋkecma héŋu dac muna éréhéc Zebedaioc naŋ héréra, Yokobo zéma iwac munia Yohane iereŋ maŋgocgira Zebedeguc eŋawu zéiciguc ufigina qotoma tacgic mihiŋi érécmima ururuyec.

²² Ururuyu focnec zéic zéma maŋgocgira imi waima Yesu méndacmiyoc.

Yesunéŋ ic embac tuŋaguc ackuazéic ku énécmiyec.

²³ Waŋu Yesunéŋ Galilaia baec séc kereŋ haré wamma tocgotocgo amaginaiguc Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandawac buŋa suruc hiabia imi zéauma ku énécmima ic embac suginaiguc ic embac tosara hafi zepaginaguc hénia hénia imi moczoŋ mehiaru énécmiyec.

²⁴ Imuhuc waŋu iwac qac buŋaya imi Siria baec séc saima kendarec. Kendaru ic embac ieneŋ hafi ic hénia hénia; hafi zepaginaguc, uŋa biriaginaguc, humuc turucginaguc, zéma héra méragina séléic séléigia imi onagicma hagic mehiaru énécmiyec.

²⁵ Waŋu Galilaia, Dekapoli, Yerusalem, Yuda, zéma Yodan doku néwéc igucnec ic embac tuŋa tuŋa hama méndacmigic.

5

Ic zézé ségiségiyaguc.

¹ Waŋu Yesunéŋ ic embac tuŋa tuŋa imi inicma baec boŋaiguc emma tarec. Taru tohotoho ichéra ieneŋ iwac muru hagic.

² Waŋu kuaya auma ku énécmima zéyec;

³ Uŋa qerigina maqeqeya kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ionac buŋa wanzac.

⁴ Zé siac wamma kecanzu imi eneŋ ségiségi ginaguc, Anutunéŋ ewa hia qeénécmimac.

* 4:10: Girik aciguc; Satana.

⁵ Gumbénzénzénj kecanzu imi enej ségiségi ginaguc, baec yanda baec imi mératéc énécmiyu késamu.

⁶ Yaka zéma doku niñ humuanzu éséc haka solañawac wañanzu imi enej ségiségi ginaguc, sécgé énécmimia wammac.

⁷ Goi héihéi wañ énécmianzu imi enej ségiségi ginaguc, Anutunén goigina héimac.

⁸ Ewa qerigina qala qala imi enej ségiségi ginaguc, ieneñ Anutu hémmu.

⁹ Luae qeque ic imi enej ségiségi ginaguc, Anutuac nambérac héra zéénécmimu.

¹⁰ Haka solañawac unuhéi wañ énécmigic birizu imi enej ségiségi ginaguc, kurumeñac héngalen ama areña yanda imi ionac buña wammac.

¹¹ Nuac niñac zéma zébiri qébiri wañ énécmima unuhéi wañ énécmima ikoc wamma ac biria hénia hénia onac séwiginaiguc haimu imi ségiségi ginaguc,

¹² Anutuac kua meme ic walac hama kegcic imi imuhucyanec unuhéi wañ énécmigic. Imuac niñac ewa hia nimma ségiségi wammu. Imuac kitiwa kurumeñiguc heheya imi kuneñ yanda imuac niñac imuhuc zézua.

Sei zéma asac mararañ.

¹³ Ini imi baec ic ionac sei keczu. Wañu seinéñ siña qahac wammaciguc némacyanéñ iwawai mén hésiyyu siñaguc wammac? Qahacgucnec, iwawai omaya wamma iwawai mén ménda mehiarumac, néñ momacguc wañmimiawac séc imi giligic ic embac enej tizizamu.

¹⁴ Wañu ini imi baec ic ionac asac mararañ, ama areña yanda mén baec boñaiguc imi musañgémacac séc qahac.

¹⁵ Kifa imi acguc otorima kewuc guandiaiguc ménda haianzu, qahac, imi mia tatarraiguc haigic taru asahanéñ ama qeriaiguc ic embac asari énécmianzac.

¹⁶ Imuac onac asac mararañ ginanéñ imuhucyanec ic onac kicginaiguc measari énécmimac. Wañu ieneñ onac wawañ meme hiabia imi héngic hiaruyu Mañgocgina kurumeñiguc keczac imi mepési mimu.

Héna ac zéma Anutuac tiliñtiliñ ic.

¹⁷ Niñgic ni héna ac zéma kua meme ic ionac ac imi mesohomañ zé mazua tanec ménda wammac. Ni imi mesohomañ zé ménda mayi, néñ meseligimañ niñac mayi.

¹⁸ Ni hélacnec énézézua, héna ac igucnec ac kiwi siliha me boro-roñadac mén eñ hema ménda qahac wammac, néñ moczoñ hélagucnec wandaruguc mia baec kurumeñ imi hia qahac wammac.

¹⁹ Imuac ic ménéñ mén héna ac imuarunec komocdiadac mén logima tosara imuhucnec wammu niñ ku énécmimac imi, kurumeñac héngalen amaiguc ic mamaya zémimac. Wañu ménéñ mén wawañ memeyaiguc haima héna ac imi imuhucyanec tosara ku énécmimac imi, kurumeñac héngalen amaiguc ic eneña zémimac.

²⁰ Imuac énézéwa niñgic, onac haka solañanéñ héna acac* kiwi ic zéma Farisaio ic ionac hakagina ménda ogicmac imi, kurumeñac héngalen amaiguc keremmuac séc qahac.

Qeri geric hakawac goro ac.

²¹ Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Ic ménda qehumuwsémañ, wañu ménéñ ic qehumumac imi acac buña wammacac hezac, ac imi ini niñgicac nindaczu.

²² Néñ neñ yomuhuc énézézua; Ménéñ mén hénia qahac alaya qeri biric niñmizac imi acac buña wammac. Ménéñ mén imi alayawac niñac, ic qelaja† zémizac imi kua meme ic ionac kaunsol iguc onopocmu. Ménéñ mén alayawac moroc zémizac imi geric siawac buña wammac.

* 5:20: Moseac héna ac. † 5:22: Girik aciguc; Raka.

23 Imuac gi zaki téréyawac sese mema hama alaganéñ guac niñac hazéc ac méné késa keczac imi niñqelizañiguc

24 sesega imi zaki téréya wésiaiguc haina taru walac alagawac kenna luae qegénuguc bec liliñgéma hama sesega imi haimiwésémañ.

25 Gi hazécgaguc hénaiguc kemmanec focdac ewa momac wammaoc. Imuhuc ménda wanna hazécganéñ gésigési icac muru goporu gésigési ic iminéñ téñgñ ic kunéñginawac mériaiguc waigénju hésa amaiguc gopocmac.

26 Goporu, ni hélacnec gézéwa niñna, alagawac kitic imi moczon ménda kudacma imuarunec mawésémañac séc qahac wammac.

Kaisero haka.

27 Yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Kaisero ai ménda mewésémañ, ac imi niñgicac nin-daczu.

28 Néñ ni yomuhuc énézézua; Ic ménéñ embac méné hémma ewayaiguc hémbaoc wammizac imi mia ewa qerianéñ bec kaisero wanzac.

29 Kicga héiigucnéñ biriawac simbaiguc goporu, imi néfindiñgéma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac wañu séwiga yanda imi geric siaiguc ménda giliyu hiñgacbésemañ iminéñ hia wammac.

30 Méraga héiigucnéñ biriawac simbaiguc goporu, imi hericma gilina kemmac. Séwi taséga momacguc qahac wañu séwiga yanda geric siaiguc ménda giliyu hiñgacbésemañ iminéñ hia wammac.

Eu iniñ waiwai haka.

31 Zézéya méné imi yomuhuc; Ic ménéñ méné iniña waimimac imi wai amuamuac kiwi oma mimac.

32 Néñ ni yomuhuc énézézua; Ic ménéñ méné iniña kaiseroac qahac, néñ yéwéri tosara niñac waimizac imi, inéñ embac imi kaiseroiguc opoczac. Wañu ic ménéñ embac

waimimia imi mezac imi, i acguc kaisero wanzac.

Zézépañ ac.

33 Wañu munçuc, yandahécgina yomuhuc énéc énézéya; Gi Anutuac kiwaiguc acga eñ ménda zéseliwésémañ, néñ guac zézépañ acga imi kewuac kiwaiguc wandacbésemañ.

34 Wañu ni yomuhuc énézézua; Anutuac kiwaiguc ac méné méndagucnec zéselimu. Kuruméñ qacma ménda zéselimu. Kuruméñ imi Iwac ic kewu tatak wanzac.

35 Wañu baec acguc ménda qacma zéselimu. Baec imi Anutuac héna titiya wanzac. Wañu Yerusalem acguc ménda qacma zéselimu. Imi ic kewu eñeñawac ama areña yanda wanzac.

36 Wañu orucgaiguc acguc ménda koroma zéseliwésémañ. Imi mia gi oruc zucga melenña ménac méné lalac me zapéla wammacac séc qahac imuac niñac imuhuc zézua.

37 Imuac bénezéñ dac, hélacnecac imi hélacnec, qahacwac imi qahac sac zému. Ac toroqeqeya imi Biria miñinawac murunec hahaya.

Bakia meñé énécmimiawac haka.

38 Ac zézéya méné yomuhuc niñanzu; Kiwawac kitiwa imi kiwa, zécyawac kitiwa imi zécyu.

39 Wañu neñ yomuhuc énézézua; Haka biria kétik imuac nuna guwa ménda wammu. Ménéñ hulunça otomac imi, néwécgeñga hia melen mina qemac.

40 Wañu ménéñ geñga maleku niñac aciguc guagicma keñu sanjeña malekuga imi momacnec wai miwésémañ.

41 Ménéñ héna hosuru guagicma kemmançac zéyu horua méndacmima kembésémañ.

42 Ménéñ iwawaiga méné guagicmañ zé me lagulawac késamañ niñac welecgeñju eñdac ménda mélina kemmac.

Hazéc onac goigina héimu.

43 Alaga siñ nimmima hazécga mézétiti wammiwéséman ac zézéya ménj imuhuc niñanzu,

44 néj neñ mia yomuhuc énézézua; hazéc hécgina siñgina niñénécmimu. Wañu ununesi wañ énécmianzu ionac niñac wamma zéwelec wammigic goigina héimac.

45 Imuhuc wamma kurumeñ Mañgoc ginawac nambérac wamma kecmu. Kurumeñ Mañgocginanéñ kaiwe zéyu ic hia biria momacnec asari énécmianzac. Wañu kiaya imuhucyanec ic hia biria momacnec énécmianzac.

46 Siñ niñénécmianzu ionacnec sac goigina héiéncmimu imi, némac ki-tiwa hiabia he énécmimac? Takis meme ic acguc haka imuhucya hia ménda wañanzu me?

47 Wañu alahécgina ionacnec sac ac qacguc wañ énécmimu imi, némac iwawai kuneñ yanda wanzu wammac? Ic enia eneñ haka imuhucya hia ménda wañanzu me?

48 Imuac mia kurumeñ Mañgocgina imi solaña keczac séc ini imuhucnec solaña kecmu.

6

Méra énécmimiawac haka.

1 Técgina nimma kecmu. Haka solaña imi ic ieneñ hémmu niñac zéma kicginaiguc wambu niñac. Imuhuc wammuiguc kurumeñ Mañgoc ginanéñ bakia hiabia ménda melenj énécmimac.

2 Kiac welenj qeçe imi ieneñ tocgotocgo amaiguc zéma hena yanda séc kemma icnéñ mepési énécmimu niñac témuñ hianzu. Néñ hélacnec zéwa niñgic; Ic imi eneñ baec icnéñ mepési énécmigic bakiagina bec medaczu. Gi imi geñga wéségaiguc imuhuc ménda wambésémanj.

3 Néñ maqeqeya iwawai ménj énécmiwésémanj nalé imuaru méra héiganéñ némac haka wanzac imi méra kanaganéñ ménda nimmac.

4 Imuac niñ haleñ haihaiga imi sasañgiaiguc wambésémanj. Wañu

Mañgocga sasañgiaiguc géñanzac inéñ imuac bakia melenjémmac.

Zéwelec ai.

5 Wañu zéwelec wambésémanj imuaru niñzénj niñzénj ic ikora ieneñ wañanzu ésécnec ménda wambésémanj. Ieneñ mia inicmu niñac tocgotocgo amaiguc zéma hena yanda séc namma zéwelec wawaña imuac siña niñanzu. Ni hélacnec énézézua; Ieneñ imi boña bec késagic tecgézac.

6 Gi zéwelec bésémanj imuaru amagaiguc emma naguga héima mañgocga sasañgiaiguc keczac iwac muru zéwelec wambésémanj. Wañu mañgocga sasañgiaiguc hémma niñanzac inéñ bakia imi melenjémmac.

7 Ini zéwelec biñj zé ic enia ésécnec ac héla qahac sasala ménda olommu. Ieneñ mia ac sasala zéniguc niñnéncmimac imuhuc zéma niñanzu.

8 Mañgocgina imi zéwelec ménda wañgicnec iwawai hocanzu imi bec nindaczac. Imuac ini ionac séc ménda wammu.

9 Imuac ini yomuhuc zéma zéwelec wammu; Kurumeñ Mañgocnina guac qacga mepésini téréya hemac.

10 Guac héngaleñ ama areña yanda mama hamac; Kurumeñiguc hezac ésécnec baeciguc guac ewa siñga wandac wandara wammac.

11 Gi deguc kaiwe yomuac nene sécnina nénécmina.

12 Nini ic ionac késpedesigina wai énécmizij, imuhucyanec késpedesicnina wai nénécmina.

13 Nini ménda wai nénécmina ala batuciguc kerembiñ niñac. Néñ Biria miñinawac murunec metecgé nénécmina.

14 Ini ic ionac késpedesic waimuiguc kurumeñ Mañgocginanéñ onac késpedesic imuhucyanec waimac.

15 Wañu ini ic onac késpedesic ménda waimuiguc mañgoc ginanéñ késpedesigina imuhucyanec ménda waimac.

Nene zikima zéwelec wawaña.

16 Waṅu nene zikima zéwelec wammuguc ninzéh ninzéh ic ikora ieneṅ waṅanzu éséc nec ewa biric tanec ménda wammu. Némac niṅ ieneṅ imi tanecgina wininiyu inictegicmu niṅac imuhuc waṅanzu. Hé lac nec énézézua; Ieneṅ imi bakiagina séha imi bec megic tecgézac.

17 Geṅ mia nene zikima zéwelec bésémaṅ imuaru orucga haléc naec mima kic tanecga zuac bésémaṅ.

18 Waṅu nene zikima zéwelecma keczaṅ imi ic ionac muru qahac, néṅ Maṅgocga sasaṅgiaiguc kecanczac iwac muru sac wininiyu géntegicmac. Waṅu Maṅgocga sasaṅgiaiguc iwawai hicṅiyu héṅanzac inéh bakia melenṅ gémmac.

Iwawai eeyaguc kurumenṅiguc haigic emmac.

19 Ini hinac iwawaigina eeyaguc imi baeciguc ménda tocgégic emmac. Imuaru mia gureṅ zéma hufenanéh mebiriwac niṅac. Waṅu imuaru imi kowu nene ieneṅ hézéhégéma hiṅacma kowu memu.

20 Néṅ hinac iwawaigina eeyaguc imi kurumenṅiguc qutulanégic emmac. Imuaru imi gureṅ zéma hufenanéh ménda mebirimac. Waṅu imuaru kowu nene ieneṅ ménda hézéhégéma hiṅacma kowu memu.

21 Hinac iwawaiga eeyaguc hemac imuaru mia ewa qeriga acguc hemac imuac niṅac imuhuc zézua.

Kifanina asahaguc me qahac?

22 Kicga imi séwigawac kifaya. Kicga hiabia hezaciguc asahanéh séwiga moczoṅ yanda sécgémac.

23 Néṅ kicga birizaciguc imi tunumaṅnéṅ séwiga moczoṅ yanda sécgémac. Waṅu asac mararaṅ ewa qerigaiguc hezac iminéṅ siṅindéhégzaciguc siṅi tunumaṅ dimuhucyanéh hicṅigémmac?

Anutu iwac nec sac welenṅ qemimu.

24 Ic momacgucnéṅ ic kewu éréhé c welenṅ qeércmimacac séc qahac. Méṅac mézétiti wammima méṅac siṅ nimmimac, me méṅac eeya

héima méṅac niṅméimac. Ini Anutu zéma soukiwa momac nec welenṅ qeṅe waṅ ércmimuac séc qahac.

Nene me séwi usuginawac ewa goro ménda wammu.

25 Imuac bec énézéwa; Némac dokuac me neneac newiṅ zéma kekecginawac qeri yéwéri ménda wammu. Séwiginawac némac iwawai héiwiṅ zéma qeri réwéri ménda wammu. Kekecganéh nenega ogicma eeyaguc ménda wanzac me? Séwiganéh malekuga ogicma eeyaguc ménda wanzac me?

26 Ini sawaiguc nei inicgic. Ieneṅ héhimic ménda waṅanzu. Waṅu nene mequtulaṅ me hofiuguc haihai ménda waṅanzu. Waṅu onac kurumenṅ Maṅgocnéṅ gumu énécmianzac. Waṅu ini nei onogicma eeginaguc ménda wanzu me?

27 Waṅu onarunec mérénéṅ qeri réwéri wamma kekecginawac naléya komora méṅ hia mehorugimac?

28 Waṅu ini némac niṅac malekugina niṅac qeri réwéri waṅanzu? Sombenṅac baorac zurigina inicgic dimuhuc éréma yandianzu? Ieneṅ malekugina niṅac hésadac méṅ taraṅ ménda héianzu.

29 Waṅu énézéwa niṅic; Solomonnéṅ edamuyaguc mezeric amuma kerec, néṅ zuria yomi ionarunec méṅ ménda ogirec.

30 Anutunéh baec kisiawac qézézac deguc you heyu oraṅguc gericiguc giligic hiṅacmacac hezac zariṅdac imuhucya imi imuhuc haioso meénécmianzac iguc, yei ninzéh ninzéhgina komodia ini, Anutunéh ini imi zuriadac imuhucya onogicma ménda haioso meénécmimac me?

31 Imuac mia, némac neneac me dokuac newiṅ me némac iwawai héiwiṅ zéma qeri réwéri ménda wammu.

32 Imi mia ic enia eneṅ imuac waṅanzu. Waṅu kurumenṅ Maṅgocginanéṅ iwawai imuhucyawac hocanzu imi nin-daczac.

³³ Imuac bec walac imi Anu-tuac héngalenj ama areña yanda zéma iwac haka solañj* niñac wamma zéwelecmu. Iwawai tosara imi moczoñ momacnec toroqe énécmidacmac.

³⁴ Imuac ini orañac qeri réwéri ménda wammu. Orañac qeri réwéri imi orañ eñeya buña. Ai meme eñac eñac imi eñeya réwéria sécyá hem-izac.

7

Niñgési énécmimiawac haka.

¹ Ménda gési énécmimu imi, ini acguc imuhucyanec ménda gési énécmimia wammac.

² Imi mia gési énécmianzanj imuhucyanec gésigéngéña wammac. Wañu ac wañ énécmianzanj imuhucyanec ac wañgéngéña wammac, hénia imuac niñac imuhuc zézua.

³ Gi némac niñac alagawac ki-waiguc gocya hémma geñga kic-gaiguc ic zékalaña imuac mia ménda niñtegicanzanj?

⁴ Geñgac kicgaiguc ic zékalaña heyunec, gi alagawac dimuhuc waina kicgaiguc gocya imi mewa mayu zéma hia ézévésémañ?

⁵ Ninzénj ninzénj ic ikora gi, walac ic zékalaña geñga kicgaiguc imi mena mayuguc alagawac kiwaiguc gocya imi hiabianec hémma auwésémañ.

⁶ Ini iwawai téréya imi kazu ménda énécmimu. Wañu décnañ boña eñeñaguc imi beric onac ménda gilimu. Imuhuc wammuiguc imi iwawai imi hénaginanénj tizizama lilingéma eñañ kiricqiric wañ énécmiwu niñac.

Zéqesi ai, hochoc ai, zéma nagu qeqe ai.

⁷ Zéwelec wañgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicñimu. Qoñqoñ qegic nagu auénécmimac.

⁸ Mérénenj ménj zéwelec wañanzac séc, énécmiyu meanzac. Mérénenj

ménj hochoc ai meanzac séc, mihicñianzac. Wañu mérénenj ménj qoñqoñ qeanzac séc, nagu aumimia wammac.

⁹ Onarunec ménjénj naña saménj niñac weleru hoc hia mema mimac me?

¹⁰ Lambéc niñac weleru qaté mokolenj hia mema mimac me?

¹¹ Ini imi ic birianénj iwawai hiabia nambérac hécgina énécmimiawac hénia nindaczu. Wañu Mañgocgina kurumenjiguc keczac inénj welecmianzu ionac iwawai hiabia sécgina ogicma ménda énécmimac me?

¹² Némac haka wañgémmu niñ niñanzañ séc ionac muru imuhucyanec wañ énécmia. Ac iminénj hénia ac zéma kua meme ic ionac ac imi moczoñ dérécgédacma hezac.

Nagu komora.

¹³ Ini nagu géngéña imuaru keremma kemmu. Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc zézua; Nagu onagicma kisikiyoñiguc kenkenja imi kunenj yanda. Wañu hénaya imi lañhahala yanda, imuac mia imuaru ic embac kileñnéñ kereñanzu.

¹⁴ Nagu zéma hénia kekeciguc nonagicma kenzac imi komora zéma géngéña. Imuac niñac ic embac éréhécdacnéñ imi mihicñianzu.

Ic hésa zéma imuac gocmia.

¹⁵ Kuameme ic ikora ionac galenj mema kecmu. Ienenj imi rama séwi hamu, néñ qerigina imi hasénj kazu yaréya.

¹⁶ Héla gocmiagina hémma héniaquina inictegicmu. Ini imi hésa waiyagucnéñ wainj gocmia haiyu meanzu me? Wañu qézézacnéñ fik ic gocmia haiyu meanzu me?

¹⁷ Qahacgucnec, imuac mia ic hésa hiabianénj héla hiabia haianzac, néñ ic hésa birianénj héla biria haianzac.

¹⁸ Ic hésa hiabianénj héla biria ménda haianzac. Wañu ic hésa birianénj héla hiabia ménda haianzac.

* **6:33:** Anutunénj ewa qerigina mañgoc wañ énécmiyu iguc qéhéréngéma kecmu niñac.

¹⁹ Imuac ic hésa héla hiabia ménda haianzac imi qericma geric qeriguc gilianzac.

²⁰ Imuac niñ hélagina hémma héniaquina inictegicmu.

Ikoc wanjamuma kekec.

²¹ Nuac niñac Miñ Kewuna, Miñ Kewuna zénéñanzu séc moczon kurumeñac héngalen ama areña yandaiguc kereñdacmuac ménda hezac. Mañgocna kurumeñiguc kecanzac iwac ewa siñ tohoanzac inéñ sac keremmac.

²² Ic sasalanéñ nalé yandaiguc yomuhuc zému; Miñ Kewuna, nini guac qacgaiguc bianac ara ménda énezéyiñ me? Guac qacgaiguc tiliñtiliñ biria ménda nesi énécmiyiñ me? Guac qacgaiguc kiwi méréra yanda sasala ménda meyiñ me?

²³ Imuhuc zégic ni yomuhuc zéasarimañ; Ni méndagucnec niñénécmiyi, hena ac logima ai meanzu ini nuac muru néngacgic!

Gezacnéñ sac niniña zéma niñ tohotoho haka.

²⁴ Imuac mérénéñ mén nuac acna yomi nimma tohoma wananzac imi, niñtegic qin̄tegic icnéñ amaya zamanziñ qahaiguc meyec tanec wanzac.

²⁵ Kia kiyu doku luyu luhuc qema ama lukunziyec, néñ ménda hucgéyec. Ama sérañ qambaña imi zamanziñ qahaiguc ésékumuyec imuac niñac imuhuc wanec.

²⁶ Wan̄u mérénéñ mén nuac acna yomi nimma ménda tohoma wananzac imi ic niñtegic qin̄tegicya qahac. Inéñ amaya sakasac qahaiguc meyec tanec wanzac.

²⁷ Kia mayu doku luyu luhucnéñ qema ama qeyu kuney yandanec hézén̄ qézéñgéma mayec.

²⁸ (28a) Yesunéñ ac imuhuc zédaru tecgéyu ic embac tuñ yanda imi eney niñgic

²⁹ hena acac kiwi ic ésécnec qahac, néñ ic kuc buñaguc ésécnec

ku énécmiyec imuac niñac (28b) ku énécmima zézéya imuac welicgéyc.

8

Yesunéñ lepra wizi selia mehiaruyec.

¹ Yesunéñ baec boña igucnec mayu ic embac tuñ sasala yandanéñ méndacmigic.

² Wan̄u ic mén̄ wizi seliayagucnéñ* hama sigémima yomuhuc ézéyec; Miñ kewuna gi mehiaru némmañ zé wan̄an̄iguc imuhuc hia wambésémañac séc.

³ Imuhuc zéyu Yesunéñ méria suluma séwélaiguc haima zéyec; Ni siñna imuac wanzac, hiaruna. Imuhuc zéyu imuarunec mia wizi seliaya imi solañaniyec.

⁴ Wan̄u Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ic mén̄ac mén̄ ménda énezéwésémañ, néñ kemma hofac oo ic ézéna séwiga héñu, Mosenéñ énezéyec séc sese haina kicginaiguc héipuc acga ésécnec wan̄u hémma niñtegicmu.

Yesunéñ yaré ic 100 ionac orucgina mén̄ac welen̄ qeqe icya mehiaruyec.

⁵ Wan̄u Yesunéñ Kafanaum ama areña yandaiguc kereñu yaré ic 100 ionac orucgina mén̄néñ iwac muru hama méra mimac niñac zéwelec wammima yomuhuc zéyec;

⁶ Miñ kewuna, welen̄ qeqena mén̄ imi séwiya humudaru amaiguc qenzen̄ manzen̄ réwéria qema hezac.

⁷ Zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Neñ kemma mehiaru mimañ.

⁸ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galen̄ginanéñ ac yomuhuc melemma zéyec; Miñ kewuna gi hana nidac imuhucya nuac ama baen̄anéñ logigémmacac séc qahac, imuac acnec sac zéna, nuac welen̄ qeqena imi hiarumac.

⁹ Ni acguc eñeña hécna ionac méra bawu kecba, nena ewa bacnaiguc yaré ichécna keczu. Wan̄u mén̄ac niñ kenna zéwa keñanzac. Wan̄u mén̄ac niñ hana zéwa haanzac. Wan̄u welen̄

* **8:2:** Girik aciguc; lepra imi lepra wizi selia zéma wizi selia tosara mutulan̄géma zéañgic.

qeqena ménjac yomi wanna zéwa wañanzac.

10 Yesunéh ac imi nimma welicgéyec. Wañu méndacmima kecgic ionac yomuhuc énézéyec; Ni hélacnec énézézua. Israel ic suginaiguc ic ninzéh ninzéh kuneh yanda imuhucyaguc mén ménda mihicñiyi.

11 Ni énézézua, Is igucnec zéma Wes igucnec ic embac sasalanéh haréma kurumenjac héngalen ama areña yandaiguc Abaraham, Isaka zéma Yakop iniguc tacma momacnec nezéléléh wammu.

12 Néh becarunec kurumenjac héngalen ama areña yanda imuac buña kecanzu ienen imi sénganjen sinji tunumaniguc giliénécmiyu hiñgacdacmu. Hiñgacma imuaru mia zésiác yanda wamma zécgina aric aric kimu.

13 Wañu Yesunéh yaré ic galengina yomuhuc ézéyec; Amagaiguc kenna, ninzéhégézan imuac séc hicñigémmac. Wañu welen qeqe imi nalé imuarunec mia hiaruyec.

Yesunéh Peteroac amaiguc ic embac sasala mehiaru énécmiyec.

14 Yesunéh Peteroac amaiguc emma héñu Peteroac howuhaya imi séwi geric yanda wamma duñaguc hekerec.

15 Hekeru mériaiguc késayu hafiya waimiyu embac imi yacma Yesu welen gemiyec.

16 Ama mari wañu uña birianéh énéc énépésia sasala onagicma iwac muru hagic uña biria imi acyanéh zéma nesi énécmima hafiginaguc moczoñ mehiaru énécmiyec.

17 Imuhuc wañu kua meme ic Yesaianéh ac mén yomuhuc zéyec imi héla héiyec; Inéh kucmama qeka mekanina nonagirec. Wañu yanhafinina bisima keñec.

Yesuac tohotoho ichéra wamma kekec.

18 Yesu imi ic tuñagucnéñ lelecgémigic inicma tohotoho ichéra

zékéh yanda néwécgenaguc kemmu niñac énézéyec.

19 Wañu hena acac kiwi ic ménhéh iwac muru hama zéyec; Kiwi ic, dimia dimia kembésémañ imi ni méndac gémmañ.

20 Zéyu Yesunéh ac yomuhuc ézéyec; Haséh kazu imi tenjinaguc sawaiguc nei imuhucnec haecginaguc, néh Icac Naña imi oruha haihaiyawac ama duña mén ménda hemizac.

21 Wañu tohotoho icya ménhéh yomuhuc ézéyec; Miñ kewuna, waina walac kemma mangozna téngémaguc hawa.

22 Zéyu Yesunéh yomuhuc ézéyec; Gi waima méndacnéña, humuc ic enaocnec humuc ichécgina téngé énécmimu.

Yesunéh zéyu luhuc yandanéh niñtoho wammiyec.

23 Imuhuc zéma zéiciguc enu tohotoho ichéra méndacma emma keñgic.

24 Keñgic nalé sosola qahac luhuc yandanéh qeyu temboñ yanda yacma zéic hoturumañ zé wañec. Wañu Yesu imi gau hekerec.

25 Wañu tohotoho ichéra eneh kemma mindima ézégic; Miñ kewunina, añgéhñina tina, nini humuwiñ zé wanziñ.

26 Zégic acgina melemma zéyec; Ini ninzéh ninzéhina komocdiadac. Némac niñac bacgina yandizac? Imuhuc zéma yacma luhuc zéma temboña ac wañ érécmiyu moczoñ néh qeyoc.

27 Wañu ic eneh welicgéma yomuhuc eminiñgic; Imi némac ic mén imuhucya? Luhuc zéma kondun aguc ara tohozaoc?

Yesunéh ic mén mehiaruma kuwi nesiyu keñec.

28 Yesu zéma tohotoho ichéra ienen zékéh qericma néwécgen Gadara baeciguc kereñgic ic éréhéc uña birianéh érec érépésiya imi kicsuan igucnec hama Yesu mihicñiyoc. Ic éréhéc imi qeri yarégira eneña,

imuac niḡac méḡnéḡ imuacnec kemmuac séc qahac waḡec.

²⁹ Waḡu ierenḡ kucnec qacma yomuhuc zéyoc; Guac némac mén norac muru heyu hazanḡ? Anutuac naḡa, nalé ménda ducḡiyunec zéra waiya nérécmimanḡ zé hazanḡ?

³⁰ Waḡu baec imuaru mia lakec ésécdac kemma beric tuḡḡinaguc gumu énécmigic naḡḡic.

³¹ Imuac uḡa biria ienenḡ Yesu welecmima zégic; Nesi nénécmimanḡac zé méli nénécmima beric ionac qeriginaiguc hiḡḡacbiḡ.

³² Zégic yomuhuc zéyec; Keḡḡic! Waḡu Yesunéḡ imuhuc énézéyu uḡa biria imi mama kemma beric ionac qeriginaiguc hiḡḡacdacḡic. Waḡu, ninzu, beric imi moczonḡ yanda siaiguc giḡdindiḡḡéma kemma zékéḡḡiguc hiḡḡacma humudacḡic.

³³ Beric galenḡé énécmigic imi enenḡ usuḡnec néḡḡacma taḡḡiguc keremma suruc imi moczonḡ zéma ic uḡa birianéḡ éréc érépésia iorac suruc momacnec waḡ énécmidacḡic.

³⁴ Waḡu taḡḡ imuac ic embac moczonḡ imi Yesu mihicḡiwiḡ zé hadacḡic. Hama hémmaguc baec imi waima kemmac niḡac welecmigic.

9

Yesunéḡ ic héna méria séléc sélécḡia mén mehiaruyc.

¹ Waḡu Yesunéḡ zéiciguc emma konduḡ qericma eneya taḡḡiguc hayec.

² Haréyu ic ménḡ héna méria humumia sasanḡiguc haima huama iwac muru hagic. Waḡu Yesunéḡ ninzénḡ ninzénḡgina hémma ic héna méria humumia yomuhuc ézéyec; Naḡ, ewa qeriga déḡ, Képésicḡa waigéndac géndara wanzac.

³ Imuhuc zéyu, héna acac kiwi ic tosia ienenḡ qeriginaiguc yomuhuc niḡḡic; Ic yomi Anutu zébiri qébiri wammizac.

⁴ Waḡu Yesunéḡ qerigina niḡḡegicma yomuhuc zéyec; Ini

némac niḡac ewa qeriginaiguc ninḡ biria imuhucya niḡkeczu?

⁵ Ac diminéḡ efefia wanzac? Képésicḡa waigéndac géndara iminénḡ me Yacma kenna imi?

⁶ Waḡu Icac Naḡa imi baeciguc kápésic waiwaiyawac kuc buḡa hemizac imi hémma niḡḡegicmu. Imuhuc zéma ic hénia humumia yomuhuc zéma ézéyec; Yacma sasanḡa mema amagaiguc kenna.

⁷ Imuhuc zéyu ic imi yacma amayaiguc keḡec.

⁸ Waḡu ic tuḡḡinaguc ienenḡ haka imi hémma welicgéḡic. Waḡu kuc buḡa imuhucya baec ic énécmiyec imuac niḡac Anutu mepési migic.

Takis meme ic Mataio ézéyu méndacmiyec.

⁹ Waḡu Yesunéḡ imuacnec kemma héḡu ic ménḡ qara Mataio imi takis meme amaiguc taru hémma ézéma zéyec; Gi hama méndacnéna. Imuhuc zéyu yacma méndacmiyec.

¹⁰ Méndacmiyu iwac amayaiguc emma nene nema tarec. Taru takis meme zéma biria meme sasalanéḡ hama Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic.*

¹¹ Imuhuc waḡḡic Farisaio ic ienenḡ inicma tohotoho ichéra yomuhuc énézéḡic; Némac niḡac kiwi icgina imi takis meme ic zéma biria meme ic iniguc nene nezac?

¹² Imuhuc zégic, Yesunéḡ nimma yomuhuc zéyec; Yaḡ hafigina qahac ienenḡ mehiahiaru ic ionac niḡ ménda waḡanzu, néḡ hafiginaguc ienenḡ mia ionac niḡ waḡanzu.

¹³ Kemma ac yomuhuc hezac imuac hénia dimuhuc imi niḡarenḡému; Ni imi mulu meme imuac qahac, néḡ goi héihéi imuac waḡanzua. Imuac ni ic embac solanḡa unurumanḡ zé ménda mayi, néḡ kápésic ic unurumanḡ zé mayi.

Nene waima zéwelec wamma kekec imuac tualefic ac hicḡiyec.

* **9:10:** Yuda ic hakagina imi marénḡinanénḡ héima hema nene neanḡḡic.

14 Nalé imuaru Yohaneac toho-toho ichéra ienen Yesuac muru hama yomuhuc qesigic; Nini zéma Farisaio ic nalé séc nene zikima zéwelecanziñ. Wañu guac tohotoho ichéçga imi enej némac niñac nene zikima zéwelecwelec ai imi ménda wañanzu?

15 Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Zammaréñ ic buñawac méñac ic qañ ienen dimuhuc ic imi iniguc kerunec ewa biric wammu? Naléya hayu ic buña onagicma keñgicguc nene zikima zéwelecmu.

16 Ic méñnéñ méñ séwi usu walaha bobogélaiguc qelia dépaña ménda nékétama qotomac. Imuhuc wañu nékétatara iminéñ icgéma wahala imi héré muzucgéyu kunenec tegicmac.

17 Waiñ qelia imi gésé wahalaiguc ménda tianzu. Imuhuc wammuiguc imi luhucyanéñ itiracgéyu téyu waiñ imi qocgéma madacmac. Wañu gésé acguc biridacmac. Imuac niñ waiñ qelia imi gésé qeliaiguc kisigic hiñgacanzac. Imuhuc wañu waiñ zéma gésé imi momacnec hiabianec hemaoc.

Embac seraña zéma embac neñgia méñ iorac hafigira mehiaruyec.

18 Yesu ac imi énézémanec nañu qeriawac galen méñnéñ iwaru hama héniaiguc sigémima zéyec; Béracna degucdacmi humuzac, néñ gi hama méraga qahaiguc haimina qelima kecmac.

19 Imuhuc zéyu Yesu yacma iguc keñoc. Keñic tohotoho ichéra imuhucyanec wañgic.

20 Keñkecma kecgic embac méñ yawuñ 12 séc embac hafi wamma kecañec imi Yesuac andiaiguc hama malekuya susuria osiyec.

21 Imuhuc wamma ewayanéñ yomuhuc niñec; Malekuya sac osiwa mehiaru némmac.

22 Wañu Yesunéñ lilingéma hémma zéyec; Bérac, ewaga déñ. Ninzén ninzén ganéñ mehiaru génzac. Imuhuc zéyu imuarunec mia embac imi hiaruyec.

23 Wañu Yesu imi qeriawac galen imuac amayaiguc kemma hénu kuña hihi ic zéma ic tuñginaguc enej héisiaç wamma hétéñ yanda wamma tacgic.

24 Wañu énézéyec; Ini yacma hiñgacdacgic embac komoc imi ménda humuzac, néñ en gau hezac. Wañu imuhuc zéyu desimigic.

25 Desimima hiñgacdacgic ama qeriaiguc emma embac komoc imi mériaiguc késayu yarec.

26 Wañu imuac buña surucya imi baera baera saima kendarec.

Kic hilic éréhéç mehiaru éréçmiyec.

27 Wañu Yesu imi baec imi waima keñu ic kic hilic éréhéç ieren méndacmima kucnec yanda qacma zéyoc; Dawidiac qeli, gi norac ewa biric wanna.

28 Wañu Yesu imi ama qeriaiguc enu kic hilic ic éréhéç imi iwac muru hayic qesiérecmiyec; Qesiérecmima yomuhuc érézéyec; Iri imi neñ ai imi hia memañ niñac ninzén gésaoc? Zéyu ieren melemma zéyoc; Oo, Miñ kewunira.

29 Imuhuc zéyic, kicgiraiguc osima zéyec; Ninzén gésaoc séc hicñi érecmiyu.

30 Imuhuc zéyu kicgira hiaruyec. Wañu Yesunéñ zéseli érecmima zéyec; Ninzaoc, yomuac suruc imi ic méñac méñ ménda zéyic nimmu.

31 Wañu ieren kemma kileñ suruc imi zésaiyic baec imuaru séçgédaec.

Ic méñ ac zézéya qahac imi mehiaruyec.

32 Wañu ic éréhéç imi séñganen keñic duña ic méñ uña birianéñ késayu ac ménda zéañec imi wagicma Yesuac éréçic.

33 Wañu uña biria imi nesiyu néngaru ic ara qahac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuñginaguc hémma nañgic imi enej welicgéma zégic; Haka imuhucya méñ Israel baeciguc ménda hicñiyu héñiñ.

34 Wañu Farisaio ic ienen Yesuac yomuhuc zégic; Imi uña biria ionac

kunenginanéh kuc buña miyu uña biria nesi énécmizac.†

Ai sasala hezac, néj ai ic sasala qahac.

³⁵ Yesu imuhuc imuhuc wamma ama areña yanda yanda zéma komoc komoc séc kendacma tocgo-tocgo amaginaiguc emma héngalenj ama areña yanda imuac buña suruc hiabia imi zéau énécmima ku énécmiyec. Imuhuc wamma wizi kukuginaguc zéma yan hafiginaguc imi moczoñ mehiaru énécmiyec.

³⁶ Wañu ic embac tunjinaguc imi iniru rama galengina qahac kecanzu éséc nec kucgina qahac tuima kecgic ewa biric wañ énécmiyec.

³⁷ Imuhuc inictegicmaguc tohotoho ichéra yomuhuc énézéc; Ai yawuñ imuac héla imi sasala, wañu imuac ai ic imi efefiadac.

³⁸ Imuac niñ ai ic méli énécmiyu aiyaguc kemmu niñac metocgo tocgoac ai yawuñ miñina zéwelec wammigic.

10

Yesuac tohotoho ichéra 12.

¹ Yesu imi tohotoho ichéra 12 eneya muru unuruyu hagic uña biria nesi énécmima wizikuku zéma yanñhafi moczoñ mehiaru énécmimu niñ imuac kuc buña énécmiyec.

² Yesuac Méliméli ic 12 ionac qacgina imi yomuhuc; Walac Simon Petero zémimia, iwac munia Anderea, zéma Zebedaioac naña Yakobo zéma munia Yohane.

³ Wañu Filipo zéma Batolomaio, Toma zéma takis meme ic Mataio, Alfaioac naña Yakobo, wañu Tadaio,*

⁴ Kanaan ic Simon* zéma Yuda Karioto, wañu inéh mia kecma Yesu andé qemiyec.

12 ionac ai buñagina qénécmiyec.

⁵ Yesu tohotoho ichéra 12 imi méli énécmima pakeñ ac yomuhuc énézéc; Ic enia ionac ménda kemmu. Wañu Samaria ic ionac taun

imi imuaru me imuaru ménj ménda keremmu.

⁶ Rama roucy a Israel ic ionac sac kemmu.

⁷ Keñkecma imuac séc yomuhuc zéma zéaumu; Kurumenñac héngalenj ama areña yanda imi hosucgé énécmizac.

⁸ Wañu yanñhafi ginaguc imi mehiaru énécmimu. Humuc igucnec meqeli énécmimu. Wizi seliginaguc imi mesolañani énécmimu. Wañu tiliñtiliñ biria nesi énécmimu. Wañu boña qahac eñ késazu imuac eñ énécmimu.

⁹ Owo géséginaiguc soukiwa haréña zéma gocmia lalaha me pésia ménj ménda tima kemmu.

¹⁰ Hénawac gésé me maleku saméña me hena usu me tacgina imi ménda mema kemmu. Ai ic imi nene yaka boña qahac énécmimuac hezac.

¹¹ Ama areña yanda me ama areña hocma keremma ama miñina ménjac niñgic sécgéyu iwac ama igucnec sac heyac wamma opocma kemmu.

¹² Wañu ama imuac emma yomuhuc énézému; Luae onac muru hemac.

¹³ Anutunéh ama imuac miñinawac niñu sécgéyu luae qe qe acginawac héla imi ionac muru hama hemac. Néj ménda sécgéyu luae qe qe acginawac hélanéh eñañ muru liliñgémac.

¹⁴ Ménñéh ménj ménda héihéré énécmimac me acgina ménda nimmaciguc imi ama me taun imi hénaginaiguc seitotoñ qesagic mayu waima kemmu.

¹⁵ Ni hélacnec énézéwa, gésigési nalé yandaiguc Sodom Gomora baec ic ionac taségina imi taun yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu huahuayawac séc wammac.

Qacna niñac ununesi wañ énécmimu.

¹⁶ Niñzu, ni ini haséh kazu sucginaiguc rama éséc nec méli énécmizua. Imuac niñtegic

† **9:34:** Kiwi méraginanéh ooya tosaraiguc kemaña 34 yomi ménda hezac. * **10:3:** Kiwi méranéh ooya tosaraiguc; Lebaeus me Lebaeus Tadaio zémimia. ✧ **10:4:** Luk 6:15, Mél 1:13

qĩntegicgina mokolenac séc kecma kembo neiac séc kápésic solan kecmu.

¹⁷ Ic ionac niñ, galençina mema kecmu. Ieneñ mia ac gésigési ic ionac muru onopocçic, toçgotocço amaiguc kocbiñnéñ unumu.

¹⁸ Wañu nuac niñac wamma ini baec galeñ zéma ic kewu wéséçinaiguc onagicma kemmu. Keñçic ionac muru zéma ic enia ionac muru nuac héipuc ic wamma nammu.

¹⁹ Néñ énépésimu imuaru némac ac zéwiñ me dimuhuc zéwiñ imuac ewa goro ménda wammu. Nalé imuaru némac ac zému imi énécmimia wammac.

²⁰ Ac zézé ic imi eneñ qahac, néñ Mañçoc ginawac Uñanéñ ac imi kuaginaiguc hai énécmiyu zému.

²¹ Wañu dac muna ekaocnec andé qeamuma méñnéñ méñ késama humuciguc opocmac. Wañu mañçoc méñnéñ naña imuhucyanec wammimac. Wañu nambérac eneñ héna ac topec qema neñçoc mañçoc héççina humuciguc onopocmu.

²² Nuac niñac ic embac mocçon yanda ieneñ ini mézétiti wañ énécmimu, néñ mérénéñ méñ deguc muacnec hénima emma nalé tetecçia hamac imuac séc nañseligima kecmac imi késayu kekec hémbénaña kecmac.

²³ Wañu unuhéi wañ énécmigic tañ imuarunec néñçacma baec méñçiguc kemmu. Ni hélacnec énézézua. Israel ama areña kuneñ kuneñ séc ménda kendacçicnec Icac Naña hamac.

²⁴ Kiwi merac méñnéñ kiwi icya ménda ogiczac. Wañu welenç qeçe ic méñnéñ imuhucyanec miñina ménda ogiczac.

²⁵ Kiwi meracnéñ kiwi icya ésécnec wañu séççémac. Wañu welenç qeçe icnéñ miñina séc wañu séççémac. Amawac galeña imi Beelzebul* zémigiciguc tohotoho ichéra dimuhuc ogicma zébiri

énécmimu?

Mérac téñçéñ bac yandi yandi wamma kecbiñ?

²⁶ Imuac ionac niñac bacçina ménda yandimac. Iwawai méñ musañ musañçia imi auyu winiñu ménda hemacac séc méñ ménda hezac.†

²⁷ Tunumañçiguc zézua ac imi kaiwe asahaiguc zému. Wañu gezacçinaiguc zéwa niñzu ac imi ama bauyaiguc namma zéaudacmu.

²⁸ Séwigina qehumumu, néñ qeri uñçina hia ménda qemuac séc wanzu ionac niñac bac yandi yandi ménda wammu. Néñ uña zéma séwi momacnec geric siaiguc hia mebirimac iwac niñ mia bac yandi yandi wammu.

²⁹ Sirikic nei dac éréhéc imi soukiwa momacçucnéñ boñ ménda meanzu me? Wañu Mañçocçinanéñ ménda niñçuguc baeciguc méñ ménda mama qemac.

³⁰ Onac imi oruc zuççinawac qétéya acguc oloñ nindac nindara wanzac.

³¹ Imuac ini bac yandi yandi ménda wammu. Ini imi sirikic nei sasala onogicma eebipiginaguc wanzu.

Luae qahac, néñ sou zéra mi-hicçimuac hezac.

³² Méñ ic onac kicçinaiguc nim-mizua zéma zéaunéñu ni acguc kurumeñ Mañçocnawac kiwaiguc nim-mizua zéma zéaumimañ.

³³ Néñ méñnéñ méñ ic onac kicçinaiguc ni qaecçé néñu ni acguc kurumeñ Mañçocnawac kiwaiguc i qaecçé mimañ.

³⁴ Nuac niñ baeciguc luae qemañ zé mayec gezañ imuhuc ménda zéma nimmu. Luae qahac, néñ sou énécmimañ zé mayi.

³⁵ Ni imi naña méñ eñeya mañçocyawac murunec, bérara méñ eñeya neñçocyawac murunec, wañu erañçiya méñ eñeya erañçiya wac

* 10:25: Mat 12:24 † 10:26: Héña imi; mocçon wininidacmac.

murunec héric énécmiwa téamumu niñac mayi.

³⁶ Wañu ic méñac sac taséhéranén eñeya hazéchéra wammu.

³⁷ Méñnéñ méñ neñgocyawac me mañgocyawac mia sécna ogicma ewa siña eñeña niñérécmimac imi nuac ai ic buñawac séc qahac. Wañu méñnéñ méñ nañawac me bérarawac niñ sécna ogicma ewa siña eñeña nimimac imi acguc nuac ai ic buñawac séc qahac.

³⁸ Wañu méñnéñ méñ imi eñeya ic héñgeña wéndara ménda huama méndac némmac imi imuhucyanec nuac ai ic buñawac séc qahac.

³⁹ Méñnéñ méñ eñeya kekecy a añgétiyu kekecy a imi sohomac. Wañu méñnéñ méñ nuac niñac wamma kekecy a waimac imi kekecy a mihicñimac.

Bakia hiabia.

⁴⁰ Ic méñnéñ ini héihéré énécmimac imi ni héihéré néñzac wammac. Wañu ni héihéré némmac imi méli néñec i héihéré mizac wammac.

⁴¹ Méñnéñ méñ kua meme ic méñ kua meme ic keczac imuac niñac héihéré mimac imi kua meme icac séciguc bakia memac. Wañu méñnéñ méñ ic solaña méñ ic solaña keczac imuac niñ héihéré mimac imi ic solañawac séciguc bakia memac.

⁴² Wañu hélacnec énézéwa niñgic. Méñnéñ méñ ic mamaya youmi ionarunec méñ nuac tohotoho ic keczac imuac niñ doku dac sangeña méñ himimac imi boñtegic méñ ménda heselimac.

11

¹ Yesunén tohotoho ichéra 12 paken ac imuhuc énézéyu tecgéyec. Tecgéyu Galilaia baec ama areña yanda yandaiguc ackuazéc zéau énécmima ku énécmimañ zé imuacnec waima keñec.

Doku naec haka ic Yohanenén ac haiyu hayec.

² Wañu Yohane imi hésa amaiguc tacma Yesunén ai meyec imuac

buña nimma tohotoho ichéra méli énécmiyu keñgic.

³ Kemma yomuhuc zéma qesimigic; Hanénécmimac niñac zézéya imi gi mia me méñac mambéc kecbiñ?

⁴ Imuhuc zégic Yesunén yomuhuc énézéyec; Ini lilingéma kemma iwawai hémma ninzu imuac buña surucya wamma Yohane yomuhuc ézému;

⁵ Kic hilicnéñ kicgina hima hénzu. Héna méragina humumianén héna kenzu. Wizi seliginaguc ieneñ séwigina solaña wanzu. Gezacgina héhéñgianén ac ninzu. Humuc icnéñ qelima keczu. Wañu maqeqeya ionac buña suruc hiabia énéc énézéya wanzac.

⁶ Ic méñ nuac niñ nimma ménda maqeanzac imi ségiségiyaguc.

⁷ Wañu Yohaneac tohotoho ichéra ieneñ lilingéma keñgic imuaru Yesunén Yohaneac niñ ic embac yomuhuc hénima énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac hémbiñ zéma keñgic? Uñ téfara luhucnéñ mihi-lañgéyu keñha wamma hezu imuac hémbiñ zéma keñgic?

⁸ Qahaciguc, némac iwawai hémbiñ zéma keñgic? Ic méñ séwi usuya hiabia hima nañu imuac hémbiñ zéma keñgic? Séwi usugina hiabia hianzu imi eneñ ama kewuyaiguc tacyac wañanzu.

⁹ Wañu némac iwawai hémbiñ zéma keñgic? Anutuac tiliñ tiliñ ic méñac me? Iminén mia héla wanzac! Ni énézéwa, ic imi kua meme ic tosara onogicma séc méñ wanzac.

¹⁰ Iwac niñac mia yomuhuc ogic hezac; Ninzañ, ni kua meme icna méñ méliwa wéségaiguc walac kemmac, kemma inén mia guac hénaga héimindiñi wamma zérénqéréñ wammac.

¹¹ Ni hélacnec énézéwa, embac igucnec hicñihicñiya ionarunec méñnéñ méñ doku naec haka ic Yohane ménda ogiczac. Néñ kurumenac héngaleñ ama areñ yandawac qeriaiguc imi ic mamaya

ginanéj i hia ogiczac.

¹² Doku naec haka ic Yohane iwac nalé igucnec érékecma deguc kurumenjac héngalenj ama arenja yanda imi seliseliiguc kereñagiac keremanec nanzu. Wañu seliseli wamma kereñanzu ienenj imi añgétianzu.

¹³ Anutuac tiliñ tiliñ ic moczoñ zéma Moseac héna ac moczoñ yanda bñajac ara zéañgic imi Yohaneac muru hama tecgédarec.

¹⁴ Wañu ac yomi késawin zé qeriginanéj wanzaciguc zéwa niñgic; Elia hamac niñ zézéya imi Yohane ic yomi mia wanzac.

¹⁵ Imuac gezawagucnéj ac imi nimmac.

¹⁶ Nalé yomuac hicñisai imi némaciguc séc héiénécmimanj? Yomi enenj imi mia nambérac enenj nénnagémba sombenjiguc tacma alahécgina unuruanzu ésécnec;

¹⁷ Nini onac kuña hihi wannu ini ménda hirizu. Ewa biric legic héini ini zésiác ménda wanzu.

¹⁸ Séséc imuhucyanec Yohanenénj hama nene me doku ménda nema zéwelec wamma keru hémma uñj bñriayaguc zémigic.

¹⁹ Wañu Icac Naña mama nene doku neyu hémma zucnuñgunj zéma miñgoñ ic, wañu takis meme zéma kápésic ic ionac alagina zémianzu. Wañu nintegic qñntegic ac imi imuac wawañ memeyanéj* mesolañani mimac.

Ama arenj yanda ewa melenj ménda wawañja imi saecyaguc.

²⁰ Wañu kiwi méréra sasala ama arenj tosara onogicma meyec ama arenja yanda yanda imuac miñjina ienenj ewagina ménda melenjic. Imuac Yesunénj ionac yomuhuc ac wañ énécmiyec;

²¹ Korasin zéma Betsaida miñjina ini imi saecginaguc. Kiwi méréra icnéj ménda memeya sasala onac muru meénécmimia imi Tiro zéma Sidoniguc mewa hicñiwacnec, ienenj becarunec ewa biricac toma héigic

qacginu enj siacma ewa biri wamma ewagina melembunec.

²² Énézéwa niñgic, gésigési nalé yandaiguc, Tiro zéma Sidon baec ic ionac taségina imi ama arenj yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqaténj hia wammucac séc wammac.

²³ Wañu Kefanaum ama arenja genj meenj amuma kurumenjiguc embésémañ me? Qahacgucnec, gi humumia ionac baec dumuñaiguc hiñgacbésémañ.

Kiwi méréra guaru hicñiyec iminéj Sodom ama arenjiguc hicñiwacnec ama arenj imi ménda qahac wamma deguc youmi tacbacnec.

²⁴ Imuac zéwa niñgic, gésigési nalé yandaiguc Sodom baec miñjina ionac taségina imi ama arenj yomuac ic ionac taségina ogicma meefiyu bisiqaténj hia wammucac séc wammac.

Yesunénj Mañgocya ewa hia ac ézéc.

²⁵ Wañu nalé imuaru Yesunénj yomuhuc zéyec; Baec kurumenj miñjina, gi ackuazécga imi niñntegic qñntegic ic zéma niniñ ic ionac muru musañgé énécmianzanj, néj nambérac komoc komoc ionac mia énézéna héñanzu. Mañgoc, imuac mia gi mepésigénzua.

²⁶ Oo, Mañgoc, yominénj ewa siñga heyec imi mia wanzac.

²⁷ Mañgocnanénj iwawai moczoñ méranaiguc haidarec. Ic ménj Naña ménda niñmizac, néj Mañgocyanénj sac niñmizac. Wañu ménjénj ménj Mañgoc ménda niñmizac, néj Naña zéma Nañanénj énézéyu hémmu imi enenj sac nimmizu.

²⁸ Qekameka zéma iwawai réwéria bisiqaténj wamma keczu imi moczoñ nuac muru hadacgic. Neñ tac niniñ mihicñi énécmimanj.

²⁹ Ni imi ewa qerinanénj gum bénzénzénja zéma memaamu kekera, imuac nuac muru hagic. Hama boñ zurana mema qacginu haima nuac

* **11:19:** Kiwi méranénj ooya tosaraiguc; iwac nambérac héranénj.

murunec niñareñ wañgic. Kekec uñaginanéñ tacniniñ miñicñimac.

³⁰ Nuac boñ zurana imi hañ qe- qeya wañu nuac hinana imi efefia.

12

Yesu imi Sabata imuac miñina.

¹ Nalé imuaru Yesunéñ Sabata naléiguc wit ai qericma keñec. Keñu tohotoho ichéra ieneñ yaka niñ humuma wit héla tosara kuma negic.

² Negic Farisaio ic eneñ inicma Yesu ézéma zégic; Inicna! Tohotoho ichécga eneñ Sabataiguc haka ménda wawañawac wanžu.

³ Zégic yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma méndacmimia ieneñ yaka niñac humuma némac haka wañgic imi ini méñ ménda oloñanzu?

⁴ Inéñ Anutuac ocmuñ qeriaiguc emma méndacmimia iniguc saméñ téréya imi negic. Haka hofac oo ic ieneñ sac wawañawac séc imi wañgic.

⁵ Me Sabata séc hofac oo ic ieneñ ocmuñ téréyaiguc héna ac logima ai mema kendoñ qesaulianzu, néñ kápésic solañ keczu imi ini héna aciguc ménda oloñanzu?

⁶ Neñ imuac énézéwa niñgic, ocmuñ téréya ogicma eñeña wanzac imi youmi nanzua.

⁷ Ac kiwi méñ yomuhuc hezac; Ni mulumanañ qahac, néñ wésé niniñac ewa siñna heanzac. Ini ac imuac héna nimbunec kápésic ginaguc ménda zéénécmiwunec.

⁸ Imi mia Icac Naña imi Sabata kendoñ imuac miñina keczac imuac niñac imuhuc zézua.

Ic méria séléc sélécgia.

⁹ Imuhuc zéma baec imuacnec kemma tocgotocgo amaginaiguc eñec.

¹⁰ Wañu imuaru ic méñ méria séléc sélécgia tarec. Taru ic embac eneñ Yesu aciguc opocbiñ zé héna hocma qesimigic; Sabata kendoñiguc hafi mehiaru énécmimiawac hezac me?

¹¹ Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Onac murunec méñnéñ

rama momacguc késakeru Sabata kendoñiguc baec séséñiguc hiñgaru ménda késahéréyu érémac me?

¹² Icnéñ rama ogicma kuneynec eeyaguc wanzac, imuac Sabata kendoñiguc goi héihéi ai imi hia wammacac hezac.

¹³ Imuhuc zéma ic imuac, Méraga suluna, zéyu méria suluyu moczoñ kekec tataru wamma néwécyawac séc wañec.

¹⁴ Imuhuc wañu Farisaio ic ieneñ hiñgacma Yesu dimuhuc qewiñ zéma sasañgiaiguc zéareñ wañgic.

Anutuac welenqege ic.

¹⁵ Wañu Yesu imi niñtegicma ama baec imi waima baec méñu keñec. Keñu ic embac sasalanéñ méndacmigic. Wañu yañ hafiginaguc imi moczoñ mehiaru énécmidarec.

¹⁶ Mehiaru énécmima eñeya héna ménda zéaumu niñac neuñ héiénécmiyec.

¹⁷ Imi mia Anutunéñ Yesaiawac murunec bianac ara yomuhuc zéyec imi héla héimac niñac imuhuc wañec;

¹⁸ Youmi imi welen qeçena, neñ i gésimiyi. Nuac qeri uñanéñ iwac siñ nimmima ségiségi yanda wanzua. Ni Uñana iwac muru haimiwa inéñ ic enia kekec solaña zéau énécmimac.

¹⁹ Wañu inéñ tohalicya qahac, qac silacya qahac. Méñnéñ méñ héna yandaiguc ac ewaya ménda nimmac.

²⁰ Uñ kétéñaguc imi ménda kumac. Kifa zéra bouc bouc wanzac imi ménda hiwécgémac. Imuhuc wammanec kecma kekec solaña qindiñima keñu ogicogira wandacmac.

²¹ Wañu ic enia ieneñ ewagina kewugina Yesuac qaraiguc korodacmu.

Yesu zéma Beelzebul.

²² Wañu nalé imuaru ic méñ tilinñtiliñ birianéñ késayu kic hilic wañu ara qahac kerec imi Yesuac muru wagic keñgic. Wañu Yesunéñ mehiaru miyu ac zéma kiwa hima keñec.

23 Wañu ic embac moczoñ welicgéma zégic; Youmi Dawidiac qeli me deic?

24 Zégic Farisaio ic eneñ ac imi nimma yomuhuc zégic; Uña biria ionac kuneñgina Beelzebul iminéñ kuc ménda miyu uña biria nesi-macac séc qahac.

25 Wañu Yesunéñ niniñgina niñtegicma yomuhuc énézéma zéyec; Héngaleñ ama areña yanda méñac ic embachéranéñ eñaocnec héndéñ amugic héngaleñ ama areña yanda imi kisi wammac. Wañu ama areña yanda me ama méñac ic embachéranéñ eñaocnec héndéñ amuma hia ménda nañselimu.

26 Biria miñinanéñ Biria miñina elicgézaciguc ekaocnec téamuzaoc. Imuhuc wañu iwac héngaleñ ama areña yanda imi dimuhuc nañselimac?

27 Wañu ni Beelzebulnéñ kuha néñu uña biria elicgé énécmianzuaiguc, nañhécginanéñ mérac kuhaiguc nesi énécmianzu? Imuac bec eñaoc niñgésigési wammuc hezac.

28 Wañu Anutuac Uñanéñ kuha néñu uña biria nesi énécmianzuaiguc, Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi bec onac muru ha énécmizac.

29 Méñnéñ méñ walac ama miñina selia ménda késa qatémaguc dimuhuc amayaiguc emma iwac iwawaiya wagicma kemmac?

30 Ic méñ niguc ménda kecanzac imi andianéñ nuanzac. Ic méñ niguc mequtulañ ménda wañanzac imi héndéñ qéndéñanzac.

31 Imuac énézéwa niñgic, késpedesic hénia hénia zéma Anutu zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc wammac, néñ Uña Téréya zébiri qébiri wammimia imi waiwaiyawac séc qahac.

32 Méñ Icac Naña zébiri mimaciguc késpedesic imi waiwaiyawac séc. Wañu méñ Uña Téréya zésure wammimac imi késpedesic imi deguc baeciguc me baec biançguc hahaya imuaru momacnec ménda wai-

waiyawac séc.

Ic hésa zéma imuac héla gocmia.

33 Ini ic hésa méñac hiabia zéma hélaya niñac imuhucyanec hiabia zému. Wañu ic hésa méñac biria zéma hélaya niñac imuhucyanec biria zému. Ic hésawac hénia imi imuac hélanéñ zéauanzac.

34 Qerigina igucnec qesalecgéma mayu kuaginanéñ zéanzu imuac niñac qaté mokoleñac qelihécgina ini némaciguc ac hiabia méñ hia zému?

35 Ic hiabianéñ qeriawac hofia igucnec iwawai hiabia wiriru éréanzac. Wañu ic birianéñ qeriawac hofiyaiguc iwawai biriawac wiriru éréanzac.

36 Zéwa niñgic gésigési nalé yandaiguc ac sicsaocya zéanzu imuac hénia moczoñ zéasaridacmu.

37 Imuac niñac geñga acganéñnec mesolañani géñgeña wammac. Imuhucyanec geñga acganéñnec késpedesicgaguc zégéñgeña wammac.

Yonawac séséc.

38 Imuhuc zéyu, Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic tosara ieneñ ac yomuhuc meleñmigic; Kiwi ic nini guac murunec séséc méréra méñ hémbiñ zé wanzin.

39 Imuhuc zégic melemma énézéyec; Hicñisai biria téñgéñ zéma kaiseroac buña yominéñ séséc mérérawac hémbiñ zé zéwelec wanzu. Wañu asé kiwiac séséc tosara qahac, néñ kua meme ic Yonawac sésécya sac mihicñi énécmimia wammac.

40 Yona imi siñi kaiwe haréwéc kondun yan tomeña qeriaiguc heyec, imuhucyanec icac naña imi siñi kaiwe haréwéc baec omoñaiguc hemac.

41 Niniwe ic embac ieneñ Yonawac ackuazéc nimma ewagina meleñgic, néñ méñ Yona ogicma eñeña wanzac imi youmi namba ewagina ménda melenzu. Imuac niñac gésigési naléiguc Niniwe ic embac ieneñ hicñisai yomi iniguc

namma hicñisai yomuac kápésic ginaguc zéénécimimu.

⁴² Baec wañgoña Saut imuac embac garatanénj Solomonac ninjegic qinjegic ac nimmanj zé baec tetecgia igucnec hayec, néj ménj Solomon ogiczac imi youmi namba gezacgina ménda qeanzu. Imuac ninjac gésigési naléiguc embac garata iminénj hicñisai yomi iniguc namma kápésic ginaguc zéénécimimac.

Uña biria lilingéma hahaya.

⁴³ Uña birianénj ic ménjac qeria igucnec éréma tachiarumanj zé baec kisiaiguc lelecgéma kemma hocbipiyec.

⁴⁴ Imuhuc wamma yomuhuc zéyec; Ama waima hayi imuhucgenj lilingéma kemmanj. Imuhuc zéma lilingéma kemma hénu ama imi miñina qahac qeusuj wamma mezeriru en nanec.

⁴⁵ Imuhuc hémma kemma uña biria 7 eneya ogicma moczonj biriqiria wanzu imi onagiru hama ama imuaru hiñgacma tacyac wañgic. Imuhuc wañgic ic imuac kekecyawac tetecgia imi kekecyawac walac kerec imi ogicma moczonj biridaczac. Haka silic imuhucyanec hicñisai biria yomi onac muru hicñj énécmimac.

Yesuac sac taséhéra héla.

⁴⁶ Yesunénj ac imi ic embac tunjinaguc énézémanec nanu nenjoc munahéra ienenj ac ézewinj zé hama séñganjenj nankecgic.

⁴⁷ Imuhuc wañkecgic ic ménjnénj ézéma zéyec; Ninzanj, nenjoc munahécga ienenj giguc ac zéwinj zé séñganjenj nanzu.

⁴⁸ Imuhuc zéyu Yesunénj yomuhuc énézéyec; Méré méré enenj nuac nenjoc munahécna wanzu?

⁴⁹ Imuhuc zéma méria suluyu tohotoho ichéra ionac muru kenju zéyec; Inicgic, nuac nenjoc dac munahécna imi youmi taczu.

⁵⁰ Ménjnénj ménj Kurumenj Manjocna iwac ewa sinj tohoma

wamma mezac imi mia nuac nenjoc nauñna zéma dac muna wanzu.

13

Iwawai gocmia qesaanzu imuac qelumbec ac.

¹ Ai meme imuaru Yesu ama igucnec mama zékénj zécgériaiguc kemma tarec.

² Tackeru tocgégic imi enenj tunj yanda imuac ninj Yesu eneyaoc imi zéiciguc emma tarec, néj ic embac tunjinaguc imi moczonj zékénj ginjina sakasaciguc nanjic.

³ Nankecgic inénj qeqainj aciguc ackuazéc sasala énézéma zéyec; Gezac haigic! Héhimic ic ménjnénj iwawai gocmia qesamanj zé aiiguc kenec.

⁴ Qesamanec kenju tosara imi héna ginjinaiguc mayec. Mayu nei enenj hama héima qécgédacgic.

⁵ Wañu tosara imi hoc sisic, baera hanjeqeya imuaru mama héiyec. Wañu baec dépaña imi komora wañu qérawia imi focdac nézénjgéma éréyec.

⁶ Néj zaligina ménda hiñgac yacgéyu kaiwenénj éréma qeyu uririma humudarec.

⁷ Wañu tosara imi héférérec qeriaiguc mama héiyu héférércnénj yandima hédacgéyec

⁸ Wañu tosara imi baec hiabi-aiguc mama héima ura ménjnénj 100, ménjnénj 60, ménjnénj 30 imuac séc héla sasala haidacgic.

⁹ Ménj gezawagucnénj ac yomi nimmac.

Qelumbec ac imuac hénia.

¹⁰ Wañu tohotoho ichéra enenj hosuraiguc kemma qesimigic; Némac ninjac ac qeqainjiguc haima énézékeczanj?

¹¹ Zégic melemma énézéyec; Kurumenjac héngalenj amawac ninj sanja imi onac muru énécmimia wañec, néj ionac muru imi qahac.

¹² Ic mérénenj hemizac imi toroqema miyu ogicma hemimac. Wañu ic mérénenj ménda hemizaciguc imi

iwawai éréhécdac hemizac imi acguc momacnec wagiru qahac wandac-mac.

¹³Ienej kicgina hibipima héñanzu, néñ ménda héñtegicanzu. Wañu gezacginanéñ ac niñanzu, néñ ménda niñtegicanzu. Héñia imuac niñ qeqaiñ aciguc énézéanzua.

¹⁴Yesaianéñ bianac ara zéyec imuac héla imi ionac muru héizac. Zéyecnéñ; Gezacginanéñ nimmu, néñ méndadac niñtegicmu. Kic hima hémmu, néñ méndadac héñtegicmu.

¹⁵Ic embac yomi onac ewa qerigina imi mehéngé énécmimia wañu, gezacginanéñ niñbipima kicgina héméñzaligic. Imi mia kicginanéñ héñtegicma gezacginanéñ niñtegicma ewa qeriginanéñ niñasarima liliñgégic méhiaru énécmiwi niñac imuhuc wañgic.

¹⁶Eneñ imi kicginanéñ héñtegicma gezacginanéñ nintegicanzu imuac kic gezacgina imi mériañaguc.

¹⁷Ni hélacnec énézéwa niñgic; Kuameme ic zéma ic embac solañ sasalanéñ ini héñzu imuac hémbiñ zé mambéc kecañgic, néñ ménda héngic. Wañu ini niñzu imuac nimbiñ zé mambéc kecañgic, néñ ménda niñgic.

Gocmia qesaqesa imuac héñia.

¹⁸Imuac bec héihimic icac muru qeqaiñ ac imuac héñia zéwa niñasarimu.

¹⁹Méñnéñ méñ héñgaleñ ama areña yanda imuac ackuazéc nimmaguc ménda niñasariyu iwac ewa qeriaiguc qesayu hezac imi Biria miñinanéñ hama paktak wagicma kemmac. Ic imuhucya imi iwawai gocmia héna giñgiñaguc mama héianzac ésécnec.

²⁰Wañu gocmia hoc siraiguc qesayu mama héiyec ic imuhucyanéñ ackuazéc nimma ségiségi wamma ewa qeriaiguc focdac késama kecañzac.

²¹Wañu ewa qeriaiguc gétéya ménda késayacgéyu nalé hotoñanec nañselimac, néñ ackuazéc imuac

niñac zérabéra me ununesi hicñiyu focdac maqeanzac.

²²Wañu qesayu héféreréc qeriaiguc héiyec ic imuhucyanéñ ackuazéc niñanzac, néñ baecac ewa goro zéma hinawac ikocnéñ hézicgéyu gorosona wañanzac.

²³Wañu qesayu baec halécyaguc mayec ic imuhucyanéñ ackuazéc nimma héñia niñasariyu méñac héla 100, méñac 60, wañu méñac 30 imuhuc haianzac.

Qézézac wit suginaiguc hicñihicñiya imuac héñia.

²⁴Wañu Yesunéñ qeqaiñ ac méñ yomuhuc énézéyec; Kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi ic méñnéñ aiyaguc iwawai gocmia hiabia qesayec ésécnec.

²⁵Wañu ic embac héra moczon gaugina hedacgic hazéranéñ hama neneac gocmia qeriaiguc qézézac gocmia qesama néñgacma keñec.

²⁶Wañu gocmia imi yandima héla haiyu duña qézézac imi acguc wininiyec.

²⁷Wañu ama miñinawac welen qeqehéra eneñ imi hémma miñgina ézéma zégic; Miñ Kewunina gi aigaguc gocmia hiabiawac qesanec, néñ qézézac imi dimuacnec?

²⁸Qesimigic melemma énézéyec; Hazécna méñnéñ imuhuc wañec. Wañu welen qeqehéra ieneñ qesima zégic; Nini kemma qézima mutulanéwiñ niñac wañgénzac?

²⁹Zégic, qahac zéma zéyec; Imuhuc wañkecma padi imi momacnec hérégic éréwac niñac.

³⁰Imuac niñac ini waigic momacnec yandima yacmu. Wañu héla meme naléyaiguc héla meme ic énézéwa hama walac qézézac imi qézima gericiguc omu niñac dérécgému. Wañu neneya imi tocgéma hama hofinaiguc haidacmu.

Gocmia komodia imuac qelumbec ac.

³¹Wañu qeqaiñ ac méñ yomuhuc énézéma zéyec; Kurumeñac héñgaleñ ama areña yanda imi ic

ménhénj saiwa gocmia ménj mema aiyaguc himirec ésécnec.

³² Imi iwawai gocmia ionac komoragina téngénj. Wañu yandimac imuaru aiiguc ichésa tosara onogicma kunenj yanda wañanzac. Wañu sawawac nei enenj hama hawaiguc haecgina haima kecanzu.

Yis imuac qelumbec ac.

³³ Wañu qeqainj ac ménj munjucnec énézéma zéyec. Kurumenjac héngalenj ama arenja yanda imi yis embac ménhénj mema padi uha sasala imuac qeriaiguc haima lelecgéyu tackecma moczonj sécgédaru yandianzac ésécnec.

Qelumbec aciguc zéanzac imuac hénia.

³⁴ Yesunénj ackuazéc imi moczonj qeqainj acguc qemanec ic embac tunaguc énézédarec. Qeqainj ac qahac ménj ménda énézéyec.

³⁵ Imuhuc wañu Anutunénj kua meme icyawac* murunec ac ménj yomuhuc zéyec imi, héla héiyec; Ni kuana auma qeqainj ac zémanj. Baec kurumenj zéyu hicñiyec imuarunec sasanjiaiguc hema éréyec imuac mia zéaumanj.

Yesunénj qézézac imuac hénia zéasariyec.

³⁶ Wañu Yesunénj ic embac tunaguc imi méli énécmima ama qeriaiguc enec. Enu tohotoho ichéra ienenj iwac muru hama zégic; Qézézac aiiguc éréyec qeqainj ac imuac hénia zéasarina ninni.

³⁷ Zégic melemma énézéyec; Iwawai gocmia hiabia qesayec imi Icac Naña.

³⁸ Ai imi baera baera. Ic gocmia hiabia imi kurumenjac héngalenj ama arenja yanda imuac nanhéra. Wañu qézézac imi Biria minjanawac nanhéra.

³⁹ Wañu iwawai biria qesayec imi Biria minjina imi mia. Hélawac ai yawunj imi mia baec yomuac nalé

tetecgia. Wañu héla meme ic imi kua memé unja enenj.

⁴⁰ Wañu qézézac mutulanjéma gericiguc oanzu ésécnec baec yomuac nalé tetecgiaiguc haka imuhucya hicñimac.

⁴¹ Icac Nanjanénj kua meme unjahéra méli énécmiyu hama héngalenj ama arenja yanda igucnec iwawai késpedes mihicñianzu imi zéma ic hénia ac logianzu imi moczonj gési énécmidacmu.

⁴² Gési énécmidacma geric yanda qeriaiguc gilicic hinjgacdacmu. Hinjgacma imuaru zésiác wamma zécgina aric aric kimu.

⁴³ Wañu ic solanjanénj Manjoc ginawac héngalenj ama arenja yandaiguc kaiwe ésécnec asarima kecmac. Ic gezawagucnénj, ac yomi nimmac.

Qelumbec ac haréwéc.

⁴⁴ Kurumenjac héngalenj ama arenja yanda imi iwawai eeyaguc ai qeriaiguc sanjima heyu ic ménhénj mihicñima munjuc musanjéma ségiségi wamma kemma iwawai hemimia imi moczonj haidacma soukiwa mihicñima baec imi boña meyec ésécnec.

⁴⁵ Wañu munjuc ménj imi yomuhuc; Kurumenjac héngalenj ama arenja yanda imi nénnagémba ic ménhénj hoc welic welicgiawac hohoc ai meanzac ésécnec.

⁴⁶ Kenkecma ménj boña enenja sécyu mihicñiyec imuaru kemma iwawai hemiyec séc moczonj haidacma soukiwa mihicñima iwawai imi boñ meyec.

⁴⁷ Wañu munjuc ménj imi yomuhuc; Kurumenjac héngalenj ama arenja yanda imi ufic konduniguc gilicic hinjgacma lambéc hénia hénia énépésiyec ésécnec.

⁴⁸ Wañu ufic imi kuaya qeyu hérégic kondunj élélahu enu mama tacma hiabia imi nenjeniguc tигic hinjgarec, néj biria imi gilicic kenec ésécnec.

* 13:35: Asafe (Leg 78:2).

⁴⁹ Baec yomuac nalé tetecgiaiguc haka silic imuhucyanéñ hicñimac. Kua meme uña ieneñ hama biria meme ic imi ic solañã ionac suggina igucnec gési énécmimu.

⁵⁰ Gésiénécmima geric yandaiguc giligic hiñgacma imuaru mia zésiac wamma zécgina aric aric kimu.

Iwawai eeyaguc wahala zéma qelia.

⁵¹ Imuhuc zéma qesiénécmiyec; Ini ac imi moczoñ niñasaridaczu? Zéyu zégic; Oo Miñ Kewunina.

⁵² Wañu énézéma zéyec; Imuac bec hénã acac kiwi icyã icyã kurumén amawac hénã ku énécmiyu tohotoho ic hélã wamma keczu imi ama miñina mén iwawai eeyaguc hénã hénã qelia zéma wahala momacnec hofi amaya igucnec mema maanzac ésecnec.

Nazarete ama arenã yanda imuac miñina eneñ Yesuac héñacyã megic.

⁵³ Yesunéñ qeqañ ac imuhuc zédaru tecgéyu imuacnec waima keñec.

⁵⁴ Wañu eneyã tañiguc hama tocgotocgo amaginaiguc ackuazéc hénã ku énécmiyec. Kuénécmiyu welicgéma qesiamuma zégic; Ic imi niñtegic qñtegic zéma kuc imuhucyã yomi dimuacnec meyec?

⁵⁵ Wañu ic yomuac hénã hiadac nindacziñ. Imi kamundawac nañã, neñgocyawac qara Maria, wañu munahéra, Yakobo, Yosefe, Simon zéma Yuda.

⁵⁶ Nañhéra imi neñanguc ménda kecãziñ? Wañu ic yomi niniñ zéma kuc imuhucyã dimuacnec meyec?

⁵⁷ Wañu niniñ imuhucyanéñ batucgé énécmiyu ninzégé mimuac séc qahac wañec. Wañu Yesunéñ yomuhuc zéma énézéyec; Anutuac tiliñ tiliñ ic méñnéñ eneyã ama arenãiguc zéma taséhéra sugginaiguc sac imi eebipiyaguc ménda wañanzac.

⁵⁸ Wañu ninzéñ ninzéggina qahac imuac niñac ama arenã imuaru

kiwi méréra kuhaguc sasala ménda meénécmiyec.

14

Doku naec ic Yohane humuc suruc.

¹ Nalé imuaru baec galen Herodenéñ Yesuac bunã suruc imi niñec.

² Nimma welen qeqehéra énézéma zéyec; Ic imi doku naec haka ic Yohane. Inéñ mia humuc igucnec qelima yaczac! Imuac niñac kuha sasala imuhucyanéñ iwac muru ai mezac.

³ Becnec Herodenéñ munayã Filipoac iniñã qawéra Herodiawac niñac wamma Yohane késã qatéma hésã amaiguc oporu tarec.

⁴ Hénã imi Yohanenéñ, Gi embac qawécga menec imi hénã qahac, imuhuc zéma ac zémianec imuac niñac imuhuc wammiyec.

⁵ Nalé imuaru Herodenéñ Yohane qehumuman zé wañec, néñ ic embac eneñ iwac niñgic Anutuac kua meme ic wañu ionac niñac niñyewérima waiyec.

⁶ Wañu Herodeac hicñhicñi naléyã hayu nezéléléñ aria mekecgic Herodiawac béraranéñ sugginaiguc legic hiriyu Herodenéñ hémã ségiségi wañec.

⁷ Ségiségi wamma némac iwawai niñac qesiyu hia midacman zéma zéseliyec.

⁸ Wañu neñgocyanéñ zéqindiñi wammiyu yomuhuc ézéyec; Doku naec haka ic Yohaneac orucyã youmi zéiciguc haima nénnã.

⁹ Imuhuc zéyu ic kewu imi nimma ewã biric wañec. Wañu ic embac i guc momacnec tacgic ionac zéma ac zéselima zéyec imuac wamma qesiyec séc wammimu niñac énézéyec.

¹⁰ Énézéma ichéra méli énécmiyu Yohane hésã amaiguc taru déméñã qericgic.

¹¹ Qericma oruha imi zéiciguc haima mehama embac serañã iwac migic duñã neñgocyawac meken miyec.

12 Wañu Yohaneac tohotoho ichéra enej hama qamora mekenj téngéma kemma Yesu ézégic.

Ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

13 Zégic nimma eneyanec zéiciguc emma baec kisiaiguc kenec. Wañu ic embac tuñagucnéñ imuhuc nimma tañ igucnec séc méndacmima baec héná kenjic.

14 Wañu Yesunéñ hama ic embac tuñaguc imi inicma ionac niñ ewa biric wamma yañ hafiginaguc imi méhiaru énécmiyec.

15 Ama mari wañu tohotoho ichéra ienenj hama zégic; Yomi imi baec kisia, wañu nalé bec tecgézac. Imuac ic embac méli énécmima ama arenjiguc kemma enjaoc nenegina boñ memu.

16 Imuhuc zégic énézéyec; Kemmu niñac ménda ninzua. Enjaoc énécmigic negic.

17 Imuhuc énézéyu ézégic; Nini you imi saméñ méra méñ zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac.

18 Imuhuc zégic zéyec; Imi mema you nuac muru hagic.

19 Wañu ic embac imi qézézaciguc mama tacmu niñ énézéyec. Wañu saméñ méra méñ imi zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa kurumenjiguc hiyu enj mériañ ac zéyec. Zéyu tecgéyu saméñ imi mésémma tohotoho ichéra énécmiyu duña ienenj mema ic embac énécmigic.

20 Wañu ic embac moczoñ yanda negic sécgé énécmidarec. Wañu Yesuac tohotoho ichéra ienenj saméñ bororoña waigic heyec imi tocgégic nenjen 12 kuagina qedarec.

21 Saméñ negic imi embac zéma nambérac imi ménda olomma ic sac oloñgic zañgégina 5,000 zézéya séc wañec.

Yesu imi konduj doku qahaiguc tima kenec.

22 Imuhuc wañgic tecgéyu nalé imuarunec focdac Yesunéñ ic embac onopocma nañunec tohotoho ichéra

zéiciguc emma walac walac zékéñ néwéc kemmu niñac énézéyec.

23 Wañu inéñ ic embac onoporu kendacgicguc zéwelec wammañ zé eneyanec baec boñayaiguc enec. Emma keru ama sinjiyu i eneyanec sac imuaru kerec.

24 Wañu zéic imi bec baec zécgéria waima lakec kemma zékéñ namuñaguc kenkeru luhucnéñ wéségina igucnec hayu konduj temboña yaru ai yanda mekecgic.

25 Ama ewia 3 kilok zéma 6 kilok sura imuaru Yesu imi zékéñ qahaiguc tima tima ionac muru hayec.

26 Hayu tohotoho ichéra ienenj hénjic bacgina zazagiyu zénéngina hiriyu kucnec qacma zégic; Kuwic erimi!

27 Qacgic Yesu focnec énézéma zéyec; Bacgina ménda yandiyu! Yomi nenaoc, zénéngina ménda hiriyu.

28 Zéyu Peteronéñ melemma zéyec; Miñ kewuna genjaoc wanzañguc zéna doku zékéñ qahaiguc guac hawa.

29 Imuhuc qesiyu hia hana zéyec. Zéyu Peteronéñ zéicigunec mama doku qahaiguc tima tima Yesuac murujen kenec.

30 Kenj luhuc yandanéñ hayu hémma bawa yandiyu hénima hiñgacma qarec; Miñ kewuna hama népésina!*

31 Zéyu Yesunéñ focnec méria suluma késayu éreyu zéyec; Ninzénj ninzénja komocdiadac! Némac niñac ewa éréhéc wanzañ?

32 Imuhuc zéma késayu ekawu zéiciguc enj luhuc imi néñ qeyec.

33 Wañu zéiciguc tacgic enej sicgémima zégic; Gi hélacnec Anu-tuac Naña.

Genesarete ama arenjiguc hafi ic mehiaru énécmiyec.

34 Wañu zékéñ handi handi qer-icma Genesarete baeciguc keremma zéic igucnec magic.

* 14:30: Girik aciguc; añgénja tina!.

³⁵ Magic ama areñ imuac miñina eneñ Yesu héñtegicma ac haigic ama areñ lelec lelec tacgic séc kendaru ic embac eneñ tosara yañ hafiginaguc imi moczoñ onagicma iwac muru hagic.

³⁶ Hama Yesunéñ niñénécmiyu yañhafi ginaguc eneñ iwac malekuya susuriadac imi eñdac osimu niñac zéwelec wammigic. Wañu késagic séc hiarudacgic.

15

Yanda onac haka silic.

¹ Wañu duña Yerusalemnec Fari-saio ic zéma héna acac kiwi ic eneñ Yesuac muru hama yomuhuc qes-imigic;

² Némac niñac tohotoho ichécga eneñ yanda hécnina ionac haka silic imi logima méragina ménda zuacma nene nezu?

³ Zégic Yesunéñ melemma énézéyec; Wañu ini acguc némac niñac eñañ haka silic niñac wamma Anutuac héna ac logianzu?

⁴ Anutunéñ yomuhuc zéyec;* Neñgoc mañgocga eegira héiwésémañ. Wañu mérenéñ méñ neñgoc me mañgocyawac zébiri mimac imi humucac buña wammac.

⁵ Néñ ini yomuhuc zéanzu; Méñnéñ méñ neñgoc me mañgocya ézéma iwawai hezac imi guac gémbinec nañgé gémbacnec, néñ imi Anutuac buña qemimia, imuhuc zémuiguc

⁶ iwawai iminéñ neñgoc mañgocya eegira efima ménda héiyu hia wammac zéma eñañ haka silic imuac mia wamma Anutuac ackuazéc† imi qizizíngégic zécgériaiguc keñanzac.

⁷ Ini ic ikora! Yesaianéñ onac bianac ara yomuhuc zéyec imi hélacnec;

⁸ Ic embac youmi kua taséginanéñ sac mepési néñanzu. Wañu qeriginanéñ néñgac némma lakec hezac.

⁹ Ic eñañ pakeñ ac zéma héna ac ku énécmima ni imi héla qahac eñ mepési néñanzu.

Iwawai mebiri hélacnec énécmimia.

¹⁰ Wañu Yesunéñ ic embac un-uruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Gezacginanéñ nimma niñasarigic.

¹¹ Iwawai ic méñac kuaya igucnec hiñgacanzac iminéñ ménda mezapi qemianzac, néñ iwawai kuaya igucnec maanzac iminéñ mezapi qemianzac.

¹² Wañu tohotoho ichéra ieneñ ho-suru hama qesimigic; Acganéñ Fari-saio ic qeri yéwéc mihicñi énécmizac imi nintegiczañ?

¹³ Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Ic hésa kurumeñ Mañgocnanéñ ménda himirec imi moczoñ gété zaliginaguc qézidacmac.

¹⁴ Waigic siñginawac wañgic. Ic imuhucya imi galeñ kicgina hilic hilicgia. Ic méñ kiwa hilic hilic-gianéñ kichilic méñac galengéma wa-giru kemmaoc imi, ekawu momac-nec baec séséñiguc hiñgacmaoc.

¹⁵ Wañu Peteronéñ ara melemma zéyec; Qeqain ac imi nonac zéasari nénécmima ninni.

¹⁶ Zéyu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ini niñtegic qinñtegicgina qahacnec keczu?

¹⁷ Iwawai ic kua igucnec tomeñiguc hiñgacanzac imi moczoñ muñguc hénaya igucnec maanzac imi ini ménda héñtegiczu?

¹⁸ Wañu iwawai kua igucnec éréanzac imi ewa qeria igucnec éréanzac. Wañu iminéñ mia ic imi mezapi qemianzac.

¹⁹ Ewa qerigina igucnec éréanzac imi yomuhuc; Niniñ biria, ic qeqe, kaisero, kaisero ewa ewa, señkowu, héipuc ac ikora, zébiri qébiri.

²⁰ Iwawai imuhucyanéñ ic imi mezapi qemianzac. Wañu méra ménda zuacma nene nenia iminéñ ic imi ménda mezapi qemianzac.

Kanaan embac iwac ninzéh ninzéhna.

²¹ Wañu Yesunéñ baec imi waima Tiro zéma Sidon baeciguc keñec.

* **15:4:** Me zéseliyec. † **15:6:** Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc; héna ac.

²² Gezac haigic, Kanaannec embac méné baec suc imuaru kecañec inéñ Yesuac muru hama qacma yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, Dawidiac naña, nuac niñ ewa biric wanna. Béracna imi uña birianéñ gelec malec qahac lafenyé mianzac.

²³ Imuhuc zéyu, Yesunéñ nimma ac méné ménda melenec. Imuac tohotoho ichéra ieneñ iwac hama hinocgémima zégic; Embac imi andéninaiguc qacmanec hazac imuac mélina keñu.

²⁴ Zégic melemma zéyec; Ni imi Israel amawac rama sohogic ionac sac méli néñu hayi.

²⁵ Imuhuc zéyu embac imi haréma wésiaiguc siggémima zéyec; Miñ Kewu, méra nénna.

²⁶ Wañu Yesunéñ ara melemma zéyec; Nambérac ionac saméñ mema kazu énécmimía imi hiabia qahac.

²⁷ Imuhuc zéyu embac iminéñ yomuhuc zéyec; Oo, Miñ Kewu imi hélacnec, néñ kazu acguc nene bororña miñhécgina ionac zae igucnec mayu neanzu.

²⁸ Imuhuc zéyu, Yesunéñ ézéma zéyec; Owec embac, gi ninzén ninzénnga kunéñ yanda. Zéwelec wanzañ séc hicñigémac. Imuhuc zéyu nalé imuarunec dindiña bérara imi hiaruyec.

Yesunéñ ic embac sasala hafigina mehiaru énécmiyec.

²⁹ Yesunéñ baec imi waima Galilaia zékéñ giñginanec kemma baec boñaya méñiguc emma tarec.

³⁰ Taru ic embac tuña tuñanéñ zeke puriña, kic hilic, acgina qahac, hena méragina biria, zéma tosara kiléñ onagicma haréma Yesuac wésiaiguc onopocgic hegic. Wañu inéñ mehiaru énécmiyec.

³¹ Ic acgina qahac imi ac zégic. Zeke puriña imi hiarugic. Hénagina biria imi hiaruma keñha wañgic. Kic hilic imi kicgina hima héngic. Wañu ic embac tuñaguc enéñ haka imuhuc hémma welicgéma Israelac Anutu mepésigic.

Ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

³² Yesunéñ tohotoho ichéra un-uruyu hosuru hagic énézéma zéyec; Ni ic embac tuñ yomi onac ewa biric wanzua. Ieneñ niguc toroqema kecgic bec ai meme haréwéc wañu iwawai neniawac méné ménda he énécmizac. Imuac yaka niñac humugicguc eñnec méli énécmiwa kemmu niñac ménda wanzua. Keñkecma henaiguc qiritic unuwac niñac.

³³ Zéyu tohotoho ichéra ieneñ ara melemma zégic; Baec kisia yomuhucgeñ saméñ sasala imuhucya dimuacnec mihicñima ic embac tuñ yanda yomuhucya hia gumu énécmiwiñ?

³⁴ Zégic qesiéncmima zéyec; Onac muru saméñ dahec he énécmizac? Zéyu melemma zégic; Saméñ 7 zéma lambéc éréhécdac sac he nénécmizac.

³⁵ Imuhuc zégic ic embac tuña imi baeciguc mama tacmu niñac énézéyec.

³⁶ Imuhuc énézéma saméñ 7 imi zéma lambéc imi mema ewa hia ac zéyu tecgéyu kuma tohotoho ichéra énécmiyu duña ieneñ mema ic embac énécmigic.

³⁷ Ic embac moczoñ negic sécgé énécmidarec. Wañu nene borororña waigic tarec imi tocgégic neñgeñ yanda 7 kuagina qedarec.

³⁸ Ic nene negic ionac zañgégina imi 4,000. Embac zéma nambérac imi ménda oloñ énécmigic.

³⁹ Yesunéñ ic embac méli énécmiyu kendacgic zéiciguc emma Magadan baeciguc keñec.

16

Sésécac kiwi méréra méné hémbiñ zé welecmigic.

¹ Farisaio ic zéma Sadukaio ic ieneñ hama Yesunéñ séséc kurumeñ igucnec hahaya méné meyu hémbiñ zé batucgéma qesimigic.

² Qesigic melemma zéyec; Ama mari wañu kurumeñ pésiyiu hémma

kurumenj pésigizac imuac oranġuc kaiwe qemac zéanzu.

³ Wañu sinjunc yacma héngic kurumenj pésic pésic wamma hosusunéj nezicgéyu, kia kimac zéanzu. Kaiwe kiwa imuhuc héntegicma hélacnec zétecgéanzu, néj nalé yomuac séséc imi hia ménda niñtegicanzu?

⁴ Hicñisai biria zéma kaiseroya imuhucyanéj séséc icnéj ménda memeya imuhucyawac hémbinj zé wañanzu. Wañu ionac séséc imi tosara qahac, néj Anutuac tilinj tilinj ic Yonawac séséc imi sac meyu hémmu. Yesu imi imuhuc zéma wai énécmima keñec.

Farisaio zéma Sadukaio ionac yis imuac goro ac.

⁵ Kemma tohotoho ichéra iniguc zékéj nówéc keñgic. Wañu tohotoho ichéra ienej eluj unuyu saméj méj ménda mema keñgic.

⁶ Wañu Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niñac técgina nimma galeñ memu.

⁷ Imuhuc zéyu sugcinaiguc yomuhuc niñgésima eminiñgic; Saméj ménda mema hazinj imuac niñ imuhuc zézac.

⁸ Yesunéj hénia niñasarima yomuhuc zéma énézéyec; Ninzénj ninzénjgina komocdiadac, saméj ménda mema hazu imuac némac niñac zé eminiñ wañkeczu?

⁹ Saméj 5 imi ic 5,000 sécgé énécmiyuguc nene bororoña tocgégic neñgeñ dahec kuagina qedarec imi ini méndagucnec niñasarizu? Wañu némac niñac méndadac niñqelizu?

¹⁰ Wañu saméj 7 imi ic 4,000 sécgé énécmiyuguc neñgeñ dahec metocgégic?

¹¹ Saméj niñ ménda zézua, néj Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac yis niñac galeñ memu niñac zézua imi némac niñ ménda niñasarizu?

¹² Imuhuc zéyu yis saméñiguc hianzu imuac galeñ memu niñ ménda zéyec, néj Farisaio ic zéma Sadukaio ic ionac pakeñ ac niñac imuhuc zéyec imi niñasarigic.

Petero Yesuac héniaja ninzénjgema zéauyec.

¹³ Yesu Kaisarea Filipi baec tasi-aiguc haréma tohotoho ichéra qesiéncmima zéyec; Ic embac ienej Icac Nañawac méré zéanzu?

¹⁴ Qesiéncmiyu melemma zégic; Tosara imi doku naec haka ic Yohane zéanzu, tosara imi Elia, Tosaranéj Yeremia me Anutuac tilinj tilinj ic ionarunec méj zéanzu.

¹⁵ Imuhuc zégic qesiéncmima zéyec; Wañu eñaoc, nuac niñac méré zénéñanzu?

¹⁶ Imuhuc qesiéncmiyu Simon Peteronéj zéyec; Gi imi Kristo, Anutu kekecyaguc iwac Naña.

¹⁷ Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Yohaneac naña* Simon, gi imi mériañgaguc! Zézañ imi séwi zéma sac igucnec hahaya qahac, néj kurumenj Mañgocnanéj zéhicñi génzac.

¹⁸ Imuac gézéwa niñna, gi imi Petero† wañu zamanziñ imuac qahaiguc héniaoriña meyacgémañ. Wañu humumia ionac baec dumuña imuac kuhanéj méndagucnec onog-icmac.

¹⁹ Wañu ni kurumenjac héngaleñ amawac nagu auauyawac kuha imi gi gémmañ. Némac iwawai baeciguc zikina kurumenjiguc momacnec zikizikia wammac. Wañu némac iwawai baeciguc hulacna kurumenjiguc momacnec hulachulara wammac.

²⁰ Imuhuc zéma eñeyaoc Kristo‡ wanzac imi méñac méj ménda énézému niñac tohotoho ichéra zéseli énécmiyec.

Yesunéj eñeya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac bian ac zéyec.

²¹ Nalé imuaru hénima i Yerusalem keñu ic kuneñ zéma hofac oo ic

* **16:17:** Girik aciguc; Bayohane. † **16:18:** Neñañ aciguc zamanziñ. ‡ **16:20:** Me Hebiraio aciguc; Mesia.

kiwahécgina zéma héna acac kiwi ic ionac méraiguc emma qenzen manzen sasala mihicniyu qegic humuyu ai meme haréwéc wañu humuc igucnec qelima yacmacac hezac imi tohotoho ichéra zéasari énécmiyec.

²² Imuhuc énézéyu Peteronén wagicma qiziziñgéma kemma ac yomuhuc zémiyec; Miñ kewuna, goiga héina, haka imuhucya méndagucnec hicñigémmac.

²³ Imuhuc zéyu Yesu imi lilingéma Petero ézéyec; Biriá miñina, andénaiguc kemma nanna. Gi imi tisugisurac qamén, nuac hénana hézicgé nénzan; Gi imi Anutuac ewa siñ ménda méndacma ic onac ewa siñ méndaczan.

²⁴ Imuhuc zéma duña tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ ni méndac némmañ zé eñeya qaecgé amuma eñeya ic héñgeña wénderaya huama méndac némmac.

²⁵ Ic méñ kekecyá añgétiyu sohomac, néñ nuac niñ wamma kekecyá waimac imi mihicnimac.

²⁶ Ic méñnéñ baecac iwawai momac yanda añgétiyuguc duña kekecyá sohomac imi némacnéñ iwac muru hiabia wammac? Me némacnéñ kekecyawac kitiwa hia kumacac séc wammac?

²⁷ Icac Naña imi Mañgocyawac edamuiguc kua meme uñahéra iniguc hama wawañ memeginawac séc kitic ku énécmimac.

²⁸ Imuac hélacnec énézézua, yomi nanzu onac murunec tosara eneñ ménda humugicnec Icac Naña imi Ic Kewu qac buñayaguc hamac.

17

Yesuac kic tanera imi melemma tanera méñ wañec.

¹ Ai meme 6 tecgéyu Yesunén Petero, Yakobo zéma Yakoboac munia Yohane onagiru baec boñaiguc eñacnec eñgic.

² Wañu kicginaiguc tanera méñ wañec. Kic ségéria imi kaiwe

ésécnec asariyu, séwi usuya imi asac mararañ yanda ésécnec wañec.

³ Wañu ninzu, Mose zéma Elia hicñi énécmima Yesuguc ac wañgic.

⁴ Peteronén haka imi hémma Yesu yomuhuc ézéyec; Miñ Kewunina, neñañ you kecziñ imi nimba hiabia wanzac. Siñganén imuac wañu hali haréwéc meni, méñ guac, méñ Moseac, méñ Eliawac wammac.

⁵ Imuhuc zémanec nañu, ninzu, hosusu asahagucnéñ hoturu énécmiyec. Wañu ninzu, ewa méñ hosusu igucnec yomuhuc zéyec; Youmi imi nena Nañ sorocna. Iwac niñ ségiségi yanda wanzua. Imuac ara niñtoho wammu.

⁶ Tohotoho ichéra ieneñ imuhuc nimma bacgina kunen yanda yandiyu baeciguc mama sicgéma kicgina musañgéma hegic.

⁷ Wañu Yesunén hosucginu hama onosima zéyec; Yacgic, bacgina ménda yandiyu.

⁸ Imuhuc zéyu kicgina hima meyacma héngic méñ qahac, néñ Yesunén sac nañu héngic.

⁹ Boña igucnec mawin zé mama Yesunén zéseli énécmima zéyec; Haka deguc hénzu imi ménda énézégicnec keñkecma Icac Naña humuc igucnec yacmac.

¹⁰ Zéyu tohotoho ichéra ieneñ qesimima zégic; Imuhuc wañu némac niñac héna acac kiwi ic ieneñ Elianén walac hamacac hezac zéanžu?

¹¹ Yesunén acgina melemma zéyec; Imi hélacnec, Elia hama iwawai moczoñ héiqeli wammac.

¹² Wañu énézéwa niñgic Elia imi bec hayec. Wañu ieneñ ménda héñtegicma siñginawac iwawai hénia hénia wammigic. Imuhuyanec Icac Naña imi acguc méraginaiguc emma qenzen manzen nimmac.

¹³ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ doku naec haka ic Yohaneac zéyec imi niñasarigic.

Yesunén merac méñ uña biriaguc mehiarumiyec.

14 Wañu ic embac tun ionac muru kenjic ic méñnéñ Yesuac muru hama wésiaiguc simiñ héimiyec.

15 Wañu yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, nuac nañnawac niñ ewaga biriyu, humuc turucya gelec malec qahac wammiyu naléya naléya gericiguc me dokuiguc hiñgacanzac.

16 Tohotoho ichécga ionac muru wagicma hawa ieneñ mehiaru mimuac séc qahac wañec.

17 Imuhuc zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Oh! hicñisai yomi ninzén ninzénjina qahac, kaiziliwen gi-naguc imi, nalé dahecac séc kechoruma ini bisiqatén wañ énécmimañ? Ic merac imi you nuac muru wagicma hagic.

18 Imuhuc zéyu wagicma hagic Yesunéñ uña biria ac geriwaguc wammiyu ic merac iwac murunec éréma hama keñec. Wañu imuarunec mia merac imi hiaruyec.

19 Wañu tohotoho ichéra ieneñ Yesu eñeyacneciguc éléñec hicñimima qesimigic; Némac niñac nini uña biria nesimiwiñac séc ménda wañec?

20 Qesimigic melemma zéyec; Ini ninzén ninzénjina moczoñ komocdiadac imuac niñac nesimuac séc qahac wañec. Ac hélawac zéwa niñjic, ini ninzén ninzénjina komocdiadac saiwa gocmia séc késa kecmu imi baec boña yomuac mia yomuacnec yacma eri kenna zégic hia yacma kemmac. Onac muru iwawai mén osiosiya ménda wammac.

21 Wañu imuhucya imi nene zikima zéwelec ménda wammuiguc imi waima kemmacac séc qahac.

Yesu imi eñeya humuc zéma humuc igucnec yacyac imuac muñguc bian ac zéyec.

22 Wañu Galilaia baeciguc eñawu haréma imuaru Yesunéñ yomuhuc

énézéyec; Icac Naña imi andé qemigic ic ionac méraiguc emmac.

23 Eñu qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu humuc igucnec meyac mimia wammac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ ewa biri kunenñ yanda wañjic.

Yesu zéma ocmuñ téréyawac takis.

24 Yesu zéma tohotoho ichéra eneñ Kafanaum ama areña yandaiguc harégic ocmuñ téréyawac ai yawuñac takis meme ic ieneñ Peteroac muru hama qesimigic. Kiwi icgina imi ocmuñ téréyawac takis* ménda haianzac me?

25 Zéyu, Peteronéñ haianzac zéma ama qeriaiguc éréyu Yesunéñ bec niñtegicma yomuhuc qesimiyec. Simon, gi dimuhuc ninzañ? Mérac murunec baecac ic kewu ieneñ takis meanzu? Nañhécgina ionac murunec me tosara ionac murunec?

26 Qesiyu Peteronéñ melemma zéyec; Tosara ionac murunec. Imuhuc zéyu Yesunéñ zéyec; Imuhuc wañu nañhécgina ieneñ eñ kecmu.

27 Wañu imuhuc wannu niñjic biriwañac niñac, imuac zékénjiguc kemma hawic gilina lambéc mén walac kamac imi héréna éréyu kuaya mesacgéma hénna qeriaiguc soukiwa gocmia momacguc† heyu mema kemma genja zéma nuac buña haina hiñgaru.

18

Ic eñeña héla.

1 Nalé imuaru tohotoho ic eneñ Yesuac hosucgéma zégic; Mérénéñ kurumeñac héñgaleñ ama areña yandaiguc kunenñina wanzac?

2 Imuhuc zégic merac komoc mén garu hayu oporu sugginaiguc nañec.

3 Nañu yomuhuc zéyec; Ni hélacnec énézézua, ini qerigina

* **17:24:** 2 Dirakima; Ic méñac ai meme momacgucac ai boña imi 1 Dirakima, wañu Yuda ic imi miñ séc ocmuñac takis yawuñ séc 2 Dirakima haiangic. Imi mia Izipte baec igucnec éréma Sainai baec boñaiguc zañgégina olongic nalé imuarunec hénima kekecgina anjén tiénécmiyec Anutuac muru kekecginañac boña zéma haiangic. † **17:27:** Girik aciguc; Statira imi soukiwa golinéñ memeya. Wañu 4 Dirakimawac séc wañu ic éréhécac ocmuñ takis imuac séha wanzac.

melemma nambérac ionac séciguc ménda wammu imi, kurumenjac héngalenj amaiguc ménda keremmu.

⁴ Imuac bec mérénénj merac komoc yomuhucya éséc memaamuma kec-mac iminénj mia kurumenj amaiguc kunenjingina wammac.

⁵ Wañu mérénénj ménj nambérac komoc yomuhucya nuac qacnaiguc héihéré mizac imi mia ni héihéré nénzac.

Képésicac ewa ewa.

⁶ Wañu mérénénj ménj merac komoc komoc ni ninzénjé nénzu ionac sugcina igucnec ménj hinocgémiyu kápésic wammaciguc ic hinocgémiyec imi mia déménjaiguc hoc yandanénj qatémima konduniguc giligic dumunjaiguc hinjacmac imi bakia efefia wanzac.

⁷ Yei ewa biric yandanénj manam batuc ai ninjac baeciguc heanzac! Manambatuc imi hamacac hezac, nénj ménjénj ménj manam batuc wañ énécmimac iwac muru imi saec hemimac.

⁸ Imuac méraganénj me hénaganénj manam batuc wañgénju hericma gilina kenju. Wañu purinénj kekec seliiguc kerembésémañ iminénj ninjna efefia wammac, nénj héná méraga éréhécnec geric hémbénañjaiguc giligic hinjacbésémañ iminénj ninjna réwéria wammac.

⁹ Imuac kicganénj manam batuc wañgénju kápésic wañanzañiguc kicga néfindinéma gilina kemmac. Kicga momacgucnénj kekec hémbénañjaiguc kerembésémañ iminénj guac hia wammac. Wañu kicga éréhécnec geric siaiguc giligic hinjacbésémañ iminénj ninjna réwéria wammac.

Rama rouc wawañawac qelumbecac.

¹⁰ Técgina nimma kecgic, nambérac komoc komoc yomuhucyawac ninjac mamaya wambac ninjac. Zéwa ninjac, ionac kua meme unjagina imi kurumenjiguc nalé séc kurumenj Mañgocnawac kic ségéria hémma kecanzu.

¹¹ Icac Nañanénj rouc wamma kekec kápésicgina igucnec metecgé énécmimanj zé hayec.

¹² Deic ninzu? Ic ménj ramaya 100 hemizac zéwiñ. Wañu sugcinaguc ménjénj sohoma kemmaciguc ramaya 99 imi onoporu nañgic baec boñjaiguc kemma rama sohoyec imi ménda mihicñimanj?

¹³ Ni hélacnec énézézua sohoyec imi mihicñizaciguc imuac ninj mia 99 ménda sohogic ionac ninjac ségiségi wanzac imuac séha ogicqogic wamma ségiségi yanda wammac.

¹⁴ Imuhucyanec Mañgocgina kurumenjiguc keczac iwac kiwaiguc komoc komoc yomi ionarunec ménjénj ménj birima qahac wammac ninjac ewa sinja ménda hemizac.

Ic ménjac kápésic zégési mimia.

¹⁵ Hénaorinj ionarunec alaga ménjénj kápésic wañ gémmaciguc kemma ekacneciguc kápésicya imi ézéna hémmac. Wañu acga ninjaciguc imi alaga biria igucnec munjuc wagiczanj wanzac.

¹⁶ Wañu acga ménda ninjaciguc, ic momacguc me éréhéc oragicna enjawu kemma héipuc ic éréhéc iorac kuagiranénj alagawac ara momacguc momacguc meseligic ménda qaecgémac.

¹⁷ Wañu ewa seli wamma acgina ménda nimmaciguc hénaorinj énézégic nimmu. Wañu hénaorinj ionac ac imuhucyanec ménda nimmaciguc, ic enia me takis meme ionac wañ énécmiwu ésécnec wammimu.

¹⁸ Ni hélacnec énézézua, némac iwawai ini baeciguc zikimu imi kurumenjiguc zikizikia wammac. Wañu némac iwawai baeciguc hulacmu imi kurumenjiguc hulachulara wammac.

¹⁹ Wañu munjuc énézézua ninjac, baeciguc onarunec éréhécnénj iwawai ménj ninjac ewa momac wamma qesimaoc imi Mañgocna kurumenjiguc keczac inénj ninju moczonj orac muru wandac wandara wammac.

20 Wañu éréhécnéñ me haréwécnéñ nuac qacnaiguc tocgézu imi ni acguc imuaru sugginaiguc keczua.

Képésic waiwaiyawac haka.

21 Wañu Peteronéñ Yesuac hama yomuhuc qesiyec; Miñna, alananéñ biria wañnéñu hatac dahec képésicya waimimañ? Keñkecma hatac 7 imuac séc waimimañ?

22 Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Gézewa niñna, hatac 7 sac qahac, néñ tuñ 70 imi arec 7 imuac séc waimiwésémañac zézua.

23 Imuac kurumeñac héngalen ama areña yanda imi ic kewu mén welen qeqehéra iniguc taségina héimindiñi wammañ zé wañec ésécnec.

24 Ic kewu imi héimindiñi ai imi héniyec. Héniyu ic mén iwac muru taséya 10 tausen Talanti* hemiyec imi wagicma érégic.

25 Wañu ic iwaru soukiwa mén ménda hemiyu kumacac séc qahac wañec. Imuac niñac ic kewunéñ ic imi eñeya zéma iniñ merachéra zéma iwawaiya hemiyec imi moczoñ haigic boñ megic soukiwa iminéñ tasé imi kumac niñ zéyec.

26 Imuhuc zéyu welen qeqe ic imi wésiaiguc mama sicgémima welecma zéyec; Bénzén mambéc wañnéna ni taséna moczoñ kugémmañ.

27 Imuhuc zéyu welen qeqe ic iwac miñinanéñ ewa biric wamma tasé imi audacma waimiyu keñec.

28 Wañu ic iminéñ mama kemma ai ic momacya mén taséya 100 Denarion† hemiyec imi mihicñima déméñaguc késama melanzima zéyec; Guac tasé nuac muru hegénzac imi kuma néna.

29 Wañu ai momacya imi ic iwac héniaiguc mama simiñ héimima welecma zéyec; Bénzén mambéc wañnéna kugémmañ.

30 Wañu imuac ménda wamma taséya kudacmaguc mamac niñac hésa amaiguc oporec.

31 Wañu ai ic tosara ieneñ haka hicñiyec imi hémma niñgic biri qiria wañu kemma haka hicñiyec imi moczoñ miñgina ézédacgic.

32 Imuhuc zégic miñginanéñ ic imi qaru eñu yomuhuc ézéyec; Gi welen qeqe biria kétik téngén! Welec néna guac tasé imi moczoñ audari.

33 Neñ guac wañi ésécnec gi acguc ai momacga goiya héimiwésémañac ménda heyec me?

34 Imuhuc zéma hazéc yanda wamma taséya imi kudarhu lacmimu niñac hésa ama galen ionac méraginaiguc oporec.

35 Imuac niñac ménnéñ mén alaginawac képésic imi ewa qeriginanéñ ménda waimimuiçuc kurumeñ Mañgocnanéñ imuhucyanec mia wañ énécmimac.

19

Eu iniñac héna dindiña.

1 Yesu ac imi zéyu tecgéyu Galilaia baec waíma Yodan doku néwéc Yuda baec suçiguc keñec.

2 Keñu ic embac tuñ yandanéñ méndacmima keñgic baec imuaru hafiginaguc imi mehiaru énécmiyec.

3 Wañu Farisaio ic ieneñ hama batucgéma qesigic; Ic ménnéñ hénia imuac me imuac iniña hia waimimacac héna mén hezac me?

4 Zégic melemma zéyec; Mihicñi mihicñi miñinanéñ hénihéniaiguc ic momacguc zéma embac momacguc meércmima ac yomuhuc zéyec imi ini ménda oloñniñanzu?

5 Hénia imuac niñac icnéñ neñgoc mañgocya wai érécmima kemma iniñawac muru qékétayu éréhécnéñ momacguc wammaoc.

* **18:24:** 1 Talanti imi soukiwa golinéñ memeya, ic ménac ai meme momacgucac ai boña 1 Denarion imuac 6,000 ogicma eeyaguc wañec. † **18:28:** 1 Denarion imi ic ménac ai meme momacgucac ai boña imuac séha.

6 Imuac ienej imi éréhéc qahac, néné séwi momacguc, imuac Anutunéné toroqe érécmiyec imi icnéj ménda méndéj érécmimu.

7 Imuhuc énézéyu ienej yomuhuc zégic; Wañu hénia némac niñac Mosenéj héric amuamuyawac kiwi omima mélina keñu zéyec?

8 Imuhuc zégic, Yesunénéj melemma énézéyec; Mosenéj ewa qerigina selia imuac niñ wamma wai énécmiyec, néné hénihénia igucnec imi imuhuc qahac.

9 Ni énézézua, mérénenéj mén inija sanjima haka biria ménda wañeciguc hénia tosara niñac waimima embac ménj memac imi kaisero wanzac.*

10 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienej yomuhuc ézégic; Ic ménénéj inijaguc hénia ac imuhucya tohomacac hezaciguc embac ménda mema kecmac iminénéj hia wammac.

11 Zégic Yesunénéj melemma zéyec; Ac imi ic momac yandanéj niñtohomuac séc qahac, néné imuhuc meénécmimia sac imuhuc wammu.

12 Ic tosia ienej neñgoc héri igucnec héfiñ wamma hicñianzu. Wañu ménj imi icnéj wañ énécmigic héfiñ wamma kecanzu. Wañu tosia ienej kurumeñac hénngalen ama niñac eñac héfiñ ic ésécnec wamma kecanzu. Ac imi tohomuac séc imi enéj hia tohomu.

Yesunénéj nambérac komoc komoc zéhiaru énécmiyec.

13 Wañu Yesunénéj méria orucginaiguc haima zéwelec énécmimac niñ ic embac tosara ienej nambérac komoc komoc onagicma hagic tohotoho ichéra ienej qetali énécmima ac wañ énécmigic.

14 Imuhuc wañgic Yesunénéj yomuhuc zéyec; Nambérac komoc komoc imi wai énécmigic nuac hagic, neuj ménda héiénécmigic.

Kurumeñac hénngalen ama imi komoc komoc imuhucya ionac buña wanzac.

15 Imuhuc zéma méria ionac orucginaiguc hai énécmimaguc baec imi waima keñec.

Sac qeli sokiwa yandayaguc.

16 Wañu niñzu? Ic ménénéj iwac muru hosuru hama yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac haka hiabia wamma kekec hénbénanña imi memañ.

17 Zéyu Yesunénéj yomuhuc zéyec; Némac niñ haka hiabiawac qesinénzanñ? Hiabia wanzac imi momacguc sac keczac. Wañu gi kekec hénbénanñaiguc keremmanñ zé wanzanñiguc imi hénia ac tohowésémanñ.

18 Imuhuc zéyu zéyec; Némac hénia ac niñac zézanñ? Zéyu Yesunénéj melemma zéyec; Ic ménda qe-humu-wésémanñ. Kaisero ménda wambésémanñ. Kowu ménda mewésémanñ. Héipuc ac ikora ménda zéwésémanñ.

19 Neñgoc manñgocga eegira héiwésémanñ. Wañu geñga siñ niñamuanzanñ ésécnec alaga siñ nimmiwésémanñ.

20 Zéyu zéyec; Ni imi moczonñ tohodacma kecanzua, imuac némacnéj ménj nuac muru ménda sécgézac?

21 Imuhuc zéyu Yesunénéj ézéma zéyec; Gi solañanimañ zé kemma hinac iwawaiga imi haina boña megic soukiwa iminénéj maqeqeya énécmiwésémanñ. Imuhuc wanna kurumeñiguc iwawai eeyaguc hegémmac. Wañu geñga imi hama ni méndac némbésémanñ.

22 Imuhuc zéyu ac imi nimma ic merac imi hinac zéma soukiwaya yanda hemiyec imuac niñ ewaya biriyu keñec.

23 Keñu Yesunénéj tohotoho ichéra énézéma zéyec; Ni hélacnec énézézua, ic hinac yanda ginaguc ienej kurumeñac hénngalen amaiguc kerembinñ zé osimu.

* 19:9: Kiwi méranénéj ooya tosaraiguc; Kaiseroiguc opoczac tanec wanzac.

24 Ni munꝓuc énézézua, kamele waꝓnéꝓ qodu kifañaguc kereꝓkereꝓa imi bénzénꝓadac, néꝓ ic hinac yanda ginagucnéꝓ Anutuac héꝓgaleꝓ amaiguc kereꝓkereꝓa imi osiosiꝓa.

25 Imuhuc zéꝓu tohotoho ichéra ieneꝓ nimma bacgina kunehꝓec yandiyu zégic; Imuhuc waꝓu mérénéꝓ añgénéꝓ timimiawac séc wammac?

26 Zégic Yesunénéꝓ inicma énézézuec; Imi ic eneꝓ memuac séc qahac, néꝓ Anutuguc imi iwawai moczoꝓ yanda medac medara.

27 Imuhuc zéꝓu Peteronénéꝓ melemma zéꝓec; Ninzaꝓ, nini méndac gémbiꝓ zé iwawai moczoꝓ waidariꝓ, imuac némac iwawai késawiꝓ?

28 Qesiyu Yesunénéꝓ énézézuec; Hélacnec énézézua, baec yomuac hainetec wawaꝓa naléiguc Icac Naꝓa imi eꝓeya edamuya imuac ic kewu tataraiguc tacmac imuaru méndac néꝓanꝓu ini imi momacnec tatac 12 imuaru tacma Israelac kisic 12 imi niꝓgésima galeꝓgé énécmimu.

29 Waꝓu mérénéꝓ ménꝓ nuac qacnawac wamma amaya me dara munia me nauꝓa me neꝓgoc maꝓgocya me merachéra me baec aiya waizaciguc imuhucya imi 100 imuac séc ogicma mema kekec hémbénaꝓa imi mératéc memu.

30 Néꝓ walac wanꝓu ionarunec sasalanénéꝓ andia wammu. Waꝓu andia wanꝓu ionarunec sasalanénéꝓ walac wammu.

20

Waiꝓ aiiguc ai meme imuac qeqaiꝓ ac.

1 Kurumeꝓac héꝓgaleꝓ ama areꝓa yanda imi ai miꝓina méꝓnéꝓ waiꝓ aiyaiguc ai memu niꝓac ai ic énépésimaꝓ zé siꝓunec yanda yacma keꝓec ésécnec.

2 Kemma ai meme momacguc imuac boꝓa Denarion* momacguc eꝓac eꝓac énécmimaꝓ zéꝓu ewa

momac waꝓgic méli énécmiyu waiꝓ aiyaiguc kereꝓgic.

3 Waꝓu siꝓunec 9 kilok séc waꝓu nénnagémba sombeꝓiguc kemma ic tosara iniru eꝓ naꝓgic

4 yomuhuc énézézuec; Ini acguc nuac waiꝓ aiiguc kemma ai meꝓic boꝓa séhaiguc énécmimaꝓ zéꝓu nimma kereꝓgic.

5 Waꝓu 12 kilok zéma maria 3 kilok imuac séc imuaru munꝓuc kemma imuhuyanec waꝓec.

6 Waꝓu maria 5 kilok séc waꝓu kemma iniru ic tosara munꝓuc ai qahac eꝓ naꝓgic yomuhuc énézézuec; Némac niꝓac kaiwe herec ai ménda mema eꝓ nanꝓu?

7 Zéꝓu melemma zégic; Méꝓnéꝓ ménꝓ ai icac ménda nénépésizac. Zégic ini acguc nuac waiꝓ aiiguc kereꝓgic zéma énézézuec kereꝓdacgic.

8 Ama siꝓima hayu ai miꝓinanénéꝓ hama galeꝓgina ézéma zéꝓec; Ai ic unuruna tetcgiaiguc hazu ionac murunec hénima ai boꝓa énécmina keꝓkecma walac hazu ionac énécmina tecgémac.

9 Zéꝓec séc waꝓu maria 5 kilok imuaru hagic ieneꝓ hama Denarion momacguc momacguc késagic.

10 Késagic walac walac hagic ieneꝓ hama hémma boꝓgina meemma nénécmiyu késawiꝓ zéma niꝓgic, néꝓ ini imuhucyanec Denarion momacguc sac eꝓac eꝓac énécmiyu késagic.

11 Imuhuc késama ai miꝓinawac ꝓindic ꝓunduc ac zéma ac yomuhuc zémigic;

12 Anduguc hagic ieneꝓ kaiwe kiwa 1 aua sac ai mezu. Waꝓu neneꝓ mia ai yéwéria ai meme momacgucac séc kaiwe geriwaiguc namma meziꝓ, néꝓ ionac aigina boꝓa imi nonac séc énécmizaꝓ.

13 Imuhuc zégic ai miꝓinanénéꝓ ionarunec ménꝓ yomuhuc ézézuec; Ala Denarion momacguc niꝓac acnira ménda zikizic me? Ni képésic ménꝓ ménda waꝓgénꝓua.

* 20:2: Romawac soukiwa; ic méꝓac ai meme momacgucac ai boꝓa imuac séha.

14 Imuac bonḡawac mema kenna, andu hagic ionac aigina bonḡa onac séciguc énécmimanḡ iminénḡ ewa siḡna wanḡac.

15 Nena iwawainanéḡ ewa siḡnawac wammaḡac héna ménda hezac me? Hakana hiabia imi kicḡinanénḡ hémma nimbupuc wanḡu?

16 Suruc imuac séc andianénḡ walac wammu, wanḡu walacnéḡ andia wammu.†

Humuc igucnec yacyacwac zéyu hatac haréwéc wanḡec.

17 Wanḡu Yesu imi Yerusalem kemmanḡ zé kemma hénaiguc tohotoho ichéra 12 enacnec énépésima yomuhuc énézéma zéyec;

18 Ninḡu, neḡaḡ Yerusalem enḡiḡ. Imuaru Icac Naḡa imi hofac oo ichécḡina zéma héna acac kiwi ic ionac méraginaiguc opocḡic ieneḡ humucac buḡawac zéteccḡe mimu.

19 Wanḡu zédesi wammima hi-hilocnéḡ qericma qema ic héḡḡeḡa wéndaraiguc qeḡic humumac niḡ ic enia ionac muru melenḡmicic kemmac. Wanḡu ai meme haréwéc wanḡu humuc igucnec yacmac.

Sebedeac iniḡanéḡ naḡhérewac niḡac Yesu zéwelecmiyec.

20 Nalé imuaru Zebedaioac iniḡanéḡ naḡhéwéra iriguc hama Yesuac muru sicḡémima iwawai mén niḡac welecmiyec.

21 Welecmiyu ézéma zéyec; Gi némac iwawai niḡac wanḡaḡ? Zéyu embac iminénḡ yomuhuc zéyec; Nuac naḡhéwécna yomi niḡéwécmina guac héḡḡalenḡ ama areḡ yandaiguc ménḡénéḡ héigaiḡuc ménḡénéḡ kanaḡaiguc tacmaoc.

22 Imuhuc zéyu Yesunénḡ melemma zéyec; Ini hénia ménda nimma imuhuc qesinéḡzu. Ni doku howuraguc nemanḡ zé wanḡua imi iri hia nemaoc?‡ Zéyu zéyoc; Imi sécnira.

23 Zéyic Yesunénḡ zéyec; Imi hélacnec, iri doku howuraguc nemanḡ imi nemaoc, néḡ héinaiguc zéma kananaiguc tatara imi neḡ niḡéwéc mimiawac ménda henénḡac. Tatac imi mérac mére maḡocnanénḡ mézézéḡḡé éwécmiyec iorac buḡa wammac.

24 Imuhuc wanḡic tohotoho ichéra 10 ieneḡ ac imi nimma dara munia iorac niḡic biriyec.

25 Wanḡu Yesunénḡ unuruyu hagic énézéyec; Ic enia ionac galenḡhéḡina ieneḡ siḡḡinawac galenḡḡé énécmianḡu. Wanḡu ic kunenḡ héḡḡina ieneḡ ic kewu wanḡ énécmianḡu imi ini hia ninḡu.

26 Néḡ sucḡinaiguc imi imuhuc qahac, néḡ onarunec ménḡénéḡ ménḡ kunenḡina wammaḡ zéma sucḡinaiguc welenḡ qeḡe kecmac.

27 Wanḡu méwénéḡ ménḡ walac wammaḡ zé wanḡaciguc welenḡ qeḡe icḡina wammac.

28 Icac Naḡa imi welenḡ qemimu niḡac ménda mayec, néḡ welenḡ qeéwécmanḡ zé mayec. Wanḡu enḡeya kekecyia ic embac sasala ionac énécmima doegina memaḡ zé mayec.

Kic hilic éwéhéc mehiaru éwécmiyec.

29 Wanḡu ieneḡ Yeriko ama areḡa yanda waima keḡic imuaru tuḡ yanda Yesu méndacmima keḡic.

30 Keḡic, ninḡu, kichilic ic éwéhécnéḡ héna ḡiḡḡinaiguc tacma niḡic Yesu imi hama orocima keḡu qacma zéyoc; Miḡ Kewunira Dawidiac qeli, wéséga niḡ nérécmina.

31 Imuhuc qaric, ic tuḡ ieneḡ ac geriwaguc wanḡ éwécmina qetali éwécmina acgira qaimac niḡac ac wanḡéwémicic, néḡ iereḡ muḡuc yanda qacma zéyoc; Miḡ Kewunira, Dawidiac qeli, wéséga niḡnérécmina!

32 Qaric Yesu tilanzima namma ururuma zéyec; Iri némacac wanḡ éwécmanḡ niḡac wanḡaoc?

† 20:16: Kiwi méranénḡ ooya tosaraiguc; Sasala unuruyec, néḡ éwéhécnéḡ ménḡ aḡḡé tiénécmiyec.

‡ 20:22: Kiwi méranénḡ ooya tosaraiguc; Doku naec haka wanḡ némmu imi wanḡ éwécmicic hia naecmu?

³³ Qesi érécmiyu zéyoc; Miñnira, niri kicnira hima hémbi niñac wanzic.

³⁴ Imuhuc zéyic Yesunéñ ewa biric wañ érécmima kicgira osiyu imuarunec kicgira hima Yesu méndaroc.

21

Yesu Yerusalem enu hériañ memigic.

¹ Yesu zéma tohotoho ichéra ienen Yerusalem hosuraiguc kenjic nalé imuaru, Oliwa boñaiguc Betfage ama areña taru imuaru keremma Yesunéñ tohotoho ichéréra éréhéc méli érécmima yomuhuc zéyec;

² Iri eri wéségiraiguc ama areña taczac imuaru kemma nalé idacmuarunec donjki ménj merawaguc qatégic nanjic iricmaoc. Iricma imi hulacma oragicma nuac muru hamaoc.

³ Wañu ménñéñ ara ménj érézémuiguc Miñ Kewunéñ imuac niñac wanzac imuhuc zéyic imuarunec donjki éréhéc imi méli érécmimac.

⁴ Wañu imi moczoñ kua meme ic ménjac ackuazéc yomuhuc zéyec imi hélaguc wammac niñac imuhuc hicñiyec;

⁵ Béracna Zion yomuhuc ézégic; Héna! Ic kewuganéñ guac hazac. Inéñ gum bénzénzénj wamma donjki qahaiguc tacma hazac, donjki merawa qahaiguc.

⁶ Wañu tohotoho ic éréhéc ieren kemma Yesunéñ érézéyec séc wañoc.

⁷ Wamma donjki zéma merawa imi oragicma hayic séwi usugina imi iorac qacgiraiguc lémbécgic Yesu imuac qacgiraiguc tarec.

⁸ Wañu ic embac tuñ yandanéñ malekugina hetecgéma hénaiguc lémbécgic kenjec. Wañu tosanéñ ic hawa haréñaguc imi kuma hénaiguc témbécgic.

⁹ Wañu ic tuñ yanda walac andu wammima kenjic imi enen yomuhuc zéma hériañ haimigic; Ohec wahec! Dawidiac qelia! Ohec

wahec! Mériañgaguc, Miñ Kewuninawac qaraiguc hahaya! Ohec wahec, kurumenéñ ouac ouyaguc!

¹⁰ Wañu hama Yerusalem kereñu ama miñina momac yanda ienen aurima welicgéma qesima zégic; Ic yomi mérénéñ?

¹¹ Qesigic ic tuñ yandanéñ énézéma zégic; Yomi kua meme ic Yesu, Galilaia baec Nazarete ama areña igucnec.

Yesunéñ ocmuñiguc haka biria wanjic nesi énécmiyu madacgic.

¹² Yesunéñ ocmuñ téréyaiguc emma imuac sombeniguc iwawai nénnagémba wamma nanjic imi nesi énécmima soukiwa meamugic ionac zae zéma kembo nei haigic ionac tatic imi meleñu madarec.

¹³ Imuhuc wamma yomuhuc énézéyec; Ac kiwi yomuhuc oyecac hezac; Nuac amana imi zéwelec welecac ama zému zéyec, néñ ini imuhuc wanjic kowu nene ionac banjec ésécnec wanzac.

¹⁴ Wañu kic hilic zéma ic puriña ienenéñ ocmuñ téréyaiguc iwaru hagic mehiaru énécmiyec.

¹⁵ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma héna acac kiwi ic ienenéñ haka welic welicgia Yesunéñ wañec imi zéma nambérac ienenéñ ocmuñ téréyaiguc qacma, Ohec wahec, Dawidiac qeli! zégic inicgic qerigina biriyec.

¹⁶ Wañu qesima zégic; Gi nambérac ienenéñ némac ac zézu imi hia ninzañ? Imuhuc zégic, Ninzua zéma énézéyec; Ini imi ac yomuhuc hezac imi ménj ménda oloñgic? Nambérac zéma namu nene ionac kuaginaiguc mepé qepési hai énécminec.

¹⁷ Imuhuc zémaguc wai énécmima ama areña yanda deminaguc imuacnec mama kemma Betania ama areñaiguc kemma siñiya imuaru kerec.

Yesunéñ fik ic saec ac wammiyu humuyec.

18 Siñunec ama areña yanda imuaru lilingéma kemman zé kemma hénaiguc nene niñac wañec.

19 Imuhuc wamma hénu héna giñgiñaguc fik ic mén nañu imuaru kemma hocma héla mén qahac, nér haréña sac hémma fik ic imuac zéyec; Nalé tetecgia qahac guarunec héla mén ménda hicñimac. Imuhuc zéyu fik ic imi nalé imuarunec humuyec.

20 Tohotoho ichéra ieneñ haka imi hémma welicgéma zégic; Fik ic yomi dimuhuciguc focdac humuzac?

21 Zégic Yesunén acgina melemma énézéyec; Ni hélacnec énézézua, ini ewa éréhéc ménda wamma ninzénngému imi haka fik ic imiguc hicñiyec imuhucya sac qahac, nér baec boña yomuac niñ yacma kemma kondujiguc hiñgacna zégic imi acguc hia hicñi énécmimac.

22 Ini zéwelec aiiguc iwawai imuac me imuac ninzénngéma zéwelecgc imi moczoñ niñénécmiyu medacmu.

23 Wañu keñkecma Yesunén oc-muñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima keru hofac oo ic kiwa hécgina zéma galeñ ieneñ iwaru kemma yomuhuc zéma qesimigic; Gi némac kuc buñanéñ ai imi meanzan? Méréneñ kuc buña imi géñec?

24 Zégic Yesunén ac yomuhuc zéma melen énécmiyec; Ni acguc ac momacguc qesi énécmiwa nézégic nimmaguc neñ imuhucyanec némac kuc buñaguc ai yomi meanzua imi énézéman.

25 Yohaneac doku naec haka imi dimuacnec hayec? Kurumeñ igunec me ic igucnec? Imuhuc zéma qesiyu ieneñ eñawu ac yomuhuc eminiñgic; Kurumeñ igunec hayec zéni némac niñac ménda ninzénngé migic zémac.

26 Wañu ic embac ieneñ Yohaneac Anutuac kua meme ic zéma ninzénngéanzu imuac niñ ic igucnec hayec zéwiñ zéni ionac niñac zénéñnina hirizac.

27 Imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézégic; Ménda ninziñ. Imuhuc zégic duña Yesunén yomuhuc énézéyec; Ni imuhucyanec némac kuc buñaguc

iwawai yomi wañanzua imi ménda énézéman.

Niñ tohotoho hakawac qeqaiñ ac zéyec.

28 Ini dimuhuc ninzu? Ic ménneñ nanhéréra keric, naña walac iwac kemma ézéyec; Naña gi erac kemma waiñ ai mena.

29 Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ménda kemman. Imuhuc zémaguc duña ewaya melemma keñec.

30 Wañu mañgoc imi naña ménac muru kemma imuhucyanec ézéyec. Zéyu melemma zéyec; Mañgocna hia kemman. Wañu inéñ imuhuc zémaguc ménda keñec.

31 Sucgiraiguc méréneñ mañgocac ewa siñ méndacma wañec? Zéyu melemma zégic naña walac. Zégic Yesunén énézéyec; Ni hélacnec énézézua, takis meme ic zéma héna yanda embac eneñ ini onogicma walac Anutuac héngalen amaiguc keremmu.

32 Yohaneñ haka solañawac héna énézéman zé hayec. Wañu ini ménda ninzénngégic, nér takis meme zéma héna yanda embac eneñ ninzénngégic. Wañu ini haka imi hémmaguc kileñdac ewagina ménda melemma ménda ninzénngégic.

Soukiwa ai ic biria

33 Qeqaiñ ac mén zéwa niñgic; Ai miñina ménneñ baec méniguc waiñ ai medacma demañ meyu lelecgéyec. Wañu waiñ héla dokuya memeyawac hogoc mén meyacgéma imuaru galeñ meme ama héñgeña lesu herec mén megic eñec. Imuhuc wamma boñ meme ai ic ionac méraginaiguc haima baec méñu keñec.

34 Kemma keru héla metocgémuac naléya ducñiyu welen qeqe ichéra ieneñ héla memu niñac boña meme ai ic ionac muru méli énécmiyu keñgic.

35 Boña meme ai ic ieneñ welen qeqe ic énépésima mén humumia qegic, mén qehumugic, ménac hocnéñ héigic.

36 Imuhuc waŋgic muŋguc welen qeŋe ichéra zaŋgégina walac keŋgic imi ogicma méli énécmiyu keŋgic. Waŋu séc imuhucyanec waŋ énécmigic.

37 Waŋu tetecgiaiguc naŋa mélima yomuhuc zéyec; Ienen naŋna imi eeya héimimu.

38 Waŋu boŋa meme ai ic ienen naŋa hémma yomuhuc zéma eminiŋ waŋgic; Ic yomi kecma ai yomuac mératéc meme ic wammac imuac hagic qeni humuyu mératéc aiya yomi neŋaoc mewinŋ.

39 Imuhuc zéma wainŋ ai igucnec késama héréma séŋgaŋgeŋ hiŋgacma qehumugic.

40 Imuac nalé méŋac wainŋ ai miŋinanéŋ liliŋgéma hamac imi boŋa meme ai ic imi dimuhuc waŋ énécmimac?

41 Imuhuc zéyu melemma zégic; Ai ic biria imi humuc zérabéra mi-hicŋi énécmima wainŋ ai imi ai ic qacguc ai yawuŋ nalé séc héla hianec haimimuac séc ionac méraginaiguc soukiwa niŋac ai imi hai énécmimac.

42 Yesunéŋ muŋguc toroqema zéyec; Ini kiwi téréyaiguc ac ménŋ yomuhuc hezac imi ménda oloŋanzu? Mericqe ic eneŋ hoc ménŋ héŋara mema giligic keŋkeŋa iminéŋ ama imuac hoc oruha waŋec. Haka imi Miŋ Kewuac murunec hicŋiyu kicninanéŋ hénni welic welicgiaguc wanzac.

43 Imuac niŋac ni énézézua, Anu-tuac héŋgaléŋ ama areŋa yanda imi méragina igucnec onagicma baera méŋac ic embac héla mihicŋimu ionac méraginaiguc hai énécmiyu memu.

44 Ic ménéŋ ménŋ hoc imuac qa-haiguc mayu zéŋgédacmac. Waŋu hoc iminéŋ ic méŋac qahaiguc mayu qéséŋu bororoŋa wammac.*

45 Waŋu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ienenŋ qeŋaiŋ ac imi eŋaŋ niŋ imuhuc zéyec imi niŋteŋgicŋic.

46 Waŋu ienenŋ imi héna ménŋ mi-hicŋima Yesu késawiŋ zé hochoc ai megic. Waŋu ic embac ienenŋ Yesu imi kua meme ic zéma nimmigic imuac niŋac zénéŋgina hiriyec.

22

Zammaréŋ memeac qeŋaiŋ ac.

1 Yesunéŋ acgina melemma muŋguc qeŋaiŋ ac wamma yomuhuc énézézec;

2 Kurumeŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi ic kewu ménéŋ naŋawac zammaréŋ aria wammizac ésécnec.

3 Zammaréŋ ariacwac hamu niŋac kiwi oénécmiyec imi onac unurugic hamu niŋac welenŋ qeŋhéra méli énécmiyu kemma énézégic, néŋ ienenŋ hawiŋ zé ménda waŋgic.

4 Waŋu welenŋ qeŋe tosara muŋguc méli énécmima yomuhuc énézézec; Héihéré énécmiyi imi onac yomuhuc énézému; Niŋzu! Ni mariawac nene yanda oma nuac burumakao zéma beric yaŋ haléc yandaguc qe oma iwawai moczoŋ zéréŋqéréŋ wamma haidaczua imuac zammaréŋ ariaciguc hagic.

5 Zéyu kemma énézégic, néŋ gezac qeŋe ménda wamma ménéŋ ayaiguc keŋu, ménéŋ nénnagémba ai niŋac keŋec.

6 Waŋu tosara eneŋ ic kewuac welenŋ qeŋhéra imi énépésima zédesi énécmima unuhumugic.

7 Imuhuc waŋgic ic kewu iminéŋ qeri biric nimma yaré ic tuŋa ménŋ méli énécmiyu kemma sac nene ic imi unudacma ama areŋgina kumugic zedarec.

8 Waŋu welenŋ qeŋhéra énézéma zéyec; Zammaréŋ aria imi bec mézézéŋgéwa hezac, néŋ ic unuruyi imi eneŋ eeginaguc ménda wanzu.

9 Imuac héna séraiguc kemma ic embac mihicŋimu séc unurugic zammaréŋ ariacwac hamu.

10 Imuhuc zéyu welenŋ qeŋe ic eneŋ hénaiguc séc kemma ic embac

* 21:44: Kiwi méranéŋ ooya tosaraiguc kembraŋa 44 yomi ménda hezac.

hia me biria mihicni énécmigic séc onagicgic hagic. Hama tacma kenjic zammaréj aria ama imi kuaya qeyec.

¹¹ Wañu ic kewunéj ic embac hama tacgic imi inicmanj zé éréma hénu ic ménéj owo malekuya séha ménda haima hama tarec.

¹² Taru ézéyec; Ala gi némac niñac zammaréj ariacwac maleku ménda héima hazanj? Imuhuc qesimiyu ic imi ac ménj zémanj zé osiyec.

¹³ Wañu ic kewu iminéj welen qeje ic yomuhuc énézéyec; Héna méria dérécgéma sénganjen sinj tunumanjiguc giligic, imuaru siacma zéra kima tacmac.

¹⁴ Sasala unurugic, néj gési énécmima énépésimacac séha imi éréhécdac.

Takis haihaiyawac qesiqesi ac.

¹⁵ Yesunéj imuhuc zéyu tecgéyu Farisaio ic ienej amaginaiguc kemma azoroma acnéj simba ménj dimuhuc meni kimac zéma niñarenjégic.

¹⁶ Niñarej géma enanj tohotoho ichécgina zéma Herodeac ichéra tosara momacnec méli énécmigic Yesuac hama zégic; Kiwi ic, gi imi ic héla, Anutuac haka imi hélacnec ku nénécmianzanj. Gi ic inicmanj zé séwiginawac ménda héñanzanj imuac ic enenja me mamaya ionac kicginaiguc ewa éréhéc ménda wañanzanj.

¹⁷ Imuac efima zéna ninni. Geñ niñna Kisawac* takis haianzinj imi héna ac logizac me qahac?

¹⁸ Zégic Yesunéj ionac qeri biric imi niñtegicma zéyec; Ikoc ic ini némac niñac acnéj simba menénzu?

¹⁹ Takis buñawac soukiwa ménj nézéna hémba zéyec. Zéyu Denarion momacguc mema hagic.

²⁰ Wañu yomuhuc qesi énécmiyec; Yomi mérac ireha zéma némac kiwi ogic hezac?

²¹ Zéyu zégic; Kaisawac, imuhuc zégic énézéyec; Imuac Sisawac buñ

imi Sisa mima, Anutuac buñ imi Anutu mimu.

²² Imuhuc zéyu ienej welicgéma waima kenjic.

Humuc igucnec yacyac imuac qesiqesi ac.

²³ Ai meme imuaru Sadukaio ic humuc igucnec yacyac ménda hezac zéanzu imi enen Yesuac muru hama yomuhuc qesimigic;

²⁴ Kiwi ic, Mosenéj yomuhuc nénézéyec; Ic ménj nambéracya qahac humumac imi munianéj qawéra mema darawac buñ qeli mihicnimac.

²⁵ Wañu sucninaiguc dac muna 7 kecgic dacginanéj embac mema nambéracya qahac kecma humuyu, iwac iniñ muniawac mériaiguc opocma kejec.

²⁶ Andia zéma andiawac andia imuhucyanec wanjic kenju 7 moczonj imuhuc wandacgic.

²⁷ Imuac tetecgiaiguc embac imi acguc imuhucyanec humuyec.

²⁸ Wañu ienej momac yanda embac imi megic imuac niñ embac imi humuc igucnec yacyarawac naléyaiguc 7 ionac murunec mérac iniñ wammac?

²⁹ Zégic Yesunéj yomuhuc melemma énézéyec; Ini kiwi téréya me Anutuac kuha imi ménda niñasarima dindinjanec ménda niñyacgézu.

³⁰ Humuc igucnec yacyarawac naléiguc imi ic me embac ménda meamumu. Imuaru imi zammaréjac buñ qeénécmimia imi ménda hemac, néj kurumenjac Anutuac kua meme uñ éscnec kecmu.

³¹ Wañu enen humuc igucnec yacyarawac Anutunéj ac yomuhuc énézéyec imi ménda olongic?

³² Ni Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu zéyec imi ménda oloñ héñanzu? Anutu imi humuc ic ionac Anutu qahac, néj kic qeli ic ionac Anutu keczac.

* **22:17:** Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu. Qac imuac hénia imi; Romawac ic kewu.

33 Ic tunj yanda ienen Yesunéj imuhuc ku énécmiyu nimma welicgégic.

Héna ac eñeña.

34 Yesunéj acnéj Sadukaio ic menéñqe énécmiyu ara melemmuac séc qahac wañec. Wañu imuac surucya imi Farisaio ic ienen nimma azorogic.

35 Azoroma ionarunec héna acac kiwi ic méñnéj Yesu batucgé mima yomuhuc zéyec;

36 Kiwi ic, héna ac sugginaiguc némac acnéj eñeña wanzac?

37 Zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Gi ewa qeriga moczoñnec qeri uñaga moczoñnec zéma niniñga moczoñnec Miñ Kewu Anutuga siña nimmiwésémañ.

38 Héna ac iminéj walac walac wanzac.

39 Séha imuhucyanec méj hezac imi yomuhuc; Gi genñac niñac siñniñ wañamuanzanj séc alagawac siñniñ wammiwésémañ.

40 Héna ac éréhéc imuaru mia héna ac tosara moczoñ zéma kua meme ic ionac ac moczoñ imi koro koroyawac nanzac.

Dawidiac naña imuac qesiqesi ac.

41 Farisaio ic azoroma kecgic Yesunéj yomuhuc qesi énécmiyec;

42 Ini Kristoac† dimuhuc niñanzu? Mérac qelia? Zéyu zégic; Dawidiac qelia.

43 Zégic Yesunéj énézéyec; Imuhuc wañu Dawidi i Uñanéj ézéyu dimuhuc niñac Kristoac, Miñ Kewuna zémima yomuhuc zéyec?

44 Miñ Kewunéñ‡ nuac Miñ Kewuna ézéyec; Guac hazéchécgá hénagawac duandiaiguc tocgo énécmidacba tecgémac nalé sura imuac séc gi hama héinaiguc tacbésémañ.

45 Dawidinéj Kristoac Miñ Kewuna zémiyeciguc némaciguc iwac qelia wammac?

46 Imuhuc zéyu ic méñ ara méñ ménda melenec. Wañu nalé imuarunec éréma emma méñnéj méñ ac méñ efima ménda qesimigic.

23

Yesunéj Moseac héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic aciguc onoporec.

1 Wañu Yesunéj ic tunj zéma toho-toho ichéra yomuhuc énézéyec;

2 Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic imi Moseac tataciguc tacanzu.

3 Imuac niñ ac zéanzu imi moczoñ nimma tohodacmu, néj wawañ memegina imi ménda méndacma wammu. Héna imi yomuhuc; Ienen ackuazéc imi kuanéj sac zéma ménda tohoanzu.

4 Wañu ienen hinac réwéria bisiqatéj wawañawac séc qahac imuhucya dérécgéma ic onac huaginaiguc haimaguc eñaoc imi iwawai imuhucya meyacbiñ zé méragina merawa méñ ménda haianzu.

5 Iwawai wañanzu imi moczoñ icnéj inicsoromu niñac sac wañanzu. Pakaginaiguc kiwi téréyawac katapaya meyandima zéwelecac niñ héliqeli qeliac susuria imi maleku ginaiguc horuacnec meyandima haianzu.

6 Wañu ariaciguc azoroma tatau walac taczac imuac siña nimma tocgotocgo amaiguc ic kiwawac tatau imuaru tacbiñ zé wañanzu.

7 Nénnagémba sombenjiguc méra qeque wañ énécmima kiwi ic zéénécmimu niñac wañanzu.

8 Wañu ini imi kiwi ic zéénécmimuc ménda wammu. Kiwi icgina imi momacguc sac keczac. Ini imi moczoñ dacmuna wanzu.

9 Wañu baeciguc ic méñac niñ mañgoc ménda zémimu. Onac mañgocgina imi momacguc sac kurumenjiguc keczac.

10 Wañu galen zéénécmimu niñ ménda wammu. Galen momacguc sac keczac imi mia Kristo.

† 22:42: Mesiawac. ‡ 22:44: Hebraio aciguc; Yawenéj.

11 Onarunec kunenġinanéh to sara ionac welenġ qeġe ic wammu.

12 Méġnénġ méġ enġeya niġac niġu enġu imi memamimac. Méġnénġ méġ enġeya niġac niġu mamac imi meemimac.

13 Saecġinaguc, ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ic embac ionac kicġinaiguc ini kurumeġnac héġġaleġ ama areġa yandawac naguya imi hézicġéma namma enġaġ ménda keremma ic to sara kerembiġ zé wanġu imi imuhucyanec ménda wai énécmiġic kereġanġu.

14 (Ménda hezac.)*

15 Saecġinaguc, ini héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini ikoc ic. Ini ewa qeri melenġ melenġ ic momacġuc miġicġiwiġ zé baec zéma kondunġ tiriġma keġanġu, néġ méġnénġ ewaya melenġu wagiġma mebirigiġ séġġina onogiġma geric siawac buġa wanġanġac.

16 Saecġinaguc, ini ic kiwa, kicġina hilichiliġia! Ini yomuhuc zéanġu; Ocmuġiguc koroma zéselimuiguc héla qahac wammac, néġ soukiwa goli ocmuġiguc hezac imuaru koroma zéselimuiguc imi ac iminénġ sipacġé énécmimac.

17 Ic qelaġa zéma kic hilic ini! Némac iwawainénġ kunenġ wanġac? Goli me goli météré mianġac ocmuġ imi mia?

18 Wanġu méġ yomuhuc zéanġu; Zaki téréyaiguc koroma zézé seli ac zéyu héla qahac wammac, néġ zaki téréya qahaiguc haihaiya sese imuac koroma zéseliyu ac iminénġ sipacġémimac.

19 Kic hilic ini, némac iwawainénġ kunenġ wanġac? Sese me sese météré mianġac zaki téréya imi mia?

20 Imuac méġnénġ zaki téréyaiguc koroma zéselimaciġuc zaki téréya zéma iwawai moczoġ imuac qahaiguc hezac imuac momacnec ko-

roma zéselizac wammac.

21 Wanġu méġnénġ ocmuġiguc koroma zéseliyec imi ocmuġ zéma méġ ocmuġiguc kecanġac iorac muru koroma zéseliyec wanġac.

22 Wanġu méġnénġ méġ kurumeġiguc koroma zéselimac imi Anutuac tatac zéma imuac qahaiguc tacanġac i acġuc momacnec koroma zéselizac tanec wanġac.

23 Saecġinaguc, ikoc ic ini, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic! Ini miġsupe zéma zuazua hénia hénia imi méndénġic méra éréhéġ wanġu imuacnec momacġuc Miġ Kewuac buġa haianġu. Wanġu néwécġeġa héna acac héla yéwéria to sara, kekec solaġa zéma goi héihéi zéma ninzénġ ninzénġ imi waidacġic. Wanġu méġ néwécġeġawac tohoma méġ néwécġeġawac héġacya ménda memuac heyec.

24 Ic kiwa, kicġina hilichiliġia! Ini gisic iwawai kaiwe momacġuc keġma humumia imuhucya imi Anutuac ġésima ġiligiġ keġanġu, néġ kamele yanġ kunenġ yanda imuhucya imi enġaoc hémbaoc wamma qéġġé énécmianġu.

25 Saecġinaguc ikoc ic, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini zéic sokoc séwéla sac zuacma imuac qeriaiguc imi hémbaoc zéma séwiac siġ imi tigiġ kuaya qeanġac.

26 Farisaio ic, kicġina hilichiliġia! Ini sokoc zéma zéic imuac qeria imi walac zuacsorocġéna séwéla imuhucyanec lalacnec wammac.

27 Saecġinaguc ikoc ic, héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic ini! Ini imi kic suaġ mandéc ooya ésécnec séwéla imi héġsoroc sorocġia, néġ qerigiġaiguc ic humumia ionac siġġina zéma iwawai ġizoġ bazoġa hénia hénianénġ kuaya qema hezac.

28 Ini imuhucyanec séwiġinanénġ ic kicġinaiguc solaġanima keġzu, néġ qerigiġa imi ikoc zéma héna ac

* **23:14:** Kiwi méranénġ ooya to saraiguc yomuhuc ooyawac hezac; 23:14 Héna acac kiwi ic zéma Farisaio ic, kic welenġ wawaġa ini! Ini malé ionac ama gericġina qéġġéma kic welenġ wamma zéweleġġina mehoruġima zéanġu. Imuac niġac ini saecġinaguc! Képeġic ġinawac bakia kunenġ yanda melenġ énécmimac.

logilogi imi koya qema hezac.

²⁹ Saecginaguc ikoc ic ini, hena acac kiwi ic zema Farisaio ic! Ini kua meme ic ionac kic suan meyacgema ic solana ninqli enecmimiawac iwawai imi hiabianec mezericma kumugic nananzac.

³⁰ Imuhuc wamma ini yomuhuc zeanzu; Yanda hecnina kecgic nale imuaru kecbinjec ienen kua meme ic unugic toroqema meranina menda enecmiwinjec.

³¹ Ini haka imuhuc wamma enaoc kua meme ic unuangic ionac qelihcgina keczu imuac henia imi kaweya qema zeasari amuzu.

³² Yanda hecgina kepesic wangic imuac seciguc wangic kuaya qeyu!

³³ Mokolen, qate mokolen imuac qeli ini, dimuhuc geric siawac buna zotecge enecmimia imuac nec qizizingema ogicma kemmu?

³⁴ Imuac mia ni nenaoc onac muru kua meme ic zema ninjegic qinjegic ic zema hena acac kiwi ic imi meli enecmiwa hagic ionarunec tosara unuhumugic tosara iciguc unuhumugic tosara tocgotocgo amaginaguc kembinjen unuma tauj men igucnec tauj men ununesi wang enecmima kemmu.

³⁵ Imuac ninjac ic solana Abelac sac igucnec henna erema ocmun tereya zema zaki tereya sugiraiguc qegic humuyec Bakaraiawac nana Zarakiawac sac mayec nale imuac suraiguc baeciguc sac solana madarec imuac kitiwa moczon onac muru lilingema hamac.

³⁶ Ni helacnec tengen enezewa, haka imuac bakia moczon hicnisi youmi onac muru lilingema hamac.

³⁷ Yerusalem, Yerusalem, kua meme ic unuhumuma, meli enecmiyu hahaya imi hocnen enerianzan. Kuruc nenjianen merachera qengananen tizozo enecmianzac esecnec nen hatac davec guac qelihcga tocgge enecmiman ze wani? Waju ini imuac ewa sinjin menda wangjic.

³⁸ Hengic imuac nin amagina imi kisia wandaczac.

³⁹ Zewa ninjac, ini hocnemma kenkecma kenkecgic naleya ducnyu nemma yomuhuc zemu; Ohec wahec, Mininawac qaraiguc hahaya!

24

Ocmun tereya imi kisi kiyon wandacmac zeyec.

¹ Yesunen ocmun tereya igucnec mama kenju tohotoho ichera ienen ocmun tereya ezegic hemmac ninjac iwaru hagic.

² Imuhuc wangic inen ac yomuhuc melemma enezeyec; Helacnec enezewa ninjac; Ini iwawai imi moczon hia henzu? Waju kecma imi moczon hazingegic madaru hoc menjen hoc menjac qahaiguc menda hemac.

Nale tetcgiawac ase kiwiya.

³ Waju Yesunen Oliwa ic baec bonaiguc emma taru tohotoho ichera enacnec elenec hama zegic; Zena ninni. Nemas naleiguc haka imi hicnimac. Waju guac hahagawac zema baec yomuac nale tetcgiawac sesec imi dimuhuc hicnyu hembin?

⁴ Imuhuc zegic Yesunen yomuhuc enezeyec; Kecma menjen ikoc menda wang enecmimu ninjac galen memu.

⁵ Ic sasalanen nuac qacnaiguc hama Ni Kristo* mianen zema ic embac sasala ikoc wang enecmimu.

⁶ Waju yare helawac suruc zema imuac luhuc ac momacnec nimmu. Waju auriwu ninjac galen mema kecmu. Iwawai imuhucya kilendac hicnimacac hezac, nen imi tetcgia qahacnec.

⁷ Baec menjac ic embac ienen yacma baec menjac ic embac hazec wang enecmimu. Hengalen ama menjac ic embac ienen yacma hengen ama menjac ic embac hazec wang enecmimu. Waju baera baeraiguc beti hicnyu nan memac.

* 24:5: Hebraio aciguc; Mesia imi halenen metere mimia.

8 Wañu haka imi moczoñ azi kikiyawac hénihénia.

9 Wañu nalé imuaru ic embac enej ini zérabéraiguc onopocma unuhumumu. Wañu ini nuac qacna niñac wamma baec séc ic embac enej hazéc wañ énécmimu.

10 Wañu nalé imuaru ic embac sasalanéñ manam batuciguc mama unumac. Wañu eñac hésa amaiguc opocamuma hazéc wañamumu.

11 Wañu kua meme ic ikora sasala hicñima ic embac sasala ikoc wañ énécmimu.

12 Wañu hénia ac logilogi haka imi saiyu ic embac sasala ionac goi héihéigina iminéñ sanjeñ qedacmac.

13 Wañu méñnéñ méñ nañseligiyu tetcgia hayu késayu kekec hémbénaña kecmac.

14 Wañu kurumeñac héngalen amawac buña suruc hiabia iminéñ baec séc ic embac ionac muru zésaigic kendacmaguc imuaru mia nalé tetcgia hamac.

Anutu zébiri qébiri wammimia.

15 Imuac niñ ini kua meme ic Danielnéñ zéyec séc Biriá miñina iwawai mebirianzac iminéñ ocmuñ téréyaiguc nañu hémma niñtegicmu. (Olonzu ini hénia imi niñ asarimu.)

16 Nalé imuaru Yuda baeciguc kecmu imi enej baec boñaguc néngacdacmu.

17 Méñnéñ méñ ama qahaiguc nañkecmac imi iwawai ama qeriguc hezac imi memañ zé ménda máma emmac.

18 Wañu méñnéñ méñ aiiguc kecmac imi maleku andiaiguc hezac imi memañ zéma ménda liliñgémac.

19 Nalé imuaru imi embac hérginaguc zéma namu gumu énécmianzu ionac muru yéwéri yanda hicñi énécmima hemac.

20 Ini zéwelecmigic, kia naléya me Sabata naléiguc haka imi hicñiwac niñac.

21 Némac niñ nalé imuaru réwéri kuneñ yanda hicñimac. Réwéri imuhucya imi baec kurumeñ zéyu

hicñiyec imuarunec éréma deguc méñ ménda hicñiyec. Wañu imuac andiaiguc kecmá muñguc méñ imuhucya ménda hicñimac.

22 Wañu nalé imi ménda mehotoniwacnec séwiguc ic moczoñ humudacmunec. Wañu gési énécmimia ionac niñ wamma nalé imi meducñimac.

23 Wañu nalé imuaru méñnéñ méñ énézéma Héngic, Kristo† i you, me Kristo i erimi zégic, ménda ninzéñgému.

24 Kristo ikora zéma kua meme ic ikora sasala hicñima séséc kuneñ yanda zéma haka mérera memu. Wañu wammuc séc wañu gési énécmimia momacnec mesoho énécmiwiñ zé batucgé énécmimu.

25 Ninzu ni haka imi ménda hicñiyunec walac énézézua.

26 Imuac mia baec kisiaiguc Kristo hicñima nanzac zémuiguc ménda kemmu. Wañu Kristo imi ama méñac qeriguc taczac zégic imi acguc ménda ninzéñgému.

27 Piliticnéñ néwéc Is iguc hicñima néwécgeñ Wes iguc kerezac ésécnec Icac Nañawac hama hicñi énécmimia imi tanec imuhucyanec wammac.

28 Qamoc hezac imuaru kunta nei enej tocgému.

Icac Nañawac hahaya.

29 Qenzeñ manzeñ yanda imi tecgémac nalé idacmuaru imi kaiwe sinjidéñgéyu maso acguc asaha qahac wammac. Wañu méñni sikilu kurumeñ igucnec tecgéma madacgic kurumeñac kuhanéñ hirimac.

30 Nalé imuaru Icac Nañawac sésécnéñ kurumeñiguc wininiyu hémmu. Nalé imuaru baera baera ic embac enej siacma qacma namma Icac Nañanéñ kuc yanda zéma kiwi asahaguc hosusuiguc mayu héndacmu.

31 Inéñ témuñ hétéñ yandaguc kua meme uñahéra méli énécmiyu hamu. Hama gési énécmimia imi kurumeñ

† 24:23: Mesia.

néwéc néwéc baec waŋgoŋa kemboŋ qahac igucnec moczoŋ tocgé énécmimu.

Fik icac pakeŋ ac.

³² Fik icac séséc imi niŋarenŋému. Hawanéŋ dokuyaguc bébélacgia waŋu haréŋa hicŋiyu nalé geriwaguc ducŋizac imi niŋasarianziŋ.

³³ Imuhucyanec ini haka imuhucya imi hicŋiyu héndacma Icac Naŋa hosucginu hama naguiguc nanzac imi niŋtegiacu.

³⁴ Ni hélacnec énézézua. Hicŋisai youmi ménda qahac wandacmunec haka imi moczoŋ hicŋidacmac.

³⁵ Baec kurumeŋ qahac wammac, néŋ nuac ackuazéc imi ménda qahac wammac.

Técnina nimma kecbiŋac hezac.

³⁶ Waŋu imuac ai memeya zéma kaiwe kiwa imi ic ménéŋ ménda ninzac. Kurumeŋac kua meme uŋa me Naŋa acguc ménda ninzac, néŋ Maŋgoc eŋeyanec sac ninzac.

³⁷ Icac Naŋawac hahaya imi Noawac naléiguc hicŋiyec ésécnec hicŋimac.

³⁸ Ic embac eneŋ nene zéma waiŋ doku nezéléléŋ wamma ic embac meamumanec kecgic doku qaon hicŋiyu Noanéŋ zéiciguc eŋec.

³⁹ Ic embac eneŋ ménda niŋasarimanec kecgic doku qaon luma kisaŋénécmima keŋec. Icac Naŋawac hahaya imi acguc imuac séciguc hicŋimac.

⁴⁰ Nalé imuaru ic éréhéc aiiguc kerac ménéŋ wagicma ménéŋ waiyu tacmac.

⁴¹ Embac éréhéc hoc hilaŋanéŋ héla qéséma taric ménéŋ wagicma ménéŋ waiyu tacmac.

⁴² Miŋ Kewuginanéŋ némac naléiguc‡ hamac imi ini ménda ninzu imuac ini zenzeŋ qeli qeli kecmu.

⁴³ Ini hénia yomuhuc niŋanzu; Ama ménéŋac miŋinanéŋ némac naléiguc kowu nene eneŋ hamu imi

nimbacnec zenzeŋ qeli qeli keru ama imi ménda hézénŋéwunec.

⁴⁴ Waŋu ini acguc zéréŋ qéréŋ wamma kecmu. Ini ménda nimanec kecgic Icac Naŋanéŋ hamac.

Weleŋ qeŋe ic héla zéma ikora.

⁴⁵ Mérénéŋ weleŋ qeŋe so-laŋa zéma niŋtegiacu qinŋtegiacu waŋu gésimiyu miŋinawac murunec amayawac hénia géséhéra énépésima naléya méndacma nene yaka méndéŋ énécmimac?

⁴⁶ Miŋinanéŋ hama weleŋ qeŋe ic imi haka imuhuc wamma keru hémmaciguc weleŋ qeŋe iwac muru mériaŋ hemimac.

⁴⁷ Ni hélacnec énézézua, imuhuc waŋu miŋinanéŋ iwawaiya moczoŋ weleŋ qeŋe iwac mériaiguc haimidacmac.

⁴⁸ Néŋ weleŋ qeŋe biria kecma qerianéŋ miŋna imi focdac ménda hamac zéma,

⁴⁹ ai momachéra unuhéi wamma alahéra iniguc doku seli nema kecmac imi

⁵⁰ nalé ménéŋ ménda nimma kekera imuaru, waŋu kaiwe kiwa ménéŋ ménda niŋtegiacu imuaru weleŋ qeŋe iwac miŋinanéŋ hamac.

⁵¹ Hama elicémima§ ikoc ic ionac séciguc bakia melenéŋ miyu imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

25

Embac buŋa qeénécmimia.

¹ Kurumeŋac héngaleŋ ama imi embac seraŋa méra éréhécnéŋ eu buŋagina mihiŋiwiŋ zé kifagina késama keŋgic ésécnec.

² Waŋu ionac murunec embac seraŋa méra ménéŋ imi qelaŋa, waŋu embac seraŋa méra ménéŋ imi niŋtegiacu qinŋtegiacu ginaguc.

³ Qelaŋa ieneŋ kifagina megiacu, néŋ dokuya ménda mema keŋgic.

⁴ Waŋu embac niŋtegiacu qinŋtegiacu ginaguc ieneŋ imi kiruŋiguc dokuya

‡ 24:42: Me nalé kiwaiguc. § 24:51: Kiwi tosaraiguc; Heriru éréhéc wammac.

tima kifaginaguc momacnec késama kenjic.

⁵ Wañu eu buñagina imi naléya mehorugima ésénj ésénj hayu embac enej moczonj gaunénj qélélénjg énécmiyu mama hegic.

⁶ Hegic sinj namuñaguc qac ménj yomuhuc hicñiyec; Héngic, eu buñagina hazac! Focdac mama hama héihéremigic.

⁷ Imuhuc zégic embac serañja enej moczonj qelima yacma zérénj qérénj wamma kifagina mindinijic.

⁸ Wañu qelañja ienenj ninjegic qinjegic ginaguc ionac yomuhuc énézégic; Kifanina imi békémanj zé wanjac imuac dokugina kisima méndénj nénécmigic.

⁹ Imuhuc zégic embac ninjegic qinjegic ginaguc enej yomuhuc melemma énézégic; Méndemma haini ménda sécgé nénécmiyu neñanj moczonj osiwinj ninjac. Imuac ini qisicnec amaiguc kemma sécgina boj megic.

¹⁰ Imuhuc zégic ienenj kifa dokuya boj mewinj zéma kemma kecgicnec suraiguc eu buñja imi haréyu embac serañja zérénj qérénj wamma kecgic ienenj eu buñaginaguc momacnec zammarénj ariaciguc kereñjic naguya héigic.

¹¹ Imuac andiaiguc embac serañja tosara hama zégic; Miñ Kewunina Miñ Kewunina nagu imi aunénécmina.

¹² Zégic zéyec; Hélacnec énézéwa ninjic neñ ini ménda ninénécmizua.

¹³ Hénia imuac ninj ini zenzenj qeli qeli kecmu. Ini imi némac naléiguc icac nañja hamac imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa ménda ninzu.

Ai memeac sese Anutunénj ewa hiawac nénécmiyec.

¹⁴ Imi mia ic ménénj baec méñu kemmanj zé welenj qeque ichéra unuruma iwawaiya hai énécmiyec ésécnec.

¹⁵ Ai memeac sécginawac énécmima ménjac imi goli soukiwa

méra ménj, ménjac imi éréhéc, ménjac imi momacguc énécmima kenjec.

¹⁶ Méra ménj meyec inénj focdac kemma soukiwa iminénj iwawai boj mema nénagémba ai mema méra ménjac séc mesaiyec.

¹⁷ Éréhéc meyec i acguc imuhucyanec wamma éréhécac séc mesaiyec.

¹⁸ Wañu momacguc meyec inénj kemma baec éséma miñinawac soukiwa imi musañgéyu heyec.

¹⁹ Nalé horua tecgéyu welenj qeque ionac miñinanénj lilingéma hama iniguc momacnec tacma aigina dimuhuc megic imuac hénia zé qesininj wanjec.

²⁰ Méra ménj meyec inénj méra ménjac séc mesaima mema hama yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu gi nuaru goli soukiwa méra ménj nénénc, hénna neñ méra ménj muñguc mesaima mezua.

²¹ Imuhuc zéyu miñinanénj zéyec; Hiabia wanjec, welenj qeque hiabia zéma ic héla, gi ai komora imi hiabianec menec, imuac ni iwawai sasala haigémba guac miñga nuac ségiségiiguc toroqe nénna.

²² Soukiwa éréhéc meyec i acguc hama zéyec miñna nuaru éréhéc nénénc, hénna you muñguc éréhécac séc mesaizua.

²³ Zéyu miñinanénj zéyec; Hiabianec wanjec welenj qeque hiabia zéma ic héla, gi ai komora hiabianec menec imuac neñ iwawai sasala haigémba guac miñga nuac ségiségiiguc toroqe nénna.

²⁴ Wañu momacguc meyec inénj hama yomuhuc zéyec; Miñna gi imi ic selia, ménda himicma mema, ménda méndénj énécmima tocgoanzañ imi ni niñasariyi.

²⁵ Imuac zénénj hiri wamma kemma guac soukiwa imi baec qeriaiguc musañgéwa heyec. Guac iwawaiga yomi hénna.

²⁶ Imuhuc zéyu miñinanénj melemma zéyec; Welenj qeque biria mézézé titigaguc, gi nuac ninna ménda himicma mema, ménda méndénj énécmima tocgoanzua tanec wanjec?

27 Imuhuc ninneciguc gi nuac soukiwa imi kileṅdac hofi amaiguc haiwaṅnec ni liliṅéma hama soukiwa neṅgocya zéma sisia momacnec mewinec.

28 Imuhuc zéyu tecgéyu ai ic kiwa yomuhuc ézéyec; Momacguc iwarunec wagicma méra éréhéc késa keczac iwac mina.

29 Iwawai hemimia inéṅ ménac késayu kindindiṅa wammac. Waṅu ménda hemimia inéṅ komodia hemiyec imi acguc wagiru qahac wandacmac.

30 Welenṅ qeṅe eṅomia yomi séṅgaṅṅeṅ siṅi tunumaṅiguc nesigic hiṅgacma imuaru ewa biric wamma siacma zéra aric aric kima kecmac.

Baera baera zégési énécmimac.

31 Icac Naṅa eṅeya kiwi asahaguc kua meme uṅa moczoṅ iniguc liliṅéma hama eṅeya tatac asahaguc imuaru tacmac.

32 Tacma baera baera ic embac hénia hénia eṅeya kic ségériaiguc tocgé énécmima rama galeṅnéṅ rama zéma noniṅ gési énécmianzu ésécnec gési énécmiyu eṅac eṅac nammu.

33 Gési énécmima rama imi héiyaiguc noniṅ imi kanayaiguc onopocmac.

34 Nalé imuaru ic kewunéṅ héiyaiguc nanzu ionac yomuhuc énézémac; Nuac Maṅgocnawac mériaṅ énécmimia ini haréma héngalenṅ ama areṅa yanda baec kurumenṅ zéyu hicṅiyec nalé imuaru bec onac niṅ wamma walac meyecac hezac imi mératéc késamu.

35 Neṅ yaka niṅ humuwa gumu néṅgic. Waṅu doku niṅ humuwa doku hima néṅgic neyi. Waṅu ic kianṅ kecba héihéré néṅgic.

36 Maleku niṅac hocba maleku héinéṅgic. Hafi niyu néngalenṅ wannéṅgic. Hésa amaiguc kecba hama néṅgic.

37 Imuhuc zéyu ic embac solaṅa eneṅ zégic; Miṅ Kewu nini némac naléiguc gi yaka niṅ humuna gémma gumugéṅiṅ? Némac naléiguc gi

doku niṅ humuna gémma doku hima géṅiṅ.

38 Némac naléiguc gi ic kianṅ kecba gémma héihéré géṅiṅ? Némac naléiguc gi maleku niṅac hocna gémma maleku héigéṅiṅ?

39 Némac naléiguc hafi giyec me hésa amaiguc tacna hagéṅiṅ?

40 Imuhuc zégic ic kewunéṅ melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa niṅgic, ini ninzéṅ ninzéṅ dacmuna hécna you nanzu ionarunec mamayagina ménac iwawai wammigic imi nuac waṅgic tanec wanzac.

41 Waṅu inéṅ kanayaiguc naṅgic ionac yomuhuc énézémac; Saecginaguc, ini wainémma Biria miṅina zéma iwac kua meme uṅahéra ionac niṅac geric hémbénaṅa walac meyu heyecac hezac imuaru hiṅgacgic.

42 Ni yaka niṅ humuwa ini yaka ménṅ ménda gumu néṅgic. Doku niṅ humuwa ini doku ménṅ ménda hima néṅgic.

43 Ic kianṅ kecba ménda héihéré néṅgic. Maleku niṅac hocba maleku ménṅ ménda héinéṅgic. Hafi niyec me hésa amaiguc tacba ménda hama néṅgic.

44 Waṅu ieneṅ imuhucyanec melemma zému; Miṅ Kewu némac naléiguc génni yaka niṅ humunec me doku niṅ wannec me ic kianṅ wamma hanec me séwi usu niṅac wannec me yaṅ hafi giyec me hésa amaiguc tacna méra ménda géṅiṅ?

45 Imuhuc zégic Ic kewunéṅ yomuhuc melemma zémac; Ni hélacnec énézéwa, mamaya yomi ionarunec momacguc yomuac iwawai ménda wammigic imi mia nuac niṅ ménda waṅgic wanzac.

46 Ini zérabéra tetecgia qahaciguc kereṅgic, ic solaṅa yomi eneṅ kekec hémbénaṅaiguc keremmu.

26

Yesu qehumuwiṅ zé sasaṅgiaiguc eminimma niṅareṅgic.

1 Yesunéj ac imi moczonj zédaru tecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec;

2 Ini ninzu éséc nec ai meme éréhéc hama kenju nagu sacyaguc ogicma kenkenja imuac kendonj wammac. Wañu Icac Naña ic héngenja wéndaraiguc qemu ninjac wamma wai énécmimu.

3 Wañu nalé imuaru hofac oo ic enenja zéma ic embac ionac galeñ hécgina ienenj hofac oo ic kiwagina Kayafawac ama kewuyaiguc togégic.

4 Tocgéma ikoc wammima Yesu imi éléñ nec késama qewinj zéma sasanjaiguc emininjic.

5 Eminimma yomuhuc zégic; Kendonj yandaiguc imuhuc ménda wambin, ic embac ienenj qewelonj qema qetali nénécmiwu ninjac.

Yesu Betania amaiguc halécnéj naecmimia wañec.

6 Wañu Yesunéj Betania ama arenjaiguc séwi wizi ic zémimia Simonac amaiguc tarec.

7 Tacma nene neyu embac méjnénj iwac muru kemma haléc héménja hiabia, boña yanda imi iwac oruhaiguc qocgéma naecmiyec.

8 Imuhuc wañu tohotoho ichéra ienenj héngic qerigina biriyu zégic; Némac ninjac imi enj audaczac?

9 Iminéj boña enenja mema ic maqeqeya énécmimacac séc wambac nec.

10 Imuhuc zégic Yesunéj bec ninjegicma yomuhuc énézéyec; Ini némac ninjac embac zéhési wammizu? Embac imi iwawai hiabia wañ nénzac.

11 Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecmu, néj ni mia nalé séc iniguc ménda kecmanj.

12 Embac imi haléc héménja hiabia séwinaiguc qocgé némma humuwa téngénémmu imuac mia zéréñ qéréñ wañ nénzac.

13 Ni hélac nec énézézua, baecac qahaiguc imuac me imuac buña suruc hiabia yomi zéauma kemmu séc

haka embac yominéj wanzac imi acguc énézégic ninqelimimu.

Yudanéj Yesu méraginaiguc opocmanj zé ewa momac wañec.

14 Nalé imuaru tohotoho ichéra 12 ionarunec méñ qara Yuda Kariot inéñ hofac oo ic kiwa ionac muru kemma qesima énézéyec;

15 Ni Yesu méraginaiguc opocha némac iwawai némmu. Imuhuc énézéyu ienenj soukiwa siliwa 30 migic.

16 Wañu ic imi nalé imuarunec Yesu méraginaiguc opocmanj zé naléyawac horec.

Nagu sacyaguc ogicma kenkenja imuac kendonjiguc momac nec tacgic.

17 Saméñ yisya qahac imuac kendonj ducniyu tohotoho ichéra enenj Seiyaiguc Yesu qesimima zégic; Nini deguc ama dimuaru nagu sacyaguc ogicma kenkenja kendonj imuac yaka omézézénj wañgémbinj?

18 Imuhuc zégic yomuhuc énézéyec; Ini ama arenj yandaiguc keremma ic méñac yomuhuc ézému; Kiwi icninanéñ yomuhuc zézac; Naléna ducnijzac imuac ninj tohotoho ichécna iniguc nagu sacyaguc ogicma kenkenja imuac kendonj imi guac amaiguc tacmanj.

19 Wañu tohotoho ichéra enenj Yesu zéyec séc nagu sacyaguc ogicma kenkenjawac kendonj imuac nene imi memézézénj wañgic.

20 Ama sinjiyu Yesu imi tohotoho ichéra 12 iniguc momac nec nene newinj zé tacgic.

21 Nene nema tacma yomuhuc énézéyec; Ni hélac nec énézézua, onac murunec méjnénj andé numac.

22 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienenj ewa biric kunenj yanda wamma enjac enjac qesimima kemma yomuhuc zégic; Miñ Kewu, hélac nec ni qahac, imi ni me?

23 Wañu inéñ yomuhuc énézéyec; Niguc momac nec zéiciguc yaka tindungzic inéñ mia andé numac.

24 Icac Naña imi kiwi téreyaiguc ooyawac hezac séc kemmac, néñ Icac

Nañã andé qemac inéñ saecyaguc wammac. Ic imi ménda hicñiwacnec hia wambacnec.

²⁵ Imuhuc zéyu Yuda kecma Yesu andé qeyec inéñ yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic, hélacnec ni qahac, imi ni me? Imuhuc zéyu yomuhuc zéyec; Geñgaoc imuhuc zézan.

Min Kewuac saméñ zéyu héniyec.

²⁶ Wañu yaka nema tacgic Yesu saméñ mema mozoc ac zéma méndemma tohotoho ichéra énécmima zéyec; Mema negic, yomi imi nuac séwi busuna.

²⁷ Imuhuc wammaguc sokoc mema ewa hia ac zéma énécmima zéyec; Ini moczon yomi negic.

²⁸ Yomi sisipac acac sacna. Képésic wai énécmimañ zé ic embac sasala onac niñac pocgé énécmimia.

²⁹ Zéwa niñgic, ni deguc muarunec wain ic hésawac gocmia yomi muñguc ménda nema kecma nalé imuhucgeñ Mañgocnawac héngalen ama areña yandaiguc iniguc wain qeliawac nemañ.

³⁰ Wañu mepé qepési legic mén héigic tecgéyu yacma Oliwa baec boñaiguc keñgic.

Yesunéñ Petero bianjac ara ézéma goro ac wammiyec.

³¹ Wañu imuaru kemmanec Yesunéñ yomuhuc énézéc; Ac mén yomuhuc ooyawac hezac; Ni rama galengina imi qewa rama tuña imi qeqelalan qedacmu. Imuac niñ deguc siñiya ini moczon wainemma kendacmu.

³² Wañu humuc igucnec yacmaguc neñ mia kiwa meénécmima Galilaia baeciguc walac kemman.

³³ Imuhuc zéyu Petoronéñ ara melemma zéyec; Tosara enéñ moczon waigémbu, néñ ni méndagucnec waigémman.

³⁴ Imuhuc zéyu Yesunéñ zéyec; Ni hélacnec gézézua, siñi yomuaru kuruc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbésémañ.

³⁵ Imuhuc zéyu Petoronéñ zéyec; Giguc humuwic zé hia humuwic,

ni ménda qaecgé gémmañ. Inéñ imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosia moczon imuhuyanec zédacgic.

Yesunéñ Gesemane baec boñaiguc zéwelerec.

³⁶ Imuhuc zéma kemma kisi mén qara Gesemane imuaru keremma Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéc; Ni eri kemma zéwelec wamma kecbanec ini yomuaru tackecmu.

³⁷ Imuhuc zéma Petero zéma Zebedaioc nañhéra énépésima keñec. Kemma niñyéwérima ewa biric wañec.

³⁸ Wañu énézéma zéyec; Ewa qerinanéñ humucac déciguc hosuc gémacac séc ewa biric kunéñ yanda wanzac. Imuac ini you niguc kic qeli tacmu.

³⁹ Imuhuc zéma eñeyaoc komodia mén kemma mama sicgéyu kic ségéria baeciguc mayu yomuhuc zéma zéwelerec; Mañgocna, hia wawañawac séc wañu qenzeñ manzeñ sokoc yomi ni nogicma kemmac. Wañu nuac siñnawac qahac, néñ geñga siñgawac séc wambésémañ.

⁴⁰ Wañu imuacnec lilingéma tohotoho ichéra ionac hama iniru gau hekecgic Petero qesimima zéyec; Ini niguc kaiwe kiwa momacgucac séc zenzeñ qeli qeli kecmuac séc qahac wañec?

⁴¹ Manambatuciguc maunuwac niñac, kic qeli kecma zéwelec wañgic. Ewa qeriginanéñ efizac, néñ séwiginanéñ kuha qahac wanzac.

⁴² Imuhuc zémaguc muñguc kemma yomuhuc zéweleru hatac éréhéc wañec; Mañgocna, qenzeñ manzeñac sokoc yomi ménda newaguc ménda nogicmacac hezaciguc, guac ewa siñga seligimac.

⁴³ Wañu lilingéma iniru kicgina yéwéria yanda wañu gaugina hekecgic.

⁴⁴ Imuhuc inicma onopocma muñguc kemma ac imuacnec zéma welerec. Weleru hatac haréwéc wañec.

⁴⁵ Weleru tegéyu lilingéma tohotoho ichéra ionac hama énézéyec; Ini gaugina hezunec? Héngic nalé bec ducñiyu Icac Naña imi andé qema késpedesic ic ionac méraginaiguc oporu emmac.

⁴⁶ Yacgic kenni! Andé qeque icna you hazac.

Andé qemiyu Yesu késagic.

⁴⁷ Ac imuhuc énézémanec nanu, tohotoho ichéra 12 ionarunec mén, Yuda imi hayec. Wanu i guc momacnec ic tun yanda, hofac oo ic kiwa zéma galeñ ieneñ méli énécmigic tewi luacginaguc hagic.

⁴⁸ Wanu andé qeque ic iminéñ séséc areñ mindinidacma bec yomuhuc énézéyu nimma hagic; Ic mén kiric nemiwa imi mia zéma késamu.

⁴⁹ Wanu ic imi focdac Yesuac muru hama Ohec wahec! Kiwi icna zéma kiric nemiyc.

⁵⁰ Imuhuc wanu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ala, néma haka wammañ zé hazañ haka imuac mia wambésémañ. Imuhuc zéyu ic hagic imi eneñ hama Yesu késagic.

⁵¹ Imuhuc wangic Yesuguc nanñic ionarunec ménéñ méramma souya kupenña igucnec héréma hofac oo ic kuneñac welen qeqeya ménac gezawa qeriru mayec.

⁵² Imuhuc wanu Yesunéñ zéyec; Souga kupenñaiguc haina hiñgaru. Ménéñ mén sougina hérému imi sou zéraiguc humudacmu.

⁵³ Ini niñgic neñ Manñocna ézéwa degucdacmi kua meme unahéra tun yanda 12 ogicma méli némmacac séc qahac wanzac me?

⁵⁴ Wanu neñ imuhuc wambinec, ackuazéc téréyanéñ imuhuc hicñimac zézac iminéñ dimuhuc héla héiwacnec?

⁵⁵ Imuhuc zéma ic tun ionac yomuhuc énézéyec; Ini némac niñac sac nene énépésianzu ésécnec legic tewiginaguc hama népésiwiñ zé wanzu? Ni kaiweya kaiweya ocmuñ téréyaiguc tacma ic embac

ku énécmianñi, wanu ini ménda népésigic.

⁵⁶ Wanu haka yomi kua meme ic ionac kiwi imi héla héimac niñac yomuhuc hicñizac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ moczonñ Yesu waimima néngacdacgic.

Yesu hofac oo ic eneñaginawac wésiaiguc nanñec.

⁵⁷ Yesu késagic ieneñ héréma hofac oo ic kuneñgina Kayafawac ama kewuyaiguc keñgic. Wanu imuaru mia hena acac kiwi ic zéma galeñ eneñ tocgéma tacgic.

⁵⁸ Wanu Peteronéñ andéginu Yesu lakec méndacmima hofac oo ic kuneñgina iwac deminñ qeraiaguc kereñec. Keremma deminñ galeñ ionac sugginaiguc tetcgiaiguc dimuhuc wammimu imi hémmanñ zé tarec.

⁵⁹ Wanu hofac oo ic kiwahécgina zéma ic kiwa moczonñ Yesu qehumuwiñ zé ikoc ac tosara qemuac séc mén mihicñiwiñ zé hochoc ai megic.

⁶⁰ Wanu héipuc ic ikora sasala wéséginaiguc hama nanñic, néñ ara mén ménda mihicñigic. Wanu imuac andiaiguc ic éréhéc wéséginaiguc hama nanñoc.

⁶¹ Namma yomuhuc zéyoc; Ic yominéñ yomuhuc zéyec; Ni Anutuac ocmuñ téréya héguratima ai meme haréwéc imuac qeriaiguc muñguc memizicgémanñac séc.

⁶² Imuhuc zéyic nimma hofac oo ic kuneñ imi yacma Yesu qesimima zéyec; Ac bakia mén ménda zéwésémañ? Hazéc wangémma zézaoc ac imi némac ac?

⁶³ Qesiyu Yesu imi ara qaiyu nanu hofac oo ic kuneñinanéñ ézéma zéyec; Anutu kerecac keczac iwac qaciguc hélacnec zéselimaguc zéna ninni, Gi imi Anutuac Naña Kristo me qahac?

⁶⁴ Qesiyu Yesunéñ melemma zéyec; Geñ mia bec zézanñ, wanu zéwa niñgic andiaiguc Icac Naña ni imi Kuc bunayaguc iwac méra héi

igucnec tacma kurumenjac hosusu qahaiguc namma hawa néndacmu.

⁶⁵ Imuhuc zéyu hofac oo ic kunenjananéj malekuya muzuracgéma zéyec; Ic yomi Anutu zébiri mizac, imuac némac niñac muñguc héipuc ic tosara mihicñiwij zé wambij? Ninzu, eñeyaoc mia Anutu zébiri miyu nindaczu.

⁶⁶ Imuac ini dimuhuc ninzu? Qesiyu ieneñ zégicnéj; Ic yomi humucac buña.

⁶⁷ Wañu Yesuac kic ségériaiguc sépéccgé héima méragina misicgéma qegic. Wañu tosanéñ nekanjaiguc otoma zégic;

⁶⁸ Gi Kristo wanzañiguc zéhicñina, mérénéj guzac?

Peteronéj Yesu qaecgé miyec.

⁶⁹ Nalé imuaru Petero imi demin qeriaiguc tarec. Taru welen qeçe embac méñnéj iwac muru hama zéyec; Gi acguc Galilaia ic Yesuguc kecneç.

⁷⁰ Wañu inéj tacgic moczoñ yanda ionac kicginaiguc qaecgéma zéyec; Gi némac arawac zézan imi ni ménda niñacgézua.

⁷¹ Imuhuc zéma sanjulañaguc keñu embac méñnéj hémma ic embac imuaru nañgic imi énézéma zéyec; Ic yomi Nazarete ic Yesuguc kecañec.

⁷² Imuhuc zéyu Peteronéj muñguc zéselima zéyec; Ni ic imi ménda niñzua.

⁷³ Imuhuc zémaguc komora mén nañu tosara imuaru nañgic ieneñ hosuru kemma Petero ézégic; Hélawac gi ionac areñ igucnec, némac niñ acgawac taneranéj zéhicñi géñzac.

⁷⁴ Imuhuc zégic inéj hénima saecgé amuma zéselima zéyec; Ni ic imi ménda nimmizua. Imuhuc zéteccgéyu nalé idacmuaru kuruc qarec.

⁷⁵ Qaru Petero imi Yesunéj ac yomuhuc ézéyec imi niñqeliyec; Kuruc ménda qarunec hatac haréwécac séc ni qaecgé némbésémañ. Imuhuc

niñqelima séñganenñ hiñgacma siac howuc siac siarec.

27

Yesu Pilatoac muru wagicma keñgic.

¹ Ama ewiaiguc hofac oo ic kiwahéccgina zéma galeñ eneñ ewa momac wamma Yesu humuciguc opocñij zé toccgéma eminiñgic.

² Wañu zéteccgémaguc déréccgéma héréma kemma baec galeñ Pilatoac méraiguc opocgic.

³ Nalé imuaru Yuda, Yesu andé qeyec inéj héñu Yesu imi késpedesiraguc zéma zéteccgéccic niñu ewaya liliñgéyu nimbiri amuma siliwa soukiwa 30 imi hofac oo ic kiwahéccgina zéma galeñ ionac muru mema keñec.

⁴ Kemma yomuhuc énézéyec; Ni ic késpedesic qahac iwac sac haima boña mema késpedesic wañi. Imuhuc zéyu ieneñ imi nonac ai qahac geñgaoc mindiñina zégic.

⁵ Imuhuc zégic siliwa soukiwa imi giliyu ocmuñ téryaiguc eñu kemma eñeya ewa sac neyec.

⁶ Wañu hofac oo ic kiwa ieneñ soukiwa imi medacma zégic; Soukiwa yomi imi sac boña, sokociguc haiwiñ imi hénac ac sigimac.

⁷ Imuhuc zéma ewa momac wamma soukiwa iminéñ kewuc meme ic méñac baec méñ ic kian ionac kicsuañ buñawac boñ megic.

⁸ Hénia imuac niñac nalé imuacneç éréma hama deguc baec imuac Sac Baera zéanzu.

⁹ Haka imuhuc hicñiyu kua meme ic Yeremianéj zéyec ac yominéj hélaguc wañec;☆ Israel ic eneñ boñawac zéyec siliwa soukiwa 30 imi mema

¹⁰ Miñnanéj nézéyec éséccneç kewuc meme ic méñac baec boña niñac haimigic.

Pilatonéj Yesu qesimiyec.

¹¹ Wañu Yesu imi Pilatoac kiwaiguc nañu qesimima zéyec; Gi ta Yuda ic ionac ic kewu me? Imuhuc zéyu

☆ 27:9: Yer 18:3, 32:6

Yesunéh melemma zéyec; Genḡaoc zézaḡ.

¹² Waḡu hofac oo ichécgina zéma galen ienen ac séwélaiguc haima zégic acgina ménda melenec.

¹³ Waḡu Pilatonéh qesimima zéyec; Gi hazéc waḡémma héipuc ac sasala zézu imi ménda ninzaḡ?

¹⁴ Zéyu ara ménac mén, ac bakia mén ménda zéyec. Imuhuc waḡu baec galen imi kilen welicgéyec.

Baraba me Yesu?

¹⁵ Kendon séc baec galen iminéḡ ic embac ionac ewa siḡ tohoma hésa ic mén hulacmiyu hiḡacaḡec.

¹⁶ Waḡu nalé imuaru hésa ic mén qara kenkeḡa kerec, iwac qara imi Baraba.

¹⁷ Waḡu ic tocgodacma naḡic Pilatonéh qesiénécmiyec; Mérac hulac énécmimaḡ niḡac wanzu, Baraba me Yesu Kristo zéanzu imi mia?

¹⁸ Ic imi Yuda ic ienen Yesu en nimbupuc wamma iwac muru opocḡic imi niḡtegicma imuhuc qesiénécmiyec.

¹⁹ Waḡu Pilato imi zégési tata-cyaiguc tacmanec keru iniḡanéḡ ac haima zéyec; Gi ic solaḡa iwac mia haka mén ménda wammiwésémaḡ, ni deguc siḡia gau hémma iwac niḡac niḡyéwéri kunen yanda mihicḡizua.

²⁰ Waḡu hofac oo ic kiwahécgina zéma galen ienen Baraba hulac énécmima Yesu qegic humumac niḡac ic embac tuḡaguc zéqafen waḡ énécmima zégic.

²¹ Waḡu baec galenḡénéḡ muḡuc qesiénécmima zéyec; Sucgira igucnec mérac mia onac niḡ wamma hulacmimaḡ zé wanzu? Zéyu zégic; Baraba!

²² Zégic Pilatonéh énézéyec; Waḡu Yesu Kristo zémianzu i deic wammimaḡ? Imuhuc zéyu moczoḡ zégic; Imi iciguc biriḡnéḡ qegic.

²³ Imuhuc zégic baec galenḡénéḡ muḡuc qesiénécmiyec; Némac kápésic niḡ? Imuhuc zéyu ienen muḡuc yanda qac gigilaḡgéma zégic; Iciguc qegic!

²⁴ Imuhuc waḡic Pilatonéh mebélacḡé énécmimaḡ zé osiyec, néḡ néwécgeḡa qewelonḡénéḡ héniḡa yacmaḡ zé waḡu ic embac kicginaiguc dokuguc méria zuacma zéyec; Iwac sac kitiwa imi eḡaoc huamu.

²⁵ Imuhuc zéyu, ic embac moczoḡ yanda melemma zégic; Iwac sac kitiwa imi melenḡa neḡaḡ zéma qelihécnina qacninaiguc enu.

²⁶ Imuhuc waḡic Baraba imi ionac niḡ wamma hulacmima Yesu likuḡ zéragucnéḡ qegic iciguc qemu niḡac téḡḡiḡ ic ionac méraginaiguc oporec.

Téḡḡiḡ ic enen Yesu zédesi wammigic.

²⁷ Imuhuc waḡu baec galenac téḡḡiḡ ichéra ienen Yesu wagicma baec galenac ama kewuya imuac demin qeriaiguc emma zégic téḡḡiḡ ic moczoḡ iwac muru hama lelecgéma naḡic.

²⁸ Waḡu séwi usuya moczoḡ hetecgéma maleku pésiānec mén héimigic hiḡgarec.

²⁹ Hiḡaru hésa waiyaguc imi misicgéma oruhaiguc haigic hiḡgarec. Waḡu uḡ qaulalea mén miyu méra héiyanéh késama naḡec. Imuhuc wammima wésiaiguc simiḡ héima zédesi wammima zégic; Ohec, Yuda ic ionac ic kewu!

³⁰ Imuhuc wamma sépécḡé héimima uḡ qaulalea imi wagicma iminéḡ oruhaiguc qegic.

³¹ Qema zédesi wammigic tecgéyu maleku pésiha imi hetecgéma eneya séwi usu imi héimima iciguc qewiḡ zé wagicma kenḡic.

Yesu ic héḡgeḡa wéndaraiguc qegic.

³² Wagicma kemma hénaiguc ic mén mihicḡigic qara Simon Kirene ama areḡ igucnec imi seliseli wammigic Yesuac ic héḡgeḡa wéndara wagicma huayec.

³³ Waḡu kemma baec mén qara Golgota (Neḡaḡ aciguc oruc sic) imuaru kenḡic.

34 Kemma imuaru waiñ doku selia howuraguc mesohoma Yesu gumuwiñ zégic nenimma waiyec.

35 Wañu iciguc biriñnéñ qegic nañu malekuya imi sumbic néma méndémma késagic.

36 Wañu mama tacma galeñ memima kecgic.

37 Wañu oruha hanecgeñ héniaya yomuhuc ogic heyec; Yomi Yesu Yuda ic ionac ic kewu.

38 Wañu Kowu nene ic éréhéc imi Yesuguc momacnec iciguc uruma mén imi ic héñgeña wéndara méria héligucgeñ, mén imi ic héñgeña wéndara méria kanaiguc geñ urugic nañoc.

39 Wañu ic embac héna imuaru keñha wañgic imi eneñ orucgina gilima zébiri migic.

40 Geñ mia Anutuac ocmuñ téréya héwuratima muñguc ai meme haréwécac qeriaiguc memizicgéman zéneç. Gi Anutuac Naña wanzañiguc metecgé amuma ic igucnec mana.

41 Wañu hofac oo ichéçgina ieneñ acguc héna acac kiwi ic zéma qeria galeñ iniguc momacnec imuhuyanec zébiri mima zégic.

42 Ic imi ic tosara añgéñgina tiéncmiañec, néñ eñeya añgéña tiamumacac séc qahac wanzac. Inéñ mia Israel ionac Ic Kewu wanzac, imuac ic igucnec mayu hémma ninzégé miwiñ.

43 Inéñ Anutuac muru héima namma ni Anutuac Naña zéañec imuac waini inéñ iwac ségiségi wanzaciguc metecgé mimac.

44 Wañu duña kowu ic éréhéc Yesuguc momacnec biriñnéñ iciguc urugic imi ereñ imuhuyanec zébiri miyoc.

Yesu humuyec.

45 Wañu gau komoc wañu baec yanda baec sinidéngéma keñkeçma maria haréwéc wañec.

46 Wañu kaiwe kiwa haréwéc imuaru Yesunéñ kucnec qacma zéyec; Eli Eli lama sabaktani. Hénia

imi Anutuna Anutuna némac niñ wainénzan?

47 Wañu imuaru nañgic ionarunec tosanéñ nimma zégic; Ic yomi Eliawac qaczac.

48 Wañu ionarunec ménéñ nimma usuñec kemma konduñ kagali mén mema waiñ howuraiguc tinduñgéma uñ tasiaiguc haima Yesu gumuyec.

49 Gumuyu tosanéñ zégic waina Elianéñ hama metecgémac me qahac imi hénni.

50 Wañu Yesu muñguc kucnec qarunaya waimiyec.

51 Waimiyu ocmuñiguc maleku nezic nezicgia yanda imi ounec zuracgéma mama emu tecgéyu éréhécnec wañoc. Wañu nañ meyu baec hiriyu hocnéñ téma mayec.

52 Wañu kic suañ hema keñec imi kuaya añgéyu ic téréya becneç humugic ionarunec sasalanéñ qelima yacgic.

53 Wañu Yesu imi humuc igucnec yaruguc ieneñ kicsuañ igucnec éréma ama areña yanda téréyaiguc keremma ic sasala hicñi énéçmigic.

54 Téñgiñ ic galeñgina zéma ichéçgina Yesuac galeñ nañgic ieneñ imi nañ meyec imi zéma haka hicñiyec imi hémma namma zénéngina kunéñ yanda hiriyu zégic; Ic yomi hélacnec Anutuac naña kereç.

55 Wañu embac sasalanéñ Galilainec Yesu welen qemima méndacmima hagic imi eneñ lakecaru hémma nañgic.

56 Sucginaiguc imi Maria Makdalanec zéma Maria mén Yakobo Yosefe iorac neñgocgira zéma embac mén Zebedaioc nañhééra iorac neñgocgira momacnec kecgic.

Yesu kic suañiguc haigic.

57 Ama mari wañu Arimataia ama igucnec ic mén Yosefe zémimia hayec. Ic imi soukiwa zéma hinac yandayaguc, wañu i acguc Yesuac toho-toho icya kereç. Qara imi Yosefe.

58 Inéñ hama Pilatoac kemma Yesuac qamoc imi némma zéma

qesimiyu Pilatonén mimuac nin énézéyec.

⁵⁹ Wañu Yosefenén qamoc imi mema kemma maleku lalaha qelianén osoyec.

⁶⁰ Osoma eneya kic suaña qelia hociguc kifaña mihicñima mézézéngéyu heyec imuaru haima hoc yanda mén qililingéyu kic suañ kuaya nezicgéyu waima keñec.

⁶¹ Wañu Maria Makdalanec zéma Maria mén ieren kic suañ imuaru kemma imuac néwécgeñaiguc tacma héñoc.

Kic suañ imi awima nanjic.

⁶² Sabata naléyawac zéréñqérén naléya imi siñima gianjiyu ai meme mén wañec. Nalé imuaru hofac oo ichécgina zéma Farisaio ic azoroma Pilatoaru keñjic.

⁶³ Kemma zégic; Miñ Kewu, ic ikora imi qeli qeli kerec nalé imuaru yomuhuc zéyec imi niñqelima ninziñ; Ai meme haréwéc imuac andiaiguc humuc igucnec qelima yacmañ.

⁶⁴ Imuac zéna, kic suañ imuac ai meme haréwéc séc galeñ memu. Tohotoho ichéra ienen kemma qamoc imi kowu mema kemma inén humuc igucnec qelima yarec zéma ic embac énézémuiguc imi manam batuc andiaiguc hicñimac iminén becñec hicñiyec imi ogicbac niñac.

⁶⁵ Imuhuc zégic Pilatonén melemma zéyec; Onac muru galeñ meme ic keczu imuac kemma kucginawac séc galeñ mema nammu.

⁶⁶ Imuhuc zéyu ienen enañ galeñ meme icgina iniguc kemma hoc hilaña asé kiwi haima galeñgéic.

28

Yesu imi humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata kendoñ tecgéyu Sondaiguc ama gianjimañ zé wañu Maria Makdalanec zéma Maria mén ieren kicsuañ hémbic zéma keñoc.

² Keñic nañ yanda, nañ geriwiguc meyu Miñ Kewuninawac kua meme

uñanéñ kurumenéñ igucnec mama kic-suañiguc hoc yanda imi qililingéyu keñu imuac qahaiguc emma tarec.

³ Tanera imi qilitik asaha ésécñec, malekuya imi komboc ésécñec lalac lalac wañec.

⁴ Wañu galeñ meme ic galeñ mema nanjic imi zénéngina hiriyu awacwalima ic humumia éséc wandacgic.

⁵ Wañu kua meme uñanéñ embac érézéma zéyec; Iri imi bacgira ménda yandiyu, Yesu iciguc qegic iwac mia hocma hazaoc imi ni ninzua.

⁶ I you qahac, énézéyec séc bec yaczac. Hama duña heyec imi héñic.

⁷ Hémma foc tohotoho ichéra ionac kemma yomuhuc énézéma zémaoc; Yesu humuc igucnec yacma bec Galilaia baeciguc walac kenzac, imuaru kemma mihicñi mimu. Gezac qézéñ ac imuac mia érézéwa ninzaoc.

⁸ Imuhuc zéyu embac éréhéc imi zénéngira hirima heyunec ségiséginén sécgé érécmiyu tohotoho ichéra énézéwic zé usuñnec keñoc.

⁹ Imuhuc wamma keñkeric Yesu eneyaoc hicñi érécmiyec. Luae orac muru zéma érézéyu ieren iwac muru kemma hénia selianec késama sicgémima mepési miyoc.

¹⁰ Imuhuc wañic Yesunén érézéma zéyec; Bacgira ménda yandiyu. Kemma dac munahécña Galilaia baeciguc kemmu niñ énézémaoc. Imuaru mia ni némmu.

Galeñ meme ic eneñ suruc wañ énécmigic.

¹¹ Embac éréhéc imi hénaiugc keñicnec galeñ meme ic tosanénéñ ama areña yandaiguc keremma haka hicñiyec imi moczoñ hofac oo ic kiwa éréhécgina érézédacgic.

¹² Héfac oo ic kiwa ieren galeñ iniguc tocgéma eminimma galeñ meme ic soukiwa eneña énécmima yomuhuc zégic;

¹³ Ini yomuhuc mia zému; Siñiya gau heni tohotoho ichéra ienen hama i kowu huama keñjic.

¹⁴ Waᅇu ac suruc iminéᅇ baec galeᅇac muru keᅇu nimmaciguc imi neneᅇ ewaya meni niᅇu sécgémac. Imuac mia ini ewa goro ménda wammu.

¹⁵ Imuhuc zégic galeᅇ meme ic imi soukiwa imi mema zéqindiᅇi waᅇ énécmigic séc zégic éréma deguc ac iminéᅇ Yuda ic ionac muru saima hezacnec.

Tohotoho ichéra ai memu niᅇac méli énécmiyec.

¹⁶ Waᅇu tohotoho ichéra 11 imi Galilaia baeciguc kemma baec boᅇa méᅇ Yesunéᅇ énézéyec imuaru eᅇgic.

¹⁷ Emma Yesu hémma mepésimigic, néᅇ tosara imi niᅇ éréhéac waᅇgic.

¹⁸ Waᅇu Yesu hosucginaiguc hama zéyec; Baec kurumeᅇ imuac kuc buᅇa imi moczoᅇ néndac néndara waᅇzac.

¹⁹ Imuac ini kemma baera baera ic embac Maᅇgoc zéma Naᅇa zéma Uᅇa téréya qacninaiguc doku naec énécmima

²⁰ ackuažéc énézéyi imi moczoᅇ ku énécmigic imuac séciguc kecma tohotoho ic wandacmu. Niᅇzu, ni iniguc nalé séc kecha nalé tetecgia hamac.

Mareko

Doku naec ic Yohanenéh Yesuac hénaya meyec.

¹ Anutuac Naña, Kristo Yesuac buña suruc hiabia imuac hénihéniya.

² Anutuac tiliñ tiliñ ic Yesaianéh yomuhuc oyec hezac; Ninna, neñ ac welen qeqena méliwa, walac hama guac hénaya memac.

³ Ic mén baec kisiyaiguc qaczac iwac ewa imi yomuhuc; Iwac hénaya megic, iwac hénaya héimindiñigic kondonja wañu.

⁴ Oyec hezac imuac séc, Yohanenéh baec kisiaiguc wininiyec. Wininima Anutunéh ic embac kápésicgina wai énécmimac niñac ewa qeri melen melenac ara zéau énécmima doku naec énécmiyec.

⁵ Wañu Yuda baec séc zéma Yerusalemiguc tun yanda kecgic ienen moczon iwaru kemma kápésicgina zéaugic Yodan dokuiguc doku naec énécmiyec.

⁶ Yohane i maleku kamele yañ zuacnénnec meycgégic imi héima rikuña yañ séwéla néñec meycgégic imi kembraiguc zikima gaoc zéma morombazecac dokuya nema kecañec.

⁷ Wañu inéh yomuhuc zéma zéauyec; Andénaiguc hamac iwac kucyanéh ni nogiczac. Wañu nidac imuhucyanéh sigéma iwac hénaya usuyawac hésaya hulacmañac séc qahac.

⁸ Ni dokunéh naec énécmizua wañu inéh hama Uña Téréyanéh naec énécmimac.

Yohanenéh Yesu doku naecmiyu Anutuac murunec héipuc ac mén mayec.

⁹ Wañu nalé mén suraiguc Yesu Galilaia Nazarete ama areña waima hayu, Yohanenéh Yodan dokuiguc doku naecmiyec.

¹⁰ Wañu doku igucnec éréyu imuarunec kurumené angyeñu Uña imi

kembo nei ésécnec wamma iwaru mayu héñec.

¹¹ Wañu kurumené igucnec ac mén yomuhuc mayec; Gi nuac Naña, guac muru ewana kunen yanda hezac. Guac niñ ewa qerinanéh ségiségi yanda wanzac.

Biria miñinanéh Yesu batucgéyec.

¹² Wañu nalé imuaru Uñanéh Yesu wagiru baec kisiaiguc keñec.

¹³ Wañu baec kisiyaiguc siñi kaiwe 40 keru Biria miñinanéh batucgéyec. Wañu haséh yañ iniguc keru kua meme uña enen galenagé migic kerec.

Yesunéh aiya hénima tohotoho ichéra hénima énépésiyec.

¹⁴ Wañu Yohane hésa amaiguc opocgic kerec. Imuac andiaiguc Yesunéh Anutuac buña suruc hiabia zéauma zéauma Galilaia baeciguc keñec.

¹⁵ Wañu inéh yomuhuc zéyec; Nalé imi ducñiyu Anutuac héngalen ama areña yanda hosucginu hazac imuac ewa qerigina melemma buña suruc hiabia imi niñzénégic.

¹⁶ Kecma Yesunéh Galilaia doku konduné ginjañ wagicma keñec. Keñu Simon zéma iwac munia Anderea ierené ufcigira konduniguc gilima nanjic irirec. Ic éréhéc dac muna imi lambéc héréhéré ic, imuac niñac ai imi mema keroc.

¹⁷ Wañu Yesunéh yomuhuc érézéma zéyec; Hama ni méndacnéñic ic embac héréhéré ai érécmiwa.

¹⁸ Zéyu imuarunec ierené ufcigira waima méndacmiyoc.

¹⁹ Wañu baec imuarunec komora mén kemma Zebedaioac nanhérera, Yakobo zéma munia Yohane iriru, ierené zéiciguc ufcigira qalicgéma taroc.

²⁰ Taric nalé sosola qahac uru-ruyu, manogcigira Zebedaio zéma ai ic tosara énépésigic imi zéiciguc wai énécmima méndacmiyoc.

Yesunéh uña biria mén nesiyec.

²¹ Wañu ienené Kafanaum ama areña yandaiguc keñgic. Kemma Yesunéh Sabata nalé téréya bec hayu

togotocgo amaiguc emma ackuazéc ku énécmiyec.

²² Kuénécmiyu ningic tanera imi hénac acac kiwi ic ésécnec qahac, néj ic kuc buña yandayaguc ésécnec ku énécmiyec. Imuac niñ ic embac ienen ac zézéyawac niñac welicgégic.

²³ Wañu nalé imuaru togotocgo amagina qeriaiguc ic uña biriaguc ménj kerec. Wañu inénj yomuhuc zéma qarec;

²⁴ Yesu Nazarete ama arenja igucnec, gi niniguc némac wammañ zé wanzañ? Gi nini mebiri nécnécmimañ zé hazañ? Ni ninzua gi méré, gi Anutuac ic téréya imi mia.

²⁵ Imuhuc zéyu Yesunéj ac geriwaguc zémima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma kenna.

²⁶ Imuhuc zéyu uña birianénj ic hérékeñ héréha wammima qac biricbiric qacma éréma keñec.

²⁷ Éréma keñu ic embac ienen welicgéma eminiñ qeminiñ wamma zégic. Haka imi némac haka? Ku nénécmiyu ninni tanera ménj wanzac. Imi sac qahac, kuha eñeña, ic imi kuc buña yandayaguc. Uña biria ac énézéyu ienenj kuaya tohoanzu.

²⁸ Wañu iwac ac surucya imi Galilaia ama baec séc focdac sécgédarec.

Yesunéj ic embac sasala hénima mehiaru énécmiyec.

²⁹ Wañu togotocgo amagina waima kemma Yakobo zéma Yohane iriguc Simon zéma Anderea iorac amaiguc eñgic.

³⁰ Wañu Simon howuhaya séwi geric wammiyu heyec. Wañu Yesu amaiguc eñu foc ézégic.

³¹ Ézégic iwaru kemma mériaiguc késama méra miyu, séwi geric imi waimiyu yacma nene gumu énécmiyec.

³² Wañu kaiwe kiwa sima hingarua ama siñiyec. Siñiyu ic hafiginaguc zéma ic uña biriaginaguc moczoñ onagicma iwaru hagic.

³³ Wañu ama arenja yanda imuac hénacoriñ moczoñ nagu kuayaiguc togédacgic.

³⁴ Wañu inénj ic sasala hafi hénia héniaiguc mehiaru énécmiyec. Énécmima uña biria sasala momacnec nesi énécmiyu mama keñgic. Wañu uña biria ienenj héniaya ningic, imuac niñ héniaya ménda zéaumu niñac neuñ héiéncmiyec.

Yesunéj baec kisiaiguc welerec.

³⁵ Siñunec yanda siñi bakia tarunec, Yesu imi yacma hiñgacma baec kisiaiguc kemma welerec.

³⁶ Weleru Simon zéma ic tosara i guc kecgic ienenj Yesu hocma keñgic.

³⁷ Kemma mihicñima yomuhuc ézégic; Ic embac moczoñnec guac hocgémma keczu.

³⁸ Imuhuc zégic énézéma zéyec; Neñañ baec méñu kenni. Kemma tañ tosara hosuc hosuc hezac séc lelecgéwiñ. Lelecgéma imuaru momacnec neñ ackuazéc zéaumañ. Ni imuac mia mayi.

³⁹ Wañu inénj Galilaia ama séc lelecgéma togotocgo amaya amayaiguc ackuazéc énézéma ic embac tosara uña biriagina nesi énécmiyu mama keñgic.

Ic ménj wizi seliaguc mehiaruyec.

⁴⁰ Wañu ic ménj wizi seliagucnéj* iwaru hama simiña héima welecma yomuhuc ézéyec; Ninna hia wañu, hia mehiaru némbésémañ.

⁴¹ Imuhuc zéyu Yesunéj wésia kileñ wañu méria suluma ic imi osima yomuhuc ézéyec; Ni imuac wanzua, hiaruna.

⁴² Imuhuc zéyu imuarunec lepra wizi selia imi waimiyu séwiya hia wañec.

⁴³ Wañu imuarunec Yesunéj ic imi mélima ac zézé selia yomuhuc wammima zéyec;

⁴⁴ Ninzañ, gi imuac ac suruc ic ménj ménda énézéwésémañ. Gi deguc hofac oo ic iwac muru kemma ézéna hémmac. Wañu Mosenéj ackuazéc

* 1:40: Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

zéyec hezac ésécnec sese haimiyu Anutu héfac omiyu hémma ic enen hafiga hiaruyec imi ninjegicmu.

⁴⁵ Wañu ic inén kemma efefianec zéauyu suruc imi sécgédacma keñec. Wañu hénia imuac niñ Yesu imi tauñ séc winiñu ménda kemma kecma sénganñen baec kisi-aiguc kerec. Keru kilenñac ic embac ienenéwéc néwécnec iwac muru hagic.

2

Yesunén puriñ ic mén mehiaruyec.

¹ Wañu ai meme tosara tecgéyu Yesunén muñguc Kafanaum ama areña yandaiguc kemma ama méniguc emma taru surucya saima keñec.

² Wañu sasalanén tocgéma ama kuaya qema naguya momacnec hézicgégic titiña qahac wañec. Wañu inén ackuazéc énézéyec.

³ Wañu ic kembon qahac ienené ic hénia méria humumia mén huama iwaru hagic.

⁴ Wañu ic embac sasalanén hézicgégic hosuraiguc kemmuac séc qahac wañec. Imuac ama qahaiguc emma Yesu oruha igucnec ama bauya augic kifaña hicñiyu, imuacnec hehe duña ic hénia méria humumia heyec imi haigic hiñgarec.

⁵ Hiñgaru Yesunén ninzén ninzénigina hémma ic hénia méria humumia yomuhuc ézéyec; Nañ, kápésicga waigénzua.

⁶ Imuhuc zéyu hénia acac kiwi ic tosara imuaru tacgic ienené qeriginanéñ yomuhuc niñgic;

⁷ Ic imi dimuhuc niñac ac imuhuc zézac? Miñ Kewu zébiri qébiri wammizac! Anutu qahac wañu, ic mérénéñ mia kápésicnina hia wai-wacnec?

⁸ Imuhuc eminimma kecgic Yesunén qeri uñayaiguc focdac ninjegicma zéyec; Némac niñ qeriginaguc ac imuhucya zéñinzu?

⁹ Ic hénia méria humumia ézéman zéma, némac acnéñ efefia wammac?

Kápésicga waigénzua ac iminéñ efefia wammac me, Yacma hehega mema kenna, ac iminéñ efefia wammac?

¹⁰ Icac Naña i baeciguc kápésicgina waimac niñac kuc buñaya yanda hemizac imi héñtegicmu! Imuhuc zéma ic hénia méria humumia yomuhuc ézéyec;

¹¹ Ni gézézua, yacma hehe duña mema amagaiguc kenna.

¹² Imuhuc zéyu i imuarunec kicginaiguc yacma hehe duña mema keñu ic ienené welicgéma Anutu mepé qepési wammima zégic; Nini haka imuhucya ménda héñanñ.

Yesunén soukiwa meme ic Lewi héihéré wammiyec.

¹³ Wañu Yesunén ménigucnec konduñ giñgiñanec kemma keñec. Keñu ic embac tuñagucnéñ iwaru hagic ackuazéc ku énécmiyec.

¹⁴ Wañu inén imuacnec kemma Alfaioac naña Lewi soukiwa meme amaiguc taru hémma ézéyec; Hama méndacnéñna imuhuc zéyu, inén yacma méndacmima keñec.

¹⁵ Wañu Yesunén Lewiac amaiguc emma tarec. Wañu soukiwa meme zéma biria meme sasalanén Yesu méndacmima keñgic imuac niñ ienené Yesu zéma tohotoho ichéra iniguc momacnec tacma nene negic.

¹⁶ Wañu Farisaio ic ionac hénia acac kiwi ic tosara ienené Yesu imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene neyu hémma tohotoho ichéra yomuhuc énézégic; Némac niñac ic imi soukiwa meme zéma biria meme iniguc tacma nene nezac?

¹⁷ Imuhuc zégic nimma Yesunén yomuhuc zéma énézéyec; Ic hafigina qahac ienené mehiahiaru ic niñac ménda wañanzu, néñ hafiginaguc ienené mia imuac wañanzu. Ni ic hiabia unurumañ zéma ménda mayi, néñ kápésic ic unurumañ zéma mayi.

Yesuguc kecgic ienené nene waima siacma welectmuac séc qahac.

18 Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ieneñ nene zikima zéwelecma kecgic. Wañu ic tosara ieneñ Yesuaru hama yomuhuc qesimigic; Yohaneac tohotoho ichéra zéma Farisaio ic ionac tohotoho ichécgina ieneñ nene zikima Anutuaru welecma keczu. Wañu hénia némac niñac guac tohotoho ichécgina ini imuhuc ménda wanzu?

19 Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ic qañ tosara ic mén embac memañ zé wanzac ic imiguc keczu ieneñ dimuhuc nene zikima zéwelec wammu? Ieneñ i guc momacnec keczunec nene zikima zéwelec wammuc séc qahac.

20 Kecma ic embac mezac i késama kemmu nalé imuaru ieneñ nene zikima zéwelec wammu.

21 Ménñéñ mén maleku walaha tegictegiraiguc maleku susuria qelia ménda haiñzac. Imuhuc wambacnec maleku susuria qelianéñ wahala héréyu tegicma titiña yanda hicñimac.

22 Wañu ménñéñ mén waiñ doku qelia yañ séwélanéñ gésé memeya wahalaiguc ménda tianzac. Imuhuc wambacnec waiñnéñ gésé imi hézuracgéyu waiñ zéma gésé momacnec birimaoc. Imuac waiñ qelia imi gésé qeliaiguc tianzac.

Sabata nalé téréyawac Miñina Yesu.

23 Sabata nalé téréya méniguc Yesu zéma tohotoho ichéra ieneñ wit ai namuñaguc hénia komora mén heyu imuacnec méndacma keñgic. Kemma tohotoho ichéra ieneñ héla momac momac méruginanéñ mericgic.

24 Imuhuc wañgic Farisaio ic ieneñ Yesu yomuhuc ézégic; Inicna, némac niñ Sabata nalé téréyaiguc hénia ac logizu?

25 Imuhuc zégic Yesunéñ melemma yomuhuc énézéyec; Dawidi zéma ichéra ieneñ nene niñ humuma imuaru haka wañgic imi ini ménda olomma niñanzu?

26 Inéñ hofac oo ic ionac eñeñagina Abiata iwac ai meme naléyaiguc Anutuac ama qeriaiguc emma saméñ téréya Anutuac buña haihaiya imi mema neyec. Saméñ imi hofac oo ic ieneñ sac nemuac niñ zéénécmimia. Wañu inéñ ichéra momacnec énécmiyu negic.

27 Wañu muñguc énézéyec; Sabata nalé téréya imi ic embac onac niñ wamma zéyu hicñiyec. Wañu Sabata nalé téréya niñac wamma ic embac ménda mihicñi énécmiyec.

28 Imuac niñ Icac Naña imi Sabata imuac Miñina keczac.

3

Yesunéñ Sabata nalé téréyaiguc ic mén mehiaruyec.

1 Wañu inéñ muñguc tocgotocgo ama qeriaiguc eñec. Eñu imuaru ic méria séléc sélécgina mén tarec.

2 Wañu ic tosaraneñ Yesu aciguc opocbiñ zé késpedesira hocma kecañgic imuac niñac Sabata nalé téréyaiguc ic imi mehiarumac me imuhuc zéma hosuraiguc galeñ mema kecgic.

3 Kecic inéñ ic méria sélécgéyec i yomuhuc ézéyec; Yacma sugginaiguc nanna.

4 Imuhuc zéma qesiénécmiyec; Némacnéñ hénia ac séciguc? Sabata nalé téréyaiguc iwawai hiabia wambiñ me iwawai biria wambiñ? Kecec imi mehiaruwiñ me qehumuwiñ? Imuhuc zéyu acgina qaiyec.

5 Acgina qaiyu inéñ qeria biriyu hima iniru qeri seligina niñac ewaya birima goro wañu muñguc ic imuac ézéyec; Méraga suluna. Wañu suluyu méria hiaruyec.

6 Wañu Farisaio ic ieneñ séñgañgeñ hiñgacma imuaru Herodeac ichéra iniguc tocgéma dimuhuc wamma qehumuwiñ zéma sasañgiaiguc emiñgic.

Ic tuñ yanda Yesu méndacmigic.

7 Imuhuc emiñgic Yesunéñ tohotoho ichéra iniguc waima konduniguc keñgic. Wañu Galilaia baec

igucnec ic tuñ yanda hama méndac énécmigic.

⁸ Wañu Yuda, Yerusalem, Idumea, zéma Yodan néwéc igucnec, wañu Tiro zéma Sidon giñgiñgira igucnec ic tuñ yanda ieneñ Yesu kiwi memeyawac buña nimma iwaru harégic.

⁹ Wañu ic tuñ yandanéñ haréma épépéngéma elicgémiwu niñac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Zéic komoc mén hosucnaiguc mambéc tacmac.

¹⁰ Imi mia inéñ ic sasala mehiaru énécmiyu hafi wiziginagucnéñ héfacgé amuma méragina suluma osiwiñ zé wañgic imuac niñ imuhuc zéyec.

¹¹ Wañu uña biriaginaguc ieneñ i héngic séc hénayaiguc mama hema kucnec qacma yomuhuc zéañgic; Gi Anutuac Naña.

¹² Wañu inéñ héniaya ménda zéaumu niñac qetali énécmianjec.

Yesunéñ tohotoho ichéra 12 énépésiyec.

¹³ Wañu baec boña ménjiguc emma ichéra qerianéñ énépésianjec ionac énézéyu iwaru hagic.

¹⁴ Hagic ic zañgégina 12 énépésima ai buña qeénécmiyec. Imi mia i guc nalé séc kecgic méliénémiyu ackuazéc zéaumu niñac énépésiyec.

¹⁵ Wañu kuc buña qeénécmiyu mema kuwi nesi énécmimu niñac énépésiyec.

¹⁶ Ic 12 énépésiyec imi yomuhuc; Simon (Qara qelia Petero zémiyec),

¹⁷ Zebedaioac naña Yakobo, Yakoboac munaya Yohane, (Iorac qacgira Boanege zéyec; Hénia imi parandañ nañ héréra.)

¹⁸ wañu Anderea, Filipino, Batolomaio, Mataio, Toma, Alfaioac naña Yakobo, Tadaio, Kanaan ic Simon,*

¹⁹ zéma Yuda Karioto, wañu inéñ kecma Yesu andé qeyec.

²⁰ Wañu Yesunéñ hama ama ménjac qeriaiguc enju ic tuñ yandanéñ ménjigucnec tocgégic. Imuac niñac Yesu zéma tohotoho ichéra enjacnec nene mén nemuac séc qahac wañec.

²¹ Wañu ic tosara ieneñ Qeria sicsaoc wanzac imuhuc zégic sac taséhéra ieneñ imi nimma késawin zéma kenjic.

²² Wañu hénia acac kiwi ic Yerusalemnec mama hagic ieneñ iwac niñ yomuhuc zégic; Kuwic ionac kuneñgina Beelzebulnéñ iwac qahaiguc enju iwac kucyanéñ kuwic nesi énécmianzac.

²³ Imuhuc zégic Yesunéñ unuruma qelumbec ac yomuhuc zéma énézéyec; Biriá miñinanéñ dimuhuc Biriá miñina nesimimac?

²⁴ Ic kewu ménjac héngalen ama areña yanda imi, imuac ichéranéñ héndéñ héndéñ wañ amuanzuiguc iwac héngalen ama areña yanda imi hia ménda nañselimac.

²⁵ Wañu ama mén imi imuac ic zéma iniñ merahéra ieneñ héndéñ amuanzuiguc ama imi hia ménda nañselimac.

²⁶ Wañu Biriá miñinanéñ yacma hazéc wañamuma héndéñ amuanzuiguc hia ménda nañselimu, néñ bec qahac wammu.

²⁷ Wañu ic ménéñ walac ic kawali ménda ziki mimaguc amayaiguc emma hinaya wagicmacac séc qahac. Walac ic kawali imi zikimimaguc hinaya wagicma memac.

²⁸ Ni hélacnec énézéwa, ic onaru kápésicgina zéma ac biriá imi hia waiwaiya hezac.

²⁹ Wañu ic ménéñ Uña Téréyawac zésure mimaciguc iwac kápésic imi waiwaiyawac séc ménda hezac. Kápésicya imi tetecgiya qahac hemacac hema kecmac.

³⁰ Imi mia Yesuac niñ, Inéñ Qeriaiguc kuwic biriá késa keczac, imuhuc zémigic ac imuhuc melemma énézéyec.

Kuha yanda imi dimuacnec?

* **3:18:** Qara mén imi Simon Zelote; Zeloteac hénia imi seliseli.

Yesuac nenjoc munahéra.

³¹ Wañu nenjoc munahéra harédacma ama sombenjiguc namma ic ménj méligic emma qarec.

³² Qaru ic tunj yanda leclecgémima tacgic ienenj yomuhuc ézégic; Ninzanj, guac nenjocga zéma munahécga ienenj gi gémbinj zé wanzu.

³³ Imuhuc zégic inénj melemma yomuhuc énézéyec; Mérénénj nuac nenjoc munahécna wanzu?

³⁴ Imuhuc zéma ic lelecgéma tacgic ionaru kic hima zéyec; Inicgic, nuac nenjoc dac munahécna youmi taczu.

³⁵ Méjnénj ménj Anutuac ackuazéc tohoanzu imi enenj mia nuac nauñ munana zéma nenjocna wanzu.

4

Anutuac héngalenj ama areña yanda imuac qelumbec ac.

¹ Wañu Yesunénj kondunj ginjinjaguc munjguc ackuazéc ku énécmimanj zé hénima zéyec. Zéyu ic tunj yanda iwaru haréma tocgégic. Imuac ninj inénj zéic ménjiguc emma kondunjiguc tarec. Taru ic tunj yanda ienenj moczonj baeciguc tacgic.

² Wañu inénj qelumbec ac zéma iwawai sasala ku énécmiyec. Wañu ku énécmima yomuhuc zéyec;

³ Énézéwa ninjgic, ai ic méjnénj iwawai gocmia himicmanj zé aijguc kejec.

⁴ Kemma qesayu, gocmia tosanenénj hénajguc mama héiyu nei enenj haréma nedacgic.

⁵ Wañu gocmia tosanenénj hoc sira baec komocdia dac heheya imuaru héiyu qérawia focdac qema éréyec. Wañu imuaru baec sasala ménda heyec.

⁶ Imuac ninjac zalianénj baec ménda késayacgéyu kaiwenénj éréma qeyu humuyec.

⁷ Wañu gocmia tosanenénj ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyu hasénjénj yandima nezicgéyu héla ménda haiyec.

⁸ Wañu gocmia tosanenénj baec halécyaguc imuaru héiyu qérawia

éréma nézénjgéma héla haiyu yandiyec. Yandiyu ménjac 30, ménjac 60, zéma ménjac 100 mesaiyec.

⁹ Wañu inénj toroqema zéyec; Ic ménj gezawagucnénj ac imi ninjasarimac.

¹⁰ Wañu ic embac opocma kendacgic eneyanec taru tohotoho ichéra zéma tosara lelecgémima tacgic ienenj qelumbec ac imuac hénia qesimigic.

¹¹ Qesimigic inénj énézéyec; Onac imi Anutuac héngalenj ama areña yanda imuac ac saña zéasari énécmianzua. Wañu ic embac deminj sénganjenjaguc keczu ionac imi iwawai moczonj qelumbec aciguc énézéanzua.

¹² Imuhuc wamba, hémmu wañu hia ménda héntegicmu. Nimmu wañu hia ménda ninjtegicmu. Qahac wañu ienenj ewa qerigina melenjgic Anutunénj kápésicgina wai énécmiwacnec.

¹³ Wañu Yesunénj yomuhuc zéma énézéyec; Qelumbec ac zézua imuac hénia ménda ninzujguc qelumbec ac sasala dimuhuc hia ninjtecgicmu?

¹⁴ Ai icnénj gocmia qesazac imi Anutuac ackuazéc.

¹⁵ Gocmia tosara hénajguc héiyec sécyu imi yomuhuc; Ackuazéc ninjgic Biriá miñinanénj foc haréma qerigina igucnec mema néngacanzac.

¹⁶ Wañu gocmia tosara hoc siraiguc héiyec imuac sécyu imi yomuhuc; Ackuazéc nimma ségiségi wamma focdac késaanju.

¹⁷ Wañu qeriginaiguc zalia ménda hinjac késu yacgéyu nalé hotoña dac mema kecma ackuazéc imuac ninjac manam batuc me hazéc mihicñima focdac bélacgéma waianzu.

¹⁸ Wañu gocmia ic hésa waiyaguc imuac qeriaiguc héiyec imuhucyanénj ackuazéc ninju,

¹⁹ nénj baecac ninjyéwécya, hinawac iwawai ikora zéma iwawai hénia héniaiwac sinjinanénj qeriginaiguc hinjacma ackuazéc imi héihumuyu héla ménda haianzac.

20 Waṅu gocmia baec halécyaiḡuc héiyec imuhucyanéṅ ackuazéc nimma késama héla 30, 60, zéma 100 imuhuc mesaima haianzu.

21 Inéṅ muṅuc énézéma zéyec; Kifa imi kuzi me tatac duandiaḡuc haiwiṅ zé mema haanzu? Imi zae qahaḡuc ménda haianzu me?

22 Iwawai sasaṅḡaiḡuc hezac imi augic wininimacac musaṅḡéyec. Waṅu iwawai sasaṅḡaiḡuc hezac imi augic hémmuac musaṅḡéyec.

23 Ic ménḡ gezawagucnéṅ ac imi niṅasarimac.

24 Waṅu inéṅ ac toroqema yomuhuc zéyec; Ini ac niṅanzu imi niṅésimu. Eṅaoc ic embac ac néndéṅgé énécmima zéanzu imuac bakia sécyá liliṅgyu nimmu. Waṅu imi sac qahac muṅuc toroqema énécmimac.

25 Ménḡ iwawai hemizac inéṅ ménḡ muṅuc memac. Waṅu ménḡ ménda hemizaciguc imi komocdia dac hemizac imi wagiru qahac wammac.

26 Inéṅ muṅuc toroqema zéyec; Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi yomuhuc; Ic ménḡnéṅ baec aiḡuc iwawai gocmia qesaanzac.

27 Qesama siṅi kaiwe heyac waṅu gocmia imi nézéṅgéma éréanzac. Waṅu imuac hénia imi ménda niṅanzac.

28 Baec i eṅeyaocnec héla mi-hicṅianzac. Waṅu walac qérawia, andiaḡuc merawa, andiaḡuc héla haianzac.

29 Waṅu kecma héla waziyu imuarunec kuma héla meanzac. Imi mia héla memeyawac naléya ducṅiyu imuhuc waṅanzac.

30 Waṅu muṅuc toroqema zéyec; Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi dimuhuc éséc zéwa sécgémac? Zéasarimaṅ zé qelumbec ac dimuhucya zémaṅ?

31 Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi saiwa ic gocmia imuhucya ésécnec. Baeciguc himicanzu imi komodia soroc. Ic gocmia tosara ionac mamayagina.

32 Waṅu baeciguc haini, hicṅi yandima icya icya hezu imi moczoṅ onogicma ic yanda wammac. Waṅu nei sawaḡuc keczu ieneṅ haréma ic imuac amiaḡuc haecgina hia haimu.

33 Yesunéṅ hia niṅasarimuac sécyawac qelumbec ac sasala zéma ackuazéc énézéyec.

34 Waṅu inéṅ ic embac ackuazéc énézémaṅ zé qelumbec aciguc sac zéma énézéaṅec. Waṅu tohotoho ichéra iniguc sac eṅacnec kecma qelumbec ac imuac héniaṅa moczoṅ zéasari énécmiaṅec.

Luhuc yandanéṅ Yesuac kuaya to-hoyec.

35 Waṅu kaiwe imuarunec ama mari waṅu, tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Neṅaṅ konduṅ néwécgeṅiguc kerenni.

36 Imuhuc zéyu, tohotoho ichéra ieneṅ ic tuṅ yanda ini méli énécmigic, Yesu bec zéiciguc emma taru, emma wagicma keṅgic. Keṅgic zéic tosara momacnec i guc keṅgic.

37 Keṅkecgic, luhuc kuneṅ yanda ménḡnéṅ haréma qeyu, sirinéṅ zéic qeriaḡuc hiṅgacma kuaya qemaṅ zé waṅec.

38 Waṅu Yesu eṅeya imi zéic andiaḡuc gau heyec. Waṅu tohotoho ichéra ieneṅ mindima yomuhuc ézégic; Kiwi ic nini humuwiṅ zé wanziṅ imuac gi ewa éréhéc ménda wanzaṅ?

39 Imuhuc zégic inéṅ yacma luhuc ac zémima konduṅ yomuhuc ézéyec; Gi néṅ qema hena. Imuhuc zéyu luhucnéṅ tecgéyu sirinéṅ néṅ qeyec.

40 Waṅu inéṅ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ini némac niṅac zénéṅgina imuhuc hirizac? Ini ninzéṅ ninzéṅgina ménḡ ménda késa keczu?

41 Waṅu ieneṅ zénéṅgina kilenḡ hiriyu eminiṅ qeminiṅ wamma yomuhuc zégic; Ic imi némac ic waṅu luhuc zéma konduṅ iereṅ kuaya tohozaoc?

5

Yesunéh ic uña biriayaguc mén mehiaruyec.

1 Wañu ienen kondun qer-icma néwécgeñ Gerasa* baeciguc kereñgic.

2 Keremma Yesunéh zéic igucnec mayu, imuaru ic mén uña biri-ayagucnén kic suañ namuña igucnec haréyu mihicñiyec.

3 Ic iminén kic suañ namuñaguc heyac wamma kecañec. Wañu ménñén mén zikimimacac séc ménda wañec. Wañu inén señ hésa momacnec kilendac metecgéañec.

4 Hatac sasala señ hésanéñ dérécgéma iwawai yéwéria hena mériaiguc zikigic qeriañec. Wañu ménñén hia meselimiyu bénzén tacmacac séc qahac wañañec.

5 Wañu sinji kaiwe séc kic suañ namuñaguc me baec tewac tewaraiguc kecma qacma hocnén héricamuañec.

6 Wañu ic inén Yesu lakecnec hémma usuñec hama wéséyaiguc simiñ héimiyec.

7 Imuhuc wamma inén selianec qacma zéyec; Anutu, Eñeña yandawac Naña Yesu, gi zéma ni imi nekac nekac, Anutuac qaraiguc meseli gémba ménda mebiri némbésémañ.

8 Imi mia Yesunéh bec, Uña biria, gi ic iwarunec éréma kenna, imuhuc ézéma zéyec imuac niñac imuhuc welerec.

9 Weleru qesimiyec, Qacga méré? Qesiyu melemma zéyec; Nini sasalanén kecziñ imuac niñac qacna imi yaré ic tuña zéanzua.

10 Imuhuc zéma seli seli wamma baec imuarunec ménda nesi énécmiyu kemmu niñ zéwelerec.

11 Wañu tewac tewara maréñaguc beric sasala yanda hosuru kecgic.

12 Wañu kuwic ienen seli seli wamma Yesu welec migic, Beric ionaru méli nénécmina kembiñ, wai nénécmina kemma ionac qeriginaiguc hiñgacbiñ.

13 Zégic inén hia zéma wai énécmiyu uña biria ienen ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hiñgacgic. Hiñgacgic beric ienen usuñec kemma siaiguc hiñgacma kondun qeriaiguc hiñgacdagic. Beric tuñaguc qétégina 2,000 ienen kondun dokunén hoturu énécmiyu wésésé unudarec.

14 Unudaru beric galen ienen néngacma kemma ic tosara ama areña yanda me ama areña komoraiguc kecgic ionac suruc wañ énécmigic ic ienen haka hicñiyec imi hémbiñ zéma hagic.

15 Hama Yesuac muru harédacma ic yaré ic tuñanéñ kesa kerec imi héngic hiaruma malekuya héima taru zénéngina hiriyc.

16 Wañu haka héngic ienen ic uña biriayaguc kerec iwaru haka imi dimuhuc hicñiyec imuac ac suruc énézéma bericac ac suruc imi momacnec énézégic.

17 Zégic ic enen Yesu baecgina waima kemmac niñac hénima welecmigic.

18 Welecmigic Yesu zéiciguc enu ic uña biriayaguc kerec inén méndacmima kemmañ zé welecmiyec.

19 Weleru inén qetali mima yomuhuc ézéyec; Gi sac taséhécgá ionac niñac wamma amagaiguc kemma Anutu Eñeñanéñ goi héihéi dimuhuc wañgémma némac ai megénzac imuac ac suruc énézézésémañ.

20 Imuhuc zéyu ic imi waima kemma Yesunéh dimuhuc wammiyec imuac ac suruc Dekapoli ama komoc komoc séc zéauma zéauma keñu nimma welicgégic.

Embac ménñén niñzéhéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

21 Wañu Yesu imi zéic komoraiguc kondun qericma muñguc néwéciguc kemma doku giñgiñaguc taru ic sasalanén iwaru tocgégic.

* 5:1: Qara ménj; Gadara (Mat 8:28)

22 Wañu tocgotocgo ama galeñ méné qara Yairo inéñ hama i hémma héniaiguc sicgémiyec.

23 Sicgémiima seli seli wamma welec mima zéyec; Nuac béracna komora imi humumañ zé wanzac. Hama méraga iwac qahaiguc haina hafiya hiaruyu kecmac.

24 Imuhuc weleru Yesunéñ i guc kenjic ic sasala yanda ieneñ méndacma hofac hofac amuma kemma osigic.

25 Wañu embac méné sacya mayecac mama keru hafi yawac yawuñ imi 12 wañec.

26 Wañu mehiahiaru ic sasalanéñ mebipigic qenzen manzen qema kecañec. Keru imuac boñawac iwawai iwaru hemiyec imi moczoñ énécmiyu qahac wandarec. Wañu hafiya ménda efiyec, néñ muñguc yéwériyec.

27 Wañu embac inéñ Yesuac suruc nimma imuarunec sugcnaiguc haréma iwac andia igucnec malekuya osiyec.

28 Osima yomuhuc zéma niñec; Malekuya sac késawa hia hiaru némmac.

29 Imuhuc wañu imuarunec sacya focdac zicgéyu iwac qeriaiguc hafi biria heyec imi hiaruyu niñec.

30 Wañu Yesunéñ kuhanéñ ai meyu ewa qerianéñ focdac nimma sugcina igucnec lilingéma zéyec; Mérénéñ malekuna osizac?

31 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra enéñ yomuhuc ézégic; Ic sasala yanda enéñ lelecgé gémma nanjic hénzan, wañu némac niñac Mérénéñ nosizac zézan?

32 Wañu Yesunéñ ic méné haka imuhuc wañec i hémmañ zé kic hiyu kenja wañunec nañec.

33 Imuhuc qesimanec nañu embac imi séwiyaguc haka hicñiyec imi nimma zénéña hiriyu iwaru hama héniaiguc sicgéma ac suruc moczoñ hélacnec zéauyec.

34 Zéauyu inéñ yomuhuc ézéyec; Bérac, ninzén ninzén ganéñ mehiaru génzac. Ewa bénzén nimma kenna,

qenzen manzenğa igucnec hulacgénzua.

Yesunéñ embac komoc méné humuc igucnec meqeliyec.

35 Embac ac imuhuc ézéma nanunec tocgotocgo ama galeñ iwac ama igucnec ic tosara hama zégic; Béracga bec humuzac. Némac niñ kiwi ic yéwéri muñguc mikecbésémañ?

36 Zégic Yesunéñ acgina gezacnec sac eñ nimma tocgotocgo ama galeñ yomuhuc ézéyec; Zénéñga ménda hiriyu, eñ ninzén gána.

37 Imuhuc zéma tosara ménda méndacmimu niñac neñ héiénécmima Petero, Yakobo, zéma Yakoboac munaya Yohane sac onagiru kenjic.

38 Kemma tocgotocgo ama galeñac amayaiguc emma iniru ic embac ieneñ qewelon yanda wamma zésiac wamma kecgic.

39 Siacma kecgic sugcinaiguc kemma énézéyec; Ini némac niñ zésiac yanda wañkeczu? Embac merac imi ménda humuzac, néñ gauya hezac.

40 Imuhuc zéyu ieneñ desimigic. Wañu énézéyu hiñgadacgic neñgoc mañgocya zéma tosara i guc kecgic imi onagiru embac merac heyec imuaru kereñgic.

41 Keremma embac merac iwac méria késama zéyec; Talita koum. (Neñañ aciguc hénia imi yomuhuc; Embac merac gézézua, yacna.)

42 Zéyu imuarunec embac merac yacma kenken haha wañec. (Embac merac iwac yawuñ imi 12 wañec.) Wañu ieneñ kileñ yanda welicgégic.

43 Welicgégic Yesunéñ ic ménda énézému niñac neñ héiénécmiyec. Wañu embac merac nene migic nemacac niñac énézéyec.

6

Nazarete ic embac ieneñ Yesu eeya ménda héigic.

1 Wañu inéñ baec imi waima eñeya tauñaguc kenec. Wañu tohotoho ichéra i méndacmima kenjic.

2 Kemma keru Sabata nalé téréya wañu tocgotocgo amaiguc emma ac hénima ku énécmiyec. Wañu ic sasala ieneñ iwac ackuazéc nimma welicgéma zégic; Niniñ imi dimuac-nec meyec? Niniñ hemizac imi némac niniñ? Wañu mérianéñ haka méra icnéñ ménda memeya momacnec meanzac imi némac haka?

3 Ic imi mericqe ic, Mariawac naña, Yakobo, Yose, Yuda zéma Simon ionac dacgina, imi hélacnec qahac me? Wañu iwac nauñhéra you neñañguc ménda kecziñ? Imuhuc zéma niñgic biriyec.

4 Imuhuc zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Anutuac tiliñ tiliñ ic mén imi eñeya tauñ ichéra zéma sac taséhéra zéma ama momachéra sac mianéñ ménda mepési mianzu.

5 Wañu imuaru haka icnéñ ménda memeya mén ménda meyec, néñ ic hafiginaguc éréhécdac sac mérayanéñ haima mehiaru énécmiyec.

6 Wañu ionac ninzén ninzéñgina qahac imuac niñac welicgéyec.

Yesunéñ tohotoho ichéra 12 méli énécmiyec.

Welicgéma ama séc lelecgéma ku énécmiyec.

7 Yesunéñ tohotoho ichéra 12 un-uruma éréhéc éréhéc méli énécmima uña biria nesi énécmimu niñac kuc buña énécmiyec.

8 Wañu Yesunéñ zézé seli ac selianec énézéma zéyec; Kenha wambiñ zéma tacgina sac mema kemmu. Héna mañ me gésé me konoñguc soukiwa imi ménda mema kemmu.

9 Wañu héna usugina imi hia haima zikimu. Wañu maleku saméña mén ménda mema kemmu.

10 Imuhuc zéma énézéyec; Baec méniguc keremma ama geric méniguc emmuiguc imuaru tacyac wañkecmu, wañu baec méñu kembiñ zémaguc ama geric imi waimu.

11 Ama mén ala ménda wañ énécmima acgina ménda nimmuiguc,

héna usugina tawéyaiguc seitoton tacmac imi qegic mayu kemmu. Wañu ieneñ onac hakagina imi hémma niñasarimu.

12 Zéyu tecgéyu ieneñ kemma ic embac qerigina melemmu niñac ackuazéc zéau énécmigic.

13 Wañu ieneñ uña biria sasala nesi énécmima ic embac hafiginaguc sañala haléc naec énécmima mehiaru énécmigic.

Yesunéñ kuha yandaguc ai meyu surucya saima keñec.

14 Yesuac qac buña imi saima keñkecma ic kewu Herodearu haréyu niñec. Wañu ic tosanéñ yomuhuc zégic; Yohane doku naec énécmiyec i Anutunéñ humuc igucnec meqelimiya yarec imuac niñ i Kuha yandanéñ ai imuhucya meanzac.

15 Ic tosanéñ zégic; Ic imi Elia. Wañu tosanéñ yomuhuc zégic; Imi Anutuac kua meme ic becnecc kecgc imuhucya.

16 Wañu Herodenéñ nimma yomuhuc zéyec; Yohane déméña qeriri i humuc igucnec meqelimiya yacma keczac.

17 (17a) Becnecc Herodenéñ munaya Filipino iwac iniña Herodia wagirec.

18 Wagiru Yohanenéñ Herode yomuhuc ézéyec; Gi munagawac iniña menec imi héna ac logi logiya wanzac. (17b) Imuhuc zéyu Herode eñeyaoc embac iwac niñac wamma téngiñ ichéra énézéyu Yohane késama dérécgéma hésa amaiguc opocgic.

19 Opocgic Herodianéñ Yohaneac qeri biric nimma qehumumañ zéma zéniñec, néñ osiyec.

20 Imi mia Herodenéñ Yohaneac ic solaña, ic téréya imuhuc zéma zéneña hiriyu galeñgé mianec. Wañu kuaya igucnec ac niñu qeria imi yéwériañec. Wañu iwac ackuazécya imi siña nimma niñañec hénia imuac niñac osiyec.

21 Wañu kecma nalé hia mén hayec. Herode inéñ eñeya hicñi

hicñi naléya hayu ic kewuhéra zéma yaré ic ionac galenjhéra zéma Galilaia baec igucnec ic eneja qutulangé énécmidaru welen qe qe ichéra enen nene doku oma gumu énécmigic.

²² Énécmiyu Herodiawac béracyanéñ ionac muru emma wéséginaiguc legic hiriyec. Hiriyu Herode zéma ichéra ieneñ hémma ségiségi wañgic. Wañu Herodenéñ embac meracwac yomuhuc zéma ézéyec; Siñgawac iwawai mén niñac zéma qesina neñ hia gémmañ.

²³ Imuhuc zéma ac selianec zikima ézéyec; Iwawai ménac mén qesina nuac héngalen ama areña yanda imi suc igucnec hia méndémma gémmañac séc.

²⁴ Imuhuc zéyu inéñ kemma neñgocya qesimiyec; Ni némac iwawai niñac qesimiman? Zéyu neñgocyanéñ ézéyec; Doku naec ic Yohaneac oruha niñac ézéna.

²⁵ Imuhuc zéyu embac merac inéñ ara mema focdac ic kewuac muru kemma zéyec; Gi degucmi doku naec haka ic Yohaneac orucya zéiciguc haima néna.

²⁶ Imuhuc zéyu ic kewu imi qeria muñguc yanda yéwériyec. Wañu eneya zézé seliseliawac zéma ichéra i guc momacnec tacgic ionac niñac qahac zéman zé osiyec.

²⁷ Wañu inéñ focdac yaré ic mén keñ Yohaneac oruha mehamac niñac ézéna méliyu inéñ kemma hésa ama qeriaiguc Yohaneac déméña qerirec.

²⁸ Qericma orucya zéiciguc haima mema hama embac merac miyu embac meracnéñ neñgocya miyec.

²⁹ Wañu Yohaneac tohotoho ichéra suruc imi nimma hama qamocya mema kemma hoc kifañaguc haigic.

Yesunéñ ic zañgégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

³⁰ Wañu Yesuac Méliméli ic ieneñ lilingéma hama Yesuaru tocgéma wawañ memegina zéma ackuazéc ku énécmigic imuac surucya ézégic.

³¹ Wañu ic embac sasalanéñ kenha wañgic nene nemuac séc qahac wañec imuac niñ inéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ini enacnec éléñ hagic baec kisiaiguc kenni, kemma bénzéñ tachiarugic.

³² Wañu enacnec éléñ zéiciguc emma baec kisiaiguc kenñgic.

³³ Kenñgic sasalanéñ inictegicma ama areña kunéñ kunéñ séc unuruma baec hena usunec kemma imuaru walac kereñdacgic.

³⁴ Kereñdacgic Yesunéñ hama ic embac sasala yanda iniru rama galengina qahac tanec kecnic ewa biric wamma iwawai sasala ku énécmiyec.

³⁵ Kuénécmiyu bec kaiwe kiwa sima hiñgacmañ zé wañec. Wañu tohotoho ichéra ieneñ iwaru kemma zégic; Baec yomi baec kisiaiguc lakec kecni kaiwe kiwa bec sima hiñgacmañ zé wanzac.

³⁶ Imuac méli énécmina ama komoc komociguc me ama lelec lelec taczac imuaru kemma enac nenegina mihicñima boña mema nemu.

³⁷ Zégic yomuhuc énézéyec; Enac gumu énécmigic nemu. Imuhuc énézéyu zégic; Nini kemma saméñ 200 Denarionac* sécy boña mema hama gumu énécmiwiñ niñac zézan?

³⁸ Zégic inéñ énézéyec; Saméñ dahec kesa keczu imuac keñ héngic. Zéyu ieneñ keñ hémma ézégic; Saméñ méra mén zéma kondun yan éréhéc he nénécmizac.

³⁹ Zégic Yesunéñ luluc téngiñ téngiñaguc tuña tuña tacmu niñac areñgé énécmiyec.

⁴⁰ Areñgé énécmiyu tuñ mén 100, tuñ mén 50 imuhuc imuhuc tacma kenñgic.

⁴¹ Wañu saméñ méra mén zéma lambéc éréhéc mema kurumeñiguc hiyu enu Anutuac mériañ niñac welerec. Welecma saméñ kuma tohotoho ichéra énécmiyu ieneñ méndémma énécmigic. Wañu

* **6:37:** Denarion momacguc imi ic ménac ai meme momacgucac ai boña, imuac maso 8 imuac ai boña sécy wanzac.

imuhucyanec kondun̄ yan̄ momacnec méndemma énécmigic.

⁴² Énécmigic ienen̄ moczon̄ negic sécgé énécmiyec.

⁴³ Wan̄u samén̄ bororoŋa zéma kondun̄ yan̄ tasia tac keŋec imi mema neŋgeŋ yanda 12iguc tigic kuagina qedarec.

⁴⁴ Wan̄u samén̄ negic imi ic ionacnec sac qétégina oloŋgic 5,000 wan̄ec.

Yesunén̄ kondun̄ qahaiguc tima tima keŋec.

⁴⁵ Wan̄u Yesunén̄ tohotoho ichéra zéiciguc emma néwécgeŋ Betsaida baec kisiaiguc walac hénima kemmu niŋac focdac wai énécmiyu kemmu kecgic eŋeya imi ic embac onopocma nan̄kerec.

⁴⁶ Nan̄kecma onopodaru kendacgic inén̄ zéwelecman̄ zé baec boŋaiguc eŋeyanec eŋec.

⁴⁷ Wan̄u ama hénima sin̄iyu zéic imi kondun̄ doku namuŋaiguc kereŋu i eŋeyanec baeciguc kerec.

⁴⁸ Wan̄u luhuc yandanén̄ qeyu Yesu tohotoho ichéra ienen̄ zéic puli qema ai yanda mema tacgic niŋtegirec. Wan̄u ama gian̄iman̄ zé wan̄u Yesunén̄ doku qahaiguc tima tima keŋkecma ic hosucgé énécmima onogicman̄ zé wan̄ec.

⁴⁹ Wan̄u doku qahaiguc keŋu ienen̄ hémma Kuwic mia imuhuc zéma qac sambigégic.

⁵⁰ (Ienen̄ momac yanda i hémma zénéŋgina hiriyec imuac niŋac imuhuc wan̄gic.) Qacgic inén̄ focdac ac hénima énézéyec; Qerigina bénzén̄ heyu, yomi neŋ mia. Zénéŋgina ménda hiriyu.

⁵¹ Imuhuc zéma zéic qeriaiguc ionac muru eŋu luhucnéŋ néŋ qema qahac wan̄ec. Wan̄u ienen̄ kilen̄ yanda aurima welicégic.

⁵² Imi mia nene gumu énécmiyec imuac hénia ménda niŋasarigic ewa qerigina sipacgémanec heyu imuhuc aurigic.

⁵³ Wan̄u kondun̄ qericma ogicdacma Genesarete baeciguc harédacma zéic zikigic tarec.

⁵⁴ Taru zéic igucnec magic ic embac ienen̄ focdac Yesu héŋteggicgic.

⁵⁵ Héŋteggicma ama séc usuŋnec kemma ic hafiginaguc tataciguc haima hua énécmima imuaru me imuaru kereciguc qesinimma keŋgic.

⁵⁶ Wan̄u inén̄ ama areŋa yanda me ama areŋa yandaiguc kereŋdaru ic hafiginaguc nénnagémba somben̄iguc haigic hegic, malekuya susuria késamu niŋac qesimigic. Wan̄u késagic séc hiarudacgic.

7

Iwawai hiabia zéma iwawai biria.

¹ Wan̄u Farisaio zéma hénia acac kiwi ic tosara Yerusalemnec harégic ienen̄ Yesuaru tocgégic.

² Tocgéma iwac tohotoho ichéra tosara ienen̄ méragina ménda zuacma samén̄ negic inicgic.

³ (Farisaio ic zéma Yuda ic ienen̄ moczon̄ yandahécgina ionac haka silic tohoma méragina ménda zuacmaguc nene ménda nean̄gic.

⁴ Wan̄u nénnagémba somben̄ igucnec lilingéma hama méragina ménda zuacmaguc nene ménda nean̄gic. Wan̄u yandahécgina ionac haka tosara momacnec késakecma méndacan̄gic imi yomuhuc; Sokoc, kason̄, kewuc nomuŋ, zéic, zéma hehe tatak me zae zuaczuara.)

⁵ Wan̄u Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic ienen̄ Yesu yomuhuc qesimigic; Némac niŋ tohotoho ichécgia ienen̄ yanda hécnina ionac haka silic imi ménda tohoma méragina ménda zuacma samén̄ imi nezu?

⁶ Zégic inén̄ yomuhuc énézéyec; Yesaianén̄ ikoc ic onac niŋ mia ac sécyā imi yomuhuc andiawac zéyec; Hénia oriŋ yomi kua taséginanén̄ sac mepési néŋanzu, néŋ qeriginanén̄ lakec heanzac.

⁷ Wan̄u ic eŋaŋ hénia acac kuumama ni imi eŋ mepési néŋanzu.

⁸ Ini Anutuac héna ac waigic mayu ic enañ haka silic késakecanzu.

⁹ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Enañ haka silicgina imi tohoma kecmu niñac Anutuac héna ac imi hiabianec andé qeanzu.

¹⁰ Mosenéñ ac yomuhuc zéyec; Gi neñgoc mañgoc éréhécga eegira héiwésémañ. Wañu mén i neñgoc mañgoc éréhécya zébiri érécmimac imi qegic humumac.

¹¹ Wañu ini yomuhuc zéanzu; Ic mén neñgoc mañgocya iorac iwawai mén érécmimañ zé osizaciguc Anutuac buña zéma érézémac.

¹² Wañu ac imi meselima neñgoc mañgoc haleñ hai érécmimia imuac neñ héiénécmianzu.

¹³ Imuhuc wamma yanda ionac haka silic imi tétécgéma Anutuac ackuazéc héfacgéanzu. Wañu ini haka imuhucya sasala wañanzu.

¹⁴ Imuhuc zéma muñguc ic embac tuñginaguc imi unuruma énézéyec; Ini moczoñ énézéwa niñgic. Nimma ac yomi niñtegicmu.

¹⁵ Iwawai mén negic hiñgacanzac iminéñ ménda mebiri énécmianzac, néñ qerigina igucnec iwawai éréanzac iminéñ mebiri énécmianzac.

¹⁶ Ménénéñ mén gezacginaguc eneñ ac imi niñtegicmu.

¹⁷ Wañu inéñ ic embac wai énécmima imuac andiaiguc ama méniguc eneñ. Eñu tohotoho ichéra ieneñ qelumbec ac imuac qesimigic.

¹⁸ Qesimigic énézéyec; Ini momacnec ménda niñasarizu? Iwawai negic tomenginaiguc hiñgacanzac iminéñ ic hia ménda mebirianzac hénia imi ini ménda niñasarizu?

¹⁹ Wañu iminéñ ewa qeriginaiguc ménda hiñgacanzac, néñ tomenginaiguc hiñgaru gésiyu maanzac. Imuhuc zéma Yesunéñ nene hénia hénia imi moczoñ hia newiñac séc zéma hénia imi zéseliyec.

²⁰ Wañu mén yomuhuc toroqema zéyec; Qerigina igucnec iwawai éréanzac iminéñ mebiri

énécmianzac.

²¹ Ic qerigina igucnec niniñ biria éréanzac imi yomuhuc; Kaisero ai, kowu nene, euqege,

²² embac mewai, hémbaoc, qeri biric, ikoc, siñ biria, kic séséc, andé ac, séwi eneñ, kaiziliweñ.

²³ Iwawai biria imi moczoñ ic qerigina igucnec éréma ic mebiri énécmianzac.

Siropoinikia embac iwac ninzén ninzénha.

²⁴ Wañu inéñ yacma ama baec imi waima Tiro ama areña yandaiguc kemma ama ménac qeriaiguc eneñ. Emma imuhucgeñ taczac imi ic ménénéñ mén ménda nimmacac niñec, néñ sasañgia kekerawac séc ménda wañec.

²⁵ Eñu imuarunec embac mén bérara uña birianéñ késayec iminéñ surucya nimma focdac haréma iwac muru simiñ héimiyec.

²⁶ Embac imi Girik embac, Sirofoinikia ic ionac sac kiticgina. Wañu bérara uña biria nesimimac niñac welecmiyec.

²⁷ Welecmiyu yomuhuc ézéyec; Waina nambérac hécna ieneñ walac negic sécgémac. Ionac nene imi onagicma kazu ionac gilimañ iminéñ hiabia qahac.

²⁸ Imuhuc zéyu melemma ézéyec; Miñ Kewuna, imi hélacnec! Wañu kazu ieneñ acguc zae duandiaiguc nambérac ieneñ nene negic boroñoña mayu neanzu.

²⁹ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ac imuhuc zézan imuac niñ hia liliñgéma kenna, uña birianéñ béracga bec waimizac.

³⁰ Zéyu embac imi liliñgéma kemma héñu uña birianéñ bec waimiyu béracya imi heheyaiguc bénzén heyec.

Ic gezac héhéña mén mehiaruyec.

³¹ Wañu Yesu i Tiro ama areña yanda imi waima Sidon ama areña yanda namuñanec qericma kemma Dekapoli baec qericma Galilaia konduñguc keñec.

³² Imuaru kereṅu ic tosara ieneṅ ic ménṅ gezawa héhéṅgia zéma ara hia ménda zéaṅec imi Yesuac muru wagicma hama mérianéṅ haimimac niṅac welecmigic.

³³ Welec migic ic imi wagicma wai énécmima ekacnec sura méṅu kemma méria merawanéṅ geza-waiguc nénéwéc nénéwéc haimaguc sépécgéma ezelaṅa osiyec.

³⁴ Osima kurumenṅiguc hiyu eṅu wéséséya héima, Efata! zéma ézéyec, ac imuac hénia imi 'Béréṅgéna!'.

³⁵ Zéyu gezawa béréṅgéyec, waṅu ezelaṅa hularu ac didiṅanec zéyec.

³⁶ Waṅu Yesunéṅ suruc imi ménda zéaumu niṅac neuṅ héiéncmiyec. Waṅu muṅguc muṅguc qetali énécmiyec, néṅ ieneṅ muṅguc muṅguc kilenṅac zéau énécmigic keṅec.

³⁷ Ieneṅ kilenṅ welicgéma yomuhuc zégic; Iwawai moczoṅ yanda hia mehiaruanzac. Gezac héhéṅ meyu ac niṅanṅu, waṅu acgina qahac meyu ac zéanṅu.

8

Yesunéṅ ic 4,000 nene gumu énécmiyec.

¹ Nalé imuaru muṅguc ic tuṅ yanda iwaru tocgéma nene qahac kecgic. Yesunéṅ tohotoho ichéra un-uruma énézéyec;

² Ic embac ieneṅ ai meme haréwéc niguc keczu. Waṅu nene ménṅ ménda he énécmizac. Imuac niṅ ni ic ionac wéséna wanzac.

³ Waṅu tosara ieneṅ lakecnec hagic imuac niṅ yaka niṅ humug-icguc eṅ amaginaiguc méli énécmiwa héniaiguc kemma qiritic unuwac niṅac.

⁴ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneṅ melemma zégic; Baec kisia yomuaru méréneṅ dimuacnec nene saméṅ sécgina hia mihicṅjima gumu énécmimac?

⁵ Imuhuc zégic qesiénécmima zéyec; Onaru hénia maunṅ dahec he énécmizac? Zéyu melemma 7 zégic.

⁶ Zégic nimma arenṅé énécmiyu baeciguc mama tacgic maunṅ qétéya 7 mema ewa hia ac ézémaguc énécmimu niṅac kuma tohotoho ichéra énécmiyu tohotoho ichéra ieneṅ welenṅ qema énécmigic.

⁷ Waṅu lambéc komoc komoc taru imuhucyanec Anutuac mériaṅ niṅac welecmaguc méndemma énécmimu niṅac énézéyec.

⁸ Waṅu ic embac ieneṅ nene imi negic sécgé énécmidarec. Waṅu nene bakia waigic tarec imi mutulaṅgéma neṅgeṅ yanda 7iguc tigic kuagina qedarec.

⁹ Waṅu ic imuaru kecgic ionac qétégina imi 4,000. Waṅu inéṅ méli énécmiyu kendacgic.

¹⁰ Kendacgic imuarunec tohotoho ichéra iniguc zéiciguc emma keṅkecma Dalmanuta baeciguc* kereṅgic.

¹¹ Kereṅgic Farisaio ic ieneṅ Yesuguc éminimbiṅ zé haréma séséc kurunenṅ igucnec ménṅ meyu hémmu niṅac wamma batucgé migic.

¹² Batucgé migic qeriaiguc wésésé héima zéyec; Némac niṅ ic embac nalé yomuarunec imi kiwi méréra hémbiṅ zé hocanṅu? Ni hélacnec énézéwa niṅgic; Onaru kiwi ménṅ ménda mewa hémmuac séc.

¹³ Imuhuc zéma wai énécmima tohotoho ichéra onagiru muṅguc zéiciguc emma kondunṅ nénéwécgeṅaiguc kereṅgic.

Farisaio zéma Herode ic ionac ikoc ac.

¹⁴ Waṅu tohotoho ichéra ieneṅ elunṅ unuyu hénia maunṅ sécgina ménda mema hagic. Waṅu zéic qeriaiguc momacguc sac he énécmiyec.

¹⁵ Waṅu Yesunéṅ yomuhuc selianec énézéyec; Ini Farisaio ic zéma Herode ic ionac yis niṅac héṅgaleṅ qacguc wammu.

* **8:10:** Romawac héṅgaleṅ baec yanda imuac distrik ménṅac qara, Aderia kondunṅ imuac Is iguc taczac; 2Ti 4:10.

16 Énézéyu eḡaocnec eminiḡ wamma zégic; Imi nini héna maun qahac imuac niḡ nénézézac gezaḡ.

17 Zégic inéḡ niḡasarima énézéyec; Héna maun ménda he énécmizac imuac niḡ némac niḡ eminiḡ qeminiḡ waḡkeczu? Ini méndagucnec niḡtegiczu me waḡu méndagucnec niḡasarizu? Qeriginanéḡ seligizac me?

18 Ini kic ginagucnéḡ iwawai imi ménda héḡanzu? Ini gezac ginagucnéḡ kilenḡdac ac ménda ninzu me? Waḡu ini ménda niḡqelizu me?

19 Ni maun méra méḡ méndemma ic qétégina 5,000 gumu énécmiwa bororoḡa neḡḡeḡ yanda dahecac séc hiḡgacma kuagina qeyu megic? Imuhuc qesiénécmiyu, neḡḡeḡ 12, zégic.

20 Waḡu maun 7 imi méndemma ic qétégina 4,000 gumu énécmiwa bororoḡa heyu neḡḡeḡ yanda dahecac séc kuagina qeyu megic? Imuhuc zéyu, 7, zégic.

21 Zégic énézéyec; Ini kilenḡdac ménda niḡasarizu?

Yesunéḡ kic hilic méḡ mehiaruyec.

22 Waḡu keḡkecma Betsaida ama areḡa yandaiguc† kereḡcic ic ieneḡ ic kic hilic méḡ Yesuaru wagicma hama mérianéḡ haimimac niḡac welecgic.

23 Welecgic ic kic hilic imi mériaiguc késama ama yanda waima séḡḡaḡḡeḡiguc hiḡgacma kiwaiguc sépécgéma méria iwac qahaiguc haima yomuhuc qesimiyec; Iwawai méḡ héḡzaḡ?

24 Qesimiyu kic hilic inéḡ hima yacma zéyec; Ni ic embac inicba ic hésa tanec wamma keḡha wanzu.

25 Zéyu inéḡ muḡguc mérianéḡ kiwaiguc haiyu ic imi kic selianec hima héḡu hiaruyu iwawai moczoḡ dindinaneḡ héḡtegicdarec.

26 Waḡu Yesunéḡ amayaiguc mélimima yomuhuc ézéyec; Gi

ama yandaiguc ménda lelecgéma kembésémaḡ.

Peteroac ninzéḡ ninzéḡ ac.

27 Yesu i tohotoho ichéra énépésiyu Kaisarea Filipi baeciguc ama areḡa yanda yanda séc kembiḡ zéma keḡcic. Keḡkecma hénaiguc tohotoho ichéra qesiénécmima zéyec; Ic embac ieneḡ nuac niḡ mére zéanzu?

28 Qesiyu zégic; Ic embac tosara ieneḡ doku naec haka ic Yohane imi mia imuhuc zéanzu, waḡu tosara ieneḡ Elia, tosara ieneḡ mia Anutuac kua meme ic ionarunec méḡ zéanzu.*

29 Zégic muḡguc qesiénécmiyec; Waḡu eḡaoc nuac niḡ mére zéanzu? Zéyu Peteronéḡ yomuhuc ézéyec; Gi Kristo.‡

30 Imuhuc zéyu inéḡ ic tosara ménda énézému niḡac neun héiéncmiyec.

Yesunéḡ dimuhuc humuma yacmac imuac ara énézéyec.

31 Waḡu inéḡ yomuhuc hénima ku énécmiyec; Héna imi yomuhuc hezac; Icac Naḡa imi kecma qenzeḡ manzeḡ kilenḡ nimmac. Niḡu ic galeḡ zéma hofac oo ic kuneḡ éréhécgina zéma héna acac kiwi ic ieneḡ andé qemigic qegic humumac. Humuyu kaiwe haréwéc waḡu humuc igucnec qelima yacmac.

32 Inéḡ ac imuhuc zéauyu Peteronéḡ Yesu késama qetalimima ac wammiyec.

33 Waḡu inéḡ melemma merac ionac muru kiwa hima Petero qetali mima ézéyec; Biria miḡina gi hocma andénaiguc nanna, gi Anutuac ackuazéc niḡac ménda wamma ic onac iwawai niḡac wamma keczaḡ.

34 Waḡu Yesunéḡ ic tuḡ yanda kecgic imi zéma tohotoho ichéra momacnec unuruma yomuhuc énézéyec; Ic méḡnéḡ ni méndac némmaḡ zémaciguc andé qeamuma

† 8:22: Yodan doku imuac Is iguc geḡ taczac. * 8:28: Mrk 6:14,15 ‡ 8:29: Halécnéḡ météré mimia; Hofac oo ic me ic kewu kumu énécmiwiḡ zé imuhuc waḡcic. Yesu imi neḡaḡ hofac oo ic yanda zéma ic kewunina oporec.

eneya ic héngenja wéndara huama méndac némmac.

³⁵ Ic méjnénj méj kekecy aņgđ timaņ zé waņu kekecy imi sohomac. Waņu ic méjnénj méj nuac zéma buņa suruc hiabia imuac niņ wamma kekecy waiyu kekecy imi ménda sohomac.

³⁶ Ic méjnénj baecac iwawai moczoņ késama keru uņaya waimiyu iwawai iminénj dimuhuc naņgđ mimac?

³⁷ Ic méjnénj némac iwawaiyanénj uņayaguc amuwagic waņu sécgémac?

³⁸ Ic méjnénj qeli yackumu kaiseroya zéma kápésic ginaguc ionac ségéra ginaiguc ni zéma acna niņac gamuya ninzaciguc imuhucyanec Icac Naņa iminénj Maņgocyawac edamuyaiguc kua meme uņahéráguc lilingéma hamac nalé imuaru iwac niņ gamuya nimmac.

9

Anutuac edamuya Yesuac muru mama hoturumiyec.

¹ Waņu inénj yomuhuc énézéyec; Ni hélac nec énézéwa niņgic; You nanzu onarunec tosara ini humucnéj ménda énépésiyunec Anutuac héngalenj ama arenja yanda imi kuhaguc hayu hémmu.

² Waņu ai meme 6 tecgéyu Yesunénj Petero zéma Yakobo zéma Yohane onagiru baec boņa yandaiguc eņgic. Emma imuaru eņac nec kecgic. Waņu inénj imuaru kicginaiguc melemma tanera méj waņec.

³ Waņu iwac malekuya imi lalac koņac koņac waņec. Baeciguc ic méj iwawai méjnénj zuaru imuhucya wammacac séc qahac.

⁴ Waņu baec imuaru Mose zéma Elia ierenj ionac kicginaiguc wininima Yesuguc acac waņgic.

⁵ Imuhuc waņgic Peteronénj Yesu ézéyec; Kiwi ic you kecziņ imi hiabia soroc. Nénézéna hali haréwéc meénécmini méj guac, méj Moseac, méj Eliawac wammac.

⁶ Merac ienenj bacgina yandiyec imuac niņac Peteronénj némac ac zémaņ zéma hocma imuhuc zéyec.

⁷ Waņu hosusunénj mama oso énécmiyu imuac qeria igucnec ac méj yomuhuc mayec; Yomi imi naņna, héņsorocanzua, iwac ara nimmu.

⁸ Waņu lilingéma héngic élanzaņ nec aulanğéyc Yesunénj sac naņec.

⁹ Waņu boņa igucnec mama hama Yesunénj ac yomuhuc énézéma zéseliyec; Iwawai hénzu imuac ac suruc imi méj ménda énézému, kecma bianj Icac Naņa humuc igucnec yaruguc.

¹⁰ Imuhuc énézéyu merac ienenj ac imi qeriginaiguc haima humuc igucnec yacyac imuac hénia hocma eņaocnec eminiņ qeminiņ waņgic.

¹¹ Waņu ienenj Yesu yomuhuc qesimima zégic; Némac niņ hénia acac kiwi ic ienenj Elia walac hamac imuhuc zéanzu?

¹² Imuhuc qesimigic énézéyec; “Hélac nec Elia i walac hama iwawai moczoņ meqeliyuguc. Waņu némac niņ Icac Naņa i andé qemigic qenzenj manzenj kilenj nimmac imuhuc ogic hezac me?”

¹³ Waņu énézéwa niņgic; Elia i hélac nec hama keru iwawai iwac niņ kiwiiguc ogic hezac imuac sécy a ienenj ewa siņginawac wammigic.”

Yesunénj merac méj uņa biriayaguc mehiaruyec.

¹⁴ Waņu merac tosara wai énécmigic kecgic ionac muru haréma inicgic ic embac sasala oso énécmima naņgic hénia acac kiwi ic tosara merac iniguc tualefic emigic.

¹⁵ Waņu ic embac ienenj nalé qahacgucnec Yesu hémma kilenj welicgéma usuņ nec kemma ewa hia ac zémigic.

¹⁶ Zémigic inénj qesiéncmiyec; Ini némac niņac tualefic emikeczu?

¹⁷ Zéyu suggina igucnec méjnénj melemma ézéyec; Kiwi ic meracna uņa birianénj késayu ara qahac kecanzac imuac niņac wagicba guaru hazic.

18 Merac imi dimucgen dimucgen uŋa birianéŋ késama hérékeŋ héréha wamma baeciguc giliyu kua hololoŋa mayu zéra aric aric kiyu héná méria séréŋgéanzac. Waŋu tohotoho ichécga ieneŋ nesimu niŋac énézéwa nesimuac séc qahac waŋec.

19 Zéyu Yesunéŋ yomuhuc énézéyec; O! Nalé yomuac hicŋisaiya ini ninzéŋ ninzéŋgina qahac. Ni iniguc nalé dahecac séc kecmaŋ? Nalé dahecac séc ini bisiqatéŋ waŋ énécmimaŋ? Merac imi nuaru wagicma hagic.

20 Imuhuc zéyu merac iwaru wagicma hagic uŋa biria inéŋ Yesu hémma merac hérékeŋ héréha yanda wammiyu tétéŋgéma baeciguc mama héima heyu kua hololoŋa mayec.

21 Waŋu Yesunéŋ merac maŋgocya qesimima zéyec; Iwawai imi némac naléiguc hicŋimiyecac kecanzac? Zéyu zéyec; Imi kokocya igucnec hicŋimiyecac kecanzac.

22 Inéŋ merac imi nalé momac momac mebirimaŋ zéma geric bélaŋaiguc me dokuiguc gilianaŋac. Iwawai méŋ wambésémaŋac séciguc ewa biric wamma méra nérécmína.

23 Imuhuc zéyu Yesunéŋ ac yomuhuc melemma ézéyec; Hénia némac niŋac wambésémaŋac séciguc imuhuc zézaŋ? Ic méŋ ninzéŋ ninzéŋagucnéŋ iwawai moczoŋ hia wandacmac.

24 Zéyu imuarunec mia merac maŋgocyanéŋ ac qacma yomuhuc zéyec; Ni ninzéŋgézua, geŋgaoc ninzéŋ ninzéŋna bébélacgia imi meseli néna.

25 Waŋu ic embac ieneŋ usuŋnec tocgéma hagic inicma uŋa biriawac yomuhuc ézéyec; Ac qahac kekerawac uŋaya zéma gezac héhéŋac uŋaya, ni gézézua, iwarunec éréma imuaru muŋguc ménda hiŋgacbémaŋ.

26 Zéyu uŋa birianéŋ qacsilacma selianec héréma qéfaccgé mima

éréma keŋu merac imi hélanc humumia tanec heyec. Heyu ic embac sasalanéŋ hémma, Humuzac, zégic.

27 Waŋu Yesunéŋ iwac mériaiguc késama héréyu yacma naŋec.

28 Waŋu Yesu imi ama qeriaiguc eŋu tohotoho ichéra ieneŋ sasaŋgiaiguc qesima zégic; Nini némac niŋac nesiwiŋac séc qahac waŋec?

29 Imuhuc zégic melemma énézéyec; Imuhucya imi iwawai tosara méŋnéŋ nesi énécmiwiŋac séc qahac, néŋ zéweleccginanéŋ* sac hia nesi énécmimu.

Yesunéŋ humuma yacmac imuac suruc zéyu hatac éréhécc waŋec.

30 (30a) Waŋu ieneŋ ama imi waima kemma Galilaia baec qer-icma keŋgic.

31 (31a) Waŋu Yesunéŋ tohotoho ichéra ku énécmimaŋ zéma (30b) i zéma tohotoho ichéra dimuaru keczu imi méŋnéŋ méŋ ménda nimmu niŋac waŋec. (31b) Waŋu yomuhuc ku énécmiyec; Icac Naŋa i ic ionac méraiguc eŋu qegic humumac. Humuma ai meme haréwéc waŋu yacmac.

32 Waŋu ac imuac hénia ménda niŋasarima qesimiwiŋ zé niŋgic yéwériyec.

Yesunéŋ ic kiwa kekerawac hénia ac énézéyec.

33 Waŋu keŋkecma Kafanaum ama areŋa yandaiguc haréma ama méŋ qeriaiguc emma tacma imuaru tohotoho ichéra qesiénécmiyec; Héniaiguc némac iwawai niŋac tualefic emikeczu?

34 Imuhuc qesiénécmiyu ieneŋ neŋaŋ murunec mérénéŋ kiwanina keczac imuhuc zéma tualefic emizu imuac niŋac ara hia ménda meleŋgic.

35 Waŋu mama tacma 12 ini un-uruma énézéyec; Méŋ i kiwagina

* 9:29: Kiwi wahala qac buŋaginaguc tosaraiguc; Nene zikima zéwelec wawaŋaiguc.

kecmañ zémaciguc, tosara ionac ma-mayagina kecma welen qeçegina wammac.

³⁶ Imuhuc zéma merac komora mén wagicma sucginaiguc haiyu nañu tétéçgé mima énézéyec;

³⁷ Ménénén merac yomuhucya nuac qacnaiguc ewa hia wammizac imi ni ewa hia wannénzac wanzac. Ménénén ni ewa hia wannénzac imi nuac qahac, nén méli nénéç i ewa hia wammizac wanzac.

Ic mén neñañ hazéc ménda wanzac imi neñañ alanina.

³⁸ Wañu Yohanenén yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic ménénén guac qacga qacma uña biria nesi énéçmiyu ménda méndac nénéçmianzac imuac niñ neun héimiyiñ.

³⁹ Zéyu Yesunén yomuhuc énézéyec; Ménda qetali mimu. Mén i nuac qacna qacma ai kucyaguc mezac imuhucyanén nalé hotoña imuac qeriaiguc efima zébiri némmacac séc qahac.

⁴⁰ Némac niñac? Mén neñañ andé ménda nunuanzac iminén hazéçnina qahac.

⁴¹ Ni hélacnec énézéwa; Ic ménénén ini Kristoac ichéra keczu imuac niñ nuac qacnaiguc doku mén hima gumu énéçmimac imi iwac boña imi kilendac ménda qahac wammac.

Biriawac ala batuc.

⁴² Wañu ménénén nambérac komoc komoc ni ninzéngé néñanzu ionarunec mén manam batuc wammiyu biria memac imi hoc yanda ic iwac déménaiçguc zikimima konduniguc nañgéç hiñgacmac iminén hia wammac.

⁴³ Wañu méraganén biriaiguc goporu méraga imi héricbésémañ. Gi méra éréhéçgaguc geric sia tetecgia qahaciguc hiñgacbañ niñac, puriñ wamma kekec hémbénañaiguc kerembésémañ iminén hia.

⁴⁴ (Ménda hezac.)

⁴⁵ Wañu hénaganén biriaiguc goporu héricbésémañ. Héna éréhéçgaguc kecma geric siaiguc

giligic hiñgacbañ niñac, puriñ wamma kekec hémbénañaiguc kerembésémañ iminén hia.

⁴⁶ (Ménda hezac.)

⁴⁷ Wañu kicganén biriaiguc goporu kicga imi metecgéna. Gi kic éréhéçgaguc geric siaiguc giligic hiñgacbañ niñac, kicga momacguc kecma Miñ Kewuac héngalen ama areña yandaiguc kerembésémañ iminén hia.

⁴⁸ Imuaru ionac nanecgina imi ménda humumac, wañu geric bélaña imi ménda békémac.

⁴⁹ Mulu memac buña mesolañaniwiñ zé sei hésianzu imuhucyanec ic momac yanda geric bélañanén mezeric énéçmimac.

⁵⁰ Sei imi qacguc, nén siña qahac wañu némacnén mindiñigic siñaçguc wammac. Sucginaiguc sei hésigic luae heyu eñawu kecmu.

10

Eu iniñ waiwai imuac ara.

¹ Yesunén imuarunec yacma Yodan néwéçgeñ Yuda baeciguc haréyu ic sasala yandanén muñguc iwaru toçgéçic. Wañu wañañec imuhucyanec muñguc ackuaçéc ku énéçmiyec.

² Wañu Farisaio ic ienen hosuru haréma manam batuc wammima qesimigic; Ic ménénén iniña waimimac imi héna acac séçya me qahac?

³ Zéçic melemma énézéyec; Mosenén deic zéma énézéyec?

⁴ Énézéyu zéçic; Mosenén yomuhuc oaec zénénéçmiyec; Embac waimañ zéma waia muamuac kiwi omima waimimac.

⁵ Imuhuc zéçic Yesunén énézéyec; Mose i ewa seligina niñac wamma héna ac imi oma énéçmiyec.

⁶ Nén hénihéniaiguc imi Anutunén ic zéma embac meéréçmiyec.

⁷ Imuac niñac ic ménénén neñgoc zéma mañgocya wai éréçmima iniñawac muru héiselimac.

8 Héiseliyu éréhécnéj séwi momacguc wammaoc, wañu bec ierenj éréhéc qahac, néj momacguc.

9 Imuac niñac iwawai ménj Anutunéj dérécgéyec imi ic ménéjnéj ménda méndéj érécmimac.

10 Wañu ama qeriaiguc emma tohotoho ichéra ienenj ac imuac niñac munjuc qesimigic.

11 Qesimigic inéj melemma énézéyec; Ic ménéjnéj iniña waima ménj memaciguc imi mia iniña kaisero wammizac tanec wammac.

12 Wañu embac ménéjnéj euya waimima ic ménj memac imi imuhucyanec kaisero wanzac wammac.

Yesunéj nambérac ionac mérianj ac énézéyec.

13 Wañu ic embac ienenj Yesunéj mérianéj osiéncmimac niñac nambérac hécgina onagicma iwac muru hagic. Wañu tohotoho ichéra ienenj ac zéénécmima zéqeqetali wañ énécmigic.

14 Wañu Yesunéj héñu qeria biriyu énézéyec; Waigic nambérac nuaru hagic. Zéqeqetali ménda wañ énécmigic. Anutuac héngalenj ama arenja yanda imi nambérac imuhucya ionac buña.

15 Hélacnec énézéwa; Ménéjnéj Anutuac héngalenj ama arenja yanda qeriaiguc emmanj zé nambérac ésécnec ménda wammaciguc inéj imuac qeriaiguc kilendac ménda keremmac.

16 Imuhuc zéma tétécgé énécmima méria ionac qacginaiguc haima mérianj ac zéma énézéyec.

Ic hina yandayaguc.

17 Wañu Yesunéj henaiguc kemma keru ic ménéjnéj usunec iwaru hama iwac muru siminj héimima qesimima zéyec; Kiwi ic hiabia, ni dimuhuc wamma kekec hémbénaña imi késamanj.

18 Zéyu Yesunéj ézéyec; Némac niñ ic hiabia zénénzanj? Ic ménéjnéj hiabia qahac. Anutu momacguc sac hiabia.

19 Gi hena ac yomuhuc niñanzanj; Kaisero ménda wambésémanj. Eu qeqe ménda wambésémanj. Kowu ménda newésémanj. Héipuc ac zémanj zé ikoc ac ménda zéwésémanj. Ikoc wañ énécmima iwawai ménj ménda onagicbésémanj. Nenjoc manjoc éréhécgca eegira héiwésémanj.

20 Zéyu melemma yomuhuc ézéyec; Kiwi ic ni imi moczonj komocna igucnec tohoma keriac keczua.

21 Wañu Yesunéj hémma iwac sinj nimmima yomuhuc zéma ézéyec; Haka hiabia momacgucnéj guaru ménda hegénzac. Kemma iwawai hegénzac imi haina boña géngic, mema ic mageqeya énécmima, kurumenjiguc héla hegémmac. Wañu hama ic héngenja wéndara imi huama ni méndac némbésémanj.

22 Wañu soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyec. Imuac niñ, niñ yéwériyu tanera ménj wañu waima kenec.

23 Kenj Yesunéj kiwa hiyu lelecgéyu tohotoho ichéra yomuhuc zéma énézéyec; Ic soukiwa zéma hina yanda ginagucnéj Anutuac héngalenj ama arenja yanda qeriaiguc kerembinj zégic yéwériyu hia ménda efima keremmu.

24 Wañu tohotoho ichéra ara imi nimma welicgégic. Wañu inéj munjuc toroqema énézéyec; Merachécna, Anutuac héngalenj ama arenja yandaiguc enenja imi yéwéria yanda.

25 Yanj yanda kamelenéj qodu ki-fañ komoraiguc keremmac imi efi-fia, néj soukiwa yanda zéma iwawai yanda ginagucnéj Anutuac héngalenj ama arenja yandaiguc keremmac iminéj yéwéria yanda.

26 Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ienenj nimma kilenj yanda aurima enjaoc emininj qemininj wañamuma zégic; Imuhuc wañu, mérac késayu kekec hémbénaña hia memac?

27 Yesunéj inicma zéyec; Ic enenj

imi meselimuac séc qahac, wañu Anutunéñ hia, Anutunéñ iwawai moczoñ imi hia memac.

²⁸ Zéyu, Peteronéñ hénima ézéyec; Ninna, nini iwawainina moczoñ waima gi méndac géñanziñ.

²⁹ Zéyu, Yesunéñ melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa, méñnéñ nuac niñ zéma buña suruc hiabia niñac wamma ama geric me dac muna me neñgoc mañgoc me naña me bérara me baec ai imi waimac imi,

³⁰ you baeciguc ama geric, dac munahéra, neñgoc mañgochéra, nambérac héra, zéma baec aiya sasala yanda imi qété 100 imuac séc ogicma memac. Wañu hazéc ac me yaré momacnec mihicñimac. Wañu biançuc kurumenñ amaiguc kekec seli memac.

³¹ Wañu walac walac ionac murunec sasalanéñ andia wammu. Wañu andia ionac murunec sasalanéñ walac walac wammu.

Yesunéñ humuma yacmac imuac ara zéyu hatac haréwéc wañec.

³² Kecma Yerusalem ekemma kecma Yesunéñ walac walac kemma keru tohotoho ichéra ienenñ bacgina yandiyec. Wañu nesi énécmigic ienenñ zénéngina hiriyec. Wañu Yesunéñ tohotoho ichéra 12 qutulañgé énécmima iwawai hicñimimac imuac ac énézéma zéyec;

³³ Héñgic, neñañ Yerusalem enziñ. Enni imuaru Icac Naña imi andé qemiyu hofac oo ic kiwa zéma hénac acac kiwi ic ionac méraginaiguc eñu, késpedesiraguc zéma humucac buña zétecgéma ic enia ionac muru haimu.

³⁴ Haigic ienenñ zébiri mima sépéçgé mima rikunñ zéragucnéñ héimaguc qehumumu. Wañu kaiwe haréwéc wañu, inéñ humuc igucnec qelima yacmac.

Yakobo zéma Yohane iorac welec welec.

³⁵ Zéyu Zebedaioac nañhéréra Yakobo zéma Yohane ierenñ Yesuac muru hosuru hama zéyoc; Kiwi

ic, niri iwawai imuac me imuac niñac wamma qesigémbic imi geñ hia menéréc miwésémañ niñac zéma niñzic.

³⁶ Zéyic érézéyec; Néma iwawai meérécmimañ niñac wañzaoc?

³⁷ Wañu ierenñ zéyoc; Gi edamuga winini géñu, nururuna, méñ héigaiguc méñ kanagaiguc tachic.

³⁸ Zéyic Yesunéñ érézéyec; Iri hénia ménda niñasarima imuhuc weleczaoc. Ni sokoc mema nemañ imi iri hia mema nemaoc? Wañu doku naecnémmu imuac iri hia naecmaoc?

³⁹ Zéyu, ierenñ zéyoc; Oo, imi hia wambic. Zéyic, Yesunéñ yomuhuc érézéyec; Ni sokoc mema nemañ imi iri hélacnec nemaoc. Wañu doku naecnémmu imi iri naecmaoc.

⁴⁰ Wañu nuac héinaiguc me kananaiguc tatara imi énécmimia imi nuac ai qahac. Imi méñac méñ zéénécmiyec ionac énécmiyu késama tacmu.

⁴¹ Tohotoho ichéra 10 ienenñ ac imi nimma Yakobo zéma Yohane iorac niñgic ewagina biriyec.

⁴² Wañu Yesunéñ unuruma énézéyec; Ic enia ionac ic kewu ienenñ ic embac énépésigic, ic embac ienenñ welenñ qeénécmianzu. Wañu eñeña ienenñ mamaya méra bacginaiguc onopocma ic kewu wañ énécmianzu imi ini niñzu.

⁴³ Wañu onaru imi hénac imuhuc ménda hezac. Onarunec méñnéñ kunéngina wammañ zéma alahéra ionac welenñ qeçe kecmac.

⁴⁴ Onarunec méñnéñ walac walac kecmañ zéma alahéra ionac ai merac kecmac.

⁴⁵ Icac Naña i welenñ qemimu niñac ménda mayec. I eñeyaoc welenñ qeçe ai mema ic sasala onac niñ mulu memac iwawai ésécnec kekecya énécmimañ zé mayec.

Yesunéñ kic hilic méñ mehiaruyec.

⁴⁶ Wañu ienenñ hakecma Yeriko tauniguc harégic. Wañu inéñ tohotoho ichéra zéma ic sasala yanda iniguc ama areña yanda imi waima

kenkecgic, ic kic hilic mén̄ qara Ba-timaio, Timaiuac naŋa inéŋ hena giŋgiŋaiguc iwawai niŋac welecma tarec.

⁴⁷ Waŋu inéŋ ic imi Yesu Nazarete ama areŋa igucnec imuhuc zégic nimma hénima qarec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niŋ ewa biric waŋ nenna!

⁴⁸ Zéyu ic sasalanéŋ ac waima tacmac niŋac zéqeqetali wammigic. Waŋu inéŋ seli seli wamma selianec qacsilarec; Dawidiac naŋa, gi nuac niŋ ewa biric waŋ nenna!

⁴⁹ Qac keru, Yesunéŋ henaiguc namma zéyec; Héihéré migic. Imuhuc zéyu, ic ieneŋ kic hilic ézégic; Efima yacma hana! Inéŋ héihéré génzac.

⁵⁰ Waŋu kic hilicnéŋ malekuya gilima técgéma yacma Yesuac muru hayec.

⁵¹ Waŋu, Yesunéŋ ac bakia zéma qesimiyec; Némac waŋgémman niŋac wanzan? Zéyu, kic hilicnéŋ ézéyec; Kiwi ic, ni kicna hima hémmann niŋac wanzua.

⁵² Zéyu, Yesunéŋ ézéyec; Gi kenna, ninzén̄ ninzén̄ganéŋ mehiaru génzac. Imuhuc zéyu, imuarunec kiwa béréngéyu hima héŋec. Waŋu henaiguc Yesu méndac mima keŋec.

11

Yesunéŋ donki qahaiguc tacma Yerusalem eŋec.

¹ Waŋu Yerusalem hosuraiguc hama Oliwa baec boŋaiguc Betfage ama areŋa yanda zéma Betania ama areŋa taroc imuaru dodowigic. Dodowima Yesunéŋ tohotoho ichééra méli érécmiyec.

² Waŋu méli érécmima yomuhuc érézéyec; Ama wéségiraiguc taczac imuaru keŋic, donki merawa mén̄ icnéŋ qahaiguc ménda tacanzu imi qatéigic naŋu focdac mihicŋimaoc. Mihicŋima imi hulacma késama hamaoc.

³ Hularic ic mén̄néŋ, Némac niŋ imuhuc wanzaoc? Imuhuc zéyuguc, yomuhuc ézémaoc; Miŋ Kewuniranéŋ imuac wanzac. Imuhuc zéic focdac haiyu yomuaru hamaoc.

⁴ Zéyu tecgéyu, iereŋ kemma donki merawa ama deminawac sangulan séŋganŋen henaiguc qatéigic naŋu mihicŋima hularoc.

⁵ Hularic ic naŋic ionarunec tosananéŋ yomuhuc érézégic; Iri donki merawa imi némac niŋac hulaczaoc?

⁶ Imuhuc zéyu Yesu ac érézéyec imuhucyanec melemma énézéyoc. Énézéyic wai érécmigic hayoc.

⁷ Waŋu iereŋ Yesuaru donki wagicma hayoc. Hama qahaiguc malekugina haigic inéŋ emma tarec.

⁸ Waŋu ic sasalanéŋ malekugina henaiguc témbécgic. Waŋu tosananéŋ ai igucnec ic hawa haréŋa zéma zuriaguc mericma henaiguc lémbécgic.

⁹ Waŋu ic tuŋ yanda ieneŋ walac andu wamma qacgic; Hosanna, ohec wahec!* Miŋ Kewuac qac buŋaguc hazac ic imi zézé bipiyaguc.

¹⁰ Ambéc sakoŋnina Dawidiac héngalen̄ ama areŋa yanda imi Miŋ Kewuac qac buŋaguc hazac imi zézé bipiyaguc. Hosanna, ohec wahec! Anutu ou kurumeniguc eŋeŋa keczac.

¹¹ Waŋu Yesunéŋ Yerusalem keremma ocmuŋ téryaiguc eŋec. Emma iwawai moczoŋ lelecgéma héŋu, bec ama mari mari waŋu, tohotoho ichéra 12 iniguc Betania ama areŋaiguc keŋic.

Yesunéŋ fik ic mén̄ zébiri miyec.

¹² Ama gianjiyu ieneŋ Betania ama areŋa waima keŋic. Keŋkecma Yesu nene niŋac waŋec.

¹³ Waŋu fik ic mén̄ haréŋaguc lakec naŋu hémma héra taczac me deic imuhuc zéma kemma horec. Waŋu fik ic imuac naléya qahac imuac niŋac haréŋanec naŋec.

* **11:9:** Ac yomuac hénia imi; Anjénina tina!

¹⁴ Waṅu hémma fik ic imi yomuhuc zéma ézéyec; Deguc muacnec hénima hélaga ic ménénéṅ muṅguc ménda nemac. Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneṅ ac imi niṅgic.

Yesunéṅ ocmuṅ téréya mehiaruyec.

¹⁵ Waṅu Yerusalem kereṅgic, Yesunéṅ ocmuṅ téréyaiguc emma ic embac imuaru iwawai nénná gémba zéma naṅgic, imi nesi énécmima ic tosara zae haima tacma soukiwa gocmianéṅ soukiwa haréṅa amuanzu ionac zae zéma kembo haima imuac boṅa meanzu ionac tatac imi melenṅ daru hiṅgarec.

¹⁶ Waṅu ocmuṅ téréya qeriaiguc iwawai imuhucya ménda késa kenḡa wammu niṅac qeḡetali ac waṅ énécmiyec.

¹⁷ Waṅu yomuhuc ku énécmima zéyec; Amanawac niṅac baec séc ic embac onac zéwelec welec ama zému. Imuhuc kiwiiguc ménda ogic hezac me? Waṅu ini imuhuc waṅgic kowu nene ionac baṅec tanec waṅzac.

¹⁸ Imuhuc zéyu hofac oo ic kiwahécgina zéma héná acac kiwi ic ieneṅ niṅgic. Waṅu ic embac sasalanéṅ ackuazécya niṅac welicgémigic eṅeṅa waṅec. Imuac niṅac zénéṅgina hiriyu dimuhuc wamma qeni zéma héná hocgic.

¹⁹ Waṅu ama mari waṅu Yesu zéma ichéra ieneṅ ama areṅa yanda imi waima kenḡic.

Fik ic imi humuyec.

²⁰ Waṅu ama muṅguc gianaṅiyu ieneṅ muṅguc yacma kenḡic. Kenḡecma fik ic imi héngic hénia igucnec humuma naṅec.

²¹ Waṅu Peteronéṅ niṅqelima ézéyec; Kiwi ic, hénna, fik ic zébiri minéc, imi humuma nanzac.

²² Imuhuc zéyu Yesunéṅ melemma énézéyec; Anutu ninzénḡéḡic.

²³ Hélacnec énézéwa, ménḡ i boṅa youmi bacgéma konduṅiguc hiṅgacna zéma qeriaiguc ewa éréhéc

ménda wamma ara zézac imuac héra hicḡimac zéma ninzénḡéyu imi hicḡimac.

²⁴ Imuac niṅac énézéwa niṅgic, ini iwawai imuac me imuac niṅac welecmu imi bec meziṅ zéma ninzénḡému. Imuhuc waṅgic zézu imuac sécya hicḡi énécmimac.

²⁵ Waṅu yacma welecmu nalé imuaru ic ménḡac niniṅ biria ménḡ késa kecziuguc késpedesira imi waimimu. Imuhuc waṅgic Maṅgocgina kurumeṅiguc keczac inéṅ imuhucyanec onac késpedesicina wai énécmimac.

²⁶ (Waṅu ini késpedesicya imi ménda waimimuiguc onac Maṅgocgina kurumeṅiguc keczac inéṅ imuhucyanec onac késpedesicina ménda wai énécmimac.)†

Yesu imi qac buṅaya dimuacnec meyec?

²⁷ Waṅu ieneṅ muṅguc Yerusalem lilingéma hagic. Hama Yesunéṅ ocmuṅ téréyaiguc emma lelecgéma keru hofac oo ic kiwa zéma héná acac kiwi ic zéma ic kiwa meme ieneṅ iwac muru hagic.

²⁸ Hama yomuhuc qesimima zégic; Néma qac buṅagaguc ai imi meanzaṅ? Mérénéṅ gézéyu ai imi meanzaṅ?

²⁹ Imuhuc zégic Yesunéṅ melemma énézéyec; Ni imuhucyanec ac ménḡ yomi qesiénécmiwa melemmu. Melenḡicguc neṅ néma qac buṅanaguc ai imi meanzua imi zéaumaṅ.

³⁰ Imuhuc zéma yomuhuc qesiénécmiyec; Melemma zégic nimba, Yohaneac doku naec ai imi kurumeṅ igucnec me ic onarunec?

³¹ Imuhuc énézéyu eṅaocnec eminiṅ qeminiṅ wamma zégic; Neṅaoc kurumeṅ igucnec zéni, Némac niṅ i ménda ninzénḡé migic? Imuhuc zémac.

³² Waṅu ic igucnec zéwiṅ zéma niṅgic, ic embac moczoṅ Yohaneac niṅac ic imi Anutuac kua meme ic

† 11:26: Kiwi tosaraiguc kemaṅa yomi ménda hezac.

héla imuhuc zéma nimmigic, imuac niñac ic embac ionac niñ bacgina yandiyec.

³³ Imuhuc zénimma Yesu ézégic; Nini ménda ninziñ. Imuhuc zégic Yesunéñ énézéyec; Imuhucyanec néma qac buñanaguc ai imi meanzua imi ménda énézémanñ.

12

Ai ic biria.

¹ Yesunéñ hénima qelumbec ac mén yomuhuc énézéyec; Ic ménéñ baec méniguc waiñ ic himicma lelecgéma imuac deminça meyec. Mema waiñ gocmiawac dokuya gésiwiñac zéma baec éséma kifaña yanda meyec. Mema imuaru galenñ meme ama lesu herec mén meyu enec. Enu ai imi ai ic ionac méraginaiguc haima baec méniguc kenec.

² Kemma keru yawuñ ducñiyu héla memac niñac welen qeque ic mén mélimiyec.

³ Mélimiyu, i késama qema nesigic enec liliñgéyec.

⁴ Liliñgéyu mininanéñ welen qeque merac mén muñguc méliyu kenec. Kenu oruha hocnéñ qésémma gamu qeque wammima nesigic kenec.

⁵ Wañu mén ménigucnec mélimiyu kenu ic imi qegic humuyec. Wañu imuhucyanec welen qeque ic sasala méli énécmiyu ai ic ieneñ tosara zépé unugic tosara humumia unugic.

⁶ Wañu momacguc kecmiyec imi eneya nañ sorocya ewayanéñ angé tima kerec imi. Tetecgiaiguc i imuhucyanec mélimima yomuhuc zéyec; Nuac nañna imi eeya héimu.

⁷ Wañu ai ic ieneñ enaoc yomuhuc eminiñgic; Inéñ mia kecma ai imuac mératéc icya wammac imuac niñ neñañ qeni humuyu ai youmi neñañ buña wammac.

⁸ Imuhuc zéma késama qegic humuyu ai imuac deminñ séñgañgeniguc giligic.

⁹ Wañu ai minina imi dimuhuc wammac me? I hama ai ic imi

unudacma aiya imi ai ic mén énécmimac.

¹⁰ Ini kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ooyawac heyu ménda oloñanzu? Mericqe ic ieneñ hoc mén héñara mema giligic kenkeña iminéñ ama wañgoñaguc ama imuac hoc oruha wañec.

¹¹ Iwawai imi Minñ Kewunéñ wañu imuhuc hicñiyu, kicninanéñ haka imi hénni, hiabia soroc wanzac.

¹² Imuhuc zéyu ieneñ qelumbec ac imi ionac niñ zéyec imi niñasarima késawiñac zéma hénaya hocgic. Wañu ic tuñ yanda ionac niñac bacgina yandiyu waimima kenec.

Takis haimiwiñ me qahac zéma Yesu batucgé migic.

¹³ Kemma ieneñ Yesunéñ ac zébiriyu hémmu niñac Farisaio ic tosara zéma Herodeac hénariñ héra méli énécmigic hagic.

¹⁴ Ieneñ Yesuac muru hama yomuhuc ézégic; Kiwi ic, gi ic héla imi nini ninziñ séwi tanecginawac ménda héñanzañ, imuac niñ ic ménac niñac bacga ménda yandianzac. Wañu Anutuac ac hélacnec ku énécmianzañ. Wañu Kaisawac soukiwa mimia imi hénac ac séciguc me qahac?

¹⁵ Nini iwac miwiñ me ménda miwiñ? Zégic Yesunéñ ikocgina hoturu amuma kecgic imi niñasarima yomuhuc énézéyec; Némac niñ ni batucgé néñzu? Soukiwa gocmia mén mema hagic hémba.

¹⁶ Yesunéñ zéyu mema hama ézégic héñec. Hémma yomuhuc qesiéncmima zéyec; Irec zéma kiwi yomi mérac? Imuhuc zéyu melemma Kaisawac zégic.

¹⁷ Imuhuc zégic énézéyec; Kaisawac buña imi Sisa mimu. Wañu Anutuac buña imi Anutu mimu imuhuc zéyu welicgéyc.

Humuc igucnec yacyarawac hénia zéasariyec.

¹⁸ Wañu Sadukaio ic humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéañgic ieneñ Yesuaru hama yomuhuc zégic;

19 Kiwi ic, Mosenéñ nonac niñ wamma yomuhuc oyec; Ic méñnéñ embac mema qeli ménda mihicñima humuyu munayanéñ qawéra imi mema qeli mihicñiyu darawac qac mema yacma kecmac.

20 Wañu nalé méñu dac muna 7 kecgic, dac walacginanéñ embac mema qeli qahac kecma humuyec.

21 Humuyu andianéñ qawéra imi mema imuhucyanec qeli qahac kecma humuyu andia méñnéñ imuhucnec wañec.

22 Imuhucnéñ imuhuc dac muna 7 ieneñ embac imi mema qeli qahac kecma humudacgic. Humudacgic tetcgiaiguc embac malé imi momacnec humuyec.

23 Wañu ic 7 ieneñ momac yanda embac imi medacgic, imuac niñ yacyarawac naléyaiguc embac imi mérac iniña wammac?

24 Zégic Yesunéñ melemma énézéyec; Ini kiwi téréya me Anutuac kucya imi ménda niñacgézu imuac niñac ini sic saoc nimma zéanzu.

25 Kecma humuc igucnec yacmu nalé imuaru imi ic me embac ménda memu. Wañu ieneñ kua meme uña kurumeniguc kecanzu imuhucya wamma kecmu.

26 Wañu humuc igucnec yacyarawac zéwa niñgic. Moseac kiwiiguc Anutunéñ ic waiyaguc imuac bélaña qeriaiguc, Ni Abaraham zéma Isaka zéma Yakop ionac Anutu, imuhuc ézéyec. Ini ac imi ménda oloñanzu?

27 Inéñ ic humumia ionac Anutu qahac, kic qeli kekec ionac Anutu.* Ini imi ac hénia hia ménda niñasarizu.

Héna Ac walac walac.

28 Imuhuc eminiñ qeminiñ wamma kecgic, héna acac kiwi ic onarunec méñnéñ hama nimma Yesunéñ ac bakia hiabianec

melemma zéyec imi niñasarima yomuhuc qesimiyec; Némac héna acnéñ walac walac wanzac?

29 Imuhuc qesiyu Yesunéñ melemma ézéyec; Oo, Israel! Ini niñgic, Héna ac walac walac imi yomuhuc hezac; Miñ Kewu Anutunina imi Miñ Kewu Momacguc.

30 Imuac ewa qeriga moczoñnec, qeri uñaga moczoñnec, niniña moczoñnec, kucga moczoñnec Miñ Kewu Anutugawac siñ niñmiwésémañ.

31 Héna ac éréhéc imi yomuhuc; Gi geñga siñ niñamuanzañ imuac séciguc alagawac siñ niñmiwésémañ. Héna ac méñnéñ ac zézua imi orogicmacac séc qahac.

32 Zéyu héna acac kiwi ic inéñ yomuhuc ézéyec; Anutu imi momacguc, wañu méñ ménda keczac. Imuac niñ, kiwi ic, acga zézañ imi hélacnec wanzac.

33 Ewa qeriga moczoñnec, niniña moczoñnec zéma kucga moczoñnec Miñ Kewugawac siñ niñmiwésémañ imi zéma geñga siñ niñamuanzañ imuac séciguc alagawac siñ niñmiwésémañ iminéñ hofac oo ai me mulu meme ai tosara imi onogiczaoc.

34 Ic imi imuhuc niñasarima zéyu Yesunéñ nimma yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac héngaleñ ama areña yanda lakeciguc ménda keczañ. Imuhuc zéyu qesiqesi muñguc méñ ménda qesimigic.

Ic kewu Dawidiac Miñ Kewu Yesu.

35 Wañu Yesunéñ ocmuñ téréya qeriaiguc ac ku énécmima yomuhuc qesiyec; Némac niñ héna acac kiwi ic ieneñ Kristo i Dawidiac qeli imuhuc zéanzu?

36 Dawidi i eneyaoc Uña Téréyanéñ hinocgémiyu yomuhuc zéyec;† Miñ Kewunanéñ nuac Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec; Gi nuac héinaiguc

* 12:27: Yesu ac zéyec imuac hénia imi yomuhuc; Kic qeli ionac Anutunéñ Ni Abaraham zéma Isaka zéma Yakoboac Anutu zéyec. Imuac niñac imi enéñ humuc igucnec yacma Anutuguc kic qeli keczu.

† 12:36: Hebiraio aciguc; Yawenéñ Miñ Kewuna yomuhuc ézéyec.

tacnanec hazéchécga hénagawac duandiaiguc qutulaṅgé énécmimaṅ.

³⁷ Dawidi inéṅ Kristoac niṅac Miṅ Kewuna zémiyec imuac niṅ Kristo inéṅ dimuhuc wamma iwac qeli wammac? Imuhuc ku énécmiyu ic embac ieneṅ siṅa nimma niṅcic.

Héna acac kiwi ic ionac hakagina.

³⁸ Waṅu Yesunéṅ toroqema ac ku énécmima yomuhuc zéyec; Ini héna acac kiwi ic ionac técgina nimma kecmu. Ieneṅ maleku horua héima keṅha wambiṅ zé waṅanzu. Waṅu nénnagémba sombenjiguc inicma mepési énécmimu niṅac waṅanzu.

³⁹ Waṅu tocgotocgo amaiguc me nezéléléṅ aria amaiguc ic kuneṅ tat-aciguc tacmu niṅac waṅanzu.

⁴⁰ Ic imuhucya ieneṅ embac malé ionac ama igucnec iwawai onagicma hémbaoc wamma neanzu. Waṅu ikocgina hoturuma zéwelec welec horua waṅanzu. Waṅu ieneṅ kecma kitiwagina yéwéria memu.

Embac malé méṅac hakaya hiabia.

⁴¹ Yesu inéṅ soukiwa haihai imuac hosuraiguc tacma iniru ic embac ieneṅ soukiwa haigic hiṅgarec. Waṅu ic soukiwa yanda ginaguc ieneṅ soukiwa yéwéria haigic hiṅgarec.

⁴² Waṅu embac malé maqeqeya méṅnéṅ hama soukiwa pésia éréhécdac haiyu hiṅgarec.

⁴³ Waṅu Yesunéṅ tohotoho ichéra unuruma énézéyec; Ni hélacnec énézéwa, embac malé yominéṅ soukiwa haizac imi tosia ionac qeyu mazac.

⁴⁴ Tosia ieneṅ héla yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu waṅu embac malé inéṅ qahac igucnec kekecyawac komodia késakeczac imi moczoṅ haidaru qahac wanzac.

13

Yesunéṅ nalé tetecgiawac séséc zéasariyec.

¹ Waṅu Yesunéṅ ocmuṅ téréya igucnec mama keṅu tohotoho ichéra ionarunec méṅnéṅ ocmuṅ imi hémma yomuhuc ézéyec; Héna, hoc yanda yanda imi dimuhucya, ama kuneṅ kuneṅ imi dimuhucya!

² Zéyu Yesunéṅ melemma yomuhuc ézéyec; Gi ama kuneṅ kuneṅ imi hénzanṅ? Hoc imi moczoṅ netec qetecgéxic madaru hoc méṅnéṅ hoc méṅac qahaiguc ménda hemac.

³ Waṅu Yesu ocmuṅ téréya néwécgeṅ Oliwa boṅaiguc emma taru Petero, Yakobo, Yohane zéma Anderea ieneṅ eṅawunec qesimigic.

⁴ Nénézéna, haka imuhucya imuhucya imi némac naléiguc hicṅimac? Waṅu ac imi seligi-manṅ zéyu haka dimuhucya dimuhucyanéṅ hicṅimac?

⁵ Waṅu Yesunéṅ yomuhuc énézéyec; Técgina nimmaguc kecmu. Ewa qerigina mesoho waṅ énécmiwu niṅac.

⁶ Ic sasalanéṅ nuac qacnaiguc hama ikoc wamma ni imi mia zéma ic embac sasala ionac ewa qerigina mesohomu.

⁷ Waṅu yaré héla me imuac luhuc acya zégic nimma bacgina ménda yandimac; Iwawai imuhucya imuhucya imi kiléṅdac hicṅimac. Waṅu imi nalé tetecgia qahacnec.

⁸ Baera baera ic embac ieneṅ eu-qac waṅamuwiṅ zé yacmu. Baec tosanéṅ baec tosara unuwiṅ zé yacmu. Waṅu baera baera naṅ memac. Waṅu béti saec hicṅimac. Waṅu imi azi kiki imuac hénihéniya.

⁹ Ini eṅaocnec héṅgaleṅ waṅamuma kecmu. Ieneṅ ini aciguc onopocmu. Waṅu tocgotocgo amaiguc hi-hilocnéṅ unumu. Waṅu imi sac qahac, onagicma keṅcic baec galeṅ tosara zéma ic kewu tosara ionac kicginaiguc namma nuac héipuc ac énézému.

¹⁰ Waṅu walac imi buṅa suruc hi-abia zéaugic baec séc ic embac nindacmu.

¹¹ Waṅu onagicma aciguc haigic ac

dimuhuc zéwiñ zéma walac ménda ninyéwérimu. Nalé imuaru qeriginaiguc ac haimac imi sac zému. Zézé ic imi ini qahac, néñ Uña Téréya.

12 Dac muna ekaocnec hazéc wañamuma humumacac zétecgé amumaoc. Wañu mañgocnéñ naña imuhucnec wammimac. Wañu nambérac ieneñ neñgoc mañgoc hécgina hazéc wañ énécmima humumu niñac onopocmu.

13 Wañu nuac qacna niñac ic moczoñ yanda hazéc wañ énécmimu. Wañu méñnéñ selima nañkeru tetecgia wañu Miñ Kewunéñ késama kekec hémbénañaguc opocmac.

Zébiri qébiri icnéñ hama kisikiyoñ mihicñimac.

14 Kecma Biria miñina iwawai mebirianzac iminéñ ocmuñ téréyaiguc nañu, (Olonzu ini ac imuac hénia niñasarimu.) hémma Yuda baec igucnec ic embac ieneñ néñgacma baec boñaguc kemmu.

15 Wañu ic mén ama qahaiguc taczac inéñ mama iwawai mén ama qeriaiguc hezac imi memañ zé ménda mama emmac.

16 Ic mén aiguc keczac inéñ malekuya andiaiguc hezac imi memañ zéma ménda lilingémac.

17 Nalé imuaru embac tosara hérginaguc zéma neñgoc tosara merac namu gumu énécmianzu ieneñ qenzeñ manzeñ yanda mihicñimu!

18 Yéwéri imi kia naléyaiguc ménda hicñimac niñac welecmimu.

19 Nalé imuaru qenzeñ manzeñ méréra mén hicñimac imuac niñac imuhuc zézua. Qenzeñ manzeñ imuhucya imi Anutunéñ baec kurumeñ zéyu hicñiyecac hezac imuac suraiguc mén ménda hicñiyec. Wañu kecmac imuac andiaiguc imuhucya imi muñguc ménda hicñimac.

20 Nalé imi becneñ Miñ Kewunéñ focdac ménda metecgéwacnec imi ic méñnéñ selima nañkeru késamacac séc qahac wambacnec. Ichéra gési

énécmiyec ionac niñac wamma nalé imi meducñiyu hotoña wañec.

21 Wañu nalé imuaru méñnéñ Kristo you nonac muru hicñizac me Kristo eri ionac muru hicñizac imuhuc zéyu ménda ninzéngeñmu.

22 Imi mia Kristo ikora zéma kua meme ic ikora hicñima hia wammuac séc wañu gési énécmimia imi ikoc wañ énécmiwiñ zé séséc zéma haka méréra baec ic eneñ memuac séc qahac imuhucya memu imuac niñac imuhuc zézua.

23 Ac imi walac walac énézézua imuac héngaleñ wamma kecmu.

24 Wañu nalé imuaru, qenzeñ manzeñ yanda imuac andiaiguc kaiwe asac mararaña békéma siñidéngéyu maso asaha qahac wammac.

25 Wañu méñni sikiluc imi kurumeñ igucnec madaru kuc yanda yanda kurumeñiguc hezac iminéñ hirimac.

26 Wañu duña Icac Naña hosusu qahaiguc kuc yandayaguc zéma edamu yandayaguc hayu ic embac ieneñ héndacmu.

27 Wañu nalé imuaru inéñ kua meme uñahéra méli énécmimia ic embac gési énécmimia ini baec zécgéria kemboñ qahac igucnec zéma baec kurumeñ néwéc néwéc igucnec qutulañgé énécmimac.

28 Fik ic imi hémma qelumbec ac hénia imi yomuhuc niñareñ gému; Imuac hawa bébélacgia éréma imuarunec séra qeyu hémma kaiwe naléya hosuru wanzac imuhuc zéanzñ.

29 Ini imuhucyanec iwawai imuhucya imuhucya hicñiyu hémma inéñ hosucgé nénécmima nagu andiaiguc nanzac imuhuc niñtegicmu.

30 Ni hélacnec énézéwa baeciguc hicñisaiya keczu ini ménda qahac wañgicnec ac imuac héra hicñidacmac.

31 Baec kurumeñ imi qahac wammac, néñ nuac acna imi ménda qahac wammac.

Zégésigési yanda imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méjnén ménda ninzac.

³² Wañu imuac kaiweya zéma kaiwe kiwa imi ic méjnén ménda ninzac. Kurumenjac kua meme uña imi enej ménda ninzu. Naña acguc ménda ninzac. Mañgoc eneyanec téngén ninzac.

³³ Nalé ménda ninzu imuac niñ técgina nimma kecmu.

³⁴ Ic méjnén amaya waima baec horu kemmac niñac welen qeqhéra iwawai galeñgému niñac énézéma aigina méndén énécmima nagu galeña i kawaliya mema kecmac niñac ai buña énécmiyec éséc nec.

³⁵ Ama miñina imi némac naléyaiguc hamac? Mariya me siñi yanda me kuruc qacanzac imuaru me siñunec imi ini ménda ninzu. Imuac niñ ini técgina nimma kecmu.

³⁶ Wañu gau yanda hekecgic élanzañ nec hama inicbac niñac.

³⁷ Ewa qeli qelinec kecmu. Ac zézua imi onac sac qahac, ic embac tosara ini momac nec.

14

Yesu qewiñ zéma hénaya hocgic.

¹ Nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac tac ninñ zéma samén yisya qahac imuac tacniniñ imi ai meme éréhéc heyu bec hamac. Nalé imuaru hofac oo ic ionac kiwa zéma hénac acac kiwi ic ieneñ Yesu dimuhuc ikoc wammima késama qemu niñac hochoc ai megic.

² Mema yomuhuc zégic; Tac ninñ naléyaiguc qahac, ic tosara ieneñ qewelón qewu niñac.

Embac méjnén Yesu haléc naecmiyec.

³ Wañu Yesunén Betania ama areñaiguc kemma ic méj qara Simon bec nec wizi seliyaguc* kerec iwac amaiguc emma nene nema tarec. Taru embac méjnén nadaac halécya héméña hiabia boña eneña imi kiruñaguc mema hama

qésémma orucya qahaiguc moczon qocgémiyec.

⁴ Qocgémiyu ic tosara tacgic ieneñ niñgic biriyu enaoc nec eminiñ wamma yomuhuc zégic; Némac niñ haléc imi enjac audaczac?

⁵ Iminén kiriru soukiwa ic méñac yawuñac ai boña ogicmacac séc imi mema ic maqeqeya énécmiwac nec! Imuhuc zéma embac imi ac zémigic.

⁶ Wañu Yesunén yomuhuc énézéyec; Ini embac imi waigic taru. Ini némac niñ embac imi yéwéri mizu? Embac imi ai hiabia menénzac.

⁷ Ic maqeqeya imi nalé séc iniguc kecgic méra énénécmiwiñ zéma nalé tosia hia méra énécmimu. Wañu ni mia iniguc nalé séc ménda kecmañ.

⁸ Embac imi kucyawac séciguc wanzac. Ni humuwa téngé némmu imuac wamma haléc héméñagucnéñ walac naecnénzac.

⁹ Ni hélac nec énézéwa, ini baec séc baec imuaru me imuaru buña suruc hiabia imi zéau énécmiuguc embac yomi niñqeli mima haka wañec imuac surucya imi momac nec zéau énécmimu.

Yudanén Yesu hofac oo ic ionac méraginaiguc opocmañ zé ac zikiyec.

¹⁰ Wañu tohotoho ic ionarunec méñ, Yuda Karioto, inén Yesu ic onac méraginaiguc opocmañ zéma hofac oo ic kuaya ionac muru keñec.

¹¹ Kemma zéyu nimma ségiségi wamma soukiwa gémbiñ zéma zéseligic. Wañu inén Yesu méraginaiguc opocmañ zéma imuac naléyawac mambéc wañec.

Nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendon hayec.

¹² Samén yisya qahac imuac kendon hénihéniaiguc nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendon niñac rama unuñgic. Imuac naléyaiguc tohotoho ichéra ieneñ Yesu qesimima zégic; Siñga dimuaru hezac? Ama dimuaru kemma nagu sacyaguc ogicma keñgic

* 14:3: Kiwi tosaraiguc; lepra wizi.

imuac kendonj niñac rama imi oma haigénni newéséman?

¹³ Imuhuc zégic merac éréhcéc méli érécmima zéyec; Iri ama areña yandaiguc kenjic ic ménj kewuciguc doku hima huama kenju mihicnima méndac mimaoc.

¹⁴ Méndac miyic ama ménjiguc enju imuaru emma ama miñina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéñ yomuhuc zézac; Ama qeria dimuaru tohotoho ichéna iniguc nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendonj niñac rama imi newiñ?

¹⁵ Imuhuc ézégic ama qeria kunen yanda ménj qacyaiguc hezac imuaru oragicma kenju duñ tatac iwawai imi lémbécma arengégic heyu hémma imuaru nonac iwawai imi mindiñimaoc.

¹⁶ Imuhuc zéyu merac éréhcéc ieren ama areña yandaiguc keremma Yesu zéyec séc imi mihicnima nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendonj niñac iwawai mézézéngéyoc.

¹⁷ Wañu maria wañu kaiwe kiwa hiñgaru Yesu tohotoho ichéra 12 iniguc harégic.

¹⁸ Wañu nene nema tacma Yesunén yomuhuc énézégic; Ni hélacnec énézéwa, onarunec ménj niguc nene nema taczac iminénj andé numac.

¹⁹ Imuhuc zéyu ienen ewagina goro wañu enac enac qesimima yomuhuc ézégic; Hélacnec, ni qahac! Gi nuac zézan?

²⁰ Zégic yomuhuc énézégic; Tohotoho ic 12 onarunec ménj niguc zéic momacguciguc saménj quduñgéma nezac imi mia.

²¹ Icac Naña i iwac niñ ogic hezac imuhucnec kemmac. Wañu ic ménj andé qemimac iminénj bakia yéwéria memac! Ic imi neñgoc héri qeri igucnec ménda hicñiwacnec iminénj hia wambacnec.

Yesunén sisipac ac qelia zénéncmies

²² Wañu nene nema tacma Yesunén saménj mema ewa hia ac

ézéma kuma énécmima zéyec; Megic yomi nuac séwi busuna.

²³ Imuhuc zéma waiñ sokoc mema ewa hia ac ézéma énécmiyu i moczonj nedacgic.

²⁴ Negic énézégic; Sac yomi nuac zikiziki ac qelia imuac sacya, imi ic embac sasala onac niñ wamma qocgéyi.

²⁵ Ni hélacnec énézéwa, Ni waiñ ménj muñguc ménda nema kecma Anutuac héngalen ama areña yanda qeriaiguc ménj qeliawac neman.

²⁶ Wañu ienen legic ménj héima ama imi waima Oliwa baec boñaiguc enjic.

Peteronén Yesu dimuhuc qaecgémimac imuac ara zéauyec.

²⁷ Wañu Yesunén yomuhuc énézégic; Ni rama galen qehumuwa rama héndemma kenja wammu.

Ac imi ackuazégiciguc oyec hezac. Imuac niñ deguc siñiya ini momac yanda wainemma néngacdacmu.

²⁸ Wañu humuc igucnec yacma Galilaia baeciguc onac miha mema kemman.

²⁹ Imuhuc zéyu Peteronén yomuhuc ézégic; I momac yanda waigémmu gezan. Wañu ni qahac.

³⁰ Zéyu Yesunén yomuhuc ézégic; Ni hélacnec gézéwa, deguc siñiya kurucnéñ hatac éréhcéc ménda qarunec gi hatac haréwéc qaecgé némbéséman.

³¹ Zéyu Peteronén seli seli wamma zéyec; Ni ménda waigémman. Giguc humuman zé humuman. Wañu kilendac ménda qaecgé gémman. Imuhuc zéyu tosara moczonj imuhucnec zédacgic.

Yesunén Gesemane baec boñaiguc zéwelerec.

³² Wañu ienen baec ménj qara Gesemane imuaru hagic. Hama Yesunén tohotoho ichéra énézégic; Ini yomuaru tacgic ni kemma zéwelecba.

³³ Imuhuc zéma Petero, Yakobo zéma Yohane onagiru kenjic qeria yéwériyu ewaya goro wañec.

³⁴ Wañu énézéma zéyec; Ni humañac séc ewananéñ ewa biric yanda wanzua, imuac ini yomuaru gau ménda hema zenzen qeli qeli kecmu.

³⁵ Imuhuc zéma komora mén kemma baeciguc mama sigéma nalé yéwéria imi hia ogicmimacac niñ zéwelerec.

³⁶ Wañu yomuhuc zéyec; Aba Mañgocna, gi iwawai moczoñ hia medacanzañ. Nuac sokoc yomi nuarunec nuagicna, wañu nuac siñna qahac guac siñganéñ seligimac.

³⁷ Wañu inéñ lilingéma hama iniru gau hegic Petero yomuhuc ézéyec; Simon, gau hezañ? Nalédac hotoña imi zenzen qeli qeli hia ménda keczañ?

³⁸ Kic qeli kecmu zéwelecgic, qahac wañu manam batuciguc mama unuwac niñac. Qeriginanéñ imuac wanzac, néñ séwiginanéñ bébélacgia.

³⁹ Imuhuc énézéma muñguc lilingéma walac zéyec ésécnec zéma zéwelerec.

⁴⁰ Ménhuc lilingéma hama iniru gaunec hegic. Wañu ieneñ gau igucnec yacgic, néñ kicgina yéwéria wañec. Wañu néma ac zéwiñ zéma osigic.

⁴¹ Wañu muñguc lilingéma hayu hatac haréwéc wañu énézéyec; Ini gaugina hemanec keczu? Imi sécgézac, nalé imi ducñizac. Héngic Icac Naña andé qemima oporu biria meme ionac méraginaiguc enzac.

⁴² Yacgic kenni. Héngic, andé qeçe icnéñ hosucninu hazac.

Hazéc ieneñ Yesu késagic.

⁴³ Imuhuc énézémanec nañu tohoto ichéra ionarunec mén, Yudanéñ wininiyec. Wañu inéñ sac qahac, hofac oo ic kuaya zéma hena acac kiwi ic zéma galeñ ieneñ ic tuñ mén méli énécmigic sou legicginaguc hagic.

⁴⁴ Andé qeçe ic inéñ bec yaré ic iniguc séséc imi yomuhuc énézéma

areñgéyec; Mérac kiric nemiwa hémma imi mia zéma késama galeñgéma kemmu.

⁴⁵ Wañu inéñ haréma focnec iwaru kemma, Kiwi icna! zéma kiric nemiyec.

⁴⁶ Nemiya méragina suluma késagic.

⁴⁷ Késagic maréñaiguc nañgic ionac murunec ménéñ souya héréma hofac oo ic kiwawac welen qeçe ic ménac gezawa qeriru mayec.

⁴⁸ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Nuac niñgic kowu nene ic wañu népésiwiñ zéma sou legicginaguc hazu?

⁴⁹ Ni kaiweya kaiweya iniguc kecmu ocmuñ téreyaguc ku énécmiwa ménda népésigic. Wañu ackuazéc kiwi téreyaguc hezac imuac héla héimac.

⁵⁰ Wañu tohotoho ichéra moczoñ waimima néngacgic.

⁵¹ Wañu sac qeli mén gau hehe maleku sac aturuma Yesu méndaru késagic

⁵² gau hehe maleku imi hetecgé gilima katanec néngarec.

Yesu kua meme ic ionac méraginaiguc opocgic.

⁵³ Wañu ieneñ Yesu késama hofac oo ic kiwawac amaiguc kenjic. Wañu ama imuaru hofac oo ic kiwa moczoñ zéma galeñhécgina zéma hena acac kiwi ic ieneñ tocgégic.

⁵⁴ Wañu Petero i lakec lakec méndacmima kemma hofac oo ic kiwawac ama demin qeriaiguc keremma welen qeçe ionac sucginaiguc geric zonemma tarec.

⁵⁵ (55a) Wañu hofac oo ic kiwa moczoñ zéma kua meme ic ieneñ Yesu opocgic qemu niñac héipuc ac niñac hocgic.

⁵⁶ Wañu ic sasalanéñ ac ikoc sasala zégicac imi tanera momacguc ménda wañu (55b) mén ménda mihicñgic.

⁵⁷ Tosaranéñ namma ac ikoc yomuhuc zégic;

⁵⁸ Nini ninni, yomuhuc zéyec; Ni ocmuñ téreya méranéñ memeya

yomi héndemma kaiwe haréwécac qeriaiguc ménéj memañ. Wañu imi méranéj memeya qahac.

⁵⁹ Wañu ac imi zégic imi acguc acgina momacguc ménda wañec.

⁶⁰ Wañu hofac oo ic eñeñaginanén sugcina igucnec yacma Yesu qesimima zéyec; Gi ac bakia ménda zéwésémañ? Ic eneñ héipuc wañamuma guac ac zézu. Imi némac ac?

⁶¹ Wañu inéñ eñ namma ac ménéj ménda zéyu hofac oo ic eñeñanéñ muñguc qesimima zéyec; Gi mia mepésianziñ iwac Naña Kristo me qahac?

⁶² Wañu Yesunéñ zéyec; Ni imi mia, wañu ini Icac Naña i Kuc Miñina iwac héiyaiguc tackecma kurumenjac hosusuiguc hayu hémmu.

⁶³ Imuhuc zéyu hofac oo ic eñeñaginanén eñeya malekuya muzuracgéma énézéyec; Némac niñac héipuc ic ménéj niñac hoc kechiñ?

⁶⁴ I Anutu zébiri qébiri wammima ac imi zéyu nindacziñ. Wañu dimuhuc ninzu? Imuhuc qesiéncmiyu ic eneñ kua séc zétecgégic humucac buña wañec.

⁶⁵ Imuhuc zéma tosara ienen sépécgéma kiwa osoma méragina kuma qema zégic; Gi kua meme ic kecziñiguc mérénéñ guzac imi zéna. Wañu welenj qeçe ienen méra tawé tawénéñ otogic.

Peteronéñ Yesu zéqaec wammiyec.

⁶⁶ Wañu Petero i emu sombeñiguc keru hofac oo ic eñeñaginawac welenj qeçe embac ménéñéñ hosuru hayec.

⁶⁷ Hama Petero geric zonemma taru hémma ézéyec; Gi Yesu Nazareteneñ i guc momacnec kecnec.

⁶⁸ Zéyu Peteronéñ qaecgéma yomuhuc zéyec; Némac acac zézañ imi ni ménda ninzua. Wañu imuac hénia imi ménda niñasarizua. Imuhuc zéma néngacma sombeñ ménéj ama kuaya hosuraiguc heyec imuaru hiñgarec.

⁶⁹ Wañu welenj qeçe embac inéñ imuaru i muñguc hémma ic embac lelecgéma nañgic ini yomuhuc énézéyec; Ic yomi imi ionarunec.

⁷⁰ Wañu inéñ muñguc qaecgéyec. Wañu nalé ménda horugiyu ic embac hosuru nañgic ienenj muñguc Petero ézégic; Gi hélacnec ionarunec, gi Galilaia ic.

⁷¹ Zégic i eñeyaoc zébiri amuma zéselima zéyec; Ic mérac niñ zézu imi ni ménda ninzua.

⁷² Zéyu imuarunec kuruc qaru hatac éréhéc wañec. Wañu Yesunéñ Kurucnéñ hatac éréhéc ménda qaru geñ haréwéc qaecgé némbésémañ imuhuc ézéyec imi Peteronéñ niñqelima siarec.

15

Yesu Pilatoac muru wagicma kenjic.

¹ Ama gianjiyu imucgeñec hofac oo ic kiwahéccgina ienenj galeñ tosara zéma héna acac kiwi ic tosara zéma kua meme ic moczoñ iniguc focdac tocgéma ewa momacguc wamma zéarenj wandacma Yesu déréccgéma wagicma kemma Pilato iwac muru opocgic.

² Opocgic Pilatonéñ qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu me? Zéyu inéñ melemma zéyec; Geñgaoc zézañ.

³ Wañu hofac oo ic kiwa ienenj késpedesira sasala zémigic.

⁴ Pilatonéñ muñguc qesimima zéyec; Ninzañ? Ienenj guac késpedesira sasala zézu. Némac niñac kitiwa ménéj ménda zézañ?

⁵ Zéyu Yesunéñ ac ménéj muñguc ménda melenju Pilatonéñ welicgéyec.

⁶ Nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac Kendonj séc Yuda ic ienenj hésa ama ic ménéñac qara qacma hulacmi-mac niñac Pilato welecmigic inéñ ionac niñ wamma ménéj hulacmiac.

⁷ Wañu nalé imuaru ic tosara ic embac onac qeri kumu wamma yaré meyacma wawañ meme imuac suraiguc ic ménéj qehumugic énépésima hésa amaiguc onopocgic

kegic, ionac suginaiguc ic mén kerec, iwac qara imi Baraba.

⁸ Wañu ic embac tuñ yanda ienen haréma Pilatonén haka wañañec séciguc muñguc wañ énécmimacac niñac qesimigic.

⁹ Qesimigic Pilatonén melemma zéyec; Yuda ic onac ic kewu imi wai énécmimanñ niñac wanzu?

¹⁰ Inén hofac oo ic kiwa ienen Yesu en nimbupuc nimmima iwaru haigic imi niñasaridarec. Imuac imuhuc qesiénécmiyec.

¹¹ Wañu hofac oo ic kiwa ienen ic embac qeri kumu wañ énécmigic ienen yomuhuc qacma zégic; Yesu waina taru Baraba hulacna mayu!

¹² Wañu Pilatonén muñguc qesiénécmiyec; Imuhuc zézuiguc Yuda ic onac ic kewu zémianzu i dimuhuc wammimanñ?

¹³ Zéyu ienen muñguc qacma zégic; Ic imi ic héngena wéndaraiguc qena!

¹⁴ Zégic Pilatonén melemma énézéyec; Némac niñac? Némac késpedesac wañec? Imuhuc zéyu selianec qacma zégic; Ic héngena wéndaraiguc qena!

¹⁵ Wañu Pilatonén ic embac niñgic sécgémac niñac Baraba hulac énécmima Yesu i mia hihilocnéñ qema ic héngena wéndaraiguc qemu niñac yaré ic onac méraginaiguc haiyec.

Yaré ic ienen Yesu zédesi wammigic.

¹⁶ Wañu yaré ic ienen Yesu wagicma baec galeñac ama kewuya imuac deminñ qeriaiguc keremma yaré ic tuñ mén énézégic moczon hama qutulañgégic.

¹⁷ Wañu yaréac maleku qouc qoucgia Yesu héimima hésa waiyagucnéñ ic kewuac opoc mén miñzima orucyaiguc héimigic.

¹⁸ Héimima méspedesima zégic; Ohec Yuda ic ionac ic kewu!

¹⁹ Imuhuc zéma uñ qaulaleanéñ orucyaiguc qema sépéccé mima siminñ héima tacma sicgémigic.

²⁰ Zézerec wammidacma yaréac maleku qouc qoucgia imi hetecgéma eneya malekuya héigic hiñgacmiyu ic héngena wéndaraiguc qemu niñac wagicma séngañenñ mama kenjic.

Yesu ic héngena wéndaraiguc qegic.

²¹ Kemma hénaiiguc ic mén ama arenña mén komora igucnec haréyu mihicñgic. Iwac qara imi Simon, Kirene tauñ igucnec, Aleksande zéma Rufu iorac mañgocgira. Wañu yaré ic enenñ ic héngena wéndara Yesuarunec wagicma seli seli wamma migic huayec.

²² Huayu Yesu wagicma baec mén qara Golgota (Neñañ aciguc; Oruc sic) imuaru kereñgic.

²³ Wañu baec imuaru wainñ dokuiguc sacmasi qara mér imi haima lelegéma Yesu migic inén waiyec.

²⁴ Wañu ienen i ic héngena wéndaraiguc qedacma malekuya mérénén méré késamu imi hémma nimbinñ zéma sumbic néma sécgina méndémma késagic.

²⁵ Wañu kaiwe kiwa 9 kilok wañu qegic.

²⁶ Qema ou iwac oruha hanecgeña iguc ic kitiwa emma nanu imuaru ac wammigic sécya yomuhuc oma qegic nañec, Yomi Yuda ic ionac ic kewu.

²⁷ Wañu kowu nene ic éréchéc momacnec ic héngena wéndaraiguc urugic mén héiyaiguc mén kanayaiguc nañoc.

²⁸ Wañu kiwi téréyaiguc ackuazéc heyu héla héiyec iminén yomuhuc; Biriá meme ic qétégina oloñgic imuaru i momacnec olommigic.

²⁹ Wañu ic embac baec imi ogicma kenña wañgic ienen orucgina gilima yomuhuc zébiri mima zégic; Aaha, gi ocmuñ téréya héndémma kaiwe haréwéc imuac qeriaiguc mekizicgémanñ zéanzañ imi mia.

³⁰ Deguc geñgaocnec ic héngena wéndara igucnec metecgé amuma mana!

31 Waṅu hofac oo ic kiwa zéma héná acac kiwi ic ienenj imuhucnec zédesi wammima enjawunec eminimma zégic; Ic tosara anjéngina tiénécmiyec, néj enjeya anjéña hia ménda tiamuzac.

32 Kristo Israel ic onac ic kewu inénj ic héngéña wéndara igucnec mayu hémmaguc ninzéngéwiñ. Ic urugic iguc momacnec nanjic ierenj imuhucnec ac imuhuc zéma zébiri miyoc.

Yesu unjaya waimiyec.

33 Kecma kaiwe kiwa 12 kilok waṅu sijinénj baec sécgéma heyu kenkecma maria 3 kilok waṅu tecgéyec.

34 Mariya 3 kilok imuaru Yesunénj selianec qacma zéyec; Eloj eloj lama sabaktani? Ac imuac hénia imi yomuhuc; Anutuna Anutuna némac ninjac wainénzaj?

35 Waṅu ic hosuru nanjic ionarunec tosanénj nimma zégic; Ninjic, Elia héihéré mizac.

36 Waṅu ic méñnéj foc kemma kondun kagalic méñ doku howura winigaiguc qundungéma ic sunj susurigaiguc zikima Yesu gumuma zéyec; Waigic mambéc hénni, Elianénj hama wagicma mamac me qahac.

37 Waṅu Yesu i muṅguc kucnec qaru unjaya waimiyec.

38 Waimiyu maleku horua yanda zaki téréya nezicgéma nanajec imi namunja igucnec ounec zuracgéma emu héniaiguc tecgéyu éréhéc wajec.

39 Waṅu yaré ic qété 100 ionac galengina méñ Yesuac wésiaiguc namma héñu humuyu yomuhuc zéyec; Hélacnec, ic yomi Anutuac Nanja kerec.

40 Embac tosara enenj momacnec lakec namma héngic. Waṅu ionac suginaiguc Maria Makdalanec* zéma Yakobo komora zéma Yoseiorac nenjocgira Maria zéma Salome i momacnec nanjic.

41 Ienenj Galilaia baeciguc Yesu méndacmima welenj qemima kecanjic. Waṅu embac sasala tosara Yesuguc Yerusalem éréma hagic ienenj momacnec imuaru nanjic.

Yesu hoc kifanjaiguc haigic.

42 Orañ imi Sabata tac niniñ, deguc imi imuac zéréñ qéréñ naléya, imuac niñ ama siñimañ zé waṅu,

43 ic méñ qara Yosefe Arimataia ama areña yanda igucnec inénj bawa ménda yandiyu Pilatoaru kemma Yesu qamocya ninjac qesiyec. Waṅu ic imi kua meme tunj ionac kiwa enjéña kecma Anutuac héngalenj ama areña yanda imuac mambéc kecanjic.

44 Waṅu Pilatonénj Hélacnec bec humuzac? Imuhuc zéma nimma yaré ic qétégina 100 ionac galengina zéyu hayu yomuhuc zéma qesimiyec; Ic imi bec humuzac?

45 Imuhuc qesimiyu yaré ic qétégina 100 ionac galenginanénj ézéyu ninjasarima Yosefenénj qamoc imi hia mema kemmac ninjac zéyec.

46 Waṅu Yosefenénj kemma maleku qara linen imi boña mema Yesu qamora imi metecgéma maleku iminénj osoma mema kemma kic suañ hoc yanda qésemma kifanja yanda meyacgéhic imuaru haima hoc méñ qililingéyu kemma kuaya nézicgéyec.

47 Nézicgéyu Maria, Makdalanec zéma Maria, Yoseac nenjocya ierenj Yesu qamora dimucgenj haigic heyec imi hima héñoc.

16

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

1 Sabata nalé téréya tecgéyu, Maria, Makdalanec zéma Maria, Yakobo nenjocya zéma Salome i Yesu qamora naecmimu ninjac haléc héménjaguc boña medacgic.

2 Waṅu Sondaiguc ama gianjima kaiwe kiwa éréyu kic suañiguc kereñjic.

* 15:40: Aram ac Migdala; Nenjan aciguc neunj kiropo ama lesu herec enjéña.

3 Waņu keŋkecma yomuhuc eminiŋgic; Kicsuaŋ kuaya igucnec mérénéŋ hoc imi qililiŋgé nénécmimac?

4 Imuhuc zéma kic hima héngic hoc imi qililiŋ gégyawac heyec, waņu hoc imi kunéŋ yanda.

5 Waņu kic suaŋ qeriaiguc keremma héginaiguc geŋ ic merac mén maleku horua lalac lalacyaguc taru hémma aurigic.

6 Waņu inéŋ énézéyec; Zénéŋgina ménda hiriyu. Ini Yesu Nazaretenc, ic héngeŋa wéndaraiguc qegic i hémbiŋac zéma hazu imi ni ninzua. Inéŋ bec qelima yarec. Yomuaru ménda hezac. Hehe duŋa haigic yomi héngic.

7 Ini kemma tohotoho ichéra zéma Petero yomuhuc énézému; Inéŋ énézéyec séc walac Galilaia baeciguc kenzac. Imuaru kemma hémmu.

8 Zéyu embac ieneŋ zénéŋgina hiriyu welicgéma kic suaŋ qeria igucnec focdac mama néŋgacma keŋgic. Waņu bacgina yandiyu ac imi ic mén ménda énézégic.

Yesunéŋ hicŋi énécmima ai memu niŋac meseli énécmiyec.

9 Yesunéŋ Sonda gianŋ gianjacnec qelima yacma Maria Makdalanec, bec nec uŋa biria 7 nesi énécmiyec embac imi walac hicŋimiyec.

10 Hicŋimiyu kemma ic tosara Yesuguc kecaŋgic ieneŋ siacma kegcic suruc waŋ énécmiyec.

11 Waņu ieneŋ Yesu qelima yacma embac hicŋimiyec suruc imi nimma ménda ninzéŋgégic.

12 Waņu imuac andiaiguc ionarunec ic éréhéc ama méniguc keŋoc. Hénaiguc Yesunéŋ kic tanera melemma hicŋi érécmiyec.

13 Hicŋi érécmiyu kemma tosara énézéyic imi imuhucnec ménda ninzéŋgégic.

* **16:21:** Kiwi tosaraiguc kiwi yomuac tetcgiaiguc yomuhuc ooyawac hezac; Embac imi fodac Petero zéma iwac alahéra haka hicŋiyec imi énézéyec. Imuac andiaiguc, Yesunéŋ ic embac dimuhuc aŋgéŋ tiénécmimac buŋa suruc téréya zéma hémbénaŋa imi énézému niŋac tohotoho ichéra méli énécmiyu baec nówéc nówéc keŋgic.

14 Imuac andiaiguc tohotoho ichéra 11 tocgéma nene nema tacgic hicŋi énécmiyec. Waņu Yesu qelima yaru héngic ieneŋ imuac ac suruc énézégic. Waņu qerigina seligiyu ménda ninzéŋgégic niŋu ménda sécgéyu ac waŋ énécmiyec.

15 Waņu toroqema yomuhuc énézéyec; Ini baera baera kemma ic keczu séc buŋa suruc hiabia imi énézému.

16 Ninzéŋgéma doku naecmac imi Anutunéŋ késayu kecec hémbénaŋa kecmac. Waņu ménda ninzéŋgému imi késpedesgina niŋac zétéccgé énécmimac.

17 Ninzéŋgému i haka icnéŋ ménda memeya yomuhucya méndac énécmimac; Nuac qacnaiguc uŋa biria nesi énécmimu, waņu ac méréra zému.

18 Mokoleŋ késama doku kumiŋaguc negic ménda mebiri énécmimac, ic hafiginaguc ionac orucginaiguc méragina haigic hafigina qahac wammac.

Anutunéŋ Yesu wagicma eŋec.

19 Miŋ Kewu Yesunéŋ ac énézédaru Anutunéŋ i wagiru kurumeniguc emma Anutuac héiyaiguc tarec.

20 Waņu tohotoho ichéra ieneŋ kemma ama baec séc ackuazéc imi zéaugic Miŋ Kewunéŋ iniguc momacnec ai meyu haka icnéŋ ménda memeyanéŋ hicŋi énécmima ackuazéc imi meseliyec.

21 (Ménda hezac)*

22 (Ménda hezac)

Luka

Yesuac suruc yomi Lukanén Tiofiluac oma miyec.

¹ Neñañ sucninaiguc haka hélacnec hicñi nénécmiyec imuac ac suruc imi arenyéma owiñ zé sasalanén batucgéma aigina hénigic.

² Imi mia hénihéniya igucnec kicginanén hémma ackuazéc imuac héipuc ic zéma ai ic kecgic ieneñ nénézégic séc dindiñanec ogic.

³ Ni acguc haka imi moczoñ hénihéniya igucnec dindiñanec niñgésima hicñi hicñima éréyec séc arenyéma oma ic kewu eñeñana Tiofilus guac haiwa hamac iminén hia wammac zéma niñi.

⁴ Imuac mia kiwi yomi olomma ackuazéc gézégic imi hélacnec zéma nimbésémañ.

⁵ Herodenén Yuda baec imuac ic kewu kerec nalé imuaru ic mén kerec, qara imi Zakaraia. Inén hofac ooic mén qara Abiya iwac ai aren igucnec. Wañu Zakaraiawac iniña imi Aronac sac kitic igucnec. Wañu iwac qara imi Elisabete.

⁶ Iereñ imi Anutuac kiwaiguc solañanec kecañoc. Kecma Miñ Kewuac zézé seli zéma hena ac moczoñ késpedes qahac tohoma kecañoc.

⁷ Wañu Elisabete imi héfiñac kecañec imuac niñ iereñ qeligira qahac kecañoc.

⁸ Nalé sura méñu Zakaraiánén eñeya ai ic tuña ionac ai nalégina ducñiyu hofac oo ai imuac galeñ wamma Anutuac wésiaiguc ai mema kerec.

⁹ Wañu hofac oo ic eñañ hakagina tohoma sumbic négic Zakaraiawac ai buña wañu Miñ Kewuac ama téreyaiguc emma héfac héméñaguc héimiyec.

¹⁰ Héimiyu hofac oo ai imuac suraiguc ic embac moczoñ yanda

ieneñ sénganñiguc zéwelec welec ai mema nañgic.

¹¹ Wañu Miñ Kewuac kua meme uña ménénéñ iwaru wininima hofac oo zaki téreya imuac héiyaiguc nañec.

¹² Nañu Zakaraiánén héñu qeri yéwéc wammiyu bac yandi yandinén sécgémiyec.

¹³ Imuhuc wañu kua meme uñanén yomuhuc ézéyec; Zakaraia, bac yandi yandi ménda wanna, zéwelec welecga imi niñgéngeña wañec. Imuac iniña Elisabetenén héri haima merac mén megémmac. Megéñu iwac qara Yohane zéwésémañ.

¹⁴ Wañu guaru ségiségi yanda hicñimac. Hicñiyu ic embac sasala ieneñ iwac hicñi hicñiya niñac ségiségi wammu.

¹⁵ Ségiségi wammu imi hénia yomuhuc niñac; Inén Miñ Kewuac kiwaiguc kunéñina wamma kecmac. Wañu inén waiñ zéma doku selia imuhucya méndagucnec nemac, néñ neñgocyawac héri qeriguc heyunec Uña Téreyanén ewa qeria sécgémima hemac.

¹⁶ Sécgémiyu Israelac qelihéra sasala melenéñ énécmiyu Miñ Kewuac Anutuac muru liliñgéma hamu.

¹⁷ Qeri uña zéma kuhanén Eliawac séc hemiyu, Miñ Kewuac ménda hayunec miha mema hama mañgoc ionac qerigina melenéñ nambérac ionac liliñgémac. Ewa seli ic melenéñ énécmiyu ic solaña ionac niniñ aren imuac wamma liliñgému. Imuhuc wamma Miñ Kewuac henaoriñ sécyá zémindiñi énécmiyu iwac mambéc kecmu.

¹⁸ Kua meme uñanén imuhuc ézéyu nimma Zakaraiánén ac kitiwa yomuhuc melenec; Ni imi ic yanda, wañu iniña acguc yawuña sasala yanda, imuac dimuhuc acga imi niñasarimañ?

¹⁹ Zéyu kua meme uñanén yomuhuc ézéyec; Ni qacna Gabiriel, Anutuac kiwaiguc nanaña imi mia. Anutunén buña suruc hiabia yomi

gézema zéau gémmañ zé méli néñu mazua.

²⁰ Ninzañ, acna zéwa ménda ninzéngezañ, imuac niñ degucmuac-nec gi ac zéwésémañac séc qahac wamma ac qahac kecnanec haka imi hicñimac. Naléya ducñiyu acna imuac héla hicñimac.

²¹ Wañu Zakaraianéñ Anutuac ocmuñ téréya qeriaiguc nalé ogicma keru, ic embac ieneñ iwac mambéc kecma welicgégic.

²² Imuhuc wañkecgic inéñ ionac muru mayec. Wañu ac zémacac séc qahac wañec. Wañu ic embac ieneñ imi inéñ ocmuñ téréya qeriaiguc iwawai tanec mén héñec imi niñtegicgic. Wañu inéñ méranéñ séséc sac wañ énécmima ara qahac-nec kerec.

²³ Wañu welen qeqeyawac ai meme sasala imi welen qeyu tecgédaru amayaiguc lilingéma keñec.

²⁴ Kemma keru ai meme tosara hama keñu iniña Elisabetenéñ hériyaguc wamma maso méra mén sanjima kerec.

²⁵ Kecma yomuhuc zéyec; Sura yomuac Miñ Kewunéñ nuac wannemma ic embac sugcinaiguc gamuna qahac wammac niñac haka imuhuc wannéñec.

Kua meme uñanéñ Maria hicñimiyec.

²⁶ Maso 6 wañu Anutunéñ kua meme uña Gabiriel Galilaia baec Nazarete tañiguc mélimiyec.

²⁷ Mélimiyu embac seraña mén qara Maria iwac muru keñec. Wañu embac imi ic mén qara Yosefe Dawidiac hicñisai areña imuarunec iwac iniñ buña qemigic kerec.

²⁸ Wañu hosucgé mima yomuhuc ézéyec; Ohec wahec! Anutuac hénsorocya, Miñ Kewunéñ giguc keczac.

²⁹ Imuhuc zéyu Marianéñ kuney yandanec niñbipima yomuhuc niñec; Némac niñ imuhuc yai zézéna zézac?

³⁰ Wañu kua meme uñanéñ yomuhuc zéyec; Maria, Anutunéñ ewa hia wañgéñu hénzañ imuac niñ gi bacga ménda yandiyu.

³¹ Ninzañ, gi héri haima nanğa mewésémañ. Wañu qara imi Yesu zéwésémañ.

³² Inéñ Miñ Kewu wamma keru, iwac qara imi Eñeña miñinawac Naña zémimu. Wañu Miñ Kewu Anutunéñ iwac sakoña Dawidiac tatac edamuyaguc imi iwac miyu tacmac.

³³ Wañu Yakopac qelihéra ionac ama séc ic kewu wañ énécmima keru, iwac héñgaleñ ama areña yanda imi nalé hémbénaña tetecgia qahac hema emma kecma.

³⁴ Imuhuc zéma zéyu, Marianéñ kua meme uña yomuhuc ézéyec; Ni ic hénia ménda nimmanec seraña keczua, imuac niñac haka imuhucyanéñ dimuhuc hicñi némmac?

³⁵ Zéyu kua meme uñanéñ ac kitiwa yomuhuc melemma ézéyec; Uña Téréyanéñ guaru mayu Eñeña miñinawac kuhanéñ hoturu gémmac. Imuac niñac merac mewésémañ imi téréya. Wañu iwac mia Anutuac Naña zémimu.*

³⁶ Ninzañ, sac kiticga Elisabete héfiña zémimianéñ yawuña sasala yanda wammaguc merac mén héri haima keru, bec maso 6 wañzac.

³⁷ Némac niñ, Anutuaru imi haka osiosiya ménéñ mén ménda hezac.

³⁸ Imuhuc zéyu, Marianéñ yomuhuc ézéyec; Ni Miñ Kewuac welen qeqe embac, imuac zézañ imuac séc hia hicñi némmac. Imuhuc zéyu kua meme uña iminéñ waima keñec.

Marianéñ Elisabeteac kemma ara niñec.

³⁹ Keñu sura mén imuaru, Marianéñ yacma kemma Yuda baec boña ménu Yuda tañiguc focdac ekeñec.

* 1:35: Me Merac mewésémañ. Wañu iwac mia Téréya, Anutuac nanğa zémimu.

40 Ekemma Zakaraiawac amaiguc emma Elisabete yaizézé ac wammiyec.

41 Wammiyu Elisabetenéj Mariawac yaizézé ac niñec imuarunec, merac qeriaiguc heyec iminéj qitic qeyec. Wañu Uña téréyanéj Elisabeteac ewa qeriaiguc sécgé miyec.

42 Sécgé miyu ewaya meyu eñu kucnec qacma yomuhuc zéyec; Embac, gi embac tosara sucni-naiguc guagiru mériañ yandagaguc wanzañ. Wañu héri qerigawac héla gocmia imi acguc mériañ yandayaguc wanzac.

43 Miñ Kewunawac neñgocyanéj nuaru hazac. Haka yomi némac hiana niñac wamma hicñinénzac me?

44 Zéwa ninna, yaizézéganéj geza-cnaiguc hiñgaru, kokocnanéj qerinaiguc qitic qema ségiségi wanzac.

45 Ackuazéc ézéyec imi hélaguc wandacmacac hezac hénia imuac niñac ninzéhégéyec embac imi mériañaguc.

Mariawac mepé qepésiac legic.

46 (46a) Wañu Marianéj yomuhuc zéyec; (48a) Inéj eñeya welen qeçe embac nidac imuhucyawac kiwa hinéjec. (46b) Imuac niñ qeri uñananéj Miñ Kewu mepésizac.

47 Qeri uñananéj Anutu nuac añgéh titi miñina iwac niñ wamma ségiségi wanzac.

48 (48b) Zéwa niñgic, tetecgia qahac emma kemma ic embac hicñisaiya moczoñ yanda imi nuac niñ mériañaguc zénémmu.

49 Kuc miñinanéj nuaru kiwi yanda mezac, wañu iwac qara imi Téréya!

50 Anutu sicgémimia ionac muru Anutuac goi héihéi yandanéj qeli yackumu emma emma he énécmimac.

51 Inéj méria suluma wawañ meme kuhaguc yanda wañanzac. Inéj ewa niniñginaiguc séwi eñeñ niñanzu ic imuhucya héndéj énécmianzac.

52 Inéj ic kewu tatac igucnec ic kuc buñaginaguc imi memaénéc mianzac, qeri memaamuma kekec imi meyac énécmianzac.

53 Ic yaka niñ humuanzu ionac imi iwawai hia bia tiénécmianzac, néj iwawaigina sasala he énécmimia imi méragina héla qahac nesi énécmiyu eñ kenanzu.

54 (54a) Inéj eñeya wésé niniña niñqelima

55 (55a) yanda hécnina zikiziki ac énézéyec séc (54b) welen qeçe ichéra Israel imi méra énécmiyec. (55b) Wañu Abaraham zéma iwac qelihéra ionac imi tetecgia qahac wañ énécmianzac.

56 Wañu Maria imi Elisabeteguc keric, maso haréwéc tecgéyu, liliñgéma amayaiguc keñec.

Yohane hicñiyec.

57 Wañu bec Elisabetenéj naléya hayu naña meyec.

58 Wañu ama momachéra zéma eñeya sac kitichéra ieneñ Miñ Kewunéj goiya kuneñ yanda héimiyec imi nimma iguc momacnec ségiségi wañgic.

59 Ai meme 8 wañu meracac séwi taséya hericbiñ zé hama mañgocyawac qac imi mema Zakaraia zéwiñ zé wañgic.

60 Wañu neñgocyanéj qetali énécmima zéyec; Qahac, qara imi Yohane zéwiñ.

61 Zéyu zégic; Ee, sac kitichécgina sugginaiguc qac imuhuc zémimia méñ ménda keczac.

62 Zégic ménda sécgéyu mañgocyanéj méré zémimia wammac zé niñzac? Imuhuc zéma nimma qesinimbiñ zé, méranéj séséc wammigic.

63 Imuhuc wañgic inéj hilaneñ zéma zécalaña niñac wañec. Wañu keñ mehama migic, qara imi Yohane imuhuc oyu, hémma welicgégic.

64 Wañu duña kuaya zéma ezelaña momacnec hulacmimia wañu, acac wamma Anutu mepési miyec.

65 Wañu ic ama lelec lelec kecgic imi eneñ ac imi nimma zénéñgina

hiriyec. Wañu Yuda baec boña séc haka imuac eminimma kecgic.

⁶⁶ Wañu Miñ Kewuac mérianén iwaru imuhuc heyec imuac niñac, suruc imi niñgic séc ac imi qeriginaiguc késa kecma yomuhuc zéañgic; Merac imuhucyanén yandima ic dimuhucya wammac me?

Zakarianén biançac ara zéma Miñ Kewu mepésiyec.

⁶⁷ Wañu mañgocya Zakarianén Uña téréyanén qeria sécgéyu biançac ara yomuhuc zéyec;

⁶⁸ Anutu i mama hama ic embachéra neñañ doenina meyec. Mepé qepésinina imi neñañ Miñ Kewunina Israelac Anutuac muru hemac.

⁶⁹ Wañu nonac niñ wamma welen qeqeya Dawidi iwac ama areñhéra neñañ muru añgén titiac ilicya† meyac kumu nénécmiyec.

⁷⁰ Imi mia baec yomuac nalé hama keñec sura imuaru eñeya ichéra téréya Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kuagina mema ackua zéc nénézéyec séciguc

⁷¹ hazécnina ionac murunec zéma nimbiri wañ nénécmianzu ionac méragina igucnec metecgé nénécmima añgéhina tiyec.

⁷² Inén yanda hécnina goi héihéi wañ énécmiman zé iniguc sisipac ac téréya zéseliyec imi mia niñqeliyec.

⁷³ Imi mia sisipac ac yandanina Abaraham zéselimiyec imi mia.

⁷⁴ Bac yandi ménda wamma eñeya mepésimiwiñ niñac hazéc hécnina ionac méragina igucnec metecgé nénécmiyu,

⁷⁵ Miñ Kewuac wésiaiguc kecma météré amuma késpedesic solañ kecma kekecnina séc welen qemiwiñ niñac zéseliyec.

⁷⁶ Merac gi Eñeña yandawac kua meme ic zégéñgéña wammac. Miñ Kewuac wésiaiguc miha mema kemma iwac hena mézézén géwésémañ.

⁷⁷ Imuhuc wamma añgén titiac niniña késpedesic waiwai igucnec ha-haya imi Miñ Kewuac ic embachéra énézéna niñasarimu.

⁷⁸ Anutuninawac wésé niniñ imi bénezéña, imuac niñac ou kurumeñ igucnec kaiwe ésécnec neñañ muru éréma ha nénécmimac.

⁷⁹ Mama hama siñi zéma humucac tunumañiguc tatara neñañ measari nénécmima hénanina lu-aec henaiguc qindiñi nénécmimac. (Zakaraianén imuhuc zéyu tecgéyec.)

⁸⁰ Wañu merac imi séwiya yandiyu ewa qeria momacnec meseli mimia wañec. Wañu baec kisiaiguc kerecac Israel ic onacmuru wininiyec.

2

Yesuac hicñihicñiya.

¹ Nalé imuaru Roma ic* eñeñagina Kaisa Augusitonén ic embachéra ionac qacgina mema odacmu niñac zézé seli ac oma haiyu eñeya héngalen baera séc kendarec.

² Wañu ic kewu Kirinionén méra bawu kecma Siria baec yanda imi galengéyec. Wañu nalé imuac suraiguc ic embac qac areñgina megic hatac momacguc wañec.

³ Wañu ic embac ieneñ moczon qacgina zégic oénécmimu niñac eñañ taungina séc lilingéma kendacgic.

⁴ Yosefe imi Dawidiac sac kitic igucnec imuac niñ, i acguc imuhucyanec Galilaiia baec Nazarete tañ imi waima Yuda baeciguc Dawidiac ama areña yanda qara Betelehem imuaru

⁵ eñeya qara zéyu omimu niñac iniñ buña qemimia Maria hériyaguc imi wagiru ekawu ekeñoc.

⁶ Ekemma kerac Maria merac meme naléya imi wañec.

⁷ Wañu embac iminéñ naña méréc merac meyec. Wañu ic kian amaiguc iorac ama duñ mén ménda he ércmiyu, merac imi malekunén osoma burumakao wedeyaiguc haiyu heyec.

† 1:69: Hénia imi kucya. * 2:1: Girik aciguc; Kaisa.

Rama galeñhéra zéma Anutuac kua meme uñahéra.

8 Wañu nalé imuhucgeñ baec imuhucgeñ rama galeñ tosara baec kisia lulucyaguc imuaru tacyac wamma siñi imuaru ramahécgina hénggaleñ wamma kecgic.

9 Wañu Miñ Kewuac kua meme uña méñnéñ wininima hosucginu nañu Miñ Kewuac edamuyanén asac mararañ éséc nec hoturu énécmiyu bac yandi yandi kuney yanda wañgic.

10 Wañu kua meme uñanéñ yomuhuc énézéyec; Bacgina ménda yandiyu. Ninzu, ni ségiségiac buña suruc hiabia onac muru zéau énécmizua. Wañu ac yomi baec séc ic embac moczoñ eñañ buña wammac.

11 Erac Dawidiac ama areña yandaiguc añgén titi miñina hicñi énécmizac. Imi mia Miñ Kewu Kristo.

12 Ini kemma burumakao wedeyaiguc merac saccac mén malekunén oso osoya hezac imi mihicñimu. Wañu haka iminéñ ac imuac asé kiwiya wañ énécmimac.

13 Imuhuc zéyu imuaru kurumén miñina kua meme uña tuñ yandanéñ kua meme uña iwac muru élanzañ nec wininima Miñ Kewu mepésima yomuhuc zégic;

14 Ou kuruméniguc Miñ Kewuac muru mepé qepési hezac. Wañu you baeciguc, ic embac Anutunén inicsoroc wanzac ionac muru luae hezac.

15 Imuhuc zémaguc kua meme uña ieneñ wai énécmima kuruméniguc eñgic. Wañu nalé imuaru rama galeñ ieneñ eñaoc yomuhuc emiñgic; Betelehem ama areñaiguc haka mén hicñiyu Miñ Kewunén zéau nénécmizac, kemma hénni.

16 Imuhuc zéma foc foc kemma Maria, Yosefe zéma merac sac burumakao wedeiguc heyec imi mihicñi énécmigic.

17 Wañu inicma ackuazéc merac iwac niñac zéyu niñgic imi zésaigic

keñu nindacgic.

18 Wañu ic embac suruc imi niñgic séc haka rama galeñnéñ énézéyic imuac nimma welicgégic.

19 Wañu Maria eñeyaoc imi haka imi moczoñ qerianén dongé nimma kerec.

20 Rama galeñ ieneñ ac zéyu niñgic imuac séc hicñi énécmiyu héla hémma niñgic imuac niñac Anutu mepésima edamuyawac zéhiarumima lilingéma keñgic.

Yesu wagicma ocmuñ téréyaiguc eñoc.

21 Wañu séwi tasé hericheric memeac naléya ai meme 8 hahéiyu qara Yesu zémiyoc. Wañu qac imi merac imuac hériyaguc ménda wañunec kua meme uñanéñ zémiyec imi mia.

22 Wañu Moseac héna ac heyec séciguc météré amuma kecgic naléya sécgéyu, iereñ merac imi wagicma Miñ Kewuac buña qemiwic zéma Yerusalem ekeñoc.

23 Imi mia Miñ Kewuac héna aciguc yomuhuc ooyawac heyec imi tohoma imuhuc wañoc; Embac méñnéñ héri haima merac ic méréc mérérawac memac séc, Miñ Kewuac buña téréya qemimu.*

24 Wañu Miñ Kewuac héna aciguc zézéya heyecac hezac imuac séc kembo susuc éréhéc me kembo nei sac qelia éréhéc* mulu manañ omiwic zéma ekeñoc.

25 Wañu Yerusalem imuhucgeñ ic mén kerec, qara imi Simeon. Ic imi ic solaña wañu Anutuac ewa siñsiñ wammanec kecañec. Wañu Israel ionac héibélac qéibélac niñac mambéc keru, Uña Téréyanén i guc kecañec.

26 Wañu Uña téréyanén i ménda humuyunec Miñ Kewuac Kristo hicñiyu hémmac zéma zéauyu niñec.

27 Wañu ic imi Uñanéñ tilingémiyu ocmuñ téréyaiguc eñec. Eñu imuaru mia merac Yesu iwac neñgoc mañgocya iereñ merac imuac niñac

* 2:23: Mmh 13:2, 12 * 2:24: Lew 12:8

wamma héna acac haka tohoma éréyoc.

28 Éréyic Simeonnén merac imi wagicma tétécgéma namma yomuhuc zéma Miñ Kewu mepésiyec;

29 (29a) Miñ Kewuna, gi deguc welen qe qe icga ni ackuazécga nézénec séciguc

30 nena kic éréhécnanén angén titiga hénzua, (29b) imuac niñac, deguc hia waina luaeiguc guac hamañ.

31 Angén titiga imi baec séc ic embac neñañ kicninaiguc nénézéna hénziñ.

32 Merac yominén ic enia ionac muru héniaga zéau énécmimawac asacmararaña wanzac. Wañu guac Israel nonac edamunina wanzac.

33 Imuhuc zéyu Yosefe zéma neñgocya ieren merac iwac niñac zézéya wañec ac imuac mia welicgéyoc.

34 Wañu Simeonnén mozoc ac zéénécmima neñgocya yomuhuc ézéyec; Héna, merac yomi Israel sucninaiguc ic embac sasalanén yacmu me mama unumac niñac Anutunén kumuyu asé kiwi éséc nec nañu, hazéc ac wammimuc niñu hezac.

35 (Imuhuc wañgic sounén genja ewa qeriga nézénégemac tanec wammac.) Wañu inén ic embac sasala ionac ewa qeriginaiguc niniñgina hezac imi usuya auyu hémma nindacmu.

36 Wañu ama yanda imuaru Anutuac kua meme embac méñnéñ embac yanda wamma kerec. Qara imi Ana. Inén Banuelac bérara, wañu Aseriac areñ igucnec. Inén icya mema yawuñ 7 imuac séc euyaguc keroc.

37 Wañu euya humuyu malé wamma keru yawuña 84 wañec.† Inén nalé séc ocmuñ téréya ménda waima sinji kaiwe séc nene zikima zéwelec wamma Anutu mepésima kecañec.

38 Wañu nalé imuaru embac im-

inén éréma Anutuac ewa hia ac ézéyec. Ézéma ic embac tosara Anutunén Yerusalem ic embac doegina memac niñac mambécma kecgic imi onac muru merac iwac hénia zéasari énécmiyu nindacgic.

Yesuguc Nazarete ama areñaiguc liliñgéma keñgic.

39 Yosefe zéma Maria ieren Miñ Kewuac héna ac tohoma ai imi moczoñ meyc tecgedaru, Galilaia baeciguc liliñgéma mekemma ekañ tañgina Nazarete keñoc.

40 Wañu Merac imi séwiya yandiyu meseli mimia wañu niñtegic qindegicyanén sécgémiyec. Wañu Anutuac goi héhíéianén iwaru hemiyec.

Merac Yesu ocmuñ qeriaiguc eñec.

41 Wañu Yesuac neñgoc mañgocya ieren imi yawuñ séc nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoña ducñiyu, Yerusalem ekeñañoc.

42 Wañu keñkecma Yesuac yawuña 12 wañec nalé imuaru imuhucyanec kendoñ imuac hakaya tohoma Yerusalem ekeñgic.

43 Ekemma ai meme sécya kecgic tecgedaru liliñgéma ama areña yandagiraiguc mekeñoc. Wañu merac Yesu inén Yerusalemiguc waima kerec. Wañu Yosefe zéma neñgocya ieren imi ménda niñtegiroc.

44 Imuac niñ ic kianañ sugcinaiguc kenzac zéma nimma héna imi ai meme momacgucac séc kemma sac taséhécgira zéma alahécgira ionac sugcinaiguc horoc.

45 Wañu ménda mihicñima mihicñiwi zé hocmanec Yerusalem ekeñoc.

46 Imuhuc hocma kerac ai meme haréwéc tecgéyuguc ocmuñ téréyaiguc emma imuaru mia mihicñiyoc. Mihicñima héñic héna acac kiwi ic ionac sugcinaiguc tacma acgina nimma qesiénécmima tarec.

† 2:37: Kiwi tosaraiguc; yawuñ 84 imuac séc malé wamma kerec.

⁴⁷ Wañu iwac ara niñgic séc niñ asac asaria niñac zéma zéquesiqesi ginawac héla énézéyu nimma welicgégic.

⁴⁸ Wañu neñgoc mañgocya ieren imi hémma auriyoc. Wañu neñgocyanéñ yomuhuc ézéyec; Nañna, gi némac niñac haka imuhucya wañ nérécmizan? Niricna, mañgocga zéma ni nekawu kunen yanda niñyéwérima hocgémma kecziç.

⁴⁹ Imuhuc zéyu Yesunéñ ac bakia yomuhuc melenj érécmiyec; Iri némac niñac ni hoc nénzaoc? Ni Mañgocnawac amaiguc kecmañac hezac hénia imi ménda niñtegiroc?

⁵⁰ Imuhuc zéyec, néñ ierenj ac érézéyec imuac hénia imi ménda niñasariyoc.

⁵¹ Wañu Yesunéñ yacma iriguc mekemma Nazarete ama arenjaiguc hagic. Hama imuaru acgira tohoma kerec. Wañu neñgocyanéñ Yesuac ara imi moczoñ qerianéñ eeya héima késakerec.

⁵² Yesu imi niniña zéma séwiya yandiyu, Anutu zéma ic embac ienenj hémma héñsorocgic.

3

Yesuac hénia meme ic Yohane.

¹ Ic kewu eñeñagina Kaisa Tiberionéñ Roma galeñgéma keru yawuñ 15 wañec. Wañu nalé imuaru Pontio Pilatonéñ Yuda baec galeñ keru, Herodenéñ Galilaia baec galeñ kerec. Wañu munia Filiponéñ Iturea zéma Trakoniti baec galeñ kerec. Wañu Lisanianéñ Abilene baec galeñ kerec.

² Wañu nalé imuaru Hanasi zéma Kayafa ierenj hofac oo ic kiwa keroc. Wañu nalé imuaru Anutuac ackuazéc méñnéñ baec zéléñaiguc Zakariawac naña Yohane iwac muru mayec.

³ Mayu Yohanenéñ Yodan doku téfara néwéc néwéc ama séc hama képésicgina qahac wammacac niñ ewa qeri melenj melenjac doku naec imuac hénia zéau énécmiyec.

⁴ Anutuac tilinj tilinj ic Yesaiawac kiwiiguc yomuhuc oyecac hezac; Baec zéléñaiguc ic méñnéñ qaru ac ewaya yomuhuc hicñizac; Miñ Kewuac hénia hémindinji wañgicguc. Iwac niñ wamma hénaya mindinjigic didiña wañu.

⁵ Baec wéñwéñgia séc tilogi éredaru. Baec boña zéma baec héñgenj héñgeña imi moczoñ madaru. Wañu hénia kukenj kuha imi didiña wandaru, wañu hénia eñej mamaya imi solaña wandaru.

⁶ Wañu baec ic embac momac yanda Anutuac añgénéñ titi imi hémmu.✧

⁷ Yohanenéñ ic embac tuñ yandanéñ doku naec énécmimac niñac harégic, inicma yomuhuc énézéyec; Qaté mokolenj ionac qelihéçgina Anutuac qeri geric hahaya imuac nec néñgacmu niñac mérénéñ goro ac wañ énécmiyec?

⁸ Néñgacmuac séc qahac imuac, ewa qerigina melemma héla imuac séc haimu. Imuhuc ménda wamma ewa qeriginanéñ Abaraham imi neñañ yandanina imuhuc ménda zému. Ni énézéwa niñgic, Anutunéñ hoc yomuac zéyu melenj dacma Abarahamac qelihéra hia wandacmu.

⁹ Bec ic héniaiguc naka haiyu hezac. Imuac ic méñac méñ héla hiabia ménda haihaiya imi, héima geric bélañguc giliyu hiñgacdacmac.

¹⁰ Imuhuc zéyu, ic tuñ enenj qesima zégic; Imuhuc zéna duña nenenj dimuhuc wañniguc séçgémac?

¹¹ Zégic yomuhuc melemma énézéyec; Ic méñ malekuya éréhéc késama keczac inéñ méndémma ic méñ malekuya qahac keczac iwac méñ mimac. Wañu neneyagucnéñ imuhucyanec wañ énécmimac.

¹² Takis meme enenj acguc doku naec énécmimac niñac hama zégic; Kiwi ic nini dimuhuc wambiñ?

¹³ Zégic zéyec; Ini soukiwa, qété zézéya imi ménda ogicma memu.

✧ 3:6: Yes 40:3-5

14 Téngeñ ic eneñ imuhucyanec haréma zégic; Wañu nini dimuhuc wambiñ? Zégic yomuhuc énézéyec; Ini ic ménda tericgé énécmima iwawaigina ménda onogicma héipuc ac ikora ménda zéma maso séc ai bongina imuac niñgic sécgémac.

15 Wañu icya icya Kristoac mambéc kecma ewa qeriginanéñ Yohaneac nimma ic imi Kristo* gezañ zéma niñgumbi niñgun wañanñgic.

16 Wañu Yohaneanéñ acgina kitiwa melemma ic embac momac yanda yomuhuc énézéyec; Ni dokunéñ naec énécmianzua, néñ ic méñ ni nogicma kuc yanda kesa keczac iminéñ hamac. Nidac imuhucyanéñ iwac hena usuyawac hésiya imi hulacmañac séc qahac. Inéñ mia Uña Téréya zéma geric bélañanéñ kápésicgina zuac énécmimac.

17 Inéñ mériaiguc sarac yanda késama keczac. Wañu sombeña imi moczoñ usun héréracgéma héla gocmia imi qutulangéma hofiyaiguc haidacmac. Imuhuc wamma inéñ gorosona imi geric bélaña méwécgéwiñac séc qahac imuaru giliyu zemac.

18 Inéñ toroqema ac sasala imuhucya imuhucya énézéma qerigina meseli énécmima buña suruc hiabia imi ic embac zéau énécmiyec.

19 Wañu nalé imuaru baec galeñ Herodenéñ muniawac iniña Herodia meyec. Wañu imi sac qahac, haka biria hénia hénia momacnec wañec. Imuac niñac, Yohaneanéñ ac geriawaguc zémiyu niñec.

20 Nimma toroqema haka biria méñ wamma Yohane késama hésa amaiguc oporec.

Yohaneanéñ Yesu doku naec haka wammiyec.

21 Hésa amaiguc ménda kerec- nec Yohaneanéñ ic embac moczoñ doku naec énécmiyec, Yesu imuhucyanec iwac muru hayu, doku

naecmiyec. Naecmiyu zéwelecma nañu imuarunec kurumeñ naguya angéyec.

22 Angéyu Uña Téréyanéñ kembo nei ésécnec héiyaguc mama iwac qahu mayu kurumeñ igucnec ewa méñ yomuhuc mayec; Gi nena nañ sorocna ni guac niñ ségiségi wañanzua.

23 Wañu Yesunéñ yawuña 30 imuac séc wañu aiya hénima meyec. Wañu ic embac ieneñ iwac niñgic Yosefeac naña wañec. Wañu Yosefeac mañgocya imi Eli.

24 Eliac mañgocya Matata, Matataac mañgocya Lewi, Lewiac mañgocya Melki, Melkiac mañgocya Yannai, Yannaiac mañgocya Yosefe,

25 Yosefeac mañgocya Matadia, Matatiawac mañgocya Amosi, Amosiac mañgocya Nahum, Nahumac mañgocya Esili, Esiliac mañgocya Nangai,

26 Nangaiac mañgocya Maati, Maatiac mañgocya Matadia, Matatiawac mañgocya Semein, Semeinac mañgocya Yosek, Yosekac mañgocya Yoda,

27 Yodawac mañgocya Yoanan, Yoananac mañgocya Resa, Resawac mañgocya Zorobabel, Zorobabelac mañgocya Salatiel, Salatielac mañgocya Neri,

28 Neriac mañgocya Melki, Melkiac mañgocya Adi, Adiac mañgocya Kosam, Kosamac mañgocya Elmadam, Elmadamac mañgocya Eri,

29 Eriac mañgocya Yesua,† Yesuawac mañgocya Eliezere, Eliezereac mañgocya Yorim, Yori- mac mañgocya Matata, Matatawac mañgocya Lewi.

30 Lewiac mañgocya Simeon, Simeonac mañgocya Yuda, Yuda- wac mañgocya Yosefe, Yose- feac mañgocya Yonam, Yonamac mañgocya Eliakim,

31 Eliakimac mañgocya Me-

* 3:15: Me Mesia. † 3:29: Sisipac ac wahalaiguc Yesua zéma sisipac ac qeliaiguc Yesu imi Hebiriaio ac zéma Girik aciguc momacguc, néñ Nei ac me Zipilalec ac méndacma ooyawac heyu ekac ekac wanzac.

lea, Meleawac maṅgocya Menna, Mennawac maṅgocya Matata, Matadawac maṅgocya Natan, Natanac maṅgocya Dawidi,

³² Dawidiac maṅgocya Yesi, Yesaiac maṅgocya Obedi, Obedac maṅgocya Boasi, Boasiac maṅgocya Salmon, Salmonac maṅgocya Nason,

³³ Nasonac maṅgocya Aminadap, Aminadapac maṅgocya Adimin, Adiminac maṅgocya Arini, Ariniac maṅgocya Hesiron, Hesironac maṅgocya Feresi, Feresiac maṅgocya Yuda,

³⁴ Yudawac maṅgocya Yakobo, Yakopac maṅgocya Isaka, Isakawac maṅgocya Abaraham, Abarahamac maṅgocya Tara, Tarawac maṅgocya Nahori,

³⁵ Nahoriac maṅgocya Serugu, Serukac maṅgocya Ragau, Ragauac maṅgocya Pelek, Pelek iwac maṅgocya Eberi, Eberiac maṅgocya Sala,

³⁶ Selawac maṅgocya Kainan, Kainanwac maṅgocya Arafaksat, Arafaksatac maṅgocya Sem, Sem wac maṅgocya Noa, Noawac maṅgocya Lamek,

³⁷ Lamekac maṅgocya Metusela, Metuselalac maṅgocya Enoko, Enokoac maṅgocya Yaret, Yaretac maṅgocya Mahalale, Mahalaleac maṅgocya Kainan,

³⁸ Kainamac maṅgocya Enosi, Enosiac maṅgocya Set, Setac maṅgocya Adam, Adamwac maṅgocya Anutu,

4

Yesu manam batuc wammiyec.

¹ Waṅu Uṅa Téréyanéṅ Yesu sécgémiyu, Yodan doku igucnec lilingéma hama baec kisiaiguc sinji kaiwe 40 keru, Uṅa Téréyanéṅ wagiru keṅha waṅoc.

² Waṅu ai meme 40 imuac séc Biria miṅinanéṅ ala batuc wammiyec. Waṅu iwawai méṅ ménda nema keru

nalé imi moczoṅ tecgéyu yaka niṅ humuyec.

³ Yaka niṅac humuma keru, Biria miṅinanéṅ hama ézéyec; Gi Anutuac Naṅa wanzaṅiguc zéna hoc yominéṅ melemma nene waṅu.

⁴ Zéyu melemma zéyec; Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Ic méṅnéṅ séwíac nene sac nema ménda kecanzac.*

⁵ Imuhuc melenṅ Biria miṅinanéṅ Yesu wagicma ou emma héṅgaleṅ ama areṅa yanda baec séc hema kenzac imi moczoṅ focnec ézéyu héndarec.

⁶ Waṅu ézéma yomuhuc zéyec; Iwawai moczoṅ yanda imuac kuc buṅa yanda zéma edamuya imi neṅ guac waigémaṅ zé wanzua. Imi mia nuac méranaiguc haihaiya imuac neṅ méṅac méṅ mimañ zé hia mimañac séc.

⁷ Imuac gi simiṅ héima mepési némbésémaṅiguc iwawai imi moczoṅ guac buṅa wandacmac.

⁸ Imuhuc zéyu Yesunéṅ melemma zéyec; Yomuhuc mia ooyawac hezac; Miṅ Kewu Anutuga mepésima iwacnec sac welenṅ gemiwésémaṅ.*

⁹ Imuhuc zéyu Biria miṅinanéṅ i muṅguc wagicma Yerusalem keṅoc. Kemma ama téréya imuac witiyaiguc ou oporu naṅu yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac Naṅa wanzaṅiguc yomuarunec luma emu hiṅgacbésemaṅ.

¹⁰ Zéyu zéyec; Ac méṅ yomuhuc ooyawac hezac; Anutunéṅ guac wamma galeṅgé gémmu niṅac kua meme uṅahéra énézémac.

¹¹ Waṅu kua meme uṅa eneṅ gi ménda mama gumac niṅac méraginanéṅ lolongéma gépésigic hénaga hocnéṅ ménda héimac.*

¹² Imuhuc zéyu Yesunéṅ muṅguc melemma zéyec; Yomuhuc ooyawac hezac; Miṅ Kewu guac Anutuga ménda batucgé miwésémaṅ.*

¹³ Imuhuc zéyu Biria miṅinanéṅ manam batuc ai imi metecgéma

* 4:4: Hén 8:3 * 4:8: Hén 6:13 * 4:11: Leg 91:1, 12 * 4:12: Hén 6:16

waimima kemma nalé méñac mambéc kerec.

Yesunéñ Galilaia baeciguc welen qeénécmima ai hénima meyec.

¹⁴ Wañu Yesunéñ Uña Téréyawac kuciguc Galilaia baeciguc lilingéma keñu iwac surucya imi ama lelec lelec tacma keñec séc saima kendarec.

¹⁵ Wañu Yesu eneyaoc tocgotocgo amaya amaya emma ackuazéc ku énécmiyu ic embac momac yanda ienenj mepésimigic.

¹⁶ Wañu Yesunéñ Nazarete ama areñaiguc kereñec. Inéñ ama areña yanda imuaru mia yandiyec. Wañu Sabata nalé méñu haka wañañec ésécnec tocgotocgo amaiguc emma kiwi téréya olommañ zé nañec.

¹⁷ Anutuac tilin tilin ic Yesaiawac kiwi limbi limbiña miyu hutuma kiwi ooya yomuhuc mihicñiyec;

¹⁸ Ic maqeqeya ionac buña suruc hiabia imi énézémañ niñac Anutuac Uña téréyanéñ ni halécnéñ naecnéma météré néñec. Wañu hésa ic ionac ziki sipacgina metecgé énécmima kichilic ionac kichihi meénécmima welen qeqe ic ionac yéwérigina metecgé énécmimañ niñac inéñ ni méli néñec.

¹⁹ Wañu Miñ Kewuac goi héihéi yanda imuac yawuña hazac zéma zéau énécmimañ niñac méli néñec.✱

²⁰ Imuhuc olommaguc kiwi imi limbima imuac galeña mima mama tarec. Taru tosara tocgotocgo ama imuac qeriaiguc tacgic ienenj héñsosoligic.

²¹ Wañu Yesunéñ hénima ac yomuhuc énézéyec; Deguc kiwi ooya olomba gezacginanéñ niñgic imi hélaguc wanzac.

²² Ienenj moczoñ héipuc ac zémima kuaya igucnec ackuazéc hiabia zéhicñiyu nimma welicgéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yosefeac naña ménda wanzac?

²³ Wañu Yesunéñ énézéyec; Niñtegit qinñtegit ac méñ yomuhuc

hezac; Mehiahiaru ic gi gengac séwiga mehiaruna. Ini imi ac imi mema tinduc yomuhuc nézému; Kafanaum amaiguc kiwi mena surucga zégic niñin. Wañu haka imuhucya you genğa taunğaiguc mena hénni.

²⁴ Imuhuc zéma toroqema yomuhuc zéyec; Hélaecnec énézéwa niñgic, Anutuac tilin tilin ic méñac méñ eneya taunğaiguc imi zézé ségiségi wammimia méñ ménda hezac.

²⁵ Hélaecnec énézéwa niñgic, Elia kerec imuaru yawuñ haréwéc zéma maso 6 séc kurumeñ zikiyu, baec séc béti yanda hicñiyec. Wañu nalé imuaru Israel baec yandaiguc embac malé sasala kecgic.

²⁶ Wañu Anutunéñ Elia imi méñac méñ ménda mélimiyec, néñ Sidon baec Sarepta ama areña yandaiguc embac malé méñ kerec iwac sac mélimiyu keñec.

²⁷ Wañu Anutuac tilin tilin ic Elisa kerec nalé imuaru Israel baec yandaiguc ic wizi warihaguc sasala kecgic, néñ sugginaiguc méñac méñ ménda mehiaruyec, néñ Siria ic Naman sac mehiaruyec.

²⁸ Imuhuc zéyu tocgotocgo amaiguc tunğac tacgic eneñ ac imi niñgic qeri biricnéñ sécgé énécmiyec.

²⁹ Wañu ienenj yacma taun heyec baec imuac tetecgiaiguc sia yanda nañec imuaru Yesu nañgégic hiñgacmac niñ nesimima taun imuac séñganğeniguc héréma keñgic.

³⁰ Wañu inéñ sugginaiguc qeric énécmima keñec.

Yesunéñ Kuwic méñ nesiyu éréma keñec.

³¹ Wañu Yesunéñ Galilaia baec Kafanaum ama areña yandaiguc mama hama imuaru Sabata naléiguc ackuazéc ku énécmima kerec.

³² Wañu niñgic ara imi qac buñayaguc wañu welicgégit.

✱ 4:19: Yes 61:1-2

³³ Wañu tocgotocgo ama imuaru ic ménj kuwic zapi qeqeyaguc* ménénj tacma qac genjelañgéma qarec.

³⁴ Aa, Nazarete Yesu gi zéma nini imi neñac neñac. Wañu gi mebiri nénécmimanj zé hazañ? Ni ninzua gi méré, gi imi Anutu arunec Téréya.

³⁵ Imuhuc zéyu Yesunénj qetalimima zéyec; Acga qaiyu ic iwarunec éréma mana. Imuhuc zéyu kuwic iminénj ic imi ic tuñ imuac sugginaiguc hérékeñ héréha wammima éréyu ic iminénj mama qeyec, néñ séwiya ménj ménda biriyec.

³⁶ Wañu haka imi hémma ic embac moczoñ welicgéma eminimma zégic; Ackuazéc imi dimuhucya! Kuc buña zéma kuc yandayaguc! Kuwic zapi qeqeya ézéyu ara tohoma érezac!

³⁷ Wañu Yesuac surucya imi ama areñ lelec lelec hezac séc saima kendarec.

Yesunénj ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmiyec.

³⁸ Wañu Yesunénj yacma tocgotocgo ama imuacnec mama kemma Simonac amaiguc eñec. Eñu Simonac howuhaya imi séwi geric yandanéñ késayu heyu, ic embac enenj iwac niñ wamma Yesu welecmigic.

³⁹ Welecgic Yesunénj hosuraiguc namma séwi geric imi qetalimima zéyec. Zéyu hafi imi waimiyu embac iminénj nalé sosola qahac yacma welenj qeénécmiyec.

⁴⁰ Kaiwe hiñgacmanj zé wañu ic embac ienenj ic tosara hafigina hénia hénia zéma zepaginaguc imi onagicma harégic. Wañu harégic séc Yesunénj méria hai énécmima mehiaru énécmiyec.

⁴¹ Wañu uña birianénj momacnec ic embac sasala ionarunec éréma qacma zégic; Gi imi Anutuac Naña. Imuhuc zégic uña biria ienenj Yesu imi Kristo wanzac hénia imi niñgic imuac niñac Yesunénj qetali

énécmima ac ménda zému niñac neuñ héiéénécmiyec.

⁴² Wañu ama gianjiyu Yesunénj sénganjenj mama baec kisia ménj hétéña qahac imuaru kemma tackeru, ic tuñ enenj hocma mi-hicñima ménda wai énécmima kemmac niñac zéqetali wammigic.

⁴³ Imuhuc wañgic Yesunénj yomuhuc énézéyec; Ama yanda tosara imuac ic embac ionac imuhucyanec Anutuac héñgaleñ ama areña yandawac buña suruc hiabia imi énézémanj hezac. Ni imi ai imuac mia méli néñu mayi.

⁴⁴ Imuhuc zéma kemma Yuda baeciguc† tocgotocgo amaya amayaiguc ackuazéc énézéyec.

5

Yesunénj hénima ai ichéra énépésiyec.

¹ Yesunénj Genesarete zékénj yanda* giñgiñaguc nañkeru tuñ yandanéñ Anutuac ackuazéc nimbiñj zé héfacgé amuma hosuraiguc lelecgé migic.

² Wañu Yesunénj héñu zékénj giñgiña imuaru zéic komora éréhéc taroc. Taric lambéc héréhére ic ienenj imuacnec mama ufigina zuacma kecgic.

³ Wañu Yesunénj zéic ménjiguc eñec. Wañu zéic imi ic ménj qara Simon iwac zéic. Yesunénj Simon ézéyu zéic imi nañgéyu élélahunec† komora dokuguc mekemma taru imuaru tacma tuñ yanda imi ku énécmiyec.

⁴ Kuénécmiyu tecgéyu Simon yomuhuc ézéyec; Gi doku hiñgac hiñgaraiguc kemma ufiga haima lambéc héréna.

⁵ Zéyu Simonnéñ melemma zéyec; Kiwi ic nini siñiyaiguc ai yanda meni ama gianjizac, néñ ménj ménda mihicñizij. Wañu zézanj imuac

* **4:33:** Girik ic ionac niniñginaiguc uña imuhucya imi ewa soho, hafi tosara, zéma ziki sipac ai imuhucya mihicñi énécmima ic mebiri énécmianec. Kembaña 36 imuaru acguc ac imi hezac. † **4:44:** Yuda ic ionac baec; kiwi méranénj ooya tosaraiguc Galilaia. * **5:1:** Imi mia, Galilaia konduñ. † **5:3:** Baec igucnec.

wamma ufcina moczon munꝓuc haiwa hiꝓgacdacmu.

⁶ Imuhuc zéma Yesu zéyec séc wamma lambéc sasala yanda héréyu ufcgina hénima tegirec.

⁷ Waꝓu alahécgina zéic méniguc kecgic eneꝓ hama méra énécmimu niꝓac méra kaec ku énécmima welec énécmigic. Waꝓu ieneꝓ hama zéic éréhéc nec tigic kuagira qeyu zéic éréhéc imi doku qeriaiguc hiꝓgacbi zé waꝓoc.

⁸ Waꝓu Simon Peteronéꝓ haka imi hémma Yesuac simiꝓa igucgeꝓ sicgéma yomuhuc zéyec; Miꝓ Kewu ni imi kápésic ic, imuac wainémma kembésémaꝓ.

⁹ Imi mia eꝓeya zéma ic tosara i guc kecgic eneꝓ moczon lambéc hérégic imi hémma welicgéꝓic hénia imuac niꝓ imuhuc zéyec.

¹⁰ Waꝓu Zebedaioac naꝓhéréra Simonac ai momac Yakobo zéma Yohane imuhucyanec welicgéꝓoc.

Waꝓu Yesunéꝓ Simon yomuhuc ézéyec; Zénéꝓga ménda hiriyu, kecma gi ic embac énépésiwésémaꝓ.

¹¹ Waꝓu ieneꝓ zéic héréma élélahu[‡] haima iwawai moczon imuaru waidacma Yesu méndacma keꝓic.

Yesunéꝓ ic ménꝓ wizi selia warih-aguc mehiaruꝓec.

¹² Yesunéꝓ ama areꝓa yanda méniguc kerec. Keru ic ménꝓ wizi seli séwiyas[§] sécgémiyu kerec inéꝓ Yesu hémma sicgéma welecma zéyec; Miꝓ Kewu, nuac ewa siꝓga hegéꝓu ni hia mesolaꝓi némbésémaꝓac séc.

¹³ Zéyu Yesunéꝓ méria suluma osimima yomuhuc zéyec; Ni imuac wanzua, solaꝓa wanna. Imuhuc zéyu wiziya imi bec qahac waꝓec.

¹⁴ Waꝓu Yesunéꝓ ic imi neuꝓ héimima yomuhuc ézéyec; Ic ménꝓac ménꝓ ménda zéwésémaꝓ, néꝓ kemma hofac oo ic séwiga ézéna hémma solaꝓa wanzaꝓ imi héꝓu Mosenéꝓ zéyec séc Anutuac buꝓa haina ogéꝓu

haka iminéꝓ héiꝓuc waꝓ énécmiyu ninzéꝓgému.

¹⁵ Waꝓu Yesuac qac buꝓanéꝓ munꝓuc yanda saima keꝓu ackuazéꝓya nimma hafigina mehiaru énécmimac niꝓ ic embac tuꝓaguc sasala tocgéma hamaneꝓ hagic.

¹⁶ Waꝓu Yesunéꝓ eliꝓgé amuma eꝓeyanec baec kisiaiguc kemma zéwelerec.

Yesunéꝓ ic puriꝓ ménꝓ mehiaru-miyec.

¹⁷ Kaiwe ménꝓ Yesunéꝓ ic embac ac ku énécmimanec naꝓu Galilaia ama areꝓa areꝓa zéma Yuda baec zéma Yerusalem nec Farisaio ic zéma hénia acac kiwi ic eneꝓ hama momac nec tacgic, Anutuac hafi mehi-ahiaruac kuhanéꝓ iwaru hemiyec.

¹⁸ Waꝓu ic tosananéꝓ ic puriꝓ ménꝓ sasaꝓiguc huama hama Yesuac wésiaiguc haiwiꝓ zé wagicma embiꝓ zé waꝓgic.

¹⁹ Néꝓ tuꝓ yanda tacma hénaya hézicgéꝓic titiꝓa qahac waꝓec. Imuac ama qahaiguc emma ama bauya augic kifaꝓa hicꝓiyu ic puriꝓa imi sasaꝓaguc ic embac sugginaiguc Yesuac wésiaiguc haigic hiꝓgarec.

²⁰ Yesunéꝓ ionac ninzéꝓ ninzéꝓgina imi hémma yomuhuc ézéyec; Ic ala guac kápésicga waiwaiya wanzaꝓ.

²¹ Imuhuc zéyu hénia acac kiwi ic zéma Farisaio ic eneꝓ qeriginanéꝓ yomuhuc niꝓgic; Ic yomi mérénéꝓ Anutu zébiri qébiri wammima imuhuc zézac? Baec ic ménꝓnéꝓ ménꝓ neꝓaꝓ kápésicnina aumacac séc qahac! Imi mia Anutunéꝓ sac wammaꝓac séc.

²² Imuhuc eminiꝓgic Yesunéꝓ imi niꝓteꝓicma melemma zéyec; Ini qeriginaiguc némac ac eminiꝓzu?

²³ Ic hénia méria humumia ézémaꝓ zéma ac diminéꝓ efefia wammaꝓ? Kápésicga waizua iminéꝓ efefia me yacma hehega mema kembésémaꝓ imi?

[‡] 5:11: Girik aciguc; baeciguc. [§] 5:12: Girik aciguc séwi wizi hénia hénia imuac lepra zéaꝓgic.

24 Icac Naŋa ni imi baeciguc kápésicgina wai énéc mimiawac kuc buŋana henénzac imi héntegicmu. Imuhuc zéma ic hena méria humumia i yomuhuc ézéyec; Ni gézézia, yacma sasanga mema amagaiguc kembésémaŋ.

25 Imuhuc zéyu ic imi zélandac kicginaiguc yacma iwawai heŋec imi mema Anutu mepésima eŋeya amaiguc lilingéma keŋec.

26 Keŋu ic embac moczoŋ kilen yanda welicgéma Anutu mepésigic. Waŋu zénéŋgina hiriyu zégic; Deguc nini haka méréra hénziŋ.

Yesunéŋ Lewi qaru méndacmiyec.

27 Imuac andiaiguc Yeusunéŋ hiŋgacma kemma héŋu takis meme ic mén qara Lewi** inéŋ ai amayaiguc taru hama ni méndac néna zéma ézéyec.

28 Zéyu inéŋ yacma iwawai moczoŋ andé qedacma méndac miyec.

29 Lewinéŋ Yesuac eeya héima amayaiguc aria yanda waŋu takis meme ic tosara zéma ic embac sasala tosara momacnec hama nene newiŋ zé tacgic.

30 Waŋu Farisaio ic zéma ionac kiwi oo ic eneŋ Yesuac tohotoho ichéra ŋidic ŋuduc ac waŋ énécmima zégic; Ini dimuhuc takis meme ic zéma kápésic ic iniguc nene doku nema taczu?

31 Zégic Yesunéŋ melemma zéyec; Ic hafigina qahac ieneŋ dokta niŋac ménda waŋanzu, néŋ hafiginaguc ieneŋ mia imuac waŋanzu.

32 Ni mia ic solaŋa unurumaŋ zéma ménda mayi, néŋ biria meme ic ewa qerigina melemmu niŋac unurumaŋ zé mayi.

Nene waima zéwelecwelec imuac ara.

33 Imuhuc zéyu ieneŋ Yesu yomuhuc ézégic; Yohaneac tohotoho ichéra ieneŋ hatac sasala nene zikima zéwelecwanzu. Waŋu Farisaio

ic ionac tohotoho ichécgina imi imuhucyanec waŋanzu. Waŋu guac tohotoho ichécgina imi eneŋ nalé séc nene doku neanzu.

34 Zégic Yesunéŋ melemma énézéyec; Ic qan tosara ic mén embac memaŋ zé wanzac i guc kecziuguc nene zikima zéwelec ai memu niŋac hia énézémuac séc me?

35 Imi qahac, néŋ kecma nalé imi ducŋiyu euya imi wagicma keŋgic qahac waŋuguc nalé imuaru mia nene zikima zéwelecmu.

36 Imuhuc zéma toro qema séséc ac yomuhuc zéma énézéyec; Méŋnéŋ mén maleku qelia mericma maleku wahalaiguc ménda qotoanzac. Imuhuc wammaciguc maleku qelia imi mebirimac, néŋ susuria qelia imi maleku wahalaiguc haimac imi, séc ménda héimac.

37 Waŋu ménnéŋ mén waiŋ doku qelia yaŋ séwélanéŋ gésé memeya wahalaiguc ménda tianzac. Imuhuc wammaciguc waiŋ qelianéŋ melemma waiŋ selia wammaŋ zé wéséséya mihicŋima gésé imi épépéŋgéyu tegiru waiŋ imi mama biriyu, gésé imi momacnec biridacmac.

38 Imuac waiŋ doku qelia imi gésé qeliaiguc timacac hezac.

39 Waiŋ imi nalé horua heheyawac waiŋ qacguc zéanzac imuac niŋac ménnéŋ waiŋ wahala kuhaguc imi nemaguc waiŋ qelia kuha qahac mén niŋac ménda waŋanzac.

6

Sabata nalé miŋina Yesu.

1 Sabata nalé méŋu Yesunéŋ padi ai namuŋgina igucnec qericma keŋec. Keŋu tohotoho ichéra ieneŋ méndacma kemma padi héla momac momac kuma mema méraginanéŋ asasaŋgéma negic.

2 Imuhuc waŋgic Farisaio ic tosara eneŋ yomuhuc zégic; Némac niŋ haka Sabata naléyaiguc ménda wawaŋa imuhucya wanzu?*

** 5:27: Mataio zémimia. * 6:2: Niŋgic ai tanec waŋu imuhuc zégic.

3 Zégic Yesunéj acgina melemma zéyec; Ini Dawidi zéma ichéra ienen yaka niñ humugic nalé imuaru, néma haka wañec imi ménda oloñ niñanzu?

4 Inéj Anutuac ama qeriaiguc emma saméj haimimia, tosara qahac, néj hofac oo ic ienen sac nemuac hénac aciguc hezac imi mema neyec. Nema ichéra i guc kecgic imi acguc énécmiyu nedacgic.

5 Yesunéj imuhuc zéma ac yomuhuc toroqema zéyec; Icac Naña imi Sabata naléyawac miñina wanžac.

6 Wañu Sabata nalé méñu Yesunéj tocgotocgo amaiguc emma ackuazéc ku énécmiyec. Wañu imuaru ic méñ tarec. Wañu iwac méra héiya imi séléc sélécgia.

7 Hénac acac kiwi ic zéma Fari-saio ic ienen Yesu aciguc opocbiñ zé késpedesira méñ mihicñiwij zéma Sabataiguc hafi ic mehiarumac me qahac zéma awima kecgic.

8 Wañu Yesunéj ewa qerigina niñtegicma ic méraya séléc sélécgia ézéma zéyec; Yacma sucninaiguc nanna. Zéyu inéj yacma nañec.

9 Nañu Yesunéj yomuhuc énézéyec; Qesiéncmizua. Diminéj hénac acwac séciguc? Sabata naléiguc haka hiabia wambiñ me haka biria wambiñ? Kecec imi mehiaruwij me qehumuwij?

10 Imuhuc zéma hénacoriñ lelecgéma inicmaguc ic iwac mia yomuhuc ézéma zéyec; Méraga suluna. Imuhuc zéyu méria suluyu hiaruyec.

11 Imuhuc wañu ienen qerigina geric bélañanéj sécgé énécmiyu, Yesu dimuhuc wammiwij zéma eminiñgic.

Yesuac Méliméli ic 12.

12 Wañu nalé imuaru Yesunéj zéwelec wammañ zéma baec boñaiguc keremma siñi herec séc tacma Anutu zéwelecmiyec.

13 Wañu ama gianiyu tohotoho ichéra unuruma sugcinaiguc 12

énépésima qacgina Yesuac Méliméli ic zéénécmiyec.

14 Yesuac Méliméli ic ionac qacgina imi Simon (Petero zémimia, hénac imi zamanziñ.) zéma iwac munia Anderea, wañu Yakobo, Yohane, Filipino, Batolomaio,

15 Mataio (qara méñ Lewi), zéma Toma, Alfaioac naña Yakobo, Simon Zelote zémimia,

16 Wañu Yakoboac naña Yuda, zéma Yuda Karioto, wañu ic yominéj mia kecma Yesu andé qeyec.

Mozoc ac zéma saec ac.

17 Wañu Yesunéj tohotoho ichéra iniguc baec boña igucnec mama baec kondonaiguc nañec. Nañu tohotoho ic tosara tunaguc zéma ic tun kunéj yandanéj Yuda baec ama lelec lelec zéma Yerusalem zéma Tiro zéma Sidon zékéñ yanda giñgiña igucnec

18 ackuazéc nimbiñ zé me hafigina mehiaru énécmimac niñac hagic. Wañu Yesunéj ic tosara uña zapí qeqeyanéj mebirí énécmiyu qenzeñ manzeñ qegic imi momacnec mehiaru énécmiyec.

19 Wañu Yesuarunec kuc yandanéj éréma icya icya moczoñ mehiaru énécmidarec. Wañu imuac niñ ic embac moczoñ méraginanéj Yesu osiwij zé wañgic.

20 Yesunéj kiwa hima tohotoho ichéra inicma yomuhuc zéyec; Anutuac hénacoriñ ama areña yanda imi ic maqeqeya onac buña, imuac niñ, ic maqeqeya ini imi ségiségi ginaguc.

21 Sécgé énécmimac, imuac niñ deguc yaka niñ humuzu ini imi ségiségi ginaguc. Ségiségi wamma desimu, imuac niñ deguc siacma keczu ini imi ségiségi ginaguc.

22 Icac Naña iwac niñac ic embac ienen hazéc wañ énécmima elicgé énécmima zébiri énécmima onac qac buña imi biria zéma wai énécmimu nalé imuaru ini ségiségi ginaguc.

23 Nalé imuaru imi ini ségiségi wamma ewa hia nimma legicgina hirimu. Héngic! Kurumenéj amaiguc onaru bakia hiabia imi kunéj yanda

he énécmimac. Haka biria imuhucya imi yandahécgina eney Anutuac tilij tilij ic ionac acguc imuhuc wañ énécmianjic hénia imuac niñac ini imuhuc wammuc hezac.

²⁴ Saecginaguc, iwawai saméña heénécmimia ini. Ini imi bec zézé ségiségi he énécmidaru tegézac.

²⁵ Saecginaguc, deguc tomenjina qeanzac ini. Ini imi Kecma yaka niñ humumu. Saecginaguc, deguc desi yanda wañanzu ini. Ini imi kecma ewa biric yanda wamma siacmu.

²⁶ Ic embac moczoñ ienen onac zézé ségiségi wañ énécmianzu iguc, ini imi saecginaguc. Yanda hécgina ienen Anutuac tilij tilij ic ikora ionac mia imuhuc wañ énécmianjic.

Hazéchécgina goigina héimu.

²⁷ Wañu gezacgina haima ninzu onac zézua; Hazécgina ala wañ énécmigic. Wañu ic tosara nimbiri énécmianzu ionac haka hiabia wañ énécmimu.

²⁸ Saecgé énécmianzu imi onac mia mozocgé énécmimu. Wañu gamu qeque ac wañ énécmianzu ionac niñac wamma zéwelec wammu.

²⁹ Ménénéñ nekanja qeyu nekanja néwécgeña imi imuhucnec melejña qemac. Ménénéñ guac sanjeña malekuga guagiru maleku qeriaiguc héihéiya imi acguc waimina.

³⁰ Ménénéñ mén iwawai mén niñac welec géñu hia miwésémañ. Ménénéñ guac iwawaiga mema keñu melej néñna ménda zéwésémañ.

³¹ Wañu haka hiabia ménac mén alahécginanén wañ énécmimuc wanzuiguc haka imuhucya imi enaoc walac wañ énécmimu.

³² Ini ic tosara ala wañ énécmianzu ionac sac ala wañ énécmianzu iguc imi némac hiabianén he énécmiwacnec? Képésic ic ienen acguc ic tosara ala siñ wañ énécmianzu ionac ala siñ wañ énécmianzu.

³³ Ic ménénéñ mén haka hiabia wañ énécmianzu ionac mia haka hiabia

wañ énécmianzu iguc imi némac hiabianén he énécmiwacnec? Képésic ic eney acguc imuhuc wañanzu.

³⁴ Ini bakia mewin zé iwawai mén alahécgina méra mizuiguc imi némac hiabianén he énécmiwacnec? Képésic ic ienen acguc bakia séha mewin zé niñkumuma képésic ic ménac mén méra énécmianzu.

³⁵ Imuac ini hazéc hécgina ala wañ énécmima goi héihéi wañ énécmiwin zé bakia niñac ménda wamma enzac méra énécmimu. Imuhuc wañanzuiguc imi bakia héla yanda he énécmiyu, Eñeña miñinawac nambérac héra wammu. Inén mia ewa hiawac énécmimia imi ménda niñtegicanzu ionac zéma kaižiliwen ic ionac imi, séc imuhucyanec goi héihéi wañ énécmianzac.

³⁶ Onac kurumen Mañgocnéñ wéséséya niñénécmianzac imuac séciguc ini imuhucyanec wéségina niñénécmimu.

Niñ gésigésiac haka.

³⁷ Ménda zégési énécmigic, ménda zégési énécmimia wammac. Képésicginaguc ménda zéénécmigic, képésic ginaguc ménda zéénécmimia wammac. Wañu alahécgina ionac képésicgina wai énécmigic, enañ képésicgina imuhucyanec wai énécmimia wammac.

³⁸ Eñ énécmigic, en énécmimia wammac. Iwawai géséginaiguc tiyu, hiñgacma kuaya qeyu, hélanzima tima méndéñu keñha wañu hiñgaru, muñguc tiyu kuaya qema mayu, onac énécmiyu tétécgéma memu. Eney géségina tima énécmigic imuac sécyaguc tima melej énécmiyu memu.

³⁹ Wañu inén muñguc séséc ac wamma yomuhuc zéyec; Kic hilicnéñ kic hilic mén hia hérémimac me? Imuhuc wammaciguc imi, éréhéc ekawu baec séséñiguc ménda hiñgacmaoc me?

⁴⁰ Tohotoho icnéñ kiwi icya ménda ogicma keczac, néñ ménac mén kiwi icyanén niniña moczoñ didiñanec

kumiyu niñarenj gédacmaciguc, inén mia kiwi icya éséc dac wamma kec-mac.

⁴¹ Némac niñac alagawa kiwaiguc goc héntegicma genjac kicgaiguc ic kembraña hezac imi ménda niñtegicanzañ me?

⁴² Gi imi guac kicga qeriaiguc ic kembraña hezac imi ménda héntegicma dimuhuc guac alagawac zéma Alana wainénna neñ guac kicga qeriaiguc goc hezac imi memañ zéwésémañ me? Ic ikora gi walac guac kicga qeriaiguc ic kembraña hezac imi memaguc iwawai guac alagawac kiwa qeriaiguc hezac imi hiabianec hémma mewésémañ.

⁴³ Némac niñ? Ic hésa hi- abia méñnéñ héla gocmia biria haimacac séc qahac. Wañu ic hésa biria méñnéñ héla gocmia hiabia haimacac séc qahac, imuac mia imuhuc zézua.

⁴⁴ Ic hésa imi imuac héla gocmia hémma hénia héntegicanziñ. Ic hésa waiyaguc imuarunec fik ic gocmia ménda mihicñianziñ. Wañu sañsañiguc waiñ gocmia ménda mihicñianziñ.

⁴⁵ Ic embac eneñ iwawai ewa qeriginaiguc qauqau haigic hezac imuacnec mema kuaginanén ac zéanzu, imuac niñac ic hiabianén ewa qeriaiguc niniñ hiabia qauqau haigic hezac imuacnec mema ac hiabia zéhicñianzac. Wañu ic birianén niniñ biria ewa qeriaiguc kuaya qema hezac imuacnec mema ac bira zéhicñianzac.

⁴⁶ Ini imi nuac niñ Miñ Kewu, Miñ Kewu zénémmanec dimuhuc ac zéanzua imi ménda tohoma wañanzu?

⁴⁷ Méñnéñ méñ nuaru hama nuac acna nimma tohoanzu ieneñ ic dimuhucya wanzu imi séséc ac zéma énézéwa hémmu.

⁴⁸ Ic imuhucya imi ama memañ zé baec hiñgac hiñgarawac éséma baña mihicñima imuac qahaiguc simen haima mezac ésécnec. Doku yanda luma ama imi qeyec, néñ hiabianec

seligima nanec imuac niñ ménda mehiriyec.

⁴⁹ Wañu nimma ménda tohoanzac inén baec bébélacgia baña qahac imuaru amaya meyec ésécnec. Doku yandanén luma qeyu ama imi focdac zéñgéma kunenñ yanda biriyec.

7

Téngiñ ic galeñ méñac niñzén niñzénja.

¹ Yesunén ackuazéc imuhuc moczon énézéyu gezacginanén niñgic tecgéyu, Kafanaum ama areña yandaiguc kereñec.

² Imuaru téngiñ ic 100 ionac galeñgina méñac welenñ qeque ic héñ soroc wammimia méñnéñ hafi kiyu humumanñ zé wañec.

³ Wañu galeñ iminén Yesuac suruc nimma Yesunén hama welenñ qeque icya imi mehiaru mimac niñ qesim- imu niñac Yuda ic ionac galeñ tosara méli énécmiyec.

⁴ Méli énécmiyu kemma Yesuaru qeriginanén moczon yomuhuc welecmigic; Galeñ imi ara niñmiwésémañac séc ic héla kecanzac.

⁵ Inén Yuda ic nonac ala siñ wañ nénécmima tocgotocgo amanina menénécmiyec.

⁶ Imuhuc zégic Yesunén iniguc momacnec keñec. Kemma ama imi lakec qahac zézéyawac séc keñkeru, téngiñ ic 100 ionac galeñginanén alahéra Yesuaru méli énécmima ac yomuhuc haiyec; Miñ Kewu, gi ai yanda ménda mewésémañ. Ni dac imuhucya nuac ama baenjanén logi gémmacac séc qahac.

⁷ Ni nena niñ nimba ménda sécgéyu guaru hamañ zé osizua. Imuac niñ gi imuaru kecma eñ zéna welenñ qeque icna imi hiarumac.

⁸ Ni ic eneñana ionac méra bacginaiguc kecanzua. Wañu nuac bacnaiguc imuhucyanec téngiñ ic hécna kecanzu. Wañu neñ méñac kenna zéwa keñu, méñac hana zéwa haanzac. Wañu welenñ qeque icnawac, ai yomi mena zéwa meanzac.

9 Ara imuhuc zégic nimma Yesunéh welicgéma ic tuñ méndacmigicimimimaoc niñ méli érécmiyec; Ha ionac muru lilingéma yomuhuc énézéyec; Ni énézéwa niñgic, Israel ic onarunec ninzén ninzén séha imuhucya méñ ménda mihicñiyi.

10 Wañu méli énécmiyu hagic ienen lilingéma amaiguc kemma héngic welen qeque ic inéh hiaruma séwiya hia kerec.

Yesunéh embac malé méñac naña humuc igucnec meqelimiyec.

11 Kecma Yesunéh tauñ méñ qara Nain imuaru kenju tohotoho ichéra zéma ic tuñ yandanéh méndacmima kenjic.

12 Wañu tauñ imuac sanjulaña ho-suraiguc kereñu qamoc méñ huama magic. Wañu humuyec imi embac malé méñac naña. Naña imi momacguc sac kerec. Wañu tauñ imuac ic embac sasalanéh embac malé i guc momacnec magic.

13 Wañu Miñ Kewunéh embac malé imi hémma ewaya biriyu zéyec; Ménda siacna.

14 Imuhuc zéma hosuru kemma katapa osiyu ic wagicma kenkecgic ienen bénzén zikima nanjic yomuhuc zéyec; Merac ni gézézua, yacna.

15 Imuhuc ézéyu humuc ic iminéh yacma acac hénima zéyec. Wañu Yesunéh i neñgocya miyec.

16 Wañu ic enej moczon imi hémma zénéngina hiriyu Anutu mepésima yomuhuc zégic; Anutuac tilij tilij ic kuneñ yanda méñnéñ sucninaiguc hicñiyecac keczac. Tosara enej zégic; Anutunéh ichéra niñnécmima hazac.

17 Wañu Yesuac surucya iminéh Yuda baec séc zéma baec néwéc néwéc saima kendarec.

Yesunéh Yohaneac hénia zéyec.

18 Yohanenéh hésa amaiguc tackeru iwac tohotoho ichéra enej haka hicñiyec imi moczon ézédacgic. Wañu ac imi nimma tohotoho ic éréhéc héihéré érécmima

19 Miñ Kewu yomuhuc zéma qes-cimimimaoc niñ méli érécmiyec; Ha nénécmimac niñ zézéya imi gi mia me méñac mambéc kecbiñ?

20 Wañu ieren Yesuaru kemma zéyoc; Doku naec haka ic Yohane yomuhuc zéma méli nérécmizac; Hanénécmimac niñ zézéya imi gi mia me méñac mambéc kecbiñ?

21 Wañu nalé idacmuaru Yesu imi ic hafi zepaginaguc zéma ic uña biriaguc imi sasala mehiaru énécmima kic hilic sasala imi kichihi meénécmiyec.

22 Wañu imuhuc qesiyic yomuhuc melemma érézéyec; Iri kemma iwawai hémma niñanzaoc imuac suruc Yohane wammima yomuhuc ézémaoc; Kic hilicnéñ kicgina hima héñanzu, puriñ enej hénia kenju, wizi seliginaguc imi solañanima keczu, gezacgina héhéngia ienen gezacginanéh ninzu, humuc ic enej qelima yaczu, wañu mageqeya ionac buña suruc hiabia imi énézézac.

23 Wañu méñnéñ méñ nuac niñ niñ éréhécguc ménda qonzon tonjézac imi ségiségiyaguc.

24 Imuhuc zéyu Yohaneac kua meme ichérra ieren lilingéma kenjoc. Kenjic Yesunéh Yohaneac zéma yomuhuc énézéyec; Ini baec kisiaiguc némac iwawai hémbiñ zé kenjic? Uñ méñ luhucnéñ qeyu hirima nañu hémmu niñac kenjic?

25 Imi qahac wañu némac iwawai hémbiñ zé kenjic? Ic méñ malekuya hiabia héima keczac imuac hémbiñ zé kenjic? Qahac, ic maleku hiabia héima iwawaigina hiabia sasala késa kecanzu imi enej ama kewuyaiguc kecanzu.

26 Wañu imi qahac wañu, némac iwawai hémbiñ zé kenjic? Anutuac tilij tilij ic méñac me? O, imi hélacnec! Énézéwa niñgic; Ic imi kua meme ic onogicdacma séc méñ wanzac.

27 Iwac mia ac kiwi méñ yomuhuc oyec hezac; Héngic, ni kua meme icna méñ méliwa walac kemma

hénaga mindinimac.

²⁸ Énézéwa ninjic; Embac igucnec hicnihicniya tosara yanda ionarunec méjnénj méj Yohane ménda ogiczac, néj Anutuac hénjgalen ama arenja yanda qeriaiguc mamayagina méjnénj Yohane i hia ogiczac.

²⁹ Ic momac yanda zéma takis meme ic ienenj Yohaneac doku naecgic imuac ninjac ackuazéc imi nimma Anutu imi solanja zéma zéaugic.

³⁰ Wañu Farisaio ic zéma hénac acac kiwi ic ienenj sac Yohaneac doku ménda naecma Anutuac ewa sinj enanj ninjac heyec imuac hénjara megic.

³¹ Yesunénj toroqema zéyec; Nalé yomuac hicnisaí imi iwawai némaciguc séc héimanj? Ienenj dimuhucya ésécnec zémanj?

³² Imi nambérac tosara nénnagémba sombenjiguc aria meanzu ésécnec. Nambérac ienenj sombenj imuaru tacma ac yomuhuc zékeñ zéha wañanzu. Nini onac ninjac kuña héiénécmini ini legic ménda hirizu, nini soñgoñac legic héini ini ménda zésiac wanzu!

³³ Hénia imi yomuhuc; Doku naec haka ic Yohaneénj hama nene ménda nema zéwelecma wainj doku ménda neyu, enenj hémma uña birianénj késazac zégic.

³⁴ Wañu Icac Nanjanénj hama nene nema wainj doku neyu, enenj yomuhuc zéanzu; Hénjic inénj hémbaoc wamma nene nema doku selia sinja nimma nema takis meme ic zéma biria meme ic ionac alagina keczac.

³⁵ Wañu ninjtegic qinjtegic imi imuac nambérac héra ienenj méndacma wamma hénia solanja mewininianzu.

Embac méjnénj siacma Yesuac héniya halécnéj naecmiyec.

³⁶ Farisaio ic méjnénj eneyaguc nene nemac ninjac Yesu héihéré miyu Yesunénj iwac amaiguc emma nene nema tarec.

³⁷ Tackeru ama arenja yanda imuaru biria meme embac méj kerec inénj Yesunénj Farisaio ic iwac amaiguc emma tarec imi nimma alabasita kiruñ halécyaguc imi mema hama éréyec.

³⁸ Éréma Yesu hénaya suluma tackeru iwac qéhéréñaguc hénaya haiyec imuhucgenj namma siarec. Siacma tacma eneya kic masinénj hénaya naecmima oruc zucyanénj kereñ meyu zicgéyu kuayanénj hénaya kiricne mima haléc héménja hiabia imi imuac qahaiguc qocgémiyec.

³⁹ Qocgéyu Farisaio ic Yesu héihéré miyec inénj hémma qerianénj yomuhuc ninjec; Ic yominénj Anutuac tilinj tilinj ic kecbacnec eneya hénia osizac embac imi biria meme embac imuac ninj embac imi mérénenj me dimuhucya imi ninj tegicbacnec.

⁴⁰ Imuhuc ninju, Yesunénj imi ninjtegicma yomuhuc melemma zéyec; Simon, neñ ac méj zémanjac ninzua. Zéyu zéyec; Kiwi ic, hia zéna nimba.

⁴¹ Zéyu Yesunénj yomuhuc zéyec; Ic éréhécnénj soukiwa ic méñac murunec soukiwa meyc méñac muru tasia yawuñ momacguc zéma maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyu, méñac muru tasia maso éréhéc imuac ai boña séc hemiyec.

⁴² Wañu ic éréhéc ekaoc taségira melenj mimaocac séc qahac wañu soukiwa ic iminénj tasé iorac muru hezac imi moczoñ auérécmiyec. Wañu suggiraiguc mérénenj iwac sinj kuneñnec ogicma nimmimac?

⁴³ Imuhuc qesiyu Simonnénj melemma yomuhuc zéyec; Neñ nimba taséya kuneñnec aumimia wañec inénj mia sinj kuneñnec nimmimac. Zéyu zéyec; Gi dindinjanec ninjésizanj.

⁴⁴ Imuhuc zéma embacac muru lilingéma Simon yomuhuc ézéyec; Embac yomi hénzanj? Neñ amaiguc éréwa genj hénana zuacmanjac doku méj ménda nénzanj. Néñ embac yominénj eneya kic masinénj

hénana naecnémma oruc zucyanén kereṅ menénzac.

⁴⁵ Geṅ ménda kiricne menénzac, néṅ embac yominén éréwa imuarunec hénima hénana kiric nemanec keczac.

⁴⁶ Geṅ orucnaiguc oliwa halécdac mén ménda naecnénzac, néṅ embac yominén haléc héméṅaguc alabasitanén hénanaiguc naecnénzac.

⁴⁷ Hénia imuac niṅ neṅ gézéwa ninna; Embac yominén siṅ kunéṅ yanda hemizac imuac niṅ késpedesiya kunéṅ yanda aumimia wanzac, néṅ késpedesic komodia dac aumimia wanzac inén siṅ komodia hemizac.

⁴⁸ Imuhuc zéma embac imi yomuhuc ézéyec; Embac, késpedesicga waigénṅeṅa wanzac.

⁴⁹ Imuhuc zéyu ic momacnec nene nema tacṅic enéṅ qeriginaiguc yomuhuc niṅṅic; Yomi némac icnéṅ késpedesiya waizac?

⁵⁰ Waṅu Yesunén embac yomuhuc ézéyec; Ninzén ninzén guac muru hezac iminén gi aṅṅeṅa tigénzac imuac luaeiguc kembésémaṅ.

8

Gocmiawac séséc ac.

¹ Imuac andiaiguc Yesunén ama areṅ yanda yanda zéma ama areṅa areṅa lelecgéma Anutuac héngaleṅ ama areṅa yandawac buṅa suruc hiabia imi zéau énécmiyu tohotoho ichéra 12 ieneṅ momacnec keṅṅic.

² (2a) Waṅu embac tosara Yesunén uṅa biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmiyec

³ (3a) imi enéṅ iniguc momacnec kemma eṅaṅ iwawaigina mema welen qeénécmigic. (2b) Qacgina imi yomuhuc; Makdala embac Maria, Yesunén becneṅ iwac murunec uṅa biria 7 nesi énécmiyec imi zéma (3b) Herodeac soukiwa galeṅ ic Kuza iwac iniṅa Yoana zéma Susana zéma embac tosara sasala.

⁴ Ama areṅa yanda igucnec séc ic embac enéṅ tocgéma Yesuac muru

hagic tuṅ yanda waṅu, Yesunén séséc ac yomuhuc énézéyec;

⁵ Ai ic ménṅeṅ iwawai gocmia qesamaṅ zé keṅec. Kemma qesayu gocmia tosara imi héná zécgériaiguc mama héiyec. Héiyu tosara ic embac ieneṅ tigic biriyec. Tosara nei ieneṅ hama nedacṅic

⁶ Tosaranén baṅa qahaiguc mama héiyec. Héiyu qérawia éréyec, néṅ dokuya qahac waṅu sélécgédarec.

⁷ Waṅu gocmia tosanén hésa waiyaguc sasala imuac qeriguc mama héiyec. Héiyu hésa waiyagucnéṅ momacnec yandima hézigégic.

⁸ Waṅu gocmia tosanén baec halécyaguc imuaru mama héiyec. Héiyu qérawia éréma 100 mesaiyec. Yesunén ac imi zémaṅ qacma yomuhuc zéyec; Gezacṅinaguc ieneṅ nimmu.

⁹ Tohotoho ichéra enéṅ sésécac imuac hénia imi dimuhuc wammac zéma qesimigic.

¹⁰ Qesimigic zéyec; Onac imi wai énécmiyu Anutuac héngaleṅ ama areṅa yandawac hénia sasangaṅa imi hia niṅasarimuac hezac. Waṅu tosara ionac imi imuhuc qahac; Hémmu, néṅ hia ménda héṅtegicmu. Waṅu nimmu, néṅ hia ménda niṅtegicmuac niṅ qeqaiṅ aciguc énézéanzua.*

Yesunén séséc acwac hénia zéasari énécmiyec.

¹¹ Séséc ac imuac hénia imi yomuhuc; Gocmia imi Anutuac ackuazéc.

¹² Gocmia héná zécgériaiguc mama héiyec imi ic embac tosara ackuazéc niṅṅic Biria miṅinanén hama ic imi enéṅ niṅzénṅégic aṅṅéṅ tiénécmiwac niṅac ackuazéc imi qerigina igucnec onagicanzac imuac sécyá.

¹³ Gocmia tosara baṅa qahaiguc héizac imi ic embac tosara ackuazéc imi nimma ségiségi wamma késagic. Waṅu zalia ménda hiṅṅac késayacgéyu nalé dahecac

* 8:10: Yes 6:9

séc ninzéhégéma kecgic manam batuciguc onoporu waima kenjanzu imuac sécyá.

¹⁴ Gocmia tosara hésa waiyaguc imuac qeriaiguc mama héiyec imuhucyanéhé ackuazéc ninzu wañu baecac niñyévériá me hinac yanda me séwíac siñanéhé hézicgéyu ninzéhé ninzéhé gina séhá ménda yandianzac imuac sécyá.

¹⁵ Wañu gocmia tosara baec halécyaguc imuaru héiyec imi ic embac tosara ewa héla zéma ewa hiabia kecma ackuazéc nimma selianec késama seliseli wamma héla haianzu imuac sécyá.

Lambe zae qahaiguc haihaiya.

¹⁶ Méñnéñ méñ lambe otorima kewucnéñ ménda hoturumac me duñ tatak bawu ménda haimac, néñ ic embac ama qeriaiguc érému eneñ asaha imi hémmuac wamma zae qahaiguc haianzac.

¹⁷ Iwawai saña imi moczoñ auyu hémmacac séc wañu iwawai sasañgiaiguc hezac imi moczoñ meyu wininimacac séc.

¹⁸ Imuac ini gezacginanéhé dimuhuc niñanzu haka imuac héngésimu. Méñnéñ méñ ackuazéc késakeczac imi torogemimia wammac. Wañu méñnéñ méñ ackuazéc ménda késakeczac imi iwawai henéñzac zéma ninzac imi momacnec wagiru qahac wandamac.

Yesuac sac kitichéra héla.

¹⁹ Yesuac neñgoc munahéra ieneñ hagic. Wañu ic embac tuñ yanda niñac hosuraiguc kembiñac séc qahac wañec.

²⁰ Wañu ic méñnéñ Yesu yomuhuc ézéc; Guac neñgoc munahécga ieneñ gémbiñ zé hama séñganñeñ nanzu.

²¹ Zéyu Yesunéhé melemma zéyec; Anutuac ackuazéc nimma tohoma séciguc kecanzu youmi eneñ mia nuac neñgoc muna hécna wanzu.

Yesunéhé luhuc yanda ézécú néné qeyec.

²² Kaiwe méñu Yesunéhé toho-toho ichéra iniguc zéciciguc emma yomuhuc énézéc; Doku zékéhé néwécgeñac kenni. Zéyu ieneñ eñawu zéc nesima hénima keñgic.

²³ Kemma kecgic Yesu gauya heyec. Heyu nalé imuaru luhuc yandanéhé kondunñ imuaru mama qeyu doku temboñnéñ éréma zéc qeriaiguc hiñgaru zécicnéñ kondunñiguc hiñgacmañ zé wañec.

²⁴ Yesuac tohotoho ic tosaranéhé Yesuac muru kemma yomuhuc zéma mindigic; Galeñnina, galeñnina, nini humuqai wambiñ niñac.

Zégic Yesunéhé gau igucnec yacma luhuc zéma kondunñ temboñ zéqetali érécmiyu néné qema heyoc.

²⁵ Heyic tohotoho ichéra ionac yomuhuc énézéc; Ninzéhé ninzéhé gina dimia?

Imuhuc zéyu zénéñgina hiriyu welicgéma eñacnec eminimma zégic; Ic yomi méré wañu, luhuc zéma doku ac érézécú ara tohozaoc?

Yesunéhé uña biria nesi énécmiyu beric qeriginaiguc hiñgacdacgic.

²⁶ Ieneñ nesima kemma Galilaia doku qericma néwécgeñaciguc Gerasa baeciguc kerengic.

²⁷ Keremma Yesunéhé imuacnec mama élélahu* eñu ama areña yanda imuac miñina ic kuwiraguc méñnéñ hama Yesu mihicñiyec. Wañu ic iminéhé nalé horua owo maleku ménda héima ama gericiguc ménda kecma kic suañ sugginaiguc heañec.

²⁸ Inéhé Yesu hémma qacma iwac wésiaiguc mama sicgéma kucnec qacma yomuhuc zéyec; Eñeña miñina Anutuac Naña Yesu, gi zéma ni nekac nekac, welecgénzua, yévéri ménda menémbésémañ.

²⁹ Ac imi mia Yesunéhé i hémma uña birianéhé iwarunec éréma kemmac niñac bec ézécú nimma ara imuhuc melemma zéyec. Ic imi uña zapi qeqeyanéhé hatac sasala

* 8:27: Girik aciguc; baeciguc.

késayu seŋ hésanéŋ hénia qatémima galeŋgégic, nénéŋ qericma uŋa birianénéŋ hérémigic séc baec kisiaiguc kemma lelecgéaŋec.

³⁰ Imuhuc zéyu Yesunénéŋ qesimima zéyec; Gi qacga méré? Qesimiyu zéyec; Tuŋ yanda.

Imi mia iwac qeriaiguc uŋa biria sasalanénéŋ hiŋgacma kecgic imuac niŋ imuhuc zéyec.

³¹ Imuhuc zéma Yesunénéŋ uŋa biria ionac baec dumuŋaiguc ménda nesi énécmiyu hiŋgacmu niŋac welecmigic.

³² Waŋu baec boŋa imuaru beric sasalanénéŋ gété kulumma kecgic uŋa biria eneŋ wai énécmiyu beric ionac qeriginaiguc hiŋgacmu niŋac welecmigic niŋénécmiyec.

³³ Niŋénécmiyu uŋa biria ieneŋ ic iwarunec éréma kemma beric qeriginaiguc hiŋgacgic beric tuŋ yanda ieneŋ usuŋnec kemma sia yanda igucnec hiŋgacma dokuiguc hiŋgacgic dokunénéŋ hoturu énécmiyec.

³⁴ Ic tosara beric galeŋgéma kecgic ieneŋ haka hicŋiyec imi hémma focdac néŋgacma ama areŋa yanda zéma ai ama leleclelec heyec imuaru kemma ac suruc imi énézégic.

³⁵ Zégic nimma ic embac ieneŋ haka hicŋiyec imi hémbiŋ zéma Yesuac muru hagic. Hama héŋgic ic uŋa biria ieneŋ éréma kendacgic ic iminéŋ Yesuac héniaiguc malekuya héima solananeŋ wamma bénzén tackeru zénéŋgina hiriyec.

³⁶ Ic uŋa biriaguc kerec iminéŋ dimuhuc hiaruyec imi héŋgic imi eneŋ tosara suruc énézégic niŋgic.

³⁷ Énézégic nimma Gerasa baec imuac miŋina ieneŋ zénéŋgina kunéŋ yanda hiriyu wai énécmima kemmac niŋac Yesu welecmigic. Inéŋ zéiciguc emma baec imi waima keŋec.

³⁸ Waŋu ic uŋa biria waimima keŋec inéŋ Yesuguc kecmaŋ zé welecmiyec, néŋ Yesu imi yomuhuc ézéma mélimiyec;

³⁹ Gi amagaiguc liliŋgéma kemma Anutunénéŋ guac muru haka kunéŋ yanda dimuhucya waŋgézac imuac suruc imi énézéwésémaŋ. Imuhuc zéyu ic iminéŋ waima kemma Yesunénéŋ némac iwawai wammiyec imuac suruc imi ama areŋa yanda séc lelecgéma énézédarec.

Yesunénéŋ embac seraŋa ménŋ humuc igucnec meqeliyec.

⁴⁰ Waŋu Yesunénéŋ doku néwéc liliŋgéma hayu ic embac tuŋ yandanénéŋ Yesuac mambéc kecgic imuac niŋac zézé ségiségi wammima hérémigic.

⁴¹ (41a) Waŋu héŋgic, ic ménŋ qara Yairo zémimia inéŋ hayec. Ic imi mia tocgotocgo ama ménŋac galeŋ kerec.

⁴² (42a) Waŋu iwac muru bérara embac seraŋa momacguc sac kerec. Embac imi yawuŋa 12 waŋec. Waŋu inéŋ hafi kiyu humumaŋ zé waŋec. (41b) Imuac niŋac ic iminéŋ hama Yesuac héniaiguc sicgémima eŋeya amaiguc hamaŋ niŋac welecmiyec. (42b) Weleru Yesunénéŋ amayaiguc keŋu ic embac tuŋ yandanénéŋ lelecgémima momacnec keŋgic.

Hafi embac ménŋnéŋ ninzéhéŋéma Yesuac malekuya késama hiaruyec.

⁴³ Keŋkecgic sugginaiguc embac ménŋ kerec inéŋ yawuŋ 12 imuac séc sacya mayu hafi wamma kecaŋec. Waŋu inéŋ soukiwa iwawaiya késakerec imi moczoŋ séwi galeŋ ic énécmima audarec, néŋ ménŋnéŋ ménŋ mehiaru mimacac séc qahac waŋec.

⁴⁴ Waŋu inéŋ Yesuac andiaiguc hosuru kemma malekuya susuriaiguc osiyec. Osiyu imuarunec sac maanec imi zicgéyec.

⁴⁵ Waŋu Yesunénéŋ qesima mérénéŋ nosizac zéma zéyec. Waŋu moczoŋ qaecgégic, Peteronénéŋ yomuhuc ézéyec; Miŋ Kewunina, tuŋ yandanénéŋ lelecgéma qéfaccgé génzu.

⁴⁶ Zégic Yesunénéŋ melemma zéyec; Ménŋnéŋ nosiyu kucnanénéŋ éréma ai meyu ninzua.

47 Imuhuc zéyu embacnéñ qaecgémacac séc qahac wañec imi niñasarima bac yandi yandi wamma hama mama sicgéma hénia némac niñ osiyec imi zéauma, osiyu hafiya imuarunec bec tecgéyec imi ic embac moczoñ kicginaiguc ézédarec.

48 Imuhuc zéyu Yesunéñ ézéyec; Béracna, geñga ninzén ninzéngeñ mehiaru gézjac. Imuac gi ewaga laue wañu bénzén kembésémañ.

49 Imuhuc zémanec nañu tocgo-tocgo amawac galeñ iwac amaya igucnec ic méñnéñ hama Yairo yomuhuc ézéyec; Guac béracga bec humuzac imuac niñ kiwi ic yéwéri ménda miwésémañ.

50 Imuhuc zéyu Yesunéñ nimma yomuhuc ézéyec; Zénéñga ménda hirimac. Wañu ninzéngeña béracga imi hiarumac.

51 Imuhuc zéma iwac amaiguc kemma ic embac tosara qetali énécmima Petero, Yohane, Yakobo zéma embac seraña iwac neñgoc mañgocya sac onagiru eñgic.

52 Eñgic ic embac ieneñ embac merac iwac niñ wamma zésiác yanda wamma qeweloñ wañgic Yesunéñ énézéyec; Ménda siacgic embac merac yomi ménda humuzac, néñ gauya hezac.

53 Imuhuc zéyu bec humuzac imi niñtegicgic imuac niñ zédesi wammigic.

54 Wañu Yesunéñ embac merac iwac mériaiguc késama qacma zéyec; Meracna yacma nanna.

55 Imuhuc zéyu uñayanéñ lilingéyu imuarunec yacma nañec. Nañu nene mimu niñac énézéyec.

56 Wañu neñgoc mañgocyanéñ hémma welicgéyoc. Welicgéyic Yesunéñ haka hicñiyec imi méñac méñ ménda zému niñac neñ héiéércmiyec.

9

Yesunéñ tohotoho ichéra 12 ai memuac méli énécmiyec.

1 Yesunéñ tohotoho ichéra 12 unuruma uña biria moczoñ nesi énécmima hafi mehiaru énécmimu niñac kuc buña zéma qac buña énécmiyec.

2 Anutuac héngaleñ ama areña yanda imuac énézéma hafi zepa wanzu imi mehiaru énécmimu niñac méli énécmiyec.

3 Wañu méli énécmima yomuhuc énézéyec; Ini kenha wambin zéma iwawai yomuhucya méñ ménda mema eñdac kemmu, tac me gésé me hénia mauñ me soukiwa me maleku saméña imuhucya.

4 Kemma ama geric méñiguc emmuiguc imuaru tacyac wañkecmu, wañu baec méñu kembin zémaguc ama geric imi waimu.

5 Ic embac eneñ ménda héihéré énécmimuiguc tauñ imi waima kemmu. Wañu waima kembin zé imuaru hénia usuginaiguc seitotoñ tacmac imi qegic mamac. Wañu ieneñ hakagina imi hémma imuac hénia imi niñasarimu.

6 Imuhuc zéyu tohotoho ic ieneñ kemma ama areñ yanda yanda lelecgéma ama areñ séc buña suruc hiabia imi énézéma hafi ic embac mehiaru énécmigic.

Herodenéñ Yesuac hénia niñasariman zé wañec.

7 Wañu haka méréra imi hémma ic embac tosanéñ Yohanenéñ humuc igucnec qelima yarec, imuac niñ kuha imuhucya wininizac zégic. Imuac niñ Perea baec galeñ Herodenéñ iwawai imi moczoñ nimma nimbipiyec.

8 Wañu tosara imi Elianéñ muñguc wininima keczac zégic, néñ tosara imi Anutuac tilin tilin ic walaha ionarunec méñnéñ humuc igucnec qelima yarec imuhuc zégic.

9 Herodenéñ zéyec; Yohane imi becnec neñ déméña qeriri. Wañu suruc imuhucya imuhucya imi mérac niñac zéma imuhuc zéanzu? Imuhuc zéma Yesu imi hémman zé wañec.

Yesunéh ic zangégina 5,000 nene gumu énécmiyec.

10 Wañu Yesuac Méliméli ic ienen lilingéma hama ai megic imuac suruc moczon Yesu ézégic. Yesunéh suruc imi nimma onagicma enawu baec imi waima Betsaida ama areña yandaiguc kenjic.

11 Wañu ic embac ienen ninjegicma méndac énécmima hagic. Hagic Yesunéh unuruma Anutuac héngalen ama areña yandawac ackuazéc énézéyec. Wañu hafigina qahac wammac niñac wañgic mehiaru énécmiyec.

12 Kaiwe kiwa hingacmanj zé wañu Yesuac Méliméli ic 12 ienen Yesuac muru hama ézégic; Nini you baec kisiaiguc kecziñ imuac niñ ic embac méli énécmima ama areña me ama komoc komoc lelec lelec hezac imuaru kemma nenegina zéma hehe duñ tatacgina mihicñimu.

13 Imuhuc zégic acgina yomuhuc melemma zéyec; Enaoc nene gumu énécmigic nemu. Zéyu zégic; Nini kemma ic embac ionac nene boñ ménda mewinjiguc nonaru imi saméh méra ménj zéma lambéc éréhéc sac he nénécmizac.

14 Imi mia sugginaiguc ic ionac nec zangégina oloñgic 5,000 imuac séc wañec imuac niñ imuhuc zégic. Wañu Yesunéh 50 imuac séc tuña tuña nene newiñ zé tacmu niñac tohotoho ichéra énézéyec.

15 Énézéyu zéyec séc wañgic ic embac moczon nene newiñ zé tacdagic.

16 Wañu Yesunéh saméh méra ménj zéma lambéc éréhéc imi mema kiwa hiyu enu mozoc ac zéma mésemma ic embac ionac wéséginaiguc hai énécmimu niñac tohotoho ichéra énécmiyec.

17 Wañu hai énécmigic moczon negic sécgé énécmiyec. Wañu tohotoho ic ienen bororona waigic heyec imi tocgégic nenjen yanda 12 kuagina qedarec.

Peteronéh Yesu niñac Kristo zéma ninzéh ninzéhna zéauyec.

18 Nalé ménjiguc Yesunéh sasangiaiguc kecma zéwelec wañu tohotoho ichéra i guc momacnec kecgc. Wañu inéh yomuhuc qesiénécmiyec; Ic embac ienen nuac niñ méré zéanzu?

19 Zéyu melemma zégic; Tosaranéh doku naec haka ic Yohane zéanzu, wañu tosaraneñ Elia zéanzu, wañu tosaraneñ Anutuac tiliñ tiliñ ic wahala becnec kecgc suggina igucnec méñnéñ lilingéma hicñizac imuhuc zéanzu.

20 Zégic zéyec; Wañu enaoc imi nuac niñ méré zéanzu? Zéyu Peteronéh ara melemma zéyec; Anutuac Kristo.*

Yesunéh humuma yacmac imuac ara zéyec.

21 Imuhuc zéyu ac imi ic méñac ménj ménda énézému niñac neuñ héiénécmiyec.

22 Wañu toroqema zéyec; Icac Nananeñ qenzen manzen sasala nimma qeriawac galen zéma hofac oo ic kiwa hécgina zéma hena acac kiwi ic ienen waimigic qegic humumac. Wañu ai meme haréwéc wañu tinduc qelima yacmacac hezac.

23 Imuhuc zémaguc Yesunéh ic embac moczon ionac yomuhuc énézéyec; Ic méñnéñ ni méndac némmañ zémaciguc eneya memaamuma naléya naléya eneya ic héngena wéndara imi huama méndac némmac.

24 Ic méñnéñ ménj kekecy a anjé timañ zé wañu kekecy a imi sohomac. Wañu ic méñnéñ ménj nuac niñ wamma kekecy a waimaciguc kekecy a anjé timac.

25 Ic méñnéñ baec imi moczon anjé timaguc eneya kekecy a sohomac me wagiru qahac wañu, iwawai iminéñ dimuhuc nanjémimac?

26 Méñnéñ ménj ni zéma nuac ackuazécna niñac gamuya nimmaciguc Icac Nanja imi Manjoc zéma kua meme unahéra térey a zéma

* 9:20: Me Mesia.

eneya edamuyaiguc lilingéma hamac nalé imuaru imuhucyanec ic iwac niñ mia gamuya nimmac.

²⁷ Ni hélacnec énézéwa niñgic, you nanzu onarunec tosara ini humucnéñ ménda énépésiyu Anutuac héngalen ama arenja yanda imi hémmu.

Yesuac séwiyanéñ melemma tanera méñ wañec.

²⁸ Ac imi zéyec imuac andiaiguc ai meme 8 wañu Yesunéñ Petero zéma Yohane zéma Yakobo onagicma zéwelecman zé baec boñaiguc eñec.

²⁹ Inéñ zéwelecma kerunec séwiyanéñ melemma tanera méñ wañu malekuya melemma pilitic asaha ésécnec asariyec.

³⁰ Imuaru mia ic éréhécnéñ Yesuguc ac eminimma nañgic. Imi mia Mose zéma Elia.

³¹ Asac mararañgic hicñiyic eñawu kecma Yesunéñ Yerusalemiguc humumac imuac ara eminiñgic.

³² Wañu Petero zéma i guc momacnec kegcic ienenéñ gau réwéria niñ qeka meka wamma tacgicac moczoñnec yacma Yesuac edamuya zéma ic éréhécnéñ i guc nañgic imi inicgic.

³³ Wañu ic éréhécnéñ waima keñic Peteronéñ Yesu ézéyec; Kiwi ic nini you kecziñ imi hiabia soroc. Imuac nini halí haréwéc meénécmiñi, méñ Miñ Kewu guac, méñ Moseac, méñ Eliawac wammac. Wañu ac imi némac ac zékerec imuac hénia ménda niñasarima imuhuc zéyec.

³⁴ Wañu ac imi zémanec nañu hosusunéñ mama hoturu énécmiyec. Hoturu énécmiyu hosusu qeriaiguc kegcic zénéñgina hiriyec.

³⁵ Wañu hosusu qeriaiguc ewa méñ hicñima yomuhuc zéyec; Ic yomi nena nañna imi nenaoc gésimiyi. Ini iwac ackuazéc imi niñtohomu.

³⁶ Ac imi zéyu tecgéyu héngic Yesu eneyanec nañec. Wañu tohotoho ic ienenéñ iwawai héngic imi nalé

imuac suraiguc méñac méñ ménda énézégic.

Yesunéñ uña biria nesima merac méñ mehiaruyec.

³⁷ Ama gianjiyu Yesunéñ baec boña imuarunec mama hayu ic embac tuñ yandanéñ mihicñi migic.

³⁸ Tuñ imuac sugginaiguc ic méñnéñ qacma yomuhuc zéyec; Kiwi ic, ni welecgézua nuac nañnawac hama hénna. Imi mia nuac merac momacguc téñgéh.

³⁹ Wañu uña birianéñ élanzañnec késayu imuarunec qacma qeme qeyu kua hololoña mayu séwiya mebiri qebiri wammima waimañ zé waibipianzac.

⁴⁰ Wañu nesigic kemmac niñ tohotoho ichécga welec énécmiwa ienenéñ batucgégic ménda sécgéyec.

⁴¹ Imuhuc zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Yai hicñisai ninzéhñ ninzéhñgina qahac qaríñ qaríñgia yomi. Nalé dahecac séc iniguc kecma bisiqatéh wañ énécmimañ? Guac nañga you wagicma hana.

⁴² Wañu merac imi wagicma hamaneñ nañu imuarunec uña birianéñ mema baeciguc giliyu hiñgacma qeme qeyec. Qeyu Yesunéñ uña zapi qeçeya imi qetalimima merac imi mehiaruma melemma mañgocya miyec.

⁴³ Wañu ic embac moczoñ Anutuac kuha niñac welicgégic.

Ienenéñ moczoñ iwawai Yesunéñ mema wañec imuac welicgéma nañgic Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec;

⁴⁴ Ac yomi zémanéñ imi gezac haima hiabianec nimmu. Icac Nañna imi kecma ic ionac méraginaiguc opocopora wammac.

⁴⁵ Wañu ienenéñ ac imuhuc zéyu nimma hénia ménda niñtegicgic. Imi mia hénia ménda niñtegicmu niñac musañgé énécmiyec imuac niñ hénia ménda niñasarigic. Wañu bac yandi yandi wamma hénia ménda qesimigic.

Yesunéj ic kiwa kekerawac héna ac énézéyec.

⁴⁶ Wañu tohotoho ic ionac sucginaiguc mérénéj kunéjgina wanzac me zéma tualefic hénima emigic.

⁴⁷ Emigic Yesunéj qerianéj niningina ninjegicma merac komoc méj wagicma qéhéréjaguc haiyu nañec.

⁴⁸ Nañu yomuhuc énézéyec; Méjnénj méj qacnaiguc merac komoc yomi héihéré mizac imi ni héihéré nénzac wanzac. Méjnénj méj ni héihéré nénzac imi méli néjec i héihéré mizac wanzac. Sucginaiguc mamayagina keczac iminénj mia eñeñagina wamma.

Méjnénj méj hazéc ménda wañ énécmizac iminénj alagina wanzac.

⁴⁹ Wañu Yohanenéj yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, nini ic méjnénj guac qacga qacma uña biria nesi énécmiyu hémma ménda méndac nénécmianzac imuac niñ neuñ héimiyiñ.

⁵⁰ Imuhuc zéyu Yesunéj yomuhuc zéyec; Ménda qetalimimu méjnénj méj hazéc ménda wañ nénécmizac inénj nonac wamma keczac.

Samaria ic ieneñ qeqetali wammigic.

⁵¹ Yesunéj eñeyaoc kurumenjiguc emmac imuac naléya hosuru ducñiyu Yerusalem emmañ zé niñseliyec.

⁵² Nimma kua meme ichéra walac méli énécmiyu keñgic. Kemma iwawai mézézéj géwiñ zé Samaria ic ionac ama areñ komora méjiguc kereñgic.

⁵³ Néj Yesunéj Yerusalem kemañ zé wañec hénia imuac niñ ama miñina eneñ ménda héihéré énécmigic.

⁵⁴ Imuhuc wañgic tohotoho ic Yakobo zéma Yohane iereñ haka imi

hémma yomuhuc zéyoc; Miñ Kewu nini geric bélaña kurumenj igucnec mama onomac niñ zéwelecbiñ niñac wanzañ me qahac?†

⁵⁵ Imuhuc zéyic Yesunéj lilingéma iricma ac geriwaguc wañ érécmiyec.

⁵⁶ ‡ Wañu ieneñ ama areñ méjiguc keñgic.

Yesunéj tohotoho ic ionac pakeñ ac énézéyec.

⁵⁷ Héna keñkecgic ic méjnénj Yesuac yomuhuc ézéyec; Gi dimia me dimia kembésémañ imi ni kilen méndac gémma kemmañ.

⁵⁸ Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Hasén kazu ieneñ tenjinaguc. Sawa nei ieneñ haecginaguc, néj Icac Naña imi oruc qeheheac ama duña méj ménda hemizac.

⁵⁹ Wañu Yesunéj ic méjñac yomuhuc zéyec; Gi hama méndac néna. Wañu inénj ara yomuhuc melemma zéyec; Waina ni walac kemma mañgocna téjgémaguc.

⁶⁰ Imuhuc zéyu Yesunéj melemma zéyec; Waina humumia ieneñ qamocgina imi téjgégic, néj geñ imi kemma Anutuac héjgaleñ ama areña yandawac énézézésémañ.

⁶¹ Wañu ic méjnénj muñguc ézéyec; Miñ Kewu, neñ gi méndac gémma kemmañ, néj waina walac lilingéma kemma sac kitichécna ewa gezacgina énézézé qemaguc hawa.

⁶² Imuhuc zéyu Yesunéj énézéyec; Méjnénj méj baec méséj méséjñac kionoñ§ mériaiguc késama kemma lilingéma andiaiguc hénzac imuhucyanéñ Anutuac héjgaleñ ama areña yandawac ai méj memacac séc qahac.

10

Yesunéj tohotoho ic 70 buña suruc hiabia énézému niñac méli énécmiyec.

† 9:54: Kiwi méranéj ooya tosaraiguc; Elia wañec ésécnec. ‡ 9:56: Kiwi méranéj ooya tosaraiguc, inénj zéyec; Icac Naña imi ic onac kekecgina mebirimañ zé qahac, néj mehiaru énécmimañ zé mayi. Imuac nimba, ini Uña dimuhucyawac murunec hahaya imi ménda ninjegiczu. § 9:62: Yuda ic eneñ kionoñ imi burumakaoiguc qatégic héréyu méraginanéñ kesa nesima baec patoangic. * 10:1: Kiwi tosaraiguc; 72.

1 Imuac andiaiguc Miñ Kewunén tohotoho ic tosara 70* kumu énécmima baera baera, ama areña kunen kunen séc eneyaoc kemmanjac niñec imuaru éréhéc éréhéc méli énécmiyec.

2 Méli énécmima yomuhuc énézéyec; Héla memeyawac séc imi sasala wazima hezac, néñ ai ic sasala qahac imuac ini ai miñina Anutunén ai ic méli énécmimac niñac zéwelec wammimu.

3 Zéwa niñgic, neñ ini méli énécmima nimba rama komoc komoc hasén kazu sugginaiguc méli énécmimiawac tanec wanzac. Bec yacma kenjic.

4 Ini soukiwa konoñ me gésé me héná usu imi ménda mema kemmu. Kemma hénáiguc ic embac mihicñi énécmimuiñguc yaizéyé ac ménda wamma kemmu.

5 Kemma ama méñiguc emmuiñguc walac yomuhuc énézému; Ama yomuaru luae hemac.

6 Imuaru luae ic ménñ keczaciguc luae qeénécmizu imi iwac muru hemac. Wañu qahac wañu onac muru lilingéma hamac.

7 Wañu ama imuaru tacyac wañgic iwawai gumu énécmigic efima nemu. Ai icnéñ ai boña memuac hezac. Wañu ama areñ méñac qeriaiguc amaya amaya lelecgéma tacyac ménda wammu.

8 Ama areña yanda méñiguc kereñgic héihéré énécmimuiñguc wéséginaiguc nene haigic hemac imi efima nemu.

9 Nema bec hafi ic mehiaru énécmima Anutuac héngalen ama areña yanda hosucginu hazac imuhuc énézému.

10 Ama areña yanda méñiguc kereñgic ménda héihéré énécmimuiñguc imuac héná yanda séc keremma yomuhuc énézému;

11 Onac tauñguc sei toton nonac hénáiguc hezac imi qeni onac muru mazac. Wañu ini Anutuac héngalen ama areña yanda imi hosucginu hazac imi niñasarimu.

12 Neñ énézéwa niñgic; Nalé tetcgiaiguc ama areña imi bakia yéwéria yanda Sodom tauñ meyec imi ogicma memu.

Ewa qerigina ménda melemmu ionac muru yéwéri yanda he énécmimac.

13 O, ewa biric! Korasin ama areña miñina. O, ewa biric! Betsaida tauñ yanda miñina, onacmuru kuc yanda baec icnéñ ménda memeya measariyi imi moczoñ Tiro zéma Sidon ama areña yandaiguc wambinec imuac ama miñina ienen becñec soñgoñac maleku héima toma qahaiguc tacma siacma ewagina bec melemmuc.

14 Gésigési naléiguc Tiro zéma Sidon ama areña yanda miñinanén onogicma képésic ginawac bakia efefia memu.

15 Kafanaum ama areña yanda miñina ini enañac niñgic emma kurumén késamañ zé wanzac me? Anutunén memaénéc miyu hummia ionac baec dumuñguc emu hingacmu.

16 Tohotoho ichécna zéwa niñgic; Méñnéñ mén onac ackuazéc ninzac imi nuac ackuazéc ninzac wanzac. Wañu méñnéñ mén onac andé unuzac imi ni andé nuzac wanzac. Wañu méñnéñ mén andé nuzac imi méli néñec i andé qezac wanzac.

Tohotoho ic 70 ienen lilingéma hagic.

17 Tohotoho ic 70† ienen ségiségi wamma lilingéma hama yomuhuc ézégic; Miñ Kewu, guac qacgaiguc uña biria enen acnina tohogic.

18 Imuhuc zégic acgina melemma zéyec; Neñ hémba Biria miñinanén kurumén igucñec pilitic ésécñec baeciguc mama qeyec.

19 Neñ ini mokolen zéma girisonañ tima hazéc ionac kucgina moczoñ onogicmu niñac qac buña énécmizua. Iwawai méñnéñ mén hia ménda mebiri énécmimac.

† 10:17: 10:1 Imuac héngic.

20 Nén uña biria ieneñ acgina tohozu, imuac niñ ségiségi ménda wammu, néñ qacgina kurumenjiguc oyu hezac imuac niñ mia ségiségi wammu.

Yesunéh ségiségi wamma Anutu mepésiyec.

21 Nalé imuarunec Yesunéh Uña Téréyaguc ségiségi wamma yomuhuc zéyec; Mañgoc, baec kurumenjac miñina, iwawai imi musañgema ninñ zéma niñtegic qañtegicac kuha ginaguc eneñ ménda hénzu, néñ nambérac ionac auénécmina héñanžu imuac ewa hia ac gézézua. Oaec, Mañgoc, guac ewa siñganéh imuac mia heyec.

22 Mañgocna geñgaoc mia iwawai moczoñ nuac nénec. Wañu gi qahac wañu, méñnéñ méñ mérénéñ Nañga wanzac imi ménda ninzac. Wañu méñnéñ méñ qahac, néñ Nañganéh eneya ewa siñguc auénécmiyu hénzu ieneñ sac Mañgoc gi méré imi ninzu.

23 Imuhuc zémaguc tohotoho ichéra ionac muru lilingéma inicma ionacnec sac ewaya meyu mayu yomuhuc énézéyec; Iwawai ini hénzu imi momacnec hénzu ionac kicginanéh mérianaguc wanzac.

24 Énézéwa niñgic; Kuameme ic sasala zéma ic kewu ieneñ iwawai ini hénzu imi hémbiñ zé wañgic, néñ ménda héngic. Wañu iwawai ini ninzu imi nimbiñ zé wañgic, néñ ménda niñgic.

Dac muna héla ionac ala kekec.

25 Héna acac kiwi ic méñnéñ yacma Yesu batucgéma yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic, ni némac iwawai wamma kekec hémbénaña imi miñicñimañ?

26 Zéyu Yesunéh ara yomuhuc melemma qesimiyec; Héna aciguc néma ac heyu gi dimuhuc oloñ niñanzañ?

27 Zéyu zéyec; Ewa qeriga moczoñnec, kekecga moczoñnec, kucga moczoñnec zéma ewa siñga

moczoñnec Miñ Kewu guac Anutu goi héihéi wammiwésémañ. Wañu gi geñga siñ niñamuanzañ ésécnec alagawac siñ nimmiwésémañ.*

28 Imuhuc zéyu Yesunéh ara melemma zéyec; Ac bakia melenzañ imi dindiña. Imuhuc tohoma kekec hémbénaña mewésémañ.

29 Imuhuc zéyu ic imi Yesunéh iwac niñ niñu hiarumac niñac yomuhuc qesimiyec; Wañu, mérénéñ nuac alana wanzac?

30 Imuhuc zéyu Yesunéh séséc ac méñ yomuhuc zéyec; Ic méñ Yerusalemnec yacma Yeriko kemman zé hiñgarec. Hiñgacma hénaiguc kowu nene ic miñicñi énécmiyu kowu nene ic ieneñ malekuya hetecgéma humumianec qema waima keñgic.

31 Nalé imuhucgeñ hofac oo ic méñnéñ héna imuacnec hiñgacma ic imi hémma héna néwécgeñacnec qiziziñ géma keñec.

32 Wañu Lewi ic méñnéñ imuhucyanec imuaru haréma ic imi hémma héna néwécgeñacnec qiziziñ géma ogicma keñec.

33 Wañu Samaria ic méñnéñ ic kian wamma kemma imuaru keremma ic imi hémma wéséniniñ wammiyec.

34 Wañu hosuraiguc kemma haléc zéma doku selia wiziyaiguc qocgéma naecmima osomiyec. Osomima doñkiya qahaiguc haima ic kian ama méñguc wagicma kemma galeñgé miyec.

35 Ama gianjiyu Romawac soukiwa Denarion‡ éréhéc ic kian ama imuac miñina mima yomuhuc zéyec; Ic yomi galeñgé miwésémañ. Imuac me imuac wammimañ zé soukiwa imi ogicma kiriwésémañ imi lilingéma hamañ imuaru taséga melen gémmañ.

36 Imuhuc suruc wandacma Yesunéh yomuhuc qesimiyec; Geñ ninna ic haréwéc ionac sucginaiguc mérénéñ mia kowu nene méraginaiguc eñec iwac ala wanzac

* 10:27: Hén 6:5, Lew 19:18 ‡ 10:35: 1 Denarion imi ic méñac ai meme méñac ai boña.

me?

³⁷ Zéyu ara melemma zéyec; Ic goi héihéi wammiyec imi mia. Imuhuc zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Gi kemma imuhuc wambéséañ.

Yesunéj Mata zéma Maria iorac amaiguc keñec.

³⁸ Héna keñkecma Yesunéj ama areñ komora méniguc kereñec. Kereñu embac mén qara Matanéj héihéré miyu iwac amaiguc eñec.

³⁹ Wañu iwaru munia kerec, qara imi Maria. Inéj Yesuac héniaiguc tacma iwac ackuazéc niñec.

⁴⁰ Wañu Mata imi ai yanda meyu ai yandanéj ewaya mesohoyec. Wañu Yesuac muru hama yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu nuac munananéj wainéñu ni nenacnec ai mema nanzua. Wañu gi imuac ewa biric ménda wañ nénzanj? Ézéna hama méra némmac.

⁴¹ Zéyu Miñ Kewunéj ara melemma zéyec; Mata, Mata, gi iwawai hénia hénia niñac niñyewéri wanna ewaga goro wanzac.

⁴² Néj éréhéc dac sac mewésémañ, qahac wañu momacdac imi sécgémac. Marianéj héna hi- abia gésima añgétizac imuac imi iwarunec wagicmañac séc qahac wanzac.

11

Yesunéj zéwelec welecac hénia ku énécmiyec.

¹ Yesunéj baec méniguc zéwelerec. Zéweleru tecgéyu tohotoho ichéra ionarunec ménéñ yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu doku naec ic Yohanenéj tohotoho ichéra dimuhuc zéwelecmu imuac hénia ku énécmiyec. Gi imuhucyanec zéwelec welecac hénia ku nénécmína.

² Zéyu zéyec; Ini zéwelecbiñ zéma yomuhuc zéwelecmu; Mañgocnina, guac qacga mepésini téréya hemac. Guac hénqaleñ ama areña yanda imi mama hamac.

³ Gi kaiweya kaiweya imuac nene sécnina nénécmiwésémañ.

⁴ Nini ic tosara biria wañ nénécmigic séc késpedescina wai énécmiziñ, imuac gi imuhucyanec késpedescina wai nénécmína. Wañu manam batuciguc ménda nonopobésémañ.

⁵ Imuhuc zéma inéj yomuhuc toroqema zéyec; Sucgina igucnec ménéñ alayaguc wañu alaya iminéj sini yandaiguc iwac muru kemma yomuhuc welecmimac; Alana, saméñ haréwéc néna bianquc melemmañ.

⁶ Ic kian alana ménéñ nuaru hazac. Wañu nene mén gumu mi- mañ zéma hoczua.

⁷ Imuhuc zéyu alayanéj ama qeria igucnec yomuhuc melemma zémac; Gi gau qeli qeli nunuzañ, ni ama naguya bec héima nambérac hécna iniguc gau niñac wamma heziñ imuac niñ yacma yaka gémmañac séc qahac.

⁸ Wañu zéwa niñgic, ama miñinanéñ ic imi alaya wanzac imuac wamma ménda yacma nim- mimac, néj ic imi seliseli wamma welecma nañu imuac niñac mia yacma iwawai mén niñac wawaña imuac sécya mimac.

⁹⁻¹⁰ Ménéñ mén weleru miyu meanzac. Wañu ménéñ mén ho- choc ai mema mihicñianzac. Wañu ménéñ mén nagu qeyu aumimia wañanzac. Imuac niñac zéwa niñgic; Welecgic énécmimac. Hochoc ai mema mihicñimu. Naguya qegic auénécmimac.

¹¹ Guac nañganéñ lambéc niñac qesigéñu mañgoc onac suggina iguc- nec méréñéñ lambécac tasia qaté mokoleñ mimac?

¹² Wañu kuruc gocmia niñac welecgéñu méréñéñ tasia girisoñañ mimac?

¹³ Ini ic biria, néj kilen iwawai hiabia nambérac hécgina gumu énécmianzuiguc onac kurumenj Mañgocginanéñ welecmianzu onac Uña Téréya séc ogicqogicma dimuhucya énécmimac?

Yesu zéma Beelsebul.

14 Waṅu Yesunéṅ uṅa biria ara qa-hac imi nesimiyu éréma keṅu merac imi ac zéyec. Zéyu ic embac tuṅ ieneṅ imi hémma welicgégic.

15 Waṅu suginaiguc tosanéṅ yomuhuc zégic; Inéṅ kuwic ionac ic kewugina Beelzebulac kuha mema uṅa biria nesi énécmianzac.

16 Waṅu ic tosanéṅ Yesu batucgémima séséc baec icnéṅ ménda memeya kurumeṅ igucnec mamaya méṅac meyu hémbiṅ niṅac welecmigic.

17 Welecmigic Yesunéṅ ionac niniṅgina niṅtegiema yomuhuc zéyec; Héṅgaleṅ ama yandawac miṅinanéṅ eṅaocnec euhéndéṅ waṅamuzu séc kisi waṅanzac. Waṅu ama méṅac miṅinanéṅ eṅaocnec euhési waṅamuanzu imi mama birianzac.

18 Neṅ Beelzebulac kuha mema uṅa biria nesi énécmianzua imuhuc zénénzu, néṅ Biria miṅinanéṅ eṅaocnec héndéṅ amuanzuiguc ionac héṅgaleṅ ama areṅa yandanéṅ dimuhuc naṅselimac?

19 Neṅ Beelzebulac kuha mema uṅa biria nesi énécmizuaiguc imi naṅhécgina ieneṅ mérac kuha mema uṅa biria nesi énécmianzu? Imuac naṅhécgina eṅaoc mia zégési énécmimu.

20 Néṅ neṅ Anutuac méria merawanéṅ uṅa biria nesi énécmianzuaiguc Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yandanéṅ bec onacmuru mama hazac.

21 Ic kawalinéṅ tewi maleku séha meyu kiyunec amaya galenṅgéyu ama imi luaeiguc hia heanzac.

22 Waṅu ic kawali kuha eṅeṅa méṅnéṅ hama ic imi ogiczaciguc tewi maleku selia niṅkumuma mekeczac imi moczoṅ wagicma iwac hina-cya momacnec wagicma sécgina méndemma énécmianzac.

23 Méṅnéṅ méṅ niguc ménda keczac inéṅ andé nuzac. Waṅu iwawaina niguc ménda tocgézac inéṅ iwawaina héndénzac.

24 Uṅa biria méṅnéṅ ic méṅac mu-

runec éréma kemma baec kisiaiguc keṅha wamma tachiarumaṅ zé waṅu ménda sécgézac. Ménda sécgéyu inéṅ yomuhuc zézac; Ni amana éréma hazua imuaru liliṅémaṅ.

25 Imuhuc zéma liliṅéma hama héṅu ama imi usuṅma mindiṅiyecac hiabia hezac.

26 Heyu kemma uṅa biria kawalihéra 7 onagiru hama hiṅgacma kecgic walac birima kerec imi muṅguc yanda ogicqogic wamma kuneṅnec birima keczac.

27 Ac imuhuc zémanec naṅu tuṅ yanda imuac sugina igucnec embac méṅnéṅ qaema zéyec; Gi héri haima megémma namu gumugéṅec neṅgoc iminéṅ ségiségiyaguc!

28 Imuhuc zéyu Yesunéṅ melemma zéyec; Ic méṅ Anutuac ackuazéc nimma tohoanzac iminéṅ mia ségiségiyaguc waṅzac.

Séséc ac Yonawac muru héiyec imuac hénia.

29 Ic tuṅ muṅguc yanda toroqe énécmima naṅgic Yesunéṅ hénima yomuhuc énézéyec; Nalé yomuac hicṅisai imi hicṅisai biria, séséc mérérawac hémbiṅ zé waṅanzu, néṅ séséc méṅ qahac, néṅ Yonawac muru haka hicṅiyec imi sac hicṅi énécmimac.

30 Yonanéṅ Niniwe ama areṅa yanda imuac miṅhéra ionac muru séséc waṅec ésécnec, Icac Naṅa imuhucyanec nalé yomuac hicṅisai onac muru imuhuc wammac.

31 Héṅgaleṅ ama yanda méṅ baec waṅgoṅa Saut iguc hezac imuac embac garata méṅnéṅ Solomonac niṅtegiac qinṅtegiac kuha nimmaṅ zé baec tetecgia igucnec hayec, néṅ nalé yomuac hicṅisai eneṅ Solomonac Kuneṅa neṅ you keema énézéwa ménda niṅnéṅzu. Imuac zégésigési naléya ducṅiyu embac garata iminéṅ ini zégési énécmimac.

32 Niniwe ic eneṅ Yonawac ackuazéc nimma ewagina melenṅic, néṅ nalé yomuac hicṅisai eneṅ Yonawac Kuneṅa neṅ you keema énézéwa ménda niṅnéṅzu imuac

niñ zégésigési naléyaiguc Niniwe ic ieneñ ini zégési énécmimu.

Séwiac lambe.

³³ Méñnéñ méñ lambegina otorima sasañgiaiguc me kewuc bawaiguc ménda haianzu, néñ qémbén qa-haiguc haianzu. Imi mia ic embac ama qeriaiguc érému eneñ asaha hémmu niñac imuhuc wañanzu.

³⁴ Wañu néwécgeñac zéwa niñgic; Guac kicganéñ séwigawac lambe wanzac. Kicganéñ hia keczaciguc séwiga moczoñ asahanéñ sécgémimia wanzac. Wañu kicganéñ birizaciguc séwiga moczoñ siñinéñ sécgémimia wanzac.

³⁵ Imuac ewa qerigaiguc asac mararañ hezac imi ménda siñidéñgézac me qahac imi niñgésina.

³⁶ Imuac guac séwiga asaha sécgégéñu siñi méñ ménda hegéñu lambeac asahanéñ asarigéñanzac ésécnec kekecga moczoñ asahaguc wammac.

Saec 6.

³⁷ Yesunéñ ac imuhuc zémanec nañu Farisaio ic méñnéñ eneyaguc momacnec tacma nene nemac niñac Yesu welecmyu emma tarec.

³⁸ Néñ nene nemañ zé wamma méria ménda zuaru Farisaio ic iminéñ hémma ewa éréhéc wañec.

³⁹ Wañu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Farisaio ic ini sokoc zéma zéic séwéla imi hiabianec zuacanzu, néñ ewa qerigina imi hémbaoc haka zéma kaižiliweñ hakanéñ kuaya qema hezac.

⁴⁰ Niniñgina qahac ini, séwéla mi-hicñiyec inéñ qeria momacnec mi-hicñiyec imi ménda niñtegcizu?

⁴¹ Wañu qerigaiguc hegénzac séciguc haleñ énécmima iwawai moczoñ solañ wañgémmac.

⁴² Néñ saecginaguc ini Farisaio ic, ini miñsupe zéma zuazua héméña hiabia tosara imi méndéngic méra éréhéc wañu momacguc mema Anutuac buña haianzu. Néñ haka dindiña zéma goi héihéi Anutuac buña haihaiya imi giligic qahac

wanzac. Méñ ménda waima imuac me imuac momacnec wandacmu iminéñ hia wammac.

⁴³ Saecginaguc ini Farisaio ic, ini tocgotocgo amaiguc tatic ou eneña hezac imuaru tacbiñ niñac wañanzu. Wañu nénnagémba sombeniguc zézé ségiségi wañ énécmimu niñac wañanzu.

⁴⁴ Saecginaguc ini imi kicsuañ suaña qahac kondonña heheya ésécnec wañu, ic embac ieneñ imuac qahaiguc tima namma héniaquina ménda niñtegcicanzu.

⁴⁵ Imuhuc zéyu héna acac kiwi ic méñnéñ Yesu yomuhuc melemma zéyec; Kiwi ic gi imuhuc zéma nini momacnec mutulañgéma zébiri nénécmizañ.

⁴⁶ Saecginaguc héna acac kiwi ic ini, iwawai yéwéria yanda sécgina ogicogicya imi ic tosara ionac hai énécmigic bisianzu, néñ ini eñaoc imi méragina merawa méñ ménda suluma osianzu.

⁴⁷ Saecginaguc ini, eneñ Anutuac tiliñ tiliñ ic becneñ yanda hécgina ieneñ unugic ionac kicsuañ imi meyacgéanzu, néñ ackuažéc imi ménda tohoanzu.

⁴⁸ Yandahécgina Ieneñ Anutuac tiliñ tiliñ ic unugic Farisaio ic eneñ imi kua meme ic ionac kicsuañ meyacgézu. Imuhuc wamma ini yanda hécginaawac ai imuac ewa momac wanzu imuac héipuc ac zéauzu.

⁴⁹ Imuac niñ Anutunéñ niñtegcic qinñtegcicac kuhaiguc yomuhuc zéyec; Neñ ionac muru walac zézé ichéna zéma méliméli ic méli énécmimañ, wañu ionarunec tosara unuhumumu, wañu tosara ununesi wañ énécmimu.

⁵⁰ Baec kurumeñ zéyu hicñiyec imuarunec hénima éréma kecma deguc imuac suraiguc Anutuac tiliñ tiliñ ic unugic sacgina mayec imuac bakia moczoñ nalé yomuac hicñisai ionac qacginaiguc emmac.

⁵¹ Imi mia Abelac sac igucnec hénima éréma kecma zaki téréya sombeniguc nañec imi zéma ama

téréya imuac géngénaiguc qegic humuyec Zakaraia iwac sacya imuac bakia moczoñ nalé yomuac hicñisai eneñ mia bisidacmu.

⁵² Saecginaguc héna acac kiwi ic ini, ini imi niniñac nagu wétéya késa kecma eñac ménda emma imuhucyanec naguya hézicgéma nançic ic embac embiñ zé wançu imi eneñ momacnec emmuac séc qahac wanzac.

⁵³ Imuhuc zémaguc Yesu ama imi waima kemman zé mayu Farisaio ic zéma héna acac kiwi ic ieneñ hénima hazéc geriwaguc wammima acgina melemmac niñac selianec hinocgémima zéquesiqesi sasala wammigic.

⁵⁴ Imuhuc wamma ac késpedesira méñ zéyu késawiñ zéma galen megic.

12

Yesunéñ qeqaiñ ac zéma meme seli ac énézéyec.

¹ Suraiguc ic embac tuñ yanda tausenja tausenja tocgéma hénagina tiloc paloc tima nançic. Yesunéñ walac tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Farisaio ic qeri ikocginaguc ionac yis imuac galen memu.

² Iwawai méñnéñ méñ, usuyaguc hezac imi ménda auyu hemacac séc qahac, sasañgiaiguc hezac imi ménda niñmimiawac séc qahac.

³ Imuac niñ iwawai siñiiguc zégic imi moczoñ kaiweac asahaiguc zéaugic nindacmu. Wañu iwawai ama qeriaiguc zégic imi moczoñ ama bauyaiguc namma zéaugic nindacmu.

Anutu momacgucac sac zénéngina hirimac.

⁴ Alahécna onac énézézua, séwigina sac unuhumuma imuac andiaiguc iwawai méñ toroqema wañ énécmimuac séc qahac ionac niñ zénéngina ménda hirimac.

⁵ Mérac kilen zénéngina hirimac imi zéasariwa niñçic. Unuhumuma imuac andiaiguc geric siaiguc gili

énécmimacac kuc bunaya hemizac iwac mia zénéngina hirimac. Owec, énézézua, iwac mia zénéngina hirimac.

⁶ Sirikic méra méñac boña soukiwa Toya* éréhécdac ménda haianzu? Wañu Anutuac kiwaiguc sirikic nei ionac murunec méñac niñ eluñ ménda qeanzac.

⁷ Ini imi Anutunéñ oruc zucgina zañgéya acguc moczoñ oloñ nindaczac, imuac zénéngina ménda hirimac. Eñac eñac kekecgina imi sirikic nei sasala onogicma eñeña wanzac.

⁸ Wañu ni énézéwa niñçic; Méñnéñ méñ ic embac kicginaiguc zéauma ni ninzénçé némmaciguc ni imuhucyanec Anutuac kua meme uña kicginaiguc zéauma i ninzénçé niman.

⁹ Ic embac kicginaiguc ni qaecgé néñzac imi ni Anutuac kua meme uñahéra kicginaiguc qaecgémiman.

¹⁰ Méñnéñ méñ Icac Naña zébiri mizaciguc késpedesic imi waimimacac hezac, néñ Uña Téréyawac zébiri wammizaciguc késpedesic imi ménda waimimac.

¹¹ Ic embac tosanéñ ini tocgoto maiguc me galen zéma ic kewu tosara qac bunaginaguc ionac muru onagicma keñçic ac bakia dimuhuc melemma ac dimuhucya zéwiñ zéma ewa goro ménda wammu.

¹² Nalé imuaru mia Uña Téréyanéñ némac ac zému imi ku énécmimac.

¹³ Wañu tuñ imuarunec ic méñnéñ yomuhuc zéyec; Kiwi ic nuac dacna ac ézéna mañçoc niranéñ iwawai mératéc wainérecmiyec imi niguc méndemma mewic.

¹⁴ Zéyu Yesunéñ ézéyec; Ic mérenéñ ni iwawaigira méndéñ érecmiman niñac zégésigési ai icgirawac kumunéñçic?

¹⁵ Imuhuc zémaguc inéñ ic embac yomuhuc énézéyec; Iwawai méñac méñ hémbaoc ménda wamma niniñ biria imuac galen memu. Ic méñac

* 12:6: Girik aciguc; Asarion.

kekecya imi iwac iwawaiya sasala imuaru ménda hezac.

¹⁶ Imuhuc zéma inéj qelumbec ac méj yomuhuc énézéc; Soukiwa ic méj kerec. Keru iwac aiiguc héla gocmia kindindiña hicñimiyec.

¹⁷ Hicñimiyu ewa qeriaiguc yomuhuc niñec; Nuaru héla gocmia imi haihaiyawac titiña méj ménda hezac. Imuac dimuhuc wammañ?

¹⁸ Imuhuc zéma zéyec; Ni yomuhuc wammañ, nuac hofi ama komora imi hericma kunej yanda qelia méj meyacgéma nuac ai yawuñac héla zéma iwawai hiabia imi moczoñ imuaru haiwa hemac.

¹⁹ Imuhuc wamma nuac uñanawac yomuhuc zémañ; Nuac qeri uñana, iwawai ai yawuñ sasalawac sécya qolacgéma haiwa hezac. Imuac gi bénzén tacnimma nene kuluj nema ségiségi wamma kecbésémañ.

²⁰ Néj Anutunén yomuhuc ézémac; Ic, gi imi niñtegic qinñtegicga qahac, deguc siñiya guac qeri uñaga guagicba iwawai qutulangéma haina hezac imi moczoñ mérac wammac me?

²¹ Ic imuhucya imi eneyawac iwawai sasala tiloyu emma hezac, néj Anutuac muru imi samén bipiyaguc ménda hemiyu keczac.

Ewa goro ménda wambésémañ.

²² Imuhuc zéma tohotoho ichéra énézéc; Imuac néwécgeñac yomuhuc énézéwa niñgic; Kekecgina niñac némac iwawai nemu, séwigina niñac némac iwawai héimu imuac ewa goro ménda wammu.

²³ Kecec imi nene ogiczac. Wañu séwigina imi malekugina ogiczac.

²⁴ Koeckoec nei imuac niñgic, iwawai méj ménda héihimic wamma meanzu. Wañu ama saméña me hofi amaya méj ménda he énécmizac, néj kileñ Anutunén gumu énécmianzac. Ini imi nei kunej yanda ogicma eeginaguc wanzu.

²⁵ Sucginaiguc méréneñ ewa goro wamma kekecya† komodia méj mehorugimacac séc wanzac me?

²⁶ Iwawai komodia méj imuhucya hia mindinwésémañac séc qahac wañu dimuhuc méñac méj ewa goro wambésémañ?

²⁷ Baorac zariñac niñgic, imi dimuhuc yandianzu? Ieneñ ai ménda meanzu wañu hésa méj ménda meyacgéanzu wañu énézéwa niñgic, Ic kewu Solomonnéñ maleku héiyec imuac edamuya moczoñ imi zariñ méñac asaha ogicmacac séc qahac wañec.

²⁸ Deguc keru orañguc qema oanzu zariñdac imuhucyawac Anutunén imuhuc hiabianec héi énécmianzac. Imuhucya imuhuc wañ énécmianzac iguc onac imi ogicqogic wamma ménda héiéncmimac me? O! ic embac, ninzén ninzéngina imi komocdia dac.

²⁹ Ini némac iwawai newiñ zéma ewa goro ménda wammu, wañu imuac ménda zéwelecmu.

³⁰ Baecac ic enia ieneñ mia iwawai moczoñ imuhucya niñac wamma welecanzu. Onac Manñgocginanéñ ini iwawai imuac me imuac osizu imi bec niñdacazac.

³¹ Ini mia iwac héngaleñ ama areña yanda imuac hochoc wammu. Imuhuc wañgic iwawai tosara imi toroqema énécmimac.

³² Ic tuñ komora ini zénéngina ménda hiriyu, Manñgocnéñ héngaleñ ama areña yanda imi énécmimanñ zé ewa hia niñzac.

³³ Iwawaigina haima soukiwa mi-hicñima maqeqeya ionac énécmigic. Gése tegictegira qahac kurumeñac buña mi-hicñima imuaru mia iwawai boña eñeña imi tigic hemac. Imuaru imi kowu nene hosuru kenkenawac séc qahac, wañu gisic zinañgoc ne-muac séc qahac.

³⁴ Iwawaigina boña eñeña hezac imuaru onac ewa siñgina heanzac imuac niñac imuhuc zézua.

† 12:25: Séwiga witiya.

Técgina nimma kecmu.

³⁵ Kemban ginaiguc rikunġina zikima kifagina otorigic zeyunec nankecmu.

³⁶ Ini imi ic tosara miġġinanén zammarenġ meme ariac igucnec liliġéma hama nagu qeyu focdac yacma nagu auwiġ zé mambéc kecanzu ésécnec wamma kecmu.

³⁷ Miġġinanén hama kic hihi kegcic inicmaciguc welenġ qegehéra imuhucya imi ségiségi ginaguc wammu. Hélaecnec énézéwa niġġic, miġġinanén rikunġa zikima namma énézéyu tacġic hosucġinu hama welenġ qeénécmimac.

³⁸ Inénġ siġiyawac 12 kilok me 3 kilok imuaru hama iniru imuhuc wamma kecmuiguc imi ségiségi ginaguc wammu.

³⁹ Ini ninzu ésécnec ama miġġinanén némac naléiguc kowu nene hamu imi niġaġeciguc awima taru amaya imi ménda hésemma embunec.

⁴⁰ Imuac niġ ini acguc técgina nimma kecmu. Ménda nimma kecmu nalé imuaru Icac Naġa imi hamac.

⁴¹ Imuhuc zéyu Peteronénġ yomuhuc qesimiyec; Gi séséc ac imi nonac niġ sac zézanġ me nini moczonġ niġac zézanġ?

⁴² Zéyu Miġ Kewunénġ melemma zéyec; Waġu mérénénġ ai ic niġkumu mimia zéma niġteġic qinġteġicyaguc wamma miġġinawac welenġqeqe ichéra galeġgé énécmima naléya ducġiyu séc nene yakaginawac buġa méndénġ énécmiammac?

⁴³ Waġu miġġinanénġ hama héġu imuhuc wamma keru, welenġ qeqe imuhucya imi ségiségiyaguc wammac.

⁴⁴ Ni hélaecnec énézéwa niġġic; Miġġinanénġ ic imuhucya imi iwawaiya moczonġ galeġgémac niġac opocmac.

⁴⁵ Waġu welenġ qeqe icnéġ imuhuc ménda wamma ewa qeriaiguc eġeya miġġinanénġ bénzénġ bénzénġ hamac

zéma iwawai hémbaoc wamma nema doku selia nema niġġonġ wamma welenġ qeqe ichéra zéma embachéra hénima unumac imi

⁴⁶ nalé méġ kic hihi ménda wamma kecmac imuaru, waġu kaiwe kiwa méġ ménda nimma kecmac imuaru mia miġġinanénġ hama bakia réwéria meleġ mima ic ninzénġ ninzénġina qahac iniguc momacnec onópocmac.

⁴⁷ Miġġinawac ewa siġ imi dimuhuc hezac imi niġteġicmaguc kilenġ técyá ménda nimma iwac ewa siġa toho-toho ménda wammac imi sasalanec qemac.

⁴⁸ Ménda niġteġicma haka biria wanzac imi efefia qemac. Iwawai sasala meyec iwac muru sasala memaġ zé hocmac. Waġu ai buġa sasala késayec iwac muru imi iwawai sasala mihicġimaġ zé qesimimac.

⁴⁹ Ni baeciguc geric zéc gilimaġ zé mayi. Waġu bec zezaciguc némac iwawai méġ niġac wammaġ?

⁵⁰ Ni météré naec ai; méġ waġ némmuac hezac. Qeri yéwéri dimuhucyanénġ kilanzi némma keġkeruguc yéwéri imi moczonġ tecgémmac!

⁵¹ Ini niġġic ni baeciguc luae qeénécmimaġ zé hayi tanec wanzac me? Énézéwa niġġic; Imi qahac, méndénġ énécmimaġ zé hayi.

⁵² Kecma ama momacgucac qeria igucnec ic embac méra méġ kecma haréwécnéġ éréhéc hazéc waġ érécmiġic éréhécnéġ haréwéc hazéc waġ énécmiyic méndénġ amuma kecmu.

⁵³ Maġgocnéġ naġaguc, naġanénġ maġgocyaguc, neġgocnéġ béraraguc, béraranénġ neġgocyaguc, eraġġianénġ eraġġiyaguc héndénġ amuma aġaġ qacgé amumu.

⁵⁴ Imuhuc zéma toroqema zéyec; Ini hosusunénġ kondunġ igucnec hayu hémma kia focdac hamac zéġic imuhuc waġanzac.

‡ 12:50: Météré naec ai; Ic héġeġa wéndaraiguc qeyu humumac imuac séséc ac wanzac.

⁵⁵ Wañu Saut baec kisia igucnec luhucnéñ éréyu hémma geriwaguc wammac zégic imuhuc wananzac.

⁵⁶ Ic ikocginaguc ini baec kurumeñac tanera imi héntegicma dimuhuc nalé yomuac hakaginawac tanera imi ménda niñtegicanzu?

⁵⁷ Wañu némac niñac némac hakanéñ solañ wanzac imi moacnec ménda niñgésianzu?

⁵⁸ Gi ic hazécgaguc zégésigési icac muru kemmac imuaru hénaiguc ara mindiñimañ zé meefima luae ac zémaoc. Imuhuc ménda wanna, inéñ gésigési ic iwac muru hérégemma keñu gésigési icnéñ téñgiñ ic ionac méraginaiguc goporu téñgiñ ic ieneñ hésa amaiguc giligemma gopochu niñac.

⁵⁹ Gézewa ninna, kitiwa melemma ToyaŞ tetecgiawac méñ acguc moczoñ ménda melenña tecgéyu hia ménda mama hawañ niñac.

13

Ewa qerigina melemmu me humumu?

¹ Nalé imuaru tosanéñ Yesuac muru hama Pilatonéñ Galilaia ic embac tosara unuhumugic sacginanéñ mama ionac zucmanañ ginawac sacguc momacnec sicsaoc wamma keñec.*

² Zégic Yesunéñ acgina melemma zéyec; Ini imi Galilaia ic ieneñ haka imuhucya mihicñigic inicma niñgic ieneñ Galilaia ic tosara onogicma késpedes yanda wañgic ésécnec wanzac me?

³ Ni énézewa niñgic, imi qahac, ewa qerigina ménda melemmuiguc moczoñ yanda ini acguc imuhucyanec qahac wandacmu.

⁴ Wañu ic embac 18 Siloam ama arenaiguc awiawi ama héñgeña horua herec imi mama qeyu imuac bawaguc humugic. Wañu eneñ ionac niñgic késpedesgina imi

Yerusalem imuac miñhéra tosara ionac késpedesgina ogiczac ésécnec wanzac me?

⁵ Ni énézewa niñgic, imi qahac, moczoñ yanda ini acguc ewa qerigina ménda melenñgic imuhucyanec humuma qahac wandacmu.

⁶ Imuhuc zéma séséc ac méñ yomuhuc zéyec; Ic méñnéñ waiñ aiiguc fik ic méñ himiru heyu hama imuac gocmia niñac horec, néñ méñ ménda mihicñiyec.

⁷ Wañu inéñ imuac ai ic yomuhuc zéyec; Ni ai yawuñ haréwéc hama fik ic yomuac gocmia niñac hocma héra ménda mihicñianzua. Imuac ic hésa imi héina qahac wammac. Némac niñac baec imi enñdac késama nammac?

⁸ Zéyu zéyec; Miñ kewuna waina ai yawuñ momacguc méñ nañu neñ giñgiñaguc baec imi éséma guwec haima héwiña héimañ.

⁹ Héiwa kecma bianñguc héra haimac niñac, kileñdac héra ménda haimaciguc nalé imuhucgeñ zéna héiwa qahac wammac.

¹⁰ Wañu Yesunéñ Sabata naléiguc tocgotocgo ama méñiguc emma ackuazéc ku énécmima nañec.

¹¹ Wañu niñzu, embac méñ yawuñ 18 imuac séc hafi uñanéñ késayu gemara momacnec licgémiyecac dindiñanec nammacac séc qahac kecañec.

¹² Wañu Yesunéñ hémma zéyu hama kicginaiguc nañu zéyec; Embac gi hafi zepaga igucnec hulacgé géñgéña wanzac.

¹³ Imuhuc zéma méria haimima zéweleru embac iminéñ imuarunec gemara mindiñima dindiñanec namma Anutu mepésiyc.

¹⁴ Tociotocgo amawac galeñnéñ Yesunéñ Sabataiguc hafi mehiaru énécmiyu hémma qeri biric nimma ic tuñ yomuhuc énézéyec; Ai meme 6 hezac, imuac niñ imuac suraiguc

Ş 12:59: Girik aciguc; Lepton. * 13:1: Galilaia ic ieneñ mulu ai mema nañgic Pilatoac téñgiñ ichéra ieneñ hama unuhumugic ic zéma mulu yañac sacginanéñ momacnec sicsaoc wamma keñec.

hagic mehiaru énécmimac, nén Sabataiguc imi qahac.

¹⁵ Imuhuc zéyu Miñ Kewunén melemma zéyec; Ic onac kiciguc welen qeque ic ini sugina igucnec méñnéñ méné Sabata naléiguc eneya burumakao me donki héréma kemma doku ménda gumuanzac me?

¹⁶ Abarahamac bérara embac yomi Biria miñinanén késayu yawuñ 18 ziki sipacyaguc kecañec. Wañu Sabata naléiguc ziki sipacya imi hualac mimiawac ménda hezac?

¹⁷ Yesunén imuhuc zéyu ic embac hazéc wammigic imi enen moczon niñgic gamuginaguc wañec, nén ic tuñ yanda tosanenén haka moczon kuc buñayaguc imi meyu hémma ségiségi wañgic.

Héngalen ama yandawac séséc ac.

¹⁸ Anutuac héngalen ama arenja yanda imi némac iwawai éséc nec wanzac? Neñ dimuhuciguc séc héima zéman?

¹⁹ Imi mia, ic hésa méné qara zunzuan imuac gocmia éséc nec, ic méñnéñ gocmia imi momacguc mema kemma aiiguc himiru yandima ic yanda wamma nanu nei sawaiguc kecanzu imi enen imuaru haecgina haigic.

²⁰ Inén muñguc toroqema zéyec; Ni Anutuac héngalen ama arenja yanda imi némac iwawaiiguc séc héiman?

²¹ Imi mia embac méñnéñ samén oman zéma fulawa uha sasala† imuac qeriaiguc yis haiyu moczon sécgémiyec éséc nec.

²² Wañu Yesunén Yerusalem kemañ zé kemma henaiguc ama arenja arenja, ama arenja kunen kunen séc lelecgéma ackuazéc ku énécmimanec keñec.

²³ Wañu ic méñnéñ yomuhuc qesimiyec; Miñ Kewu, ic embac efefia dac humucac buña igucnec añgén tiénécmimac me? Imuhuc zéyu melemma zéyec;

²⁴ Énézéwa niñgic, embiñ zé wañgic ionac murunec sasalanén meselimuac séc qahac wammac, imuac niñac nagu komoraiguc embiñ zé seliseli wammu.

²⁵ Ama miñinanén yacma nagu héiyuguc ini séñganenén namma nagu imi qema Miñ Kewu nagu aunénécmima zégic, inén melemma yomuhuc énézémac; Ini dimuacnec imi ni ménda niñénécmizua.

²⁶ Imuhuc zéyu ini yomuhuc hénima zému; Nini wéségaiguc nene zéma kulun neyiñ. Wañu gi nonac ama aren imuac hena yandaiguc ackuazéc ku nénécminec.

²⁷ Zégic inén yomuhuc énézémac; Ni imi ini dimuacnec imi ménda niñénécmizua. Biria meme ic ini moczon néñgacgic.

²⁸ Yesunén toroqema zéyec; Abaraham, Isaka, Yakop zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic moczon Anutuac héngalen ama arenja yanda imuaru kecgic inicmu, inicma duña liliñgéma héngic ini enaoc imi nesi énécmimia wañu séñganenén hiñgacma imuaru zésiác yanda wamma zécgina aric aric kima tacmu.

²⁹ Wañu ic embac enen baec wañgoña kembon qahac imuacnec hama Anutuac héngalen ama arenja yandaiguc tacma nene nemu.

³⁰ Niñzu, andu tosanenén walac wammu, wañu walac tosanenén andu wammu.

³¹ Wañu nalé imuaru Farisaio ic tosanenén hama Yesu ézégic; Hiñgacma ama aren yomi waima kembéséman. Herodenén gi gumañac zé wanzac.

³² Imuhuc zégic melemma zéyec; Kemma hasén kazu imi yomuhuc ézégic; Ni deguc zéma oran uña biria nesi énécmima hafigina mehiaru énécmimaguc weruguc‡ imi aina moczon metecgéman.

³³ Nén Anutuac tiliñ tiliñ icnén Yerusalem imuac séñganenéniguc hu-

† 13:21: Girik aciguc; Sata haréwéc imi 22 lita zézéya. ‡ 13:32: Ac yomuac hénia méné imi nalé ménda horugiyu.

mumacac séc qahac. Imuac ni deguc, oraŋ zéma weru imi hénana zénéŋec imi kilenŋdac tima kemmaŋac hezac.

³⁴ Yerusalem, Yerusalem, Anutuac tilin tilin ic unuma onac muru méli énécmimia hocnéŋ unuanzaŋ. Kuruc neŋgocyanéŋ qeŋgaŋa bawaiguc eŋeya merachéra tiŋozo énécmianzac éséc nec ni guac nambérac hécga tocgé énécmimaŋ zé aina mewa hatac dahec wanzac? Néŋ ini imuac ménda waŋaŋic.

³⁵ Héŋgic amagina imi kisi wammac. Énézéwa niŋgic, ini ni ménda némma kecgic nec nalé méŋ hayu ini yomuhuc zéma legic héinémmu; Miŋ Kewuac qaraiguc hahaya imi mériaŋaguc.✧

14

Yesunéŋ Farisaio ic méŋac amaiguc emma tarec.

¹ Yesunéŋ Sabata méŋiguc Farisaio ic galenŋina méŋac amayaiguc nene nemaŋ zéma eŋec. Eŋu tosaraneŋ Yesuac awima naŋgic.

² Waŋu ninzu, imuaru iwac wésiaiguc ic méŋ nénémerinŋ hicŋimimia méŋ tarec.

³ Yesunéŋ Farisaio ic qesiénécmima zéyec; Sabataiguc hafi mehiaru énécmimia imi niŋgic hia wanzac me qahac?

⁴ Imuhuc zéyu ieneŋ acgina qaiyu tackecgic, Yesunéŋ ic imi késa osimima mehiaruma méliyu keŋec.

⁵ Keŋu Yesunéŋ ac bakia melemma yomuhuc zéyec; Sucginaiguc méŋnéŋ Sabataiguc naŋa me burumakaoyanéŋ baec séséŋiguc hiŋgaczaciguc ménda héréyu érémac me?

⁶ Imuhuc qesiyu ieneŋ ac bakia melemmuac séc qahac waŋec.

⁷ Héihéré énécmimia eneŋ tatac eŋeŋa késa tacgic inicma séséc ac yomuhuc énézéyec;

⁸ Méŋnéŋ zammaréŋac ségiségiiguc héihéré énécmiyu kemmuiguc tatac eŋeŋaiguc ménda tacmu. Ic kunen

gi gogiczac méŋ héihéré miyu hawac niŋac.

⁹ Hamaciguc miŋina gi zéma i héihéré érécmiyec iminéŋ hama tat-acga imi ic yomuac wai miwésémaŋ zéma gézéyu imuaru gi gamuga nimma tatac tetecgia hezac imuaru kemma tacbaŋ niŋac.

¹⁰ Imuac héihéré géŋu kemma tatac tetecgiaiguc hezac imuaru tacbésémaŋ. Imuhuc wanna ic héihéré géŋec iminéŋ hama guac zéma alana eri emma tacna zéyu momacnec tacgic ionac kicginaiguc eebipigaguc wambésémaŋ.

¹¹ Méŋnéŋ méŋ eŋeyaoc mepési amuyu memamimac. Waŋu méŋnéŋ méŋ eŋeyaoc memaamuyu meemmi-mac.

¹² Waŋu miŋina Yesu héihéré miyec iwac yomuhuc ézéyec; Gi gau komoc me mariaiguc nene gumu énécmimaŋ zé alahécga, dac munahécga, sac kitichécga, zéma soukiwa ic ménda héihéré énécmiwésémaŋ. Imuhuc wambaŋnec ieneŋ imuhucyanec héihéré géŋgic bakia guac liliŋgéyu késawaŋ niŋac.

¹³ Imuac ségiségi hai énécmimaŋ zé maqeqeya, hena méria séléc sélécgia, purinŋ zéma kichilic ionac héihéré énécmiwésémaŋ.

¹⁴ Imuhuc wambésémaŋiguc ieneŋ bakia melenŋ gémmuac séc qahac wammac. Imuac niŋ gi zézé ségiségigaguc wambésémaŋ. Waŋu kecma ic solaŋa ionac yacyac naléiguc bakia melenŋeŋu mewésémaŋ.

Ségiségi ariacwac séséc ac.

¹⁵ Imuhuc zéyu momacnec tacgic sugcina igucnec méŋnéŋ ac imi nimma yomuhuc zéyec; Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc nene nemu imi eneŋ ségiségi mihiŋi énécmimia wammac.

¹⁶ Imuhuc zéyu Yesunéŋ yomuhuc zéyec; Ic méŋnéŋ nene yanda gumu énécmimaŋ zé ic embac sasala héihéré énécmiyec.

17 Wañu imuac naléya ducñiyu héihéré énécmimia ionac muru welen qeqe icya mélimiyu kemma yomuhuc énézéyec; Hagic iwawai moczon mézézéñ gédacziñ.

18 Wañu ic embac moczon yomuhucyanec hénima héikenjé héihazé wandacgic. Ic walac walacnéñ yomuhuc zéyec; Ni erac héihimic baec ménj boñ mezua. Zéwelec énécmizua, waina kemma ai imi hémmanj zé wanzua.

19 Wañu ménjnéñ yomuhuc zéyec; Ni imi ai memec burumakao iwa 10 boñ mezua. Imuac kemma ai hia mezu me qahac batucgé énécmimanj zé wanzua. Imuac bénzénj dac niñénna.

20 Wañu ic ménjnéñ yomuhuc zéyec; Ni embacna degucmi mezua imuac hamañac séc qahac wanzac.

21 Imuhuc zégic welen qeqe icnéñ lilingéma hama miñgina ézéma hicñiyec séc ézéyu nimma qeri biric nimma welen qeqe icya yomuhuc ézéyec; Focdac tauñ imuac hena yanda zéma hena komora séc kemma ic maqeqeya zéma hena méragina séléc sélécgia zéma kichilic zéma puriñ keczu séc onagicma hamu.

22 Wañu welen qeqe ic inénj zéyec séc wandacma yomuhuc ézéyec; Miñna zézanj éséc wandaczua wañu tatac imi sasala hezacnec.

23 Zéyu ézéyec; Hena séra tosara zéma deminj giñgiña séc kemma ic embac qeriganénj moczon héihéré énécmia amana imi kuaya qemu.

24 Ni gézéwa ninna, bec nec héihéré énécmiyi ionarunec ménjnéñ mén nuac ohaihaina imi ménj ménda batucgéma nemac.

Yesuac tohotoho ic ionac haka sil-icgina.

25 Ic tunj yandanénj Yesu méndacmima kenjic Yesunénj ionac lilingéma yomuhuc énézéyec;

26 Ménjnéñ mén nuac muru hama imi eneya neñgoc mañgocya, iniñ merachéra, dac munahéra, nañhéra zéma eneya kekec imi

momacnec hazéc ménda wañ énécmimac iguc imi nuac tohotoho ic wammacac séc qahac.

27 Ménjnéñ mén eneya ic héñgeña wéndara imi ménda huama méndac némmac imi nuac tohotoho ic wammacac séc qahac.

28 Onarunec ménjnéñ galeñ meme ama héñgeña horua ménj memañac zé ninzaciguc inénj iwawai késakeczac iminénj ai imi moczon metecgémacac sécy wanzac me qahac imi niñgésimanj zé walac soukiwa ménda tacma oloñnimmac me?

29 Imuhuc niñgési ménda wamma hénia sac meyacgéma metecgémacac séc qahac wañu ic embac enej hémma yomuhuc zédesi wammiwu niñac;

30 Ic yomi amaya meyacgémanj zé aiya héniyec, néñ metecgémacac séc qahac wañec.

31 Wañu ic kewu ménjnéñ ic kewu ménj qemanj zé yaréiguc kemmanj zéma walac tacma yaré ichéra 10 tauseñ iminénj hazécya yaré ichéra 20 tauseñaguc hazac imi hia qe-manñac séc me qahac zéma ménda niñgésimac me?

32 Wañu niñu ménda sécgéyu hazécya lakec hamanec nañu kua meme ic mélimima luae qemaoc niñac welecmimac.

33 Imuhucyanec onarunec ménjnéñ iwawaiya moczon ménda waimaciguc nuac tohotoho ic wammac ac séc qahac.

34 Sei imi iwawai qacguc, néñ siña qahac wañu némacnéñ mindinjigic siñaguc wammac?

35 Imi mia baec aiiguc me guwec qahaiguc haimuac séc qahac wañu giligic kendacmac. Gezacginaguc ieneñ ac imi nimmu.

15

Rama sohosohoya imuac qepain acya.

1 Takis meme ic zéma biria meme ic enej moczon ackuazéc nimbinj zéma hosucgémic.

2 Wañu Farisaio ic zéma hena acac kiwi ic eney andé lukuc qema yomuhuc zégic; Biria meme ic héihéré énécmima iniguc momacnec nene nezac.

3 Zégic Yesunéñ qepañ ac yomuhuc énézéyec;

4 Onarunec mérénéñ rama 100 kesa keru suggina igucnec méñnéñ sohozaciguc, 99 imi qézézac baeciguc wai énécmima momacguc sohozac imuac mihicñimacac séc ménda kemma hocmac me?

5 Wañu mihicñimaciguc ségiségi wamma huama hamac.

6 Wañu amaiguc hama alahéra zéma ama areñ momachéra héihéré énécmima yomuhuc zémac; Ramana méñ sohoçu mihicñizua. Imuac niguc ségiségi wanní.

7 Énézéwa niñgic, imuhucyanec biria meme ic méñnéñ ewaya melenju kurumeyiguc ségiségi kuney yanda hicñimac. Wañu ségiségi iminéñ ic solañ 99 ewa qerigina melemmuac ménda hezac ionac niñ ségiségi wañanzu imi ogicmac.

8 Embac méñac muru soukiwa 10* hemiyu suggina igucnec méñ sohozaciguc mihicñimañac zéma kifa otorima ama usuñma ménda hocma kecmac me? Imuhuc wamma keñkecma mihicñimaguc hochoc ai imi waimac.

9 Mihicñizaciguc alahéra zéma ama areñ momachéra héihéré énécmima, Niguc ségiségi wanní, ni siliwa soukiwa momacguc sohoçu hocma mihicñizua, zéma énézémac.

10 Énézéwa niñgic, hénia imuhucyanec biria meme ic méñnéñ ewaya melenju Anutuac kua meme uña ionaru ségiségi yanda hicñi énécmimac.

11 Imuhuc zéma Yesunéñ muñguc toroqema zéyec; Ic méñaru nañhéréra keroc.

12 Keríc munianéñ mañgocya yomuhuc ézéyec; Mañgoc, guac

iwawaiga imuarunec nuac buña hezac imi néña. Imuhuc zéyu mañgocyanéñ iwawai imi méndemma érécmiyec.

13 Wañu ai meme sasala ménda keñu munayanéñ iwawai moczoñ haíma soukiwaya mema baec méñguc lakec kemma imuaru kaiziliweñ wamma iwawaiya imi moczoñ eñdac sicsaoc gilidarec.

14 Gilidaru qahac wañu baec imuaru béti yanda hicñiyec. Hicñiyu inéñ maqeqeya wamma iwawai niñac wamma horec.

15 Hocma ama areña yanda imuac miñina ionarunec méñac muru qékétama keru inéñ ic imi beric galeñgé énécmimac niñac baec kisiaiguc mélimiyu keñec.

16 Kemma nene beric eney neañgic† imi neyu tomeña hélaguc wammac niñac niñec. Wañu méñnéñ méñ iwawai méñ ménda miyec.

17 Imuac ewaya melemma yomuhuc niñec; Mañgocnawac ai ichéra imi daheac séc sasala kecma nene negic sécgé énécmiyu saméñaguc heanzac, wañu ni you béti wamma humumañ zé wanzua.

18 Ni yacma mañgocnawac kemma yomuhuc ézémañ; Mañgoc ni kurumey‡ zéma guac kicgaiguc haka biria wañi.

19 Degucmuacnec hénima guac nañga zénémmuac séc ménda wanzua, imuac nuac niñ ninna soukiwa ai icga wammañ.

20 Imuhuc zéma nimma inéñ yacma mañgocyawac muru liliñgéma keñec. Kemma lakec hama nañunec mañgocyanéñ i héñteçicma wéséniniñ wamma usuñec kemma ewayaiguc giliyu meyu tétéçgéma kiric nemiyec.

21 Kiric nemiyu nañanéñ yomuhuc Mañgoc ézéyec; Ni kurumey zéma mañgocna guac muru kápésic mi-

* 15:8: Girik aciguc; 10 Dirakima, 1 Dirakima imi ic méñac ai meme méñac ai boñawac séha, néñ ic méñnéñ embacya memañac zé 10 Dirakima hésaiguc qererema miañgic. Imuac soukiwa yomi imi soukiwa eñomia qahac. † 15:16: Zipilalec aciguc; Carob icac gocmia neyec. ‡ 15:18: Anutu kurumeyiguc kecañzac iwac mia imuhuc zéañzu.

hicñiyi. Deguc muacnec nuac niñ guac nañga zénémbésémañac séc ménda wanzac.

²² Imuhuc ac zéyec. Wañu mañgocyanéñ welen qeçe ichéra yomuhuc énézéyec; Maleku hiabia mema hama héimima méria merawaiguc bineñ haimima héna usuya héimigic.

²³ Wañu kemma burumakao merawa halécyaguc mén héréma hama qegic oma nema ségiségi wannu.

²⁴ Nañna yomi humuyec, néñ qelizac, wañu sohoynec, néñ hicñinénzac imuhuc zéyu, nimma ségiségi wañgic.

²⁵ Wañu méréc merac nañanéñ aiguc kecma lilingéma hama ama hosuraiguc hama legic hirigic imuac hétéña niñec.

²⁶ Nimma welen qeçe ic ménac qarú hayu qesimiyec; Haka wanzu imi némac niñ?

²⁷ Qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Guac munaganéñ yañ hafi qahac, néñ hia lilingéma hayu mañgocganéñ burumakao merawa halécyaguc mén qezac.

²⁸ Imuhuc zéyu inéñ qeri biric wamma ménda emmañ zé wañu mañgocyanéñ mama zéwelecmiyec.

²⁹ Wañu inéñ melemma mañgocya yomuhuc énézéyec; Ni yawuñ sasala welen qegemma guac kuaga tohoma kecanzua, néñ nuac imi ala hécna iniguc aria mewin niñac noniñ merawa mén méndadac nénec.

³⁰ Wañu nañga yomi guac iwawaiga mema kemma héna yanda embac iniguc nedacma lilingéyu iwac niñ wamma burumakao merawa halécyaguc mén qezañ.

³¹ Imuhuc zéyu mañgocyanéñ yomuhuc zéyec; Gi imi nalé séc niguc kecanzañ imuac nuac iwawai imi moczoñ guac wanzac.

³² Wañu guac munaga yominéñ humuyec, néñ qelizac. Sohoynec, néñ hicñi nénzac. Imuac neñañ zézé ségiségi wamma ariac wambiñac

hezac.

16

Ama galeñ biriawac qepain acya.

¹ Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Ic soukiwa yandayaguc ménac ama galeña mén kerec. Wañu ai ic iminéñ miñinawac iwawaiya eñ auanzac zégic miñinanéñ niñec.

² Nimma miñinanéñ ic imi héihéré mima ézéyec; Guac ac zégic niñzua imi némac ac? Ama galeñ ai imi muñguc ménda mewésémañ, imuac ai dimuhuc galeñ menec imuac héña imi oma néña.

³ Imuhuc zéyu ama galeña imi qerianéñ yomuhuc niñec; Miñnanéñ ama galeñ ai imi nuagiru dimuhuc wammañ? Usuñna qahac imuac baec ésémañac séc qahac. Wañu iwawai niñac welecmañ zé gamuna niñzua.

⁴ Owec! Némacac wammañ imi niñasarizua. Imuhuc wamba aina nuagicmac imuac andiaiguc ieneñ eñañ amaginaiguc ni héihéré némmu.

⁵ Inéñ imuhuc zéma ic embac miñinawac taséya he énécmizac séc unuruyu ic mén walac hayu yomuhuc qesimiyec; Guac muru miñnawac taséya dahec hegénzac me?

⁶ Qesiyu zéyec; Oliwa hénéñ baña yanda 100* meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Focdac tacma you guac tasé kiwiga yomi mema 50 imi sac ona heyu.

⁷ Zéyu tecgéyu ic ménac qesimiyec; Gi guac muru tasé dahec hezac? Qesiyu zéyec; Wit padi gésé yanda 100 meyi. Imuhuc zéyu zéyec; Gi tasé kiwiga yomi mema imuaru 800 sac ona hemac.

⁸ Miñinanéñ ama galeñ biria iminéñ ai imi imuhuc niñtegic qindegicyaguc meyu mepésimiyec. Imuac, baec yomuac nambérac héra eneñ baec yomuac asac

* 16:6: 800 galon (3,000 lita) imuac séc.

mararajac nambérac héra onog-icma enaj hicñisai sugcinaiguc niñtegic qinñtegic ginaguc ai meanzu.

⁹ Imuac yomuhuc zéwa niñgic; Baecac soukiwa iminéñ alahécgina méra énécmigic baecac iwawai imi qahac wammac nalé imuaru kekec hémbénaña ama imuaru héihéré énécmimu.

¹⁰ Ménénéñ mén ai komodiawac hélanc meanzac iminéñ ai kunéñ yandawac imuhucyanec hélanc memac. Ai komodiawac ikoc ikoc wañanzac iminéñ ai kunéñ yandawac imuhucyanec ikoc ikoc wammac.

¹¹ Ini baecac iwawai méraginaiguc haigic hélanc ménda galeñ géanzuiguc mérénéñ iwawai héla méraginaiguc hai énécmimac?

¹² Ini ic tosara ionac iwawai hélanc ménda galeñ géanzuiguc mérénéñ enaj buña énécmimac.

¹³ Welenqege momacnéñ miñ kewu éréhéc welen qeércmimacac séc qahac. Imuhuc wammaciguc méñac hazéc wammima méñac eeya héimimac. Wañu méñac niñu eneña wañu méñac niñu mamaya wammac. Imuac ini baecac iwawai zéma Anutu momacnec mepési ércmimuac séc qahac.

¹⁴ Farisaio ic, soukiwa niñac hémbaoc wawaña, ieneñ imi moczon nindacma desimigic.

¹⁵ Desimigic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ini enaoc ic embac kicginaiguc mepési amuanzu. Wañu Anutunéñ ewa qerigina ninzac. Wañu ic embac sugcinaiguc mepési énécmiyu eneña wanzu, néñ Anutuac kiwaiguc imi ewa lolonaguc wammac.

¹⁶ Héna ac zéma Anutuac tilinñ tilinñ ic ionac naléya imi éréma Yohane hicñiyu teggéyec. Imuac andiaiguc éréma deguc Anutuac héngaleñ ama areña yandawac buña suruc hiabia énézégic icya embacya imuaru seliseli wamma kereñanzu.

¹⁷ Baec kurumeñ imi hia aulangémac, néñ héna ac imi kiwi kiticya mén ménda qahac wamma

hélaguc wandacmac.

¹⁸ Mérénéñ iniña waima embac mén mezac imi kaisero wanzac. Mérénéñ embac waimimia imi mezac imi imuhucyanec kaisero wanzac.

¹⁹ Baec méñu soukiwa ic mén kerec. Inéñ maleku qouc qoucgia zéma maleku qara lineñ hiabia imi héima naléya naléya kekec qaqla kecañec.

²⁰ Wañu soukiwa ic iwac deminac nagu andiaiguc welec welec ic mén kerec. Qara imi Lazaro. Wañu inéñ wizi selianéñ kima hoturumiyu imuaru heañec.

²¹ hema soukiwa ic iwac zae igucnec nene boporoña mayu nemanñ zé wamma heañec. Imuacnec sac qahac, kazu eneñ acguc hama wiziya bézéañgic.

²² Wañu kenkecma welec welec ic imi humuyu kua meme uña eneñ wagicma emma Abarahamac qéhéréñaiguc opocgic taru soukiwa ic imuhucyanec humuyu téngégic.

²³ Inéñ humumia ionac dumunñaiguc qenzen manzenñ nimma kiwa hima héñu ou lakecnec Abaraham taru iwac qéhéréñaiguc Lazaro taru irirec.

²⁴ Iricma yomuhuc zéyec; Manqocna Abaraham wéséga niñnémma Lazaro mélina méria susurianéñ dokuiguc tindunñéma hama ezelaññaiguc héiyu sanñen qeyu. Ni you geric bélanñ qeriaiguc qenzen manzenñ yanda qezua.

²⁵ Imuhuc zéyu Abarahamnéñ ézéyec; Merac, gi imi baeciguc kecnec imuaru iwawai hiabia géñu késa kecna, Lazaronéñ qenzen manzenñ qeriaiguc kerec imi niñyacgéwésémañ. Deguc ic yomi ewaya mehiaru miyu taru gi imuaru imuhucyanec qenzen manzenñ qema keczañ.

²⁶ Imi sac qahac, nini zéma ini sucninaiguc sia yanda haiyu hezac. Imuac niñac yomuacnec imuaru kembinñ zé wanzu eneñ kemmuac séc qahac. Wañu imuacnec you hawinñ

zé wanzu ieneñ acguc hamuac séc qahac.

²⁷ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Imuhuc wañu mañgoc welecgémba niñnéna, Lazaro mélimina nena mañgocnawac amaiguc kemmac.

²⁸ Ni dacmuna hécna méra mén keczu imi énézémac. Qahac wañu kecma qenzeñ manzeñac geric sia yomuaru ieneñ acguc hawu niñac.

²⁹ Imuhuc zéyu Abarahamnéñ zéyec; Ionac muru Moseac héna ac zéma Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kiwi téréya he énécmizac, waina imuac oloñgic nimmu.

³⁰ Zéyu ara melemma zéyec; Imi qahac, mañgoc Abaraham, humuc ic ionarunec méñnéñ liliñgéma kemma énézémaciguc kileñdac nimma ewagina melemmu.

³¹ Imuhuc zéyu melemma zéyec; Mose zéma kua meme ic ionac kuagina ménda tohozuiguc humuc ic ionac murunec méñnéñ qelima kemma hinocgé énécmimaciguc ménda ninzénjému.

17

Haka birianéñ ainina mebirianzac.

¹ Imuhuc zémaguc Yesunéñ tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Manambatuc imi qahac wammacac séc qahac. Wañu méñnéñ mén manam batuc mihicñi énécmianzac imi saecyaguc.

² Nambérac komoc komoc yomuhucya sugcina igucnec mén manam batuc wammima mebirimacac hezaciguc imuac bakia ménda mema hoc yanda déméñaguc zikimima nañgémigic konduniguc hiñgacmac iminéñ séc mén efefia wammac.

³ Imuac eñac galeñ meamumu. Guac ninzén ninzén dac munahécga ionarunec méñnéñ kápésic wañu ac zémimu. Wañu ewaya melemmaciguc kápésicya imi waiwésémañ.

⁴ Kaiwe momacgucac qeriaiguc hatac 7 haka biria wamma guaru hatac 7 muñguc muñguc hama

ewa qerina melenzua zéyu kileñdac kápésicya imi waidacbésémañ.

⁵ Wañu Yesunéñ imuhuc zéyu, Yesuac Méliméli ic ieneñ Miñ Kewu yomuhuc ézégic; Ninzén ninzénjina meyandi nénécmiwésémañ.

⁶ Imuhuc zégic melemma zéyec; Ninzén ninzénjina imi delañ gocmiawac sécyá komodia he énécmiyu, sañsañ ic yomuac héréma kemma konduniguc hiñgacma nañna zéna iminéñ guac ac imuhuc bec tohowacnec.

⁷ Weleñ qeque icga mén kinonéñ baec ai éséanzac me rama galeñgéanzac imuhucya késa keczuiguc onarunec mérénéñ ic imi ai igucnec liliñgéma hayu hama hosucnu tacma nene newésémañ zéma ézémac me?

⁸ Qahac, imuhuc ménda zéma newécgeñac yomuhuc ézémac; Rikuñga zikima nenena ohaima weleñ qenéna. Gi imi ni newa teggyuguc newésémañ.

⁹ Wañu weleñ qeque icnéñ zézac séc tohoma wañu, miñinanéñ ewa hia ac wammimac me? Qahac imuhuc ménda wammac.

¹⁰ Imuhucyanec ini acguc ai zéénécmimia imi moczon wandacmuiguc yomuhuc zédacmu; Nini imi weleñ qeque eñomia. Nonac ai buña mewinac zézéya hezac imi mia meziñ.

¹¹ Yesunéñ Yerusalem kemman zé Galilaia zéma Samaria baec sugciraiguc keñec.

¹² Keñkecma ama areñ komora méñiguc kereñu wizi selia warihaguc ic méra éréhécnéñ Yesu mihicñima lakec nañgic.

¹³ Namma ewagina megic eñu yomuhuc qacma zégic; Kiwi ic Yesu, nonac niñ wéséga wañu!

¹⁴ Zégic inicma énézéyec; Ini kemma séwigina hofac oo ic énézégic hémmu. Imuhuc zéyu nimma kemma hénaiguc solaña wandacgic.

¹⁵ Wañu ionarunec méñnéñ hiaruyec imi hémma liliñgéma ewaya kuneñ yandanec meyacma

Anutu mepé qepési waṅ mimanec hayec.

¹⁶ Hama Yesuac hénayaiguc mama sigéma pakaya baeciguc héima ewa hia ac ézéyec. Waṅu ic imi Samaria ic.

¹⁷ Waṅu Yesunéh qesimima zéyec; Ic 10 moczoṅ hiaruzu, néṅ ic 9 imi dimia?

¹⁸ Ic enia yomi qahac waṅu Anutu mepésimaṅ zé méṅnéṅ méṅ ménda hayu hénzua.

¹⁹ Imuhuc zéma ic imi yomuhuc ézéyec; Yacma kenna, guac ninzén ninzénṅanéṅ aṅgénṅa tizac.

²⁰ Farisaio ic tosanéh Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi némac naléiguc hamac niṅac Yesu qesimigic, inéh yomuhuc melemma zéyec; Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi héhéṅac séc ménda hamac.

²¹ Imuac you taczac me eri taczac imuhuc zéwiṅac séc qahac. Anutuac héṅgaleṅ ama areṅa yanda imi sucginaiguc* taczac.

²² Imuhuc zéma toroqema tohotoho ichéra yomuhuc énézéyec; Nalé méṅ hayu ini Icac Naṅa iwac naléya momacgucdac hémbiṅ zé ewa ewa wammu, waṅu ménda hémmu.

²³ Nalé imuaru ic embac eneṅ, Héṅgic you taczac. Héṅgic, eri taczac zému, néṅ ini ménda keṅ inicmu me ménda méndac énécmimu.

²⁴ Piliticnéṅ asariyu kurumeṅac bawaiguc néwécnec néwéc moczoṅ asarianzac ésécnec Icac Naṅanéṅ naléyaiguc† imuhucyanec hayu héndacmu.

²⁵ Waṅu inéh walac walac qenzeṅ manzeṅ sasala hicṅimiyu niṅu nalé yomuac hicṅisainéh andé qemimu.

²⁶ Icac Naṅa iwac naléya hayu haka Noawac naléyaiguc hicṅiyec imuhucyanéh hicṅimac.

²⁷ Ic embac ieneṅ nene zéma doku selia siṅa nimma nema icnéṅ embac meyu embacnéṅ ic mema kecgic Noanéṅ zéic yanda qeriaiguc

eneṅ. Eṅu doku luma unuma hoturu énécmidarec.

²⁸ Waṅu nalé imi imuhucyanec Lotac naléya ésécnec wammac. Lot kerec imuaru ic embac eneṅ nene zéma doku seli nema nénnagémba wamma iwawai himicma amagina megic.

²⁹ Imuhuc memanec naṅgic, Lot inéh Sodom ama areṅa imi waima keṅec kaiwe imuaru, kurumeṅ igucnec geric zéma salfanéṅ kia yanda ésécnec mama unuyu qahac wandacgic.

³⁰ Icac Naṅa hicṅimac nalé imuaru haka imuhucya hicṅimac.

³¹ Nalé imuaru ic méṅnéṅ ama qahaiguc nammaciguc iwawai ama qeriaiguc hezac imi memaṅ zé ménda mama emmac. Ic méṅ aiiguc nanzac imi acguc iwawai méṅ niṅac ménda lilingéma kemmac.

³² Ini haka Lot iniṅawac muru hicṅiyec imi niṅyacgému.

³³ Méṅnéṅ méṅ eneṅa kekecy aṅgé timaṅ zé waṅu kekecy imi sohomac, néṅ méṅnéṅ kekecy waimac iminéṅ kekecy aṅgé timac.

³⁴ Énézéwa niṅgic, siṅi imuaru ic éréhéec ekawu gau heyic méṅ késama méṅ waimac.

³⁵ Embac éréhécnéh hoc hilaṅanéṅ wit gocmia hézézama taric méṅ késama méṅ waimac.

³⁶ Ic éréhécnéh baec aiiguc keric méṅ késama méṅ waimac.

³⁷ Imuhuc zéyu qesimigic; Miṅ Kewunina, imi baec dimuaru hicṅimac? Waṅu Yesunéh melemma zéyec; Qamoc hemac imuhucgeṅ mia kunta tocgému.

18

Zéwelecac qepaiṅ ac.

1 Nalé séc zéwelecma kucmama ménda wammu niṅac Yesunéh qepaiṅ ac yomuhuc zéma énézéyec;

2 Ama areṅa yanda méṅiguc zégésigési ic méṅ kerec. Inéh Anutu

* 17:21: Me; qeriginaiguc. † 17:24: Kiwi méranéh ooya tosaraiguc; naléyaiguc imi ménda hezac.

ehéihéi ménda wammianec. Wañu ic embac ionac imuhucyanec eegina ménda héianec.

³ Wañu ama areña yanda imuaru embac malé ménj kerec. Inénj hatac sasala gésigési ic iwac muru kemma yomuhuc zéma welecmianec; Héna aciguc zésolañima nuac hazécna ki-tiwa wammiwésémañ.

⁴ Imuhuc weleru suraiguc inénj ara nimmimañ niñ ménda wañec, néñ imuac tetecgiaiguc i eneyaoc yomuhuc zéma niñec; Hélaecnec, ni Anutuac niñac zénéñna ménda hirianzac. Wañu ic embac ionac ehéihéi ménda wañ énécmianzua.

⁵ Néñ embac malé yomi zézé meme wañ néñanzac imuac hazécyawac ki-tiwa memiwa muñguc ménda hama pipinémac.

⁶ Séséc ac imuhuc zéma Miñ Kewunénj énézéyec; Gésigési ic birianénj ac zézac imuac gezac qema niñgic.

⁷ Wañu Anutunina hiabianénj eneya gési énécmimia enenj sinjiya sinjiya kaiweya kaiweya qacma welecmigic ménda niñénécmimac me? Inénj seli seli wamma hia qegetali wañ énécmimac me?

⁸ Énézéwa niñgic, inénj acgina foc-dac niñénécmimac. Wañu Icac Naña hamac imuaru inénj baeciguc ninzénj ninzénj komodia ménj he énécmiyu hia inicmac me?

⁹ Wañu ic embac enañ haka niñac nimma dindiña zéma ninzénngéma ic embac tosara memaénéc mianzu ionac niñ Yesunénj séséc ac yomuhuc énézéyec;

¹⁰ Ic éréhécnénj zéwelecbic zé oc-muñ téreyaiguc enoc. Iorarunec ménjénj Farisaio ic, wañu ménjénj takis meme ic.

¹¹ Farisaio ic iminénj namma eneyawac yomuhuc zéma zéwelerec; Anutu, ni imi ic tosara ikoc wañ énécmima iwawai onagicanzu imuhucya, me biria meme ic, me kaisero ic, me takis meme ic

yomuhucya ésécnec qahac imuac niñ guac ewa hia ac gézézua.

¹² Ni imi Sonda séc ai meme éréhéc nene zikima zéwelecanzua. Wañu imi sac qahac iwawai mema méndémba 10 wañu suginaiguc momacguc imi guac buña zéma haigénanzua.

¹³ Wañu takis meme ic iminénj lakecnec namma kiwa hima Anutu hémmanj zé osima eneya tétécyá qema yomuhuc zéyec; Anutu wéséniniñ wañ néñna ni imi képésic ic.

¹⁴ Zéwa niñgic, ménj eneyawac mema enu Anutunénj memamimac. Wañu ménj eneyawac mema mayu Anutunénj meemmimac. Héña imuac niñ Farisaio ic qahac, néñ takis meme ic iwac mia Anutunénj wésia nimmima solaña zéyu nimma liliñgéma keñec.

¹⁵ Ic embac enenj Yesunénj mérianénj osiénécmimac niñac merac komoc komoc onagicma hagic to-hotoho ichéra enenj zéqetali wañ énécmigic.

¹⁶ Wañu Yesunénj merac komoc komoc imi unuruyu hosuru hagic yomuhuc énézéyec; Waigic nambérac nuac muru hamu, ménda qetali énécmimu. Anutuac héngalenj ama areña yanda imi imuhucya ionac buña wanzac.

¹⁷ Ni hélaecnec énézéwa niñgic, ménjénj Anutuac héngalenj ama areña yanda imi merac komocac séciguc ménda tétécgémaciguc imuaru emmacac séc qahac.

¹⁸ Imuhuc zéyu galenj ménjénj yomuhuc qesimiyec; Kiwi ic hiabia, ni néma haka wamma kekec hémbénaña imi mératéc késamañ?

¹⁹ Zéyu zéyec; Gi dimuhuc nuac niñ hiabia zénéñzanj? Tosara qahac, néñ Anutu momacgucnéñ sac hiabia wanzac.

²⁰ Gi héna ac imi ninzaña, kaisero ménda wambésémañ, ic kekecyá ménda qehumuwésémañ, kowu ménda mewésémañ, héipuc

ac zémanj zé ikoc ac ménda zéwésémanj, neŋgoc maŋgocga eegira héiwésémanj.✱ Imuhuc hezac.

21 Imuhuc zéyu ara melemma zéyec; Imi mia ni komocna igucnec tohoanzua.

22 Imuhuc zéyu nimma Yesunéŋ yomuhuc zéyec; Haka hiabia momacgucnéŋ guaru ménda hezac. Kemma iwawai hegénzac imi moczoŋ haina boŋa géŋgic mema ic maqeqeya méndéŋ énécmi. Imuhuc wanna kurumeŋ amaiguc guac muru iwawai héla hiabia hegémmac. Imuhuc wammaguc hama ni méndacnéŋna.

23 Waŋu ic imi soukiwa zéma iwawai yéwéria hemiyu ackuazéc imi nimma ewa biric eŋeŋa waŋec.

24 Imuhuc waŋu Yesunéŋ hémma ewa biric yanda wamma yomuhuc zéyec; Ic soukiwa zéma hinac yanda ginaguc eneŋ Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc kerembij zé niŋyéwériŋma osimu.

25 Yaŋ yanda kamelenéŋ qodu kifaŋaiguc ogicma kemmac imuac nimba bénzéria wanzac. Waŋu ic soukiwa yandayagucnéŋ Anutuac ama yandaiguc keremmac imuac nimba séc mén ogicma yéwéria wanzac.

26 Waŋu ac imi niŋgic eneŋ yomuhuc melemma zégic; Imuhuc waŋu mérac késayu aŋgéné titi hia mihicŋimac?

27 Zégic zéyec; Haihaka ic eneŋ wamma memuac séc qahac imi Anutunéŋ hia wamma memacac séc.

28 Imuhuc zéyu Peteronéŋ yomuhuc melemma zéyec; Ninicna, nini iwawainina imi moczoŋ waima Miŋ Kewu gi méndac géŋanziŋ.

29 Imuhuc zéyu melemma zéyec; Ni hélacnec énézéwa niŋgic; Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda niŋac ama geric, me iniŋa, me dac muna, me neŋgoc maŋgocya, me nambérac héra wai énécmiyec imi

30 Baec yomuac naléyaiguc sasala mesaima miyu memac. Waŋu

kecma ama baec hémbénaŋa ha-haya imuaru kekec hémbénaŋa imi késamac.

31 Yesunéŋ tohotoho ic 12 onagicma yomuhuc énézéyec; Ninzu, nini Yerusalem kembiŋ. Kenni iwawai Anutuac tilij tilij ic eneŋ Icac Naŋa niŋac ogic hezac imi moczoŋ hélaguc wandacmac.

32 Icac Naŋa ic enia ionac méraginaiguc opocgic gamu qeŋe wammima zébirimima sépécgémimu.

33 Imuhuc wamma hihilocnéŋ gemaguc qehumugic ai meme haréwéc waŋu humuc igucnec qelima yacmac.

34 Imuhuc zéyu niŋgic, néŋ tohotoho ichéra eneŋ ac imuac hénia imi komodia mén ménda niŋasarigic. Imi mia musaŋgé énécmimia waŋu ac zéyec imi ménda niŋasarigic.

35 Yesunéŋ Yeriko ama hosuraiguc hayu kic hilic ménéŋ héniaiguc iwawai niŋac welecma tarec.

36 Inéŋ ic tuŋ mén ogicma keŋgic hétéŋ nimma hénia qesiénécmiyec.

37 Qesiyu Nazarete Yesunéŋ hama kenzac imuhuc zégic niŋec.

38 Imuhuc zégic kic hilicnéŋ qacma zéyec; Dawidiac qeli Yesu, gi nuac niŋ ewa biric wanna.

39 Imuhuc waŋu, ic tosara walac walac keŋgic eneŋ ic imi qetalimima ac waima tacmac niŋac ézégic. Waŋu inéŋ muŋguc yanda qacma, Dawidiac qeli, gi nuac niŋ ewa biric wanna! zéyec.

40 Qaru Yesunéŋ namma wagicma hamu niŋac énézéyec. Waŋu inéŋ hosuraiguc hayu qesimiyec.

41 Némac iwawai waŋgémmanj niŋac wanzan? Zéyu zéyec; Miŋ Kewu ni kicna hima hémmanj zé wanzua.

42 Zéyu Yesunéŋ ézéyec; Hénna, guac ninzéŋ ninzéŋganéŋ gi mehiaru géŋzac.

43 Imuhuc zéyu focnec kiwa hima héŋec. Hémma Anutu mepésima Yesu méndacmiyu ic embac moczoŋ haka imi hémma Anutu mepésimigic.

19

Takis meme ic Zakaio.

¹ Yesunéj Yeriko ama areña keremma ogicma keñec.

² Wañu imuaru ic ménj kerec, qara imi Zakaio. Ic imi takis meme ic kiwagina kerec. Wañu ic imi hinac yandayaguc.

³ Inéj Yesu imi méré zéma kic tan-era hémmañ zé wañec. Wañu ic imi ic hotonadac, imuac niñac ic embac sasala nañgic hémmacac séc qahac wañec.

⁴ Wañu inéj hémmañ zéma usunec kemma hena Yesu hama kemmac imuaru sañsañ ic ménj nañu imuac qahaiguc eñec.

⁵ Eñu Yesunéj imuaru hama kiwa hiyu eñu hémma ézéyec; Zakaio, focdac mama hana ni deguc guac ama-gaiguc giguc tacbic.

⁶ Imuhuc zéyu inéj focdac mama hama ségiségi wamma wagiru keñoc.

⁷ Ic embac tosanéj iricma andéluku ac yomuhuc zégic; Inéj biria meme ic iwac amaiguc tachiarumañ zé enzac.

⁸ Wañu Zakaionéj namma Miñ Kewu yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu ninzañ, nuac iwawaina imi sura igucnec hésemma bakia imi ic maqeqeya énécmimañ. Ni ménjac muru iwawai ménj ikoc wañ énécmima wagiriiguc iwawai wagicma késayi imuac sécyá kemboñ qahac mesaima melenj mimañ.

⁹ Zéyu nimma Yesunéj yomuhuc zéyec; Ic yomi acguc Abarahamac qeli wanzac imuac niñ deguc añgén tiénécmimia imi ama yomuaru hicñizac.

¹⁰ Icac Naña imi ic soho sohoya hocma mihicñima mehiarumañ zé hayi.

¹¹ Ic embac ienenj ac imi nimma yomuhuc zéma niñgic; Yesu imi Yerusalem hazac imuac Anutuac héngalenj ama areña yanda deguc mihicñi nénécmimac. Wañu imuhuc niñgic, séséc ac yomuhuc toroqema énézéyec;

¹² Ic eñeña ménéñj ic kewuac qac buña mema hamañ zéma buña memeac baec lakec heyec imuaru keñec.

¹³ Nalé imuaru welenj qeque ichéra méra éréhéc unuruma siliwa soukiwa 10 énécmima yomhuc zéyec; Soukiwa yominéj nénagéma ai galengéma memanec kegcic ni lilingéma hamañ.

¹⁴ Wañu ic embachéra ienenj hazéc wammima kua meme ic ménj mélimigic andiaiguc méndacmima kemma yomuhuc ézéyec; Nini imi ic yominéj ic kewu wañ nénécmimac niñac ménda wanzin.

¹⁵ Wañu tinduc ic eñeña imi ic kewu kumumigic kuc buña mema lilingéma hama siliwa énécmiyu késagic imi enenj mesaisai ai dimuhuc megic imi hémmañ zéma unuruyec.

¹⁶ Héihéré énécmiyu ic ménj walac hayec iminéj yomuhuc zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacguc iminéj mesaiwa 10 wanzac.

¹⁷ Zéyu miñinanéj zéyec; Hia wannec! Welenj qeque hiabia, genj ai komodia imi ewaga hélanéj menec imuac ai memeac qac buñaga gémba ama areña yanda 10 galengéwésémañ.

¹⁸ Zéyu tecgéyu andunéj hama zéyec; Miñ Kewu guac siliwa momacgucnéj mesaiwa 5 wanzac.

¹⁹ Imuhuc zéyu miñinanéj iwac imuhucyanec, Ama areña yanda 5 galengéna zéma ézéyec.

²⁰ Wañu ic ménéñj hama yomuhuc zéyec; Miñ Kewu, guac siliwa momacguc imi you, ni usunéj osowa heyec.

²¹ Imi mia gi ic qeri gericgaguc imuac niñ ni zénenna hiriyu imuhuc wañi. Gi imi ménda hainecac meanzañ. Wañu ménda himicnecac metocgo wañanzañ.

²² Imuhuc zéyu miñinanéj zéyec; Welenj qeque biria ni genja acga iminéñnec ac wañgemmañ. Gi imi nuac ninna neñ ménda haima mema ménda himicma metocgoanza me?

23 Imuhuc ninneciguc némac niñac nuac siliwa imi hofi amaiguc ménda hainec? Gi imuhuc wambañec ni hama siliwa imi imuac héla kosiaguc mewinec.

24 Imuhuc zéma ic tosara iwac qéhéréñaiguc nañgic ionac yomuhuc énézéyec; Siliwa momacguc imi wag-icma ic siliwa 10 késa keczac iwac migic késamac.

25 Imuhuc zéyu melemma zégic; Miñ Kewu, iwac muru imi bec siliwa 10 hezac.

26 Ni énézéwa niñgic, iwawai késa keczac iwac imi muñguc yanda miyu késamac. Wañu iwawai ménda késa keczac iwac imi komocdia késa keczac imi acguc wagiru qahac wammac.

27 Imuhuc zéma énézéyec; Wañu hazéchécna ni ic kewuac buña memañ niñac ménda wañgic imi onagicma you hama kicnaiguc unuhumugic.

Yesunéh donkiiguc Yerusalem ekeñec.

28 Yesunéh ac imuhuc zéyu tecgéyu Yerusalem kemmanac zé walac mema ekeñec.

29 Yesunéh baec boña qara Oliwa imuaru Betfage zéma Betania ama hosucgiraiguc kemma tohotoho ichéra sugginaiguc éréhéc méli érécmima yomuhuc érézéyec;

30 Ama areñ wéségiraiguc taczac imuaru keñic. Kemma kereñic donki merawa ic méñnéñ qahaiguc ménda emma tarec imi qatégic nañu hémmaoc. Hémma imi hulacma wag-icma hamaoc.

31 Ic méñnéñ némac niñ hulaczaoc zéma qesi érécmimaciguc yomuhuc melemmaoc; Miñ Kewunéh imuac wanzac.

32 Wañu méli érécmimia ieren kemma zéyec séc mihicñiyoc.

33 Mihicñima donki merawa imi hularic imuac miñhéra ienen zégic; Némac niñ donki merawa imi hulaczaoc?

34 Zégic melemma zéyoc; Miñ Kewunéh imuac niñ wanzac.

35 Imuhuc zéma donki imi héréma hama malekugira imuac qahaiguc haima Yesu ézégic emma tarec.

36 Tacma keñu tohotoho ichéra enen walac andu kemma malekug-ina hetecgéma héna yandaiguc lémbécgic keñec.

37 Oliwa boñaiguc haréma héna hiñgac hiñgara imuac hosuraiguc keñu tohotoho ichéra ienen moczoñ kiwi baec icnéñ ménda memeya sasala meyu héngic imuac niñac ségiségi wamma qacma Anutu mepésimigic.

38 Mepésima yomuhuc zégic; Miñ Kewuac qac buña mema hazac,✧ ic kewu imi ségiségiyaguc. Ou kurumeniguc luae hezac, ou eñeñaiguc edamuya hezac.

39 Imuhuc zégic tuñ ionarunec Farisaio ic tosanenéh Yesu yomuhuc ézégic; Kiwi ic guac tohotoho ichécga qetali énécmima.

40 Zégic melemma zéyec; Ic embac imi enen acgina qaiyu kecgic, hoc sasala yominéh imuhuc qacmu.

41 Wañu Yesunéh Yerusalem hosuru hama ama areña yanda imi hémma siarec.

42 Siacma yomuhuc zéyec; Gi nalé yomuac luaeac iwawai héñ tegicbañec hia wambacnec, kicga hilicgéyu musañgé géngéñawac hezac.

43 Nalé ducñiyu guac hazéchécga ienen hama demin mema lelecgé géngic imuac me imuac séc kembin zé osimu.

44 Deguc gi Anutu hahayawac nalé imi ménda niñtegiczañ, imuac gi zéma guac nambérac hécga demin ga qeriaiguc keczu imi gilicic mama unuyu hoc méñnéñ hoc méñac qahaiguc ménda waigic tacmac.

Yesunéh ocmuñ téréyawac hénia zéau énécmiyec.

✧ 19:38: Leg 118:26

45 Yesunéj ocmuḡ téréyaiguc emma nénnagémba ic imi moczoḡ nesi énécmiyec.

46 Nesi énécmima yomuhuc énézéyec; Ac méḡ yomuhuc ooyawac hezac; Nuac amana imi zéwelecac amaya wammac.☆ *

47 Yesunéj kaiweya kaiweya ocmuḡ téréyaiguc ackuazéc ku énécmiyu, hofac oo ic kiwagina ieneḡ zéma héna acac kiwi ic ieneḡ zéma ic embac ionac galeḡ hécgina ieneḡ Yesu imi qehumuwiḡ zé héna niḡac hohoc ai megic.

48 Waḡu ic embac moczoḡ lelecgémima gezacgina haima niḡic imuac niḡ héna méḡ ménda mi-hicḡima osigic.

20

Yesuac qac buḡaya imi dimuacnec zéma qesimigic.

1 Kaiwe méḡiguc Yesunéj ocmuḡ téréyaiguc ic embac buḡa suruc hi-
abia imi zéau énécmima ku énécmiyu
hofac oo ic ionac kiwagina zéma
héna acac kiwi ic ieneḡ qeriawac
galeḡ iniguc hosuru hagic.

2 Hama yomuhuc zégic; Nénézéna
ninni, gi haka imi némac qac
buḡaiguc meanzaḡ? Mérénéḡ qac
buḡa imi géḡec?

3 Zégic melemma zéyec; Ni acguc
qesiḡesi méḡ qesiwa ini walac melen
néḡigcuc.

4 Yohaneac doku naec haka imi
dimuacnec hayec? Kurumeḡ iguc-
nec me baec ic ionarunec?

5 Zéyu ieneḡ eḡaocnec eminimma
zégic; Kurumeḡ igucnec zéwiḡiguc
yomuhuc zémac; Imuhuc waḡu
némac niḡ ic imi ménda ninzéḡgé
migic?

6 Ic embac moczoḡ Yohaneac
niḡ Anutuac kua meme ic zéma
niḡzéḡgézu imuac doku naec haka
imi ic ionarunec zéwiḡiguc ieneḡ
hocnéḡ nénérimu.

7 Imuhuc eminimma yomuhuc
melemma zégic; Dimuarunec hayec
imi nini ménda ninziḡ.

8 Imuhuc zégic Yesunéj yomuhuc
zéyec; Ni acguc néma qac buḡaiguc
ai imuhucya meanzua imi ménda
énézémaḡ.

Ai miḡina zéma soukiwa ai ic.

9 Imuhuc zéma ic embac séséc
ac yomuhuc énézéyec; Ic méḡnéḡ
waiḡ ai mema ai ic tosara soukiwa
ai memu niḡac ac zikima ai buḡa
qéénécmima baec méḡiguc kemma
nalé horua kerec.

10 Nalé ducḡiyu waiḡ ai imuac
héla bakia migic memac niḡac welen
qeḡe icya ai ic ionac muru mélimiyec.
Waḡu ai ic eneḡ welen qeḡe ic
imi yéwéria qema eḡ mélimigic
lilingéyec.

11 Lilingéyu muḡguc welen qeḡe
méḡ mélimiyu ic imi imuhucyanec
yéwéria qema gamu qeḡe wammima
eḡ mélimigic lilingéyec.

12 Lilingéyu muḡguc welen qeḡe
méḡ mélimiyu hatac haréwéc waḡec.
Waḡu ic imi imuhucyanec qema
séwiya mebirima séḡgaḡeḡeḡe nesigic
keḡec.

13 Imuhuc waḡic waiḡ ai
miḡinanéḡ yomuhuc zéma niḡec;
Dimuhuc wammaḡ? Nuac naḡ
sorocna yomi mélimaḡ. Ic yomi mia
ehéihéi wammimu gezaḡ.

14 Waḡu ai ic ieneḡ ic imi hémma
eḡacnec eminimma yomuhuc zégic;
Ic yominéḡ mia kecma ai yomuac
mératéc ic wammac imuac qehu-
muni iwac mératécya imi neḡaḡ
mératécniḡa wammac.

15 Imuhuc zéma nesimigic waiḡ ai
imuac séḡgaḡeḡeḡeḡe keḡu imuaru
qegic humuyec. Waḡu waiḡ ai imuac
miḡinanéḡ dimuhuc waḡ énécmimac
me?

16 Inéḡ hama ai ic imi moczoḡ
unuhumuma waiḡ ai imi ai ic méḡ
énécmimac. Imuhuc zéyu ic embac
ieneḡ nimma yomuhuc zégic; Haka
imuhucya ménda hicḡiyu.

☆ 19:46: Yes 56:7 * 19:46: Yer 7:11 Waḡu ini imuhuc waḡic kowu nene ionac baḡec ésécnec
wanzac.

17 Yesunéj ic embac inicma yomuhuc zéyec; Imuhuc wañu kiwi ooya yomuac hénia imi némac? Mericqe ic ienej hoc ménj héjara mema gilicgic kenkeña iminéj ama wañgoñaguc ama imuac hoc oruha wañec.✠

18 Ménénéj ménj hoc imuac qahaiguc maqeyu zéngédacmac. Wañu hoc iminéj ic ménjac qahaiguc mamac imi qototoriyu toma éséc nec wandacmac.

19 Imuhuc zéyu héna acac kiwi ic zéma hofac oo ic kiwa enej ac imi enej niñac zéyec imi niñasarima focdac késawinj zé wañgic, néj ic embac ionac niñac zénéngina hiriyu waigic.

Takis haihaiyawac manam batuc.

20 Imuac ienej hosuraiguc galen mema baec galenénéj galengémac niñac iwac méra bawaiguc Yesu opocbiñ zéma kic galen meme ic méli énécmigic kemma ac késpedesiraguc ménj zéyu mihicñiwij zéma ic héla éséc nec ikocgina hoturuma galen megic.

21 Imuhuc wamma qesimima zégic; Kiwi ic, nini ninni, gi ic héla, ic séwi tanecginawac ménda héjanzañ, wañu Anutuac ac hélac nec ku énécmianzañ.

22 Nini Kaisawac takis mimia imi hia wawañawac séc me qahac?

23 Imuhuc zégic Yesunéj diwi qiwilingina imi niñtegitcma yomuhuc zéyec;

24 Soukiwa momacguc nézégic hémba, mérac irec ogic hezac? Zéyu zégic; Kaisawac.

25 Zégic zéyec; Kaisawac buña imi Kaisawac mimu. Anutuac buña imi Anutuac haimimu.

26 Imuhuc zéyu ienej ic embac kicginaiguc iwac késpedesira ménj mihicñimuac séc qahac wañec. Wañu iwac ac bakia niñac acgina qaiyu welicgégic.

Humuc igucnec qelima yacbiñ.

27 Sadukaio ic ienej humuc igucnec yayac imi ménda hezac zéma ninzénj géaŋgic. Wañu ionarunec tosranéj Yesuaru hagic.

28 Hama yomuhuc qesimigic; Kiwi ic Mosenéj kiwi yomuhuc oma nénécmiyec; Ic ménjac daranéj embac mema qeli qahac kecma humuyu ic iminéj* iwac qawéra† imi mema merac ic ménj mihicñiyu darawac buña wammac.

29 Wañu ama areña ménjiguc dac muna 7 kecgic. Kecma walacginanéj embac ménj mema qeli qahac kecma humuyec.

30 Humuyu iwac andia zéma

31 andiawac andianéj embac imi meyec. Wañu imuhucyanec wamma dac muna 7 imi moczoñ qeligina qahac kecma humudacgic.

32 Wañu imuac andiaiguc embac imi acguc humuyec.

33 Imuac 7 imi moczoñ embac imi megic imuac yacyacwac naléiguc embac imi suggina igucnec mérac iniña wammac?

34 Imuhuc zégic Yesunéj zéyec; Baecac hicñisai enej ic embac meamuanzu.

35 Wañu ic embac ama baec hémbénaña hahayawac buñahéra zéma humumia suggina igucnec yacyawac buña qeénécmimia ienej imi ic embac ménda meamumu.

36 Ienej imi yacyarawac buña wamma Anutuac nambérac wamma kua meme uña éséc nec kecmu imuac muñguc humumuac séc qahac.

37 Mose acguc ic hésa waiyaguc imuac suruc oma Miñ Kewuninawac zéma Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu imuhuc zéma humuc igucnec yacyac hezac imi nénézéyec.✠

38 Hénia imi yomuhuc; Ic embac Anutuac muru keczu imi moczoñ kekecginaguc. Imuac niñ Anutu imi ic humumia ionac Anutu qahac, néj ic embac kekecginaguc ionac Anutu kecanzac.

✠ 20:17: Leg 118:22 * 20:28: Munianéj. † 20:28: Embac malé. ✠ 20:37: Mmh 3:6

39 Héna acac kiwi ic ionarunec tosanenê yomuhuc zégic; Kiwi ic, ac zézanê imi hélacnec!

40 Wañu ienenê iwawai ménêac mén munêuc qesimiwinê zé ninêwérigic.

41 Wañu Yesunê ionac yomuhuc énézêyec; Dimuhuc ic embac enenê Kristoac ninêac Dawidiac qeli zéanzu?

42 Legiciguc Dawidi enêyaoc yomuhuc zêyec; Minê Kewunê nuac Minê Kewuna yomuhuc ézêyec;

43 Gi nuac héinaiguc tacnanec hazéchécga hénagawac duandiaiguc qutulanêgê énécmiwa guac héna titiya wammu.*

44 Dawidinê Kristoac ninê Minê Kewuna zêyec imuac dimuhuc iwac qelihêra wammac?

45 Imuhuc zémaguc ic embac moczonê nimma kegcic kicginaiguc Yesunê tohotoho ichêra yomuhuc énézêyec;

46 Héna acac kiwi ic ionac ninê técgina nimma kecmu. Ienenê imi maleku horua héima kenêha wammu ninêac wañanzu. Wañu nénagémba sombenêiguc yaizézé ac wañ énécmigic nimmu ninêac wañanzu. Wañu tocgotocgo amaiguc zéma ségiségi ariaciguc tatac enênaiguc tacmu ninêac wañanzu.

47 Ienenê embac malé ionac iwawai imi onagicma qécgéma ikocgina hoturu amuma zéwelecma ac horuanec zéanzu imuac ninê bakiagina yéwéria énécmimac.

21

Embac malé ménêac seseyawac ara zêyec.

1 Yesunê kic hima hénu soukiwa sasala he énécmimia ienenê hama sese sokociguc sesegina haigic hinêgarec.

2 Wañu imuhucyanec embac malé maqeqeya ménênê hama soukiwa pésiha éréhéc haiyu hinêgaru hénêc.

3 Hémma yomuhuc énézêyec; Hélacnec énézêwa ninêgic, Embac malé maqeqeya yominê ic tosara onogicma kunenê yanda haizac.

4 Tosia ienenê imi iwawai yanda he énécmiyu imuarunec mema haizu, nêgê embac malé yominêgê mia kekecyawac komodia hemizac imi moczonê mema hama haidaczac.

Ocmunê térêyawac ara.

5 Ic tosanenê ocmunê térêya imi hémma baña howi howia kunenê yanda hiabia imi zéma iwawai mezeric zerira Anutuac bunêawac haigic imuac welicgéma zégic.

6 Wañu Yesunê nimma yomuhuc zêyec; Nalé ménê ducniyu ocmunê térêya hénzu imi moczonê netec qetecgégic hoc ménênêgê hoc ménêac qahaiguc ménêda hemac.

Yéwéri hahaya imuac ara.

7 Imuhuc zêyu qesimigic; Kiwi ic, imuhuc zézanê duña némac naléiguc haka imuhucya hicnimac? Wañu haka imuhucya hicnimanê zé néma séséc walac hicniyu hémma ninêtegicbiñ?

8 Zégic zêyec; Ini manam batu-ciguc ménêda keremmu ninêac técgina nimma kecmu. Ic sasalanê nuac qaciguc hama, Ni imi mia, nalé imi bec hosuru hazac, imuhuc zému, nêgê ménêda tohomu.

9 Yaré me qewelonê yanda hicnizac zéma suruc zégic nimma zénêngina ménêda hirimac. Haka imuhucya walac hicnimacac hezac, nêgê nalé tetecgia imi focdac ménêda hamac.

10 Imuhuc zéma toroqema zêyec; Baec yanda ménêac ic embacnêgê baec yanda ménêac ic embac ionac, hénêgaleñ ama arenêa yanda ménêac ic embacnêgê hénêgaleñ ama arenêa yanda ménêac ic embac ionac unuwinê zéma yacmu.

11 Baera baera nanê yanda zéma nene bétu yanda zéma hafi zepa warihaguc hicnimac. Wañu haka tosara zénênê hirihiriya zéma séséc yanda kurumenêiguc hicnimac.

12 Iwawai imi moczonê ménêda hicniyunec nuac qacna ninêac méraginanêgê énépésima yéwéri énécmima tocgotocgo amaiguc zéma

* 20:43: Leg 110:1

hésa amaiguc onopocgic onagicma kemma ic kewu zéma baec galeñ ionac muru onopocgic nammu.

¹³ Wañu haka imi mia ninzén ninzénigina zéau énécmimu niñac hicñi énécmimac.

¹⁴ Imuac ini némac acnéñ nezicgé amuwñ zéma ewa qeriginanéñ walac ménda niñareñgému.

¹⁵ Hénia imi mia neñ kuaginaiguc ac hai énécmima niñtegic qñtegic mihicñi énécmiwa onac hazécgina moczoñ ac meleñ énécmima iniguc tualefic wammuc séc qahac wammac.

¹⁶ Wañu neñgoc mañgocgina zéma dac munahécgina zéma sac kitichécgina zéma alahécgina ieneñ ini hazéc ionac méraginaiguc onopocgic onarunec tosara unuhumu.

¹⁷ Wañu ic embac moczoñ ieneñ nuac qacna niñac hazéc wañ énécmimu.

¹⁸ Wañu onac oruc zucgina mén ménda birimac.*

¹⁹ Wañu nañselimanec kecma kekec uñagina memu.

Yerusalem kisi wawañawac ara.

²⁰ Wañu yaré ic ieneñ Yerusalem lelecgémigic hémmu imuaru ama areña yanda kisikiyoñ qemu imuac nalé imi hosuru hazac imi niñtegicmu.

²¹ Nalé imuaru ic embac Yuda baeciguc kecanzu imi eneñ baec boñaiguc néngacdacmu. Ic embac ama areña yandaiguc kecanzu imi eneñ waima kemmu. Ama areñ komoraiguc kecanzu imi eneñ ama imuaru ménda keremmu.

²² Imi mia tasé kukuac naléya, imuac niñ ogic hezac imi moczoñ nalé imuaru hélaguc wandacmac.

²³ Nalé imuaru baeciguc qenzeñ manzeñ yanda hicñimac. Wañu ic embac yomi ionac muru Anutuac hazéc yanda hicñi énécmimac, imuac embac héri haihaiya zéma namu

* **21:18:** Hénia imi; Ewa goro ménda wammu. uñaginaguc zéma ninzénigic.

gumu énécmimu ionac muru yéwéri kuney yanda hicñi énécmimac.

²⁴ Imi sou zéranéñ unugic humumu. Wañu énépésima kemma baera baera séc onopocgic weleñ qeénécmimu. Wañu Yerusalem imi ic enia ieneñ tizizama kecgic ic enia ionac nalé zézéya imi wañuguc tecgedacmac.

Icac Naña hamac.

²⁵ Wañu kecma kaiwe, maso zéma ménisikilu imuaru séséc hicñimac. Wañu baeciguc imi ic enia ieneñ kondunac eneñ mamaya zéma imuac temboñanéñ qaru aurima sicsaoc wammu.

²⁶ Kurumeñac kuhanéñ hirimac,† imuac niñ ic ieneñ iwawai baeciguc hicñimac imi walac niñtegicgic qiritic unumac.

²⁷ Nalé imuaru mia Icac Nañanéñ kuha zéma edamuya yandaguc hosusuiguc mama hayu hémmu.

²⁸ Haka imuhucyanéñ hénima hicñiyu onac añgénéñ tiénécmimiawac nalé imi bec hosuru ducñizac imuac niñ yacma orucgina hima yacma nammu.

Fik icac séséc ac.

²⁹ Imuhuc zéma Yesunéñ séséc ac yomuhuc zéyec; Fik ic zéma ic hésa tosara hémmu.

³⁰ Imuac hawa bébélacgia bec éréma séra qeyu hémma kaiwe naléya bec ducñizac imi niñtegicanzu.

³¹ Imuhucyanec haka imuhucya imuhucya hicñima keñu hémmuiguc Anutuac héngaleñ ama areña yanda imi hosuru hazac imi niñtegicmu.

³² Ni hélacnec énézéwa niñgic; Nalé yomuac hicñisai imi ménda qahac wañgicnec iwawai imi moczoñ hélaguc wandacmac.

³³ Baec kurumeñ imi aulangéma qahac wammac. Wañu nuac ackuazécna imi ménda qahac wammac.

³⁴ Ini eñaoc técgina nimma kecmu. Qahac wañu iwawaigina sicsaoc

† **21:26:** Becnec ic embac eneñ ménisikilu imi

gilima doku seli nema kecgic kekecac ewa goronéj hélanzi énécmiyu ménda nimmanec kecgic nalé imi élanzanec haénécmimac.

³⁵ Nalé imi mia baec séc ic embac moczoj yanda ionac muru bétac ésécnec ménda niŋgicnec ha énépésimac.

³⁶ Imuac ini imi haka focdac hicŋi énécmimac moczoj yanda imuarunec efefianec qizizŋgéma kemma Icac Naŋa iwac kiwaiguc nammuac séc nalé séc zéwelecma zenzeŋ qeli qeli kecmu.

³⁷ Waŋu Yesunéj kaiwe séc ocmuŋ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmima sinjya séc Oliwa baec boŋaiguc emma kecaŋec.

³⁸ Imuhuc waŋu ic embac moczoj yanda ackuazécya nimbiŋ zé sinjunec focdac ocmuŋ téréyaiguc emma iwac muru haréaŋgic.

22

Yudanéj Yesu qehumuwiŋ zé ac saŋa zéyec.

¹ Saméj yisya qahac imuac kendoj, qara ménj nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoj zéanžu imi hosuru hayec.

² Hofac oo ic kiwa éréhécgina* zéma héna acac kiwi ic ienej ic embac ionac zénéngina hiriyec imuac héna dimuhuciguc Yesu qewiŋ zéma eminiŋgic.

³ Waŋu Biria miŋinanéj tohotoho ic 12 ionarunec ménj qara Yuda Karioto iwac qeriaiguc hiŋgarec.

⁴ Hiŋgaru Yudanéj hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma ocmuŋ téréyawac awiawi ic ionac kiwa hécgina ionac muru kemma dimuhuciguc méraginaiguc Yesu opocmaŋ zéma eminiŋgic.

⁵ Waŋu ienej ségiségi wamma soukiwa mimu niŋac acgina zikigic.

⁶ Zikigic Yudanéj ewa momac wamma ic embac Yesuguc ménda kecmu imuaru Yesu méraginaiguc

opocmaŋ zé nalé hiawac mambéc kerec.

Yesunéj tohotoho ichéra iniguc tacma nene negic.

⁷ Waŋu saméj yisya qahac imuac kendoj hayec. Hayu kendoj imuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoj niŋac rama qemuac heyec.

⁸ Yesunéj Petero zéma Yohane méli érécmima yomuhuc érézéyec; Kemma neŋaŋ niŋ nagu sacyaguc ogicogira kendoj imuac nene ohaihai waŋic newiŋ.

⁹ Zéyu qesimiyoc; Ama dimuaru ohaihai wambicac ninzaŋ?

¹⁰ Qesiyic zéyec; Ninzaoc, iri ama areŋa yanda kereŋic ic méŋnéj kewuciguc doku hima huama hamac. Hayu iguc ewagic amuma méndacmima kemma ama i emmac imuaru emmaoc.

¹¹ Emma ama miŋina yomuhuc ézémaoc; Kiwi icnéj guac yomuhuc zézac; Ni tohotoho ic hécna iniguc ama qeria dimuaru nagu sacyaguc ogicogira imuac nene newiŋ?

¹² Imuhuc zéyic inéj ama qeria kunej yanda ménj qacyaiguc tatara imi lémbécma areŋgégic hezac imi érézéyu hémma imuaru ohaihai wammaoc.

¹³ Imuhuc zéyu ierej waima kemma zéyec séc mihicŋima nagu sacyaguc ogicogira kendoj imuac nene ohaihai waŋoc.

Miŋ Kewuac saméj téréya.

¹⁴ Nalé waŋu Yesu imi imuaru emma nene newiŋ zé taru Yesuac Méliméli ic 12 ienej i guc momacnec tacgic.

¹⁵ Tacgic Yesunéj yomuhuc énézéyec; Ni qenzeŋ manzeŋ imi ménda mihicŋimanec nagu sacyaguc ogicogirawac kendoj yomuac nene iniguc momacnec nemaŋ zé imuac ewa ewa wamma keru.

¹⁶ Zéwa niŋgic; Ni nene yomi muŋguc ménda nemanec nagu sacyaguc ogicogira imuac kendoj

* **22:2:** Ménj imi Roma ic kewunéj zéyu naŋu, ménj imi hofac oo ic enej hakagina méndacma sumbic néma kumugic naŋec.

imi ou Anutuac héngalen ama arenja yandaiguc hélaguc wammac.

¹⁷ Imuhuc zéma sokoc mema ewa hia ac zéma énézéyec; Sokoc yomi mema momacnec amuma negic.

¹⁸ Ni énézéwa niŋgic; Degucmuacnec ni iwawai waiŋ ic imuarunec hicŋihicŋiya imi muŋguc ménda nemanec kecha Anutuac héngalen ama arenja yanda imi hamac.

¹⁹ Imuhuc zéma muŋguc samén mema ewa hia ac zéma méndemma énécmima yomuhuc énézéyec; Yomi nuac séwi busuna, onac wai énécmimia, ini ni niŋqeli némma haka yomi wammu.

²⁰ Samén imi nemaguc imuac andiaiguc inén sokoc imi imuhucyanec mema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi sisipac ac qelia nuac sacné memeya, onac qocgé énécmimia.

²¹ Waŋu héngic, ni andé numac iwac méria imi niguc momacnec zae yomuac qahaiguc haiyu hezac.

²² Icac Naŋa imi hénéa zétecgéyec séc kemmac, néŋ ni andé numac ic imi saecyaguc.

²³ Imuhuc zéyu ienen enaocnec qesiamugic; Mérénéŋ haka imuhucya wammac?

Séwi enenac tualefic ac.

²⁴ Ac imuhuc zéma sugina igucnec mérénéŋ kunenŋina keczac zéma tualefic emigic.

²⁵ Imuhuc waŋgic Yesunén zéyec; Ic enia ionac ic kewu ienen ic embac hécgina énépésima kewu waŋ énécmianzu. Waŋu ic tosara ai memeac qac buŋa ginagucnéŋ siŋginawac galenŋé énécmima ena méra énécmiawac ic zéamuanzu.

²⁶ Waŋu ini imi imuhuc qahac. Kunenŋ ginanéŋ ai merac ésécnec kecmu. Galenŋinanén welenŋ qeŋe ic ésécnec wamma kecmu.

²⁷ Mérénéŋ kunenŋ wanzac? Tacma nene nezac imi me namma welenŋ qeénécmizac imi? Tacma nezac iminéŋ kunenŋ wanzac. Néŋ ni you suginaiguc nammanec welenŋ qeénécmizua.

²⁸ Ini imi ala batuc naléna imuaru nalé séc ménda wainemma niguc kecanzu.

²⁹ Nuac Mangocnanén héngalen ama arenja yanda imi nuac muru wainéŋec ésécnec ni imuhucyanec onac muru imi wai énécmizua.

³⁰ Nuac héngalen ama arenja yandaiguc kecha nuac zaeiguc lelecgéma tacma nene nema tatac edamuyaguc imuaru tacma Israelac kisic arenhéra 12 imi héngalen waŋ énécmimu niŋac imi onac wai énécmizua.

Yesuac tohotoho ichéra ienen manam batuciguc emmuac heyec.

³¹ Simon, Simon, Biria miŋinanén padi gorosona ésécnec ini hitacgé énécmimaŋ zé qesinéŋzac.

³² Waŋu ni guac niŋ wamma guac ninzén ninzénŋa imi ménda sélécgémac niŋac Anutu zéwelec mizua. Imuac ewaga melemma hawésémaŋ nalé imuaru guac ninzén ninzén dac munahéŋa imi meseli énécmiwésémaŋ.

³³ Imuhuc zéyu inén yomuhuc melemma zéyec; Miŋ Kewuna, hénéa ama zéma humuciguc kenna giguc momacnec kemmaŋ zé efizua.

³⁴ Zéyu zéyec; Petero gézéwa ninna, deguc kuruc ménda qarunec gi niŋnéŋzaŋ imi hatac haréwéc qaecgéwésémaŋ.

Soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma sou.

³⁵ Imuhuc zéma yomuhuc énézéyec; Ni becneŋ ini soukiwa gésé zéma gésé yanda zéma hénéa usu qahac méli énécmiwa keŋanŋic. Waŋu nalé imuaru iwawai ménŋ niŋac hocma météqététaŋ waŋgic me qahac? Imuhuc qesiyu, Qahac! zégic.

³⁶ Waŋu degucmuacnec soukiwa gésé imi mema kemmu, gésé yanda imi momacnec, waŋu sougina qahac

imi eneñ malekugina haima soukiwaya mema sou boñ memu.†

37 Ni énézéwa niñgic, ac tosara nuac niñ ogic hezac imi naléya bec hama héizac imuac niñac mēñ yomuhuc ogic hezac imi nuac kekecnaiguc deguc héla héimacac hezac; Biria meme ic qétégina oloñgic imuaru i momacnec olommigic.

38 Imuhuc zéyu ieneñ yomuhuc zégic; Miñ Kewunina, you sou éréhéc hezac. Imuhuc zégic, Yesunéñ, Imi hia, sécgézac, zéyec.

Yesu zéwelec ai meyec.

39 Yesunéñ hiñgacma wañañec ésécnec oliwa ic boñaguc keñu tohotoho ichéra eneñ acguc méndacmigic.

40 Imuaru kereñdacma inéñ yomuhuc énézéyec; Ini manam batuciguc ménda keremmu niñac zéwelecmu.

41 Imuhuc zéma wai énécmima hoc giligic kembac imuac séc lakec zézé kemma simiñ héima zéwelerec.

42 Zéwelecmma yomuhuc zéyec; Mañgoc, guac ewa siñ hezaciguc, sokoc yomi nuagicna kemmac.‡ Wañu nuac siñna qahac, néñ guac siñga selimac.

43 Imuhuc zéweleru kua meme uñanéñ kurumeñ igucnec iwac muru wininima meselimiyeç.

44 Yesunéñ qerí yéwéc kunen yanda mihicñima ewaya moczoñnec zéweleru néñgécyá imi sacnéñ bæciguc téngac téngac mazac tanec wañec.§

45 Wañu inéñ zéwelec igucnec yacma tohotoho ichéra ionac muru kemma iniru ieneñ imi ewa biricgina niñac gaugina hegic.

46 Wañu Yesunéñ énézéyec; Dimuhuc niñac gaugina hezu? Manambatuciguc ménda keremmu niñac yacma zéwelecmu.

Yesu késa dérécgéma wagicma keñgic.

47 Imuhuc zémanec nañu ic tuñ mēñ hagic. Wañu 12 ionac sugcina igucnec mēñ qara Yuda inéñ wéséginaiguc walac walac hayu tosara méndacma hagic. Wañu Yudanéñ Yesu kiric nemimañ zé hosuru hayec.

48 Hayu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Yuda, gi kiric nenémma andé nuzañ?

49 Wañu tosara Yesuac maréñaguc néwéc néwéc nañgic imi eneñ néma haka hicñimac imi héñtegicma Yesu qesimigic; Miñ Kewunina nini sounéñ unuwiñ?

50 Imuhuc zéma sugcina igucnec mēñnéñ hofac oo ic kiwa mēñac welen qeçe ic mēñ sounéñ qema gezawa héiyaiguc imi qeriru mayec.

51 Mayu Yesunéñ énézéyec; Waigic, haka imi muñguc ménda wammu. Imuhuc zéma gezawa mérianéñ osima mehiarumiyec.

52 Imuhuc wamma Yesunéñ hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma ocmuñ téréyawac awiawi ic ionac galeñgina zéma galeñ tosara eñeya késawiñ zé hagic ionac yomuhuc énézéyec; Ini kaiziliwen ic mēñac késaanzu ésécnec sou qarucginaguc hazu?

53 Ni naléya naléya iniguc ocmuñ téréyaiguc kerí nalé imuaru ini méragina ménda suluma nosigic. Wañu deguc imi siñi tunumañac miñina zéma onac nalé wanzac.

Peteronéñ ménda niñzua zéma Yesu qaecgé miyec.

54 Wañu ieneñ Yesu késama wagicma hofac oo ic eñeñawac amaiguc kereñgic. Wañu Peteronéñ lakecnec méndac énécmima keñec.

55 Wañu ic embac eneñ somben deminaguc imuac namuñaguc geric higic zeyu lelecgéma tacgic Petero imuhucyanec sugcinaiguc tarec.

† 22:36: Soukiwa gésé, zéma gésé yanda zéma sou; Imuhucya imi yéwéri mihicñiwu niñac késama keñha wañañgic. Yesunéñ yéwéri hahayawac técgina nimma keñha wammu niñac imuhuc ac wañ énécmiyec. ‡ 22:42: Sokoc yomi qenzen manzenac sokoc. § 22:44: Kembaña 43,44 imi kiwi méranéñ ooya tosaraiguc ménda hezac.

⁵⁶ Taru welen qeƣe embac serañ a mérnén Peteronén geric bélaña hémma taru hénsosolima ézéyec; Ic yomi acguc i guc momacnec kecañec.

⁵⁷ Imuhuc zéyu Peteronén qaecgéma zéyec; Embac, ni ic imi ménda nimmizua.

⁵⁸ Nalé ménda horuyu ic mérnén ic imi hémma zéyec; Gi imi imuhucyanec tuñ imuarunec. Imuhuc zéyu Peteronén melemma zéyec; Ic ala, ni qahac!

⁵⁹ Wañu kaiwe kiwa momacguc éséc keñu, ic mérnén ewa éréhéc ménda wamma zéseliyec; Ic yomi Galilaia ic, imuac niñ yominén hélacnec i guc kecañec.

⁶⁰ Imuhuc zéyu Peteronén yomuhuc zéyec; Ic ala, néma ac zézañ? Ni imi acga ménda niñacgézua. Imuhuc zémanec nañu nalé imuaru kuruc qarec.

⁶¹ Qaru Yesunén lilingéma héñu Petero imi Miñ Kewunén, Kuruc ménda qarunec gi ni hatac haréwéc qaecgé némbésémañ, zéma zéyec Miñ Kewuac ara imi niñqeliyec.

⁶² Wañu inén séngañgeñiguc hiñgacma siac howuc howuc siarec.

⁶³ Wañu galeñ mema kecgic ienen Yesu zédesimima qegic.

⁶⁴ Qema iwac kiwa osoma yomuhuc qesimigic; Gi Anutuac tilin tilin ic keczañiguc mérénén guzac imi zéhicñina.

⁶⁵ Wañu imi sac qahac, ac tosara sasala zéma zébirimigic.

Qeriawac galeñ ienen Yesuac ara zégésima qesimigic.

⁶⁶ Ama gianñyu ic embac ionac qeriawac galeñ, hofac oo ic kiwa éréhéc zéma hena acac kiwi ic ienen azoroma énézégic Yesu wagicma kaunsol ionac muru emma opocgic nañec.

⁶⁷ Nañu qesimima zégic; Gi Kristo wanzañiguc nénézéna ninni. Imuhuc zégic melemma zéyec; Zéwa ménda ninzégému.

⁶⁸ Wañu neñ qesiénécmiwa ini kilen ménda melemma zému.

⁶⁹ Wañu degucmuacnec Icac Naña iminén Kuc miñina Anutuac héiyaiguc tacmac.

⁷⁰ Imuhuc zéyu moczoñ qesimima zégic; Imuhuc wañu gi imi Anutuac Naña? Zégic zéyec; Eneñ mia ni imi mia zézu.

⁷¹ Imuhuc zéyu ienen yomuhuc zégic; Némac niñ nini héipuc ac mén niñac hochoc ai mewin? Nini neñaoc kuaya igucnec nindacziñ.

23

Ic kewu Pilatonén Yesuac hénia nimmañ zé zéqesi wammiyec.

¹ Imuhuc zéma ic embac moczoñ yacma Pilatoac muru Yesu wagicma keñgic.

² Kemma késpedesira zéhicñimima yomuhuc zégic; Nini ic yomi hénni, nonac ic embac ikoc wañ énécmima Kaisawac takis ménda miwin niñac qetali nénécmima eñeya niñac ic kewu Kristo zéanzac.

³ Imuhuc zégic Pilatonén Yesu yomuhuc qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu wanzañ? Imuhuc qesiyu yomuhuc melemma zéyec; Geñgaoc zézañ.

⁴ Pilatonén Hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma tuñ imi énézéyec; Ni hémba ic yomi késpedesira qahac wanzac.

⁵ Imuhuc zéyu tuñ ienen muñguc yanda seliseli wamma zégic; Inén Yuda baec séc ac imi ku énécmima ic embac qerigina netuanzac. Imuhuc wamma Galilaia baeciguc hénima hama hama you hazac.

Yesu wagicma ic kewu Herodeac muru keñgic.

⁶ Imuhuc zégic nimma Pilatonén Ic imi Galilaia ic me qahac imuac qesiniñec.

⁷ Qesinimma Yesu imi Herodeac héngaleñ baec igucnec imi niñasarima Herodeac* muru méliyec. Wañu

* **23:7:** Herode Antipasi, Ic Kewu Yanda Herodeac naña.

nalé imuaru Herodenéñ Yerusalem hama tarec.

⁸ Herodenéñ iwac buña nimma nalé horua ic imi hémma haka baec icnéñ ménda memeya mén meyu hémmañ zé ic imi mihicñimañ zé wañañec. Imuac niñ Yesu hémma ségiségi yanda wañec.

⁹ Wañu qesiqesi sasala wammiyec. Néñ Yesunéñ ac mén ménda melenmiyec.

¹⁰ Wañu hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma hena acac kiwi ic ieneñ namma ac geriwaguc zéma acnéñ qatémigic.

¹¹ Herodenéñ eneya yaré ic iniguc Yesu memamima zédesi wammima maleku hiabia asac asaria héimima Pilatoac muru melemma mélimiyu kenec.

¹² Herode zéma Pilato iereñ bec-nec hazéc wañamuma ekac ekac kecañoc. Wañu nalé imuaru ai imuhuc nañgé amuma mema ala wañoc.

Yesu zétecgégic humucac buña wañec.

¹³ Wañu Pilatonéñ ic embac ionac hofac oo ic kiwa éréhécgina zéma galeñ hécgina zéma ic embac tocgé énécmiyec.

¹⁴ Tocgo énécmima yomuhuc zéyec; Ini ic yomuac niñac ic embac qerigina netuanzac zéma wagicma hagic. Ni kicginaiguc qesinimma niñgésima kápésic mén ara imuac sécya ménda mihicñizua.

¹⁵ Qahac téngéñ, Herode imuhucyanec ara nimma muñguc mélimiyu wagicma hagic. Niñzu haka inéñ wañec imi humucac sécya qahac.

¹⁶ Imuac qemindiñi wammima hulacmiwa mama kemmac.

¹⁷ (Kendonj séc hésa ic mén hulac énécmimacac heyec imuac mia imuhuc zéyec.)

¹⁸ Imuhuc zéyu tuñ eneñ momac-nec qacma yomuhuc zégic; Ic imi qahac wammac. Wañu iwac tasia Baraba hulacmina nonac muru mayu.

¹⁹ Baraba imi bec-nec ama areña yanda imuaru gawamañ hazéc wammima yaré yanda mihicñigic imuac suraiguc ic mén humuyec imuac niñac késama hésa amaiguc haigic tarec.

²⁰ Wañu Pilatonéñ Yesu hulacmi-mañ zé ac muñguc énézéyec.

²¹ Wañu ieneñ qacmanec namma yomuhuc zégic; Ic héñgeña wéndaraiguc qena humuyu! Ic héñgeña wéndaraiguc qena humuyu!

²² Wañu Pilatonéñ muñguc yomuhuc zéyu hatac haréwéc wañec; Ic yomi néma kápésic wañec? Ni imi kápésic humucac sécya mén ménda mihicñizua. Imuac qemindiñi wammima hulacmiwa mama kemmac.

²³ Imuhuc zéyu ieneñ muñguc yanda kucnec qacma ic héñgeña wéndaraiguc qemu niñac hinocgéma selianec welecma zéseligic.

²⁴ Imuhuc wañgic Pilatonéñ zéqaqacfeñ acgina imi niñénécmimu niñac zétecgéyec.

²⁵ Wañu ic embac ieneñ ic mén bec-nec ic embac hinocgé énécmima ac qegetali wamma ic mén qehumuyu hésa amaiguc opocgic tarec imuac welecgic imuac niñ Pilatonéñ ewa siñgina tohoma ic imi hulacmiyec.

Yesu ic héñgeña wéndaraiguc biriñnéñ qegic.

²⁶ Wañu Roma ic ieneñ Yesu wagicma kenec. Kemma henaiguc ic mén qara Simon Kirene† imi ama areñ ménunec haréyu mihicñima késama ic héñgeña wéndara huayaiguc haigic huama Yesu méndacma kenec.

²⁷ Wañu ic embac tuñ yanda méndacma kenec. Wañu sucginaiguc embac sasala ieneñ Yesuac niñac zésiac wamma méndacma kenec.

²⁸ Wañu Yesunéñ ionac muru liliñgéma énézéyec; Yerusalemac bérachéra ini nuac niñ qahac, néñ

† 23:26: Kirene ic Simon.

enaj niñac zéma enaj nambérac hécgina ionac niñac wamma siacmu.

²⁹ Héngic, nalé biria hayu ic embac ieneñ yomuhuc zému; Embac héfiña zéma embac merac ménda memeya, merac namu ménda gumugumuya ieneñ efima ségiségi wammu.

³⁰ Wañu nalé imuaru ic embac ieneñ baec boña hémma nonac qacn-inaiguc bacgéma mana zému. Wañu baec héngen héngena hémma mama nini hoturu nénécmína zému.

³¹ Ic hésa téngiñ téngiña nuac haka imuhucya wañ nénzuiguc ic hésa humumia onac imi haka dimuhucya hicñimac?

³² Wañu nalé imuaru biria meme ic éréhéc humucac buña zétecgé ércmigic Yesuguc momacnec onag-icma kenjic.

³³ Wañu baec qara mén Orucsic imuaru keremma imuaru Yesu ic héngena wéndaraiguc biriñnéñ qema biria meme ic éréhéc imuhucyanec biriñnéñ urugic mén Yesuac héiyaiguc mén kanayaiguc nañoc.

³⁴ Wañu Yesunéñ yomuhuc zéma zéwelerec; Mañgoc, ieneñ imi enaoc néma haka wanžu imi ménda niñtegiczu imuac kápésicgina waina. Wañu téngiñ ic ieneñ sumbic néma Yesuac malekuya imi méndemma késagic.

³⁵ Wañu ic embac ieneñ hémma nañgic. Wañu Yuda ic galengina ieneñ acguc imi Yesu zédesi wammima yomuhuc zégic; Ic imi ic tosara anjén tiénecmiyec, wañu ic imi Anutuac buña qemimia Kristo wanzaciguc enyaoc anjén tiamuma mawacnec.

³⁶ Wañu yaré ic ieneñ imuhucyanec kemma yomuhuc zédesimima wain howuraguc migic;

³⁷ Gi Yuda ic ionac ic kewu keczaniguc gi kekecga anjén tima maña.

³⁸ Wañu iwac orucya hanecgeña iguc ou kiwi mén yomuhuc oma qegic nañec; Yuda ic ionac ic kewu.

³⁹ Wañu biria meme ic urugic nañoc iorarunec ménnéñ yomuhuc zéma Yesu ac geriwaguc zémiyec; Gi Kristo qahac me? Geñga zéma norac kekecnína imi anjén tinénécmína.

⁴⁰ Wañu biria meme ménnéñ qetal-imima yomuhuc ac zémiyec; Gi imi humucac buña bakia séc momacguc imuhucya zétecgé gégic. Wañu Anutuac zénénga ménda hirizac?

⁴¹ Wañu niri imi haka wañic imuac bakia sécnira mezic, imuac sécgézac néñ ic yominéñ haka biria mén ménda wañec.

⁴² Inéñ imuhuc zéma Yesu yomuhuc ézéyec; Yesu, gi guac héngalen ama areña yandaiguc kemma nidac imuhucya niñnémbésémañ.

⁴³ Imuhuc zéyu Yesunéñ yomuhuc melemma zéyec; Ni hélacnec gézéwa ninna, deguc gi niguc baec hafi zepaya qahac imuaru kemma kecbic.

⁴⁴ Wañu kaiwe kiwa imi gau komoc wañec, néñ kaiwe imi siñi déngéyec. Wañu baec séc siñinéñ hoturumanec keru maria 3 kilok wañu tecgéyec.

⁴⁵ Wañu ocmuñ téréya qeriaiguc maleku horua nañec imi namuñ a igucnec zuracgéyec.

⁴⁶ Yesunéñ kucnec qacma yomuhuc zéyec; Mañgoc nuac uñana guac méragaiguc haizua. Wañu imuhuc zéyu uñaya waimiyec.

⁴⁷ Wañu yaré ic 100 ionac galengina iminéñ haka imi hémma Anutu mepésimima yomuhuc zéyec; Ic yomi hélacnec ic solaña kerec.

⁴⁸ Ic embac héipuc wamma hémbiñ zé hagic ieneñ imuhucyanec haka imuhuc hicñiyu hémma ewa biric wamma tétécgina qema liliñgéma kenjic.

⁴⁹ Ic tosara Yesuac niñénécmimia zéma embac tosara Galilaiianec Yesu méndacma hagic imi momacnec lakecnec namma haka imi héndacgic.

Yesu kicsuanjiguc haigic.

⁵⁰ Wañu luae ic solaña ménj qara Yosefe[‡] kerec. Inéj Yuda ic ionac ac gésigési ic kaunsol ionarunec.

⁵¹ (Wañu ic iminéj Yesuac ara zégic nalé imuaru oaec ménda zéénécmiyec.) Inéj mia Yuda baec Arimataia ama areñ yanda imuac miñina. Wañu Anutuac héngalen ama areña yandawac mambéc kecañec.

⁵² Wañu inéj Pilatoac muru kemma Yesuac qamoc memañ zé welerec.

⁵³ Wañu kemma qamora metecgéma maleku qara lineñ iminéj osoma mema kemma baña kifaña ésé oraragic qamoc ménj ménda haigic qelianec heyec imuaru haiyec.

⁵⁴ Wañu nalé imi Nençoc, Sabatawac zérénçqérénj naléya, Wañu Sabata imi bec hénimañ zé wañec. §

⁵⁵ Wañu embac tosara Galilaia baec igucnec Yesuguc momacnec hagic ieneñ méndacma kemma kifaña imi zéma qamocya dimuhuc haiyec imi héngic.

⁵⁶ Hémma lilingéma kemma haléc héménja hiabia zéma iwawai héménja hiabia imi mehahai wandacmaguc hénja ac tohoma Sabatawac tac niñgic.

24

Yesu humuc igucnec qelima yarec.

¹ Sabata nalé tecgéyu ama siñima gianñyu Sonda wañec. Wañu embac enej gianñgiana igucgenj séwi haléc héménaguc hiabia bec mutulañgégic heyec imi mema kic suañguc keñgic.

² Kemma héngic hoc yanda imi kifaña igucnec qiliqililij géyawac heyec.

³ Heyu emma héngic Miñ Kewu Yesuac qamoc imi ménda heyu hogic.

⁴ Hocma ewa goro wammanec nañgic. Wañu ninzu, ic éréhécnénj maleku lalaclalac edamuyaguc

héima qéhérénginaiguc élanzañnec nañc iricgic.

⁵ Iricma embac enej zénéngina hiriyu sicgé érécmima musugina baeciguc mema magic. Wañu ic éréhéc iereñ yomuhuc zéyoc; Némac niñ ic kekecyaguc imi ic humumia ionac sugginaiguc mihicñiwiñ zé wañzu?

⁶ Inéj you qahac, néj humuc igucnec meqelimiyyu yaczac. Inéj Galilaia baeciguc kerec nalé imuaru dimuhuc énézéyec imi niñyacgému.

⁷ Inéj mia yomuhuc énézéyec; Icac Naña imi biria meme ic ionac méraginaiguc opocgic ic héngena wéndaraiguc qegic ai meme haréwéc wañu kilenj muñguc yacmacac hezac.

⁸ Imuhuc zéyu ieneñ Yesuac ackuazéc imi niñqeligic.

⁹ Niñqelima kicsuañ imi waima lilingéma kemma iwawai imi moczonj Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara énézédacgic.

¹⁰ Wañu Yesuac Méliméli ic ac imi énézégic embac ionac qacgina imi yomuhuc; Makdala Maria, Yoana, Yakoboac neñgocya Maria zéma embac tosara.

¹¹ Imuhuc zégic Yesuac Méliméli ic ieneñ niñgic ac ewa sohoya ésécnec wañu ménda niñzénçgic.

¹² Wañu Peteronéj yacma kicsuañguc usunñec kemma lolocgéma kifañaiguc kiwa hima héñu lineñ maleku sac heyec. Wañu iwawai hicñiyec imuac qerianéñ niñgumbi niñgunj wamma lilingéma keñec.

¹³ Wañu ninzu, tohotoho ic ionarunec éréhécnénj Emmausi ama areñ komoraiguc kembicac zé keñoc. Wañu ama imi Yerusalemnec 11 kilomitawac séc.

¹⁴ Wañu iereñ imi haka hicñiyec imuac ac suruc imi moczonj wammanec wamma keñoc.

¹⁵ Imuhuc ac suruc eminiñ wammanec keñic Yesunéñ hosucgiraiguc keñu momacnec keñgic.

¹⁶ Wañu kicgira imi ménda béréngéyu ménda héntegiroc.

§ 23:54: Sabata imi Nençociguc kaiwe hiñgacmañ zé wañu hénima Sondagie maria wañu tecgéanzac.

17 Wañu Yesunéñ yomuhuc qe-siércmiyec; Iri héna kemma ekawu suruc zékeñ zéha wanzaoc imi némac surucyawac wanzaoc? Imuhuc zéyu ieren ewa biric kicic wamma nañoc.

18 Namma iorarunec mén qara Keleopa inéñ melemma yomuhuc zéyec; Yerusalem kecma suraiguc haka hicñiyec imi ic enia gi momacguc sac ménda ninzañ?

19 Zéyu zéyec; Imi némac haka? Zéyu melemma zéyec; Nazarete ic Yesuac suruc mia, inéñ Anutuac kiwaiguc zéma ic embac ionac kicginaiguc kua meme ic kerec. Wañu zézéya zéma wawaña imi kuha yandaguc wañec.

20 Neñañ hofac oo ic kiwa éréhécnina zéma galeñ hécnina ienen humucac buña opocgic ic héñgeña wéndaraiguc qegic humuyec.

21 Nini imi ic iminéñ Israel doena menénécmimac niñac mambéc kerñ. Imi sac qahac, haka imi hicñiyecac deguc ai meme haréwéc wanzac.

22 Wañu sucninaiguc embac tosara ienen meauri nénécmigic. Ienen siñunec yanda kicsuañiguc keñgic.

23 Kemma iwac qamora imi ménda mihicñima hocma hama zégicnéñ; Kua meme uñanéñ hicñi énécmiyic iricgic.

24 Imi sac qahac alahécnina tosanéñ kicsuañiguc kemma embac enen zégic ésécnec heyu héngic, néñ Yesu ménda mihicñigic.

25 Imuhuc zéyic nimma Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ewagira qahac, qerigira makikia wañu iri Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac zézéya imi ninzégéwic zé ewa qerigiranéñ éséñ éséñ wanzac.

26 Kristonéñ eñeya edamuyaiguc keremmac niñ qenzen manzen imuhucya mihicñimacac hezac imi iri ménda ninzaoc?

27 Imuhuc zéma Moseac kiwi igucnec hénima Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kiwi moczoñ mema eñeya niñac kiwi téréyaiguc ogic heyec imi

moczon zéasari érécmiyec.

28 Wañu ama areña imuac wamma keñoc imuaru kendaric Yesunéñ ama areña imi ogicma kemman zé wañec.

29 Wañu ieren seliseli wamma yomuhuc qesimiyoc; Kaiwe sima hiñgaru ama bec siñiman zé wanzac imuac niriguc momacnec tacbiñ. Imuhuc zéyic momacnec tacbiñ zé iriguc eñec.

30 Wañu ic iriguc momacnec nene neman zé tacma saméñ mén mema ewa hia ac zéma mésémma érécmiyec.

31 Érécmiyu kicgira béréngéyu Yesu imi héñtegiroc. Héñtegiema hényic aulanéyec.

32 Aulanéyu ieren yomuhuc zéyoc; Hénaiguc ackuazéc nérézéma kiwi téréya zéasari nérécmiyu ewa qerinjira zeyec.

33 Imuhuc zéma nalé sosola qahac yacma muñguc Yerusalem liliñgéma keñoc. Kemma iniric Yesuac Méliméli ic 11 zéma ic embac tosara iniguc tocgéma tackecgic.

34 Tacma yomuhuc zégic; Imi hélacnec! Miñ Kewuninanéñ qelima yacma Simon mihicñi miyec.

35 Imuhuc zégic ic éréhéc ieren hénaiguc iwawai hicñi érécmiyec imuac suruc zéma Yesu saméñ qésémma érécmiyu dimuhuc héñtegiroc imuac suruc énézégoc.

36 Ienen ac imi zémanec tacgic Yesu eñeyaoc sucginaiguc hicñima namma zéyec; Onac muru luae hemac.

37 Imuhuc zéyu ienen aurigic zénéngina hiriyu uña mén héñzin zéma niñgic.

38 Wañu Yesunéñ énézégoc; Némac niñ zénéngina hiriyu, ewa qeriginanéñ ewa éréhéc wanzu?

39 Nuac mérana zéma hénana hémma néñtegiçgic. Méraginanéñ ni nosinimma néngic, uña imi séwi busu zéma sira qahac, néñ ni iminaguc.

40 Ac imuhuc zéma méria zéma hénaya énézégoc héndacgic.

⁴¹ Hémma ségiségi kilenj yanda waᅇgic. Waᅇu ségiséginéj sécgé énécmiyu ménꝓucnec ewa éréhéc waᅇgic. Imuhuc waᅇgic Yesunéj nene tosara taczac me qahac zéma qesiénécmiyec.

⁴² Imuhuc zéyu lambéc kembraᅇa méj zezeya momacꝓuc migic.

⁴³ Waᅇu mima hémma naᅇgicnec kicginaiguc mema neyec.

⁴⁴ Nema toroꝓema yomuhuc zéyec; Ac yominéj mia ni iniguc keri nalé imuaru énézéyi ac imi mia; Moseac kiwi zéma kua meme ic ionac kiwi zéma Legiciguc nuac niᅇ ogic hezac imi moczoᅇ héla wammacac hezac.

⁴⁵ Imuhuc zéma ewa qerigina naguya auénécmima kiwi téréya ku énécmiyu niᅇasarigic.

⁴⁶ Waᅇu inéj toroꝓema zéyec; Méj imi yomuhuc ooyawac hezac; Imuhucyanec Kristonéj qeᅇzeᅇ manzeᅇ nimma ai meme haréwéc waᅇu humuc igucnec yacmacac hezac.

⁴⁷ Waᅇu Yesuac qaraiguc ewa qerigina melenꝓic képésicgina zuac énécmimac imuac buᅇa suruc hiabia imi Yerusalem igucnec hénima baera baera zésai énécmigic nimmu imi moczoᅇ ogic hezac.

⁴⁸ Waᅇu ini imi haka moczoᅇ yanda imuac héipuc ic wanzu.

⁴⁹ Héᅇgic, ni Maᅇgocnanéj ac ziki énécmiyec imi* onac mélimaᅇ. Imuac ini kuc yanda ounec mama hoturu énécmimac nalé sura imuac séc ama areᅇa yanda yomuaru keꝓic.

⁵⁰ Yesunéj énépésima Betania baeciguc kemma méria meyu eᅇu mozoc ac énézéyec.

⁵¹ Mozoc ac zémanec naᅇu sugina igucnec wagicma kurumeᅇiguc eᅇec.

⁵² Waᅇu ieneᅇ i mepésima ségiségi yanda wamma Yerusalem liliᅇéma keᅇgic.

⁵³ Kemma nalé séc ocmuᅇ téréyaiguc kecma Anutu mepésimigic.

* **24:49:** Uᅇa téréyawac imuhuc zéyec.

Yohane

Ackuazécyanén séwi busuguc hicñiyec.

¹ Nalé Hénihéniaiguc ackuazéc iminén kerec. Wañu ackuazéc iminén Anutuguc kerec. Wañu ackuazéc iminén Anutu.

² Inén nalé hénihéniaiguc Anutuguc kerec.

³ Iwawai momac yanda imi iwarunec hicñidarec. Wañu iwawai hicñidarec imi moczoñ i qahaciguc méñ ménda hicñiyec.

⁴ Iwac qeriaiguc kekec imi heyec. Wañu kekec iminén ic embac ionac asac mararañ kerec.

⁵ Wañu asac mararañ imi sinji qeriaiguc asarianzac. Wañu sinjinén ménda héntegirec.

⁶ Ic méñ Anutunén méliyu iwarunec hayec. Iwac qara imi Yohane.

⁷ Inén eñeya héipuc ac niñac ic momac yanda asac mararañ imi ninzégému niñac asac mararañac héipucya wammañ zé héipuc ic wamma hayec.

⁸ I eñeya imi asac mararañ imi qahac. Wañu i asac mararañ imuac héipucya wammañ zé hayec.

⁹ Asac mararañ héla ic embac momac momac asari nénécmianzac imi baeciguc hamanecc kerec.

¹⁰ Wañu inén baec kurumen yomuac qeriaiguc kerec. Wañu baec kurumen imi iwac murunec hicñiyec. Wañu baec ic ienené ménda héntegicgic.

¹¹ Inén eñeyaoc medarec imuaru mayec. Wañu ic embachéra ienené ménda héihéré wammigic.

¹² Néñ héihéré wammima ninzégégic séc Anutuac nambérac wammu niñac qac buña énécmiyec.

¹³ Ic imuhucya imi ic sac busu igucnec qahac, séwiac siñ igucnec qahac, wañu ic méñac ewa siñ igucnec qahac, néñ Anutu arunec hicñigic.

¹⁴ Wañu ackuazéc imi mia séwi busuguc hicñima sucninaiguc kerec. Keru neñañ iwac edamuya imi hénni, Naña téngén momacguc kurumen Mañgocarunec hahaya iwac tanec wañec. Wañu ewa hiawac buña zéma ac hélanén iwac muru kuaya qema heyec.

¹⁵ Yohanenén iwac héipucya wamma yomuhuc qacma zéauyec; Ic yomuac zéma yomuhuc zéyi; Andénaiguc hazac imi ni ménda hicñiwa becnecc kerec. Imuac niñ inén ni nogiczac.

¹⁶⁻¹⁷ Héna ac imi Moseac muru nénécmiyec, néñ ewa hiawac buña zéma ac héla imi Yesu Kristoac murunec hicñiyec imuac niñac neñañ momac yanda iwac ewa hia imi qauqaunec meyiñac meanziñ.

¹⁸ Anutu imi ic méñnéñ méñ ménda héñañec, néñ Anutu hicñi hicñiya momacguc Mañgocyaqac qéhéréñaiguc kecanzac iminén i nénézéyu héñiñ.

¹⁹ Wañu Yohaneac, Gi méré zéma qesimimu niñ Yuda ic Yerusalemm igucnec ienené hofac oo ic zéma Lewi ic méli énécmigic hagic inén héipuc ac yomuhuc énézéyec;

²⁰ Ni Kristo qahac. Inén imuhuc zéma ac ménda qaecgéma zéauyec.

²¹ Zéyu ienené qesimigic; Wañu gi némac ic, gi Elia me? Wañu melemma zéyec; Ni i qahac. Zéyu muñguc zégic; Gi Anutuac tilin tilin ic hamac zéyec[☆] imi mia me? Zégic zéyec, Qahac.

²² Imuhuc zéyu muñguc qesimigic; Wañu gi méré? Méli nénécmigic hazin, imuac kemma ac bakia dimuhuc énézéwin? Gi genğa niñ dimuhuc zéanzañ?

²³ Zégic Yohanenén yomuhuc zéyec; Ni imi Anutuac tilin tilin ic Yesaianén zéyec ésécnecc ic méñ baec

☆ 1:21: Hén 18:15

kisiaiguc qacma Miñ Kewuac hena mindiñgic dindiña wañu zézac ewa hétéñ imi mia.

²⁴ Wañu méli énécmigic hagic imi Farisaio ic.

²⁵ Wañu ieneñ qesimima zégic; Gi Kristo qahac, Elia qahac, Anutuac tiliñ tiliñ ic imi qahac, wañu némac niñ ic doku naec énécmianzañ?

²⁶ Zégic Yohanenén yomuhuc énézéyec; Ni dokunén naec énécmianzua. Wañu suginaiguc ic méñ nañu ini ménda héñtegiczu.

²⁷ Inén andénaiguc hama* keczac. Wañu ni mamaya imuhucyanén iwac hena usu hésaya lolacmañac séc qahac.

²⁸ Wañu haka imi Yodan doku newéc Yohanenén doku naec énécmima kerec, Betania ama areña imuaru hicñiyec.

Anutuac Rama, Yesu.

²⁹ Ama siñima gianñiyu Yohanenén héñu Yesu iwac murugeñ hayu yomuhuc zéyec; Héñgic, Anutuac rama baec séc ic embac ionac kápésicgina metecgéma kenkenñ imi erimi.

³⁰ Iwac mia nimma yomuhuc zéyi; Andénaiguc hazac imi ni ménda hicñiwa becnecc kerec imuac niñ inén ni nogiczac.

³¹ Ni nenaoc i ménda niñyacgé miyi, wañu Israel ic ionac winiñginaiguc iwac kawéya qewa hémmuac niñ hama doku naec énécmianzua.

³² Wañu Yohanenén yomuhuc héipuc wamma zéyec; Ni Uña Téréya imi kembo nei tanec wamma kurumeñ igucnec mama iwac orucya hanecgeñña iguc putitima nañu héñi.

³³ Ni ménda niñyacgé miyi, néñ ni doku naec énécmimanñ niñac méli néñec iminén yomuhuc nézéyec; Ic méñ orucya qahaiguc Uñanén mama nammac, ic iminén Uña Téréyanén naec énécmimac.

³⁴ Ni imuac mia héñi, hémma Ic yomi Anutuac Naña zéma héipuc wammiyi.

Yesuac tohotoho ic méréchéra.

³⁵ Ama siñima gianñiyu, Yohanenén ai ic éréhéra iriguc muñguc baec imuarunec nañgic.

³⁶ Wañu Yesu imuaru hama keñu, hémma yomuhuc zéyec; Héñgic, Anutuac rama erimi.

³⁷ Zéyu merac éréhéra iereñ ac imi nimma Yesuac andiaiguc méndacma keñoc.

³⁸ Keñic Yesunén liliñgéma iriru méndacma hayic qesiérecmiyec; Iri némac niñ wanzaoc? Wañu iereñ zéyoc; Rabi, (Neñañ aciguc kiwi ic) gi dimuaru kecanzañ?

³⁹ Zéyic, Hama héñic zéma érézéyec. Zéyu iereñ méndacma kemma ama kecañec imi hémma kaiwe imuaru momacnec tacgic maria 4 kilok wañec.

⁴⁰ Ic éréhéc Yohaneac ac nimma Yesu méndaroc iorarunec ic méñac qara imi Anderea, Simon Peteroac munaya.

⁴¹ Inén walac dara Simon hocmima yomuhuc ézéyec; Niri Mesia mi-hicñizic. (Mesia imi Hebiraiio ac, Girik aciguc Kristo†)

⁴² Imuhuc zéma wagiru Yesuaru keñoc. Wañu Yesunén hémma zéyec; Gi Simon, Yohaneac naña, kecma guac Kefa zégémmu. (Kefa imi Girik aciguc melemma zéni Petero.)‡

⁴³ Ama siñima gianñiyu, Yesu Galilaia baeciguc kemmanñ zé wamma Filipino mihicñima ézéyec; Hama méndac néñna.

⁴⁴ Filipino imi Anderea zéma Petero iorac ama areña yanda Betsaida imuacnec.

⁴⁵ Wañu Filiponén Natanael mi-hicñima yomuhuc ézéyec; Mosenén ic méñac hena aciguc oyec, wañu kua meme ic ieneñ momacnec iwac ogic, ic imi mia nini mihicñizizñ. Imi

* **1:27:** Hénia imi hicñima keczac. Kembaña 30 imuac héñgic. † **1:41:** Wañu neñañ neñañ aciguc Halécnéñ météré mimia. ‡ **1:42:** Neñañ aciguc melemma zéni Zamanñizñ.

Yesu, Yosefeac naja, Nazarete taun igucnec.

⁴⁶ Zéyu Natanael inéj yomuhuc qesimiyec; Nazarete taun igucnec iwawai hiabia ménj hia hicnjimacac séc qahac. Zéyu Filiponéj yomuhuc zéyec; Hama hénna.

⁴⁷ Wañu Yesunéj héñu Natanael iwac muru hama naja yomuhuc ézéyec; Héngic, ic yomi Israel ic héla, qeriaiguc ikoc ménj ménda hezac.

⁴⁸ Imuhuc zéyu, Natanael inéj qesimima zéyec; Dimuhuc niñnézaja? Wañu Yesunéj zéyec, Filiponéj ménda héihéré géñunec fik ic héniaiguc tackecna géñzua.

⁴⁹ Zéyu Natanael inéj yomuhuc ézéyec; Kiwi ic, gi Anutuac Naja Israel ic nonac Ic kewu.

⁵⁰ Zéyu, Yesunéj zéyec; Fik ic héniaiguc tacna géñzua, imuhuc gézéwa ninzégé nénzaja? Kecma haka méréra ogicqogira kunéj kunéj hémbésémanj.

⁵¹ Imuhuc zéma énézéyec; Ni ac héla gézéwa niñgic; Ini kurumenj anjéyu Anutuac kua meme unahéra ienej Icac Najawac muru ou kurumenj igucnec enéj mama wanjic inicmu.

2

Yesunéj zéyu dokunéj wainj wanjic.

¹ Ai meme haréwéc wañu Galilaia baec Kana ama areñaiguc zammaréj ai meérécmiwinj zéma azorogic. Wañu Yesuac neñgocya imuaru momacnec kerec.

² Yesu zéma tohotoho ichéra acguc momacnec imuaru héihéré énécmigic.

³ Wañu wainj qahac wañu neñgocyanéj Yesu ézéma zéyec; Wainjina qahac wanzac.

⁴ Zéyu Yesunéj yomuhuc ézéyec; Neñgoc, imi guac me nuac mazac qahac, naléna ménda hazacnec.

⁵ Wañu Yesuac neñgocyanéj ai merac yomuhuc énézéyec; Ac ménjac ménj énézéyu tohoma wandacmu.

⁶ Wañu ama imuaru doku nomunj hocnéj memeya 6 tarec. Imi Yuda ic ienej haka silicgina tohoma méragina zuacmu niñjac haigic tarec. Wañu doku nomunj imi hénéj baja 90 sécya wanjic.*

⁷ Wañu Yesunéj ai merac yomuhuc énézéyec; Nomunj séc doku qocgéjic kuagina qemac zéyu ienej nomunj séc doku qocgéjic kuaya qedarec.

⁸ Wañu Yesunéj Degucguc doku kitiwa hima aria galeñaru mema keñgic zéma énézéyu mema keñgic.

⁹ Wañu aria galeñnéj dokunéj wainj wanjic imi nema siña nimma wainj imi dimuacnec hazac imi ménda niñsariyec. Wañu ai merac doku mema hagic ienej sac niñgic. Wañu aria galeñnéj ic embac meyec i héihéré miyec.

¹⁰ Héihérémmima inéj yomuhuc ézéyec; Ic embac tosanéj walac wainj hiabia gumu énécmiyu nekecgic qerigina sicsaoc wañu andiaiguc wainj biria gumu énécmianzu. Wañu guaru imi wainj hiabia soroc imi anjéj tina heyu deguc gumu nénécmizaja.

¹¹ Yesu i Galilaia baec Kana ama areñaiguc kiwi méréra walacgina imi wamma edamuya mewininiyu tohotoho ichéra ienej hémma ninzégémigic.

Yesunéj ocmunj téréya meso-lanjic.

¹² Imuac andiaiguc Yesunéj neñgoc muna zéma tohotoho ichéra momacnec Kafanaum ama areña yandaiguc hiñgacma imuaru ai meme éréhécdac kecgic.

¹³ Yuda ic ionac Nagu sacyaguc ogicma keñkeña imuac kendoñ hosuru ducñiyu Yesunéj Yerusalem ekenec.

¹⁴ Ekemma iniru ic embac ocmunj téréya deminj qeriaiguc rama, burumakao zéma kembo nei nénngagémba wanjic. Wañu soukiwa meamu ic enéj taticiguc tackecgic.

¹⁵ Imuhuc wanjic Yesunéj lewakanj miziyu zikaya wañu iminéj

* 2:6: 100 lita zézéya.

rama zéma burumakao moczon nesi énécmiyu hiŋgacdacgic. Waŋu soukiwa amukecgic ionac soukiwagina imi héndéŋ qéndémma zaegina melenjic.

¹⁶ Imuhuc wamma ic kembo nei haigic ionac yomuhuc énézéyec; Ini yomi mema yomuaru néŋgacgic. Maŋgocnawac ama ménda mebirigic nénnagémba ama éséc wambac niŋac.

¹⁷ Waŋu tohotoho ichéra i eneŋ kiwi téréyaiguc ac yomuhuc hezac imi niŋqeligic; Guac ama niŋ wamba wésé polañnanéŋ zericznénzac.

¹⁸ Waŋu Yuda ic ieneŋ yomuhuc melemma ézégic; Gi haka imuhucya wanzaŋ imuac némac asé kiwi méréra mén séha mena hémbiŋ?

¹⁹ Zégic Yesunéŋ melemma yomuhuc énézéyec; Ama téréya yomi héricgic, ai meme haréwéciguc neŋ mewa yacmac.

²⁰ Zéyu Yuda ic eneŋ yomuhuc zégic; Ama téréya yomi yawuŋ 46 kecma miŋicgégic. Waŋu geŋ ai meme haréwéciguc hia mena yacmac?

²¹ Waŋu Yesunéŋ ocmuŋ téréya zéyec imi eŋeya séwiya niŋ zéyec.

²² Kecma humuc igucnec meqelimiya yaru, tohotoho ichéra ieneŋ Yesuac ac imi niŋqelima kiwi téréya zéma ara zéyec imi niŋzénégic.

²³ Yesu i nagu sacyaguc ogicma keŋgic imuac kendoŋiguc Yerusalem kecma kiwi méréra hénia hénia meyu ic sasalanéŋ hémma iwac qara niŋzénégic.

²⁴ Waŋu Yesunéŋ ic inictegicdarec imuac niŋ ionac muru ménda héiyec.

²⁵ Inéŋ ic onac ewa qeriginaiguc iwawai hezac imi niŋtegidarec imuac ic méŋac héniaya nimmaŋ zé ic onac héipuc ac niŋac ménda waŋec.

3

Yesunéŋ Nikodemo ac kumiyec.

¹ Farisaio ic sugginaiguc ic mén kerec, qara imi Nikodemo. Ic imi Yuda ic ionac galenrina mén.

² Inéŋ siŋiyaiguc Yesuaru hama zéyec; Kiwi ic, gi kiwi ic mén Anutu arunec manec imi nini niŋziŋ. Némac niŋ, séséc méréra hénia hénia meanzaŋ imi Anutu momacnec ménda kecbacnec ic méŋnéŋ imuhuc memacac séc qahac.

³ Yesunéŋ melemma zéyec; Ni ac héla gézéwa niŋna, mén ménda qelima hicŋimaciguc imi Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yanda imi hia ménda hémmac.

⁴ Zéyu Nikodemonéŋ ézéyec; Ic méŋnéŋ ic yanda wammaguc dimuhuc qelima hicŋimac? Dimuhuciguc neŋgocyawac héri qeriaiguc muŋguc hiŋgaru memac?

⁵ Zéyu Yesunéŋ melemma zéyec; Ni hélacnec téŋgéŋ gézéwa, mén i doku zéma Uŋaiguc qelia ménda hicŋima Anutuac héŋgaleŋ ama areŋa yandaiguc hia ménda keremmac.

⁶ Séwiiguc hicŋizac imi séwi, Uŋaiguc hicŋizac imi uŋa.

⁷ Ini kileŋdac qelima hicŋimu zézuwa imuac ménda auriwésémaŋ.

⁸ Luhucnéŋ eŋeya siŋawac keŋha waŋanzac. Urumeŋac niŋanzaŋ waŋu dimuacnec hama dimuaru keŋanzac imi ménda niŋanzaŋ. Uŋa igucnec hicŋizac imi imuhucyanec.

⁹ Zéyu Nikodemonéŋ ara melemma yomuhuc ézéyec; Haka imuhucya imi dimuhuc hia hicŋimac?

¹⁰ Zéyu Yesunéŋ ara melemma ézéyec; Gi Israel ic ionac kiwi icnéŋ iwawai imi ménda niŋasarizaŋ?

¹¹ Ni hélacnec téŋgéŋ gézéwa, nini iwawai niŋanzaŋ imuac énézéma iwawai héŋanzaŋ imuac héipucya waŋanzaŋ, néŋ ini héipuc acnina imi kileŋ ménda késaanzu.

¹² Ni baecac iwawai énézéwa ini ménda niŋzén géanzuiguc kurumeŋac iwawai énézémaŋiguc dimuhuc niŋzénégimu?

¹³ Icac Naŋa kurumeŋ igucnec mayec i qahac waŋu ic méŋnéŋ mén kurumeŋiguc ménda eŋecac eŋzac.

¹⁴ Mosenéŋ baec kisiaiguc mokoleŋ sésécya iciguc hesanréma

meyaru nañec imuhucyanec Icac Naña meyacgic nammac.

¹⁵ Imi mia ninzégému ienenj kekec hémbénaña memuac niñ imuhuc hicñimac.

¹⁶ Anutu i baec ic embac neñañ séha imuhuc goinina héima Naña momacguc téngéñ nénécmiyec. Imi mia mén i ninzégézac inéñ ménda humuma kekec hémbénaña memac niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

¹⁷ Anutunéñ Naña ic neñañ késpedesnina zétecgé nénécmimac niñac ménda méliyu mayec, néñ baec ic embac neñañ késpedesnina igucnec añgéhñina timac niñac méliyu mayec.

¹⁸ Mén Naña ninzégéanzac i késpedescyaguc ménda zémimac. Wañu mén i naña ménda ninzégéanzac iwac imi inéñ Anutu naña momacguc téngéñ iwac qara ménda ninzégéanzac hénia imuac niñac késpedescyaguc bec zémizac.

¹⁹ Asac mararañnéñ baec ic embac suginaiguc hazac, néñ wawañ memegina biria imuac niñac asac mararañ imuac mézétiti wamma siñiac wamma kecgic haka iminéñ mia késpedescyaguc zézéya imuac hénia wanzac.

²⁰ Mén i haka biria wañanzac imi asac mararañ imuac mézétiti wamma wawañ memeya hicñiasariwac niñac asac mararañ imuac ménda haanzac.

²¹ Mén i ac héla tohoanzac inéñ wawañ memeya Anutuac qaraiguc wañanzac imi asariyu hémmu niñac asac mararañ imuac haanzac.

Doku naec ai ic Yohanenéñ Yesuac héipucya wamma zéyec.

²² Wañu kecma Yesu zéma tohotoho ichéra ienenj Yuda baeciguc kemma kecgic. Imuaru inéñ iniguc kecma ic embac doku naec énécmiyec.

²³ Salim hosuru Aion baeciguc doku sasala heyu Yohane imuhucyanec imuaru doku naec

énécmiyu ic embac ienenj toroqema hagic doku naec énécmiyec.

²⁴ Imi mia Yohane hésa amaiguc ménda opocgic nalé imuaru hicñiyec.

²⁵ Wañu Yuda ic méñnéñ Yohane tohotoho ichéra iniguc doku naec naec imuac haka niñac zéeminiñ wañgic.

²⁶ Wañu merac ienenj Yohanearu kemma yomuhuc ézégic; Kiwi ic gi Yodan néwécgeñaciguc kecna ic mén giguc keru héniaya zéasarima nénézénec. Wañu ninzañ, inéñ mia doku naec haka wañ énécmiyu ic embac moczoñ iwac muru kemmanec kenzu.

²⁷ Zégic Yohanenéñ yomuhuc acgina melemma zéyec; Kuc buña imi kurumenj igucnec ménda miyu ic méñnéñ memacac séc qahac.

²⁸ Ni Kristo qahac, néñ méli néñu iwac miha mema hayi imuhuc énézéyi. Acna imuac ini eñaoec héipuc wammu.

²⁹ Embac buña qeénécmimia imi eu buñayawac wanzac. Alaya mén méra mizac inéñ iwac niñ mambéc wamma gezac qeçe wanzac. Wañu eu buñawac ewaya nimma ségiségi yanda wanzac. Imuac nuac ségiségi imi deguc sécgéma hezac.

³⁰ Iwac buñanéñ yandi saima kemmac, néñ nuac buñanéñ héréma mamac.

³¹ Ounec mazac inéñ iwawai moczoñ onogicma eñeña keczac. Mén i baecarunec hicñizac inéñ baecac buña ésécnec zéanzac. Wañu kurumenj igucnec mazac inéñ iwawai moczoñ onogicma eñeña keczac.

³² Inéñ iwawai hémma niñañec imuac héipucya wamma zéanzac. Wañu ic ienenj iwac héipuc ac ménda añgéhñ tianzu.

³³⁻³⁴ Anutunéñ méliyec inéñ Anutunéñ Uña imi qétéya qahac waimiyu Anutuac ackuazéc sac zéanzac. Mérénéñ mén iwac héipuc ac añgéhñ tizac iminéñ Anutu imi héla wanzac imuac oaec zémizac.

35 Waṅgoc imi Naṅawac niṅ wamma iwawai momac yanda imi iwac mériaiguc haidarec.

36 Méné i Naṅa ninzénégzac i kekec hémbénaṅa mezac. Waṅu mén i Naṅa andé qezac imi kekec imi ménda mihicṅimac. Waṅu Anutuac qeri gericnéṅ iwac qacyaguc hezac.

4

Yesunéṅ Samaria embac ménac héniaya zéauyec.

1 Tohotoho ichéra Yesunéṅ énépésima doku naec énécmianzac imi Yohaneac tohotoho ichéra ionac zaṅgégina onogiczac zégic Fari-saio ic ieneṅ niṅgic imi Yesunéṅ niṅsariyec.

2 Héla téngén imi Yesu eneyaoc doku ménda naec énécmiyec, néṅ iwac tohotoho ichéra ieneṅ naec énécmigic.

3 Waṅu Inéṅ imuhuc niṅsarima Yuda baec waima Galilaia baeciguc muṅguc lilingéma keṅec.

4 Waṅu Samaria baec hénia tima huanṅen imuaru kemman zé niṅec.

5 Kemma Samariawac ama areṅa yanda mén qara Sika imuaru kereṅec. Ama imi Yakopnéṅ eneya naṅa Yosefe baec waimiyec imuac hosuraiguc tarec.

6 Waṅu imuaru Yakopac doku hogocya heyec. Heyu Yesunéṅ hénia hakerec imuac niṅ kucya qahac waṅu baec doku hogocya imuac hosuraiguc mama tarec. Taru bec nalé imi gumpiti éséc nec waṅec.

7-8 Waṅu tohotoho ichéra ieneṅ nene boṅa mewin zéma ama areṅa yandaiguc kemma ménda hagic nec Samaria embac ménéṅ doku himaṅ zé hayu Yesunéṅ yomuhuc ézéyec; Gi doku hia gumu némbésémaṅ?

9 Waṅu Yuda ic zéma Samaria icnéṅ ménda ala waṅamuma enac enac kecaṅgic imuac niṅ embac inéṅ yomuhuc zéyec; Gi Yuda icnéṅ dimuhuc Samaria embac nuaru doku niṅ qesinéṅzaṅ?

10 Waṅu Yesunéṅ yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac sese zéma doku niṅac gézézac iwac hénia momac nec niṅtegicbaṅ nec welec mina kekec hémbénaṅawac doku gémbac nec.

11 Zéyu embacnéṅ yomuhuc ézéyec; Miṅ Kewu, gi doku hihiga qahac waṅu doku hogocya imi hiṅgac hiṅgara imuac niṅ kekec hémbénaṅawac doku imi dimuac nec hiwésémaṅ?

12 Gi yandanina Yakop imi ogiczāṅ? Inéṅ doku hogocya yomi nénécmiyec. I eneyaoc zéma naṅhéra zéma ama yaṅhéra momac nec imuarunec hima nema kecaṅgic.

13 Zéyu Yesunéṅ ara melemma yomuhuc zéyec; Ménéṅ doku yomi nemaciguc muṅguc doku niṅac wammac.

14 Waṅu ménéṅ doku mén neṅ miwa nemaciguc tetecgia qahac doku niṅ ménda wammac. Waṅu doku iminéṅ iwac qeriaiguc nalé tetecgia qahac éréma hemimac.

15 Zéyu embacnéṅ ézéyec; Doku imuhucya nénna nema doku niṅac muṅguc ménda wammaṅ. Waṅu doku himaṅ zé yomuaru muṅguc ménda hamaṅ.

16 Zéyu Yesunéṅ yomuhuc ézéyec; Kemma guac euga wagicna hamaoc.

17 Embac imi ara melemma Euna qahac imuhuc ézéyec. Waṅu Yesunéṅ yomuhuc ézéyec; Euna qahac zézaṅ imi hélac nec.

18 Gi ic tosara bec mema waidac nec. Waṅu ic mén degucmi mema keczaṅ imi guac euga qahac, imuac niṅ ac zézaṅ imi hélac nec.

19 Zéyu embac iminéṅ zéyec; Miṅ Kewu, gi imi Anutuac tiliṅ tiliṅ ic mén imi ni niṅsarizua.

20 Yanda hécnina ieneṅ boṅa yomuac qahaiguc Anutu mepésigic. Waṅu Yuda ic ieneṅ yomuhuc zéselianzu; Anutu mepésimimia imuac ama téréya imi Yerusalem iguc hezac.

21 Zéyu Yesunéṅ ézéyec, Embac zéwa ninzénégina. Nalé mén hayu baec boṅa youmi me Yerusalem qa-

hac, nérj baec tosaraiguc Maṅgocac mepé qepési wammu.

²² Ini iwawai ménda ninzu imuac mepésianzu. Waṅu késpedesic igucnec aṅgérj titi imi Yuda ic nonarunec. Imuac niṅ nini iwawai niṅsariziṅ imuac mepésianziṅ.

²³ Nalé mérj hamac imi mia deguc, imuaru mepé qepési ic héla ieneṅ Uṅa Téréya zéma ac hélanéṅnec Maṅgoc mepésimu. Maṅgocnéṅ imuhuc mepési mianzu ionac niṅac kic hihi waṅanzac imuac mia imuhuc zézua.

²⁴ Anutu imi Uṅa, imuac i mepésianzu ieneṅ uṅa zéma ac hélanéṅnec mepésimu.

²⁵ Zéyu embacnéṅ ézéyec; Mesia, Kristo zéanzu, iminéṅ hamac imi ni ninzua. Inéṅ hama iwawai moczoṅ zéasari nénécmimac.

²⁶ Waṅu Yesunéṅ ézéyec; Ac gézézua ni imi mia.

Yesuac tohotoho ichéra ieneṅ ama areṅa igucnec liliṅgéma hagic.

²⁷ Imuhuc zéma keru tohotoho ichéra ieneṅ liliṅgéma hagic. Hama Yesunéṅ embac mérjguc ac waṅu hémma welicgégic. Waṅu némac iwawai niṅ wanzaṅ me némac hénia niṅac i guc ac zézaṅ zéma mérjnéṅ hia ménda qesimiyec.

²⁸ Waṅu embac iminéṅ yacma doku nomuṅa waima ama areṅa yandaiguc liliṅgéma kemma yomuhuc énézéyec.

²⁹ Hagic! Hama ic mérj haka ni meanṅi imi moczoṅ zédaczac imi héṅgic. Iminéṅ Kristo wanzac me deic?

³⁰ Zéyu ieneṅ ama areṅa yanda waima Yesuaru hagic.

³¹ Suraiguc tohotoho ichéra enéṅ yomuhuc zéma welecmigic; Kiwi ic, nene nena.

³² Waṅu inéṅ yomuhuc énézéyec; Nene mérj ini ménda ninzu imi henéznac.

³³ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneṅ eṅaocnec zégic; Ic mérjnéṅ nene mérj mehama mizac me?

³⁴ Waṅu Yesunéṅ yomuhuc énézéyec; Mélinéṅec iwac ewa siṅa tohoma iwac aiya metecgémanṅ iminéṅ nenena wanzac.

³⁵ Eṅaoc maso 4 tecgéyu nene héla hicṅimac imuhuc ménda zéanzu? Kicgina hima ai sasala imi héṅgic bec qaoc qaoc waṅu memeyawac séc wanzac.

³⁶ Metocgotocgo miṅinanéṅ ai héla metocgoanzac imi boṅaya bec késama ai héla imi mutulaṅgéma kekec hémbénaṅaiguc onopoczac. Imuhuc waṅu himichimic ic zéma tocgotocgo ic imi momacnec ségiségi wammu.

³⁷ Imuac niṅ, Mérjnéṅ himiru mérjnéṅ mema tocgezac, zéanzu ac iminéṅ héla wanzac.

³⁸ Neṅ eṅaoc ai yanda ménda megic imuac ai héla imi memu niṅac méli énécmizua. Ini mérjnéṅ ai mema qenzeṅ manzeṅ niṅgic imuaru toroqema héla mema tocgezu.

Samaria ic sasala Yesu ninzéṅgégic.

³⁹ Waṅu embac iminéṅ ic imi haka ni waṅaṅi imi moczoṅ zédaczac imuhuc zéyu Samaria ama areṅa yanda igucnec ic sasala ieneṅ Yesu ninzéṅgégic.

⁴⁰ Imuac niṅ Samaria ic ieneṅ Yesuaru kemma iniguc kecmac niṅac welecmigic inéṅ kaiwe éréhéc i iniguc kerec.

⁴¹ Waṅu iwac ackuazéc niṅac ic embac sasalanéṅ ninzén ninzén ic waṅgic.

⁴² Waṅu ieneṅ embac yomuhuc ézégic; Deguc imi nini guac suruc niṅac sac qahac, nérj neṅaoc ackuazéc kuaya igucnec nimma ninzéṅgégeziṅ. Hélaacnec! Inéṅ Kristo, baec séc ic neṅaṅ aṅgérj titi ic wanzac.

Yesunéṅ baec galenṅ eṅeṅawac naṅa mérj mehiaruyec.

⁴³ Kaiwe éréhéc tecgéyu inéṅ Galilaia baeciguc keṅec.

⁴⁴ Kemma Yesu eṅeyaoc yomuhuc zéauyec; Anutuac tilinṅ tilinṅ ic mérj

eneya ama baeciguc keru ménda mepési mianzu.

⁴⁵ Wañu Galilaia ic imi eneñ bec-nec nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendonjiguc Yerusalem momacnec kemma Yesunéñ ai meyec imi moczoñ héngic imuac niñac inéñ Galilaia baeciguc hayu héihéré migic.

⁴⁶ Wañu inéñ muñguc Galilaia baec Kana ama areñaiguc kenec. Baec imuaru bec-nec doku melenju wain wañec. Wañu ama imuaru baec galeñ eñeña méñ kerec. Wañu iwac naña méñ hafi kiyu Kafanaum ama areña yandaiguc hekerec.

⁴⁷ Merac imi humumañ zé wañec imuac niñ ic imi Yesu lilingéma Yuda baec igucnec Galilaia hazac imuhuc zégic nimma iwaru kemma hama naña mehiarumac niñac welecmyec.

⁴⁸ Wañu Yesunéñ yomuhuc ézéyec; Ini séséc méréc méréra zéma kic méréc méréra ménda hémmuiguc kilendac ménda ninzénngému.

⁴⁹ Wañu baec galeñ eñeñanén zéyec. Miñ Kewu naña ménda humuyunec focdac mama hawéséna.

⁵⁰ Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Kenna, naña imi hiaruzac. Wañu ic imi ac Yesunéñ zéyec imi ninzénngéma waima kenec.

⁵¹ Mekemma keru welen qeqhéra hama hénaiguc mihicñima yomuhuc ézéma zégic; Naña imi hiaruma keczac.

⁵² Wañu néma naléiguc hiaruyec imuac qesi énécmiyu, Orañ kaiwe kiwa momacguc wañu hafi geriwa imi békéyec zéma ézégic.

⁵³ Wañu mañgoc imi nalé imuaru Yesunéñ mélimima, Naña imi hiaruzac zéyec imi niñasarima eneya zéma taséhéra momacnec Yesu ninzénngégic.

⁵⁴ Yesunéñ Yudanec Galilaia lilingéma hama kiwi méréra imi meyu hatac éréhéc wañec.

Betsaida zékénjiguc Yesunéñ ic méñ mehiaruyec.

¹ Andiaiguc Yuda ic onac kendonj méñ ducñiyu Yesunéñ Yerusalem ekenec.

² Wañu Yerusalemiguc nagu méñ nañec, qara imi Rama nagu, wañu imuac hosuraiguc zékénj méñ heyu Hebraio aciguc Bezada zéañgic. Wañu zékénj imuac giñgiñgic hali méra méñ lelecgéma tacgic.

³ Hali imuac qeriaiguc hafi ic sasala; kic hilic, ic héna méragina biria zéma ic puriña eneñ heañgic.

⁴ (Ménda hezac.)

⁵ Wañu ic méñ sugcinaiguc heyec imi puriñ keru yawuñ 38 wañec.

⁶ Wañu Yesunéñ ic hekerec imi hémma nalé horua heañec imi niñyacgéma qesimiyec; Gi hiarumañac zé wanzañ?

⁷ Zéyu hafi ic iminénj melemma zéyec; Kuneñ, doku temboña yaru nalé imuaru ic méñ ménda nañgé nénzac. Imuac niñac nenaoc hiñgacmañ zéwa méñnéñ nogicma walac hiñgacanzac.

⁸ Zéyu Yesunéñ ézéyec, Yacna! yacma hehega mema kenna.

⁹ Zéyu hafiya nalé imuarunec hiaruyu inéñ heheya mema kenec.

Wañu nalé imi mia Sabata.

¹⁰ Imuac niñ Yuda ic eneñ ic hiaruyec iwac yomuhuc ézégic; Deguc imi Sabata, hehega mema kenzañ imi héna ac logilogiya.

¹¹ Wañu inéñ yomuhuc melemma énézéyec; Mehiaru nénzac inéñ hehega mema kenna imuhuc nézézac.

¹² Zéyu qesimigic; Mérénenj hehega mema kenna zéma gézézac?

¹³ Wañu ic sasala kecgcic sugcinaiguc Yesu bec waima kenju ic hiaruyec inéñ hocma mérénenj imi mia zéma nimma nimbipiyec.

¹⁴ Imuac andiaiguc Yesunéñ oc-muñ téreyaiiguc ic imi mihicñima ézéyec, Ninzañ, gi séwiga hiaruzac. Képésic ménda wambésémang, kecma iwawai biria ogicqogira méñnéñ hicñigémbac niñac.

15 Waṅu ic imi kemma Yuda ic yomuhuc énézéyec; Ic mehiaru nénzac iwac qara imi Yesu.

16 Yesunéṅ Sabataiguc ai imuhucya imuhucya meanṅec imuac niṅ Yuda ic ieneṅ hazéc wammigic.

17 Waṅu Yesunéṅ yomuhuc énézéyec; Maṅgocna imi nalé séc ai meyu érékecma deguc. Waṅu ni acguc imuhucyanec ai mekeczua.

18 Yesunéṅ Sabata héna ac logima Anutuac niṅ Maṅgocna zéma iwac séciguc waṅec, imuac niṅ Yuda ic ieneṅ muṅguc méṅgucnec qehumuwiṅ zé waṅgic.

19 Imuhuc waṅgic Yesunéṅ ac bakia yomuhuc énézéyec; Ni ac hélacnec énézézua, némac iwawai Maṅgocnéṅ meanzac imuac séc Naṅanéṅ imuhucyanec meanzac. Imuac niṅ Naṅa imi eṅeyaoc ai méṅ ménda meanzac. Maṅgocnéṅ meyu hémma imi sac meanzac.

20 Maṅgoc imi Naṅa héṅsorocanzac. Imuac niṅ aiya meanzac imi moczoṅ ézéyu héṅanzac. Anutunéṅ kiwi méréra sasala mema Naṅa ézéyu hémmac, waṅu kiwi iminéṅ iwawai héṅanzu imi ogicdaru ini hémma aurimu.

21 Maṅgoc imi ic humumia meqeli énécmima kekec énécmianzac. Imuhucyanec Naṅa imi ic méṅac ewa hia nimma kekec imi mimarṅ zé hia mimac.

22 Maṅgoc imi ic méṅ ménda gésianzac. Waṅu imuac ai imi moczoṅ Naṅa midarec.

23 Imi mia ic embac moczoṅ Maṅgoc ehéihéi wammianzu imuhucyanec Naṅa imi ehéihéi wammimu niṅac imuhuc wammiyec. Méṅnéṅ Naṅa ehéihéi ménda wammianzac iminéṅ Maṅgoc i méliyec imi ehéihéi ménda wammianzac.

24 Ni hélacnec téṅgéné énézézua, méṅnéṅ acna nimma méli néṅec i ninzéṅgézac iminéṅ bec kekec hémbénaṅa mezac. Waṅu késpedesiraguc ménda zémimac. Inéṅ

bec humuc igucnec qericma kekeciguc kerezac.

25 Hélécnec téṅgéné énézézua, nalé méṅ hamanec hazac waṅu imi mia deguc. Imuaru humumia ieneṅ Anutuac Naṅawac ewaya nimmu. Waṅu nimma tohomu imi eneṅ moczoṅ qelima kecmu.

26 Maṅgoc eṅeya muru kekec hezac, waṅu inéṅ Naṅa kekec imi miyu iwac muru imuhucyanec hemizac.

27 Waṅu inéṅ Icac Naṅa keczac, imuac niṅ ic gési énécmimiawac qac buṅa miyec.

28 Ac yomuac ménda aurimu. Nalé méṅ ducṅiyu kicsuanṅiguc heanzu ieneṅ moczoṅ iwac ewaya nimmu.

29 Nimma haka hiabia waṅaṅgic ieneṅ kekecyaguc yacyarawac yacma érégic, haka biria waṅaṅgic ieneṅ zégési énécmimiawac yacma érému.

30 Ni nenanec iwawai méṅ hia ménda memarṅ. Gezaccanéṅ niṅanzua séciguc zégési énécmianzua. Nenac ewa siṅ niṅac qahac, néṅ méli néṅec iwac ewa siṅ méndacma waṅanzua. Imuac niṅ nuac gésigési ac imi solarṅa waṅanzac.

Yesuac héniaya.

31 Ni nenaoc nuac héipuc ac zéwa héipuc acna imi héla qahac wammac.

32 Héicpuc ic méṅ keczac imi mia nuac niṅ wamma héipuc acna zézac. Waṅu iwac héipuc ac imi héla wanzac imi ni ninzua.

33 Ini Yohaneac muru ic tosara méli énécmigic keṅgic inéṅ ac hélawac héipuc wamma énézéyec.

34 Waṅu ic méṅarunec nuac héipuc ac memarṅac zéma ménda zézua. Waṅu ini kekec hémbénaṅa memu niṅac imuhuc énézézua.

35 Yohane imi kifa wamma zema asari énécmiyu ini nalé hotoṅa iwac asahaiguc ewa hia nimma kecgic.

36 Waṅu nuaru héipuc ac méṅ Yohaneac héipuc ac ogicogira henénzac. Maṅgocnanéṅ néṅu

metecgéman zéma ai meanzua iminéj Maṅgocnéj méli néjec imi héipuc waṅ nénzac.

³⁷ Waṅu méli néjec Maṅgoc i eneyaoc mia nuac héipuc waṅ nénzac. Waṅu ini ewaya zéma tanera komoradac ménj ménda hémma niṅgic.

³⁸ Ini méliyu hayec i ménda ninzéhégézu imuac niṅac iwac ackuazéc imi qeriginaiguc hia ménda haigic heanzac.

³⁹ Ini kiwi téréya igucnec kekec hémbénaṅa meanziṅ imuhuc nimma kiwi téréya imi oloṅ nimma kua-muanzu. Waṅu kiwi iminéj mia nuac héipucna waṅ nénzac.

⁴⁰ Waṅu kekec hémbénaṅa késamu niṅ nuac muru hawiṅ niṅac ménda wanzu.

⁴¹ Ni ic ienenj mepési némmu niṅ ménda waṅanzua.

⁴² Waṅu qeriginaiguc Anutuac siṅa ménda heanzac imi ni ninzua.

⁴³ Ni Maṅgocnawac qaraiguc hazua waṅu ini ménda héihéré néṅgic. Waṅu ic ménjnéj eneya qaraiguc hamaciguc imi ini kilendac héihéré mimu.

⁴⁴ Ini enjaocnec mepési amuanzu. Waṅu Anutunéh hiabia zéénécmiyu nimmu niṅac ménda waṅanzu. Imuac niṅ dimuhuc ni ninzéhégé némmu?

⁴⁵ Waṅu nuac niṅ inéh Maṅgocac wésiaiguc aciguc nonopocmac imuhuc ménda zému. Ewa qerigina haimianzu Mose inéh mia aciguc ini onopocanzac.

⁴⁶ Waṅu Mosenéh kiwi oyec imi nuac oyec. Imuac niṅ ini Mose ninzéhégé miwunec imi ni ninzéhégé némbunec.

⁴⁷ Waṅu ac kiwi inéh oyec imi ménda ninzéhégézu imuac niṅ acna zézua imi dimuhuc ninzéhégému?

6

Yesunéh ic 5,000 nene gumu énécmiyec.

¹ Nalé imuac andiaiguc Yesunéh Galilaia kondun, qara ménj Tiberia kondun imi qericma néwécgeṅ kereṅec.

² Waṅu hafi ic mehiaru énécmima kiwi méréra hénia hénia meyu héṅaṅgic imuac niṅ ic embac sasalanéh méndac migic.

³ Waṅu Yesunéh baec boṅaiguc emma tohotoho ichéra iniguc tacgic.

⁴ Waṅu nalé imuaru Yuda ic onac kendonj ménj nagu sacyaguc ogicma keṅgic imuac kendonjnéj hosuru hayec.

⁵ Waṅu Yesunéh kiwa hima héju ic embac sasala iwac muru éréma kecgic Filipoac qesimiyec; Nene dimuacnec boṅa mema ic tunj yanda imi gumu énécmi ni nemu?

⁶ Waṅu Yesunéh eneyaoc némac haka memac imi niṅasarima i batucgémanj zé imuhuc qesimiyec.

⁷ Zéyu Filiponéh melemma zéyec; Ai ic ménjác maso 8 imuac ai boṅawac* sécyá saméh boṅa mewiṅnec imi komoc komoc nemuac séc qahac wambacnec.

⁸ Zéyu tohotoho ichéra sugcina igucnec ménj Simon Peteroac munaya Andereanéh yomuhuc zéyec;

⁹ Merac komoc ménj youmi imi neneyaguc iwaru bali saméh méra ménj zéma lambéc éréhéc hemizac, Waṅu imuhucyanéh tunj yanda imi onac dimuhuc sécgé énécmimac?

¹⁰ Zéyu Yesunéh zéyec; Énézégic tacmu. Waṅu imuaru luluc sasala heyu tacgic ic zaṅgégina 5,000 imuhuc éséc waṅec.

¹¹ Waṅu Yesunéh saméh imi mema ewa hia ac ézémaguc méndémma ic tacgic sécgina énécmiyec. Waṅu lambéc imuhucyanec wamma énécmiyec.

¹² Negic sécgé énécmiyu inéh tohotoho ichéra énézéyec; Nene tosara waigic taczac imi moczoṅ tocgému, komora ménj ménda waimu.

¹³ Zéyu bali saméh méra ménj imi negic bororoṅa taru tocgégic sasac

* 6:7: Girik aciguc 200 Denarion.

12 kuaya qeqeya wandarec.

14 Wañu ic embac ieneñ asé kiwi méréra imi hémma yomuhuc zégic; Hélañec ic yomi Anutuac tiliñ tiliñ ic baeciguc hamac zégic imi mia.

15 Wañu Yesunéñ ic ieneñ hama wagicma seliseli wamma eñañ ic kewugina kumuwiñ zé wañgic in-ictégicma wai énécmima eneyanec boña méniguc muñguc eñec.

Yesunéñ kondun qahaiguc tima keñec.

16 Ama mari wañu tohotoho ichéra kondun giñgiñaguc hiñgacgic.

17 Hiñgacma imuacnec kondun néwécgeñ Kafanaum ama areña yandaiguc kembiñ zéma zéiciguc eñgic ama siñiyec. Wañu Yesunéñ ionac muru ménda hayunec eñacnec keñgic.

18 Wañu luhuc yandanéñ qeyu kondun temboña yarec.

19 Yaru 5 me 6 kilomita puli qema keñgic Yesunéñ doku qahaiguc tima tima zéic hosuraiguc hayu héngic zénéñgina hiriyec.

20 Wañu Inéñ énézéc; Ni mia, zénéñgina ménda hirimac.

21 Zéyu ieneñ ewa hia nimma zéiciguc wagicbiñ zégic, zéicnéñ baec kembiñ zé wañgic imuaru bec kendarec.

22 Ama gianjiyu ic embac sasala néwécgeñ kondun giñgiñaguc nañgic ieneñ yomuhuc niñasarigic; Orañ mariya zéic tosara qahac, néñ momacguc sac keru Yesunéñ tohotoho ichéra iniguc zéiciguc ménda eñunec eñacnec emma keñgic.

23 (Wañu Yesu ewa hiawac ac zéma saméñ gumu énécmiyu negic imuac hosuraiguc Tiberianec zéic tosara hagic.)

24 Wañu imuaru Yesu me tohotoho ichéra ieneñ ménda tacgic imi niñasarima Yesu hocbiñ zéma zéiciguc emma Kafanaum amaiguc keñgic.

25 Wañu ieneñ kondun néwéciguc Yesu mihicñima yomuhuc qesimigic; Kiwi ic némac naléiguc you hazañ?

26 Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéc; Hélañec téngéñ énézécua, ini nuac niñ wañanzu imi asé kiwi méréra wamba héngic imuac niñ qahac, néñ nene gumu énécmiwa negic sécgé énécmiyec imuac niñ nuac hochoc ai mezu.

27 Nene houanzac imuac aiya ménda memu. Wañu kekec hémbénañawac nene imuac aiya memu. Anutu Mañgocnéñ niñu sécgéyu Icac Naña iwac mia eñeya qara oyu hezac imuac niñac kekec hémbénañawac nene imuhucya imi Icac Nañanéñ énécmimac.

28 Imuhuc zéyu ieneñ qesimigic, Anutuac aiya mewiñ zéma némac ai mewiñ?

29 Zégic zéyec; Anutunéñ méli miyu hayec iwac ninzégému iminéñ Anutuac ai wanzac.

30 Zéyu yomuhuc qesimigic; Némac asé kiwi méréra méñ mena hémma gi ninzégé gémbiñac hezac me? Gi némac ai meanzañ?

31 Mosenéñ[†] kurumeñ igucnec saméñ gumu énécmiyu negic[☆] imuhuc ogic hezac imuhucyanec neñañ Yanda hécninanéñ baec kisi-aiguc saméñ qara mana imi negic.

32 Zégic Yesunéñ énézéc; Hélañec téngéñ zécua, kurumeñ igucnec saméñ gumu énécmiyec imi Mose qahac, wañu kurumeñ igucnec saméñ héla gumu énécmianzac imi nuac Mañgocna imi mia.

33 Imi mia ic kurumeñ igucnec hama baec séc ic embac kekec énécmianzac inéñ mia Anutuac saméñ wanzac imuac niñac imuhuc zécua.

34 Zéyu ieneñ zégic, Miñ Kewu, saméñ imi nalé séc gumu nénécmiwa.

35 Zégic zéyec; Ni kekecac saméñ. Méñ nuaru hamac inéñ saméñ niñ ménda humumac. Wañu méñ ni ninzégé néncac inéñ doku niñ

[†] 6:31: Girik aciguc; Inéñ. [☆] 6:31: Mmh 16:4, Neh 9:15, Leg 78:24, 25

ménda humumac.

³⁶ Wañu ni yomuhuc énézéyi; Ini néñanžu wañu ménda ninzénge néñanžu.

³⁷ Wañu ic embac Mañgocnéñ néñec ieneñ moczoñ nuaru hadacmu. Wañu méñnéñ méñ nuaru hamac imi ni méndagucnec nesimiwa kemmac.

³⁸ Imi mia Kurumeñ igucnec mayi imi nena siña méndacmañ niñ qahac, méli néñec iwac siña méndacmañ niñ mayi imuac niñac imuhuc zézua.

³⁹ Iwac siña imi yomuhuc mia hezac; Ic embac néñec sugcinaiguc méñac méñ ménda méwétécgemañ. Nalé tetcgiya ducñiyu meqeli énécmiwa yacmu.

⁴⁰ Imi mia Mañgocnawac siña imi méñnéñ méñ Naña hémma ninzénge mac imi kekec hémbénaña memacac niñ heyu nalé tetcgia ducñiyu neñ humuc igucnec meqeli miwa yacmac imuac niñac imuhuc zézua.

⁴¹ Wañu, Ni saméñ kurumeñ igucnec mayi imi mia imuhuc zéyec imuac niñ Yuda ic ieneñ ac diric doroc zégic.

⁴² Zéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yosefeac Naña Yesu. Wañu neñgoc mañgocya nini niñércmiziñ. Wañu dimuhuciguc, Ni kurumeñ igucnec mayi zézac?

⁴³ Wañu Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ini ñindic ñunduc ac imi waigic!

⁴⁴ Mañgoc méli néñec inéñ ménda hérémiyu, méñnéñ nuaru hamacac séc qahac. Wañu ic méñ nuaru hamac imi nalé tetcgiaiguc meqeliwa yacmac.

⁴⁵ Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac kiwiiguc yomuhuc ogic hezac; Ic embac moczoñ Anutunéñ ku énécmiyu nimmu.✧ Méñnéñ méñ Mañgoc arunec ara nimma niñareñgé amumac imi nuaru hamac.

⁴⁶ Ic méñnéñ Mañgoc ménda héñec, néñ Anutu arunec mayec inéñ

sac héñec.

⁴⁷ Ac héla énézézua; Méñnéñ méñ ninzéngezac inéñ kekec hémbénaña késa keczac.

⁴⁸ Ni imi kekecac saméñ imi mia.

⁴⁹ Yanda hécginanéñ baec kisiaiguc mana negic, wañu nema humudacgic.

⁵⁰ Wañu ni imi saméñ méñ kurumeñ igucnec mama hahaya imi mia, méñnéñ nemac imi ménda humumac.

⁵¹ Ni imi saméñ kekecyaguc kurumeñ igucnec mama hahaya. Méñnéñ saméñ imi nemaciguc inéñ nalé tetcgia qahac kecmac. Wañu saméñ imi nuac séwi busuna, neñ baec séc ic embac kekec hémbénaña énécmimañ zé wai énécmimañ imi mia.

⁵² Imuhuc zéyu Yuda ic ieneñ sugcinaiguc eñawunec tualefic geriwaguc wamma yomuhuc zégic; Ic youmi séwi busia dimuhuc nénécmiyu newiñ?

⁵³ Yesunéñ énézéyec; Ac héla énézézua, ini Icac Nañawac séwi busia zéma sacya ménda nemu imi qeriginaiguc kekec ménda késa kecmu.

⁵⁴ Méñnéñ méñ nuac sac busuna neanzac imi kekec hémbénañayaguc. Wañu neñ nalé tetcgiaiguc meqeli miwa yacmac.

⁵⁵ Nuac séwi busuna iminéñ nene héla. Wañu nuac sacna iminéñ doku héla wanzac.

⁵⁶ Méñnéñ méñ nuac sac busuna neanzac iminéñ nuac qerinaiguc keru neñ iwac qeriaiguc kecanzua.

⁵⁷ Kekec miñina Mañgocnéñ méli néñu ni iwac kuhaiguc kecanzua imuhucyanec méñnéñ séwi busuna neanzac iminéñ nuac kucnaiguc kecmac.

⁵⁸ Saméñ imi kurumeñ igucnec mayec imi mia. Yanda hécginanéñ mana negic, wañu humudacgic. Néñ méñnéñ saméñ nuarunec imi neanzac iminéñ tetcgia qahac kecmac.

✧ 6:45: Yes 54:13

⁵⁹ Ac imi mia Yesunéh Kafanaum togotocgo amaiguc ku énécmima énézéyec.

Tohotoho ichéra sasalanéh Yesu andé qema kenjic.

⁶⁰ Imuhuc zéyu nimma tohotoho ichéra sasalanéh yomuhuc zégic; Ac imi niñni yéwéria yanda, mérénéh hia anjétimac?

⁶¹ Yesunéh tohotoho ichéra ienen diric doroc ac zégic imi niñsarima yomuhuc énézéyec; Ac iminéh meyéwéri énécmizac?

⁶² Icac Naña imi lilingéma bec kerec imuaru enu hémmuiguc dimuhuc zému?

⁶³ Uña téréya iminéh kekec énécmimac, wañu séwi imi ménda méra énécmimac. Ackuazéc énézéanzua iminéh Uña zéma kekec wanjac.

⁶⁴ Wañu Yesunéh mérénéh ménda ninzéhégic imi zéma mérénéh andé qemimac imi hénihéniya igucnec moczoñ nindarec imuac niñ yomuhuc énézéyec; Sugcina igucnec tosara ini ménda ninzéhézu.

⁶⁵ Wañu toroqema zéyec; Ni imuac niñ, ménjac mén Manjocnéñ ménda niñmiyu nuaru hamacac séc qahac imuhuc bec énézézua.

⁶⁶ Nalé imuarunec tohotoho ichéra sasalanéh andé qema kemma Yesu muñguc ménda méndacjic.

⁶⁷ Kenjic Yesunéh tohotoho ichéra 12 yomuhuc qesiénécmiyec. Ini momacnec wainémma kembij zé wanzu?

⁶⁸ Zéyu Simon Peteronéh melemma zéyec; Miñ Kewu guaru kekec hémbénañawac ac héla hegénzac, imuac nini mérac muru hia kembijñec?

⁶⁹ Nini yomuhuc niñsarima ninzéhégizñ; Gi imi Anutuac ic téréya Momacguc.

⁷⁰ Wañu Yesunéh zéyec; Neñ ini 12 ménda énépésiysi me? Wañu sugcinaiguc momacguc imi ic biria wanjac.

⁷¹ (Ac imi Simon Karioto iwac naña Yudawac niñ imuhuc zéyec. Inéh 12 sugcina igucnec, wañu keema Yesu andé qemimacac heyec.)

7

Yesunéh Hali kendonj niñac Yerusalem ekeñec.

¹ Imuac andiaiguc, Yuda ic ienen Yesu qehumuwiñ zé wañgic, imuac niñac Yesunéh Yuda baeciguc ménda kenja wammañ zéma nimma Galilaia baeciguc lelecgéyec.

² Wañu Yuda ic ionac kendonj ménqara Sel hali kendonj* imi hosuru hayec.

³ Hayu Yesuac munahéra ienen yomuhuc ézégic; Gi baec yomi waima Yuda baeciguc kenna imuaru guac tohotoho ichécgá ienen kiwi méréra meanzanñ imi hémmu.

⁴ Ménñéh hicñi tegicmañ zéma sasañgiaiguc ai ménda meanzac. Gi ai imuhucya meanzanñ, imuac niñac baec séc ic embac guac hénia énézéna hémmu.

⁵ Munahéra imi momacnec i ménda ninzéhégic imuac niñac imuhuc ézégic.

⁶ Zégic Yesunéh yomuhuc énézéyec; Nuac nalé imi ménda hazac, wañu onac nalé imi nalé séc hama heanzac.

⁷ Baec ic ienen onac hazéc wañ énécmimuac séc qahac. Wañu ni imi wawañ memegina imi biria zéma héipuc ac zéanzua imuac niñ hazéc wañ nénzu.

⁸ Ini kendonj imuac ekeñgic, nuac naléna dindiña imi ménda ducñizac imuac niñ ni ménda ekemmañ.

⁹ Imuhuc zéma inéh Galilaia baeciguc waima tarec.

¹⁰ Wañu munahéra kendonjac kendacjic andéginaiguc i acguc momacnec ekeñec, wañu winiñu qahac eneyacnec sañgima ekeñec.

* **7:2:** Baec kéra kérésaiguc sel haliginaiguc kecjic Anutunéh galeñgé énécmima gumu énécmiyec imi niñqelima tacniñj kecañgic.

11 Wañu kendonjiguc Yuda ic ienen iwac wamma yomuhuc qesiamugic, ic imi dimia taczac?

12 Wañu ic tunj yanda sugginaiguc iwac ac sañec sasala zégic. Wañu tosanenéh ic imi ic hiabia zégic, wañu tosanenéh zéqetali wamma zégic; Qahac, ic iminéh ic embac ikoc wañ énécmianzac.

13 Wañu Yuda ic ionac niñac bacgina yandiyu ménenéh mén winiñu iwac ac mén ménda zéauyec.

Yesunéh kendonjiguc ackuazéc ku énécmiyec.

14 Wañu kendonj imi namuñá éséc kenju degucguc Yesunéh ocmuñ téréyaiguc emma ku énécmiyec.

15 Kuénécmiyu Yuda ic ienen welicgéma yomuhuc zégic; Inéh kiwi amaiguc ménda kerec, néh niniñ imi dimuhuc késa keczac?

16 Yesunéh melemma yomuhuc zéyec; Kuénécmianzua imi nena qahac, néh méli néñec iwarunec.

17 Ménenéh Anutuac ewa siñawac wammañ zé wanzac iminéh ackuazécna zézua imi Anutu arunec me nuarunec imi niñasarimac.

18 Mén eneya niniñ tohoma zéanzac imi eneya séwiya mepésimimu niñac imuhuc wañanzac. Wañu mén mélimiyec imi mepésimimañ zé ai meanzac imi mia ic héla. Iwaru késpedesira mén ménda hezac.

19 Mosenéh hena ac imi ménda énécmiyec me? Wañu kilenj sugginaiguc ménenéh mén hena ac imi ménda tohoanzac. Ini némac niñ nuwiñ zé wanzu?

20 Zéyu ac bakia melemma zégic; Gi uñá biria mén késakeczañ, mérénenéh gumañ zé wanzac?

21 Yesunéh énézéyec; Ni kiwi méréra momacguc sac wamba ini moczoñ aurizu.

22 Mosenéh séwi heric haka imi zéénécmiyu ini Sabataiguc ic ménac séwiya hericanzu. Wañu haka imi Mosearunec qahac, imi yanda onarunec.

23 Moseac hena ac ménda logimuac Sabataiguc séwi heric haka imi wañanzu. Imuhuc wamma némac niñ Sabataiguc ic ménac séwiya moczoñ mehiaru miyi imuac hazéc wañ nenzu?

24 Iwawai winiñu hezac imuac sac hémma ac ménda zétecgégic. Néh zétecgictegcic ac imi dindiñanec zégic.

Yesu imi Anutu arunec mayec.

25 Wañu Yerusalem miñina tosanenéh yomuhuc zéma qesiamugic; Qewiñ zé wanzu imi ic yomi me?

26 Ic imi ac winiñu zéma you nanzac. Wañu ienenéh ara ménda zézu. Galeñ hécnina ienenéh ic yomi Kristo zéma hélacnec nimmizu me?

27 Kristo hayu dimuacnec hazac imi ic ménenéh ménda nimmac. Wañu ic yomi dimuacnec imi niniñ niñziñ.

28 Yesunéh ocmuñ téréya qeriaiguc ku énécmima selianec zéyec; Ini ni zéma ni dimuacnec hayi imi niñzu, néh ni nena siñ niñac ménda mayi. Mén méli néñec iminéh héla. Wañu ini ménda nimmizu.

29 Wañu ni imi inéh méli néñu iwarunec mayi imuac niñ ni imi i nimmizua.

30 Imuhuc zéyu ienenéh késawin zé wañgic. Wañu naléya ménda ducniyu ménenéh mén méraginaneñ mén ménda osigic.

31 Wañu suggina igucnec sasalanéh i niñzénjéma yomuhuc zégic; Kristo hawacnec imi ic yominéh kiwi méréra meanzac imi ogicma kiwi méréra sasala hia mewacnec?

32 Imuhuc zéma Yesuac ac sañec imuhucya imuhucya zégic Farisaio ic ienenéh nimma hofac oo ic kiwahécgina iniguc Yesu késamuac niñ ocmuñac galeñ meme ai ic tosara méli énécmigic.

33 Wañu Yesunéh zéyec; Ni nalé hotonadac iniguc kecmaguc méli néñec iwac muru kemmañ.

34 Ini hocnémmu wañu ménda mihicñi némmu. Ni kecmañ imuhucgen ini hamuac séc qahac.

35 Zéyu Yuda ic ienen yomuhuc zéma eminiñ wañgic; Ic yomi dimuaru keñu hocbiñ? Alahécnina Girik ic sugginaiguc héndemma keczu ionaru kemma Girik ic ku énécmimañ zé imuhuc zézac me?

36 Hocnémmu wañu ménda mi-hicñi némmu. Ni kecmañ imuhucgeñ hamuac séc qahac zézac ac imuac hénia imi némac?

37 Kendonñ kunuha, nalé yandaiguc Yesunéñ namma selianec zéauyec; Méñnéñ méñ doku niñac humuzaciguc nuaru hama nemac.

38 Kiwi téréyaiguc[☆] yomuhuc ogic hezac; Méñ ni ninzénégé némmac imi qeria igucnec doku kekecyaguc iminén éréma luma kemmac.

39 Imuhuc Zéyec imi méñnéñ méñ i ninzénégémac imi kecma Uña késamac, imuac niñac Uñawac niñ imuhuc zéyec. Nalé imuhucgeñ Yesunéñ kurumenjiguc ménda emma edamuyaguc ménda wañec imuac niñ Uña ménda méliyu mayecnec.

40 Ac imi nimma ic tosara ienen yomuhuc zégic; Hélañec ic yomi Anutuac tiliñ tiliñ ic imi mia.

41 Tosaranéñ Ic imi Kristo wanzac imuhuc zégic. Wañu tosanarén yomuhuc zémanec qesigic; Kristonéñ Galilaia baec ama méñ igucnec hia hicñimacac séc? Imi qahacgucnec.

42 Kristo imi Betelehem ama areña yanda Dawidi kerec imuarunec iwac qeli onac suggina igucnec hicñimac imuhuc imi kiwi téréyaiguc ménda hezac me?

43 Imuhuc zéma ic ienen Yesuac niñ méndén amugic.

44 Ic tosanarén késawin zé wañgic wañu méñnéñ mérianén i ménda osiyec.

Yuda ic onac galeñhécgina tosara Yesu ménda ninzénégic.

45 Ai merac ienen lilingéma hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ionaru hagic yomuhuc qesiéncmigic; Némac niñac Yesu ménda késama eñ hazu?

46 Zégic ocmuñac galeñ meme ai ic ienen melemma zégic; Ac imuhucya méñnéñ méñ ménda zéauyu niñañiñ.

47 Zégic Farisaio ic ienen yomuhuc énézégic; Ini acguc ikoc wañ énécmizac?

48 Galeñ zéma Farisaio ic nonarunec méñnéñ i ninzénégé mizac me qahac?

49 Ic enjomia hénia ac ménda niñacgézu ini saecginaguc.

50 Wañu sugginaiguc méñ becñec Yesuaru keñec qara Nikodemo inén yomuhuc qesiéncmiyec;

51 Hénia acninanéñ ic méñac ara me hakaya meyec imi walac ménda nimmagucnec késpedesiraguc zéanzac me qahac?

52 Zéyu zégic; Gi momacñec Galilaia baec igucnec me? Kiwi oloñ hénia. Hémma Galilaia baec igucnec Anutuac tiliñ tiliñ ic méñ ménda hicñimac imi niñ asariwésémañ.

53 Imuhuc zégic tecgéyu eñac eñac amaginaiguc kendacgic.

8

Héna yanda embac méñ Yesuaru wagicma hagic.

1 Yesunéñ Oliwa bonjaguc eñec.

2 Wañu ama gianjiyu inén ocmuñ téréyaiguc muñguc eñec. Eñu ic embac moczon iwac muru hagic tacma ku énécmiyec.

3 Wañu hénia acac kiwi ic zéma Farisaio ic ienen embac méñ kaisero wammanec keru késagic imi wagicma hama sugginaiguc haigic nañec.

4 Nañu Yesu ézégic; Kiwi ic, embac yomi kaisero wamma keru imuhucgeñ késagic.

5 Mosenéñ hénia aciguc embac imuhucya imi hocnéñ héihumuwiñ niñac zéseli nénécmiyec. Wañu geñ mia dimuhuc zéwésémañ?

6 Wañu ac imi batucgéma késpedesira mihicñima aciguc opocbiñ zéma imuhuc qesimigic. Wañu Yesunéñ

☆ 7:38: Yes 43:20, 44:3, 55:1, 58:1, Ezk 47:1-12, Yoe 3:18

sicgéma baeciguc mérianéñ kiwi oma tarec.

⁷ Imuhuc taru ieneñ qesima qesi wañgic inéñ dindiñanec namma yomuhuc énézéyec; Onarunec mérñéñ kápésic qahac kecanzaciguc inéñ walac hénima hocnéñ héiyuguc.

⁸ Imuhuc zéma muñguc sicgéma baeciguc kiwi oyec.

⁹ Oyu ieneñ ac imi nimma ic yanda mérñ hénima kenju, gi mérñ ni mérñ wai érécmima kendacgic Yesu zéma embac suginaiguc nañec iereñ ekacnec nañoc.

¹⁰ Yesunéñ dindiñanec namma héñu kendacgic embac imi momacguc eñeyanec nañu yomuhuc qesimiyec; Embac, ic moczoñ imi ñimia? Képésicgaguc zégénzac mérñ ménda nanzac me?

¹¹ Zéyu zéyec; Qahac, Miñ Kewu. Zéyu Yesunéñ ézéyec; Ni acguc kápésicgaguc ménda zégénzua. Kemma deguc muacnec kápésic muñguc ménda wambésémañ.

Yesuac héipuc ac imi hélaguc.

¹² Yesunéñ muñguc ac yomuhuc énézéyec; Ni baec séc ic embac onac asac mararañ. Mérñ ni méndac némmac imi siñi qeriaiguc muñguc ménda keremmac. Wañu kekecac asaha késakecmac.

¹³ Imuhuc zéyu Farisaio ic ieneñ yomuhuc ézégic; Geñgaocnec guac héipuc wañamuanzañ imuac niñ guac héipuc ac imi héla qahac.

¹⁴ Zégic Yesunéñ yomuhuc melemma zéyec; Ni imi dimuacnec hama dimuaru kemmañ imi ni niñzua, imuac niñac ni nenaoc nuac héipuc acna wañamuma zézua, néñ imi hélacnec wanzac. Wañu ini imi ni dimuacnec hama dimuaru kemmañ imi ménda niñzu.

¹⁵ Eneñ ic onac niñiñ igucnec niñgésianzu. Wañu neñ imi ic mérñac ménda niñgési mianzua.

¹⁶ Ni nenacnec qahac, Mañgoc méli néñec i guc momacnec niñgésianzic,

imuac niñ ni niñgésimañ iguc, nuac niñgésigésina imi hélacnec wammac.

¹⁷ Héna acginaiguc yomuhuc hezac; Ic éréhécnéñ héipuc ac zéyic imi héla wammac.

¹⁸ Mérñ imi ni nenawac héipuc wañamuanzua, wañu héipuc icna mérñ imi Mañgoc méli néñec imi mia.

¹⁹ Imuhuc zéyu ieneñ qesimigic; Guac mañgocga imi ñimia? Zégic Yesunéñ melemma énézéyec; Ini ni me Mañgocna ménda niñnércmizu. Ni niñnémbunec imi Mañgoc imuhucnec nimmiwunec.

²⁰ Ac imi ocmuñ téréyaiguc soukiwa haimimiawac katapa tarec imuaru ku énécmima zéyec. Wañu naléya ménda ducñiyec imuac niñac mérñéñ mérñ i ménda késayec.

²¹ Wañu inéñ muñguc énézéma zéyec; Ni kemma ini hocnémma kápésic ginaguc humumu. Wañu kemma kecmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac.

²² Imuhuc zéyu Yuda ic ieneñ eminiñ wañgic; Ni kemmañ imuhucgeñ ini hamuac séc qahac imuhuc zézac. Héña imi némac? Eñeyaoc euma humumac me?

²³ Zégic inéñ énézéyec; Ini younec, wañu ni imi ou kurumeñ igucnec. Ini baec igucnec, wañu ni imi imuarunec qahac.

²⁴ Imuac niñac ini kápésicgina qeriaiguc humumu imuhuc zézua. Ni imi i wanzua imi ménda niñzéñ gézuiguc kápésic ginawac qeriaiguc humumu.

²⁵ Imuhuc zéyu ieneñ yomuhuc qesi migic; Gi méré? Wañu Yesunéñ énézéyec; Ni héniana nalé séc énézéanzua.

²⁶ Ni onac ac sasala zéma zégésigési ac sasala késakeczua, néñ méli néñec imi héla miñina, imuac niñac inéñ nézéyec imi sac baec ic embac énézéanzua.

²⁷ Inéñ Mañgocyawac imuhuc zéma énézéyec. Wañu ieneñ imi ménda niñtegcigic.

* **8:28:** Ni imi mia Kristo zéma niñasarimu.

28 Imuac niñ Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ini Icac Naña imi meyacmu nalé imuaru ni imi mia i* zéma niñasarimu. Wañu ni nena ewa siñawac iwawai mén ménda meanzua, néñ Mañgocnéñ iwawai ku néñec imi sac énézéanzua imi niñtegicmu.

29 Mélinéñec imi niguc kecanzac. Ni nalé séc ai tosara Anutunéñ héñu sécgéanzac ai imuhucya sac meanzua. Imuac niñ inéñ nenacnec ménda wainéñanzac.

30 Imuhuc zéyu bec sasalanéñ ninzéhémigic.

Abarahamac qelihéra.

31 Wañu Yuda ic ninzéhégzu ionac yomuhuc énézéyec; Ini nuac ackuazéc qeriaiguc hémbénaña kecmuiguc hélacnec nuac tohotoho ichéna wammu.

32 Wañu ini ac héla niñacgégic ac héla iminéñ ziki sipacgina hulac énécmimac.

33 Zéyu ac yomuhuc meléñgic; Nini Abarahamac qeli, méñnéñ ziki sipac ménda wañ nénécmigic. Wañu némac niñ ziki sipacgina hulac énécmimac zézan?

34 Yesunéñ melemma énézéyec; Hélacnec téñgéh énézézua, méñnéñ mén képésic wañanzac imi imuac welen qe qe ic wanzac.

35 Wañu welen qe qe icnéñ miñinawac amaiguc nalé séc ménda kecmac, néñ nañanéñ tetecgia qahac kecmac.

36 Imuac niñ Nañanéñ hulac énécmiyu ini hélacnec ziki sipacgina qahac kecmu.

37 Ini Abarahamac qeli imi ni ninzua. Wañu qeriginaiguc nuac ackuazécnawac tatacya mén ménda he énécmizac. Imuac niñ nuhumuwiñ zé wanzu.

38 Ni Mañgocnawac wésiaiguc héñi imuac énézéanzua. Wañu ini mia mañgocgina iwarunec niñgic imuac wañanzu.

39 Zéyu zégic, Nonac mañgoc imi Abaraham. Wañu Yesunéñ

melemma énézéyec; Abarahamac qeli wambunec haka Abaraham wañec imuhucya wambunec.

40 Ni Anutu arunec nimma ac héla énézéwa nuhumuwiñ zé wanzu. Wañu Abaraham inéñ haka imuhucya ménda wañec.

41 Ini eñañ mañgocgina iwac haka imi wañanzu, imuhuc zéyu ienen melemma zégic; Nini kaisero haka igucnec ménda hicñiyiñ. Nonac mañgoc imi momacguc sac keczac imi Anutu.

42 Yesunéñ yomuhuc zéyec; Ni Anutu arunec hicñjima mayi. Ni mayi imi nena ewana niñ qahac, inéñ méli néñu mayi, imuac niñ Anutu imi onac mañgoc wambacnec imi ala wañ némbunec.

43 Dimuhuciguc nuac ackuazéc imi ménda niñasarizu? Imi mia acna gezacginanéñ nimmuac séc qahac imuac niñac ménda niñasarizu.

44 Ini mañgocgina Biria miñina iwarunec hicñigic, imuac niñ iwac ewa siña tohowiñ zé wanzu. Inéñ nalé hénia igucnec euqaqac ic kerecac keczac. Wañu iwac qeriaiguc ac héla mén ménda hemiyu ac hélaiguc ménda nañanzac. Inéñ mia ic ikora wañu ikoc acwac mañgocya keczac, imuac niñ ikoc ac zéman zé eñeya ninñ késama zéanzac.

45 Wañu ni ac héla zéanzua imuac niñ ini ménda ninzéhégé nénzu.

46 Onarunec méñnéñ nuac képésicna mén hia mihicñjimac? Ac héla énézézuaiguc némac niñ ménda ninzéhégé nénzu?

47 Mén Anutuac buña keczac imi Anutuac ac ninzac. Wañu ini Anutuac buña ménda keczu, hénia imuac niñ ini ménda niñtohoanzu.

Yesunéñ eñeya héipuc ac zéyec.

48 Zéyu Yuda ic ienen yomuhuc melemma zégic; Nini guac yomuhuc zéma niñanzin; Gi Samaria ic dac, uña biria késa keczan. Zéziñ imi hélacnec me qahac?

49 Wañu Yesunéñ melemma zéyec; Ni uña biria mén ménda késakeczua.

Waņu ni Maṅgocna eeya héianzua waņu ini ni mematiti waņ nénzu.

⁵⁰ Ni nenaoc nuac eena héinémuac niņ ménda waņanzua, néņ méñnéñ imuac niņ wamma gésima keczac.

⁵¹ Hélacnec téngénj énézézua, Méñnéñ méñ nuac ackuazéc tohoma kecmaciguc inéñ ménda humumac.

⁵² Imuhuc zéyu bec Yuda ic ieneñ zégic; Gi uña biria késakeczañ imi deguc niņasariziņ. Abaraham zéma Anutuac tilin tilin ic ieneñ moczon humudacgic, néñ geñ mia méñnéñ méñ guac ackuazéc tohoma kecmaciguc inéñ kileñdac ménda humumac zékeczañ me?

⁵³ Gi maṅgocnina Abaraham humuyec i ogiczań me? Anutuac tilin tilin ic ieneñ acguc humudacgic. Waņu gi geñga niņ niņna méré wanzac me?

⁵⁴ Yesunéñ melemma zéyec; Ni nenawac eena héiwa nuac eena imi héla qahac wammac. Neñañ Anutu zéanžu Maṅgocna iminéñ eena héianzac.

⁵⁵ Ini i ménda nimmizu, waņu neñ i nimmizua. I ménda nimmizua zéwinec imi ini ésécnec ic ikora wambinec. Waņu ni i nimmima iwac ackuazéc tohoanzua.

⁵⁶ Onac maṅgoc Abaraham inéñ naléna hémmañ zé ewa hia nimma kecma hémmaguc ségiségi wañec.

⁵⁷ Imuhuc zéyu Yuda ic ieneñ zégic; Gi yawuñga 50 ménda késazañ. Waņu Abaraham bec héñnec?

⁵⁸ Zégic zéyec; Hélacnec téngénj énézézua, Abaraham ménda hicñiyec nalé imuarunec keriac keczua.

⁵⁹ Imuhuc zéyu ieneñ qewiñ zéma hoc megic. Waņu Yesunéñ sañgima ocmuñ téréya imi waima hiñgacma keñec.

9

Ic méñ kic hilicyaguc hicñiyec imi mehiaruyec.

¹ Yesunéñ henaiguc kemma ic méñ kic hilicyaguc hicñima kerec imi héñec.

² Waņu tohotoho ichéra ieneñ qesima zégic; Kiwi ic, ic méréneñ kápésic waņu inéñ kic hilicyaguc hicñiyec? I eñeyaoc me neñgoc maṅgocya ieneñ?

³ Zégic Yesunéñ yomuhuc énézézec; Eñeyaoc me neñgoc maṅgocyanéñ kápésic ménda wañic. Waņu Anutuac ai méñ imi iwac kekeciguc wininiyu hémmu niñac imi hicñimiyec.

⁴ Mélinéñec iwac ai imi kaiwe nanzac imuac séciguc mewiñ. Waņu siñiya hayu méñnéñ méñ ai memacac séc qahac.

⁵ Ni baeciguc kecanzuanec baecac asac mararañ wanzua.

⁶ Imuhuc zémaguc, baeciguc sépécgéma sépécneñ gizon meyacgéma iwac kiwaiguc haiyec.

⁷ Haima yomuhuc ézézec; Siloam zékéñiguc kemma zuacna. (Siloam imuac hénia imi; Mélimiyec.) Zéyu inéñ kemma zuaru kiwa hiaruyu hémma amayaiguc lilingéma keñec.

⁸ Waņu ic ama momachéra zéma ic tosara ic imi zéwelec énécmiyu héñañgic ieneñ yomuhuc qesigic; Ic yomi henaiguc tacma iwawai niñac qesinéncmianec iminéñ me qahac?

⁹ Tosaranéñ inéñ mia zégic. Waņu tosanéñ qahac, i ésécnec zégic. Waņu i eñeyaoc yomuhuc selima zéyec; Ni ic imi mia.

¹⁰ Zéyu ieneñ qesimima zégic; Kicga dimuhuc hiaruzac?

¹¹ Zégic zéyec; Ic méñ Yesu zémianžu inéñ gizon meyacgéma nuac kicnaiguc haima Siloam zékéñiguc kemma zuacna zéyu kemma zuacba hiaruyu héñanzua.

¹² Zéyu ézégic; Ic imi dimuaru keczac? Waņu melemma zéyec; Ni ménda ninzua.

Farisaio ic ieneñ kic hilic mehiaruyec imuac ara zégic.

¹³ Waņu ic becnec kic hilic kerec imi wagicma Farisaio ic ionaru keñgic.

¹⁴ Waņu Yesunéñ gizon meyacgéma kiwa mehiaruyec imuac naléya imi Sabata.

15 Imuac niñ Farisaio ic ienen imuhucyanec iwac kiwa dimuhuc hiaruyec zéma qesimigic. Wañu ic imi yomuhuc melemma zéyec; Inéñ gizon nuac kicnaiguc haiyu zuacba hiaruyu héñanzua.

16 Farisaio ic tosanéñ zégic; Ic imi Sabata logianzac imuac niñ Anutu arunec qahac. Wañu tosanéñ késpedesic ic méñnéñ dimuhuc kiwi méréra imuhucya mewacnec imuhuc zéma méndéñ amugic.

17 Wañu kic hilic imi muñguc qesimigic; Ic iminéñ kicga mewéréñgézac, geñ iwac niñ némac ac zéwésémañ? Zégic zéyec; Ic imi Anutuac tiliñ tiliñ ic.

18 Wañu Yuda ic ienen ic imi kic hilic kerec igucnec hiaruyec imi ménda ninzégéma iwac neñgoc mañgocya héihéré érécmigic.

19 Érécmima yomuhuc zéma qesiércmigic; Ic yomi orac meracgira me? Wañu ic yomuac kic hilicyaguc hicñiyec zézaoc? Wañu deguc imi dimuhuc héñanzac?

20 Zégic neñgoc mañgocya ieren yomuhuc melemma zéyoc; Ic yomi norac nañnira imi zéma kic hiliacyaguc hicñiyec imi niri ninzic.

21 Wañu dimuhuciguc kiwa hiaruzac imi zéma méréñéñ iwac kiwa mewéréñgéyec imi niri ménda ninzic. Wañu i imi yawuñña sasala imuac niñ qesimigic eñeyaoc eñeya surucya énézémac.

22 Yuda ic ienen méñnéñ Yesu imi Kristo zéma ninzégémac imi Anutuac hénaoriñ sucnina igucnec nesimiwiñ imuhuc zéma bec ewa momac wañgic imuac niñ ieren ionac niñac bacgira yandiyu imuhuc zéyoc.

23 Imuac niñac iwac neñgoc mañgocyanéñ; I komora qahac, qesimigic, imuhuc énézéyoc.

24 Wañu muñguc ic kic hilic kerec imi héihéréma ézégic; Anutuac eeya héiwéséna. Ic imi késpedesiraguc imi nini ninziñ.

25 Zégic inéñ melemma zéyec; Ic imi késpedesiraguc me qahac imi ni ménda ninzua. Momacguc ninzua imi yomuhuc; Becnec ni kic hilic keru, néñ deguc imi héñanzua.

26 Zéyu zégic; Dimuhuc wañgéñec? Inéñ dimuhuc kicga mewéréñgéyec?

27 Inéñ melemma énézéyec; Ni bec zédaczua, néñ gezacginanéñ ménda nimma némac niñac muñguc nimbiñ zé wanzu? Ini momacnec iwac toho-toho ichéra wambiñ zé wanzu?

28 Imuhuc zéyu hahali mima zégic; Gi imi iwac tohotoho icya. Wañu nini imi Moseac tohotoho ichéra.

29 Anutunéñ Mose ac ézéyec imi nini ninziñ. Wañu ic imi dimuarunec imi nini ménda ninziñ.

30 Zégic ic iminéñ yomuhuc énézéyec; Ic imi kicna mehiaruyec wañu dimuacnec hayec imi ini ménda niñasarimanec keczu. Imuac mia ni welicgé énécmizua.

31 Nini yomuhuc niñanzñ; Anutunéñ késpedesic ic ionac gezac ménda haianzac, néñ ic solañña Anutuac ackuazéc tohoanzac iwac mia gezac haianzac.

32 Ic méñ kic hilicyaguc hicñiyecac keru kiwa mébéreñgéyec ac suruc imuhucya imi nalé hicñima hama éreyec imuac suraiguc méñ ménda zégic niññ.

33 Ic imi Anutu arunec ménda mawacnec ai imuhucya méñ hia ménda mewacnec.

34 Zéyu zégic; Gi késpedesic qeriguc téngéñ hicñinec, néñ ac ku nénécmizañ? Imuhuc zéma nesigic keñec.

Ninzéñ ninzégina qahac imi kic hilic ésécnec.

35 Ic imi néfacgégic mayec imi Yesunéñ niñec. Nimma ic imi mi-hicñima qesi miyec; Gi Icac Nañña imi ninzégézan?

36 Wañu ic iminéñ zéyec; Miñ Kewu, ic zézan imi méré? Nézéna ic imi ninzégéwa.

³⁷ Yesunéh zéyec; Geñ deguc hémma nanzañ. Giguc ac zézac iminéñ ic imi mia.

³⁸ Wañu ic iminéñ Miñ Kewu ni ninzéhégzua zéma mepési miyec.

³⁹ Wañu Yesunéh yomuhuc zéyec; Ni niñgési énécmimanñ zé baeciguc mayi. Imuac wañ énécmiwa kic hilicnéñ hémmu, néñ kicginagucnéñ kic hilic wammu.

⁴⁰ Farisaio ic tosara momacnec kecgic ieneñ imuhuc zéyu nimma zégic; Nini momacnec kic hilic me?

⁴¹ Wañu Yesunéh énézéyec; Ini kic hilic kecwunec imi késpedesgina ménda he énécmiwacnec. Wañu deguc héñanziñ zézu, imuac niñ késpedesgina he énécmizacnec.

10

Rama zéma rama galeñ.

¹ Ni hélacnec téngéh zézua, mén rama onac demañ qeriaiguc emmanñ zéma nagu igucnec ménda emma hena ménunec logimac imi kowu nene zéma kaiziliweñ ic.

² Mén nagu igucnec emmac iminéñ ramawac galeña.

³ Awiawi icnéñ iwac niñac naguya auanzac. Wañu rama ieneñ ara hia niñyacgégic inéh ramahéra qacgina unuruma onagiru séñganñenñ mamu.

⁴ Rama ieneñ ara hia niñyacgézu imuac niñ onagiru madacgic eñeya walac keñu méndacmima keñanzu.

⁵ Wañu ic enia ménac ara imi ieneñ ménda niñtegicanzu. Imuac niñ waima héñqacgéma kemmu.

⁶ Yesunéh séséc ac imi énézéyu niñgic, néñ ac hénia imi ménda niñsarigic.

⁷ Imuac niñ Yesunéh muñguc énézéyec; Hélacnec téngéh énézézua; Ni rama ionac nagu.

⁸ Ni ménda hawa walac hagic imi eneñ moczoñ kowu nene zéma kaiziliweñ ic. Imuac niñac rama ieneñ acgina ménda niñgic.

⁹ Ni nagu mianéh, ménéhñ nuac muru keremmac imi añgéhñ tiwa,

nagu imuacnec eñeñ mama wamma nene mihicñimac.

¹⁰ Kowu nene imi eñ ménda hamac, néñ rama sasañgiaiguc énépésima kemma mebirima unuhumumac niñac sac haanzac. Ni mia rama ieneñ kekec imi sécgina mema kuaya qeçe memu niñac hayi.

¹¹ Ni imi rama galeñ hiabia. Galeñ hiabianéh rama ionac niñ kekecyca hia wai énécmianzac.

¹² Wañu galeñ soukiwa niñac ai meanzac iminéñ galeñ héla qahac. Wañu rama imi eñeya qahac, imuac niñ haséh kazu hayu hémma rama wai énécmima néñgaru haséh kazunéh inima néndéh énécmianzac.

¹³ Ic imi soukiwa niñac ai meanzac imuac niñ néñgacanzac. Wañu inéh rama niñac ewa éréhéc ménda wañanzac.

¹⁴ Ni rama galeñ hiabia. Ramahécna niñénécmiwa niñnéñzu.

¹⁵ Imi mia Mañgocnéñ ni niñnéñu neñ Mañgoc nimmianzua imuhuc ésécnec. Imuac niñ ni rama ionac niñac kekecna waizua.

¹⁶ Nuaru ramahécna mén keczu imi demañ yomuacnec qahac. Wañu ini momacnec onagicma éréwa nuac ewana nimmu. Niñgic rama tuñ momacguc kecgic galeñ momacguc kecénécmimac.

¹⁷ Kekecna muñguc memañ zéma waizua imuac niñ Mañgocnéñ nuac goina héianzac.

¹⁸ Kekecna imi ménéhñ ménda nuagicmac. Wañu ni nenaoc waizua. Kekecna gilimanñ me muñguc memañ imuac kuc buña imi nuaru henéñzac. Zézé seli imi Mañgocna iwac murunec hayu késayi.

¹⁹ Ac imuac niñ Yuda ic ieneñ muñguc héndéh amugic.

²⁰ Wañu suginaiguc sasalanéh yomuhuc zégic; Inéh uña biria késayu qeria sicsaoc wanzac. Némac niñ ara niñzu?

²¹ Wañu tosanéhñ yomuhuc zégic; Ac imi ic mén uña biriayaguc imuhucyawac ac qahac. Uña

birianéñ ic kic hilic ménac kiwa hia mehiarumac me?

Yuda ic ieneñ Yesu ménda ninzénégémigic.

²² Yerusalemiguc ocmuñ téréyawac naguya augic imuac yawuñ* imi sanğaᅇa naléyaiguc ducñiyec.

²³ Yesunéñ ocmuñ téréya demin qeriaiguc luhuc ama yanda mén qara Solomon taru imuac qeriaiguc lelecgéma naᅇec.

²⁴ Wañu Yuda ic ieneñ lelecgémima yomuhuc zéma ézégic; Némac nalé ducñiyuguc ewa éréhéc ménda waᅇgémbiñ? Gi Kristo keczañiguc zéasarima nénézéna.

²⁵ Zégic Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Ni énézéyi, néñ ménda ninzénégéanzu. Kiwi méréra nuac Maᅇgocnawac qaraiguc meanzua iminéñ nuac héipuc ac zéénécmizac.

²⁶ Wañu ini imi nuac ramahécna qahac imuac niñ acna ménda ninzénégézu.

²⁷ Ramahécna imi ewana niñanzu. Wañu ni ionac niñénécmiwa ieneñ méndac néñanzu.

²⁸ Neñ kekec hémbénaᅇa imi énécmiwa méndagucnec humumu. Ménéñ mén nuac mérana igucnec ramahécna nuagicmacac séc qahac.

²⁹ Nuac hainéᅇec Maᅇgocna inéñ momac yanda onogicdacma kuneᅇgina keczac, imuac niñ ménéñ Maᅇgocnawac méria igucnec iwawai mén paktak wagicmacac séc qahac.

³⁰ Ni zéma Maᅇgoc niri momacguc.

³¹ Imuhuc zéyu muᅇguc Yuda ic ieneñ héiwiñ zéma hoc meᅇic.

³² Yesunéñ yomuhuc énézéyec; Kiwi méréra icnéñ ménda memeya imi hénia hénia Maᅇgocna iwarunec mema énézéwa hénzu. Wañu imuac suginaiguc némac iwawai mén niñac hocnéñ nuwiñ zé wanzu?

³³ Zéyu Yuda ic ieneñ melemma zégic; Iwawai imuac me imuac niñ qahac, gi baec ic kecma Anutu

wanzua zéma Anutu zébiri qébiri wammianzaᅇ ac haka imuac mia hocnéñ guwiñ zé wanzin.

³⁴ Yesunéñ melemma énézéyec; Héna acginaiguc, Neñ ini anutu zéénécmizua[☆] imuhuc ménda ogic hezac me?

³⁵ Kiwi téréya imi augic qahac wammacac séc qahac. Anutunéñ ic tosara ara zéhicñi énécmiaᅇec ionac niñ anutu zéénécmiyec.

³⁶ Mén Maᅇgocnéñ kekecyá météré wammima baeciguc mélimiyec iminéñ Ni Anutuac Naᅇa zéyu, némac niñ, Téréya zébiri qébiri wammizac, zénénzu?

³⁷ Maᅇgocnawac ai ménda meanzuaiguc ménda ninzénégé némmu.

³⁸ Néñ aiya meanzuaiguc imi, ni qahac, néñ kiwi méréra imi miadac kileñ ninzénégému. Imuhuc wammuiguc Maᅇgocnéñ nuac qerinaiguc keru ni iwac qeriaiguc kecanza imi hia niᅇasarimu.

³⁹ Ieneñ muᅇguc késawiñ zé waᅇgic, wañu inéñ méragina igucnec néᅇgacma keᅇec.

⁴⁰ Wañu Yesunéñ Yodan doku néwécgeñ becnec Yohanenéñ doku naec énécmiyec imuaru kemma kerec.

⁴¹ Wañu ic embac sasalanéñ imuaru hama zégic; Yohanenéñ bec kiwi méréra mén ménda meyec, néñ ic yomuac ac sasala zéyec iminéñ moczoñ héla wanzac.

⁴² Wañu baec imuaru sasalanéñ Yesu ninzénégéjic.

11

Yesunéñ Lazaro humuc igucnec meqelimiyeç.

¹ Ic mén hafi kiyu heyec. Qara imi Lazaro. Inéñ Maria zéma iwac embac dara Mata iorac ama areᅇa Betania igucnec.

² Maria yomi Miñ Kewuac qa-haiguc haléc héméᅇa hiabia pocgéma eᅇeya oruc zucyanéñ hénaya

* 10:22: Kendon imuac, Hanukah zéanzu. ☆ 10:34: Leg 82:6

naecmiyec imi mia. Wañu Lazaro hafi heyec iminén mia Maria iwac nauñ dara.

³ Wañu nauñhéréra ieren Yesuaru ac yomuhuc haiyic keñec; Miñ Kewu, ic siña niñmianzañ imi hafi kiyu hezac.

⁴ Wañu Yesunén suruc imi nimma yomuhuc zéyec; Hafi imuac tetcgia imi humuc qahac. Imi mia Anutu mepé qepési mihicñi mimuac niñac hicñizac. Wañu imuarunec Anutuac Naña acguc mepésimimu.

⁵ Yesunén Mata zéma iwac embac munaya zéma Lazaro ionac siñgina niñañec.

⁶ Wañu Lazaro hafi hezac zégic nimmaguc kerec imuaru waimanec keru ai meme éréhéc keñec.

⁷ Keñu tohotoho ichéra énézéma zéyec; Neñañ lilingéma Yuda baeciguc kembiñ.

⁸ Zéyu ienen zégic; Kiwi ic, Yuda ic ienen hocnéñ guwiñ zé wañgic imi ai meme sasala ménda tecgézac. Wañu imuaru muñguc kembésémañ?

⁹ Yesunén melemma zéyec; Kaiwe éréma hiñgacanzac imuac naléya 12 ac séc ménda hezac me? Méñnéñ kaiweiguc keñha wammaciguc baec kurumeñac asac mararañiguc hémma ménda qonzontoné gémac.

¹⁰ Méñnéñ siñiiguc keñha wañu iwac qeriaiguc asac mararañ qahac wañu mama qemac.

¹¹ Imuhuc zémaguc andiaiguc yomuhuc énézéyec; Neñañ alanina Lazaro gauya hezacnec. Ni kemma mindiwa yacmac.

¹² Wañu iwac tohotoho ichéra ienen zégic; Miñ Kewu, gau hezaciguc hiarumac.

¹³ Yesunén iwac humuc niñac imuhuc zéyec, néñ iwac tohotoho ichéra ienen gau hehe niñac imuhuc zézac zéma niñgic.

¹⁴ Wañu Yesunén zéasarima zéyec; Lazaro imi humuyec.

¹⁵ Onac niñ wamma nimba imuaru ménda keri iminén hia wañu ségiségi wanzua. Imuhuc wamba ini

ninzéngému. Neñañ iwac muru kenni.

¹⁶ Wañu ic mén Toma, Didimo (Héi séwi séwi) zémianzu, inén tohotoho ic tosara yomuhuc énézéyec; Neñañ momacnec kemma i guc humuwiñ zé humuwiñ.

Yesu imi humuc igucnec yacyac imuac miñina.

¹⁷ Yesunén ama imuaru hayu Lazaro imi téngégic kicsuañ qeriaiguc heyu ai meme kemboñ qahac wanzac zégic niñec.

¹⁸ Betania ama areña imi Yerusalem hosuraiguc taru hénaya imi 3 kilomitawac séc wañec.

¹⁹ Wañu Yuda ic sasalanén nauñgirawac soñgoñ iricma soñgoñ ac wañ érécmiwiñ zé Mata zéma Maria iorac muru hagic.

²⁰ Wañu Yesu hazac zégic nimma Matanéñ i hémmañ zé keñec. Wañu Marianén amaiguc tarec.

²¹ Miñ Kewu! Matanéñ ézéyec; Gi you kechañec nauñ dacnira imi ménda humuwacnec.

²² Wañu ninzua, deguc acguc némac iwawai niñac Anutu welec mina Anutunén hia niñgémmac.

²³ Zéyu Yesunén yomuhuc ézéyec; Guac nauñ dacga imi muñguc yacmac.

²⁴ Zéyu Matanéñ melemma zéyec; Nalé tetcgia wañu, humuc igucnec yacyac hicñiyu muñguc yacmac imi ni ninzua.

²⁵ Zéyu Yesunén ézéyec, Ni imi humuc igucnec yacyac zéma kecec imuac miñina, méñnéñ mén ni ninzéngé néñzac imi kekecyaguc kecmac. Wañu humumaciguc kileñdac kekecyaguc kecmac.

²⁶ Wañu mén qeliqeli kecma ni ninzéngé néñzac imi kileñdac humucya qahac kecmac. Gi imi ninzéngézañ me qahac?

²⁷ Zéyu embacnéñ zéyec; Oo, Miñ Kewu, ni ninzéngézua. Gi Kristo, Anutuac Naña baeciguc hahaya.

²⁸ Imuhuc zémaguc lilingéma kemma embac munaya Maria qarú

hayu iwacnec ézéyec; Kiwi ic imi hama guac guruzac.

²⁹ Zéyu Marianéh nimma focdac yacma iwac muru keñec.

³⁰ Wañu Yesu imi ama areña yanda qeriaiguc ménda hayec, néh Mataguc azoroyoc imuhucgeñ nañecnec.

³¹ Wañu Marianéh geriwaguc yacma keñu, Yuda ic amaiguc i guc tacgic ieneñ hémma siacmañ zé kic suañguc kenzac gezañ imuhuc zéma i méndacmigic.

³² Wañu Marianéh Yesu nañec imuaru hama hémma iwac hénayaiguc mama sicgéma ézéyec; Miñ Kewu, gi you tacbañnec nauñ davnira ménda humuwacnec.

³³ Imuhuc zéma siaru Yuda ic i guc hagic momacnec siacgic Yesunéh iniru qeri uñaya yéwériyu wésia témañ zé wañec.

³⁴ Wañu, Dimucgeñ haigic zéma qesiyu, Miñ Kewu, hama hénna zégic.

³⁵ Wañu Yesu kic masiya mayec.

³⁶ Wañu Yuda ic ieneñ hémma zégic; Héngic, Lazaro iwac siña dimuhuc nimmianec!

³⁷ Ic tosananeñ yomuhuc zégic; Kic hilic imi mehiaruyec. Wañu ic yomi ménda humumac niñ méra mimacac séc qahac wañec me?

Yesunéh Lazaro humuc igucnec meqeliyec.

³⁸ Wañu Yesunéh wésia muñguc yanda wamma kicsuañguc keñec. Wañu kicsuañ imi hoc kifaña, kuaya imi hocnéñ hézicgégic heyec.

³⁹ Yesunéh zéyec; Hoc imi qililingégic keñu. Zéyu ic humuyec iwac embac nauña Mataneñ yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu, ai meme kemboñ qahac wanzac, imi bec hémeñaguc wanzac.

⁴⁰ Zéyu Yesunéh ézéyec; Gi ninzégéma Anutuac edamuya hémbésémañ imuhuc ménda gézézua me?

⁴¹ Wañu hoc qililingégic keñu Yesunéh kiwa hima hémma zéyec;

Mançoc gi acna ninzañ imuac niñac ewa hia ac gézézua.

⁴² Gi nalé séc nuac niñanzañ imi niñi. Wañu zézua imi ic you nanzu ieneñ geñ ni méli nennec imi ninzégému niñac ionac niñ wamma imuhuc gézézua.

⁴³ Imuhuc zéma Yesunéh kucnec qarec; Lazaro, mama hana!

⁴⁴ Zéyu ic humumia iminéh mama hayec. Wañu hénna méria imi lineñ malekunéh osogic heyu musuya imi kereñnéñ osogic heyec.

Yesunéh énézéyec; Hulacmigic keñha wañu.

Farisaio ic eneñ Yesu qewiñ zéma ac sañec wañgic.

⁴⁵ Imuac niñac Yuda ic sasala Maria iwac hagic ieneñ ai Yesunéh meyec imi hémma ninzégégic.

⁴⁶ Wañu tosananeñ Farisaio ic ionac muru kemma ai Yesu meyec imuac ac suruc wañ énécmigic.

⁴⁷ Hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ kaunsol tocgo énécmima yomuhuc énézégic; Neñañ dimuhuc wañkeczin? Ic imi kiwi méréra hénia hénia yanda wañanzac.

⁴⁸ Neñañ i imuhuc waimini, ic embac moczoñ ninzéggé mimu. Ninzéggé migic Roma ic ieneñ hama baec yandanina zéma ic embac hécnina imi nonagicmu.

⁴⁹ Zégic suggina igucnec hofac oo ic méñ gara Kayafa yawuñ imuaru eñeñagina kerec iminéh yomuhuc énézéyec; Ini niniñgina qahac téngéñ!

⁵⁰ Ic méñnéñ ic embachéra moczoñ ionac niñ wamma humuyu ic embacheraneñ ménda humumu iminéh onac muru hia wammac imi ménda niñyacgézu?

⁵¹ Ac imi eñeyawac ewaya niñac ménda zéyec. Ineñ yawuñ imuac eñeñagina kerec imuac niñ Yesu imi Yuda ic onac humumacac niñ andiawac ara imuhuc zéyec.

⁵² Baec yandagina imuac sac qahac Anutuac nambérac héra baec séc tuima keczu imi momacnec tocgé

énécmiyu tun momacguc wammac niñac imuhuc zéyec.

⁵³ Wañu nalé imuarunec Yesu gemu niñac ac sañec wañgic.

⁵⁴ Imuac niñac Yesunéñ Yuda ic sugcinaiguc winiñu muñguc ménda lelecgéyec. Wañu zélén baec hosuraiguc taun mén qara Eferaim taru, tohotoho ichéra iniguc imuhucgeñ kemma kecgic.

⁵⁵ Yuda ic ionac nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendoñ hosuru hayu ic embac sasalanéñ kendoñ imi ménda hayunec imuac météré haka wambiñ niñac amaya amaya igucnec yacma Yerusalem ekeñgic.

⁵⁶ Wañu ieneñ ocmuñ téréya sombenjiguc namma Yesuac kic hihi wamma yomuhuc qesiamugic; Ini dimuhuc ninzu? Kendoñ niñac ic imi hélacnec ménda hamac me?

⁵⁷ Wañu hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ bec yomuhuc zéseli wañ énécmigic; Ménñéñ Yesu dimuaru keru ninzaciguc kilenñdac nénézéyu késawiñ.

12

Marianéñ Yesu haléc naecmiyec.

¹ Ai meme 6 tecgéyu nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendoñ imi hamac. Yesu Betania ama areña becnec Lazaro meqelimiya humuc igucnec yacma kecañec imuaru hayec.

² Imuaru Matanéñ Yesuac eeya héima nene oma gumu énécmiyec. Wañu ic tosaraneñ lelecgéma tacgic Lazaro inéñ sugcinaiguc Yesuguc momacnec tarec.

³ Tacgic Marianéñ haléc soroc héménaguc boña eñeña yanda qara nada imi hénéñ baña 5 séc mema hama Yesuac hena qahaiguc qocgéma oruc zucyanéñ kereñ memiyec. Wañu haléc imuac héménanéñ ama qeriaiguc sécgédarec.

⁴ Wañu tohotoho ichéra sugcinaiguc kecma Yesu andé qemacac heyec Yuda Kariotonéñ yomuhuc zéyec;

⁵ Haléc héménaguc imi maso haréwécac ai boña haiyu boñ megic soukiwa imi mema ic maqeqeya énécmimac iminéñ hia wambacnec, némac niñ imuhuc ménda wañec?

⁶ Wañu inéñ ic maqeqeya ionac niñac wamma imuhuc ménda zéyec. Ic imi kowu nene, gésé késakeru soukiwa haigic éléñ meanec imuac niñac imuhuc zéyec.

⁷ Wañu Yesunéñ zéyec; Waina taru. Inéñ téngénémmu imuac nalé niñac wamma haléc héménaguc imi haiyu tarecac taczac.

⁸ Ic maqeqeya ieneñ iniguc nalé séc kecmu, wañu ni imi iniguc nalé séc ménda kecmañ.

⁹ Wañu imuaru tackecgic Yuda ic sasalanéñ Yesu imuaru taczac imi ninjegicma hagic. Wañu Yesuac niñac sac qahac, néñ Lazaro inéñ meqeliyu yarec imi acguc hémbiñ zé hagic.

¹⁰⁻¹¹ Wañu Lazaro niñac Yuda ic sasalanéñ Yesuaru kemma ninzégégic imuac niñ hofac oo ic kiwahécgina ieneñ Lazaro imi momacnec qehumuwiñ zé imuac ac sañec zégic.

Yesunéñ donki qahaiguc Yerusalem ekeñec.

¹² Ama gianjiyu ic sasala kendoñac hagic ieneñ Yesu Yerusalem hamañ zé henaiguc hazacnec zégic nimma

¹³ ewañ ic haréña mema i hémmbiñ zé kemma yomuhuc qacgic; Ohec wahec! Zéhiaru mimia! Miñ Kewuac qaraiguc hahaya! Zéhiaru mimia! Israel neñañ Ic Kewu.

¹⁴ Yesu imi donki merawa mén mihicñima imuac qahaiguc tarec. Imi mia kiwi téréyaiguc ogic hezac ésécnec;

¹⁵ O, béracna Zion, bacga ménda yandimac. Hénna, guac Ic Kewuga hazac. Donki merawa qahaiguc taczac.

¹⁶ Wañu nalé imuaru iwac tohotoho ichéra ieneñ haka imuac hénia imi ménda niñsarigic. Wañu kecma Yesunéñ edamuyaiguc eñuguc ac

imi iwac ogic heyec imuac niñ ieneñ haka imuhuc wammigic imi niñqeligic.

¹⁷ Ic tunj Yesuguc kecma Lazaro kic-suañ igucnec qacma humuc igucnec meqeli miyu yaru héngic imi eneñ ac suruc muñguc muñguc zésaigic keñec.

¹⁸ Wañu ic embac sasalanéñ asé kiwi icnéñ ménda memeya imi meyec imuac surucya nindacgic imuac niñ tunj yandanéñ i hémmbiñ zé mama keñgic.

¹⁹ Wañu Farisaio ic ieneñ eñaocnec yomuhuc eminiñgic; Ninzu, ai yanda meni héla qahac wanzac. Baec séc ic embac moczoñ iwaru méndacmima kendaczu.

Girik ic ieneñ Yesuac qac buña nimma hagic.

²⁰ Wañu Anutu mepésiwiñ zé kendoñ niñac éréngic imi onac sugi-naiguc Girik ic tosara kecgic.

²¹ Ieneñ ic mén Galilaiawac ama areña yanda mén Betsaidanec hahaya Filipino iwac muru kemma yomuhuc qesimigic; Ic kuneñ, nini Yesu hémmbiñ zé wanzñ.

²² Zégic Filipoñéñ hama Anderea ézéyu Anderea zéma Filipino iereñ hama Yesu ézéyoc.

²³ Ézéyic Yesunéñ nimma yomuhuc zéyec; Icac Naña mepési mimu imuac naléya hazac.

²⁴ Ni hélacnec téngéñ énézéwa, iwawai gocmia ménéñ baeciguc ménda mama humumaciguc gocmia momacguc imi imuhucyanec hemac. Wañu humumaciguc imi héla sasala haimac.

²⁵ Mén kekecyawac añañ timaciguc kekecyac imi sohomac. Mén baec yomuac qeriaiguc kekecyawac waizalañ wañ mimaciguc kekec hémbénaña imi késa kecmac.

²⁶ Ménéñ mén welen qenéñanzaciguc ni kileñ méndac némmac. Wañu ni keczua imuhucgeñ nuac welen qeçe ic imi momacnec kecmac. Wañu

Mañgocnéñ ménéñ mén welen qenéñanzac iwac eeya héimimac.

²⁷ Degucmi qerina* yéwérizac. Wañu imuac dimuhuc zémañ? Mañgoc gi nalé yomi nogicmac niñac añañna tina zémañ me? Qahac, ni imuac niñ nalé yomuac hayi.

²⁸ Mañgoc guac qac buña edamuyaguc wammac. Imuhuc zéyu kurumeñ igucnec ewa mén yomuhuc mayec; Qacnawac edamuya mi-hicñiyi, wañu muñguc edamuya mi-hicñimañ.

²⁹ Ic tunj momacnec namma niñgic ionarunec tosanéñ, Parandañ héizac, zégic. Wañu tosanéñ, Kua meme uñañéñ ac ézézac zégic.

³⁰ Yesunéñ énézéyec; Imi nuac niñac qahac, onac méra énécmimañ zé hicñizac.

³¹ Deguc imi baec ic embac ionac gésigési naléya. Baecac kuc miñina imi nesimiyu kemmac.

³² Ni baeciguc meyac néngic emma baec séc ic embac moczoñ nuaru héihéré énécmimañ.

³³ Ac imi mia inéñ dimuhuc humumac imi énéczéyu hémmu niñac imuhuc zéyec.

³⁴ Wañu ic tunj yandanéñ yomuhuc zégic; Héna ac igucnec yomuhuc zégic niñanzñ; Kristo imi tetcgia qahac kecmac. Wañu gi dimuhuc Icac Naña meyacgic emmac zézañ? Icac Naña imi méré?

³⁵ Wañu Yesunéñ zéyec; Asac mararañ imi iniguc nalé hotoñadac sac he énécmimac. Siñinéñ ménda hoturu énécmiyunec, asac mararañ he énécmiyunec keña wañgic. Ic ménéñ siñi qeriaiguc keña wanzac imi dimuaru kenzac imi ménda ninzac.

³⁶ Asac mararañ he énécmiyunec asac mararañ imi kileñ ninzégégic. Ninzégéma asac mararañac ambérac héra wammu. Yesunéñ imuhuc zémaguc wai énécmima sañgiyec.

³⁷ Kiwi méréra hénia hénia sasala

* 12:27: Kekec uñaña.

kicginaiguc meanec. Wañu ienen i méndagucnec ninzéngegic.

³⁸ Imuhuc wañgic Anutuac tilin tilin ic Yesaiawac ac youminén héra wañec; Miñ Kewu, ackuazécnina imi mérénén nimma ninzéngezac? Miñ Kewuac méra imi mérac muru winiñu hiciñi mizac?

³⁹ Hénia imuac niñac ninzéngeumuac séc qahac wañec. Imi mia Yesaianén ac méñ yomuhuc zéyu imuhuc zézua;

⁴⁰ Kicginanén héñtegicbu niñac, qeriginanén niñtegicbu niñac, wañu qerigina melemma hagic mehiaru énécmiwac niñac inén ini kic hilic zéma qeri seli meénécmiyec.

⁴¹ Imi mia Yesaianén Yesuac kiwi asaha hémma iwac niñac imuhuc zéyec.

⁴² Wañu Galen yanda sugcina igucnec sasalanén i ninzéngegic. Wañu Farisaio ic ienen Anutuac hénaroin sugcina igucnec nesi énécmiwu niñac ninzén ninzéngina imi ménda zéaugic.

⁴³ Imi mia ienen niñgic ic ionac mepé qepési imi eñeña wañu, Anutuac mepé qepési imi mamaya wañañec imuac niñ imuhuc wañgic.

⁴⁴ Wañu Yesunén kucnec zéauyec; Ic méñ ni ninzénge nénzac imi ni sac qahac méli néñec i momacnec ninzénge mizac wanzac.

⁴⁵ Mérénén méñ ni nénzac imi méli néñec i hénzac.

⁴⁶ Ni baeciguc asac mararan wamma mayi imuac niñac méñac méñ ni ninzénge nénzac imi siñi qeriaiguc ménda kecanzac.

⁴⁷ Ni baec ic ini zégési énécmiman zé ménda mayi, néñ añgéngina timañ zé mayi. Imuac niñac méñnéñ acna nimma imi ménda tohozaciguc imi ni i ménda niñgési mimañ.

⁴⁸ Ic méñ ni andé numa acna ménda késazaciguc ackuazéc énézéyi iminén niñgésigési icya wamma nalé tetcgiaiguc képésiraguc zémimac.

⁴⁹ Ni ac imi nena ewa siñnawac ménda zézua. Mañgoc méli néñec inén némac ac dimuhuc zéman imi

nézéyec.

⁵⁰ Iwac hénac ac imi kekec hémbénañawac buña wanzac imi ni ninzua. Imuac niñac ac méñac méñ zéanzua imi Mañgocnéñ nézéyec imuhucyanec zéanzua.

13

Yesunén tohotoho ichéra hénagina zuacénécmiyec.

¹ Ai meme momacguc tecgéyu bec nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendon imi hamac. Yesunén baec yomi waima Mañgocarú kenkenawac naléya hosucgéma hayu niñtegicma hénaroin héra baeciguc keczu ionac goigina héimanec keru eñeya nalé tetcgia hayec.

² Ama mari wañu nene gumu énécmigic Biriá miñinanén bec Simon Kariotoac naña Yudawac qeriaiguc Yesu andé qemimac niñac ninin biria haiyec.

³ Wañu Yesu imi Mañgocnéñ iwawai moczon iwac kucya bawaguc haidaczac imi zéma Anutu arunec hayecac bec lilingéma Anutuaru kemmac imi niñec.

⁴ Imuhuc nimma nene waiyu taru yacma malekuya méñ metecgéma kereñnéñ eñeya kembrañguc zikiyec.

⁵ Zikimaguc doku zéiciguc qeyu hiñgaru tohotoho ichéra hénagina hénima zuacma kereñ zikiyu heyec iminén hénagina kereñ meénécmiyec.

⁶ Zuacma kenkecma Simon Petero iwaru kereñu Peteronén yomuhuc ézéyec; Miñ Kewu geñ nuac hénana zuacbésémañ?

⁷ Zéyu Yesunén zéyec; Haka wanzua imuac hénia imi gi deguc ménda niñasarizañ, wañu bianguc niñ asariwésémañ.

⁸ Zéyu Peteronén ézéyec; Gi nuac hénana méndagucnec zuacbésémañ. Zéyu Yesunén yomuhuc ézéyec; Neñ hénaga ménda zuacmañguc gi amunec qamunec ménda wambésémañ.

⁹ Zéyu Simon Peteronéj zéyec; Miñ Kewu hénana sac qahac, néj orucna zéma mérana momacnec zuacnéna.

¹⁰ Zéyu Yesunéj melemma zéyec; Méjnéj doku bec naeczac imi hénaya sac zuaru moczoñec qala qala wammac. Ini qala qala wanzu, néj ini moczoñ niñac imuhuc ménda zézua.

¹¹ Yesunéj ic méréneñ andé qemimac imi bec niñasariyec imuac niñac eñañ moczoñ qala qala wanzu ménda zéman zéyec.

¹² Hénagina zuacdacma yacma malekuya mema héima tatacyaiguc lilingéma kemma yomuhuc zéyec; Ini haka wañ énécmizua imi hia niñasarizu?

¹³ Ini nuac niñac Miñ Kewu, kiwi ic zéanzu. Imi hélacnec, ni imuhuc kecua.

¹⁴ Ni onac kiwi ic zéma Miñ Kewunéj mia hénagina zuac énécmizua. Imuac ini acguc hénagina kileñ zuacamumu.

¹⁵ Ini momacnec haka onac wañ énécmizua imuhucyanec wammu niñac neñ onaru séséc wamba hénzu.

¹⁶ Ni hélacnec téngéñ énézéwa, welen qeque ic méjnéj méj kewuya ménda ogiczac. Méj mélimiyu hayec imi acguc mélimiyec imi ménda ogiczac.

¹⁷ Imi niñasarima sécginaiguc wammuiguc ségiségi ginaguc wammu.

¹⁸ Ni qutulangé énécmima ménda zézua. Ic énépésiyi imi moczoñ niñtegic énécmizua. Wañu imi mia kiwi téréya youmi héla wammac niñac zéyec; Ic méj nuarunec nene mema nezac iminéñ hénaya meyacma nuyec.

¹⁹ Kecma imi hicñiyu imuaru ni imi i nalé tetcgia qahac keczac imi mia zéma niñzégé némmu niñac haka imi ménda hicñiyunec walac énézézua.

²⁰ Ni hélacnec téngéñ énézéwa, méñac méj mélimiwa hayu héihéremizac imi ni héihéré nénzac

wanzac. Wañu méjnéj méj ni héihéré nénzac imi méli néjec i héihéré mizac wanzac.

²¹ Yesunéj ac imi zéyu qeri uñaya yéwériyu héipuc wamma zéyec; Ni hélacnec téngéñ zéwa niñgic, onac suggina igucnec méjnéj ni andé numac.

²² Imuhuc zéyu tohotoho ichéra ieneñ añamma mérac niñ zéyec imi hia ménda niñyacgégic.

²³ Tohotoho ichéra suggina igucnec méj Yesunéj siña nimmianec iminéñ iwac tétéyaiguc héima tarec.

²⁴ Taru Simon Petero orucyanéñ séséc wamma ézéyec; Mérac niñac zézac imuac qesimina.

²⁵ Wañu tohotoho icya imi Yesuaru héima tacma qesiyec; Miñ Kewu, méréneñ imi mia?

²⁶ Wañu Yesunéj yomuhuc zéyec; Saméñ yomi tindungéma mimañ, ic imi mia. Imuhuc zéma saméñ mema zéiciguc tindungéma Simon Kariotoac naña Yuda Karioto miyec.

²⁷ Miyu saméñ Yesuac méra igucnec wagiru imuaru Biria miñinanéñ qeriaiguc hiñgarec. Wañu Yesunéñ ézéma zéyec; Ai memañ zé wanzañ imi focdac mewésémañ.

²⁸ Zéyu lelecgéma tacgic ieneñ moczoñ hénia némac niñ Yesu ac imi zéyec imi ménda niñtegicgic.

²⁹ Yudanéñ soukiwa galen kerec imuac niñ togaranéñ kendoñ yanda niñac me maqeqeya énécmimañ zé iwawai méj boñ memac niñac ézézac imuhuc zéma niñgic.

³⁰ Yudanéñ saméñ bakia imi mema focdac waima keñec. Wañu ama bec siñiyec.

Yesunéj Petero dimuhuc wammac imi niñasarima zéyec.

³¹ Keñu Yesunéñ zéyec; Degucmi Icac Naña imi edamuyaguc wanzac. Wañu Anutu imuhucyanec Nañawac hia niñac edamuyaguc wanzac.

³² Anutunéñ iwac muru edamuya mihicñizaciguc inéñ eñeya muru Naña edamuya mihicñi mimac.

Wañu degucdacmi edamuya mihicñi mimac.

³³ Nambérac hécna ni iniguc nalé hotoñadac kecmañ. Yuda ic énézéyi ésécnec deguc énézéwa niñgic, ini nuac wammu, wañu ni kemman imuhucgeñ ini hamuac séc qahac.

³⁴ Youmi héna ac qelia énécmizua; Goigina héiamumu. Neñ onac goigina héiénécmianzua imuhucyanec ini goigina héiamumu.

³⁵ Ini eñacnec goigina héiamugic ic embac moczoñ inicma ini nuac tohotoho ichécna wanzu imi niñasarimu.

³⁶ Zéyu Simon Peteronéñ qe-siyec; Miñ Kewu, gi dimucgeñ kembésémañ? Yesunéñ melemma zéyec; Gi ni kemman imuhucgeñ deguc ménda méndac némbésémañ, néñ bianguc méndac némbésémañ.

³⁷ Zéyu Peteronéñ yomuhuc qe-siyec; Miñ Kewu némac niñac gi hia méndac gémmañ ac séc qahac wanzac? Ni guac niñac kekecna waizua.

³⁸ Yesunéñ melemma ézéyec; Gi hélacnec nuac niñac kekecga waiwésémañ? Hélacnec téngéñ gézéwa niñna; Kuruc ménda qarunec hatac haréwéc nuac niñ ménda nimmizua zéwésémañ.

14

Yesunéñ tohotoho ichéra meseli énécmiyec.

¹ Ewa biri ménda wammu. Anutu ninzéngéma ni momacnec ninzéngé némmu.

² Nuac Mañgocnawac amaiguc ama qeria sasala hezac. Qahac wambacnec bec énézéwinec. Ni amagina mindiñimañ zé kemman.

³ Kemma onac ama duñgina mézézéngéma liliñgéma hama onag-icba kemma ni kecanzua imuhucgeñ niguc kecbiñ.

⁴ Ini héna ni kenzua imi hia ninzu.

⁵ Imuhuc zéyu Tomanéñ qe-simiyec; Miñ Kewu, gi dimuaru kembésémañ imi ménda ninziñ

imuac dimuhuciguc héna imi nimbiñ?

⁶ Yesunéñ melemma zéyec; Ni héna imi zéma ac héla imi zéma kekec imi wanzua. Imuac nuarunec qahaciguc méñnéñ méñ Mañgocnawac hia ménda hamac.

⁷ Ni niñnéñanzuiguc imi nuac Mañgocna momacnec nimmimu. Degucmuacnec ini nimmima héndaczu.

⁸ Wañu Filiponéñ zéyec; Miñ Kewu, Mañgoc nénézéna hénni iminéñ sécgé nénécmimac.

⁹ Yesunéñ melemma zéyec; Filipino, ni suginaiguc nalé horua sécya kecanzua, wañu ni ménda niñnéñzañ? Méñ ni néñciguc Mañgocna momacnec héñec. Wañu dimuhuciguc Mañgoc nénézéna hénni zézañ?

¹⁰ Ni iwac qeriaiguc i nuac qerinaiguc keczac imi gi ménda ninzéngézañ? Ac énézéanzua imi nuac ewa siñna igucnec qahac imi Mañgoc nuac qerinaiguc kecma eñeya aiya meanzac iwarunec.

¹¹ Ni Mañgocac qeriaiguc kecha Mañgocnéñ nuac qerinaiguc keczac zéwa ninzéngé néñgic. Niñgic ménda sécgéyu, aina niñac kileñ ninzéngé néñgic.

¹² Hélacnec téngéñ énézéwa niñgic, ni Mañgocnawac kemman imuac niñ méñnéñ méñ ni ninzéngé néncac imi acguc ai meanzua imuhucya hia memac. Wañu inéñ iwawai ni meanzua imi ogicma memac.

¹³ Nuac qaciguc némac iwawai niñac qesigic wamma meénécmimañ. Imuhuc wamba Nañawac qaraiguc Anutu mepésimu.

¹⁴ Nuac qaciguc némac iwawai niñac ni qesinéñgic wamma meénécmimañ.

¹⁵ Ini nuac goina héinéñzuiguc nuac héna ac imi méndacmu.

¹⁶ Ni Mañgoc qesimiwa onac Héipuc ic méñ méli énécmiyu hama iniguc tetecgia qahac kecmac.

¹⁷ Imi mia ac hélawac Uña, baecnéñ i nimmac me hémmacac séc qahac imuac niñ baec icnéñ i

ménda késamacac séc. Wañu i iniguc keamma qeriginaiguc kecanzac imuac niñ ini i nimmizu.

18 Ni ini gupañ merac éséc nec ménda wai énécmimañ. Ni onaru hamañ.

19 Wañu nalé hotoñadac tecgéyu baec icnéñ ni méndaguc nec némmu. Wañu ni kekecnaguc kecanzua. Ini acguc kekecginaguc kecmu imuac niñac ini ni némmu.

20 Nalé imuhucgeñ eneñ ni Mañgocnawac qeriaiguc kecha ini nuac qerinaiguc kecgic neñ onac qeriginaiguc keczua imi niñasarimu.

21 Méñnéñ méñ nuac héna ac añgéñ tima tohozac iminéñ nuac goina héizac. Wañu méñnéñ méñ goina héinénzac imi Mañgocnanéñ iwac goiya héimimac. Wañu ni imuhucyanec iwac goiya héimima nena ézéwa némmac.

22 Yudanéñ (Yuda Karioto qahac) ézéyec; Miñ Kewu némac niñac baec ic ionac qahac, néñ nonac nec sac nénézéna hémmbiñ?

23 Yesunéñ melemma ézéyec; Méñnéñ méñ nuac goina héizaciguc imi inéñ nuac ac tohoyu Mañgocnanéñ iwac goiya héimiyu niri iwaru hama iwac qeriaiguc amanira mema i guc kecbiñ.

24 Méñnéñ méñ nuac goina ménda héizac iminéñ nuac ackuazéc imi ménda tohomac. Wañu nuac ackuazéc ini niñanzu imi nena qahac, néñ méli néñec Mañgocna iwac ackuazéc wanzac.

25 Iniguc tacmanec ac yomi énézéua.

26 Wañu Mañgocnéñ nuac qaciguc Héipuc icgina, Uña Téréya méliyu mamac. Inéñ hama iwawai moczoñ ku énécmima ac énézéua imi moczoñ héiqeli énécmimac.

27 Luae onac muru wai énécmiwa iniguc he énécmimac. Nena luae énécmizua. Ni énécmizua imi baecnéñ énécmianzac imuhucya qahac. Imuac niñac ewa qeriginanéñ ménda yéwérimac. Wañu zénéñgina ménda hirimac.

28 Bec yomuhuc énézéwa ninzu; Ni kemmaguc onaru liliñgéma hamañ. Nuac Mañgocnawac kuha imi nuac kucna ogiczac imuac niñac ini goina héinénzuiguc ni Mañgocnawac muru kemmañ imuac ségiségi wambunec.

29 Kecma andiaiguc hicñiyu ninzégé némmu niñac deguc haka imi ménda hicñiyunec énézéua.

30 Baecac kuc miñinanéñ hazac imuac niñ ni iniguc nalé horua ac ménda zémañ. Wañu iwac kucya imi nuac kucna ogicmacac séc qahac.

31 Wañu baec icnéñ ni Mañgocna goiya héimianzua imi niñtegicmu niñac ni Mañgocnanéñ nézéyec séciguc iwawai wañanzua. Hagic waima kenni.

15

Waiñ ic zéma hawa.

1 Ni waiñ ic héla, wañu nuac Mañgocna imi ai ic wanzac.

2 Inéñ hawana méñac méñ héla ménda haianzac imi moczoñ qericanzac, wañu hawana méñnéñ méñ héla haianzac imi séc méñ sasala haimacac niñ tañhéréréñ memianzac.

3 Ini imi ackuazéc énézéua iminéñ bec tañhéréréñ meénécmizac.

4 Nuac qerinaiguc kecgic onac qeriginaiguc kecmañ. Hawa méñnéñ waiñ ic uraiguc ménda mékétamaciguc eneyanec héla haimacac séc qahac. Imuhucyanec nuac qerinaiguc ménda kecmuiguc ini acguc héla haimuac séc qahac.

5 Ni imi waiñ ic ura ini imi hawahécna. Méñnéñ méñ nuac qerinaiguc keru ni iwac qeriaiguc kecha imi héla sasala haimac. Wañu ini ni qahaciguc iwawai méñ wammuac séc qahac.

6 Méñnéñ méñ nuac qerinaiguc ménda keczaciguc ic hawa éséc metecgéma giliyu dokuya zicgémac. Wañu ic hawa imuhucya imi tocgéma gericiguc giliyu zamac.

7 Ini nuac qerinaiguc kecgic nuac ackuazéc qeriginaiguc hezaciguc

imi iwawai ménj niḡac wamma zéwelecgic imi niḡénécmiwa memu.

⁸ Ini héla sasala haimu iminéj nuac Maḡocna edamuya mihicnj mimac. Waḡu ini nuac tohotoho ichécna wammu.

⁹ Maḡocnéj nuac goina héinéjanzac ionac buḡa qahac. Waḡu ini baecarunec gési énécmiyi imuac niḡac baec icnéj hazéc waḡ énécmianzu.

¹⁰ Neḡ Maḡocnawac héna ac méndacma iwac goi héihéiya qeriaiguc kecanzua imuhucyanec ini nuac héna ac méndacmuiguc nuac goi héihéina qeriaiguc kecmu.

¹¹ Nuac ségiségi imi qeriginaiguc heyu onac ségiségi imi kuaya qesalecgémac niḡac ac imi énézézua.

¹² Nuac héna ac imi yomi mia; Neḡ onac goigina héiéncmianzua imuhucyanec ini eḡacnec goigina héiamumu.

¹³ Ic ménénéj alahéra méra énécmimanḡ zé efima humumac imi iwac goi héihéiya imi eḡeḡa yanda. Goi héihéi ménénéj imi ogimacac séc qahac.

¹⁴ Héna ac énézézua imi tohoma wammuiguc ini nuac alahécna téngéj wammu.

¹⁵ Welenḡ qegenéj iwac miḡina némac ai meanzac imi ménda zéyu niḡanzac imuac niḡ ni onac niḡac welenḡ qeḡe hécna ménda zéma imuhuc ménda unurumaḡ. Ni iwawai Maḡocnawac murunec niḡi imi moczoḡ énézéwa nindacgic imuac niḡac onac niḡ alahécna zéma unuruzua.

¹⁶ Eneḡ ni ménda népésigic, néj neḡ ini énépési. Imi mia ini héla hémbénaḡa heheya haima nuac qaciguc Maḡoc imuac me imuac qesigic énécmiyu késamu niḡac kumu énécmiyi.

¹⁷ Héna ac youmi énécmizua; Eḡacnec goigina héiamumu.

¹⁸ Baec icnéj hazéc waḡ énécmimuiguc walac ni hazéc waḡ néngic imi niḡtegicmu.

¹⁹ Ini baecac buḡa wambunec imi baec icnéj ionac buḡa waḡgic goigina héi énécmiwunec, waḡu ini baecarunec gési énécmiyi imuac niḡac baec icnéj hazéc waḡ énécmianzu.

²⁰ Ac zézua yomi nimma nimma kecmu; Welenḡ qeḡe ic ménénéj miḡina ménda ogicmac. Ni hazéc waḡ néngiciguc ini imuhucyanec waḡ énécmimu. Waḡu nuac ackuazéc nimma tohogiciguc onac ackuazéc imuhucyanec nimma tohomu.

²¹ Mérénéj méli néjec imi ménda niḡu imuac niḡac ieneḡ nuac qacna niḡac iwawai imi moczoḡ waḡ énécmimu.

²² Neḡ ionaru ménda mama zéauwinec imi ieneḡ kápésicgina qahac kecwunec. Waḡu deguc kápésicgina niḡac acgina zésolanjimuac séc qahac.

²³ Ménénéj ménj ni hazéc waḡ nénzac imi Maḡocna momacnec hazéc wammizac wammac.

²⁴ Ni sugginaiguc iwawai ic tosanénéj ménda memeyawac séc imi ménda mewinec imi ieneḡ kápésicgina qahac kecwunec. Waḡu ieneḡ Maḡocna zéma ni momacnec niriema hazéc waḡ nérécmizu.

²⁵ Ieneḡ hénia qahaciguc ni eḡ hazéc waḡ nénzū, imuhuc héna aciguc ogic hezac imi héla wammacac niḡ imuhuc wanzu.

²⁶ Onac Héipuc ic ménj Maḡoc arunec mélimiwa hamac. Imi mia ac hélawac Uḡa Anutu arunec mama haanzac iminéj héipucna waḡ némmac.

²⁷ Ini hénihénia igucnec niguc kecgicac keczu imuac niḡ ini acguc nuac héipucna waḡ némmu.

16

Yesu hazéc wammigicac tohotoho ichéra momacnec hazéc waḡ énécmimu.

Baec icnéj hazéc waḡ énécmimu.

¹ Ini ménda qonzon tonḡému niḡac imuhuc énézéyiac énézézua.

² Ienen Anutuac hénaorin sugina igucnec nesi énécmigic mamu. Nalé méné hayu imuaru ienen ini unuma Anutuac welen qe qe ai mezin imuhuc zéma nimmu.

³ Ni me Manḡoc ménda niḡnércmizu imuac niḡac haka silic imuhucya waḡ énécmimu.

⁴ Naléya hayu, O Miḡ Kewunén youmi nénézéyu niḡin zéma niḡyacgému niḡac ac imi énézézua. Iniguc keri imuac niḡac hénihéniaiguc ac yomi ménda énézéyi.

⁵ Degucmi ni méli néhec iwac muru liliḡéma kemman zéwa onarunec méḡnéḡ méné; Dimucḡen kembésémaḡ, zéma ni ménda qesinézu.

⁶ Waḡu ac imuhucya imuhucya énézéwa qeriginaiguc ewa biricnéḡ sécgézac.

⁷ Waḡu ac héla zéwa niḡic; Ni ménda kombinec imi onac muru Héipuc ic ménda hawacnec. Waḡu ni kemmaniguc nenaoc onac muru i méliwa hamac. Imuac niḡac ni wai énécmima kemman imi onac hiagina niḡac.

⁸ Inéḡ hamac nalé imuaru késpedes zéma haka solara zéma gésigési imuac mia baec séc icembac zéḡindiḡi ac waḡ énécmimac.

⁹ Késpedesgina niḡac zéma ni ménda ninzégé nénzu imuac ara zéénécmimac.

¹⁰ Haka dindiḡa niḡac zéma ni Manḡocnawac emba ini muḡuc ménda némmu imuac énézémac.

¹¹ Waḡu gésigési niḡac zéma baec yomuac kuc miḡina saecyaguc zémiyec imuac énézémac.

¹² Ni iwawai sasalawac ara henénzac, waḡu deguc énézédacba hia bisiqatén wammuc séc qahac wammac.

¹³ Ac hélawac Uḡa téréyanén hamac nalé imuaru inéḡ ac hélaiḡuc ini héihéré énécmimac. Inéḡ eneya ewa siḡiguc ménda zémac, néḡ ac niḡanzac imi zéma iwawai andiaiguc hahaya imuacnec sac énézémac.

¹⁴ Inéḡ ackuazéc nuarunec imi

mema énézémac imuac niḡ inéḡ edamuna mihicḡi némmac.

¹⁵ Iwawai Manḡocarū hezac imi moczoḡ nuac, imuac niḡ Uḡa Téréyanén ackuazéc nuarunec imi mema énézémac imuhuc zézua.

¹⁶ Ini nalé hotoḡadac tacma ni ménda némmu duḡa nalé herec ménda keḡu muḡuc ni némmu.

¹⁷ Imuhuc zéyu tohotoho ichéra tosara ienen enaocnec qesiamugic; Ni Manḡocnawac kemman imuac ni nalé hotoḡadac tacma ménda némmu, néḡ duḡa nalé herec ménda keḡu muḡuc némmu imuhuc nénézézac ac imuac hénia imi dimuhuc?

¹⁸ Imuac ienen zégic; Nalé hotoḡadac zézac imuac hénia imi némac? Nini ac zézac imi ménda niḡasariziḡ.

¹⁹ Yesunén ienen qesimiwiḡ zé wanzu imi nimma énézéyec; Ini nalé hotoḡadac ménda némmu, néḡ duḡa nalé herec ménda keḡu muḡuc némmu zéwa ac imuac mia enaocnec qesiamuma keczu?

²⁰ Hélacnec téḡḡéḡ énézéwa niḡic; Ini siacma ewa biric wammu, néḡ baec séc ic embac ienen ségiségi wammu. Ini ewa biric wammu, néḡ ewa biricgina néḡ melenḡ ségiségigina wammac.

²¹ Merac memeyawac naléya ducḡiyu embacnéḡ qenzen manzen qemac, néḡ merac imi hicḡiyu merac qelia méné baeciguc hicḡizac imuac ségiségi niḡac qenzen manzen imi eluḡ qemac.

²² Imuhucyanec deguc ewa biric imi onaru hezac, néḡ muḡuc inicba ewagina ségiségi waḡu ségiségi imi méḡnéḡ méné onagicmacac séc qahac wammac.

²³ Nalé imuaru ini iwawai méné niḡac ménda qesinémmu. Hélacnec téḡḡéḡ énézéwa niḡic; Iwawai imuac me imuac nuac qaciguc qesigic Manḡocnéḡ énécmimac.

²⁴ Éréma kecma nuac qaciguc iwawai méné niḡac ménda welecanzu. Néḡ welecḡic énécmiyu onac

ségiségi imi sécgémac.

²⁵ Séséc aciguc ac youmi énézézua, nēj nalé mēj hamac imuaru Maṅgocac zémanṅ zé séséc ac ménda zéma bénzéhānec zéasari énécmimanṅ.

²⁶ Nalé imuaru nuac qaciguc welecmu. Ni onac niṅ wamma Maṅgocarū welecmanṅ imuhuc ménda énézézua.

²⁷ Imi mia yomuac niṅac, ini nuac goina héinémma ni Anutu arunec hayi imi ninzéhégic imuac niṅ Maṅgoc eṅeyaoc onac goigina héiéncmimac.

²⁸ Ni Maṅgocarunec mama baec yomuhucgeṅ hayiac muṅguc baec yomi waima Maṅgocarū kemmanṅ.

²⁹ Zéyu tohotoho ichéra ieneṅ zégic; Degucmi séséc ac ménda zéma bénzéhānec zéasarizanṅ.

³⁰ Gi iwawai moczoṅ niṅasarianzanṅ imuac niṅ méṅnēj mēj ménda qesigéṅunec ac bakia zéanzanṅ imi deguc niṅtecgicma gi Anutu arunec hanec imi ninzéhégé génziṅ.

³¹ Ini degucdacmi ninzéhégé nénzu imuhuc zéma Yesunéhé melemma zéyec.

³² Waṅu naléya hayu ini wainémma tuima kendacgic ni momacguc kecmanṅ. Waṅu nalé imi bec hazac. Waṅu nenacnec qahac, Maṅgocnēj niguc kecmac.

³³ Nuac qerinaiguc ini ewa bénzéhṅinaguc kecmuac niṅ ac imuhucya imuhucya énézézua. Waṅu baec yomuac qeriaiguc zérabéra nimmu. Waṅu ewa bénzéhé kecmu, ni baecac kuha imi ogicdaczua.

17

Yesunéhé eṅeya niṅac welerec.

¹ Yesu ac imi zétecgéma kicya kurumenṅiguc hima yomuhuc welerec; Maṅgoc, nalé imi bec hazac. Naṅga edamuya mihicṅi mina, Naṅganéhé gi edamuga mihicṅigémmac.

² Ic embac geṅgaoc minec imi moczoṅ yanda kekec hémbénaṅa

énécmimac niṅac baec séc ic embac moczoṅ galenṅgé énécmimiawac qac buṅa imi minec.

³ Anutu héla momacguc gi zéma guac mélimimia Yesu Kristo niṅéréc mimia iminéṅ kekec hémbénaṅa wanzac.

⁴ Ni ai memaṅac zé nénec imi bec metecgédacma baeciguc gi edamuga mihicṅigénzua.

⁵ Maṅgoc, baec kurumenṅ ménda hicṅiyecnec giguc edamuna késa kerí imi degucmi kicgaiguc némma edamuna mihicṅi nénna.

Yesunéhé tohotoho ichéra ionac niṅ welerec.

⁶ Baecarunec ic embac nénec ionaru ni qac buṅaga zéau énécmizua. Ieneṅ imi guac buṅa, waṅu ni nénec. Waṅu ieneṅ guac ackuazécga imi tohoanzu.

⁷ Waṅu ieneṅ iwawai moczoṅ gi ni nénec imi guac murunec hayec imi deguc ninzu.

⁸ Ackuazéc nénec imi énécmidacba késadaczū. Imuac ni guarunec hayi imi hélacnec niṅasarima geṅ méli nénec imi ninzéhégézu.

⁹ Ni ionac niṅ welecza, waṅu baec séc ic ionac niṅac qahac, nēj ic embac nénec ionac niṅac welecza. Imi mia yomuac niṅ, ini imi guac buṅa.

¹⁰ Ic embac nuaru hezac imi moczoṅ guac. Waṅu ic embac guaru hezac imi moczoṅ nuac. Waṅu ionarunec edamuna hanéṅu mezua.

¹¹ Ni baeciguc nalé komodia mēj ménda kecmanṅ. Waṅu ieneṅ imuarunec kecgic ni guaru hamanṅ. Maṅgoc Téréya, Nekaṅ momacguc keczic ésécnec ieneṅ momacguc wammu niṅac qacga nénec iminéṅ aṅgéhé tiénécmiwésémaṅ.

¹² Ni iniguc kecma guac qacga nénec iminéṅ aṅgéhé tiénécmiyi. Waṅu suggina igucnec méṅnēj mēj kisikiyoṅ ménda mihicṅigic, nēj hénā ac héla wammacac niṅ mēj kisikiyoṅac buṅa waṅec inéhēnec sac kisikiyoṅ mihicṅiyec.

13 Wañu degucmi ni guac hazua. Nuac ségiségina iminéñ ionac qeriginaiguc sécgémac niñac ac youmi baec yomuhucgeñ gézézua.

14 Ni guac ackuazéc imi énécmiwa, ni baec séc ic ionaru ménda toroqe énécmima kecanzua ésécnec ieneñ acguc ionaru ménda toroqe énécmima kecgic baec séc ic eneñ hazéc wañ énécmizu.

15 Baec yomuhucgeñ nec énépésiwéséñ niñ ménda welecgéñzua, néñ biria igucnec añgéñ tiéncmiwésémañ niñac gézézua.

16 Ni baec yomuac buña qahac ésécnec ieneñ baec yomuac buña qahac.

17 Guac ackuazécga iminéñ ac héla wanzac. Ac héla iminéñ météré énécmina.

18 Geñ ni baec ic sugginaiguc méli nénec ésécnec neñ i baec ic sugginaiguc méli énécmizua.

19 Ac hélanéñ météré énécmimacac niñ ionac niñ wamma ni nena météré amuzua.

Yesunéñ ninzén ninzén ic ionac niñac welerec.

20 Ni ionac niñac sac ménda welecza, néñ ackuazéc énézégic nimma ninzénge némmu ionac niñac momacnec welecgéñzua.

21 Mañgoc gi nuac qerinaiguc kecna ni guac qerigaiguc keczua imuhucyanec ieneñ momacguc wamma nekañ qeriniiraiguc kecgic baec séc ic ieneñ gi ni méli nénec imi ninzéngeñmu.

22 Niri momac kezcic imuhucyanec ini momacguc wammu niñac ni edamuna nénec imi ionac énécmizua.

23 Ieneñ momacguc téngéñ wamma kecmu niñac neñ ionac qeriginaiguc kecba geñ nuac qerinaiguc kecna. Imuhuc wanzic baec séc ic embac ieneñ geñ ni méli néna hayi imi zéma nuac goina héinéñanzañ ésécnec ionac goigina héi énécmianzañ imi héñtecgicmu.

24 Mañgoc, ic embac geñ nénec ieneñ ni dimucgeñ kecmañ

imuhucgeñ niguc momacnec kecmuac niñ wanzua. Imuhucgeñ baec kurumeñ ménda heyunec nuac siñ niñanzañ imuac niñ edamuna mihicñi nénec imi momacnec hémmu.

25 Mañgoc, nuac solaña miñina, baec séc ic embac ieneñ ménda niñgéñzu. Wañu neñ gi niñgémba tohotoho ichéna ieneñ geñ ni méli énécmiwa niñgéñzu.

26 Neñ guac qac buñaga measari énécmiwa niñgéñzu. Ai imi memañac toroqema mewa guac siñga nuac muru hezac iminéñ ionac muru hemac. Wañu ni acguc ionac qeriginaiguc momacnec kecmañ.

18

Oliwa aiiguc Yesu késagic.

1 Zéweleru tecgéyu tohotoho ichéra iniguc baec imi waima Kidoron doku qericma keñgic. Néwécgeña imuaru oliwa ai heyu Yesunéñ tohotoho ichéra iniguc imuac qeriaiguc kereñgic.

2 Yesunéñ ai imuhucgeñ tohotoho ichéra iniguc tocgéañgic imuac niñ Yuda Isikarioto Yesu andé qemiyec inéñ ai imi niñec.

3 Imuac hofac oo ic kiwahécgina zéma Farisaio ic ieneñ ai ichéra tosara méli énécmigic Yudanéñ ai ichéra imi zéma yaré ic tuñ onagicma ionac héna meénécmiyu ieneñ kifa zéma lambe zéma yaréac iwawai késama imuaru hagic.

4 Yesunéñ iwawai hicñimimac imi bec moczoñ nindacma ionaru kemma qesiénécmiyec; Ini mérac hoczu?

5 Ieneñ melemma zégic; Yesu Nazareteneñ iwac. Yesunéñ melemma zéyec; Ni imi mia. Wañu andé qeque ic Yuda Iskarioto i acguc iniguc momacnec nañgic.

6 Wañu Yesunéñ, Ni imi mia, zéyu ieneñ andé andé kemma baeciguc mama unuyec.

7 Yesunéñ muñguc qesiénécmiyec; Ini mérac hoczu? Zéyu zégic; Yesu Nazareteneñ iwac.

⁸ Yesunéh melemma énézéyec; Ni imi mia zéma bec énézézua. Imuac ini ni hocnénzuiguc ic tosara youmi waigic kemmu.

⁹ Imi mia, Gi nénéec imuacnec mén ménda méwétécgéwa sohozac, zéyec ac imi héla wammacac niñac imuhuc zéyec.

¹⁰ Simon Petero souyagucnéh sou imi héréma hofac oo ic eñeñawac ai merac mén qema gezawa héiyaiguc heriru mayec. (Ic iwac qara imi Malko.)

¹¹ Yesunéh Petero ézéyec; Souga usuyaiguc tina. Sokoc Mançocnéh néhec imi ni ménda nemançac zé ninzañ?

Yesu wagicma Anasi iwac keñgic.

¹² Yaré ic tuñ onac taséhécgina zéma ionac galeñgina zéma Yuda ic ionac ai ic ieneñ Yesu késama dérécgégic.

¹³ Dérécgéma wagicma walac Hanasi iwaru keñgic. Wañu Anasi imi Kayafa yawuñ imuhucgeñ hofac oo ic eñeñagina kerec iwac yéféya.

¹⁴ Kayafa iminéñ mia becnec yomuhuc zéma Yuda ic zémindiñi énécmiyec; Ic momacgucnéh ic embac sasala onac niñ humumac iminéñ hia wambacnec.

Peteronéh Yesu qaecgé miyec.

¹⁵ Simon Petero zéma Yesuac tohotoho icya mén Yesu méndaroc. Tohotoho ic mén imi hofac oo ic eñeñanéñ nimmiançec imuac niñ kemma moczoñ Yesuguc iwac sombenjiguc eñoc.

¹⁶ Wañu Peteronéh demin séñgançen nagu kuayaiguc nañec. Nañu duña ai merac mén hofac oo ic eñeñanéñ nimmiyec inéh kemma awiawi embac mén naguiguc nañec imi ézéma Petero wagiru demin qeriaiguc éreyoc.

¹⁷ Awiawi embac naguiguc nañec iminéñ Petero qesima zéyec; Gi ic imuac tohotoho icya mén me qahac? Zéyu Peteronéh zéyec; Ni qahac.

¹⁸ Ama sançen qeyu welen qeçe ic tosara zéma ai ic ieneñ geric higic zeyu lelecgéma zonemma nañgic Petero i acguc iniguc momacnec geric zonemma nañec.

Hofa oo ic eñeñanéñ hénia nimmanñ zé Yesu qesimiyec.

¹⁹ Hofac oo ic eñeñanéñ iwac tohotoho ichéra ionac zéma ac ku énécmiyec imuac Yesu qesiyec.

²⁰ Yesunéh yomuhuc melemma zéyec; Ni baec séc ic onac winiñu énézéañi. Ni nalé séc azoazoro amaiguc me ocmuñ téréyaiguc zéwa Yuda ic acguc moczoñ haañgic. Ni sasañgiaiguc ac mén ménda zéyi.

²¹ Imuac némac niñac qesinéñzañ? Ic embac gezac qema niñançic imi onac muru acna qesiéncmina. Némac ac zéañi imi ieneñ ninzu.

²² Ac imuhuc zéyu ai ic mén hosuraiguc nañec iminéñ méra tawéyanéh otoma zéyec; Héna imuhuc mia hofac oo ic eñeña ara melemma zézañ?

²³ Wañu Yesunéh zéyec; Ac mén késpedesiraguc zézuaiguc késpedesira imuac zéauna. Wañu ni ac héla zézuaiguc némac niñac nuzañ?

²⁴ Imuac Hanasinéh Yesu qatéma hésayaguc méliyu hofac oo ic eñeña Kayafa iwac muru keñgic.

Peteronéh muñguc muñguc Yesu qaecgé miyec.

²⁵ Simon Peteronéh gericiguc zonemma nañu tosanéh qesima zégic; Gi acguc ic imuac tohotoho ic mén me qahac? Wañu Peteronéh Ni qahac zéma héla qaecgéyec.

²⁶ Wañu hofac oo ic eñeñawac ai merac mén, Petero gezawa herirec iwac sac tasia méñnéñ Petero yomuhuc zéyec; Gi eri aiiguc i guc kerit ni ménda iriczua me?

²⁷ Wañu Petero muñguc, Qahac! zéma héla qaecgéyu nalé sosola ménda wañu kuruc qarec.

Yesu Pilato wésiaiguc nañec.

²⁸ Ama giançianç Yesu wagicma Kayafawac ama kewuya imuac

demiñ qeriaiguc kerengic. Wañu Yuda ic ieneñ ménda mezapi qea-muma nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendoñ nene téréya imi efima newiñ zéma baec galeñac ai amaiguc ménda enjic.

²⁹ Imuhuc wañgic Pilatonéñ yacma sénganjen ic embac ionac muru hiñgacma qesiénécmiyec; Ic youmi némac hénia niñac késama hazu?

³⁰ Zéyu zégic, I biria ménda wambacnec imi guaru ménda wag-icma hawiñnec.

³¹ Zégic Pilatonéñ énézéyec; Eñaoç wagicma kemma eñañ hénia aciguc gésimigic. Zéyu Yuda ic ieneñ zégic; Nini ic mén qehumuwiñac kuc buña ménda késa kecziñ.

³² Haka imuhucya imi Yesunéñ enjyaoc dimuhuc humumac imuac ara zéyec imi héla wammac niñac hicñiyec.

³³ Pilatonéñ muñguc baec galeñac ama kewuya imuac qeriaiguc emma Yesu qaru eñu qesimiyec; Gi Yuda ic ionac ic kewu me?

³⁴ Wañu Yesunéñ duña qesimiyec; Qesiqesi imi genjacarunec me ménñéñ nuac niñac gézézú?

³⁵ Zéyu Pilatonéñ melemma zéyec; Ni Yuda ic me? Guagicma nuac muru hazu imi genja héniorin hécgá zéma hofac oo ic kiwahécgá imi eneñ. Gi némac haka wañnec?

³⁶ Wañu Yesunéñ yomuhuc zéyec; Nuac héngalen ama arenja yandana imi baec yomuacnec qahac. Nuac héngalen ama arenja yanda imi yomuacnec wambacnec imi nuac welen qeqe hécnanéñ añgég tinéma yaré qegic Yuda ic ieneñ ménda népésiwunec. Wañu deguc nuac héngalen ama arenja yanda imi baec yomuacnec qahac.

³⁷ Imuhuc wañu gi ic kewu qahac me? Imuhuc zéma Pilatonéñ qes-imiya Yesunéñ zéyec; Gi nuac niñac Ic Kewu zézan imi hélacnec. Ni imuac niñac baec yomuaru hicñiyi. Ac hélawac héipuc wammañ zéma mayi. Imuac ic mén ac hélawac buña

kezcaciguc imi nuac ewana nimmac.

³⁸ Zéyu Pilatonéñ qesiyec; Ac héla imi némac? Imuhuc qes-imaguc muñguc sénganjen Yuda ic ionac muru hiñgacma yomuhuc énézéyec; Iwaru késpedesic mén ménda mihicñizua.

³⁹ Naguc sacyaguc ogicma kenjic imuac kendoñ séc hésa ic momacguc hulac énécmianji imi onac hakagina. Imuac Yuda ic onac ic kewu imi hulacmiwa hamac niñac wanzu me qahac?

⁴⁰ Zéyu muñguc qacma zégic; Qahac! Ic imi qahac! Barabawac wanzin! Wañu Baraba imi mia kaiziliwen ic zéma kowu nene.

19

Pilatonéñ Yesu iciguc qemuac zétecgéyec.

¹ Wañu Pilatonéñ Yesu wagicma hihilocnéñ qeyec.

² Wañu yaré ic ieneñ hésa waiyagucnéñ ic kewuac opoc mén mizima orucyaiguc héimima yaréac maleku qouc qoucga héimigic.

³ Héimigic tecgéyu wésiaiguc hama zégic; Ohec wahec, Yuda ic onac ic kewu. Imuhuc zéma méra tawéginanéñ otogic.

⁴ Wañu Pilatonéñ ménjucnec sénganjen hiñgacma zéyec; Ninzu, ni késpedesira mén ménda mihicñizua imi nimmu niñac ic imi onac muru wagicma mazua.

⁵ Yesu maleku qouc qoucga zéma opoc waiyaguc mama nanu Pila-tonéñ énézéyec; Héngic, ic youmi.

⁶ Zéyu hofac oo ic kiwahécgina zéma ai ic ieneñ i hémma qacma, Ic héngena wéndaraiguc qena! Ic héngena wéndaraiguc qena! zégic. Zégic Pilatonéñ zéyec; Ni késpedesiya mén ménda mihicñizua imuac eñaoc wagicma kemma ic héngena wéndaraiguc qegic.

⁷ Wañu Yuda ic ieneñ melemma zégic; Nonac muru hénia ac he nénécmizac. Inéñ, Ni Anutuac Naja

zéyec imuac niñ héna acnina tohoma wammini i humucac buña wanzac.

8 Pilatonéñ ac imi nimma zénéña muñguc yanda hiriyec.

9 Pilatonéñ muñguc baec galenac ama kewuya imuac qeriaiguc emma ézéyec; Gi dimuacnec? Zéyu Yesu ac kitiwa mén ménda zéyec.

10 Wañu Pilatonéñ muñguc qes-imiyec; Gi nuac ac bakia ménda melembésémañ? Ni hulacgémmañ zé hia hulacgémmañ wañu Ic héngeña wéndaraiguc gumañ zé hia gumañac séc kuc buñana imi henénzac imi gi ménda niñasarizañ?

11 Zéyu Yesunéñ melemma zéyec; Ounec ménda géñuiguc kuc buñaganéñ ménda nogicmac. Imuac niñ ic mén népésima guac muru haiyec iwac késpedesya imi guac késpedesga ogicma kunéñ yanda wanzac.

12 Ac imi zéyu nimma Pilatonéñ Yesu dimuhuc hulacmiyu kemmac imuac hénaya horec. Wañu Yuda ic ieneñ yomuhuc zéma qacmanec nañgic; Gi ic imi waina mama hamaciguc gi Kaisawac alaya qahac. Ménéñ mén eñeya niñac Ni ic kewu zémac imi Kaisawac hazécya wammac.

13 Pilatonéñ ac imi nimma Yesu wagiru sombeñ hocnéñ haigic hoturuyec imuhucgeñ hiñgacma gésigési taticiguc tarec. Séngageñ sombeñ imuac qara imi Hebiraio aciguc Gabata.

14 Orañ imi nagu sacyaguc ogicma kenjic imuac kendoñ wammac, deguc imi imuac zéréñqéréñ naléya, wañu kaiwe kiwa bec gumpiti wañu Pilatonéñ Yuda ic yomuhuc énézéyec; Héngic, onac ic kewu.

15 Zéyu qacgic; Wagicma kenna, wagicma kenna. Ic héngeña wéndaraiguc qena. Zégic Pilatonéñ qesiéncmiyec; Ni ic kewugina ic héngeña wéndaraiguc qemañ? Zéyu hofac oo ic kiwahécgina ieneñ zégic; Ic kewunina imi Kaisa, mén ménda keczac.

16 Tetcgiaiguc Pilatonéñ ic héngeña wéndaraiguc qemu niñac opórec.

Yesu ic héngeña wéndaraiguc qegic.

Oporu yaré ic eneñ Yesu wagicgic.

17 Yesunéñ eñeyaoc ic héngeña wéndara huama baec boña mén qara Orucsic (Hebiraio aciguc Golgota.) imuhucgeñ kenec.

18 Imuhucgeñ Yesu ic héngeña wéndaraiguc qegic. Wañu i guc ic éréhéc momacnec uruma néwéc néwéc hai érécmigic nañic Yesu imi suggiraiguc nañec.

19 Pilatonéñ kiwi mén oma ic héngeña wéndara qahaiguc qeyu heyec. Wañu yomuhuc ooyawac heyu oloñgic; Yesu Nazareteneñ, Yuda ic onac ic kewu.

20 Baec Yesu qegic nañec imi ama areña yanda hosuraiguc heyec imuac niñ Yuda ic sasalanéñ kiwi imi oloñgic. Wañu kiwi imi Hebiraio ac zéma Latin ac zéma Girik aciguc ogic heyec.

21 Wañu Yuda ic ionac hofac oo ic kiwahécgina ieneñ hama Pilato qetalimima zégic; Yuda ic ionac ic kewu imuhuc ménda oma, Ic yomi zézacnéñ; Ni Yuda ic onac ic kewu, imuhuc owéséna.

22 Zégic Pilatonéñ melemma zéyec; Némac ac ozua imi neñ imuhuc ozua.

23 Yaré ic eneñ Yesu ic héngeña wéndaraiguc qegic nañu malekuya mema méndéngic kember qahac wañu sécgina momac momac késagic. Maleku qeria mén heyec imi toroya qahac. Ounec hénima héigic emu hiñgacma tecgéyu usuya momacguc wañec.

24 Imuac niñ ieneñ eñaoc yomuhuc eminiñgic; Yomi ménda muzuracgéni taru mérac wammac imi sumbic néma hénni. Haka youmi kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac imi héla wammacac niñ hicniyec; Ieneñ malekuna sugginaiguc méndémma késagic. Wañu nuac malekuna késawiñ zéma

sumbic négic. Yaré ic ienené wanjic imi, imi mia.

²⁵ Wañu Yesuac ic héngena wéndara hosuraiguc neñgocya zéma neñgoc komocya zéma Klopawac iniña Maria zéma Makdala Maria enené nanjic.

²⁶ Yesunéné neñgocya zéma tohotoho icya méné siné nimmianec imi hosuraiguc nanjic iricma eneya neñgocya ézéyec; Embac hénna guac nanja imi.

²⁷ Wañu iwac tohotoho icya ézéyec; Hénna, guac neñgocga imi. (Nalé imuhuc geñnec tohotoho icya iminéné Yesuac neñgocya wagicma iwac amaiguc kemma keroc.)

Yesu humuyec.

²⁸ Imuhuc zéma Yesunéné iwawai moczoñ sécgédarec imi nimma kiwi téréyaiguc ac hezac imi héra wammac niñac, Owuruña qanjararané qezac, zéyec.

²⁹ Wañu imuaru kiruñ méné wainé howuragucnéñ kuaya qeyu tarec. Taru ienené konduné kagalic qunduné zoroc susuriaiguc koroma Yesuac kuayaiguc nanjégic enec.

³⁰ Yesu imi nema yomuhuc zéyec; Tecgézac. Imuhuc zéyuguc orucya sicgéma mayu unjaya waimiyec.

³¹ Ai meme imi Sabata imuac mambéc naléya, wañu orané imi Sabata kendoné yandayaguc, imuac niñac qamoc imi ic héngena wéndaraiguc imuhuc ménda nammu niñac Yuda ic ienené Pilato yomuhuc qesimigic; Hénagina sira kuma qamocgina metecgégic mamu.

³² Wañu yaré ic ienené hama ic éréhéc Yesuguc momacnec urugic nanjoc walac ménac hénaya sira kumaguc andiaiguc ménac imuhucyanec kugic.

³³ Yesuac hama héngic inéné bec humuyu hénaya sira ménda kugic.

³⁴ Wañu yaré ic ménéné luacyanéné iwac maréña nézénégéyu nalé imuarunec sacya zéma dokuya mayec.

³⁵ Méné kiwanéné imi héñec inéné héipucya wamma zézac. Wañu iwac ac imi hélacnec. Wañu ac héra zézac imi eneyaoc ninzac. Imi mia ini momacnec ninzénégému niñac héipucya wanzac.

³⁶ Imi mia kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac imi héra wammac niñac hicñiyec; Sira méné ménda kugic zénégémac.

³⁷ Wañu kiwi téréya méné imi yomuhuc ogic hezac; Ienené i nézénégéic iwac kicgina hima hémmu.

Yesu téngégic.

³⁸ Yesuac tohotoho ic méné Yosefe Arimataia ama arené yanda igucnec imi Yuda ic ionac bawa yandiyu sanjima ninzénégéyec. Inéné Yesuac qamora memac niñac Pilato qesiyu Pilatonéné oaec zémíyu kemma Yesuac qamora mema keñec.

³⁹ Wañu becñec sinjiaiguc Yesuac muru hayec Nikodemo i acguc haléc mér zéma aloe imi 30 kiloac séc mutulanéma lelecgéma mema hayec.

⁴⁰ Wañu Yesuac qamora mema Yuda ic ienené qamoc téngéangic imuac haka méndacma haléc héménaguc imi héima héima malekunéné osoyoc.

⁴¹ Wañu Yesu qegic imuaru kisi méné heyec. Wañu imuac qeriaiguc banec méné qelia ésé oraragic heyec. Imuhucgeñ qamoc méné ménda haigicnec heyec.

⁴² Wañu Yuda ic onac Sabatawac zérénqéréné naléya imuac niñ banec hosuru heyec imuhucgeñ Yesuac qamora haiyoc.

20

Yesu humuc igucnec yarec.

¹ Sonda sinjunc ama ewiawac Maria Makdala inéné kic suañ baneciguc kemma héñu hoc yanda imi kuaya igucnec qililingégic anjéma nanjic.

² Wañu Simon Petero zéma tohotoho icya méné Yesunéné siné nimmianec iorac muru usuñnec hama

yomuhuc érézéc; Miñ Kewuac qamocya imi kic suañ igucnec mema keñgic. Wañu dimucgeñ haizu imi ménda ninziñ.

³ Zéyu Petero zéma tohotoho ic mén ekaocnec yacma kic suañ bañeciguc keñoc.

⁴ Wañu ekawu usuñnec keñic tohotoho ic mén imi Petero ogicma focdac kemma bec walac eri kicsuañ bañeciguc kendarec.

⁵ Kemma siggéma qeria héñu lineñ maleku heyu héñec wañu qeriaiguc ménda kereñec.

⁶ Simon Peteronéñ méndacma hama bañec qeriaiguc kemma héñu malekunec heyec.

⁷ Wañu kereñ orucya osogic imi momacnec kuma lakec haigic maleku qara lineñ imiguc ekac ekac heyoc.

⁸ Wañu tohotoho ic mén kic suañiguc walac hayec iminéñ degucguc keremma hémma ara ninzéhégéc.

⁹ (Wañu kiwi téréyaiguc humuc igucnec qelima yacmac imuhuc ogic hezac imi ménda niñasariyocnec.)

¹⁰ Wañu muñguc liliñgéma amagi-raiguc keñoc.

Maria Makdala inéñ Yesu mi-hicñiyec.

¹¹ Wañu Maria kic suañ bañec kuayaiguc siacmanec nañec. Namma siacma kiwa hiyu ou bañec qeriaiguc eñec.

¹² Hima héñu kua meme uña éréhéc malekugira lalac lalacnec qamoc heyec imuaru méñnéñ héñiaiguc méñnéñ orucyaiguc taroc.

¹³ Wañu qesimiyoc; Embac némac niñac siaczañ? Qesiyic zéyec; Ieneñ Miñ Kewuna mema keñgic. Wañu dimucgeñ haizu imi ménda ninzua.

¹⁴ Imuhuc zéma liliñgéma héñu Yesu imuhucgeñ nañec. Wañu embac inéñ i imi Yesu imi ménda héñtegi-rec.

¹⁵ Wañu Yesunéñ yomuhuc qesimiyec; Embac némac niñ siaczañ? Gi mérac hoc keczañ? Wañu embac inéñ niñu ai miñina ésécnec wañu qesimiyec; Ic kunéñ* geñ iwac qamora mema kenzañiguc i dimucgeñ haizañ imi nézéna kemma mewa.

¹⁶ Zéyu Yesunéñ zéyec; Maria. Zéyu nimma muñguc liliñgéma Hebraio aciguc Raboni! zéyec. (Neñañ aciguc kiwi ic.)

¹⁷ Wañu Yesunéñ zéyec; Ménda nosina ni Mañgocnawac muru ménda enzuanec. Dac munahécna ionac muru kemma yomuhuc énézéna; Mañgocna, onac Mañgocgina momacnec, Anutuna, onac Anutugina momacnec wawaña iwac muru emmañ.

¹⁸ Zéyu Maria Makdala inéñ ac suruc imi mema tohotoho ichéra ionac muru keñec. Kemma ni hélacnec Miñ Kewu hénzua Miñ Kewunéñ yomuhuc nézézac zéma ac suruc wañ énécmiyec.

Yesunéñ tohotoho ichéra ionac muru hicñi énécmiyec.

¹⁹ Sonda maria kaiwe hiñgaru tohotoho ichéra Yuda ic ionac niñac bacgina yandiyu nagu héima tacgic Yesu wininima sugcinaiguc namma zéyec; Luaenéñ iniguc heyu.

²⁰ Ac imuhuc zéma méria zéma maréña imi énézéyu héngic. Tohotoho ichéra ieneñ Miñ Kewugina héñtegi-cma ségiségi yanda wañgic.

²¹ Wañu Yesu muñguc énézéma zéyec; Luaenéñ iniguc heyu. Mañgocnéñ ni méli nénzac ésécnec neñ ini méli énécmizua.

²² Ac imuhuc zémaguc kua wéséséya ionaru hihima énézéc; Uña Téréya megic.

²³ Ini méñac méñ kápésicgina wai énécmizuiguc kápésicgina imi qahac wanzac. Ini kápésicgina ménda wai énécmizuiguc kápésicgina imi hezac.

Yesunéñ Tomawac muru hicñimiyec.

* **20:15:** Girik aciguc; Miñ kewu. † **20:24:** Didimo imi; Neñañ aciguc Héi séwi séwi.

24 Yesuac tohotoho ichéra 12 sugcina igucnec ménj qara Toma (Didimo† zémianǵic) iminénj Yesu hayec nalé imuaru iniguc ménda tarec.

25 Tohotoho ichéra tosaranénj, Nini Miñ Kewu hénziñ, zéma ézégic Tomanénj yomuhuc zéyec; Mériaiguc birinǵ lépécya imi ménda hémma mérana merawanénj birinǵ hiñgarec imi ménda osima mérananénj iwac maréñaguc ménda osinimmanǵiguc imi ni ménda ninzénǵemañ.

26 Ai meme 8 tecgéyu Yesuac tohotoho ichéra muñguc ama imuac qeriaiguc tacgic nalé imuhucgeñ Tomanénj i iniguc momacnec tacgic. Nagu imi héima wété sulugic heyec, wañu Yesunénj haréma sugcinaiguc namma zéyec; Luaenénj iniguc heyu.

27 Imuhuc zéma Tomawac niñ zéyec; Méragawac merawanénj yomuhucgeñ suluma mérana osima hémma maréñaguc méraga haina hiñgaru osima niñna. Wañu ewa éréhéc ménda wamma ninzénǵéna.

28 Tomanénj melemma zéyec; Nuac Miñ Kewuna zéma nuac Anutuna!

29 Zéyu Yesunénj ézéyec; Gi kicganénj némmaguc ninzénǵé nénzan? Wañu ménjnéñ ménj ménda némmanc ninzénǵé némmu imi enej ségiségi ginaguc wammac.

30 Yesunénj tohotoho ichéra ionac kicginaiguc asé kiwi icnéñ ménda memeya sasala ménj acguc meyec, néñ imi moczoñ kiwi yomuac qeriaiguc ménda odacba hezac.

31 Ini Yesu imi Krišto Anutuac Naña keczac imi ninzénǵéma iwac qaraiguc kekec késa kecmuac niñ kiwi youmi ozua.

21

Tohotoho ichéra ienenj Yesuac ara tohoma kondunǵ lambéc sasala hérégic.

1 Imuac andiaiguc Yesunénj muñguc Tiberia kondunǵiguc tohotoho ichéra ionac muru wininiyec. Haka imi yomuhuc hicñiyec;

2 Simon Petero zéma Toma (Didimo* zémianǵic) zéma Natanael Galilaia baec Kana imuacnec zéma Zebedαιο nañhérera zéma Yesuac tohotoho ic éréhéc ménj ienenj momacnec kecgic.

3 Wañu Simon Peteronénj énézéyec; Ni kondunǵ lambéc késamañ zé kondunǵiguc kemmanǵ. Zéyu ienenj Nini imuhucyanec giguc kembinǵ zégic. Wañu hiñgacma kemma zéiciguc emma keñgic. Wañu sinǵi imuaru iwawai ménj ménda késagic.

4 Kaiwe kiwa deniñ deniñ éréyu Yesu doku giñgiña sakasaciguc nañec. Wañu tohotoho ichéra ienenj Yesu nañec imi ménda héñtegcigic.

5 Wañu Yesunénj énézéyec; Merachécna, kondunǵ lambéc ménj késazu me qahac? Zéyu, Qahac, zégic.

6 Wañu énézéma zéyec; Uficgina héiginaigucgeñ gilima tosara késamu. Zéyu imuac séc wañgic kondunǵ lambéc sasala kuaya qeyec. Imuac niñac hérémuac séc qahac wañec.

7 Wañu tohotoho ic ménj Yesunénj sinǵi nimmianǵec iminénj Petero ézéyec; Imi Miñ Kewu! Wañu Simon Peteronénj, Imi Miñ Kewu zéyec imi nimma malekuya ménda héima kerec imuac niñac malekuya focdac kembañaguc zikima kondunǵiguc luma hiñgarec.

8 Kondunǵ giñgiña igucnec kemma nañgic baec igucnec 100 mita imuac séha ménda wañec. Imuac niñac tohotoho ichéra tosara ienenj zéiciguc ufc kondunǵ lambéc kuaya qeqeyaguc imi héréma hagic.

9 Baeciguc éréma héñgic geric zema nañu imuac qahaiguc kondunǵ lambéc tosara zéma saménj tosara tarec.

10 Wañu Yesunénj énézéyec; Kon-

* 21:2: Didimo imi; Neñañ aciguc Héi séwi séwi.

duŋ lambéc degucmi késazu imi tosara mema hagic.

¹¹ Imuhuc zéyu Simon Peteronéŋ zéic qahaiguc emma ufić héréma séŋgaŋgeŋiguc haiyec. Waŋu konduŋ yaŋ kuneŋ kuneŋ kuaya qegic qétéya 153 imuac séc waŋec. Konduŋ yaŋ sasala imuhucyanec, néŋ ufić imi ménda tegirec.

¹² Waŋu Yesu unuruma zéyec; Hama nene negic. Waŋu ieneŋ ic imi Miŋ Kewugina imi nindacgic imuac niŋ méŋnéŋ mén, Gi méré? zéma ménda qesimiyec.

¹³ Waŋu Yesu hama saméŋ mema énécmima lambéc imuhucnec énécmiyec.

¹⁴ Yesunéŋ humuc igucnec yacma tohotoho ichéra winini énécmiyu yomi bec hatac haréwéc waŋec.

Yesunéŋ Petero ai buŋa qemiyec.

¹⁵ Nene nedacgic Yesunéŋ Simon Petero qesimiyec; Simon Petero, Yohaneac naŋa, gi iwawai youmi onogicma nuac siŋna niŋanzaŋ? Zéyu Simon Peteronéŋ melemma zéyec; O, Miŋ Kewu, neŋ guac siŋga niŋanzua imi gi ninzaŋ. Zéyu Yesunéŋ zéyec; Nuac rama komoc komoc hécna imi gumu énécmiwésémaŋ.

¹⁶ Waŋu Yesunéŋ muŋguc ézéyec; Simon Yohaneac naŋa, gi nuac siŋna niŋanzaŋ? Zéyu inéŋ melemma zéyec; O, Miŋ Kewu ni guac siŋga niŋanzua imi gi ninzaŋ. Zéyu Yesunéŋ ézéyec; Nuac rama imi galeŋgé énécmiwésémaŋ.

¹⁷ Waŋu hatac haréwéc muŋguc qesimiyec; Simon, Yohaneac naŋa, gi nuac siŋna niŋanzaŋ? Waŋu, Gi nuac siŋna niŋanzaŋ, zéma hatac haréwéc qesimiyu Peteronéŋ niŋ yéwérima zéyec; Miŋ Kewu gi iwawai moczoŋ nindaczaŋ ni guac siŋga niŋanzua imi gi ninzaŋ. Zéyu Yesunéŋ zéyec; Nuac rama imi gumu énécmiwésémaŋ.

¹⁸ Ni hélacnec téŋgéŋ gézéwa, gi sac qeli kecnciguc geŋgacnec rikunŋa zikima siŋga tohoma

keŋha waŋaŋnec. Waŋu ic yanda wambésémaŋ imuaru imi gi méraga suluna ic méŋnéŋ rikunŋanéŋ kembangaguc zikima baec méŋac ménda kemmaŋ zé ninzaŋ imuaru guagicma kemmac.

¹⁹ Ac imi zéyec imi Peteronéŋ dimuhuc humuma Anutu mepésimimac imuac séciguc héima zéyec. Imuhuc zémaguc, Ni méndacnéna zéyec.

²⁰ Waŋu Peteronéŋ liliŋgéma andiaiguc héŋu merac mén Yesunéŋ siŋ nimmiaŋec iminéŋ méndac érécmima hayec. Inéŋ siŋiya méŋiguc nene nema tacgic imuaru Yesuac tétécyaguc lapiŋgéma héima tacma, Miŋ Kewu mérénéŋ andé gumac? zéyec imi mia.

²¹ Peteronéŋ ic imi hémma Yesu qesiyec; Miŋ Kewu, ic yominéŋ dimuhuc wammac?

²² Yesunéŋ ézéyec; Liliŋgéma hamaŋ nalé sura imuac séc kecmac niŋ wambinec imi guac ai wammac me? Geŋ imi, méndac néna!

²³ Waŋu suruc iminéŋ dac muna hécnina ionac gezacginaiguc hiŋgacdaru yomuhuc zésaigic; Merac youmi ménda humumac. Waŋu Yesunéŋ Inéŋ ménda humumac imuhuc ménda zéyec, néŋ liliŋgéma hamaŋ nalé sura imuac séc kecmac niŋ wambinec imi guac ai wammac me? imuhuc zéyec.

²⁴ Yesuac tohotoho icya iminéŋ mia iwawai yomuac héipuya wamma kiwi yomi oyec. Waŋu héipucya wamma zéyec imi hélacnec wanzac imi nini ninziŋ.

²⁵ Waŋu Yesu haka tosara mén sasala yanda waŋec. Imi moczoŋ owacnec baec kurumeŋiguc kiwi imi moczoŋ hia ménda haihaiyawac séc wambacnec.

Mélíméli icac ai

Anutunéh Yesu wagicma eñec.

¹ Tiofilus, nuac kiwina walac ogéñi imuaru, Yesunéh aiya hénima haka wamma ackua zéc ku énécmima keñkecma naléya hayu

² Mélíméli ic énépésiyec ionac niñ wamma Uña Téréya méliyu hama énézéma meseli énécmiyu Anutunéh i wagicma eñec, imuac suraiguc haka hicñiyec imuac suruc imi moczon odari.

³ Qenzen manzen qema humuyec imuac andiaiguc inéh ai meme 40 imuac suraiguc winini énécmiyec. Wañu qelima kerec imuac héipuc wamma ninzéh ninzéh mihicñi énécmimacac séc sasala hicñi énécmima Anutuac héngalen ama areña yandawac énézéc.

⁴ Wañu ic iniguc momacnec kerec nalé imuaru yomuhuc zéseli énécmiyec; Yerusalem ménda waima kemmu. Wañu Anutuac sisipac ac énézéwa niñgic imuac héla niñac mambéc kecmu.

⁵ Yohanenéh dokunéh naec énécmiyec, néñ ini imi ai meme sasala ménda keñunec Anutuac Uña Téréyanéh ewa qeriginaiguc naec énécmimac.

⁶ Imuhuc zéyu ienené togéma Yesu qesimigic; Miñ Kewu, gi némac naléiguc héngalen ama areña yanda imi Israel ic embac neñañ muru meqeli nénécmiwésémañ?

⁷ Zégic inéh melemma énézéc; Ai meme zéma naléya imi, enené nimuac séc qahac. Nalé imi Manjoc eñeya kucyaiguc meyu hezac.

⁸ Wañu Uña Téréya onac muru mamac nalé imuaru ini kuc mema Yerusalem zéma Yuda zéma Samaria zéma baec tetecgia séciguc kemma nuac héipuc ic hécna wammu.

⁹ Ac imi zéyu tegéyu hémmanc nanjic Anutunéh wagiru ou eñec. Eñu hosusunéh i osoma musañgéyu kicginanéh hémmuac séc qahac wañec.

¹⁰ Imuhuc eñu ienené kurumenjiguc kicgina hima héñ sosolimanec nanjic ic éréhéc malekugira lalacnec ierené hosucginu wininima nañoc.

¹¹ Namma yomuhuc zéyoc; Galilaia ic! Ini némac niñ kurumenjiguc kicgina himanec nanzu? Yesu onac murunec wagiru kurumenjiguc enzac. I kurumenjiguc eñu héñzu imuhucyanec lilingéma mamac.

Matia kumugic Yudawac tatac késayec.

¹² Imuhuc zéyu ienené baec boña méné Oliwa zéangic imuarunec lilingéma Yerusalem hagic. Baec boña imi mia Sabata naléiguc keñkeñawac séc Yerusalem hosuraiguc tarec.*

¹³ Taru hama ama qeria méné qacyaiguc heyu tacyac wañangic imuhucgené eñgic. Wañu imuaru tocgégic ionac qacgina imi yomuhuc; Petero, Yohane, Yakobo zéma Anderea, Filipo zéma Toma, Batolomaio zéma Mataio, Alfaioac naña Yakobo zéma Simon Zelote,† wañu Yakoboac naña Yuda, imuhuc.

¹⁴ Ic imi enené ewa momacguc wamma zéwelec ai imi ai meme sasala toroqema memanec kegcic. Wañu embac tosara zéma Yesuac neñgocya Maria zéma Yesuac munahéra ienené acguc momacnec toroqema kegcic.

¹⁵ (Ic embac tocgégic ionac zañgégina imi 120 imuac séc wañec.) Nalé imuhucgené Peteronéh sucginaiguc yacma yomuhuc zéyec;

¹⁶ Dac munahécna, becneñ Uña Téréyanéh Dawidiac kuaya mema Yudawac niñ zéyec ac iminéh héla wammacac niñ heyec. Yuda imi

* **1:12:** Yuda ic ienené Sabataiguc héna horua niñgic ai tanec wawaña imuhucya ménda keñha wañangic. † **1:13:** Girik ac yomuac hénia imi seliseli wawaña, imi mia Yuda ic ionac tuné méñac qara, ienené Roma gawamañ imuac mézétiti wamma seliseli wamma euqac wañangic.

ic tosara Yesu késagic ionac héná meyec ic imi mia.

17 Wañu ic imi 12 sucninaiguc kecma Miñ Kewuac ai yomuac bakia meañec.

18 (Wañu ic iminéñ hakaya biri-awac boñanéñ baec mén boñ meyec, imuac andiaiguc orucyanéñ melemma hiñgacma qeyu tomeña qéséñu kera tomeña madaru humuyec.

19 Wañu haka imi zésaigic keñu ic embac Yerusalem kecgic ieneñ moczoñ nindacma baec imuac Akeldama zéangic. Wañu ac imuac hénia imi Sac baera.)

20 Imuac mia kiwi Legiciguc yomuhuc oyec hezac; Iwac baec imi kisi wañu méñnéñ mén imuhucgen ménda kecmac. Wañu ic méñnéñ iwac ai buña imi késamac.

21 Imuac niñ Yohanenéñ Yesu doku naecmiyec imuhuc geñnec érékecma Anutunéñ Yesu sucninaiguc wag-icma eñec nalé imuac suraiguc ic tosara Yesunéñ sucninaiguc tacyac wañañec imuac séc

22 niniguc kecgic ionarunec mén kumuni niniguc Yesuac yacyarawac héipuc ic wambiñ.

23 Imuhuc zéyu ic éréhéc mihicñi érécmigic. Qacgira imi Yosefe zéma Matia. Wañu Yosefe iwac Basaba me Yusito zémiañgic.

24 (24a) Wañu ieneñ yomuhuc zéma zéwelecgic; Miñ Kewunina, gi ic embac neñañ qeri héhéñnina keczañ.

25 (25a) Yudanéñ ai buñaya imi waima eñeya hénayaiguc keñec. (24b) Imuac ic éréhéc youmi iorac muru mérac késana (25b) tatacyac mema welen qeque ai zéma Mélíméli icac ai memac imi nénézéna hénni.

26 Imuhuc zéma sumbic néma héngic Matia iwac muru héiyu inéñ Mélíméli ic 11 ionac muru toroqeyec.

2

Ai meme 50 imuac kendoñaiguc Uña Téréya mayec.

1 Ai meme 50 imuac kendoña* ducñiyu ieneñ moczoñ ama méñu momacnec tocgégic.

2 Wañu kurumeñ igucnec hétéñ yanda mén élanzañnec luhuc selia qeazac ésécnec mama ama tacgic imuac qeria séc sécgédarec.

3 Wañu iwawai mén tanera geric bélaña ésécnec imuhucyanéñ tuima ic embac tacgic orucgina séc mama héiyec.

4 Wañu ic embac ieneñ moczoñ Uña Téréyanéñ qeriginaiguc sécgéma ac méréra hénia hénia énécmiyec séc hénima zégic.

5 Nalé imuaru kurumeñ bawaiguc baera baera heyec imuhucgen Yuda ic Anutu méndacma kecañgic ieneñ Yerusalem hama tacyac wañgic.

6 Hétéñ imi hicñiyu tuñ yanda imuaru tocgéma niñgic acgina séc zégic imuac niñac niñingina sicsaoc wañu témpin wañgic.

7 Wañu ieneñ kiléñ yanda welicgéma zégic; Ic embac ac zézu yomi Galilaia baec miñina zéma ninziñ.

8 Wañu dimuhuciguc ieneñ zégic neñañ acninaiguc séc ninziñ?

9 Neñañ youmi Pada ic, Mede ic, Elam ic, Mesopotamia miñina, Yuda ic zéma Kapadokia ic, Ponto ic zéma Asia ic,†

10 Firigia ic, Pamfilia ic, Izipte ic, ic tosara Kirene hosura Libia baec yandaiguc baec bakia bakia hezac imuacnec, ic kiana tosara Romanec, (Imi mia Yuda ic zéma ic tosara Yuda ic ionac ninzén ninzén ginaiguc toroqegic imi mia.)

11 Krete ic zéma Arabia ic, neñañ imuhucyanéñ kiwi hénia hénia Anutunéñ meyec imi zéaugic acninaiguc séc ninziñ.

12 Ieneñ moczoñ welicgémic ewagina sicsaoc wañec. Wañu eñaoec

* **2:1:** Pentikost imi Yuda ic ionac kendoñ mén; Nagu sacyaguc ogicma kekeña imuac kendoña tecgéyuguc éréma ai meme 50 wañu Yuda ic ieneñ kendoñ tacañgic, wañu nalé imuaru mia Uña téréya mayec. † **2:9:** Asia komora zéañziñ imi deguc Téki taczac baec imuac qara.

qesiamuma zégic; Imuac hénia imi dimuhuc?

¹³ Wañu ic tosara enej zézerec wañ énécmima zégic; Ic youmi doku seli sinaguc imuac kuhanéñ qerigina sécgézac.

Peteronéñ kiwi baec icnéñ ménda memeya imuac hénia énézéyec.

¹⁴ Imuhuc zégic Peteronéñ Yesuac Mélíméli ic 11 iniguc namma ewaya mema yacma yomuhuc énézéyec; Yuda ic alahécna zéma ic embac Yerusalem kecanzu ini moczon, neñ hénia zéasari énécmima ac zéman imuac gezacgina haima niñgic.

¹⁵ Ini ninzu éséc nec qahac. Ic youmi doku selinéñ ménda mesoho énécmizac. Kaiwe kiwa imi sinunec 9 kilok sac wanzac.

¹⁶ Qahac, iwawai imi Anutuac tilin tilin ic Yoelnéñ zéyec éséc nec hicñizac.

¹⁷ Min Kewunéñ yomuhuc zézac; Kecma nalé tetecgiaiguc ni Uñana ic embac momac yanda séc pocgé énécmiwa nambérac hécgina ieneñ iwawai kecma hicñimac imuac ara zéaumu. Wañu sac qeli enej Anutuac tilin tiliniguc séséc hicñi énécmiyu hémmu. Wañu ic embac yanda ieneñ gau hémmu.

¹⁸ Wañu nalé imuaru ni Uñana imi welen qeque ic me embachécna pocgé énécmiwa ieneñ iwawai kecma andiaiguc hicñimac imuac ara zému.

¹⁹ Wañu énézéwa ou kurumeniguc kiwi welic welicgia, emu baeciguc asé kiwiac haka hénia hénia hémmu. Imi mia sac zéma geric bélan zéma hofac kondun wéséséya.

²⁰ Kaiwe kiwanéñ melemma sinj wañu maso kiwa imi sac sac wañuguc Min Kewuac nalé yanda asahaguc imi hamac.

²¹ Wañu ménéñ mén Min Kewuac qara qacanzuiguc kápésic iguc nec anjéngina tiénécmiman.

²² Israel ic embac, ac youmi niñgic; Ini ninzu éséc nec, Anutunéñ suginaiguc haka kuc yandayaguc zéma kiwi méréra hénia hénia

zéma asé kiwiac haka hénia hénia imi Yesuac muru mema Yesu Nazareteneñ i héipucya wammiyec.

²³ Ic imi mia, Anutunéñ haka imi ménda hicñiyec nec nimma ewaya dérécgéyu heyec séc onac muru oporu enej ic Moseac hénia ac ménda niñgic ionac méraginaiguc haigic biriñnéñ qegic humuyec.

²⁴ Wañu humucnéñ i késamacac séc qahac wañu Anutunéñ humucac zéra iguc nec hulacmima meqeli miyec.

²⁵ Dawidinéñ iwac niñac yomuhuc zéyec; Ni hémba Min Kewunéñ nalé séc wésénaiguc kecanzac. Wañu inéñ nuac héinaiguc nanu ni qeka meka ménda wammañ.

²⁶ Imuac niñ ewana ségiségi wañu ezelañnanéñ mepési miyu séwina imuhucyanec yacyarawac mambéc kecmac.

²⁷ Hénia imi yomuhuc; Gi ni humumia ionac baec dumuñaguc ménda waina hemañ. Wañu guac Ica Téréya ménda waimina houmac.

²⁸ Geñ nézéna, keckecac hénaya héñi. Geñ wéségaiguc ségiségi imi nuac qerinaiguc haina sécgémac.

²⁹ Dac munahécna ni ac yomi efima hia énézémanac séc; Yandanina Dawidinéñ humuyu téngégic iwac kic suaña imi sucninaiguc heyecac érékecma deguc hezac nec.

³⁰ Wañu i imi Anutuac tilin tilin ic kerec imuac niñ Anutunéñ iwac qelihéra sucnina iguc nec mén kumuyu iwac ic kewu tataciguc tacmac niñac ac selianec zikima ézéyu niñec.

³¹ Iwawai hicñimac imi héñtegcima Kristoac yacyacwac niñac yomuhuc zéyec; I humumia ionac baec dumuñaguc ménda waimiyu heyec. Iwac séwianéñ ménda houyec.

³² Anutunéñ Yesu imi meqeliyu yarec. Wañu neñañ moczon haka imuac héipuc ichéra wamma kecziñ.

³³ Anutunéñ meyacmiyu inéñ iwac héiyaiguc emma ac ziki nénécmiyec séc Manjocac murunec Uña Téréya mema pocgé nénécmiyu iwawai imi mia hémma ninzu.

34 Dawidi inéj kurumenjiguc ménda eñec. Wañu inéj yomuhuc zéyec; Miñ Kewunanéj‡ nuac Miñ Kewuna§ yomuhuc ézéyec; Nuac héinaiguc tacna.

35 Tacnanec neñ guac hazéchécga onopocba guac hénagawac héna titiga wammu.

36 Imuac niñ Israel ama séc ic embac moczoñ yomuhuc niñ yacgému; Ini Yesu ic héñgeña wéndaraiguc qegic Anutunéj i Miñ Kewu zéma Kristo kumuyec.

37 Imuhuc zéyu ic embac ienen ac imi niñgic qerigina néyu Petero zéma Yesuac Mélíméli ic tosara ionac énézéma zégic; Dac munahécnina, nini dimuhuc wambin?

38 Imuhuc zégic Peteronéj melemma zéyec; Ini moczoñ yanda, ewa qerigina melenjic késpedesgina wai énécmimacac niñ Yesu Kristoac qaraiguc doku naec énécmi ewa hiawac Uña Téréya énécmiyu memu.

39 Sésépac ac imi, ini zéma qelihécgina zéma ic embac lakec keczu séc Miñ Kewu Anutuninanéj héihéré énécmimac ionac buña wammac.

40 Imuhuc zéma inéj ac sasala mén toroqema héipuc wamma meseli énécmima zéyec; Eneñ hicñisai biria yomi onarunec añgégina tiénécmiyu érému!

41 Imuhuc zéyu ic embac tosara iwac ara késagic séc doku naec énécmigic nalé imuhucgeñ zañgégina 3,000 imuhuc éséc nec tunjinaiguc toroqe énécmigic.

42 Wañu Yesuac Mélíméli ic ienen ku énécmigic imuac séciguc selianec nammanec ala wañamuma saméñ kuma nema zéwelec ai imuac opocamuma kecgic.

43 Wañu ic embac moczoñ zénéngina hiriyec. Wañu Yesuac Mélíméli ic ienen kiwi méréra héniya héniya zéma asé kiwiac haka méréra sasala megic hicñiyec.

44 Wañu ninzén ninzén ic ienen momacnec tacyac wamma iwawaigina imi nuaru qahac guaru qahac momacnec mema kecañgic.

45 Kecma ménnéñ mén iwawai mén niñac osigiciguc aigina me iwawaigina haima soukiwaya mema sécgina énécmiañgic.

46 Wañu nalé séc ewa momacguc wamma ocmuñ téréyaiguc tocgéañgic. Wañu amagina séc ewa hia zéma ewa héla nimma saméñ kuma amunec qamunec wamma neañgic.

47 Haka imuhuc wamma Anutu mepésigic ic embac ienen eegina héiéncmigic kecañgic añgég tiénécmimia ionac zañgégina imi Miñ Kewunéñ toroqe énécmiyu eñec.

3

Peteronéj ic puriñ mén mehiaruyec.

1 Zéwelecac kaiwe kiwa maria 3 kilok imuhucgeñ Petero zéma Yohane ieren ocmuñ téréyaiguc eñoc.

2 Wañu ic mén neñgocyawac qeria igucnec puriñ hicñima kekera imi ic tosanéñ duñaguc huama hagic. Ic imi mia ic tosara ocmuñ téréyaiguc eñeñ mama wañgic iwawai mén niñac qesiéncmimac niñ kaiweya kaiweya nagu mén Naguc soroc zéañgic imuaru haigic tacañec.

3 Ic iminéñ Petero zéma Yohane ieren ocmuñ téréyaiguc embiñ zé wañic iricma iwawai niñac welec érécmiyec.

4 Weleru Peteronéj Yohaneguc héñsosolima yomuhuc ézéyec; Niri niriçna.

5 Zéyu inéj iorarunec iwawai mén memañ zé mambécma iricsosoliyec.

6 Iriru Peteronéj yomuhuc zéyec; Siliwa zéma goli imi ni ménda kesa keczua, wañu iwawai késakeczua imi gémmañ. Nazarete ic Yesu Kristoac qaraiguc yacma kenna.

7 Imuhuc zéma méra héiyaiguc késama méra miyu imuhuc geñec

‡ 2:34: Hebiraio aciguc; Yawe. § 2:34: Hebiraio aciguc; Adonai.

héna tawéya zéma hénayawac giniᅇa imi kuhaguc waᅇec.

⁸ Imuhuc wamma seligiyu técgéma yacma hénima kemma iriguc oc-muᅇj téréyaiguc emma tima kemma técgéma kemma Anutu mepésiyec.

⁹ Waᅇu inéᅇj tima kemma Anutu mepésiyu ic embac moczoᅇj yanda ieneᅇj i héᅇgic.

¹⁰ Hémma ic iminéᅇj Nagu soro-ciguc tacma iwawai niᅇac welec énécmiaᅇec ic imi mia zéma héᅇteᅇgicma haka hicᅇjimiyeᅇc imuac muᅇᅇguc yanda welicgéma aurigic.

Peteronéᅇj welicgéma tocgéᅇc imi onac ac énézéyeᅇc.

¹¹ Ic iminéᅇj Petero zéma Yohane érépésima keᅇu ic embac ieneᅇj aurima Solomonac luhuc ama yanda imuaru usuᅇᅇec hama ionac muru tocgéᅇc.

¹² Waᅇu Peteronéᅇj inicma énézéyeᅇc; Israel ic embac, némac niᅇac haka imuac aurizu? Ini niᅇᅇc nereᅇj norac kucnira zéma hakanira hia bianéᅇj ic yomi mehiaruzic esécneᅇc waᅇu niriᅇc sosolima nanzu?

¹³ Imi nereᅇj qahac, néᅇj Yesu eneᅇj Pilatoac mériaiguc opocᅇc Pilatonéᅇj hulacmimaᅇj zéma ewaya zikiyeᅇc. Waᅇu ini iwac kic ségériaiguc Yesu qaecgémigic. Waᅇu yanda hécnina Abaraham zéma Isaka zéma Yakop ionac Anutunéᅇj eᅇeya weneᅇj qeᅇe ic Yesuac qac buᅇa meyaᅇec;

¹⁴ Eneᅇj ic solaᅇa zéma téréya ménda nimmima sac naec ic méᅇj hulacmimac niᅇac zéwelec migic.

¹⁵ Eneᅇj kekeᅇc miᅇjina qehumugic. Waᅇu Anutunéᅇj ic humumia sugcina igucneᅇc i meᅇeli miyeᅇc. Waᅇu neᅇaᅇj imuac héipuc ic wanziᅇj.

¹⁶ Ic youmi hémma nimmizu, iminéᅇj Yesuac qara ninzéᅇᅇgýu ninzéᅇj ninzéᅇa iminéᅇj séwiya meselimizac. Yesuac qara zéma ninzéᅇj ninzéᅇj iwac murunec hicᅇjimizac iminéᅇj ic youmi ini moczoᅇj yanda kicginaiguc séwiya solaᅇa mihicᅇj mizac.

¹⁷ Waᅇu deguc ni yomuhuc ninzua; Ini ménda niᅇasarima imuhuc waᅇᅇc. Waᅇu galenᅇhécgina ieneᅇj imuhucyanec.

¹⁸ Waᅇu Anutunéᅇj eᅇeya kua meme ic ionac kuagina mema eᅇeya Kristonéᅇj qenzeᅇj manzeᅇj nimmac imi ménda hicᅇjyunec zédareᅇc ac imi imuhuc meseliyeᅇc.

¹⁹ Imuac ewa qerigina melemma Anutuac muru hagic onac kápésicgina zuac énécmiyu.

²⁰ Imuhuc waᅇᅇc Miᅇj Kewuac murunec tac hiahiaruac naléya hamac. Hayu inéᅇj Yesu Kristo becneᅇc kumuyeᅇc i acᅇuc onac méli énécmimac.

²¹ Anutunéᅇj baec yomuac naléya hama keᅇec imuac suraiguc eᅇeya kua meme ic téréya ionac kuagina mema zéyeᅇc séc kurumeᅇᅇnéᅇj Yesu tétécgéma heyunec iwawai moczoᅇj meᅇelimalac.

²² Mosenéᅇj yomuhuc zéyeᅇc; Miᅇj Kewu Anutuginanéᅇj onac niᅇac dac munahécgina ionac sugcina igucneᅇc kua meme ic méᅇj ni ésécneᅇc kumuyu nammac. Waᅇu inéᅇj ac imuhucya me imuhucya énézéyu imi moczoᅇj niᅇtohodacmu.

²³ Méᅇjnéᅇj méᅇj Anutuac kuaya meme ic iwac ara ménda niᅇtohomac imi ic embac sugcina igucneᅇc elicgéyu qahac wandacmac.

²⁴ Anutuac tilinᅇj tilinᅇj ic Samuel igucneᅇc namma éréma kua meme ic tosara ai imuac areᅇjiguc namma zéᅇc imi eneᅇj moczoᅇj nalé sura yomuac niᅇac walacneᅇc zéᅇc.

²⁵ Eneᅇj imi Anutuac tilinᅇj tilinᅇj ic ionac qelihécgina zéma Anutunéᅇj yanda hécginaᅇc ac zikiyeᅇc zikizki ac imuac qelihéra. Anutunéᅇj Abaraham yomuhuc ézéyeᅇc; Baec séc ic embac tuᅇa tuᅇa moczoᅇj guac qeliga iwac murunec mériaᅇj memu.

²⁶ Eᅇac eᅇac kápésicgina igucneᅇc meᅇᅇj énécmima mériaᅇj qeénécmimaᅇj zéma Anutu eᅇeya weneᅇj qeᅇe icya kumuma walac onac muru méliyeᅇc.

4

Petero zéma Yohane hésa amaiguc oropocgic.

¹ Petero zéma Yohane ierenj ic embac ac énézéma nanjic hofac oo ic zéma ocmuñ téreyawac demin galeñ kunenjinga zéma Sadukaio ic ienenj iorac muru hagic.

² Ierenj ic embac ku énécmima Yesuac muru humuc igucnec yacyac hezac zéma zéauyic qerigina biriyec.

³ Biriyu érépésigic ama bec sinjyec imuac niñ hésa amaiguc oropocgic heyicnec ama gianjyec.

⁴ Wañu acgira niñgic ionac sugcina igucnec sasalanénj ninzénngégic ic embac zañgégina 5,000 éséc wañec.

⁵ Ai meme imuhucgenj séwiac galeñ zéma qeriac galeñ zéma hena acac kiwi ic tosara Yerusalem amaiguc tocgégic.

⁶ Héfac oo ic kunenjinga Hanasi, zéma Kayafa, Yohane, Aleksande zéma hofac oo ic kunenjinga iwac sac kitichéra ienenj momacnec kecgc.

⁷ Ienenj Petero zéma Yohane sugcinaiguc oropocgic nanjic yomuhuc qesiércmigic; Némac kuc zéma mérac qaciguc ai imi mezaoc?

⁸ Qesigic Petero imi Uña Téréyanénj qeriaiguc kuaya qeyu yomuhuc énézéyec; Hénaorinj neñañ séwiac galeñ zéma Israel neñañ qeriac galeñ hécnina,

⁹ Ic puriña imi haka hiabia wammiyic imuac némaciguc mehiaruyoc zéma niri deguc aciguc gési nérécmizuiguc,

¹⁰ Ini zéma Israel ic embac moczonj yomuhuc niñasarimu; Ini Yesu Kristo Nazaretene i ic héñgeña wéndaraiguc qehumugic Anutunénj humuc igucnec meqelimiyc. Wañu iwac qaraiguc mia ic youmi hiabia soroc wamma kicginaiguc nanzac.

¹¹ Yesu imi meriqe ic enjaoc hoc méñ héñara mema giligic kenkeña iminénj mia ama wañgonjaiguc ama imuac hoc oruha wañec.

¹² Képésic igucnec anjénj titi imi méñaru méñ ménda hezac. Kurumenj

bawaiguc ic neñañ muru anjénj tinénécmimacac qac méñ ménda nénécmiyu hezac.

¹³ Petero zéma Yohane ierenj imi ic omaya, kiwi amaiguc ménda enoc imuhuc zéma niñgic. Wañu efima kucnec zéyic nimma aurigic. Wañu becne Yesuguc keroc imi iricte-gicgic.

¹⁴ Wañu ic hiaruyec iminénj iriguc momacnec nanju hémma zéqetali wañ érécmiwinj zéma osigic.

¹⁵ Wañu érézégic gésigési ic ionac murunec waima hiñgaric enjacnec yomuhuc eminimma zégic;

¹⁶ Neñañ ic éréhéc imi dimuhuc wañ érécmiwinj? Kiwi mérera eneña wañic ic embac Yerusalem keczu ienenj moczonj buña imi nindacgic. Wañu neñañ imuac qaecgéwinañac séc qahac wanzac.

¹⁷ Ic embac ionac sugcinaiguc iwawai imi ménda saima kemmac niñac Yesuac qaraiguc ic méñac méñ, ac méñ muñguc ménda zémaoc niñac zétericgé érécmima zéseli érécmiwinj.

¹⁸ Imuhuc zémaguc muñguc héihéré érécmima Yesuac qaraiguc méndagucnec zéma ku énécmimaoc niñac zéseli érécmigic.

¹⁹ Zégic Petero zéma Yohane ierenj yomuhuc melemma zéyoc; Anutuac kic ségériaiguc Anutuac ara waima onac acgina méndacbic iminénj hia me qahac imi enjaoc niñgésigic.

²⁰ Niri imi iwawai hémma niñic imi ménda zéauwicac séc qahac.

²¹⁻²² Mehiahiaruac asé kiwiya hicñimiyec ic iwac yawuña imi 40 ogirec imuac niñac ic embac moczonj haka hicñiyec imuac Anutu mepésigic. Imuac dimuhuc yéwéri érécmiwinj zé osima muñguc zétericgé erécmima wai érécmigic kenoc.

Ninzénj ninzénj ic ienenj zéwelec wañgic.

²³ Kemma Petero zéma Yohane ierenj ekanj ic embac ionac muru liliñgéma kemma hofac oo ic kiwa

zéma qeriwac galeñ ienen ac érézégic imi moczoñ énézédaroc.

²⁴ Zéyic ienen nimma momac yanda ewa maracgina meyacma Anutu welecmima zégic; Miñ Kewu yanda, Anutu! Geñ baec kurumeñ zéma konduñ zéma iwawai moczoñ yanda imuac qeriaiguc hezac imi zéna hicñiyec.

²⁵ Geñ Uñaga Téréya mélimima welen qeçega Dawidi, neñañ yandanina iwac kuaya mema yomuhuc zéneç; Némac niñac baera baera i hazéc wammizu? Wañu imuac ic embac ienen aigina héla qahac imuhucya mewin zé sasañgiaiguc ac zézu?

²⁶ Anutu zéma iwac halécnéñ météré mimia iorac hazéc wañ érécmiwiñ zéma baecac ic kewuhéna ienen yacma nanzu, wañu séwac galeñ eneñ momacnec tocgézu.

²⁷ Hélacnec, imuac séciguc ama areña yanda yomuhucgeñ Herode zéma Pilato ieren baec méjunec méjunec ic embac zéma Israel ic embac iniguc guac welen qeçe icga téréya Yesu halécnéñ météremineç i hazéc wammima tocgéic.

²⁸ Imi eneñ geñgaoc iwawai mén hicñimacac zéma guac ewa siñga zéma méraga kuhanéñ becneç niñareñgéneç imuac mia wambiñ zéma tocgéic.

²⁹ Miñ Kewu deguc zéteric tericgina imi hémma guac welen qeçehécga nañgé nénécmiña zénéñnina ménda hiriyu ackuazécga imi zéauwiñ.

³⁰ Wañu méraga suluma hafi mehiaruma waina kiwi mérera zéma asé kiwiac haka hénia hénia guac welen qeçe icga téréya Yesuac qaraiguc hicñimac.

³¹ Imuhuc zéma welecgic tecgéyu ama tocgéma tacgic iminéñ hiriyu ienen moczoñ Uña Téréyanéñ qerigina kuaya qeyu zénéñgina ménda hiriyu Anutuac ackuazéc zéaugic.

Ninzéñ ninzéñ ic ienen ewa momac wamma kecgic.

³² Ic tuñ ninzéñgéic ienen ewa qeri momacguc wamma méñnéñ mén iwawaigina mén niñac guaru qahac nuaru qahac ménda zéma momacnec mema kecañgic.

³³ Wañu Mélíméli ic ienen kucgina seliaguc Miñ Kewu Yesuac yac-yarawac héipucya wamma toroqema zéaugic Anutuac ewa hianéñ qacginu heyec.

³⁴ (34a) Heyu naléya naléya ic embac baec me ama gericginaguc ienen iwawai imi haigic megic soukiwaya mema haañgic.

³⁵ Hama Yesuac Mélíméli ic ionac hénaginü haigic méndemma ic tosara iwawai mén niñac osigic séc énécmigic, (34b) sucginaiguc méñnéñ mén iwawai mén niñac ménda osigic.

³⁶ Wañu Rewi ic mén qara Yosefe, Kipuro baec zékéña igucnec keru Mélíméli ic ienen iwac Banaba zémiañgic. (Imuac hénia imi ewa qeri meme seli wañ énécmimiawac naña.)

³⁷ Inéñ ai mén késa kereç imi haiyu megic soukiwaya mema hama Mélíméli ic ionac hénaginaiguc haiyec.

5

Anania zéma iniña Safira.

¹ Wañu ic mén qara Anania inéñ iniña Safira i guc iwawaigira haima sokiwa meyoç.

² Wañu inéñ boña bakia musañgéyu heyu, iniñanéñ momacnec niñec. Wañu bakianec mema hama Mélíméli ic ionac hénaginaiguc haiyec.

³ Haiyu Peteronéñ zéyec; Anania, némac niñac Biria miñinanéñ qeriga sécgéyu Uña Téréya ikoc wammima baecgawac boña bakia musañgézañ?

⁴ Iwawai hegéneç imi geñga buña ménda heyec me? Wañu haima soukiwa menec imi geñga buña ménda heyec me? Imi moczoñ geñga, néñ némac niñac haka imuhucya guac qerigaiguc

niñarengéma kecneç? Ic ionac qahac, néñ gi Anutu ikoc wammizañ.

⁵ Imuhuc zéyu Ananianéñ nimma humuma mama qeyec. Wañu haka hicñiyec imi niñgic séc zénéñgina kuney yanda hiriyec.

⁶ Humuyu sac qeli merac eney hama qamocya osoma huama kemma téñgégic.

⁷ Kaiwe kiwa 3 kilok keñu iwac iniñanéñ haka hicñiyec imi ménda niñtegicma hama éréyec.

⁸ Éréyu Peteronéñ qesimiyec; Nézéna youmi gi zéma Anania baec imi wai énécmima boña meyc imuac sécyá wanzac me? Zéyu inéñ zéyec; Oo imi sécyá wanzac.

⁹ Zéyu Peteronéñ ézéyec; Dimuhuc Miñ Kewuac Uña Téréya batucgéwic zéma ewa momac wañoc? Inicna, ic tosara euga téñgéma liliñgéma hama naguiguc nanzu. Wañu ieneñ gi momacnec huagémma kemmu.

¹⁰ Zéyu imuhuc geñec i acguc humuma iwac hénayaiguc mama qeyec. Wañu sac qeli merac ieneñ éréma héñgic qamoc mén hicñima heyu hémma huama mama kemma iwac euyawac qéhéréñgaiguc téñgégic.

¹¹ Hénaorin zéma ic embac haka imuac surucya niñgic séc zénéñgina kuney yanda hiriyec.

Mélíméli ic eney ic embac hafiginaguc sasala mehiaru énécmigic.

¹² Mélíméli ic ieneñ méragina suluma ic embac sugcinaiguc asé kiwiac haka zéma kiwi méréra héniya héniya megic hicñiyu ic embac sasala ewa momac wamma Solomonac luhuc ama yandaiguc tocgéañgic.

¹³ Wañu tosananéñ ionac muru ménda efima toroqegic. Wañu ic embac ieneñ Mélíméli ic ionac niñgic eñeña wañec.

¹⁴ Wañu ic zéma embac momacnec tuña tuña muñguc yanda ninzéñgéma Miñ Kewuac muru toroqegic.

¹⁵ Imuac niñ Peteronéñ hama keñu irecyanéñ osiéncmimacac niñ ic embac hafiginaguc onagicma hama héná yandaiguc hehe duñgina me aturu heheginaiguc onopocgic hegic.

¹⁶ Wañu ic embac sasala ama areña kuney kuney séc Yerusalem lelec lelec tacma keñec imuacnec ieneñ imuhucyanec ic embac hafiginaguc zéma tosara uña birianéñ wañu qenzeñ manzeñ qeañgic imi onagicma hagic. Wañu hagic séc moczoñ hiarudacgic.

Kua meme uñanéñ Yesuac Mélíméli ic hésa ama igucnec hulac énécmiyu magic.

¹⁷ Wañu hofac oo ic eñeña zéma tosachéra Sadukaio tuñaguc kecgc imi eney qeri biric nimma yacgic.

¹⁸ Yacma Yesuac Mélíméli ic énépésima ic embac kicginaiguc hésa amaiguc onopocgic.

¹⁹ Wañu siñiyaiguc Miñ Kewuac kua meme uñanéñ hésa amawac naguya naguya auma onagicma mama yomuhuc énézéyec;

²⁰ Kemma ocmuñ téréyaiguc namma kekecac ackuazéc imi moczoñ ic embac énézédacmu.

²¹ Imuhuc zéyu ama gianñ gianñaiguc ocmuñ téréyaiguc emma ackuazéc ku énécmigic. Wañu hofac oo ic eñeña zéma tosachéra hama Sanhederin kaunsol zéma Israel qeriawac galenñ moczoñ énézégic tocgégic. Wañu Yesuac Mélíméli ic onagicma hamu niñac ic tosara hésa amaiguc méli énécmigic.

²² Wañu ocmuñ téréyawac galenñ meme ic ieneñ kemma hésa amaiguc ménda mihicñi énécmima liliñgéma hama énézégic.

²³ Énézéma yomuhuc zégic; Kemma hénni hésa ama imi naguya zikigic taczacnec. Wañu awiawi ic ieneñ nagu séc nañgic. Wañu qeri séwélawac naguya naguya auma qeriaiguc ic ménñ ménda mihicñiziñ.

²⁴ Ama ocmuñ téréyawac deminñ galenñ kunéñgina zéma hofac oo ic kiwa hécgina ieneñ acgina nimma

haka imi yandima némac tanec wammac zéma niŋgic sicsaoc waŋec.

²⁵ Waŋu ic méjnén hama énézéma zéyec; Ninzu, ic tosara hésa amaiguc onopocgic imi eneŋ ama téréyaiguc namma ic embac ackuazéc ku énécmizu.

²⁶ Zéyu galen iminén ai ichéra iniguc kemma onagicma hagic. Waŋu ic embac ieneŋ hocnén nunuwu niŋac zéma bacgina yandiyu bénzénec onagicma hagic.

²⁷ Hama onopocgic kaunsol kicginaiguc naŋgic hofac oo ic eneŋaginanén qesiéncmima zéyec;

²⁸ Ic iwac qaraiguc ic embac ackuazéc ménda ku énécmimu niŋac selianec zéseli énécmiyiŋ. Waŋu ini héna acgina imi ku énécmigic Yerusalem ama séc sécgédaczac. Waŋu ic iwac sacya niŋac Anutunén imuac bakia melené nénécmiyu neŋaoc bisiwiniŋ niŋ wanzu?

²⁹ Zégic Petero zéma Yesuac Mélíméli ic tosara ieneŋ yomuhuc melemma zégic; Ic onac ackuazéc tohowiŋ zé Anutuac ackuazéc waiwiŋac séc qahac.

³⁰ Eneŋ Yesu ic héŋgeŋa wéndaraiguc qehumugic. Waŋu imi mia yanda hécnina ionac Anutunén meqeliyu yarec.

³¹ Israel ic embac ewa qerigina melenigic kápésicgina wai énécmimacac niŋ Anutunén méra héiyanéŋ i wagicma emma ic kewu zéma aŋgéné titi icninawac kumuyec.

³² Nini haka imuac héipuc ic wanziŋ. Waŋu Anutunén méjnén méŋ ara tohogenic ionac Uŋa téréya énécmiyu Uŋa Téréya iminén imuhucyanec héipuc wanzac.

³³ Imuhuc zégic niŋgic qerigina kilen yanda biriyu unuhumuwiŋ zé wanigic.

³⁴ Imuhuc wanigic méjnén sugina igucnec yarec. Ic imi Farisaio ic, qara Gamaliel, Héna acac kiwi ic, waŋu ic embac moczoŋ yanda eeya héiaŋgic. Inén Yesuac Mélíméli ic

onagicma komora méŋ séŋgaŋen kemma nammu niŋac énézéyec.

³⁵ Imuhuc wammaguc yomuhuc énézéyec; Israel ic, ic imi onac iwawai méŋac méŋ waŋ énécmiwiŋ zé haka imuac hiabianec niŋgésimu.

³⁶ Héna zéwa niŋgic, becneŋ Teuda hicŋima eneŋa niŋ méŋac séciguc séwiya meemma zéyu iwac muru ic zaŋgégina 400 imuac séc toroqegic. Waŋu qegic humuyu ic méndacmigic séc héndén amuma kendacgic, héla qahac waŋec.

³⁷ Imuac andiaiguc qac meme naléyaiguc Galilaia ic Yudanén hicŋima ic tuŋ yanda héihéré énécmiyu méndacmigic. Waŋu i imuhucyanec humuyu méndacmigic ieneŋ héndén amuma kendacgic.

³⁸ Imuac ni degucguc énézézua, ic ionac murunec lakeŋ namma wai énécmigic kecigic. Niniŋ areŋgia zéma aigina iminén ic ionac murunec hicŋizaciguc birima maqemac.

³⁹ Waŋu Anutuac murunec hazaciguc eneŋ mebirimuac séc qahac wammac, néŋ Anutuguc eumu tanec wambac niŋac.

⁴⁰ Imuhuc énézéyu ara tohoma Yesuac Mélíméli ic unurugic érégic kémbiŋnéŋ unuma Yesuac qaraiguc ac méŋ ménda zému niŋac zéselima wai énécmigic keŋgic.

⁴¹ Waŋu Yesuac Mélíméli ic eneŋ Sanhederin kaunsol wai énécmima kemma Anutunén niŋu nini Yesuac qara niŋac mema titi waŋ nénécmiwu éséc wanzac zéma nimma ségiségi wanigic.

⁴² Waŋu ieneŋ méndagucnec waigic, néŋ kaiweya kaiweya ocmuŋ téréya me amagina séciguc Yesu imi Kristo zéma zéauma buŋa suruc hiabia ku énécmiaŋgic.

6

Yesuac Mélíméli ic ieneŋ ai ic 7 kumu énécmigic.

¹ Waŋu nalé imuhucgeŋ Yesuac tohotoho ichéra zaŋgégina toroqema eneŋ. Eŋu Yuda ic tosara

Hebiraio ac zéan̄gic ieneñ naléya naléya maqeqeya galeñgé énécmima Yuda ic tosara Girik ac zéan̄gic ionac maléhécgina méragina ménda énécmigic. Wañu Yuda ic Girik ac zéan̄gic ieneñ eñacnec ewa héténgina memama haka imuac Hebiraio ic zébiri énécmigic.

² Imuhuc wañgic Mélíméli ic ieneñ tohotoho ichéra tocgé énécmima zégic; Nini Anutuac ackuazéc ménda zéauma nene yaka méndéñ énécmimanec kecbiñ imi haka hiabia qahac.

³ Dac munahécnina sugginaiguc ic 7 Uña Téréya zéma niñtegic qñtegic sécgé énécmiyu eegina héiéncmianzu imi mihiçñi énécmigic neneñ ai imuac kumu énécmiwiñ.

⁴ Wañu neneñ imi zéwelec ai zéma ac téréyawac ai sac toroqema mema kecbiñ.

⁵ Zégic ac iminéñ hénarion̄ moczoñ yanda ionac ewagina mehiaru énécmiyu ieneñ ic youmi mihiçñi énécmigic; Ninzén̄ ninzén̄ zéma Uña téréya sécgémimia Stefano imi zéma Filipo, Porokoro, Nikano, Timon, Pamena, zéma Antiokia ic Nikolao, wañu Nikolao inéñ becaru melemma Yuda hénaiçguc toroqema kekera.

⁶ Wañu ic imi Yesuac Mélíméli ic ionac kic ségéra ginaiguc hai énécmigic nañgic walac zéwelecmaguc méragina orucginaiguc hai énécmima mozocgé énécmigic.

⁷ Wañu Anutuac ackuazécnéñ saima keñu Yesuac tohotoho ichéra ionac zañgéginanéñ Yerusalemiguc kuneñ yanda toroqema eñec. Wañu hofac oo ic sasalanéñ ninzén̄ ninzén̄ imi tohogic.

Stefano késama aciguc haigic.

⁸ Ewa hia zéma kuc sécgémimia Stefano inéñ ic embac sugginaiguc kiwi welicwelicgia zéma asé kiwias haka icnéñ ménda memeya imi sasala meyec.

⁹ Wañu toçgotocgo ama méñac hénarion̄ qacgina Ic hulac énécmimia* ionac murunec tosara Kirene, Aleksandria, Kilikia, zéma Asia baec igucnec hagic ieneñ momacnec yacma Stefanoguc zéen̄ zéma wamma ac zégic.

¹⁰ Wañu Stefanonéñ Uña Téréyaguc ac hiabianec niñareñ wamma zéyu ieneñ ara melemmuac séc qahac wañec.

¹¹ Wañu ieneñ ic tosara zéan̄gé énécmigic yomuhuc zégic; Nini hénni Stefanonéñ Mose zéma Anutu zébiri érécmizac.

¹² Imuhuc zéma ic embac zéma qeriawac galeñ zéma hénac acac kiwi ic ionac qerigina éségic iwac muru hama késama kaunsol onac muru wagicma keñgic.

¹³ Kemma héipuc ic ikora onopocgic namma yomuhuc zégic; Ic youmi imi ocmuñ téréya zéma hénac ac imuac nalé séc zébirian̄zac.

¹⁴ Nini imi inéñ Yesu Nazaretenec iminéñ ama youmi hézén̄géma haka silic Mosenéñ mema mama nénécmiyec imi melen̄u qelia wammac imuhuc zéyu niñan̄ziñ.

¹⁵ Zégic kaunsol moczoñ yanda imuaru tacgic imi enéñ Stefanoac hémma héñ wañgic iwac kic tanera imi kua meme uña ionac kic tanec ésécnec wañec.

7

Stefanonéñ Yesuac hénia zéasariyec.

¹ Wañu mulu memeac icya ionac eñeñaginanéñ qesimima zéyec; Ac imi hélacnec me?

² Zéyu Stefanonéñ yomuhuc zéyec; Dac munahéçna zéma mañgoc héçna acna zéwa niñgic; Yandanina Abaraham Haran baeciguc ménda kemma kecma Mesopotamia baeciguc kerunec Anutu odamuyagucnéñ hicñimiyec.

³ Hicñimima yomuhuc ézéyec; Gi ama baecga zéma aren̄héçga wai

* 6:9: Yuda ic tuñ méñ Roma baec yandaiguc ziki sipacgina qahac kekera.

énécmina nenj baec ménj gézéwa hémbésémañ imuaru kembésémañ.

⁴ Imuhuc ézéyu inénj Kaldia ic ionac baec imi waima Haran baeciguc kemma kerec. Keru mañgocya humuyuguc Anutunénj enenj deguc keczu baec yomuaru wagicma hayec.

⁵ Hama inénj baec yomuaru iwawai ménj ménda waimima baec titiña ménj ménda miyec. Wañu Anutunénj Abaraham meracya ménj qahac kerunec eneya zéma andiaiguc qelihéra ienenj baec yomi késamu niñac ac zikimiyec.

⁶ Wañu ac Anutunénj ézéyec imi yomuhuc; Iwac qelihéra ienenj ic méréra ionac baeciguc ic kian kemma kecmu. Kecgic baec miñina ienenj welenj qeénécmimuc niñj énépésima yawuñ 400 séc ziki sipacgé énécmimu.

⁷ Wañu welenj qemuac niñj énépésimu ionac baec yanda imuac ic embac imi niñgési énécmima bakia melenj énécmimañ. Wañu imuac andiaiguc qelihéra ienenj baec imi waima hama baec yomuaru ni welenj qenémму.

⁸ Wañu Inénj Abaraham séwi tasé hericheric imuac sisipac ac imi zémiyec. Wañu naña Isaka héri haima mema keru kaiweya 8 wañu séwi taséya hericheric imuac haka wañec. Wañu Isakanénj Yakop mihicñiyec. Wañu Yakobonénj yanda hécnina 12 mihicñi énécmiyec.

⁹ Wañu yanda hécnina ienenj Yosefeac nimbupuc wammima soukiwa niñac waimigic késama Izipte baeciguc kenjic Anutunénj i guc kerec.

¹⁰ Kecma zéra béra moczoñ imuac qaha igucnec metecgéma ewa hia nimmima niñtegic qinjegicac kuha miyu Izipte ic kewu Faraonénj héñu hiaruyu Izipte héngalenj ama areña yanda zéma eneya ama séc héngalenj wammac niñac kumuyec.

¹¹ Nalé imuaru Izipte zéma Kanaan baec séc béti hicñiyu qenzenj manzenj he énécmiyu yanda hécnina imi

nenegina qahac kecgic.

¹² Wañu Yakopnéñ Izipte baeciguc nene hezac imuhuc zégic nimma yanda hécnina méli énécmiyu kenjic.

¹³ Wañu muñguc kenjic Yosefenénj eneya héniaya zéasari énécmiyu dac munahéra ienenj héniaya niñgic. Wañu Farao ézéyu inénj Yosefeac areñhéra héniagina wininiyu inicma niñec.

¹⁴ Wañu Yosefenénj dac munahéra tosara méli énécmiyu mañgocya Yakop zéma sac kitichéra moczoñ ic embac 75 onagicgic.

¹⁵ Wañu Yakopnéñ Izipte baeciguc mekemma kecmu humuyu yanda hécnina imuhucnec humudacgic.

¹⁶ Kecma gamoc hécgina Sekemiguc mema hama baec ménj Abarahamnénj becnecc Sekem baeciguc Hamoroac qelihéra ionarunec kic-suañac buña soukiwa énécmima meyec imuaru ténggé énécmigic.

¹⁷ Wañu Anutunénj Abaraham ac zikimiyec imi seligimac imuac naléya ducñiyu Izipte baeciguc areñhécnina ionac zañgégina imi muñguc yanda saima enec.

¹⁸ Wañu kecmu ic kewu méréra ménj Yosefeac hénia ménda niniñanénj Izipte baecac galenj wañec.

¹⁹ Wañu ic kewu inénj mia areñ hécnina tiwiqiwilij wañj énécmima zéra béraiguc onoporec. Wañu yanda hécnina zéseli énécmiyu qelihécgina kokoc humumu niñac demij sénganjenjiguc wai énécmianjic.

²⁰ Nalé imuaru mia Mose hicñiyec. Wañu Anutunénj héñu sécgéyec. Sécgéyu mañgocyawac amaiguc namu gumuyu maso haréwéc wañec.

²¹ Wañu kecmu winiñu waigic Farao béracyanénj wagicma galenjéyu iwac naña wañec.

²² Wañu Mose imi Izipte ic ionac niniñgina imi moczoñ kumigic ara zéma wawañ memeya imi kucyaguc wañec.

²³ Kecma yawuŋa 40 imuac séc waŋu kemma Israelac qeli, dac munahécna inicmaŋ zéma qerianén niŋec.

²⁴ Kemma Izipte ic méŋnén Israel ic méŋ eŋ qeyu iricma ic méŋ yéwériyaguc iwac saiwa wammima Izipte ic imi bakia melenmima qehumuyec.

²⁵ Waŋu inén dac munahécna ienen Anutunén mérananén yéwériginatunén igucnec metecgé énécmimac imi niŋasarimu imuhuc zéma niŋec, nén ienen imi ménda niŋtegiŋic.

²⁶ Waŋu ama siŋima gianaŋiyu Israel ic éréhéc euyic muŋguc winini érécmima ieren ewa momacguc wammaoc niŋac yomuhuc érézéyec; Ic éréhéc iri dara munia, waŋu némac niŋac mebiri amuzaoc?

²⁷ Zéyu ic alaya eŋ qeyec iminén Mose qéfacgé mima yomuhuc zéyec; Mérénen gi nonac galen zéma gésigési ic kumugéŋec?

²⁸ Oraŋ Izipte ic qehumunec imuhucyanec ni numan zéma wanzaŋ?

²⁹ Zéyu ac imuac niŋac Mosenén néngacma Midian baeciguc ic kian wamma kecma baec imuhucgen nanhéréraguc waŋec.

³⁰ Waŋu yawuŋ 40 imuac tetecgia waŋu, Sinai baec boŋa imuac hosuraiguc baec kéra kérésiaiguc Miŋ Kewuac kua meme uŋa méŋnén ic hési waiyaguc imuac geric bélaŋa qeriaiguc iwac muru wininiyec.

³¹ Wininiyu Mosenén hémma kiwi imuac welicgéyec. Nimma héŋ sosoliman zéma hosuraiguc keŋu Miŋ Kewuac ac ewaya yomuhuc mayec;

³² Ni yanda hécga ionac Anutu; Abarahamac Anutu, Isakawac Anutu, Yakopac Anutu. Imuhuc zéyu Mosenén bac yandi yandi wamma zénéŋa hiriyu efima hémmacac séc qahac waŋec.

³³ Waŋu Miŋ Kewunén yomuhuc ézéyec; Baec tima nanzaŋ imi baec téreya imuac hési usuga imi hénaga igucnec hetecgéna.

³⁴ Ic embachécna Izipte baeciguc kecgic mematiti waŋ énécmigic hémma héŋanzua. Waŋu ionac zésiacginanén nuruyu nimma hulac énécmiman zéma mazua. Deguc hana nen gi Izipte baeciguc méligémba.

³⁵ Imi mia ienen Moseac mérénen gi galen zéma gésigési ic kumugéŋec imuhuc zéma waimigic. Nén Anutunén ic imi mia ionac galen zéma aŋgéŋ titi icgina wammac niŋac kua meme uŋa méliyu ic hési waiyaguc imuac qeriaiguc hicŋimima Mose méliyec.

³⁶ Méliyu ic iminén kemma Izipte baeciguc zéma Konduŋ pésiaiguc zéma baec kéra kérésiaiguc haka welic welicgia zéma asé kiwi haka hénia hénia imi yawuŋ 40 imuac séc meyu héŋgic onagicma hayec.

³⁷ Waŋu Mosenén mia Israelac qelihéra yomuhuc énézéyec; Anutugina Miŋ Kewu iminén dac munahécgina ionac suc igucnec kua meme ic méŋ ni éséc imuhucya meyacmimac.

³⁸ Mose inén baec kéra kérésiaiguc azorogic suginaiguc yanda hécnina zéma kua meme uŋa méŋ Sinai baec boŋaiguc ac ézéyec imi iniguc momacnec kerec. Waŋu inén mia ac kekecyaguc imi nénécmiman zé meyec.

³⁹ Yandahécnina ienen acya ménda tohoma qéfacgéma sugina igucnec elicgéŋic ewa qeriginanén Izipte baeciguc liliŋgéyec.

⁴⁰ Waŋu Aron yomuhuc ézéŋic; Gi anutuac irecya méŋ mena iminén walac walac keŋu méndacbiŋ. Mose Izipte baec igucnec nonagicma hayec imi youmi iwac muru némac iwawai hicŋiyec imi nini ménda ninziŋ.

⁴¹ Imuhuc zéma sura imuhucgen burumakao merawa imuac banaraya mema iwac muru yaŋ gema héfac héimigic. Waŋu méraginanén megic iwawai imuac ségiségi waŋgic.

⁴² Imuhuc waŋgic Anutunén andé unuma wai énécmiyu ienen ku-

rumeñac iwawai* mepési énécmigic. Imuac mia kua meme ic ionac kiwiiguc ac yomuhuc hezac; Israel ama miñina eneñ yawuñ 40 imuac séc baec kéra kérésiaiguc kecma yañ méñ qema lémbañ méñ onéñgic me qahac?

43 Ini Molok imuac✧ ocmuñ zéma baniara Refan imuac méñni sikilu zéma irec tosara mepési énécmimu niñac mesorocgéma megic imi mepési énécmiañgic, imuac ni Babilon baec emañgeñ ini nesi énécmimañ.

44 Yandahécnina ieneñ baec kéra kérésiaiguc héipuc ac haliginaguc kecañgic. Hali imi Anutunéñ imuac tanera Mose ézéyec séc megic.

45 Wañu hali imi mia yanda hécninanéñ bisima keñkecma kecgic. Wañu Anutunéñ kicginaiguc ic enia nesi énécmiyu ionac baec késagic nalé imuhucgeñ yanda hécnina Yesua méra bawaiguc kecgic imi eneñ iwawai imi bisima hagic tac énécmiyunec Dawidi galenjë énécmiyec imuac naléya hayec.

46 Wañu Dawidi inéñ Anutuac ewa hia iwac muru hemiyu Yakopac qelihéra onac niñ wamma Anutuac amaya memac niñ welerec.

47 Wañu i qahac, néñ Solomonnéñ iwac ocmuñ téréya meyec.

48 Wañu Eñeña yanda iminéñ amaya amaya ic méranéñ megic imuaru ménda kecañzac. Imuac mia kua meme icnéñ yomuhuc zéyec;

49 Kurumeñ imi nuac ic kewu tatakna, wañu baec imi nuac hena titina. Imuac niñac ini ama dimuhucya hia menémmu? Wañu baec dimuhucyanéñ nuac tac ninñac sécyá hia wammac me?

50 Wañu iwawai momac yanda imi mérananéñ ménda mihicñiyi me?

51 Ini imi ewagina selia, qeri gezaçgina ménda hericgic béréñgéyec. Eneñ yanda héçgina wañañgic ésécnec nalé séc Uña Téréya andé qeçe wammianzu.

52 Némac kua meme ic méñac onac yanda eneñ ménda qehéi wañgic kerec? Ic solaña méñ hamac zégic séc unudacgic. Deguc ini imi ic solaña imi mia andé qema qehumugic.

53 Wañu kua meme uña eñeyaoc hama hena ac imi énécmiyec, néñ kilendac ménda tohoanzu.

Stefano qegic humuyec.

54 Ac imuhucya zéyu niñgic qerigina yaru iwac niñ zéçgina kizéñgéçic.

55 Stefano imi Uña téréyanéñ qeriaiguc kuaya qeyu kurumeñiguc hiyu Anutuac kiwi asaha zéma Yesu Anutu méra héiyaiguc nañu hémma

56 yomuhuc zéyec; Ninzu, ni kurumeñ añgéyu Icac Naña Anutu méra héiyaiguc nañu hénzua.

57 Imuhuc zéyu ac qewelon yanda qema gezacgina hézicgéma momac yanda yacma iwac muru usuñnec kemma qéfacgéma

58 ama areñ yanda demíñ seliaguc imuac séñgañgeñiguc wagicma kemma hocnéñ héigic héipuc ic tosanéñ malekugina hetecgéma sac qeli méñ qara Saulo iwac héniaiguc haigic.

59 Wañu hocnéñ héima kecgic Stefanonéñ welecma ac yomuhuc zéyec; O! Miñ Kewu Yesu, gi qeri uñana késana.

60 Imuhuc zémaguc simiñ héima kucnec yanda qacma zéyec; Miñ Kewu gi késpedesgina ionac qacginu ménda haina eñu, imuhuc zémaguc gau seli heyec.

8

Yesuac henaoríñ hazéc mihicñima néñgacma keñha wañgic.

1 Stefano humuyu Saulonéñ qehumugic imuac ewa momac wañec. Wañu nalé imuaru Yesuac henaoríñ Yerusalem kecgic ieneñ hazéc yanda mihicñima Yuda zéma Samaria baec séc néñgacma kendacgic. Keñgic Yesuac Mélíméli ic eñacnec ménda néñgacma Yerusalemiguc kecgic.

* 7:42: Kembaña 43 iguc hénia imi ooyawac hezac. ✧ 7:43: 2Ki 23:10

² Wañu Anutu ee héihéi wammianzu ienenj Stefano héisiac yanda wammima téngégic.

³ Saulo inéj amaya amaya emma ic zéma embac momacnec énépésima qatéhéré wañ énécmima hénaoñ mebirí énécmima hésa amaiguc onoprec.

Filiponéj Samaria ama arenja arenja séc ackuazéc énézéyec.

⁴ Héndéj énécmimia imi enenj baera baera kemma ackuazéc imi zéau énécmigic.

⁵ Imuhuc wañgic Filiponéj Samaria ama arenja yandaiguc hiñgacma Kristoac hénia ya zéau énécmiyec.

⁶ Wañu Filiponéj kiwi hénia hénia mema ackuazéc énézéyu tuñ yanda ienenj ewa momac wamma hémma nimma acyawac wamma gezacgina haigic.

⁷ Hénia imi yomuhuc; Inéj zéyu kuwic biria sasalanéj ic tosara sipacgé énécmima kecgic ionac murunec qewelonj yanda qema éréjic. Wañu purinj zéma hénia méragina biria sasala mehiaru énécmiyec.

⁸ Wañu ama arenja yanda imuaru ségiségi kunenj yanda hicñiyec.

Séwi galeñ ic Simonnéj Uña Téréya boñ memañ zé wañec.

⁹ Wañu ama arenja yanda imuaru séwi galeñ méj kerec. Iwac qara imi Simon. Inéj kuwi kuhanéj ai ikora meyu Samaria ic embac ienenj hémma welicgégic eneya niñac ic kunenj zéamuma kecañec.

¹⁰ Wañu eneña mamaya momacnec iwac gezacgina haima, Ic youmi Anutuac kuc kunenj yanda késakeczac zéañgic.

¹¹ Wañu nalé horua yanda gété manira ai iminéj ewagina mesoho énécmiyu méndac miañgic.

¹² Wañu Filiponéj Anutuac héngaleñ ama arenja yanda zéma Yesu Kristoac qac buña zéau énécmiyu ninzénégic ic embac momacnec doku naec énécmiyec.

¹³ Imuhuc wañu Simon imuhucnec ackuazéc ninzénégic doku naecmiyu Filipino méndacmiyu Filiponéj séséc hénia hénia zéma kuc yanda mewininiyu hémma welicgégic.

¹⁴ Yesuac Méliméli ic Yerusalem kecgic ienenj imi Samaria ic tuñ ienenj Anutuac ackuazéc késaniñ wañgic zégic nimma Petero zéma Yohane ionac muru méli énécmigic keñoc.

¹⁵⁻¹⁶ (Wañu imuaru hénaoñ imi hakecma méñac méj Uña téréyanéj ménda mayecnec, ienenj Yesuac qaraiguc dokunec sac naecgic,) imuac niñ ierenj mekemma Uña téréyaguc wammu niñac zéweleroc.

¹⁷ Wañu Yesuac méliméli ic éréhéc ierenj méragira orucginaiguc haiyic Uña Téréya megic.

¹⁸ Simon imi Yesuac méliméli ic ierenj méragira orucginaiguc haiyic Uña Téréya énécmiyu hémma soukiwa érécmiyec.

¹⁹ Érécmima yomuhuc érézéyec; Kuc buña imuhucya ni momacnec néjic ic embac méñac méj orucginaiguc mérana haiwa Uña téréyaguc wammac.

²⁰ Imuhuc zéyu Peteronéj yomuhuc ézéyec; Gi Anutuac sese imi soukiwanéj boña hia memañac zéma ninzañ, imuac soukiwaga imi giguc momacnec biridacmaoc.

²¹ Guac ewa qeriga imi Anutuac kiwaiguc dindiña qahac. Imuac hénia ac yominéj guac iwawai me ai buñaga ménda wammac.

²² Qeri biricga imi melemma Miñ Kewu welec mina qerigaiguc niniñ imuhucya késakeczañ imuac kápésicga waigémmac gezañ.

²³ Gémba biriawac houhouyanéj qeriga sécgéyu kápésicganéj pipigemma hezac.

²⁴ Zéyu Simonnéj melemma zéyec; Iri ekaoc nuac niñ wamma Miñ Kewu welecmiyic iwawai zézaoc imi nuaru méj ménda hicñi némmac.

²⁵ Wañu Yesuac Méliméli ic ierenj Miñ Kewuac ackuazéc imi héipuc

wamma selima zéau énécmimaguc Samaria baec komoc komoc sasalaiguc buña suruc hiabia imi zéau énécmima zéau énécmima hama Yerusalem lilingéma keñoc.

Filiponéj Ediotia ic ménj Yesuac hénac ac ézéyec.

²⁶ Miñ Kewuac kua meme uñanéj Filipo yomuhuc ézéyec; Gi yacma emanženžen baec wañgoña Saut iguc hiñgacma hénac ménj Yerusalem-nec hénima Gaza amaiguc hiñgaczac imuaru kembésémañ. Wañu hénac imi baec kéra kérésiaiguc heyec.

²⁷ Imuhuc zéyu Filiponéj yacma keñu Etiopia héngalen ama arenja yandawac Embac garata Kandake iwac welen qe qe icnéj Yerusalemiguc Anutu mepésémañ zé eñec igucnec mayec. Wañu ic imi héngalen ama arenja yanda imuac sou kiwa moczoñ galenémac niñac kuc yanda hemiyec.

²⁸ Wañu inéj lilingéma eñeya karisi yanda imuac qacyaiguc tacma Anutuac tilin tilin ic Yesaiawac kiwi imi olomma kerec.

²⁹ Wañu Uña téréyanéj Filipo yomuhuc ézéyec; Karisi imuac hosuraiguc kemma kenna.

³⁰ Zéyu Filiponéj usuñnec kemma kua meme ic Yesaia iwac kiwi imi oloñu nimma qesimiyec; Ac olonzan imuac hénac niñzan?

³¹ Wañu inéj zéyec; Ménénj hénac ménda meyu nimma dimuhuc niñasarimañ? Imuhuc zémaguc érema tacmacac niñ Filipo héihéré miyec.

³² Embac kewuac welen qe qe iminéj ac kiwi olonec imi yomuhuc; Rama merawa ménj qehéric wammu niñ héréma keñanzu éséc nec hérémigic keñec. Wañu rama ménj zucya héric héric ic ménj wésiaiguc hétén qahac wamma taczac imi éséc nec kuaya ménj ménda anjéyec.

³³ Wañu mamaya wañu didinanez ménda zétecgé migic. Wañu baec igucnec kekecyac wagicgic

qahac wañec imuac mérénéj iwac qelihérac wammac hia zéwacnec?

³⁴ Wañu garatawac welen qe qe icnéj melemma Filipo ézéyec; Qesigémba nézénac. Anutuac tilin tilin icnéj mérac niñ imuhuc zézac, eñeya niñac me ic ménj niñac?

³⁵ Qesiyu Filiponéj kuaya anjémba ac imuaru toroqema Yesuac hénac ézéyec.

³⁶ Wañu hénac keñkecma doku méniguc kereñic garatawac welen qe qe icnéj zéyec; Doku you hezac imuac némacnéj ziki néñu doku ménda naec némbésémañ?

³⁷ (Ménda hezac.)

³⁸ Imuhuc zémba nesinesi ic énézéyu karisi yanda imi zikigic nañu Filipo zémba garatawac welen qe qe ic ieren ekawu dokuiguc mekeñic Filiponéj doku naecmiyec.

³⁹ Wañu doku igucnec éréyc Miñ Kewuac Uñanéj Filipo wagicma keñu welen qe qe ic iminéj i munuc ménda hémma ségiségi wamma hénac méndacma keñec.

⁴⁰ Wañu Filipo inéj Azoto* tañiguc wininima lelecgéma ama arenja kuneñ kuneñ séc séc buña suruc hiabia énézémba hama Kaisarea† hadarec.

9

Miñ Kewunéj Sauloac hicñimiyec.

¹ Saulo imi Miñ Kewuac ai ichéra tericgé énécmima unuhéi wañ énécmimacac niñ qeria geriwaguc wañu wéséséya héiyu érémanec nañu hofac oo ic eñeña iwac muru keñec.

² Kemma ménénj ménj hénac qelia imi méndacma kecziuguc mihicñi énécmima ic me embac moczoñ méragina dérécgéma Yerusalem érémañ zé Damasiko ama arenja yanda imuac tocgotocgo ama séc keñkeñawac oaec kiwi niñac welecmiyec.

³ Welecmiyu omiyu mema keñkecma Damasiko ama arenja yanda hosuraiguc keñec. Nalé

* **8:40:** Qara ménj; Asidot. † **8:40:** Ama arenja yanda ménj zéic alayaguc.

imuhucgeŋ kurumeŋ igucnec asac mararaŋ mérnénj élanzaŋnec mama qetagalima lelecgémiyec.

⁴ Lelecgémiyu baeciguc tendiŋéma maqeyu hema ac ewa ménj yomuhuc zéyu niŋec; Saulo, Saulo, gi némac niŋac nunesi wannéma kecanzaŋ?

⁵ Zéyu Saulonénj qesimima zéyec; Miŋ Kewu, gi méré? Zéyu zéyec; Ni Yesu geŋ qenesi wammima kecanzaŋ imi mia.

⁶ Gi yacma ama areŋa yandaiguc kerenna, imuaru némac ai kilenj mewésémaŋ imuac ara gézéyu nimbésémaŋ.

⁷ Zéyu ic i guc keŋgic ieneŋ héténj imi niŋgic, néj ic ménj ménda héŋgic imuac niŋ acgina qahac naŋgic.

⁸ Waŋu Saulonénj baec igucnec yacma kiwa himanec naŋec, néj iwawai ménj hémmacac séc qahac waŋu ichéra ieneŋ mériaiguc késama wagicgic Damasiko ama areŋa yandaiguc kerengic.

⁹ Waŋu ai meme haréwéc kiwa hilicgémanec taru nene me doku ménj ménda neyec.

Ananianénj Saulo doku naecmiyec.

¹⁰ Damasiko ama areŋa yandaiguc Yesuac ai ic ménj kerec. Qara imi Anania. Waŋu Miŋ Kewunénj tilinj tilinjiguc hicŋimima ézéyec; Anania! Zéyu melemma zéyec; Oo, Miŋ Kewu.

¹¹ Zéyu Miŋ Kewunénj ézéyec; Ninzaŋ, ic mérnénj welecma taczac, imuac niŋ gi yacma héna qara Héna Dindiŋa imuaru kemma Yudawac amaiguc emma ic ménj qara Saulo, Taso ama areŋa yanda igucnec iwac hocma mihicŋiwésémaŋ.

¹² Inénj irec ménj tilinj tilinjiguc hicŋimiyu ic ménj qara Ananianénj eneya muru hama méria qacyaiguc haiyu muŋguc kic hihiyaguc waŋec imi hénzac.

¹³ Zéyu Ananianénj melemma zéyec; Miŋ Kewu, ic embac sasalanénj iwac niŋ zéma Yerusalemiguc guac hénaoriŋ hécga haka biria hatac dahec waŋ énécmiyec imuac suruc zégic niŋanza.

¹⁴ Waŋu yomuaru imuhucnec guac qacga guruanziŋ nini moczoŋ méranina dérécgé nénécmimac niŋac hofac oo eneŋagina iwac murunec kuc buŋa imi mema hayec.

¹⁵ Imuhuc zéyec, néj Miŋ Kewunénj yomuhuc ézéyec; Gi tinduc kenna, baera baera ic embac zéma ic kewu zéma Israelac nambérac héra ionac muru nuac qac buŋana wagicma kemmacac niŋ késawa ic imi nuac ai ic wanzac.

¹⁶ Qac buŋanawac wamma zéra béra yéwéria dimuhucya mihicŋimac imi ézéwa hémmac.

¹⁷ Waŋu Ananianénj kemma ama imuaru emma Sauloac oruhaiguc méria haima zéyec; Saulo, munana, gi muŋguc kic hihi wamma Uŋa Téréya sécgégéŋu kecbésémaŋ niŋac Miŋ Kewu Yesu hénaiguc hicŋigéŋec inénj mia méli néŋu hazua.

¹⁸ Zéyu nalé sosola qahac kiwa igucnec iwawai sekec sekec ésécnecnénj taima mayu kicya muŋguc hima hémma yacma naŋu doku naecmiyec.

¹⁹ Waŋu nene nema kuhaguc waŋec. Inénj Yesuac ai ichéra Damasiko ama areŋa yandaiguc kecgic iniguc ai meme tosara kecgic.

Saulonénj hénima buŋa suruc hiabia zéauyu zéra béra qahaiguc opogic.

²⁰ Kecma nalé sosola qahac Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma Yesu imi Anutuac Naŋa keczac zéma zéau énécmiyec.

²¹ Énézéyu niŋgic imi eneŋ moczoŋ welicgéma yomuhuc zégic; Ic yomi Yerusalem imuaru qac imi qacaŋgic ini mebiri énécmianec imi qahac me? Waŋu ic embac imuhucya qaté énécmima hofac oo ic ionac muru énépésima kemmaŋ zé hayec.

²² Waŋu Saulo inénj muŋguc yanda kuhaguc wamma Yesu imi Kristo téŋgénj wanzac imi héipuc wamma Damasiko ama areŋa yandaiguc Yuda ic kecgic énézéyu niŋgic sicsaoc waŋec.

²³ Imuhuc wamma keru ai meme sasala keŋu Yuda ic eneŋ Saulo qewiŋ zéma zéeminiŋ waŋgic.

²⁴ Waŋu ac saŋa hazéra imi Saulo gezawanéŋ niŋec. Waŋu ieneŋ Saulo qehumuwiŋ zé siŋi kaiwe séc nagu yanda séc awima naŋgic.

²⁵ Imuhuc waŋgic iwac tohotoho ichéra ieneŋ siŋiyaiguc neŋgeŋiguc Saulo tima hésanéŋ neŋgeŋ qatéma deminŋ yanda andia luhuc memeac kifaŋaiguc naŋgégic hiŋgacma néŋgarec.

²⁶ Kemma Yerusalem keremma Yesuac ai ichéra ionaru toroqemac niŋ batucgé énécmiyec, néŋ ieneŋ moczoŋ Yesuac ai ic wanzac imi ménda ninzénégic imuac iwac zénéŋgina hiriyec.

²⁷ Waŋu Banabanéŋ Yesuac Mélíméli ic ionaru wagicma kemma Saulonéŋ hénaiŋguc Miŋ Kewu dimuhuc héŋu Miŋ Kewunéŋ dimuhuc ac ézéyu Damasiko ama arenaŋ yandaiguc inéŋ Yesuac qaraiguc kucnec zéma dimuhuc zéauyec imuac ac suruc waŋ énécmiyec.

²⁸ Waŋu inéŋ iniguc momacnec kecma Yerusalem eneŋ mama wamma Miŋ Kewu Yesuac qaraiguc ackuazéc selianec zéauyec.

²⁹ Waŋu Yuda ic tosara Girik ac zéaŋgic iniguc ac waŋgic acginanéŋ eneŋ mama waŋec. Waŋu ic ieneŋ Paulo qewiŋ zé waŋgic.

³⁰ Waŋu ai momachéra ieneŋ nimma Kaisarea ama arenaŋ yanda zéic alayaguc imuaru wagicma hiŋgacma kemma méligic Taso ama arenaŋ yandaiguc keŋec.

³¹ Imuac niŋ Yesuac hénaoŋiŋ Yuda, Galilaia zéma Samaria baeciguc kecgic ionaru luae he énécmiyu nanaŋ seli mihicŋi énécmimia waŋu Miŋ Kewuac ehéihéi wammima Uŋa Téréyanéŋ ewa qeriginaguc dongé énécmiyu zaŋgégina saima keŋec.

Peteronéŋ ic ménŋ mehiaruyec.

³² Peteronéŋ baec séc lelecgéma kecma Yesuac hénaoŋiŋ Lida ama

arenaŋ yandaiguc kecgic ionac muru keŋec.

³³ Waŋu imuaru ic ménŋ mi-hicŋiyec, qara imi Ainea, inéŋ puriŋ wamma hehe tataciguc hema keru yawuŋ 8 waŋec.

³⁴ Waŋu Peteronéŋ yomuhuc ézéyec; Ainea Yesu Kristonéŋ mehiaru génzac imuac niŋ yacma hehe tatacga imi geŋgaoc mindiŋina zéyu nalé imuarunec yarec.

³⁵ Yaru Lida zéma Saron ama arenaŋ yanda igucnecnéŋ i hémma ewagina melemma Miŋ Kewuac hagic.

Peteronéŋ Tabita humuc igucnec meqeliyec.

³⁶ Yope ama arenaŋ yandaiguc Yesuac tohotoho embac ménŋ kerec, qara imi Tabita, neŋaŋ aciguc Noniŋ, waŋu inéŋ ai hiabia sasala mema ic embac maqeqeya méra énécmiaŋec.

³⁷ Waŋu nalé imuhucgeŋ Tabita i hafi hicŋimiyu humuyu qamocya naecmima ama qeria ménŋ qacyaiguc heyec imuaru haigic heyec.

³⁸ Lida ama arenaŋ yanda imi Yope ama arenaŋ yanda hosuru tarec. Waŋu Yesuac ai ic embac ieneŋ Peteronéŋ imuaru taczac zégic nimma ic éréhéc iwaru méli érécmigic iereŋ kemma nalé sosola qahacnec foc hamacac niŋ qesimiyoc.

³⁹ Zéyic Peteronéŋ yacma iriguc momacnec keŋgic. Kemma kendacgic iereŋ ama qeria ménŋ qacyaiguc heyec imuaru i wagiric eŋgic. Eŋgic embac malé sasala ieneŋ ic iwac maréŋaiguc namma siacma zari maleku Tabitanéŋ iniguc kecma meyacgéyec imi ézégic héŋec.

⁴⁰ Waŋu Peteronéŋ énézéyu hiŋgacdacgic simiŋ héima zéwelerec. Zéweleru tecgéyu qamocac muru melemma namma yomuhuc ézéyec; Tabita gi yacna zéyu kiwa héitegicma Petero hémma yacma tarec.

⁴¹ Taru Peteronéŋ mériaiguc késama héréyu yacma naŋec. Naŋu Yesuac hénaoŋiŋ zéma embac malé unuruyu eŋgic Tabita qelizac imi énézéyu héŋgic.

42 Wañu Yope ama areña yanda imuac miñina ienen haka imi zésaigic nimma sasala ienen Miñ Kewu ninzégégic.

43 Wañu Peteronéñ Yopeiguc ic mén qara Simon yañ séwéla meme iwac amaiguc ai meme sasala kerec.

10

Kua meme uña ménéñ Konelio hicñimiyec.

1 Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc ic mén kerec, qara Konelio. Inéñ yaré ic 100 ionac galeñ kerec. Wañu inéñ tuñ mén Italia yaré ic tuña zéañgic imuacnec.

2 Wañu inéñ eñeya ama taséhéra iniguc Anutuac wamma nalégina zéma usungina qemima ee héihéi wammima kecma ic embac maqeqeya ionac ewa biric wañ énécmima haleñ sasala hai énécmima Anutu zéwelec wammima kecañgic.

3 Kaiwe mén maria 3 kilok imuaru inéñ héñu Anutuac kua meme uña ménéñ tiliñ tiliñguc hicñimima Konelio, zéma qarec.

4 Wañu inéñ héñsosolima zénéña hiriyu zéyec; Miñ Kewu, hénia némac niñ? Zéyu zéyec; Haleña ic embac maqeqeya ionac haianzañ imi zéma zéwelecga iminéñ Anutuac muru haréyu haihakaga imi niñqelima niñgézac.

5 Imuac deguc gi Yope ama areña yandaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic mén qara Simon Petero zémimia i héihéré mimu.

6 Ic imi yañ séwéla meme ic, Simonac amaiguc tacyac wañanzañ. Wañu ama imi konduñ giñgiñguc taczac.

7 Kua meme uñanéñ ac imuhuc ézéma keñu welen qeçe ic éréhéc zéma yaré ic sugina igucnec mén Konelio eñeya méndacmima Anutu ee héihéi wammianzañ i momacnec unuruyec.

8 Unuruma ac suruc imi wañ énécmidacma Yope amaiguc méli énécmiyu keñgic.

Miñ Kewunéñ Petero tiliñ tiliñguc ézéyu héñec.

9 Ama siñima gianiyu kaiweya mén keñkecma gau komoc wañu ienen keñkecma ama imuac hosuraiguc kereñgic. Wañu nalé imuaru Peteronéñ zéwelec wammañ zé ama qacyaiguc eñec.

10 Wañu inéñ yaka niñ humuma nene nemañ zé wamma énézéyu otocgo wammañec kecgic Uñanéñ qéléléngé miyec.

11 Miyu héñu kurumén añgéyu gésé mén maleku ésécnec wañgoña kemboñ qahac imi zikima nañgégic baec qahaiguc mayu héñec.

12 Héñu qeriaiguc yañ hénagina kemboñ qahac hénia hénia zéma gisic zinañgoc, zini mokolen, zéma nei hénia hénia heyec.

13 Wañu ac mén yomuhuc mayec; Petero, yacma unuma nena.

14 Wañu Peteronéñ zéyec; Miñ Kewu, qahac téngéñ! Ni ménda neneya sic saocya zéma iwawai biria méndagucnec neanzua.

15 Zéyu ac mén yomuhuc hicñiyu hatac éréhéc wañec; Iwawai Anutunéñ zézuaczac imuac geñ qakolayaguc ménda zéna.

16 Haka imi muñguc hicñiyu hatac haréwéc wañu imuacnec gésé imi hérégic kuruméniguc eñec.

17 Wañu Petero iwawai héñec imuac hénia imi dimuhuc zéma eñeya ewayanéñ nimma niñ éréhéc wañec. Wañu ic tosara Konelionéñ méli énécmiyec ienen naguyaiguc namma Simonac ama niñac qesigic.

18 Qesima qacma yomuhuc zégic; Simon Petero zémimia imi yomuaru taczac me?

19 Wañu Petero i iwawai héñec imuac hénia niñ areñgémanc keru Uña téréyanéñ yomuhuc ézéyec; Niñzañ, ic haréwéc haréma gi hocgénzu.

20 I ini neñ méli énécmiwa hazu. Imuac gi yacma hiñgacma ewa éréhéc ménda wamma iniguc kembésémañ.

21 Zéyu Peteronéj ionac muru hiŋgacma zéyec; Ic hocma hazu imi ni yomi mia. Hénia némac niŋ you hazu?

22 Zéyu zégic, Yaré ic 100 ionac galeŋgina Konelionéj ic solaŋa kecma Anutu ee héihéi wammianju Yuda ic ieneŋ ee héihéi wammianzu. Kua meme uŋa téréya méjnéj gi iwac amaiguc héihéré gémma guac murunec ac nimmac niŋ ézéyec.

23 Imuhuc zéyu Peteronéj onagiru ama tacyac waŋaŋec imuaru emma hegic ama gianju yacma iniguc keŋgic. Waŋu Yope amaiguc ninzén ninzén dacmuna tosara ieneŋ acguc i guc momacnec keŋgic.

Peteronéj ic enia Konelioac amaiguc keŋec.

24 Ieneŋ hénai guc siŋi méj hema keŋkecma Kaisarea zéic alawac ama areŋa yandaiguc kereŋgic. Waŋu Konelionéj sac kitichéra zéma ala hiabia kecgic tosara unuruyu tocgéma mambéc kecgic.

25 Peteronéj amaiguc eŋu Konelionéj iwac muru hama iwac hénayaiguc mama sigéma mepésimiyec.

26 Mepésimiyu Peteronéj mema yacma yomuhuc ézéyec; Yacna, ni acguc ic kecza.

27 Yaru i guc ac wamma ama qeriaiguc emma iniru ic embac sasala tocgéma tacgic.

28 Waŋu inéj ac yomuhuc hénima énézéyec; Ini nindaczu ésécnec Yuda ic méjnéj ic enia méj ala wammima momacnec azorogic zézé seli ac logizac wammac. Waŋu Anutunéj ic méjác méj qakola me zapi qeqeya ménda zémaŋac zé nézéyec.

29 Imuac niŋ héihéré néŋgic acna waima hazua. Waŋu qesiénécmiwa, ini hénia némac niŋ héihéré nénzu?

30 Zéyu Konelionéj yomuhuc ézéyec; Haka yomi hicŋiyuguc bec ai meme kemboŋ qahac tecgézac. Maria yomuhucgeŋ, maria 3 kilok imuaru amanaiguc tacma zéwelecba

ic méj malekuya lalacnéj kic ségéranaiguc wininima naŋec.

31 Namma yomuhuc zéyec; Kone-lio, welecwelecga zéma haleŋga ic embac maqeqeya ionac haianzaŋ iminéj Anutuaru haréyu haihakaga imi niŋqelima niŋgézac.

32 Waŋu gi Yope amaiguc ic tosara méli énécmiwa kemma ic méj qara Simon Petero zéanzu i héihéré mimu. Ic imi yaŋ séwéla meme ic Simonac amaiguc tacyac waŋanzac. Waŋu ama imi kondun giŋgiŋaiguc taczac.

33 Imuhuc zéyu nalé sosola qahac ic tosara méli énécmiyi. Hazan imi hiabia! Nini moczoŋ youmi Miŋ Kewunéj ac gézéyec imi moczoŋ nimbiŋ niŋac Anutuac kiwaiguc tocgéma tacziŋ.

Peteronéj Konelioac hénia géséhéra ackuazéc énézéyec.

34 Zéyu Peteronéj kuaya auma énézéyec; Deguc ni héra méj niŋasarizua. Anutunéj ic neŋaŋ séwinina igucgeŋ ménda ninicma nénépésianzac.

35 Ic embac baera baera keczu suggina igucnec méjnéj méj Anutu ee héihéi wammima haihaka solaŋa waŋanzu imi hia énépésimacac séha wanzu.

36 Anutunéj luaeac ackuazéc imi Yesuac murunec Israelac qelihéra onac énécmiyec. Waŋu Yesu iminéj iwawai momac yandawac Miŋ Kewu wanzac.

37 Yohanenéj doku naec hakawac zéauyuguc imuac andiaiguc Galilaia baec igucnec hénima Yuda baec séc néma iwawai hicŋiyec imi ini ninzu.

38 Anutunéj Yesu Nazarete ama areŋa igucnec i Uŋa Téréya zéma kuc buŋa imi haléc ésécnec pocgémima i guc momacnec kerec, Imuac niŋ inéj lelecgéma haka hiabia wamma ic embac tosara uŋa birianéj helanzi énécmiwa yéwéri énécmimia imi mehiaru énécmiyec.

39 Nini imi inéj Yuda ic nonac baec yanda zéma Yerusalemiguc haka waŋec imi moczoŋ kicninanéj

hémma héipuc wanziñ. I imi ic héngena wéndaraiguc qegic humuyec.

⁴⁰ Wañu ai meme haréwéc wañu Anutunéh meqeliyu wininiyu héñiñ.

⁴¹ Wañu ic embac moczoñ yanda ionaru qahac, néñ humuc igucnec yaruguc héipuc ic wambiñ zé Anutunéh becneç gési nénécmiyu i guc nene doku neyiñ nonac muru sac wininiyec.

⁴² Anutunéh ic embac kic qeli zéma ic embac humumia zéteçgé nénécmimacac niñ ic mén kumuyec imi Yesu imi mia zéma imuac héipuc wamma ic embac ackuazéc zéau énécmiwiñ niñac Yesunéh nénézéyec.

⁴³ Wañu Anutuac tiliñ tiliñ ic ieneñ acguc iwac héipuc wamma yomuhuc zégic; Ic embac i ninzéhégmu moczoñ iwac qara niñac késpedesgina zuac énécmimac.

Uña Téréyanéh ic enia ionac muru mayec.

⁴⁴ Peteronéh ac imuhuc zémanec nañu Uña Téréyanéh ic embac moczoñ ara nimma tacgic séc qacgnaiguc mayec.

⁴⁵ (45a) Mayu ninzéh ninzéh ic tosara séwi tasé hericheric ginaguc Peteroguc kençic ieneñ Anutunéh ic enia ionac Uña Téréya qocgé énécmiyu

⁴⁶ eñañ ac waima ac méréraiguc zéma Anutu mepésigic nimma (45b) kileñ yanda aurigic.

⁴⁷ Wañu Peteronéh zéyec; Neñañ meyiñ ésécneç ic youmi ieneñ Uña Téréya mezu imuac mérénenéç doku ménda naec énécmiwiñ niñac neun héinénéc mimacac séc wammac?

⁴⁸ Imuhuc zéma Peteronéh Yesu Kristoac qaraiguc doku naec énécmimu niñac énézéyec. Wañu ic embac ieneñ ai meme tosara mén iniguc tacyac wammu niñac Petero welecmigic.

11

Peteronéh ai meyec imuac surucya zéasari énécmima Yuda ic énézéyec.

¹ Yesuac Mélíméli ic tosara zéma ninzéh ninzéh dacmuna Yuda baec séc keçgic ieneñ ic enia ieneñ Anutuac ackuazéc ançéñ tигic imuac suruc niñgic.

² Imuac Peteronéh Yerusalem lilingéma eñu séwi tasé hericheric ginaguc ieneñ Petero mematiti wammigic.

³ Wammima yomuhuc ézégic; Gi némac niñac ic enia ionac amaiguc emma iniguc momacnec nene nenec?

⁴ Zégic Peteronéh arengéma yomuhuc zéasari énécmiyec;

⁵ Ni Yope ama yandaiguc zéwelecma keçba Anutunéh tiliñtiliñguc nézéyu yomuhuc héñi; Gésé mén maleku yanda ésécneç kitiwa kembon qahac imuaru zikima kurumeñ igucnec nañgégic ségéranaiguc mayec.

⁶ Mayu qeriaiguc héñ sosoliwa baec yañ hénagina kembon qahacginaguc hénia hénia zéma haséñ yañ zéma gisic zinañgoc, zini mokolen zéma sawawac nei heçic iniri.

⁷ Inicma ewa mén nimba yomuhuc nézéyec, Petero, yacma unuma nena.

⁸ Zéyu neñ zéyi, Miñ Kewu, qahac téngéñ! Ni iwawai qakolayaguc zéma iwawai zapi qeqeya imuhucya mén kuanaiguc méndagucnec haiwa hiñgareç.

⁹ Imuhuc zéwa kurumeñ igucnec ewa mén yomuhuc melenju hatac éréhéçneç mayec; Iwawai Anutunéh zézuaczac imuac geñ iwawai zapi qeqeya ménda zéna.

¹⁰ Iwawai imi hiçñiyu hatac haréwéc wañuguc imuacnec iwawai imi moczoñ hérégic kurumeñiguc eñec.

¹¹ Wañu nalé sosola qahac ic haréwécneñ ama hema keçañi imuaru hama naguyaiguc nañgic. Imi mia Kaisarea zéic alawac ama areña yanda imuarunec nuac muru méli énécmiyu hagic.

¹² Hagic Uña Téréyanéh yomuhuc nézéyec; Gi ewa éréhéç ménda

wamma iniguc kembéséman. Imuhuc zéyu ni zéma ic 6 yomi neñawu kemma méli énécmiyec iwac amaiguc eniñ.

¹³ Enni inéñ haka dimuhuc hicñimiyec imuac surucya zéma yomuhuc nénézéyec; Kua meme uña méñnéñ nuac amaiguc wininima namma yomuhuc nézéyu niñi; Gi Yope amaiguc ic tosara méli énécmima kemma ic méñ qara Simon, Petero zémimia i héihéré mimu.

¹⁴ Inéñ hama ackuazéc énézéyu ackuazéc iminéñ gi zéma hena géséhécgá moczon képésicgina igucnec añgégina timac.

¹⁵ Imuhuc zéyu ni ackuazéc imi hénima énézéwa Uña Téréya neñañ muru mayec imuhucyanéñ ionac muru mayec.

¹⁶ Mayu hémma Miñ Kewunéñ ac yomuhuc zéyec imi niñ qeliyi; Yohanenéñ dokunéñ naec énécmiyec, néñ ini mia Uña Téréyanéñ naec énécmimac.

¹⁷ Anutunéñ neñañ Miñ Kewu Yesu Kristo ninzégéyiñ nalé imuaru sese nénécmiyec. Wañu inéñ sese imuhucyanec ionac énécmiyec. Imuac ni dac imuhucyanéñ némaciguc Anutu neuñ héimiwinec.

¹⁸ Imuhuc zéyu ieneñ ac imi nimma ac hétéñgina waima Anutu mepésima yomuhuc zégic; Ic enia ionac muru kekec memuac ewa qeri melen melenac buña énécmiyec.

Antiokia ama areña yandaiguc Yesuac hénaríñ hicñiyec.

¹⁹ Stefano niñac ununesi hicñiyu ic embac tosara ieneñ héndéñ héndéñ amuma Foinike zéma Kipuro zéma Antiokia ama séc kemma ic tosara qahac, néñ Yuda ic embac ionac sac ackuazéc énézéyc.

²⁰ Wañu suginaiguc tosara Kipuro baec zéma Kirene baec igucnecnéñ Antiokia ama areña yandaiguc keremma Girik ic ionac muru acguc Miñ Kewu Yesuac buña suruc hiabia énézéyc.

²¹ Wañu Miñ Kewuac mérayanéñ iniguc heyu ic embac sasalanéñ ninzégéma Miñ Kewuac muru liliñgéma hagic.

²² Wañu Yerusalemiguc hénaríñ kecgic ieneñ imuac suruc nimma Banaba méligic Antiokia ama areña yanda imuaru keñec.

²³ Kemma Anutuac ewa hia he énécmiyu hémma ségiségi wañec. Wañu ewa siñgina yandaguc Anutu-aru qékétama kecmu niñac ic embac moczon acnéñ meseli énécmiyec.

²⁴ Banaba imi ic hiabia, wañu Uña Téréya zéma ninzéñ ninzéñ yanda sécgémima heyec. Imuac niñac ic embac tuñ yandanéñ Miñ Kewuac muru toroqegic.

²⁵ Wañu Banabanéñ Saulo mi-hicñimañ zé Taso ama areña yandaiguc keñec.

²⁶ Kemma mihicñima wagiru Antiokia ama areña yandaiguc hayoc. Hama yawuñ momacguc ekawu kecma Yesuac hénaríñ mihicñi énécmima ic embac sasala ackuazéc ku énécmiyic Antiokia ama areña yanda imuaru mia walac walac Yesuac hénaríñ ionac qacma Kristoac ic zéénécmigic.

Yesuac hénaríñ Yuda baeciguc ionaru soukiwa haigic keñec.

²⁷ Nalé imuaru Anutuac tilin tilin ic tosara Yerusalemnec Antiokia ama areña yandaiguc hagic.

²⁸ Wañu ionarunec méñ qara Agabonéñ Uña Téréyanéñ tiliñgémíyu baec séc béti yanda hicñimac niñ andiawac ara énézéyec. Wañu béti yanda imi ic kewu yanda Klaudio kerec nalé imuaru hicñiyec.

²⁹ Hicñiyu Yesuac hénaríñ ieneñ kucgina he énécmiyec séc iwawai qutulañgéma Yuda baeciguc ninzéñ ninzéñac dacmuna hécgina kecgic ionaru haléñgina haigic kemmac niñ zétecgégic.

³⁰ Zétecgégic imuhucyanec haleñ imi Banaba zéma Saulo iorac méragiraiguc haima, ninzéñ

ninzéñac dacmuna hécgina ionac muru haigic keñec.

12

Herodenéñ Yakobo qehumuma Petero hési amaiguc oporec.

¹ Nalé imuaru ic kewu Herodenéñ henaoriñ tosara ununesi énécmiman zé méra meyacma énézéyec.

² Inéñ Yohaneac dara Yakobo késama sounéñ héiyu humuyec.

³ Imuhuc wañu Yuda ic ieneñ haka imuac ségiségi wañgic inictegicma Petero acguc késaman zé wañec. (Wañu haka imi saméñ yisya qahac imuac kendoñguc hicñiyec.)

⁴ Wañu nagu sacyaguc ogicma keñgic imuac kendoñ tecgéyu hérémima ic embac kicginaiguc haiyu nañu ara zétecgémacac niñ hési amaiguc oporu tarec. Taru yaré ic 16 imi tunhéra 4 méndéñ amuma galeñgému niñac ionac méraginaiguc oporec.

⁵ Petero hési amaiguc galeñgéñgic heyu henaoriñ ieneñ iwac niñ wamma ewa qerigina hélacnéñ Anutu welecmigic.

Kua meme uña méñnéñ Petero hualacmiyec.

⁶ Herodenéñ i wagicma hamuac niñec imuac naléya imi ama gianañyu ducñimac. Wañu ménda gianañyunec siñi imuaru Petero señ hési éréhécnéñ qatégic téngiñ ic éréhéc iorac sugiraiguc gauya hekerec. Keru galeñ meme ic tosara nagu sénganñgic galeñ mema nañgic.

⁷ Wañu héñgic Miñ Kewuac kua meme uña méñnéñ wininiyu hési ama imuac qeriaiguc asac mararañ méñnéñ asariyec. Wañu kua meme uñanéñ Petero maréñgic qema mindima zéyec; Fodac yacna. Zéyu nalé imuarunec Petero méria igucnec señ hésanéñ loloma madarec.

⁸ Wañu kua meme uñanéñ ézéyec; Rikuñga zikima hési usuga hési hinga. Imuhuc zéyu inéñ imuhuc wañec. Wañu kua meme uñanéñ

muñguc ézéyec; Séwi usuga horua imi hési hinga ruguc méndac némma hana.

⁹ Zéyu Peteronéñ méndacmima keñec. Wañu kua meme uñanéñ iwawai hélacnec wammiyec, néñ ménda niñasarima gau hénzua imuhuc zéma niñec.

¹⁰ Wañu ieneñ galeñ meme ic nagu sénganñgic nañoc imi walac nanaña zéma andu nanaña orogicma keremma demin yandawac aiñ naguya ama areña yanda wésiaiguc nanaña imuaru hayoc. Hayic nagu imi eneyaocnec añgé ércmiyu mama hési yandaiguc keñoc. Keñic kua meme uña iminéñ élanzañnec waimima enec.

¹¹ Enu Peteronéñ niniña béréñgéyu yomuhuc zéyec; Deguc ni ninzua. Haka yomi hélacnec téngéñ. Miñ Kewunéñ kua meme uñaya mélima Herodeac méria zéma ai areñ Yuda ic ionac ewa qeriginaiguc hezac imuarunec nuagicma hazac.

¹² Imuhuc niñtegicma Yohane, Mareko zémimia iwac neñgocya Mariawac amaiguc keñec. Wañu imuaru ic embac sasalanéñ tocgéma zéwelec wamma tacgic.

¹³ Kemma Peteronéñ naguguc qeyu welen qeçe embac méñ qara Rodenéñ ewaya nimman zé hosuru hayec.

¹⁴ Hama Peteroac ewaya niñasariyec. Wañu ségiségi yandanéñ ewa soho wammiyu nagu ménda auma en usunec ama qeriaiguc emma Petero naguiguc hama nanzac imuhuc qacma énézéyec.

¹⁵ Énézéyu ieneñ nimma zégic; Gi ewaga sohozac. Wañu inéñ imuhuc seli qema zémanec nañu ieneñ zégic; Imi iwac kua meme uñaya gezañ.

¹⁶ Wañu Peteronéñ nagu imi qemanec nañu ieneñ nagu auma i hémma aurigic.

¹⁷ Wañu acgina qaimac niñ méranéñ séséc wañ énécmima Miñ Kewunéñ hési ama igucnec wagiru mama éréyec imuac ac suruc wañ

énécmidacma ac suruc imi Yakobo zéma ninzén ninzénac dac munahéra énézémuac niñ énézéma ama imi waima baec méniguc keñec.

Minj Kewunénj Herode bakia melenj miyu humuyec.

¹⁸ Ama gianjiyu yaré ic ienenj Petero hocma iwawai dimuhuc hicñimizac imi ménda niñasarima qewelonj yanda wañgic.

¹⁹ Wañu Herodenénj hocma ménda mihicñima awiawi ichéra zéqesi wañ énécmimaguc humuciguc onopocmu niñac énézéyec. Wañu Herodenénj Yuda baec waima Kaisarea baeciguc hiñgacma imuaru kerec.

²⁰ Herodenénj Tiro zéma Sidon ama miñina hazéc yanda wañ énécmiyec. Wañu ama imuac miñina ienenj nene yaka ic kewu iwac murunec hicñianzac imi mema kecañgic imuac niñ ewa momac wamma ic kewu iwac muru haréma Bilasito ic kewu imuac hehe tatacya mindinjima welenj qemianec i mebélacgé mima luae niñac welec migic.

²¹ Wañu Herodenénj nalé meyec imi ducñiyu ic kewuac maleku héima tatac edamuyaguc imuaru mama tacma ic embac ac énézéyec.

²² Ic momac yanda ienenj hérianj haima yomuhuc zégic; Ewa imi icac ewa qahac, néñ Anutuac ewaya.

²³ Wañu Herodenénj mepé qepési ac imi Anutuac muru ménda melenju enec, imuac niñ Minj Kewuac kua meme uñanénj qeyu nanecnénj kigic nalé sosola qahac humuma qahac wañec.

²⁴ Wañu Anutuac ackuazécnénj muñguc yanda yandi saima keñec.

²⁵ Wañu Banaba zéma Saulo ierenj Yerusalemiguc halenj énécmimiawac ai imi metecgéma Yohane, Mareko zémimia i wagiric Yerusale waima liliñgéma keñgic.

13

Buñ zéauau ai niñac Banaba zéma Saulo méli érécmigic.

¹ Antiokia hénarinj sugginaiguc Anutuac tilinj tilinj ic zéma qeriawac kiwi ic yomuhuc kecgic; Banaba, Simeon qara ménj Nigere, Lukio Kirene ama igucnec, Manaen (Ic kewu Herode i guc namu momacnec nema yandiyoc), zéma Saulo.

² Wañu kaiwe méniguc nene zikima zéwelec wamma Minj Kewu mepésima kecgic Uña Téréyanénj ac yomuhuc zéyec; Banaba zéma Saulo iri ai tosara memaoc niñ ururuyi imuac niñ iri ai imuac gésiéércmigic.

³ Zéyu imuac nene zikima zéwelecmaguc méragina qacgiraiguc hai érécmima méli érécmigic.

⁴ Ic éréhéc imi Uña Téréyanénj méli érécmiyu Silukia amaiguc mekemma imuarunec zéiciguc Kipuro amaiguc keñoc.

⁵ Kemma Salami ama areña yandaiguc haréma Yuda ic ionac togotocgo amaiguc Anutuac ackuazéc énézéyoc. Wañu Yohanenénj iriguc kecma méra érécmiyec.

⁶ Kondunj baec komoc komoc sugginaiguc qericma kemma Pafo amaiguc keremma imuaru Yuda ic séwi galenj Bayesu mihicñigic. Wañu ic imi Anutuac kua meme ic ikora.

⁷ Wañu inénj Baec galenj ménj Serigio Paulo i guc keroc. Serigio Paulo inénj niniñaguc. Wañu inénj Banaba zéma Saulo ururuma Anutuac ackuazéc nimmanj zé wañec.

⁸ Wañu Elima zé mimia (Imuac hénia imi séwi galenj.) inénj hazéc wañ énécmima baec galenj imi ninzénj ninzénj andé qema kemmac niñ seliseli wamma ézéyec.

⁹ Wañu Saulo qara ménj Paulo inénj Uña Téréyanénj qeria sécgémiyu Elima imi héñ sosolima yomuhuc zéyec;

¹⁰ Gi imi uña biriawac merac, iwawai dindiña moczonj yanda imuac hazécya. Ikoc zéma manam batuc hénia hénia imi qerigaiguc kuaya qema hezac. Minj Kewuac hénia dindiña imi meqarinj géanzanj. Haka biria imi ménda waiwésémanj me?

11 Imuac degucguc Miñ Kewuac mérianéñ guyu gi kic hilic wamma nalé sura imuhucgeñ gi kaiwe ménda hémbésémañ. Imuhuc zéyu nalé imuarunec doku wéséséya zéma siñi yandanéñ hoturumiyu mérayanéñ mezañ qezañ wamma keñha wamma méraya mema méra mimuac niñ wañec.

12 Wañu baec galeñ néñ iwawai hicñiyec imi hémma ninzégéyec. Wañu Miñ Kewunéñ imuhuc héña kumiyu auriyec.

Paulonéñ Pisidia Antiokia ama areña yandaiguc Yuda ic buña suruc hiabia énézéyec.

13 Paulo zéma ichéra i guc momacnec keñha wañgic ieneñ Pafo ama areña waima zéiciguc emma Pamfilia baec Perege amaiguc kereñgic. Wañu baec imuaru Yohanenéñ wai énécmima Yerusalem amaiguc lilingéma keñec.

14 Keñu ieneñ Perege ama igucnec keñkecma Pisidia baec Antiokia ama areña yandaiguc kemma kecgic Sabata ducñiyu tocgotocgo amaiguc emma tacgic.

15 Wañu ieneñ Moseac héña ac zéma Anutuac tilij tilij ic ionac kiwi téreya imi oloñgic ama imuac galeñhéra ieneñ ic tosara méli énécmima yomuhuc qesi énécmigic; Dacmuna hécnina, meseli nénécmimu zé ackuazéc méñ nimma keczuiguc zégic niñni.

16 Wañu Paulonéñ yacma méranéñ séséc wamma yomuhuc énézéyec;

Israel ic zéma ic embac Anutu ee héihéi wammianzu ini ackuazéc zéwa niñgic.

17 Israel ic neñañ Anutunéñ esañambéc hécnina gési énécmiyec. Ieneñ Izipte baeciguc ic kian kecgic, néñ Anutunéñ eegina héima kuha yandanéñ onagicma hayec.

18 Zéléñ baeciguc yawuñ 40 imuac séc hakagina biria hémma bisiqatén wañ énécmima kecañec.

19 Wañu Kanaan baeciguc kisi areñ yanda 7 unuhumuma ionac

baec imi onac buña zéma wai énécmiyec.

20 (Moczon toroqema zéwa yawuñ 450 séc ic kian kecgic.) Imi tecgéyu zémindiñ mindiñi ic énécmiyu keñ kecma Anutuac tilij tilij ic Samuelac naléya hayec.

21 Wañu ic kewu niñac welecgic Anutunéñ Benzaminac qelihéra ionarunec Kisiac naña Saulo énécmiyu inéñ yawuñ 40 imuac séc galeñgé énécmiyec.

22 Wañu i auma Dawidi ic kewugina kumu énécmima iwac ac yomuhuc zéyec; Ni Yesi naña Dawidi mihicñiwa ewana kuneñ yanda hemizac. Inéñ mia ewa siña tohoma iwawai moczon meselimac.

23 Wañu Anutunéñ ac zikiyec séc Dawidi iwac qelihéra ionarunec Israel ic neñañaru anjéñ titi ic Yesu méliyu hayec.

24 Wañu Yesunéñ sucninaiguc hicñi asarimacac niñ walac Yohanenéñ ewa melenac doku naec haka imi Israel ic embac momac yanda zéau nénécmiyec.

25 Yohane i héña zémiyec séc titecgéma ic embac yomuhuc énézéyec; Ini nuac méré zéma niñzu? Ni Kristo qahac, néñ andénaiguc hama keczac iminéñ imi mia wanzac. Nidac imuhucyanéñ héña usuyawac hésaya hulacmañac séc qahac.

26 Dac munahécna, Abarahamac qelihéra zéma ic embac Anutu ee héihéi wammianzu ini ac yomuac niñgic; Anjéñ titiac gezac qézéñ ac yomi nonac muru haiyu hayec.

27 Yerusalem imuac ic embachéra zéma ionac galeñ hécgina eneñ Yesu zéma Anutuac tilij tilij ic ionac ackuazéc Sabata nalé séc oloñ niñanzu imuac héña imi ménda niñasarigic. Héña imuac niñac Yesuac zéma késpedesiraguc zétecgégic Anutuac tilij tilij ic ionac ackuazéc imi hélaguc wañec.

28 Ieneñ késpedesira humucac sécya ménda mihicñigic, néñ tinduc qehumumac niñac Pilato welecmigic.

29 Imuhuc wamma kiwi téréyaiguc iwac niŋ ogic hezac imi moczoŋ wammidacgic. Imuac andéyaiguc ic igucnec metecgéma hoc kifaŋaiguc haigic.

30 Waŋu Anutunéŋ humumia suggina igucnec i meqeliyec.

31 Meqeliyu inéŋ ic embac sasala Galilaia baec igucnec Yerusalem keŋgic ionac muru ai meme sasala hicŋi énécmiyec. Hicŋi énécmiyu ieneŋ ic embac ionac muru iwac héipuc ic wamma keczu.

32 Nini acguc zikiziki ac esaŋambéc hécnina énécmiyec imuac zéau énécmiziŋ.

33 Imi mia Anutunéŋ Yesu me- yaru sisipac ac iminéŋ qelihécgina neŋaŋaru hélaguc wanzac. Imuac mia kiwi téréya Legic lépaya éréhéc imuaru ac yomuhuc ogic hezac; Gi imi nuac Naŋna. Neŋ degucmi mi- hicŋigéŋi.

34 Waŋu Anutunéŋ Yesu meqeliyu yaru andiaiguc muŋguc ménda houmacac niŋ imuac ara yomuhuc zéyec; Ni sisipac ac téréya Dawidiac muru meyi imi meseli énécmimaŋ.

35 Imuac Legic lépaya méŋiguc ac yomuhuc hezac; Gi icga téréya ménda waina houmac.

36 Waŋu Dawidinéŋ naléyaiguc Anutuac ewa siŋ tohoma ai metecgéma gau seli heyu esaŋambéc héra ionac muru toroqema haigic houyec.

37 Waŋu méŋ Anutunéŋ meqeliyec iminéŋ ménda houyec.

38 Imuac niŋac iwac murunec késpedesic waiwaiac buŋ suruc hi- abia imi zéauénécmiyu ninzu imi niŋasarimu.

39 Moseac héra acnéŋ késpedesic momac yanda imuarunec ménda mesolaŋi énécmiyec. Waŋu Yesuac niŋ wamma ninzéŋgégic séc yéwéria moczoŋ yanda igucnec metecgé énécmima késpedesicgina qa- hac zéénécmimac.

40 Imuac niŋ Anutuac tiliŋ tiliŋ ic ionac ackuazéc zéraguc

yomuhucyanéŋ onaru hélaguc ménda wammacac niŋ galen memu.

41 Ni onac naléginaiguc iwawai méŋ memaŋ. Waŋu iwawai imi hémma énézégic ninzéŋgémuac séc qahac imuhucya. O! zédesi ic ini héŋqacgéma humuqai wammu.

42 Zéyu tecgéyu Paulo zéma Banaba tocgotocgo ama igucnec mamaneŋ naŋu ic eneŋ Sabata oumuac acguc ackuazéc imi nénézému zéma zégic.

43 Waŋu héraoriŋ imi héndéŋ amuma madacgic kecma Yuda ic sasala zéma ic embac tosara Anutu ee héihéi wammima Yuda ic ionac héraiguc toroqegic ieneŋ sasala Paulo zéma Banaba méndac érécmigic iniguc ac zéma Anutuac ewa hiaiguc kecmu niŋ meseli énécmiyoc.

44 Waŋu Sabata muŋguc ducŋiyu ama imuac miŋina moczoŋ yanda Anutuac ackuazéc imi nimbiŋ zéma hadacgic.

45 Hagic Yuda ic ieneŋ inicgic nim- bupuc kuaya qeénécmiyu Paulo ac mematiti wammima zébiri migic.

46 Imuhuc waŋgic Paulo zéma Banaba ieneŋ kicginaiguc zénéŋgira ménda hiriyu yomuhuc énézézoc; Anutuac ackuazéc imi walac Yuda ic onac muru énéc énézézawac hezac, néŋ eŋaoc niŋgic ini kekec hémbénaŋa imuac buŋa wammuc séc qahac waŋu waizu. Imuac niŋ wai énécmima baera baera ic embac ionaru kembic.

47 Imuac mia Miŋ Kewunéŋ yomuhuc zénércmiyec; Neŋ baec tetecgia séc ic embac ionac aŋgég titi niŋac iri ic enia ionac asacmararaŋ kumu érécmizua.

48 Imuhuc zéyic ic enia ieneŋ moczoŋ ac imi nimma ségiségi wamma Miŋ Kewuac ackuazéc ee héihéi wammigic. Waŋu kekec tetecgia qahac imuac buŋa wammu niŋ gési énécmiyec séc ninzéŋgégic.

49 Waŋu Miŋ Kewuac ackuazécnéŋ baec imuhucgeŋ saima keŋec.

50 Waŋu Yuda ic ieneŋ Paulo zéma Banaba urunesi waŋ érécmimu niŋac

embac eñeñagina tosara Anutu ee héihéi wammiançic ini zéma ama imuac ic kuneñ ini hinocgé énécmigic baec imuacnec nesi érécmigic keñoc.

⁵¹ Kemma ic iereñ hémma hénia niñ asarimu niñ sésécya wamma hénia titigiraiguc seitotoña qeyic mayuguc Ikonion ama areña yandaiguc keñoc.

⁵² Keñic Yesuac ai ic embac baec imuaru hicñigic ieneñ ewa hia zéma Uña Téréyanéñ sécgé énécmiyec.

14

Ikonion ama areña yandaiguc ackuazéc zéyoc.

¹ Wañu Ikonion ama areña yandaiguc Yuda ic onac toçgo-toçgo amaiguc emma ackuazéc imuhucyanec zéyic Yuda ic zéma Girik ic sasalanéñ Yesu ninzéhégic.

² Wañu Yuda ic tosara ackuazéc ménda tohogic ieneñ ic enia tosara néndéñ énécmigic ninzéhéñ ninzéhac dacmuna nimbiri énécmigic.

³ Imuac niñ nalé horua toçgotocgo ama imuaru kecma Miñ Kewuaru héima ackuazéc zénéngira ménda hiriyu zéauyoc. Zéauic Miñ Kewunéñ séséc baec icnéñ ménda memeya zéma kiwi welic welicgia hénia hénia méragiranéñ memaoc niñ nañgé énécmima ackuazéc eñeya ewa hiawac nénécmimia imi measariyec.

⁴ Wañu ama yanda imuac ic embac ieneñ méndéñ amuma tosara Yuda ic iniguc, tosara Yesuac Méliméli ic iniguc keçgic.

⁵ Wañu ic enia zéma Yuda ic ieneñ galeñ héçginaguc zébiri énécmima hocnéñ uruwiñ zé usuñnec harégic.

⁶ Harégic niñteçgicma néngacma Likaonia baec Listera ama areña yanda yanda zéma Debe ama areña yanda zéma ama areña tosara leleçgéma heyec imuaru keñoc.

⁷ Kemma imuaru buña suruc hi-abia énézéc.

Lisitera ama areña yandaiguc Paulo zéma Banaba iorac niñ Anutu zéérécmigic.

⁸ Wañu Listera ama areña yandaiguc ic méñ neñgocac héri qeria igucnec hénia éréhéçya séléç séléçgiya hicñima hénia keñhaya qahac tacaneç.

⁹ Wañu Paulonéñ ackuazéc zéyu nimma taru héñsosolima iwaru ninzéhéñ ninzéhéñ hafiya mehiaru mimacac séc hemizac imi niñteçgirec.

¹⁰ Niñteçgicma ac kucnec zéma yomuhuc ézéc; Gi hénaganéñ tima héñgeñnec yacma nanna. Imuhuc zéyu inéñ téçgéma yacma keñha wañec.

¹¹ Wañu ic tuñ yanda ieneñ Paulonéñ ai meyec imi hémma kuagina séc Likonia açginaiguc yomuhuc zégic; Anutu iereñ ic séwiguc wamma sucninaiguc mama hazaoc.

¹² Wañu ieneñ Banaba i Zeusi zémima Paulo i ac galeñ kerec imuac niñ Hereme zémigic.

¹³ Wañu ama yanda imuac séngançgic anutu Zeusiac ocmuñ tarec. Taru imuac hofac oo icnéñ burumakao zéma iwawai zuria mema ama areñ yandawac nagu yandaiguc hama ic embac iniguc lémbañ owiñ zé wañgic.

¹⁴ Wañu Yesuac Méliméli ic éréhéç Banaba zéma Paulo iereñ nimma malekugira muzurac gémaguc tuñ yanda sugçinaiguc usuñnec kemma qacma yomuhuc énézéc;

¹⁵ Ic mandac, ini némac niñ haka imuhucya wanzu? Niri imi ini éséc icnec. Nereñ imi ini iwawai héla qahac imuhucya waima Anutu baec kurumeñ zéma iwawai moczoñ imuac qerigiraiguc hezac imi zéyu hicñiyec i imi hénihéniaya zéma tetecgiaya qahac keçanzac iwac muru liliñgéma hamuac niñ ackuazéc imi énézéc.

¹⁶ Anutunéñ becneç baec séc ic embac wai énécmiyu eñañ hénagina méndacma keñha wañançic.

¹⁷ Wañu eñeya hénia imi ménda zéauyu asariyec me? Qahacgucnec. Hélaçnec zéasari énécmiyec. Inéñ kia kaiwe énécmima héla memeyawac

naléya meénémima, goi héihéi énéczéyu hénaŋgic. Waŋu nene yaka sasala mihicŋi énécmima ségiségi yanda ewa qeriginaiguc tiénécmiyec.

¹⁸ Iereŋ ac imuhuc zéma ai yanda mema qetali énécmiyic lémbaŋ oérécmimiawac ai imi waigic.

Paulo hocnéŋ héigic.

¹⁹ Imuhuc wamma kerac Antiokia ama areŋa yanda zéma Ikonion ama areŋa yanda imuacnec Yuda ic ieneŋ haréma ic embac énépésima Paulo hocnéŋ héigic. Héima niŋgic humuyec ésécnec waŋu ama yanda séŋgaŋgeŋiguc héréma kemma giligic.

²⁰ Waŋu Yesuac ai ic ieneŋ keremma lelecgéma naŋgic imuarunec inéŋ yacma muŋguc ama yandaiguc keremma heyec. Heyu ama gianiyu Banaba i guc Debe ama yandaiguc keŋoc.

²¹ Ama yanda imuaru buŋa suruc hiabia imi zéyic ic sasalanéŋ Yesuac tohotoho ic waŋgic. Waŋu imuarunec muŋguc liliŋgéma Lisitera zéma Ikonion zéma Antiokia ama areŋa yandaiguc keŋoc.

²² Yesuac hénaoriŋ ninzéh ninzéh niŋselima kecmu zéma meseli énécmima yomuhuc zéyoc; Anutuac héngaleŋ ama areŋa yandaiguc kerembiŋ zé neŋaŋ zéra béra kiléŋ yanda mihicŋiwiŋ.

²³ Zéyu tecgéyu hénaoriŋ tuŋa tuŋa séc galeŋhécgina mihicŋi énécmima nene zikima zéwelecmu ninzéh ninzéh miŋina Miŋ Kewuac muru onoporoc.

²⁴ Waŋu Pisidia baec qericma keŋkecmu Pamfilia baeciguc kereŋoc.

²⁵ Keremma Perege amaiguc buŋa suruc énézéma Atalia amaiguc hiŋgaroc.

²⁶ Imuarunec zéiciguc emma keŋkecmu Antiokia ama areŋa yandaiguc kereŋoc. Ama imuaru mia becnec doku naec ieneŋ Anutuac ewa hiaiguc ai ic éréhéc imi oropocgic.

²⁷ Keremma hénaoriŋ tocgó énécmima Anutunéh naŋgé érécmiyu ai meyic ic enia ionac nagu auénécmiyec imuac ac surucya moczoŋ waŋ énécmiyoc.

²⁸ Waŋu imuaru Yesuac hénaoriŋ iniguc nalé horua keroc.

15

Paulo zéma Banaba iereŋ ac emi-nimbiŋ zé Yerusalem eŋoc.

¹ Yuda baec igucnec ic tosara Antiokia ama areŋa yandaiguc mama hama ackuazéc ku énécmima yomuhuc zégic; Ini Moseac haka tohoma séwi taségina ménda hericmuiguc aŋgéhina ménda timac.

² Imuhuc zégic Paulo zéma Banaba iereŋ iniguc zéen zéma wamma qegetali yanda waŋgic. Waŋkecmu yomuhuc acgina zikima zégic; Paulo zéma Banaba iereŋ ic tosara ionarunec iniguc eŋawu Yesuac Mélíméli ic zéma galeŋ tosara Yerusalem keczu ionac muru zézé qesiqesi ac imi mema kemmu.

³ Imuhuc zéma hénaoriŋ ieneŋ méli énécmigic keŋgic. Kemma Foinike zéma Samaria baec qericma kemma ic enia sasalanéŋ ewa qerigina meléŋgic imuac suruc ninzéh ninzéh dacmuna énézégic. Zégic niŋgic ionaru ewa hia kunéŋ yanda hicŋiyec.

⁴ Waŋu keŋkecmu Yerusalem kereŋgic hénaoriŋ héra zéma Yesuac Mélíméli ic zéma galeŋhéra ieneŋ zézé ségiségi waŋ énécmigic. Waŋu Anutunéh iniguc ai meyec imuac ac suruc moczoŋ waŋ énécmigic.

⁵ Waŋu ninzéh ninzéh dac muna tosara Farisaio tuŋ ionarunecnéh yomuhuc ninzéhngéma zégic; Ic enia ionac séwi taségina hericma Moseac héra ac tohomuac niŋ ku énécmiwiŋac hezac.

Peteronéh ac énézéyec.

⁶ Zégic Yesuac Mélíméli ic zéma galeŋ ieneŋ imuac ara zéwiŋ zéma eŋacnec tocgégic.

⁷ Tocgéma ac sasala zézé qesiqesi wañkecgicguc Peteronéñ yacma yomuhuc énézéyec; Dac munahécna ini ninzu ésécnec Anutunéñ ic enia ieneñ nuac kuana igucnec ackuazéc imi nimma ninzéngeñu niñac becarunec sucnina igucnec ni gésinéñec.

⁸ Wañu qeri héhéñ Anutunéñ Yuda neñañ niñ wañ nénécmiyec ésécnec ic enia ionac acguc Uña Téréya énécmima énépésiyec imi measari nénécmiyec.

⁹ Inéñ ninzén ninzénjinanéñ qerigina zuacénécmiyu ini zéma nini neñac neñac qahac wanzac.

¹⁰ Imuac ini némac niñac iwawai réwéria esañambéc hécnina zéma neñaoc huabipianziñ imi Yesuac hénarioñ ionac qacginaiguc haima Anutu batocgéwiñ zé wanzu?

¹¹ Nini zéma ic enia ini momacnec Miñ Kewu Yesuac ewa hiawac añgéhñina tiyu kecziñ imi ni ninzéngezua.

¹² Wañu tocgéic ieneñ acgina qaima eñ tacma Banaba zéma Paulo iereñ Anutunéñ nañgé érécmima ic enia ionac sugginaiguc séséc ai zéma iwawai welic welicgia meyec imuac suruc wañ énécmiyic nindacgic.

¹³ Énézéyic tecgéyu Yakobonéñ ac yomuhuc énézéyec; Dac munahécna acna zéwa niñgic,

¹⁴ Walac Anutunéñ ic enia eñeya buñahéra wammu niñac dimuhuc winini énécmiyec imi Simeonnéñ nénézéyec.

¹⁵ Anutuac tiliñ tiliñ ic ionac ackuazécnéñ ai imi yomuhuc zéma nañgézac;

¹⁶⁻¹⁷ Ic munduñña tosara, ic enia nuac qac buñanaguc zéénécmimia imi moczoñ Miñ Kewu qac hoc wammimuac niñ neñ bianguc lilingéma hama Dawidiac ama zénzéngia, ama sauha muñguc meyacgéma héi qelimañ.

¹⁸ Miñ Kewu iwawai imuhucya moczoñ nénézéyu baec yomuac naléya hama keñec imuac suraiguc

baec ic neñañ héngicac héñanziñ inéñ mia ac imuhuc zézac;

¹⁹ Imuac niñ ni yomuhuc niñgésima zézua; Ic enia Anutuac muru lilingéma hahaya ionac iwawai réwéria ménda énécmiwiñ.

²⁰⁻²¹ Moseac hénac ac imi becarunec ama yanda séc zéaugic niñanzu. Wañu Sabata séc tocgotocgo amaya amayaiguc olongic niñanzu imuac niñ ieneñ nemu me imuac irehawac buña haihaiya imi zéma kaisero ai zéma yañ déméña miñicgéma qe-humugic imi zéma sac imi waima lakec kecmu imuac sac kiwi oma énécmiwiñ iminéñ hia wammac.

Yerusalemnec kiwi haigic baec séc keñec.

²² Wañu Yesuac Mélíméli ic zéma galeñ zéma hénarioñ momac yanda ieneñ suggina igucnec ic éréhéc Paulo zéma Banaba iriguc Antiokia ama areña yandaiguc méli énécmigic kemmu niñ acgina zikima ninzén ninzén dacmuna ionac galeñ Yuda Basaba zémimia imi zéma Sila gésiérécmigic.

²³ Wañu kiwi imi yomuhuc oma méraginaiguc haigic; Dac muna hécgina kecziñ Yesuac Mélíméli ic zéma galeñ tosara nini ninzén ninzén dacmuna hécnina baec méñ Antiokia ama areña yanda zéma Siria ama yanda zéma Kilikia baeciguc keczu baec méñunec dacmuna ini zézé ségiségi wañ énécmima kiwi yomi hai énécmiziñ.

²⁴ Sucnina igucnec ic tosaraneñ acnina ménda mema eñ onaru hama ac énézéma qeri yéwéri meénécmigic imuhuc zégic niñiñ.

²⁵ (25a) Wañu nini ic éréhéc imi gési érécmima ala téngéñ éréhécnina Banaba zéma Paulo,

²⁶ Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac niñ wamma kekecgira waiyoc (25b) iriguc momacnec méli énécmiwiñ zé ewa momac wanziñ.

²⁷ Hénia imuac niñ nini Yuda zéma Sila méli érécmi hama kuagi-

ranéj kiwi yomuac héipuc wamma énézémaoc.

²⁸ Uña Téréya zéma nini iwawai tosara qahac, néj iwawai kilendac memeyawac séc yomi sac hai énécmiwiñ niñac ewa momac wanziñ.

²⁹ Nemu me imuac irehawac buña haihaiya imi zéma sac zéma kaisero zéma yañ déméña mizicgéma qehumugic imi waima imuacnec lakec kecmu. Ini iwawai imuacnec hia lakec kecmuac séc zéma ninzéhégéziñ. Yaizézé wañ énécmima imdacmi sac oénécmiziñ.

³⁰ Haigic ieneñ kiwi imi mema wai énécmima mekemma Antiokia ama areña yandaiguc keremma hénarorñ tocgó énécmima kiwi imi énécmigic.

³¹ Énécmigic meme seli ac oma énécmigic imuac oloñ niñ wamma ségiségi wançic.

³² Wañu Yuda zéma Sila iereñ acguc Anutuac tilinñ tilinñ ic keroc imuac niñ ac sasala zéma meseli énécmiyoc.

³³ Wañu iereñ nalé tosara iniguc kericguc ninzéhéñ ninzéhéñ dac muna ieneñ luae ac érézéma oropocgic keñoc. Kemma méli érécmigic ionaru lilingéma keñoc.

³⁴ (Méndá hezac.)

Paulo zéma Banaba iereñ méndéhéñ amuyoc.

³⁵ Paulo zéma Banaba iereñ Antiokia ama areña yandaiguc toroqema kecma ic tosara iniguc momacnec Minñ Kewuac ackuazéc ku énécmima zéaugic.

³⁶ Ai meme tosara hama keñu Paulonéhéñ Banaba yomuhuc ézéyec; Nekaoc ama yanda tosara becneñ Minñ Kewuac ackuazéc zéauyic imuaru muñguc lilingéma kemma ninzéhéñ ninzéhéñ dacmuna hécnina inicma dimuhuc keczu imi hémbiñ.

³⁷ Zéyu Banabanéhéñ Yohane Mareko zémimia i wagiric enawu momacnec kemmu niñ wançec.

³⁸ Wañu Marekonéhéñ becneñ Pamfilia baeciguc wai érécmima ménda toroqema ai meyec. Imuac niñ

Paulonéhéñ wagicma kemmac niñ niñu ménda sécgéyec.

³⁹ Wañu Banabaguc zéqeqetali yanda wançecma méndéhéñ amuyoc. Méndémma Banabanéhéñ Mareko wagicma zéic késama Kipuro amaiguc keñoc.

⁴⁰ Wañu Paulonéhéñ Sila megésiyu ninzéhéñ ninzéhéñ dacmuna ieneñ mériañ ac ézéma Minñ Kewuac ewa hiaiguc oropocgic keñoc.

⁴¹ Kemma Siria zéma Kilikia baec qericma kemma Yesuac hénarorñ meseli énécmiyec.

16

Timoteonéhéñ Paulo zéma Sila ioraru toroqeyec.

¹ Paulonéhéñ keñkecma Debe zéma Lisitera ama areña yandaiguc kereñec. Wañu Lisitera ama areña yanda imuaru Yesuac tohotoho ic ménñ kerec qara imi Timoteo. I neñgocya imi Yuda embac, néj ninzéhéñ ninzéhéñ embac wançec. Wañu mañgocya imi Girik ic.

² Lisitera zéma Ikonion ama areña yanda igucnec ninzéhéñ ninzéhéñ dac muna ieneñ Timoteoac eeya héigic.

³ Wañu imuaru Yuda ic kemma kecgic ieneñ iwac mañgocya imi Girik ic imi nindacgic. Imuac niñ Paulonéhéñ i wagicma kemmanñ zé wamma iwac séwélaiguc séwi tasé hericheric haka wammiyec.

⁴ Wañu ama areña kunehéñ kunehéñ séc lelecgéma Yesuac Mélíméli ic zéma galeñ enehéñ Yerusalemiguc ac zikima héná ac mema ogic imi tohomu niñac énécmiyoc.

⁵ Imuhuc wamma ai meyc hénarorñ ieneñ ninzéhéñ ninzéhéñgina seligiyu kucgina mema kaiweya kaiweya zançégina toroqema keñec.

Paulonéhéñ Makedonia ic ménéhéñ tilinñ tilinñiguc wininiyu héñec.

⁶ Wañu Uña Téréyanéhéñ Asia baeciguc ackuazéc ménda zéaumuc niñ énézéyu Firigia zéma Galatia baec orogicma keñgic.

7 Keñkecma Misia baec giñgiñaiğuc keremma Bitinia baeciguc kerembiñ zégic Yesuac Uñanéh imuhucyanec oaec ménda zéénécmiyec.

8 Imuac ieneñ Misia baec giñgiñanec keñkecma Troa amaiguc mekeñgic.

9 Siñiyaiguc Paulonéh tilin tilinğuc héñu Makedonia ic méñnéñ iwaru wininima namma welecma yomuhuc zéyec; Gi doku qericma konduj néwécgeñ Makedonia baeciguc hama méra nénécmiwésémañ.

10 Paulonéh tilinğuc séséc hémma zéyu, Anutunéh ionac buña suruc hiabia énézéwiñ niñ nénézézac zéma ninzéhğema nalé sosola qahac konduj qericma Makedonia kembiñ niñac zéréh qéréh wañiñ.

Maleku meme embac Lidia.

11 Zéiciguc emma Troa ama areña yanda imi waima qericma didiñanec kemma Samotera konduj baec komociguc kereñiñ. Ama gianjiyu imuacnec keñkecma Neapoli ama areña yandaiguc kereñiñ.

12 Imuaru zéic igucnec mama keñkecma Filipai ama areña yandaiguc kereñiñ. Filipai imi Makedonia imuac ama areña yanda tosara onogicma kunenğina wawaña. Roma ic eneñ ama areña yanda imi anğéh tima galeñğema kecgic. Wañu ama areña yanda imuaru ai meme tosara kerinğ.

13 Sabata ducñiyu ama areñ imuac nagu yanda sénganğenğic doku méñ heyec imuaru zéwelec welecac tatarawac séc méñ hezac me qahac imi hémbiñ zéma keñiñ. Kemma imuaru tacma embac tocgoma tacgic ionac ackuazéc énézéiñ.

14 Wañu niñgic ionac sugcina igucnec embac méñ qara Lidia kerec. I imi maleku qouc qoucğia meme embac. Wañu Tiatira ama yanda igucnec. Inéh Anutu ehéihéi wammianec. Wañu Miñ Kewunéh qeria meberéñğeyu ackuazéc Paulonéh zéyec imuac wamma niñec.

15 Wañu eneña zéma hena géséhéra moczoñ doku naec énécmiñi nalé imuaru inéh amayaiguc héihéré nénécmima yomuhuc zéyec; Eneñ mia nuac niñgic ninzéh ninzéh embac wamma Miñ Kewuac qeriaiguc keczuaiguc hama nuac amaiguc tacyac wammu.

Paulo zéma Sila hésa amaiguc oropocgic.

16 Nalé méñu zéwelec welecac kawéiguc kembiñ zé keñkecni welen qeçe embac méñ kuwicyagucnéñ mihicñi nénécmiyec. Embac imi bianğac ac zéénécmiñi miñhéra ionac soukiwa sasala mihicñi énécmianec.

17 Wañu inéh mia Paulo zéma nini méndac nénécmima ac qacma yomuhuc zéyec; Ic yominéh Anutu eneña yanda iwac welen qeçehéra kecma anğéh titiac hena zéau énécmianzu.

18 Kaiweya kaiweya imuhuc wañ nénécmima keru ai meme sasala tecgéyec. Paulonéh niñu aiya kilenğ yanda héricmiyu liliñğema kuwic yomuhuc ézéyec; Ni Yesu Kristoac qaraiguc gézézua, embac iwac qeria igucnec éréma kenna. Imuhuc zéyu imuarunec éréma keñec.

19 Wañu welen qeçe embac iwac miñhéra ieneñ soukiwa hia mihicñimuac séc qahac wañec imi héñteçicma Paulo zéma Sila érépésima galeñ mihicñi énécmiwiñ zé nénnagémba sombenğic héré érécmima keñgic.

20 Galeñ ionacmuru héré érécmima yomuhuc zégic; Iereñ Yuda icnéñ amaninaiguc hama mebirinénécmiyic qewelonğ yanda mihicñiñ.

21 Wañu haka méréra Roma ic neñañ ménda wamma mema kekera imuac mia nénézézaoc.

22 Wañu ic tuñ yanda nanğic ieneñ nanğé amuma momacnec hazéc ac wañ érécmigic galeñ ieneñ séwi usugira hetec qetecğema hihilocnéñ urumu niñac énézégic.

²³ Zégic ienen hihilocnéj kilen yanda urumaguc hésa amaiguc oropocma nagu meselima hiabianec awima nammac niñ galeñ meme ic ézégic.

²⁴ Ézégic nimma hésa ama qeria ménj suraiguc taczac imuaru oropocma hénagira ic kambaña dépañ yanda éréhéc imuac namuñaguc qatéyu kilanziyu heyoc.

Hésa ama galeñ meme ic doku naec miyec.

²⁵ Sinjiya namuñaguc Paulo zéma Sila ieren Anutu legic héima zéwelec welec wammiyic hésa ic tosanen imi niñgic.

²⁶ Wañu élanzañ nec nañ yanda geriwigucnéj mema hésa amawac hénia mehriyu hésa amawac naguya moczoñ aṅgédarec. Wañu ic momac yanda señ hésagina loloma madarec.

²⁷ Wañu galeñ meme icnéj gau igucnec niñqelima héñu nagu aṅgéma nandaru hésa ic néñgacdaczu imuhuc zéma nimma souya héréma eumañ zé wañec.

²⁸ Imuhuc wammañ zéyu Paulonéj qacma zéyec; Séwiga ménda mebirina nini moczoñ you tacziñ.

²⁹ Wañu galeñ meme icnéj kifa niñac qacma emma zénéña hiriyu Paulo zéma Sila iorac wéségiraiguc sicgé érécmiyec.

³⁰ Wañu oragicma éréma qesiércmima zéyec; Ic kewu éréhécna ni dimuhuc wamba Anutunéj aṅgénna timac?

³¹ Zéyu ieren yomuhuc ézéyoc; Miñ Kewu Yesu ninzégéna gi zéma héná géséhécga aṅgénina timac.

³² Wañu ieren i zéma héná géséhéra Miñ Kewuac ackuazéc énézéyoc.

³³ Énézéyic galeñ meme icnéj sinji imuaru nalé sosola qahac oragicma wizigira hicñiyec imi zuac érécmiyec. Wañu nalé sosola qahac eñeya zéma héná géséhéra doku naec énécmiyoc.

³⁴ Wañu i eñeyaoc ama qeriaiguc oropocma nene hai érécmiyec.

Wañu i zéma hénagéséhéra moczoñ hama Anutu ninzégégic imuac niñ ségiségi yanda wañec.

³⁵ Ama gianjiyu galeñ ienen ai ic tosara méli énécmigic hama yomuhuc ézégic; Ic éréhéc imi hulac érécmína.

³⁶ Zégic galeñ meme icnéj nimma Paulo yomuhuc ézéyec; Galeñ éréhécna ienen ai ic tosara méli énécmigic hama hulac érécmína zézu imuac iri ewa bénzénj nimma kemmaoc.

³⁷ Zéyu Paulonéj yomuhuc ézéyec; Niri Roma ic kecziç wañu kápésicnina ménda zétecgéma ic tuñ yanda kicginaiguc eñ nuruma hésa amaiguc noropocgic. Wañu deguc élénj méli nérécmiwiñ zé wanzu? Imuhuc qahac, eñaoc hama noragicgic kambañ.

³⁸ Wañu ai ic ienen liliñgéma kemma galeñ énézégic. Énézégic ienen ic éréhéc imi Roma ic wanzaoc imi niñasarima aurigic.

³⁹ Aurima ic éréhéc mebélacgé érécmiwiñ zé iorac muru hama hésa ama igucnec oragicma éréma ama areña yanda imi waima kemmaoc niñ érézégic.

⁴⁰ Wañu ieren hésa ama igucnec éréma duña Lidia iwac amaiguc kemma imuaru Yesuac ninzénj ninzénj dac muna inicma meseli énécmimaguc ama yanda imi waima keñoc.

17

Paulo zéma Sila ieren Tesalonika ama areña yandaiguc keñoc.

¹ Wañu Paulo zéma Sila ieren Amfipoli zéma Apolonia ama areña yanda oragicma Tesalonika ama areña yandaiguc kereñoc. Wañu imuaru Yuda ic onac toçgotocgo ama ménj tarec.

² Wañu Paulonéj hakaya méndacma toçgotocgo amaiguc emma Sabata haréwéc séc iniguc kiwi téréya olomma eminiñgic.

³ Imuhuc wamma hénia zéasarima héipuc wamma yomuhuc zéyec;

Kristo i qenzen manzen qema humuma humuc igucnec yacmac niñac kiwi téréyaiguc ogic hezac. Wañu ni énézéanzua Yesu iminéñ Kristo wanzac.

⁴ Zéyu sugginaiguc tosara zéma Girik ic tuñ yanda Anutu ehéihéi wammianñic imi eneñ zéma embac eneña éréhécdac qahac, néñ sasala momacnec ninzéngeña Paulo zéma Sila iorac muru toroqegic.

⁵ Wañu Yuda ic eneñ nimbupuc niñ érécmima nénnagémba sombenñiguc kemma kaijiliweñ ic tosara onagicma tuñginaguc wamma hénima ama areña yanda qeriaiguc qewelon yanda wañgic. Wañu Paulo zéma Sila mihicñi érécmima ic embac sugginaiguc héréma kemma oropocbiñ zé Yasonac amaiguc usuñnec keñgic.

⁶ Wañu ménda mihicñi érécmigic. Imuac niñ Yason zéma ninzén ninzén dacmuna tosara énépésima unuruma ama galeñ ionac wéséginaguc kemma qacma zégic; Baera baera ic embac ionac qerigina mesoho énécmianzaoc imi ereñ mia nonac muru hayoc.

⁷ Hayic Yasonnéñ héihéré érécmiyecac érécmima keczac. Ieneñ Roma ic kewuac ac logima Ic kewu méñ keczac, imi mia Yesu zéanzaoc.

⁸ Zéyic ama areña yanda ichéra zéma galeñ ieneñ ac imi nimma qewelon yanda wañgic.

⁹ Wañu galeñ eneñ Yason zéma alahéra ionac murunec soukiwa mema oropocgic keñoc.

Paulo i Berea ama areña yandaiguc ackuazéc énézéyec.

¹⁰ Wañu siñiyaiguc ninzén ninzén dac muna ieneñ Paulo zéma Sila méli érécmigic Berea taññiguc kemma Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc eñoc.

¹¹ Wañu Berea ama areña yanda miñina ionac hakagina imi Tesalonika ama areña yanda miñina ionac hakagina ogicma bénzénna wañec. Imuac ackuazéc imi siña

nimma késama anñén tигic. Anñén tima acgira imi hélacnec me deic zéma kaiweya kaiweya kiwi téréya imi olomma niñgésigic.

¹² Imuhuc wamma ionarunec sasalanéñ ninzégégic. Wañu Girik embac eneña zéma Girik ic embac efefia qahac, néñ sasala ninzéngegic.

¹³ Yuda ic Tesalonika ama areña yanda igucnec ieneñ Paulonéñ Berea ama areña yandaiguc acguc Anutuac ackuazéc zéauyec imi nimma Berea ama areñ yandaiguc hama imuac miñina qeriginaiguc netu énécmima aigira qeri qaoñ qeénécmima yéwéri mihicñi énécmigic.

¹⁴ Imuhuc wañgic ninzén ninzén dac muna ieneñ Paulo kondun heyec imuhucgeñ lakec kemma kecmac niñac mélimigic. Wañu Sila zéma Timoteo iereñ imuaru* waima keroc.

¹⁵ Wañu ic tosara ieneñ Paulo wagicma Aten ama areña yanda tarec imuhucgeñ lakec keñgic. Wañu Paulonéñ Sila zéma Timoteo eneña muru foc méli érécmigic hamaoc niñ énézéyu gezac qézén ac imi mema lilingéma keñgic.

Paulonéñ Aten ama areña yanda yandaiguc buña suruc hiabia énézéyec.

¹⁶ Wañu Paulo i Aten ama areña yandaiguc iorac mambéc tac kecmama areña yanda imuac qeriaiguc baniara sasala nañgic hémma qeri geric wañec.

¹⁷ Wañu Yuda ic onac tocgotocgo amaiguc Yuda ic zéma Girik ic tosara Anutu ehéihéi wammianzu ionac ackuazéc énézéyec. Wañu nénnagémba sombenñiguc kaiweya kaiweya ic mihicñi énécmiyec séc imuhuc wañ énécmiyec.

¹⁸ Wañu Epikue niniñ ic zéma Stoike niniñ ic ieneñ acguc i guc ac eminiñgic. Wañu Paulonéñ Yesu zéma humuc igucnec yacyac imuac ac zéyec. Imuac niñ tosanéñ Pauloac niñ kua doku ic yominéñ

* **17:14:** Berea ama areña yandaiguc.

néma ac zéman zé wanzac me imuhuc zégic. Wañu tosanenéh ic yomi mia baec mérnac nemu mérerawac suruc zézac gezan imuhuc zégic.

¹⁹ Imuhuc zéma Areopago kaunsol sombeniguc wagicma kemma zégic; Iwawai qelia zézan imi nini hia ninarené géwiñac séc wanzac me?

²⁰ Geñ ackuazéc mérera zéna ninziñ imuac hénia ya nimbiñ zé wanzin.

²¹ Imi mia Aten ic zéma ic kian imuaru kecgic ienené ac mérera nimma ac imuacnec zéma zé wamma naléina auangic imuac niñ imuhuc qesimigic.

Miñ Kewu mérerawac hénia énézéyec.

²² Wañu Paulo imi Areopago kaunsol somben yanda namuñaguc namma ic yomuhuc énézéyec; Aten ic mandac, ni yomuhuc hémma ninzua, Ini mepé qepési ic keczu. Iwawai moczon yanda mepési énécmianzu.

²³ Ni ama areña yandagina imi lelegéma kicna hima onac mepé qepésiac iwawai inicba zaki téréya méniguc kiwi yomuhuc heyu olonzua; Nemu mérera ménda ninziñ iwac zaki téréya. Deguc ni nemu mérera ménda nimma mepésimianzu, i énézéwa nintecigicmu.

²⁴ Anutu baec kurumené zéma imuac qeriaiguc iwawai momac yanda hezac imi zéyu hicñidarec inéh mia baec kurumené imuac miñina keczac imuac niñ inéh ocmuñ téréya mérninanéh memeya imuac qeriaiguc ménda kecanzac.

²⁵ Wañu I eñeyaoc ic embac moczon yanda kekec zéma wésésé zéma iwawai moczon yanda nénécmianzac imuac niñ iwawai méné niñac wañu mérninanéh haimiwiñac séc qahac.

²⁶ Inéh ic momacguc mihicñima iwarunec ic tuña tuña hicñima kemma baec séc kecmuac niñ

ézéyec. Wañu nalénina zéma kekecac qañan sililicnina zénénécmiyec.

²⁷ Imi mia ic neñan iwac niñ wamma qerininanéh mété qététañ wamma kemma Anutu eñeya mi-hicñiwiñ niñac nimma imuhuc wañec. Wañu inéh ic momac momac neñan murunec lakec ménda kecanzac.

²⁸ Neñaoc iwac kuhaiguc kekec wamma kenha wañanzin. Onac legic zéra meme ic tosanenéh yomuhuc zégic; Neñan Anutuac qelihéra.

²⁹ Imuhucyanec Anutuac qelihéra keczin imuac niñ Anutuac ninni goli me siliwa me hocnéñ niniñina tohoma irec ooya méndacma meycagéanzin séc ménda wammac.

³⁰ Anutunéh ménda nimma kekecac naléyaiguc ménda ninicma tumbuam wañec. Wañu deguc mia baec séc ic momac yanda qerinina melembiñ niñac nénézézac.

³¹ Anutunéh baec ic embac solañanec gési nénécmimané zé naléya meyecac heyu ic méné ai imi mia memac niñac kumuyec. Wañu ic imi mia humuc igucnec meqelima héipuc yanda baec ic moczon ninzénégémuac sécyá nénécmiyec.

³² Paulonéh imuhuc zéyu ic tosanenéh humuc igucnec yacyac imuac zédesi wañgic. Wañu tosanenéh nalé ménac ac suruc imuac muñguc zéna nimbiñ imuhuc zégic.

³³ Imuhuc wañgic Paulonéh wai énécmima kenec.

³⁴ Ic sasala qahac, néñ tosara Paulo ala wammima ninzénégic. Ionarunec éréhéc imi Areopagoac gésigési ic Dionisio zéma embac Damari, wañu tosara méné kecgic.

18

Paulo inéh Korinti ama areña yandaiguc ackuazéc ai meyec.

¹ Imuac andiaiguc Paulonéh Aten ama areña yanda waima Korinti ama areña yandaiguc kenec.

² Imuaru Yuda ic méñ mihicñiyec, qara imi Akila. I Ponto baeciguc hicñiyec. Ic kewu Klaudionéñ Yuda ic imi Roma ama areña yanda waima kemmu niñac énézéyec. Imuac niñ inéñ iniña Priskilaguc* Italia baec igucnec Korinti ama areña yandaiguc qelia hayoc. Wañu Paulonéñ iricmañ zé keñec.

³ Iereñ imi aigira momacguc imuac niñ momacnec kecma ai meycoc. Wañu iereñ yañ séwélanéñ sel meycagéyu boñ meanoc.

⁴ Wañu Paulo i Sabata nalé séc Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma Yuda ic zéma Girik ic iniguc ac eminimma meme seli ac wañ énécmianec.

⁵ Wañu Sila zéma Timoteo iereñ Makedonia waima hayoc. Nalé imuaru ackuazécnéñ Paulo késayu ewa moczoñnec Yesu imi Kristo téngéñ zéma imuac héipuc wamma Yuda ic zéasari énécmiyec.

⁶ Wañu Yuda ic ieneñ hazéc wammima zéberi migic séséc wamma séwi usuya mimiñzaliyu seitotoña mayu yomuhuc énézéyec; Onac sacnéñ onac orucginaiguc liliñgéma hamac, néñ ni aina mema solañaniwa kápésicna qahac wanzac.* Degucmuacnec ni ic enia ionac muru kemmañ.

⁷ Wañu tocgotocgo ama imi waima ic méñ Anutu mepésianzac qara Titio Yusito iwac amaiguc emma tacyac wañec. Amaya imi tocgotocgo ama imuac maréñaiguc tarec.

⁸ Wañu tocgotocgo amawac galeñ qara Krispo zéma héra géséhéra ieneñ ackuazéc nimma Miñ Kewu ninzégégic. Wañu Korinti ic ionarunec sasalanéñ acguc Pauloac ara nimma ninzéngéma doku naecgic.

⁹ Wañu siñi méñiguc Miñ Kewunéñ Paulo tiliñ tiliñiguc hicñimima yomuhuc ézéyec; Gi zénénga ménda hiriyu ac imi ménda waima zéwésémañ.

¹⁰ Ni giguc kecanzua imuac niñ ic méñnéñ méñ gumebiri ménda wañgémmac. Ama areña kuneñ yanda yomuaru nuac ic embac sasala keczu.

¹¹ Imuhuc ézéyu Paulonéñ ama imuaru toroqema kecma Anutuac ackuazéc ku énécmima keru yawuñ momacguc zéma emma maso 6 mahayec.

¹² Wañu Galionéñ Akaia baeciguc baec galeñ yanda wañec. Nalé imuaru Yuda ic ieneñ zikiamuma Paulo hazéc wammima baec galeñac muru wagicma keñgic.

¹³ Kemma yomuhuc zégic; Ic yomi héra acnina logima héra méreraiguc tima ic embac Anutu mepésimimu niñac zéhinocgé énécmianzac.

¹⁴ Wañu Paulonéñ ac zémañ zé wañu Galionéñ Yuda ic yomuhuc énézéyec; Ini Yuda ic, kaiziliweñ me haka biria niñac zézuiguc neñ acgina niñénécmimañac hezac.

¹⁵ Néñ eñañ ackuazéc me qac méñ me héra ac imuhucyawac ara wanzuiguc eñaoc zémindiñimu. Ni iwawai imuhucyawac niñgésimañ zé wammañac ménda ninzua.

¹⁶ Imuhuc zéma nesi énécmiyu magic.

¹⁷ Wañu ieneñ momac yanda tocgotocgo amawac galeñ Sositene wagicma baec galeñac kiwaiguc qehéi wammigic. Wañu baec galeñ Galionéñ inicma ewa éréhéc ménda wañec.

Paulonéñ Antiokia ama areña yandaiguc liliñgéma hayec.

¹⁸ Paulonéñ Korinti ama areña yandaiguc ai meme sasala méñ kecmaguc ninzéñ ninzéñ dac muna wai énécmima zéiciguc Siria baeciguc keñec. Wañu Priskila zéma Akila iereñ i guc momacnec keñgic. Wañu zézé selia niñac zéiciguc embiñ zéma Korinti ama areña yanda Keñkereaiguc oruc zucya merirec.

¹⁹ Wañu Efeso ama areña yandaiguc keremma Paulo ic tosara

* 18:2: Me Priska. ☆ 18:6: Ezk 3:18

momacnec kenjic ini imuaru wai énécmimanj zé enjyaoc Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc emma iniguc ackuazéc eminiñ wanjic.

²⁰ Wanju ic sasalanéñ enjanjuc nalé horua ménj kecmac niñac welecjic, néñ ménda niñénécmiyec.

²¹ Wanju Anutuac ewa siñ imuac heyu onaru munjuc lilingémanj imuhuc zéma zéiciguc emma Efeso ama arena yanda imi waima kenjic.

²² Kenjkecma Kaisarea zéic alawac ama arena yandaiguc kereñec. Imuaru élélahaiguc ekemma Yesuac hénarinj héra yaizéze ac wanj énécmima Antiokia ama arena yandaiguc kenjic.

²³ Imuaru komora kecmaguc munjuc waima Galatia zéma Firigia baec orocjicma Yesuac héihéré énécmimia momac yanda meseli énécmima kenjic.

Apolonéñ Efeso ama arena yandaiguc ackuazéc énézéyec.

²⁴ Wanju Efeso ama arena yandaiguc Yuda ic ménj hayec, qara imi Apolo. Imi Aleksandria ama arena yandaiguc hicñiyec. Ic imi nininj yandayaguc, kiwi téréya hia niñareñ gédarec.

²⁵ Inéñ Miñ Kewuac hénac ac zégic niñarenjéma ewa moczoñnec Yesuac ac suruc dindinanecc ku énécmianjic. Néñ ic imi Yohaneac doku naec haka sac niñec.

²⁶ Inéñ Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc ackuazéc zénéña ménda hiriyu hénima zéyec. Zéyu Priskila zéma Akila ierenj zézéya nimmaguc i amagiraiguc héihéré mima Anutuac hénac munjuc yanda zéasarimiyoc.

²⁷ (27a) Wanju Apolonéñ Akaia baeciguc kemmanj zé wanju ninzénj ninzénj dac muna ienenj meme seli ac wammima ninzénj ninzénj dac-muna imuaru keczu ienenj Apolo hérémimuac niñac énézéwiñj zé ionac muru kiwi oma migic késama kenjic.

²⁸ Kemma Korinti ama arena yandaiguc keremma kiwi téréya héiqelima Yesu imi Kristo wanzac

imuac héipuc wamma ic embac ionac kicginaiguc kuhaguc zéauma Yuda ic ionac ac memamiyec. (27b) Imuac niñ ic embac Anutuac ewa hia niñac ninzénjégic ionac ménguc yanda méra énécmiyec.

19

Paulonéñ Efeso ama arena yandaiguc Yohane mihicñiyec.

¹ Apolonéñ i Korinti ama arena yandaiguc kerunec Paulonéñ huanjenj baec wanjoña Saut iguc kenjkecma Efeso ama arena yandaiguc keremma Yesuac tohotoho ic tosara mihicñi énécmiyec.

² Wanju inéñ yomuhuc qesiénécmiyec, Ini ninzénjégic nalé imuaru Uña Téréyaguc wanjic me qahac? Zéyu zégic, Qahac, Uña Téréya keczac imuac buña ménj méndagucnec niñinj.

³ Imuhuc zégic munjuc qesiénécmiyec; Ini némac doku naecjic? Zéyu zégic; Yohaneac doku.

⁴ Zégic Paulonéñ yomuhuc énézéyec; Yohanenéñ ewa melenj melenj doku naec énécmima ic embac yomuhuc énézéyec; Andénaiguc hama keczac i ninzénjému. Wanju ac imi Yesuac niñ mia imuhuc zéyec.

⁵ Ic enenj ac imi nimma Miñ Kewu Yesuac qaraiguc doku naecjic.

⁶ Wanju Paulonéñ orucginaiguc méria haiyec nalé imuaru Uña Téréyanéñ ionaru mayu ac méréra zéma andiawac ac momacnec zégic.

⁷ Wanju ic zanjégina imi 12 ésécnec wanjic.

⁸ Wanju Paulonéñ Yuda ic ionac tocgotocgo amaiguc nalé séc emma, ackuazéc zénéña ménda hiriyu énézéma, maso haréwéc séc Anutuac hénjgaleñ ama arena yandayawac énézéma, meseli énécmima kerec.

⁹ Wanju ic tosara enenj ewa seli wamma ménda tohoma ic embac kicginaiguc hénac imi zébirigic. Wanju Paulonéñ wai énécmima tohotoho ic tosara onagicma kemma Tirano kiwi téréyawac amaiguc kaiweya kaiweya ackuazéc ku énécmiyec.

10 Ai yawuñ éréhéc imuhuc wamma keru Yuda ic zéma Girik ic Asia baeciguc keczu ienenj moczon Miñ Kewuac ackuazéc nindacgic.

11 Wañu Anutunénj Paulo nanjémima iwarunec kiwi baec icnéj ménda memeya ogicqogicma sasala meyec.

12 Wañu ic enej séwi kereñ tosara zéma ai memeyawac séwi usu tosara mema hama Pauloac séwiyaguc osima mema kemma hafi ic ionac qacginu haigic hiarugic. Wañu kuwic acguc wai énécmima néngacgic.

13 Wañu Yuda ic tosara baec séc lelecgéma méra kiwi meanjic ienenj batucgéma Yesuac qaraiguc kuwicginaguc yomuhuc énézégic; Paulo zéanzac Yesu iwac qaraiguc énézézia, éréma keñgic.

14 Yuda ic hofac oo ic kiwa ménj qara Sikewa iwac nanjéra 7 ienenj imuhuc mia wañgic.

15 Wañu kuwicnéj ac yomuhuc melenj énécmiyec; Yesu ninzua, wañu Paulo i ninzua, wañu ini méré ic?

16 Imuhuc zéma kuwicyagucnéj merac éréhéc momacnec qacgiraiguc técgéma emma uruqéfac qéfac wañ érécmiyu wiziginaguc wamma katanec ama qeria igucnec mama néngacgic.

17 Wañu haka imuac buña Efeso ama areña yandaiguc Yuda ic zéma Girik ic ienenj nindacma zénéngina hiriyu Miñ Kewu Yesuac qara ehéihéi wammigic.

18 Wañu ninzégégic ienenj sasala haréma wawañ memegina biria zéaudacgic.

19 Wañu ic tosara méra kiwi meanjic ienenj imuac kiwi papia mutulangéma mema hama ic embac kicginaiguc gericiguc haigic zedarec. Wañu kiwi imuac boña toroqegic siliwa gocmia* 50,000 ogirec.

20 Imuhuc wañgic Miñ Kewuac ackuazécnéj kuhaguc yacma saiyec.

Paulonénj Yerusalem kemmac niñac zéréñqéréñ wañec.

21 Héla imuhuc hicñidaruguc Paulonénj Makedonia zéma Akaia baec orogicma Yerusalem kemmanj zé ewayanénj niñselima yomuhuc zéyec; Ni Yerusalem keremmaguc bianjuc Roma ama areña yanda acguc hémmanj zé wanzua.

22 Wañu ic méra migic ionarunec éréhéc Timoteo zéma Erasito ierenj Makedonia baeciguc kemmaoc niñac méli érécmiyec. Wañu i eneya Asia baeciguc nalé komodia ménj toroqema kerec.

Efeso ama areña yandaiguc qewelonj yanda hicñiyec.

23 Wañu nalé imuaru Efeso ama areña yandaiguc héna ac imuac niñ héténj efefia qahac, néñ héténj yanda hicñiyec.

24 Surucya imi yomuhuc; Ic ménj siliwanénj iwawai meyacgéma kerec, qara imi Demetirio. Ic inénj nemu Atemiac† ocmuñ imi siliwanénj meyacgéma soukiwa efefia qahac, néñ kunenj yanda ai momachéra mihicñi énécmianjec.

25 Wañu inénj ai ichéra zéma ai momachéra tocgo énécmima yomuhuc énézéyec; Ic mandac, ini ainina iminénj mia soukiwa yanda mihicñi nénécmianzac imi ninzu.

26 Wañu Paulonénj Efeso ama areña yanda zéma Asia baec tosara igucnec ic embac zéanagé énécmima yomuhuc zéanzac; Iwawai ic méranénj memeya imi Anutu héla qahac.

27 Imuhuc wañkeru nénnagémba aininawac qara imi qahac wambac niñac. Imi sac qahac, embac nemu yandanina Atemi iwac ocmuñ imi mamaya wañu, Asia baec igucnec zéma baec tosia igucnec ic momac yanda ehéihéi wammianzu imi imuhucyanec qahac wambac niñac.

28 Demetirionénj ac imuhuc énézéyu nimma qeriginaiguc

* 19:19: Siliwa gocmia momacguc imi ai ic méñac ai meme momacgucac ai boña wanzac. † 19:24: Anutu embara Daianawac qara.

héribiric kuaya qeyu kucnec qacma yomuhuc zégic; Efeso ic neñañ Ateni i eneña yanda!

²⁹ Imuhuc zégic nalé sosola qahac wañu ama areña yanda séc hétén yanda imi sécgéma kendarec. Wañu Makedonia ic éréhéc Gaio zéma Aristako Pauloguc momacnec kenja wañangic i iri imi érépésima héré érécmima moczoñ yanda séséc memeac azoazoro ama kunen yandaiguc usuñec kenja.

³⁰ Wañu Paulonén nimma sugginaiguc kemmanñ zéyu tohotoho ic ienen neñ héimigic.

³¹ Imi sac qahac Asia baec yanda imuac ai ic eneña tosara Pauloac alahéra kecgc ienen azoazoroiguc ménda kemmac niñac kiwi oma haigic iwaru kenja.

³² Wañu azoazoroiguc ic enen ewagina meemma ac imuhucya imuhucya zéma qewelonñ yanda wañgic acgina sohodaru ic sasala yanda imi némac niñ tocégic hénia imi ménda niñasarigic.

³³ Wañu Yuda ic ienen alagina mén qara Aleksande nanjémigic ou wéséginaguc emma namma Paulo imi Yuda ic, néñ hazécnina wanzac zéma yéwéri imi zémindiñimanñ zé acgina qaimac niñac méranén séséc wañ énécmiyec.‡

³⁴ Wañu ic ienen ic imi Yuda ic wanzac imi héntegicma kuagina séc qacma kaiwe kiwa 2 aua séc yomuhuc zéma nanja; Efeso ic neñañ Ateni i eneña yanda!

³⁵ Imuhuc wañkegc tañ imuac kiwi oo ic inén ic melanzi énécmima yomuhuc énézéyec; Efeso ic mandac, Efeso ama areña yanda minjanén Ateni yanda ninawac ocmuñ zéma baniara kurumenñ igucnec mamaya imuac awiawi ic kecanziñ imi baec séc ic embac moczoñ nindaczu.

³⁶ Iwawai imi qaecgé mimiawac séc qahac. Imuac niñ ini qerigina kugic mayu haka sicsaocya mén

ménda wammu.

³⁷ Ic énépésima hazu yomi enen embac nemuninawac ocmuñ igucnec iwawai mén kowu ménda megic. Wañu nonac embac nemu ménda zébirimigic.

³⁸ Wañu Demetirio zéma ai ichéra ienen ic ménac ara késa kecziuguc kápésic zézé naléya zéma baec galengina he énécmizaoc imuac niñ imuac gésigési amaiguc aciguc opocamumu.

³⁹ Wañu ac tosara mén hezaciguc kua meme ic azoazoroiguc mema kemma zétecgému.

⁴⁰ Nini azoazoro yanda hénia qahac yomuac niñac yéwéri mihicziñ. Ic kewu yandanén nimma hétén yanda niñac ac zé néncmiwac niñac. Qesi néncmimaciguc nini azoazoro hénia ac logilogiya yomuac ac bakia mén owiñac séc qahac wammac.

⁴¹ Imuhuc zéyu tecgéyu méli énécmiyu kendacgc.

20

Paulo i Makedonia zéma Akaia baeciguc kenja.

¹ Ac hétén yanda imi qahac wañu Paulonén tohotoho ic unuruma meme seli ac énézéma wai énécmima Makedonia baeciguc kenja.

² Baec imi ogicma tohotoho ic ac sasala énézéma meseli énécmima kenjekma Girik baeciguc kereñec.

³ Imuaru maso haréwéc kecma zéic késama Siria amaiguc kemmanñ zé wañu Yuda ic ienen Paulo qewiñ zéma ac sañec zégic niñtegicma Makedonia baeciguc muñguc liliñéma kemmanñ zé niñseliyec.

⁴ Wañu ic tosara i guc momacnec Asia baeciguc kenja imi yomuhuc; Berea ic Piroac naña Sopatero, Desalonika ic Aristako zéma Sekundo, Debe ic Gaio, wañu Timoteo, wañu Asia ic Tikiko zéma Tirofimo.

‡ 19:33: Yuda ic enen Paulo zéma Kristoac héniorinñ niñac hazéc mihicziñ niñac zénéngina hiriyu Pauloguc ewa momac ménda wanzu hénia imi zéasari énécmiwiñ zé imuhuc batucégic.

⁵ Ic imi ieneñ walac kemma Troa ama areña yandaiguc keremma mambéc nénécmima tacgic.

⁶ Nini samén yisya qahac imuac kendon tegéyu Filipi ama areña yanda waima zéiciguc kaiwe méra ménéñ kenkecma Troa ama areña yanda miñina ionac muru keremma imuaru ai meme 7 kerin.

Paulo i Troa ama areña yandaiguc merac ménéñ mehiaruyec.

⁷ Sabata tegéyu Sondaiguc samén newin zéma tocgéin. Wañu Paulonén ama gianiyu kemman zéma ackuazéc zémanec nanu sinji namuñ wañec.

⁸ Ama qeria qacyaiguc tariñ imuaru kifa sasala zema nañec.

⁹ Wañu merac ménéñ qara Yutiko inén luhuc memeac kifañ igucnec tackecma gau niñac qeka meka qema tarec. Wañu Paulonén ackuazéc zéyu horugiyu gauac kuhanén qéléléngéyu tendinéma hiñgacma baeciguc qeyu heyu mema yachéngic humuyec.

¹⁰ Wañu Paulonén hiñgacma eneyaoc merac qacyaiguc héma tétécgéma yomuhuc énézéc; Zénéngina ménda hirimac, kekecyá hemizac.

¹¹ Imuhuc zéma ama qeria qacyaiguc heyec imuaru emma samén nema ic iniguc ac eminiñ wamma nalé horua tacgic ama gianiyec. Ama gianiyu wai énécmima kenec.

¹² Ic ieneñ merac qeliyu amayaiguc wagicma kenjic ewagina hiaruyu ségiségi yanda wañgic.

Paulonén Milete ama areña yandaiguc kenec.

¹³ Paulonén eneyanec baec hena kemman zé ai areña zénéncmiyec imuac niñ nini walac zéiciguc emma Paulo wagichin zéma Aso amaiguc kenin.

¹⁴ Wañu Paulonén Aso amaiguc mihicni nénécmiyu zéiciguc wagicma Mitilene ama areña yandaiguc kereñin.

¹⁵ Imuacnec kenkecma Zintaiguc Kio kondun baec komociguc

kereñin. Imuacnec kenkecma Mitiwoiguc Samo kondun baec komociguc kereñin. Wañu imuacnec kenkecma Seiyaiguc Milete ama areña yandaiguc kereñin.

¹⁶ Paulonén ai meme 50 imuac kendoniguc Yerusalem kemman zé wañec. Imuac Asia baeciguc keru nalé ogicbac niñac Efeso ménda kemma qericma moczon Milete ama areña yandaiguc kenec.

Efeso ama areña yandaiguc kua meme ic ac énézéc.

¹⁷ Kemma Milete imuarunec inén Yesuac henaorin héra ionac galeñ hécgina onagicma hamu niñac ic tosara méli énécmiyu Efeso ama areña yandaiguc kenjic.

¹⁸ Onagicma hagic Paulonén ac yomuhuc énézéc; Ni Asia baeciguc hama iniguc kecma ai memena hénia igucnec hénima kaiweya kaiweya wawañ memena dimuhuc wamma kecañi imi hémma nindacgic.

¹⁹ Séwi memama hakanaguc zéma kic masinaguc wamma manam batuc sasala Yuda ic eneñ menéngic zéra béra hénia hénia imuac qahaiguc kecma Miñ Kewu mepésiye.

²⁰ Wañu iwawai méra énécmimia ménén ménéñ henéñu henaorin kicginaiguc me amaya amayaiguc ménda niñyéwérima moczon énézéma ku énécmiyi.

²¹ Imuhuc wamma Yuda ic zéma Girik ic momacnec ewagina melemma Anutuac muru késpedesgina zéauma Miñ Kewunina Yesu Kristo ninzéngeñu niñac énézéyi.

²² Wañu ninzu? Uñanén qerina qatéma héréyu Yerusalem kenzua. Wañu ou kemma haka dimuhucya ménéñ mihicñiman imi ni ménda ninzua.

²³ Momacgucdac ninzua imi yomuhuc; Ama séc keremma kecha imuaru Uña Téréyanén hésa ama zéma zérabéranén mambéc nenzac imi nézéc.

24 Héna menéjec imi usuñec kemma Anutunéj ewa hiawac ackuazéc imi héipuc wamma énézémañ niñac ai buña qenéjec imi metecgémañ zéma neñ nena kekecnawac nimba eeyaguc ménda wanzac.

25 Ninzu, ni sugginaiguc kenja wamma héngalenj ama areña yandawac buña énézédaczua. Wañu ini moczoñ kic ségérana muñguc ménda hémmu imi ni ninzua.

26-27 Ni ménda osima Anutuac ewa siñ moczoñ énézédari. Imuac niñ, zésolañiwa niñgic, sugginaiguc méñnéñ méñ birigic ionac sac kitiwa imi nuac muru ménda hemac.

28 Eñaoc galenjë amuma rama tuñhécgina imuhucyanec galenjë énécmimu. Uña Téréyanéñ ini ionac galenjë gési énécmiyec imuac niñ Miñ Kewuac hénaoriñ héra, eñeya sawanéñ boñhére énécmiyec ionac inicgalenjë wamma kecmu.

29 Ni wai énécmima kemba haséñ kazu zéragucnéñ onaru haréma rama goigina ménda héimu.

30 Wañu eñañ sugginaiguc ic tosara hicñima tohotoho ic hérégic méndac énécmimu niñac ac qaríñ qaríñgia zému.

31 Imuac galenjingina mema kecmu! Wañu yawuñ haréwéc séc siñi kaiwe ménda waima kic masinaguc eñac eñac énézéañi imi niñqelima kecmu.

32 Deguc ni Anutu zéma iwac ewa hiawac ackuazéciguc ini onopoczua. Ac kuazéc iminéñ mia hia meseli énécmiyu yacma météré ichéra sugginaiguc ai buña mihicñimu.

33 Ni ic méñac goli me siliwa me séwi usuya niñac hémbaoc ménda wañi.

34 Ini ninzu ésécnec, ni méra éréhécnanéñ ai mema ni zéma ichéna nonac iwawainina mihicñianzua.

35 Imuhuc wamma haka séséc héiénécmiwa héndacgic. Ini imuhucyanec ai kunéñ mema ic kucgina qahac méra énécmimu. Wañu Miñ Kewu Yesunéñ ac

yomuhuc zéyec imi niñqelima kecmu; Halenjë énécmimia ionac ségiségigina imi halenjë késakésa ic ionac ségiségigina imi ogicanzac.

36 Paulo i ac imuhuc zétecgéma moczoñ yanda iniguc simiñ héima zéwelerec.

37 Zéweleru ieneñ moczoñ zésiác yanda wamma Pauloac ewayaiguc giligic hiñgaru kircne qircne wammigic.

38 Ini kic ségérana muñguc ménda némmu zéyec; Ac imi nimma ewa biric kunéñ yanda wamma wagicma zéiciguc kemma opocgic.

21

Paulonéñ Yerusalem kemmanj zé zéiciguc eñec.

1 Wañu nini wai énécmima kenkecma kondunjë baec komoc Ko baec komociguc kereñiñ. Ama gianjiyu kenkecma Rodo kondunjë baec komociguc keremma kenkecma Patara ama areña yandaiguc kereñiñ.

2 Imuaru zéic méñ Foinike kondunjë baec komoraiguc kemmanj zé wañu mihicñima imuaru emma kenjë.

3 Kenkecma Kipuro kondunjë baec komoc kanaigucgenj taru hémma ogicma Siria baecigucgenj kenkecma Tiroiguc kerenni imuaru zéicnéñ hinaya haihulac wammañ zé wañu élélahaiguc eñiñ.

4 Emma tohotoho ic tosara mihicñi énécmima imuaru iniguc kaiwe 7 keríñ. Wañu Uñanéñ hinocgé énécmiyu nimma Paulo Yerusalem ménda kemmac niñac welec migic.

5 Nalé imi tecgéyu ic embac waima kenni ieneñ iniñ merachécgina moczoñ yanda iniguc nonagicgic ama areña yanda imuac élélahaiguc hiñgacma sakasaciguc simiñ héima Miñ Kewunina zéwelec miyiñ.

6 Zéwelecni tecgéyu waiamuma zéiciguc enni ieneñ amaiguc liliñgégic.

Anutuac tiliñ tiliñ ic Agabonéñ Pauloac andiawac ara zéyec.

7 Wañu Tiro ama arena yanda igucnec keñkecma doku hena méndacma Tolemái zéic ala ama arena yandaiguc keremma imuaru ninzén ninzén dacmuna yaizézé ac wañ énécmima ai meme momacguc iniguc kerin.

8 Ama gianjiyu waima keñkecma Kaisarea zéic alawac ama arena yandaiguc keremma Filipino mi-hicñiyin. Filipino imi ai ic 7 gési énécmigic ionac suggina igucnec. Iwac amaiguc mia emma kerin.

9 Iwaru bérachéra imi kemboñ qahac kecgic. Wañu ieneñ moczoñ embac serañ. Wañu andiawac ara zéañgic.

10 Wañu imuaru ai meme sasala kecni Yuda baec igucnec Anutuac tilin tilin ic mén qara Agabo i nonaru mama hayec.

11 Haréma Pauloac rikunja mema iminéñ eneya hena méria zikima yomuhuc zéyec; Uña Téréyanéñ yomuhuc zézac; Yerusalemiguc Yuda ic ieneñ rikun yomuac miñina yomuhuc mia zikimima ic enia ionac méraginaiguc haimu.

12 Ac imuhuc zéyu nini ama imuac miñina iniguc Paulo Yerusalem ménda emmac nin Anutu zéwelec miyin.

13 Wañu Paulonéñ yomuhuc zéyec; Némac nin siacma ewa howuc nénzu? Zikinémmu sac qahac, Miñ Kewu Yesuac qara ninac Yerusalemiguc humumanñ ninac efidaczua.

14 Wañu ac ézeni ménda ninu waima yomuhuc zéyin; Miñ Kewuac ewa siñnéñ selimac.

Paulo Yerusalem keñec.

15 Ai meme tosara imi tecgéyu zéréñ qéréñ wandacma Yerusalem enin.

16 Wañu Kaisarea zéic alawac ama arena yanda igucnec tohotoho ic tosara ieneñ niniguc momacnec kemma Kipuru ic mén qara Nason tohotoho ic kerecac kerec iwac

amaiguc kecbin zé ic imi wagicma keñin.

17 Wañu keñkecma Yerusalem kerenni imuaru ninzén ninzén dacmuna ieneñ goihéihéi wañ nénécmima nénépésigic.

18 Wañu ama gianjiyu Paulonéñ Yakoboac amaiguc nonagicma enu inicni galeñ moczoñ imuaru hama kecgic.

19 Wañu Paulonéñ yaizézé ac wañénéc midacmaguc inéñ welen qemiyu Anutunéñ ic enia ionaru ai meyec imi momacguc momacguc bénzén bénzén énézédarec.

20 Énézéyu ieneñ nindacma Anutu mepési migic. Mepési migic tecgéyu Paulo yomuhuc ézégic; Ninzan, Yuda ic sucninaiguc ninzén ninzén ic tausenja tausenja hicñigic. Wañu ieneñ moczoñ Moseac hena ac seliseli wamma nanjáanzu.

21 Wañu ieneñ imi geñ Yuda ic tosara ic enia ionac sugginaiguc keczu ieneñ Mose andé qema merachécgina ionac séwiginaiguc séwi hericheric ménda wamma yanda ionac haka waimu nin énézéanzan imi nindacgic.

22 Gi Yerusalem hazan imuac suruc tinduc nindacmu. Imuac nin dimuhuc wambin?

23 Imuac nini ac mén gézeni imuac séc wambésémañ. Nonaruiguc ic kemboñ qahac Anutuguc ac zikima nalé hotoñadac oruc zucgina ménda mericma kecanzu.

24 Wañu geñ ic imi onagicma kemma météré meme haka wamma olémbañ boña meénécmima oma orucgina mericmu. Gi imuhuc wanna gémma guac ac hayu ninçic imi héla qahac zéma gi hena ac tohoma kecanzan imi héntegicmu.

25 Wañu ic enia Yesu ninzénagéma kecanzu ionac imi haka imuhucya ménda ninthomu, néñ baniarawac ireha zéma imuac olémbañ zéma sac zéma yan hésaiguc korogic humugic imi zéma kaiseroac haka imuacnec sac elinçé amuma lakec kecmu ninac

zétécgéma oma hai énécmiyiñ.

²⁶ Wañu ama siñjima gianjiyu Paulonéñ ic kembon qahac imi onagicma iniguc météré meme haka wamma eñaj météré meme naléya tecgéyu eñac eñac lémbañ oo naléya wañec imi énézéwiñ niñac ama téréyaiguc eñec.

Paulo ocmuñiguc keru késagic.

²⁷ Ai meme 7 séc lémbañ oo ai mema kecgic imuac naléya tecgéman zé wañu Paulonéñ ocmuñ téréyaiguc nankeru Yuda ic tosara Asia baec igucnec ieneñ i hémma ic momac yanda qerigina acginanéñ netu énécmima Paulo késagic.

²⁸ Késama qacma zégic; Ohec Israel ic mandac, hama méra nénécmigic! Ic yomi baec séc kemma Yuda ic neñaj hazéc wañ nénécmima hena acnina zéma ocmuñ téréyanina yomi zébirima ic embac momac yanda ku énécmianzac imi mia. Imi sac qahac ocmuñ téréyaiguc Girik ic onagicma éréma ama téréya yomi mezapi qezac.

²⁹ (Imi mia ic mén Efeso ama areña yanda igucnec qara Tirofimo inéñ Pauloguc ama areña yanda imuaru kenken haha wañu hémma inéñ ic imi wagicma ama téréyaiguc éréyec gezan imuhuc zéma niñgic.)

³⁰ Imuhuc wammigic ama ic momac yanda qerigina yaru usuñec hadacma Paulo késama ama téréya igucnec héréma magic nalé imuarunec naguya héidacgic.

Yaré ic galeñginanéñ Paulo méragina igucnec metecgéyec.

³¹ Ic eneñ Paulo qehumuwiñ zé wañgic Yerusalem imi hétéñ yandayaguc wañec imuac surucya yaré ic 1,000 galeñgina iwaru hayu niñec.

³² Ac imuhuc nimma imuarunec yaré ic tuñhéra zéma yaré ic 100 imuac galeñhéra énépésima usuñec mekenjic. Wañu hétéñ meme ieneñ yaré ic 1,000 imuac galeñ zéma yaré ichéra inicma Paulo qema nañgic imi waima eñ nañgic.

³³ Wañu yaré ic 1,000 ionac galeñgina iminéñ kemma Paulo wagicma señ hésanéñ zikigic zéma énézéma Paulo qara zéma iwawai wañec imuac qesiénécmiyec.

³⁴ Qesiénécmiyu ic tuñ suggina igucnec méñnéñ méñac, méñnéñ méñac qacma zégic qewelon niñac hénia niñtegitmacac séc qahac wañu ai ama qeriaiguc wagicma kemmu niñac énézéyec.

³⁵ Wañu Paulonéñ déc henaiguc emman zé wañu ic eneñ kaiziliweñ yanda wammigic yaré ic ieneñ Paulo elingémima hua nañgémima eñgic.

³⁶ Imi mia ic tuñ yanda ieneñ nesi énécmima, Ic imi qegic qahac wammac! Imuhuc qacma zégic imuac niñ imuhuc wañgic.

Paulonéñ saiwa ac wañamuyec.

³⁷ Wañu Paulo ai ama qeriaiguc mema embiñ zé wañgic Paulonéñ yaré ic 1,000 imuac galeñ ézéyec; Ninna ni ac mén hia gézemañac séc? Zéyu zéyec; Girik ac ninzan?

³⁸ Imuhuc wañu gi becneç yaré qema yaré ic 4,000 énépésima baec kéra kérésiaiguc kenec Izipte ic imi mia me?

³⁹ Qesimiyu Paulonéñ yomuhuc ézéyec; Ni Yuda ic, Taso baec Kilikia ama areña yanda imuacnec. Kilikia imi ama areña yanda eñomia qahac. Gi niñnéna ac komora énézéwa.

⁴⁰ Wañu inéñ nimmiyu Paulo i déc hena imuac bonoiguc namma ic méranéñ séséc wañ énécmiyu acgina qaiyu nandacgic Hebiraió aciguc yomuhuc énézéyec;

22

Paulonéñ Yerusalemiguc Yuda ic ac énézéyec.

¹ Manjoc dacmuna hécna hénia imi zéasariwa niñgic.

² Paulonéñ Hebiraió aciguc ac zéyec. Hénia imuac niñac némbéñ yanda qema nañgic.

³ Wañu toroqema énézéyec; Ni Yuda ic, Kilikia baec Taso ama areña yandaiguc hicñiyi. Wañu ama

yanda Yerusalem yomuaru kecma yandima ic Gamaliel iwac méra bawaiguc kecha yanda hécninawac hena ac selianec ku néju ninjaren gedari. Wañu ini moczon yanda deguc wañanzu ésécnec Anutuac nin wamma geriwiguc ai meañi.

⁴ Wañu hena qelia yomi mebirima tohotoho ic humuac séc unuma hazéc wañ énécmima ic embac momacnec qaté énécmima hésa amaiguc onopocañi.

⁵ Héfac oo ic eñeña zéma galen ieneñ imi haka imuac héipuc ic wanzu. Wañu ionarunec dacmuna hécna Damasiko ama areña yandaiguc kecañgic ionac kiwi mema ama imuac ninzén ninzén ic imuhucyanec qaté énécmima Yerusalemiguc énépésima hawa kitiwa memuac nin kenji.

⁶ Keñkecma Damasiko ama areña yandaiguc hosuru kemba gau komoc ésécnec wañec. Wañu imuaru kurumeñ igucnec asac mararañ yandanén élanzañnec mama hoturunénec.

⁷ Hoturunénju ni baeciguc mama nuyu hema nimba ewa mén yomuhuc mayec; Saulo, Saulo, gi némac nin nunesi wañ némma keczañ?

⁸ Zéyu zéyi; Miñ Kewu gi méré? Zéwa yomuhuc nézéyec; Nunesi wañ néñanzañ Yesu Nazarete ama areña igucnec ni imi mia.

⁹ Ic niguc kecgic ieneñ asac mararañ sac héngic, néñ i nézéyec iwac ewaya imi ménda ninjic.

¹⁰ Ni qesima zéyi; Miñ Kewu ni némac wammañ ninjac wanzañ? Zéwa Miñ Kewunén yomuhuc nézéyec; Gi yacma Damasiko ama areña yandaiguc kenna ic méñnéñ guac ai buña qegénzua imi moczon gézémac.

¹¹ Wañu ni imi asac mararaña ninjac kicanén hémmañac séc qahac wañec imuac nin ic tosara niguc kecgic ieneñ méranaiguc népésima hérénéngic Damasiko ama areña yandaiguc kenji.

¹² Ama areña kuneñ yanda imuac ic mén qara Anania inén hena ac séciguc keru Yuda ic ama areña yanda imuaru kecgic imi eneñ momac yanda iwac ehéihéi wammiañgic.

¹³ Ic iminén mia hama nuac wésénaiguc namma zéma; Ninzén ninzén ic munana Saulo, kicga muñguc hima hémbésémañ. Imuhuc zéyu imuarunec ni kicna hima ic imi héñi.

¹⁴ Wañu ac yomuhuc nézéyec; Yandahécnina ionac Anutunén eñeña ewa siñ imuac gézéyu ninjasarima Solaña miñina imi hémma ewaya kuaya igucnec nimbésémañ ninjac gésigéñec.

¹⁵ Imuac gi iwac nin wamma ic embac momac yanda ionac kicginaiguc iwawai hémma ninñec imuac héipuc wamma énézézésémañ.

¹⁶ Wañu némac nin mambéc kecna horumac? Gi yacna doku naecgémba Yesuac qara qacna késpedesicga zuacgémmac.

Paulo ic enia ionac mélimigic.

¹⁷ Wañu Yerusalem lilingéma hama ocmuñ téréyaiguc emma zéwelecma tilin tiliniguc Yesu héñi.

¹⁸ Hémba Miñ Kewunén yomuhuc nézéyec; Gi nuac héipuc ac zéna Yerusalem yomuac ic embac ieneñ ac imi ménda nin tohomu, imuac gi focdac ama areña yanda yomi waima kembésémañ.

¹⁹ Zéyu ni ac yomuhuc melemma zéyi; Miñ Kewu, ni ic embac gi ninzénge géngic ini énépésima hésa amaiguc onopocmañ zéma tocgotogo amaya amaya kenji imi ic youmi eneñ nindaczu.

²⁰ Wañu buña zézé icga Stefano qegic sacya mayec nalé imuaru ni imuaru namma héipuc wañ énécmima i qegic ionac malekugina galenagéyi.

²¹ Imuhuc zéwa Miñ Kewunén yomuhuc nézéyec; Keñna, neñ ic enia baera baera keczu ionac muru méligénzua.

²² Bénzénj nimmanec kecgic, nérj ac yomi zéyu nimmaguc ewagina meyacma qacma zégic; Ic imuhucyanénj baec igucnec qahac wammac. Kek-erawac séc qahac.

²³ Imuhuc qacma séwi usugina het-ecgéma seitotonj héigic enec.

²⁴ Wañu yaré ic 1,000 ionac galeñginanénj Paulo ai ama qeriaiguc wagicma emma ic enenj némac niñac qacmizu imuac hénia zéyu nimmu niñac qesimima hihilocnénj qemu zéma yaré ic énézéyec.

²⁵ Wañu hésa yanj séwélanénj nec meyacgéigic iminénj qatégic Paulonénj yaré ic 100 ionac galeñj ménj hosuraiguc nanj ézéyec; Ini Roma ic ara ménda zétecgéma hihilocnénj hia qemuac séc?

²⁶ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galeñginanénj nimma 1,000 ionac galeñj iwaru kemma ézéma zéyec; Dimuac wammañj zé wanñanñ? Ic imi Roma ic.

²⁷ Zéyu yaré ic 1,000 ionac galeñginanénj Pauloac muru kemma yomuhuc ézéyec; Nézéna, gi Roma ic me? Wañu Paulonénj zéyec; Oo, ni Roma ic.

²⁸ Zéyu yaré ic 1,000 ionac galeñginanénj zéyec; Ni imi soukiwa yanda haima Roma ic qac buñj meyi. Wañu Paulonénj zéyec; Ni imi hicñj hicñj hicñjina igucnec éréma deguc Roma ic kecanzua.

²⁹ Wañu imuarunec Paulo iwawai qesimiwiñj zégic imi enenj waima kendacgic. Yaré ic 1,000 galeñginanénj acguc Paulo i Roma ic imi niñ asarima hésanénj qatémiyec kápésic imuac niñac auriyec.

³⁰ Ama gianjiyu yaré ic 1,000 ionac galeñginanénj Yuda ic enenj Paulo némac niñac hazéc wammigic imuac hénia nimmac niñac hésaya hulacmima hofac oo ic tosara zéma gésigési ic tuñ enenja Sanhed-erin tocgé énécmima Paulo wag-icma hiñgacma wéséginaiguc oporu nanec.

Paulo i ic kiwa ionac azoazoroiguc namma ac énézéyec.

¹ Paulonénj gésigési ic inicsosolima ac yomuhuc énézéyec; Dacmuna hécna ni becarunec érékecma deguc ewa qerina solañanec Anutuac ki-waiguc kecanzua.

² Imuhuc zéyu hofac oo ic enenja Ananianénj Pauloac hosuraiguc nanjic ionac yomuhuc énézéyec; Ini kuayaiguc qegic.

³ Zéyu Paulonénj yomuhuc ézéyec; Gi biriawac demin lalac Anutunénj gumac. Gi hénia aciguc niñgési némmanñj zé tacma hénia ac imi logima ni numu niñac énézézanj?

⁴ Imuhuc zéyu ic hosuraiguc nanjic ienenj yomuhuc ézégic; Gi Anutuac hofac oo ic enenja efima zébirimizanj?

⁵ Zégic Paulonénj yomuhuc zéyec; Dacmuna hécna, inénj hofac oo ic enenja gina keczac imi ménda nimma ac zézua. Kiwi téréyaiguc ac yomuhuc ogic hezac; Gi guac héniaorin hécga ionac galeñgina ménda zébiri miwésémanñ.

⁶ Wañu gésigési ic tosara imi Sadukaio ic, wañu tosara imi Farisaio ic kecgic imi Paulonénj niñasarima gésigési ic inicma qacma énézéyec; Dacmuna hécna ni imi Farisaio ic, esanj ambéchécnia ienenj Farisaio ic kecgic. Imuac ni niñkumuma humuc igucnec yacyac imuac nanjéma zéwa aciguc nopoczua.

⁷⁻⁸ Sadukaio ic enenj humuc igucnec yacyac zéma kua meme unja zéma qeri unja iwawai imuhucya imi ménda keczu zéma ménda ninzénngégic, nérj Farisaio ic enenj iwawai imuhucya imuhucya imi moczonj keczu zéma ninzénngégic. Imuac niñ ac imuhuc zéyu Farisaio ic zéma Sadukaio ic suginaiguc hazéc ac hicñjiyu méndénj amugic.

⁹ Wañu imuaru tohalic yanda hicñjiyec. Wañu Farisaio ic ionarunec hénia acac kiwi ic tosara yacma ac geriwaguc eminimma yomuhuc zégic; Nini ic yomuac niñni

képésira qahac wanzac. Uña ménj me Kua meme uña ménjnéj ézéyeciguc dimuhuc zéwiñ?

¹⁰ Wañu hazéc ac imi kunen yanda wañu yaré ic 1,000 ionac galeñginanéj Paulo késahérégic séwéla tegicbac niñ zénéña hiriyu, yaré ic ienen haréma ic sugcina igucnec Paulo onagicma ai amagina qeriaiguc wagicma kemmuac niñ énézýec.

¹¹ Wañu Miñ Kewunéj sinji imuaru Paulo hosuraiguc namma yomuhuc ézýec; Gi meseli amuna you Yerusalemiguc nuac héipuc wamma énézézaj imuhucyanec Roma ama areña yandaiguc acguc héipuc ac wañ némbésémañ.

Yuda ic tosia enej Paulo qewiñac zéma ara zégic.

¹² Ama gianjiyu Yuda ic ienen tunjinaguc wamma nene ziki kecma Paulo ménda qehumuwiñiguc yakanina ménda newiñ zéma zéseligic.

¹³ Ic enej qeriginanéj zikiamuma sisipac ac wamma imuhuc zégic imi zañgégina 40 ogirec.

¹⁴ Ic enej mia hofa oo eñeña zéma galeñ ionaru kemma yomuhuc zégic; Nini Paulo ménda qewiñiguc yaka ménda newiñ.

¹⁵ Imuac enej kaunsol ic iniguc yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru ac yomuhuc haigic kemmac; Gi Paulo nonac kaunsol iguc mélina hayu iwac ara muñguc nimma didiñanec zétecgéwiñ. Mélimiyu hosucginu ménda hayunec henaiguc qehumuwiñ zé ninziñ.

Paulo ac sañec imi niñec.

¹⁶ Wañu Paulo deuyanéj ac sañec imi nimma yaré ic ionac amaiguc keremma oña Paulo ézýec.

¹⁷ Ézýu Paulonéj yaré ic 100 ionac galeñgina ménj uruma yomuhuc ézýec; Gi merac yomi wagicma yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru wagicma kenna ac ménj késakeczac imi ézémac.

¹⁸ Zéyu merac wagicma yaré ic 1,000 ionac galeñgina iwaru kemma yomuhuc ézýec; Merac yominéj ac ménj késakeczac imuac niñ hésa ic Paulonéj nuruma merac yomi wagicma guaru hamañ niñac qesinéñzac.

¹⁹ Imuhuc ézýu yaré ic 1,000 ionac galeñginanéj merac mériaiguc késama sasañgiaiguc wagicma kemma élénj qesimiyec; Némac ac nézémañ zé wanzañ?

²⁰ Zéyu zéyec; Yuda ic ienen Pauloac ara muñguc didiñanec nimbiñ zéma henaoriñ hécgina ionaru Paulo wagicma hamu niñac qesigémbiñ zé ewa momac wamma ac sañec zézu.

²¹ Wañu gi acgina ménda niñ énécmiwésémañ. Ic zañgégina 40 ogicogiranéj Paulo qehumuwiñ zéma sañgima mambéc taczu. Ienen imi i ménda qewiñiguc nene ménda newiñ zéma acgina zikigic. Wañu ienen zéréñ qéréñ wandacma zéwelec welecgina imuac ac bakia niñac mambéc keczu.

²² Yaré ic 1,000 ionac galeñgina inéñ merac mélimima zézé seli ac yomuhuc ézýec; Gi ac nézézaj imi ic ménj ménda ézéwésémañ.

Kawali ienen Paulo Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc késama kenjic.

²³ Wañu yaré ic 100 galeñgina éréhéc ururuma ac yomuhuc érézýec; Baec hena kenken yaré ic 200 zéma becosic yaré ic 70 zéma luac kesa kesa yaré ic 200 énézýic zéréñ qéréñ wamma kecgcic sinjiya 9 kilok wañu Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc keremmu.

²⁴ Wañu Paulo bänzéñ baec galeñ Feliki iwaru wagicma kemmuac niñ becosic ménj héitatac héimima mambéc nammu.

²⁵ Wañu inéñ kiwi ménj yomuhuc oyec;

²⁶ Klaudio Lisia, neñ kewuna baec galeñ Feliki guac yaizézé ac wañgénzua.

²⁷ Yuda ic ienen ic imi qehumuwin zé waŋgic. Waŋu ic imi Roma ic imi nimma yaré ichécna iniguc kemma méragina igucnec metecgéyi.

²⁸ Waŋu aciguc opocgic imuac hénia nimmaŋ zéma Yuda ic ionac gésigési ic ionac muru wagicma kenji.

²⁹ Ara zégic imi moczoŋ hénia acgina imuac ara waŋec, néŋ iwawai waŋec méŋnéŋ méŋ qehumumu me hésanéŋ ziki mimiawac séc ménda waŋec imi mihicŋiyi.

³⁰ Waŋu ic tosaraneŋ ic yomi qewiŋ zéma ac saŋec zégic ic méŋnéŋ nimma nézéyu duŋa guac muru méliwa hazac. Waŋu ara zézu ic imi eneŋ imuhucnec guaru kemma ara gézému niŋac énézézua.

³¹ Waŋu baec hénia yaré ic ienen énézéyec séc Paulo siŋiyaiguc wagicma kenkecma Antipatri ama areŋa yandaiguc kereŋgic.

³² Imuaru ama gianjiyu becosic yaré ic ienen Paulo wagicma kenkecma Kaisarea zéic alawac ama areŋa yandaiguc kemmuac niŋ ionac muru opocma baec hénia kenken yaré ic ienen yaré ic ionac amaiguc liliŋéma hagic.

³³ Becosic yaré ic ienen Kaisarea zéic alawac ama areŋa yandaiguc keremma baec galeŋ yanda kiwi mima Paulo imuhucnec mériaiguc opocgic.

³⁴ Baec galeŋnéŋ kiwi olomma Paulo qesimima Kilikia baec igucnec imi niŋasariyec.

³⁵ Waŋu inéŋ Aciguc gopoczuc ic imi eneŋ hama harégic guac ac nimmaŋ imuhuc zéma yaré ic eneŋ Herodeac ama kewuya imuac qeriaiguc galeŋgégic tacmac niŋ énézéyec.

24

Paulonéŋ Kaisareaiguc Felikiac wésiaiguc naŋec.

¹ Kaiwe ai meme méra méŋ tecgéyu hofac oo ic eneŋa Ananianéŋ qeriawac galeŋ tosara zéma hénia acac zézé ic méŋ qara Teatulo iniguc

Kaisarea zéic alawac ama areŋa yandaiguc hiŋgacma Paulo aciguc opocbiŋ zé baec galeŋac kiwaiguc naŋgic.

² Waŋu Paulo ézéma wagicgic hayuguc Teatulonéŋ baec galeŋ ac yomuhuc hénima ézéyec; Ic kewunina Feliki, geŋ hia galeŋgé nénécmína luaeiguc kecanziŋ. Waŋu bian héhéŋawac niŋiŋ yandaga niŋac baec yomuaru hai netec ai sasala hicŋianzac.

³ Ic kewuna Feliki, iwawai imuhuc hicŋiyu imuac me imuac amanina séc ewa hia yanda niŋgéŋanziŋ.

⁴ Waŋu yéwéri ménda gémbiŋ zé ac hotoŋadac gézéni gi ewa bénzéŋgaiguc niŋnécmína.

⁵ Nini ic yomuac ninni hafi warihaguc ésécnec waŋanzac. Yuda ic baec séc kemma keczu ionac sugcinaiguc qeweloŋ yanda mihicŋi énécmianzac. Inéŋ mia hénia iko-rawac miŋina Nazareteneŋ iwac to-hotoho ichéra ionac galeŋgina.

⁶ Waŋu inéŋ ocmuŋ téréyanina mezapi qemaŋ zéyu késayiŋ.

⁷ (Ménda hezac.)

⁸ Imuac gi geŋgaoc zéqesi wammima acnéŋ qatémiziŋ imuac hénia imi moczoŋ niŋ asariwésémaŋ.

⁹ Ac imuhuc zéyu Yuda ic ienen, Ac imi héla, zéma méra migic.

Paulonéŋ baec galeŋac kiwaiguc ac bakia meleŋec.

¹⁰ Waŋu baec galeŋ yandanéŋ Paulo orucnéŋ séséc wammiyu ac yomuhuc zéyec; Gi baec yomuaru yawuŋ sasala gésigési ic eneŋa kecanzaŋ imi nimma saiwa acna efima gézémaŋ.

¹¹ Niŋtegiŋzaŋ ésécnec, ni Yerusalemiguc Anutu mepésimaŋ zé emma kecba ai meme 12 ménda ogirec.

¹² Waŋu ienen ni ocmuŋ téréya qeriaiguc ic méŋguc ac méŋ ménda zéwa néŋgic. Waŋu tocgotocgo amaiguc me ama areŋa yanda imuac héniaiguc ic embac qeriiguc ésé ésé méŋ ménda waŋ énécmiwa néŋgic.

13 Ic yomi enen aciguc nopocma gézézu imuac héipuc ac mén gézémuac séc qahac.

14 Wañu ac yomi mia héla wanzac, Ni hena qelia mén ienen hena ikora zébirianzu imi méndacma yanda hécninawac Anutu mepésianzua. Wañu ni Anutuac tilin tilin ic ienen ogic hezac imi moczon zéma iwawai hena ac séciguc hezac imi moczon ninzéngeanzua.

15 Wañu ic yomi enen iwawai ménac Anutu ninzénge ma mambéc keczu imi ni momacnec késakecma mambécanzua, wañu imi mia yomuhuc; Ic solan a zéma ic biria momacnec humuc igucnec qelima yacmu.

16 Imuac ninac Anutuac kiwaiguc zéma ic kicginaiguc ewa solan a kecman zéma nalé séc seliseli wamma kecanzua.

17 Wañu yawun sasala baec lake-ciguc kecani, wañu degucdacmi ic embac yéwérigina mihicnizu ionac énécmiwin zéma haleñ zéma Anutuac buñ haihaiya mema hayi.

18 Wañu Anutuac buñ imi haimañ zé météré amuma ocmun téryaiguc eni. Wañu tocgotocgo me hétén mén ménda wamma en dac kecba mihicni néngic.

19 Wañu Yuda ic tosara Asia baeciguc kecgic ienen mia nuac késpedes mén héngiciguc guaru tinduc haréma zéasarimuac hezac.

20 Imi qahac wañu ic yomi enen ni Sanhederin kaunsol ionac kicginaiguc nanji imuaru nuac késpedes mén mihicnigiciguc gézému.

21 Ionac sugginaiguc namma acna momacguc sac kucnec qacma zéyi imi yomuhuc; Humuc igucnec yayac imuac nanjéma zéwa deguc aciguc nopocgic kicginaiguc nanzua. Ac imi qahaciguc ac mén zémuac séc qahac.

22 Felikinén hena imuac buñ ninhumuyec imuac nin Pauloac ac imi ménda zétecgéma yomuhuc énézéyec; Yaré ic 1,000 ionac galeñ Lisia mayuguc acgina zétecgéman.

23 Wañu yaré ic 100 ionac galeñina ménac yomuhuc ézéyec; Ini Paulo ménda zikimigic en keru galeñgému. Alahéra ménén mén haréma goi héihéi wammiwin zégic ménda qetalimu.

Paulo yawun éréhéc hésa amaiguc taru baec galeñén waima keñec.

24 Ai meme tosara kecma Felikinén inin a Yuda embac Durusila i guc momacnec hama Paulo qarú emma Kristo Yesuac ninzén ninzén imuac hénia imi érézéyu ninoc.

25 Wañu haka dindin a zéma séwi sinac sigi kecec zéma gésigési yanda imuac ara érézéyu Felikinén aurima Paulo yomuhuc ézéyec; Degucac imi sécgézac, yacma kenna kecma andiaiguc sura méñu titin a hicniyu mun guc héihéré gémmañ.

26 Wañu inén ara sac nimmac ninac ménda wañec, Paulonén soukiwa mimac ninac mambéc wamma hatac sasala héihéré mima ac wañoc.

27 Wañu yawun éréhéc tecgéyu baec galeñ qara Porikio Fesito inén Felikiac tatac késayec. Wañu Felikinén Yuda ic ewa hia wañ énécmiman zé Paulo hésa amaiguc waiyu tacmanec kerec.

25

Yuda ic ienen Fesito iwaru keremma Pauloac ikoc ac zégic.

1 Fesitonén baec galeñ wamma ai meme haréwéc kecma Kaisarea zéic alawac ama aren a yanda igucnec Yerusalem enec.

2 Enu hofac oo ic kiwahécgina zéma Yuda ic galeñhécgina ienen iwaru keremma Paulo acnéñ qatéma ézégic.

3 Wañu ienen henaiguc sanjima Paulo qehumuwin zéma acgina nimma Fesitonén ninénécmima Paulo méliyu Yerusalem hamañ ninac welecmigic.

4 Zégic Fesitonén yomuhuc énézéyec; Paulo i Kaisarea hésa

amaiguc taczac. Wañu ni imuaru muñguc liliñgéma hiñgacmañ.

⁵ Pauloac kápésic mén hemizaciguc onarunec kiwahécgina tosara niguc momacnec hiñgacma zému.

⁶ Imuhuc zéma ai meme 8 me 10 Yerusalem kecma Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc mekeñec. Ama siñjima gianjiyu gésigési tataciguc tacma Paulo késama érému niñac énézéyec.

⁷ Inéñ haréyu Yuda ic Yerusalemnec magic ieneñ lelecgé mima hazéc ac réwéria sasala zégic. Wañu acgina héipuc wammucac séc qahac wañec.

⁸ Zégic Paulonéñ kawalia mema yomuhuc zéyec; Ni Yuda ic neñañ hénac ac me ocmuñ téréya me Roma ic kewu Kaisawac kápésic mén ménda wañi.

⁹ Wañu Fesitonéñ Yuda ic eneñ niñgic hiarumac niñac Paulo yomuhuc qesimima zéyec; Gi guagicma Yerusalem kemma imuaru acga zétecgémañac wanzañ?

¹⁰ Qesimiyu Paulonéñ yomuhuc ézéyec; Ni Roma ic kewu Kaisawac gésigési amaiguc nankeczua, imuac nuac ac yomuaru zétecgémuac hezac. Geñgaoc ninzañ ésécnec ni Yuda ic. Wañu iwawai biria mén ménda wañ énécmiyi.

¹¹ Ni hénac ac logima kápésic mén mewa nuwiñ zézuiguc humumañ zé ewa éréhéc ménda wambinec. Ac zénénzu imi moczoñ héla qahac wanzaciguc méñnéñ mén ni méraginaiguc nopocmacac séc qahac. Imuac Roma ic kewu Kaisanéñ acna zétecgémac niñac wanzua.

¹² Imuhuc zéyu Fesito ichéra iniguc eminiñ wamma Paulo yomuhuc ézéyec; Gi Kaisa* iwaru acga haizañ imuac Kaisawac muru kembésémañ.

Ic kewu Agripanéñ Fesito hiñjimima Pauloac niñac ézéyec.

¹³ Ai meme tosara tecgéyu ic kewu Agripa zéma nauña Beanike iereñ

Kaisarea zéic alawac ama areña yandaiguc hiñgacma Fesito zé zé zégiségi ac wammiwi zéma hayoc.

¹⁴ Wañu iereñ ai meme sasala imuaru tacyac wañic Fesitonéñ Pauloac ac suruc wammima ic kewu yomuhuc ézéyec; Felikinéñ hénac ama ic mén waima keñu tacma keczac.

¹⁵ Wañu ni Yerusalem eni nalé imuaru hofac oo ic kiwahécgina zéma Yuda ic ionac galeñ ieneñ iwac hazéc ac zéma kápésiraguc zéma zétecgémañ niñac welecnéñgic.

¹⁶ Wañu ni ac bakia yomuhuc énézéyi; Ic mén aciguc enzac imi ac zézé ic iniguc ménda anamma tacma arawac kawalia ménda mema zéyu niñgicnec waimiwiñ imi Roma ic nonac haka silicnina qahac.

¹⁷ Imuhuc énézéwa Yuda ic ieneñ niguc yomuaru hagic nalé sosola qahac ama gianjiyu gésigési tataciguc tacma énézéwa ic imi wagicma érégic.

¹⁸ Wañu ac wammigic ieneñ ac zégic, néñ kápésira mén nimmañ zé mambéc keru imi ménda mihicñiyi.

¹⁹ Wañu enañ hénagina zéma ic mén qara Yesu iwac niñ Paulonéñ humuc igucnec qelima yarec zéyec ac imuac niñ zééñ zéma wañgic.

²⁰ Wañu ni ac imuhucya dimuhuc zémindiñjimañ zéma hocma Paulonéñ Yerusalem kemma ac gésigési amaiguc ac imuac nambésémañac wanzañ? zéma imuhuc qesimiyi.

²¹ Wañu Paulonéñ Roma ic kewunéñ acya zétecgémac niñ galeñgé mimañac welecnéñec. Wañu keñkeñ naléya ducñiyu méliwa Kaisa† iwacmuru kemmac niñ ézéwa hénac amaiguc taczac.

²² Imuhuc ézéyu Agripanéñ Fesito ézéyec; Ni acguc nenaoc iwac ara nimmañ zé wanzua. Zéyu Fesitonéñ zéyec; Hia orañguc nimbésémañ.

Paulo i ic kewu Agripa iwac kiwaiguc nanjec.

* **25:12:** Romawac ic kewu yanda niñac Kaisa zéañgic. † **25:21:** Qac imuac hénac imi; Romawac ic kewu.

23 Ama gianiyu Agripa zéma Beanike ierenj ehéihéi waj érécmima hénagira megic haréma yaré ic 1,000 ionac galej tosara zéma ama yanda imuac ic kunenj iniguc gésigési amaiguc emma tacgic Fesitonénj énézéyu Paulo késama enjic.

24 Enjic Fesitonénj ac yomuhuc zéyec; Ic kewu Agripa zéma ichécna tosara ac énézéwa ninjic. Ic nanzac yomi iwac ninj Yuda ic ienenj kucnec qacma, Ic yomi Kekecac séc qahac! zéma Yerusalem zéma ama yomuaru welecnénjic.

25 Waju ni ninjésiwa haka humucac séc ménj ménda wanjec. Waju i enjyaoc Roma ic kewuac wamma zéyec imuac ninj iwaru mélimimanj zé wanzua.

26 Waju ic kewu enjyawac ac héra ménj omanac séc qahac wanzac. Imuac mia zéqesi mima ac héra ménj mihicniwinj zé ic yomi onaru zéma sucninaiguc ic kewu Agripa guac muru opocba nanzac.

27 Ni héra ic ménj késpedesyawac ara ménj ménda oma Roma ama arenja yandaiguc enj méliwa kemmacac séc qahac.

26

Paulonénj Agripa zéma Fesito ionac kicgiraiguc ac zéyec.

1 Waju Agripanénj Paulo yomuhuc ézéyec; Genjgaoc ac zéna guac ninjénni. Zéyu Paulonénj méranénj séséc wamma yomuhuc zéyec;

2 Ic kewu Agripa, Yuda ic enenj ac waj nénzu imuac bakia degucmi guac kicgaiguc zémanj zéwa ewana hiaruzac.

3 Imi mia gi Yuda ic nonac haka silic hénia hénia zéma zéqesinina imi nindaczaj imuac ninj imuhuc wanzua. Imuac ewa bénzénjgaiguc acna zéwa ninjnébésémanj.

4 Ni komocna igucnec hénima Yerusalem zéma nena baec yanda qeriaiguc dimuhuc kecma yandiyi imi Yuda ic ienenj moczonj nindaczua.

5 Ienenj becarunec nalé horua néngicac néjanzu imuac ninj héipuc waj némmuac sinjina hewacnec ni Farisaio ic Yuda ic ionac tunj ménj héra ac dindinanec méndacanzu ionarunec zéma héniana momacnec hia zédacbunec.

6 Waju ni Anutunénj yanda hécnina ac ziki énécmiyec imuac mambéc kecanzua. Waju hénia imuac ninj ni deguc ac gésigési amaiguc nanzua.

7 Waju zikiziki ac imuac héra imi késawinj zéma Israelac qelihéra kisic arenjéra 12 nejanj sinj kaiwe séc Anutu mepési mianzinj. Ic kewuna, buja imuac mia mambéc wamma ai mewa Yuda ic ienenj aciguc nopoczua.

8 Anutunénj humumia meqeli énécmianzac, héra imi ini némac ninj ninjic ménda wawanjac ésécnec wananzac?

9 Waju ni acguc Yesu Nazarete ama arenja igucnec iwac qac buja mesoho wammimanj zé iwawai moczonj tinduc wammaj imuhuc zéma ninjic.

10 Yerusalem imuaru ai imuhucya mia meyi. Waju hofac oo ic kuaya ionaru kuc buja mema météré ic sasala héra amaiguc onopocma keru. Waju unuhumuwinj zé zétecgégic ewa momac wamma oaec zéénécmiyi.

11 Bakia énécmimanj zé Yuda ic ionac togotocgo amaya amaya kemma Yesuac qac zébirimu ninjac tericgé énécmiyi. Waju qerina geriwaguc waju mebiri énécmimanj zé ama arenja yanda yanda Yuda baec sénganjenj hezac imuarugenj acguc kenji.

12 Ai imuhucya memaj zé hofac oo ic kuaya ionac oaec kiwi qacginaguc imi mema Damasiko ama arenja yandaiguc kemmaj zéma kenji.

13 O, ic kewuna, kenkecba gau komoc waju, kurumenunec asac mararaj kaiwe kiwa asac mararaj ogicogira imuhucyanénj mama ni zéma ichécna hoturu nénécmima qe-

tagali nénécmiyeec.

¹⁴ Wañu nini moczoñ baeciguc tendiñgé nunuyu hema ewa mén Hebiraio aciguc yomuhuc niñi; Saulo, Saulo, gi némac niñ nunesi wañ néñanzañ? Gi zéraiguc hénaganéñ gena guyu siñga hia nimbésémañ?

¹⁵ Imuhuc zéyu ni yomuhuc zéyi; Miñ Kewu, gi méré? Zéwa Miñ Kewunéñ yomuhuc nézéyec; Nunesi wañ néñanzañ Yesu ni mia.

¹⁶ Gi yacma hénaganéñ tima nanna, ni imi gi iwawai hénzañ imi zéma kecma gézéwa hémbésémañ imuac buña zézé ic wamma nuac welen qeque icna wambésémañac gésigémañ zé hicñigéñzua.

¹⁷⁻¹⁸ Geñ kicgina méwéréñgé énécmiña siñi igucnec asac mararañ igucgeñ, Biria miñinawac kuc igucnec Anutuac murugeñ lilingéma hagic biriagina zuac énécmiwa ni ninzéñgé némma météré ic sugcnaiguc ai buña késamu niñac neñ geñga ic embac Yuda ic zéma ic enia ionac sugcina igucnec gésigemma muñguc ionac muru méligémañ.

Buña suruc énézéyec imi muñguc zéma Agripa ézéyec.

¹⁹ Ic kewuna Agripa, hénia imuac niñ ni iwawai kurumenunec nézéyu héñi imi ménda qetalima

²⁰ walac imi Damasiko ama areña yanda miñina, wañu keñkecma Yerusalem miñina zéma Yuda baec séc ic embac zéma ic enia momac yanda ewagina melemma Anutuaru lilingéma hama haka hiabia, qeri melen melenac séha wammu niñ ackuazéc énézéma kerí.

²¹ Wañu imuac niñ Yuda ic enen ocmuñ téryaiguc népésima nuwiñ zé wañgic.

²² Wañu Anutunéñ nañgénéñu érékecma deguc ic eñeña mamaya momac yanda ionac kicgnaiguc namma ackuazéc énézéañiac énézéañzua. Wañu zéañzua imi

ac méréra qahac. Anutuac tilinñ tilinñ ic zéma Mosenéñ iwawai kilenñ hicñimac zégic imi sac énézéañzua.

²³ Kristonéñ qenzeñ manzeñ qema humuma humumia ionarunec walac yacma Yuda ic zéma ic enia asac mararañac zéau énécmimac imuhuc zégic ac imi mia neñ zéañgéañzua.

²⁴ Paulonéñ zédiñjima ac imuhuc énézéyu Fesitonéñ ac kucnec zéma ézéyec; Paulo, gi ewaga sohozac. Niñiñ yandaganéñ qeriga mesoho géñzac.

²⁵ Zéyu Paulonéñ ac yomuhuc melen miyec; Ic kewuna Fesito, ni ewana ménda sohozac, neñ ac héla niñareñgéma zézua.

²⁶ Ic kewu, geñgaoc iwawai hicñiyec imi moczoñ nindaczañ imuac niñ ni efima gézézua. Iwawai imi baec wañgoñaguc ménda hicñiyec. Imuac haka méñac méñ guac kicga igucnec musañ gégéyawac méñ ménda hezac imi ni ninzéñgézua.

²⁷ Ic kewu, Agripa gi Anutuac kua meme ic ionac acgina imi ninzéñgéañzañ? Gi ninzéñgéañzañ imi ni ninzua.

²⁸ Imuhuc zéyu Agripanéñ Paulo yomuhuc ézéyec; Ac hotoñadac zéma Kristoac ic wammañ niñ meseli néñzañ me?

²⁹ Wañu Paulonéñ zéyec; Ac hotoña me ménda horua, gi momacguc sac qahac, neñ tosara deguc acna ninzu ini moczoñ señ hésana yomuac sac ménda mihicñima nena ésécnec téngéñ wammu niñac wanzua.

³⁰ Imuhuc zéyu ic kewu zéma baec galen zéma Beanike zéma ic tosara iniguc tacgic ieneñ moczoñ yacma keñgic.

³¹ Kemma eminiñ wamma eñawu yomuhuc zégic; Ic yomi haka méñ humumia me hésa amawac buña wawaña séc méñ ménda wañec.

³² Wañu Agripanéñ Fesito yomuhuc ézéyec; Ic imi Kaisanéñ*

* 26:32: Qac yomuac hénia imi; Romawac ic kewunéñ

acya zétecgémac niŋ ménda welec miwacnec geŋ hia hulac miwaŋnec.

27

Paulo Romaiguc wagicma kemmu niŋac zéiciguc opocgic.

¹ Italia baeciguc zéiciguc kembiŋac niŋ baec galeŋnéŋ zétecgéma Romawac ic kewu Kaisawac yaré ic 100 ionac galeŋgina ménŋ qara Yulio iwac mériaiguc Paulo zéma hésa ic tosara onoporec.

² Zéic ménŋ Adramiten ama areŋa yanda igucnecnéŋ Asia baeciguc ama areŋa yanda tosara kondunŋ giŋgiŋaiguc tacma keŋec imuaru kemmanŋ zé taru eniŋ. Waŋu Makedonia ic ménŋ qara Aristako, Tesalonika ama areŋa yanda igucnec imi momacnec keŋiŋ.

³ Ama gianŋiyu zéicnéŋ Sidon ama areŋa yandaiguc kereŋ héiyu Yulionéŋ Paulo goi héihéi wammima alahéra iniru méra mimuac niŋ ézéyec.

⁴ Ama imuarunec muŋguc hénima kenni Luhuc kembiŋ zé waŋiŋ imuhuc geŋnec hayec imuac niŋ Kipuro baec komoc imuac héiya igucnec luhuc qiziziŋgéma keŋiŋ.

⁵ Waŋu Kilikia kondunŋ zéma Pamfilia kondunŋ qericma keŋkecma Likia baec Mira ama areŋa yandaiguc kereŋiŋ.

⁶ Imuaru zéic Aleksandria ama areŋa yanda igucnec ménŋnéŋ Italia baeciguc kemmanŋ zéyu yaré ic 100 galeŋginanéŋ nonagiru imuaru eniŋ.

⁷ Waŋu zéic iminéŋ bénzénŋ bénzénŋ keŋkeru ai meme sasala tecgéyu Kinido kondunŋ baec komoc wésiaiguc kereŋiŋ. Waŋu luhucnéŋ ménda wai nénécmiyu Salmone sia yanda andé qema Krete kondunŋ baec komoc kanaya igucnec keŋiŋ.

⁸ Baec komora imuac giŋgiŋaiguc méndacma qenzenŋ manzenŋ qema kemma Lasea ama areŋa yanda hosuraiguc zéic ala ménŋ qara Zéic Asia Soroc imuaru kereŋiŋ.

Pauloac ac ménda nimma héna méŋu kemma yéwéri mihicŋigic.

⁹ Kondunŋiguc nalé horua kemma kecni nene zikima zéwelec wawaŋa imuac kendoŋ tecgéyu luhuc naléya hayec. Hayu bec kondunŋnéŋ biriyu keŋkeŋawac séc ménda waŋec. Imuac Paulonéŋ gorogina zéma yomuhuc énézéyec;

¹⁰ Ic mandac, ni hémba héna yominéŋ hina zéma zéic sacnec qahac, néŋ ic neŋaŋ kekecnina acguc nonagicmacac séc wanzac.

¹¹ Imuhuc zéyu yaré ic 100 ionac galeŋginanéŋ Pauloac ac niŋbipima zéic galeŋ zéma zéic miŋina iorac ac nimma tohoyec.

¹² Waŋu kondunŋ imi zéicnéŋ saŋgeŋa naléyaiguc hia tatarawac séc ménda waŋec. Imuac sasalanéŋ kondunŋ imi kileŋ waima Krete baec komoc imuac ama ménŋ Foiniksi imuaru keremma tacni saŋgeŋa naléya tecgémac niŋ zégic. Ama baec imuac suŋguruŋa bakianéŋ Is zéma imuac héiya suggira hémma heyec. waŋu baec bakia ménŋnéŋ Is zéma imuac kanaya suggiraiguc hémma heyec.

Kondunŋiguc hiŋgacbiŋ zé waŋiŋ.

¹³ Waŋu luhucnéŋ Is imuac héiya igucnec bénzénŋ éréyu nanŋé nénécmizac imuhuc zéma nimma aŋga hérégic éréyu Krete kondunŋ baec komoc giŋgiŋa méndacma keŋgic.

¹⁴ Keŋgic nalé ménda horugiyu kondunŋ baec komoc imuac qaha igucnec qeuqewaŋ luhuc ménŋ qara Is igucnec iminéŋ mama qeyec.

¹⁵ Qema zéic qéfagéyu luhuc hayecgeŋ kemmacac séc qahac waŋu mebiŋpima waigic luhucnéŋ zéic wagicma héna méŋu keŋec.

¹⁶ Keŋkecma baec komoc ménŋ qara Kauda imuac giŋgiŋa igucnec kenni zéic gomba qatéma héréma keŋiŋ imi galeŋgéwiŋac séc qahac waŋec.

¹⁷ Waŋu ai yanda mekecma héréni zéic qahaiguc éréyec. Waŋu zéic téwac niŋac rewakaŋnéŋ bawa

igucnec wagic emma zikiyiñ. Wañu sakasac éré éréya mén qara Siriti imuaru emmac niñac hésaya hérégic maleku mayu luhucnéñ nanjé nénécmiyu keñiñ.

18 Wañu luhuc niñac qenzen manzen nimma kerin. Imuac niñ ama gianiyu hina tosara konduniguc giligic hiñgarec.

19 Wañu ama munjuc sinjima gianiyu zéicac iwawai tosara imuhucyanec giligic hiñgarec.

20 Wañu ai meme sasala kaiwe me ménisikilu mén ménda hicñiyu héñiñ. Wañu luhuc yanda qemanec nañu ewa qerininaiguc kekecac niñkumu mén ménda he nénécmiyec.

21 Wañu ic sasalanéñ nalé horua nene newiñac séc qahac wañu eñ kecgicguc Paulonéñ kemma sucginaiguc namma yomuhuc énézéc; Ic mandac, ini acna tohoma Krete kondun baec komoc ménda waiwunec réwéri imuhucya ménda mihicñima hinagina imi ménda giliwunec.

22 Deguc meme seli ac wañ énécmiwa niñgic. Zéic imi qahac wammac, néñ ic ménéñ mén ménda humumac, imuac ewagina déñ wañu.

23 Deguc sinjiaiguc miñna Anutunéñ eñeya buña kecanzua nuac muru kua meme uñaya mén méliyu mama hama maréñnaiguc nanzac.

24 Namma yomuhuc nézézac; Paulo gi bacga ménda yandimac. Gi Kaisawac wésiaiguc tinduc nambésémañ. Wañu Anutunéñ ic giguc zéiciguc keczu imi moczoñ ewa hiawac géñu guac buña wandacmu.

25 Imuac alahécna ini ewagina déñ wañu, ni Anutu ninzénégéza. Ac nézézac imi hélaguc wammac.

26 Zéicnéñ kondun baec komora méniguc eñu nini imuaru osiwiñ.

27 Héna sicsaoc kecgic ai meme 14 wañec. Wañu Adria konduniguc lelecgémanec kerin. Siñi namuñ igucgeñ zéicac ai ic ieneñ niñgic baec hosuru hazin éséc wañec.

28 Imuhuc nimma hésa qétéyaguc waigic hiñgaru 37 mita wañec. Komora mén kemma hésa qétéyaguc munjuc haigic hiñgaru 28 mita wañec.

29 Wañu haronanjiguc emma qewin niñac bacgina yandiyu zéic andiaiguc anga 4 haigic hiñgaru ama gianimac niñ welecma tacgic.

30 Wañu zéic ai ic eneñ zéic waima néngacbiñ zé nimma gomba haigic hiñgaru ikoc wamma yomuhuc zégic; Nini zéic sunjuruñaguc anga mén haini hiñgacmac.

31 Imuhuc wañgic Paulonéñ yaré ic 100 ionac galeñ zéma ichéra yomuhuc énézéc; Zéic ic ieneñ zéiciguc ménda kecmuiguc ini kekecginaguc kecmuac séc qahac wammac.

32 Zéyu yaré ic ieneñ gombawac hésaya hericgic konduniguc hiñgarec.

33 Wañu ama gianimañ zé wañu Paulonéñ ic momac yanda nene nemu niñ yomuhuc énézéc; Ini qeri séwigina héñgeñ héñgeñ wammanec kecma nene ménda nema eñ mambéc kecgic kaiwe ai meme 14 wanzac.

34 Imuac nene nemu niñac welec énécmizua. Ménda humuwiñ zé wanzuiguc nene nema selimu. Oruc zucgina mén ménda mama sanjimac.

35 Imuhuc zéma saméñ mema hama Anutu ewa hia ac ézéma kuma neyec.

36 Neyu hémma qerigina efiyu imuhucnec nedacgic.

37 Ic zéiciguc kerin zañgénina imi 276.

38 Nene negic tomenjina qeyu zéic qeria igucnec wit gocmia gésé imi konduniguc giligic hiñgacdaru zéic imi efima éréyec.

Zéicnéñ kondun baec komora sunjuruñaguc emma zénégéyec.

39 Ama gianidaru baec imi héntegicbiñ zé hibipigic. Wañu kondun bakiaiguc sakasac sénjanjen

heyu zéicnéj imuaru keremma emmac niñac zéma niñgic.

⁴⁰ Ic tosara enej anğa hésaya qericma konduniguc giligic keñu tosanenėj maleku hésaya zikigic heyec imi hulacma hérégic malekunenėj enu zéic imi luhuc mema sakasac igucgeñ keñec.

⁴¹ Keñu doku néwéc néwécnec hahayanenėj euanzaoc imuaru sakasac heyu zéic imuaru eñec. Wañu zéic sunğuruña kiselima tacma seli qeyu temboñ yandanenėj zéic andia kuyu zéic andia imi zéngéyec.

⁴² Wañu hésa ama ic enej fifia mema kemma néngacbu niñac yaré ic enej unuhumuwiñ zé ac zégic.

⁴³ Wañu yaré ic 100 ionac galeñginanenėj Pauloac kekecy a anğeña timañ zé wamma qetali énécmima fifia meme ic énézéyu walac konduniguc luma hiñgacma fifia mema baeciguc eñgic.

⁴⁴ Wañu tosara enej palañ me zéic bakia qahaiguc emma keñgic. Imuhucnéj imuhuc wamma moczoñ élélahaignuc endacma ménj ménda humugic.

28

Ic ienenj susunec Melite kondunj baec komociguc endacgic.

¹ Élélahaiguc bénzénec emmaguc baec komoc qara Melite imi zégic niñiñ.

² Wañu baec komoc imuac miñina ienenj ala goi héihéi sasala wañ nénécmigic. Wañu kia hayu ama sanğeñ qeyu geric yanda haigic zeyu héihéré nénécmigic.

³ Wañu Paulonénj geric tosara mutulañgéma haiyu hiñgarec wañu imuac qeria igucnec mokoleñ méñnéj séwéla geric wañu éréma iwac mériaiguc pipima nañec.

⁴ Wañu baec miñina ienenj mériaiguc mokoleñ nañu hémma eminiñ wamma zégic; Ic yomi ic tosara unuyec gezañ. Konduniguc ménda

humuyec, néj solaña miñinanenėj ménda waimiyu kecmac.

⁵ Wañu Paulonénj mokoleñ qetecgéyu gericiguc hiñgaru yéwéri ménda mihicñiyec.

⁶ Imuhuc wamma nañu ienenj sisiwiñ hicñimimac me élanzañnec tendiñgéma humumac zéma mambéc nañgic. Wañu nalé horua haka méréra ménj ménda hicñimiyu hémma zégic; Ic yomi anutu.

Paulonénj hafi ic tosara mehiaru énécmiyec.

⁷ Nini kerinj imuac hosuraiguc ic kewugina qara Popilio iwac ama baec heyec. Wañu ic inenėj mia héihéré nénécmima ai meme haréwéc séc goi héihéi wañ nénécmiyec.

⁸ Wañu Popilio mañgocya hafi hicñimima séwi geric zéma kera huruc wamma heyu Paulonénj nimma amayaiguc emma zéwelecmaguc méria oruhaiguc haima mehiaruyec.

⁹ Imuhuc wañu ama areñ komoc imuaru ic tosara hafi zepaginaguc ienenj harégic imuhucnec mehiaru énécmiyec.

¹⁰ Wañu ic ienenj eenina kunenj yanda héigic. Wañu kembinj zé enni hénaignuc hocbiñac hezac hénma mañ iwawai tosara zéiciguc hai nénécmigic.

Paulonénj zéic méñiguc keñkecma Roma ama areña yandaiguc kereñec.

¹¹ Baec komoc imuaru mia kecni maso haréwéc tecgéyu zéic ménj Aleksandria imuaru sanğeña naléya ogiru kemmac niñ mambéc tarec, qara imi Diosguro.* Wañu imuaru emma waima keñiñ.

¹² Wañu Surakusai ama areña yandaiguc haréma imuaru ai meme haréwéc kerinj.

¹³ Imuacnec lelecgéma Legium ama areña yandaiguc keremma imuaru ai meme momacguc kecni luhucnéj baec wañgoña Saut igucnec hayu kenni ama muñguc siñjima

* 28:11: Neñañ aciguc qara imuac hénia imi; Nemu héi séwi séwi - Kasito zéma Palukis.

gianiyu Puteoli ama areña yandaiguc kereñij.

14 Kenni ama areña yanda imuac ninzéh ninzéh dac muna ieneñ héihéré nénécmigic kaiwe 7 iniguc tacyac wammaguc Roma ama areña yandaiguc kereñij.

15 Wañu ama areña yanda imuac ninzéh ninzéh dac muna hécnina ieneñ nonac buña nimma hakecma Roma ic Apioac ama sombenaiiguc mihicñi nénécmigic. Tosianéh ama baec qara méné Qisicnec Ama Haréwéc imuaru hama mihicñi nénécmigic. Wañu Paulonéh inicma Anutu ewa hia ac ézéma kuha meyec.

Paulo i Yuda ic héihéré énécmima ac énézéyec.

16 Roma ama areña yandaiguc kerenni baec galeñnéñ zéyu Paulonéh yaré ic méñnéñ galeñgé miyu ama saméña méñiguc tacyac wañec.

17 Kecma keru ai meme haréwéc wañu Yuda ic ionac sugina igucnec ic kuneh tosara héihéré énécmiyu harégic ac yomuhuc énézéyec; Dac munahécna ni Yuda ic embac me yanda hécnina ionac haka silic imuac hazéc ac méné ménda zéyi, néñ Yerusalemiguc népésima Roma ic ionac méraginaiguc nopogic.

18 Wañu Roma ic ieneñ qesinémma késpedesna méné humucac sécya ménda mihicñima hulac némmu niñac zégic.

19 Wañu Yuda ic ieneñ selianec qetaligic, hena méné qahac wañu, Kaisanéh acna zétecgémac niñ wañi. Imuac mia nuac dac munahécna Yuda ic zébiri énécmimañ zéma you ménda hayi.

20 Wañu ni hénia imuac niñ mia inicma iniguc zéeminiñ wambin zé héihéré énécmiyi. Ni imi Israel ic neñañ ninzéhégema mambécanziñ imuac wamma hésa ic wamma kecanzua.

21 Imuhuc zéma énézéyu zégic; Nini ou Yuda baeciguc kecanzu ionarunec guac niñ kiwi méné ménda haigic hayu héñij. Wañu dac

munahécna ionaru méñnéñ hama guac késpedesca me hazéc ac méné ménda zéyu niñij.

22 Baec séc ic embac ieneñ hena qelia imuac hazéc ac wamma zéanzu imi nini ninziñ. Imuac gi dimuhuc ninzéhégézan imi geñgaoc zéna nimbiñac wanziñ.

23 Ieneñ imuhuc zéma nalé megic. Wañu nalé imi ducñiyu Yuda ic sasalanéh Paulo tackerec ama imuaru tocgégic. Wañu Paulonéh Anutuac héngaleñ ama areña yandawac ac suruc imi sungeñec hénima énézéma keru ama siñiyec. Wañu Moseac hena ac zéma kua meme ic ieneñ kiwi ogic hezac iminéñ meselima Yesuac suruc zéma meseli énécmimañ zé wañec.

24 Wañu ic tosananeñ ac zéyec imi ninzéhégic. Wañu ic tosananeñ ménda ninzéhégic.

25 Wañu acgina zéma zéqeqetali wañamugic. Imuhuc wamma waima kembiñ zé wañgic. Wañu Paulonéh ac momacguc yomuhuc énézéyec; Uña Téréyanéh Anutuac tiliñ tiliñ ic Yesaiawac kuaya mema yanda hécnina ac yomuhuc énézéyec; Ac iminéñ héla wanzac;

26 Gi kemma ic tuñ yomuhuc énézéna; Ninzu wañu ménda niñasarizu hénzu wañu ménda héñtegcizu.

27 Ic tuñ yomi ieneñ qerigina seli qeyu ieneñ gezacginaneñ nimma niñyéwérigic. Niñyéwérima kicgina héménzaligic. Imuhuc qahac wañu kicginaneñ héñtegcima gezacginaneñ nimma qeriginaneñ niñtecgicma liliñgéma hagic neñ mehiaru énécmiwinec.

28 Imuac ni énézéwa yomuhuc niñ asarimu; Anutunéh angéñ titi buña imi ic enia ionac muru méliyu hazac. Ieneñ imi kileñ niñtohomu.

29 (Ménda hezac.)

30 Wañu Paulonéh yawuñ éréhéc téñgéñ ama geric méné lagulawac boñ mema imuaru kecma ic embac iwaru hagic séc héihéré énécmiyec.

31 Héihéré énécmima Anutuac hégaleŋ ama areŋa yandawac surucya zésai énécmima Miŋ Kewu Yesu Kристоac héna ac imi bac yandi yandi qahac efima ku énécmima kerec. Keru méhénéŋ ménda qetali miyec.

Roma

Pauloac yaizézé ac.

¹ Kristo Yesuac welen qeque icya,* ni Paulo imi, Anutuac buña suruc hiabiawac méliméli ic wammañ niñac nuruma gésinéjec.

² Buña suruc hiabia imi, Anutunéj kua meme ichéra kuagina mema eñeya naña niñac i ménda hicñiyecnec kiwi téréyaiguc sisipac ac wañ nénécmiyec imuac héla wanzac.

³ Naña imi mia baec séwiiguc Dawidiac qeli wamma hicñiyec.

⁴ Wañu téré Uñayaiguc† imi humuc ic sugcina igucnec muñguc qelima yarec. Yaru imuac kuhanéj énézéyu hémma Anutuac naña wanzac imi ninzéhégé migic. Imi mia Kristo Yesu.

⁵ Iwac murunec neñañ goi héihéi zéma Yesuac Méliméli icac ai buña mema iwac qac buña niñac ic enia ionac sugcinaiguc ai meni ninzéhégéma niñtoho wañanzu.

⁶ Ini acguc ionac sugcina igucnec Yesuac buñawac unuru énécmimia.

⁷ Roma ama areña yandaiguc Anutuac niñsoroc héra, héihéré énécmimia, zéma météré énécmimia, moczoñ yanda onac muru; Anutu Mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéj he énécmimac.

Paulonéj Roma ama areña yandaiguc kemmanac zé niñec.

⁸ Walac imi ninzéhéj ninzéhéj ginawac surucyanéj baec séc saima kenzac imuac buña nimma Yesu Kristoac qaraiguc ni Anutuna ewa hia ac ézézua.

⁹ Nañawac buña suruc hiabia imuac qeriaiguc qeri uñananéj welen qemianzua Anutu inéj mia acna yomuac héipuc wanzac. Ni zéwelec wañanzua séc ménda

misimanec onac qacgina olomma zéanzua.

¹⁰ Wañu deguc tetcgiaiguc Anutuac ewa siñ heyu onac muru hahayawac héna imi méñac méñ méwéréjgé némmac niñac nalé séc zéwelecanzua.

¹¹ Inicmañ niñ wañanzua imuac hénia imi qeri uñawac sese téréya méñ ewa hiawac énécmima ewa qerigina meseli énécmimañ niñac imuhuc wañanzua.

¹² Imuhuc wamma sugcinaiguc kecma neñañ ninzéhéj ninzéhéj ninanéj meseli amuwij niñac.

¹³ Dacmuna hécna, ni hatac sasala onac muru hamañ zé wañi imi ini ménda nimmanec kecmu niñac ménda wanzua. Imi mia ic enia ionac sugcinaiguc hicñianzac ésécnec onac sugcinaiguc imuhucyanec héla mihicñimañ niñac wañanzua hénia imuac mia. Wañu suraiguc héna méñ ménda béréjgé néñanzac.

¹⁴ Ni imi Girik ac zézé ic zéma tosara, niniñginaguc zéma niniñgina qahac momac yanda, buña suruc hiabia énézémanañ taséna henénzac.

¹⁵ Hénia imuac niñac ni Roma baeciguc keczu onac muru acguc buña suruc hiabia zéau énécmimañ niñac siñna kuneñ yanda henénzac.

Buña suruc hiabia imi Miñ Kewuac kuha.

¹⁶ Buña suruc hiabia imi mia Anutuac kuha, ninzéhéj ninzéhéj ic añgéhéj tiénécmimiawac buña. Walac imi Yuda ic ionac, duña imuhucyanec Girik ic ionac, imuac niñ ni imuac gamuna ménda niñanzua,

¹⁷ Ic solaña imi ninzéhéj ninzéhéjanéj kekecyaguc kecanzac kiwi imuhuc ooyawac hezac séc,* buña suruc hiabiaiguc imi Anutuac haka solañanéj winiñu hicñima hezac. Héna méñ igucnec qahac néñ ninzéhéj ninzéhéj igucnec héxima kemma

* **1:1:** Girik aciguc; dulos, ic imi miñjananéj boña meyu eñeya kuc buña méñ ménda kesa kecma miñjanawac ara sac tohoma kecañec. † **1:4:** Uña Téréya. ✨ **1:17:** Hab 2:4

ninzéñ ninzéniguc kenkecni solañja zénénécmmimac.

Ic embac ienenj Anutugina andé qema sinji yanda qeriaiguc kereñgic.

18 Haka birianéñ ackuazéc héla hédacgéanzu ionac haka eeya qahac hénia hénia zéma haka biria hénia hénia niñac Anutuac qeri gericnéñ kuruménj igucnec wininiazac.

19 Anutunéñ eneya hénia mewinini énécmiyec imuac niñac Anutuac hénia ya hia nimmuac séc wanzac imi wininju hezac.

20 Baec kuruménj hicñiyecnec Anutuac kuha hémbénaña zéma iwac hénia saña iminéñ iwawai zéyu hicñiyec imuaru solañjanec wininiyu hémma niñasariwiñac séc, imuac niñac ic embac imi enej héikenjzé héihazé wammucac séc qahac.

21 Anutuac hénia niñtegitmaguc kilen eeya ménda héimima ewa hia ac ménda zémima néwécgeña niniñginanéñ nimma nimbipigic héla qahac wañu, sinji tunumañnéñ ewa qerigina sécgé énécmiyec.

22 Wañu enjaocnec niñtegit qinñtegit ninaguc zégic, néñ ewa soho ic wañgic.

23 Imuhuc wamma Anutuac edamuya ménda houhouya imi melemma méraginanéñ megic, ic me, yañ qesi me, nei me, mokolen houhouya ionac irecgina tanec wañec.

Ic ienenj Anutu andé qema haka ménda wawaña imi wañgic.

24 Imuac niñac Anutunéñ kaiseroac sinj biria zéma kaiseroac sinjsiniguc wai énécmiyu enjaocnec séwigina mebiri amudacgic.

25 Imi mia ienenj Anutuac ackuazéc héla imi melenjgic ikora wandaru, kekec Miñina imi andé qemima iwawai zéyu hicñigic imuac mia sicgé énécmima mepési énécmigic. Néñ kekec miñina iwac muru mepé qepési hehe seli hema emma hemac, hélacnec!

26 Hénia imuac niñac Anutunéñ wai énécmiyu ewa sinjsin gamuyaguc

imuaru kecanzu. Imi mia embac hécgina ienenj acguc eu ininjac haka hezac imi sigima ménda wawañaiguc kereñdacgic.

27 Ichécgina imuhucyanec ewa sinjsin birianéñ geric bélaña ésécnec onoyu embac hécginawac hénia imi waima ic enjaocnec haihaka gamuyaguc wamma tasia wawañ meme biria imuac sécyu melenj énécmiyu séwiginaiguc medacgic.

28 Wañu ienenj niniñginaiguc Anutu añgén tiwiñ niñac ménda wañgic. Imuac niñac Anutunéñ ewa sohoginawac wai énécmiyu haka ménda wawaña imi wañgic.

29 Imi mia kápésic wawañ biriqiria yomuhucya; kaiziliwenj, hémbaoc, ewa sinj biria, nimbupuc, unuhumuc, zéén zéma, ikoc, manam batuc, kuakisañ biria,

30 andélukuc ac, Anutuac niñ mézétiti, mema titi, tétéc qeçe, séwi enej, haka biria niñarenj wawaña, nenjoc mañgocac ac qeçe,

31 niñ sohohoya, méñjzé méñjzéya, wésé niniñ qahac, goi héihéigina qahac.

32 Anutunéñ wawañ meme imuhucya wanzu imi humucac buña qeénécmiyec imi niñtegitmaguc kilen enjaocnec sac ménda wamma imuacnec toroqema alahécgina tosia arenj imuhucya wañgic inicma imi hia zéma héipuc wañ énécmianzu.

2

Anutuac gésigési ai imi solañ dindiña.

1 Gi acguc haka imuhucya wañanzañ imuac niñac ic méñac niñgési mima zézanj gésigési acga iminéñ mia genjac kápésicga zétecgézac. Hénia imuac niñac zégési niñgési ic gi imi genja kápésicga musañgémanj zé héikenjzé héihazé wambésémañac séc qahac.

2 Haka imuhucya wañanzañ ionac muru Anutuac gésigési ai imi ackuazéc héla méndacma wañ énécmianzac imi neñañ ninziñ.

³ Ic embac tosara haka imuhucya wananzu imi zégési énécmimaguc genğa acguc haka imuhucya wananzaŋ. O, baec ic gi, geŋ ninna Anutuac gésigési ai imuac hia qiziziŋgéma kembésémaŋac tanec wanzac me?

⁴ Imi qahac wanzaciguc, Miŋ Kewunéŋ gi ewa qeriga melembésémaŋac niŋac goi héihéi kuaya qeqeya wanğemma qindiŋi geŋanzac imi ménda niŋtegicma goi héihéiya zéma gum bénzénzéria zéma mambéc kekecyia iminéŋ sécgégéŋu hémma zédesi wammizaŋ gezaŋ?

⁵ Ewa seliga zéma ewa qeriga ménda melen melenja imi méndacma Anutuac gésigési ai solaŋa zéma qeri gericya wininimac nalé imuaru qeri gericya imi mihicŋimaŋ zé geŋgaocnec metocgona eŋanzac me?

⁶ Anutunéŋ wawaŋ meme wananzac imuac séciguc icya icya tasia melen énécmimac.

⁷ Naŋselima haka hiabia wamma kekec edamuyaguc zéma kekec eebipiyaguc zéma iwawai ménda houhouyawac mihicŋiwiŋ zé wanzu ionac imi kekec hehe selia énécmimac.

⁸ Névécgeŋa eŋaŋ ewa siŋ niŋac wamma ackuazéc héla imi andé qema haka biria méndacma wammu ieneŋ imi qeri biric zéma ninin biric mihicŋimu.

⁹ Icyia icya haka biria wammu séc qeri uŋagina imi zéra béra zéma yéwéri ginaguc wammu. Waŋu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru.

¹⁰ Waŋu néwécgeŋa icya icya haka hiabia wammu séc imi kekec edamuyaguc zéma kekec eebipiyaguc zéma luaenéŋ he énécmimac. Waŋu imi mia walac Yuda ic ionac muru, imuacnec baera baera ic embac ionac muru.

¹¹ Anutuac gésigési imi solaŋa imuac séwiac wamma keŋkésa hakésaya qahac.

¹² ic enia kecma késpedesic wanzu

ieneŋ héna ac qahac humucac buŋa wandacmu. Waŋu héna acginaguc késpedesic wanzu ieneŋ héna ac imi méndacma zétecgé énécmimac.

¹³ Anutuac kiwaiguc imi héna ac gezacginanéŋ sac niŋanzu imi onac qahac, néŋ héna ac tohoma wananzu imi onac sac solaŋ dindiŋa zé énécmimia wammac.

¹⁴ Ic enia ieneŋ Anutuac héna ac ménda nimma eŋaŋ ewa qeriginanéŋ qindiŋi énécmiyu héna acac séc wanzuiguc imi héna acgina qahac kileŋ eŋeyaocnec eŋaŋ héna ac ésécnec wamma keczu.

¹⁵ Ic imuhucya ieneŋ eŋaŋ ewa qeriginaiguc baecac héna ac ooyawac hezac imi tohoma wanŋic kekecginaiguc wininianzac. Waŋu eŋaŋ ewa qeriginanéŋ aciguc opoc amugic imuhucyanec ac bakia melemma zésolaŋani amuanzu.

¹⁶ Imi mia, buŋa suruc hiabia zéau énécmianzua imuaru hezac séc, Anutunéŋ Yesu Kristo ézéyu ic embac ionac ewa qeriginaiguc ninin saŋa imi gési énécmimac nalé imuaru mia, imuhuc hicŋimac.

Yuda ic zéma héna ac.

¹⁷ Gi qacga Yuda ic zéamuma héna ac imuaru héima namma Anutuac qeriaiguc séwi eŋeŋ wamma

¹⁸ héna acnéŋ pakeŋ ac ku énécmiyu Anutuac ewa siŋ niŋtegicma imuac niŋic, séc méŋ eŋeŋa wananzac.

¹⁹ Waŋu imuhuc wamma genğa niŋac yomuhuc efima zéanzaŋ; Ni kic hilic onac galenŋina, siŋiiguc keczu ionac kifagina,

²⁰ ewa soho ic ionac mindi qindiŋi ic, nambérac ionac kiwi ic wanzua. Ninin zéma ackuazéc héla héna aciguc hezac imi tanecgira hénia hénia nuaru hedaczac.

²¹ Imuhuc zéma tosara ku énécmima kileŋ genğa imi ménda kuamuanzaŋ me? Kowu nene ménda wammu zéma zéau énécmima genğaoc kowu neanzaŋ me?

²² Kaisero ménda wammu zéma genğa kaisero waŋanzaŋ me? Nemu irecya surema imuac ocmuŋiguc iwawai haigic heyu kowu meanzaŋ me?

²³ Héna acac séwi eŋeŋ wamma genğaoc mia héna ac imi logima Anutu gamu qeŋe wammianzaŋ me?

²⁴ Kiwi ooya hezac séc onac haka biria niŋac Anutuac qara imi ic enia ionac suginaiguc zébiŋi qébiriyaguc waŋanzaŋ.

²⁵ Gi héna ac tohoanzaŋiguc séwiiguc séwi tasé hericheric hakaya imi méra gémmac, néŋ héna ac imi logianzaŋiguc guac séwiiguc séwi tasé hericheric haka imi eŋomia wanzaŋ.

²⁶ Héna imuac niŋac imuhucyanec ic méŋ séwiiguc séwi tasé hericheric ménda waŋec inéŋ héna ac tohoanzaŋiguc séwiiguc séwi tasé heric herira qahac néŋ iwac niŋigic séwi tasé heric heriraguc éséc ménda wammac me?

²⁷ Séwiiguc séwi tasé heric herira qahac méŋnéŋ héna ac imi solanjaŋec tohomaciguc inéŋ héna ac ooyaginaguc zéma séwiiguc séwi tasé heric hericginaguc wamma héna ac logianzu ini ménda zégési énécmimac me?

²⁸ Héna imuac niŋac séwiiguc Yuda ic imi Yuda ic héla qahac, waŋu imuhucyanec séwiiguc séwi tasé hericheric imi séwi tasé hericheric héla qahac.

²⁹ Imuac niŋac ewa qeriiguc Yuda ic kekera iminéŋ mia Yuda ic héla wanzaŋ. Waŋu séwi tasé hericheric imi qeri uŋaiguc heheya, néŋ kiwi kicninanéŋ hémbiŋac séc imuaru ménda heheya. Waŋu mepé qepési imi baec ic onarunec qahac, néŋ Anutu arunec. Imuac niŋac séwi tasé herichericgina imi ewa qeriginaiguc memu.

3

Anutuac haka imi méŋzé méŋzéya qahac.

¹ Héna imi imuhuc waŋu, némac nanaŋiguc Yuda ic wamma kekera

iminéŋ héla wanzaŋ? Waŋu némac nanaŋiguc séwiiguc asé kiwi mema kekera iminéŋ eeyaguc wanzaŋ?

² Héna hiabia sasala hezac. Walac imi Anutuac ackuazéc imi niŋkumu énécmima méraginaiguc hai énécmiyec imi mia.

³ Waŋu ic tosianéŋ ménda ninzéŋ gémuiguc dimuhuc wammac? Ewa éréhécginanéŋ Anutuac haka méŋzé méŋzéya qahac imi mesohomac me?

⁴ Imuhuc wammacac séc qahac, icya icya ikocginaguc, néŋ Anutu momacguc sac hélaguc wanzaŋ. Imuac mia ac zézéya méŋ yomuhuc ooyawac hezac; Anutu acga zéna, hélacnec zégéŋgéŋa wammac. Aciguc gopocgic onogicbésémaŋac hezac.

⁵ Waŋu wawaŋ memenina birianéŋ Anutuac solan dindiŋa mewininimaciguc dimuhuc zéwiŋ? Baec ic hakanina méndacma zéwa niŋigic; Anutunéŋ qeri biric waŋ nénécmiyu qacninaiguc mayu haka imuac niŋ Anutu imi solan dindiŋa qahac imuhuc zéwiŋac séc wammac me?

⁶ Imuhuc qahac téŋgéŋ! Imuhuc wammaciguc Anutunéŋ baec ic embac dimuhuc gési nénécmimac?

⁷ Waŋu ic méŋnéŋ acna melemmaŋ zé qerianéŋ yomuhuc sumbuŋ yanda niŋkeczac gezaŋ; Ac ikocna niŋac Anutuac solan kekecyawac niŋigic ou emma edamu yandayaguc waŋu némac niŋac ni kápésic ic ésécnec zégési némmac?

⁸ Imuhuc waŋu iwawai hiabia mihicŋiwiŋ zé haka biria wambiŋ imuhuc hia ménda zéwunec? Ic tosara ieneŋ ac ikoc wamma zégic neneŋ ac imuhucya zéyiŋ tanec wanzaŋ. Ac imuhuya zéanzu imi eneŋ imuac kitiwa mihicŋimuac séc wanzaŋ.

Ic solan méŋ ménda keczac.

⁹ Imuhuc waŋu dimuhuc zéwiŋ? Yuda ic neŋaŋ imi tosia onogicma hiabianec kecaŋiŋ? Imi qahacgucnec! Bec yomuhuc zétecgéziŋ; Yuda

ic me Yuda ic qahac* imi moczoŋ biriawac méra bawu késpedesic ic kecziŋ.

¹⁰ Ac kiwi ménŋ yomuhuc ooyawac hezac; Ic solañ dindiŋa ménŋ ménda keczac.

¹¹ Ic niŋtegic qinŋtegyaguc imi ménŋ ménda keczac. Waŋu Anutuac hochoc ai wammimia ménŋ ménda keczac.

¹² Momac yanda sigima kemma imuhucyanec eŋomia wandacgic haka hiabia wawaŋa ménŋ ménda keczac, ménŋ méndagucnec keczac.

¹³ Déménŋgina imi kicsuaŋ suaŋa qahac ésécnec, waŋu ezelaŋ ginanéŋ ac ikoc mihicŋima kua taséginaiguc imi qatéac sacmasi biria kisamma kecanzu.

¹⁴ Kuaginaiguc imi ac saec zéma ac howuc howucnéŋ sécgéma hezac.

¹⁵ Waŋu hénaginanéŋ sac naec énécmiwiŋ zé efefianec waŋanzac.

¹⁶ Waŋu dimia me dimia keŋanzu séc kisikiyoŋ qema saohanec waigic heanzac.

¹⁷ Waŋu ieneŋ luaeac héna imi ménda niŋtegiczu.

¹⁸ Kicginaiguc haka ménŋ wambiŋ zé Anutuac niŋ bac yandi yandi ménda waŋanzu.

¹⁹ Neŋaŋ yomuhuc niŋanzinŋ; Héna acnéŋ ic embac imuac méra bawu keczu séc énézéanzac. Imi mia baec ic eneŋ kuagina moczoŋ zikima acgina qaiyu Anutuac gésigési ai imuac bawaiguc nammu niŋac.

²⁰ Imuac niŋac baec ic ménŋac ménŋ héna ac niŋtoho tohoiguc ic solañ zémimia ménŋ ménda keczac. Héna aciguc imi késpedesicninawac niŋtegicanziŋ imuac mia.

Yesu ninzéŋgéni solañ dindiŋa zénéncmimac.

²¹ Waŋu deguc imi Anutuac solañ dindiŋa ménŋ mihicŋi nénécmiyecac heyu ninziŋ. Waŋu imi mia héna ac igucnec qahac, néŋ héna ac zéma

Anutuac tilinŋ tilinŋ ic eneŋ héipuc wammimia imuacnec hahaya.

²² Imi mia Anutuac solañ dindiŋa, ic embac Kristo Yesu ninzéŋgéic séc ionac mia, ninzéŋ ninzéŋ imuacnec, séc momacnec ha énécmimia.

²³ Ic embac moczoŋ yanda imi késpedesic wandacgic imuac Anutuac edamuyaiguc kereŋ kereŋawac séc qahac wanzac.

²⁴ Waŋu Kristo Yesunéŋ késpedesic igucnec hulac nénécmiyu Anutuac ewa hia niŋac boŋtegic mesolaŋi nénécmimia wanzac.

²⁵ Anutunéŋ eŋeya solañ dindiŋa imi mewininimaŋ zé nalé horua qeri bénezŋiguc kerec. Kecma becnecc késpedesic wawaŋa imi moczoŋ hémma ogirec. Ogicma sacya ninzéŋgé mimia ionac Yesu imi mulumananŋ buŋawac kumuyec.†

²⁶ Imi mia gum bénezŋzénŋiguc nalé yomuac eŋeya solañ dindiŋa mewininima eŋeyaoc solañ dindiŋa wamma, imuhucyanec Yesu ninzéŋgé mimia ménŋac ménŋ solañ zémimaŋ zé imuhuc waŋec.

²⁷ Imuac némac hianina niŋac séwi eŋeŋ wambiŋ? Imi osiosiya! Waŋu héna dimia, wawaŋa meme ninaiguc me? Imi qahac, ninzéŋ ninzéŋac hénaiguc sac tima kembinaŋac hezac.

²⁸ Imuac mia ic méŋnéŋ héna acac aiiguc qahac, néŋ ninzéŋ ninzéŋaiguc solañ zémimia wammacac hezac imi niŋtegicziŋ.

²⁹ Anutu imi Yuda ic ionacnec keczac me? Baera baera ic embac ionac Anutu momacnec ménda wanzac me? Owec, ic enia ionac Anutu momacnec wanzac.

³⁰ Séwi tasé heric heriraguc imi acguc ninzéŋ ninzéŋ igucnec, séwi tasé heric herira qahac imi imuhucyanec ninzéŋ ninzéŋ igucnec, solañ zénéncmimac imi ménŋ qahac, néŋ Anutu momacguc.

³¹ Waŋu imuhuc zéma ninzéŋ ninzéŋiguc kecma héna ac imi hia auwiŋ me? Imi qahac téŋgéŋ, néŋ

* **3:9:** Me Girik ic. † **3:25:** Késpedesicnina bisima humuma Anutuac qeric gericya igucnec metecgé nénéncmimac niŋ kumuyec.

héna ac imi meseliwiñac hezac.

4

Abaraham zéma Dawidi i Anutu ninzénge miyic késpedesgira waiyec.

¹ Wañu duña séwiiguc ambéc sakoñnina Abaraham imi némac iwawai mihicñiyec zéwiñ?

² Abarahamnén wawañ meme igucnec solaña zémimia wañeciguc séwi eñeñ wammacac séc, néñ Anutuac wésiaiguc imi imuhuc wammacac séc qahac.

³ Kiwinén dimuhuc zézac? Abarahamnén Anutu ninzénge miyu imuac niñac wamma solaña zémiyec.

⁴ Ic méñnéñ ai mema ai boña késayu niñni boña imi ewa hiawac buña éséc ménda wanzac, néñ tasé kuku éséc wanzac.

⁵ Ic mén wawañ memeya qahac iminén késpedes ic solaña zémianzac i ninzénge maciguc ninzén ninzén imuac niñac mia solaña zémimac.

⁶ Dawidi imuhucyanec ic mén wawañ memeya séha ménda hemizac, néñ Anutunén nimmima solaña zémiyu ic imi zézé ségiségiyaguc wanzac zéma yomuhuc zéyec;

⁷ Héna ac logigic késpedesgina wai énécmima késpedesgina hoturu énécmimac imi ségiségi ginaguc.

⁸ Miñ Kewuninanén ic ménac késpedesya ménda olommac imi ségiségiyaguc wammac.

⁹ Imuac ségiségi iminén séwi heric heriraguc iwac muru sac hemac me séwi heric herira qahac iwac muru momacnec hemac? Neñañ imi yomuhuc zéañziñ; Abaraham imi ninzén ninzénja niñac wamma solaña zémiyec.

¹⁰ Némac nanañiguc nañu solaña zémiyec? Séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru me séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru? Zéwa niñgic, séwi tasé heric heriraguc kerec nalé imuaru qahac, néñ séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru mia solaña zémiyec.

¹¹ Inén séwi tasé heric herira qahac kerec nalé imuaru ninzéngeyu solaña zémiyecac solañ dindiña imuac asé kiwiya imi meyec. Imi mia eñeyaoc séwi tasé heric herira qahac kecma ninzén ninzén ic moczoñ yanda ionac ambéc sakoñgina wañu qelihéra héna imuhucyanec solaña zéénécmimac niñac imuhuc wañec.

¹² Wañu inén imuhuc wamma séwi tasé hericheric haka imuac ambéc sakoñnina wañec. Imi mia kecma séwi tasé hericheric memu ionac sac qahac, néñ Abarahamnén séwi tasé heric herira qahac kerec imuaru ninzén ninzén késa kerec imuac héna tima méndacmiziñ neñañ momacnec ambéc sakoñnina wammac niñac imuhuc wañec.

¹³ Abaraham zéma qelihéra ieneñ baec moczoñ yanda mératéc memu niñac sisipac ac megic. Wañu sisipac ac imi mia héna ac igucnec qahac, néñ ninzén ninzénac solañ dindiña imuarunec.

¹⁴ Ic embac héna ac igucnecnéñ mératéc meme ic wambunec ninzén ninzén imi héla qahac wañu sisipac ac imi auyu qahac wambacnec.

¹⁵ Héna ac niñac wamma qeri gericyanéñ aiyaguc wanzac. Wañu héna ac ménda hezac imuaru héna ac logilogi imuhucyanec ménda hemac.

¹⁶ Imuac niñac mératéc meme ic wawaña imi ewa hiawac buña wammac niñac ninzén ninzén méndacma haanzac. Imi mia zikiziki ac imi qelihéra ionac muru meseli énécmimañ niñac imuhuc wañanzac. Wañu imi mia ic embac héna ac igucnec sac qahac, néñ Abarahamac ninzén ninzéniguc toro qeçeya imi onac momacnec. Wañu Abaraham imi Anutuac kiwaiguc baec ic momac yanda neñañ ambéc sakoñnina wanzac.

¹⁷ Ac kiwi mén imi yomuhuc hezac; Neñ gi ic embac hénia hénia ionac mañgocgina wambésémañ niñac kumugénzua. Wañu Anutu Abarahamnén ninzénge miyec imi yomuhuc; Humuc ic meqelima

iwawai ménda kekera imi iwawai kekera igucnec unuruanzac ésécnec unuruyu hicnjanzac.

¹⁸ Abarahamnén hénu mambécma kecmacac séc qahac wañec, néñ kileñ mambécma ninzénégéyec. Imi mia qelihécga imi yomuhuc wammu zéma ézéyec séc ic embac hénia hénia ionac mañgocgina wammac niñac imuhuc hicñiyec.

¹⁹ Yawuñá 100 wañu eñeya séwiya imi humuc tanec wañec. Wañu Sarawac merac gésia imi acguc humuc tanec wañec imi niñtegirec. Wañu ninzén ninzénawac kuhanén ménda mayec.

²⁰ Wañu ninzén ninzénanén ménda waimiyu Anutuac sisipac ac imuac niñ éréhéc ménda wañec, néñ ninzén ninzéniguc nañselima Anutu eeya héiyec.

²¹ Imuhuc wamma ac zikima ézéyec imi wandacmac ac séc zéma hélacnec ninzénégéyec.

²² Imuac niñac ninzén ninzén imuac mia solaña zémiyec.

²³ Solaña zéma nimmiyec ac ooya imi Abarahamac niñacnec sac qahac,

²⁴ Imi mia solaña zé énécmimacac buña neñañ zéma Miñ Kewunina Yesu humuc ic ionarunec meqeliyec Anutu i ninzénégé mimuac heyec neñañ niñac momacnec imuhuc ooyawac hezac.

²⁵ Yesu imi késpedesicnina niñac humuciguc opocopora wañec. Wañu imuhucyanec solaña zénénécmimac niñac meqeli miyu yarec.

5

Yesunén luae mihicñi nénécmiyec imuac zézé ségiségi wambij.

¹ Imuac bec, nini imi ninzén ninzén niñac solaña zénénécmiyec, imuac niñac Miñ Kewunina Yesu Kristoac muru héima Anutuguc luae mihicñiyiñac kecziñ.

² Imuacnec iwacmuru héima ninzén ninzén ninanén Anutuac ewa hiayaiguc keremma imuac qeriaiguc namma Anutuac edamuyawac

mambéc kecma zézé ségiségi wamma kecziñ.

³ Imi sac qahac, neñañ imi zéra béraiguc kecma imuhucyanec zézé ségiségi wañanziñ. Imuac hénia imi zérabéranén bisiqatén wamma kekec,

⁴ bisiqatén wamma kekecnén haka eeyaguc, wañu haka eeyagucnén niñkumuma kekec imi mihicñianzac imi nini nindacziñ imuac mia imuhuc wañanziñ.

⁵ Wañu Uña Téréya neñañ buñawac nénécmiyec inén Anutuac goi héihéi neñañ ewa qerininaiguc qocgé nénécmiyecac nénécmianzac. Imuac niñac niñkumu ninanén gamu ménda mihicñi nénécmimac.

⁶ Imi mia neñañ kuc mama météqététañ kerij nalé imuaru Kristonén naléya wañu késpedesic ic neñañ niñac wamma humuyec.

⁷ Ic solaña méñac niñac wamma humu humumia imi osiosiya. Wañu ic hiabia méñac niñac méñnéñ hía efima humumac me qahac niñ éréhéc wanzua.

⁸ Néñ neñañ késpedesic ic kerij imuaru Kristonén neñañ niñac wamma humuyec. Wañu haka iminéñnec mia Anutunén eñeya goi héihéiya neñañ muru mewinini nénécmiyec.

⁹ Wañu neñañ deguc iwac sacyanén mesolañi nénécmimia wanzac. Wañu iminéñnec sac qahac, inén kecma Anutuac qeri geric igucnec nénépésidacmac.

¹⁰ Imi mia hazéchéra wamma kerij nalé imuaru nañawac humucyaiguc Anutuguc ewa momac mihicñi nénécmiyec. Imuac niñac iwac kekec hémbénañaiguc imi, séc méñ ogicma mehiaru nénécmimac.

¹¹ Iminéñnec sac qahac, ala kekec deguc mihicñi nénécmiyec neñañ Miñ Kewunina Kristo Yesu iwac niñac wamma Anutuac qeriaiguc zézé ségiségi wañanziñ.

Adam zéma Yesu.

12 Imuac bec ic momacgucac niñac kápésicnénj baeciguc haréyec. Haréyu kápésic imuac niñac mia humucnénj haréyec. Wañu ic embac moczoñ yandanénj imuhucyanec kápésic wandacgic humucnénj ionac muru hadarec.

13 Kápésic imi hénac ac ménda heyec imuaru baeciguc bec heyec. Nénj hénac ac ménda hezac imuaru imi kápésic imi ménda olombiñac séc.

14 Wañu Adam imi ménj hamacac heyec iwac asé wanzac. Imuac niñac Adamwac nalé igucnec éréma Moseac nalé imuac suraiguc imi, Adamnénj kápésic wañec kápésic imuhucya ménda wañgic ionacmuru imuhucyanec humucnénj ic kewu wañ énécmiyec.

15 Nénj ic momacgucac kápésic niñac ic embac sasala humugic, wañu imuhucyanec Anutuac ewa hia zéma ic momacguc Kristo Yesuac ewa hia niñac sese énécmiyu ic embac sasala sécgé énécmiyec. Imuac niñac sese imi kápésic imuac sécya qahac.

16 Wañu ic momacgucac kápésic wañec idacminénj sese imuac séc qahac. Ic momacgucac kápésic niñac kápésicac zégésigésinénj haréyec. Wañu Anutunénj ewa hia niñac kápésic sasala imi ménda olomma solañ dindiña zénénécmiyec.

17 Ic momacgucac acqeçe niñac humucnénj ic momacguc inénjic ic kewu wañ énécmiyec. Wañu ewa hia zéma solañ dindiñawac buña kuaya qeqeya mezu ienenj imi momacguc Kristo Yesunénjic kekec hélawac qeriaiguc eñaocnec ic kewu wamma kecmu.

18 Imuac ic momacgucac acqeçe niñac ic embac moczoñ kápésic ginaguc zéénécmimia wañec. Wañu imuhucyanec haka solaña momacguc niñac ic embac moczoñ solaña zéénécmimia wañu kekec hélaiguc kereñdacgic.

19 Ic momacgucac acqeçe niñac ic embac sasalanénj kápésic ic wañgic

ésécnec ic momacgucac niñtohotoho niñac ic embac sasalanénj ic solaña wammucac hezac.

20 Kápésic meyandimanj zé hénac acnénj haréyec. Wañu kápésic toroqeqeya imuaru ewa hianénj muñguc yanda sécgé énécmizac.

21 Imi mia kápésicnénj humuc qeriaiguc ic kewu wañec ésécnec ewa hia imi acguc solañ dindiña niñac ic kewu wanzac. Wañu ewa hia iminénj Miñ Kewunina Kristo Yesu inénjic kekec hémbénaña igucgeñ nonagicma keremmacac hezac.

6

Kápésicac muru humuma Kristoac muru kecbiñ.

1 Imuac némac ac dimuhuc zéwiñ? Ewa hiaya toroqeqeya mihicñiwiñ zé bira wammanec kecbiñ?

2 Imuhuc wambiñac séc qahac! Neñañ biriwaç muru humudariñ, imuac dimuhuciguc bira qeriaiguc muñguc yanda nammanec kecbiñ?

3 Yesu Kristoac muru toroqema doku naeriñ imi iwac humuciguc momacnec toroqema naeriñ wanzac. Wañu hénac imi ménda niñasarizu?

4 Mañgocnénj edamuya mewininima Kristo imi humuc ic ionac suggina igucnec meqelimiyec ésécnec neñañ acguc kekec qeliawac qeriaiguc tima kambiñ niñac humucac qeriaiguc kereñ kereñawac doku naec haka wanni i guc momacnec téngé nénécmimia wañec.

5 Neñañ imi iwac humucya méndacma toroqeqeya wamma kecbiñiguc, iwac yacyaciguc imuhucyanec toroqeqeya wambiñac hezac.

6 Wañu kápésicac buña séwinina imi humuyec. Imuac niñac muñguc biriawac welenj qeçe ménda wammiwiñ niñac neñañ hakanina wahala imi i guc momacnec ic héñgeña wéndaraiguc qeni humuyec imuhuc zéma ninziñ.

⁷ Imi mia méjnéj méj humuyec imi késpedesic igucnec hulacmima solañ zémimia wanzac hénia imuac mia.

⁸ Kristoguc humuyinjiguc imi iguc momacnec kecbiñac hezac imi ninzéhéziñ.

⁹ Imi mia Kristonéj humuc ic ionac sugina igucnec yarec imuac niñac muñguc ménda humumac. Wañu humucnéj galeñ muñguc ménda wammimac imi niñasariziñ imuac mia.

¹⁰ Humuyec imi biriawac muru hatac momacguc sac humuyu tecgéyec. Deguc kekec keczac imi Anutuac muru keczac.

¹¹ Imuhuyanec, ini acguc eñañ niñac niñgic biriawac muru humugic, néj Anutuac muru imi Kristo Yesuac qeriaiguc keczin tanec wammac.

¹² Imuac niñac, késpedesicac qequetali wammigic, késpedesic eñeyaoc séwiginahoumacac hezac imuac ic kewu ménda wammimac. Wañu séwiasin ménda ninthohomu.

¹³ Wañu onac séwi taségina méñac méj tewi zakon ac qeçe wawaña ésécnec biriawac buña ménda qemimu. Wañu eñañac niñgic humuc igucnec qelima yacyawac buña wañu Anutuac muru haiamuma séwi taségina imi moczon solañ dindiñawac tewi zakon ésécnec haiamumu.

¹⁴ Ini imi hénia acac méra bawaguc ménda keczu, néj ewa hiawac méra bawu keczu imuac niñac késpedesicnéj mañgoc ménda wañ ésécmimacac hezac.

Haka solañ dindiñawac welen qeçe icya.

¹⁵ Imuac bec dimuhuc wambiñ? Nini hénia acac méra bawu ménda kecma ewa hiawac méra bawu keczin zéma késpedesic wambiñ? Imuhuc ménda hicñimac!

¹⁶ Ini mérac méj welen qemima ninthoananzuiguc, nintho wammianzu iwac welen qeçehéra wanzu imi ini ménda ninzu? Tosara imi késpedesicac

welen qeçehéra wamma humuciguc kereñanzu. Wañu tosara imi niñ tohotohowac welen qeçehéra wamma solañ dindiñawac kereñanzu.

¹⁷ Imuac Anutu ewa hía ac ézému. Imi mia ini hénia igucnec késpedesicac welen qeçehéra kecgic, néj pakeñ ac énézégic imuac nanaña imi ewa qeriginanéj ninthogic.

¹⁸ Késpedesic igucnec hulac ésécmimia wamma solañ dindiñawac welen qeçehéra wañgic hénia imuac mia.

¹⁹ Ini séwiginahoumacac méte qétetaniguc kecanzu imuac niñ ni ic neñañ murugeñ séc héima zéwa niñgic; Becnec ini imi séwiginawac tasia imi haka biria zéma hénia ac logilogi imuac haimima hénia ac logilogi imuaru kereñgic. Wañu deguc imi imuhucyanec séwiginawac tasia imi solañ dindiñawac welen qeçe buña qema kekec téréyaguc keremmu.

²⁰ Ini késpedesicac welen qeçehéra kecgic nalé imuaru solañ dindiñawac igucnec hulac amuma ewa éréhéc ménda wamma kecanjic.

²¹ Wañu nalé imuaru ini imi kekecac hénia gocmia dimuhucya mihicñianjic? Wañu deguc imi, imuac tetecgia imi humuc zéma niñasarima haka imuhucyawac gamugina ninzu.

²² Wañu deguc ini késpedesicgina igucnec hulac ésécmimia wanzu. Imuhuc wamma Anutuac welen qeçehéra wamma kekec téréya imuaru kereñawac hénia gocmia mihicñianzu. Wañu imuac tetecgiaiguc imi kekec hémbéñañanéj mambéc keczac.

²³ Késpedesicac tasia imi humuc. Wañu Anutuac ewa hiawac ai buña imi kekec hémbéñaña. Kekec seli imi mia Miñ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc he nénécmizac.

7

Uña téréyawac hénia qeliaiguc kecera.

¹ Alahécna, hénia ac ninzu onac qesi ésécmizua, ini imi hénia acnéj kekecginaguc keczu ionac sac

manjoc wañ énécmianzac imi ménda ninzu?

² Embac euyaguc imi euya kekecyaguc kecanzac nalé imuac sura igucnec sac héna acnéj dérécgémianzac. Wañu euya humuyu eu iniñac héna ac igucnec hulacmimia wañanzac.

³ Imuac bec, euya kerunec ic mén memaciguc imi embac kaiseroya zémimia wammac. Néj euya humumaciguc imi imuac héna ac igucnec hulacmimia wammac. Wañu ic mén memac imi embac kaiseroya ménda wammac.

⁴ Imuac, alahécna, ini acguc Kristoac séwiguc toroqema héna acac muru unuhumumia wanzu. Imi mia ménj humuc igucnec qelima yarec iwac muru kemma neñañ Anutuac niñac wamma héla gocmia mihicñiwij niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

⁵ Neñañ séwininaiguc kerij imuaru imi kápésicac siñ héna acnéj héiqeli nénécmianzac iminéj séwininawac tasiaiguc ai meyu neñañ imi héla gocmia humucac buña mihicñianij.

⁶ Deguc neñañ imi qaténénécmiyec imuac humudariñ imuac niñac héna ac igucnec hulac nénécmimia wanzac, imuac niñac neñañ héna ac ooyawac haka wahalanéñec qahac, néj uñawac haka qelianéñec welen qewij.

Képésicac kuhanéj méramma nénépésianzac.

⁷ Imuac dimuhuc zéwiñ? Héna ac iminéj kápésic me? Qahac! Ic enia wambacnec imi kápésic imi ménda niñacgéwinec. Héna acnéj hémbaoc ménda wanna imuhuc ménda zéwacnec imi hémbaocac héna ménda nimbinec.

⁸ Wañu kápésicnéj naléya mihicñima héna acnéñec ewa qerinaiguc hémbaoc héna héna mihicñi néñec. Héna imi yomuhuc; Ic enia wañu kápésic acguc humu humumia wanzac.

⁹ Becnec héna ac ménda ninjegiri nalé imuaru imi neñ kekecnaguc keru. Wañu héna acnéj haréyu kápésicnanéj qelima yaru ni humuyi.

¹⁰⁻¹¹ Kápésicnéj naléya mihicñima héna acnéñec ni manam batuc wañ némma héna ac iminéj mia ni nuhumuyec imuac niñac. Héna ac imi kekecac buña, néj neñ hémba melemma humucac buña tanec wañec.

¹² Imuac héna ac imi hélacnec téréya wanzac. Zézépañ ac imi acguc téréya, solañ dindiña, zéma hiabia.

¹³ Imuhuc wañu iwawai hiabianéj melemma nuacmuru humucac buña wañec me? Imuhuc wammacac séc qahac! Imi mia kápésicna hémba kápésic tanec wammac niñac iwawai hiabia iminéj ni nuhumuyec. Imi mia kápésicac nimba kápésic réwéria tanec wammac niñac héna acnéj ai meanzac.

¹⁴ Héna ac imi téréya imi nini nindacziñ. Wañu ni imi séwiac siñ niñac wamma kecba kápésicnéj boñña meyu imuac welen qemianzua.

¹⁵ Héna imi yomuhuc; Qeri uñananéj wañ néñzac imi ménda wamma haka tosara sureanzua imuac mia wañanzua imuac niñac haka wañanzua imuac héna imi nenaoc ménda niñasarizua.

¹⁶ Ni ménda wammañ zé wañ néñzac imuac wammañiguc ewa siñ iminéj héna ac imi hiabia wanzac imuac héipuc wanzac.

¹⁷ Wañu deguc haka wawaña imi ni nenaoc qahac, néj kápésic ewa qerinaiguc heanzac iminéj mia wañanzac.

¹⁸ Nuac qerina me nuac séwinaiguc* iwawai hiabia ménj ménda henéñzac imi ni ninzua. Haka hiabia wammañ zé siñña henéñzac, néj wawañ memenaiguc imi ménda wañanzua.

¹⁹ Haka hiabia wammañac qerinanéj wañ néñzac imi mia ménda wamma haka biria ménda

* **7:18:** Séwinawac siñiguc.

wammañac ninzua imuac mia wañanzua.

²⁰ Haka méñac méñ neñ ménda wammañ zé niñanzua imi wammañiguc, imi mia nenaoc qahac, néñ biria qerinaiguc nanzac iminéñ mia wañanzac.

²¹ Imuac ni kekecac héña méñ yomuhuc niñtegiczua; Haka hia abia wammañ zé siñña henénzac ni imuhucya qerinaiguc birianén momacnec henénzac.

²² Nuac qeri uñananén Anutuac héña ac imuac ségiségi wanzua.

²³ Nuac séwi taséna qeriaiguc siñ méñnéñ henémma nuac ewa qerinauwac héña ac imiguc euma ni nuagicma séwi tasénawac qeriaiguc siñ hezac imuac héña ic nopocanzac.

²⁴ Oo yéwérinaguc, séwina humucac buña imuacnec méréñéñ metecgé némmac?

²⁵ Ni Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac muru héhélima Anutu ewa hia ac wammimañ.

Imuac mia ni ewa qerinanén Anutuac héña ac welen qema séwinanén biriawac héña ac welen qeanzua.

8

Séwiac siñnéñ humuciguc, Uñawac siñnéñ kekec hémbéññaiguc onagicma kenzac.

¹ Imuac bec ic embac Kristo Yesuac qeriaiguc kecanzu ionac muru imi késpedes ginaguc zéénécmimia imi ménda hezac.

² Héña imi yomuhuc; Yesu Kristoac qeriaiguc kekecac Uña imuac héña ac keczac iminéñ mia humucac késpedes imuac héña ac igucnec ni hulac néñec,*

³ imuacnec Kucnina mamaya wañu iwawai héña acnéñ séwininaguc wammacac séc qahac imi Anutunén wañec. Inén mia késpedesnina niñac eñeya Naña méliyu séwinina késpedesyaguc imuhucyanec hicñiyec. Hicñiyu zétecgéyu késpedesnina imi séwiyaguc eñec.

⁴ Imi mia séwiac siñ qahac néñ Uñawac siñ méndacma kecanziñ neññañ muru héña ac imi mesolañanimañ zé imuhuc wañ nénécmiyec.

⁵ Séwiac siñ méndacanzu ieneñ séwiac ai niñac niñkumanzu, néñ Uñawac siñ méndacanzu imi eneñ Uñawac ai niñac niñkumuanzu.

⁶ Wañu séwiac niñkumuma kekec imi humuc, wañu uñawac niñ kumuma kekec imi kekec zéma luae.

⁷ Némac niñ, séwiac niñkumu imi Anutuac hazéc wañanzac. Imi mia Anutuac héña ac imiguc ewa momac ménda wañanzaoc, wañu imuhuc wammaocac séc qahac.

⁸ Séwiac siñiguc kecanzu imi eneñ Anutu ségiségi mihicñi mimuac séc qahac.

⁹ Néñ ewa qeriginaiguc Anutuac Uñanéñ keczaciguc ieneñ séwiac siñiguc ménda kecma uñawac siñiguc kecanzu. Méñnéñ méñ Kristoac Uñaguc ménda keczaciguc Kristoac ic qahac.

¹⁰ Wañu Kristonén ewa qeriginaiguc keczaciguc késpedes niñac séwiginanén humumia wanzac, néñ uñaginanén solañ dindiña niñac kekecyaguc wanzac.

¹¹ Yesu humuc ic ionac suggina igucnec meqeliyec iwac Uñanéñ ewa qeriginaiguc keczaciguc, Kristo Yesu humuc ic ionac suggina igucnec meqelimiyeç inén mia Uña Téréya ewa qeriginaiguc keczac iminéñnec humucac buña séwigina imi acguc meqeli énécmimac.

¹² Imuac niñac dacmuna hécna neññañ imi taséninaguc, wañu tasénina imi séwigucac zéma séwiac siñ méndacma kecbiñac ménda hezac.

¹³ Ini séwiac siñ méndacma kecmuiguc, kileñ humumu, néñ Uñaguc séwiac wawañ meme imi qehumuiguc, kekecguc kecmuac hezac.

¹⁴ Anutuac Uñanéñ qindiñi énécmiyu kecanzu imi eneñ Anutuac

* **8:2:** Girik ac zéma Kiwi tosarraiguc; Hulacgéñec.

nañhéra wanzu.

¹⁵ Ini imi welen qequeac uña zénén hirihiri wawaña imi ménda késa keczu, nén naña éséc kekerawac uña énécmiyu keczu. Imuac niñac iwac mia Aba† mañgoc zéma qacanzu.

¹⁶ Uña Téréya eñeyaoc, qeri uñaninaguc, nini Anutuac nambérac kecziñ imuac héipuc wañ nénécmianzacamambéc wammac?

¹⁷ Nambérac héra kecziñiguc imi mératéc meme ic wanziñ. Imi mia méñac qahac, nén Anutuac mératéc ic, Kristoguc momacnec mératéc ic wambiñac hezac. Imuac niñac i guc momacnec edamuninaguc wambiñ zé zérabéra imi acguc i guc momacnec mihicñiwiniñac hezac.

Kecma edamuninaguc wambiñac hezac.

¹⁸ Zérabéra deguc mihicñianziñ imuac nimba efefia wanzac. Wañu iminéñ kecma edamu hicñi nénécmimac imuac sécyá ménda wanzac.

¹⁹ Anutunéñ zéyu hicñidacgic moczoñ yanda iminéñ Anutuac nambérac héra hicñimu niñac ewa ewa wamma mambéc keczu.

²⁰ Hénia imi yomuhuc; zéyu hicñidacgic momac yanda imi, iwawai héla qahac imuac welen qema keczu. Wañu imi mia eñañ siñgina qahac, nén Mañgoc wañénéc énécmia iwac ewa siñ méndacma imuhuc hicñi énécmizac;

²¹ Zéyu hicñima kekec imi acguc iwawai houhouyawac welen qema kekec imuacnec hulac énécmiyu Anutuac nambérac héra ionac kekec edamuyaguc imuac toroqema qutuma kecmu.

²² Iwawai zéyu hicñima keczu imi moczoñ yanda momacnec yaiwisisiñ wamma merac memeiguc qenziñ qeanzu ésécnec wamma érékecma deguc, imi neñañ nindacziñ.

²³ Imi sac qahac, Uña téréyawac héla gocmia walac walac hicñihicñiya‡ dimuhuc zéwiñ? Anutunéñ nonac añgéh tima kecziñ neñañ imuhucyanecwamma keczaciguc méréneñ hia ewa qerininanéñ yaiwisisiñ wamma hazéc wañ nénécmimac?

nañawac séc nénépésima séwinina boñ héré menénécmimac niñ mambéc kecziñ.

²⁴ Neñañ imi qerininanéñ mambéc wamma kecma añgéh titi mihicñiyiñ. Wañu kicninanéñ hémbiñac séc imuac ménda mambéc kecziñ. Méréneñ kiwaiguc hemizac imuac mambéc wammac?

²⁵ Wañu neñañ iwawai ménda hénziñ imuac mambéc wanziñiguc qeri bénzéniguc mambéc wambiñ.

²⁶ Imuhuyanec Uña imi acguc kuc mama ninaiguc méra nénécmianzac. Neñañ némac acnéñ dimuhuc zéwelec wanní sécgémac imi ménda ninziñ, nén Uña eñeyaoc neñañ niñac wamma acnéñ zéwiñ zé osiosiya imuac séciguc yaiwisisiñ wamma zéwelecanzac.

²⁷ Wañu Uñanéñ Anutuac ewa siñ hezac séc méndacma ic embac téréya ionac zéwelecanzac. Imuac niñ qeri héhéñ miñina Anutunéñ Uñawac ninini imi bec nindaczac.

²⁸ Neñañ ninziñ ésécnec, Anutunéñ ewa siñ heyec séc unuruyec. Wañu goi héihéi wammianzu ionac muru imi iwawai moczoñ yandanéñ qeñañgé amuma iwawai hiabia mihicñi énécmianzac.

²⁹ Anutunéñ eñeya Naña imi dacmuna sasala sugginaiguc walacgina wammac niñac, becarunec niñénécmiyec imi eneñ eñeya Naña ésécnec kecmu niñac walac gési énécmiyec.

³⁰ Wañu walac gési énécmiyec imi unuruyec. Wañu unuruyec imi onac solañ dindiña zéénécmiyec. Wañu solañ dindiña zéénécmiyec imi meyac énécmiyu edamuginaguc wañgic.

Anutuac goi héihéi Kristoguc hicñitegirec.

³¹ Wañu neñañ haka imuac dimuhuc zéwiñ? Anutunéñ nonac hazéc wañ nénécmimac?

† 8:15: Aram aciguc Mañgoc. ‡ 8:23: Hénia imi Kristo Yesu.

³² Eñeya Naña imi ménda aṅgén tima momac yanda neñañ niñac wamma wai nénécmiyec inéñ dimuhuc iwawai tosara moczoñ yanda imi i guc momacnec ewa hiawac ménda nénécmimac me?

³³ Solañ dindiña zéyec imi Anutu mia, wañu mérénéñ Anutuac gési énécmimia imi aciguc hia onopocmuac séc?

³⁴ Mérénéñ késpedesicninaguc zéma hia zétecgé nénécmimacac séc? Yesu Kristo inéñ mia nonac niñ humuyec. Wañu humuyec sac qahac néñ muñguc qelima yarec. Yacma ou emma Anutuac méra héiyaiguc kecma nonac niñ héipuc wamma zéwelec wañanzac.

³⁵ Mérénéñ Kristoac goi héihéiya igucnec hia elicgé nénécmimacac séc? Manambatuc me, qenzen manzeñ me, nununesi me, béti me, séwi usu qahac kekec me, zérabéra me, sou?

³⁶ Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Nini guac niñ wamma kaiwe herec humumia nunuhéi wanzu. Wañu nonac niñgic rama unuheric wawañawac buña tanec wañec.

³⁷ Wañu neñañ imi réwéri imuhuya me imuhucyaiguc kecma goi héihéi wañ nénécmianzaciguc séc mén ogicqogic wañanzin.

³⁸ Imuac ni yomuhuc niñseli nénéña wanzac; Humucnéñ me, kekecnéñ me, kua meme uña eneñ me, héngaleñ miñina eneñ§ me, iwawai imuhucya deguc heheyanéñ me, bianñ hicñi hicñiyanéñ me, kucginaguc ménnéñ mén me,

³⁹ Iwawai ounec mamayanéñ me emunec éré éréyanéñ me, tosara ménnéñ mén moczoñ Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi hezac goi héihéi imuacnec mia elicgé nénécmimacac séc qahac.

9

Anutuac ewa siñ téréya.

§ 8:38: Kiwi tosaraiguc uña biria.

¹ Ni Kristoac qeriaiguc ac héla zézua, néñ ac ikoc ménda zézua. Nuac ewa solañanéñ Uña téréyawac qeriaiguc héipuc wannémma yomuhuc zéauzac;

² Nuac muru ewa biric yanda henénzac. Wañu ewa qerinaiguc qenzen manzeñ ménda misi misiyanéñ hezac.

³ Ni nena séwinawac dacmuna hécna, sac kitichécna ionac niñac wamma saecgé nénéña wamma Kristoac murunec hia qetecgé nénéña wambacnec séc zéma zéweleri.

⁴ Ieneñ mia Israel ic. Wañu Anutuac nañhérawac buña zéma eebipi zéma zikiziki ac ooya zéma hena ac énécmimia zéma mepé qepési ai buña zéma sisipac acginaguc.

⁵ Yanda hécnina imi acguc ionac buña, wañu baecac séwiiguc imi Kristonéñ ionac murunec hicñiyec. Wañu Kristo imi mia iwawai moczoñ yanda imi onogicma ou keczac. Wañu Kristo imi nalé tetecgia qahac mepé qepési wammiwiñac hezac Anutu imi mia, hélacnec!

⁶ Wañu Anutuac ackuazéc imi sigima mazac tanec ménda wanzac. Israel ionac murunec hicñihicñiya imi Israel ic héla ménda wandacgic.

⁷ Wañu Abarahamac qelihéra imi acguc qelihéra héla ménda wandacgic, néñ Isakawac murunec hicñihicñiya sac qelihécga zé énécmimia wammac zéyec.

⁸ Imi mia séwiguc qelihéranéñ Anutuac nambérac héra qahac, néñ zikiziki acac nambérac héranéñ héla gocmia zéma niñénécmiyec.

⁹ Wañu zikiziki ac imi mia yomuhuc; Yawuñ oumuac nalé imuhucyanec muñguc hamañ, wañu Saranéñ nañaguc wammac.

¹⁰ Wañu imi sac qahac, Rebeka imi yandanina Isaka momacguc iwac murunec hériyaguc wañec.

¹¹ (Wañu Anutuac ewa siñ iminéñ wawañ meme igucnec qahac, néñ ic ménac mén niñgésima ururu-

mac ionac muru sac seligimac niñac hezac. Wañu hénia imi zéaumañ zé

¹² nañ héréra ménda mihicñi érécmiyu haka hia me biria mén ménda wañocnec) Rebeka yomuhuc ézéyec; Kuneñ néñ komora welen qemimac.

¹³ Imi mia kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac séc hicñiyec; Yakop siñ nimmima Esau héñara mezua.

¹⁴ Imuac neñañ dimuhuc zéwiñ? Anutuaru késpedesic hezac me? Qahac téñgén!

¹⁵ Inén Mose yomuhuc ézéyec; Méñac mén ewa biric nimmañ iwac mia ewa biric wammimañ. Wañu méñac mén wéséna wanzac iwac mia wéséna nimmimañ.

¹⁶ Imuac niñac imi mia ic méñac ewa siñ igucnec qahac, wañu ic méñac seliseli igucnec qahac, ewa biric miñina Anutuac murunec haanzac.

¹⁷ Ac mén Faraovac zéyec imi kiwiiguc yomuhuc ooyawac hezac; Ni guac muru nuac kucna mewinima nuac qacna baera baera zéau énécmimañ niñac gi meyacgénzua.

¹⁸ Imuac Anutunén ewa siña méndacma méñac imi ewa biric wammima méñac imi ewa seli mihicñi mianzac.

Anutuac qeri biric zéma goi héihéi.

¹⁹ Wañu ac bakia yomuhuc nézewsémañ gezañ; Imuhuc wañu Anutunén némac niñac késpedesicniawac hochoc ai mekeczac me? Mérénén iwac ewa siñ qetalimacac séc?

²⁰ O baec ic, gi mérénén Anutuac ac bakia melenzañ? Iwawai méñnéñ miñina mihicñi miyec iwac zéma Némac niñac ni yomuhuc mihicñi nénnec? imuhuc hia zémac me?

²¹ Miñ Kewuc nomuñ memenén qakén dac momacguc iminéñnec kewuc éréhéc memañ zéma, mén ai eeyagucac buña wañu mén ai biriawac buña wammac zéma eñeya siña méndacma hia ménda memac me?

²² Anutunén qeri biric wañ énécmima eñeya kuha mewinini énécmiyu héñtegitmu niñac kewuc qeri biricac buña, mebiri énécmimiawac zérén qérén wandac wandara imi nalé horua gum bénzénzén wañ énécmimac iguc dimuhuc zéwiñ?

²³ Wañu kewuc mén walac memézézén wandac wandara imi wagicma wéséniniñ wammima ai eeyaguc méñac buña qemima kekec edamuyaguc kuaya qeqeya imi énézéyu hémmu niñac imuhuc wañeciguc dimuhuc zéwiñ?

²⁴ Neñañ imi Yuda ic me ic enia ionac sugina igucnec héihéré nénécmimia kewuc nomuñ imi mia.

²⁵ Hoseawac kiwiiguc acguc yomuhuc zézac; Ni nuac ic embac qahac ionac mia nuac ic embachéna zéénécmimañ. Wañu ic embac ménda siñniñ énécmiyi imi onac ic embac sorochéna zéénécmimañ.

²⁶ Wañu ic embac tosara nuac ic embac hécna qahac zéénécmimia ionac baec igucnecnéñ, Anutu kekecyaguc iwac nambérac héra zé énécmimia wammu imuhuc zéyec séc hicñi nénécmizac.

²⁷ Wañu Yesaianén Israel ic onac niñac yomuhuc qacma zéyec; Israelac qelihéra ieneñ konduñ giñgiñawac sakasac ésécnec sasala wammu, néñ bakia wai énécmimia imi onac sac kekec hémbénaña mihicñi énécmimac.

²⁸ Hénia imi yomuhuc; Miñ Kewunén baeciguc ackuazéc imi focdac meselimaguc aiya metecgémac.

²⁹ Yesaianén walac yomuhuc zéyec éséc; Wañu Miñ Kewu pupunda giñanéñ sucnina igucnec wariha mén ménda wai nénécmiwacnec nini imi Sodom zéma Gomora ésécnec birima qahac wambiñnec.

Israel ieneñ ewa éréhéc wamma ménda ninzénégic.

³⁰ Imuac bec néma ac zéwiñ? Ic enia ieneñ kekec solañawac ménda

nesima kenjic ienej mia kecec solañ mihicnjigic. Imi mia solañ dindiña ninzéh ninzéh igucnec.

³¹ Wañu kecec solañawac héna ac nesima kenjic Israel ic ienej imi héna ac imuaru kenj bipigic.

³² Imi némac niñ? Imi mia ienej ninzéh ninzéhiguc ménda héima namma wawañ memeiguc héima nañgic. Wañu imuac niñac mia ienej qonzontoj gégyawac hociguc qonzon tonjégic.

³³ Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Héngic neñ qonzon tonjégéyawac hoc zéma maunu unuyawac baña mén Zion amaiguc haiwa hemac. Wañu méjnén mén i ninzéhégé mimaciguc gamu mamasuñ ménda wammac.

10

¹ Dacmuna hécna, ewa siñna zéma zéwelec welecna imi Israel ic ionac niñac wamma añgéh tiéncmimac niñac Anutuac muru haianzua.

² (2a) Ni yomuhuc héipuc ac wanzua;

³ Ienej imi Anutuac solañ dindiña imi ménda niñasarima eñañ solañ dindiña imi meyacgéwiñ zé ai yanda mema Anutuac solañ dindiña imuac méra bawu ménda kecgic. (2b) Imuac niñac, ienej imi Anutuac wamma seliseli wañgic, néñ niniñ solañaguc ménda héima nañgic.

⁴ Kristo imi ninzéh ninzéh ic moczoñ yanda solañ dindiña mihicñi énécmimañ zé héna acwac tetecgia wanzac.

⁵ Mosenéh yomuhuc oyecac hezac; Haka solañ héna ac igucnec hahaya wañanzu imi enej solañ dindiña imuacnec héima kecmu.

⁶ Wañu solañ dindiña ninzéh ninzéh igucnec hahayanéh yomuhuc zézac; Geñga ewa qerigaiguc méréneh kurumenjiguc emmac imuhuc ménda zéwésémañ. Imuhuc zéna niñni méréneh kurumenj igucnec Kristo hia wagicma mamac zézañ tanec wammac.

⁷ Me méréneh humumia ionac baec dumuñaguc hia hiñgacmac ménda zéwésémañ. Imuhuc zéna niñni méréneh Kristo humuc ic sucgina igucnec hia wagicma éremac zézañ tanec wammac.

⁸ Imuhuc qahac, néñ dimuhuc zézac? Ac kuazéc imi kuagaiguc zéma qerigaiguc hosucgu hezac zézac. Imi mia ninzéh ninzéhac ackuazéc zéauanzñ imuac mia imuhuc zézac.

⁹ Guac kuaganéh Yesu imi Miñ Kewu keczac zéma zéauma Anutunéh i humuc ic ionac sucgina igucnec meqelimiyeç imi ewa qeriganéh ninzéh géwésémañ iguc gi imi añgéh tigéhéña wammac.

¹⁰ Ic mén imi, ewa qerianéh ninzéhégéma solañ dindiñaiguc kereñanzac. Wañu kuayanéh zéauma añgéh titiiguc kereñanzac.

¹¹ Kiwi téryanéh yomuhuc zézac éséc; I ninzéhégé mimac ionarunec méñac mén gamu qe-qeiguc méndagucnec opocopora wammac.

¹² Miñ Kewu momacgucnéñ ic embac momac yanda kewu wañ énécmima i héihéré migic séc sécgé énécmianzac, imuac niñac Yuda ic zéma Girik ic sécnina imi ekac ekac qahac.

¹³ Imuac niñac méjnén mén Miñ Kewuac qara qacmac imi añgéhñ timimac.

¹⁴ Wañu dimuhuc méñac mén ménda ninzéhégé mianzu iwac mia hia qac hérému? Dimuhuc méñac mén surucya ménda nimma ninzéhégé mimu? Wañu méjnén ménda zéauénécmiyu dimuhuc nimmu?

¹⁵ Ménda méli énécmimia wañu dimuhuc kemma ackuazéc zéau énécmimu? Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Buña suruc hiabia kissima hazu ionac héna tawégina imi hiabia soroc!

¹⁶ Wañu Isirael ic imi buña suruc hiabia ménda niñtohodacgic. Imuac mia Yesaianéh yomuhuc zéyec; Miñ

Kewuna mérénéñ ackuazécnina imi ninzénégic?

¹⁷ Héña imuac niñac ninzén ninzén imi ackuazéc niñanziñ imuacnec haanzac. Wañu ackuazéc imi Yesuac buña suruc hiabia imuacnec haanzac.

¹⁸ Wañu zéwa niñgic; Ieneñ imi ackuazéc mén ménda niñgic me? Imi qahacgucnec! Kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Ewa héténgina imi baec séc kereñdarec. Wañu ackuazécgina imi baec tetecgiaiguc kereñdarec.

¹⁹ Wañu neñ yomuhuc qesi énécmizua; Israel ic ieneñ ménda niñasarizu me? Mosenéñ yomuhuc zéyec; Ni hénariniñ hécna qahac imi énépésima Yuda ic ini nimbupuc mihicni énécmimañ. Wañu ic embac tosara niñtegic qinñtegicgina qahac imi énépésima qeri biricgina mihicni énécmimañ.

²⁰ Wañu Yesaianéñ porina qahac Anutuac kuaya mema yomuhuc zéyec; Nuac niñ hohoc ai ménda meanñgic ieneñ imi ni mihicni néngic. Wañu zéqesi ménda wañ néñanñgic ionac muru hicni énécmiyi.

²¹ Wañu Israel ionac niñac yomuhuc zéyec; acna ménda niñtohoma acqeqe wañanzu ionac mia kaiwe herec mérana terere énécmianzua.

11

Israel ic sasalanéñ ewa seli wañgic.

¹ Imuac neñ muñguc yomuhuc qesi énécmizua; Imuhuc wañu Anutunéñ ic embachéra nesi nénécmiyu moczon séñganñgeñ kendacziñ me? Qahacgucnec! Ni acguc Israel ic, Abarahamac qeli, Benzaminac hicñisai igucnec.

² Anutunéñ ic embachéra walac niñnéncmiyec imi héñacnina ménda meyec. Kiwi téréyaiguc Eliawac niñ yomuhuc zézac imi ini ménda ninzu me? Elianéñ Israel ic embac

aciguc onopocma Anutu yomuhuc zéwelerec;

³ Miñ Kewu, ieneñ guac kua meme ichécga unuhumudacgic. Wañu guac zaki téréyaga imi qetecgégic madarec. Wañu ni sac wainéñgic keczuawac deguc ni acguc nuhumuwiñ zé hochoc ai mema keczu.

⁴ Imuhuc zéyu Anutunéñ ara dimuhuc melen miyec? Neñ ic embac hécna tosara baniara Baalac muru simiñ ménda héimianzu 7,000 nena buña wai énécmiwa keczu.

⁵ Imuhucnec nalé yomuac acguc Anutunéñ ewa hiawac tosara wai énécmiyu iwac buña keczunec.

⁶ Ewa hia niñac imuhuc hicni nénécmizaciguc, wawañ memenina niñac imuhuc hicni nénécmizac zéwiñac séc qahac. Imuhuc zéwiñac séc wambacnec ewa hia iminéñ ewa hia héla ménda wambacnec.

⁷ Wañu dimuhuc niñac? Iwawai Israel ieneñ hochoc ai megic imi ménda mihicñgic, néñ gési énécmimia ieneñ sac imi mihicñgic. Wañu tosara wai énécmimia ieneñ imi ewa seli wandacgic.

⁸ Imi mia Anutunéñ ionac muru imi ewa soho zéma kic hilic zéma gezac héhéñ mihicni énécmiyecac érékecma deguc wanzac. Ac imuhuc ooyawac hezac séc imuhuc hicñizac.

⁹ Wañu Dawidinéñ yomuhuc zéyec; Nene dokuginawac karcyanéñ leletuc zéma simba zéma iwawai qonzon tonñgé énécmianzac ésécnec wamma kitiwa melen énécmimac.

¹⁰ Wañu kicgina siñi déñgéyu ménda hima hémmuac séc wañu, gemacgina imi hémbénaña milicgédacmac.

Oliwa ic hélaiguc haséñ oliwawac hawa lagula mema toroqeqeya wañec.

¹¹ Zéwa niñgic, ac imuhuc heyu bec, Ieneñ mama unumac niñac qonzon tonñgégic me? Imi qahac! Anñgéñ titiac buñanéñ ic enia ionac muru kereñdaruguc Israel ic embac

ienenj nimbupuc nimmu niñac wai énécmiyu kápésic wañgic.

12 Képésic wawañ ginanéñ melemma baera baera ic embac ionac mérianj wañu, maqeqe ginanéñ ic enia mérianj imuhuc mihicñi énécmizaciguc, howiacnec kuaya qeqeya ginanéñ mérianj dimuhucya mihicñi énécmimac!

13 Ni ic enia onac niñ zézua. Ni ic enia onac méliméli ic wamma kecma, ai imuac nimba eebipiyaguc wañanzac.

14 Imi mia ai imi mema sac taséhécna nimbupuc mihicñi énécmima suggina igucnec dahecac séc mehiaru énécmimanj zé wanzua.

15 Nesi énécmiyu kenkeña iminéñ baec ic tosara Anutuguc ala kekec mihicñi énécmizaciguc, muñguc énéc énépésianéñ iwawai tosara qahac, néñ humuc igucnec kekec imi mihicñi énécmimac?

16 Gocmia walac waziyu megic iminéñ téréya wañu saméñ iminéñnec ooya imi acguc téréya wanzac. Wañu zalia imi téréya wanzaciguc, imuac hawaya hawaya imi imuhucyanec moczoñj téréya wanzu.

17 Wañu imuac hawa tosara hézénj hézénjgia wañu gi haséñac oliwa néñ ionac sugginaiguc toroqe géngéña wañecac oliwa héla imuac zalia igucnec doku halécya héréma kecanzanj.

18 Imuac hawa walaha tosia imi onogicma séwi eñej ménda wambésémanj. Imuhuc wambésémanjicac moczoñj angégina tiénécmimia hénia yomuhuc niñyacgévésémanj; Geñ oliwa zalia ménda méra mima nanzan, néñ oliwa zalianéñ gi méra gémma nanzac.

19 Duña yomuhuc zéwanj niñac; Imi mia ni imuaru toroqe némmac niñac hawa tosia imi hézénj hézénjgia wañec.

20 Imi hélacnec. Ienenj imi ménda ninzénjgégic hézénjgé énécmiyec. Wañu geñ imi ninzénjgéma namma kecanzanj. Imuac niñac séwi eñej ménda wamma néwéciguc bac yandi yandi wamma kecbésémanj.

21 Anutunéñ oliwa eñeya hawahéra téngénj ménda wai énécmiyu kecgiciguc, gi acguc hia ménda waigéñu kecbésémanj hezac.

22 Imuac bec Anutuac goi héihéiya zéma qeri gericya imi héñ te-gicbésémanj. Mama unuyec ionac imi gericya mihicñi énécmiyec, néñ guac muru imi goi héihéi wañgénéñ. Imuac mia gi imi ménda misimanec goi héihéiya qeriaiguc kecbésémanj. Qahac wañu, gi acguc qericgémmac.

23 Ienenj acguc ninzénj ninzénj qahac kekec imuaru kecgic ménda horugimaciguc, Anutuac muru toroqe énécmimacac kuha hemizac imuac niñac muñguc toroqe énécmimac.

24 Gi haséñac oliwa ura igucnec qericgégéña wañec. Wañu ama oliwa héwiña titiya imuac uraiguc toroqe géngéña wañec. Wañu oliwa hawa téngénj imi ienenj, eñañ oliwa ic neñgocginawac muru séc dimuhuc onogicma toroqe énécmimia wammac?

Yuda ic imi kecma ackuazéc qer-aiguc kereñdacmu.

25 Ala hécnac, ini séwi eñej ménda wammu niñac ac saña youmi ini ménda nimmu niñac ménda wanzua. Ac saña imi yomuhuc; Ic enia ionac qétégina niñu heyec séc harédacmu nalé imuac séc Israel ic ionac suggina igucnec tosara imi ewa seli wamma kecmu.

26 Wañu imuhuc mia Israel ic emuhuc moczoñj angégina tiénécmimia wammac. Kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Angénj titi icnéñ Zion igucnec hama Yakopac qelihéra ionac murunec Anutu eeya ménda héimianzu imi metecgé énécmimac.

27 Neñ ionac kápésicgina auénécmimanj nalé imuaru ionac muru nuac sisipac ac yomuhuc hélaguc wammac.

28 Buña suruc hiabiaiguc imi ienenj onac niñac wamma Anutuac hazéchéra wañgic, néñ gési énécmimia imuac aiiguc imi ionac yanda hécgina niñac wamma ionac goigina héiénécmiyec.

29 Anutuac ewa hiawac sese zéma héihéré énéc énécmiaiguc imi ewa éréhéc ménj ménda hemizac.

30 Ini bec nec imi Anutuac muru acqe qe wamma kecgic. Wañu deguc imi Israel ionac acqe qe niñac wamma goi héihéi wañ énécmiyu keczu.

31 Imuac ienenj imuhucyanec deguc Anutuac goi héihéi onac muru hezac éséc nec goi héihéi wañ énécmimac niñac deguc ac qe qeiguc keczu.

32 Imi mia Anutunéj ic moczonj yanda wésé niniñ wañ énécmimanj zé ac qe qetaliiguc onopocma qaté énécmiyec.

Anutuac goi héihéi.

33 Yei Anutuac niñtegic qin tegic zéma niniña imi qeyu hiñgac hiñgara. Iwac niñgésigési ai imi niñtegicbiñac séc qahac! Wañu héna tianzac imi méndacmiwiñac séc qahac.

34 Méré néj Miñ Kewuac ewa qeria imi niñzac? Méré néj iwac zémindiñj icya keczac?

35 Méré néj walac Anutu iwawai ménj miyecac kitiwa hia melenj mimiawac séc? Imi osiosiya.

36 Imi mia iwawai moczonj imi miñ kewu iwac murunec zéma inéj nec hicñima iwac muru liliñgéma keñan zac imuac mia. Qac buñayanéj iwac muru hehe seli hema emma hemac! Hé lac nec!

12

Séwininanéj Anutuac ocmuñ téréya wammac.

1 Imuac bec, dacmuna hécna, Anutuac wésé niniñiguc zéseli énécmizua; Eñañ séwigina imi mulumanañ téréya kekecyaguc wañu Anutunéj hémma ségiségi wammacac séc héimimu. Iminéj mia qeri uñaginawac mepé qepési héla wammac.

2 Ini imi baec yomuac nanañ imuhucya ménda méndacmu, néj waigic Anutunéj ewa qerigina

héiqelima meqeli énécmiyu Anutuac ewa siñ hiabia, eeyaguc, zéma solañja imi niñtegicmu.

3 Anutunéj sese néj nec imuac séciguc sugcinaiguc icya icya keczu onac mia yomuhuc énézézua; Zénimmuac séc hezac héna imi ogicma niniñ tosara ménda donjgéma zénimmu, néj Anutunéj icya icya niñzénj niñzénj méndéj énécmiyec imuac séciguc niñtegic qin tegic wamma zénimmu.

4 Neñañ imi séwi momacguc imuaru séwi taséhéra sasala késama keczin. Wañu séwi taséhéra imi moczonj ai buñja séc momacguc nec ménda késakeczu.

5 Imuhucyanec Kristoac qeriaiguc neñañ sasala, néj séwi momacgucac taséhéranec wamma kecanzin.

6 Wañu ewa hiaya méndacma ewa hiawac ai buñja nénécmiyec imi eñac eñac. Imuac niñac bianjac ara zézé imuac ai késazaciguc imi niñzénj niñzénjawac séhaiguc,

7 Wañu welenj qe qe ai késazac imi welenj qe qe aiiguc, ackuazéc imuac kiwi ic ai késazaciguc imi kiwi ic aiiguc,

8 meme seli ai késazac imi meme seli aiiguc, halenj haihai ai késazaciguc imi haihulac yandayaguc, galenj ai késazaciguc mézétiti qahaciguc, wañu wésé niniñ wañ énécmianzu imi enenj ségiségi wamma memu.

Goi héihéiac haka.

9 Goi héihéigina imi ikocya qahac kecma haka biriawac surema haka hiabiaiguc qékétama kecmu.

10 Ala siñiguc solañjanec siñgina niñamuma walac eegina héiamumu.

11 Mézétiti qahac seliseli wamma qeri uñagina ewa siñginaguc Miñ Kewu welenj qemimu.

12 Mambéc kekecgic ségiségi wammu. Wañu zéra béraiguc imi nañselima kecmu. Wañu nalé séc seliseli wamma zéwelec ai memu.

13 Ic embac téréya ienenj iwawai ménjac ménj hocgic amunec qamunec wañamuma heheñganiñ qegic

yandima kemma ic enia ionac acguc keŋ sécgé énécmimac.

¹⁴ Unu nesi waŋ énécmigic mo-zocgé énécmima ménda saecgé énécmimu.

¹⁵ Ségiségi wanzu iniguc ségiségi wammu. Ewa biric wanzu iniguc ewa biric wammu.

¹⁶ Eŋawu ewa momac wamma nanaŋ eŋeŋaiguc ewa qerigina ménda niŋkumumu, néŋ nanaŋ ma-mayaiguc kecmu.* Waŋu eŋaocnec niŋtegic qinŋtegic ic ésécnec ménda meeŋ amumu.

¹⁷ Méŋac méŋ haka biria waŋ énécmigic haka birianéŋ tasé kuku ménda wammu. Waŋu ic embac ionac kicginaiguc haka hiabia wamma kecmu.

¹⁸ Ini niŋgic eŋaoc wammuac séc waŋu, ic embac moczoŋ yanda iniguc luae qema kecmu.

¹⁹ Ala sorochécna ini eŋaoc hazécgina tasé kuku ménda waŋ énécmimu, néŋ Miŋ Kewuac qeri biriawac buŋa zéma haigic hemac. Kiwi méŋ yomuhuc ooyawac heyu imuhuc zézua; Hazéc ionac kitiwa melenŋ melenŋ ai imi nuaru hezac imuac nenaoc melenŋ énécmimaŋ, Miŋ Kewunéŋ zézac.

²⁰ Waŋu néwécgeŋaiguc guac hazécganéŋ yaka niŋ humuyu nene gumuwésémaŋ. Waŋu doku niŋ humuyu doku mina nemac. Imuhuc wamma gi imi iwac oruhaiguc lokoc bélaŋaguc tocgéna emmac.

²¹ Birianéŋ ménda gogicmac, néŋ haka hiabia wamma haka biria imi tidacgéna mamac.

13

Baec galeŋ ionac ac niŋtoho wammu.

¹ Icyá icyá imi galeŋ hécgina ionac méra bacginu kecmu. Hénia imi yomuhuc, galeŋ ai buŋa méŋnéŋ méŋ Anutunéŋ ménda niŋunec méŋ ménda hicŋima hezac. Waŋu galeŋ moczoŋ yanda imi Anutunéŋ kumu énécmiyecac keczu.

² Imuac niŋac galeŋ buŋa ionac acgina qeŋe imi Anutuac zézé seli-awac ac qeŋe wanzac. Waŋu imuhuc acgina logianzu imi eŋaocnec késpedesic imuac tasia mihicŋimu.

³ Galeŋ ic imi haka hiabia wambiŋ zéni bac yandi yandi ménda waŋ nénécmianzu, néŋ haka biria wambiŋ zéni imuhuc waŋ nénécmianzu. Imuac gi imi ic méŋ kuhaguc iwac niŋ bac yandi yandi ménda wammaŋ zé niŋzaŋiguc haka hiabia wamma kecbésémaŋ. Imuhuc wanna mepési géŋgéŋa wammac.

⁴ Ic galeŋ méŋ imi Anutuac welenŋ qeŋeya kecma guac muru kekec hiabia mihicŋi gémmaŋ zé keczac. Waŋu gi haka biria waŋanzaŋiguc iwac mia bac yandi yandi wambésémaŋ. Inéŋ sou qaruc imi eŋdac ménda késa keczac. Imi mia Anutuac welenŋ qeŋe icya kecma méŋnéŋ haka biria waŋu Anutuac qeri gericyawac welenŋ qema késpedesicyawac kitiwa melenŋ mianzac.

⁵ Hénia imuac niŋac méra bacginu kecmuac hezac. Imi mia Anutuac qeri geric imuac niŋac sac qahac, néŋ ewa qerigina solanaŋa imuac niŋac momacnec imuhuc wammuac hezac.

⁶ Ieneŋ imi Anutuac welenŋ qeŋe ichéra kecma nalé séc ai mema welenŋ qeénécmianzu. Hénia imuac niŋac ini takis acguc haimuac hezac.

⁷ Imuac takis hénia hénia énécmimuac hezac imi moczoŋ énécmimu. Takis niŋac zégic takis énécmimu. Bac yandiyandi waŋ énécmimuac hezac ionac imi bac yandi yandi waŋ énécmimu. Eegina héi énécmimuac hezac ionac imi eegina héiéénécmimu.

Ala waŋamuma qerinéŋ goihéihéi waŋamumu.

⁸ Ic méŋac méŋ taséginaguc ménda wammu, néŋ siŋ niŋamuma kekec imuac sac niŋgic taségina wammac. Méŋnéŋ ic tosara goigina

* **12:16:** Welenŋ qeŋeac ai hia memaŋ zé niŋkumuma.

héianzaciguc ic imi mia hena ac moczoŋ méndacdaczac.

⁹ Kaisero ménda wammu. Ic ménda unuhumumu. Kowu ménda nemu. Héipuc ac zéwiŋ zé ac ikoc ménda wammu. Hémbaoc ménda wammu. Waŋu hena ac tosara hezac, néŋ hena ac moczoŋ imi geŋga goiga héiamuanzaŋ imuac séciguc alagawac goiya héimiwésémaŋ ac imuac qeriaiguc hedaczac.

¹⁰ Goi héihéinéŋ alayawac haka biria ménda wammac. Hénia imuac niŋac goi héihéi momacgucnéŋ hena ac moczoŋ wandac wandara wanzac.

Haka dimuhuc waŋamuma kecbiŋ?

¹¹ Waŋu nalé yomuac tanera bec niŋtegicma hakagina yomuhuc wamma kecmu. Kicga hima gau igucnec yachésémaŋ imuac naléya imi bec hazac. Némac niŋ, walac ninzéŋgéma mambéc waŋiŋ éséc qahac, néŋ imi ogicma deguc aŋgéŋ titinina imi hosucgé nénécmizac.

¹² Siŋi imi keŋ keru bec ama giaŋimaŋ zé wanzac. Imuac niŋac neŋaŋ siŋi tunumaŋac wawaŋ meme aténdacma edamuyawac bunda maleku héini hiŋgacmac.

¹³ Kaiweac séciguc wawaŋ meme ee héihéiyaguc qindiŋi amuma kecbiŋ. Kaiziliweŋ zéma doku seliguc ewa soho qahac, kaisero zéma séwiac siŋiguc qahac, waŋu euqeŋe zéma nimbupuciguc qahac,

¹⁴ néŋ maleku éséc Miŋ Kewu Yesu Kristo héiamuma kecmu. Waŋu séwiginawac siŋ niŋac wamma séwiac ai* imi ménda niŋareŋgému.

14

Ninzéŋ ninzéŋ selia zéma ninzéŋ ninzéŋ bébélacgia.

¹ Mérénéŋ méŋ ninzéŋ ninzéŋa kuha mamaya kecma niŋ éréhéc waŋu zésure ménda wammimu.

² Méŋ imi iwaiwai moczoŋ efima nemacac séc ninzéŋ ninzéŋ selia

késa keczac, néŋ méŋ imi ninzéŋ ninzéŋa bébélacgia imuac zuazua sac neanzac.

³ Nene imuac me imuac efima neanzac inéŋ nene tosara ménda neanzac iwac niŋu mamaya ménda wammac. Waŋu nene tosara ménda neanzac imi acguc nene imuac me imuac efima neanzac i késpedesiyaguc ménda zémimac.

⁴ Gi mérénéŋ ic méŋac welenŋ qe-qeya niŋgésima keczaŋ? Nanaŋ selia me maqeqeya imi moczoŋ eŋeya miŋinanéŋ niŋu hezac. Miŋ Kewuninanéŋ hia meselimiyu nammacac séc. Imuac i imi Anutunéŋ naŋgéyu hia naŋselimac.

⁵ Ic méŋnéŋ ai meme méŋac niŋu tosara onogicma téréya waŋanzac. Waŋu ic méŋnéŋ niŋu ai meme moczoŋ sécgina momacguc waŋanzac. Imuac waigic ic eŋac eŋac niniŋginaiguc niŋselima zému.

⁶ Ai meme méŋac niŋu téréya wanzac imi mia Miŋ Kewuac niŋac wamma imuhuc eeya héimianzac. Waŋu iwawai méŋac méŋ efima neanzac imi acguc Miŋ Kewuac niŋac wamma imuhuc waŋanzac. Waŋu iwawai méŋac méŋ niŋgésima ménda neanzac imi acguc Miŋ Kewuac niŋac wamma imuhuc wamma Anutu ewa hia ac ézéanzac.

⁷ Neŋaŋ murunec méŋnéŋ méŋ eŋeya niŋac ménda kecanzac. Waŋu méŋnéŋ méŋ eŋeya niŋac ménda humuanzac.

⁸ Kecbiŋiguc Miŋ Kewuninawac niŋac kecbiŋ. Waŋu humuwiŋiguc imuhucyanec Miŋ Kewuninawac niŋac humuwiŋ. Imuac Kecbiŋiguc me humuwiŋiguc séc nini Miŋ Kewuac buŋa wanzinŋ.

⁹ Hénia imuac mia Kristonéŋ humumia zéma kekecginaguc momacnec Miŋ Kewu waŋ énécmimaŋ zéma humumaguc muŋguc qelima yarec.

¹⁰ Waŋu neŋaŋ moczoŋ Kristoac gésigési tatak imuac wésiaiguc nambiŋac hezac. Imuac gi némac niŋac dacga me munaga gésimianzaŋ?

* **13:14:** Késpedesic ac siŋniŋ.

Waṅu némac niṅac dacga me munaga mematiti wammianzaṅ?

¹¹ Imuac mia kiwi mén yomuhuc ooyawac hezac; Miṅ Kewu zézacnéṅ; Ni hélacnec keczua, imuac simiṅgina séc simiṅ héinéndacmu. Waṅu eze-laṅgina séc Anutuac muru zéhicṅjima mepésimimu.

¹² Imuac neṅaṅ murunec icya icya Anutuac muru eṅeya aiya meyec séc zéhicṅji mimacac hezac.

¹³ Imuac bec neṅaocnec ménda zégési waṅamuwiṅ. Néṅ dacga mé munagawac muru qonzontōṅ gégyawac baṅa me manam batucac iwawai mén ménda haimiwésémaṅ.

¹⁴ Ni Miṅ Kewu Yesuac qeriaiguc niṅasarima ninzéhéanzua imi mia yomuhuc; Iwawai ménénéṅ mén* zapi qeṅeyaguc ménda wanzac, néṅ iwawai ménac niṅu zapi qeanzac iwacnec sac iminéṅ zapi qeṅeyaguc wanzac.

¹⁵ Nene gi neanzaṅ imuac niṅac dacga me munaganéṅ niṅ yéwérizaciguc gi imi goi héihéiiguc ménda wanzaṅ wanzac. Kristonéṅ alagawac niṅac wamma humuyec, imuac gi nene niṅac wamma ménda mebiri miwésémaṅ.

¹⁶ Imuac ini galeṅ megic haka hi-abiagina imuac niṅac wamma qeṅe-tali ac zéénécmiwu niṅac.

¹⁷ Anutuac héngaleṅ ama areṅa yanda imi nene doku nezéléléṅiguc ménda hezac, néṅ Uṅa téréyawac qeriaiguc solaṅ dindiṅa zéma luae zéma ségiségi wamma kekec iminéṅ mia hezac.

¹⁸ Némac niṅ, haka imuhuc wamma Kristo welenṅ qemizac imi Anutunéṅ aṅgéṅ timimacac séc wanzac. Waṅu baec ic ieneṅ acguc imuac niṅic sécgémac.

¹⁹ Imuac bec neṅaṅ luaeac buṅa zéma meme seli ai imuac mia nesima kembinṅ.

²⁰ Nene niṅac wamma Anutuac ai imi ménda hézéhéṅ géwésémaṅ. Nene moczoṅ yanda imi hiabia.

Waṅu ic ménénéṅ nene mén alaya ménda neanzac imi kiwaiguc nema meyéwéri mimac imi hiabia qahac.

²¹ Waṅu yaṅ beric, waiṅ selia, me iwawai tosara ménda nema alaga qonzontōṅé mimia mén ménda wambésémaṅ iminéṅ haka hiabia soroc wanzac.

²² Imuac ninzéhéṅ ninzéhéṅga imi Anutuac kiwaiguc geṅga muru késa kecbésémaṅ. Ic ménénéṅ haka mén wammaṅ zé hiabia zéma ninzéhéṅéma wammaguc eṅeya haka imuac ménda zégési amumaciguc zézé ségiségiyaguc wanzac.

²³ Ewa éréhéc wamma neanzaciguc imi, ninzéhéṅ ninzéhéṅ igucnec qahac imuac niṅac késpedesicyaguc zémimia wanzac. Wawaṅ meme ninzéhéṅ ninzéhéṅ igucnec ménda hahaya imi moczoṅ késpedesicyaguc wanzac.

15

Yesuac séciguc wamma neṅaṅ ewanec ménda kecbinṅ.

¹ Kucninaguc nini imi tosara kucgina mamaya ionac qeka meka hakagina imi bisiqatéhéṅ waṅ énécmima kecbinṅ, néṅ neṅacnec ségiségi ménda mihicṅji amuwiṅ.

² Neṅac neṅac imi haka hiabi-awac alahécnina meyac énécmiwiṅ zé ségiségi mihicṅji énécmiwiṅ.

³ Kristo acguc eṅeya ewa hia niṅac ménda waṅamuyec. Kiwi yomuhuc ooyawac hezac; Zébiri qébiri waṅgéṅgic ionac zébiri qébirinéṅ nuac qacnaiguc mazac.

⁴ Ac kuazéc becnec ogic imi neṅaṅ pakeṅ ac wammac niṅac ogic. Imi mia neṅaṅ gum bénzénzéhéṅiguc bisi qatéhéṅ wamma kecni kiwi téréya iminéṅ naṅgé nénécmiyu kic hihi wamma kecbinṅ niṅac imuhuc ogic.

⁵ Deguc gum bénzénzéhéṅ zéma qeri efiefi miṅina Anutunéṅ waṅ énécmiyu ini Kristo Yesuac séc méndacma eṅawu ewa momac wammu niṅac imuhuc waṅ énécmiyec.

* **14:14:** Nene hénia hénia.

⁶ Imuac mia ewa qeri momacguc zéma kuagina momacnec Anutu Miñ Kewunina, Miñ Kewu Yesuac Mañgocya mepé qepési wammimu niñac imuhuc wañ énécmiyec.

Buñá suruc hiabia imi Yuda ic zéma ic enia momac yanda neñañ buña.

⁷ Imuac niñac Kristonéñ neñañ nénépésima Anutu mepésimiyec ésécnec ini acguc épésiamumu.

⁸ Énézéwa niñgic; Kristonéñ Anutuac ac héla niñac wamma séwi tasé hericheric haka imuac welen qe qe ic wañec. Imi mia sisipac ac yandagina ionac wañ énécmiyec imi meseliman zé imuhuc wañec.

⁹ Imi mia ic enia ieneñ wésé niniña niñac wamma Anutu mepésimimu niñac imuhuc wañec. Imuac mia kiwi ooya méñ yomuhuc hezac; Imuac bec ni baera baera ic embac ionac sugginaiguc Miñ Kewu gi ewa hia ac gézéma qacga mepésima legic héigémman.

¹⁰ Wañu muñguc yomuhuc ooyawac hezac; Baera baera ic embac hénia hénia ini imi, Miñ Kewuac ic embachéra iniguc ségiségi wammu.

¹¹ Wañu muñguc yomuhuc zézac; Baera baera moczon Miñ Kewu mepési mimu, baera baera ic embachéra ini legic héimimu.

¹² Wañu Yesaianéñ yomuhuc zézac; Yesiac zali méñnéñ baera baera ic embac galeñgé énécmiman zé qérawia qema yacmac. Yaru baera baera ic embac ieneñ iwac muru kic hihi wammu.

¹³ Niñkumunina Anutunéñ ségiségi hénia hénia zéma luae imi ninzén ninzénginaiguc kuaya qeqeya tiénécmiyu Uña téréyawac kuhanéñ niñkumugina mesécgé énécmiyu qesalecgémac niñ wanzua.

Pauloac ai buña.

¹⁴ Ala hécna, ini haka hiabia zéma niniñginanéñ sécgé énécmiyu meseli amuma kecanzu imi ni ninzénge énécmizua.

¹⁵ Wañu ini imuac muñguc niñqelimu niñac Anutunéñ sese néñec imuaru héhélima porin qahac ac yomi oénécmizua.

¹⁶ Wañu neñ baera baera ic embac ionac niñac wamma Kristo Yesuac ai ic wamma Anutuac buña suruc hiabia imuac hofac oo ai ic wamma baera baera ic embac imi iwawai Anutuac haimimia ésécnec onopocba Uña Téréya qeriaiguc météré énécmimia wañu Anutunéñ énépésimac niñac ewa hiawac ai buña imi qenéñec.

¹⁷ Imuac ni Kristo Yesuac qeriaiguc Anutuac ai imuac nimba ni imi eebipinaguc wanzua.

¹⁸ Ni iwawai tosara niñac ménda zéman, néñ ac yomuac sac porin qahac zéwa niñgic; Yesu Kristonéñ baera baera ic embac welen qeénécmiwa niñtoho wammu niñac ni népésiyu acna zéma wawan memena zéma

¹⁹ asé kiwi kuhaguc zéma haka welicwelicgia zéma Anutuac Uña téréyawac kuhaiguc ai meyi. Imuhuc wamma Yerusalemnec Ilurikon ama areña yanda séc buña suruc hiabia imi zéau énécmiyi.

²⁰ Wañu ai ic méñac ai qambañaguc ai mema nambiac zéma osima bec Kristoac qara qacma keczu baec imuaru imi buña suruc ménda zéau énécmiman zéma niñseliyi.

²¹ Kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac tosara Miñ Kewuninawac buña suruc ménda énézégic niñgic imi eneñ hémmu. Wañu ménda niñgic imi eneñ niñasarimu.

²² Hénia imuac niñac mia onac muru haman zé wañanzua. Wañu hatac sasala hézicgé nénéña wañec.

Paulonéñ Roma ama areña yanda ogicma Spein ama yandaiguc kemman zé keñec.

²³ Wañu deguc imi yomuaru ai memeyawac ama baec méñ ménda hezac. Wañu yawuñ sasala érékecma deguc ini inicman zé siñna henéñecac henénzac.

24 Spein baeciguc kemman zé kemma onac baec ogicma kemman nalé imuaru inicba niguc tacgic sécgénéñu duña eneñ mia méra némma baec imuaru méli némmu niñac wañanzua.

25 Wañu deguc imi Anutuac ic embac téréya welen qeénécmiman zé Yerusalem kenzua.

26 Imi mia Makedonia zéma Akaia ic embac ieneñ ic embac téréya Yerusalem keczu ionac sugina igucnec ic maqeqeya ionac niñac wamma ewa hiawac iwawai haigic imi mema ken énécmiman niñac kenzua.

27 Ieneñ imi ségiségi wamma imuhuc wañgic néñ taségina imuhuc melen énécmimuac hezac. Baera baera ic embac imi iwawai téréya méndéñ énécmiyu kesa keczuiguc baecac iwawai mema Yuda ic welen qeénécmimu iminéñ haka dindiña wanzac.

28 Imuac mia neñ ai imi metecgéma héla yomi nenaoc héipuc wamma méraginaiguc haimaguc onac muru hama inicmaguc duña imuacnec Spein baec yandaiguc kemman.

29 Neñ onac muru haman imuaru Kristoac mozoc kuaya qeqeya mema haman imi ni ninzua.

Eñeya méra mima Anutu zéwelec wammimu niñ énézéyec.

30 Ala hécna, ni Miñ Kewunina Yesu Kristoac niñac zéma Uña téréyawac ewa siñ niñac wamma zénañgé énécmizua; Niguc momacnec seliseli wamma zéwelecginaiguc nuac niñ Anutu yomuhuc zéwelecmimu;

31 Yuda baeciguc ic tosara niñtoho ménda wamma keczu ionac méragina igucnec metecgé némmac. Wañu Yerusalemiguc welen qeénécmiwa ic embac téréya eneñ niñgic hia wammac.

32 Wañu Anutuac ewa siñ heyu ségiségi wamma onac muru hama

iniguc momacnec tachiaruman niñac zéwelecmu.

33 Luae miñina Anutunéñ momac yanda iniguc kecmac. Hélcacnec!

16

Pauloac yaizézé ac.

1 Ni Kenkerea hénarion ionac ai embac kecanzac embac nauñnina Foibe iwac mia héipuc wammima énézézia.

2 Embac yomi mia ic embac sasala zéma ni momacnec méra nénécmianzac. Imuac mia ini imi Miñninawac qeriaiguc haka soroc ic embac téréya ionac wañ énécmimia séciguc i héihéré mimu. Wañu iwawai méñ niñac horu méra mimu.

3 Wañu yaizézé acna Kristo Yesuac qeriaiguc nuac ai momac éréhéca Priska* zéma Akila iorac érézému.

4 Iereñ imi nuac niñac wamma kekecgira momacnec zéraiguc haiyoc. Neñnec qahac, néñ hénarion baera baera keczu imi eneñ imuhucyanec iorac niñac ewa hia ac érézézu.

5 Wañu yaizézé acna imi hénarion iorac amaiguc tocgéanzu i momacnec énézému. Ala sorocna Epaineto yaizézé acna ézému. Ic imi mia Asia baeciguc Yesuac muru héla gocmia mérerawac hicñiyecac keczac.

6 Onac niñac wamma ai kuney yanda meyec Maria iwac acguc yaizézé acna ézému.

7 Nuac sac tasé éréhéca, hésa ic momac éréhéca, Androniko zéma Yunia iorac mia yaizézé acna érézému. Yesuac Méliméli ic ieneñ acguc qac buñagira ninzu. Wañu iereñ imi ni Yesu ménda nimmiwanec walac ninzégéma Kristoac qeriaiguc kecanzaoc.

8 Wañu Yesuac qeriaiguc ala sorocna keczac Ampiliato iwac imuhucyanec yaizézé acna ézému.

9 Wañu Kristoac qeriaiguc ai momacna Urbano zéma ala sorocna

* 16:3: Me Priskila.

Sitaki iorac acguc yaizézé acna érézému.

¹⁰ Wañu Kristoac qeriaiguc manam batuciguc nañseliyu ninzénjé mini keczac Apele i zéma Aristobulo iwac ama qeriawac arenhéra ionac mia yai zézéna énézému.

¹¹ Wañu sac kiticna Herodion yaizézé acna ézému. Wañu Narikiso ama qeriawac arenhéra ionac imuhucnec yaizézé acna énézému.

¹² Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuney meyoc Tirifaina zéma Tirifosa iorac acguc yaizézé acna érézému. Wañu Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai kuney yanda meyec Peasi iwac mia yaizézé acna ézému.

¹³ Miñ Kewuninawac qeriaiguc gésimimia wañec Rufu zéma iwac neñgocyaguc yaizézé acna érézému. Iwac neñgocyanéñ ni momacnec neñgoc wañ néñec.

¹⁴ Asin̄krito zéma Filegon zéma Hereme zéma Patoroba zéma Herema zéma dacmuna eñawu momacnec keczu ionac yaizézé acna énézému.

¹⁵ Filologo zéma Yulia zéma Nirea zéma iwac nauña zéma Olimpa zéma ic embac téreya iniguc keczu ionac mia yaizézé acna énézému.

¹⁶ Ini imi haka téreyaiguc kiricne amuma yaizézé ac wañamumu. Kristoac henaorin̄ moczon̄ yandanéñ yaizézé ac énézému.

Til̄ntil̄ñ ic ikora ionac bian̄ac ara zéyec.

¹⁷ Dacmuna hécna ni selianec zénañgé énécmizua. Paken̄ ac niñaren̄gégic imi hénara mema héndéñ héndéñac yaré mihicñianzu imi onac galeñ mema hénacgina memu.

¹⁸ Ic embac imuhuya imi Miñnina Kristo ménda welen̄ qemianzu, néñ eñañ kerac tomen̄gina welen̄ qeamuma ac haléc zéma ac ikoranéñ ic embac ewa éréhéc ménda wamma kecanzu imi ikoc wañ énécmianzu.

¹⁹ Onac niñtohoto hakaginawac suruc buña imi zégic niñanzin̄. Imuac ni onac niñ wamma ségiségi wañanzua. Wañu eney haka hia biaiguc imi niñtegic qin̄tegic ginaguc wammu, néñ haka biriaiguc imi késpedes qahac kecmu niñac wanzua.

²⁰ Luae miñina Anutunéñ Biria miñina imi hénagina duandiaiguc oporu tizizamu. Miñ Kewunina Kristo Yesuac ewa hianéñ iniguc hemac.

Paken̄ ac tectecgia.

²¹ Ai momacna Timoteo zéma nuac taséhécna Lukio zéma Yason zéma Sosipata ienen̄ imi onac yaizézé ac énézému.

²² Pauloac méra mima kiwi yomi ozua ni Tetio acguc Miñ Kewuninawac qeriaiguc onac yaizézé ac énézému.

²³ Wañu ni zéma henaorin̄ moczon̄ ninicgaleñ wamma keczac ama miñina Gaio i acguc onac yaizézé ac énézézac. Wañu ama areña yanda yomuac soukiwa galeñ Erasito zéma ic muna Kuato ieren̄ acguc yaizézé ac énézézaoc.

²⁴ (Miñnina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac muru hemac. Hélcacnec!)*

²⁵ (25a) Buña suruc zéma Yesu Kristo zéauau imuac ai buñana imi nalé hénihénia igucnec san̄gima heyec.

²⁶ Heyu deguc imi usuya aunénécmiyec. Wañu Anutu heheseli miñina iwac zézé selia imi niñtohoma kua meme ic ienen̄ kiwi onénécmiyec. Wañu kiwi iminéñnec baera baera ic embac ienen̄ ninzénjéma niñtohomu niñac ac saña mewinini nénécmiyec. Wañu ac saña imuac séciguc hicñiyec buña suruc hiabia iminéñ (25b) ini efianec meseli énécmimacac séc wanzac.

²⁷ Nindac qindac Anutu iwac muru mia Yesu Kristoac murunec qac buñanéñ heheseli hema emma hemac. Hélcacnec!

* **16:24:** Kiwi tosaraiguc; Kembaña yomi ménda hezac.

1 Korinti

Yai zézé ac.

¹ Anutuac ewa sinj niḡac Kristo Yesuac méliméli ic wammaḡ niḡac héihéré nénéḡa ni Paulo zéma neḡaḡ dacmunanina Sositene nerenḡ imi

² Korinti ama areḡa yandaiguc Anutuac hénaorinḡ, Kristo Yesuac qeriaiguc météré énécmimia, ic embac téréya zéénécmimia ini zéma baera baera séc, neḡaḡ Miḡ Kewu, onac zéma nonac Miḡ Kewu Kristo Yesuac qac buḡaya qac héhélima kecanzu momac yanda onac muru momacnec oénécmizic.

³ Maḡgocnina Anutu zéma Miḡ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenéḡ he énécmima kecmac.

Ewa hia ac.

⁴⁻⁶ Kristoac héipuc wamma zéyiḡ ackuazéc iminéḡ kekecginaiguc seligima heyec. Heyu iwac qeriaiguc ai memeac buḡa zéma zéauauac kuha zéma niniḡa imuhucya moczoḡ yanda énécmiyu sécgé énécmima hezac. Heyu Kristo Yesuac qeriaiguc onac buḡa qeénécmiyec Anutuac ewa hiawac buḡa imuac niḡac wamma ni nalé séc onac niḡ wamma Anutu ewa hia ac ézéanzua.

⁷ Hénia imuac niḡac ini qeri uḡawac sese méḡac méḡ météqététaḡ ménda wamma késa kecmi Miḡ Kewunina Kristo Yesunéḡ winiḡa haénécmimac niḡ mambéc kecanzu.

⁸ Anutunéḡ Miḡ Kewunina Yesu Kristoac hahayawac naléiguc képésic qahac solanaḡ nammu niḡac meseli énécmiyunec kecgic nalé tetecgia hamac.

⁹ Anutu imi méḡzé méḡzéya qahac, inéḡ mia ini naḡa Miḡ Kewunina Kristo Yesuguc ala kekec wammu niḡac unuruyec.

Hénaorinḡ eneḡ héndéḡamuma kecgic Paulonéḡ ac waḡ énécmiyec.

¹⁰ Imuac bec, Dacmuna hécna, ni Miḡ Kewunina Yesu Kristoac qaciguc zéwelec énécmizua. Ini ac zéwiḡ zé hénia momacnec zému. Imuhuc wamma sugcinaiguc héndéḡ qéndéḡ qahac, néḡ ewa momaciguc zéma ewa sinj momaciguc toroqe amuma kecmu.

¹¹ Dacmuna hécna, sugcinaiguc ac zééḡ zémaya hicḡiyec hezac imi Koloec héna géséhéra ieneḡ zégic niḡi.

¹² Ni ac imi hénia yomuhuc niḡac zézua; Ini eḡac eḡac yomuhuc zéanzu; Ni imi Pauloac ic. Ni imi Apoloac ic. Ni imi Kefawac* ic. Ni imi Kristoac ic.

¹³ Ini niḡgic, Kristonéḡ téma sasala wamma keczu me? Paulo neḡ onac niḡac wamma ic héḡgeḡa wéndaraiguc humuyi me? Waḡu ini Paulo nuac qacnaiguc doku naecgic me?†

¹⁴ Ni nenaoc Krispo zéma Gaio iorac sac doku naec érécmima tosara doku ménda naec énécmiyi. Waḡu imuac mia deguc nimba hia waḡu, Anutu ewa hia ac ézézua.

¹⁵ Méḡnéḡ méḡ ini nuac qacnaiguc doku naec énécmimia zéwu niḡac imuhuc ninzua.

¹⁶ (Muḡguc nimba Sitefana iwac héna géséhéra imi acguc doku naec énécmiyi. Waḡu tosia méḡac méḡ doku naec énécmiyi me qahac imi ménda ninzua.)

¹⁷ Kristonéḡ méli néḡec imi ic doku naec énécmimaḡ niḡac qahac, néḡ buḡa suruc hiabia énézémaḡ niḡac. Imuac mia, Kristoac ic héḡgeḡa wéndara imi eḡomia wambac niḡac zéma, nena niḡtegcic qinḡtegcic acnanéḡ ménda énézéanzua.

Kristo imi Anutuac Kuha zéma niḡtegcic qinḡtegcic acya wanzac.

¹⁸ Imi mia hénia yomuhuc niḡac imuhuc waḡanzua; Ic héḡgeḡa

* **1:12:** Kefa imi Aram ac, Petero imi Girik ac, héniagira momacguc, neḡaḡ aciguc baḡa zézéya.

† **1:13:** Me kemaḡa 15 imuaru imuhucyanec.

wéndarawac buña suruc imi humucac héna tianzu ionac muru imi ac qelaja wanzac, néj kekec héla nénécmiyu anjénj tima kecanziñ nonac muru imi Anutuac kuha wañanzac.

¹⁹ Imuac mia ac kiwi ménj ooyawac hezac imuaru Anutunéj yomuhuc zézac; Ni ic niñtegic qinñtegic ginaguc ionac niñtegic qinñtegic ac imi qewa qahac wandacmac, wañu niniñ asac asariginaguc ionac niniñ asac asarigina imi qewa madacmac.✧

²⁰ Niñtegic qinñtegic ic imi dimia? Kiwi ic imi dimia? Nalé yomuac zézé ic imi dimia? Anutunéj baec yomuac niñtegic qinñtegic ac imi qeyu qelaja ménda wandaczac me?

²¹ Anutuac niñtegic qinñtegic ac imi mia baec ic enañ niñtegic qinñtegicginanéj niñasarimuac séc qahac. Imuac mia, Anutunéj buña suruc zéauauya imi héna qelajaiguc haima ninzénj ninzénj ic kekec héla mihicñi énécmimanñ zé nimma ségiségi wañec.

²² Yuda ic enej sésécac kiwi méréra niñac zéwelec wañgic. Girik ic ieneñ niñtegic qinñtegic ac hénia hénia imuac niñkewu wañanzu.

²³ Néj nini imi ic héngenja wéndaraiguc biriñnéj qegic humuyec Kristo i zéau énécmianziñ. Wañu héna imuac Yuda ic ieneñ niñgic hoc ésécnec hégwétécgé énécmianzac. Wañu ic enia ionac muru imi, héna qelaja ésécnec wañanzac.

²⁴ Wañu Yuda ic zéma Girik ic momacnec, héihéré énécmimia ionac muru imi Kristonéj Anutuac kuc zéma Anutuac niñtegic qinñtegicya wañanzac.

²⁵ Imi mia hénia yomuac niñac; Anutuac qelajanéj baec ic ionac niñtegic qinñtegic imi ogicma enenja wañanzac. Wañu Anutuac bébélacgianéj baec ic ionac kucgina ogicma selia wañanzac.

²⁶ Dacmuna hécna, imuac mia nanangina dimuhucyanec unuruyec imi hémma niñtegicgic. Séwiac hénaiguc namma zéni, sugginaiguc niñtegic qinñtegic ic sasala qahac. Wañu kucginaguc acguc sasala qahac. Wañu ic enenja tuñ yanda igucnec hicñihicñiya sasala qahac.

²⁷ Wañu Anutunéj baecac qelaja énépésima niñtegic qinñtegic ic gamu qeqe mihicñi énécmianzac. Wañu baecac bébélacgia énépésima ic kucginaguc imi gamu qeqe mihicñi énécmianzac.

²⁸ Anutunéj baec yomuac ic mamaya zéma nenesic ic zéma ic maqeqeya imuhucya énépésima ic tosara imuhucyanec qahac imi wai énécmianzac.

²⁹ Imi mia baec ic ménnéj ménj Anutuac kiwaiguc séwi enej wambac niñac imuhuc wañanzac.

³⁰ Ini imi niñtegic qinñtegicnina zéma haka solañanina zéma météréac buñanina zéma boj héréhéréac miñjina Kristo Anutuac murunec hahaya iwac qeriaiguc Anutuac murunec hicñima kecanzu.

³¹ Imi mia ac ooyawac hezac séc ic ménnéj mepé qepési ac ménj zémanñ zé Miñ Kewuac qeriaiguc zému niñac imuhuc wañ nénécmiyec.‡

2

Kristo ic héngenja wéndaraiguc humuyec imuac buña zéauauya.

¹ Dacmuna hécna ni onaru hama Anutuac ackuazéc énézéyi* nalé imuaru nena acna me nena niñtegic qinñtegicna mezeric qezeric wamma ménda énézéyi.

² Imi mia ni sugginaiguc kecma iwawai tosara qahac, néj Yesu Kristo zéma biriñnéj qegic ic héngenja wéndaraiguc humuyec imuacnec sac niñarenjémanñ zé niñseliyiac imuhuc wañi.

✧ **1:19:** Yes 29:14 ‡ **1:31:** Yer 9:24, Ac yomuac hénia imi iwawai tosara niñac mepé qepési ménda wambiñ, néj Miñ Kewu nimmiñiñ imuac meyacma zéwiñac hezac. * **2:1:** Kiwi méráginanéj ooya tosaraiguc; Ni Anutuac ac sanja zéau énécmiyi.

3 Wañu sugginaiguc bébélaçgia wamma bac yandi yandi wamma zénéñ hiri hiri wamma keru.

4 Wañu ac zézéna zéma ackuazéc zéauauiguc imi nalé yomuac niñtegic qñtegic ac méra qemimiawac séhanéñ ménda nañgéma zéyi, néñ Uña Teréyawac winiwininiya zéma iwac kuhaguc énézéyi.

5 Imi mia onac ninzén ninzénçinanéñ ic onac niñtegic qñtegic aciguc qahac, néñ Anutuac kuciguc sac héiseligima hemac niñ imuhuc wañi.

Niñtegic qñtegic héla Anutu arunec hahaya.

6 Wañu nini imi yandima ninzén ninzén ic héla wamma keczu ionac sugginaiguc imi niñtegic qñtegic acwac zéanzñ. Wañu imi mia baec yomuac niñtegic qñtegic zéma baec yomuac galeñ ionac niñtegic qñtegicgina qahac, néñ

7 Anutuac niñtegic qñtegic sasañgia imuac zéanzñ. Imi mia musañgéyu heyec, néñ Anutunéñ neñañ edamu niñac wamma baec kurumeñ ménda hicñiyocnec nalé hama keñec imuaru zéseliyu heyec imi mia.

8 Niñtegic qñtegic imi mia baecac galeñ sugginaiguc méñnéñ méñ ménda niñtegirec. Niñtegicbunec imi Miñ Kewunina edamuyaguc imi ic héñgeña wéndaraiguc ménda qewunec.

9 Imi mia ac kiwi méñ yomuhuc ooyawac hezac ésécnec; Anutunéñ siñ nimmianzu ionac niñac wamma némaria méñ walac mezerirecac hezac imi kicnéñ ménda héhéña, gezacnéñ ménda niniña, wañu baec ic méñac ewa qeri méñnéñ ménda niñtegic qñtegira wanzac.

10 Wañu imuhucya imi Anutunéñ ionac qahac, néñ nonac muru Uña Téréyanéñnec mewinini nénécmiyec. Uña Téréya imi mia iwawai moczoñ niñtegicma Anutuac niniñ qeyu hiñçac hiñçarawac séc niñtegicanzac.

11 Ic méñac hénia imi tosara qahac, néñ uñaya qeriaiguc keczac imi sac ninzac. Hénia imuhucyanec Anutuac hénia imi acguc tosara qahac, néñ Anutuac Uñanéñ sac ninzac.

12 Nini imi baecac uña imi ménda meyiñ, néñ nini sese Anutunéñ ewa hiawac nénécmiyec imi niñtegicbiñ niñac Uña Téréya Anutu arunec hahaya imi mema kecziñ.

13 Nini imuac mia zéauma baec icac niñtegic qñtegicnéñ ku nénécmimia imuacnec ménda mema zéanzñ, néñ Uña téréyanéñ ku nénécmiyec imuacnec mema zéanzñ. Iwawai Uña téréyawac murunec hahaya imi Uña téréyawac sesenéñ méra nénécmiyu niñtegicanzñ.

14 Séwiac siñiguc kecanzac imuhucyanéñ iwawai Anutuac Uña téréyawac sese imuac niñu qelaña tanec wañu, ménda añgétianzac. Iwawai imuhucya imi Uñaguc niñgésimacac séc, imuac niñac ic imuhucyanéñ méndagucnec niñtegicanzac.

15 Ic Uña téréyagucnéñ iwawai Anutu arunec hahaya imi moczoñ hia niñgésima añgétianzac, néñ eñeya imi gésigési aciguc ménda opocgic eñanzac.

16 Mérénéñ Miñ Kewuac ewa siñ niñtegicma hia kumimac me?✧ Wañu neñañ imi Kristoac ewa siñ imi añgétima kecziñ.

3

Korinti hénaoriñ imi héndéñamuma kecçic.

1 Dacmuna héçna ni ic embac Uña téréyaginaguc énézéanzua ésécnec onac énézémañ zé osizua. Imuac séwiguc kekec zéma Kristoac kokochéra énézéanzua ésécnec énézéçua.

2 Ini nene selia nemuac séc qahac kecañçic imuac niñac ni nene selia ménda gumu énécmima namunec gumu énécmiañi. Deguc imuhucyanec séha ménda seligima kecanzu.

✧ 2:16: Yes 40:13

³ Sucginaiguc nimbupuc wanamuma méndéj amuma euqac wamma kecanzu imuac niñ, ini éréma kecma deguc acguc séwíac sinjiguc kecanzu. Haka imuhucyawac wamma dimuhuc nini baec icac haka ménda ninjotohoanzij hia zéwunec? Imi osiosiya.

⁴ Ic méjnéj ni Pauloac ic, duña ic méjnéj ni Apoloac ic zéanzu. Imuac ini baec ic zéma ic enomia ménda keczu me?

⁵ Imuhuc wankeczuiguc qesiéncmiwa acna melenjic. Apolo imi méré, néj Paulo ni imi méré? Niri imi Miñ Kewuninanéj sécnira ai buña qenérécmiyu welenj qeque sac kecma méra énécmizic ini Miñ Kewu ninzénjéma keczu.

⁶ Ni héhimic wamba Apolo imi weric héwiñ ai meyec.* Wanu Anutunéj meyandi énécmiyec.

⁷ Imuac héhimic wawaña me weric héwiñ wawaña imi enomia zézéya, néj meyandiyec Anutu iwac sac ninjic eneña wammac.

⁸ Héhimic wawaña zéma weric héwiñ wawaña imi sécgira momacguc, ai meanzaoc séc ekac ekac boña érécmiyu memaocac hezac.

⁹ Niri imi Anutuac mérahédera wamma iguc momacnec ai meanzij, néj ini imi Anutuac nene ai zéma Anutuac ama wanzu.

¹⁰ Ewa hiawac buña nuac néjec séc meriqe ic ninjtegic qinjtegicyaguc ésécnec neñ ama baecya mindiñiwa tegéyu, tosranéj imuac qahaiguc ama miyacgéanzu. Wanu ama memu imi enej dimuhuc mewij imuac dindiñanec ninjésimu.

¹¹ Baec qambaña neñ héimindiñiwa hezac imi mia Yesu Kristo, imuac méjnéj méj imi waima méjac héimindiñi wammuc séc qahac.

¹² Wanu baec qambaña imuac qahaiguc goli me siliwa me hoc eeyaguc me ic hésa me ic haréña me tomocnéj memuiguc,

¹³ kecma imuac hénia imi

nalé yandanéj hama mewininiyu hicnjtegicmac. Nalé imuaru imi geric bélanj yandanéj onoma aigina dimuhuc megic imuac hénia imi measarimac.

¹⁴ Méjac méj gericnéj zebipiyu solañanec heyu bakia hia memu, néj

¹⁵ méjac méj gericnéj zema zedaru amaya qahac wammaciguc, eneya imi goiya héima anjéñ timimac, néj geric igucnec metec metecgia tanec wammac.

¹⁶ Ini Anutuac ocmuñ téréya keczu imi zéma Anutuac Unja téréyanéj qeriginaiguc tacyac wananzac imi ini ménda ninjacgézu me?

¹⁷ Anutuac ama imi téréya, imuac mia méjnéj méj Anutuac ocmuñ téréya imi mebirimac imi Anutunéj ic imi auyu qahac wammac. Ini imi ocmuñ téréya wanzu.

¹⁸ Ini ikoc ménda wanamumu. Onarunec méjnéj eneya ninjac niñu baec yomuac naléyaiguc ninjtegic qinjtegic ic wanzaciguc, memaamuma qelaña wammac. Walac imuhuc wammaguc ninjtegic qinjtegic ic héra wammacac hezac.

¹⁹ Baecac ninjtegic qinjtegic imi Anutuac muru qelaña tanec wanzac. Ac méj yomuhuc ooyawac hezac imuac ninjac imuhuc zézua;✧ Inéj ninjtegic qinjtegic ic imi enañ haka diwi qiwiliña iminéj bétac ésécnec haima énépésianzac.

²⁰ Méj imi yomuhuc, Miñ Kewunéj ninjtegic qinjtegic ic ionac niniñ imuac niñu haréña tanec wananzac.✧

²¹ Iwawai moczoñ yanda imi onac buña kecénécmizac, imuac ninjac baec ic onac ninjic mepé qepésiginaguc ménda wammac.

²² Paulo me Apolo me Kefa me baec kurumeñ me kekec me humuc me deguc kekera me bianj hahaya imi moczoñ onac buña.

²³ Wanu ini imi Kristoac buña, Kristo inéj Anutuac buña wanzac.

* **3:6:** Girik aciguc; doku haimiyec. ✧ **3:19:** Yop 5:13 ✧ **3:20:** Leg 94:11

4

Yesuac Méliméli ic ionac welen qe qe ai.

¹ Ini nonac niñac niñgic Kristoac welen qe qe ic zéma Anutuac ac saña imuac ai ic wambiñac hezac.

² Wañu ai buña késa keczu imi eneñ ai imuac niñkumuma keñhéi hahéigina qahac memuac hezac.

³ Wañu ini me tosara nuac zégési néñangic imuac nimba héla yanda ménda wanzac. Ni nenaoc acguc nena ménda zétecgé amuanzua.

⁴ Ni késpedesna mén ménda niñtegicanzua, néñ hakana imuhucya niñac ic solaña zénénéña ménda hezac. Wañu hia zétecgé némmacac hezac imi Miñ Kewunina momacguc sac keczac.

⁵ Imuac nalé yanda imi ménda hayunec, Miñ Kewunéñ ménda hayunec imi ménéñ mén ic embac tosara ménda zégési énécmimu. Inéñ hama siñ tunumaniguc musañ gégéya imi mewininima ewa qeriginaguc ewa siñ hezac imi mewininimac. Nalé imuaru Anutunéñ ic embac eñac eñac mepési énécmiyu añgétimu.

⁶ Ninzén ninzén dacmuna hécna, eñaoc keñkésa hakésa ménda wamma séwi eñeñ ménda wammu niñac, ini ac ooyawac hezac imuac séñgañgengiguc ménda logima mamu zézéya imi nonac murunec nimma niñarengému niñac, ni méra énécmimañ zé ni zéma Apolo nekañ suruc wamma séséc acwac wañ énécmizua.

⁷ Mérénéñ gési énécmima meyac énécmiyu séwi eñeñ wañkeczu? Wañu iwawai he énécmizac imuarunec ménda énécmimia ménéñ mén hezac me? Qahacgucnec, moczoñ énécmiyu késa kecma dimuhuc hénihénia igucnec eñañ buñawac heyecac ésécnec séwi eñeñ wañkeczu?

⁸ Ini mia bec tomen qe qe wañkeczu. Bec mériañ yandaguc wañkeczu. Nini qahaciguc eñacnec

kecma ic kewu bec wañkeczu. Nini imi iniguc momacnec ic kewu héla wamma kecbiñ niñac ini bec ic kewu héla wamma kecbunec zéma ninziñ.

⁹ Ni nimba Anutunéñ Yesuac Méliméli ic nini humucac buña zétecgé nénécmimia tanec tetecgiaiguc nonoporu mamayagina wanziñ. Wañu nini imi baec kurumeniguc kua meme uña zéma baec ic kicginaiguc ninicdesic wawañawac buña wanziñ.

¹⁰ Nini imi Kristoac niñac wamma ic qelaña wanziñ, néñ ini imi Kristoac qeriaiguc niñtegic qindegic ginaguc wanzu. Nini imi qeka meka wanziñ, néñ ini imi kucginaguc wanzu. Ini imi eebipiginaguc wanzu, néñ nini imi maqeqeya wanziñ.

¹¹ Hama éréma deguc imuac sura séc nini imi yaka doku niñ humuma, séwi usu qahac nununesi wañ nénécmiyu kiana éséc kecanziñ.

¹² Wañu méraninanéñ ai réwéria meanziñ. Saec ac wañ nénécmigic mozoc ac wañ énécmianziñ. Wañu nununesi wañ nénécmigic bisiqatéñ wañ énécmianziñ.

¹³ Wañu zébiri qébiri wañ nénécmigic ac bakia goigina héima wañ énécmianziñ. Érékecma deguc nini imi baec ic moczoñ yanda ionac nenesic tanec wamma keczu.

¹⁴ Ni gamu qe qe wañ énécmimañ zé kiwi yomi ménda oénécmizua, néñ onac mia nambérac sorochéna zéma nimma pakeñ ac wañ énécmimañ zé oénécmizua.

¹⁵ Kristoac qeriaiguc kiwi ic imi kileñ keczu, néñ sugginaiguc hélacnec mañgoc wañ énécmianzu imi sasala qahac. Wañu neñ imi Yesu Kristoac qeriaiguc buña suruc hiabia imi ku énécmima ini nena nambérac hécna ésécnec azi mema mihicñi énécmiyi.

¹⁶ Imuac ni zéñangé énécmizua. Wañanzua imuac séciguc méndacma wamma kecmu.

¹⁷ Ni hénia imuac niñac wamma mia Miñ Kewuac qeriaiguc nuac

naŋ sorocna wamma keczac Timo-
teo imi mélimiwa onac muru hazac.
Waŋu inéŋ mia Kristo Yesuac qe-
riaiguc haka waŋanzua imi zéma
baera baera lelecgéma hénaoriŋ ama
séc emma ku énécmianzua imuac
mia héiqeli énécmimac.

18 Onarunec tosianéŋ ni onac
muru ménda hamaŋ éséc nimma
séwi eŋeŋ wamma keczu,

19 (19a) néŋ Miŋ Kewunéŋ niŋu
sécgéyu focdac onac muru hamaŋ.

20 Anutuac héngaleŋ ama areŋa
yanda imi ac eŋomiaiguc ménda
hezac, néŋ Uŋa téréyawac kuciguc
hezac. (19b) Imuac niŋac ni hama
séwi eŋeŋ ic ionac inictegicma acgina
qahac, néŋ kucginaguc me qahac imi
inictegicmaŋ zé niŋzua.

21 Ini dimuhuc waŋ énécmimaŋ
niŋac niŋzu? Hihilocguc hamaŋ me
goi héihéi zéma ewa béndéŋnéŋ ewa
qerinaiguc sécgénéŋu hamaŋ?

5

*Kaiseroac hakanéŋ hénaoriŋ
mebiri énécmiyec.*

1 Sucginaiguc kaisero haka hezac
zégic niŋi. Waŋu kaisero imuhucya
imi ic enia ionac sugcinaiguc acguc
ménda heheya. Ic méŋnéŋ eŋeya
maŋgocyawac iniŋa wagicma i guc
keczac imuac mia zézua.

2 Waŋu ini séwi eŋeŋ wamma
keczu. Haka imuac ewa biric ménda
waŋzu. Haka imuhuc waŋec imi
sugcina igucnec nesigic kembacnec,
néŋ imuhuc ménda waŋkeczu.

3 Ni séwinanéŋ lakec keczua, néŋ
qeri uŋananéŋ iniguc kecma imuaru
keczua séc, haka imi waŋec i bec
zétecgémizua.

4 Ini Miŋ Kewu Yesuac qaraiguc
azorogic imuaru, ni acguc uŋananéŋ
iniguc keczua. Miŋ Kewunina
Yesuac kuc acguc imuaru keczac.

5 Ic imi Biria miŋinawac mériaiguc
waimimia waŋec. Imi mia séwiya
imi humuqai wammac, néŋ uŋaya
imi Miŋ Kewunina Yesuac nalé

yandaiguc keckec mihicŋimac niŋac
imuhuc wammimia waŋec.

6 Séwi eŋeŋ waŋanzu imi haka
hiabia qahac. Yis komodianéŋ
falawa uha dokuyaguc imuac séc
sécgéanzac imi ini ménda niŋzu me?

7 Ini heni hénia igucnec yisginaguc
qahac imuac deguc falawa uha qelia
wambiŋ zéma, yis wahala imi gilic
kendacmac. Naguc sacyaguc og-
icma keŋkeŋa, kendoŋ imuac ra-
maya Kristonéŋ doenina mema hu-
muyec.

8 Imuac kendoŋac tacbiŋ niŋ, yis
wahala qahac, yis biria zéma kai
ziliweŋaguc qahac, saméŋ héla zéma
solaŋa yisya qahac nema tacbiŋ.

9 Kaisero ic iniguc mutu qutulaŋ
ménda wammu niŋac nuac kiwiiguc
oénécmiyi,

10 néŋ ac imuac hénia imi baec
yomuac kaisero ic me hémbaoc
ic me seŋkowu ic me baniarawac
mepé qepési ic imi méndagucnec
ala wamma kecmu niŋac ménda
zéyi. Imuhuc wambiŋ zé baec yomi
waima keŋ humuni sécgémacac
hezac imuac mia imuhuc zézua.

11 Imuhuc qahac, néŋ deguc
oénécmizua imi yomuhuc; Niŋzéŋ
niŋzéŋ dacmuna keczin zéanzu
ionac sugcinaiguc méŋnéŋ méŋ
kaisero me hémbaoc me baniarawac
mepé qepési wawaŋa me zébiri
qébiri wawaŋa me doku seli nene
ic me seŋkowu wawaŋa iniguc imi
mutu qutulaŋ ménda wamma yaka
acguc momacnec ménda nemu.

12 Ni ic enia keczu imi némaciguc
zégési waŋ énécmiwinec? Imi os-
iosiya. Waŋu hénaoriŋ eŋaŋ sugci-
naiguc imi ménda niŋgési amumuac
hezac me?

13 Séngageŋ ic imi Anutunéŋ
niŋgési énécmimac, néŋ biria meme
ic imi mia eŋaŋ sugcina igucnec
nesimigic mama kemmac.

6

*Hénaoriŋ sugcinaiguc tualefic
hicŋiyu dimuhuc wammu.*

1 Onac muru méñnéñ alaya méñac kápésic ac késa kecmac imi météré ic ionac muru ménda zéhicñima kápésic ic ionac muru zéhicñimac me?

2 Météré icnéñ baec ic zégési énécmimuc hezac imi ménda ninzu me? Baec séc ic embac moczon zétecgé énécmimuc hezaciguc, ac ai efefiadac méñ heyu hia ménda zétecgému me?

3 Neñañ imi kua meme uña zétecgéwiñac hezac imi ini ménda ninzu me? Imuc baecac ara efefia imi eñac hia niñgési wammuc hezac.*

4 Imuc, baecac kekeciguc ac méñ hicñiyu ini ic méñ hénacriñ suginaiguc niñgic mamaya wanzac imuhucyanéñ ara imi zétecgémac niñac hia kumumimu me qahac?†

5 Ni gamugina nimmu niñac ac imuhuc énézézua. Sugina igucnec ic méñ niñtegic qinñtegicyaguc dacmuna eñañ ac hia zétecgémacac séc méñ méndagucnec kecénécmizac me?

6 Dacmuna ninzén ninzénigiraguc néñ aciguc opocamuwic zé ic ninzén ninzénigina qahac ionac muru hia kemmac me?

7 Ini eñawunec aciguc opoc amugic kápésicgina winiñu hicñitegirec. Imuc hénia imi ini bec momacnec aciguc maunuyu gamu qeçeginaguc wandaczu. Néwécgeña, kápésicgina eñ bisigic hia wambacnec. Wañu waigic ikoc icnéñ iwawai onagiru hia wambacnec.

8 Imuhuc ménda wamma ini haka biria wañamuma ikoc wamma iwawai onagic amuanzu, néñ imi eneñ mia eñañ ninzén ninzénac dacmuna héçgina keczu.

9 Ic birianéñ Anutuac héngalen ama areña yanda imi mératéc ménda memuc hezac imi ini ménda ninzu? Ikoc wañ énécmiwu niñac, kaisero ic me, baniara mepé qepési ic me sasañiaiguc eu iniñ hénia

qelogilogi ic me, embac ala me ic alawac inicbaoc wawaña me, icnéñ ic alayaguc kaisero wawaña me,

10 kowu nene ic me hémbaoc ic me doku selinéñ ewa soho wawaña me zébiri qébiri ic me diwi qiwiliñ ic imuhucyanéñ Anutuac héngalen ama areña yanda imi mératéc memuc séc qahac.

11 Wañu suginaiguc ic imuhucya kecgic, néñ Miñ Kewu Yesu Kristoac qaraiguc neñañ Anutuac Uña Téréyanéñ zuac énécmima météré énécmima mesolañi énécmiyu keczu.

Qeri séwigina imi Anutuac buña.

12 Ni haka sasalanec wammañ zé hia wammañac hezac, néñ wammañ séc moczon méra némmacac séc qahac. Haka sasalanec hia wammañac zénénéña, néñ ni haka méñnéñ méñ ménda waiwa méra bawu nopocmac.

13 Nenenéñ tomeñac wañu tomeñnéñ neneac wanzac, néñ Anutunéñ imi moczon metecgéyu qahac wammac. Séwinina imi kaiseroac ménda hezac, néñ imi mia Miñ Kewuninawac heyu, Miñ Kewunina imi mia séwininawac galen keczac.

14 Anutunéñ Miñ Kewunina humuc igucnec meqeliyec. Wañu iwac kuhanéñ neñañ muñguc meqeli nénécmimac.

15 Séwigina imi Kristoac séwi tasia wanzac imi ménda ninzu? Wañu Kristoac séwi tasia iminéñ dimuhuc melengic hénia yanda embacac séwi tasia wammac? Qahac téngéñ.

16 Hénia yanda embacguc toro qemaciguc i guc séwi momacguc wammaocac hezac imi ménda ninzu? Yomuhuc ooyawac

hezac; Éréhécnéñ séwi momacguc wammaoc.✧

17 Imuc bec Miñ Kewuguc toro qemac imi i guc uña momacguc wamma keczu.

18 Kaisero haka imuc qiziziñgéma keczu. Képésic wañanzu sasala imi

* 6:3: Girik aciguc; Wañu baec yomuc ara némac niñac toroqema zéwiñnec? † 6:4: Kiwi tosaiguc; Hénacriñ suginaiguc ic enomia méñ hia kumumigic ara imuc zégésigési ic wammac.

✧ 6:16: Hén 2:24

séwi busuninawac sénganjen hezac, néné kaisero icnéj eņeya séwiac kápésic wanzac.

¹⁹ Waņu séwígina imi eņac eņac qeríginaiguc kecanzac Uņa téréya Anutuac murunec hahaya iwac ocmuņ téréya wanzac imi ménda ninzu? Ini imi séwiginawac miņina qahac.

²⁰ Ini imi boņhérégina meénécmimia wanzac. Imuac séwiginanéj Anutu ee héihéi wammimu.

7

3ammaréj meméac héna ac.

¹ Acgina kiwiiguc oma néngic imuac zéwa niņgic; Ic méņnéj embac ménda mema kecmac imi hia,

² néj kaiseroac manam batuc hezac, imuac niņ ic séc embac mema kecmu. Waņu embac séc ic mema kecmu.

³ Waņu icnéj eņeya séwiya imi iniņa ménda aņgég timimac. Embac acguc euya imuhucnec ménda wammimac.

⁴ Iniņa imi eņeya séwiyawac miņ maņgocya qahac, néj euyanén imuac miņina wanzac. Euya imuhucyanec eņeya séwiyawac miņ maņgocya qahac, néj iniņanéj imuac miņina wanzac.

⁵ Eņaņ séwígina iniņgina me euginawac eņ ménda aņgég tiénécmigic. Zéwelec welecac efima nalé titiņa mihicņiwiņ niņac walac zéeminiņ wamma imuhuc waņgic tegéyu muņguc toroqe amumu iminéj hia wammac. Eņaņ ewa siņgina helanzi amugic, Biriā miņinanén batucgé énécmiwac niņac.

⁶ Waņu ac imi qenaņgé wamma zézua, néj ménda zéseli énécmizua.

⁷ Ic moczoņnec ni ésécnec wamma kecmu niņac wanzua. Néj icya icya eņeya sese Anutuac murunec hahaya késa keczac. Méņnéj méņac késa keru méņnéj méņac késa keczac.

⁸ Ic embac ménda meamuma kecanzu zéma embac malé ionac mia yomuhuc zézua; Ienej ni éséc kecgic hia wammac.

⁹ Eņ kecgic séwiac siņginanéj geric bélaņa ésécnec onoyu hiabia qahac wammac. Sécgina imuhuc wanzaciguc eu iniņ meamuma kecgic sécgémac. Imuac niņac séwiac siņgina helanzi amuwiņac séc qahac waņu ic embac meamuma kecmu.

¹⁰ 3ammaréj meamuma keczu onac mia yomuhuc zéseli énécmizua; (Zézé seli ac yomi nuarunec qahac néj Miņ Kewuarunec.) Embac imi icyawac murunec waimimia ménda wammac.

¹¹ (Néj waimimia wammaciguc ic méj ménda mema eņ kecmac me euyawac muru muņguc luae mihicņi mimia waņu toroqemac.) Waņu icnéj imuhucyanec iniņa ménda waimimac.

¹² Ac yomi mia tosia ionac énézézua; (Waņu ac yomi nuarunec, néj Miņ Kewuarunec qahac.) Niņzég niņzég dacmuna méņac muru iniņa méj Miņ Kewu ménda niņzégéma kecmu euyaguc momacnec kecmac niņ ewa siņ hemiyu iniņa imi ménda waimimac.

¹³ Waņu embac méņac muru euya méj Miņ Kewu ménda niņzégéma kecmu iniņaguc kecmā zé ewa siņ hemiyu euya imi ménda waimimac.

¹⁴ Euya Miņ Kewu ménda niņzégéma keczac imi iniņawac niņzég niņzéjanén métérémimac. Waņu iniņa ménda niņzégéma keczac imi euyawac niņzég niņzéjanén métérémimac. Qahac wambacnec nambérac hécgina acguc solaņa ménda wambunec, néj deguc solaņa kecgic nambérac hécgina imuhucyanec solaņa keczu.

¹⁵ Néj ménda niņzégéma kecanzu ionac suginaiguc eu iniņ méņnéj wai amumaociguc wai érécmigic imuhuc wammaoc. Ic me embac imuhucya imi zézé seli iminéj ménda ziki énécmizac. Néj ini imi Anutunén luaeguc héihéré énécmiyec.

¹⁶ Imi mia embac gi Anutunén euga kekec héla mihicņi mimac me qahac imi ménda niņzaņ. Ic

gi imuhucyanec Anutunéj ininga kekec héla mihicji mimac me qahac imi ménda ninzañ. Imuac siñginawac ménda wammu.

¹⁷ Néj Miñ Kewunéj icya embacya séc ewa hiawac buña méndéj énécmiyec imuac séciguc héna imuac me imuac unuruyec séc téjgénéj méndacma wammu. Ni hénaorinj ama séc imuhuc zéseli énécmianzua.

¹⁸ Séwiiguc séwi tasé heric heriraguc keru Miñ Kewunéj hérémিয়eciguc séwi tasé hericheric haka waimac niñ ménda zénañgémimu. Wañu séwi tasé hericheric qahac keru Miñ Kewunéj hérémিয়eciguc séwi tasé hericheric memac niñ ménda zénañgémimu.

¹⁹ Séwi tasé herichericguc kekec me séwi tasé hericheric qahac kekec iminéj héla qahac, Anutuac héna acwac niñtohoma kekec iminéj mia héla wanzac.

²⁰ Imuac niñ nanañ imuaru me imuaru nañu Miñ Kewunéj héihéré miyeciguc nanañ imuacnec nañkecmac.

²¹ Gi welenj qeque kecnanec héihéré géjyeciguc niñna iminéj réwériga ménda wammac. Wañu kekec ziki sipacya qahac mihicjiwésémañ imuac héna ménj bérénggé géñu efima kekec ziki sipacya qahac imi hia mihicjiwésémañ.

²² Welenj qeque ic kerunec Miñ Kewuac qeriaiguc héihéré mimia wanzac imi welenj qeque keczac, néj deguc Miñ Kewuac buña wamma keczac. Héna imuhucyanec miñ mañgoc kerunec héihéré mimia wañec imi miñ mañgoc wanzac, néj Kristoac welenj qeque ic wañecac keczac.

²³ Ini bec boñgina memeya imuac niñ ic onac welenj qeque ménda kecmu.

²⁴ Dacmuna hécna, ménjnéj ménj héihéré mimia wañec nalé imuaru arenj ménjac ménj nañkercac arenj imuarunec namma Anutuguc mo-macnec kecmac.

Embac serañja zéma embac malé ionac pakeñ ac.

²⁵ Embac serañja ionac Miñ Kewuac ackuazéc ménj ménda kesa keczua. Wañu Miñ Kewunéj ewa biric niñnéñu ménjzé ménjzéna qahac kecanzua nenaoc mia nena niniñnawac zéwa niñgic.

²⁶ Neñ nimba nalé zéra waiyayaguc yomuac niñac ic ménjnéj kecanzac imuhucyanec kecmac iminéj hia wammac.

²⁷ Imuac gi embacgaguc dérécgé érécmimiawac keczaciguc ménda waiwésémañ. Wañu gi embac qahac solañanec keczañgic embac memañ zé ménda nimbésémañ.

²⁸ Embac memañ zé mewésémañguc iminéj késpedesic ménda wammac. Wañu embac serañja ménjnéj ic memaciguc imi acguc késpedesic ménda wammac. Wañu imuhucya ieneñ kekecginaiguc yéwéri sasala mihicjiimu. Imuac niñ ni añgénéj tiénécmimañ zé imuhuc zézua.

²⁹ Alahécna ac yomi zéwa niñgic; Nalé meducñiyu hotoñadac hezac, imuac niñ ic tosara embacginaguc ieneñ embac qahac ésécnec kecmu.

³⁰ Wañu siacanzu imi enej zésiaccgina qahac ésécnec kecmu. Wañu ségiségi wañanzu imi enej ségiségigina qahac ésécnec kecmu. Wañu iwawai boñ meanzu imi enej iwawaigina qahac ésécnec kecmu.

³¹ Baecac iwawainéj ai meanzu imi enej, niñgic imi ménda he énécmizac ésécnec wammac. Baec kuruménj deguc hénzu imi hama keñu qahac wandacmac imuac mia.

³² Enej mia iwawai omayá imuac mia niñ éréhéc ménda wamma kecmu niñac nimma zézua. Ic ménj iniña qahac kecanzac inéj Miñ Kewuac ai niñac niñ goro wamma dimuhuc wamma Miñ Kewu ségiségi mihicji mimañ zéma nimmac.

³³ Iniñagucnéj mia dimuhuc wamma iniña ségiségi mihicji mimañ zéma baecac iwawai niñac niñgumbi niñguñ wañanzac.

34 Wañu ewaya téma éréhéc wañanzac. Wañu embac serañ me embac ic ménda mema kekera mérñéñ Miñ Kewuac ai niñac niñgumbi niñguñ wamma eñeya séwi unaya momacnec Miñ kewuac buña haimac, néñ embac icyagucnéñ dimuhuc wamma euya ségiségi mihicñi mimañ zéma baecac iwawai niñac niñgumbi niñguñ wañanzac.

35 Ziki énécmimañ niñac ménda zézua, néñ ini solañanec kecmu niñac ac yomi énézézua. Ini solañanec kecma ewagina ménda héséñunec Miñ Kewuac howiacnec kekecgina haimimu niñac imuhuc zézua.

36 Ic mérñéñ embac serañ eñeya buña qemimia hemiyuguc haka dindinanc ménda wammianzac tanec wanzaciguc, wañu embac buñaya imi zammaréñ naléya ogicma embac yanda wamma keczaciguc imi ewa siña méndacma hia memac. Imi mia késpedes qahac. Iereñ imi kileñ meamumaoac hezac.

37 Wañu ic mérñéñ ewayanéñ nimma embac imi ménda memañ zé niñ seligizaciguc, wañu kileñ memac niñac iwawai mérñ ménda hinocgézaciguc, wañu eñeya séwiac siña imi hélanzí amumac ac séc kuha hemiyu ménda memañ zé ewaya zikizaciguc, imi acguc hia wanzac.

38 Imuac embac serañ mezac imi haka hia wanzac, néñ embac ménda mezac imi haka séc mérñ ogicma hia wanzac.

39 Embac mérñ imi euyanéñ kekecguc kecmac séc hésa qatéyaguc wanzac. Euya humuyu ic mérñ me mérñ memañ zé wammaciguc imi hia memac, néñ Miñ kewuac ewa siñiguc wammac.

40 Niniñnaiguc imi eu qahac imuhucnec kecmac imi séc mérñ ogicma ségiségiyaguc wammac. Wañu ni nimba Anutuac Uña Téréya imi nuac muru acguc henéñzac imuac niñac ac imi nuarunec sac qahac.

8

Baniarawac ohaihaiyawac ara.

1 Baniarawac ireha imuac mulu haimimia imi hénia nindacma kecziñ imi niñyacgéma kecziñ. Wañu niniñ imi tétéc qequeac haka mihicñianzac, néñ goi héihéi iminéñ qenanagéac haka mihicñianzac.

2 Mérñéñ mérñ eñeya niñac niñu niniñaguc wammac imi, ac niñasarimacac hezac imi ménda niñasarimanec keczac.

3 Wañu mérñéñ mérñ Anutu goi héihéi wammianzac imi Anutunéñ nimmianzac.

4 Imuac olémbañ baniarawac ireha imuac buña haihaiya imi mema neanzu imuac mia yomuhuc zéma ninziñ; Baniarawac ireha baec kurumeniguc hezac imi moczoñ eñomia. Anutu imi mérñ qahac, néñ momacguc sac keczac.

5 Baec me kurumeniguc anutu zéénécmimia sasala hezac imi hélacnec. Anutu sasala miñ kewu sasala keczu zézéya,

6 néñ kileñ neñañ muru imi Anutu momacguc Manogcna sac kecnéncmizac. Iwarunec mia iwawai momac yanda hicñidarec. Wañu neñañ iwac wamma kecanziñ. Wañu imuacnec Miñ Kewunina Kristo Yesu momacguc sac keczac. Wañu inéñnec iwawai momac yanda mihicñi énécmiyu kecgic neñañ acguc iwacnec kecanziñ.

7 Néñ niniñ imuhucya imi ic séc ménda késa keczu. Imuac niñac ic tosia ieneñ baniarawac ireha imuac niñangic séc nimmanec kecma nene newiñ zé, yomi baniarawac ohaihaiya gezañ, zéma niñ éréhécguc wamma negic eñañ ewa qeriginanéñ kuc mama wamma zapi qeanzac.

8 Yaka neneac hakanéñ nonagiru Anutu hosucgéwiñac séc qahac. Ménda newiñiguc séc mérñ ogicma biriwiñac séc ménda hezac. Imuhucyanec newiñiguc séc mérñ ogicma hiaruwiñac séc ménda hezac.

9 Néh técgina nimma kecmu. Ewa éréhéc ménda wamma ewa sinjinawac séc wamma megic haka iminéj alahécgina bébélacgia tosara méwétécgé énécmiwac niñac.

10 Gi niniñgaguc néj banjarawac ireha imuac ocmuñ qeriaiguc nene saméña nema tacna, ic ninzén ninzénja bébélacgia méjnénj ménj imuhuc gémma kuc mema banjarawac ireha imuac nene saménj imi efima mema newac niñac.

11 Haka imuhuc hicñimaciguc imi guac niniñganénj ninzénj ninzénj bébélacgia dacmunaga Kristonénj wammima humuyec i mebirimac.

12 Gi mia imuhuc ninzénj ninzénj dacmunaga bébélacgia ewa qeriaiguc wizi éséc nec héniñj géwésémañj iguc imi Kristo kápésic wammizanj éséc nec wammac.

13 Imuac nenenénj ninzénj ninzénj dacmunana ménj méwéctécgé mimaciguc, ni yan busia méndaguc nec nema dacmuna imi qonzontonj gégéya ménda mihicñi mima kecba nalé tetcgia hamac.

9

Yesuac Méliméli ic ionac nananjina.

1 Ini niñgic, ni ziki sipacnaguc keczua me? Ni Yesuac Méliméli ic ménda wanzua me? Ni Miñ Kewunina Yesu ménda héñi me? Miñ Kewuninawac qeriaiguc ainawac héla hicñima kecanzu imi ini qahac me?

2 Ini mia Miñ Kewuninawac qeriaiguc Yesuac Méliméli ic ai buñanawac asé kiwi tanecac hicñima kecanzu. Imuac niñac ni ic embac tosia ionac muru imi Yesuac Méliméli ic ménda gezanj kecbiac, néj onac imi Yesuac Méliméli ic hélawac kecanzu.

3 Zégési wañnéñanzu ionac mia yomuhuc zéma saiwa acna wañ énécmizua;

4 Niri nene doku newicac qac buña ménj ménda zénérec mimiawac keczic me?

5 Yesuac Méliméli ic tosia zéma Miñ Kewuac munahéra zéma Kefa ienenj imi iniñhécgina kecénécmigic ai meanzu. Wañu nini imi imuhucyanec wamma kecbiñj zé qac buña ménda zé nénécmimia wac keczin me?

6 Wañu ni zéma Banaba niri sac séwiguc kekecac ai waima Anutuac ai sac mewic niñac qac buña ménda zénérec mimiawac keczic me?

7 Wañu mérénénj téñginj ic kecma eñeya soukiwa kiricma welenj gemac? Wañu mérénénj wainj ic himicma imuac gocmia ménj ménda menec wammac? Wañu mérénénj rama inicgaleñj wamma ionac namu késanec ménda wammac?

8 Ni ac imi baec icac nananjiguc namma zézua me? Héna ac acguc imi ménda zéhicñizac me?

9 Moseac héna aciguc ac ménj yomuhuc hezac imuac mia imuhuc zézua; Burumakao méjnénj padi gocmia tizizama séwéla qétimaciguc ufcnéñj kuaya ménda osomu, néj waigic nemac. Ini niñgic, Anutunénj burumakao ionac niñac ewa goro wanzac me?

10 Moczonj ic neñañj niñac ménda zéyec me? Héla nec, imi mia ic neñañj niñac imuhuc ooyawac hezac. Imuac niñac ai patoma keczac inénj héla niñac niñkumuma patomac. Wañu metocgézac i acguc nena buña heném mac zéma niñkumuma metocgo wammac.

11 Nini onaru qeri uñawac iwawai himirinj. Wañu ic imuhucyanénj onarunec séwiac iwawai mewinjiguc, niñgic sécnina ogicma kunenj yanda mezinj tanec wammac me?

12 Tosia ienenj onarunec séwiac iwawai imi memu niñac zéénécmimia wañu niri imi imuac séc imi ogicma kileñj imuhuc hia wambicac hezac, néj Kristoac buña suruc hiabia imi neña qahac saima kemmac niñj wamma qac buña zénérecmiyec séc ménda wamma imuac me imuac osinaguc kileñj yéwéri imi bisiqatéñj wamma kecanzic.

13 Ocmuḡ téréyaiguc ai meanzu imi eneḡ ocmuḡ téréya imuaru nene mihicḡjima neanzu. Waḡu zaki téréyaiguc weneḡ qeḡe ai meanzu imi eneḡ zaki téréya imuac buḡa haihaiya imi sécgina séc meanzu imi ini ménda ninzu?

14 Héna imuhucyanec Miḡ Kewuninanéḡ yomuhuc zéma zéseli nénécmiyec; Buḡa suruc hiabia zézé ic imi eneḡ buḡa suruc zézé ai iminéḡnec séwiginawac kekec qeḡaḡgé wamma kecmu.

15 Waḡu ni wawaḡawac séc me memeyawac séc imuhucya imuhucya méḡ ménda wamma meanzua. Ac imuhuc zéma oénécmizua imi mia ini imuac séciguc waḡ némmu niḡac ménda zézua. Qahacḡucnec, osima humumaḡ zé hia humumaḡ, néḡ iwawai méḡac méḡ ménda zéwelec énécmimaḡ. Imuhuc wambinec méḡnéḡ méḡ iwawai zéhiaruanzua imi mematiti wambac niḡac.

16 Ai imi mia nuac qacnaiguc hainénéḡa, imuac niḡac hetecgémaḡac séc qahac. Buḡa suruc hiabia imi ménda zéau énécmimaḡiguc imi saecnaguc wammaḡ. Héna imuac niḡac, buḡa suruc hiabia zéauanzua hakana imuac mia zéhiaru amumaḡac séc qahac.

17 Ni ai imi nena ewa siḡḡawac mewinec kecmu imuac bakia mewinec, néḡ nena ewa siḡḡawac qahac, néḡ niḡkinzéḡ waḡ némma ai buḡa zénénéḡa iwac mia meanzua.

18 Imuac ainawac bakia imi némac? Ni buḡa suruc hiabia zéau énécmianzaḡa séc boḡteḡic zéau énémima buḡa suruc hiabia imuaru héima namma haka méḡac méḡ wawaḡawac séc buḡana qenéḡec imi méḡ ménda aḡétianzaḡa. Waḡu ai meanzua iminéḡ mia ainawac boḡa wanzac.

19 Ni ic momac yanda ionac muru taséna qahac solanaḡnec kecanzua, néḡ ogicma sasala énépésimaḡ zé kileḡ weneḡ qeḡeḡinawac opocamuma kecanzua.

20 Yuda ic ionac muru imi Yuda ic tanec waḡi imi Yuda ic énépésimaḡ zé imuhuc waḡi. Waḡu héna acwac méra bawaiguc kecanzu ionac muru imi ni héna acac bawaiguc ménda kecanzua, néḡ ic héna acwac bawaiguc kekera ésécnec waḡi imi, héna acac méra baciguc keczu imi énépésimaḡ zé imuhuc waḡi.

21 Ic enia kecanzu ionac muru imi ni héna ac qahac ménda kecmu néwécgeḡa Kristoac héna ac imuac méra bacyaiguc kecanzua, néḡ ic héna ac qahac kecanzu ionac tanec waḡi imi, ic héna ac qahac imi énépésimaḡ zé imuhuc waḡi.

22 Ic ninzéḡ ninzéḡgina bébélacḡia ionac muru imi ic ninzéḡ ninzéḡ bébélacḡia tanec waḡi imi, ic ninzéḡ ninzéḡ bébélacḡia énépésimaḡ zé imuhuc waḡi. Ic héna héna ionac muru ic héna héna tanec waḡi imi, tosara aḡgéḡgina timaḡ zé imuhuc me imuhuc waḡi.

23 Ni buḡa suruc hiabia imuac wamma haka héna héna méndacma waḡanzaḡa imi, ni nenaoc acḡuc buḡa suruc hiabia imuac héla imi ic embac tosara iniguc momacnec memaḡ zé imuhuc waḡanzaḡa.

24 Sombéḡ yandaiguc nogicna gogicba aria wamma moczoḡ usuhḡec keḡanzaḡu, néḡ sugcina igucnec momacḡuc sac onogicma bakia meanzac imi ini ménda niḡteḡiczu? Ini acḡuc bakia mewiḡ zé imuhuc usuhḡec kemmu.

25 Ariac ic eneḡ onogicbiḡ zé sigi héna héna kecanzu. Waḡu imi eneḡ zunzariḡ miḡicmiḡicya houmacac hezac imuhucyawac orucginaiguc haimimu niḡac wamma imuhuc waḡanzaḡu, néḡ neḡaḡ mia iwawai ménda houhouyawac mewiḡ zé imuhuc waḡanzaḡiḡ.

26 Héna imuac niḡac ni nenaoc héna hezac imi ménda héḡteḡicma sicsaoc ménda keḡanzaḡa. Waḡu ni zika qemaḡ zé sawaiguc méragina sicsaoc gilianzaḡu ésécnec ménda qeanzaḡa.

27 Néḡ ni ic tosara onac ackuazéḡ

zéau énécmima kecma nena gorosona wambi niñac séwinanéñ welen qeçe kecmac niñ imuac siña qewa hiñgaru kecanzua.

10

Pakenj ac Israel ionac wawanj meme igucnec hahaya.

¹ Alahécna, ini iwawai yomi ménda niñasarimanec kecmu niñac ménda wanzua. Esañ ambéc hécnina ieneñ moczonj hosusuac amiaiguc kemma kondunj doku namunajiguc qericma kenjic.

² Wañu moczonj Mosearu toroqegic hosusu zéma kondunj doku qeriaiguc naec énécmiyec.

³ Wañu nene téréya imuhucyanec nema kecgic.

⁴ Wañu ieneñ imi, Kristo qeri unjawac zamanziñ kecanzac inéñ méndac énécmiyu zamanziñ imuacnec mia qeri unjawac doku imuhucyanec nema kecgic.

⁵ Néñ kileñ, ionarunec zanjégina moczonj nec séc ionac imi Anutunéñ ségiségi ménda wamma baec kéra kérésiaiguc unyu humudacgic.

⁶ Wañu imi mia ieneñ haka biria siña nimma wañgic ésécnec neñañ imuhucyanec ménda wamma kecbiñ niñac haka imuhucyanéñ sésécac hicñi nénécmiyec.

⁷ Ionac murunec tosara ésécnec ini banjarawac welen qeçe ic ménda wammu. Haka imuhucyawac wañgic, ac yomuhuc ooyawac hezac; Ic embac ieneñ mama tacma nene zéma doku selia nema yacma nezélélén aria mezu.*

⁸ Wañu ionac sugginaiguc tosara ésécnec kaisero haka ménda wambiñ. Kaiwe ai meme momacguc imuaru ic embac 23,000 humuma madacgic.

⁹ Wañu Miñ Kewunina manam batuc ménda wammiwiñ. Ieneñ imuhuc wañgic mokolenj enej inigic humudacgic.

¹⁰ Wañu ionarunec tosanéñ wañgic ésécnec ñindic ñuduc ac ménda zému. Ieneñ imuhuc zégic metecmetec miñinanéñ metecgé énécmiyu qahac wandacgic.

¹¹ Ionaru haka hicñiyec imuhucyanéñ séséc wañ nénécmizac. Wañu baec yomuac nalé tetecgiawac kecanziñ neñañaru pakenj ac wañ nénécmimac niñ kiwiiguc ooyawac hezac.

¹² Imuac mia nañselizua zéma ninzu imi enej mama unuwac niñac técgina nimma kecmu.

¹³ Ic séc hicñi énécmianzac manam batuc imuhucya sac onac muru hicñi énécmianzac. Anutu imi ménzézé ménzézéya qahac imuac niñac manam batuc sécgina ogicogicya imi ménda waiyu hicñi énécmimac. Wañu manam batuc hicñi énécmimacac séc hia nañselimu niñac néñgacma kenkenjawac héna mihicñi énécmimac.

Banjarawac olémbaña.

¹⁴ Imuac mia inicsoroc sorochécna ini banjarawac welen qeçe ai imuac mia héñacya mema kecmu.

¹⁵ Ic niñtegic qindegic ginaguc énézéanzua ésécnec ac wañ énécmizua. Eñaac mia ac énézézua imi niñgésigic.

¹⁶ Sokociguc mériañac waiñ doku, mériañ ac zéma neanziñ imi Kristoac sacya amunec qamunec haka qahac me? Wañu saméñ méndémma neanziñ imi Kristoac séwi busia amunec qamunec haka qahac me?

¹⁷ Nene saméñ hénia momacguc heyu saméñ momacguc amunec qamunec wamma neanziñ, imuac niñac nini sasalanéñ séwi busu momacguc wamma kecanziñ.

¹⁸ Séwiiguc Israel ic embac keczu ionac niñgic, mulu haima neanzu imi enej zaki téréyawac buña amunec qamunec ménda wamma kecanzu me?

¹⁹ Ac imi dimuhuc niñac zézua? Iwawai banjarawac haimimia imi

* 10:7: Mmh 32:6

iwawai héla wanzac me? Wañu baniara eneya imi iwawai héla wanzac me?

²⁰ Imuhuc qahac. Ic enia ienen mulu haianzu imi Anutuac buña qahac, néñ kuwic onac haianzu. Ni ini kuwic iniguc amunec qamunec wamma kecmu niñac ménda wanzua.

²¹ Ini Miñ Kewuac sokoc igucnec* zéma kuwicac sokoc igucnec momacnec nemuac séc qahac. Wañu Miñ Kewuac zaeiguc zéma kuwic ionac zaeiguc momacnec toroqema nemuac séc qahac.

²² Me neñañ imuhuc wammanec kecma Miñ Kewu nimbupuc mihiñi miwiñ me? Kucninanén kuha ogiczac me?

Ninzéñ ninzéñ ic ionac keckec solaña.

²³ Iwawai moczoñ hia wambiñac séc, néñ iwawai moczoñnéñ méra ménda nénécmidacmac. Iwawai moczoñ hia wambiñac séc, néñ iwawai moczoñnéñ ménda nañgé nénécmidacmac.

²⁴ Méñnéñ méñ eneya nañgé amumañ zé ménda hochoc ai memac, néñ tosara onac nañgé énécmimañ zé hochoc ai memac.

²⁵ Ini nénnagémba sombeñiguc yañ beric busia haigic heyu ewa qerigina solañanéñ yomi omaya me kuwicac buña zéma ménda qesiamuma eñ boñ mema oma nemu.

²⁶ Hénia imi yomuhuc; Baec zéma iwawaiya imuaru sécgéma hezac imi moczoñ Miñ Kewuarunec.*

²⁷ Ic enia méñnéñ héihéré énécmiyu amayaiguc emmuiguc, wéségina iguc iwawai haigic hezac imi imuac me imuac ewa qerigina solaña niñac wamma zéqesi ménda wamma efima hia nedacmu.

²⁸ Wañu ic méñnéñ yomi baniarawac mulu haimimia zéma énézémaciguc imi, énézémac i zéma iwac ewa qeria solaña niñac wamma iwawai imi ménda nemu.

²⁹ Genğa qahac, néñ iwac ewa kétiñ kétiñawac zézua. Némac niñ ic méñac ewa qeri solañanéñ hakana ziki sipacya qahac imuac zégési wañnémmac me?

³⁰ Ni ewa hia nimma amunec gamunec wammañiguc mérenéñ némac niñac hakana ewa hia zézéyaguc imuac niñac zébiri néñu nimbinec?

³¹ Imuac ini nene zéma doku nemu, me haka méñac méñ wammuiguc imi, Anutuac edamuyawac niñac wamma memu.

³² Ini Yuda ic me Girik ic me Anutuac hénarioñ ienen inicma qonzonton géwu niñac solañanec kecmu.

³³ Haka hénia hénia wammañ séc, ic hénia hénia ewa hia mihiñi énécmima, nena nañgé amumañ zé hochoc ai ménda mema, ic sasala nañgé énécmimañ zé hochoc ai meanzua ni ésecnec wañ énécmigic Anutunéñ ionac añañgina tiénécmimac.

11

¹ Ni Kristoac haka kéréndéñ méndac mianzua ésecnec ini imuhucyanec nuac haka méndacma wammu.

Mepé qepésiac haka solaña.

² Ini ai hénia hénia meanzu séc ni niñqeli némma mératéc haka ku énécmiyiac séciguc tohoma kecanzu imuac niñac mepési énécmizua.

³ Wañu yomi méñ zéwa niñasarimu niñac wanzua; Icyá icyá ionac orucgina imi Kristo wanzac. Wañu embacac oruha imi icyá wanzac. Wañu Kristoac oruha imi Anutu wanzac.

⁴ Ic méñnéñ oruc usuyaguc zéwelec ai me bianac ara zéauau ai mezac imi eneya oruha Kristo gamu mihiñi mizac.

⁵ Wañu embac méñnéñ oruc usuya qahac eñnec zéwelec ai me bianac ara zéauau ai mezac imi oruha keczac icyawac gamu mihiñi mizac.

* **10:21:** Wain sokoc. ✧ **10:26:** Leg 24:1

Waṅu embac imi oruc zucya moczon mericdacma keczac tanec imuhuc éséc wanzac.

⁶ Imuac embac méḡnéḡ oruha usuya qahac kecmaciguc oruc zucya imi mericdacmac me hézérac gédacma kecmac. Waṅu embac imi oruc zuc qahac kecmāḡ zé gamuya nimmaciguc oruc usuyaguc kecmac.

⁷ Ic imi Anutuac tanec zéma edamuya wanzac imuac oruhaiguc usuya kileḡ ménda haimacac hezac, néḡ embac imi icyawac edamuya wanzac.

⁸ Ic imi embac igucnec ménda memeyanéḡ embacnéḡ ic igucnec memeya.

⁹ Waṅu ic imi embacac niḡ wamma ménda mihicḡiyec, néḡ embac imi icac wamma mihicḡiyec.

¹⁰ Héniā imuac niḡac zéma kua meme uḡa ionac niḡac wamma embacnéḡ méra bacginaiguc keczac imuac asé kiwiya oruc usuya haima kecmac.

¹¹ Waṅu Miḡ Kewuninawac qer-aiguc imi ic qahac embacnec ménda keczac. Waṅu imuhucyanec embac qahac icnec ménda keczac.

¹² Embac icarunec hicḡiyec* ésécnec ic acguc embacarunec hicḡiyec. Néḡ momac yanda imi Anutu arunec.

¹³ Ini eḡaoc niḡgésigic embac méḡnéḡ oruc usuya qahac Anutu zéwelec wammiyu hia sécgémac me?

¹⁴ Waṅu ic méḡnéḡ oruc zuc horua hemiyu iminéḡ eḡeya gamuya mihicḡi mianzac imi ewa siḡinawac boḡ zalianéḡ hia ménda ku énécmizac me?

¹⁵ Waṅu embac onac oruc zucgina imi usu buḡawac énécmiyec imuac niḡ embac méḡnéḡ oruc zuc horua hemiyu, edamuyaguc wanzac.

¹⁶ Méḡnéḡ ac imi qemaḡac zéma yomuhuc nimmac. Haka imuhucya imi nini me Anutuac hénaoriḡ neḡaḡguc ménda hezac.

¹⁷ Ini azoroanḡu nalé imuaru ménda naḡgé amuanḡu, néḡ mebiru amuanḡu imuac niḡac ini ménda zéhiaru énécmima zézé seli ac méḡ yomi énézémaḡ zé wanzua.

¹⁸ Walac imi ini hénaoriḡ tocgoanḡu nalé imuaru sugginaiguc héndéḡ héndéḡ hicḡianzac zégic nimma ac tosara imi niḡzéhéḡzua.

¹⁹ Waṅu nimba Anutunéḡ niḡu tuḡ diminéḡ solaḡa keczu imi hicḡitegicmac niḡ sugginaiguc eḡac eḡac tuḡginaguc téamuma kecmuac hezac.

²⁰ Hélawac zéwa niḡgic; Ini momacnec azoroanḡu nalé imuaru imi Miḡ Kewuac saméḡ newiḡ zé ménda azoroanḡu.

²¹ Némac niḡ, tosara imi eḡaḡ nene késama hama eḡac eḡac walac negic tosara imi yaka niḡ humumanec kecgic tosara imi doku selinéḡ ewa soho mihicḡi énécmiyu keczu.

²² Eḡaḡ yaka neneac ama imi hocma imuhuc waḡanḡu me? Imi qahac waḡu, Anutuac hénaoriḡac niḡgic mamaya waḡu maqeqeya gamu qeḡe mihicḡi énécmianḡu me? Némac ac énézémaḡ? Zéhiaru énécmimaḡ? Qahacgucnec! Yéwéri imuac zéma ménda zéhiaru énécmimaḡ.

²³ Imi mia héniā yomuhuc niḡac; Ni haka ku énécmiyi imi mia Miḡ Kewuarunec meyi. Miḡ Kewu Yesunéḡ siḡi méḡ Miḡ Kewu Yesu késagic imuaru saméḡ mema

²⁴ ewa hia ac zéma kuma yomuhuc zéyec; Yomi imi séwi busuna onac buḡa. Niḡqeli némma haka yomi wammu.

²⁵ Saméḡ negic tecgéyu waiḡ sokoc imuhucyanec nema yomuhuc zéyec; Sokoc yomi imi zikiziki qelia sacnanéḡ memeya. Nemu séc niḡqeli némma haka imi wammu.

²⁶ Ini saméḡ zéma waiḡ sokoc imi mema nemu séc Miḡ Kewuac humuc buḡa imi zéauma kecgic inéḡ liliḡéma hamac.

²⁷ Héniā imuac mia méḡnéḡ méḡ

Miḡ Kewuninawac saméḡ téréya.

* 11:12: Hén 2:21

Minj Kewuac saménj me sokoc imi haka sicsaocyaguc nemac imi Minj Kewuac séwiya zéma sacya nesoho sohayawac kápésic mihicnjimac.

²⁸ Imuac méjnénj méj eņeya niņgési amumaguc saménj imi nema sokoc imi mema nemac.

²⁹ Méjnénj méj Minj Kewuac séwiya zéma sacya ménda héņasarima nemac imi eņeya kápésic nemac tanec wammac.

³⁰ Héńia imuac niņac sugginaiguc sasalanénj kuc mama zéma hafiginaguc wamma keczu. Waņu tosara imi bec gau seli mihicnjima keczu.

³¹ Neņaņ niņgési amuyiņiguc ménda niņgési nénécmiwacnec.

³² Waņu neņaņ niņgési nénécmimac iguc imi zéqindiņi waņ nénécmimac. Imi mia baec ic iniguc momacnec zétecgé nénécmiyu kápésicninaguc ménda wambiņ niņac imuhuc waņ nénécmianzac.

³³ Imuac dacmuna héńna saménj newiņ zé azoromu nalé imuaru imi mambéc amumu.

³⁴ Méj imi neneac wammiyu walac eņeya amaiguc nemac. Azoazoro sicsaocya waņgic kápésic ginaguc zéénécmiwac niņac. Yéwéri tosara imi ni nenaoc kec hama zémindiņimaņ.

12

Qeri uņawac sese.

¹ Dacmuna héńna ini qeri uņawac sese imuac héńia niņasarimu niņac wanzua.

² Ini becnec ic enia kecgic imuaru siņginanénj héihéré éńécmima on-agiru baniara ac ménda zézéya imuhucyawac muru rouc wamma kendacgic.

³ Imuac ni zéasari éńécmizua; Méjnénj méj Anutuac Uņaguc ac zéanzac imi Yesu imi saecac buņa imuhuc ménda zémac. Waņu Uņanénj ménda naņgé éńécmiyu méjnénj méj Yesuac Minj Kewuna zémacac séc qahac.

⁴ Ewa hiawac ai buņa imi héńia héńia, néj Uņa imi momacguc.

⁵ Ai memec nanaņgina imi héńia héńia, néj Minj Kewugina imi momacguc.

⁶ Ai haka imi héńia héńianénj icya icya ionac muru ai haka imuac me imuac moczoņ wamma meanzac imi Anutu momacguc.

⁷ Waņu ic miņ séc naņgé éńécmimaņ zé Uņa téréyanénj aigi-naiguc eņeya mewinini amuanzac.

⁸ Méjác imi Uņa téréyawac murunec niņtegit qiņtegitac ackuazéc, méjác imi Uņa Téréya iminéņnec mia niniņ héńia héńiawac ackuazéc,

⁹ waņu méjác imi Uņa Téréya iminéņnec ninzénj ninzénj, méjác imi Uņa Téréya iminéņnec hafi zepa mehia hiaruac ai buņa seseya,

¹⁰ Waņu méjác imi kiwi méréra memeyawac kuha, méjác imi Anutuac bianaac ara zézé, méjác imi uņa héńia héńia inictegic tegira, méjác imi ac méréra zézé, méjác imi ac méréra imuac héńia melemma zéasac asariac ai buņa éńécmiyec.

¹¹ Ai haka imi moczoņ Uņa Téréya momacgucnéj medacanzac. Waņu eņeya ewa siņa méndacma méńémma icya icya éńécmianzac.

¹² Ic neņaņ séwinina imi momacgucnéj séwininawac tasia imi sasala hemizac. Waņu séwiac tasia imi sasalanénj séwi momacguc hemizac ésécnec Kristo acguc imuhucyanec.

¹³ Nini imi Yuda ic me Girik ic, welenj qeņe ic me miņ maņgoc waņamuma kekera, moczoņ Uņa Téréya momacguc néņnec* naec nénécmiyu séwi momacguc wamma Uņa momacguc imi doku ésécnec nénécmiyu neyiņ.

¹⁴ Waņu séwi imuac tasia imi momacguc qahac, néj sasalanec.

¹⁵ Waņu héńanénj ni méra qahac, imuac séwiiguc ménda toroqeqeya zéwacnec séwiiguc ménda toroqeqeya hia wammac me?

* **12:13:** Me momacgucac qeriaiguc.

16 Wañu gezacnéj ni kic qahac imuac séwiiguc ménda toroqeçeya zéwacnec séwiiguc toroqeçeya hia ménda wammac me?

17 Séwi howiacnéj kic wammaciguc hétéj hicñiyu dimuacnec nimmac? Wañu séwi moczoñnéj hétéj niniña wammaciguc dimuacnec héméña nimmac?

18 Wañu Anutunéj ewa siña méndacma séwi tasia hénia hénia séwiiguc haiyu hezac.

19 Séwi tasé momacguc sac hewacnec séwi eñeya dimuaru hia hemac?

20 Imuac séwi taséhéra imi sasalanec, néj séwi imi momacguc.

21 Wañu kicnéj mérawac ni gi qahac hia kecmañ zéyu, orucnéj hénawac ézéma gi qahac ni hia kecmañ zémacac séc qahac.

22 Névéciguc, séwi tasé tosarawac niñni mamaya tanec wanzu, néj imi moczoñ aiginaguc sasala.

23 Wañu séwininawac taséhéra mageqeya imuhucyawac niñni eeginaguc wañu usu hiabianéj héiénécmianziñ. Wañu séwi tasé gamuginaguc imuhucyawac niñni héla wañanzac.

24 Wañu séwi tasé tanecgina hiabia ieneñ imi imuac me imuac zéwelecmuac ménda hezac. Anutunéj séwi tasé mamaya ionac eegina ogicma héima séwinina imuhuc areñgéma meyacgé nénécmiyec.

25 Wañu imuhuc meyu séwi tasé eñac eñac ménda méndéj amuma séc momacguc galeñgé amuma kecanzu.

26 Tasia méñnéj qenzen qeyu tosara moczoñ imuhucnec momacnec geriwa niñanzu. Wañu tasia méñnéj edamuyaguc wañu tosara moczoñ imi momacnec ségiséji wañanzu.

27 Ini imi Kristoac séwi zéma séwi taséhéra wamma keczu.

28 Anutunéj imi hénaroiñ héra neñañaru ai ic yomuhuc kumu nénécmiyec; Walac imi Yesuac

Méliméli ic, imuacnec bianac ara zézé ic, ai imuacnec kiwi ic zéma kiwi méréra memeya, zéma hafi zepa mehiahiaruac ai buña seseya, zéma qenañgé ai, zéma galeñ ai, zéma ac méréra zézé ai imuhucnec hai nénécmidarec.

29 Momac yanda Yesuac Méliméli ic wanziñ me? Momac yanda bianac ara zézé ic wanziñ me? Momac yanda kiwi ic wanziñ me? Momac yanda kiwi méréra meme ic wanziñ me?

30 Momac yanda hafi zepa mehiahiaru ic wanziñ me? Momac yanda ac méréra zézé ic wanziñ me? Momac yanda ac méréra imuac hénia zéauau ic wanziñ me?

31 Wañu ini ai buña seseya, séc ménj tosara onogicma eñeña wanzac imuac qerigina hélacnec ewa ewa wammu.† Wañu ni hénia ménj tosara onogicma solaña wawañawac zéwa niñjic.

13

Goi héihéiac haka.

1 Ni baec ic zéma kua meme uña ionac ac hénia héniaiguc ac zémanec kileñ goi héihéi qahac keczuaiguc, ni imi gonjoñ qacqaraguc zéma aiñ hétéjaguc tanec wanzua.

2 Wañu ni bianac ara zéma ac saña moczoñ zéma niniñ moczoñ niñasarima imuacnec ninzéñ ninzéñ baec boña ménj hia ézéwa yacma kemmacac séc késa keczuaiguc kileñ goi héihéi qahac keczuaiguc imi ni eñomia wanzua.

3 Wañu nena iwawai moczoñ méndéñ énécmianzua iguc, wañu imuacnec séwina gericiguc hai énécmiwa zedaruguc kileñ goi héihéi qahac keczuaiguc imi héla ménj ménda késakeczua.

4 Goi héihéinéñ nalé horua bisiqatéñ wañ énécmianzac, goi héihéinéñ gum bénzénzén wañ énécmianzac, wañu nimbupucya

† 12:31: Me nimbupuc wañanzu.

qahac, waņu tétéc qeçe qahac, séwi eņeņ qahac,

⁵ Géréņu nézén qahac, ewal-ima késa kekec qahac, kiu sélélec wammiyu qeri biric ménda ninzac, késpedes késa kekec qahac.

⁶ Imi birianén sécgéma keņu ewa hia ménda nimma ac hélawac wamma ségiségi waņanzac.

⁷ Goi héihéinén yéwéri mo-mac yanda bisiqatén wamma iwawai moczoņ ninzégéma iwawai moczoņ niņkumu wamma iwawai moczoņiguc naņselimac.

⁸ Goi héihéi imi tetecgiaya qahac hema emma kecmac, néņ bianjac ara qaiyu, ac méréra acguc tecgéyu, ninin momacnec qahac wandacmac.

⁹ Nini hénia bakia sac niņasarima bianjac ac imi bakianec zéanzin.

¹⁰ Imuac hénia howia hélanén hicņiyu bakianec zézéya imi moczoņ tecgedacmac.

¹¹ Ni komocnaiguc imi nambérac ésécnec ac wamma nambérac ésécnec niņtegicma nambérac ésécnec niņaņi, néņ ic kuneņ wamma nambérac haka silic imi hetecgedari.

¹² Nalé yomuaru imi nini wikiņiguc héņanzin ésécnec méiméiyawac héņanzin, néņ nalé hahaya imuaru imi musunina séc aņambiņ imuhucyanec hémbiņ. Deguc imi bakia sac niņasarianzin, néņ nalé imuaru imi Miņ Kewunén ni niņyacgé néņanzac ésécnec ni solaņanec niņasarimaņ.

¹³ Imuac ninzén ninzén zéma niņkumu zéma goi héihéi haréwéc imi nalé séc hemac, néņ sugginaiguc goi héihéinén éréhéc orogicma eņeņa wanzac.

14

Bianjac ara zézé zéma ac méréra zézéyawac sese.

¹ Goi héihéiac hénia imi seliseli wamma méndacmu. Waņu qeri uņawac sese hénia hénia niņac wammu, néņ ai buņa sasala imuarunec Anutuac gezac qézén

acwac niņgic eņeņa waņu imi zéhicņiwiņ zé seliseli wammu.

² Ic mén ac méréra zéanzac imi Uņa téréyanén wammiyu ac saņa zéyu ic tosara eņeņ hénia ménda niņasarianzu. Imuac niņac inén ic onac ménda énézéanzac, néņ Anutuac ézéanzac.

³ Néņ Anutuac bianjac ara zéhicņianzac imi eņeņ ic onac énézéma zénaņgé énécmima meme seli ac waņ énécmima héibélac qéibélac waņ énécmianzac.

⁴ Ac méréraiguc ac zéanzac inén eņeņa naņgé amuanzac, néņ Anutuac ackuazéc zéhicņianzac inén héniorin meyac énécmianzac.

⁵ Ni imi ini moczoņ ac méréra zému niņac wanzua, néņ Anutuac bianjac ara imi niņgic tosara onogicma eņeņa waņu sasala zéhicņimu niņac wanzua. Ac méréra zéma héniorin naņgé énécmimaņ zé hénia ménda melemma zéhicņi wanzaciguc Anutuac bianjac ara zéanzac inén i ogicma kuneņa wanzac.

⁶ Imuac dacmuna hécna ni onaru hama hénia zéauayawac ara zéma ninin zéma bianjac ara zéma pakeņ ac ménda zéma ac méréraiguc ac énézéwa iminén dimuhuc naņgé énécmimac?

⁷ Kuņa me mimisule, iwawai kekecyā qahac imuhucyanén legic maraya dindinānec ménda qaru mérénenē legic imuac hénia niņtegicmac?

⁸ Waņu témuņnenē hétén sicsaocya qaru mérénenē yaréac zérenē qérenē hia wammac?

⁹ Ini imuhucyanec ezelaņ ginanén ac niņtegicbiņac séc imuhucya ménda zégic ac zézégina imi dimuhuc niņasarimu? Acgina eņ zégic sawaiguc keņsohozac.

¹⁰ Ac ewa hénia hénia baeciguc hezac, néņ ac ewa hénia qahac mén ménda hezac.

¹¹ Imuac ic méņnenē zéyu ni imuac hénia ménda niņasarimaņiguc ni imi ac zézac iwac muru ic enia wamba i acguc nuac muru ic enia wammac.

12 Imuac ini acguc Uḡawac ai buḡa niḡac waḡanzu. Imuac hēnaoriḡ nanḡé énécmiwiḡ zé sécgé énécmimac niḡ seliseli wammu.

13 Imuac ac ewa méréraiguc zéanzac imi ac meḡeḡ meḡeḡawac kuha niḡac zéwelec wammac.

14 Ni ewa méréraiguc zéwelec wammaḡiguc imi mia qeri uḡananéḡ zéwelec wanzac, néḡ nuac ewa qerinanéḡ hēla ménda mihicḡizac.

15 Imuhuc waḡu dimuhuc wammaḡ? Ni Uḡananéḡ zéwelecma ewa qerinanéḡ momacnec zéwelecmaḡ? Waḡu uḡananéḡ legic héimima ewa qerinanéḡ momacnec legic héimimaḡ.

16 Imuhuc ménda wambésémaḡiguc imi uḡaganéḡ mériaḡ ac énézézésémaḡiguc ic sese imuhucya qahac kecanzu imi eneḡ gi némac ac zézaḡ imi ménda niḡasarima dimuhuciguc guac ewa hia ac nimma hélacnec hia zémac?

17 Gi ewa hia ac hia zézaḡ, néḡ acḡa iminéḡ tosara ménda nanḡé énécmimac.

18 Ni ini moczoḡ onogicma ac méréra hénia hénia sasala zéanzuawac Anutu ewa hia ézézua.

19 Waḡu hēnaoriḡ amaiguc tosara ku énécmimaḡ zé ackuazéc éréhécdac ewa qerinanéḡ niḡasarizac imuac hia zémaḡ, néḡ ac méréra 10 tausenḡac séc horua zémaḡ zé nimba mamaya wandaczac.

20 Dacmuna hécna niḡtegic qinḡtegiciguc imi kokoc éséc ménda wammu, néḡ Haka biriaiguc imi kokoc éséc wammu. Niḡtegic qinḡtegiciguc imi ic kuneḡ éséc wammu.

21 Hēna aciguc yomuhuc ooyawac hezac; Miḡ Kewunéḡ yomuhuc zézac; Ni ac méréra zéanzu ionac ezelaḡgina zéma ic enia ionac kua tasé mema ic embac yomi énézémaḡ, néḡ kiléḡ ménda niḡtohomu.✧

22 Imuac ac méréra imi ninzéḡ ninzéḡ ic onac buḡa qahac, néḡ ic enia ionac asé kiwi wanzac. Anutuac biaḡac ara imi ic enia onac qahac,

néḡ ninzéḡ ninzéḡ ic ionac buḡa wanzac.

23 Imuac hēnaoriḡ momac yandanéḡ tocgéma momacnec ac méréraiguc zémuiguc ic tosara imuac hénia ménda ninzu imi eneḡ zéma ninzéḡ ninzéḡgina qahac imi eneḡ éréma inicma ewagina sohozac ménda zému?

24 Waḡu momac yanda eneḡ Anutuac biaḡac ara zéhicḡima tacmuiguc imi, ic enia me omaya éréma ic momac yanda ionac murunec zéqindiḡi ac zéma gésigési ac waḡ énécmimia wammac.

25 Waḡu ewa qeriginaiguc ninḡ musaḡ musaḡgia imi usuya auyu hicḡitegiru Anutuac sicgémima mepésimima Anutunéḡ hélacnec sacḡinaiguc keczac zéma zéaumu.

Ai areḡa méndacma mepé qepési ai memu.

26 Imuac dacmuna hécna dimuhuc wambinḡ? Ini azoromu séc legic zéra zéma pakeḡ ac zéma ackuazéc zéauauya zéma ac méréra zéma ac meḡeḡ meḡeḡ momacnec heanzac imuac imi moczoḡnéḡ nanḡé amuwiḡ zé wamma memu.

27 Méḡnéḡ ewa méréraiguc ac zémaciguc éréhéc me haréwéc sac wai énécmigic zému. Waḡu momacnec qahac, néḡ ic méḡnéḡ zéyu tecgéyu ic méḡnéḡ zémac. Waḡu méḡnéḡ hénia melemma énézémac.

28 Ac meḡeḡ méḡ ménda keczaciguc hēnaoriḡ amaiguc ara qaiyu bēnzéḡ kecmac, néḡ zémaḡ zé eḡeyanec Anutuaru zémac.

29 Waḡu Anutuac biaḡac ara zéhicḡianzu imi biaḡac ara zéwiḡ zé ic éréhéc me haréwécnéḡ zému. Waḡu tosara imi nimma niḡgésimu.

30 Waḡu ic méḡ momacnec taczac iwac muru Uḡa téréyanéḡ ackuazéc zéaumaciguc, walac hénima zézac inéḡ waima bēnzéḡnec tacmac.

31 Ini momac yanda ninḡ héiqelima qeri efi mihicḡimu niḡac biaḡac ara imi areḡa méndacma ic

✧ 14:21: Yes 28:11, 12

ménénj zéyu tecgéyu ménénj zéyu kemmac.

³²⁻³³ Anutu imi ai memañ zé sic-saoc qahac, néj luaeyaguc meanzac. Imuac niñac bianjac ara zézé ic ionac unahécgina imi bianjac ara zézé ic ionac méra bawu kecma luaeguc mambéc kecanzu.

Méteré ic momac yanda azoazoroiguc wañanzu éséc nec

³⁴ embac enej hénarinj sugc-naiguc acgina waima bénzénec kecmu. Ionac imi ac zému niñac ménda zéénécmimia. Wañu hénac aciguc hezac séc euhécgina méra bacginu kecmu.

³⁵ Nininj ménjac mén héiqeliwiñ zé wanzuiguc imi enañ amaiguc euhécgina qesiénécmimu. Embacnéj hénarinjiguc ac wawaña imi gamuyaguc wanzac.

³⁶ Anutuac ackuazécnéj onac murunec hicñiyec me enac nec sac kecgic hicñi énécmiyec?

³⁷ Onarunec ménénj eneyawac niñu kua meme ic wanzac me Uña téréyayaguc wanzaciguc imi ac oénécmizua yomi kewuac zézé seli ac imuhuc zéma niñtegicmac.

³⁸ Ménénj mén hénia yomi ménda niñtegicmaciguc ic imi ménda niñmimia wammac.

³⁹ Imuac dacmuna hécna ini Anutuac bianjac ara imi zéhicñiwij zé seliseli wammu. Wañu ewa méreraiguc ac zézé imuac neñ ménda héimu.

⁴⁰ Ai haka hénia hénia moczon sécyá ménda ogicma ai arenj méndacma wamma memu.

15

Kristo humuc igucnec qelima yarec.

¹ Dacmuna hécna buña suruc hi-abia énézéyi imuac ku énécmiwa ninzu. Imi mia ini bec añgétigic. Añgétima imuac qeriaiguc nañselima kecanzu.

² Ini ackuazéc neñ énézéyi imi enj ménda ninzénjéma selianec késa kecziuguc imi ninzénj ninzénj imuac

qeriaiguc añgénjina tiénécmimia wammac.

³ Ni néñu meyi imuac mia walac onac énézéyi. Kiwi téréyaiguc hezac séc Kristonénj kápésicninawac wamma humuyec.

⁴ Humuyu téngégic kiwi téréyaiguc hezac séc ai meme haréwéc wañu muñguc humuc igucnec qelima yarec.

⁵ Yacma walac Kefawac hicñimiyec. Imuacnec tohotoho ichéra 12 ionac hicñi énécmiyu héngic.

⁶ Imuacnec ninzénj ninzénj dacmuna 500 azoroma kecgic winini énécmiyu momacnec héngic. Ionarunec sasalanénj qeliqeli keczu, néj efefianénj humugic.

⁷ Imuacnec éréma Yakobo hicñimiyu héñec. Wañu imuacnec Yesuac Méliméli ic momac yanda hicñi énécmiyu héngic.

⁸ Tetcgiaiguc naléna ménda héiyunec kembangan téma hicñiyi nidac imuhucya acguc hicñinénj héñi.

⁹ Ni imi Yesuac Méliméli ic ionac sugcinaiguc mamayagina téngénj. Ni Anutuac hénarinj ununesi wañ énécmiyi imuac niñac Yesuac Méliméli ic zéma nurugic nimba ménda sécgéanzac.

¹⁰ Wañu Anutuac ewa hia igucnec ni sécna wamma kecanzua. Ewa hi-awac buña néñec imi enj ménda heyu ni Yesuac Méliméli ic momac yanda onogicma ai kuneñ yanda meyi, néj imi mia nena qahac, néj niguc momacnec kecanzac Anutu iwac ewa hia igucnec.

¹¹ Neñ me ieneñ imuhuc zéau énécmi ini imuhuc ninzénjéma keczu.

Humuc ic ionac qelima yacyac.

¹² Kristo imi humuc igucnec qelima yarec imuhuc énézeni niñgicguc dimuhuc sugcinaiguc tosanénj humuc igucnec qelima yacyac imi ménda hezac zéanzu?

¹³ Humuc igucnec yacyac ménda hewacnec Kristo acguc muñguc ménda yacbacnec.

14 Kristo ménda yareciguc akuazác nini zéauanzij imi enomia wanzac. Wañu ninzén ninzénjina imi acguc enomia wanzac.

15 Wañu imuacnec nini imi Kristonénj humuc igucnec meqelimiya yarec zéma héipuc ac wañ énécmiyij hénia imuac niñac Anutuac héipuc ic ikochéra kecziñ imi hicñitegiru ninicdabunec. Humuc igucnec yayac qahac wambacnec Anutunénj Kristo humuc igucnec muñguc ménda meqeliwacnec.

16 Humuc igucnec yacyac ménda hezaciguc Kristo acguc humuc igucnec ménda meqelimiya yacbacnec.

17 Kristo imi humuc igucnec ménda meqelimiya yacbacnec ninzén ninzénjina imi acguc enomia wañu ini késpedesic qeriaiguc kecgicac kecbunec.

18 Wañu Kristoac qeriaiguc humuma keczu imi acguc qahac wandabunec.

19 Kristoac qeriaiguc neñañ niñkumu wañanzij iminénj baec yomuac sac wambacnec ic embac suginaiguc neñañ imi tosara onogicma ewa biricninaguc wambinjec.

20 Néñ Kristo imi hélacnec humuc igucnec qelima yarecac gau seli keczu ionac héla gocmia walac walac wanzac.

21 Humuc imi icac murunec, imuhucyanec humuc igucnec yacyac imi acguc icac murunec hahaya.

22 Adamwac qeriaiguc ic embac moczoñ humugic ésécnec Kristoac qeriaiguc ic embac moczoñ kecec mihicñimu.

23 Wañu areña zézéya séc méndacma hicñi énécmimac. Walac imi héla gocmia méréra Kristo, imuacnec Kristonénj lilingéma hayu iwac buña kekera.

24 Imuac andiaiguc imi nalé tetecgia hamac. Inénj ic kewuya kewuya zéma ic qac buñaguc zéma kuc buñaguc imi moczoñ mebirij énécmima héñgalen ama areña

yanda imi mañgocya Anutuac muru haimimac nalé imi mia hamac.

25 Inénj ic kewu kecmanec hazéchéra moczoñ eñeya hénia duandiaiguc onopocmacac hezac.

26 Wañu hazécya nalé tetecgiaiguc qemacac hezac imi humuc.

27 Anutunénj iwawai moczoñ iwac hénia duandiaiguc onopocdarec.✧ Imuac iwawai moczoñ hénia duandiaiguc hezac zéyec nalé imuaru iwawai moczoñ iwac hénia duandiaiguc onoporec Anutu eñeya imi ménda toroqema zéyec imi hicñitegiczac.

28 Iwawai moczoñ iwac hénia duandiaiguc onopocmac nalé imuaru imi naña eñeya acguc iwawai moczoñ hénia duandiaiguc onoporec iwac muru sicgémimacac hezac. Imi mia Anutunénj iwawai momac yanda imuac miñina kecma iwawai moczoñ imuac qeriaiguc acguc sécgémac kecmac niñ imuhuc wañec.

29 Qahac wañu, humuc ic ionac niñac wamma doku naecanzu imi enej némac wammu? Wañu humuc ic ieneñ kilen ménda yacmuiguc némac niñac ic embac humuc ic ionac niñ wamma doku naec haka wañanzu?

30 Wañu nini némac niñac zérabéra qahaiguc emmanec kecbiñ?

31 Dacmuna hécna, ni Kristo Yesu Miñ Kewuninawac qeriaiguc mepé qepésina wanzu onac niñac wamma zéhiaru amumanec kecma ni kaiweya kaiweya humuanzua.

32 Ni Efeso ama areña yandaiguc baec icac niñkumu niñacnec sac wamma yañ zécginaiguc yaré wañiiguc imi némac héla ménj hicñinémmac? Humuc igucnec yacyac ménda hezaciguc orañ humuwiñac hezac, imuac nezélélénj wammanec kecbiñ hia zéwiñnec.✧

33 Ikoc wañ énécmiwu niñac, ic ala biria enej haka hiabia mesohoanzu.

34 Ewa solañaguc lilingéma késpedesic ménda wamma haka solaña

wamma kecmu. Onarunec tosanénj Anutu ménda nimmianzu imuac gamugina nimmu niñac imuhuc zézuá.

Séwi qelia humuc igucnec yacyacwac buña.

³⁵ Tosianénj yomhuc gezanj zému; Humuc ieneñ dimuhuc muñguc yacmu? Wañu séwi tanecgina imi dimuhucyanénj yacmu?

³⁶ Ac qelaña zézé ic ini! Iwawai gocmia qesaanzu iminénj ménda humumaciguc imi kekecyaguc muñguc ménda érémac.

³⁷ Wañu iwawai himicanzu imi kecma érémacac hezac iwawai howia imuac ménda himicanzu, néñ padi me tosara imi gocmianec himicanzu.

³⁸ Wañu Anutunénj eneya ewa siñiguc tanecgina énécmima gocmia hénia hénia imuac séc tanecgina hénia hénia hai énécmiyec.

³⁹ Séwi tanecgina acguc imuhucyanec qahac, enñac enñac. Ménj imi icac séwi, ménj imi yañ onac séwi, ménj imi nei onac séwi, wañu ménj imi lambéc onac séwi.

⁴⁰ Séwi tanec tosara imi Kurumenjarunec, séwi tanec tosara imi baecarunec, wañu kurumenjiguc kekera ionac edamugina imi séc ménj, wañu baeciguc kekera ionac edamugina imi séc ménj.

⁴¹ Kaiwe asaha imi séc ménj, maso asaha imi séc ménj, ménni sikiluac asaha imi séc ménj, wañu ménni sikilu enañ edamugina imi enñac enñac.

⁴² Humuc igucnec yacyac imi acguc imuhucyanec. Himicanziñ imi humuma qahac wawaña, wañu imuacnec yacyacwac buña imi ménda humuma qahac wawaña.

⁴³ Iwawai eeya qahac imuhucyanénj himicma iwawai edamuyagucnénj yacbiñ. Iwawai bébélacgia himicma iwawai selianénj muñguc yacbiñ.

⁴⁴ Séwi busunénj himicma uñawac tanecnénj muñguc yacma kecbiñ.

Séwi busuac tanera hezac, imuac uñawac tanera imi acguc hezac.

⁴⁵ Yomuhuc ooyawac hezac, Ic walac hicñihicñiya Adam imi séwiac ic kekecyaguc wañec.* Wañu Adam tetcgia hahaya imi kekec énécmimiawac uña wañec.

⁴⁶ Wañu walac imi uñawac buña qahac, néñ séwiyaguc, imuac andiaiguc hahaya imi uñawac buña wanzac.

⁴⁷ Walac imi baeciguc hicñiyec imuac baecarunec. Andiaiguc hahaya imi kurumenj igucnec hahaya.

⁴⁸ Baecarunec imi moczoñ baecac buña tanec, kurumenjarunec imi moczoñ kurumenñac buña tanec ésécnec.

⁴⁹ Wañu nini imi imuhucyanec baec icac murunec tanec meyiñ imuhucyanec kurumenj icac murunec tanec mewiñ.

⁵⁰ Dacmuna hécna ac ménj yomi zéwa niñgic; Sac zéma séwi busunénj Anutuac héngalenj ama arenja yanda imi mératéc ménda añgénj timac. Wañu houhouyanénj iwawai ménda houhouya imi mératéc ménda añgénj timacac hezac.

⁵¹ Niñzu, neñ onac muru ac saña ménj zéwa niñgic; Nini moczoñ gau seli ménda hewiñ, néñ témuj tetcgiawac qarú focdac élanzañec melemma qelia wambiñ.

⁵² Tomuj qarú humuc ic eneñ iwawai ménda houhouyanénj muñguc qelima yacmu. Wañu neñañ acguc melemma qelia wambiñ.

⁵³ Séwi houmacac hezac yominénj séwinina ménda houhouyawac usu ésécnec héini hiñgacmac. Humucac buña yominénj hehe seliac buña héimac.

⁵⁴ Houhouyawac buña yominénj hehe seliac buña héiyu humucac buña yominénj kekec seli héimac nalé imuaru imi, Anutuac kuhanénj ogiru humuc imi qécgé mimia wammac imuhuc ooyawac hezac imi moczoñ seligidacmac.*

* 15:45: Hén 2:7 * 15:54: Yes 25:8 * 15:55: Hos 13:14

⁵⁵ Humuc gi néma kucganéñ ogicqogic wambésémañ? Humuc gi waiga dimua?*

⁵⁶ Humucac waiya imi késpedesic, wañu késpedesicac kuha imi hénac ac wanzac.

⁵⁷ Neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristonéñnec ogicqogirawac kuc nénécmianzac Anutu iwac muru ewa hia ac ézézua.

⁵⁸ Imuac dacmuna soroc hécnac seligima namma hérékeñ héréhac méndac wamma nalé séc Miñ Kewuninawac ai seliseli wamma memu. Imi mia onac kuc qeçe ai iminéñ Miñ kewuac qeriaiguc eñnec méndac sohomac.

16

Méra énécmimiawac haka.

¹ Deguc yomi imi ic embac téréyac ionac sese tocgému imuac ara; Ni bec Galatia hénacorañ énézéyac imuac séciguc ini imuhucyanec wammu.

² Sodaya Sodaya* ini eñac eñac soukiwa mihicñigic saméñaguc he énécmiyu séc goiya héima toroqema haigic tacmac. Eñ kecgic onaru hawa soukiwaguc qutulañgécu niñac.

³ Onaru hamañ imuaru ic tosarawac niñgic sécgéyu kiwi énécmima méli énécmiwa sese imi mema Yerusalem kemmu.

⁴ Wañu nuac niñgic sécgéyu ni acguc kamba Ieneñ niguc momacnec hia kembiñ.

Eñeya méra mimac niñ énézéyec.

⁵ Ni Makedonia baec imi qericma kemman zé wanzua imuac Makedonia baec qericma kemmaguc onac muru hama inicman.

⁶ Hama iniguc kecman gezañ. Iniguc kecba nalé sanjeña imi hia kendacmac. Imi mia imuhuc wamba eneñ mia hénana mindiñima méli néñu imuaru me imuaru kemman.

⁷ Miñ Kewunéñ niñu sécgéyu onac muru hama iniguc nalé tosara kecman zé ninzua. Imuac mia nalé yomuac imi onogicmanec hotoñadac inicman zé méndac wanzua.

⁸ Ni Efeso ama areña yandaiguc kecba ai meme 50 imuac kendoñ wammac zémac ninzua.

⁹ Hénia imi yomuhuc; Ai kuneñ yanda hélaguc sasala mihicñimañac séc nagu béréngé néñu, hazéc ic acguc sasala hicñima keczu imuac mia imuhuc ninzua.

¹⁰ Timoteonéñ onaru hamaciguc héngaleñ wammigic bac yandi yandi méndac wamma suginaiguc kecmac. Ic imi ni éscnec Miñ Kewuac ai seliseli wamma meanzac hénia imuac niñac imuhuc wañmimiawac hezac.

¹¹ Imuac iwac niñac niñgic mamaya méndac wammac. Wañu luaeguc mélimigic nuaru liliñgéma hamac. Ni zémac ninzéñ ninzéñ dacmuna hécnac imi iwac mambéc kecziñ.

¹² Ninzéñ ninzéñ dacmuna Apolo iwac imi dacmuna tosara iniguc onac muru kemmu niñ hatac sasala zénañgé miyi, néñ nalé yomuac imi kemman zé kileñ méndac efizac. Wañu nalé méñac niñu sécgéyu hamac.

¹³ Ini qeriginanéñ técgina nimma kecma ninzéñ ninzéñiguc nañseligima ic hélawac séc seligima kecmu.

¹⁴ Wañu ai memu séc goi héihéiyaguc mema wammu.

¹⁵ Ini Sitefana zémac hénac géséhérac ieneñ Akaia baeciguc walac walac ninzéñ ninzéñ ic embac wañgic imi zémac météré ic embac welen qeénécmiwiñ zé efiñzu imi ini ninzua. Imuac ini zénañgé énécmizua.

¹⁶ Ic embac imuhucya zémac tosara momacnec ai mema kucqeçe wañanzu séc acgina niñtoho wañ énécmimu.

¹⁷ Stefano zémac Fotunata zémac Akaiko ieneñ imi onac wañ néñu kic tanecgina késama hayic ewana hiaruyu kecanzua.

¹⁸ Ieneñ imi ni zémac ini momacnec ewa qerinaiguc ségiségi mihicñi

* **16:2:** Girik aciguc; Sondawac ai meme walac walaha séc.

nénécmigic. Imuac ini ic imuhucya imi niñénécmimu.

Tetecgiawac yaizézé ac.

¹⁹ Asia baeciguc hénaoriñ tuña tuña keczu imi eneñ onac yaizézégina zézu. Akila zéma Priska zéma amagiraiguc hénaoriñ tocgoanzu imi eneñ acguc Miñ Kewuninawac qeriaiguc onac yaizézégina zézu.

²⁰ Ninzéh ninzéh dacmuna momac yanda acguc yaizézégina zézu. Imuac enaoc kiricne téréya wañamuma yaizézégina zéamumu.

²¹ Yomi Paulo ni nena mérananéñ oma yaizézégina zézua.

²² Ménéhéñ méné Miñ Kewu goiya ménda héimac imi saecyaguc wammac. Miñ Kewunina gi hawésémañ!†

²³ Miñ Kewu Yesu Kristoac ewa hianéh iniguc hema kecmac.

²⁴ Goi héihéinanéh Kristo Yesuac qeriaiguc tuñ iniguc momacnec hema kecmac. ‡

† 16:22: Aram aciguc; Marana ta.

‡ 16:24: Kiwi méranéh ooya tosaraiguc kiwi yomuac

tetecgiaiguc, Hélacnec! ogic hezac.

2 Korinti

Yai zézé ac.

¹ Anutuac ewa siñ niñac Kristo Yesuac Méliméli ic wañi ni Paulo zéma ninzéh ninzéh munanina Timoteo niri hénarini Korinti ama areña yandaiguc keczu zéma ic embac téréya Akaia baec séc keczu ionac momacnec kiwi yomi oénécmizic;

² Neñañ Mañgocnina Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenéh onac muru he énécmimac.

³ Miñ Kewunina Yesu Kristo iwac Mañgocya Anutu mepésimiwiñ. Inéh wésé nininac Mañgoc zéma qeri mebélac qebélac hénia hénia moczoñ imuac Anutu kecanzac.

⁴ Inéh zéra waiya hénia héniaiguc qeri mebélac qebélac wañ nénécmianzac. Wañu neñañ qeri mebélac qebélac Anutuac murunec meyiñ iminéh nec ic embac tosara zéra béra hénia héniaiguc keczu imi bénzéh nec qeri mebélac qebélac wañ énécmiwiñ.

⁵ Imi mia hénia yomuac niñac imuhuc zézua; Kristoac qenzeh manzeñnéñ neñañ kekeciguc sécgéma hezac. Imuhucyanec qeri mebélac qebélacnéñ Kristoac murunec hama neñañ muru qesalecge nénécmizac hénia imuac niñac imuhuc zézua.

⁶ Nini zéra waiya mihicñima kecanziciguc imi onac qeri mebélac qebélac zéma añgéh tiénécmimiawac niñac, wañu nini qeri mebélac qebélac wañ nénécmimiawac kecanziciguc imi acguc onac qeri mebélac qebélac niñac, qeri mebélac qebélac iminéh onac muru ai meyu zéra béra nini mihicñianziñ imuhucya imi ini acguc hia bisiqatén wamma nañselimu.

⁷ Ini zéra waiya imuaru toroqema kecanzu éséc nec qeri mebélac qebélaciguc imuhucyanec wamma kecmu imi ni ninzua imuac niñac

niñkinzéh nina onac muru hezac imi mimiñzalia qahac.

⁸ Ninzéh ninzéh dacmuna hécnina, imi mia hénia yomuhuc niñac, nini Asia baeciguc zéra waiya qahaiguc kecma éreyiñ imi ini ménda nimmu niñac ménda wanzin. Nalé imuaru zéra waiya yéwéria sécnina ogicogicya qacninaiguc emma kilanzi nénécmiyu kekecninawac niñkinzéh imi acguc waiyiñ.

⁹ Humucac buña zétecgé nénécmimia zéma niñni hélaguc wañec, néñ haka imuhuc hicñi nénécmiyec imi mia nini neñaoc ménda héiseli amuma humuc ic meqeli énécmianzac Anutu iwac muru sac héiseliwiñ niñac imuhuc hicñi nénécmiyec.

¹⁰ Wañu inéh mia humucac dec igucnec metecge nénécmiyec. Wañu toroqema metecge nénécmimac. Wañu muñgucnec metecge nénécmimac zéma iwac muru niñkinzéh nina haianzin.

¹¹ Wañu ini acguc toroqe nénécmima zéwelec wamma méra nénécmimu. Imi mia ic embac sasalanéh nañgé nénécmima zéwelecge ewa hiawac ai buña nénécmiyu iminéh ai meni, nonac niñac wamma Anutu ewa hia ac wammimu.

¹² Nini baeciguc kecma haihaka wamma onac muru geñ imi ogicogicyawac wamma Anutuac haka méndacma keñhéi hahéi qahac hélacnec wamma baecac niñtegic qindegiciguc qahac, néñ Anutuac ewa hiayaiguc héima namma ai meanzin imi nonac ewa qeri solaña ninanéñ héipuc wañ nénécmizac. Wañu nini imi imuac niñni eeyaguc wañanzac.

¹³ Imi mia hénia yomuhuc niñac, Nini kiwi tosara qahac, néñ ini hia olomma hia niñtegicmuac séc imuhucya sac oénécmianzin. Ini niñasaridacmu zéma niñkewu wañ énécmizua.

¹⁴ Ini hénianina bakianec sac niñsarianzu imuac séc Miñ Kewunina Yesuac nalé yandaiguc nini onac

zézé ségiségigina wanni, ini acguc nonac zézé ségiséginina wammu.

¹⁵ Ni imi hélacnec ninzénngéyi. Hénia imuac niñac onac muru walac hamañ zé niñarenngéyi. Imuhuc wamba ini hatac éréhécnec mériañginaguc wammu.

¹⁶ Héniaiguc keñ inicma Makedonia baeciguc kemmaguc muñguc Makedonia baec imuacnec onac muru liliñgé hawa méli néñu Yuda baeciguc kemmanñ zé niñ arenngéyi.

¹⁷ Ini niñgic ni sic saoc nimma hénia qahac imuhuc wañi tanec wanzac me séwinawac siñ méndacma eñ hia hia qahac qahac zéma niñarenngéyi tanec wanzac me?

¹⁸ Anutu imi ménzézé ménzézéya qahac, imuac séciguc acna imi acguc hia zémaguc duña melemma qahac ménda zémanñ.

¹⁹ Ni zéma Siliwano* zéma Timoteo neneñ Anutuac naña Yesu Kristo iwac hénia imi suginaiguc zéau énécmiyiñ. Wañu inéñ hia zéma qahac ménda zéyec. Imuac niñac iwac muru imi hia sac heanzac.

²⁰ Kristoac qeriaiguc imi Anutuac sisipac ac imi moczoñ yanda hia zézéya. Imuac niñac nini iwac muru héima namma hélacnec zéma Anutu mepésimianziñ.

²¹ Nini zéma ini momacnec Kristoac qeriaiguc meseli nénécmima halécnéñ météré nénécmiyec imi mia Anutu.

²² Inéñ mia eñeya qara asé kiwi ésécnec ewa qerinaiguc oma Uña Téréya nénécmiyec. Wañu Uña Téréya iminéñ iwawai kecma hicñi nénécmimac imuac qérawia wanzac.

²³ Ac geriwaguc wañ énécmiwi niñac ni Korinti ama areña yandaiguc ménda hayi. Ac imi hélacnec zézua, Anutunéñ qeri uñanawac héipucya wanzac.

²⁴ Ini ninzénñ ninzéniguc nanñselima keczu imuac niñac, nini onac ninzénñ ninzénñ imuac galeñ kecziñ zéma ménda zézua, néñ néwécgeña iguc

ini ségiségigina mihicñimu niñac, ai momacgina kecziñ.

2

¹ Hénia imuac niñac, ni onaru muñguc ewa goronaguc ménda hamañ zé niñselizua.

² Ewa biric mihicñi énécmizuaiguc, nenaoc ewa biric mihicñi miyi i qahac wañu, ic diminéñ ewa hia mihicñi néñzac?

³ Ni kiwina imuhuc oénécmiyi imuac hénia imi onac muru hamañ nalé imuaru ewa hia mihicñi némmuac hezac ionac murunec ewa biric mihicñiwi niñac. Ni imi nuac ewa hianéñ momac yanda onac ewa hia wammac zéma niñkumuzua.

⁴ Ni qerina yéwériyu ewa goro wamma kecha kic masina sasala mayec imuac niñac kiwi imi oénécmiyi. Wañu imi mia yéwéri mihicñi énécmimanñ niñac qahac, néñ onac siñna sasala késa keczua imi niñtegicmu niñac kiwi imi oénécmiyi.

Képésic waiwai.

⁵ Mérénéñ ménñ wañu ewa biric hicñizaciguc imi, netecgéma ogicma zémanñ zé ménda wanzua, néñ zékanñ zékanñ zéwa, inéñ imi nuacnec ménda mihicñizac, néñ héniorinñ moczoñ yanda mihicñi énécmiyec tanec wanzac.

⁶ Sasalanéñ ic imuhucyawac zémindiñi qemindiñi wammigic nimba sécgézac.

⁷ Imuac niñac néwécgeñac kápésicya waimima ewa qeria mebélacgégic. Ewa biric ogicogicyanéñ hélanzimiwac niñac.

⁸ Imuac zéwelec énécmizua, siñ niñmimanec keczu imi mewininigic seligimac.

⁹ Ni imi ini ackuazéc moczoñ niñtohoanzu me qahac imi batucgé nimmanñ zéma kiwi imi oénécmiyi.

¹⁰ Ic ménñac ménñ kápésira waimigic ni imuhucyanec waimimanñ. Képésic

* **1:19:** Roma ic eneñ Silawac Siliwano zéañgic.

imuac me imuac waimizuaiguc waiwai hakana imi Kristoac kiwaiguc onac niñac wawaña.

¹¹ Nini Biria miñinawac ninin qambaña imuac qelaña ménda kecziñ imuac niñac Biria miñinanén ikoc wañ nénécmiwac niñac imuhuc wanzua.

Sisipac ac qeliawac ai ichéra.

¹² Ni Kristoac buña suruc hiabia zéau énécmimañ zé Troa amaiguc kenji nalé imuaru Miñ Kewuninanén niñnéñu ai memec sañgulañ mén auma nañec.

¹³ Wañu ni ninzén ninzén dacmuna Tito imi ménda mihicñiyi imuac niñac nuac ewa qerina imi hia ménda mebelacgéyi, néñ yaizézé ac wañ énécmima Makedonia baeciguc kenji.

¹⁴ Wañu Anutu ewa hia ac wammiwiñ, inén nalé séc Kristoac qeriaiguc meseli nénécmiyu yaréiguc onogicanziñ. Wañu Kristo niñmimia imuac héméña hiabianén neñañ murunec saima baec séc sécgéma keñanzac.

¹⁵ Hénia imi yomuhuc; Nini imi gési énécmimia zéma humucac buña ionac suginaiguc momacnec Anutuac kiwaiguc Kristoac héméña wanziñ.

¹⁶ Tuñ méñac muru héméña iminén humucac buña tanec wañu humuciguc onagicma kemmac, néñ tuñ méñac muru imi héméña iminén kekecac buña wañu kekeciguc onagicma kemmac. Ic mérénenéñ ai buña imuac sécyá wammac?

¹⁷ Nini ic tosara ésécnec soukiwa mihicñiwiñ zé waiñiguc doku hianzu ésécnec Anutuac ackuazécnén diwi qiwiliña ménda wañanziñ, néñ nini imi Anutunén méli nénécmiyu Anutuac kiwaiguc zéma Kristoac qeriaiguc qeri hélacnec zéau énécmianziñ.

3

¹ Nini neñaoc zénañgé amuwñ zé muñguc hénima ac zéziñ? Nini ic embac tosara ésécnec zénañgé ac kiwi onac muru haini hamac me,

onac murunec nonac muru kiwi imuhucya haigic hamac niñ qesi énécmiwiñac ménda hezac. Ini niñgic imuac wambiñac hezac me?

² Eñaoc mia kiwinina wanzu. Imi mia ewa qerininaiguc ooya. Ic embac momac yanda oloñ nimmuac hezac.

³ Ini imi Kristoac kiwi héndén héndéña kecgic héngalen wañ énécmima kecziñ. Wañu kiwi imi kirifi dokuyanén ménda ooya, néñ Anutu kekecyaguc iwac Uñanéñ ooya. Wañu Kiwi imi hoc hilañaiguc ménda ooyanéñ ic embac ewa qerininawac hilañaiguc ooya.

⁴ Niñkinzénina imuhucya Kristoac murunec imi Anutuac kiwaiguc kesa kecziñ.

⁵ Iwawai imuac me imuac imi moczoñ neñañ murunec zéma neñaoc sécnina hezac imuhuc ménda zéma nimbiñ. Néñ sécnina séc he nénécmizac imi Anutu arunec zéma nimbiñ.

⁶ Inén mia sisipac ac qelia imuac ai ic wambiñ zé niñkinzénina mihicñi nénécmiyec. Imi mia kiwiyanéñqec qahac, néñ Uñayanéñqec, kiwinén nunuhumuanzac néñ Uñanéñ kekec mihicñi nénécmianzac.

Sisipac ac qeliawac edamuya.

⁷ Kiwi hoc hilañaiguc néndéngéma ooya, humuc mihicñi nénécmimia, imuac ai acguc edamuyaguc hayu Israel qelihéra ieneñ Moseac kic taneciguc imuac asaha hama héiyu, kecma qahac wawaña, imuac niñac wamma héñsosolima hémmuac séc qahac wañec.

⁸ Uña téréyawac ai imi séc mén ogicma edamuyaguc ménda wammac me?

⁹ Képésicginaguc zétecgé nénécmiawac ai imi edamuyaguc wanzaciguc, solañaguc zénénécmimia imuac ai imi edamuya qesalecgéma mamaya wanzac!

¹⁰ Imi hénia yomuhuc niñac imuhuc zézua; Edamuya ogicogicya méñnéñ hayu becneç edamuyaguc

kerec imi mia mepé qepésiyaguc ménda wanzac.

¹¹ Kecma qahac wawaña imuhucyané edamuyaguc wanzaciguc heheseli heheya iminéj edamuya ogicma kuneñnec wanzac.

¹² Nini imi niñkumu imuhucyaguc kecziñ, imuac niñac, bac yandi yandi qahac, haihaka wañanzñ.

¹³ Mosenéj Israel qelihéra imi iwawai kecma qahac wawaña imuac tetcgia imi ménda héj sosolimu niñac kereñnéj eneya kic tanera hoturu amuma kerec. Wañu nini imi imuhuc ménda wañanzñ.

¹⁴ Néj éréma deguc acguc imi enej ewa seliseli wañ énécmimia wañu sisipac ac wahala oloñ niñanzu nalé imuaru kereñ imi ménda augic heanzac. Wañu kereñ imi Kristoac qeriaiguc auyu mazac.

¹⁵ Wañu érékecma deguc Moseac kiwi oloñanzu nalé imuac séc kereñ imi ewa qerigina hoturu énécmimanec hezac.

¹⁶ Wañu méjnéj Miñ Kewunina Yesuac muru melemma kemmac nalé imuaru mia kereñ imi aumimia wammac.

¹⁷ Miñ Kewunina imi Uña keczac, imuac niñac imuac me imuac Miñ Kewuninawac Uña keczac imuaru mia qutuma kenha wawaña hezac.

¹⁸ Neñañ momac yanda imi kic tanecninaiguc kereñ qahac Miñ Kewuninawac edamu imi wikiñiguc héñziñ ésécnec héñanzñ. Héñni Miñ Kewuac Uñanéj wañ nénécmiyu iwac tanecac séc melemma edamuya décyá méñac murunec emma méñac muru kereñanzñ.

4

Iwawai eeyagucnéj kewuc nomuñ qeriaiguc hezac.

¹ Imuac niñac Anutuac wésé niniñiguc ai yomi késa kecziñ imuac nini qeri mama ménda wanzñ.

² Néj Imuac gamu qeçe haka sasañgiaiguc wawaña imi waima diwi qiwiñ haka héñacya mema

Anutuac ackuazéc imi ménda mohosowiñ, néj ac héla zéau énécmima Anutuac kiwaiguc icya icya ionac ewa qeriginanéj kétéñkétéñ wañ énécmiyu niñgési nénécmimu niñac neñaoc mewinini amuanziñ.

³ Neñañ buña suruc hiabia imi kereñaguc hezaciguc imi humucac buña ionac muru sac imuhuc hezac.

⁴ Ionac muru imi Anutuac kic tanera Kristoac buña suruc hiabia imuac edamuya imi ménda hémmu niñac baec yomuac baniara ginanéj ménda niñzégéanzu ionac ewa qerigina hoturu énécmiyu keczu.

⁵ Héñia yomuhuc niñac ac imuhuc zéma mazua, Nini imi neñañ niñac ménda zéau énécmianziñ, néj Kristo Yesu imi momac yanda neñañ Miñ Kewu keczac imi zéma Yesuac niñac wamma nini onac welenj qeçe ic kecziñ imi zéau énécmianziñ.

⁶ Héñia imi yomuhuc; Siñi tunumañ qeriaiguc asac mararañnéj qetagaliyu zéyec Anutu iminéj wañ nénécmiyu Yesu Kristoac kic taneraiguc Anutuac edamuya niñmimiawac asac mararañ hemizac iminéj neñañ ewa qerinaiguc qetagali nénécmianzac.*

⁷ Neñañ imi iwawai eeyaguc imi zéic baecnéj memeya séwinina imuac qeriaiguc késa kecziñ. Imi mia kuc yanda imi Anutuac muru hezac, néj neñañ muru ménda hezac imi niñtegcma kecbiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

⁸ Néwécnec néwécnec hélanzi nénécmianzu, néj hézé hézézaya ménda wañanzñ. Kukuderec mihicñi nénécmianzu, néj kucmama ménda wañanzñ.

⁹ Nunuhéi wañ nénécmizu, néj ménda wai nénécmiyu kecanziñ. Qenzañgé nénécmianzu, néj ménda birima qahac wañanzñ.

¹⁰ Imuhuc wamma séwininaiguc Yesuac humucyawac buña imi bisima kenni Yesuac kekecyawac buña acguc séwininaiguc hicñitegiru

* 4:6: Hén 1:3

hémму.

¹¹ Imi mia Yesuac kekecnén séwinina houhouyawac buña imuaru hicñitegiru hémму niñac neñañ kekecninaguc nalé séc Yesuac niñac wamma humucac déciguc nonopocgic kereñanzij.

¹² Imuac humucnén nonac muru ai meyu kekecnén onac muru ai mezac.

¹³ Ni ninzénégéyi imuac zéauyi* imuhuc ooyawac hezac ésécnec, nini ninzén ninzénac ewa qeri imuhucya késa kecziñ, imuac niñac nini acguc ninzénégéziñ imuac zéauziñ.

¹⁴ Imi mia hénia yomuhuc niñac, Miñ Kewunina Yesu meqelimiyeec inén mia Yesuguc nini acguc meqeli nénécmiyu iniguc momacnec iwac wésiaiguc nambij zéma niñtegicziñ.

¹⁵ Imi hélacnec, nini imi Anutuac ewa hiayanén sécgé énécmiyu ic embac sasalanén ewa hia ac zésaima keñgic Anutuac muru edamuya hemimac niñac haihaka nina moczoñ yanda imi onac hia niñac wamma meanziñ.

¹⁶ Imuac nini qeri mama ménda wanziñ. Séwi icninanén zazagima kenzac, nén qeri icnina imi naléya naléya qelimanec keñanzac.

¹⁷ Hénia imi yomuhuc; Nalé hotoña dac meanziñ zéra béra efea iminén edamu yéwéria hehe seli heheya imi mihicñi nénécmimac.

¹⁸ Héhéña imi hotoña dac hemac, nén ménda héhéña imi hehe seli hemac, imuac mia nini imi kicninanén héhéñawac séc imuac qahac, nén kicninanén ménda héhéña imuac kic hihi wamma kecziñ.

5

Kurumenj amaiguc tacyac wambij.

¹ Kic hihi wamma kecziñ imuac hénia imi yomuhuc; Baec séwi halinina imi birima qahac wañu, ama méñ Anutunén menénéc mimia, méranén ménda memeya, ou

kurumenjiguc hehe seli heheya he nénécmizac imi ninziñ.

² Imi sac qahac hénia méñ imi yomuhuc; Nini séwi hali yomuac qeriaiguc yaiwisisiñ wamma kurumeñac séwi ama hénénécmiyu mewij zé qerininanén késama mambéc kecziñ.

³ Imuhuc héiwiñiguc, katanec ménda nanni ninicmu.

⁴ Hali yomuac qeriaiguc kecma bisi qaténiguc yaiwisisiñ wañanzij imi hetecgéwiñ niñac qahac nén imuac qahaiguc méñ qeliawac héini houhouyawac buña imi kekecnén qécgémac niñac imuhuc wañanzij.

⁵ Wañu Anutunén mia haka imi mihicñi nénécmima Uña Téréya nénécmiyec. Wañu Uña Téréya iminén haka tosara kecma hicñi nénécmimac imuac asé kiwi wañ nénécmizac.

⁶ Imuac niñac nini baecac séwi halininaiguc kecziñ nalé imuaru imi Miñ Kewunina ou keru nini lakec you neñacnec kecziñ imi ninziñ, nén kilenj nalé séc niñkinzéninaguc kecziñ.

⁷ Imi mia nini kicninanén héhéña imuaru qahac, nén ninzén ninzéniguc kecziñ.

⁸ Nini niñkinzéninaguc, wañu efima séwiac ama hali imi waima ama héra imuaru kemma Miñ Kewuninaguc kecbiñ zé wañanzij.

⁹ Imuac nini kecbiñ me waima kembijiguc, ségiségi mihicñi miwiñ zéma niñselima kecziñ.

¹⁰ Hénia imi mia yomuhuc, neñañ moczoñ yanda Kristoac zégésigési tatac imuac wésiaiguc wininima namma neñac neñac séwininaiguc kecma wawañ meme hia me biria wañij imuac séc méndacma bakia mewijac hezac.

Miñ Kewuac luae qeqe ai.

¹¹ Miñ Kewuninawac bac yandi yandi imuac hénia niñtegicanziñ, imuac niñac ic embac tosara zénañgé énécmiziñ. Wañu nini miñ séc

* 4:13: Leg 116:10

Anutunéj niñyacgé nénécmizac. Wañu ini acguc ewa kétéj kétéj wañ énécmiyu niñyacgé nénécmizu zéma niñkumuzua.

¹² Nini muñguc neñaoc ménda zénañgé amuziñ, néj eñaoc nonac niñac niñgic zézé ségiségi ginaguc wammu niñac nalé titiña mén mihicñi énécmiziñ. Wañu tosara ewa qeriac buña niñac qahac, néj séwiac buña niñac wamma meyac amuzu imi onac ac bakia hia melen énécmimu.

¹³ Nini ewa soho kecziñguc imi Anutuac wamma imuhuc kecziñ. Wañu nini ewanina hia kecziñguc imi acguc onac niñac wamma imuhuc kecziñ.

¹⁴ Momacgucnéj momac yanda neñañ niñac wamma humuyec. Imuac niñac neñañ moczoñ humuyiñ imi niñzégézua. Hénia imuac niñac Kristoac goi héihéinéj hinocgé nénécmizac.

¹⁵ Wañu kekecguc kecanziñ neñañ imi muñguc neñañ niñac wamma ménda kecbiñ, néj neñañ niñac humuma muñguc qelima yarec iwac niñac wamma kecbiñ niñac inéj momac yanda neñañ niñac humuyec.

¹⁶ Imuac degucmuanec ic ménac mén séwiya hémma ménda nimbiñ. Nini Kristo acguc séwiiguc hémma niñi, néj muñguc mén imuhucyanec ménda niñanzíñ.

¹⁷ Imuac ic méñnéj mén Kristoac qeriaiguc keczu imi ic qelia, wahala imi keñec, néj héngic, qelia hazac.

¹⁸ Haka imuhucya imuhucya moczoñ Anutuac murunec hicñihicñiya. Inéj Kristoac qeriaiguc ewa momac mihicñi nénécmiyec. Wañu ewa momac mihicñi énécmimiawac ai buña qenénécmiyec.

¹⁹ Imi mia Anutunéj késpedesnina imi ménda olomma Kristoac qeriaiguc eñeyaguc baec ic embac momac yanda ewa momac mihicñi nénécmiyec. Imuhuc wamma

ewa momac mihicñi mihicñiyawac ackuazéc imi méraninaiguc hai nénécmiyec.

²⁰ Hénia imuac niñac nini imi Kristoac kua meme ic wamma Anutunéj neñañ kuanina mema zéwelec énécmizac éséc nec Kristoac nananiguc namma zéwelec énécmima yomuhuc énézézua, Anutuguc ewa momac wamma kecmu.

²¹ Anutunéj neñañ imi Yesuac qeriaiguc Anutuac solañ dindiñawac buña wamma kecbiñ niñac Kristo késpedesic mén ménda wañec, néj késpedesic ic tanec nimmiyec.*

6

¹ Anutuguc momacnec ai meanziñ neneñ énézézíñ, Anutuac ewa hia imi eñ ménda késa kecmu.

² Imuac Anutunéj yomuhuc zézac, Nalé nimba hezac* ✧ Ninzu, deguc imi nalé nimba hezac imi mia wanzac, ninzu, deguc imi añgéh titiac naléya wanzac!

³ Aininaiguc gocya mihicñiwu niñac nini haihaka qonzon tongé énécmimia mén ménda hai énécmianziñ.

⁴ Néj ainina meanziñ séc Anutuac welen qeçe ic kecziñ zéma imuac séc neñaocnec mewinini amuma yéwéri hénia hénia eñeña yomuhucyaiguc nañ selianziñ, zéra waiya, yéwéri, waizalañ,

⁵ nunuhéi, hésa ama, qewelon wañ nénécmimia, ai yanda, gau qeçe, yaka niñ humuc,

⁶ météré amuma kekec, ninñ ai, bisiqatéj wamma kekec, qambañtoho, Uñaguc kekec, goi héihéi héla,

⁷ Ac héla zéma Anutuac kuha qeriaiguc kekec, kekec solañawac sou méra héi kananinaiguc késa kekec,

⁸ edamuiguc me mema titiiguc, qac buña hia me biria, ic héla kecni ikoc ic zénénécmimia,

* **5:21:** Me késpedesicac mulu. * **6:2:** Énépésimañac séc wanzac. imuaru gezac qema niñénécmizua, wañu añgéh titiac naléiguc méra énécmizua. ✧ **6:2:** Yes 49:8

⁹ ic enomia tanec, nêj ic qac buŋa ninaguc kecma, ic humumia tanecnéj kekecninaguc, haka biriawac bakia meziŋ tanecnéj ménda humuziŋ,

¹⁰ ewa biric kekec tanecnéj nalé séc ségiségininaguc, maqeqeya tanec, nêj sasala mériaŋ mihicŋi énécmianziŋ, iwawai mén ménda késa kecziŋ tanecnéj iwawai moczoŋ yanda he nénécmizac.

¹¹ Korinti ic embac, kuanina imi efima auauya, imuac ewa qerina imi acguc onac auauyawac hezac.

¹² Nonac goi héihéinina imi moucmoucgia qahac nêj iminéj onac ewa qeriginaiguc mouc moucgiawac hezac.

¹³ Ni nambérac hécna énézéanzua éséc nec énézézua imuac ini acguc eena héima ewa qerigina imi meyandigic moucmoucgia imi qahac waŋu.

Ic ninzéj ninzéjgina qahac iniguc ewa koronj koronj ménda wammu.

¹⁴ Solaŋ dindiŋa zéma héna ac logiloginéj dimuhuc séc érérenj wammaoc? Asac mararaŋ zéma siŋi tunumaŋnéj dimuhuc ala waŋamumaoc? Imuac niŋac ini imi ménda ninzéjgéanzu iniguc ewa koronjkoronj ménda wammu.

¹⁵ Kristo zéma Beliaru† ierenj némaciguc ewa momac wammaoc? Ninzéj ninzéj icnéj ic ménj ménda ninzéjgéanzac i guc némac iwawai amunec qamunec wammaoc?

¹⁶ Anutuac ocmuŋ zéma baniara ierenj némaciguc niŋni momacguc wammaoc? Anutunéj zéyec éséc nec neŋaŋ imi Anutu kekecyaguc iwac ocmuŋ kecziŋ. Imuac mia Anutunéj yomuhuc zéyec; Ni ionac sugginaiguc kenha wamma i iniguc momac nec kecmaŋ, ni ionac Anutugina wamba ienenj nuac ic embachéna wammu.*

¹⁷ Miŋ Kewunéj yomuhuc zézac, Imuac ini ionac murunec éréma hénj

héima kecmu. Waŋu iwawai sigiginawac buŋa qeqeya imi késa osi ménda wammu. Imuhuc waŋgic, neŋ héihéré énécmimaŋ.

¹⁸ Neŋ onac maŋgoc waŋ énécmiwa ini nuac nambérac hécna wammu. Medac medac wandac wandac miŋinanéj imuhuc zézac.*

7

¹ Ala sorochéna neŋaŋ imi sisipac ac zéma maziŋ imuhucyawac késa kecziŋ, imuac mia Anutuac bac yandi yandi wamma kecbiŋ. Kecma kekec téréya imi mesolaŋanima séwinina zéma uŋaninawac haka biria hénihénia iguc nec météré amuma kecbiŋ.

Pauloac zézé ségiségiya.

² Ini ewa qerigina ménda aŋgéj tinénécmimu. Nini ménjac ménj haka biria ménda waŋ énécmiyiŋ. Ménjac ménj ménda mebiri énécmiyiŋ. Waŋu iwawaigina eŋ ménda onagiriŋ.

³ Ni kápésicgina zéhicŋimaŋ zé ac imuhuc ménda zézua. Bec zéyi éséc nec, nonac ewa qerininaiguc kecgic momac nec kecma momac nec humuwiŋ niŋac imuhuc énézézua.

⁴ Ni niŋkinzéjgéma énézézua. Ni onac niŋ nimba zézé bipiginaguc waŋu qeri mebélac qebélac hakanéj sécgé néŋanzac. Waŋu zéra waiya hénia hénianinaiguc ségiséginéj qesalecgé néŋanzac.

⁵ Hénia imi yomuhuc; Nini Macedonia baeciguc hayiŋ nalé imuaru nonac séwinina imi tachiahiaru qahac kerin, nêj héna séra séc zéra waiya mihicŋiyiŋ. Séŋgaŋŋiguc tualeficnéj, ewa qerininaiguc bac yandi yandinéj he nénécmiyec.

⁶ Nêj Qeri mama wawaŋa qerinina mebélacgé nénécmianzac Anutu inéj mia Tito hayu qerinina mebélac nénécmiyec

⁷ Tito hayec imi sac qahac nêj meseli wammigic meme seli onarunec mihicŋiyec imuac suruc

† **6:15:** Beliaru imi Sacdaŋac qara ménj, qac imuac hénia imi Ikoc miŋina. * **6:16:** Lew 26:12, Yer 32:38, Ezk 37:27 * **6:18:** 2Sa 7:14, 2Sa 7:8

wamma ini qerinéñ késama mambéc kecanzu imi zéma, zésiaccgina zéma, qeri siñgina nuac hezac imuac suruc momacnec wañ némma qerina mebélacgé néñu ségiségi wammanec wañi.

⁸ Imi mia hénia yomuhuc niñac, ni kiwina oénécmima niñyéwéri mihicñi énécmiyi imuac nimbiri amuyi. Néñ kiwi iminéñ nalé hotoña dac sac niñyéwéri mihicñi énécmiyec imi niñasarima deguc imi ménda nimbiri amuzua.

⁹ Ni deguc ségiségi wanzua imi mia niñyéwéri mihicñi énécmiyi imuac niñac qahac, néñ niñyéwéri ginanéñ énépésima keñ onoporu ewa hakagina melenjic hénia imuac niñac mia. Ini Anutuac ewa siñiguc niñyéwérigic imuac niñac kiwi nonac murunecnéñ hénia méñac méñiguc haka méñac méñ ménda mebiri énécmiyec.

¹⁰ Anutuac ewa siñiguc niñyéwéri wañanzñi imi kecima ménda nimbiri amuwñ. Niñyéwéri imuhucyanéñ ewa hakanina hainetec mihicñima añgéñ titiiguc nonagicma keñanzac. Wañu baecac niñyéwéri imuhucyanéñ humuc mihicñi nénécmianzac.

¹¹ Héngic, Anutuac ewa siñiguc niñyéwérima kecec imi yéwéri qeriaiguc eñañ héniaquina qitiric zéaumu niñac ewa qeriginaiguc wésé polañ dimuhucya, zésolañi amuamuya dimuhucya, qerigina kétinçkétinç dimuhucya, bac yandi yandi dimuhucya, qerinéñ késama mambéc kecec dimuhucya, qeri siñ dimuhucya, zémindiñi qemindiñi dimuhucya mihicñi énécmiyec.

¹² Imuac kiwi oénécmiyi imi ic méñ képésic wañec me ic méñ képésic eñ wammimia iorac niñac qahac, néñ qeri siñginanéñ Anutuac kiwaiguc onac muru hicñi énécmimac niñac oénécmiyi.

¹³ Wañu ai imuacnec nini héibélac quéibélac wañ nénécmimia wanzñi.

Wañu Titoac qeri uñanéñ onac niñac wamma qeri bénzén mi-

hicñiyec. Imuac niñac ewa qerina mebelac gégéya imuac qahaiguc toroqema iwac ségiségi niñac nini ségiségi wammanec wamma kecziñ.

¹⁴ Ackuazéc énézéyñi imi moczoñ héla wanzac ésécnec Tito ézéma meyac énécmiyi imi acguc ac héla wanzac, imuac niñ ni onac ac suruc ézéma meyac énécmiyiiguc imuac gamuna ménda niñzua.

¹⁵ Ini moczoñ bac yandi yandi wamma zénéñ hirihiri wamma héihéré mima ara niñtoho wammigic imuac niñ qelima ewa qeriyanéñ onac muru moczoñ kendaczac.

¹⁶ Ni solañanec niñkinzénge énécmizua imuac niñac ségiségi wanzua.

8

Haihulac haka.

¹ Niñzén niñzén dacmuna hécna Anutunéñ Makedonia hénarñiñ goi héihéiya qeénécmiyec imi ini nimmu niñac wanzua.

² Zéra waiyawac manam batuc kuney yandaiguc ségiségigina qesalecgé énécmima mayu maqeqe osiqosiyaguc kileñ haihulac wamma haleñgina kuney yanda alenç alenç késama haigic.

³ Ni héipuc ac wamma zéau énécmizua, ieneñ hia wammucac séc haleñ hai énécmima eñañ ewa siñgina méndacma sécgina ogicma hai énécmigic.

⁴ Ieneñ imi ic embac téréya tosara welenç qeénécmima haleñ hai énécmimiawac ai imuaru toroqewñ zé niñénécmiwñ niñac hélacnec zéwelec nénécmigic.

⁵ Kic hihi wañiñ imuacnec sac qahac néñ toroqema ieneñ walac eñañ kekecgina Miñ Kewuninawac muru haimigic, wañu imuhucyanec Anutuac ewa siñiguc nonac muru hai nénécmigic.

⁶ Titonéñ bec sugginaiguc ai imi héniyec imuac niñac ewa hiawac haleñ ai imi meyacgéma metecgémac niñac zénañgé miziñ.

7 Ini ninzéh ninzéh zéma ackuazécgina zéma niniŋgina zéma wésé polanŋina zéma goinina héianzu ai imuhucya moczoŋiguc séc ménŋ ogicma wamma meanzu ésécnec ewa hiawac haleŋ haihai aiiguc acguc imuhuc séc ménŋ ogicma wamma memu.

8 Ni zéseli énécmima ménda zézua, néŋ onac siŋgina iminéŋ hélacnec me qahac imi tosara ionac wésé polanŋ hakaginaguc haiséséc wamma niŋgésima kecza.

9 Imi mia hénia yomuhuc niŋac imuhuc zéma mayi; Miŋ Kewunina Yesu Kristoac ewa hiyawac haka yomi ini ninzu. Inéŋ eŋeya maqeqeya néŋnec ini sécgina séc wamma kecmu niŋac eŋeya saméŋ bipiyaguc kerec, néŋ onac niŋac maqeqeya waŋec.

10 Ai imuac mia niniŋna zéwa niŋgic iminéŋ naŋgé énécmimac. Ini yawuŋ emumuac walac ai imi hénima megic. Waŋu imi sac qahac ini imuac muŋguc wammaŋ zé ewa siŋgina he énécmiyec.

11 Imuac ai imi mema medacmu. Waŋu wésé polanŋina he énécmizac séc, iwawaigina he énécmizac séc méndacma wamma medacmu.

12 Wammuac siŋgina he énécmizaciguc, iwawai he énécmizac séc haigic memeyawac séc wammac, waŋu ménda he énécmizac igucnec imi ménda memeya wammac.

13 Imi mia tosara meefi énécmima ini meyéwéri énécmimanŋ niŋac qahac, néŋ séc éréreŋ waŋu kecmu niŋac.

14 Onac saméŋaginanéŋ ionac mété qététaŋginawac, imuhucyanec ionac saméŋaginanéŋ onac séc mété qététaŋginawac haigic keŋha waŋu, séc éréreŋnec hiabia wammac.

15 Imuac mia yomuhuc ooyawac hezac, sasala tocgégic imi eneŋ saméŋa ginaguc ménda waŋgic. Waŋu komodia tocgégic imi eneŋ acguc mété qététaŋ ginaguc ménda waŋgic.

Tito Korinti ama areŋ yandaiguc

mélimiyec.

16 (16a) Onac niŋac wamma wésé polanŋ nenamuru henénzac imuhucyanec Anutunéŋ Titoac ewa qeriaiguc momacnec haimiyec.

17 Miyu inéŋ nonac zénaŋgé ac késayec imi sac qahac, néŋ wésé polanŋ hemiyecac deguc kunéŋnec ogicma hemiyu eŋeya ewa siŋ méndacma onac muru kemmanŋ zé kenzac imuac niŋac (16b) Anutu ewa hia ac wammizua.

18 Ninzéh ninzéh dacmuna ménŋ i guc momacnec mélini hazac. Waŋu inéŋ mia buŋa suruc hiabia zéau énécmima héniorinŋ tuŋa tuŋa ionac sugginaiguc qac buŋayaguc waŋanzac.

19 Imi sac qahac, nini Miŋ Kewuninawac edamuyawac niŋac zéma nonac ewa siŋ héra imi énézéyu hémmu niŋac zéma ewa hiawac haleŋ ai meni ic imi momacnec keŋha wammac niŋac héniorinŋ tuŋa tuŋa ieneŋ gésimima kumugic.

20 Nini imi haleŋ kunéŋ yanda nonac méraninaiguc haigic galenŋgéanzinŋ ai imuac ménéŋ ménŋ zébiri nénécmiwac niŋ técnina nimma kecanzinŋ.

21 Hénia imi yomuhuc, nini Miŋ Kewuninawac kiwaiguc sac qahac, néŋ ic embac ionac kicginaiguc momacnec haka hiabia wambinŋ zé, técnina nimma kecbinŋ zé wanzinŋ.

22 Waŋu iriguc momacnec ninzéh ninzéh dacmuna ménŋ mélini keŋec. Iwac mia héŋgésima niŋni, ic imi ai sasala imuac wésé polanŋaguc kerec. Waŋu deguc imi onac niŋu ewa qeriaiguc niŋkinzéŋ kunéŋ yanda hiŋimiyu, wésé polanŋ imi ogicma kunéŋ yanda ai imi memanŋ zé wanzac.

23 Titoac zéwa niŋgic, inéŋ onac welenŋ qeqe ainaiguc mérana zéma ai momacna wanzac, waŋu ninzéh ninzéh dacmuna éréhécnina niŋac zéwa, iereŋ imi héniorinŋ tuŋa tuŋa ionac méliméli ic éréhécgina zéma Kristoac edamuya wanzaoc.

24 Imuac niŋac ini imi héniorinŋ

tunja tunja ionac kicginaiguc enaŋ siŋginawac héla zéma zézé bipi ac waŋ énécmiyiŋ imuac hénia imi enaŋ haihaka ginaiguc haima ic haréwéc ionac mewinini énécmigic hémmu.

9

1 (2a) Ni onac wésé polañ imi ninzua hénia imuac niŋac (1) ic embac téréya welen qeénécmimiawac kiwi muŋguc oénécmimaŋ zé nimba hénia qahac wanzac.

2 (2b) Ni onac niŋ wamma Macedonia ic embac énézéma Akaia baeciguc imi yawuŋ emumuac bec zéréŋ qéréŋ wandacgic zéma onac mepési énécmiyiŋ. Waŋu imuhuc énézéwa onac wésé polañginanéŋ ic embac héla yanda ewa qerigina meefi énécmiyec.

3 Waŋu mepési énécmima ac zéyi iminéŋ héla qahac ménda wammac, néŋ zéyi éséc nec zéréŋ qéréŋ wandacmu niŋac ic imi méli énécmiyi.

4 Qahac waŋu, Macedonia ic embac ieneŋ niguc momacnec kemma ini zéréŋ qéréŋ ménda wamma kecgic inicmuiguc ini sac qahac, néŋ nini momacnec niŋzéhégéma kerin imuac mia gamunéŋ qacninaiguc embac niŋac.

5 Imuac ni niŋzéhéŋ niŋzéhéŋ dacmuna ini meefi énécmiwa walac walac onac muru hama ewa hiawac haleŋ bec nec haiwiŋ zé ac zikima zégic imi nalé ménda ducŋiyunec zéréŋqéréŋ wandacmu zéma zénaŋgé énécmimu iminéŋ hia zéma niŋi. Imuhuc zéréŋ qéréŋ wamma tocgogic zéhinociguc qahac, néŋ ewa hiawac haleŋ héla wammac.

Héla sasala mihicŋiwiŋ zé gocmia nétéréma qesagic.

6 Anjétiŋa komocdia héhimic wammu imi eneŋ komocdia metocgomu, néŋ nétéréma sasala héhimic wammu imi eneŋ sasala metocgomuac hezac.

7 Niŋgic qeriginaiguc hezac imuac séc méndacma haimu, néŋ anjétiŋiginaguc me zéhinociguc

ménda haimu. Anutunéŋ ewa hia nimma haianzu ionac siŋgina niŋanzac.

8 Imi mia nalé séc ai hiabia imuac me imuac sécginaguc wamma nétéréma memu niŋac Anutu imi ewa hiawac buŋa hénia hénia hia qe-salecgé énécmimacac kuha hemizac.

9 Ac kiwi yomuhuc hezac; inéŋ séc qema méndemma ic maqeqeya énécmianzac. Waŋu iwac solaŋ dindiŋawac haka imi nalé tetcgia qahac hemac.*

10 Héi himicanzu ionac muru wariha zéma neneac buŋa momacnec énécmianzac inéŋ iwawai mesai énécmima wariha énécmima imuhucyanec onac solaŋ dindiŋawac haka imuac héla momacnec toroqe énécmimac.

11 Ini hénia hénihéniaiguc mesécgé énécmiyu haka hénihéniaiguc sese kunéŋ yanda hai énécmigic, enaŋ haihulac haka imuac hélanéŋ ai meni ic embac ieneŋ Anutu ewa hia ac ézému.

12 Welen qeŋe ai iminéŋ ic embac téréya tosara iwawai imuac me imuac hocgic mihicŋi énécmianzac. Waŋu imi sac qahac, haka iminéŋ ewa hia kunéŋ yanda Anutu qe-salecgé mianzac.

13 Welen qeŋe ai iminéŋ héipuc waŋ énécmiyu, Kristoac buŋa suruc hiabia imi hélacnec zéauma niŋtoho wamma, Yerusalem héniaoriŋ zéma ic embac tosara ewa hiawac haleŋ haihulac yandanec welen qeénécmigic, hémma ic embac ieneŋ Anutu mepésimianzu.

14 Imuac ieneŋ acguc onac niŋac zéwelec ai mema Anutuac ewa hiaya ogicogira qacginaiguc he énécmizac imuac niŋac onac niŋ wamma kecanzu.

15 Iwac sese imi acninanéŋ zézéyawac séc qahac, imuac niŋac Anutu ewa hia wammiziŋ.

10

Paulonéŋ aiya niŋac saiwa acya

* 9:9: Leg 112:9

énézéyec.

1 Iniguc aṅamma kecanzua imuaru memaamuma kecanzua, néj wai énécmima lakec kecanzua imuaru imi zénéj hirihiri qahac ac énézéanzua Paulo ni nenaoc deguc imi Kristoac memaamuma kekecac haka zéma gum bénzénzénj hakaiguc namma zéwelec waṅ énécmizua.

2 Nini séwiac siṅiguc namma haihaka waṅanziṅ zéma nimbiri nénécmianzu imi onac ac selianec énézémanṅac hezac. Waṅu onacmuru hama imuac séciguc meefima ménda zémanṅ zé zéwelec énécmizua.

3 Nini séwiiguc kecanziṅ imi hélacnec, néj séwiac nananṅiguc yaré ménda qeanziṅ.

4 Yaréninacwac tewi zakonṅ imi séwi igucnec qahac, néj Anutuac kuhanéj raragina selia quwuc muwura tianziṅ.

5 Waṅu ac zéenṅ zémaya imi zéhézéngéma iwawai Anutuac niniṅ qetalima emma nanzac imi qeni maanzac, waṅu Kristo niṅtoho wammimu niṅac niniṅgina hénia hénia imi ziki sipacgé énécmianziṅ.

6 Niṅ tohotoho hakaginanéj hélaguc wandaru acqeṅe haka tosara zémindiṅi qemidiṅi wambiṅ zé zéréṅ qéréṅ wamma kecziṅ.

7 Ini imi séwiiguc sac ninicgési waṅ nénécmianzu. Ic méjnénṅ eṅeyaoc Kristoac buṅa kecanzac imuac niṅkinzénṅ gézaciguc eṅeya ésécnec nini acguc Kristoac buṅa kecanziṅ imi ewa qerianéj muṅguc nimma niṅtegiac.

8 Qac buṅa Miṅ Kewuninanéj nénécmiyec imi hézénge énécmiwiṅ niṅac qahac, néj meyac kumu énécmiwiṅ niṅac nénécmiyec imuac niṅac ni imuac komora méj ogicma meyacamuma zémanṅiguc gamuna ménda nimmanṅ.

9 Ni kiwi o énécmima memeteric waṅ énécmimanṅ zé wanzua éséc nimbu niṅac.

10 Ic tosara ieneṅ yomuhuc zéanzu, iwac kiwiya imi yéwéria zéma kuh-agucnéj eṅeya hama ninicmaciguc qéka meka wamma ac hiabia ménda zéanzac.

11 Ic imuhucya imi eneṅ yomuhuc niṅtegiacmu; Nini imuaru kemma iniguc momacnec kecbiṅ nalé imuaru imi iniguc ménda kecma kiwiiguc oma zéziṅ ésécnec haihaka imuhucya hélacnec wambiṅ.

12 Nini imi tosara eṅaṅ meyacamuma zéanzu iniguc haiséséc wamma niṅgési amuwiṅac séc qahac, néj ieneṅ eṅawunec haiséséc waṅamuma héngési waṅamuanzu imuac ionac nimba niṅtegiac qinṅtegiacgina ménda he énécmizac.

13 Nini imi sécnina ogicma ménda meyac amuwiṅ, néj Anutunéj miṅ séc méndéj nénécmiyec nananṅ imuhucgeṅ tima kecbiṅ. Imuhuc wamma kec keczu imuac séc ai mewiṅ zé haréyiṅ.*

14 Nini imi méréc mérécginawac Kristoac buṅa suruc hiabia énézéwiṅ zé walac walac hayiṅ, imuac niṅac nini onac muru hayiṅ nalé imuaru imi nananṅ ninawac séc imi ogicma ménda hayiṅ.

15 Nini imi tosara ionac ai memeiguc héima namma sécnina ogicma ménda meyac amuziṅ, néj ninzénṅ ninzénṅgina yandima kemmac séc suginaiguc nonac ai memeac titiṅa imi nétéréma kuneṅ yanda wammac zéma imuac niṅkumuma kecziṅ.

16 Imi mia tosara ionac ai buṅaiguc namma bec mihicṅigic imuaru héima ménda meyac amuwiṅ, néj onac baecgina hezac imuac andi-aiguc ogicma kemma buṅa suruc hiabia imi énézéwiṅ zé imuhuc wamma kecanziṅ.

17 Zézé ségiségi wambiṅ zé Miṅninawac qeriaiguc zézé ségiségi wammu.*

18 Méj eṅeyawac mepési amumac imi héipucyaguc qahac, néj

* 10:13: Mél 18 * 10:17: Yer 9:24

Miñninanéñ mepésimimac iminéñ héipucyaguc wanzac.

11

Paulo zéma Yesuac Méliméli ic ikora.

¹ Hakana qelaja dac imuac ewaginanéñ nanjé némma niñkeczu zéma niñkumuzua. Ohecgina mezua, bisiqatén wañ néngic!

² Ni Anutuac qeri siñiguc onac niñac qeri siñ ninzua. Ni ini embac seraja solaja éséc nec Kristoac muru onopocmanj zé zammareñiguc iwac buña qeénémizua.

³ Mokoleñnéñ diwi qiwiliñaguc Ewa imi ikoc wammiyec éséc nec onac niniñ solaja zéma niniñ héla Kristoac muru héikumugic heyec imuac nec héñacya mema néngacma ewa qeriginanéñ zapi qeqeya wambac niñac.

⁴ Imi mia hénia yomuhuc niñac imuhuc zéma mazua, Méñnéñ mén hama Yesuac hénia zéau énécmiyiñ imi qahac, néñ hénia mén zéau énécmizac me Uña megic imi qahac, néñ uña mén énécmizac me buña suruc hiabia niñgic imi qahac, néñ méñac énécmizaciguc nalé imuaru imi ini gum bénzénzénjé wamma gezagina hia haianzu.

⁵ Yesuac Méliméli ic kuney kuney iniguc haiséséc wamma hémma nimba ewa bacginu ménda keczua.

⁶ Hélac nec, ni acna imi hiabianec ménda zéanzua, néñ niniñña imi imuhuc qahac, héniana imi ic embac momac yanda sugginaiguc hénia hénia héniaiguc mewinini énécmiwa nindaczu.

⁷ Ni enañ meyac énécmima nenaoc memaamuma Anutuac buña suruc hiabia boñ tegic zéau énécmima képésicna mihicñizua me?

⁸ Ni welenj qeénémimanj zé wamma héniorinj tuña tuña tosara ienenj méra néngic mema kowu neyi gezanj.

⁹ Ni iniguc kecma iwawai méñac mén osima keru nalé imuaru méñac mén yéwéri ménda mihicñi miyi.

Imi mia ninzénj ninzénj dacmuna tosara Makedonia iguc nec hagic imi enej iwawai ménda hené nec imi mema hama néngic. Ni hénia hénia héniaiguc yéwéri ménda mihicñi énécmimanj zé galenj mema keru, wañu toroqema imuhuc wamma kecmanj.

¹⁰ Kristoac ac héla ewa qerinaiguc hezac imuac niñac Akaia baeciguc imuhucyanec mepé qepési acna zéma mazua imi ewa qerinaiguc hezac imi méñnéñ menénjqe némmacac séc qahac.

¹¹ Hénia némac niñac imuhuc zézua? Goigina ménda héima imuhuc zézua me? Imuhuc qahac, Anutunéñ ninzac.

¹² Ic tosia enej niniguc séc érerénj keczu zéma niñénécmimu niñac mepési amuwinj zé nalé titiña mihicñiwinj zé wañanzu, néñ ionac nalé titiña imi netecgémanj niñac ni imi wañanzua. Wañu imuac toroqema wammanj.

¹³ Ic imuhucya imi Yesuac Méliméli ic ikora zéma ai ic ikora. Ienenj imi Kristo Yesuac Méliméli ic tanec héiyonj baiyonj wamma kecanzu.

¹⁴ Imi mia haka méréra qahac. Biria miñina acguc edamuya kua meme uña tanec héiyonj baiyonj wamma kecanzac.

¹⁵ Imuac niñac Biria miñinawac ai ichéra imi enej acguc enaoc solañ dindinjawac ai ic tanec héiyonj baiyonj wamma kecanzu. Imi mia haka welicwelicgia qahac. Ienenj imi tetecgiaiguc wawanj memegina biria imuac bakia séc érerénj nec késamu.

Paoloac kekec zérabéraya.

¹⁶ Ni muñguc énézézua, méñnéñ mén nuac nimma ic qelaja ménda zéma nimmac. Wañu imuhuc ninzaciguc, qelaja éséc hia niñnéñu ni acguc komodia mepési amumanj.

¹⁷ Ac zézua imi Miñ Kewuni-nawac ewa siñiguc ménda namma zézua, néñ haka qelajaiguc namma meefima mepési amuzua.

18 Ic sasala ienen séwiiguc héima namma mepési amuanzu imuac ni acguc mepési amuman.

19 Imi mia hénia yomuhuc niñ imuhuc zézua, ini enaoc niñgic niñtegic qintegic ginaguc wanuguc kilen ic qelana tosara ségiségi wamma ewaginanén dongé énécmianzu.

20 Imuacnec sac qahac, nén méñnéñ hésa ic éséc énépésizac me, kinecçinecyá ésécnec énépésizac me, iwawaigina onagiczac me, meyac amuzac me, hulun ginaiguc onotozaciguc qeriginanén hia dongé mianzu.

21 Ni imuhucya me imuhucyawac qeka meka téngén kerin imuac gamuna bisima zéauzua. Nén Méñnéñ iwawai méñac meefima meyac amumaciguc, ni acguc qelana ésécnec meefi amuma hia zéman.

22 Ienen Hebiraió ic? Ni acguc. Ienen Israel ic? Ni acguc. Ienen Abarahamac qelihéra? Ni acguc.

23 Ienen Kristoac ai ic? Qelana ésécnec zézua. Ni onogicma iwac ai ic héla kecua. Ai kunen yanda onogicma meyi, hésa ic hatac sasala onogicma kerin, hihilocnéñ nugic qétéya imi olommañac séc qahac, nalé momacguc momacguc humucac déciguc kereñi.

24 Yuda ic enen hihilocnéñ hatac 5 nugic. Nugic séc, 40 igucnec 1 auma 39 séc nugic.

25 Hatac 3 aribambanéñ nugic, hatac 1 hocnéñ gilima nugic, hatac 3 konduniguc zéic biriyec, wanu sinji kaiwe momacguc kondunéñ huanéñu kerin.

26 Héna gowogowoiguc haka yomuhucya hicñinéñec, doku téfara zérabéra, kowu nene, nena ic embac, ic enia, ama areña yanda, baec kisia, kondun, wanu dacmuna ikora, imuac qeriaiguc séc, yéwéri mihicñiyi.

27 Wanu kucqeqa ai zéma qenzen manzen, sinji sasala gau qeqa, yaka niñ humuc, doku niñac déméña

qanjararan qeçeya, nene qahac kekec, sanjena zéma séwi usu qahac imuac séciguc zéma

28 wanu imuac qahaiguc méñ hezac imi naléya naléya henaorin tunja tunja héngalen wan énécmiwa yéwéria kunen yandanén hélanzinénanzac.

29 Sucginaiguc méñnéñ qeka meka wanu ni acguc qeka meka ménda wananzua me? Sucginaiguc méñac méñ wammigic qonzonton géyu ni acguc ewa biricna geriwaguc ménda wan néñanzac me?

30 Kilen meyac amumanañac hezaciguc, iwawai qeka mekana mewininianzac imuac mia meyacman.

31 Minj Kewunina Yesuac Mançocya, nalé tetecgia qahac mepé qepési wanmimiawac hezac inén mia ni ikoc ac ménda zéanzua imi ninzac.

32 Damasiko ama areña yandaiguc ic kewu Areta iwac baec galena méñnéñ ni népésiman zé ichéra énézéyu ama yanda imuaru awima kecgic.

33 Nén alahécna enen ni nenjen yandaiguc tinemma ama areña yanda imuac demin gouna igucnec hésaiguc tikologic hinçacma baec galen iwac méria igucnec néngari.

12

Paulonéñ tilin tiliniguc héñec.

1 Ac haréña tanec wanzac, nén kilen meyac amuma zémanac hezac. Imuac Uñawac haka Minj Kewuninanén nézéyu héñi imi zéma ac zéauma nézéyec imuac zéwa niñgic.

2 Ni Kristoac ic méñ ninzua. Ic imi Uñanéñ wagiru kurumen qétéya 3 imuaru emma mayec. Mama keru yawun 14 bec tecgézac. (Nalé imuaru inén séwi qeriaiguc kerec me imuac sénganjeniguc kerec imi ni ménda ninzua, nén Anutunén ninzac.)

3 Ni ic yomuhucya ninzua, (inén séwi qeriaiguc kerec me imuac

séngeñgeñiguc kerec imi ni ménda ninzua, néñ Anutunéñ ninzac.)

⁴ I imi baec hafi zepaya qahac imuaru wagiru kemma ac zémacac séc qahac imuhucya niñec. Ic méñ humuma houmacac hezac méñnéñ ac imi muñguc zémacac niñ ménda zémimia.

⁵ Ni ic imuhucyawac hia meyacmi-mañ, néñ nena imi qeka mekanawac ménda zéma méñac méñ mepési amumañac séc qahac.

⁶ Ni ac héla sac zémañ, imuac niñac mepési amumañ zé wammañiguc imi qelaña ménda wammañ. Néñ méñnéñ niñu haihakana iguc héñec me kuana igucnec niñec imi ogicma ic hiabia zéma niñnémbac niñac zémañ zé osizua.

⁷ Uñawac iwawai hénia hénia meañéñec imuac nimba eñeña yanda wañanzac. Imuac niñac ni sécna ogicma meyac amuwi niñac séwinaiguc waiya, qara Biri miñinawac kua meme uña hainéñec. Imi mia sécna ogicma ménda meyac amumañ niñac yéwéri mihicñi némmañ zé imuhuc hainéñec.

⁸ Wañu yéwéri imi wainémmac niñac Miñ Kewu zéwelec wammima kecha hatac haréwéc wañec.

⁹ Wañu ac yomuhuc nézéyec, kucnanéñ qeka mekagaiguc meso-lañanianszac imuac niñac ewa hiananéñ sécgé génzac. Imuac niñ ni Kristoac kuhanéñ nuaru henémmac niñac ségiségi wamma qeka mekanawac nimba eñu Anutu zéhiaru mimañ.

¹⁰ Qekameka mihicñianszua séc kucnaguc wañanzua imuac niñ, ni Kristoac wamma qeka mekana zéma mematiti ac zéma ai yanda zéma, nunesi zéma yéwéri mihicñianszua séc ségiségi wañanzua.

Paulonéñ ic enia ionac ai ic buña qemimia wañec.

¹¹ Ni qelaña wanzua, néñ ini hinocgé néñgic imuhuc wanzua. Eneñ meyac némmuac hezac. Ni ic eñomia, néñ Yesuac Méliméli

ic eñeña yanda iniguc haiséséc wamma hémba ni ewac bacginu ménda keczua.

¹² Ni onac sugginaiguc gum bénzénzén kunéñ yandaiguc sésécac haka méréra zéma haka welic welicgia zéma ai kuhaguc wamma mewa iminéñ Yesuac méliméli ic héla keczua imuac asé kiwiya wañ néñzac.

¹³ Yéwéri ménda mihicñi énécmiyi késpedesna imi sac waima haka tosara méñac méñ niñac ménda nimbiri némmu, néñ welen qeénécmiwa onac muru henaoriñ tosia ionac séc ménda wawaña méñ he énécmizac me?

¹⁴ Ninzu, onac muru hamañ zé zéréñqéréñ wamba deguc hatac haréwéc wanzac, néñ yéwéri méñ ménda mihicñi énécmimañ. Ni onac iwawaigina niñac qahac, néñ eñañ niñac wamma zéwelec énécmizua. Nambérac eneñ neñgoc mañgoc ginawac iwawai hofiguc haiyic heyu emmacac ménda hezac, néñ neñgoc mañgoc eñaoc nambérac hécgina-wac wamma imuhuc wammuac hezac.

¹⁵ Ni mia kekec uñaginaneñ hiarumac niñac ségiségi wamma iwawaina auma imuacnec toro-qema kekecna momacnec hia auénécmidacmañ. Wañu siñgina niñanzua séc kemma muñguc yanda kunéñ yanda wañu, siña niñgic séc kemma muñguc yanda komora wammacac hezac me?

¹⁶ Ic tosianéñ nuac yomuhuc zéanzu, ni onac réwéri ménda énécmiyi, néñ diwi qiwiliñ ic keczuawac diwi qiwiliñ wañ énécmima énépésiyec.

¹⁷ Ni ichécna onaru méli énécmima ionarunec mérac zéwa méra néñu iwawaigina onagiri me?

¹⁸ Wañu Tito onacmuru kemmac niñac zémiyi imuhucnec ninzén ninzén munana méñ méliwa wagic amuma hayoc, wañu Titonéñ hama iwawai méñ onagirec me? Ini niñgic, i zéma ni nekaoc Uña téréya imuhucyanec zéma hena momacguc

ménda kecanzic tanec wanzac me?

¹⁹ Ini ninjic éréma deguc nini héikenzé héihazé wammanec keczin tanec wanzac gezan. Imuhuc qahac. Nini Kristoguc kecma Anutuac ki-waiguc énézézi. Ala sorochécnina, imi moczoñ ini nanjé énécmiwiñ zé zéziñ.

²⁰ Ni onac muru hamañ nalé imuaru, ini hémmañ zé niñi haka imuhucya ménda wamma kecgic in-icbi niñac, ini acguc hémbiñ zé ninjic séc ménda wamma kecba némbu niñac, bacna yandizac. Imi sac qahac onac muru tualefic zéma nimbupuc zéma qeri geric zéma méndéñ amuma kékec zéma zébiri qébiri zéma andé lukuc ac zéma tétéc qeçe zéma kaijiliweñ wamma kecbu niñac zénéñna hirizac.

²¹ Onac murunec tosianéñ hai-haka zapi qeçeya zéma kaisero zéma nezéléléñ haka imuhucya wamma qerigina ménda meleanzu. Wañu imuhuc wammanec kecgic, onaru hawa Anutunanéñ memanéñu, ic imuhucya ionac siacma ewa goro wambi niñac bacna yandizac.

13

Goro ac tetecgia.

¹ Ni deguc hatac haréwécac onac muru hamañ. Hama énézéwa héipuc ic éréhéc me haréwécnéñ ac kuagina igucnec nindacma hélawac zéseliwiñ.✧

² Hatac éréhéc hayi nalé imuaru bec goro ac énézéyi ésécnec deguc lakec kecma goro ac walac énézéwa ninjic, muñguc hamañ imuaru imi becnec kápésic wañgic ic ionac zéma ic tosara ionac kápésicgina imi ménda wai énécmimañ.

³ Kristonéñ nuac qeriiguc ac haiyu zéanzua imuac hénia hicñitegiru hémbiñ zé wañanzu. Imuac niñac imuhuc zézua. Kristo imi onac muru kuc mama ménda wañanzac, néñ ewa qeriginaiguc kuhaguc aiya meanzac.

⁴ Hélawac zéni, Kristo imi kuc mama keru ic héñgenja wéndaraiguc qegic, néñ Anutuac kuciguc yarecac kecanzac. Nini imi imuhucyanec iwac qeriaiguc bélacgéma kecanziñ, néñ welen qeénécmiwiñ zé Anutuac kuciguc kecanziñ.

⁵ Ini ninzéñ ninzénjuc kecanzu me qahac imi niñasariwiñ zé batucgéma niñgési amumu. Yesu Kristonéñ ewa qeriginaiguc kecanzac imi ménda niñasarizu me? Ini imi ménda niñtegiçzuiç ini ninzéñ ninzén ic héla qahac.

⁶ Wañu nini imi ninzéñ ninzén ic ikora qahac, hénia imi niñtegiçmu niñac wanzua.

⁷ Anutunéñ galeñgé énécmiyu kápésic mén ménda wammu niñac Anutu zéwelecmima kecanziñ. Imi mia ninicgic nini ninzéñ ninzén ic héla kecanziñ tanec wambiñ niñac qahac. Nini imi ninicgic ninzén ninzén ic ikora tanec hia wambiñ, néñ ini imi haka silic solaña wamma kecmu niñac imuhuc wamma kecanziñ.

⁸ Nini imuhucyanéñ haka méñac mén ac héla imi logima wambiñac séc qahac, néñ imuacnec sac méndacma wamma kecwinaç hezac imuac mia imuhuc zézua.

⁹ Hénia mén imi yomuhuc; Kuc-nina qahac kecni kucginaguc kecanzu séc ségiségi wamma imuhuc solañanima kecmu niñac Anutu zéweleç wammianziñ.

¹⁰ Miñ Kewunéñ qac buña néñec iminéñ ménda hézénjé énécmimañ, néñ meyac énécmimañ niñac néñec. Imuac niñac ni onaru hama qac buñana imuaru héima namma ac geriwaçuc ménda wañ énécmimañ zé lakec kecmanc walac goro ac oénécmizua.

Yaizéze ac tetecgia.

¹¹ Dacmuna héçna ac tetecgiawac zéwa gezacgina haima nimma niñtohomu, ségiségi wamma kecmu. Imuhuc wamma solañanima ewa

✧ 13:1: Hén 19:15

momac wamma luaeguc kecmu. Goi héihéi zéma luae miñina Anutunéñ iniguc kecmac.

¹² Kiricne téréyaguc yaizézé ac wañamumu.*

¹³ Ic embac téréya momac yanda eneñ acguc yaizézé ac wañ énécmizu.

¹⁴ Miñ Kewu Yesu Kristoac ewa hia zéma Anutuac goi héihéi zéma Uña téréyawac ala kekecnéñ tuñ onac muru he énécmimac.†

* **13:12:** Kiwi tosaraiguc ac yomi kemaña 11 tetcgiaiguc toroqema ogic heyu kemaña 13 zéma 14 imi melemma 12 zéma 13 ogic hezac. † **13:14:** Kemaña yomi kiwi tosaraiguc ménda hezac.

Galatia

¹ Ic onarunec me ic méhénéj zéyec niñac qahac, néj Yesu zéma i humuc igucnec meqelimiyeç Anutu mañgoc iereñ méli néju hahaya Yesuac Méliméli ic Paulo neñ imi

² ninzénj ninzénj dacmuna héçna moczoñ niguc keczu iniguc momacnec hénaoriñ Galatia baeciguc kecma kenzu onac muru

³ neñañ Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenéj hama he énéçmimac niñac wanzij.

⁴ Kristonéj Anutu neñañ mañgocnina^{awac} ewa siña méndacma neñañ baec yomuac hicñisai biria yomuacnec metecgé nénéçmimañ zé képésicnina niñac wamma eñeya séwi kekeçya wai nénéçmiyeç.

⁵ Imuac iwac muru edamuya teteçgia qahac hema emma hema kecmac. Hélaçnec!

Buña suruc hiabia imi ménj ménda hezac.

⁶ Ini Anutunéj Kristoac ewa hiayaiguc unuruma énépésiyec, wañu ini focnec i waima ackuazéc tanera ménjiguc kendaczu imuac niñ welicgé énéçmizua.

⁷ Wañu imi buña suruc hiabia ménj ménda wanzac, néj ic tosia ieneñ mesoho énéçmima Kristoac buña suruc hiabia imi zébirigic tanera ménj wañanzac.

⁸ Wañu neneñ me kua meme uña ménj kurumeñ igucnec hahayanéj buña suruc hiabia énézéyiñ imi mesohoma ménjac énézémaciguc imi saecginaguc wandacmac.

⁹ Walac énézéyi imuacnec mia deguc muñguc énézéçua. Méhénéj ménj buña suruc hiabia walac nimma késagic imi qahac, néj ménjac énézémaciguc imi saecyaguc wammac.

¹⁰ Ni degucmi icnéj niñgic séçgémac niñac wanzua me Anutunéj niñu séçgémac niñac wanzua?

Ni ic ieneñ welicgé néçmu niñac zéçua me? Ni ic ieneñ niñgic séçgémac niñac zéçwinec imi Kristoac weneñ qeçe icya héla ménda wambineç.

Anutunéj Paulo dimuhuc héihéré miyeç imuac suruc.

¹¹ Dacmuna héçna, eneñ niñteçgicmu niñac énézéçua, buña suruc hiabia zéauanzua imi ic ménjac ewa siñ méndacmimia qahac.

¹² Imi mia ni ic ménjac murunec ménda meyi me ic méhénéj ménda ku néjec, néj Yesu Kristo eñeyaoc measari néju iwarunec meyi.

¹³ Ni becneç Yuda ic ionac héna tima keru imuaru, ini niñgic éséçnec Anutuac hénaoriñ réwérianec ununesi wañ énéçmima mebiru énéçmiyi.

¹⁴ Wañu ni imi yawuñ momachéçna sasala onogicma Yuda ic ionac héna imi selianec ninzénjgéma yanda héçninawac ac pakeñ mératéc memeya imuac seliseli wamma méndacañi.

¹⁵ Wañu neñgocnawac héru qeru igucnec géçinéma ewa hiaya niñac wamma héihéré néjec inéñ mia

¹⁶ Nañawac héna imi ic enia ionac muru zéau énéçmimañ niñac, i ewa qerinaiguc ewa hia nimma mihicñi néjec nalé imuaru, ni baec ic iniguc ménda eminiñi.

¹⁷ Wañu ic walac héna Yesuac Méliméli ic ai megic ionac inicmañ zé Yerusalem ménda keñi, néj moczoñ Arabia baeciguc kemmaguc Damasiko amaiguc liliñgéma keñi.

¹⁸ Imuacnec kecma yawuñ haréwéc teçgyu Petero (Kefa zémimia) hémmañ zé Yerusalem ekemma i guc momacnec ai meme 15 keru.

¹⁹ Wañu nalé imuaru Yesuac Méliméli ic tosara ménda iniri, néj Miñ Kewuninawac munaya Yakobo iwacnec héru.

²⁰ Héngic, ni onac niñ wamma kiwi ozua yomi imi ikoc qahac.

²¹ Imuac andiaiguc Siria zéma Kilia baec keremba

²² Kristoac hénaorin Yuda baeciguc keczu ienen becnecc kic tanecna ménda héngic, nén

²³ ic mén nunuhéi wanec iméné deguc ninzén ninzén walac qeténgémañ zé wañañec imuac mia deguc zéaukeczac imuac sac zégic niñgic.

²⁴ Nimma nuac niñac Anutu mepésigic.

2

Yesuac Méliméli ic ienen Paulo angettima tétécgémigic.

¹ Ai yawuñ 14 tecgéyu neñ Banabaguc Tito wagicma muñguc Yerusalem ekenñ.

² Imi mia Anutunén nézéyu hémma ekemma buña suruc hiabia ic enia ionac sugcinaiguc zéauañi imuacnec énézéyi. Énézéma aina memañac hezac imi zéma walac meyi imi momacnec héla qahac ménda wambac niñac qacgina kenkeña ionacnec sac énézéyi.

³ Wañu Girik ic Tito niguc momacnec kerec i acguc séwi tasia héricmac niñac ménda zénañgémiji.

⁴ Imi mia dacmuna ikora tosara éléñec harégic ionac niñac imuhuc wañi. Ienen imi Kristo Yesuac qeriaiguc hulacamuma kecziñ imi kowu ninicma acnéñ qaténénécmigic welen qeénécmiwiñ niñac imuhuc wañgic.

⁵ Wañu buña suruc hiabia imi onac sugcinaiguc nalé séc hemac niñac nalé hotonadac mén ionac ac niñac ménda bélacgéyiñ.

⁶ Qacgina niñénécmigic keczu ionac sugcinaiguc ménac mén ewa éréhéc ménda wañanzua. Anutu imi ic ionac séwigina tanerawac ménda hémma énépésianzac. Ic qacgina kenkeña ienen ménac mén ménda méra néngic,

⁷ nén néwécgeñaguc Peteronén séwiac asé kiwiginaguc ionac

muñ buña suruc hiabia énézémac niñ ai buña qemiyec ésécnec ni imuhucyanec ic enia ionac ai buña qenéñec imi héñteggicgic.

⁸ Wañu Petoro qindiñi mima séwi hericginaguc ionac Méliméli ic oporec inén mia ni momacnec qindiñi némma ic enia ionac Méliméli ic noporec.

⁹ Wañu ai ic tandéya ésécnec zéma niñénécmianzu Yakobo zéma Kefa zéma Yohane ienen goi héihéiya nuac muru néñu hezac imi héñteggicma ni zéma Banaba imi ic enia ionac muru kenziñ eñac imi séwi tasé hericheric ginaguc ionac muru kembiñ zé niñgic hiaruyu yaizézénira zéma méranira qegic.

¹⁰ Wañu maqeqeya ionac niñqeli énécmiwic imuacnec sac qesinércmigic. Wañu haka silic imuhucya imi neñ bec seliseli wamma meanji.

Paulonén Petero zéqeqetali wammiyec.

¹¹ Wañu Kefanéñ Antiokia ama areñaguc hayec imuaru hakasilic Képésiraguc mén wañu musu qeqe wammima ac zémiyi.

¹² Walac Yakoboac murunec ic tosara hagic ienen ménda harédacgicnec Kefanéñ ic enia iniguc momacnec nene nema tarec, nén ic ienen hosucgé énécmigic séwi hericginaguc ionac bac yandi yandi wamma néngacma kenec.

¹³ Wañu Yuda ic tosara acguc torogemima haka tilicqilicya wañgic, Banaba acguc ionac haka tilicqilic ginanéñ hérémiju sigima kenec.

¹⁴ Wañu hémba buña suruc hiabia imuac héna dindiña hezac séc ménda tiggic moczon yanda kicginaiguc Kefa* yomuhuc ézéyi; Gi imi Yuda ic, wañu kileñ Yuda ic tanec qahac, nén ic enia tanec kecma némac niñac ic enia ienen Yuda ic ionac héna méndacmu niñ seliseli wamma héihéré énécmikeczañ?

* 2:14: Kefa imi Hebiraio ac, Petero imi Girik ac, héniagira imi neñañ aciguc 3amanziñ.

¹⁵ Neñañ ic enia kápésicguc kekera ionac murunec qahac, néñ Yuda ic hicñiyiñ.

¹⁶ Képésic solañ zémimia imi héna ac wawañ memeya igucnec qahac, néñ Yesu Kristo ninzéhégé mimia imuacnec hezac imi ninziñ. Imuac niñ nini acguc Kristo Yesu ninzéhégéanzñ. Imi mia nini héna ac wawañ memeya igucnec qahac, néñ Kristo ninzéhégé mini kápésic solañ zénénécmimac imuac niñ mia. Héna acac wawañ memeiguc séwi ic méñac méñ kápésic solañ zémimia méñ ménda hezac.

¹⁷ Neñañ Yesu Kristoac qeriguc kápésic solañ zé nénécmimia wammac niñ seliseli wañkecni kápésicnéñ mihicñi nénécmimaciguc, Kristonéñ kápésic imuac welen qeçe ic wanzac me? Imi moczoñnec qahac!

¹⁸ Ni némac iwawai méñ qema téngéyi imi muñguc meyac kumu-mañiguc, hakana iminéñ measariyu nenaoc héna ac logilogi ic tanec wammañ.

¹⁹ Héna acnéñ zétecgéyu humuma héna ac igucnec añgéh tiamuyi imi Anutuac kic hihi wamma qeliqeli kecmañ niñac imuhuc wañi.

²⁰ Ni imi Kristoguc ic héñgeña wéndaraiguc nurugic humuyi. Imuac deguc kecua yomi imi nenaoc qahac, néñ qerinaiguc kecnéñzac Kristo imi mia. Kekecna séwinaguc kecua imi goina héima nuac niñ wamma eñeya séwi kekecya waiyec Anutuac naña i ninzéhégéma ninzéhéñ ninzéhéñ imuac qeriaiguc kecanza.

²¹ Ni Anutuac ewa hiaya imi ménda qetalizua. Képésic solañ wawaña imi héna ac igucnec haanzaciguc Kristonéñ eñ humuyec tanec wammac.

3

Ninzéhéñ ninzéhéñac héna.

¹ O Galatia ic qelaña! Yesu Kristo imi dimuhuc ic héñgeña

wéndaraiguc qegic keñkecma humuyec imi dindinanec zéasari énécmiwa nindacgic, néñ kilenj mérénéñ ewa soho meénécmizac?

² Ni onac murunec haka momacguc sac qesinimmañ zé wanzua. Ini Uña Téréya imi héna ac tohoma megic me Yesu ninzéhégéma megic?

³ Ini ewa soho wanzu me? Uña téréyaguc hénigic, néñ deguc Uña téréya waima séwiginawac siñiguc metecgéwiñ zé wanzu me?

⁴ Ini haka kuhaguc sasala imuhucya hicñi énécmiyu héngic imi héla qahac eñomia wanzac me? Imi hélacnec eñomia me?

⁵ Imuhuc wañu Anutu Uña téréya énécmima suginaiguc kuc méréra mewininima kerec imi ta héna ac tohotoho imuacnec me Yesu ninzéhégé mimia imuacnec?

⁶ Abarahamnéñ Anutu ninzéhégéyu ic solaña zémimia wañec.

⁷ Imuac ic embac ninzéhéñ ninzéhéñ igucnecnéñ Abarahamac qelihéra wanzu imi niñasarimu.

⁸ Wañu Anutunéñ ic enia ninzéhéñ ninzéhéñgina niñac wamma solaña zé énécmimac imi walac niñasarima Abaraham buña suruc hiabia imi yomuhuc ézéma zéyec; Baera baera ic embac imi guac qerigaiguc mozocgé énécmimia wammac.

⁹ Imuac ic embac ninzéhéñ ninzéhéñ igucnec ieneñ imi ninzéhégéma kecañec Abaraham i guc mozocgé énécmimia wammac.

¹⁰ Mérénéñ méñ héna ac wawaña imuac héima nanzu séc saecac méra bawu keczu imuhuc ooyawac hezac imuac niñ héna acac ai mezu séc saecac bawaguc keczu.

¹¹ Wañu Anutuac kiwaiguc ic méñnéñ héna ac méndacma solañanimac ac séc qahac téngéhéñ. Imi mia ic solañanéñ ninzéhéñ ninzéhéñiguc sac kecmu.

¹² Héna ac imi ninzéhéñ ninzéhéñ igucnec hahaya qahac, imuac ic mérénéñ héna aciguc kiwi hezac imi méndacanzac inéñ héna ac qeriaiguc kecmac.

¹³ Kristonéj neňaj niňac wamma saec ac zémimia wañec. Wañu héna acac saec ac igucnec mulu menénécmiyec. Imuac mia ic qahaiguc qegic nanaña séc saecac bawaiguc kekera imuhuc ooyawac hezac.

¹⁴ Imi mia Kristo Yesuac qer-aiguc Abarahamac mériañnéj ic enia ionac muru kereñu neňaj ninzén ninzéniguc namma sisipac acac buña uña téréya nénécmiyu añgénj tiwiñ niňac imuhuc wañec.

Héna ac zéma sisipac ac.

¹⁵ Dacmuna hécna, baec ic neňaj kecanziñ igucnec séséc méj héima zéwa. Icac sisipac ac acguc zétecgéni méñnéj méj aumac me toro qemacac séc qahac wañanzac.

¹⁶ Wañu sisipac ac méj yomi mia Abaraham zéma qelia iorac muru zézéya wañec. Wañu sasala niňac qelihécga ménda zéma momacguc sac niňac zéma guac qeliga zéyec. Wañu imi mia Kristo.

¹⁷ Ni zézua imi yomuhuc niňac, Anutunéj walac zéseliyec sisipac ac yomi imi mia Moseac héna ac yawuñ 430 tecgéyuguc hicñiyec iminénj qeyu kemma héla qahac wammacac séc qahac.

¹⁸ Mératéc imi héna ac igucnec hayeciguc sisipac ac igucnec hahaya qahac, néj Anutuac sisipac ac niňac wamma Abaraham ewa hiawac eñ miyec.

¹⁹ Imuhuc wañu bec héna ac imi némac niňac nénécmiyec me? Imi mia ac qeje niňac toroqe nénécmiyec. Imi mia kua meme uñanéj ic suc Moseac méria igucnec nénécmiyec. Wañu hekeru sisipac acac buña Abarahamac qelianénj hayu aiya tecgémacac heyec.

²⁰ Ic momacguc sac keru ic suc imi aiya qahac. Wañu nówécgeñaguc Anutu imi momacguc imuac mia Moseac ic suc zézua.

Welenqeje ichéra me nambérac héra?

²¹ Wañu héna ac iminénj Anutuac sisipac ac imi qéfaccgézac me? Imuhuc wammacac séc qahac. Wañu héna ac kekec hémbénaña nénécmimac séc imuhucya nénécmiyeciguc solaña zémimia imi héna ac igucnec hawacnec,

²² Yesu Kristo ninzéngegic énécmimañ zéma zikiziki ac meyec imuac héla imi ninzénj ninzénj ic onac énécmimañ zé héna acac kiwi téréyanénj momac yanda késpedes bawaiguc qaté énécmiyec.

²³ Becnec ninzénj ninzénj imi ménda hayec imuaru nini héna acac méra bawu qaté nénécmiyu kerij. Qaté nénécmiyunec kecni ninzénj ninzénj mewinini nénécmimiawac naléya hayec.

²⁴ Nalé imuac suraiguc héna ac iminénj neňaj ninzénj ninzénjnina niňac solaña zénénécimia wammac niňac Kristoac muru keñkenawac mindi mindiñj icnina éséc wamma kerec.

²⁵ Deguc ninzénj ninzénjac héla hayu mindi mindiñj icnina héna ac imuac méra bawu ménda kecanziñ.

²⁶ Ini moczoñ yanda ninzénj ninzénjgina niňac Yesu Kristoac qeriaiguc Anutuac nanhéra wamma keczu.

²⁷ Némac niñ méñnéj méñ Kristoac muru toroqema doku naec énécmimia wañec séc Kristo imi owo malekugina ésécnec héigic meénécmiyu keczu.

²⁸ Wañu ini imi Yuda ic me, Girik ic me, hésa ic me, miñ mañgoc kekera me, welenj qeje ic me, ic me embac moczoñ Kristo Yesuac qeriaiguc momacguc wanzu.

²⁹ Ini Kristoac buña kecziuguc imi ini Abarahamac qelihéra wanzu. Wañu sisipac aciguc namma ini mératéc imuac miñina wanzu.

4

¹ Wañu mératéc miñinanénj iwawai moczoñ imuac miñina wanzac, néj nambérac kecmac imuac suraiguc imi welenj qeje icac sécyá ménda ogicmac.

² Wañu mañgocyanéñ naléya zéyec séc mindi mindiñi ic me ai ic ki-wawac méra bawu kecanzac.

³ Imuac neñañ acguc imuhuyanec, nambérac kerinñ nalé imuaru baecac héna tosia mamaya imuac welenñ qeque ic kerinñ.

⁴ Wañu nalé imi hahéiyu Anutunéñ naña méli nénécmiyu embacac héri qeri igucnec zéma héna acac méra bawu hicñiyec.

⁵ Imi mia héna acac méra bawu keczu nini boñhére menénécmima Anutuac nañhéra imuac buña nénécmiyu añañétiwiñ niñac imuhuc wañec.

⁶ Ini Anutuac nambérac wanzu imuac niñac Anutunéñ eñeya nañawac uña imi ewa qerini-naiguc méli nénécmiyu Anutuac Aba mañgoc zéma qacanziñ.

⁷ Imuac gi degucmuacnec welenñ qeque ic qahac, néñ naña kecanzañ. Wañu naña kecanziñ Anutuac murunec mératéc mema imuac miñina wamma kecanzañ.

Paulonéñ Galatia ic ionac niñac goro ac énézéyec.

⁸ Ini bec imuaru imi Anutu ménda niñasarima iwawai Anutu héla qahac imuac welenñ qequegina kecgic.

⁹ Wañu deguc imi ini Anutu nimmizu, wañu imuacnec toroqema Anutunéñ ini niñénécmianzac. Wañu dimuhuc niñac niniñ eñomia mamaya* baecac niniñ efefia imuac liliñgéma muñguc imuac ziki sipac ichéra kecbiñ zé wanzu?

¹⁰ Ini ai mema nalé zéma maso zéma kendorñ yanda zéma yawuñ imi eeya héima kecanzu.

¹¹ Imuac ni onac niñac ai seliseli wamma meyi imi héla qahac wambac niñac bac yandi yandi wanzua.

¹² Dacmuna hécna ni onac séc wamma kecanzua imuac welec énécmima zézua, ini nuac séc

wamma kecmu. Ini kecmu hama haka biria méñ ménda wañ néñgic.

¹³ Ni hénihéniaiguc imi hafi zepananéñ wañu onacmuru hama buña suruc hiabia zéauénécmiyi imi ini ninzu.

¹⁴ Nuac niñgic réwérimacac séc imuhucyanéñ séwinaiguc heyec, néñ mema titi ménda wañ némma ni ménda wainéñgic, néñ Anutuac kua meme uña me Kristo Yesuac séciguc niñnémma héihéré néñgic.

¹⁵ Wañu deguc ségiségigina imi dimia kendaczac? Ni héipuc ac héla énézéwa niñgic. Nalé imuhucgen imi wawañawac séc wambacnec kic gomacgina acguc hia néfindiñgéma némbuac séc wañgic.

¹⁶ Wañu deguc imi ackuazéc héla énézéwa nuac niñgic hazécgina wanzua me?

¹⁷ Ic imuhuya imi eneñ onac niñ wamma seliseli wanzu imi hénia hiabiawac qahac, néñ wéségina misigic tosara andé unuma kemma ionac muru qékétama niñhumu énécmimu niñac imuhuc wañ énécmima keczu.

¹⁸ Haka hiabiawac qeri siñginanéñ wawaña imi ni iniguc kecanzua nalé imuac sac qahac, néñ nalé séc hiabia wanzac.

¹⁹ Nambérac hécna ni onac niñac wamma merac memeya ésécnec azi niyu qenziñ manzeñ qemanec kecha ewa qeriginaiguc Kristoac kekec tanera imi hicñi tegiruguc waimañ.

²⁰ Ni onac niñac aurima sicsaoc wanzua. Imuac nalé yomuaru focdac hama iniguc kecmu ewana melemma bénzénec ac énézémanñ niñ wañ néñu keczua.

Haga zéma Sara.

²¹ Nézéégic nimba, héna acac méra bawu kecbiñ zé ninzu ini héna ac imi ménda niñtegiñ me?

²² Yomuhuc mia ogic hezac; Abaraham imi nañ héréra éréhéc keroc. Méñ imi embac sisipac acyaguc iwac

* **4:9:** Ic onac kekecginanéñ uña ionac méra bawu hezac zéma niñzénégic, wañu imuac hénia imi méni sikiluac kic taneraiguc hezac zéma imuac nimbiñ zé wañgic.

murunec ménéj imi embac sisipac acya qahac iwac murunec.

²³ Welenj qeque embac iwac murunec imi séwi busu igucnec hicñihicñiya, néj embac miñina iwac murunec imi sisipac ac qelia igucnec hicñihicñiya wanzac.

²⁴ Ac yomi séséc ac wanzac. Embac éréhéc imi sisipac ac éréhéc, ménéj imi Sinai baec boña imuaru welenj qeque ic mihicñiyec Haga imi mia.

²⁵ Haga imi Sinai baec boña Arabiaiguc nanaña, Yerusalem deguc hezac imuac sésécya. Inéj eneya nambérac héra iniguc welenj qeque ic wamma keczu.

²⁶ Wañu Yerusalem ménéj kurumenjiguc hezac imi ziki sipacya qahac hezac. Iminéj mia nenjocnina wanzac.

²⁷ Imuac mia yomuhuc ogic hezac; Embac euya qahac iwac qelihéranénj embac euyaguc iwac nambérac héra ionac zañgégina ogiczac. Imuac niñac, o embac héfiña gi ségiségi wambésémañ! Azi ménda gianzac gi kucnec qacna!

²⁸ Dacmuna hécna, ini Isaka ésécnec sisipac ac imuac nambérac héra wanzu.

²⁹ Wañu nalé imuaru merac séwi igucnec hicñiyec inéj merac uña téréya igucnec hicñiyec imi genesi wammiyec séc deguc acguc imuhucyanec.

³⁰ Wañu kiwi téréyanénj dimuhuc zézac? Welenj qeque embac zéma naña nesi érécmína kenjic. Némac niñ welenj qeque embac iwac nañanénj embac ziki sipacya qahac iwac nañaguc momacnec mératéc ménda memaoc zéyec?

³¹ Imuac dacmuna hécna, nenjañ imi welenj qeque embac iwac nambérac héra qahac, néj embac miñina iwac merachéra wamma kecziñ.

5

Kristonénj ziki sipac igucnec hulac nénécmiyec.

¹ Zikisipacnina qahac kecbiñ niñac ziki sipac igucnec hulac nénécmiyec. Imuac niñac nañselima ziki sipacguc kekecac tenj hésaya imi muñguc ménda bisiwésémañ.

² Niñzu? Paulo nenj mia énézézua, ini séwi tasé hericheric meénéc mimuiguc imi Kristo imi onac muru enjomia wammac.

³ Muñguc zéauma énézéwa, ic mérénenj séwi tasé hericheric memimia wammaciguc inéj héna ac moczoñ wamma medacmac ac hezac.

⁴ Héna ac qeriaiguc ic solaña zéénécmimac niñac wanzu ini Kristoguc toro qequeya imi tegicma goi héihéi igucnec metecgé énécmimia wanzac.

⁵ Nenjañ imi uña téréyanénj nanjé nénécmiyu niñzénj niñzénjiguc solañ dindiña zénénécmiyu nimbiñ zé niñkumuma mambécanziñ.

⁶ Kristo Yesuac qeriaiguc imi séwi tasé heric herira zéma ménda hericherira imi aigira qahac, néj imuaru imi Anutuac siñ qeriaiguc ai meanzac niñzénj niñzénj imi sac hezac.

⁷ Ini usuñnec hiabianec kenjañgic, néj mérénenj ackuazéc héla imi ménda tohomu niñac héric énécmiyec?

⁸ Zéhinoc ac imuhucya imi unuruma héihéré énécmiyec Anutu iwac murunec ménda hicñiyec.

⁹ Niñzu, yis komoranénj saima uha dokuyaguc imi moczoñ sécgéanzac.

¹⁰ Eneñ niniñ tosara ménda anjétimu imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc niñzénjgézua. Wañu ic mérénenj ménéj ewa soho mihicñi énécmimac imi kitiwa memac.

¹¹ Dacmuna hécna, ni séwi tasé hericheric imuac hénia zéau énécmima kecbinec hénia némac niñac nuhéi wambunec? Imuhuc wambinec ic héñgeña wéndara imi aunéneña wañu iminénj hénana ménda kizicgégwacnec.

¹² Ic mérénenj ménéj yéwéri imuhucya mihicñi énécmima keczu

imi enej séwiya sac qahac, nēj gocmiagina momacnec moczoj héricdacma kecmu niḡac wanḡua.

¹³ Dacmuna hécna ini ziki sipac qahac kecmu niḡ unuruyec. Nēj ziki sipac qahac kekecnēj usugina waḡ énécmiyu séwiac siḡgina tohomu niḡ nalé titiḡa ménda mihicḡi énécmimac, nēj goi héihéiiguc welen qeamuma kecmu.

¹⁴ Imuac mia geḡga goiga héi amuanḡaḡ séc imuhucyanec alagawac goiya héimibésémaḡ zézéya momacguc yominēj mia hēna ac moczoj mesolaḡanizac.

¹⁵ Ini mia eḡawunec kuanēj iḡima qécgéamuma qahac wambu niḡac goro ac énézézua.

Anutuac Uḡa zéma séwininawac siḡ.

¹⁶ Waḡu mia yomuhuc zézua; Ini Uḡa téréyawac méndacmima hakagina wammu. Imuhuc waḡḡic séwiginawac siḡsiḡ imi ménda seligimac.

¹⁷ Séwiac siḡsiḡ iminēj Uḡa Téréya qetalimianḡac. Waḡu imuhucyanec uḡa téréyawac siḡsiḡ iminēj séwiac siḡsiḡ qetalimianḡac. Imuac siḡsiḡ éréhécnēj hazéc waḡamuma euyic haka méḡ wambiḡ zé ninḡu imi wammuac séc qahac waḡanḡac.

¹⁸ Uḡa téréyanēj hénagina walac andu waḡ énécmimac imi ini hēna acac méra bawu ménda kecmu.

¹⁹ Séwiac haka silic imi usuya qahac hémma nindacziḡ. Imi mia kaisero, ninḡi zapi qeqeya, haka gamu qeqeya,

²⁰ baniara mepé qepési, suḡa zinac, hazéc hazéc kekec, danpero ac, nimbupuc biria, qeri bélaḡ, tualefic, féḡgéc, téamuma kekec, ackuazéc ikorawac téamuma kekec

²¹ wanna wamba, doku selia nene, nezéléleḡ, zéma haka imuhucya tosara mia. Becnec zéseli énécmiyi imuac séc zéseli énécmizua. Haka imuhucya wammu imi enej Anutuac héḡgaleḡ ama areḡa yanda imi mératéc ménda memuac hezac.

²² Waḡu uḡa téréyawac hēla gocmia imi mia yomuhuc. Goi héihéi, ségiségi, luae, qeri bénzēj, ala kekec, ehéihéi, méḡzé méḡzéya qahac,

²³ gum bénzénzēj, qerinéḡ sigisigi kekec, haka imuhucyawac imi hēna ac méḡnéḡ méḡ neuḡ ménda héianḡac.

²⁴ Kristo Yesuac ic embachéra imi enej séwigina zéma imuac siḡsiḡ imi ic héḡgeḡa wéndaraiguc qedacḡic.

²⁵ Neḡaḡ uḡa téréyaguc kecziḡiguc uḡa téréyaguc qéhéréḡgéma tacyac wambiḡ.

²⁶ Edamu asaha eḡomiawac ménda wamma eḡacnec nimbupuc biria ménda wamma qeri netunetu ménda waḡamumu.

6

Baocgé amuma kecmu.

¹ Dacmuna hécna ic méḡnéḡ bélacgéma képésic méḡ waḡu winiḡu hicḡiyu ic téréya ini qerigina gum bénzénzēj anec mindiḡi mima eḡaḡ hakagina acguc niḡgési amuma eḡaḡ acguc manam batuciguc embu niḡac wamma bac yandi yandi wamma kecmu.

² Réwérigina imi wagic amuma biḡimu. Imuhuc wamma Kristoac hēna ac niḡtohodacmu.

³ Ic méḡnéḡ eḡomia kecma eḡeyawac niḡu tosara onogicma eḡeḡa waḡu ic imi ikoc waḡamuzac.

⁴ Icyā icyā eḡeya wawaḡ memeya héḡgaleḡ waḡamumac. Imuhuc waḡu zézé ségiségi ac imi tosara ionac muru qahac, nēj eḡeya wawaḡ memeyaiguc sac hemimac.

⁵ Eḡeya réwéria imi eḡeyaoc bisimac.

⁶ Ic méḡ ackuazéc kumimia wamma ninḡi niḡareḡ géanḡac inēj iwac iwawaiya hiabia moczoj ic kumianḡac imiguc momacnec amunec qamunec wammaoc.

⁷ Ic méḡnéḡ iwawai méḡ himicmac imi hēla imuacnec sac metocgéanḡac. Imuac niḡac ini

enjaoc ikoc ménda wamamumu. Anutu imi ménda zédesi wammimia.

⁸ Eñeya séwíac niñ wamma himicanzac imi séwíya igucnec iwawai hou houyawac metocgémac, néñ uña téréyawac niñac wamma himicanzac inéñ uña téréyawac murunec kekec seli metocgémac.

⁹ Neñañ haka hiabia wamma kuc mama ménda wambiñ. Kuc mama qahac kecbiñiguc naléya ducñiyu héla gocmia metocgé wambiñ.

¹⁰ Imuac nini nalé he nénécmimac imuac séc ic embac moczoñ wawañ meme hiabia wañ énécmiwiñ. Imuhuc wamma ninzéñ ninzéñac héna gésé ionac imi séc méné nétérema imuhuc wañ énécmiwiñ.

Goro ac teteugia.

¹¹ Héngic yomi mérananéñ kiwi imi kunéñ kunéñ o énécmizua.

¹² Ic tosara séwiiguc kiwi hiabia mewíñ zé wanzu imi enéñ hinocgé énécmima séwi tasé hericheric meénécmianzu imi Kristoac ic héñgeña wéndaraya niñac wamma ununesi ménda mihicñiwiñ zéma imuhuc wañanzu.

¹³ Wañu séwi tasé hericheric meénécmimia imi enéñ acguc enjaoc siñginanéñ héna ac ménda tohoma ini séwi tasé hericheric memu niñ zéanzu imi séwi tasé hericheric ic zañgégina olomma séwi enéñ wambiñ zé imuhuc wañanzu.

¹⁴ Wañu nuac muru imi Yesu Kristoac ic héñgeña wéndara imi qahac wañu, ménac méné zézé ségiségi ac wammañac méné ménda henénzac. Kristoac niñ wamma baec imi nuac muru ic héñgeña wéndaraiguc humuyu ni acguc baecac muru humuyi.

¹⁵ Séwi tasé heric herira zéma ménda hericherira imi moczoñ enomia, néñ kekec qelia meme imi sac eeyaguc wanzac.

¹⁶ Haka silic yomi tohomu onac muru zéma Anutuac Israel ic onac muru luae zéma goi héihéianéñ he énécmimac.

¹⁷ Degucmuacnec ménéñ méné réwéri méné ménda mihicñi némmu. Ni imi séwinaiguc Yesuac lépéc kiwiya heyu késa keczua.

¹⁸ Dacmuna hécna Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac ewa qeriginaiguc hema kecmac. Hélacnec!

Efeso

Yaizé ac.

¹ Anutuac ewa siñiguc Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulonéñ Efeso ama areña yandaiguc kecanzu ic embac téréya ini zéma Kristo Yesuac qeriaiguc ic héla wamma ninzéngeña kecanzu onac muru kiwi yomi oénécmizua.

² Anutu Manjocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac murunec ewa hia zéma luaenéñ onac muru hemac.

Qeri uñawac mozocya.

³ Mepé qepési wammini! Miñ Kewunina Yesu Kristoac Manjocya Anutunéñ Kristoac qeriaiguc qeri uñawac mozoc kurumenéñ igucnec hahaya hénia hénia mozocgé nénécmiyec.

⁴ Wañu eñeya kiwaiguc zéma eñeya ala siñiguc, neñañ téréyanec zéma solañanec kecbiñ niñac, baec kurumenéñ ménda zéyu hicñiyecnec, Kristoac qeriaiguc gési nénécmiyec.

⁵ Gési nénécmima ewa hia nimma eñeya ewa siñiguc becaru niñareñgéyu heyec séc, Yesu Kristonéñnec neñañ eñeya nambérac héra buña qenénécmiyec.

⁶ Imi mia siña nimmianzac Yesu iwac qeriaiguc, iwac ewa hia edamuyaguc imi neñañ muru boñtegitic eñ nénécmiyec imi mepésimiwiñ niñac, imuhuc wañ nénécmiyec.

⁷ Kristo iwac qeriaiguc mia, ewa hiaya kuaya qeqeya imuac séhaiguc, sacyanéñ boñ héré menénécmima kápésicnina wai nénécmiyec.

⁸ Imi mia inéñ niñtegitic qinñtegitic zéma niñ asac asaria moczoñnec neñañ muru meséccgé nénécmiyec.

⁹ Imuhuc wamma ewa siña sasañgia, eñeya ewa qeriaiguc niñareñgéyu heyec imuac séciguc, ewa hiawac zéau nénécmiyu qerininanéñ ninziñ.

¹⁰ Imi mia nalé niñec imi ducñiyu, iwawai kurumenéñguc kekera zéma iwawai baeciguc kekera imi moczoñ Kristoac qeriaiguc areñhéra tuñ mo-macguc wammac niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

¹¹ Iwawai moczoñ ewa siña hezac séc wañanzac Anutu iwac ewa siñ méndacma bec zéteccgéyu heyec séciguc Kristoac qeriaiguc gési nénécmiyu iwac mératéccac buña wamma kecanziñ.

¹² Imi mia Kristoac qeriaiguc walac walac mambéc kerinñac kecanziñ neneñ imi kecma tetecgiaiguc iwac edamuyawac mepé qepési héra wambiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

¹³ Ini acguc iwac qeriaiguc ac héla, kápésic igucnec añgéñ titiac buña suruc hiabia imi nimma ninzéngeñic sisipac acwac Uña téréyanéñnec eñeya buñawac asé kiwi meénécmiyec.

¹⁴ Wañu Uña Téréya iminéñ mia kurumenéñac mératéccnina imuac sisipac acwac asé kiwiya wanzac. Wañu ic embac elinñgé nénécmimia imi boñ hérénina menénécmiyu eñeya edamuya mepésimiwiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

Pauloac zéwelec ac.

¹⁵ Hénia imuac niñac ini Miñ Kewunina Yesuac qeriaiguc ninzénñ ninzéngina késakeczu imuac suruc zéma ala siñgina ic embac téréya ionac wañ énécmianzu imuac suruc imi ni acguc zégic nindari.

¹⁶ Imuac mia onac niñ wamma ménda misimanec ewa hia ac ézéma zéwelecanzua séc onac qacgina imi zéhicñi mianzua.

¹⁷ Miñnina Yesu Kristoac Anutu, manjocnina edamuyaguc inéñ mia niñtegitic qinñtegitic zéma ackuazéc zéauauya imuac qeri uña imi énécmiyu Anutuac hénia séha ninte-gicmu niñac zéwelec wañanzua.

¹⁸ Wañu ewa qeriginawac kiwa measari énécmiyu hénia némac niñac unuruyu mambéc keczu imi

zéma ic embac téréya sugcinaiguc mératéc edamuyaguc dimuhucya kuaya qeqeya késa keczu imi ninjacgému.

¹⁹ Wañu iwac kuc yandaya ogicqogira ninzéh ninzéh ic neñañ muru ai meanzac iminéñ kukuc duruc durucya eñeña wanzac imi ninjegicmu ninjac zéwelecanzua.

²⁰ Wañu Anutuac kuc yanda iminéñ Yesu humuc igucnec meqeliyec. Meqelima wagicma kurumeñiguc emma eñeya méra héiyaiguc oporec.

²¹ Opocma qara imi meyaru ic kewuya kewuya zéma qac buña zéma kuc buña zéma galeñ buña zéma qacgina hénia hénia baec yomuac naléiguc hezac imi sac qahac, néñ ama baec hahaya hémbénañaguc hezac imi moczoñ onogicdarec.

²² Wañu iwawai moczoñ imi hena duandiaiguc haiyec. Haima Yesu imi iwawai moczoñ onogicma henaorin neñañ orucnina wammac ninjac oporec.

²³ Wañu henaorin neñañ imi iwac hena méria* wamma kecziñ. Wañu henaorin imi mia iwawai moczoñ imuac qeriaiguc iwawai moczoñ sécgé énécmianzac iwac howiacnec wanzin.

2

Humuc igucnec kekeciguc.

¹ Wañu ini wawañ meme biria zéma késpedesgina imuac qeriaiguc humugic meqeli énécmiyec.

² Becnec imi ini haka biria imuhucyawac qeriaiguc tacyac wamma baec yomuac haka silic zéma Biria miñina kurumeñ bawa sawawac galeñ memeac kuha késa keczac imi méndacma kecañgic. Wañu deguc ac qeqe ic ionac sugcinaiguc ai meanzac uña biria iminéñ mia Biria miñina wanzac.

³ Becnec imi neñañ imuhucyanec sugcinaiguc kecma séwininawac sin tohoma kecma séwinina zéma ewaninawac siñanéñ wañ nénécmiyec séc

wañin. Imuac ic tosara iniguc hénianina momacguc wañu qeri biriawac buñawac nambérac héra kerin.

⁴ Anutu wésé niniñ kuney yanda hemiyu neñañ ala sin wañ nénécmima ala sin yanda imuac ninjac wamma

⁵ késpedes nina ninjac humuyin neñañ imi Kristo Yesuac qeriaiguc meqeli nénécmiyec. (Ini imi ewa hiaya ninjac añañnina tinénécmiyec.)

⁶ Neñañ Yesuguc momacnec meqeli nénécmima Kristo Yesuac qeriaiguc kurumeñac kekeciguc i guc momacnec tacbin ninjac nonoporec.

⁷ Imi mia Kristo Yesuac qeriaiguc wésé niniñ wañ nénécmima iwac ewa hiaya ogicqogira imi baec yomuac naléya hama emmac séc nénézéyu hémbin ninjac imuhuc wañ nénécmiyec.

⁸ Ini imi ninzégégic ewa hiaya ninjac añañgina tiénécmiyec. Imuac ninjac imi mia onac murunec qahac, néñ sese Anutuac murunec hahaya wanzac.

⁹ Imi mia wawañ memenina igucnec qahac, imuac ic embac méñnéñ méñ séwi eñeñ hia ménda wammac.

¹⁰ Neñañ imi Kristo Yesuac qeriaiguc ai solañ mewin ninjac Anutunéñ menénécmiyec. Wañu ai imuhuc geñnec tima kembin ninjac Anutunéñ becnec niñu heyec.

Kristoac qeriaiguc ewa momac wamma kecbin.

¹¹ Imuac ninjac ini yomuhuc ninqelimu; Becnec ini séwi tasé herichericgina qahac ic enia kecañgic. Imuac ninjac ic embac méraginanéñ séwi taségin hericma séwi tasé hericheric ginaguc zéénécmimawac kecañgic ieneñ onac niñ séwi tasé herichericgina qahac zéénécmiangic.

¹² Nalé imuaru ini imi Kristo qahac séñgangeñ kecañgic. Kecma Israélac héngaleñ ama areña yanda imuacnec elicgé énécmimia wamma eñacnec kecañgic. Wañu zikiziki

* **1:23:** Girik aciguc; Soma, neñañ neñañ aciguc séwiya.

acwac sisipac ac imuac mia ic embac méréra tanec kecma niñkinzéhina qahac Anutugina qahac baeciguc kecañgic.

¹³ Wañu deguc imi becnec lakec kecañgic ini Yesuac qeriaiguc Kristoac sacya niñac Anutuac muru hosuru énépésima onoporu kecañzu.

¹⁴ Kristo imi luaenina. Inéñ sucninaiguc demin elic elicgia nañec imi iwac séwiya aunéncmima hézéhégéyu mayu tuñ éréhécnéñ momacguc wañec.

¹⁵ Wañu tuñ éréhéc imi eñeya qeriaiguc séwi momacguc qeliawac wamma luaeiguc kecmu niñac eñeya séwiya wai nénécmima zézé seli ac zéma pakeñ ac zéma hénac ac hénia hénia imuhucya imi néhélina hazéc wamma kekec imi audarec.

¹⁶ Wañu ic héñgeña wéndara iminéñec tuñ éréhéc imi séwi momacguc wamma Anutuguc ewa momac wammu niñac imuac qahaiguc hazéc ninin imi qeyu humuyec.

¹⁷ Wañu mama hama lakec kecañgic ionac zéma hosuru kecaññ Yuda ic nonac momacnec luaeac buña neñañ muru zéau nénécmiyec.

¹⁸ Imi mia iwac qeriaiguc ini zéma nini neñawu Uña téréyawac qeriaiguc Mañgocac muru kerembiñ niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

¹⁹ Imuac deguc muarunec, ini imi ic méréra me ic kian qahac, néñ ic embac météré énécmimia i iniguc séc momac wamma Anutuac areñhéra zéma héñgaleñ ama areña yanda imuac buñahéra wamma keczu.

²⁰ Ini imi Yesuac Méliméli ic zéma Anutuac tilin tilin ic ionac qambaña imuac qahaiguc kumu énécmimia. Kristo Yesu eñeyaoc imi ama imuac wañgoñaguc hoc qambaña wañecac keczac.

²¹ Iwac qahaiguc sécna sécga momacnec toroqema enni ama imi moczoñ Miñ Kewuninawac qeriaiguc ocmuñ téréya wamma yandima eñanzac.

²² Ini acguc Uña téréyawac qeriaiguc ocmuñ téréya Anutunéñ tacyac

wawaña wammac niñ Yesuac qeriaiguc momacnec toroqé énécmiyu eñanzac.

3

Paulonéñ ic enia ionac niñac wamma ai meyec.

¹ Wañu Paulo ni ac zéma mazua hénia imuac niñac ic enia onac niñac wamma Kristo Yesuac hésa ic wamma kecañzua.

² Wañu ama imuac welen qe qe ai imi Anutunéñ onac niñ wamma goi héihéyawac niñac wamma nuac néñec imi ini hélacnec bec niñgic gezañ.

³ Wañu usuya auma ac saña imi nézéyu niñasariyi suruc imuac imi bec zékañ zékañ wamma oénécmiyi.

⁴ Ini kiwi imi olommuiguc Kristoac hénia saña niñtegiñ imi ini acguc niñtegiñmu.

⁵ Ac saña imi deguc Yesuac méliméli ic téréya zéma Anutuac tilin tilin ic ionac muru Uña téréyanéñ zéhicñi énécmiyec ésécnec becaru imi hiññisai nalé tosaraiguc imi ic onac nañhéra méñac méñ imuhuc ménda zéhicñi énécmiyu niñgic.

⁶ Imi mia ic enia eneñ buña suruc hiabia imuaru toroqema Kristo Yesuac qeriaiguc sisipac acya imi momacnec mératéc mema neñawu momacnec séwi momacguc wamma keczin.

⁷ Wañu Anutuac goi héihéia niñac ai memec sese mihicñi néñu, imuac kuhanéñ nuaru ai meanzac séciguc buña suruc hiabia imuac ai icya wamma keczua.

⁸ Buña suruc hiabia, Kristoac mériañ yanda oloñ oloñawac séc qahac imi ic enia énézemañ niñac ic embac téréya ionac sugninaiguc maqeqeya téñgéh tosa onogicma mamaya kecañzua nidac imuhucyawac goi héihéyawac buña qenéhéc.

⁹ Imi mia iwawai moczoñ zéhicñiyec Anutu iwac qeriaiguc nalé hénihénia qahac imuarunec musañ

7 Wañu icya icya Kristoac sese séha séc méndacma goinina héima nénécmiyec.

8 Imuac mia ac kiwi ménj yomuhuc ooyawac hezac; Inéj ou eñec nalé imuaru hésa ic sasala dérecgé énécmima onagicma eñec. Emma ic embachéra ionac muru sese énécmiyec.*

9 Ou eñec zéyec imuac hénia imi walac baeciguc emu hiñgarec imi mia, néj hénia ménj ménda hezac.

10 Hiñgarec inéj mia kurumeña kurumeña onogicma eñec i eñeyaoc wanzac. Inéj iwawai momac yanda imi sécgé énécmimañ zé imuhuc wañec.

11 Wañu inéj mia tosara Yesuac Méliméli ic, tosara kua meme ic, tosara buña suruc hiabia zéauau ic, tosara pasto, tosara kiwi ic wammu zéma onoporec.

12 Imi mia ic embachéra téréya mesolañani énécmima welenj qeçe ai megic toroqe amuma Kristoac séwi éséc nec yacmac niñac imuhuc ai buña qeénécmiyec.

13 Neñañ imi Anutuac naña ninzégéma hénia niñasariwiñ. Imuhuc wanní ninzénj ninzénjina zéma niñ asac asarinina iminénj toroqe nénécmiyu séwi momacguc wamma ic yandi teteçgia wambiñ. Imuhuc wamma Kristoac yandi yandiac séc érérenjiguc yandiwiñ.

14 Imuhuc wamma neñañ imi deguc muacnec nambérac tanec ménda kecbiñ. Ic diwi qiwiliñanéj ac halécnénj ala batuc wañ énécmigic ninzénj ninzénjac ac areñareñgia hénia hénia imuac temboñ temboñanéj qekeñ qeña wañ énécmiwac niñac.

15 Néj goi héihéiya qeriaiguc ac hélawac zéma wawañ memenina séc orucnina Kristo iwac kekecac séciguc yandiwiñ.

16 Iwarunec séwi tasia imi moczoñ toroya toroya toroqe mimia

wañu iwawai hiabia séc qema énécmiyu qéhéréngé amuma séwi tasiawac kuha séc ai mema séwi imi meyandima goi héihéi imuac qeriaiguc miyacgé amuanzac.

Kekec wahala zéma kekec qelia.

17 Imuac niñac ni séwiac hénia imi zéma Miñ Kewunawac qeriaiguc ninzénj ninzénjina zéau énécmizua; Deguc muacnec imi ic enia enej ewa qeriginanéj iwawai héla qahac imuac wamma kecanzu éséc nec imuhuc ménda wamma kecmu.

18 Ieneñ imi niñasac asari ginanéj sijidénjéyu niniñgina qahac imuac suraiguc ewa qeriginanéj seligiyu Anutuac kekec igucnec waima keñjic.

19 Ieneñ niñtegic qinjegicgina qahac tanec wamma séwiac siñiguc opocamuma haka biria hénia héniaiwac hémbaoc wamma wañanzu.

20 Ini imi Kristoac hénia imuhuc ménj ménda kuamugic.

21 Ac héla imi Yesuac qeriaiguc hezac éséc ini hélacnec iwac murunec ku énécmiyu niñgiciguc imi

22 ini ala batucac féngéc ic méndacma houma keñanzac ic wahala imuac haka imi séwi usugina éséc nec hetecgému.

23 Ewa qeriginawac uña imi meqeli énécmimia wañu

24 Solañ dindiña zéma ac hélanéj météré énécmiyu Anutuac tanec ic qelia maleku éséc nec héiamuma kecmu.

Kekecac héna ac.

25 Wañu neñañ momacnec Yesuac séwi tasia wamma kecziñ imuac niñac ini ikoc waima ama momac ic iniguc eñaocnec ac hélacnec zému.

26 Ini qeri biric nimmuiguc kápésic ménda wammu. Wañu kaiwe kiwa hiñgacmac imuac séc qeri biric ménda késama kecmu.

27 Biria miñinawac titiña ménj ménda waimigic érémac.

* **4:8:** Nalé imuaru kawaligina yaréiguc onogicma liliñgéma hama iwawai onagicgic imi ic embachégina gili énécmiañgic. Yesu imi neñañ kawalinina wanzac imuac haka imuaru ac héima zézac.

28 Kowu nenenéj muᅇguc kowu ménda nemac, néj néwéciguc maqeqeya méra mimacac séc iwawai mihicᅇimaᅇ zé eᅇeya mérianéj ai mema haka hiabia wammac.

29 Ac biria imi kuagina igucnec ménda waigic mamac, néj ac hiabia ic tosara meyac énécmimacac sécyá zéma acgina ninzu imi onac goi héihéi mihicᅇi énécmimu.

30 Ini imi Uᅇa téréyawac qeriaiguc asé kiwi menéncmiyu aᅇgéj titiac nalé ducᅇimac imuac séc iwac buᅇa kecmu, imuac niᅇac Ini Anutuac Uᅇa Téréya ewa biri ménda mihicᅇi mimu.

31 Ini qeri howuc zéma qeri biric zéma yoᅇkanzaᅇ zéma waᅇ silac zéma zébiri qébiri haka silic imuhucya imi eᅇaᅇ muru augic qahac wandacmac.

32 Eᅇaocnec goi héihéi waᅇamuma wésé niniᅇ waᅇamuma Anutunéj Yesuac qeriaiguc késpedescina wai énécmiyec éséc késpedescina waiamumu.

5

1 Imuac goi héihéi waᅇ énécmiyu kecanzu nambérac imuhucya ésécnec Anutuguc kéréndéj wamma kecmu.

2 Ini imi Kristonéj goi héihéi waᅇ énécmiyec séciguc eᅇaocnec iwawai ménj wamma mewiᅇ zé goi héihéiyawac qeriaiguc wammu. Kristo inéj neᅇaᅇ niᅇac wamma eᅇeya kekecyá waima mulu manaᅇ héméᅇa hiabia ésécnec Anutu héimiyec.

3 Ini imi suginaiguc kaisero zéma haka biria hénia hénia zéma hémbaoc haka imuhucya imuac qara acguc ménj ménda zéhicᅇimu. Iminéj ic embac météré énécmimia ionac hakagina séha wanzaᅇ.

4-5 Kaisero zéma ic qerigina zapi qeqeya zéma hémbaoc (baniarawac mepé qepési ai) wammu imi eneᅇ moczoᅇ yanda Kristo zéma Anutuac ama yandaiguc mératéc ménj ménda memu. Imi ini niᅇyacgéma nindaczu imuac niᅇac ac zapi qeqeya zéma

zézoraᅇ ac zéma lisi ac imi ménda zému, néj néwéciguc ewa hia ac ézému.

6 Ménjac ménj ménda wai énécmigic ac gorosoᅇa énézéma ikoc waᅇ énécmiwu niᅇac. Haka imuhucyawac niᅇac Anutuac qeri gericnéj ac qeqe haka imuac nambérac héra ionac muru maanzaᅇ.

7 Imuac mia ic imuhucya iniguc késayu késa ménda wammu.

8 Ini becnec imi siᅇi tunumaᅇac buᅇa kecgic, néj deguc imi Miᅇ Kewuninawac qeriaiguc asac mararaᅇac buᅇa keczu. Imuac asac mararaᅇac nambérac imuac séciguc kecmu.

9 Asac mararaᅇac héra gocmia imi mia haka hiabia, haka solaᅇa zéma haka héra.

10 Némacnéj Miᅇ Kewunina ségiségi mihicᅇi mianzaᅇ imi batucgé hémma,

11 ini imi siᅇi panamaᅇac ai iwawai héra qahac imuac ménda toroqemu, néj énézégic haka biria héᅇtegcimu.

12 Ieneᅇ sasaᅇgiaguc waᅇanzaᅇ imi kuananéj zémaᅇ zéwa gamu mamasuᅇaguc waᅇu réwérizua. (14a) Hémbiᅇac séc imi moczoᅇ asac mararaᅇaguc,

13 hénia imuac niᅇac, iwawai moczoᅇ asac mararaᅇ néj qeta-galiyu wininianzaᅇ imi kicninanéj hémbiᅇac séc waᅇanzaᅇ.

14 (14b) Imuac ac ménj yomuhuc ooyawac hezac; Gaugina hekeczu ini yacgic! ini humuc ic ionac sugina igucnec yacgic! Kristonéj qetagalima asari énécmimac.

15 Imuac ini hakagina dimuhuc wamma kecmu imi niᅇtegcimu. Imuhuc wamma ic embac niᅇtegcic qinᅇtegcigina qahac ésécnec qahac, néj niᅇtegcic qinᅇtegcic ginaguc wamma kecmu.

16 Nalé imi biria yéwériyaguc, imuac niᅇac ini nalé imi qaurac ménda qemu.

17 Imuac bec ini ewa soho ic ménda wammu, nér Miñ Kewuninawac ewa siñ imi dimuhuc hezac imi nitegicma kecmu.

18 Waiñ doku seliaguc ewa soho ménda wammu. Imi mia kekec soho sohoya. Nér Uña téréyanér sécgré énécmiyu kecmu.

19 Mepé qepési legic, zéma ewa hiawac legic, zéma legic téréya enañ héiamuma ewa qeriginanéñ Miñ Kewuninawac muru legic héimima mepésimimu.

20 Haka hénia hénia hicñi énécmianzac séc Miñ Kewunina Kristo Yesuac qaraiguc nalé séc Anutu mañgocnina ewa hia ac ézému.

21 Wañu Kristo ee héihéi wammima enaocnec méra bacginu kecamumu.

22-23 Kristonér héniorin ionac orucgina wamma eneya séwi wamma keczu ionac añgér titi ic wanzac ésécnec, embac méñac euyanér iniña iwac oruha wanzac, imuac niñac embac ini euhécgina ionac méra bacginu kecmu Miñ Kewuac muru wammianzu ésécnec wañ énécmimu.

24 Nér héniorin enen Kristoac wammianzu ésécnec embac ini imuhucyanec euhécgina tohotoho wañ énécmima kecmu.

25 Ic ini acguc iniñhécgina ionac goigina héiénécmima Kristonér héniorin ionac goigina héi énécmima ionac niñac wamma eneya kekecyá wai énécmiyec imuac séciguc wañ énécmimu.

26 Imi mia dokunér naec énécmima ackuazécnér zuac énécmima météré énécmiyec.

27 Imuhuc wañ énécmima eneya kiwaiguc héniorin téréya kumu énécmima métaç métaç me kiric misicya qahac téréyanec solañanec wammu niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

28-30 (30) Neñañ imi Kristoac séwi tasia keczin imuac niñac, (29) Kristonér héniorin héra galençé

nénécmianzac. Ic méñnéñ méñ eneya séwiya niñac mézé titi ménda wañamuma nalé séc nene gumu amuma kecanzac. (28) Imuac ic ini imuhucyanec enañ iniñhécgina imi enañ séwigina ésécnec goigina héi énécmimu. Ic méñnéñ méñ iniña goiya héimianzac inér imi eneya séwiya goiya héiamuanzac tacnec wanzac.

31 Hénia imuac niñac ic méñnéñ nençoc mañgocya wai érécmima kemma eneya iniñaguc toroçema séwi éréhécnér séwi momacguc wammaoc imuhuc zéyu ooyawac hezac.

32 Wañu imuac hénia saña imi qeu hiñgac hiñgara. Ni imi Kristo zéma Anutuac héniorin ionac niñac momacnec imuhuc zézua.

33 Wañu ini imuhucyanec enaç enaç enañ iniñhécgina imi enañ ésécnec goigina héi énécmimu. Wañu embac ini acguc euhécgina onac egina héi énécmimu.

6

Nambérac zéma nençoc mañgoc.

1 Nambérac ini Miñ Kewuninawac qeriaiguc nençoc mañgoc hécgina niñtoho wañ énécmimu. Haka iminér haka dindiña wanzac.

2 Geñga nençoc mañgocga eegira héi érécmiwésémañ iminér mia hénia ac walac walac zikiziki acyaguc wanzac.

3 Imuhuc wambésémañiguc gi imi baeciguc nalé horua kekecgaguc kecbésémañ.

4 Mañgoc ini nambérac hécgina qeri geric ménda mihicñi énécmimu, nér Miñ Kewuninawac pakenañ ac zéma zézé seli acnéñ qegumu énécmimu.

Welen qeçe ic zéma ionac miñ mañgocgina.

5 Welen qeçe ini imi bac yandi yandi wamma zénéngina hiriyu ewa qerigina hélanéñ séwiginawac miñ kewu hécgina imi Kristoac

muru wammianzu éséc nec welen qeénéc mimu.

⁶ Ionac kicginaiguc baec ic ionac ewa qerigina mehiaru énécmianzu éséc qahac, nêj Kirisistoac welen qe qe ic éséc nec ewa qeriginanêj Anutuac ewa siñ niñtoho wamma

⁷ siña nimma welen qeénéc mima ic ionac wañanzu éséc nec qahac, nêj Miñ Kewuninawac wammianzu éséc nec welen qeénéc mimu.

⁸ Imi mia icya icya haka hiabia méñac méñ wammuiguc welen qe qe me miñ mañgoc kekera séc ai imi Miñ Kewuninanêj nénécmiyu meanziñ imuhuc zéma nimma imuhuc wañ énécmimu.

⁹ Imuac Galen ini acguc welen qe qe hécgina imuhucyanec wañ énécmimu, nêj ménda tericgé énécmimu. Némac niñ ionac zéma onac Miñ Kewugina imi ou kurumeniguc kecanzac. Wañu iwac muru imi séwiac hémma niñgésigési méñ ménda hezac imuac mia imuhuc wammu.

Anutuac yaréac maleku selia.

¹⁰ Tetcgiaiguc yomuhuc zéwa niñgic; Ini imi Miñ Kewuninawac qeriaiguc zéma iwac kuc buñawac kuhanêj meseli amumu.

¹¹ Ini imi Biria miñinawac ikoc imi qewiñ zé Anutuac bunda maleku héigic séwigina moczon hoturudacmac.

¹² Neñañ yaré imi ic séwi busuninaguc me sacninaguc qahac, nêj Biria miñinawac kewuya kewuya zéma kuc buña zéma baec siñi tunumañaguc imuac galenhéra zéma sawaiguc uña biria iniguc wañanzñ.

¹³ Imuac Anutuac bunda maleku héigic séwigina moczon hoturu énécmiyu nalé biriaiguc ini efima yaré qemaguc nañselimu niñac imuhuc wammu.

¹⁴ Imuac ini nañselima ac hélanêj rikuñgina mema zikigic haka solañanêj tétécginaiguc hoturumu.

¹⁵ Wañu héná usugina luaeac buña suruc hiabianêj haima zéréñqéréñ wañamumu.

¹⁶ Imuac qahaiguc toroqema ninzêj ninzêñac saiwa mema iminêj ic biriawac zakon geric bélañaguc imi hézêñgéma qéwécgému.

¹⁷ Angén titiac opoc selia zéma Uña téréyawac sou Anutuac ackuazéc imi memu.

¹⁸ Wañu zéwelecgina zéma zéqaqacgina moczon nêj naléya qahac Uña téréyawac qeriaiguc zéwelecmu. Imuhuc wambiñ zé zenzen qeli qeli wamma nalé séc seliseli wamma zéwelecmu. Wañu ic embac téréya ionac niñ wamma zéwelecmu.

¹⁹ Wañu nuac niñac momacnec zéwelecmu nuac muru ackuazéc néñu kuana angéma buña suruc hiabia imuac hénia saña imi poriñ qahac zéau énécmimañ niñac zéwelecmu.

²⁰ Neñ ai imuac mia Yesunêj méli néñu hésa ic wamma keczua. Wañu imi mia neñ ac zémañac hezac imi poriñ qahac selianec énézémañ niñac imuhuc mihicñi néñec.

Mozoc ac.

²¹ Kekecnawac hénia me némac ai mema keczua imi onac momacnec énézéwa nimmu niñac ninzêj ninzêñac dacmuna zéma Miñ Kewuninawac qeriaiguc ai ichéla keczac Tikiko inêj mia héniana imi moczon énézédacmac.

²² Inêj mia nonac kekecninawac hénia énézéma ewa qerigina meefi énécmimac niñac ni ic imi ai imuac téñgêñ méli énécmizua.

²³ Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Kristo Yesuac murunec goi héihéiya luaeguc zéma ninzêj ninzêñaguc iminêj dacmuna hécna onac muru hemac.

²⁴ Miñ Kewunina Kristo Yesu siña ménda humumia nimmianzu séc ionacmuru ewa hiayanêj hé énécmimac.

Filipai

Yaizézé ac.

¹ Yesu Kristoac welen qe qe icya Paulo zéma Timoteo niri hénorin Kristo Yesuac qeriaiguc Filipi ama areña yandaiguc kecanzu ini zéma galeñ hécgina zéma ai ichécgina onacmuru kiwi yomi oma haiwa hazac.

² Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorarunec ewa hia zéma luaenén hama onac muru hemac.

Pauloac zéwelec ac.

³ Ni niñqeli énécmianzua nalé imuac séc Anutuna ewa hia ac ézéanzua.

⁴ Zéwelecanzua séc ic tuñ onac niñac wamma ségiségi wamma nalé séc zéwelec wañanzua. Imuac hénia imi yomuhuc;

⁵ Ini buña suruc hiabia niñgic nalé imuac hénihénia igucnec éréma deguc imuac ai imi nañgé amuma meanzu imuac mia imuhuc wañanzua.

⁶ Wañu sugcinaiguc ai hiabia héniyec Anutu inén ai imi mézézéngéma metecgéyuguc Kristo Yesuac nalé yanda imi hamac imi niñkinzén gézua.

⁷ Ni hésa qaténaguc wamma buña suruc hiabia imuac héipuc wamma zéseliwa ini ewa hiyawac qeriaiguc ai momachécna wañ nénanzu. Imuac niñac ni ic tuñ onac imuhuc nimba sécgézac. Imuhuc nimba ini imi nuac ewa qerinaiguc kecanzu.

⁸ Yesu Kristo inén ewa qerianén wañ énécmianzac imuac séciguc ni dimuhuc onac niñac wamma qerinanén hakhak wañanzac imuac mia Anutunén ni héipuc wañ nénzac.

⁹ Wañu ini niniñ hiñgac hiñgara zéma niñgésigési ginanén goi

héihéigina imi mesaiyu kuaya qe qeya wammac imuhuc zéma zéwelecanzua,

¹⁰ Imuhuc wamma némac iwawainén héla wañzac imi niñtegicma solañanec kitic kápésic qahac kecgic Kristoac haha naléya imi hamac.

¹¹ Wañu Yesu Kristonén qenané wañ énécmiyu kekec solañawac héla gocmianén sécgé énécmiyu Anutuac edamuya onac murunec qetagali énécmiyu tosara enej hémma Anutu mepé qepésiac legic héimimu.

Pauloac zéwelecwelec ac.

¹² Dacmuna hécnina haka hicñinénec imuac niñac Miñ Kewuac buña suruc hiabia imi muñguc yanda saima kenzac imi ini niñtegicmu niñac wanzua.

¹³ Imuac Kristoac niñac wamma hésa qaténaguc keczua imi baec galeñac ai ama yomuac qeriaiguc owohotoñ keczu i zéma ic embac tosara moczoñ ionac sugcinaiguc wininiyu héñtegicdaczu.

¹⁴ Imuac niñac dacmuna hécnina sugcinaiguc sasalanén nuac hésa qaténa niñac Miñ Kewuninawac qeriaiguc ninzénngéma zénéngina ménda hiriyu Anutuac ackuazéc imi hañ qema zéanzu.*

¹⁵ Ic embac tosanenén nimbupuc wamma nogicna gogicba zéma Kristo zésaianzu, nén tosara imi ewa hélanén zésaianzu.

¹⁶ Yomi enej imi ni buña suruc hiabia imuac héipuc wamma zéasarimañ niñac kumunénec hénia imi niñtegicma siña nimma ai meanzu.

¹⁷ Wañu tosara imi enej hésa qaténaguc réwéri mén toroqewiñ gezañ zéma ewa hélanénec qahac, nén nogicna gogicba zéma Kristo zésaianzu.

¹⁸ Imuac némariawac hémba birimac? Ikoc me hélacnec imuhuc me imuhuc wañgic saima keñanzac imi

* **1:14:** Paulonén hésa ic kerec, nén Romawac baec galeñnéñ eeya héimiyu ziki sipac qahac kecmá ackuazéc zéauénécmiyu hémma tosara enej acguc kucgina mema zénéngina ménda hiriyu buña suruc hiabia zéau énécmiangic.

Kristo imi mia. Héniá imuac niñac ni ségiségi wañanzua. Wañu toroqema ségiségi wammanec kecmañ.

¹⁹ Imi mia héniá yomuhuc niñac; Onac zéwelecgina zéma Yesu Kristoac Uña téréyanéñ nanñénéñu zéra waiya imuhucya niñac añgénéñ titina mihicñimañ imi ni ninzua, imuac niñac mia imuhuc wañanzua.

²⁰ Wañu gamusiñ gamusiñ ménda nimma becnec ésécnec degucmi acguc zénéñna ménda hiriyu séwiiguc me humuciguc séwinanéñ Kristo iwacnec sac mepési mimañ niñ ninzua.

²¹ Imi mia nuaru imi kecmañiguc Kristoac kecmañ, wañu humumañiguc humucna imi acguc méra némmac.

²² Wañu séwinaguc kecmañiguc imi téré ainawac héla mihicñimañ. Imuac niñac kekec zéma humuc iorac suggiraiguc némariawac añgénéñ tiwa hia wammac imi ménda ninzua.

²³ Ni imuac suggiraiguc kecba momacnec wañ nénzaoc. Waima kemma Kristoguc kecmañ iminéñ ogicogicya imuac niñ imuac wanzua, néñ

²⁴ imi waima séwinaguc kecmañ imi onac niñ nimba hia wanzac.

²⁵ Wañu ni waima kecmañ imi zéma onac ninzén ninzéngina meyandima imuac zézé ségiségi wamma ic tuñ iniguc momacnec kecmañac hezac imi ni niñyacgézua.

²⁶ Imuac neñ muñguc hama iniguc kecba nuac niñac Yesu Kristoac qeriaiguc onac zézé ségiségi ginanéñ qesalecgéma yandimac.

²⁷ Momacguc niñgic eeyaguc wammac imi yomuhuc; Ini Kristoac buña suruc hiabia imuac séciguc wamma kecmu. Imi mia ni ha inicmañ me wai énécmima lakec kecmañ imi ini ewa momac wamma namma ewa siñgina momacnec buña suruc hiabiawac ninzén ninzénginawac wamma eñaoc nanñé amumu.

²⁸ Ionac muru imi buña suruc hiabianéñ kisikiyonac asé kiwiya wanzac, néñ onacmuru imi añgénéñ

titiac asé kiwiya wanzac. Imuac niñac ai imuac me imuac mewin zégic hazéc wañ énécmimuiguc ionac bac yandi yandi ménda wammu.

²⁹ Kristoac niñac ewa hia wañ énécmiyec imi ninzéngeñ mimu niñac sac qahac, néñ ninzéngeñma iwac niñ wamma zérabéra acguc momacnec bisimu niñac imuhuc zézua.

³⁰ Ini imi becnec nuac muru hicñiyu héngicac deguc nuacmuru heyu héñanzu qenzen manzen imuhucya onac muru acguc he énécmizac.

2

Kristoac memaamuma kekecac haka.

¹ Imuac Kristoac qeriaiguc meme seli ai, me goi héihéiac qeri mebélac ai, me uña téréyawac ala kekec, me wésé ninin, me ewa biricnéñ he énécmiyu

² ewa momac wamma goi héihéi imuhucyanec añgénéñ tigid ewa siñgina momac wañu siñniñ momac wamma ségiségina solañanigic kuaya qeqeya wammac.

³ Ai imuac me imuac mewin zé nogicna gogicba hakaiguc me séwi eñeñawac hakaiguc ménda wamma ewagina memaamuma tosara ionac niñgic gi gogicma eñeña wammu.

⁴ Ini eñac eñac ewa siñgina sac qahac, néñ alahécgina ionac ewa siñ imuac momacnec héngalen wañ énécmimu.

⁵ Yesu Kristoac ewa siñ heyec ewa siñ imuhucyanec añgénéñ tigid hemac.

⁶ Inéñ Anutu eñeyawac kekec kerec, néñ Anutuac séc añgénéñ tima kecmañ zé ménda nimma,

⁷ kileñ memaamuma welen qeqe ic tanec mema baec ic ésécnec wañec.

⁸ Imuhuc wamma ic tanec wamma hicñiyec. Hicñima eñeya memaamuma kileñ humucac séc keremma Anutuac ara niñtohoma ic héñeña wéndaraiguc humuyec.

⁹ Imuhuc wañu Anutunéñ ou meyacmima qac buña mén, qac tosara

moczon onogiczac imuhucya miyu késayec.

¹⁰ Imuhuc wammima ou kurumenjiguc zéma you baeciguc zéma emu baec bawraiguc kecanzu ienenj moczon Yesuac qac buñraiguc siminj héimimuac hezac.

¹¹ Wañu kuaya kuaya séc Yesu Kristowac Miñ Kewuna zéma Anutu manjoc mepési wammimu.

Kifa asaha ésécnec kecbinj.

¹² Imuac ala soroc hécna wésenaiguc sac qahac, néj deguc iniguc ménda keczua nalé yomuac acguc nalé séc ara niñtohoma bac yandi yandi wammima zénéngina hiriyunec onac anjéñ titigina imi mesolanjanimu.

¹³ Ewa qeriginaiguc ai meanzac imi mia Anutu. Inéñ mia eneya ewa siña hiabia imuac niñ kewugina haima aigina memu niñac meseli énécmianzac.

¹⁴ Wañu ai hénia hénia imi mematiti me tualefic ac qahac memu.

¹⁵ Imi mia ini kápésic qahac solanjanec kecma hicñisai qarinj qarinjia zéma acqeçe wawaña ionac sugginaiguc Anutuac nambérac héra wamma solanjanec kecma baec ic ionac sugginaiguc asac mararanj wamma qetagali énécmima kecmu.

¹⁶ Kekecac ackuazéc measarigic ni usuñec kenja wamma qenzen manzenj qeyi imi héla qahac ménda wañu Kristoac naléiguc qerinanénj niñpanjéma onac niñac ségiségi ac zémanjac séc wammac.

¹⁷ Onac ninzénj ninzénjina zéma welenj qeqeginanénj mulu ésécnec haimigic ni imuaru toroqema nena kekecna mulu mananjac doku selia ésécnec qocgé mimanjiguc kilenj ségiségi wamma ic tuñ iniguc ségiségi wammanj.

¹⁸ Ini imuhucyanec ségiségi wamma niguc momacnec ewa hia nimmu.

Timoteoac ac.

¹⁹ Ni onac ac buña nimba qerina meefi némmac zéma hénia imuac

niñac Timoteo focdac onac muru méli énécmimanj niñac Miñ Kewuninawac qeriaiguc niñkumu wamma kecanzua.

²⁰ Niguc ewa momac wamma onac niñac wamma inicgalenj wammacac hezac imi tosara qahac, néj i sac nuacmuru keczac.

²¹ Ic tosara ienenj imi Kristo Yesuac aiyawac ménda wañanzu, néj enaj ewa siñginawac wamma kecanzu.

²² Néñ Timoteo imi merac méñnéñ manjocyawac wammianzac ésécnec wañ némma niguc buña suruc hiabiawac kuc qema ai meyec. Imuac niñac ai hakayawac hénia imi wininiyu hémma nindaczu.

²³ Imuac nuac muru haka dimuhuc hicñi némmac imi hémma niñtegicmanj nalé imuaru focdac ic imi méli énécmimanj zé niñkumuma keczua.

²⁴ Ni acguc focdac hamanj zé Miñ Kewuninawac qeriaiguc niñkumuma keczua.

²⁵ Wañu nimba Epaforodito onac muru méli énécmimanjac hezac. Ic imi méli néngic hama dacmuna zéma ai momac zéma ténginj ic ésécnec niguc momacnec welenj némma iwawai méñac méñ niñac wamba méra néñanzac.

²⁶ Inéñ ini moczonj inicmanj zé qeria hénjenec kerec. Wañu eneyaoc hafi wamma kerec imuac suruc ini nindacgic imuac niñac ewa goro wamma kecanzac.

²⁷ Inéñ hafi kiyu humumanj zé wañec. Wañu Anutunénj wéséya nimmiyec. Wañu i sac qahac, néñ ewa goronénj ewa goro méñ mi-hicñiwac niñac niñyéwérima kecha wéséya niñnémma ewa gorona momacnec meefinéñec.

²⁸ Imuac ini ic imi hémma ségiségi wañgic ewa qerina réwéria imi acguc momacnec meefimanj zé seliseli wamma méli énécmizua.

²⁹ Imuac ini Miñ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi yanda wamma ic imi héihéré mima ic imuhucya ionac imi eegina héima énépésimu.

30 Ini welen qenemma ai megic ai tasia ménda sécgéma heyec imi meyu sécgédacmac niñac ic imi Kristoac ai niñac eneya kekecyá ménda galengé amuma humumañ zé hia humumañ zénimma ai meañec.

3

1 Dacmuna hécna ac tetcgiawac zéwa niñgic, Miñ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi wammu. Ac imuacnec muñguc muñguc oma nimba imi nuaru ai yanda ménda wanzac, néñ onac imi ac iminéñ demin meénécmimac.

Haka wahala maleku ésécnec het-ecgéwiñ.

2 Ini haséñ kazu ic* zéma biria meme ic zéma séwi taségina héricma séwi eney wanzu imi onac galengina mema kecmu.

3 Anutuac uña téréyaguc welen qeque ai mema Kristo Yesu mepési mima séwiguc ménda héiselima kecanziñ neñañ imi séwi tasénina hélacnec héricma kekera wanzin.

4 Ni acguc séwiiguc héi selimañac séc wañu ic tosia eney séwiiguc héiseliwiñac séc zéma ninzuiguc ni imi onogicma imuhuc nimmañac séc.

5 Ni hicñima kecha ai meme 8 wañu séwinaiguc séwi heric haka wannéngic,† wañu ni Israelac sac kitwa, Benzaminac qeli, Hebiraio ic sugcinaiguc Hebiraio ic héla, wañu hena aciguc koroma zéwa Farisaio ic wanzua.

6 Hakana imi seliseli wamma Yesuac henaoriñ ununesi wañ énécmiyi wañu hena ac mén ménda logima késpedes mén ménda mi-hicñiyi.

7 Wañu becnec iwawai imuhucya moczoñ nangé néñec, néñ Kristoac wamma nimba iwawai imi mén ménda méra néñec, néñ iwawai enjomia wañec.

8 Wañu hélacnec zéwa iwawai imi moczoñ maqeqeya mihicñi nénéña, néñ miñna Kristo Yesuac hénia niñasariwa hicñinéñec niniñ imuac mia nimba eeya eneyaguc wanzac. Ni imi iwac niñ wamma iwawai moczoñ imuac nenesic zéma ninzua. Imi mia Kristo añgétiwa

9 iwac qeriaiguc mihicñi nénéña wammac niñac. Solañanima keczua imi hena ac igucnec ménda hicñiyec, néñ Kristo ninzégéwa kekec solaña imi Anutuac murunec hicñinéñec.

10 Ni Kristo zéma humuc igucnec qelima kekec imuac kuha zéma iwac qenzen manzen imi momacnec bisinimmañ zé iwac humuc imi niñtohoma

11 Imuhuc me imuhuc wamma humuc ic sugcina igucnec yacma kekec qelia mihicñimañ zé wanzua.

Kekecac qambaña hémma usuñnec kembin.

12 Ni nena imi bec mihicñizua ménda zézua. Wañu bec mesolañani wañ néñec ménda zézua, néñ Kristo Yesunéñ ni népésiyec séc imuac mihicñimañ zé wamma usuñnec kemañec keczua.

13 Dacmuna hécna, ni bec imi mezua zéma ménda ninzua, néñ iwawai andénaiguc hezac imuac eluñ nuyu, iwawai wésénaiguc hezac imuac memañ zé

14 kemma añgétimañac hezac, imuac mia kicna hiwa keñu Kristo Yesuac qeriaiguc Anutunéñ ounec héihéré néñec imuac héla haiyu hezac imuac memañ zé usuñnec kenzua.

15 Imuac solañanima keczin neñañ sucninaiguc ménéñ mén yomuhuc nimmacac hezac; Haka ménac ini niñgic tanera mén wañu Anutunéñ imi acguc measari énécmiyu hémmu.

16 Nini añgétima keczin hena imuacnec sac tima kembin.

* 3:2: Yuda ic ionac haka silic méndacangic ieneñ Kristo ic tosara ionac haka silic ménda méndacgic mebirí énécmiangic hénia imuac niñac kazu ic zéénécmiyec. † 3:5: Yuda ic ieneñ nalé imuaru nanhécgina séwi hericheric haka imi wañ énécmigic.

17 Dacmuna héčna ini eṇawu ni méndac némmu. Waṇu ic tosia haka kekecninaiguc hénzu séc imuhucyanec wamma kecanzu ionac haka imi acguc kic hihi wamma hémmu.

18 Ni hatac sasala énézéyi. Deguc acguc kic masina mayu énézézua. Ic embac sasala imi Kristoac ic héngenja wéndara imuac hazéc wamma kenja wanzu.

19 Ieneṇ imi teteçgiaiguc kisikiyon mihicṇimu. Ionac anutu imi tomenṇina. Gamuginanéṇ zunzariṇ éséc nec hai hoturu wamma baecac iwawai niṇac niṇanzu.

20 Waṇu neṇaṇ imi kurumeṇ ama miṇina wamma kecni qacnina ou kurumeṇiguc ooyawac hezac. Imuarunec mia aṇgéṇ titi miṇina Miṇ Kewunina Yesu Kristo hamac zéma mambéc kecanziṇ.

21 Inéṇ iwawai moczoṇ énézéyu niṇtoho mimuac séc kuc buṇa hemizac. Kuha imuhucyanéṇ séwinina maqeqeya imi melenṇ nénécmiyu eneya séwiya edamuyaguc éséc nec wambiṇ.

4

1 Imuac nuac niṇkumu, dacmuna sorochéčna, nuac ségiségi zéma ic kewuac soroc, ini imuhucyanec Miṇ Kewuninawac qeriaiguc namma kecmu.

Memeseli ac.

2 Ni Yuodia zéma Sintike embac éréhéc imi Miṇ Kewuninawac qeriaiguc ewa momac wamma kecmaoc niṇac zénaṇgé érécmizua.

3 Waṇu ai momacna* solaja guac welec génzua. Embac tosara buṇa suruc hiabiawac niguc momac nec seliseli wamma ai megic imi zéma Klemento zéma nuac ai momac héčna méra énécmína, qacgina imi kekecac kiwiiguc hedaczac.

4 Miṇ Kewuninawac qeriaiguc nalé séc ségiségi waṇgic. Ménguc énézéwa ségiségi wammu.

5 Onac ewa bénzénṇina imi ic embac énézégic nindacmu. Miṇ Kewuninanéṇ hosucgé nénécmizac.

6 Iwawai ménac mén ménda niṇyéwérimu, néṇ ai hénia héniaiguc zéwelec zéma zéqesiçesi ginanéṇ ewa hia ac ézéma Anutu ézému.

7 Imuhuc waṇgic bec Anutuac luae niniṇginawac séha ogicogicya imuhucyanéṇ Kristo Yesuac qeriaiguc onac ewa qerigina zéma niniṇgina galeṇgé énécmimac.

8 Dacmuna héčna metecgéma zéwa, iwawai héla, iwawai téréya, iwawai dindiṇa, iwawai solaja, iwawai siṇ niṇmimiawac séc, iwawai zézé sorocyaguc, iwawai méra énécmimiawac séc me iwawai mepé qepésiyaguc, imuhucyawac wamma kecmu.

9 Ini nuac murunec niṇareṇgéçic me megic me héngic imuac wamma kecmu. Imuhuc waṇgic luaeac Anutunéṇ iniguc momac nec kecmac.

Filipo hénarini ewa hia ac ézéyec.

10 Ini nuac nimma keçgic imuac zariṇanéṇ hutuzac imuac ni Miṇ Kewuninawac qeriaiguc ségiségi kunenṇ yanda wanzua. Bec nec ini niṇnéngic, néṇ imuac naléya ménda hayu osigic.

11 Ni iwawai mén niṇac wamma imuhuc ménda zézua. Ni kekecac hénia kuamuma haka hénia héniaiguc hia zéma nimmaṇac séc wanzua.

12 Ni imi maqeqena iguc hia kecmaṇac séc, waṇu iwawaina samén bipiyaguc hia kecmaṇac séc. Imuac haka hénia héniaiguc nimba séçgé néṇanzac. Yaka niṇ humu humuiguc me iwawaina samén bipiyaguc me maqeqena iguc dimuhuc kecha hiarumac imuac hénia imi niṇteçicdaczua.

13 Meseli néṇanzac iwac qeriaiguc ni iwawai moczoṇ hia wandacmaṇac séc.

* 4:3: Girik aciguc; boṇ zura momac nec huama kekera.

14 Wañu ini nuac qenzen manzeniguc momacnec toroqezu imuac nimba sécgézac.

15 Filipi ic zéwa ningic, becneç buña suruc hiabiawac ai imuac nalé hénihéniaiguc ni Makedonia baec waima kemba méñnéñ méñ méra ménda néñec, néñ ini sac méra néñgic imi ini ninzu.

16 Wañu Tesalonika ama areña yandaiguc keru nalé imuaru acguc ini hatac éréhécnéñ méñ méra néñgic.

17 Ni sese méñ niñac ménda welec énécmizua, néñ mériañginaguc wammu niñac onac muru haka hiabiawac hélanéñ saima hemac niñac imuhuc zézua.

18 Nuac muru imi iwawai moczon sasala henéndaczac. Epafirodito mériaiguc iwawai néñgic imi mewa sécgénénzac. Imi mia hofac oo ésécnec héméña hiabia wañu Anutunéñ memacac séc wañu ségiségi mihicñi mizac.

19 Nuac Anutunanéñ Kristo Yesuac qeriaiguc, edamuyawac qeriaiguc, eneya hofi yanda kuaya qeqeya igucnec sécgina tiénécmimac.

20 Anutu Mañgocnina iwac muru nalé tetecgia qahac mepé qepési hemimac. Hélaçnec!

Ac tetecgia zéma mozoc ac.

21 Ic embac téréya Kristoac qeriaiguc kecañzu ionac yaizézé ac énézému. Dacmuna tosara niguc keczu imi eneñ onac yaizézé ac énézézu.

22 Ic embac téréya moczon onac yaizézé ac énézézu. Wañu ionac suginaiguc Kaisawac amaiguc areñhéra ionac murunec tosaraneñ imuhucnec yaizézé acgina zézu imi meyacma zéwa ninzu.

23 Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianeñ onac ewa qeriginaiguc hemac.

Kolosai

¹ Anutuac ewa siñguc Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulo zéma ninzéh ninzéhac munana Timoteo

² niri Kolosai ama yandaiguc ic embac téréya Kristoac qeriaiguc keñhéi hahéi qahac* kecanzu onac muru kiwi yomi oénécimizic. Anutu Mañgocnina iwarunec† ewa hia zéma luaenéh he énécmimac.

Ewa hia ac zéma zéwelec ac.

³ Nereñ onac niñ wamma zéwelec wañanzic séc neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristoac Mañgocya Anutu ewa hia ac ézézanzic.

⁴ Imi mia Kristo Yesu ninzéhégé mizu imuac buña zéma ic embac téréya ionac muru ala siñgina hezac imuac buña niñanzic imuac niñac imuhuc wañanzic.

⁵ Wañu ninzéh ninzéh zéma siñgina imi mia onac wamma kurumeñiguc niñkinzéh gina kumugic hezac imuacnec mia hicñianzac. Wañu niñkinzéh imi suruc hélawac buña hiabia becneñ niñgic imi mia.

⁶ Buña suruc hiabia imi onac muru haréyu ini nimma hélacnec Anutuac ewa hia niñtegicgic nalé imuarunec sugginaiguc hicñiyec ésécnec baera baera sécgéma kemma hélaguc wamma yandianzac.

⁷ Imuhucyanec niniguc momacnec weleñ qeçe icya wamma kecanzac ala sorocnina Epafiranéh ku énécmiyu niñgic. Ic imi onac Kristoac ai ic héla wamma keczac.

⁸ Inéh mia Uña téréyawac qeriaiguc ala siñ wañamuanzu imuac suruc nérézéyec.

⁹ Hénia imuac niñac onac suruc niñic nalé imuarunec éréma niri onac niñ wamma ménda waima Anutu zéwelec mianzac. Imi mia Uña téréyawac niñtegic qinñtegic zéma niñ

asac asariawac kuhaiguc niniñ Anutuac ewa siñac murunec hahaya imi kuaya qeçeya tiénécimimac niñac zéwelec wañanzic.

¹⁰ Wañu wañgic séc Miñ Kewuninanéh niñu sécgéyu ewa hia nimmac. Wañu ai hénia hénia eeyaguc memu séc héla mihicñima Anutuac hénia niñareñgégic imuac niniña imi yandima kemmac.

¹¹ Wañu zérabéra horu horugia ségiségi wamma bisima keñkecgic tecgémac niñac iwac edamuyawac kuhanéh kucgina moczoñ meseli énécmimac.

¹² Imi mia edamuyaiguc ic embac téréyawac ai buña bakia késamuac séc mehiaru énécmiyec‡ Mañgocnina iwac mia ewa hia nimmimanec imuhuc wammu.

¹³ Inéh mia panamañac demin toñ qeriya igunec nénépésima eñeya nañ sorocyawac héngalen ama areña yandaiguc nonoporec.

¹⁴ Naña imi sawanéh mulu menénécmiyu késpedesicnina moczoñ waiwaiya wañec.

¹⁵ Inéh mia hémbinawac séc qahac Anutu iwac kic tanera wanzac, iwawai méné ménda zéhicñiyu kerec nalé imuaru bec walac walac hicñima kerec.

¹⁶ Imi mia hénia yomuac niñac; Iwawai moczoñ imi iwac qeriaiguc zéyu hicñidacgic. Iwawai kurumeñiguc kekera zéma baeciguc kekera, kicnéñ hémbinac séc zéma ménda hémbinac séc, tatic edamuyaguc me héngalen wawañawac kuc buña, galen me galenac qac buña imi moczoñ iwac murunec zéma iwac buñawac zéhicñi énécmimia.

¹⁷ I eñeyaoc imi iwawai tosara ménda hicñima kecgicnec i bec kerecac keczac, wañu iwawai moczoñ imi iwac qeriaiguc qéhéréngé amuma nandarecac nanzac.

¹⁸ Wañu inéh zéyu hicñidarec mo-

* **1:2:** Hénia méné imi ninzéhégéma. † **1:2:** Kiwi méragananéh ooya tosaraiguc; Mañgocnina zéma Miñ Kewu Yesu Kristo iorac. ‡ **1:12:** Kiwi méragananéh ooya tosaraiguc; mehiaru nénécmiyec.

mac yanda ionac walac walacgina kecmac niñac, hënaoriñ neñañ orucnina zëma kekecac hënihënia wamma humuc ic ionac sugcina igucnec walac walac qelima yarec.

19 Imi mia Anutunëñ iwawai moczoñ Yesuac qeriaguc kuaya qema sécgëmima kecmuac zë niñu sécgëyu imuhuc hicñidarec.

20 Iwac murunec iwawai kurumëñguc zëma baeciguc hedaczac imi moczoñ eñeyaguc ewa momac wammu niñac Yesuac sawanëñ ic hëñgeña wëndaraiguc luae qenëncmiyec.

21 Becnec ini, elicgé énécmiyu kecgic. Kecma ewa qerigina zëma wawañ memeginaguc hazëra kecgic.

22 Wañu deguc imi aciguc ménda emmu nëñ këpësic solañ wamma Anutuac kiwaiguc ic embac téréyawac buña nammu niñac séwiya wai nénécmima humuma Anutu zëma neñañ sucninaiguc ewa momac mihicñi nénécmiyec.

23 Ini ninzëñ ninzëñguc kumuselima keñqe haqëgina qahac kecmu. Kecma buña suruc hiabia nindacgic imuac niñkinzëñ wamma imuacnec ménda nëñgacma kemmu. Wañu buña suruc hiabia imi mia zëau énécmimia wañu, kurumëñ bawaiguc kekec yanda Anutunëñ zëyu hicñima keczu imi moczoñ nindacgic. Wañu Ni Paulo imi buña surucya imuac welen qe qe ic wañiac keczua.

Pauloac welenqe qe ai.

24 Deguc ni onac wamma qenzen manzëñguc kecmu imuac mia ségisëgi wanzua. Imuhuc wamma Kristoac qenzen manzëñ kitiwa hezac imi iwac hëna méria wamma kekera hënaoriñ onac niñ wamma séwinanëñ bisiwa sécgënézjac.

25 Ni imi Anutunëñ onac niñ wamma ai ara nézëyec imi tohoma Anutuac ackuazëc imi énézëdacba sécgë énécmimac niñac hënaoriñ hëra ionac welen qe qe ic wañi.

26 Ac saña imi nalé hënihënia qahac hama keñec imuarunec zëma baec yomuac hicñisaiya hicñisaiya ionac murunec musañgéyu heyec nëñ deguc imi ic embachëra téréya ionac muru énézëyu wininiyec.

27 Imi mia Anutunëñ ac musañ musañgia imuac edamuyanëñ baera baera ic embac ionac muru dimuhuc kindindiña sécgë énécmizac imi énézëyu nimmu niñac imuhuc wañ énécmiyec. Wañu ac musañ musañgia imi mia Kristo sugcinaiguc keczac inëñ mia wanzac. Edamu asaha miñina iwac mia neñañ niñkumuma kic hihi wammianzïñ.

28 Nini imi icya icya Kristoac qeriaiguc solañani énécmima onopocni nammu niñac iwac buñaya zësaïma icya icya meme seli ac énézëma niñtegic qintegic ac moczoñnec ku énécmianzïñ.

29 Ai imuac mia ni acguc nuac qerinaiguc kuhaguc ai meanzac iwac ai hakaya méndacma kucna moczoñnec ai meanzua.

2

1 Ni ini zëma tosara Laodikea ama areña yandaiguc keczu i zëma tosara kicginanëñ kic tanecna ménda hënzü ionac niñ wamma dimuhuc kucna qema ai mema kecanzua imi ini niñ asarimu niñac wanzua.

2 Ieneñ qerigina mebëlacgé énécmiyu goi héihéi imuac qeriaiguc qutulanggë amugic niñtegic qintegic ginanëñ saïma kemma zékëñ yanda wañu, Anutuac saña Kristoac hënia niñyacgému niñac wanzua.

3 Iwac qeriaiguc niñtegic qintegic ac zëma niniñ yanda imuhucya eebipiyagucnëñ sañgima hezac.

4 Imi mia méñnëñ méñ halëc acnëñ ménda mesoho énécmimac niñac imuhuc zëzua.

5 Hënia imi yomuhuc; Ni séwinanëñ wai énécmima kecanzua, nëñ qeri uñananëñ iniguc kecanzua. Wañu ini térérec dindiñanec kecmu Kristo ninzëñgéma seligima nanzu zëgic nimma ségisëgi wanzua.

Kristoac qeriaiguc kekecyawac séha mihicjiwiñ.

⁶ Ini Kristo Yesu añgérj tígic miñ kewugina wanzac imuac bec iwac ewa siñ méndacma kecmu.

⁷ Kristoac qeriaiguc himic énécmiyu gété zaliginanéñ késaseligimadonna namma ackuazéc ku énécmigic sécyaguc ninzéngeña nanjeligigic ewa hiawac aranénj doku éséc kuaya qesalecgé énécmimac.

⁸ Ini técgina nimma kecmu, baecac icac niñtegic qinjegic ac zéma ikoc acginanéñ énépésima hésa amaiguc onopochu niñac. Niniñ imuhucya imi yanda onac haka silic mératéc memeya zéma baecac pakeñ ac efefia imi méndacanzac, néñ Kristo i ménda méndacanzac.

⁹ Hénia imi iwac muru imi Anutuac séha kuaya qeqeyanéñ séwi héra wamma kecanzac.

¹⁰ Ini acguc Kristoac qeriaiguc kecgic sécgé énécmiyu méñac méñ ménda hocmu. Inénj mia galeñ zéma ai memecac qac buñaginaguc ionac orucgina wanzac.

¹¹ Iwac qeriaiguc météré énécmimianawac aséya hai énécmiyec. Imi mia méranénj séwi tasé hericheric imi qahac, néñ Kristoac météré aiiguc séwiginawac siñ hericdagic kenkeña wanzac.

¹² Ini imi iwac doku naec hakaiguc Kristoguc momacnec téngé énécmimia wañec. Wañu Anutunénj Yesu meqelimiya yarec imi ninzéngegic iwac qeriaiguc momacnec meqeli énécmimia wañec.

¹³ Wañu késpedesigina wamma séwiginaguc séwi tasé hericheric qahac humumia kecanjic, néñ Anutunénj Yesuguc meqeli énécmima késpedesigina moczon wai énécmiyec.

¹⁴ Wañu musuqeqe wamma hazéc wañ nécnécmianjec méra kiwi héra aciguc ooya imi moczon audacma mema ic héñgeña wéndara qahaiguc biriñnéñ qeyu qahac wandarec.

¹⁵ Yesu imi ic héñgeña wéndaraiguc humuyu imuac kuhanénj galeñ kewuya kewuya zéma ai memecac

qac buñaginaguc ionac tewi zakonjina imi mahañgéyu madarec. Wañu onogicma kawali wañec imi ic embac kicginaguc mewinini énécmiyu héndacgic.

¹⁶ Imuac bec ic méñnéñ nene adokuac ara me nalé yanda me maso qeliawac hai ségiségi zéma Sabata niñac késpedesic ginaguc zégic qetali énécmigic acgina qaimac.

¹⁷ Nalé imuhucya imi bianj héra hamacac heyec imuac uñayanec wanzac, néñ Kristonénj imuac héra wanzac.

¹⁸ Ikoc wamma memaamuma kua meme uña mepési mianzac imuhucyanénj onac taségina kurumenjiguc hezac imi onagicbac niñac galeñ memu. Ic imuhucya imi baec séwiac ewa siñnéñ qéfaccgé miyu emma iwawai méñ héñec imi meyandima hiñgac hiñgarawac zéanzu.

¹⁹ Imuhuc wamma orucnina keczac Yesu iwac muru ménda toroqeanzu. Wañu oruc imuacnec mia séwi tasia moczon toroya zéma giniñanéñ déréccgéma gumuyu Anutunénj kuha haiyec séc, séha yandianzac.

Pakeñ ac ikora niñac goro ac zéyec.

²⁰ Ini Kristoguc humuma baecac pakeñ ac hénia hénia imuac niñgic iwawai humumia wañec, néñ némac niñac baecac buña kecanzu ésécnec haka silic imi tohoanzu?

²¹ Ménda késamu, ménda nen-immu, ménda osimu, zézéya imuhucyawac zézua.

²² Ic onac zézé seli ac zéma pakeñ ac imuhucya méndacbiñ me? Imi qahac, iwawai imuhucya imi moczon houma qahac wandacmu.

²³ Haka imuhucya méndacma siñginawac mepé qepési ai mema memaamuma séwiginawac yéwéri mihicji amuma héngic, meyac énécmimacac séc niñtegic qinjegicyaguc tanec wanzac gezanj. Wañu haka imuhucyanénj séwiac siña sigima

kekerawac kuha ménj ménda késa keczac.

3

Kekec qelia Kristoguc kecbij.

¹ Imuac niñac ini Yesuguc meqeli énécmiyu qelima keczuiguc iwawai ou heheya niñac wamma kecmu. Imuaru mia Kristonéñ Anutuac héiyaiguc tacma keczac.

² Baecac iwawai niñac qahac, néñ iwawai ou hezac imuac mia nimma kecmu.

³ Hénia imi yomuhuc; Ini bec humudacgic kekecgina imi Yesuguc Anutuaru musañgé énécmiyu keczu.

⁴ Wañu kekecgina wawaña Yesunéñ wininimac nalé imuaru ini acguc edamuginaguc wininima nammu.

⁵ Imuac niñac baeciguc kekera séwi taséginawac siñ imi qegic humudacmac. Imi mia yomuhucya; kaiseroac haka silic, haka qakolayaguc, séwiac siñ, biriawac siñ niniñ, zéma hémbaoc. Wañu iwawai ménjac hémbaoc wawaña imi baniara mepési mimia tanec wanzac.

⁶ Haka imuhucya niñac Anutuac qeri biricac zérabéranéñ nambérac ac qeqeya ionac muru hicñi énécmianzac.

⁷ Ini acguc imuac qeriaiguc kecgic nalé imuaru imuac qeriaiguc tacyac wañañgic.

⁸ Wañu deguc imi yonkanzañ, qeri biric, niñ zapi, zézé suresure, zéma zézorañ ac biria, biria imuhucya moczoñ kuagina igucnec hetecgégic kendacmac.

⁹ Ini ic wahala zéma imuac wawañ meme imi hetecgéma ic qelia héima mema keczu, imuac niñac eñaoc ac ikora ménda wañamumu.

¹⁰ Wañu ic qelia imi eñeya zéhicñimiyec Anutu iwac hénia méndacma meqeli miyu niniña acguc qelia wanzac.

¹¹ Meqeli ai imuac qeriaiguc imi ménj wai ménj késa qahac, Girik ic me

Yuda Ic, ic tuñ séwi tasé hericheric ginaguc me ic tuñ séwi tasé herichericgina qahac, baec ménjac icya icya me haséñ ic,* welenj qeqe ic me miñ kewu kekera, wañu Kristo imi moczoñ yanda, wañu moczoñ yanda ionac qeriginaiguc kecdaczac.

¹² Wañu ini Anutuac gési énécmimia, ic embac héra téréya zéma wéiwécya séc kecmu goi héihéi zéma ala siñ zéma memaamuma kekec zéma gum bénzénzénj zéma qeri biricgina helanzi amuma kekec imi malekugina éséc nec héigic meyu kecmu.

¹³ Wañu ménñéñ ménjac ara zéyu eñawu tétécgé amuma kápésicgina waiamuma Miñ Kewuninanéñ kápésicgina wai énécmiyec éséc ini acguc imuhucyanec wañamumu.

¹⁴ Wañu haka hiabia moczoñ imuac qahaiguc goi héihéi haka imi toroqema wammu goi héihéi haka iminéñ rikuj solaña wamma dérécgé énécmimac.

¹⁵ Luae qeamuma kecmu niñac unuruyu séwi momac wamma keczu. Imuac waigic Kristoac luaenéñ qerigina galeñgéyu. Imuac nec toroqema ewa hia ac ézémanc kecmu.

¹⁶ Qeriginaguc Kristoac ackuazéc iminéñ kuaya qeqeya qesalecgé énécmima heyu, niñtegic qintegic moczoñ nec eñawu kuamuma zénañgé amuma legic zéra zéma legic ewayagucnéñ legic téréya héima qeriginanéñ ewa hia nimmima Anutu mepésimu.

¹⁷ Wañu ackuazéc ginanéñ me wawañ memeginanéñ haka ménjac ménj wambiñ zé imi moczoñ Miñ Kewunina Yesuac qaraiguc iwac muru héima namma wammu. Imuhuc wamma iwac hia niñac wamma Anutu mañgocnina ewa hia ac ézému.

Kristoac tohotoho ichéra ionac héna zéénécmimia.

* **3:11:** Girik aciguc; Skite ic.

¹⁸ Embac ini euhécgina onac méra bacginaiguc kecmu, Miñ Kewuni-nawac qeriaiguc héna iminéñ sécyá wanzac.

¹⁹ Ic ini iniñhécgina ionac goigina héimu. Wañu ionac qeri howuc howuc ménda meénécmimu.

²⁰ Nambérac ini iwawai moczoñiguc neñgoc mañgoc hécgina ionac ac niñtoho wandacmu. Haka iminéñ Miñ Kewuninawac qeriaiguc ewa hia mihicñianzac.

²¹ Mañgoc ini merac hécgina qerigina ménda mebirimu qerigina kuha mawac niñac.

²² Welen qeçe ic ini iwawai moczoñiguc baecac miñ kewugina ionac kuagina tohomu. Ic tosara baec ic ionac qerigina mehiaruanzu séc ic onac kicgina igucnec sac qahac, néñ kurumeñ Miñ Kewuni-nawac bac yandi yandi wamma ewa solañanec wammu.

²³ Ai imuac me imuac mewin zé kurumeñ Miñ Kewuninawac meanziñ séc wambiñ, néñ ic onac meanziñ séc ménda wammu.

²⁴ Imi mia tasénina imi Miñ Kewuninanéñ mératéc nénécmiyu mewinac hezac imi ini nindacma welen qemianzu. Wañu welen qemianzu imi Kristo, imuac niñac haka imuhuc wañanzin.

²⁵ Méñnéñ méñ haka biria wammac imi, haka biria imuac bakia meñ mimac. Miñ kewuninanéñ séwiginawac inicma ménda énépésianzac.

4

¹ Ic galeñ ini imi onac muru acguc kurumeñiguc kunéñgina keczac imi nimma welen qeçe hécgina haka dindiñanec zéma séc momacnec wañ énécmimu.

Pakeñ ac toroqeçeya.

² Ini nalé séc seliseli wamma zéwelec ai mema imuac qeriaiguc ewa hia ac ézéma kicçeli kecmu.

³ Wañu nonac niñac momacnec zéwelecma Anutunéñ héna ac énézewiñ niñac naguya aunénécmiyu

Kristoac ac saña Anutunéñ zéau nénécmiyec imi zéau énécmiwiñ niñac zéwelecmu. Ni ai imuac mia señ hésanéñ qaté néñgic kecanzua.

⁴ Ini Anutu imuhuc zéwelec wammigic neñ ac saña imi zémanac hezac séc zéau énécmiman.

⁵ Ini niñtegic qindegic ginaguc tacyac wammu. Imuhuc wamma sénganñeñ ic ionac imi nalé eñ ménda aumu.

⁶ Acgina imi nalé séc seinéñ naecmima siña mehiaruanzu éscnec goi héihéiguc wammu. Imuhuc wamma ic méñac méñ, ac taséya dimuhuc meñemigic hia wammac imi niñasarimu.

Mozoc ac.

⁷ Tikikonéñ nenac ac suruc imi wañ énécmiyu nindacmu. Ic imi nuac ala sorocna zéma ai ic solaña inéñ Miñ Kewuninawac qeriaiguc nekawu welen qeçe ic wamma kezcic.

⁸ Ic imi nonac qerininawac héna zéasarima ewa qerigina mebélacgé énécmimac niñac ai imuac mia méliwa onac muru hazac.

⁹ Wañu ai ic héla ala sorocnina Onesimo imi momacnec méli érécmizua. Ic imi onac murunec hayec. Wañu iereñ imi yomuac ac suruc imi moczoñ wañ énécmidacmaoc.

¹⁰ Wañu niguc momacnec hésa ic noropocgic kekera Aristako zéma Banaba newura Maka (Mareko yomuac bianac ara zéwa niñzu imuac ic yomi hamaciguc hérémimu.) zéma

¹¹ Yesu Yusito zémimia ieneñ acguc yaizézé ac énézéu. Ieneñ ic tuñ séwi tasé hericheric ginaguc ionac murunec, wañu ai momac hécna wanzu. Ieneñ sac Anutuac héngaleñ ama areña yandawac momacnec ai meanzu imuac ic imuhucya eneñ imi ewana mehiaru néñgic.

¹² Ic méñ onac murunec hahaya Kristo Yesuac welen qeçe ic Epafira inéñ acguc yaizézé ac énézézac. Inéñ nalé séc onac wamma zéwelec mima ini Anutuac ewa siñiguc solañanima

selianec ninzéhégéma nammu niḡac zéwelecanzac.

¹³ Ni ic imuac héipuc ac zéwa niḡic. Ic imi onac zéma ic embac Laodikea baeciguc keczu ionac zéma ic embac Hierapolia ama areḡa yandaiguc keczu ionac niḡ wamma ai kuneh yanda meanzac.

¹⁴ Ala sorocnina dokta Luka zéma Dema acguc yaizézé ac énézézaoc.

¹⁵ Dacmuna hécna Laodikea ama areḡa yanda igucnec zéma ninzéh ninzéh nauḡnina Numfa zéma iwac amaiguc hénarini tocgéanzu ionac nuac yaizézé acna énézégic nimmu.

¹⁶ Kiwi yomi suginaiguc oloḡic tecgéyu Laodikea hénarini énézégic olommu waḡ kiwi méḡ Laodikea igucnec hamac imi ini imuhucnec oloḡnimmu.

¹⁷ Waḡu Akiḡoac mia miḡ kewuninawac qeriaiguc ai buḡa qemiyu késayec imi meyacgéna zéma ézému.

¹⁸ Ni Paolo mérananéh oma yaizézé ac énézézua. Ni seh hésanéh qaténéḡic kecanzua imi niḡqelima kecgic. Anutuac ewa hianéh onac muru hemac.

1 Tesalonika

Yaizéze ac.

¹ Paulo zéma Siliwano zéma Timoteo neneñ Anutu mañgocnina zéma Miñ Kewunina Yesu Kristoac qerigaiguc kecanzu Tesalonika ama areña yandawac hénaoriñ imi onac kiwi yomi haini hazac. Ewa hia zéma luaenéh onac muru hemac.

Tesalonika hénaoriñ ionac ninzéh ninzéhina zéma hakagina.

² Nini ic tuñ onac niñac wamma nalé séc Anutu ewa hia ac ézéma zéwelec mianziñ séc onac aigina zéhicñima

³ ninzéh ninzéhginawac wawan meme, zéma goi héihéiac méra baoc ai, zéma miñ kewunina Yesu Kristoac kic hihi wamma yéwéri hénia hénia bisiqatéh wamma kecanzu imuac Anutu mañgocninawac wésiaiguc nalé séc niñqelianziñ.

⁴ Anutuac siñniñ wañ énécmimia, ninzéh ninzéh dacmuna hécna, ini Anutunéh gési énécmiyec imi nini ninziñ.

⁵ Imi mia hénia yomuhuc niñac; Nonac buña suruc hiabia imi onac muru acnec sac ménda hayec, néñ kuha zéma uñaya téréya zéma ninzéh ninzéh kuaya qeqeyaguc ha énécmiyec. Nini sugginaiguc onac niñac wamma ic dimuhucya kerin ini eñaoc nindaczu.

⁶ Wañu ini zéra béra yanda qeriaiguc uñaya téréyanéh nañgé énécmiyu ségiségi wamma hénia ac imi késama nonac haka zéma miñ kewuac haka méndacma wamma kecanzu.

⁷ Imuac niñ onac kekecgina iminéh Makedonia zéma Akaia ninzéh ninzéh ic ionac kicginaiguc séséc héla wañec.

⁸ Hénia imi yomuhuc; Miñ Kewuninawac ackuazécnéh onac murunec keñu, Makedonia zéma

Akaia ama miñina eneñ gezacginanéñ nindacgic. Wañu onac ninzéh ninzéhina Anutuac muru melemma hezac imuac buña surucnéñ baera baera saima kendarec. Imuac mia neñaoc, ac imuac me imuac méñ zéwiñac ménda hezac.

⁹ Baera baera imuac ic embac eñaoc imi nini onac sugginaiguc haréni eneñ dimuhuc nénépésigic imuac suruc zéma ini Anutu héla kic qeli kekera i welen qemiwiñ zé dimuhuc baniaragina wai énécmima iwac muru liliñgéma hagic imi nénézégic nindacziñ.

¹⁰ Wañu humuc ic ionac murunec meqelimiyec Naña iminéh kurumén igucnec mama hamac zéma imuac mambéc kecanzu zéma nénézégic. Naña imi bianñuc Anutuac qeri biriawac zéra waiyanéh hayu imuacnec neñañ metecgé nénécmimac Yesu imi mia.

2

Paulonéh Tesalonika ama areña yandaiguc Miñ kewuac ai nañgéma meyec.

¹ Ninzéh ninzéh dacmuna hécna zéma nauñ hécnina, neneñ sugginaiguc kereñiñ imi héla qahac ménda wañec imi ini eñaoc ninzu.

² Ini ninzu ésécnec, nini walac Filipi ama areña yandaiguc zérabéra zéma gamu qeqe mihicñi nénécmigic, néñ Anutuninawac kuhanéh nañgé nénécmiyu onac muru hama Anutuac buña suruc hiabia imi kilen énézédariñ.

³ Memeseli acnina imi ikoc me niniñ biria me manam batuc igucnec hahaya qahac,

⁴ néñ Anutunéh ninzéhé nénécmima buña suruc hiabia imi énézéwiñ niñac qutuñgé nénécmiyec. Nini ac yomuhuc zéziñ imi baec ic ségiségi mihicñi énécmiwiñ zé qahac, néñ qeri héhéñ miñina Anutu ségiségi mihicñi miwiñ zé yomuhuc zéziñ.

⁵ Nini nalé méñac méñ ic méñac méñ haléc ac me iwawai méñac

hémbaoc wamma musunina haihoturu wamma féngéc ménda wañ énécmianziñ imi Anutunéñ héipuc wañ nénécmizac imi ini ninzu.

⁶ Onac murunec me tosara ionac murunec, houhouyawac buña, baec ic méñac murunec mepé qepési ac méñ mihicñiwij zé, kic hihi ménda wañanziñ,

⁷ néñ nini onac sugginaiguc ic gum bénzénzénja wamma neñgoc merachéra namu gumu énécmianzac iminéñ nambérac héra lolongé énécmima héwiwiñgé énécmianzac ésécnec wañ énécmiyiñ.

⁸ Ini wéiwéc sorocnina keczu imuac niñac qerinanéñ imuhuc dongé énécmima buña suruc hiabia imuacnec sac qahac, néñ kekecnina momacnec efima wai énécmiwij zé ewa hia ninziñ.

⁹ Ninzénñ ninzénñ dacmuna hécnina, ai kunéñ yanda mema kuc qema kerij imi ini niñqelima ninzu ésécnec onac muru méñac méñ yéwéri ménda énécmiwij zé siñi kaiwe méraninanéñ ai mema buña suruc hiabia Anutu arunec imi énézéañiñ.

¹⁰ Nini ninzénñ ninzénñ ic onac muru dimuhuc météré amuma haka dindiñanec kápésic qahac kenja wañiñ imi enéñ kicginanéñ ninicma héipucnina wanzu. Wañu Anutu i acguc imuhucyanec.

¹¹ Ini ninzu ésécnec, neneñ imi mañgocnéñ nambérac héra wañ énécmianzac ésécnec eñac eñac wañ énécmiyiñ.

¹² Wañu eñeya héngalen amaya zéma edamuyaiguc keremmu niñac héihéré énécmianzac Anutu iwac ic embachéra séciguc kecmu niñac hinocgé énécmima meme seli ac wañ énécmima zéseli énécmiyiñ.

¹³ Wañu nini imuac niñ nalé séc Anutu ewa hia ac ézéañiñ. Wañu ini Anutuac ackuazéc nonac murunec niñgic nalé imuaru enéñ niñgic ackuazéc imi ic onac ac suruc éséc ménda wañec, néñ Anutuac ackuazéc héla téñgén wañu

añgétigic. Imi hélacnec, ackuazéc iminéñ mia ninzénñ ninzénñ ic embac onac ewa qeriginaiguc ai mema hezac.

¹⁴ Ninzénñ ninzénñ dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, ini Kristo Yesuac qeriaiguc hénaoriñ Yuda baeciguc keczu ionac haka silic méndacma wañgic. Héna oriñ imi enéñ Yuda ic ionac murunec zéra béra mihicñigic ésécnec ini acguc eñañ baecac ic embac ionac murunec réwéri imuhucya mihicñigic.

¹⁵ Yuda ic enéñ Miñ Kewunina Yesu zéma kua meme ic unugic humudacgic. Wañu duña nini nununesi wañ nénécmima Anutu ségiségi ménda mihicñi mima néwécgeña baec ic onac ségiségi mihicñi énécmianzu.

¹⁶ Wañu ic enia ackuazéc énézéni nimma hiaruwu niñac neñ héinénécmima kápésicgina toroqegic kuaya qeqeya wañu imuac tetcgiaiguc Anutuac qeri biricnéñ qacginaiguc mama énépésiyec.

Paulonéñ muñguc kenñ inicmañ zé niñec.

¹⁷ Ninzénñ ninzénñ dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, nini séwiguc nalé hotoñadac wai énécmiyiñ, wañu qerinéñ qahac. Nini muñguc kic tanecgina inicbiñ zé onac ewa siñsiñ hia wañ nénécmiyu imuac wammanec wamma kecziñ.

¹⁸ Nini onacmuru hawij zé wañ nénécmiyu, hélacnec ni Paulonéñ muñguc muñguc onacmuru hamañ zé batucgéyi. Wañu Biria miñinanéñ hézicgé nénécmiyec.

¹⁹ Miñ kewunina Yesu Kristo hamac nalé imuaru némacnéñ neñañ niñkumu zéma ségiségi zéma ic kewuac opocnina eebipiyaguc imuac buña wammac? Eneñ imi nonacmuru imuac buña wanzu.

²⁰ Hélacnec, enéñ imi nonac eebipinina zéma zézé ségiséginina wanzu.

3

¹ Imuac niñ muñguc mambéc

wañbipiwiñac séc qahac wañu, tosara nini niñni sécgéyu neñacnec you Aten ama areña yandaiguc kecziñ.

² Kecma Kristoac buña suruc hiabiawac wamma Anutuac ai ic keczac ninzén ninzén dacmunanina Timoteo i onacmuru méliziñ. Imi mia meseli énécmima onac ninzén ninzénjinawac wamma qerigina zéhiaru énécmiyu

³ ménénén mén zérabéra hénia hénia qeriaiguc kenqe haqe ménda wammu niñac méliziñ. Wañu neñañ imi réwéri imuhucya miñicñiwiñ niñac nonoporec imi mia eñaac ninzu.

⁴ Nini iniguc momacnec kerin nalé imuaru kecma réwéri miñicñiwiñ imuac mia walac énézéyiñ. Wañu hélacnec imuhuc hicñiyec imi ini ninzu.

⁵ Imuac ni acguc muñguc mén mambéc wañbipimañac séc qahac wañu, ninzén ninzénjina imi hémma nimmañ zé i méliyi. Imi mia hénia imuhuc me imuhuc ala batuc miñinanén ala batuc wañ énécmiyu ai kuneñ meyiñ imi héla qahac wambac niñac.

Timoteonén Tesalonika hénaorin ionac hakagina qacguc imuac suruc Paulo ézéc.

⁶ Wañu degucmi Timoteonén onac murunec lilingéma hama onac ninzén ninzénjina zéma goi héihéi onac muru hezac imuac suruc zézé ségiségyaguc nénézéyu niñiñ. Wañu zéyecnéñ ini imi neneñ onac niñ wañanzin éscnec nalé séc niniñ qeli qelinec niñsoroc wañ nénécmima qerigina waižalañ wamma ninicbiñ zé wamma keczu imuhuc zéyu ninziñ.

⁷ Ninzén ninzén dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, imuac niñac zéra waiya zéma nununesiiguc kecziñ, néñ ninzén ninzénjina néñ meseli nénécmizac.

⁸ Ini Miñ Kewuninawac qeriaiguc imuhuc nañselima keczu imuac

niñac nini niñni degucmi kekecnina kecziñ imi hélaguc wanzac.

⁹ Neneñ neñañ Anutuac wésiaiguc onac niñ wamma ségiségi yanda miñicñiñ. Imuac mia onac niñ wamma imuac tasiawac ewa hia dimuhucyanén Anutu meñ mini sécgémac zéma niñanzin.

¹⁰ Wañu siñi kaiwe séc onac kic tanecgina muñguc inicma onac ninzén ninzénjina séha ménda he énécmizac imi mesolañaniwiñ zé qerininanén hélawac zéwelec wanzin.

¹¹ Deguc Anutu mañgocnina eñeyaoc zéma Miñ Kewunina Yesunén onacmuru kenkeñawac hénanina nénézéyic hémbiñ zé ninziñ.

¹² Wañu Miñ Kewuninanén goi héihéigina mesai énécmiyu neneñ goi héihéi wañ énécmianzin éscnec eñañ sugginaiguc zéma tosara ionac muru sécgé énécmima qesalecgé énécmimac.

¹³ Wañu inén qerigina meseli énécmiyu neñañ Miñ Kewunina Yesunén eñeya ic embachéra téréya iniguc mama hamac nalé imuaru, Anutu mañgocninawac wésiaiguc késpedes solañ téréyanec nammu niñac wanzin.

4

Kekec Anutunén héñu sécgéanzac imuhucya.

¹ Tetcgiaguc, ninzén ninzén dacmuna hécnina zéma nauñ hécnina, nini Miñ Kewunina Yesuac qeriaiguc welec énécmima zéhinocgé énécmiziñ. Ini nonac murunec ackuazéc megic éscnec tohomuac hezac séc niñtoho wamma ini deguc wañanzu imi muñguc yanda ogicma wamma Anutu ségiségi miñicñi mimu.

² Nini Miñ Kewunina Yesuac murunec néma pakeñ ac énézéyiñ imi ini ninzu.

³ Anutuac ewa siñ imi mia onac kekec téréya, imi mia kaisero waima

⁴ eñac eñac imi eñeya iniña imi météré amuma eeya héima memacac hezac imi niñtegimac.

⁵ Ic enia Anutu ménda ninzu ienen kaiseroac siñ tohoanzu éséc nec méñnéñ méñ héna imi ménda méndacma

⁶ haka imuhucyaiguc neuña ménda logima ninzén ninzén dacmuna méñ me nauñhéra ionarunec méñ ménda mebirimac. Némac niñ, bec nec énézéma zéselima zéseli énécmiyiñ éséc nec haka biria imuac tasé kuku miñina imi Anutu wanzac imuac mia imuhuc énézézua.

⁷ Anutunéñ nini qakolaninaguc wambiñ niñac qahac, néñ kekec téréya kecbiñ niñac héihéré nénécmiyec.

⁸ Imuac héna yomi qetalizac imi ic méñ qahac, néñ Uña Téréya énécmiyec Anutu iwac mia qetalizac.

⁹ Ini imi Anutunéñ ku énécmiyu goi héihéi wañamuanzu imuac niñ dacmuna hécgina zéma nauñ hécgina goi héihéi wañ énécmimu niñac ac méñ ménda oénécmiwiñ.

¹⁰ Hé lac nec, eneñ imi Makedonia baec séc ninzén ninzén dacmuna hécgina keczu ionac goi héihéi wañ énécmianzu. Wañu ala sorochéna imuhucyanec muñguc muñguc wammu niñac zénañgé énécmima zéziñ.

¹¹ Wañu zéseli énécmiyiñ éséc nec hétéñ waima bénzén kecbiñ zé seliseli wamma eñañ aiginawac niñkumuma méraginanéñ aigina mema kecmu.

¹² Imi mia ic enia ionac kicginaiguc hakagina eeyaguc wamma kecma iwawai méñ niñac mété qététañ ménda wamma kecmu niñac imuhuc zézua.

Min kewuac hahayawac zéréñ qéréñ wamma kecmu.

¹³ Ninzén ninzén dacmuna hécnina, eneñ ic humumia ionac hénia imi ménda nimma eñ kecmu niñac ménda wañ nénécmizac.

Niñkumugina qahac kecanzu éséc nec zési ac wambu niñac.

¹⁴ Neñañ Yesu humuma muñguc yarec imi ninzén géziñiguc yomuhuc nimbiñ; Anutunéñ Yesuac qeriaiguc gau yanda hema keczu imi Yesuac qaraiguc muñguc onagiru hadacmu.

¹⁵ Nini Miñ Kewuninawac ackuazéc méndacma ac yomi énézézíñ. Miñ Kewunina hamaciguc kic qelinec keczíñ neñañ imi gau yanda hema keczu i méndaguc nec onogicbiñ.

¹⁶ Miñ kewunéñ zézé seli acwac qac qac yanda zéma kua meme uña orucgina méñac ewa hétéñ zéma Anutuac témuñ imuac hétéñaguc kurumeñ iguc nec mama ou kurumeñ gélélécyaiñguc nammac. Nañu kirisitoac qeriaiguc walac humugic ienen walac yacmu.

¹⁷ Imuac andiaiguc neñañ kic qeli kecera acguc iniguc momac nec nénépésima hosusu qeriaiguc meenu gélélécyaiñguc Miñ Kewunina mihicñiwiñ. Wañu nalé séc Miñ Kewuninaguc momac nec kecbiñ.

¹⁸ Imuac ac sasala yomuhuc zéma meseli amumu.

5

¹ Ninzén ninzén dacmuna hécnina, Yesu hahayawac naléya zéma yawuñawac oénécmiwiñac ménda hezac.

² Imi mia Miñ Kewuninawac naléya imi siñiyaiguc kowu nene ic éséc nec hamac imi eñaoc niñhumuzu imuac mia.

³ Ic eneñ luaeninaguc, saiwaninaguc zémanec kecgic nalé imuaru embac hériyaguc azi kikiac qenzeñ manzeñnéñ hosucgéanzac éséc nec kisikiyoñnéñ fuknec haénécmiyu kilendac néñgacmuac séc qahac wammac.

⁴ Ninzén ninzén dacmuna hécnina, ini siñi tunumañiguc ménda keczu imuac nalé imi kowu nene éséc nec ménda haénécmimac.

⁵ Ini moczoñ asac mararañac nambérac héra, kaiweac nambérac héra, imuac neñañ imi siñi me

tunumaniguc ménda toroqema kecziñ.

⁶ Imuac neñañ imi ic tosara ésécnec gau ménda hema zenzeñ qeli qeli kecma galeñ mema séwininawac siñ imi zikima kecbiñ.

⁷ Gau heanzu imi eneñ siñiyaguc heanzu. Doku selia nema miñgoñ wañanzu imi eneñ siñiyaguc miñgoñ wañanzu.

⁸ Neñañ imi kaiweiguc toroqema kecziñ imuac séwiac siñ sigima ninzén ninzén zéma goi héihéinéñ tétécac saiwa ésécnec haima añgén titiac niñkumunéñ yaréac opoc ésécnec orucninaiguc héima kecbiñ.

⁹ Anutunéñ eñeya qeri biricayaiguc kerembiñ niñac qahac, néñ neñañ Miñ Kewunina Yesu Kristoac murunec añgén titi mihicñiwiniñac гэsi nénécmiyec.

¹⁰ Yesu imi neñañ kic qeliiguc me gauiguc eñeyaguc momacnec qeliqeli kecbiñ niñac nonac niñ wamma humuyec.

¹¹ Imuac niñac ini wañanzu ésécnec eñac eñac meseli amuma nañgé amumu.

Tetecgiawac pakeñ ac zéma yaizéze ac.

¹² Ninzén ninzén dacmuna hécnina, neneñ zéwelec énécmiziñ. Sucginaiguc kuc qema ai mema Miñ Kewunina qeriaiguc galeñgé énécmima zénañgé énécmianzu ionac niñgic kuneñ yanda eeginaguc wammac.

¹³ Wañu ionac aigina niñac goi héihéiiguc eeya ogicogira héiénécmimu. Imuhuc wamma sucginaiguc luae qema kecmu.

¹⁴ Wañu ninzén ninzén dacmuna hécnina, meseli énécmiziñ. Quézén wamma kecanzu i ackuazéc ku énécmigic, wañu ewagina ménda nañselima keczu i meseli énécmigic. Wañu qeka meka wañu i nañgé énécmima ic embac hénia hénia imuhucya moczoñ bisiqatéñ wañ énécmima kecmu.

¹⁵ Galeñ megic, méñnéñ méñ ic méñac méñ haka biriawac tasé kuku

wammiwac niñac. Néñ eñac eñac me ic tosara moczoñ ionac nalé séc haka hiabiawac wañ énécmima kecmu.

¹⁶ Nalé séc ségiségi wammu.

¹⁷ Zéñgé toroya qahac zéwelec wammu.

¹⁸ Haka hénia hénia hicñi énécmianzac séc Anutu ewa hia ac ézému. Iminéñ mia Anutuac ewa siñ Kristo Yesuac qeriaiguc onac buña heheya wanzac.

¹⁹ Uña téréyawac geric ménda quéwécgému.

²⁰ Anutuac bianac ara imi mema titi ménda wammu.

²¹ Haka hénia héniaiguc niñgésima haka hiabiawac késa añgén tima wammu.

²² Haka tanera biria imuac me imuac héñara mema qerictégic amuma kecmu.

²³ Anutu luae miñina eñeyaoc solañanec météré énécmima onac qeri uñagina zéma ewa siñgina zéma séwigina moczoñ galeñgé énécmima keru Miñ Kewunina Yesu Kristo mama hamac nalé imuaru késpedes qahac solañanec kecmu.

²⁴ Héihéré énécmizac inéñ méñzé méñzéya qahac imuac niñac inéñ imi moczoñ wandacmac.

²⁵ Ninzén ninzén dacmuna hécnina, nonac niñac wamma zéwelec wammu.

²⁶ Kiricne qiricne téréya wañ énécmima ninzén ninzén dacmuna hécnina moczoñ yaizézegina énézégic nimmu.

²⁷ Ni Miñ Kewuac qaraiguc zéseli énécmizua. Ini kiwi yomi ninzén ninzén dacmuna hécnina moczoñ oloñ énécmigic nindacmu.

²⁸ Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéñ onac muru hemac.

2 Tesalonika

Mérian ac.

¹ Paulo zéma Siliwano zéma Timoteo nini Anutu maṅgocnina zéma Miṅ Kewunina Yesu Kristoac qeriaiguc kecanzu Tesalonika hénaorin onac kiwi yomi oénécmiziṅ.

² Anutu maṅgocnina zéma Miṅ Kewunina Yesu Kristoac murunec ewa hia zéma luaenéṅ onacmuru hema kecmac.

Gésigési ai.

³ Ninzéṅ ninzéṅ dacmuna hécnina, neneṅ onac wamma nalé séc Anutu ewa hia ac wammima kecbiṅac hezac. Waṅu imuac niṅni sécgézac. Némac niṅ? Onac ninzéṅ ninzéṅgina imi yandima sécgéyu goi héihéi eṅac eṅac késa keczu iminéṅ yandianzac imuac mia imuhuc zézua.

⁴ Waṅu unu nesi zéma zérabéra hénia hénia moczoṅ yanda imuac sugcinaiguc naṅselima ninzéṅgéṅic imuac suruc imi Anutuac hénaorin ama séc keczu ionac neṅaoc meemma waṅ énécmianziṅ.

⁵ Imuhuc wannu haka iminéṅ moczoṅ Anutuac niṅgésigési ai solaṅa imuac asé kiwiya wanzac. Waṅu nalé imuaru Anutunéṅ iniru solaṅa waṅic eṅeya héngalen ama arenṅa yanda imuaru kereṅ kereṅawac séc wammu niṅac ini qenzeṅ manzeṅ mihicṅi énécmigic keczu.

⁶ Waṅu qenzeṅ manzeṅ mihicṅi énécmimu imi onac qenzeṅ manzeṅnéṅ kitiwa hiabia ku énécmimac.

⁷ Waṅu Anutunéṅ solaṅa wanzac imuac mia qenzeṅ manzeṅ bisima kecanzu onac imi niniguc momacnec tacniniṅ mihicṅi nénécmima bakia hiabia melenṅ nénécmimac. Imuac Miṅ Kewunina Yesunéṅ eṅeya kua meme uṅahéra kucginaguc iniguc momacnec kurumeṅ igucnec

⁸ geric bélaṅiguc wininimu nalé imuaru imi, Anutu ménda nimmizu i zéma Miṅ Kewunina Yesuac buṅa suruc hiabia imi ménda niṅtoho waṅanzu i tasé zéra waiyaguc ku énécmimac.

⁹ Ic imuhucya imi eneṅ Miṅ Kewuninawac kic tanera zéma iwac kuc edamuyaguc imuacnec elicgé énécmima taséginawac kisikiyoṅ hémbénaṅa mihicṅi énécmiyu memu.

¹⁰ Ini imi nonac héipuc ac énéc énézéya imi ninzéṅgéṅic imuac niṅac Yesu imi nalé imuaru iwac météré énécmimia zéma hénaorin ninzéṅgé migic ionac sugcinaiguc naṅu hémma mepési mima welicgé mimu niṅac mama hamac.

¹¹ Imuac nini acguc nalé séc onac wamma zéwelec wammima yomuhuc zéanzin; Anutuninanéṅ onac niṅu héihéré énécmiyec imuac sécyā waṅu naṅgé énécmiyu haka hiabia hénia hénia imuac siṅa nimma ninzéṅ ninzéṅ aiya imi iwac kuhanéṅ meselimu.

¹² Waṅu Anutunina zéma Miṅ Kewunina Yesu Kristoac ewa hiaya niṅac Miṅ Kewunina Yesuac qaranéṅ sugcinaiguc eeyaguc waṅu ini acguc iwac qeriaiguc eeginaguc wammu niṅac zéwelec waṅanzin.

2

Héna ac logima kekec.

¹ Ninzéṅ ninzéṅ dacmuna hécnina, Miṅ Kewunina Yesu Kristoac mama hahaya zéma iwac wésiaiguc neṅaṅ hénaorin imuac ara ménṅ énézéni niṅic.

² Bianṅac ara me zéauau me kiwi nonarunec zézéya imuaru koroma Miṅ Kewuninawac nalé yanda imi hazac zégic ewa qerigina qekeṅ qeha ménda wamma ménda aurimu.

³ Ménṅéṅ ménṅ ikoc ac imuhuc me imuhuc zéyu keṅhéi hahéi ménda wammu. Ac qeṅe haka zéma hénia ac logilogi ic, kisikiyoṅac merac ménṅ hicṅiyuguc nalé tetcgia hamacac hezac.

⁴ Inéj mia hazéc ai meanzac. Inéj anutu zéénéc énécmia zéma tosara mepési énécmianzu ionac sugcinaiguc onogicma eņeyanec ou naņ kecma Anutuac ocmuņiguc tacma eņeya ézéamuyu héngic, ni imi Anutu zémac.

⁵ Ni iniguc kerinј nalé imuaru ac imuhucya énézéyi imi ménda niņqelizu me?

⁶ Eņeya naléya ducņiyu hicņimac niņac deguc imi neuņ héimiyu keczac.

⁷ Waņu ac qeqe miņinawac kuc saņanéj bec aiya mema keczac, néj neuņ héimimianéj imuhuc wamma keņkeru nalé waņuguc héna namuņa igucnec wagiru neuņa qahac wammac.

⁸ Qahac waņu imuaru mia ac qeqe miņina iminéj wininimac. Waņu Miņ Kewunina Yesunéj eņeya kua wéséséyanéj ic biria imi qeyu humumac. Waņu mama wininiyu, mama hahaya imuac edamuyanéj imuhucya imi moczoņ mebiri énécmidacmac.

⁹ Ic biriawac hahaya imi Biria miņinawac ai méndacma kuc hénia hénia zéma séséc hénia hénia zéma kiwi méréra ikora zéma

¹⁰ wawaņ meme biriawac haka ikoranéj humucac buņa ionac muru hama hicņi énécmimac. Némac niņ ieneņ imi mehiaru énécmimac niņ ménda wamma ac hélawac goi héihéiya imi ménda aņgétigic imuac mia imuhuc hicņi énécmimac.

¹¹ Imuac niņ Anutunéj wai énécmiyu ikoc kuhaguc imuhucyanéj sugcinaiguc aiya meyu iwawai ikora imi niņzéngéanžu.

¹² Waņu imi mia ac héla ménda niņzéngéma haka biriawac siņa nimma kecanžu séc késpedes ginaguc zéénécmimia wammac.

¹³ Miņninawac siņniņ waņ énécmimia, niņzéj niņzéj dacmuna hécnina, Uņa téréyanéj météré énécmiyu ac héla imi niņzéngégic mehiaru énécmimac niņac Anutunéj hénihénia igucnec énépésiyec. Hénia

imuac niņac nini nalé séc onac wamma niņni sécgéyu Anutu ewa hia ac ézéwiņac hezac.

Ini gési énécmiyu aņgéj titiac buņa wanzu.

¹⁴ Imuac mia Miņ Kewunina Yesu Kristoac edamuya imi eņ énécmiyu késamu niņac inéj buņa suruc hiabia nonarunec hahaya imi énézéma héihéré énécmiyec.

¹⁵ Imuac niņac niņzéj niņzéj dacmuna hécnina, selianec naņselima ackuazéc kuaninanéj zézéya me kiwininanéj ku énécmiyiņ mératéc buņa imi niņtoho wammu.

¹⁶ Miņ Kewunina Yesu Kristo zéma goi héihéi waņ nénécmima meme seli ac tetcgia qahac zéma niņkumu hiabia imi ewa hiawac eņ nénécmiyec Anutu maņgocnina iereņ

¹⁷ onac ewa qerigina meseli énécmima wawaņ meme hiabia hénia hénia zéma acginaiguc meseli énécmimaoc niņac wanzinј.

3

Zéwelec welecac ai énécmigic.

¹ Niņzéj niņzéj dacmuna hécnina, tetcgiawac énézéni niņgic. Ini nonac niņ wamma yomuhuc zéwelec wammu; Miņ Kewuninawac ackuazécnéj onac sugcinaiguc ai meyec ésécnec foc foc saima kemma ee héihéiyaguc wammac.

² Waņu ic zipiliņ zapalaņa zéma biria meme ic ionac murunec metecgé nénécmimac niņac zéwelecmu. Niņzéj niņzéj imi baec ic moczoņ ionac buņa qahac, néj momac momacnéj késa keczu imuac niņac imuhuc zézua.

³ Miņ Kewunina imi méņzé méņzéya qahac, imuac meseli énécmima ic biriawac muru galeņ memac.

⁴ Onac imi Miņ Kewuninawac qeriaiguc yomuhuc zéma niņzéngéziņ; Ini zéseli énécmiziņ imi niņtoho wamma emma kecmu.

⁵ Miņninanéj onac ewa qerigina qindiņi énécmiyu Anutuac goi

héihéi zéma Kristoac nanſeli seliiguc keremmu.

Qéizéj wamma kecbu niſac goro ac waſ énécmigic.

⁶ Ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, Miſ Kewunina Yesu Kristoac qaraiguc yomuhuc zéseli énécmiziſ; Sicsaoc wamma mératéc haka nonac murunec niſarenſgégic imi ménda tohoanzu ionac murunec néſgacmu.

⁷ Haka ſilic waſanzij imi dimuhuc méndacma wammu imi ini eſaoc nindaczu. Nini onac ſucginaiguc qéizéj ménda wamma kerij.

⁸ Waſu nini onac muru méſac méſ réwéri ménda mihicſi énécmiwiſ niſac, onac murunec yaka boſteſic méſ ménda mema neyij, néſ méraninanéſ ſiſi kaiwe séc ai ſelianec meanij.

⁹ Imi mia imuhuc wambiſ niſac qac buſa ménda zé nénécmiyecac qahac, néſ onac muru haka séséha wamma énézéni ninicma méndac nénécmimu niſac imuhuc waſanij.

¹⁰ Nini iniguc momacnec kerij nalé imuaru acguc yomuhuc zéseli énécmiyij; Méſnéſ méſ ai memeyawac mézégina tizaciguc nene ménda nematic.

¹¹ Néſ yomuhuc zégic niſij; Onac ſucginaiguc toſaranéſ mézétiti wamma kecma ai méſ ménda mema eſ keſha wamma acnéſ réwéri ſasala mihicſianzu.

¹² Ic imuhucya imi zéseli énécmima Miſ Kewunina Yesu Kristoac qeraiſguc zénaſgé énécmima yomuhuc zéziſ; Acgina qaiyu ai mema eſanij nene mihicſijima nemu.

¹³ Ninzénj ninzénj dacmuna hécnina, ini haka hiabia wamma kecma ewa qerigina qeka meka ménda wammu.

¹⁴ Méſnéſ méſ kiwi yomuaru ackuazéc waſ énécmiziſ imi ménda niſtohouy ic imuac hénia zéhicſijima qéqéhéréſ ménda wammigic gamuya nimmac.

¹⁵ Waſu iwac mia niſgic hazécgina ésécnec ménda wammac, néſ dacmuna ésécnec waſu zénaſgé mimu.

Ac tetecgia.

¹⁶ Luaeac Miſ Kewunina eſeyaoc nalé zéma aigina séc onac muru luae qeénécmimac niſac waſzij. Miſnina imi momac yanda iniguc momacnec kecmac.

¹⁷ Ni Paulonéſ mérananéſ oma yai zézégina zézua. Imi mia kiwi imi nuarunec hahaya imi héſteſicmu niſac aſé kiwina yomuhuc oanſua.

¹⁸ Neſanij Miſ Kewunina Yesu Kristoac ewa hianéſ ic tuſ onac muru hema kecmac.

1 Timoteo

Kiwi oo icac hénia zéma mériañ ac.

¹ Anjén titi miñina Anutu zéma niñkumunina Kristo Yesuac zézé seli ac niñac Kristo Yesuac Méliméli ic wawaña ni Paulonéñ

² ninzén ninzén qeriaiguc nañ téngéñna wañec Timoteo guac muru kiwi yomi oma haiwa hazac. Anutu mañgoc zéma Miñ Kewunina Kristo Yesuac murunec ewa hia zéma wésé ninin zéma luaenéñ guac muru hema kecmac.

Pakeñ ac ikorawac goro ac.

³ Ni Makedonia baeciguc kenj nalé imuaru Efeso ama areña yandaiguc waima kecbésémañ niñac zénañgé géñi imi, gi ic embac tosara zéseli énécmima pakeñ ac ikora tosara ménda ku énécmima

⁴ nemu suruc zéma hicñisaiaic qac areña imuhucyawac niñkoro ménda wammuc niñ imuhuc wañi. Ac imuhucyanéñ Anutuac ai areña ninzén ninzén qeriaiguc hezac imi ménda meselimac, néñ néwécgeña zéén zéma mihicñianzac.

⁵ Pakeñ ac imuac héla imi goi héihéi imi mia, wañu goi héihéi iminéñ ewa qeri qala qala zéma niñtegic qñtegic hiabia zéma ninzén ninzén solaña imuacnec hicñihicñiya.

⁶ Ic embac tosara ieneñ imi sigima ac eñomia imuaru qizizñgéma keñanzu.

⁷ Ieneñ hénia acac kiwi ic wambin zé wañ énécmianzac, néñ eñañ ac me héipuc ac zéanzu imuac hénia acguc ménda niñasarianzac.

⁸ Wañu nini yomuhuc niñanzin, ic embac ménéñ mén hénia ac imi hénia dindinacnec méndacmaciguc hénia ac imi hiabia wanzac.

⁹ Hénia ac imi ic solaña ionac niñac ménda hezac, néñ ic embac tosara yomuhucyawac hezac, hénia

ac logianzu, acqeçe wañanzu, Anutuac eeya ménda héianzu, késpedes wañanzu, ménda météré amuma kecanzu, kaiziliweñ wañanzu, neñgoc hécgina me mañgoc hécgina unuhumuanzu, ic embac ionac kekecgina unuhumuanzu,

¹⁰ kaisero wañanzu, icnéñnec ic alayaguc me embacnéñnec embac alayaguc sero ai meanzu, ic embac iwawai ésécnec soukiwa niñac haianzu me meanzu, ikoc wañanzu, ikoc wamma héipuc ac zéanzu, zéma haka ménac mén pakeñ ac dindiña imuac qacqotikicya wañanzu imuhucya.

¹¹ Wañu pakeñ ac iminéñ mériañ miñina Anutunéñ énézémañ niñac qutuñgé néñec buña suruc hiabia edamuyaguc imuac mia méndaczac.

Anutunéñ ewa hiawac Paulo goiya héiyec.

¹² Nuac mia ai ic kenhéi hahéiya qahac zénemma ai buña qenéñec imuac niñac ni kuc mihicñi néñec Miñ Kewu Kristo Yesuwac ewa hia ac ézézua.

¹³ Ni becneñ imi miñ kewu mema titi wammima ai ichéra ununesi wañ énécmima zébiri qébiri wammima kerí. Néñ ni ménda ninzénagéma hénia ménda niñasarima imuhuc wañi, imuac niñ inéñ kilen wésé ninin wañ néñec.

¹⁴ Miñ Kewuninawac ewa hia imi ninzén ninzénina zéma goi héihéi Kristo Yesuac qeriaiguc hezac imiguc momacnec qacnaiguc qocgénéñu kuaya qeqeya hezac.

¹⁵ Ic embac moczon yandanéñ anjén timuac séc ackuazéc yominéñ héla wanzac. Zéyecnéñ; Kristo Yesunéñ késpedes ic anjéngina tiénécmimañ zé baeciguc mayec. Wañu késpedes ic ionac sugginaiguc neñ imi tosara onogicma ic biria wanzua.

¹⁶ Wañu Yesu Kristonéñ nalé horua késpedesna bisiqatén wannéñec haka iminéñ bianguc Miñ Kewunina ninzénagéma kekec hémbénaña

memu ionac muru séséc wammac niñac ni imuhuc wésé niniñ wañ néjec.

¹⁷ Ic kewu hémbénaña, ménda houhouya, kicninanéñ ménda héhéña, Anutu momacguc sac kekera, iwac muru ee héihéi zéma edamuyanéñ nalé tetcgia qahac hema kecmac. Hélacnec!

¹⁸ Naña Timoteo ni ac paken yominéñ zéseli génzua. Becnec kugéñi bianac ara imi méndacma ackuazéc iminéñ yaré ic ésécnec haka hiabiawac yaré qema kecbésémañ.

¹⁹ Ninzén ninzén zéma ewa kétiñkétin késa kecbésémañ. Tosara enéñ ewa kétiñkétin imi qetaligic qahac wañu ninzén ninzéngina imi konduñ zéic ésécnec zéñgédarec.

²⁰ Ic imuhucya ionac sugginaiguc Humeneo zéma Aleksande keczaoc. Iri imi kitiwa mema zébiri qébiri ménda wammaoc niñac Biria miñinawac mériaiguc waiérecmiyi.

2

Zéwelec welecac hénia.

¹ Imuac ac walac zéma zénañgé gémmañ zé wanzua imi yomuhuc; Ic embac moczoñ yanda ionac wamma zéwelec welec zéma zéqesiqesi zéma miñ suc wamma zé welec welec zéma ewa hia ac wammima

² ic kewuya kewuya zéma tatac enéña késa kekera moczoñ ionac imuhuc wammu. Imi mia nini Anutu mepésima haka eeyaguc bénzén lu-aeiguc kechiñ niñac.

³ Haka imi hiabia, wañu añgéh titi miñina Anutu ségiségi mihicñi mimacac séc wanzac.

⁴ Anutu imi ic embac moczoñ añgéngina tiyu keremma ackuazéc héla niñasarimu niñac wañanzac.

⁵ Anutu imi momacguc sac keczac. Wañu Anutu zéma ic embac sucninaiguc ic miñ sucnina acguc momacguc keczac. Inéñ mia hélacnec ic wamma baeciguc kerec Kristo Yesu mianéñ.

⁶ Inéñ ic embac moczoñ neñañ niñac wamma enéña kekecyia mulu meme buñawac hai nénécmiyc. Haka imi naléya niñu heyec imuaru hicñiyec.

⁷ Imuac mia ni ackuazéc zéauau ic zéma Yesuac Méliméli ic kumu néñu, ac yomi hélac, ikoc qahac. Ninzén ninzén zéma ackuazéc héla imuac qeriaiguc ni baera baera ic embac ionac kiwi ic waji.

⁸ Imuac niñac ama séc ic enéñ qeri biric qahac, zéqeqetali qahac, méragina téreña meemma zéwelec ai memu niñac wanzua.

⁹ Wañu imuhucyanec embac enéñ acguc séwi usugina imi hénaroin kekecginawac sécyaguc meamuma hémbéngina héima kecgic inicgic sécgémac. Néñ oruc zucgina hiabianec mizicmizic zéma goli me hoc boña enéña zéma séwi usu boña enéña ménda haimu.

¹⁰ Wañu haka hiabia wamma Anutu eeya héimimia séciguc kecanzu imuac héniaquina mewininimu.

¹¹ Embac méñnéñ méñ moczoñnec niñtoho wamma bénzénnec niniñ ai mema kuamumu.

¹² Embac méñnéñ paken ac ic méñac ézémac me icya miñ mañgoc wañ mimacac niñac oaec ménda zémizua. Inéñ ara qaiyu kecmac.

¹³ Adam walac mihicñi mimaguc Ewa mihicñi miyec imuac mia imuhuc zézua.

¹⁴ Wañu Adamwac ikoc ménda wammiyec, néñ embacac ikoc wammiyu kápésic mihicñiyec.

¹⁵ Wañu embac enéñ séciguc kecma ninzén ninzén zéma goi héihéiiguc météré amuma kecma héri haima merac mihicñiyu añgéh titi mihicñi mimia wammac.

3

Qeria galeñ zéma méra baoc ic.

¹ Ac yominéñ héla wanzac. Méñnéñ hén-galeñ ai imuac ewayanéñ niñkumu wanzaciguc

qerianénj ai hiabiawac memañ zé niñanzac.

² Imuac niñac héngalenj icnéj aciguc ménda opocopora wamma iniña momacgucac euya wammima qerinéj séwiac siñ sigi kecma niñtegic qin̄tegicyaguc haka eeyaguc wamma ic tosara onac goigina héima pakenj ac hiabianec ku énécmima

³ doku seli sasala ménda nema biñ qequeyawac ménda efima qeri bñzénjac kecma zéqegetali ménda wamma soukiwa hinac niñac hémbaoc ménda wamma kecmac.

⁴ Wañu inéj eneya iniñ merahéra hiabianec galen̄gé énécmiyu nambérac héra ieneñ iwac eeya séciguc héimima niñtoho wammimuac hezac.

⁵ (Ic méñnéj ménj eneya iniñ merahéra hiabianec ménda galen̄gé énécmima némaciguc Anutuac hénorinj hia galen̄gé énécmimac?)

⁶ Ewa qeri meñjuguc nalé ménda horugizac ic imuhucyanénj galen̄ ménda kecmac. Séwi enej wañu Biria miñjina zétecgé miyec gésigési ac imuhucyawac miñicñiwac niñac.

⁷ Séñgan̄genj ic ieneñ acguc nimigic sécgéanzac ic imuhucyanénj héngalenj ai ic kecmac. Qahac wañu zébiri qébiri zéma Biria miñinawac bétaciguc hiñgacma héiwac niñac.

⁸ Méra baoc ic acguc imuhucyanec eeginaguc kecma ezelañgina kalé kalé ménda kecma doku seli sasala nezélélénj ménda wamma ikoc wamma soukiwa memañ zé hémbaoc ménda wamma

⁹ Ewa kétin̄kétinj qala qalagia zéma niñzénj niñzénja ewa qeriaiguc téngéyu heheya imuhucya késa kecmacac hezac.

¹⁰ Wañu walac ala batuc wañ énécmima inicgic héniañgina solañ qeque wañu méra baoc ai ic onopocgic welenj qeénécmimu.

¹¹ Iniñhécgina imuhucyanec eeginaguc kecma zébiri qébiri ménda wamma qerinéj séwiac siñ sigi kecma ai hénia hénia kuñqañ qahac wandacmu.

¹² Méra baoc ai icnéj embac momacgucac euya wamma nambérac héra zéma ama tacyachéra hiabianec galen̄gé énécmimac.

¹³ Méra baoc ai hiabianec wandacgic ieneñ nanañgina hiabia miñicñjima niñzénj niñzénjina Yesuac wamma késa keczu imi zénéj hiri-hiri qahac zéau énécmimu.

Buñja suruc hiabia imuac hénia saña.

¹⁴ Ni guaru foc hamañ zé niñzua, néj kilenj kiwi yomi ogénzua.

¹⁵ Kecba nalé horugiyu gen Anutuac amaiguc haka dimuhuc wambésémañ imi niñ asariwésémañ niñac ac yomi zézua. Ama imi Anutu kic qeli kekera iwac héihéré énécmimia zéma ac hélawac tandéya zéma qambaña wanzac.

¹⁶ Hénia téréya yomuac hénia sasañgia imi qeyu hiñgac hiñgara wanzac. Imuac ewa éréhéc ménda wanzua. I imi séwiiguc hiñcñitegirec. Wañu Uña téréyanénj hénia solañ imi zéhicñiyu kua meme uña enej héngic. Wañu baera baera zésaigic ic enia enej niñzénjé migic. Wañu meyacmiyu ou emma eebipiayaguc kecanzac.

4

Kiwi ic ikora.

¹ Wañu uña téréyanénj yomuhuc pitiri zéasariyec; Bian̄guc tosara enej niñzénj niñzénj imi waimu. Wañu uña biria ionac ikoc ac zéma kuwi ionac pakenj ac méndacmu.

² Pakenj ac imuhucya imi kiciguc welenj qeque ic ewa kétinj kétinjina gericnéj oqeyu ikoc ac wañanzu ionac murunec haanzac.

³ Ieneñ imi ic me embac ménda mema qapé kecmu. Wañu nene imuhucya imuhucya ménda nema imuac sigi kecmu. Néj nene imi Anutunénj niñzénj niñzénj ic zéma ac héra niñzu enej ewa hia nimma mema nemu niñac zéyu hiñcñidarec.

⁴ Iwawai Anutunénj zéyu hiñcñiyec imi moczonj hiabia. Imuac niñac ewa

hia ézéma késanec wañanzin̄iguc méñac mén̄ qequetaliya ménda hezac.

⁵ Anutuac ackuazéc zéma zéwelecninanén̄ météré mimia wanzac imuac niñac imuhuc zézua.*

⁶ Geñ ac iminén̄ dacmuna hécnina measari énécmima Kristo Yesuac ai ic hiabia wambésémañ. Wañu geñ méndacanzañ ninzén̄ ninzén̄ac ackuazéc héla zéma pakeñ ac hiabia iminén̄ qeri uñaga meyandi wañgémmac.

⁷ Hééré embac neñgiawac ac enomia zéma nemu suruc imi andé qema Anutu eeya héimima kecmañ zé meefiefi ai mewésémañ.

⁸ Séwíac meefiefi ai imi komodia nan̄gé gémmac, nén̄ Anutu eeya héimima kekec iminén̄ wawañ memega sasala nan̄gégén̄u kekecga deguc keczañ imuac qeriaiguc zéma kekec hémbénañaga bian̄guc hahaya imuac qeriaiguc momacnec sisipac acwac buña hegémmac.

⁹ Ac imi hélacnec wañu momac yanda nimma késa kekerawac séc eeyaguc wanzac.

¹⁰ Wañu neñañ Anutu, kicqeli kekera, iwac muru niñkumunina haini hezac imuac niñac héla imuac mia neñañ kucnina moczoñnec ai meanzín̄. Wañu inén̄ momac yanda neñañ añgén̄ titi miñina keczac, nén̄ ninzén̄ ninzén̄ ic neñañ imi muñguc yanda meemma añgén̄nina tianzac.

¹¹ Ac yomi zéseli énécmima ku énécmima.

¹² Gi sac qeli keczañ imuac niñac méñnén̄ mén̄ guac niñgic mamaya wambac niñac. Imuac galeñgé amuma guac ac zéma wawañ meme zéma ninzén̄ ninzén̄ga zéma niñkumuga solañaguc ninzén̄ ninzén̄ ic tosara ionac kicginaiguc séséc hiabia wambésémañ.

¹³ Ewa qeriga moczoñnec ackuazéc oloñ énécmima zénañgé énécmima ku énécmima kecnanec ni hamañ.

¹⁴ Qeria galeñ ieneñ Uña téréyawac murunec ac zéhicñima méragina orucgaiguc haima mériañ ac zégic

imuac héla ewa hiawac géñgén̄a iminén̄ sohowac niñac, imuac niñna mamaya ménda wammac.

¹⁵ Wañu ai hénia hénia imuhucyaiguc ewa qeriga zéma kucga moczoñnec ai mena yandima keñu héndacmu.

¹⁶ Gi geñga zéma pakeñ aigawac hiabianec galeñgéma zéñgé toroya qahac imuhuc wammanec kecbésémañ. Imuhuc wambésémañiguc, gi añgén̄ titi geñga mihicñi amuma ic embac ackuazéc imuac gezac qema niñanzu ionac momacnec mihicñi énécmiwésémañ.

5

Weleñ qeque ai imuac ai ara.

¹ Ic neñgia ac geriwiguc ménda wammiwésémañ, nén̄ niñna mañgocga ésécnec wañu bénzén̄nec zénañgé wañ miwésémañ. Merac sac qeli méñac imi munaga ésécnec qacguc wammiwésémañ.

² Wañu embac yanda imi neñgocgawac séciguc, embac sac qeli imi nañgawac séciguc nimma inicbaoc ménda wamma qeri solañanec wañ énécmiwésémañ.

³ Wañu embac malé téñgén̄ imuac eegina héiwésémañ.

⁴ Embac malé mén̄ nambérac me esahéra kecmizuiguc énézégic ieneñ walac neñgoc mañgocgina zéma awu asagina ionac goi héihéi imuac tasé ku énécmima amginaiguc sactasé hécgina goigina héima haka imuhucya niñaren̄ wammu. Haka imuhucyanén̄ Anutu ségiségi mihicñi mianzac.

⁵ Embac malé héla imi eñeyanec sukusisi wamma kecanzaciguc Anutuaru niñkumu kumuya haima siñi kaiwe séc zéñgé toroya qahac zéwelec ai memac.

⁶ Embac malé mén̄ séwíac siña sac méndacma wañanzaciguc i imi qeliqeli nén̄ humumia tanec keczac.

⁷ Ac imi acguc énézéna tohoma kecmu, eñ imuhucyanec kecmu ac mihicñiwu niñac.

* 4:5: Mat 15:11, Mrk 7:18,19, 1Ko 10:31

8 Ménéñ méné sactasé héra me imuacnec toroqema iniñ merachéra ménda inicgaleñ wammaciguc ic imi ninzén ninzén andé qema ic enia onogicma ic biria keczac.

9 Embac malé ic momacguc sac mema kerecac deguc 60 bawaiguc ménda keczac imuhucyawac sac, qara newahaleñ wawañawac kiwi-iguc haimimiawac hezac.

10 Wañu nambérac héra hiabianec galeñgé énécmianzac me ic kian goigina héianzac me ai ic téréya welen qeénécmianzac me helanzi énécmigic yéwéri ginaguc kecanzu ionac méra énécmima haka hiabia hénia hénia wamma memañ niñac kekecyá qutuñgé amuma keru héipuc wamma héñanzuiguc imuhuc wammimu.

11 Embac malé sac qeli imi qe-tali énécmima kiwi imuaru qacgina ménda omu. Imuhucya imi séwíac siñnéñ héré énécmiyu Kristo andé qemu nalé imuaru ic mewinac zé wammu.

12 Imuhuc wamma ninzén ninzén walac késagic imi timbecgéma gésigési acac buña wanzu.

13 Imuacnec toroqema ienen qéizén wamma kecma mézétiti haka imi niñareñgéma añgétima ama arené séc lelecgéma embac enomia kecma ac nenesicya lisi sicsaoc olomma kemma ac ménda zézéyawac séc zéanzu.

14 Imuac embac qawéc sacqeli ionac imi yomuhuc wammu niñac wanzua. Ienen ic muñguc mema nambérac mihicñi énécmima eneya amaya galeñgéma kecgic hazéc miñina zébiri qébiri ac wañ nénécmimañ zé titiña méné ménda mihicñimac.

15 Embac qawéc tosara ienen bec Biria miñina méndacbiñ zéma lilingéma keñgic.

16 Ninzén ninzén ic ménéñ sac taséhéra sugginaiguc embac malé méné keczaciguc ninzén ninzén ic eneyaoc embac imi galeñgé miyu héniorin qutulañginanéñ yéwéri imi

ménda bisima embac qawéc maqeqeya imi ionac méra énécmiuac séc wammac.

17 Galeñ tosara hiabianec galeñgé énécmianzu ionac imi séc méné eegina héi énécmima imuacnec buña suruc hiabia imuac zézé ic zéma kiwi ic ionac imi ogicma eegina héimu.

18 Kiwi téréyaiguc yomuhuc zézéya, burumakao iwa ménéñ padi gocmia tizizama séwéla qétiyu kuayaiguc ufc ménda haiwésémañ. Imuac niñac ai icnéñ ai boña memacac hezac.

19 Galeñ ménéñ ara imi héipuc ic éréhéc me haréwéc qahac wañ ménda nimmima aciguc ménda opocmu.

20 Ic embac késpedes mihicñianzu imi ic embac momac yanda ionac kicginaiguc zémindiñi énécmigic tosia eney haka imi hémma nimma bac yandi yandi wammu.

21 Ni pakeñ ac imi keñkésa hakésaya qahac mema geñga ewaga ménda méndacma dindiñanec tohowésémañ niñac Anutu zéma Yesu Kristo iwac kiwaiguc zéma kua meme uña énépésiyu keczu ionac kicginaiguc zéseli génzua.

22 Gi buña suruc hiabia imuac ai énécmimañ zé ic enomia focdac méraga ménda hai énécmiwésémañ. Wañu ic tosara késpedes wañgic ménda toroqe énécmiwésémañ. Wañu geñga météré amuma solañanec kecbésémañ.

23 Gi hafi zepa toroqeu toroqeunec wañanzañ imuac niñ tomenqawac doku sac ménda nema waiñ doku efefiadac momacnec newésémañ.

24 Késpedes tosara imi ic ionac wéséginaguc winiñu hicñi tegiru bénezñec hémma niñgésianziñ, néñ késpedes tosara imi andéginaguc méndacma haanzac.

25 Imuhucyanec haka hiabia acguc winiñu hicñianzac. Wañu tosara hiabia qahac imi acguc musañgémuac séc qahac.

6

1 Welen qeque ic minhécgina ionac méra bawu keczu imi, ionac minhécgina nalé séc ee héihéi wan énécmimuac hezac imi nimma kecmu. Anutuac qac buja zéma paken acyawac zébiri qébiri hicniwac niñac.

2 Ninzéh ninzéh minhéc ginaguc keczu imi enej ninzéh ninzéh dacmuna kecziñ zéma ionac niñgic mamaya ménda wammac, néj énézéna ogicma welen qeque hiabianec wan énécmimu. Imi mia aigina imuac héra imi ninzéh ninzéh ic, Anutuac siñniñ wan énécmimia ieneñ eñac késamu imuac mia imuhuc zézua. Gi imi héra yomi ku énécmima zénañgé énécmiwésémañ.

Sokiwawac ninñ siñsiñ.

3 Méñnéñ méñ paken ac méñ ku énécmima Miñ Kewunina Yesu Kristoac ackuazéc solaña zéma héra eeyaguc imuac paken ac Anutunéñ niñu sécgéanzac imuhucyawac ewa momac ménda wammac imi,

4 Inéñ séwi eñej wamma hénia méñ ménda niñ asarima hazéc ac zéma zé qegetali acwac nimbaoc wañanzac. Wañu imuacnec mia nimbupuc zéma euqaqac zéma zébiri qébiri zéma ewa éréhéc biria hicñianzac.

5 Wañu ewa qerigina houyu ac héra sohouyu héra eeyaguc imuac niñgic sokiwa memec héra tanec wañanzac imi ionac murunec zéqegetali ac hicñianzac.

6 Wañu niñgic ewagina hiaruyu héra eeyaguc iminéñ kunéñ yanda nañgé énécmimac.

7 Neñañ baeciguc iwawainina méñ ménda mema hayiñ, imuac kembiñ zéma imuhucyanec méra eñnec kembiñ.

8 Imuac iwawai neneya zéma séwi usunina he nénécmizaciguc niñni sécgémac.

9 Hinac yandaguc wambiñ zé wanzu imi enej manam batuc zéma bétac zéma haka sicsaocya

hénia hénia zéma séwi siñ biriaiguc maunumac. Haka imuhucya iminéñ ic embac héré énécmima mebirí énécmimac.

10 Soukiwa niñac siñniñ wammimia imi haka biria hénia héniaiwac zalia wanzac. Imuac niñac imuac wañanzu i mesoho énécmiyu ieneñ ninzéh ninzéhgina waima rouc wamma kenha wañgic ewa gorogina sasalanéñ qeriginaiguc kumuyu biridaczu.

Paulonéñ Timoteoac paken ac wammiyec.

11 Imuac Anutuac ic gi iwawai imuhucyawac néngacma kemma haka solaña zéma wawañ memec eeyaguc zéma ninzéh ninzéh zéma goi héihéi zéma bisiqatéñ zéma qeri bénezéñ imuhucyawac méndacma kembésémañ.

12 Imuac gi imi ninzéh ninzéhac yaré hiabia imuac qema kecbésémañ. Yaré hiabia qema kecec hémbénaña añgéñ tiwésémañ. Hénia imuac mia gi guruyu héipuc ic sasala ionac kicginaiguc ninzéh ninzéhga hiabia énézénec.

13 Iwawai momac yanda kecec mi-hicni énécmianzac Anutu iwac ki-waiguc zéma Pilatoac muru ninzéh ninzéh ac hiabia zéau énécmiyec Yesu Kristo iwac kiwaiguc zéseli génzua.

14 Gi zézé seli ac yomi niñ tohoma solañanec zéqindiñi ac méñ ménda mihicñima kecnanec Miñ Kewunina Yesu Kristonéñ wininimac.

15 Nalé zéyec imi ducñiyu Anutunéñ mewininiyu Yesu i wininimac. Anutu imi mériañ miñina eñeyanec momacguc, héngalen miñina, ic kewu ionac ic kewugina, miñ kewu ionac miñ kewugina wanzac.

16 Iwarunec sac humuc ménda hezac. Inéñ edamuya hosucgéwiñac séc qahac imuhucya qeriaiguc kecanzac. Wañu méñnéñ méñ ménda héñec. Wañu héhéñawac séc qahac. Iwac muru eebipiya zéma kuc tetecgia qahac hema kecmac. Hélacnec!

¹⁷ Gi imi baec yomuac naléiguc soukiwaginaguc keczu ionac yomuhuc zéseli énécmiwésémaᵇ, Ewa qerigina memaamuma hinac qahac wawaᵇa imuac qahac, néᵇ ségiségi mihicᵇi nénécmimaᵇ zé iwawai moczoᵇ sécnina ogicma nénécmianzac Anutu iwac muru mia niᵇkumugina haimu.

¹⁸ Haka hiabia sasala waᵇgic, wawaᵇa meme hiabianéᵇ kekecginaiguc sécgé énécmiyu efima siᵇa nimma tosara haleᵇ sécgina haihulac waᵇ énécmimu.

¹⁹ Imuhuc wamma hofi ama hélaiguc iwawai eeyaguc haigic eᵇu iminéᵇ kurumeᵇac nalé hahaya imuaru qambaᵇgina waᵇu kekec héla aᵇgéᵇ timu.

²⁰ O Timoteo qutuᵇgé géᵇgéᵇa imi galeᵇgéma késa kecma ninᵇ héla zéanᵇzu, néᵇ ninᵇ ikora wanzac, baecac ac eᵇomia houhouya zéma andé qeᵇe ac imuac mia andé qema kecbésémaᵇ.

²¹ Ic tosananéᵇ ac imuhucya nesima kemma ninzéᵇ ninzéᵇ waima rouc wamma keᵇha waᵇanᵇzu.

Ewa hianéᵇ iniguc hema kecmac.

2 Timoteo

Yaizé ac.

¹ Anutuac ewa siñ niñac Kristo Yesuac qeriaiguc kekecac sisipac ac hezac imi méndacma Kristo Yesuac Méliméli ic wañi Paulo neñ mia

² nañ sorocna Timoteo guac muru kiwi yomi ogénzua. Mañgocnina Anutu zéma miñ kewunina Kristo Yesu iorarunec ewa hia zéma wésé ninij zéma luaenén hegémnac.

Min kewuac gamuga ménda nimmu.

³ Ni siñi kaiwe séc zéwelecma imuac suraiguc ménda misimanec niñgénanzua séc yanda hécná ionac murunec hénima hama deguc ewa qerinina lalacnec mepésimianziñ Anutu iwac mia ewa hia ac ézézua.

⁴ Wañu ewa hia kunen yanda nimmanñ niñac guac kic masiga niñqelima kic tanecga hémmanñ niñac wañanzua.

⁵ Imi mia guac ewa qerigaiguc ninzén ninzén solañ hezac imi niñqelima imuhuc wañanzua. Ninzén ninzén imi mia walac awuga Loisi zéma neñgocga Yunike iorac ewa qerigiraiguc heyec imuhucyanén guaru acguc momacnec hezac imi ninzéngezua.

⁶ Imuac ni mérana orucgaiguc haiwa Anutunén ai memecac sese géjtec imi héiososoc mena geric bélanaguc wammac zénimma gi imuac nimbésémañ niñac wamma ac yomi gézézua.

⁷ Uñá Anutunén nénécmiyec imi bac yandi yandiac uñá qahac, néñ kuc zéma goi héihéi zéma niñgésigési galen meamuwiñac uñá wanzac.

⁸ Imuac gi imi miñ kewuninawac héipuc ac imuac zéma miñ kewuninawac wamma hésa ic kecua nuac momacnec gamuga ménda nimbésémañ, néñ Anutuac kuhanén

buná suruc hiabiawac zéra béraiguc toroqe némbésémañ.

⁹ Anutunén mehiaru nénécmima ac téréyanén héihéré nénécmiyec. Wañu imi mia wawañ memenina niñac qahac, néñ eneya ewa siñ zéma nalé ménda hénima heyecnec becaru Kristo Yesuac wamma hemiyec ewa hiaya imuac mia wamma imuhuc wañ nénécmiyec.

¹⁰ Wañu imuac héra imi nalé yomuaru angén titi miñina Kristo Yesunén mayu hicñitegirec. Inén mia humuc néhélima kekec zéma haka hehe selia imi buná suruc hiabiaguc meu nénémiyec.

¹¹ Wañu ni imi buná suruc hiabia imuac wamma zézé ic zéma Yesuac Méliméli ic zéma kiwi ic kecmanñ niñac kumunénec.

¹² Wañu ni ninzénge mima kecua iwac hénia niñasarizua. Imuac moczoñ yanda mériaiguc haiwa hezac imi inén kuhanén hiabianec galen gémanec keru nalé yanda ducñimac imi niñhumuzua. Hénia imuac niñac ni zéra waiya qahaiguc kecma gamuna ménda ninzua.

¹³ Gi imi Kristo Yesuac qeriaiguc ninzén ninzén zéma goi héihéi késa keczañ imuaru héima namma ac héra nuac murunec niñnec imi méndacma wambésémañ.

¹⁴ Uñá téréya qerininaiguc kecanczac inén nanngégnú ac héra eeyaguc méragaiguc haigéni imi galenngéwésémañ.

¹⁵ Asia baeciguc ic embac kecua imi moczoñ wainéndacgic imi nindaczan.* Figelo zéma Hemogene imi eren acguc ic imuhucya ionac sucginaiguc keczaoc.

¹⁶ Miñ kewunina imi Onesiforo iwac ama geric momac héra goigina héimac niñ wanzua. Inén mia hatac sasala ségiségi mihicñi némma hésa ic kecha nuac gamuya ménda nimma

¹⁷ Roma hakerec nalé imuaru seliseli wamma hocma mihicñi

* **1:15:** Paulonén Roma baeciguc aciguc opocgic enec nalé imuaru hénariniñ Asia baeciguc kecgc ienen héipuc ménda wammigic imuac niñac imuhuc zézac.

néjec.

¹⁸ (Minj kewuninanénj nimmiyu nalé yandaiguc minj kewuninawac murunec goi héihéi mihicnjimac niñ wanzua.) Inénj Efeso baeciguc welenj qeçe ai réwéria dimuhucya meyec imi gi genjgaoc ninzanj.

2

Kristo Yesuac ténginj ic hiabia.

¹ Nanja, imuac gi Kristo Yesuac qeriaiguc ewa hia hezac imuac qeriaiguc seliseli wamma

² neñ zéwa gi héipuc ic sasala ionac kicginaiguc ninnec imi ic tosara kenhéi hahéi qahac énézéna ienenj imuhucyanec ic embac tosara ku énécmimuc séc wammac.

³ Imuac gi Kristo Yesuac ténginj ic hiabia éséc nec niguc mena mewa wamma zéra waiya qahaiguc seligima kecbésémanj.

⁴ Ténginj ic kecma kenja wanzu imi enenj qutulanjé énécmima ténginj ic qac buña énécmiyec i ségiségi mihicni mimu niñac enanj kekecginawac ainénj ménda qaté énécmiyu kecanzu.

⁵ Ménj ogicqogic ariac mema héná zawéya hezac imi logimaciguc oruhaiguc ic kawaliac opoc ménj ménda haimimu.

⁶ Ai ic ménj ai geriwiguc meanzac iminénj imuac héla walac memacac hezac.

⁷ Ac gézézua imi qeriganénj nimbésémanj, minj kewuninanénj ai hénia héniaiguc ninjegic qinjegic haigémmac.

⁸ Buña suruc hiabia gézéwa ninnec séc Dawidiac qeli Kristo Yesu humuc igucnec meqelimiyu yarec i niñqeliwésémanj.

⁹ Buña suruc hiabiawac niñac wamma ni késpedesic ic éséc nec senj hésanénj qaté némmuc séc zéra béra mihicni néngic, néñ Anutuac ackuazéc imi qatémuac séc qahac.

¹⁰ Imuac ni ic embac Anutunénj megési énécmiyec ionac niñ wamma

iwawai moczonj bisiqaténj wanzua. Imi mia ienenj acguc Kristo Yesuac qeriaiguc anjénj titi hakaya hezac imi zéma edamuya tetecgia qahac imi momacnec énécmiyu memu niñac imuhuc wanzua.

¹¹ Ac yomi hélaguc, nini Minj Kewuninaguc momacnec humuzinjiguc imuhucyanec i guc momacnec qelima kecbinj.

¹² Qenzenj manzenjiguc meseliwinjiguc momacnec ic kewu wamma kecbinj. Wanju minj kewunina qaecgé miwinjiguc i acguc qaecgé nénécmimac.

¹³ Nini ménzézé ménzézé wambinjac séc, néñ inénj enjeya qaecgé amumacac séc qahac, imuac niñ nalé séc ménzézé ménzézéya qahac kecanzac.

Ai ic Anutunénj niñmimia.

¹⁴ Eluj unuwac niñac, gi ac imi héiqeli énécmima acac zéénj zéma ménda wammu niñac Anutuac* kiwaiguc selianec énézéna. Haka imuhucya imi nanjé énécmimacac séc qahac, néñ néwécgenjac ac imuhucya ninzu i mebiru énécmianzac.

¹⁵ Gi imi ac héla imi dindinjanec ninjegicma ai ic gamu qeqeya qahac zéma niñgémmacac séc, Anutuac wéséyaiguc genja mihicni amumanj zé nimma seliseliiguc aiga mewésémanj.

¹⁶ Ac biria gorosonja zégic néngacma kecbésémanj. Ac imuhuc wanzu imi enenj kenkecma kenkecma iwawai eeyaguc qahac imuac mia keremmu.

¹⁷ Acginanénj wizi selia éséc nec saima kemmac. Ic imuhucya ionac sugginaiguc Humeneo zéma Fileto keczaoc.

¹⁸ Humuc igucnec yayac imi bec hicniyu tecgéyec zéma ac héla imi zésigima énézéyic ic tosara ionac ninzénj ninzénjina melemma bacgéanzac.

¹⁹ Néñ Anutuac séranj selia imi asé kiwiya yomuhucyaguc hinjac

* 2:14: Kiwi méraginanénj ooya tosaraiguc Minj kewu zéma Kristo ogic hezac.

seligima nanzac. Miñ kewuninanén eneya buñahéra inic tegicanzac. Wañu mén yomuhuc; Miñ kewuninawac qara qacma kecanzu séc biria héñacya memu.

²⁰ Ama kewuyaiguc zéic goli zéma siliwanén memeya zéma zéic icnéñec memeya zéma baecnéñec memeya momacnec taczac. Taru zéic tosara imi ai eeyagucac késaanzu, néñ tosara imi ai enomiawac késaanzu.

²¹ Imuac méñnéñ mén haka imuhucya zuac amuma lalacnec kecmac imi zéic eeyaguc éséc wammac. Imuhuc wañu miñ kewuginanéñ késamacac séc zéic téréya wammac. Téréya wañu ai hiabia hénia héniaawac haiyu mambéc kecmac.

²² Wañu gi imi sac qeliac séwiac siñ imi qizizíngéma qeri lalacnec miñ kewuninawac qacmianzu iniguc momacnec haka solañja zéma ninzén ninzén zéma goi héihéi zéma luae niñac méndacma kemmu.

²³ Wañu ac sicsaocya zéma ac qelañawac zéñ zéma haka imi waina kenju. Ac imuhucya igucnec tualefic acnéñ hicñianzac.

²⁴ Miñ kewuninawac welen qeque ic imi, acnéñ ménda euma, ic embac moczoñ ionac gum bénzénzén wamma, hiabianec ku énécmima, haka biria wañgic kilen bisiqatén wañ énécmianzac.

²⁵ Wañu ic tosara enen ac qeque wañgic qeri bénzéniguc paken ac wañ énécmima. Anutu eneyaoc qerigina melen énécmiman zé nimma niñ énécmimaciguc ac héla niñtegicmu.

²⁶ Wañu qerigina béréngéyu Biria miñinawac ac hétacya zéma iwac ewa siñ qaté énécmima hezac imi hetecgé amuma néñgacmu.

3

Nalé tetcgiaiguc ic embac ionac kekec tanera imi dimuhuc wammac.

¹ Nalé tetcgemañ zé wañu yéwéri naléya imi hamac.

² Ic embac ienen enañ sac siñniñ wañamuma soukiwawac siñ yanda nimma séwi enen wamma tétéc qeque wamma zébiri qébiri wamma neñgoc mañgoc ac qeque wañ érécmima, nema nelumma, ee héihéi qahac kecmac

³ goi héihéi qahac kecmac kápésic ménda wai amuma ac zéráguc kuaiguc haihai wamma qeri siñgina ménda helanzima tiktuk wamma iwawai hiabiawac mézétiti wamma

⁴ andé qeamuma luaeguc ménda mambéc kecmac eneya meyacamuma Anutuac siñ qahac, néñ néwécgeñaguc eneya séwiac siñ niñac wamma

⁵ Anutu ee héihéi wammimia tanec kecmac Anutu ee héihéi imuac kuha imi qaecgéma kecanzu. Wañu gi imi ic imuhucya héñacgina mewésemañ.

⁶ Ic imuhucya sugginaiguc tosara enen amaginaiguc emma embac bobologocya, kápésic réwéria serima séwiac siñ hénia hénianén hérémíyu kenkenja imuhucya héréma énépésianzu.

⁷ Embac imuhucya imi nalé séc niniñ niñaren wammu, néñ ac héla niniñaguc keremmuac séc qahac wammac.

⁸ Becnec Yane zéma Yambere* ieren Moseac hazéc wammiyoc ésécnec ienen acguc ac hélawac hazéc wammianzu. Wañu ienen imi ewa qeriginanéñ houyu ninzén ninzénac héniaiguc ken bipigic.

⁹ Wañu ic éréhéc ioraru hicñiyec ésécnec ienen acguc horua ménda kenñicnec hakagina qelaña imi wininiyu héndacmu.

Pauloac paken ac tetcgia.

¹⁰ Nuac paken ac zéma wawan meme zéma ewa siñna zéma ninzén ninzén zéma luaenéñ mambéc kekec zéma goi héihéi zéma nanañ seliseli zéma

* **3:8:** Yane zéma Yambere; Qac éréhéc yomi sisipac ac wahalaiguc ménda hezac, néñ sasalanén méra kiwi ic éréhéc Moseguc euma méra kiwi meyoc iorac qacgira zéma ninzéngeanzu. (Mmh 7:11,22)

11 nunesi wañ nénéja zéma qenzen manzen zéma Antiokia zéma Ikonion ama areña yandaiguc haka biria wannéngic imi zéma nunesi dimuhucya mihicñiyi imi geñ hélacnec héndacma ninjegicnec ésécnec miñ kewuninanéñ haka imuhucya igucnec ni metecgé néñec.

12 Wañu ic ménénéñ mén Kristo Yesuac qeriaiguc kekec eeyaguc kecbiñ zé wammu ienenéñ acguc ununesi mihicñimuac hezac.

13 Ic biria zéma ikoc ic ienenéñ munçuc yanda biri seligima enañ ikoc wañ énécmigic imuhucyanec ikoc wañ énécmima kecmu.

14 Néñ gi imi ackuazéc héiqelima ninzéngeanzañ imuac nañselima kecbésémañ. Mérénéñ kugéngic ninarenéñec imi geñgaoc ninzañ.

15 Wañu gi komocga igucnec kiwi téréya imi oloñ niñ wañanzañ. Kiwi téréya iminénéñ mia kuhanéñ ninjegic qinjegic mihicñi géñu, Kristo Yesuac qeriaiguc ninzénéñ ninzénéñ késa keczañ, ninzénéñ ninzénéñ imuac héima namma añgénéñ titi hia mihicñiwésémañ.

16 Kiwi téréya imi moczoñ Anutunéñ hinocgé énécmiyu ogic. Imuac iminénéñ méra nénécmiyu pakenéñ zéma zémindi mindiñi zéma meqeliqeli zéma kekec solañawac qeriaiguc meefiefi ai hia mewiñ.

17 Imi mia neñañ Anutuac ichéra séc ai hiabia hénia hénia hia wambiñac séc solañaniwiñ niñac imuhuc wañ nénécmianzac.

4

1 Ni Anutuac kiwaiguc zéma Kristo Yesu kecmu kic qeli zéma humumia momacnec ninçési nénécmimac iwac hahaya zéma iwac héngalenéñ amaya niñac wamma zéseligénzua.

2 Gi ackuazéc téréya imi zésai énécmiwésémañ. Nalé hia me nalé biriawac séc momacnec seliseli wamma ai imi mewésémañ. Wañu réwéri horugiyu nañselimanec

ackuazéc iminénéñ ku énécmima képésicgina zéasari énécmima ac zéénécmima meseli énécmiwésémañ.

3 Kecma nalé ménéñ hayu ic embac ienenéñ pakenéñ ac héla imuac andé unuma kiwi ic ikora tosara gezacgina siña méndacma enañ siñginawac séc énézégic méndac énécmimu.

4 Wañu ac hélawac andé qema nemu surucac gezacgina haimu.

5 Wañu gi mia ai imuac me imuac séc mesigi wañamuma zéra waiya seligima buña suruc hiabia imuac ai wamma aiga imi séha séc meyacdacna.

6 Ni waiñ sese* ésécnec kekecna bec pocgéwa kenkenéñ naléna imi ducñima hazac.

7 Ni yaré hiabiawac qema hénia kemmanéñ zé zénéñec imi kenéñ metecgéma ninzénéñ ninzénéñ galençéma kecanzua.

8 Imuac bianéñ kecmu nuac niñ wamma haka solañawac opoc nuac buña haiyu mambécnawac hemac. Imi mia miñ kewunina zégésigési ic solañ inéñ mia nalé niñu hezac imuaru ni némmac. Wañu nenanec sac qahac ic embac Miñ Kewunina munçuc winini nénécmimac imuac wañanzu moczoñ yanda momacnec énécmimac.

9 Gi focdac nuacmuru hawésémañ.

10 Dema imi baecac iwawai niñac wamma wainémma Tesalonika ama areña yandaiguc kenec. Wañu Kreske imi Galatiaiguc, Tito imi Dalmatia baeciguc kendaroc.

11 Luka momacguc sac niguc keczac. Hamañ zé wamma Mareko wagicna momacnec hamaoc. Inéñ ainawac méra nénéñawac séc wanzac.

12 Tikiko mia méliwa Efeso ama areña yandaiguc kenec.

13 Wañu hamañ zé wamma hénawac malekuna Troa amaiguc Karpo iwac amaiguc hetecgé haiyi imi mema hawésémañ. Wañu kiwina imi kiwi limbi limbiña tosara

* 4:6: Waiñ sese; 3ucmanañ ai mewiñ zé nalé tosaraiguc doku me waiñ pocgémiangic.

zéma kiwi yaŋ séwélanéŋ memeya imi momacnec mema hawésémaŋ.

¹⁴ Aiŋnéŋ iwawai meme ic Aleksande imi biria sasalanec wannéŋec imuac haka waŋec séciguc miŋ kewuninanéŋ tasé kumimac.

¹⁵ Gi acguc iwac mia galeŋ mewésémaŋ. Ic imi acnina selianec qeŋetali waŋ nénécmiyec.

¹⁶ Ni walac aciguc emma zéirecgéyi nalé imuaru ala méŋnéŋ méŋ héipuc ménda wannéma moczoŋ wai néndacgic. Néŋ kápésic ginaguc ménda zé énécmimac niŋ wanzua.

¹⁷ Neŋ héna ac imi zésaiwa keŋu ic enia ieneŋ nindacmu niŋac wamma Miŋ Kewuninanéŋ niŋuc namma meseli néŋec. Waŋu laion kuagina igucnec metecgé néŋec.†

¹⁸ Miŋ kewuninanéŋ neŋ kurumeŋac héngaleŋ amayaiguc keremmaŋ niŋac biria imuac me imuacnec metecgé némma aŋgéŋna timac. Imuac iwaru mia edamuya nalé tetecgia qahac hemac. Hélacnec!

Mozoc ac.

¹⁹ Priska zéma Akila zéma Onesiforo ionac ama geric momachéra yaizézéna énézéna.

²⁰ Erasito imi Korinti ama areŋa yandaiguc waima kerec waŋu Tirofimo imi hafi kiyu Milete ama areŋa yandaiguc waima hayi.

²¹ Saŋgeŋa naléya ménda ducŋiyu foc hawésémaŋ. Eubulo, Pude, Lino, Kilaudia zéma ala sasala ieneŋ imuhucyanec guac yaizézéga zézu.

²² Ni imi Miŋ Kewuninanéŋ guac ewa qerigaiguc momacnec kecmac niŋ wanzua. Ewa hiayanéŋ iniguc hemac.

† 4:17: Hésa ama igucnec mayec imuac séséc ac imuhuc zézac.

Tito

Yaizéze ac.

¹ Anutuac welen qeque ic zéma Yesu Kristoac Méliméli ic ni Paulo imi Anutuac buña qeque ichéra ienen ninzén ninzéniginaguc wamma, kekec so-lañawac ac héla imi ninjegicma,

² kekec hémbénaña imuac mambécma kecmu niñac nañgé énécmimiawac ai buña zénéjec. Wañu kekec hémbénaña imi Anutu ikocya qahac, inéñ becaru nalé ménda hénima heyeciguc ac zikima nénézéyec imi mia.

³ Anjén titi miñina Anutu enjyaoc ackuazécya imi naléyaiguc zézé ic onac kuagina mema zéhicñiyec. Wañu ai imi memañ niñac niñkumu némma zéselinéjec.

⁴ Wañu Anutu mañgoc zéma anjén titi miñina Kristo Yesu iorarunec ewa hia zéma luaenéñ ic séc momacnec késa keczu ninzén ninzén héla imuac qeriaiguc nañ téngéñna keczañ Tito guac muru hema kecmac.

⁵ Krete baeciguc gopori imi hénia yomuhuc niñac; Ai waiwa ménda misi misiyawac hezac imi mindiñidacma ama areña kunéñ kunéñ séc imuac qeriawac galeñ kumu énécmima kembésémañ niñac imuhuc wañgéñi.

⁶ Képésic solañ kecma embac momacguc sac mema keru nambérac héra ienen ninzén ninzéniguc nañseligic, météqététañ merac me ac qeque meracgaguc ménda zémigic kecánzac ic imuhucya imi qeriawac galeñac kumu miwésémañ.

⁷ Héngaleñ ic imi Anutuac ama galeña kecma kápésic solañ kecma enjya ewa siñ ménda méndacma qeri bélañaguc qahac kecma doku seli niñac ménda wamma yaré ménda qema iwawai késamañ zé ikoc ménda wammacac hezac.

⁸ Wañu ic kianañ goi héihéi wañ énécmima, haka hiabiawac siña

nimma, memaamuma, kekec téréya kecmac, séwiac siñ sigima kecmacac hezac.

⁹ Wañu ackuazéc méñzé méñzéya qahac iminéñ ku énécmianzac imuac séciguc nañselima kecmac. Imuhuc wañu inéñ ic embac hiabianec ku énécmima zénañgé énécmimacac séc wammac. Imuhuc kecmaciguc héna imi qetalima zéanžu ionac imi efima ac zéénécmimacac séc wammac.

¹⁰ Ic sasalanéñ ac qeque wamma ac haréña zéma ikoc wañ énécmima kecánzu. Sugginaiguc séwi taségina hericma kekeru Yuda ic imi enéñ tosara onogicma imuhuc wañanžu.

¹¹ Ic imuhucya ionac kuagina imi mizicgéna acgina qaimac. Ienen imi ikoc wañ énécmima iwawai onag-icbiñ zé héna ménda ku énécmimacac hezac imuac ku énécmianžu.

¹² Krete ic ionac muru enañ kua meme ic méñnéñ yomuhuc zéyec; Krete icnéñ nalé séc ikoc wamma haséñ yañ biria tanec kecmac mézétiti wamma tomenjina wac wamma kecánzu.

¹³ Héipuc ac imi nimba hélacnec wanzac. Imuac niñ gi selianec zémindiñi wañ énécmima ninzén ninzénigina mesolañanimu.

¹⁴ Imuhuc wamma Yuda ic ionac nemu suruc ikora me ac hélawac andé qeanzu ionac zézé seli imuac gezacgina ménda haimu.

¹⁵ Hélécnec, kápésic solañ ic ionaru imi iwawai moczoñ kápésic solañ wañanzac, néñ haka onjina wamma ménda ninzénigéanzu ionaru imi iwawai méñnéñ méñ kápésic solañ ménda wañanzac. Ic imi enéñ ewagina zéma ewa kétéñ kétéñgina momacnec zapi qeqeya wañanzac.

¹⁶ Ienen imi kuaginanéñ Anutu nimmizua zéma wawañ memeginanéñ qaecgéanzu. Ic imi enéñ ewa lolon acwac wamma ac qeque wañanzu, néñ haka hiabia méñ memuac séc qahac.

2

¹ Wañu geñ mia pakenj ac hélawac

séciguc zéwésémaᅇ.

² Waᅇu ic yanda énézéna gum bénzénzéh wamma eebipiginaguc wamma séwíac siᅇ sigima ninzéh ninzéh zéma ala siᅇ zéma nanan seliaiguc solananimu.

³ Waᅇu embac yanda énézéna ieneᅇ imuhucyanec wawaᅇ memegina météré amuma kua kisanᅇiguc andé lukuc ménda wamma doku seli ewa ewanec ménda wamma, kekec hiabiawac kiwi embac wammu.

⁴ Imuhuc wamma eᅇaoc embac sac qeli ku énécmigic eu merac hécgina goi héihéi waᅇ énécmima

⁵ gum bénzénzéh wamma késpedes solanᅇ kecma ama aigina hiabianec galenᅇéma euhécgina ninᅇtoho waᅇ énécmimu. Imuhuc ménda waᅇgic, Anutuac ackuazéc imuac mematiti hicᅇjiwac ninᅇac.

⁶ Ic merac imuhucyanec meseli énécmima ninᅇgési amuma kecmu.

⁷ Waᅇu gi geᅇgaoc haka imuac me imuac wammaᅇ zé hiabianec wanna, kicginaiguc séséc hiabia wammac. Waᅇu pakeᅇ késpedesira qahac eeyaguc zéma

⁸ ac solanᅇa zéqetali wammucac séc qahac imuhucya énézéna, hazéc ieneᅇ ikocac zéwiᅇ zé hocma gamugina nimmu.

⁹ Welenᅇ qeᅇe ic énézéna miᅇgina ionac ac ninᅇtoho wandacᅇic ewa hia nimmu, néᅇ qeᅇetali ac ménda zéma

¹⁰ seᅇ kowu ménda nemu, néᅇ welenᅇ qeᅇeac haka hiabia moczoᅇnec énézégic hémmu. Imuhuc waᅇgic, wawaᅇ memeginanéh anᅇgéh titi miᅇgina Anutuac pakeᅇ ac imi mezeric qeᅇeric wammiyu eeyaguc wammac.

¹¹ Anutuac anᅇgéh titiac ewa hianéh ic embac momac yanda neᅇanaru nénézéyu wininima

¹² pakeᅇ ac waᅇ nénécmiyu iwawai eeyaguc qahac zéma baecac siᅇniᅇ imi moczoᅇ waidacma hakanina mezeric amuma kekec solanᅇa zéma haka eeyaguc wamma nalé yomuaru kecwíᅇac hezac.

¹³ Imuhuc kecmanc ninᅇ mambéc mozocyaguc zéma Anutu yanda anᅇgéh titi icnina Kristo Yesuwac asac mararaᅇnéᅇ hicᅇjiteᅇiru hémbiᅇ zé imuac nimbupuc wamma kecbiᅇ.

¹⁴ Inéh héná biria igucnec metecᅇé nénécmima météré nénécmima eᅇeya hénáorih buᅇawac nénépésiᅇu haka hiabiawac seliseli wamma kecbiᅇ ninᅇac doenina meyec

¹⁵ Gi ac imuac énézéma meseli énécmima kuc buᅇanéh zémindiᅇi énécmima ic imi eneᅇ guac ninᅇgic ic eᅇomia ménda wammac.

3

¹ Gi héiqelima énézéna ninᅇqelima baec galenᅇ me ai memeac qac buᅇaginaguc imi ninᅇtoho wammu. Waᅇu ai hiabia hénia hénia hezac imi wambiᅇ zé zéréᅇ qéréᅇ wandacmu.

² Waᅇu ic méᅇnéᅇ méᅇ zébiri qébiri zéma zééh zéma ménda wammu, néᅇ gum bénzénzéh wamma ic embac momac yanda ionac qeri bénzéh moczoᅇnec waᅇ énécmidacmu.

³ Neᅇanᅇ becnec imuhucyanec ninᅇniᅇnina qahac kecma ninᅇtoho ménda wamma rouc wamma séwíac siᅇniᅇ ségiségi hénia hénia imuac welenᅇ qema kerih. Waᅇu qeri biric wamma nimbupuc waᅇamuma mézétiti waᅇamuma kerih.

⁴ Waᅇu anᅇgéh titi miᅇgina Anutuac goi héihéiya zéma ala siᅇ neᅇanᅇ ninᅇac iwaru hemiyec iminéᅇ hicᅇjiteᅇirec nalé imuaru,

⁵ anᅇgéh tinénécmiyec imi neᅇanᅇ mema waᅇiᅇ haka hiabia imuac ninᅇ qahac, néᅇ eᅇeya goi héihéiya ninᅇac sac wamma kekec qeliawac dokunéh zuacnécmima Uᅇa téréyawac hicᅇjihicᅇi qelianéh anᅇgéh tinénécmiyec.

⁶ Waᅇu anᅇgéh titi miᅇgina Yesu Kristoac murunec Uᅇa Téréya kuaya qeᅇeya pocᅇé nénécmiyec.

⁷ Imi mia neᅇanᅇ iwac ewa hiayawac ninᅇac wamma ic solanᅇa zénénécmiyu kekec hémbénaᅇa imuac nimbupuiguc kecma mératéc

meme ic wambin niñac imuhuc wañ nénécmiyec.

⁸ Ac zéma mazua imi ménzé ménzéya qahac. Imuac gi selianec ninzéngeña énézéna Anutu ninzéngeñzu ieneñ haka hiabiawac wañhumuma memu. Ai buña imi hiabia, wañu ic embac nañgé énécmimia wanzac.

⁹ Néñ qesiqesi ac oyoña zéma hicñisai hénia imuac suruc zéma zéqeqetali ac zéma hénia acac zéeminiñ qeminiñ imi qizizñgéwésémañ. Ac imuhucya imi héla qahac haréñanec.

¹⁰ Héna ikorawac wamma héndéñ amuma kenzac imi ac goro momacguc me éréhéc ézémaguc waina eneyanec kecmac.

¹¹ Gi nintegiczañ ésécnec ic imuhucya imi ic herañ herañgia, hakaya birianéñ kawéya qeamuma ic biria wañec.

¹² Ni Aritema me Tikiko méliwa guaru hama haréyu nalé imuaru focdac Nikopoli ama arenñaiguc hama mihicñi némbésémañ. Ni ama imuaru kecba sañgeña naléya imi tecgémac.

¹³ Héna acac ic Zéna zéma Apolo imi walac fodac méli érécmiña hamaoc. Nene zéma hinac iwawai mézézéñgé érécmiña iwawai mén niñac ménda hocmaoc.

¹⁴ Ic embac hécnina acguc énézéna haka hiabiawac niñareñgeña kuumumu. Imi mia kecma haréñanec ménda wammu niñac. Imuac mia iwawai imuac me imuac wamma hocbiñac ninzu séc walac mihicñigic ai buñayawac hemac.

¹⁵ Ic niguc keczu ieneñ moczoñ guac yaizézéga zézu. Gi acguc ninzén ninzéniguc ala siñ wañ nénécmianzu ionac nonac niñ wamma yaizézé ac énézéna. Anutuac ewa hiayanéñ ic tuñ onac muru hemac.

Filemon

1 Kristo Yesuac hésa ic ni Paulo zéma ninzén ninzénjac ic munana Timoteo nerenj ic ala soroc, ai momacnira Filemon zéma

2 embac soroc, ninzén ninzén nauñnira Apia zéma Yesuac téngij ic* momacnira Akipo zéma Filemon guac amaiguc hénaorij azoroanzu ionac muru momacnec

3 Mañgocnina Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristoac ewa hia zéma luaenén onac muru he énécmimac.

Filemonac goi héihéiya zéma ninzén ninzénja.

4-5 Filemon, ni ninzén ninzénja zéma goi héihéiga Miñ Kewunina Yesuac muru zéma ic téréya momac yanda neñan muru hezac imuac buña surucya niñanzua. Nimma nalé séc zéwelecnaiguc qacga qacma Anutuna ewa hia ac ézéanzua.

6-7 Ic muna, geñ ic embac téréya ewa qerigina mehiaru énécmianzanj imuac niñac guac goi héihéiga iminénj ewa qerina mehiaru néñu ségiségi yanda wanzua. Hénia imuac mia yomuhuc zéwelec ai meanzua; Iwawai hiabia hénia hénia ewa qerininaiguc Kristoac wamma késa kecziñ imi niñasari yacgéna, goi héihéiga ninzén ninzénja igucnec hahaya iminénj héla sasala haimac.

Paulonénj Onesimoac wamma Filemon zéwelecniyec.

8 Imuac niñac, Kristoac qeriaiguc haka wambésémanjac hezac imi wambésémanj niñac meefima ac selianec gézémanjac séc wanzac, néñ

9 imuhuc ménda wamma goi héihéiiguc namma zéwelec gémanj zé wanzua. Imuac, ni ic neñgia Paulo, Kristo Yesuac wamma hésa ic kekeranénj

10 nuac ninzén ninzénjac nanna Onesimoac niñac welecgenzua. Inénj

mia ni hésa qatéiguc tari imuaru nenaoc azi mema mihicñiwa ninzén ninzénjac nanja wañec.

11 Ic imi becneq guac muru enjomia kerec, néñ deguc imi guac muru zéma nuacmuru momacnec méra nérécmimacac séc wañecac keczac.

12 Nuac wéiwécna keczac ic yomi méliwa lilingéma hazac.

13 Ic imi nena añgétiwinec buña suruc hiabia niñac wamma hésa qatéiguc tacba guac tatak késama méra némbacnec,

14 néñ ewa momac ménda wambésémanjiguc haka ménj ménda wammañ zé niñzua. Ewa hiawac aiganénj geñga siñgawac qahac, néñ zéhinociguc wammañ niñac.

15 Ic imi nalé hotoñadac waigemma kerec imuac hénia imi, lilingéma hayu hémbénaña wagicbésémanj niñac gezanj.

16 Degucmuacnec, ic imi welen qeçe ic qahac, néñ séha imi ogicma dacmunawac séciguc wagicbésémanj. I nuac muru eeyaguc wanzac, néñ guac muru mia séc imi ogicma séwiguc zéma Miñ Kewuninawac qeriaiguc ic héla zéma dacmuna hélawac séc eeyaguc wammac.

17 Gi nuac niñ niñna ai momacga wanzuaiguc, héihéré néñanzanj éséc héihéré miwésémanj.

18 Inénj guac muru haka biria ménj wañec, me taséya ménj hegénzagicuc imi nuacmuru haina nenaoc bisidacmanj.

19 Ac teteqgia yomi imi Paulo neñ mérananénj ozua. Nenaoc tasé imi kumanj. Geñga kekeqga iminénj nuac muru tasé ésécnec wanzac, néñ imuac hénia imi ménda zéwa niñ qeliwésémanj.

20 Ic muna, Miñ Kewuninawac qeriaiguc guac murunec ewa hia mihicñimanj zé niñzua. Kristoac qeriaiguc nuac ewa qerina mehiaruña.

21 Niñtoho wañ némbésémanj zéma ninzénjé gémba ewana déñ wanzac.

* 1:2: Kristoac héna orij imi téngij ic ésécnec Biria miñinaguc yaré qema seligima nambinjac hezac.

Welecgénzua imi séha ogicma ewa hiawac waŋ némbésémaŋ imi niŋtegiema kiwi yomi ogénzua.

²² Imuhuc wamma nuac niŋac ama qeria saméŋa méŋ qeusuŋna nammac. Imi mia zéwelecgina niŋac wamma niŋnéŋu onac muru liliŋéma hamaŋ niŋac qerinanéŋ haimambéc wanzua.

²³ Yesu Kristoac qeriaiguc nuac hésa ic alana keczac Epafira inéŋ yaizézégina zézac.

²⁴ Waŋu Mareko zéma Aris-tako zéma Dema zéma Luka zéma nuac ai momachéna ieneŋ acguc imuhucyanec waŋ énécmizu.

²⁵ Miŋ Kewunina Kristo Yesuac ewa hianéŋ qeri uŋaginaguc hemac.

Hebiraio

Anutunéh Yesuac kuaya mema nénézéyec.

¹ Becaru Anutunéh kua meme ic ionac murunec, hatac sasala zéma haka hénia héniaiguc yanda hécnina énézéanec. Wañu Anutu iminéñ mia

² nalé hicñima hayec yomuac tetcgiaiguc Nañawac murunec neñañ ackuazéc nénézéyec. Wañu inéh Nañá imi iwawai momac yanda mératéc memac niñac kumuyec. Wañu nañá inéñec mia baec kurumeñ iwawai moczoñ zéyu hicñidarec.

³ Nañá imi mia Anutuac edamuyawac zilaloña zéma iwac kekecyawac tanera kéréndéñ wanzac. Wañu eñeya ackuazéc kuhaguc iminéñ baec kurumeñac iwawai moczoñ nañgéma kápésicnina zuaczuac ai imi medacma ou eñeña kekera Miñ Kewu iwac héiyaiguc emma tarecac taczac.

⁴ Wañu qac buñaya hiabia soroc mératéc meyec imi kua meme uña ionac qacgina ogicogira wanzac, hénia imuac niñ imuac séciguc kua meme uña onogicma eñeña kecanzac.

Yesu imi kua meme uña onogicma eñeña wanzac.

⁵ Anutunéh kua meme uña sugcina igucnec mérac mén yomuhuc ézéyec? Gi nuac Nañna; Ni deguc gi mihicñigénzua. Wañu muñguc mérac mén yomuhuc ézéyec? Ni iwac mañgoc wammiwa, inéh nuac nañna wammac.

⁶ Wañu inéh méréc merac Nañá imi wagicma baeciguc muñguc lilingéma hamac nalé imuaru Anutuac kua meme uñahéra moczoñ yanda eneñ i mepésimimu zéyec.

⁷ Wañu kua meme uña onac mia yomuhuc zéyec; Inéh kua meme uñahéra énézéyu luhuc ésécnec

wammu. Wañu welen qequehéra énézéyu geric bélaña wammu.

⁸ Néh Nañawac mia yomuhuc zéyec; Anutu, guac tatacga edamuyaguc imi nalé tetcgia qahac hemac. Wañu kekec solañanéñ guac héñgaleñ ama areña yandagawac ic kewu tacya wanzac.

⁹ Gi imi héná solañawac wamma héná biriawac mézéga tianzac; Imuac mia Anutu, guac Anutuganéñ ségiségi wamma halécnéñ météré gémma alahécga onogicma mema yacgéñec.

¹⁰ Wañu, kaiwe nalé imuac hénihéniaiguc, Miñ Kewunina, geñ mia baecac qambaña haima kurumeñ acguc mena guac méra kiwiga wanzac;

¹¹ Wañu iwawai imi moczoñ qahac wammu, néñ Miñ Kewunina, gi imi hémbénaña kecbésémañ. Iwawai tosara imi séwi usu ésécnec bobogima tegicdacmu.

¹² Wañu iwawai tosara imi séwi usu ésécnec hainetec wambésémañ. Wañu imuhucya imi maleku ésécnec melemma méiméiya wammu, néñ gi imi nalé séc imuhucyanec kecna, naléga imi tetcgia qahac hema emma hemac.

¹³ Wañu néma naléiguc kua meme uña ionarunec ménac mén yomuhuc zéyec? Geñ nuac héniaiguc tacnanec neñ hazéchécga onopochá héná titiga wandacmu.

¹⁴ Kua meme uña imi moczoñ welen qequeac uña, kápésic igucnec metecgé énécmiyu kekec hémbénaña memuac hezac ionac welen qenénécmimu niñac méli énécmimía.

2

Técgina nimma kecmu.

¹ Imuac mia ackuazéc niñiñ imuac qéhéréngéma téc nimma kecñiñ, ñoku birianéñ kisañ nénécmima kembac niñac.

² Héná ac kua meme uña ionac murunec zézéya wañec iminéñ seligima nañec. Wañu héná ac imi logima

ménda tohogic imi eneñ moczoñ haka imuac kitiwa dindiñacnec késadacgic.

³ Imuhuc wañgiciguc neñañ añaññ titi eñaña imuhucya andé qewiñguc imuac kitiwa dimuhuc qizizingéma ogicbiñnec? Añaññ titiac buña imi mia walac Miñ Kewuninanén zéhicñiyec. Wañu gezacginanén niñgic ieneñ héipuc selia wamma nénézégic.

⁴ Wañu iniguc momacnec Anutu eñañaoc imuhucyanec kiwi zéma, haka welicwelicgia zéma, kiwi icnéñ ménda memeyawac séc hénia hénia eñaña ewa siñ méndacma Uña téreyawac sese séc qema nénémiyec iminéñnec mia héipuc ac wañ nénécmiyec.

Gamu niñuguc meyac miyec.

⁵ Yomuhuc zéañziñ; Anutunén baec kurumeñ hahaya imi mia kua meme uña ionac méragina bawaiguc ménda haiyec.

⁶ Néñ méñnéñ kiwi téreya méñguc yomuhuc héipuc wamma zéyec; Miñ Kewu, geñ ic imuac niñña némariya wañu niñmianzañ? Wañu ic ac nañawac ninna némariya wañu goiya héianzañ?

⁷ Nalé hotoñadac memamana kua meme uña ionac ewa bacginu keru edamu eeyaguc zéma qac buña eeyagucnéñ ic kewuac opocya héimiyec.

⁸ Héimima iwawai momac yanda imi welen qemimu niñac hénia duandiaiguc onopori zénec. Imuac iwac hénia duandiaiguc ménda kekera méñ ménda hezac, néñ nalé yomuaru inicni iwawai momac yandanén solañanec ménda welen qemimanec kecanzu.

⁹ Wañu Yesu imi nalé hotoñadac kua meme uña ionac ewa bacginu kecma humucac qenzaña qema niñec. Wañu imuac niñ edamu zéma qac buña eñañanéñ ic kewuac opoc héimiyec. Wañu neñañ haka imi hémma ninni, Anutuac ewa hiaya niñac ic embac momac yanda neñañ

niñac wamma humucac howura nenimmac niñac imuhuc hicñimiyec wanzañ.

¹⁰ Wañu iwawai moczoñ yanda imi iwac murunec hicñima iwacnec sac wamma kecanzu. Imuac nañhéra sasala onagicma edamuiguc kereñ kereñawac ai imi memañ zé ionac añaññ titiac Miñ Kewunina qenzañ manzeñ mihicñi mima métérémiyec imi niñni sécgézac.

¹¹ Météré ai miñña zéma météré énécmimia imi momacnec mañgocnina momacguc iwac murunec hicñihicñiya. Imuac niñac gamuya ménda nimma dacmuna hécna zénénécmiyec.

¹² Acya méñ yomuhuc hezac; Ni munahécna ionac muru qac buña qac zéau énécmima gési énécmimia ionac suginaiguc guac legic héimañ.

¹³ Wañu muñguc yomuhuc zéyec; Ni iwac muru héiselimañ. Wañu muñguc yomuhuc zéyec; Ninicgic yomi imi ni zéma nambérac hécna Anutunén nénéña.

¹⁴ Ic méñac nambérac héra ionac sac busuginawac hénia imi momacguc, imuhucyanec Yesu acguc neñañ niñac wamma humucac kuha kesa keczac Biria miñña imi mebirimañ zé neñañ séwi busu mema humuyec.

¹⁵ Wañu humucac bac yandi yandi wañgic kekecgina heheya séc qaté énécmiyu Biria miñña welen qemiañgic séc hulac énécmimañ zé imuhuc wañec.

¹⁶ Imi mia hélacnec, kua meme uña nañgé énécmimañ zé qahac, néñ neñañ Abarahamac qeli nañgé nénécmimañ zéma imuhuc wañec.

¹⁷ Hénia imuac niñac, i imi munahéra neñañ séc wañec imi nimba sécgézac. Imi mia Anutuac aiiguc hofac oo ic kiwa wamma goinina héinénécmima qeri hélanéñ ic embac neñañ doenina memañ zé imuhuc wañec.

¹⁸ Eñañaoc manam batuciguc keremma qenzañ manzeñ qeyec imuac niñ ic manam batuciguc keczu

imi hia nanǵé nénécmimacac séc wanzac.

3

Mosenéj welenj qeqe ic, Yesunéj Nanja wanzac.

¹ Zéma mazua imi hénia yomuhuc niñac zézua; Kurumenj miñinanénj héihéré énécmiyu neñawu momacnec dacmuna téréya kecziñj imi ninzénǵéma zéauanzinǵ imuac Méliméli icnina zéma hofac oo ic eñeñanina keczac Yesu iwac qeriginanénj nimmu.

² Inénj mia kumu miyec iwac mia wamma Mosenéj Anutuac ama yandaiguc ai meyec imuac séciguc ai ic keñqeqe haqeqe qahac kerec.

³ Ama meanzac iwac qac buñayanénj ama eñeya qac buñaya ogicanzac. Imuhucyanec Yesuac qac buñayanénj Moseac qac buñaya ogicma eeyaguc wanzac.

⁴ Amaya amaya imi mihicñi hicñi icyaguc, iwawai momac yanda mihicñidarec imi Anutu.

⁵ Wañu Mose imi andiawac buña suruc zézéya imuac héipuc ac zéaumañj zé Anutuac ama séc welenj qeqe ai ic keñqeqe haqeqe qahac kerec.

⁶ Wañu Kristo imi Anutuac nanja wamma amaya eñeya méra bawu galeñǵéma kerec. Amaya imi mia neñañ, niñkumu zézé ségiséǵiyauc zéma bac efieñi késa kecbiñiguc imuac buña wambiñ.

⁷ Imuac Uña Téréyanénj zézac séc Deguc ini iwac ara ninzuiguc,

⁸ Baec kisiaiguc manam batucac naléiguc ic embac ienenj Anutu hazéc wammigic éséc ewa seli ménda wammu.

⁹ Baec imuaru mia yanda hécgina ienenj batucǵé némma yawuñ 40 imuac séc nuac wawañ memena imi héñgic.

¹⁰ Wañu hénia imuac niñac neñ mia hicñisai imi onac qeri biric wañ énécmima yomuhuc zéyi; Ewa qeriginaiguc imi nalé séc sohoma rouc wañanzu, imuhuc wamma ienenj nuac hénia imi ménda héñtegicanzu.

¹¹ Imuac niñac qerina biriyu zézé seli ac yomuhuc zéyi; Ienenj mia nuac tacniniñj ama baeciguc ménda keremmu.

¹² Dacmuna hécna técgina nimma kecmu, kecma onarunec méñnéñj méñ ewa qeri biria ninzénj ninzénj igucnec ménda hahaya tizozoma Anutu kekeraguc iwac murunec eliñǵé amuma néñgacbu niñac.

¹³ Imuac onac murunec méñac méñ biriawac manam batucnéñj wañ énécmiyu ewa qeriginanénj hoc tanec seligiwac niñac. Imuac niñac kaiweya kaiweya haréyu deguc deguc zéni keñanzac éséc eñacnec meseli amuma kecmu.

¹⁴ Neñañ ninzénj ninzénj walac meyiñj imi selianec késamanec keñkecma tetecǵiaiguc kerembiñiguc imi Kristoac ai momachéra wambiñ.

¹⁵ Zézéya méñ yomuhuc hezac; Ini nalé yomuac iwac ac ewaya ninzuiguc becneñ hazéc wammima kecañgic éséc ewa seliseli ménda wammu.

¹⁶ Mosenéj onagiru méndacmima Izipte baec igucnec séñganeñj magic imi eneñj qahac zéwiñiguc dimi eneñj imi ara niñbipimaguc hazéc wammigic?

¹⁷ Wañu képésic wamma baec kéra kérésiaiguc humuqai wañgic ionac qahac zéni dimi onac Anutunénj niñu qeria biriyu yawuñ 40 tecǵeyec zéwiñj?

¹⁸ Wañu Anutunénj ic embac ara qegic ionac niñac ménda zéyeciguc dimi onac zéselima nuac tacniniñj ama baeciguc ménda keremmu zéyec?

¹⁹ Imuac neñañ yomuhuc hémbiñj, ienenj imi ménda ninzénǵégic hénia imuac niñac mia baec imuaru keremmuac séc qahac wañec.

4

Anutunénj bianj tac ninñac zéseli nénécmiyec.

¹ Imuac bac yandi yandi wamma kecbiñj, iwac tacniniñj baeraiguc kereñj kereñawac sisipac ac imi

nanzacnec, onarunec méjnén mététaŋgécwaç niŋac.

² Buŋa suruc hia bia becnec énézézéya waŋec imuacnec neŋaŋ momacnec nénézézéya wanzac. Waŋu ackuazéc niŋgic imi eneŋ ménda ninzéhégéma toroqegic imuac niŋac héla qahac waŋec.

³ Imi mia Anutunéh yomuhuc zéyec séc, qerina biriyu zéselima zéyi ésécnec ini nuac kendoŋguc érémuac séc qahac wammac. Néŋ kilenŋdac baec kurumeŋ zéyu hicŋiyec igucnec éréma deguc, aŋgéh titiac ai ara Anutunéh zéyec imi hélaguc wandaczac imuac niŋac, bec ninzéhégéma kecanziŋ neŋaŋ imi Kendoŋ imuaru kereŋdacziŋ.

⁴ Imuac kiwi méjiguc kaiwe qété 7 imuac ac méŋ yomuhuc zéyec; Anutu imi aiya moczoŋ medacmaguc kaiwe 7 imuaru tacniŋec.

⁵ Waŋu ac hoimi hezac imuaru ac méŋ yomuhuc zéyec; Ieneŋ nuac tacniniŋ ama baeciguc ménda harému.

⁶ Waŋu ic embac imuaru kereŋ kereŋawac buŋa imi tosara keczunec. Walac buŋa suruc hiabia késagic imi eneŋ imi ménda niŋtohogic. Imuac niŋac keremuac séc qahac waŋec.

⁷ Imuac kecma nalé horua keŋ tecgéyuguc Dawidiac legic zéraiguc muŋguc nalé méŋ mema deguc zéma nalé imi ménda ducŋiyunec yomuhuc zéyec; Deguc ini iwac ara nimmuiguc ewa seli ménda wammu.

⁸ Yesuanéh tacniniŋ kendoŋ imi bec mihicŋi énécmiyeciguc imi, Anutunéh imuac andiaiguc nalé méŋac ménda zéwacnec.

⁹ Imuac Anutuac ic embachéra ionac tacniniŋ kendoŋ méŋ hezacnec.

¹⁰ Walac humuma tacniniŋ kendoŋguc kereŋgic imi eneŋ imi, Anutunéh eŋeya aiya metecgéma tacniŋec ésécnec aigina metecgéma tacnimma keczu.

¹¹ Imuac bec neŋaŋ tacniniŋ imuaru kerembiŋ niŋac seliseli wambiŋ. Neŋaŋarunec méjnén

méŋ qeŋetali héna tigic ionac séc méndacma hiŋgacma biriwu niŋac.

¹² Anutuac ackuazéc imi kekecyaguc waŋu kuhaguc, zéra pizilic, sou bawa andia zéraguc imuhucya moczoŋ onogicdaczac. Imuac, uŋa zéma ewa qerinina zéma sic toroyanina séc zéma aŋaroroc imi nézéhégéma keremma niniŋ zéma ewa siŋ imi gésimacac séc wanzac.

¹³ Iwawai zéhicŋidarec imuacnec méjnén méŋ Anutuac kiwaiguc sasaŋgia ménda hezac, iwawai moczoŋ yanda imi usuya auauya ténéŋanec hedaczac. Waŋu neŋaŋ imi iwac muru mia ac ai mewiŋac hezac.

¹⁴ Imuac mia neŋaŋ imi hofac oo ic kiwa kuneŋ kurumeŋguc eŋec Anutuac naŋa Yesuguc kecziniŋ. Imuac ninzéh ninzéhŋina zéauanziŋ imi selianec késama kecbiŋ.

¹⁵ Neŋaŋ hofac oo ic kiwa késa kecziniŋ. Inéh ala batuc hénia héniaiguc neŋaŋ kereŋiŋ imuhucyawac kereŋdarec. Néŋ képésic méŋ ménda mihicŋiyec. Hénia imuac niŋac qeka mekanaiguc kecni wésé niniŋa ménda niŋ nénécmimac zéwiŋac séc qahac, néŋ hia niŋ nénécmimacac séc wanzac.

¹⁶ Imuac neŋaŋ qerinina efiyu wésé niniŋac ic kewu tataciguc kerembiŋ. Imuhuc wamma iwawai méŋ niŋac osiwiŋ nalé imuaru wésé niniŋa zéma ewa hiaya mihicŋiwiŋ.

5

¹ Hofac oo ic kiwa méŋac méŋ imi baec ic sucnina igucnec Anutuac ai buŋawac megési énécmimia. Imi mia baec ic neŋaŋ niŋac wamma Anutu eŋeya muru képésicniawac mulu zéma sese haimimu niŋac kumu énécmimia.

² Hofac oo ic kiwa imuhucya imi qeka meka hakayanéh lelecgémiyu kecanzac. Hénia imuac niŋ, inéh ewa soho ic zéma rouc wamma kekera imuhucya hia niŋ énécmima bénzéhŋnec waŋ énécmimacac séc wanzac.

3 Wañu hénia imuac niñac ic embac ionac kápésic niñac zéma eñeya kápésic niñac momacnec mulu ai memacac hezac.

4 Ai ee héihéiyaguc imuhucya ic méñnéñ eñeya ewa siñ niñac mema wawaña séc qahac, néñ Aron ésécnec Anutunéñ héihéré mimia inéñ sac hia memacac séc.

5 Wañu Kristonéñ hofac oo ic kiwa wañec imi acguc imuhucyanec eñeya ménda meen amuyec, néñ Anutunéñ iwac ézéma gi imi nuac naña ni deguc mihicñi génzua zéma gésimiyec.

6 Wañu kiwi téréya méñu ac yomuhuc zéyec; Gi imi Melkisedewac arenjiguc hofac oo ic tetcgia qahac kecbésémañ.

7 Yesu imi baec séwiguc kerec nalé imuaru humuc igucnec hia metecgémac ac séc kuhaguc kekera Anutu iwac muru siac yanda wamma kic masinéñ zéwelec wammiyec. Wañu Anutu eeya héima ewa qeriya howiacnec haima keru Anutunéñ nimmiyec.

8 Wañu Yesu imi Anutuac naña héla kerec, néñ i acguc qenzen manzen nimma kua tohotoho haka imuac hénia eñeyanec kuamuyec.

9 Imuhuc wamma eñeya météré amuma niñtohotoho ichéra momac yanda ionac añgég titi hehe selia imuac ura wañec.

10 Imuhuc wañu Anutunéñ Melkisedewac arenjiguc méndacma namma hofac oo ic kecmac niñac qac buña qemiyec.

11 Melkisedewac zémañ zé ac sasala zémañac séc néñ ini focdac niñasarimuac séc qahac imuac niñ zéasarimañ zé nimba osiosiya wanzac.

12 Imi hélacnec, nalé horugiyu, bec kiwi ic wamma kecbunec ac séc, néñ tosia ieneñ hama Anutuac ackuazéc qambaña muñguc liliñgéma ku énécmimuac hezac. Ini namuac sac nema nene selia ménda nemuac séc wamma keczu.

13 Méñnéñ méñ namu nema keczac imi kokoc, ic imuhuya imi wawañ meme solañawac ackuazéc imi ménda wamma memanec keczu.

14 Néñ nene selia imi yandi tetcgia ionac buña, ieneñ imi ewa qerigina hicñitegiru manam batuciguc meefi wañ énécmimia wañu hia me biria imi niñgésianzu.

6

Ac qeqe hakawac zéra.

1 Imuac bec neñañ Kristoac ackuazéc héiareñ wawaña efefiadac imi waima keñkecma wawañ meme solañaguc kerembiñ. Imuhuc wambiñ zé hakasilic humuciguc onagicma keñkeña pakeñ ac zéma Anutu niñzénge mimiwac pakeñ ac zéma

2 doku naec haka téréya hénia héniaiwac pakeñ ac zéma méra haima zéwelec wawañawac pakeñ ac zéma humuc igucnec yacyarawac pakeñ ac zéma gésigési hémbénañawac pakeñ ac imuac qambaña muñguc muñguc ménda haiwiñ.

3 Anutunéñ niñu sécgéyu imuac séc wandacbiñ.

4 Hatac méñ asari énécmiyu kurumeñac sese imi nenimma Uña téréyaguc wammaguc,

5 Anutuac buña suruc hiabia zéma baec hémbénaña hahaya imuac kuha nenimmaguc

6 mama unuzac ieneñ imi Anutuac naña iciguc biriñnéñ muñguc qema ic embac kic yandaiguc gamu qeqe wammigic. Hénia imuac niñac ieneñ muñguc ewa qeri melen melen qeliawac wammuac séc qahac wanzac.

7 Baec méñ kianéñ hatac sasala héima mebélacgé keru, ic eneñ héihimic wañanzu ionac héla zuazua séciguc mihicñi énécmianzaciguc Anutunéñ zéhiaru mimac.

8 Néñ ichésa waiyaguc zéma tatan qézézac mesaianzaciguc imi baec gorosona wañu saecac déciguc

keremma hezac. Wañu imuac tetcgia imi geric bélaña buña wanzac.

⁹ Ala soroc hécna, nini ac imuhuc zéziñ, néñ onac muru imi imuac séc ogicma hia wañu meefi nénécmiyu añgəñ titiac buña wambiñ zé hosuru kenzu zéma ninzəñgəziñ.

¹⁰ Anutu imi solaña qahac zéwiñac séc qahac. Imuac iwac qac buñaya niñac wamma ic embac téréya welenqe énécmigicac énécmima goi héihéigina mewininima wawañ meme hiabia wañgic imuac inéñ eluñ ménda qemac.

¹¹ Ini yomuhuc wammu niñac siñnina kuneñ yanda he nénécmizac; Icyá icyá moczoñ, ewa siñsiñ séc imuhucyanec niñkumugina mewininima mambéc kecgic sécgéyu nalé tetcgia hamac.

¹² Wañu ini mézézé titi ménda wammu, néñ ninzəñ ninzəñ zéma bisi qatəñiguc ewagic amuma keñkecma sisipac acwac héla mératéc meanzu ionac haka silic imuac méndacma wammu.

¹³ Anutunéñ Abarahamguc sisipac ac mén zémañ zéyu eñeñaya mén ménda keru eñeya qara qacma sisi-pac ac ézéma zéselima yomuhuc zéyec;

¹⁴ Ni hélacnec mériañ gémma qelihécga sasala mesai gémmaguc gémma kecmañ.

¹⁵ Abaraham imi imuac séc nalé horua nañselima mambéc keru sisi-pac ac imuac héla mihicñi miyu meyec.

¹⁶ Baec ic hakagina imi ac zikima zéwiñ zé eñeñ ginawac qara qacma zéselianzu. Wañu zéselianzu ac imuhucyanéñ tualeficginawac tetcgia wañanzac.

¹⁷ Anutunéñ eñeya ewa siñ imi melenqeleña qahac imuac hénia mewininima sisipac ac imuac buñaya mératéc ic ionac sécgé énécmimac niñac, ai imuac zéselima énécmiyec.

¹⁸ Wañu imi sac qahac, imuaru Anutunéñ ikoc wammacac séc qahac wanzac. Héniaya éréhéc imi

melenqeleña qahac imi hélacnec. Imuac niñac qeri mambéc ninawac buña wéséninu hezac imi nénécmiyu mewin zé haka biriawac héñacya mema keñanziñ neñañ imi qerinina meseli nénécmimañ zé imuhuc wañ nénécmiyec.

¹⁹ Wañu neñañ niñkumu he nénécmizac imi qeri uña ninawac zéic añgaya ésécnec selia wañu héiseliwiñac séc. Niñkumuac anga iminéñ mia kuruməñac ocmuñ imuac maleku héñgeña imi ogicma qeria howuhaiguc geñ keremma héiselizac.

²⁰ Imuaru Yesunéñ walac walac kereñec. Inéñ Melkisedewac areña méndacma hofac oo ic eñeña hémbénaña wamma neñañ niñac wamma kereñec.

7

Melkisedec hofac oo ai areña.

¹ Melkisede imi mia Salem héñgaleñ ama areña imuac ic kewu. Wañu Anutu eñeña yanda iwac hofac oo ic kiwa momacnec wamma kerec. Inéñ mia Abarahamnéñ ic kewu tosara yaréiguc onogicma liliñgéma hayu hénaiñguc mihicñima mériañ ac zémiyec.

² Zémiyu Abarahamnéñ iwawai meyec imi méndəñu 10 wañu imuacnec bakia momacguc mema iwac miyec. Iwac qara imi melemma zéni hénia imi walac Ic kewu solaña, wañu mén imi Salem ic kewu, Lu-aec ic kewu zémimia.

³ Inéñ mia neñgoc mañgocya qahac, esañambéc héra qahac. Wañu hénihéniawac naléya qahac, kekecyá tetcgia qahac, Anutuac naña tanec kecma nalé tetcgia qahac hofac oo ic kiwa kecanzac.

⁴ Imuac niñtegicgic, iwac qac buñaya keñkeña imi dimuhucya. Yandanina Abarahamnéñ iwawai onagicma mema hayec imi méndəñu 10 wañu imuacnec bakia momacguc eeyaguc imi iwac buña qema miyec.

⁵ Imuac Lewiac qelihéra ionarunec tosara hofac oo ic buña qeénécmimia

eneḡ imi Abarahamac qeli igucnec hicḡisai wawaḡa, néḡ héna ac tohoma ic embac dacmuna hécgina ionac murunec iwawai déréc 10 imuarunec momacguc momacguc memu niḡac zéénécmiyec.

⁶ Melkisede imi Lewiac areḡ igucnec qahac, néḡ kileḡ Abarahamac murunec iwawai dérécya 10 igucnec momacguc imi mema iwac mia sisi-pac acyaguc mériaḡ ac zémiyec.

⁷ Ic eḡeḡanéḡ ic mamaya imi mériaḡ ac zémianzac, imuac ewa éréhéc ménda wanzḡ.

⁸ Nalé yomuac imi humumuac hezac ieneḡ déréc 10 igucnec momacguc imi meanzu, néḡ nalé imuaru imi kekecyā teteçgia qahac zémimia inéḡ meyec.

⁹ Waḡu déréc 10 igucnec momacguc meanzu Lewi ic eneḡ acguc Abarahamaru sunsuḡ qema déréc 10 igucnec momacguc imi iwac migic zéwiḡac séc.

¹⁰ Imi mia Melkisede inéḡ Abaraham mihicḡiyec nalé imuaru Lewi ic eneḡ esaḡambécgina iwac séwi busu qeriaiguc keçgic hénia imuac niḡ.

¹¹ Kekeç solaḡa imi hofac oo ic Lewi ic ionac ai igucnec mewiḡac séc waḡeciguc (Ic embac ieneḡ ionac méra bawu keçma héna ac meçic) némac niḡ hofac oo ic ménḡ Aronac areḡ igucnec qahac, néḡ Melkisedewac areḡ igucnec kumu mimacac heyec me?

¹² Héfac oo ai buḡa imi hainetec waḡeciguc imi héna ac acguc hia hainetec wammacac hezac.

¹³ Ac imi mia areḡ ménḡ imuacnec ménḡnéḡ ménḡ zaki téryaiguc hofac oo ai ménḡ ménda welenḡ qeyec imuacnec hahaya ménḡac zézéya.

¹⁴ Neḡaḡ Miḡ Kewu nina imi Yuda-wac areḡ igucnec hahaya imi nindacziḡ. Waḡu Mosenéḡ areḡ imuac hofac oo ai buḡa ménḡ ménda zéyec.

¹⁵ Waḡu hofac oo ic ménḡ Melkisede ésécneçnéḡ yareç imi hémma niḡni némac ac zéziḡ imuac hénia imi asaridaczac.

¹⁶ Ic imi mia séwininawac buḡa héna ac imi ménda méndacma kekeç hémbénaḡa imuac kuha méndacma hofac oo ic eḡeḡa waḡec.

¹⁷ Imuac mia héipuc ac yomuhuc zéyec; Gi imi Melkisedewac areḡ méndacma nalé teteçgia qahac hofac oo ic keçbésémaḡ.

¹⁸ Héna ac walaha imi kuha zéma héla qahac waḡec imuac niḡac neteçgéyec.

¹⁹ (Héna acnéḡ iwawai ménḡ ménda mesolaḡimac.) Waḡu imuac mia niḡkumu sécyā ménḡ hicḡi nénéçmiyec. Waḡu imuacnec mia neḡaḡ Anutuac muru hosuc hosuc kenziḡ.

²⁰ Waḡu Yesunéḡ hofac oo ic eḡeḡa waḡec imi zézé seli ac selia qahac eḡ ménda waḡec. Tosara ieneḡ zézé seli ac qahac eḡ hofac oo ic eḡeḡa waḡgic, néḡ

²¹ Yesu imi zézé seli ac seli Anutunéḡ zéyec séc méndacma hofac oo ic waḡec; Miḡ Kewunéḡ yomuhuc ac selianec zikima zéyec; Waḡu ac yomuac nimbirima ewaya melem-macac séc qahac; Gi imi hofac oo ic hémbénaḡa keçbésémaḡ.

²² Zéziḡ séc Yesu imi sisipac ac hi-abia séc ménḡ imuac héipucya waḡec.

²³ Humuc niḡac nalé séc ménda keçmuac séc waḡec, hénia imuac niḡ hofac oo ic zaḡgéçina sasala kumu énéçmiaḡgic.

²⁴ Waḡu Yesu imi towia towia ke-çanzac imuac niḡac iwac hofac oo ai imi acguc ai hémbénaḡa wanzac.

²⁵ Inéḡ ic embac Anutuac ki-waiguc kereḡzu imi eḡeya kuhaguc solaḡanec mehiaru énéçmimacac séc. Hénia imuac niḡac inéḡ nalé séc kekeçguc keçma onac niḡ zéweleçanzac

²⁶ Héfac oo ic eḡeḡa imuhucya imi nonac buḡawac niḡni séçgézac. Inéḡ mia téryā, képésic qahac, lalac qeçe wanzac. Waḡu biria meme nonac murunec meteçgéma kurumeḡ ogic-dacma ou eḡeḡa opocopora waḡec.

27 Inéñ eñeya séwiya hatac momacguc mulumanañac buña haimiyu tecgéyec. Imuac niñac hofac oo ic tosara ai meme séc eñañ kápésic ginawac walac memaguc imuac andiaiguc ic embac tosara ionac kápésicgina niñac wamma mulumanañ oanzu ésécnec ménda wammacac hezac.

28 Héna acnéñ ic qeka mekaguc imuhucya hofac oo ic eñeña buña qeénécmiyec, néñ sisipac ac selia héna ac imuac andiaiguc hayec iminéñ Naña hémbénaña solaña kekera imi ai imuac buña qemiyec.

8

Sisipac ac qelia imuac miñ suc ic.

1 Ac zéziñ imuac gocmia imi yomuhuc; Hofac oo ic eñeña yomuhucya nonacmuru hezac. Inéñ ou kurumeniguc Eñeña miñina iwac ic kewu duñ tatac méra héiyaiguc emma taczac.

2 Wañu inéñ mia hali téréya icnéñ ménda memeya, Miñ Kewu eñeyaoc meyac kumuyec hali héla imuac qeriaiguc welen qe qe ai mema kecanzac.

3 Héfac oo ic eñeña ini imi, sese zéma mulu haimimu niñac kumu énécmigic nañanzu, imuac hofac oo ic eñeña Kristo acguc iwawai haimiawac buña méñ késa kecmacac heyec.

4 Héna ac méndacma hofac oo ic sese haianzu imi baeciguc keczu, imuac niñac Yesu imi baec yomuaru kecbacnec imi hofac oo ic ménda wambacnec.

5 Wañu baecac hofac oo ic ieneñ haliiguc welen qema kecanzu imi mia hali kurumeniguc nanzac imuac sésécya zéma uñaya wanzac. Imi mia Mosenéñ hali meyacgéman zé wañec nalé imuaru ai areñ yomuhuc zéselimimia wañec ésécnec; Ninzañ, niñgésima iwawai moczoñ baec boñaiguc gézéwa héndacnec irecya imuac séc méndacma meyacgéna.

6 Wañu deguc Yesu imi ai buña eeyaguc séc méñ miyu késa keczac.

Imi mia tosara onogicma séc méñ wawaña sisipac ac hiabia imuac qahaiguc ésékumuyu sisipac ac hiabia séc méñac miñ suc keczac.

7 Sisipac ac walaha iminéñ kápésira qahac wañeciguc, méñ qeliawac niñ wawaña ménda hewacnec.

8 Néñ Anutunéñ ic onac kápésicgina hocma mihicñiyec imuac ara yomuhuc ooyawac hezac; Anutunéñ yomuhuc zézac; Héñgic nalé méñ hayu neñ Israel zéma Yudawac hénagésé iniguc sisipac ac qeliawac meyac kumuwa nammac.

9 Wañu Anutunéñ muñguc yomuhuc zéyec; Neñ mia yanda hécgina Izipte baec igucnec onagicma hamañ zé méraginaiguc énépésiysi nalé imuaru iniguc ac meyi sisipac ac imuhucya qahac. Ieneñ imi nuac sisipac ac qeriaiguc ménda ninzérngéma nañseligic, imuac ni ménda héngalen wañ énécmiyi.

10 Wañu Anutunéñ muñguc yomuhuc zéyec; Nalé imuac andiaiguc Israel ama miñina iniguc sisipac ac meyac kumumañ imi yomuhuc; Neñ zézé seli acna niniñginaiguc haima ewa qeriginaiguc oman. Wañu neñ ionac Anutu wamba ieneñ imi nuac ic embac hécna wamma kecmu.

11 Wañu nalé imuaru imi, ic kuneñ me komora moczoñ yanda ni niñnémmu. Imuac niñac ic méñnéñ méñ alaya méñ baec momacya me, eñeya dara me, muniawac Miñ kewu nimmina zéma ménda ézémac.

12 Imi mia neñ kápésicgina imi muñguc ménda niñqelima wawañ memegina biria niñac wésé niniñ wañ énécmiman.

13 Wañu méñac zéma sisipac ac qelia zéyec; Hénia imuac niñac sisipac ac walac meyec imi waiyu wahala wanzac. Iwawai wahala zéma qakola wawaña imuhucyanéñ nalé horua ménda kenju qahac wammacac hezac.

9

Kurumenjac ama téréya.

¹ Sisipac ac walahaiguc acguc Miñ Kewu welen qemimiawac haka sili-cya heyec. Heyu baecac hali téréya tarec.

² Sel hali meyacgégic nanec imuac qeria mén walac heyec imuac mia hali téréya zéangic. Wañu imuac qeriaiguc kifa ura héniyaguc zéma zaki téréya taru zaki téréya imuac qahaiguc samén téréya haigic tacanec.

³ Wañu maleku héngeñec nanaña ménac andiaiguc qeria mén heyu qara imi téréyawac téréya zéangic.

⁴ Imuaru iwawai héménaguc ooyawac zéic* golinén memeya tarec. Wañu sisipac acwac katapa séwéla moczon golinén oso osoya taru imuac qeriaiguc kewuc golinén memeya Manayaguc zéma, Aronac tacya séraguc imi zéma, sisipac acwac hoc hilaña momacnec haigic heyec.

⁵ Wañu imuac qahaiguc kua meme uña edamuyaguc qara Kerubim éréhéc megic néwéc néwéc qengangiranén wésé niniñac tatac imuac wézéra hoturuma nanoc. Wañu deguc héniaya qézézén zédacmañ zé nimba imuac naléya ménda wanzac.

⁶ Iwawai imuhuc arengégic heyu hofac oo ic eneñ ama qeria walac imuaru nalé séc emma ai téréya meangic.

⁷ Néñ ama qeria mén andiaiguc hezac imuaru imi hofac oo ic eneñagina eneñanec yawuñ séc hatac momacguc eñanec. Wañu sac qahac eñ ménda eñanec. Sac imi mia eneña zéma ic embachéra ionac kápésic ménda niñasarima wañangic imuac wamma haimianec.

⁸ Haka imuac hénia imi Uña téréyanén yomuhuc nénézézac; Sel hali walaha imi tarunec hali téréya kereñ kereñawac hénia imi ménda hicñitegirec.

⁹ Sel hali walaha imi mia deguc nalé yomuac sésécac hezac. Deguc imi sese zéma mulu omimia iminén mepé qepési ic ionac niniñ kétinjkétiña imi ménda meso-lañianzac.

¹⁰ Nene dokuac neuñ zéma doku naec haka hénia hénia imuhucya imi séwíac haka sac wanzac. Imi mia wai énécmiyu imuhuc wamma kegcic, néñ kecma nalé hayu areñ qeliawac hainetec wandacmac.

¹¹ Kristo inén iwawai hiabia ha nénécmimacac zézéya imuac hofac oo ic eneña wamma hayec. Hama sel hali mén solaña imuaru kereñec. Sel hali solaña imi méranén memeya qahac, wañu Anutunén zéyu hicñidacgic baec kurumen yomuacnec hahaya qahac.

¹² Wañu inén noniñ zéma burumakao merawa imuac sacyaguc qahac, néñ eneña sacyanén momac yanda neñañ niñac wamma hatac momacguc sac hali téréyawac téréyaiguc keremma mulu meme hémbénaña meyu sécgéyec.

¹³ Noniñ zéma burumakao sacya zéma bucgazen burumakao embara gericiguc moczon odacgic hicñihicñiya imuhucya gilima ic embac gétéruru héihéiya imi météré énécmima séwigina météré énécmiangiciguc

¹⁴ Uña Téréya hémbénaña inéñec kekecyu solaña Anutu mulu haimiyec Kristo iwac sacyanén séc mén ogicma haka humumiawac ewa kétinjkétiñ imi zuac nénécmiyu Anutu kekecyaguc hia welen qemiwiñac hezac.

¹⁵ Imuac mia Kristo imi, sisipac ac walahaiguc kecma kápésic mi-hicñiyiñ neñañ hulac nénécmiman zé humuyec. Humuma héihéré nénécmimia neñañ sisipac ac hémbénaña mératécac buña késawiñ niñac sisipac ac qelia imuac miñ suc wañec.

* **9:4:** Kiwi tosaraiguc; zaki téréya ogic hezac, néñ ama qeria qara téréyawac téréya imuaru imi zaki téréya ménda hezac. Yawuñ séc hatac momacguc hofac oo ic mén kumugic zéic imi mema eñanec. (Lew 16:12-13).

16 Mératéc ara imi ac zéyec ic iminéŋ humuyu héipuc waŋgic héla waŋu tohoma wambiŋac hezac.

17 Mératéc ara waŋec i kecaŋzac séc sisipac ac iminéŋ aiya qahac. Imuac niŋac humuc hicŋiyuguc mératéc ara iminéŋ seligima hélaguc waŋaŋzac.

18 Hénia imuac niŋac sisipac ac walahaiguc acguc sac qolacgégéya qahac eŋnec kuhaguc ménda waŋaŋec.

19 Mosenéŋ héna aciguc hezac séc zézé seli ac imi moczoŋ ic embac énézéyu nindacgic. Waŋu inéŋ burumakao merawa zéma noniŋ sasala ionac sacgina imi dokuguc melemma imuac qeriaiguc rama zucya pésiha zéma hisop ic hésa hawanéŋ tinduŋgéma giliyu kiwi limbi limbiŋa zéma ic embac moczoŋ ionac muru zizianéŋ héiaŋec.

20 Waŋu imuhuc wamma yomuhuc zéaŋec; Yomi imi sisipac acwac sacya. Niŋtohomu niŋac Anutunéŋ zéseli énécmimia.

21 Héna imuhuyanec inéŋ sacnéŋ sel hali zéma sokoc zéic mepé qepésiác buŋa moczoŋ imuaru giliyu zizianéŋ héiaŋec.

22 Hélaacnec, héna acwac méra bawaiguc iwawai moczoŋ yanda sacnéŋ zuac zuara wandacaŋec. Imuac sac ménda qocgégic mamaciguc késpedesic waiwaiya mén ménda hezac.

23 Kurumeŋiguc iwawai héla hezac imuac sésécyawac iwawai imuhucyanéŋ zuac énécmigic téréya wammu niŋac haka imuhucyanéŋ heyec. Néŋ kurumeŋac buŋa eŋeya imi mia mulu hiabia soroc séc méŋnéŋ mesolaŋi énécmimuac hezac.

24 Imuac mia Kristo imi héla imuac sésécyacac hali téréyawac téréya méranéŋ memeya imuaru ménda keremma kurumeŋ qeriaiguc kereŋec. Keremma deguc imuaru neŋaŋ niŋac wamma Anutuac kiwaiguc wininima kecaŋzac.

25 Waŋu hofac oo ic kiwanéŋ

yawuŋ séc eŋeya sac qahac, néŋ méŋac sac mema seli hali qeria téréyawac téréya imuaru kereŋaŋec ésécnec Kristo imi eŋeya kekecy muŋguc muŋguc ménda waimac.

26 Kristo imi imuhucyawac séc wambacnec baec kurumeŋ zéyu hicŋiyec igucnec éréma deguc muŋguc muŋguc qenzeŋ maŋzeŋ nimma kecbacnec. Néŋ inéŋ imuhuc ménda wamma eŋeya kekecy muluac buŋa qema késpedesicnina metecgémaŋ zé nalé tetcgiaiguc hatac momacguc hicŋi nénécmiyu sécgéyec.

27 Ic neŋaŋ imi hatac momacguc humuwiŋac hezac. Waŋu humuc imuac andiaiguc zégésigésiác aciguc nambiŋac hezac.

28 Imuhucyanec Kristo imi acguc momac yanda neŋaŋ késpedesicnina aumaŋ zé hatac momacguc mulu meyec. Waŋu muŋguc hamac imi késpedesic huamac niŋac qahac, néŋ kekec hémbénaŋa mihiŋi nénécmiwiŋ zé iwac mambéc kecaŋzu imi onac niŋac wamma wininimac.

10

Mulu ai hémbénaŋa.

1 Héna ac imi iwawai hiabia andiaiguc hamac imuac irecy, néŋ héla ménda waŋzac. Hénia imuac niŋac mulu ai meme séc zéma yawuŋ séc zéŋgé toroya qahac ohaihai wammianzu iminéŋ Anutuac haréaŋzu i mesolaŋi énécmimacac séc ménda waŋaŋzac.

2 Imuhuc qahac wambacnec imi, welen qemiŋgic ieneŋ hatac momacguc imuacnec mesolaŋani amudacma késpedesicgina ewa qeriginanéŋ muŋguc ménda nimbiri amuma hofac oo ai imi bec waidacbunec.

3 Néŋ mulu meme yawuŋ séc meŋgic imi mia késpedesicgina héiqeli énécmimiawac hakaya.

* 10:5: Dawidinéŋ Kristoac kuaya mema zéyec.

4 Némac niñ, burumakao zéma noniñ sawanéñ kápésicgina metecgémac ac séc qahac.

5 Hénia imuac niñ Kristo bae-ciguc mayec imuaru inéñ* yomuhuc zéyec; Sese zéma mulu hénia hénia imuaru siñga ménda hezac, néñ geñ séwi momacguc nuac mézézéñgé nénec.

6 Yan howiac ooya zéma kápésicac hofac oo imuac mia ewa hia ménda niñanzañ.

7 Wañu ni yomuhuc zéyi; ninzañ, Anutu, ni guac ewa siñga memañ zé hazua, o Anutu! (Ac imi kiwi limbi limbiñaiñguc nuac ooyawac hezac).

8 Ou ac yomuhuc zéyec; Mulu hénia hénia zéma, iwawai ohai géñgéña zéma, hofac oo zéma, kápésicac mulu imuhucyawac ménda wamma imuac siñga ménda niñanzañ. (Imi mia hénia ac méndacma ohaihai wammiañgic.)

9 Wañu ac yomuhuc toroqema zéyec; Ninzañ, guac ewa siñgawac tohoma memañ zé hazua. Inéñ qelia méñ meyacmañ zé walaha imi auzac.

10 Imuac Anutuac ewa siñ méndacma Yesu Kristo imi hatac momacguc, momac yanda neñañ niñac wamma, séwiyawac kekecyca haima météré nénécmiyec.

11 Héfac oo icya icya imi naléya naléya namma welen qeanzu. Imuhuc wamma mulu, kápésic dac méñ méndadac auanzac imuhucya, muñguc muñguc haianzu.

12 Kristo imi kápésic nina niñac wamma mulu ai hémbénaña momacguc haimiyu tecgéyu, Anutuac méra héiyaiguc emma taczac.

13 Tacma mambéc kerunec hazéchéra imi moczoñ iwac hénia duandiaiguc onoporu hénia titiya wandacmu.

14 Wañu hatac momacguc mulu ai mema ic embac météré énécmimia imi hémbénaña mesolañ énécmidarec.

15 Uña Téréya imi acguc yomuhuc zéma héipuc ac zéau nénécmizac,

16 Miñ kewunéñ zézac; Nalé sura imuac andiaiguc ni sisipac acna yomuac mia iniguc zéselimañ; Ni ewa qeriginaiguc hénia acna haiwa hemac. Wañu niniñ ginaiguc owa hemac.

17 Wañu inéñ yomuhuc toroqema zézac; Ni kápésicgina zéma wawañ meme hénia ac logima wañgic imuac muñguc ménda niñqelimañ.

18 Biria imuhucya imi zuacdaru, kápésic imuac mulu ai memimia imi acguc méñ ménda hezac.

*Ninzéñ ninzéñiguc nanjelima
kecbiñ niñac nunuruzac.*

19 Imuac bec ninzéñ ninzéñ dacmuna hécna, neñañ Yesuac sacya niñac hali téréyawac téréya imuac qeriaiguc kerembiñ zé efima ninzéñgézéñ.

20 Neñañ niñac wamma maleku yanda ocmuñ téréyaiguc nañañec imi quzuracgéma imuac suraiguc hénia qelia kekecyaguc imuac naguya aunénécmiyec. Wañu maleku imi mia eñeya séwiyawac séséc wanzac.

21 Wañu nini imi Anutuac ama miñina hofac oo ic eñeña i guc kecziñ imuac niñac

22 ewa qerininaiguc sacya giliyu héiyu niniñ ninaiguc biria hezac imi niñtegicma séwinina imi doku lalac lalacnéñ zuacdacziñ. Imuac ewa qeri hélacnec zéma ninzéñ ninzéñ solaña kuaya qeqeyaguc Anutuac muru kerembiñ.

23 Wañu sisipac ac wañ nénécmiyec iwaru imi méñzé méñzéya qahac. Imuac mia niñkumuma ninzéñ ninzéñnina kuaninanéñ zéauyiñ imi keñqe haqenina qahac selianec késama kecbiñ.

24 Wañu neñañ goi héihéiguc zéma hakasilic hiabiaiguc kecbiñ zé dimuhuc zénañgé amuma kecbiñ imuac mia qerininanéñ niñgési wañambiñ.

25 Wañu azorowiñ zéni imuac héñacya mema keñanzu ionac haka silic éséc ménda wamma zénañgé wañamuma nalé yanda hosucninu

hayu héjanziñ séc muñguc yanda imuhuc wamma kecbiñ.

²⁶ Neñañ ac hélawac niniña nénécmiyu memaguc kileñ seliseli wamma biria wambiñiguc késpedes imuac zuaczuarawac mulu mén muñguc ménda hezac.

²⁷ Néñ imuac kitiwa imi mia gésigési nalé yanda zénéñ hiri hiriyaguc zéma, geric bélañagucnéñ Anutuac hazéchéra qécgé énécmimia iminéñec sac mambécnina hezac.

²⁸ Méñnéñ Moseac héna acac niñu eñomia wañu logiyu, ic éréhécnéñ me haréwécnéñ hémma ara zéhicñigic ewa biricya qahac qegic humuanzaciguc,

²⁹ Imuac niñac ic mén Anutu Naña hénagina bawu tizizamima, sisipac acac sacya eñeya météré miyec imuac, qerianéñ niñu iwawai biria éséc wañu, Uña Téréya ewa hiawac nénécmimia imi zébiri qébiri wañ mimaciguc, imuac kitiwa hatac dahec ac séc ogicma réwériawac mi-hicñimacac hezac imi niñasarizu me qahac?

³⁰ Nini ac yomuhuc zéyec i nim-miziñ; Kitiwa melen melen imi nuac ai, neñ bakia melen énécmimañ. Wañu ac mén toroqema yomuhuc zéyec; Miñ Kewunéñ ic embachéra zégési énécmimac.

³¹ Anutu kekecyaguc iwac mériaiguc eñeña imi zénéñ hiri hiriyaguc yanda.

³² Ini becnec edamu qetagali énécmiyuguc qenzen manzen yéwéria bisima nañseligic nalé imuac mia niñqeligic.

³³ Nalé tosiaiguc imi ic embac kicginaiguc onopocgic nañgic ac biria zéma unuhéi wañ énécmiañgic. Wañu nalé tosiaiguc imi tosara ionac imuhuc wañ énécmigic hésa amaiguc tacgic iniguc ala baoc wañamuma kecañgic.

³⁴ Ini iwawai hiabia mén hémbénaña heheya he énécmizac imi ninzu. Nimma hésa ic wésé ninñ wañ énécmigic. Wañu iwawaigina

onagicgic yéwéri imuhucya imi ségiségi wamma mebisi wañañgic.

³⁵ Wañu haka imuhucyanéñ kecma bakia hiabia kuneñ yanda wagicma haénécmimac. Imuac mia ewagina déñ wañu kemmu.

³⁶ Imuac niñac ini nañselima Anutuac ewa siñ wandacmu nalé imuaru némac ac ziki énécmiyec imuac héla medacmu.

³⁷ Héña imi yomuhuc; Nalé hotoñadac hama keñu, hamacac zéyec inéñ mia nalé ménda mehorugima kileñ hamac.

³⁸ Néñ nuac ic solañana imi ninzén ninzéniguc kecmac. Wañu mérénéñ wéléc héréma andé andé kemmac imi qeri uñana néñ iwac mia ségiségi ménda wammac.

³⁹ Neñañ imi wéléc héréamuma kemma sohozu ionac areñiguc ménda keczñ, néñ ninzéngeña kekec hémbénaña késa kezu ionac areñiguc keczñ.

11

Ninzén ninzén imuac héña.

¹ Ninzén ninzén imi iwawai ménac mén niñkumuma kecanziñ imuac héla zéma iwawai ménda héjanziñ imuac héipucya wanzac.

² Ninzén ninzéninaguc Yanda hécnina zéhiaru énécmimia wañec.

³ Ninzén ninzéninaguc mia baec kurumeñ yomi Anutunéñ zéyu hicñidarec imi niñasarianziñ. Imuac iwawai kicninanéñ ménda héjanziñ imuacnec iwawai kicninanéñ héjanziñ imi mihicñidarec.

Abel, Enoko zéma Noa ionac ninzén ninzénina imuac héña.

⁴ Ninzén ninzénaguc Abelnéñ Kainac hofac oo ai imi ogicma Anutu hofac oo ai hiabianec memiyu Anutunéñ hémma hofac oo ai imuac héñu sécgéyu zéhiaru miyec. Wañu inéñ becnec humuyec, néñ ninzén ninzénanéñ ac wañ nénécmimanec keczac.

⁵ Ninzén ninzénaguc Enoko inéñ kecma kekec yomuacnec humuc

ménda mihicñiyunec wagicma eñec. Anutunéñ wagicma keñu muñguc hémmuac séc qahac wañec. Wañu ménda wagicma eñec nalé imuaru Inéñ mia Anutu ewa hia mihicñi miañec imuac Anutunéñ zéhiaru miyec.

6 Ninzén ninzénina qahac eñ Anutu ségiségi mihicñi miwiñac séc qahac. Imuac Anutuac muru kembij zé ninzu imi eneñ inéñ hélacnec Kecanzac imi zéma hoc tinzarec mema kenzu ionac mia bakia hiabia meñeñ énécmianzac imi ninzénigémuac hezac.

7 Ninzén ninzénaguc Noanéñ haka méñ kic wésiaiguc ménda hicñiyec imuac walac zéhicñi miyu bac yandi yandiyaguc wamma ac imuac eeya héima eñeya iniñ merachéra kekec mihicñi énécmimañ zé zéic yanda imi meyacgéyec. Imuhuc wamma hakaya solañanéñ baec ic ionac késpedesgina mewininiyec. Wañu imuhuc wamma kekec solaña ninzén ninzén igucnec hahaya imuac mératéc ic wañec.

Abarahamac ninzén ninzénia imuac hénia.

8 Ninzén ninzénaguc Abaraham imi héihéré miyec nalé imuaru ackuazéc imi ninthoyec. Ninthoma baec méñ iwac buña wammac niñ zémiyec imuac wamma dimuaru kemmac imi ménda ninthegicmanec hénima keñec.

9 Wañu ninzén ninzéniguc baec méñ iwac buña wammac niñ ac zikima ézéyec imuaru kemma baec méréra imuaru kecañec. Kecma eñeyaguc momacnec sisipac ac momacguc imuacnec mératéc meme ic kekerá Isaka zéma Yakop iriguc momacnec sel haliiguc kecañgic.

10 Hénia imi yomuhuc; Inéñ ama areña yanda méñ Anutu eñeyaoc irec meme ic zéma mericqe ic wamma qambaña haiyec imuac mia kichihi wamma kecañec.

11 Wañu ninzén ninzénaguc Sara eñeyaoc acguc héfiña kecma embac yanda wañec, néñ sisipac ac wammiyec inéñ méñzé méñzéya qahac imi ninzénigéyec imuac niñac yawuña imi séha ogicma sasala wañec, néñ kileñ hériyaguc wawañawac kuha hamimia wañec.

12 Imuac mia ic momacguc humumia ésécnec iwarunec sawaiguc ménisikilu sasala zéma konduj giñgiñaguc sakasac qétéya olombiñac séc qahac imuac séciguc qelihéra sasala hicñigic.

13 Ic imi eneñ moczoñ ninzén ninzénigina méndacma humudacgic. Wañu sisipac ac imuac héla ménda énécmiyu megic. Néñ eñ lakec ou heyu hémma yaizézé ac wamma kecgic. Imuhuc kecma baeciguc neñañ ic kian keczin zéma zéau énécmiangic.

14 Haka imi mia imuhuc zéanzu imi eneñ imuhuc wamma eñañ ama baecgina waima hagic imuac mia liliñgwiñ zé kichihi wamma kecanzu imuac hénia measarianzac.

15 Wañu eñañ ama baec waima hagic imuac niñqeliwunec imi nalé méñ béréñgéyu hia liliñgéwunec.

16 Wañu ieneñ mia ama baec hiabia séc méñ kurumeniguc heheya imuac qeriginanéñ héñgeñec wañanzac. Imuac Anutu imi ionac Anutu zémimiawac gamuya ménda nimma ionac niñ wamma ama areña yanda méñ mézézéngé énécmiyec.

17 Ninzén ninzénaguc Abaraham imi batucgémiyec nalé imuaru Isaka Anutuac buña qemiyec. Sisipac ac wammiyu meyec, néñ naña momacguc sac hemiyec imi waimimañ zé efiyec.

18 Naña imuac mia, ac buña yomuhuc ézéyec, guac qelihécga zéénécmimia imi mia Isaka arunec hicñisai wammu.

19 Inéñ Anutu imi humuc ic ionac suggina igucnec meqeli mimac niñ kuha hemizac imi niñhumuyec.

Imuac ac héima zéni humuc igucnec melenj miyu meyecac séc wanjac.

²⁰ Ninzénj ninzénjaiguc Isaka imi haka bianjuc hicnimac imuac wamma Yakop zéma Esau mozoc ac zéérécmiyec.

²¹ Ninzénj ninzénjiguc Yakop imi mia humumanj zé wanjec imuaru Yosefe nanj hérera iorac mozocgé érécmima tac witiyaiguc héima namma Anutu sicgémiyec.

²² Ninzénj ninzénjaiguc Yosefe imi humumanjac zé wamma Israel ic embac enej kecma Izipte baec waima kemmu zéma sirawac zéma walac zéseli énécmiyec.

Moseac ninzénj ninzénj imuac hénia.

²³ Mose hicniyu nenjoc manjocya ierenj hényic merac imi hiabia soroc wanju ninzénj ninzénj giraiguc mia ic kewu Faraoc zézé seli imuac bac yandi yandi ménda wamma maso haréwéc séc musanjéyoc.

²⁴ Mose imi yandima ninzénj ninzénjaiguc Faraoc bérarawac nanja zémimiawac ménda wamma qegetali wanjec.

²⁵ Imuhuc wamma késpedesic wawanawac sinja, nalé hotoja heheya, imi waima néwécgenac Anutuac ic embac iniguc momacnec qenzenj manzenj mihicniwinj zéma niñu sécgéyu hénia imuac méndarec.

²⁶ Wanju inénj bakia hiabia imuac kichihi wanjec, imuac niñac Kristoac wamma gamu qeqe mihicni mimia imuac niñu enenja wanju Izipte baec igucnec soukiwa hinac mérianj imuhucya imuac niñu mamaya wanjec.

²⁷ Ninzénj ninzénjaiguc Inénj ic kewuac qeri gericyawac bac yandi yandi ménda wamma Izipte baec waima kenjec. Wanju Anutu ménda hénénja imi kiwanénj héjec tanec, iwac muru héiseliyec.

²⁸ Ninzénj ninzénjiguc mérécmi merac unumuhuyec inénj Israel ic onac mérécmi merac hécgina ménda

unumac niñac nagu sacyaguc ogicma kenkenja imuac kendonj zéma sac gilihéi imuac haka imi zéseliyec.

²⁹ Wanju ninzénj ninzénjiguc Israel ic enej kondunj pésia imi baec dokuya qahac ésécnec qericma kenjic, nénj Izipte ic ienenj imi batucgéma wanjic kondunjenj hoturu énécmiyu humudacgic.

³⁰ Wanju ninzénj ninzénjiguc ienenj, ai meme 7, Yeriko ama arenja yanda lelecgéma kenja wanjic deminj selia imi bacgéma madarec.

³¹ Ninzénj ninzénjiguc hénia yanda embac Rahap imi kicgaleñj éréhéc luae qeérécmima érépésiyec. Imuac inénj acqeqe ic iniguc momacnec ménda humuyec.

³² Wanju ac tosia némaciguc torogema zédacmanj? Gideon, Barak, Samson, Yipta, Dawidi, Samuel zéma, kua meme ic ionac suruc medacma zéwinec nalé henénjac imi ménda sécgéwacnec.

³³ Ninzénj ninzénjiguc ienenj hénigaleñj ama arenja yanda sasala unuma onagicgic, haka solanja wanjic, sisipac ac imuac hénia mihicni énécmiyu megic, laion yan kuagina mizicgégic.

³⁴ Geric bélanj lainja héwécgégic, sou zéra igucnec qizizinjéma néngacgic, qeka meka igucnec seligigic, yaréiguc kucginaguc wamma ténjinj ic tosara baecgina igucnec hazéc hécgina ununesi wanj énécmigic néngagic.

³⁵ Wanju embac tosia imi enenja humuc ic hécgina qelima lilingégic munjuc énépésigic. Wanju ic tosia imi humuc igucnec yacyac hiabia mihicniwinj zé zéra waiya mihicni énécmigic hulac énécmimuac niñ ménda wanjic.

³⁶ Wanju tosia ienenj zédesi zéma, hihilocnéñj unuhéi imuac howura neningic. Wanju kilenj tosara imi senj hésa zéma, hésa ama imuhucyaguc qenzenj manzenj mihicniyic.

³⁷ Tosia ienenj hocnéñj énérigic humugic. Tosia imi segenéñj meric

énécmigic éréhéc waᅇgic. Tosia imi sounéᅇ qeric énécmigic humugic. Waᅇu tosia imi rama zéma noniᅇ séwéla aturuma musaᅇgé amuma keᅇha wamma nene qahac kecma qeᅇzeᅇ maᅇzeᅇiguc zéma héᅇnia qahac sicsaoc waᅇ énécmigic kecaᅇgic.

³⁸ Ic embac téréya imuhucya onac imi baec yominéᅇ eeyaguc ménda wanzac. Ieneᅇ baec kisia zéma baec boᅇa zéma baᅇec zéma baec kifaᅇaiguc heyac wamma keᅇha waᅇaᅇgic.

³⁹ Ic embac imuhucya imi moczoᅇ ninzéᅇ ninzéᅇgina niᅇac Anutunéᅇ zéhiaru énécmiyec, néᅇ kileᅇ zikizki acwac héla imi ménda mihicᅇi énécmiyu megic.

⁴⁰ Némac niᅇ, Anutunéᅇ neᅇaᅇaru haka eeyaguc séc méᅇ mézézéᅇgédaru heyec. Imuac niᅇ neᅇaᅇ qahac eᅇacnec sac Anutunéᅇ niᅇu heyec imi hia mesolaᅇimuac séc qahac waᅇec.

12

Yesunéᅇ kekecac séséc mewininiyu héᅇziᅇ.

¹ Imuac nonac muru imi héipuc ic tuᅇ yanda imuhucyanéᅇ hosusu tasétasé ésécnec lelecgé nénécmima nanzu. Imuac niᅇ iwawai tosara réwéri mihicᅇi nénécmianzac imuhucya zéma biriawac hésa béᅇzéᅇnec dérécgé nénécmianzac imi momacnec héricdacma héna nénéc nénézéya wéséninaiguc he nénécmizac imuac kucmama ménda wamma usuᅇnec kembᅇi.

² Waᅇu ninzéᅇ ninzéᅇninawac miᅇina kecma ninzéᅇ ninzéᅇnina mesolaᅇi nénécmianzac Yesu iwac mia kicnina hima héᅇseliwiᅇ. Inéᅇ mia wésiaiguc ségiségi hemiyec imuac wamma ic héᅇgeᅇa véᅇdara imuac zérabéra zéma gamu qeᅇeya niᅇac niᅇ éréhéc ménda wamma meselimaguc ou emma Anutuac tatac edamuyaguc imuac héiyaiguc taczac.

³ Ini kuc mama me ewa maᅇa ménda wammu niᅇac Yesunéᅇ biria

ic ieneᅇ hazéc wammigic kileᅇ naᅇseliyec imi nimmanec kecmu.

⁴ Ini haka biria hazéc wammima yaré qema qebipima sacgina qocgéᅇic mamacac séc ménda qe-manec keczu.

⁵ Imuacnec ini naᅇhéᅇgina pakeᅇ ac waᅇ énécmianzu ésécnec Miᅇ Kewunéᅇ ackuazéc yomuhuc waᅇ énécmiyec, néᅇ imuac eluᅇ unuyec; Naᅇna Miᅇ Kewunéᅇ mindiᅇi géᅇu niᅇna mamaya ménda wammac. Me ac waᅇgeᅇu qeriga ménda mamac.

⁶ Miᅇ Kewunéᅇ ic méᅇ goiya héimianzac iwac mia zémindiᅇi qemindiᅇi wammianzac. Waᅇu ic embac énépésianzac séc hihilocnéᅇ unumindiᅇi waᅇ énécmianzac.

⁷ Zémindiᅇi qemindiᅇi imuac niᅇac wamma manam batuc héᅇnia héᅇnia imuhucgeᅇ naᅇselidacmu. Anutunéᅇ ini eᅇeya nambérac héra ésécnec waᅇ énécmianzac. Dimuhuciguc nambérac héra ionarunec méᅇac méᅇ maᅇgocnéᅇ zémindiᅇi qemindiᅇi ménda wammiyu eᅇ kecmacac séc?

⁸ Zémindiᅇi qemindiᅇi imi nambérac moczoᅇ waᅇ énécmimia, imuac onac muru imi qahac waᅇu kecaᅇzuiguc imi, ini nambérac beᅇigé énécmimia wanzu néᅇ nambérac héra téᅇgeᅇ qahac.

⁹ Séwininawac maᅇgoc hécnina ieneᅇ zémindiᅇi qemindiᅇi waᅇ nénécmigic kileᅇ eegina héi énécmianziᅇ. Imuac bec uᅇaninawac Maᅇgoc, séc méᅇ ogicma, niᅇtohoma kecbᅇac ménda hezac me?

¹⁰ Séwiac maᅇgoc ieneᅇ imi niᅇgic hia waᅇu nalé hotoᅇa sac zémindiᅇi qemindiᅇi waᅇ nénécmiaᅇgic, néᅇ Anutu imi neᅇaᅇ iwac haka téréyawac buᅇa késa kecbᅇ niᅇac mehiaru nénécmimaᅇ zé zémindiᅇi qemindiᅇi waᅇ nénécmianzac.

¹¹ Zémidiᅇi qemindiᅇi hicᅇi nénécmianzac nalé imuhucgeᅇ imi imuac niᅇni ewa hiawac tanec ménda wamma ewa biriac buᅇa tanec waᅇanzac. Néᅇ kecma andi-

aiguc imi, iminéñ nec meefiefi mihicñianzu imi onac muru, zémindiñji qemindiñji iminéñ kekec solañawac héla gocmia luaeyaguc mihicñi énécmianzac.

¹² Imuac mia ini zéwelecac méragina imi gagawiyu meyacmu. Wañu simiñgina héigic kuha qahac wañu meseli amumu.

¹³ Séwi hénaginawac wamma baec héna imi mindiñjigic dindiña wañu, imuhuc wañgic hénagina tihorik qihorik imi mehiaru énécmimia wammac. Qahac wañu simiñgina nétéc qétéré wambac niñac.

¹⁴ Ini ic embac moczoñ yanda iniguc luae zéma kekec téréya imi méndacma kemmu. Méñnéñ méñ imuhuc ménda wamma Miñ Kewunina hémmuac séc qahac.

¹⁵ Ini héñgaleñ wañamuma kecmu, onarunec méñnéñ méñ Anutuac ewa hiawac buña imuac sigiwac niñac. Me sugcinaiguc gété howuraguc méñ séra qema yandima réwéri mihicñi énécmiyu iminéñ nec ic embac sasala mebiri énécmiwac niñac.

¹⁶ Ini galeñ mema kecmu, onarunec méñnéñ méñ nenedac momacgucac niñ wamma walac hicñi hicñiyawac mératéc buña imi andé qeyec Esau éséc nec kaisero wamma kecbu me Anutu ee héihéi ménda wammima kecbu niñac.

¹⁷ Ini iwac hénia niñzu éséc nec inéñ kecma mériañ mératéc memañ zé kic masiyaguc zésiñac wamma welerec, néñ qaecgémimia wañec. Wañu ewa melenac nanaña méñ ménda mihicñiyec.

¹⁸ Ini haréma keczu imi mia hémma osinimbiñac séc ménda wawaña Sainai baec boña imuhucya qahac. Baec boña imi mia geric bélaña zéma, siñi panamañ zéma, hosusu zapéla zéma, wiliñ wiliñ luhuc yanda zéma,

¹⁹ témuñac hétéñ yanda zéma, ac ewaya imuhucyaguc. Ac ewa imuac niñgic imi eneñ muñguc ménda énézémac niñac welecmigic.

²⁰ Imi mia wañ beric acguc méñnéñ baec boña imuaru sicsaoc haréyu hocnéñ qegic humumac zéyu niñgic, imuac zézé seli ac wañ énécmiyec imuac ewaya bénzézéñ nimmuac séc qahac wañec.

²¹ Iwawai kicninanéñ héhéña séc imuhucyanéñ imuhuc bac yandi yandi kunéñ yanda mihicñi énécmiyu Mose acguc bacna yandiyu zénéñna hirizac zéyec.

²² Néñ ini imi Zion boña Anutu kekecyaguc iwac ama areña yanda kurumeñac Yerusalem harézu. Imuaru imi ségiségiñac aria yanda hicñiyu, kua meme uña sasala ménda oloñ énéc énécmiwac séc zéma,

²³ méréc merac kurumeñiguc qacgina oénécmimia ionac hénaroiñ zéma, ic embac momac yanda ionac zégésigési ai miñina Anutu zéma, ic embac mesolañi énécmimia ionac uñahécgina zéma,

²⁴ Sisipac ac qeliawac miñ suc ic Yesu zéma, inéñ qocgé nénécmiyu Abelac sacya ogicma héipuc ac hiabia wañ nénécmianzac sacya hezac.

²⁵ Ini técgina nimma kecmu, ac énézéañzac i andé qewu niñac. Becnec baeciguc goro ac wañ énécmiyu andé qegic bakia melenéñ énécmiyu néñgacmuac séc qahac wañec. Wañu nini yomi kurumeñ igucnec goro ac nénézéañzac i andé qemaguc bakia imuac dimuhuc hia qiziziñgéma néñgacbiñnec?

²⁶ Becnec imi ac hétéñ iminéñ baec imi mimiñzaliyec, néñ deguc imi sisipac ac yomuhuc zéma nénézézac; Ni méñgucnec baecnec sac qahac, néñ baec kurumeñ momacnec mimiñzalimañ.

²⁷ Muñguc zéyec ac imi mia iwawai ménda mimiñzalimacac hezac iminéñ hehe seli hemacac niñ iwawai zéyu hicñima hezac. Mimiñzalimacac séc imuhucya imi netecgéyu qahac wammacac hezac imi zéasarizac.

²⁸ Imuac neñañ imi héñgaleñ

ama areña méné ménda mimiñ zalizaliawac séc imi mihicñi nénécmiyu meziñ. Imuac mia ewa hia ac wammiwiñ. Imuhuc wamma ehéihéi wammima bac yandi yandi wamma Anutunéñ niñu sécgémacac séciguc mepé qepési wammiwiñ.

²⁹ Némac niñ neñañ Anutu imi onowisi wawañawac geric bélaña.

13

Welen qeque ai hiabia.

¹ Ninzén ninzén dacmuna tetcgia qahac siñgina niñamumu.

² Wañu ic kian ionac imi eluñ ménda unuyu welen qeénécmimu. Ic tosara ieneñ imuhuc wamma ménda inictegicmanec kua meme uña welen qeénécmigic.

³ Alahécgina hésa amaiguc onopocgic tacgic eñañ acguc momacnec onopoc énécmimia éséc nec nimma niñéncmimu. Ini acguc séwiginaguc keczu imuac niñ hénia qahac unuhéi wañ énécmigic réwéri mihicñima keczu imi onac niñéncmimu.

⁴ Ini moczoñ eu iniñ kekecac niñgic eeyaguc wañu hehe tatic eu iniña buña imi Anutuac kiwaiguc ménda qaorac qegic. Kaisero wamma eu iniñac kekec mebirima sicsaoc heanzu ionac imi Anutunéñ kitiwa ku énécmimac.

⁵ Miñ Kewu eñeyaoc nénézéma zéyecnéñ; Neñ ménda wai énécmimañ. Wañu onac eluñ ménda numac. Imuac niñac soukiwawac hémbaoc ménda wamma kecmu. Iwawai he énécmizac imuac niñgic sécgémac.

⁶ Imuac neñañ imi yomuhuc zéwiñ zé ewa éréhéc ménda wanziñ; Miñ Kewuna imi méra néñanzac imuac ni bac yandi yandi ménda wammañ. Baec icnéñ némaciguc biria wañ némmac?

⁷ Galeñ hécgina Anutuac ac kuazéc énézéangic ionac kekecginawac héla imi dimuhuc hicñi énécmiyec imi hémma nimmaguc ninzén ninzéngina méndacma wammu.

⁸ Yesu Kristo imi orañ zéma deguc zéma tetcgia qahac imuhucyanec.

⁹ Imuac pakenj ac hénia hénia méréra iminéñ ménda énépésima kemmac. Ewa qerigina imi ewa hiawac buñanéñ meseligic hiabia wammac, néñ yaka neneac neñ aciguc imi qahac, hénia ac imuhucya imi méndacma wañangic imi onac méné ménda méra énécmiyec.

¹⁰ Neñañ muru zaki téréya méné taczac. Wañu imuac qahaiguc seseac nene imi sel hali téréyaiguc welen qema ai meanzu ieneñ nemu niñac qac buñagina ménda zéénécmimia.

¹¹ Imi mia késpedes ninawac mulu buñawac hofac oo ic eñeñanéñ yañac sacya mema hali qeria téréyawac téréya imuaru kereñanzac, néñ séwibusuya imi demin séngañgeñiguc gericnéñ ogic zedacma qahac wañanzac.

¹² Hénia imuac niñac Yesu imi acguc eñeya sacyanéñ ic embachéra météré énécmimañ zé sañgulañ yanda imuac séngañgeñaiguc qenzeñ manzeñ mihicñiyec.

¹³ Imuac neñañ imuhucyanec iwac gamu qeque imi huama hali téréya séngañgeñaiguc iwac muru mekembiñ.

¹⁴ Baec yomuaru imi heheseli ama yanda méné ménda he nénécmizac. Imuac méné kecma bianguc hahaya imuac mia kic hihi wamma kecanziñ.

¹⁵ Imuac mia Yesuac niñ wamma nalé séc Anutu mepé qepésiac hofac omiwiñ. Mepé qepési legic iminéñ mia kua taséninawac héla gocmia wamma qac buñayawac héipuc ac wañanzac.

¹⁶ Haka hiabia zéma newa haleñ imi eluñ ménda unuyu wammanec kecmu. Haka imuhucya imi Anutuac kiwaiguc hofac oo ai héla tanec wamma ségiségi mihicñi mianzac.

¹⁷ Galeñ hécgina ionac ac imi niñ tohoma méra bacginaiguc kecmu. Ieneñ imi onac qeri uñaginawac wamma héngaleñ ai mewin zé eñaoc niñ gésigési ai mihicñimuac hezac

ésécnec nimma ai meanzu. Imuac nanǵé énécmigic ienenǵ ai imi ségiségi wamma memu, néǵ yaiwisisiǵ wamma ménda memu. Imuhuc waǵgic onac muru héla ménda hicǵi énécmiwac niǵac.

¹⁸ Nonac niǵac wamma zéwelecmu. Nini imi ai meanziǵ séc haka eeyaguc wambiǵ zé siǵnina imuaru hezac imuac nonac muru qeri solan he nénécmizac imi ninzéhǵéziǵ.

¹⁹ Ni focdac onac muru liliǵgéma kemmanǵ niǵac méra némma zéwelecmu niǵac zéseli énécmizua.

²⁰ Rama galenǵ yanda Miǵ Kewunina Yesu imi sisipac ac teteǵgia qahac imuac sacyanéhǵ humuc igucnec wagicma éréyec luaeac Anutu inéhǵ mia

²¹ ai hiabia hénia héniaiguc mesolaǵi énécmima eǵeya ewa siǵ méndacma ai memu niǵac meseli énécmiyec. Imuhuc wamma eǵeya kiwaiguc haka héǵ soroc sorocya Yesu Kristo inéhǵnec sucninaiguc mihicǵimanǵ zé ai meanzac. Eebipiya edamuyaguc iminéhǵ iwac muru nalé teteǵgia qahac hema emma hemac. Hélacnec!

²² Ninzéhǵ ninzéhǵ dacmuna hécna ni zéwelec énécmizua; Neǵ ac imi meducǵima oénécmizua imuac niǵ, meme seli acna waǵ énécmizua imuac niǵgic ménda birimac.

²³ Waǵu zéwa niǵgic; Alanina Timoteo imi hésa ama igucnec bec hulacmigic ziki sipac qahac keczac. Inéhǵ nalé ménda tecǵéyunec hamaciguc nekawu hama inicbic.

²⁴ Galenǵ hécǵina zéma héniaoriǵ téréya séc yaizézé acǵina zézua. Italia baec igucnec tosara ienenǵ acǵuc yaizézéǵina zézu.

²⁵ Ewa hiayanéhǵ ic embac momac yanda onac muru he énécmimac.

Yakobo

Yaizé ac.

¹ Anutu zéma Miñ Kewunina Yesu Kristo iorac welen qe qe igira ni Yakoboné Israelac hicñisai kisic 12 igucnec hahaya baec séc tuima kecanzu onac yaizé ac énézúa.

Ninzén ninzén zéma nintegic qindegic.

² (2a) Dacmuna hécna,

³ ini imi ninzén ninzén ginawac manam batucné nanan seli mihicñi énécmianzac imi ninzu imuac niñac (2b) ini manam batuc hénia hénia hicñi énécmiyu séc imuac me imuac niñgic ségiségiyaguc wandacmac.

⁴ Waigic imuac me imuac bisiqatén kekecnén wañgeñu solañanima ic waziwaziya wamma imuac me imuac ménda hochésémañ.

⁵ Onarunec méñac méñ nindegic qindegicné séha ménda hemizaciguc, Anutu qesimiyu midacmac. Inéñ qesimimu séc ménda zéqetali énécmima séc gina ogicma énécmianzac.

⁶ (6a) Ic méréneñ ewa éréhéç wañanzac imi kondun temboña luhucnéñ qema mihilangéyu yacma salalanéanzac tanec wanzac.

⁷ Imuac mia ic imuhuyanén Miñ Kewuninawac murunec iwawai méñ memañ imuhuc ménda zéma nimac.

⁸ Ic imuhuya imi hénia imuac me imuac kemmac séc ewa éréhéç, qeka meka wañanzac. (6b) Imuac niñ ewa éréhéç komocdia dac méñ ménda wamma ninzén géma zéwelecmimac.

Iwawai hemimia zéma ménda hemimia.

⁹ Ninzén ninzén ic méñ maqeqeya keczaciguc Kristoac qeriaiguc meyac mimiawac keczac imuac zézé ségiségi wammac.

¹⁰ Wañu dacmuna méñnéñ hofi hinacyaguc kecanzaciguc zariñ éséc bura tima qahac wammac imuac

niñac kekec mamayawac niñac Anutu nimmima zéhiaru mimac.

¹¹ Kaiwe geric bélanagucnéñ éréma qézézac qeyu sélécgéma zuria imi mayu imuac kiwiya hiabia imi birima qahac wañanzac. Ic hinac yanda ginaguc imi acguc aigina mema kenkeña imuac suraiguc imuhucyanec sélécgéma qahac wandacmu.

Manam batuc zéma séwiac siñ.

¹² Ic méñ manam batuciguc nañselima kecanzac imi mérianaguc wanzac. Meseliyu Miñ Kewunén niñu sécgéyuguc kekecac opoc edamuyaguc Miñ Kewunén héñsoroc wañ énécmianzac ionac énécmimañ zé ac zikima zéyec imi énécmiyu késamu.

¹³ Wañu ic méñnéñ manam batuc hicñimiyu Anutunén batucgénénzac imuhuc ménda zémac. Anutu imi birianén batucgé mimacac séc qahac. Wañu eñeyaoc imi ic méñac méñ ménda batucgé mianzac.

¹⁴ Wañu ic méñac méñ manam batuc hicñimianzac imi mia eñeya siñ birianén hérémima kemma qatémianzac.

¹⁵ Wañu siñ iminéñ tackecma héri haima képésic mihicñianzac. Wañu képésic iminéñ yandima héri haima humuc mihicñianzac.

¹⁶ Dacmuna soroc hécna, galeñ megic ikoc wañ énécmiwac niñac.

¹⁷ Ewa hiawac buña hiabia méñnéñ méñ zéma sese solaña méñnéñ méñ imi moczon ounec Mançoc asac mararanaguc iwac murunec mama haanzac. Iwac muru imi ménzé ménzé haka me ireha melenqeleña méñ ménda hezac.

¹⁸ Iwawai inéñ zéyu hicñima keczu imuac sugginaiguc neñañ imi héra gocmia walac walac wambin niñac eñeya ewa siñ méndacma ackuazéc hélanén héri haima mihicñi nénécmiyec.

Gezacnéñ niniña zéma niñ tohohoya.

19 Dacmuna soroc hécna, ini yomuhuc nimmu. Ic méhénéj ménj focdac gezac haima nimmac, néj ac bakia imi focdac ménda melemmac. Wañu niñu biriyu qeria focdac ménda yacmac.

20 Qeri biricnéj kekec solañ dindiña Anutunéj niñu sécgéanzac imi ménda mihicñimac.

21 Imuac bec, niniñ qakola zéma kaižiliweñ haka imi moczoñ hetecgé gilidacma, qeri uñagina añgéné tiénécmiawac kuha, qeri ginaiguc bec himic énécmiyu hezac ackuazéc imi goiya héima añgéné tima héwiña héimu.

22 Ini ackuazéc imi enñdac gezacginanéj sac nimma ikoc ménda wañamumu, néj niñtohoma moczoñ wandacmu.

23 Ic méhénéj ménj ackuazéc imi gezacnéj sac nimma ménda wamma memac imi ic méhénéj enjeya séwiac kic ségéraya wikiñiguc añanzac éséc nec wanzac.

24 Enjeya añañu tecgéyu kenkecma kic tanera dimuhucya imi focdac eluñ qeanzac.

25 Néj ic ménj hénac ac solañ képésic igucnec hulac énécmianzac imi hémma héngésima ménda eluñ qeyu wammanec kecmac imi wawañ memeya séc héla mériañ mihicñimac.

26 Méhénéj ménj enjeya niñac niñu Anutu ee héihéi wammimia tanec wañuguc kilen ezelaña galeñ ménda mema enjeya ewa qeriya ikoc wañamumaciguc imi iwac ee héihéi wañmimiawac haka iminéj enjomia wammac.

27 Anutu Mangocnéj niñu buña suruc hiabia imuac ai lalaclalac solañ qeqeya wañanzac imi mia embac maléya zéma merac gupaña inicgaleñ wañ énécmima baecac wawañ meme biria igucnec géciamuma go-cya qahac kekec imi mia.

2

Haka bakésasacnec ménda wammu.

1 Dacmuna hécna, Miñ Kewunina Yesu Kristo edamuyaguc i ninzénj géanzuiguc imi ic ménac ménj bakésasaciguc ménda énépésimu.

2 Onac tocgotocgo amaiguc ic ménj méria merawaiguc binenj golinénj memeya haiyu hiñgaru owo maleku héñsoroc sorocgia hima éréyu duña ic maqeqeya ménj owo malekuya qakolayaguc hama érémaciguc

3 ini ic owo maleku héñsoroc sorocgia hima érezac iwac muru liliñgé hémma you hama tatak hiabia yomuaru tacna zéma ic maqeqeya iwac niñac zéma gi hia imuaru nanna me hénanaiguc mama tacna zémuiguc imi

4 ini niñgic, enañ enaocnec héngési wañamuma niniñ birianénj niñgésima gésigési icya séciguc kecanzu tanec ménda wanzac me?

5 Dacmuna soroc hécna zéwa niñgic, Anutunéj baec yomuaru ic maqeqeya gésima énépésima ninzénj ninzénjgina meyandi énécmima i siñ nimmianzu ionac mia iwac héngalenj ama arenja yanda ara zikima buña qeénécmiyec imi mératéc énécmiyu késagic.

6 Néj ini imi néwécgeña ic maqeqeya mema titi wañ énécmianzu. Wañu méré méré enenj yéwéri mihicñi énécmima aciguc onopocanzu me? Imi mia ic hinac soukiwaginaguc.

7 Wañu onac unuruma Kristoac tohotoho ichéra zéanzu qacgina eebipiyaguc imi ic soukiwaginaguc ienenj zébiri qébiri ménda wañanzu me?

8 Ini imi kiwi téréyaiguc hezac séc gi geña niñac goi héihéi wañamuanzañ éséc alagawac imuhuyanec wammiwésémañ zéyec hénac ac enjeya imi niñtoho wañanzuiguc imi hia wanzu,

9 néj ini goi héihéi imi bakésasaciguc soukiwa ic ionacnec wañ énécmianzuiguc imi képésic wañkeczu. Imuhuc wañgic hénac acnéj képésic ic zéma zétecgé énécmimac.

10 Ménéñ méné hénac ac moczoñ nintho wamma kecma momacguc ménda tohoma qonzontoj gémac imi, hénac ac moczoñ yanda logizac wanzac.

11 Imi mia kaisero ménda wambésémanj zéyec inéñec mia icac kekec humuiguc ménda opocbésémanj zéyec. Imuac bec kaisero ménda wamma icac kekec méné humuciguc opoczanjuc gi bec hénac ac imi logizanj wanzac.

12 Ini imi nalé ménda sosoliyu hulac énécmimac niñac énécmiyec hénac ac qelia imuaru namma gési énécmimacac hezac. Imuac hénac ac qelia imuac séciguc namma acgina zémac hakagina wammu.

13 Wésé nininj qahac hakagina wanzanzu ionac imi wésé nininj qahac zégési énécmimac. Wésé nininj iminéñ zégésigési imi ogicma eneña wanzac.

Ninzéñ ninzéñ wawan memeya qahac imi humumia.

14 Dacmuna hécnac ic ménéñ ni ninzéñ ninzéñnaguc keczua zémaguc wawan memeya qahac kecmaciguc imi iwac muru némac hiabia méné hicñimimac? Ninzéñ ninzéñ imuhuyanénj eneya hia mehiaru mimacac séc wanzac me?

15 Ic me embac dacmunagina ménéñ séwi usuya zémac nene iwawaiya qahac keczaciguc

16 Onarunec ménéñ kuanec sac ézémac ala, bénezñec hama kenna; Kemma geric zonimma nene nena sécgé géñu. Imuhuc ézémac séwiac iwawai méné ménda mimaciguc, ac iminéñ némaciguc méra mimac?

17 Tanec imuhuyanec, wawan memeyanéñ ménda hemiyu ninzéñ ninzéñ eneya imi humumia wanzac.

18 Wanj méné yomuhuc hia zémacac séc; Gi ninzéñ ninzéñnaguc, wanj ni wawan memenaguc, imuac ninzéñ ninzéñga wawan memeya qahac imi nézéna hémma ni wawan memenaiguc ninzéñ ninzéñna gézéwa hénna.

19 Gi Anutu momacguc keczac imi ninzéñgéanzanj. Imi hia wanzanj. Uña biria acguc iwac ninzéñgémac zénéñgina hiriyu keczanzu.

20 Oh, ic watalañ gi, ninzéñ ninzéñ wawan memeya qahac imi gorosoj wanzac imi niñasarimanj zé wanjénzac me?

21 Neñanj esanj ambécnina Abaramnéñ nanja Isaka zaki téreya qahaguc haimiyec. Nalé imuaru Anutunéñ ic solanj zémiyec. Gi ninna imi wawan memeya niñac qahac tanec wanzac me?

22 Oloñ ninzanj ésécnec ninzéñ ninzéñ iminéñ iwac wawan memeyaguc momacnec aiya meyc wawan memeya néñec ninzéñ ninzéñna imi solanjaniyec.

23 Imuac kiwi téreya méniguc yomuhuc zézac imi hélaguc wanjec, Abaramnéñ Anutu ninzéñgé miyu haka imuac mia niñu solanj wanjec. Wanj ic imi Anutuac alaya zémimia wanjec.

24 Imi hénni, ic ménéñ ninzéñ ninzéñnec qahac, néñ wawan memeyaguc niñac wamma ic solanj zémimia wanzac.

25 Wanj imuhucyanec hénac yanda embac Rahap imi kicgaleñ ic méli énécmigic* kenjic imi unuruma hénac ménéñec méli énécmiyu kenjic wawan meme imuac mia solanj zémiyec.

26 Séwi qeri unjaya qahac hezac imi séwi humumia, imuhucyanec ninzéñ ninzéñ wawan memeya qahac imi humumia.

3

Ezelañgina galenjému.

1 Dacmuna hécnac, ini kiwi ic wamma keczanj neñanj képésicninawac kitiwa réwéria miñicñiwijac hezac imi niñasarima kiwi ic sécnina ménda ogicma wamñij.

2 Neñanj moczoñ yanda iwawai sasalaiguc qonzontoj gémac mama nunuanzac. Imuac ic ménéñ

* 2:25: Girik aciguc; kua meme ic.

ackuazécyaguc késpedesira ménj ménda hezaciguc ic imi solañ dindiña. Ic imuhuyanénj séwiya moczoñ yanda pinzuña hai amuma dindiñanec kecmacac séc wanzac.

³ Neñañ becosic enej acnina tohomu niñac kuaginaiguc pinzuñ haima séwígina moczoñ hérékeñ héréha wañ énécmianziñ.

⁴ Wañu konduniguc zéic héngic. Zéic imi kunej yanda, wañu luhuc selianénj mihilañgéyu keñanzac, néñ qindi qindiñiya komocdia dac imi haima nesinesi icyawac ewa siñ hezac séc nesima keñha wañanzac.

⁵ Imuhucyanec ezelañ imi séwi ninawac kitiwa komodia ménj, wañu wawañ meme kunej yandawac tétéc qeque ac zéanzac.

Héngic, geric lokoc komocdia dac méñnéñ zélénj baec yanda zeric qeric-dacma keñanzac imi hémma nimmu.

⁶ Ezelañnina imi geric lokora, biriayanénj séwiya moczoñ mesécgé mima eñeya buña késayu séwiya imi iwac baec kurumeña wandaczac. Séwininawac kitiwa sasala sugginaiguc inénj séwinina moczoñ yanda mebirima karisi hénia ésécnec lelecgéma kemma hicñisaiya hicñisaiya zeric qeric wañ énécmianzac. Wañu zeric qericac kuha imi geric siawac bélaña igucnec haanzac.

⁷ Yanqesi hénia hénia zéma nei zuku hénia hénia zéma zinimokolen hénia hénia zéma kondun qeriaiguc iwawai kekec ginaguc hedaczu imi icnéñ mebélacgé énécmigic ionac ninñnec méndac énécmianzu, néñ

⁸ ezelañnina imi ic méñnéñ ménj mebélac gémacac séc qahac wanzac. Imi biria ménda sima aiya meanzac. Wañu iwac muru imi kumiñ humuc mihicñi nénécmianénj sécgéma hezac.

⁹ Ezelañ iminénñec neñañ Miñ Kewu mañgocnina mepésimima legicya héima iminénñec acguc ic tosara Anutu eñeya tanera méndacma meénécmimia imi saecgé énécmianziñ.

¹⁰ Kua imi momacguc, néñ imuarunec mozoc ac zéma saec ac momacnec maanzac. Dacmuna hécña haka imi nimba ménda sécgézac.

¹¹ Doku kiwa momacgucnéñ doku saola zéma howuc howura momacnec mihicñi nénécmimac me?

¹² Dacmuna hécña, ini niñgic fik icac uranéñ oliwa gocmia hia haimac? Wañu waiñ icac uranéñ fik gocmia hia haimac? Qahacgucnec!, imuhucyanec doku howec yagucnéñ doku saula mihicñi nénécmimacac séc qahac.

Niñtegic qinñtegic ou kurumeñ igucnec hahaya.

¹³ Onarunec mérenénj niñtegic qinñtegic zéma niniña asacasaria keczac? Inénj haka hiabia wamma gum bénzénzénja niñtegic qinñtegicya igucnec hahaya iminénñec wawañ memeya imi menénécmiyu hémbiñ.

¹⁴ Wañu onac ewa qeriginaiguc nimbupuc howuc kétinñkétinña zéma féngéc hakanénj héwiwiñ gézaciguc ackuazéç héla qema tétéc qeque zéma ikoc ménda wammu.

¹⁵ Niñtegic qinñtegic imuhuya imi kurumeñ igucnec ménda maanzac, néñ baec igucnec zéma ic séwi siñ igucnec zéma Biria miñinawac murunec haanzac.

¹⁶ Hénia yomuhuc niñac mia imuhuc zézua; Nimbupuc zéma hémbaoc hezac imuaru hazéc zéma haka biria hénia hénia hezac.

¹⁷ Néñ niñtegic qinñtegic kurumeñ igucnec hahaya imi walac ewa qeri météréya zéma luae, gum bénzénzénj, niñtoho, wéséniniñ zéma héla gocmia hiabia sasala mihicñima bakésasac qahac, kiciguc welenj qeque qahac, imuhucya.

¹⁸ Luae qeque icnéñ luae qesama kekec solañawac héla mihicñianzac.

4

Baecac ala siñ.

¹ Sugginaiguc euqac zéma tualefic imi dimuacnec haanzac? Imi mia

séwi taséhécgina sugginaiguc tosara euqac wawañawac siñginaguc keczu ionac murunec haanzac.

² Ewa siñ kuneñ yanda wañénéc mianzac, néñ ménda mihicñizu. Unu humu wañamuma nimbupuc wañanzu, néñ hia mihicñimuac séc qahac wanzac. Imuac mia ini euma hazéc ac wañamuzu. Wañu héña héla imi zéwelecgina qahac kecanzu imuac niñac ménda mihicñi keczu.

³ Wañu zéwelecmima kileñ ménda mihicñizuiguc imi eñañ siñginawac menec qenec wammu niñac sigima zéwelecgic.

⁴ Kaiseroac ic embacya ini, baecac iwawaiyaguc ala wamma kekec imi Anutuac hazéchéra wamma kekec wanzac imi ménda niñacgézu? Imuac ic méréñéñ baec ala wammimañ zé ewa ewa wañanzac imi eñeyaoc Anutuac hazéra wawaña wanzac.

⁵ Ini kiwi téréyaiguc Anutunéñ Uña Téréya méli nénécmiyu ewa qerini-naiguc kecanzac Uña Téréya iminéñ mia nimbupuc wammacac séc wañ énécmianzac zéyec,* néñ ini imi ac imuac niñgic eñomia wanzac me?

⁶ Wañu imi sac qahac, néñ inéñ ewa hiawac buña kuneñ yanda nénécmianzac. Imuac yomuhuc zéyec; Anutunéñ tétéc qeque ic nesi énécmiyu keñgic ewa qerigina memaamuma keczu ionac mia ewa hia wañ énécmianzac.

⁷ Imuac ini Anutu niñtoho wammimu. Imuhuc wamma Biria niñina hazéc wammimu. Imuhuc wammigic qiziziqgé énécmimac.

⁸ Anutu hosucgémigic, imuhuc wañgic i acguc hosucgé énécmimac. Biria meme ic ini méragina zuacgic lalaclalac wammac. Ewa qerigina keñhéi hahéi wañanzac ini ewa qerigina métérégic lalaclalac wammac.

⁹ Qerinéñ yai wisisinaiguc zésiac wamma ewa biric wammu. Zédesigina melençgic zésiaciguc, zézé ségiségigina melençgic niñ yéwériiguc

kemmac.

¹⁰ Miñ Kewuac kiwaiguc memaamumu, inéñ meeñ énécmimac.

Ic tosara ménda niñgési énécmimu.

¹¹ Dacmuna hécna, zébiri qébiri ménda wañamumu. Méréñéñ méñ dacmunaya zébiri mizac me gésimizac imi héña ac zébirima gésizac wanzac. Héña ac gési keczañiguc gi héña ac tohotoho ic qahac, néñ gésigési ic keczañ.

¹² Héña ac miñina zéma gésigési ic imi momacguc sac keczac. Inéñ mia bénzéñ añgéñ tiénécmimac me bénzéñ mebiri énécmimacac séc. Néñ gi méré icnéñ alahécgina gési énécmianzañ.

Orangucac niñkumuma tétéc qeque wammuc ménda hezac.

¹³ Zéwa niñgic, suggina igucnec tosara erac me orañ nini tauñ imuaru me imuaru kemma soukiwa ai mema kosia mema kecni yawuñ méñ tecgéyu hawiñ. Imuhuc zéanzu ini ac yomi nimbésémañ;

¹⁴ Oranguc némacnéñ hicñi énécmimac imi ini ménda niñzu. Kekecgina imi némac iwawai? Ini imi baec wéséséya nalé hotoña dac kecma aocgéanzac imuhucya.

¹⁵ Imuac ini néwécgeña yomuhuc zémuac hezac, Miñ Kewuninanéñ niñu sécgéyu nini kecma ai imi mewiñ.

¹⁶ Ini deguc tétéc qeque ac eñomia wamma séwi eñeñ wanzu. Wañu tétéc qeque ac imuhucya imi moczoñ biria wanzac.

¹⁷ Imuac mia ic méréñéñ wawañ meme hiabia wawañawac séc niñtegic qinçtegicya hemiyuguc kileñ ménda wañu késpedesicya wanzac.

5

Ic soukiwaginaguc ionac goro ac.

¹ Hinac zéma soukiwa yandaguc keczu ini gezac haima niñgic. Zéra

* 4:5: Tosara imi yomuhuc melemma ogic hezac; Anutunéñ qerini-naiguc uñanina hai nénémiyu hezac imuac héngalen wammianzac.

waiya hicñi énécmimacac hezac imuac nimma qac siac wammu.

² Hinac mériañgina imi houdaru owo malekugina imi qakolanén qedaczac.

³ Goli siliwaginanén hufenaguc wandaczac. Wañu hufenja iminén geric ésécnec séwi busugina nema héniaquina zéaumac. Ini imi nalé tetecgiaiguc hinacgina qauqau haigic enzac.

⁴ Ninzu, ai ic tosara onac aiginaiguc héla tocgogic imuac ai boñagina añgétima ménda énécmigic ai boña iminén qaczac. Wañu tocgotocgo ai megic ienen siacgic Miñ Kewunina, Miñ Kewu Pupunda iwac gezawaiguc hiñgaczac.

⁵ Ini baeciguc hémbaoc wamma iwawai hiabianén mezeric amuma kecma unu hézénj hézénjgiawac naléyaiguc ewa qerigina halécya dépañ yanda wañu keczu.

⁶ Wañu ini ic solañja imuac mia késpedesiyaguc zéma zétecgéma qehumugic. Wañu inénj musuqeqe ac ménj ménda melenj énécmiyec.

Qenzen manzenjiguc nañselimu.

⁷ Imuac dacmuna hécna, ini nalé horugiyu nañselimanec kecgic Miñ Kewunina harémac. Himicnec qimicnecac icyanén héla gocmia baec igucnec hicñianzac imuac mambéc kecma niñselima kia naléya zéma kaiwe naléyawac* mambéc kecanzu.

⁸ Ini acguc ewa qerigina niñseligima nalé horua nañselima kecmu. Miñ Kewuninawac hayawac nalé imi ducñizac.

⁹ Eñaoecnec diric doroc ac ménda wañamumu, ac imi tohoma kecgic gésigésiac zéranénj qizizinjé énécmima kemmac. Ninzu gésigési icnéñ hosucgé énécmima naguiguc séñganñenñ nanzu.

¹⁰ Dacmuna hécna, kua meme ic Miñ Kewuninawac qaraiguc zégic i inicgic zérabéra zéma mambéc kekec horua imuac sésécgina wammu.

¹¹ Ninzu nañselima kecanzu ionac nimma mériañ ginaguc zéañzñj. Ini Yop ac nanañ seli imi gezac ginanéñ niñgic. Wañu Miñ Kewuninanén tetecgiaiguc dimuhuc wammiyec imi oloñnindaczu. Miñ Kewunina imi ménjac ménj ogicma ewa biric zéma wésé ninñj kunenñ yanda wañ nénécmianzac.

¹² Dacmuna hécna, ac ménj méndagucnec zéselimu. Ac imuac niñgic ac tosara onogicma réwéria wammac. Kuruménjac qaraiguc me baecac qaraiguc iwawai tosara ménjac qaraiguc koroma ménda zéselimu. Niñgic oaec wañu oaec zému, wañu qahac wañu qahac zému. Imuhuc ménda wañgic, késpedesic ginaguc zéénécmiwac niñjac.

Ninzénjgéma zéwelecmu.

¹³ Onarunec ménénj yéwéri mi-hicñizaciguc imi Anutu zéwelec wammimac. Ménénj ménj ségiségiiguc keczaciguc imi mepé qepésiac legic héimimac.

¹⁴ Onac murunec ménj hafi zepayaguc keczaciguc imi hénaoññ ionac qeriac galenñ unuruyu hama Miñ Kewuninawac qaraiguc halécnéñ naec mima zéwelecmu.

¹⁵ Zéwelecgina ninzénj ninzénjinaiguc wawañja imi hafi ic mehiaru énécmimac. Miñ Kewuninanén hafiya igucnec meyacmimac. Wañu késpedesic ménj wañeciguc imi acguc waimimac.

¹⁶ Imuac bec késpedesicgina zézuac wañamuma hafigina hiarumac niñjac nañgé amuma zéwelec wammu. Ic solañjanénj zéweleru kuhaguc zéma hélaguc wañanzac.

¹⁷ Elia imi héniaya ic omaya neñañj ésécnec, néñ inénj kia ménda hamac niñjac solañjanec weleru yawuñ haréwéc zéma maso 6 imuac séc baeciguc kia ménda mayec.

¹⁸ Wañu muñguc weleru kuruménñénj kia haiyu mayu baecnénj héla mihicñiyec.

* 5:7: Girik aciguc; Kia walaha zéma kia tetecgia.

19 Dacmuna hécna, onarunec
méhéné ackuazéc héla waima rouc
keru ic méhéné nangémiyu lilingéma
hamaciguc imi

20 nangémiyec iné lilingéma hayec
iwac qeri uña imi humuc igucnec
anóna tima késpedesya sasala oso-
daczac. Ini hénia imi niñtegicmu.

1 Petero

Yaizé ac.

¹ Yesu Kristoac Méliméli ic ni Peteronéj Ponto, Galatia, Kapadokia, Asia komoc, zéma Bitinia baec séc Anutuac hénaorin kian éséc nec héndemma kekera

² Anutu manꝓoc ninanéj ménda hicnjicnec bec ninéncmima Uña téreyanéj météré énéncmiyu ninꝓtoho wanꝓic, Yesu Kristoac sawanéj naec énéncmima* gési énéncmima énéncsiyec onac mia kiwi yomi oénéncmizua. Ewa hiaya zéma luaeyanéj onac muru sécgéma hema kecmac.

³ Mepésimini, neñañ min kewunina Yesu Kristoac manꝓocya Anutunéj wésé ninin kunenec sécgémiyu Yesu Kristo i humuc ic sugina igucnec meqeli mima hena imuacnec neñañ kekec qelia mihicni nénéncmiyu ninꝓkinzénj qeli qeli he nénéncmiyu kecanzinj.

⁴ Imuhuc wamma onac ninj wamma kurumenjiguc iwawai haihaiya hezac, ménda houhouya, ménda zapi qeqeya, ménda qahac wawaña, imi mératéc memu.

⁵ Ini imi nalé tetcgiaiguc anꝓénj titi haka mewininimanj zé ninꝓ heyec imi késawinj zé ninꝓénjgégic Anutuac kuhanéj inicgalenj wanj énéncmiyec.

⁶ Imuac qeriginaiguc ini ségiségi wamma kecanzu. Wanꝓu hicni énéncmimacac hezaciguc deguc manam batuc yéwéria hénia hénia ninꝓac wamma nalé hotojadac ninjyéwérimu.

⁷ Imi mia ninꝓénj ninꝓénjgina imi goli gericnéj batucgéyu qahac wammacac hezac imuac séha ogicma hiabia wanꝓu Yesu Kristoac hahayawac naléiguc mepé qepésigina zéma edamugina zéma eebipiginaguc wammu ninꝓac réwéri imuhucya hicni énéncmikeczac.

⁸ Yesu imi ini kicginanéj ménda héngic, néj kilenj sinjnj wammianzu. Deguc acguc ménda hénzu, néj kilenj ninꝓénjgéma ségiségi méj edamuyaguc hénia zéasariwinꝓac séc qahac imuhucya nimma kecanzu.

⁹ Imi mia ninꝓénj ninꝓénjginawac héla, qeri unꝓaginawac anꝓénj titi imi énéncmiyu memuac hezac imuac ninj imuhuc imuhuc ségiségi wamma kecanzu.

¹⁰ Anꝓénj titi imuac mia kua meme ic tosara ienenj ewa hiaya onac muru mama hamacac heyec imuac héiqelima seliseli wamma hochoc ai megic.

¹¹ Megic ionac ewa qeriginaiguc Kristoac unꝓanéj Kristo eneyaoc imi qenzenj manzenj qema kecmac imuac andiaiguc kiwi edamuyaguc wammac zéma walac énézýec. Énézýe ienenj ic mérénéj Kristo wanzac me némac naléiguc hicnjimac zéma hochoc ai megic.

¹² Ic ienenj imi enañ ménda welenj qeamugic, néj onac welenj qeénéncmigic imuac zéau énéncmiyu ninꝓasarigic. Wanꝓu imi mia Uña Téréya kurumenj igucnec mayec inénj bunꝓa suruc hiabiawac welenj qeqe ic nanꝓé énéncmiyu degucmi bunꝓa suruc hiabia onac énézégic nindacgic. Wanꝓu kua meme unꝓa enenj acguc hénia imi héntegicbinj zé wanꝓu.

¹³ Imuac ini ewa qeriginawac rikunꝓa zikima zéréj qéréj wamma séwiac sinjina helanzi amuma kecmu. Wanꝓu Yesu Kristo hicnjitegicmac nalé imuaru inénj ewa hiawac wanj énéncmimac. Imuac ninj ini imuac mia moczoñ ninꝓkinzénjgéma kecmu.

¹⁴ Kua tohotoho nambérac éséc nec kecmu, néj bec nec ménda ninꝓtegicma kecgic imuaru sinj biria méndacma kecgic haka tanera imuac ménda tohoma kecmu.

¹⁵ Téréya minjina unuruyec iwac séciguc namma ini acguc wawañ

* 1:2: Sawanéj naec énéncmima; Mmh 24:3-8, Heb 9:18-21.

memegina séc, ic téréya kecmu.

¹⁶ Ac yomuhuc mia ooyawac heyu imuhuc zézua; Ni téréya keczua imuac niñ ini acguc téréya kecmu.

¹⁷ Ini Mañgoc zémima qac héhélianžu inéñ niñgési énécmimanžé icya icya séwi tanecgina ménda hémma ai memegina hémma niñénécmianžac. Imuac baeciguc ic kian kecma eeya séha héimima kecmu.

¹⁸ Ini ninžu ésécnec esañambéc hécgina ionac héná tima haka enomia wañanžic imuacnec añgénéñ tiénécmiyec imi siliwa me goli ésécnec iwawai kecma qahac wañanžac imuhucyanéñ boñ héré ménda meénécmiyec.

¹⁹ Rama wizi kukuya qahac kitic Képésira qahac ésécnec kekera Kristo iwac sacya eeyagucnéñ boñ héré meénécmiyec.

²⁰ I imi baec kurumeñ ménda zéyu hicñiyecnec gésimimiawac kerec. Wañu nalé tetecgia yomuac onac niñ wamma mewininimiyu hicñiyec.

²¹ Ini imi humuc ic sugina igucnec Kristo i meqelimima kiwi edamu asahanéñ héimiyec Anutu iwac mia wamma Kristonéñ énépésiyu ninžéñgéanžu. Imuac onac ninžéñ ninžéñ zéma niñkinžéñ imi Anutuac muru hezac.

²² Ini ac hélé imi niñtoho kecmá† onac qeri uñagina imi météréma ninžéñ ninžéñ dacmuna hécgina hélacnec goi héihéi wañ énécmianžu, imuac ewa qerigina lalacnec zéma qerigina dumuñanéñ siñniñ wañamuma kecmu.

²³ Ini muñguc qelima hicñigic imi gocmia kecma houanžac imuhucyaiguc qahac, néñ gocmia ménda houhouya igucnec hicñigic. Imi mia Anutuac ackuazéc kekecyaguc tetecgia qahac kecanžac imi mia.

²⁴ Hénia imi yomuhuc; Ic séwagina momac yanda imi zariñ ura ésécnec. Wañu kiwi edamugina imi zariñ

zuria ésécnec. Zariñ ura imi kaiwenéñ zeyu sélécgéanžac. Wañu zariñ zuria imi bura tima maanžac.

²⁵ Néñ Miñ Kewuninawac ackuazéc imi tetecgia qahac heanžac zéyec. Wañu ackuazéc imi buña suruc hiabia zéau énécmiñ niñgic imi mia.

2

Baña kekecyaguc Yesu zéma iwac añgénéñ tiénécmimia.

¹ Imuac bec, kaiziliwen haka hénia hénia zéma ala batuc haka hénia hénia zéma ikoc zéma nimbupuc zéma zébiriqébiri hénia hénia imi moczoñ gilidacgic keñu.

²⁻³ Miñ Kewuac goi héihéiya imuac siña ninžuciguc, merac sacsac ésécnec qeriginanéñ namu téréya niñac wammu, imuhuc wamma yandima añgénéñ titiiguc keremmu.

⁴ Wañu ini imi baec icnéñ qéfaccgégic, néñ Anutunéñ niñu eeyaguc wañu eneya buña gésimiyec baña kekecyaguc Yesu Kristo iwac muru hamu.

⁵ Hagic hofac oo ic areñhéra téréya wamma mulu manañ hofac hiabia Anutunéñ siña nimma añgénéñ timacac sécya omimu niñac, Yesu Kristonéñ hoc kekecyaguc ésécnec meyac énécmiyu toroqe amuma amaya téréya wamma keczu.

⁶ Kiwi téréyaiguc ac mén yomuhuc ooyawac hezac; Héngic, ni Zion ama imuaru baña mén wañgoñaguc sérañ éséc buña qemima haizua. Wañu ic mérénéñ ninžéñgé mimac imi gamusiñ qamusiniñguc ménda opocopora wammac zéyec.

⁷ Imuac niñac ninžéñgézu onac muru imi eeyaguc wanžac, néñ ménda ninžéñgézu ionac muru imi hoc mén mericqe ic eneñ héñara mema gilicgic keñkeña iminéñ ama wañgoñaguc hiñgacma ama imuac oruha wamma taru

⁸ tosara hoc imuaru qonzoñ tonžéanžu. Wañu zamanziñ hoc

† 1:22: Ac hélé imi niñtoho kecmá; Kiwi méranéñ ooya tosaraiguc Uñawac kuhanéñ.

imuaru mama unuanzac zéyec. Imi mia ackuazéc ménda tohoanzu imuac niñac mama unuanzac. Wañu ic imuhucya imi imuhuc wammu niñac hezac.

⁹ Wañu ini imi siñi tunumañ yanda igucnec héihéré énécmima edamuya hiabia soroc imuac qeriguc onoporec iwac hénia hiabia zéau énécmimu niñac héniorñ héra buña qeénécmimia zéma hofac oo ic, ic kewuac séc eñeña zéma iwac héngalen ama arenja yanda téréya zéma ic embac eñeya buña qeénécmimia wamma keczu.

¹⁰ Ini imi becnec ic embachéra ménda kecgic, néñ deguc imi Anutuac ic embachéra wamma keczu. Wañu becnec imi wésé niniñ ménda wañ énécmiyu kecgic, néñ deguc imi wéséniniñ wañ énécmiyu keczu.

Anutuac welenqege ic kecmu.

¹¹ Ala sorochéna, meseli énécmima zézu, onac imi baeciguc ic kian zéma ic qañ ésécnec nimma qeri uñaginawac hazéc wammima yaréya qeanzac séwigina imuac siñ imi sigima kecmu.

¹² Ic enia ionac suc ginaiguc wawañ memegina hiabianec wamma kecmu. Biria meme zéma zébiriqébiri wañ énécmianzu ieneñ onac ai meme hiabia imi hémma Anutuac hahayawac naléiguc* qac buñaya mepésimu.

¹³ Miñ Kewuac niñac wamma hénia ac hénia hénia icnéñ zéseligic imi moczoñ tohodacmu. baecac ic kewu eñeña me

¹⁴ inéñ méli énécmiyu hama haka biria wanzu taségina melen énécmima, haka hiabia wanzu bakia hiabia melen énécmianzu baec galen imi onac imuhucyanec wañ énécmimu.

¹⁵ Hénia imi yomuhuc; Wawañ memegina hiabia iminéñ ic diwi qiwiliña ionac acgina sic saocya imi méwécgému iminéñ mia Anutuac ewa siñ wanzac.

¹⁶ Eñaoc eñañ kecec miñina kecmu, néñ imuac kuhanéñ biria ménda musañgéma wammu. Wañu Anutuac welenqege ichéra ésécnec kecmu.

¹⁷ Ic moczoñnec ee héihéi hiabianec wañ énécmimu. Wañu ninzén ninzén dacmuna hécgina siñniñ wañ énécmima Anutuac bac yandi yandi wamma baecac ic kewuya ee héihéi wañ énécmimu.

Qenzen manzen kekecac séséc.

¹⁸ Welenqege ic ini zénéñ hirihiri wamma miñ hécgina ionac ewa bacginaiguc memaamuma kecmu. Wañu ic kuneñ hécgina hiabia bénezña ionac sac qahac, néñ goi biric wañ énécmianzu ionac muru momacnec imuhuc wañ énécmimu.

¹⁹ Réwéri hénia qahac mihicñi énécmigic Anutu niñqelima bisima kecmu imi haka hiabia soroc.

²⁰ Képésicgina niñac unuhéi wañgic bisiqatén wammuiguc némac niñac zéhiaru énécmimac? Haka hiabia wamma qenzen manzen mihicñi efima bisimu imi Anutuac kiwaiguc haka héñsoroc sorocgia wammac.

²¹ Hénia imuac mia ini héihéré énécmimiyec. Kristo imi acguc onac wamma qenzen manzen mihicñi migic bisima séséc wañ énécmiyec imi ini hémma eñeya hénanec méndacma tima hamu zéma imuhuc wañ énécmiyec.

²² Inéñ képésic mén ménda wañec. Wañu kuaya igucnec ikoc ac mén ménda zéyec.

²³ Zébiri migic kitiwa ménda zébiri énécmiyec. Qenzen manzen mihicñi migic ménda tericgé énécmiyec, néñ baec ic solañanec gési nénécmianzac iwac mériaiguc eñeya haiamuyec.

²⁴ Wañu iciguc qegic namma eñeya séwiiguc neñañ képésicnina bisidarec. Imi mia neñañ képésicac muru humuma haka solañawac muru qelia kecbin niñac imuhuc

* **2:12:** Anutuac hahayawac nalé; Luk 19:44, Mmh 3:16, Mmh 32:34, Leg 58:6.

waŋ nénécmiyec. Inéŋ wiziyaguc waŋu ini hiarugic.

²⁵ Becnec imi rama ésécnec rouc wamma keŋgic, néŋ deguc imi uŋaginawac rama galeŋ zéma héŋgaleŋ miŋina keczac iwac muru liliŋgéma hama keczu.

3

Eu iniŋ onac pakeŋ ac.

¹ Iniŋhécgina ini imuhucyanec euhécgina ionac acgina niŋtoho waŋ énécmimu, imuhuc waŋgicguc tosara Anutuac ackuazéc ménda niŋtohoanzu imi eneŋ acguc iniŋ hécgina ionac acgina niŋac qahac, néŋ wawaŋ memegina niŋac wamma liliŋgégic aŋgéŋ tiénécmimacac séc wammac.

² Hénia imi yomuhuc; Bac yandi yandi wamma hakagina qala qalanec wamma kecgic inicdaczu.

³ Oruc mizics me soronŋ goli me zari maleku tanera hénia hénianéŋ séwiginaguc ménda mezeric qezeric wammu,

⁴ néŋ ewa qeriginaiguc qeri ic saŋgima hezac imuac mia wamma memaamuma luae ménda houmacac séc imuhucyanéŋ mia mezeric amuma kecmu. Imuhucya imi Anutuac kiwaiguc eeyaguc yanda waŋanzac.

⁵ Becnec embac téréya tosara niŋkumugina Anutuac muru haima kecgic ieneŋ acguc imuhucyanec wamma euhécgina ionac acgina niŋtoho wamma haka iminéŋ mezeric amuma kecaŋgic.

⁶ Saranéŋ Abarahamac miŋna zémima niŋtoho wammiyec ésécnec ini acguc haka hiabia wamma haka tosara zénéŋ hirihiriyawac séc mihiçjima kilenŋ bac yandi yandi ménda wamma kecma iwac* bérachéra wandaczu.

⁷ Embac euhécgina ini imuhucyanec niŋtegic qinŋtegicgina méndacma iniŋ hécgina iniguc kecmu. Embac imi zéic bébélacgia ésécnec, waŋu kecec hémbénaŋa ewa hiawac énécmimia

imi momacnec mératéc memu imi niŋtegicma eegina héiéénécmimu. Imuhuc waŋgic zéwelecwelec ginanéŋ néhé néhélia qahac wammac.

⁸ Acna metecgéma zéwa niŋgic; Ini moczonŋ yanda ewa momaciguc kecma ménac ménŋ wésé niŋiŋiguc dacmuna ésécnec goi héihéi waŋamumu. Waŋu ewa biric waŋamuma memaamuma kecmu.

⁹ Haka biriawac haka birianec, zébiri qébiriawac zébiri qébirianec ménda meleŋ énécmima kilenŋ mozoc ac hiabia waŋ énécmimu. Imuhuc wamma mériaŋ imi mératéc memu niŋac héihéré énécmiyec.

¹⁰ Imuac mia kekecac goiya héima nalé hiabia mihiçjimaŋ zé wanzaciguc ezelaŋa neuŋ héimima ac biria ménda wamma kua tasiaya iminéŋ ac ikora ménda zémac.

¹¹ Waŋu biria igucnec liliŋgéma haka hiabia wammac, waŋu luae kecec niŋac hochoc ai mema seligima nesima méndacmac.

¹² Imuac hénia imi yomuhuc, miŋ kewuninawac kiwa imi ic solaŋawac muru hiyu keŋanzac. Waŋu gezawa imi ionac zéwelec welecginawac haiyu heanzac, néŋ haka biria waŋanzu ionac imi kic ségérayanéŋ tawi énécmianzac zéma zéyec.

¹³ Waŋu seliseli wamma haka hiabia wamma kecmuiguc méréneŋ zéra waiya énécmimac?

¹⁴ Waŋu haka solaŋawac waŋgic unuhéi wammu imi ségiségi ginaguc. Némac iwawai niŋac ic tosara bac yandi yandi waŋanzu imuac mia ini bac yandi yandi ménda wamma bac zazac ménda wammu, néŋ

¹⁵ ewa qeriginaiguc Kristo i miŋ kewuginawac buŋa météréic kecmac. Waŋu ewa qeriginaiguc niŋkumu hezac imuac hénia qesi nimbiŋ zé waŋgic bénzéhneç meleŋ énécmimaŋ zé nalé séc zéréŋqéréŋ wamma kecmu,

¹⁶ néŋ gum bénzénzéh zéma ee héihéiiguc wammu. Waŋu ewa

* 3:6: Sarawac.

kétinkétinj ginanéj qala qalagianec hemac. Imuhuc wanjic onac wawan meme hiabiawac zébiri qébiri wanj énécmimu imi enej mema titi hakaginawac gamugina mihicjimu.

¹⁷ Haka hiabia wamma qenzen manzej mihicjimu imi Anutuac ewa sinj wanzaciguc haka biria wamma qenzen manzej mihicjimu imi ogiczac.

¹⁸ Kristo imi hatac momacguc késpedesic ic momac yanda onac ninj wamma humuyec. Ic solanjanéj neñan késpedesic ninjac mulu meyec. Imi mia nonagicma Anutuac muru kemma nonopocmanj zé imuhuc wanjec. Inéj mia séwiiguc qegic humuyec, néj unjaiguc imi meqelimiyu kekecyaguc wanjec.

¹⁹ Inéj unjaguc kemma unja tosara humucac hésa qatéciguc kecgic ionac ackuazéc zéau énécmiyec.

²⁰ Imi enej mia becnec Noanéj zéic miyacgéma keru nalé imuaru Anutunéj nalé horua qeri bénzénjiguc mambéc énécmiyu acqege wanjic ienej mia. Wanju zéic imuac qeriaiguc emma doku igucnec anjénj tiénécmimia ionac zanjégina imi 8 sac wanjec.

²¹ Doku imi Yesu Kristoac humuc igucnec yayac ninjac deguc imi melemma anjénj titiac asé kiwiya wanzac. Imi mia doku naec haka imi mia. Wanju imi mia séwias késpedesic zuac énécmiawac iwawai qahac, néj ewa kétinkétinj solanjanéj Anutu mihicjimanj zé hénima kenkenja imuac asé kiwiya wanzac.

²² Yesu imi kurumenju emma Anutuac méra héiyaiguc taczac. Taru kua meme unja zéma ai memeac qac buñaginaguc zéma kuc buñaginaguc ienej iwac méra bacyaiguc kec-daczu.

4

Anutuac goi héihéi imuac welenj qeqe ic hiabia.

¹ Kristo imi séwiyaiguc qenzen manzej mihicjiyec imuac ninj, ini

acguc Yesu ninjec séc nimma ninj iminéj yaréac malekugina ésécnec héiamumu. Séwiiguc qenzen manzej ninjec iminéj késpedesic igucnec elinjé amuanzac.

² Elinjéamuma inéj baecac keckec hemizac séc munjuc sinj biria ménda méndacma Anutuac ewa sinjac sac méndacma kecmac.

³ Ini kaiseroac sinj zéma hémbaoc zéma ninjgoj zéma nezélélénj zéma newa qewelonj zéma baniarawac ireha welenj qema ic enia wanjanju ésécnec haka imuhucya becarunec wamma hama nalé hiadac audaczu.

⁴ Wanju enej imi i iniguc iwawai auqauma keckec imuac qaoñaguc ménda hololoma kenjic, ienej in-icma ninjic haka méréra wanju zébiri qébirinéj qacginaguc héigic enzac.

⁵ Wanju ienej kecmac humuc zéma kic qeli keckec héniaquina ninjési énécmimac ninjac zéréj qéréj wamma keczac iwacmuru héniaquina zéaumuc hezac.

⁶ Hénia imuac ninjac mia humuc ionac muru buña suruc hiabia imi momacnec zéau énécmimia wanjec, hénia imi ic embac kic qeli kekera ésécnec ninjési énécmimia wammac, néj unjaiguc imi Anutuac hénia séc kecmu ninjac imuhuc wanj énécmiyec.

⁷ Iwawai momac yanda imuac nalé tetcgia ducñizac. Imuac bec niniñgina asac asarianec kecmac séwias sinj waima zéwelec wamma kecmu.

⁸ Goi héihéinéj késpedesic sasala hoturu énécmianzac imuac ninj hénia yomuac ninjic tosara onogicma enenja wanju qeriginanéj goi héihéi wanjamuma kecmu.

⁹ Ini njindic njunducya qahac welenj qeamuma kecmu.

¹⁰ Anutunéj ic embac enjac enjac ewa hiawac ai buña hénia hénia énécmiyec séc ama galeña hiabia wamma Anutuac ewa hiawac buña hénia héniaiguc welenj qeénécmimu.

¹¹ Ic ménjnéj ac ménj zémanj zé Anutuac ackuazéc ésécnec zémac. Wanju

ménñéñ méñ welen qeénécmimanñ zé Anutunéñ kuc miyu wanzac ésécñec wammac. Imuhuc wañu ai hénia héniaiguc Yesu Kristoac qaraiguc Anutunéñ edamuyaguc wammac. Iwac muru mia edamuya zéma kuc yandanéñ nalé tetcgia qahac hema kecmac. Hélañec!

Qenzen manzen Kristoac tohotoho ichéra neñañ buña.

¹² Ala sorochéna, ini batucgé énécmimanñ zé zéra waiya geriwagucnéñ hicñi énécmiyu haka méréra hicñi énécmizac ésécñec ménda aurimu.

¹³ Wañu ini keñ kecmac iwac eebipiya wininimac nalé imuaru ewa hía nimma zézé ségiségi wammu niñac Kristoac qenzen manzenaiguc toroqema ségiségi wammu.

¹⁴ Ini Kristoac qara niñac wamma zébiri qébiri ac wañ énécmimu iguc imi zézé ségiségi ginaguc wanzac. Imi mia Uña eebipiyaguc, Anutuac Uña iminéñ qacginaiguc keczac imuac niñ imuhuc zézua.

¹⁵ Sucginaiguc ménñéñ méñ biñ suna me kowu nene me haka biria me kua suruñ ic ésécñec ménda wañgic qenzen manzen ménda mihicñi énécmimia wambac niñac.

¹⁶ Wañu Kristoac ic kecmac qenzen manzen mihicñi énécmimia wañu gamugina ménda nimmu, néñ néwécgeña Yesuac qara niñac Anutu mepésimu.

¹⁷ Anutuac ama neñañguc gésigési ai hénima memac imuac naléya ducñizac. Neñañ muru walac hénima gési nénécmimaciguc ic embac tosara buña suruc hiabia imi ménda tohoanzu ionac tetcgia imi yei dimuhuc wammac?

¹⁸ Wañu ic solañanéñ añgégñ titi mihicñimanñ zé ai yanda wammaciguc, Anutu eeya ménda héimianzu imi eneñ zéma késpedesic ic ieneñ nanañ dimuaru nammu?

¹⁹ Imuac Anutuac ewa siñ tohoma zéra béra mihicñimu ieneñ imi haka

hiabia wamma qeri uñagina imi mihicñi mihicñi miñina ménzézé ménzézé qahac iwac muru qutuñgé amumu.

5

Anutuac rama dimuhuc galenagé énécmiwiñ?

¹ Sucginaiguc qeriawac galen ini ni momacñec qeriawac galen wawaña zéma Kristoac qenzen manzen imuac héipuc ic zéma edamuya wininiyu toroqemañ niñ zénénéña neñ zéhinoc wañ énécmizua.

² Sucginaiguc Anutuac rama tuñ keczu imi galenagé énécmimu. Zénañgéiguc qahac, néñ Anutuac ewa siñ méndacma eñañ siñginanéñ wañ énécmiyu inicgalen wañ énécmimu. Wañu soukiwa niñac hémbaoc wamma qahac, néñ welen qeénécmiwiñ zé seliseli wamma memu.

³ Wañu niñkumu énécmima ic embac méraginaiguc onoporu keczu i kewu ménda wañ énécmimu, néñ rama tuñ ionac muru haka hiabia énézégic héngic kecmu.

⁴ Imuhuc wamma kecgic rama galen ionac kiwaginanéñ hamac nalé imuaru ic kewuac opoc edamuyaguc ménda méiméiya énécmiyu memu.

⁵ Ic qapé wiliña, ini imuhuyanec kua memegina niñtoho wañ énécmima moczon yanda eñaocñec memaamuma haka iminéñ malekugina ésécñec héima kecmu. Anutu imi séwi eneñ ic hazéc wañ énécmianzac, néñ memaamuma kekec ionac imi ewa hiawac wañ énécmianzac imuac mia imuhuc zézua.

⁶ Imuac Anutuac méra selia imuac bacyaiguc memaamuma kecgic naléya ducñiyu meyac énécmimac.

⁷ Inéñ mia qeriyanéñ dongé énécmianzac imuac niñ niniñgina yéwéria imi moczon yanda iwac muru haidacmu.

⁸ Ini galenagé amuma técgina nimma kecmu, hazéc yandagina Biria miñinanéñ laion ésécñec qéccgé énécmimanñ zé qacma silacma leleccgéma hohoc ai mezac.

⁹ Imuac i hazéc wammima ninzén ninzégina meselima nammu. Dacmuna hécgina baera baera keczu imi eneñ acguc qenzen manzen imuhuyanec hicji énécmiyu keczu imi ini ninzu hénia imuac mia imuhuc zézua.

¹⁰ Wañu ewa hiawac ai buña hénia hénia imuac miñina Anutu, eñeya edamuya hehe selia imuac qeriaiguc keremmu niñac Kristoac qeriaiguc héihéré énécmiyec inéñ mia nalé hotonadac qenzen manzen mihicñima keczu ini eñeyaoc meqeli énécmima kuc énécmima meseli énécmimac.

¹¹ Iwac muru kuc seli towia towia hema kecmac. Hélacnec!

Yaižézé ac tetcgia zéma mozoc ac.

¹² Dacmuna solaña Siliwano ic keñhéi hahéiya qahac zéma niñmianzua inéñ méra néñu ac hotoña dac yomi oma zénañgé énécmima ackuazéc yomi imi Anutuac ewa hia héra wanzac imi héipuc wamma zézua imuac niñ ini ewa hia imuaru selianec nammu.

¹³ Babilon baec yandaiguc héniorij keczu ieneñ yaižézégina zézu. Wañu nuac ninzén ninzén nañna Mareko acguc imuhuc énézézac.

¹⁴ Ini goi héihéiac kiricne qiricne wañamuma ewa hia acgina zégic keñha wammac. Kristoac qeriaiguc keczu ic embac momac yanda onac muru luaenéñ he énécmimac.

2 Petero

¹ Yesu Kristoac welen qe qe icya zéma Yesuac Méliméli icya ni Simeon Peteronén, neñañ Anutu zéma aňgén titi miñina Yesu Kristoac kekec solañawac kuhanén naňgénéñu, ninzén ninzén nini késakeczin eeyaguc imi hénia imuhucyanec mihicni énécmiyu kesa keczu onac mia kiwi yomi o énécmizua.

² Anutu zéma neñañ Miñ Kewunina Yesuac hénia ninzu ninin kuaya qe qeya imuac qeriaiguc ewa hiaya zéma luaeyanén onac muru sécgéma hema kecmac.

Kristoac tohotoho ichéra ionac paken ac.

³ Eñeya edamuya zéma hiayanén neñañ héihéré nénécmiyec i niñmianzin ninin imuac qeriaiguc mia Anutuac kuhanén kekec zéma wawañ meme eeyaguc imuac buña moczon mihicni nénécmiyec.

⁴ Imi mia baeciguc séwininawac sin birianén wañ nénécmiyu haka ongiña kesa kerin imuac héñara mema Anutuac hénia téréyaiguc toroqewin niñac sisipac ac eñeña yanda eebipiyaguc imi nénécmiyec.

⁵ Hénia imuac niñac mia ini séc méñ seliseli wamma haka yomuhucyanén kekecginaiguc toroqemu; Ninzén ninzén gina qahaiguc wawañ meme hiabia, wawañ meme hiabia imuac qahaiguc ninin gina,

⁶ ninin gina imuac qahaiguc melanzi amuma kekec, melanzi amuma kekec imuac qahaiguc qeselima kekec, qeselima kekec imuac qahaiguc météré amuma kekec,

⁷ météré amuma kekec imuac qahaiguc dacmuna sin, dacmuna sin imuac qahaiguc goi héihéi wañamuma kekec imi toroqema imuac qeriaiguc kecmu.

⁸ Haka imuhucyanén onac muru hema emma heyu Miñ Kewunina Yesu Kristoac hénia kuaya qe qeya

niñarengéma kecmac gorosña me aroña ménda wammu.

⁹ Méñnéñ haka imuhucya ménda aňgén tiyu hemizac imi kiwa mugu mugumia zéma kic hilic. Wañu ic imuhucya imi késpedesica bec zuacmimia wañec, néñ imi elun qeyu kecanzac.

¹⁰ Dacmuna hécnia imuac niñac séc méñ ogicma seliseli wamma ai buñagina meseligimu. Imuhuc wañgic ai imuac unuruma megési énécmiyec imi hicñitegiru hémmu. Ini imuhuc wammuiguc ménda maunumac, néñ seligima kecmu.

¹¹ Imuhuc wamma kecmuiguc neñañ miñ kewunina aňgén titi miñina Yesu Kristo iwac héñgaleñ ama areña yanda hehe selia imuac naguya moczon auénécmiyu osiosiya qahac kereñdacmu.

¹² Imuac mia ini hénia imi niñasarima ac héla deguc kesa keczu imuaru nañseligiac keczu, néñ ini haka imuac niñqelima niñac nalé séc énézéman zé ninzua.

¹³⁻¹⁴ Ni Miñ Kewuna Yesu Kristonén zéasari néñec séc séwi halina focdac hetecgémañ imi ninzua. Imuac mia ni baec séwiac haliguc kicqeli kecanzua nalé imuac séc meqeli énécmiwa niñqelima kecmu niñac nimba sécgézac.

¹⁵ Wañu wai énécmima kemman imuac andiaiguc ini acguc ackuazéc énézéyi imi niñqelima niñac aina selianec mekeczua.

Kristoac edamuya.

¹⁶ Miñ Kewunina Yesu Kristoac kuha zéma mama hahayawac énézéyiñ suruc imi nemu surucdac méñ ic méñnéñ hiabianec arengéma zézéya imuhucya ménda méndacma énézéyiñ, néñ neñaoc kicninanén eñeña miñinawac hénia imi héñin imuac héipuc ic wamma énézéanzin.

¹⁷ Edamu asaha eebipiyaguc imuac qeria igucnec ac ewa méñ yomuhuc mayec. Mayu inén Mañgoc arunec eebipiya zéma edamuya késayec. Yomi imi nuac

nañ sorocna, iwac nimba sécgéyu ségiségi wañanzua.

¹⁸ Ac ewa imi nini i guc momacnec baec boña téréyaiguc kecni kurumeñ igucnec hicñiyu neñaoc gezac ninanéñ niñiñ.

¹⁹ Wañu neñañ muru kua meme ic ionac ac he nénécmiyu niñni héla téngéñ wañanzac. Wañu ac iminéñ mia kifa ésécnec siñi tunumañ qe-tagali énécmiyu imuac mia kicgina hima kecgic ama gianñiyu ewa qeriginaiguc gianñiawac widi yanda Yesu imi éréyu mihicñimu.

²⁰ Wañu walac ac yomi niñyaccému, anduac ac kiwi téréyaiguc ooyawac hezac imi ic méñ eñeyawac héiqeli ac igucnec ménda haanzac.

²¹ Andiauwac ara imi nalé méñac méñ ic méñac ewa siñ igucnec ménda mihicñigic, néñ uña téréyanéñ tiléngé énécmiyu Anutu arunec ichéra ieneñ zéhicñiangic.

2

Anutuac tiliñ tiliñ ic ikora zéma kiwi ic ikora.

¹ Néñ ic enia ionac sugginaiguc acguc Anutuac tiliñ tiliñ ic ikora hicñima keczu. Imuhucyanec sugginaiguc acguc kiwi ic ikora hicñima kecmu. Ieneñ imi mebiri énécmimiacac buña suruc ikora imi éléñnec mema sugginaiguc érému. Ieneñ imi eñañ boñ héré meénécmiyec Miñ Kewu i qaecgéma focfoc mebiri énécmimiawac buña imi héré añgétimu.

² Wañu ieneñ kaisero wañgic sasalanéñ méndac énécmimu. Wañu ic ionac niñac ac hélawac héna imuac zébiri qébiri wammimu.

³ Kiwi ic ikora imi eneñ hémbaociguc namma ackuazéc ewaginaiguc téyu iminéñ batucgé énécmima iwawaigina héré onagic wammu. Wañu tasé mihicñi énécmimiawac ai imi becarunec ménda horugianzac. Wañu mebiri qebiriac kuhanéñ gau niñ ménda

wamma ic imuhucyawac inicma keczac.

⁴ Anutunéñ kua meme uña tosara késpedes wañgic ionac késpedesgina ménda wai énécmima uña biria ionac baec dumuñawac bawaiguc gili énécmima siñi tunumañ yanda imuac hésa amaiguc onoporu keñkecgic zégésigési naléya hamacac hezac.

⁵ Wañu becaru Noa solañ kekecac buña zéau énécmiyec i zéma iwac sac taséhera 7 ionac sac goigina héima galeñgé énécmiyu kecgic, néñ baecac hicñisai tosara Anutu eeya ménda héiangic ionac imi goigina ménda héima doku qaonñ yanda mihicñi énécmiyec.

⁶ Wañu Sodom zéma Gomora ama areña yanda imuac miñina imuhucyanec qahac wammu niñac zétecgé énécmiyu bucalalañ wandacgic haka iminéñ hicñisai biria andiaiguc hamu ionac séséc wañec.

⁷ Wañu ic solaña Lot imi héna ac qahac kecañgic ionac kaisero haka qesalecgégéya imuac niñac réwéri mihicñima keru imuacnec metecgé miyec.

⁸ Ic solaña inéñ ionac sugginaiguc kecmu naléya naléya wawañ meme héna ac logilogiya imi kiwanéñ hémma gezawanéñ niñu ewa qeri solaña imi sisic waizalañgic opocañec.

⁹ Miñ Kewuninanéñ imi niñtegcima ic embac solaña imi manam batuc igucnec metecgé énécmima ic biria imi wai énécmiyu biriaginawac bakia bisima kecgicnec zégésigési naléya hamac.

¹⁰ Séwiac siñ tohoma siñ biria qeri-aiguc tacyac wamma miñ mañgoc wañ énécmimia wac mematiti wammianzu imi kitiwagina meñéñ énécmimiacac hezac.

Imi eneñ mia bac yandi yandigina qahac déméngina seliseli wamma zénéngina ménda hirima edamu ginaguc keczu i zébiri énécmianzu.

¹¹ Néñ kua meme uña ic imuhucya onogicma kucgina kuneñ yanda

sécgina ménj he énécmimia ienenj imi Minj Kewuninawac wésiaiguc ionac mia zébiri qébiri ac ménda mema aciguc ménda onopocanzu.

¹² Wañu ienenj imi hénihénia igucnec énépésiyu kemma humumu niñac hicñigic yañ beric ésécnec iwawai ménda niñacgégic imuac mia zébiri wammima mebiri qebiri imuac qeriaiguc mebiri qebiri mi-hicñianzu.

¹³ Wañu haka biriawac kitiwawac haka biria mihicñima kaiwe asaha yanda qeriaiguc nezélélénj wamma niñgic sécgéanzac. Iminénj mia zapi qegegina zéma kápésicgina wanzac. Ienenj imi iniguc ariaciguc kecmu imuaru ikociguc héihéré wañamuma nezélélénj wañanzu.

¹⁴ Kicgina imi kaiseronénj sécgéma heyu kápésic waimuac séc qahac wañu ic embac tosara qeri uñagina ménda seliseligia imi haléc wañ énécmianzu. Wañu ewa qeriginanénj seligiyyu hémbaoc haka efima wañanzu. Imi enenj mia saecac nambérac héra keczu.

¹⁵ Imi enenj héna dindiña imi waima kemma rouc wamma kecma Beoroac naña Balamac[☆] héna méndacma kenzu. Ic imi mia wawañj meme biriawac boña niñac siña niñañec.

¹⁶ Imuhuc wamma keru Minj Kewunénj donki yañ ara qahac imuac kuaya mema ic ionac ac ewaiguc ac wammima gezac qézénj ic iwac haka sohosohoya imuac neunj héimiyec.

¹⁷ Ic imuhuya imi doku hogocya dokuya qahac zéma hosusu luhuc selianénj mihilañgéyyu kenja wañanzu ésécnec. Ionac niñac siñj tunumañj mézézéñgéyyu hezac.

¹⁸ Ienenj imi séwi eñeñawac ac eñomia lomma zéma haka soho sohoya wawaña ionac murunec waizalañj wamma néngacma hahaya imi muñguc kaisero hakanénj séwiac siñguc wamma haléc ac wañ énécmima

¹⁹ hulac énécmimi hésa qaté qahac kecmu zéma ac zikima énézéanzu, néñ eñañj imi haka houhouyawac welenqege ic keczu. Imi mia hénia yomuhuc niñac; Ic ménjnéñ ménda ogicmac imi ménj ogiczac iwac welenj qegeya wammacac hezac.

²⁰ Ienenj imi añañj titi miñina Minj Kewunina Yesu Kristo nim-mima baecac haka biria imuacnec néngacma hamaguc muñguc haka iminénj qatéénécmima meseli énécmiyu imi bec kekecgina hénihéniaiguc kecgic imi ogicma moczoñ biridacmac.

²¹ Héna solaña niñasarima zézé seli ac téréya mératéc buña énécmimia imi andé qezu ionac niñni biriqiria wañu duña melemma héna solaña ménda nimma kekera ionac niñni ménj ogicma hia zézé wanzac.

²² Pakenj ac héla yominénj ionac muru héla héizac. Kazu imi loloña muñguc nemañj zé liliñgéanzu. Wañu beric imi doku naecmaguc muñguc gizoniguc kemma lumuc euma heanzu.

3

Minj Kewunénj liliñgéma hamac.

¹ Kunuchécna, deguc kiwina ménj yomi owa hatac éréhéc wanzac. Kiwina éréhécnec imuaru imi ewa qerigina héla mindi énécmimañj zé hénia yomuac mia meqeli énécmizua;

² Enej kua meme ic téréya ienenj andu ac zégic ackuazéc imi zéma Minj Kewunina añañj titi miñinanénj Yesuac Méliméli ic ionac kuaginaiguc haiyyu énézégic imi niñqelima kecmu niñac oénécmizua.

³ Walac imi yomuac niñselimu, nalé tetecgiaiguc zésiloloc wañanzu imi enenj hama séwiginawac siñj méndacma wamma zésiloloc wamma yomuhuc énézému.

⁴ Minj Kewu liliñgéma hamac zézé seli imuac héla dimia? yanda hécnina humudacgic, néñ iwawai sasala baec hicñiyec igucnec hema

☆ 2:15: Yud 1:11

hama kerec imi imuacnec hema keczac.

⁵ Imuhuc zéanzu enej imi Anutunéh zéyu ackuazécyá imuac niñac kurumeñnéñ becarunec hicñima hezac imi zéma baec imi doku igucnec zéma dokunéhñec mihicñiyecac hezac imi kileñ eluñ unumac niñ wanzu.

⁶ Hénia imuac niñac becñec baec yomi dokunéh luma hoturuyu humudacñic.

⁷ Wañu ackuazéc iminéhñec baec kurumeñ deguc hezaoc imi gésigési naléiguc biria meme ieneñ zéraiguc emmu imuac naléya ducñimacac séc gericac buña añgéh tiérecñiyu mambéc hezaoc.

⁸ Kunuchéçna, Miñ Kewuguc imi ai meme momacñuc imi niñu yawuñ tausen ésec wañanzac, wañu yawuñ tausen imuac niñu ai meme momacñuc tanec wañanzac imi eluñ ménda unumac.

⁹ Miñ Kewuac sisipac ac imi ic tosara enej nalé horugizac zéma niñanzu ésecñec ménda horugizac. Imi mia ini moczoñ ménda biridacma keñkeçma ewa melen wandacmu niñac wamma nalé herec béñzéh mambéc wañ nénéçmianzac.

¹⁰ Wañu Miñ Kewuac naléya imi kowu nene ésecñec éléhñec hamac. Nalé imuaru imi kurumeñ imi hétéh yandaguc qacma aulangéma kendacmac. Wañu baec imi gericnéñ zeyu doku ésecñec wamma uraha qahac wandaru imuaru ai memeyawac hezac imi acñuc qahac wandacmac.

¹¹ Iwawai momac yanda imuhuc qahac wandacmac, imuac ini ic dimuhucya waññic séçgémac? Wawañ meme téreya zéma haka eeyaguc keçma

¹² Anutuac naléya imi hamac niñ hélacñec mambéc keçmu. Nalé imuaru imi gericnéñ zeyu kurumeñnéñ doku ésecñec hularu iwawai héhéña imi pépélíma madacmac.

¹³ Wañu neñañ imi iwac sisipac acñuc hezac séc kurumeñ qelia zéma baec qelia hicñimaoc niñ mambéc

kecanziñ. Wañu baec imuaru imi haka solaña hezac.

¹⁴ Imuac kunuchéçna ini iwawai imuhucyawac mambéc keczu. Imuac iwac kiwañguc zapi qahac késpedes solañ wamma luaeñguc wininimu niñac seliseli wamma keçmu.

¹⁵ Wañu Miñ Kewuninanéh nalé horua bisiqatéh wañ nénéçmianzac haka iminéh añgéh titinina wañ nénéçmimac zéma nimmu. Dacmuna soroc héçnina Paulo i acñuc niñtegic qññtegic haimiyec séc imuhucyanec oénéçmiyec.

¹⁶ Wañu kiwiya oyec séc haka imuac zéyec. Wañu kiwiya tosara imi niñyacgéwiñ zé batucgéni hénia hiñgac hiñgara wanzac. Ic tosara niniñgina qahac zéma ménda seligima nanzu ieneñ kiwi tosara ésecñec zénimma séçgina ogicma hénia miçima nimma eñaoc késpedes humumiawac mihicñianzu.

¹⁷ Imuac kunuchéçna ini imi walac nindaczu imuac niñ tosara hénia ac qahac kecanzu ieneñ ac haléçnéñ wañ énéçmigic seligima namma imuacnec mama unuwac niñ galeñ mema keçmu.

¹⁸ Wañu Miñ Kewunina zéma añgéh titi Miñina Yesu Kristo iwac goi héihéi zéma hénia niñni yandima kemmac. Edamuyanéh deguc zéma nalé tetecñia qahac iwac muru hemac! Hélaçñec.

1 Yohane

Kekecac ackuazéc.

¹ Kekecac ackuazéc nalé hénihéniaiguc bec kerec imuac mia neñañ gezacninanén niñaññ, nimma kicninanén héñaññ wañu hémma méraninanén késaosi wammianññ.

² Wañu kekec imi mewinini nénécmimia wañec, wañu kekec hémbéñañña imi hémma héipucya wamma zéau énécmianññ. Kekec imi mia Mañgocguc kerec. Keru Mañgocnéñ neñañ muru mewinini nénécmiyec.

³ Ini acguc niniguc ala kekec wamma kecbiñ niñac, nini kicninanén hémma gezacninanén momacnec niñañññ imuac mia zéau énécmianññ. Neñañ ala kekec imi Mañgoc zéma Naña, Yesu Kristo iriguc momacnec.

⁴ Wañu kiwi yomi ségiséginina sécgémac niñac oziñ.

⁵ Ackuazéc iwarunec nimma zéau énécmiziñ imi yomuhuc, Anutu imi asacmararañ, siñi imi iwac muru komodia méñ ménda hezac.

⁶ Neñañ Anutuguc ala kekec kecziñ imuhuc zéma siñi qeriaiguc keñha wañanzññiguc neñañ imi ac ikora zéma ackuazéc héla ménda tohoanññ.

⁷ I eñeyaoc asac mararañ qeriaiguc kecanzac imuac séc neñañ asac mararañ qeriaiguc kecanññiguc neñañ imi neñaocnec ala kekec wañamuma kecni Naña Yesu Kristo iwac sacnéñ képésicnina moczoñ zuac nénécmimac.

⁸ Neñañ képésicnina qahac zéziñiguc neñaocnec ikoc wañamuzññ, imuac niñac ackuazéc héla imi ewa qerininaiguc ménda he nénécmizac.

⁹ Képésicnina zé auzññiguc, Anutu, méñzé méñzéya qahac, solaña miñinanén képésicnina waima birianina moczoñ zuac sorocgé nénécmimac.

¹⁰ Wañu neñañ képésic ménda wañanzññ zéziñiguc, Anutuac ikora zémiziñ. Wañu iwac ackuazéc imi ewa qerininaiguc ménda hezac.

2

Héipuc icnina Kristo.

¹ Nambérac soroc hécna, ini képésic ménda wammu niñac kiwi yomi o énécmizua. Wañu méñ képésic wammaciguc, neñañ héipuc ic saiwa wañ nénécmima zéanzac imi Mañgocguc keczac. Iwac qara imi Yesu Kristo, solaña miñina.

² Inéñ mia neñañ képésic niñac doenina memañ zé séwiya wai nénécmiyec. Wañu imi nonac sac qahac, néñ baec séc ic embac momac yanda neñañ niñac imuhuc wañec.

³ Neñañ iwac hénac ac tohoma wañanzññiguc haka imi hémma i nim-mianñññ imi niñ asarianñññ.

⁴ Ic méñnéñ ni i nimmizua zéma iwac ackuazéc ménda tohozac imi ikoc ic wañzac. Wañu qeriaiguc ackuazéc héla ménda hezac.

⁵ Ic méñnéñ méñ iwac ackuazéc tohoma kecanzaciguc, Anutuac goi héihéinéñ iwac ewa qeriaiguc hélacnec solañanima hezac. Imuac mia nini dimuhuc iwac qeriaiguc kecziñ imi niñ asarianñññ.

⁶ Méñnéñ méñ iwac qeriaiguc keczua zéanzac iminéñ Yesu wañec imuac séciguc wammac.

Héna ac qelia.

⁷ Goi héihéiac buña ini, hénac ac ni o énécmizua imi qelia qahac, imi wahala. Ini hénihénia igucnec késa kecanzu imi mia. Héna ac wahala imi ackuazéc ini becarunec niñanzu imi mia.

⁸ Siñi imi kemmanec keru, asac mararañ héla imi bec asariyu, hénac ac imuac héla imi Yesu zéma sugginaiguc hicñi asariyu héñiac héñanzua. Imuac niñ ni hénac ac imuac hénac ac qelia zéma méñgucnec o énécmizua.

⁹ Méñnéñ méñ asac mararañ qeriaiguc keczua zéma alayawac ewa

hazéc wammianzac imi sinji qeriaiguc keczacnec.

¹⁰ Alaya goi héihéi wammianzac iminéñ asac mararañ qeriaiguc keru iwac qeriaiguc iwawai biria méñnéñ hema wammiyu érec étén wammacac séc qahac.

¹¹ Wañu méñ alayawac ewa hazéc wammianzac imi sinji qeriaiguc kecma imuac qeriaiguc kenha wañanzac imuac niñ sininéñ kiwa nézicgéyu dimuaru kemmac imi ménda ninzac.

¹² Nambérac héčna, Yesuac qara niñac onac képésicgina wai énécmidaczac hénia imuac niñac mia kiwi yomi o énécmizua.

¹³ Mañgoc ini i nalé hénihénia igucnec keczaczac imi nimmigic hénia imuac niña kiwi yomi o énécmizua. Sac qelihécna ini Biria miñina imi ogicgic hénia imuac niñac kiwi youmi o énécmizua.

¹⁴ Nambérac héčna ini Mañgoc nimmizu hénia imuac niñac kiwi yomi o énécmizua. Mañgoc ini i nalé hénihénia igucnec keczaczac imi nimmizu, hénia imuac niñac kiwi yomi o énécmizua. Sac qelihécna, ini kucginaguc wañu Anutuac ackuazéc qeriginaiguc wañu Biria miñina ogicgic, hénia imuac niña kiwi yomi o énécmizua.

Baecac iwawai niñac siñ ménda nimmu.

¹⁵ Baec zéma iwawai imuaru hezac imuac goi héihéi ménda wammimu. Méñnéñ méñ baecac goi héihéi wañ mianzaciguc iwac qeriaiguc Anutuac goi héihéi imi ménda hemizac.

¹⁶ Némac niñ? Baeciguc iwawai hezac imi moczoñ séwíac siñ, kicac siñ zéma iwawai késa keczu me wañanzu imuac séwi eñeñ wanzac. Wañu imi moczoñ Mañgocarunec qahac, néñ baec igucnec.

¹⁷ Baec zéma imuac siñ imi qahac wammac, néñ méñnéñ méñ Anutuac ackuazéc tohoma keczac iminéñ tetcgia qahac keczaczac.

Kristoac hazéc.

¹⁸ Nambérac héčna nalé yomi imi nalé tetcgia. Kristoac hazéc hamacac niñ zézéya imi niñgic imuhucyanec deguc Kristoac hazéc sasala bec hama keczu. Imuac niñ nalé tetcgia wanzac imi niñasariziñ.

¹⁹ I eneñ nonarunec hicñima kenjic. Néñ nonac kitic hécnina qahac. Kitic hécnina wambunec imi niniguc kecbunec. Wañu kitic hécnina qahac imuac hénia imi nénézégic héñtegicbiñ niñac waima kenjic.

²⁰ Téréya miñinanéñ ini Uña Téréya haléc ésécnec qocgé énécmiyu megic. Imuac niñac ini moczoñ niniñginaguc wanzu.

²¹ Ini ackuazéc héla ménda ninzu zéma kiwi yomi o énécmizua imuhuc ménda zéma nimmu. Imi qahac, néñ ini imi ackuazéc héla imi niñtegicgic, wañu ikoc imi ackuazéc héla igucnec ménda hicñianzac imuac niñ kiwi yomi o énécmizua.

²² Mérenéñ ic ikora? Méñ Yesu imi Kristo qahac zéanzac imi mia. Ic imuhucyanéñ Kristoac hazéc héla. Inéñ Mañgoc zéma naña qaecgé érecmianzac.

²³ Méñ Naña imi ménda ninzénjézac iwaru Mañgocya qahac, néñ méñ Naña imi ninzénjézac inéñ Mañgocyaqac keczac.

²⁴ Hénia igucnec iwawai gezagcinanéñ niñgicac niñgic imi qeriginaiguc hezac me qahac imi hémma niñtgicgic. Imi heyuguc ini imuhucyanec Naña zéma Mañgoc qerigiraiguc kecmu.

²⁵ Sisipac ac inéñ wañ nénécmiyec imi kekec hémbénaña nénécmimiawac zézé seli imi mia.

²⁶ Ac imi ikoc wañ énécmianzu ionac niña imuhuc o énécmizua.

²⁷ Ini iwarunec Uña téréyawac haléc naec naec megic qeriginaiguc keczac imuac némaciguc méñnéñ ku énécmimacac niñ wambunec? Iwac Uña téréyawac halécnéñ météré énécmimia iminéñ iwawai moczoñ ku énécmimac. Uñawac ara imi

hélanec, ikora qahac, imuac enej ku énécmianzac imuac séc iwac qeriaiguc kecmu.

Anutuac nambérac héra.

²⁸ Nambérac hécna deguc iwac qeriaiguc kecgic Yesunéj wininima mayu iwac kiwaiguc gamunina ménda nimma ewa bénzéj wambij.

²⁹ I solaņa miņina waņanzac imi ninzuiguc ic ménj solaņa waņu hémma iwarunec hicņizac imi nimmu.

3

¹ Ninzu! Kurumenj Maņgocnéj Anutuac nambérac hécna zé nénécmimanj zé goi héihéi dimuhucya waņ nécnécmiyec! Waņu nini imuhuc mia keczij. Waņu baec ic embac ienenj i ménda hérteģicanzu, hénia imuac niņ nini acguc ménda ninic teģicanzu.

² Soroc hécna neņañ deguc imi Anutuac nambérac héra keczij. Bianj dimuhuc kecbij imi ménda hicņi asarizac. Waņu inéj wininiyu neņañ iwac kekec tanera hezac séc hémbij imuac niņ neņañ iwac kekec tanera imuhucyanec mia wamma kecbij imi ninzij.

³ Ménjnéj ménj eņeya ewa qerianéj kekec imuac mambéc keczanc imi Yesu qakola qahac qala qala wanzac imuhucyanec eņeya météré amuanzac.

⁴ Ménjnéj ménj késpedes waņanzac imi hénia ac logianzac. Késpedes imi hénia acac sigisigiya.

⁵ Waņu Inéj késpedesnina nonagicmanj zé wininiyec imi ini ninzu. Waņu iwaru késpedes ménj ménda hemizac.

⁶ Ménj iwac qeriaiguc keczanc iminéj késpedes ménda waņanzac. Ménj késpedes waņanzac iminéj i ménj ménda hémma nimmima keczac.

⁷ Nambérac hécna ménjac ménj ménda waigic, ikoc waņ énécmiwac niņac. Haka dindiņa waņanzac iminéj i solaņa keczac séc solaņanec keczanc.

⁸ Biria miņinanéj hénihéniya igucnec késpedes wamma hama kerec. Imuac niņ ménj késpedes waņanzac imi Biria miņina iwarunec. Anutuac Naņa inéj Biria miņinawac ai imi mebirimanj zé wininiyec.

⁹ Ménjnéj ménj Anutu arunec hicņima keczac imi Anutuac ac gocmianéj iwac qeriaiguc hekeru késpedes ménda waņanzac. Anutu arunec hicņima keczac imuac niņac késpedes wamma kecmacac séc qahac.

¹⁰ Anutuac nambérac me Biria miņinawac nambérac imi hénia yomuhuciguc hicņi asariyu niņanzij; Ménj haka dindiņa ménda wanzac imi Anutu arunec qahac. Ménj alaya goiya ménda héianzac imi acguc Anutu arunec qahac.

Goi héihéi waņamuwiņ.

¹¹ Ackuazéc yomi ini hénihénia igucnec nimma keczu; Goi héihéi waņamuwiņ.

¹² Kainac haka ésécnec ménda waņgic. Inéj Biria miņinawac buņa kecma munaya qeyu humuyec. Waņu némac niņ qehumuyec? Eņeya wawaņ meme biria, waņu munayawac wawaņ meme imi hiabia waņu nimbupuc nimma qehumuyec.

¹³ Dacmuna hécna zéma embac nauņhécna, ini baecac ic embac enej mézétiti waņ énécmigic ménda aurimu.

¹⁴ Neņañ goi héihéi waņamuanzij imuac mia nini humuc waima kekec qeriaiguc kerezij imi ninzij. Ménj tosara ionac goigina ménda héianzac imi humuc qeria igucnec keczanc.

¹⁵ Ménj dacmuna héra me nauņhéra goigina ménda héianzac imi ic qeqe. Waņu ic qeqe iwac qeriaiguc kekec hémbénaņa ménda hemizac imi ini ninzu.

¹⁶ Yesu Kristonéj neņañ niņac wamma kekecyā waiyec. Waņu neņañ goi héihéi hénia imi ninzij. Neņañ acguc dacmuna hécnina ionac niņac wamma kekecnina waiwiņac hezac.

17 Ic méjnénj baecac iwawaiya sasala késa kecma ninzénj ninzénj dacmuna méjnénj iwawai ménj ninjac osiyu hémma ewa biric ménda wammimac imi Anutuac goi héihéinénj dimuhuc iwac qeriaiguc hemac?

18 Nambérac hécna ac me eze-lañnéj sac qahac, wawañj meme zéma ewa qeri hélanéj goi héihéi wañamuwiñj.

19 Imuhuc wambiníguc neñañ ackuazéc héla imuaru qékétama kecziñj imi asariyu nimbiñj. Wañu Anutuac wésiaiguc ewa qerina meseligima qeri bénzénj kecbiñj.

20 Ewa qerininanéj kápésic ninaguc zénénéc mimaciguc imi Anutuac ewa qerianénj ic neñañ qerininawac séc qahac, Inénj séc ménj kecma iwawai moczoñj nindacanzac.

21 Kokoc soroc hécna qerininanéj kápésic ginaguc zéma ménda zé nénécmiyu Anutuac kiwaiguc bénzénj kecbiñj.

22 Wañu iwac hénac ac tohoma iwac kiwaiguc iwac ewa siñj méndacma haka silic wanni, Inénj zéwelec welec-nina nimma melenju iwawai moczoñj hía mewiñj.

23 Iwac hénac ac imi yomuhuc; Nañja Yesuac qara ninzénjgéma hénac ac Inénj nénécmiyec imuac séciguc goi héihéi wañamuwiñj.

24 Ic embac enenj iwac hénac tohozu ienenj iwac qeriaiguc keczu, wañu ionac qeriginaiguc Inénj keczac. Uñja Téréya nénécmiyu qerinaiguc keczac Inénj zéasariyu neñañ qerinaiguc Inénj keczac imi niñanzñj.

4

Uñja hía me uñja biria imi gésima héntegicma nimbiñj.

1 Kokoc soroc hécna, kua meme ic ikora sasala baeciguc hicñjima keczu. Imuac niñj uñja moczoñj nec ménda ninzénjgému. Uñja imi Anutu arunec me qahac imi niñyacgémañ zé ala batuc wañj énécmimu.

2 Anutuac Uñja imi yomuhuciguc niñtegicmu; Uñjaya uñjaya Yesu Kristo

baec ic héla wamma hayec imi ninzénjgéanzac iminénj Anutu arunec hahaya wanzu.

3 Wañu uñja méjnénj ménj Yesu ménda ninzénjgézac imi Anutu arunec qahac. Imi Kristoac hazéc boñawac uñja. Hamac zéyu niñgic Kristoac hazéra imi mia. Wañu imi bec baeciguc hicñjima keczac.

4 Nambérac hécna ini Anutu arunec. Qeriginaiguc keczac Inénj ménj baeciguc keczac i qema og-icdarec, imuac niñjac enenj hazéc hécgina unuma onogiczu.

5 Ienenj imi baec igucnec, imuac niñj ac suruc baec igucnec imi zégic baec ic embac ienenj ac imi nimma tohoanzu.

6 Neñañ mia Anutuac buñja, imuac niñj ménj Anutu niñjac inénj acnina niñanzac, néj ménj Anutu arunec qahac inénj acnina ménda niñanzac. Ackuazéc hélawac uñja me ikocac uñja imi hénia imuhuciguc héntegicanziñj.

7 Kokoc soroc hécna neñañ goi héihéi wañamuwiñj. Goi héihéi imi Anutu arunec imuac niñjac ménj goi héihéi wañj énécmianzac inénj Anutu arunec hicñjima kecma Anutu ninzénjgéanzac.

8 Anutu eneyaoc imi goi héihéiac miñjina, imuac niñjac goi héihéi ménda wañj énécmianzac inénj Anutu ménda niñjac.

9 Anutuac goi héihéi imi sucni-naiguc yomuhuc hicñjyec; Anutunénj Nañja momacguc imi méliyu baeciguc mayec imi neñañ iwarunec kekec héla mema kecbiñj niñjac.

10 Goi héihéiac hénia imi yomuhuc hezac, neñaoc Anutu goi héihéi wammiyiñj imi qahac, Anutu eneyaoc goi héihéi wañj nénécmima neñañ kápésicnina mulu memac niñjac Nañja méliyu mayec.

11 Kokoc soroc hécna Anutunénj imuhuciguc goi héihéi wañj nénécmiyec, imuac niñj imuhucyanec neñañ goi héihéi wañamuwiñj.

12 Ic méñnéñ méñ Anutu ménda héñec, néñ goi héihéi wañamuwiñguc Anutu I eneyaoc neñañ ewa qerinaiguc keczac. Keru iwac goi héihéianéñ neñañ qerinaiguc solañanima hemac.

13 Inéñ Iwac Uñaya nénécmiyec imuac niñ Inéñ neñañ qerinaiguc, neñañ iwac qeriaiguc kecamuanziñ imi ninziñ.

14 Mañgocnéñ baec séc ic embac humuc igucnec nénépésimac niñ Naña méliyu mayec imi nini hémma héipuc wamma zéziñ.

15 Méñnéñ Yesuac niña Anutuac Naña zéma nimmiyu Anutunéñ iwac qeriaiguc, inéñ Anutuac qeriaiguc kecamumaoc.

16 Imuhuc wamma Anutuac goi héihéi neñañ muru hezac imi hémma ninzégéma keczíñ.

Anutu imi goi héihéiac miñina, méñ goi héihéiac qeriaiguc keczac imi Anutuac qeriaiguc keru Anutunéñ iwac qeriaiguc keczac.

17 Imuhuciguc goi héihéinéñ neñañ sucninaiguc solañanimac. Wañu baec yomuac qeriaiguc iwac kekecyá ésécnec kecanziñ imuac niñ gésigési nalé yandaiguc béñzén nambiñ.

18 Bac yandiyandi imi goi héihéi qeriaiguc ménda hezac. Wañu goi héihéi hélanéñ bac yandi yandi imi nesiyu keñanzac. Némac niñ, bac yandi yandi iminéñ bakia zérabéráguc imuac buña, ic méñ bac yandi yandi wañanzac imi goi héihéiac qeriaiguc ménda solañanima kecanzac.

19 Inéñ goi héihéi walac wañ nénécmiyec imuac niñac neñañ goi héihéi wañamuwiñ.

20 Méñnéñ ni Anutu goi héihéi wammianzua zéma nauñ dacmuna héra mézétiti wañ énécmimac ic imi ikoc ic. Némacniñ, méñ nauñ dacmuna héra kicnéñ inic inira ionac goi héihéi ménda wañ énécmianzac imi eneñ Anutu ménda héhéña imi goi héihéi hia ménda wammimac.

21 Inéñ zézé seli ac yomi nénécmiyec; Méñ Anutu goi héihéi

wammianzac iminéñ nauñ dacmuna héra goi héihéi kileñ wañ énécmimac.

5

Yesu imi Anutuac Naña.

1 Méñnéñ méñ Yesu imi Kristo zéma ninzégézac, inéñ Anutu arunec hicñima keczac. Wañu ic méñnéñ méñ Mañgoc goi héihéi wammianzac inéñ iwac naña momacnec goi héihéi wammianzac.

2 Neñañ Anutu goi héihéi wammima iwac zézé seli ac tohoma imuacnec mia Anutuac nambérac héra goi héihéi wañ énécmianziñ imi asariyu niñanziñ.

3 Anutuac zézé seli ac tohoanziñ haka iminéñ mia Anutu goi héihéi wammianziñ wawañ meme imi mia wanzac. Wañu iwac zézé seli ac imi yéwéria qahac.

4 Méñ Anutu arunec hicñiyec imi baecac ala batuc qema ogicanzac. Wañu baecac ala batuc qema ogicanziñ ogicogic imuac kuha imi ninzén ninzénrina.

5 Ic méñ Yesu imi Anutuac Naña zéma ninzégézac i qahac zéwiñnec méréneñ baecac ala batuc imi hia qema ogicbacnec?

6 Doku igucnec zéma sac igucnec hayec imi mia Yesu Kristo. Doku igucnec sac qahac, néñ doku zéma sac igucnec hayec. Uña Téréya, ackuazéc héla zézéac miñina wanzac imuac niñac Uña téréyanéñ héipucya wanzac.

7 Imuac niñ haréwécnéñ héipuc wamma zéanzu.

8 Imi mia Uña Téréya zéma doku zéma sac, haréwéc iminéñ momacnec Yesu imi ic héla zézu.

9 Neñañ ic embac onac héipuc ac imi ninzégéanziñ, wañu Anutuac héipuc ac imi kuha ogicogicya wanzac. Anutunéñ nañawac yomuhuc héipuc wamma zézac imuac héipuc ac yominéñ Anutuac héipuc ac wanzac;

10 Méñ Anutuac Naña ninzégéanzac inéñ héipuc imi eneya qeriaiguc kesa

kecanzac. Waŋu méné Anutu ménda ninzéhégéanzac inéh Anutuac ikora zémianzac tanec wanzac. Némac niŋ, inéh mia héipuc Anutunéh Iwac Naŋawac waŋec imi ménda ninzéhégéanzac imuac niŋ imuhuc zézua.

¹¹ Héipuc ac imi mia yomuhuc; Anutunéh kekec hémbénaŋa nénécmiyec waŋu kekec hémbénaŋa imi Iwac Naŋawac qeriaiguc hezac.

¹² Méŋnéŋ Naŋaguc keczac iminéŋ kekec hémbénaŋa mema kecanzac. Méŋnéŋ Anutuac Naŋa ménda késama kecanzac iminéŋ kekec hémbénaŋa imi ménda késa keczac.

¹³ Ni ackuazéc yomi onaru kekec hémbénaŋa imi he énécmizac imi niŋtegicmu niŋac ic embac Anutuac naŋa Yesuac qara ninzéhégézu onac mia kiwi yomi oénécmizua.

¹⁴ Nini Anutuac yomuhuc ninzéhégéma ewa déŋ wamma kecanziŋ; Iwac ewa siŋ tohoma iwawai méŋac méné qesimiwiŋ imi hia niŋ nénécmidacmac.

¹⁵ Inéh niŋ nénécmianzac imi ninzéhiguc iwawai méŋac méné welecmianziŋ imi bec nénécmizac imi ninziŋ.

¹⁶ Ic méŋnéŋ alaya méŋnéŋ késpedes humucac buŋa séc ménda wawaŋa imuhucya waŋkeru hémmaciguc iwac niŋac wamma Anutuaru welecmimac. Késpedesira humuc ac buŋa séc qahac waŋu Anutunéh kekec héla mimac. Késpedesic humuc mihicŋi mimia hemizaciguc imuac zéwelecmimu niŋac ménda zézua.

¹⁷ Héna ac logilogi imi moczoŋ késpedes wanzac, néŋ késpedes tosara imi humuciguc ménda onagicma kemmac.

¹⁸ Méŋ Anutu arunec hicŋiyec inéh késpedes ménda waŋanzac imi nini ninziŋ. Némac niŋ, Naŋa Anutu arunec hicŋiyec i imi Inéh héŋgaleŋ wammiyu Biria miŋinanéh ménda késa osi wammimac.

¹⁹ Neŋaŋ imi Anutu arunec hicŋima keczin, néŋ baec ic embac

tosara imi Biria miŋina iwac qeriaiguc kecanzu imi neŋaŋ ninziŋ.

²⁰ Anutuac Naŋa mama hama niŋtegic qinŋtegic nénécmiyu neŋaŋ ac héla miŋina imi nimmima iwac qeriaiguc kecanziŋ. Kecma naŋa Yesu Kristoac qeriaiguc acguc kecanziŋ. Waŋu Yesu Kristo inéh Anutu héla zéma kekec hémbénaŋa keczac.

²¹ Nambérac hécna héŋgaleŋ waŋamuma baniarawac ireha igucnec néŋgacma lakec kecmu.

2 Yohane

Ewa hia ac.

¹ Qeria galeñ neñ Miñ Kewuac gésimimia embac neñgia zéma iwac nambérac héra ionac kiwi yomi o énécmizua. Neñ Ackuazéc héla imuac qeriaiguc goi héihéi wañ énécmianzua, wañu neñ sac qahac ackuazéc héla ninzu séc imuhuc goi héihéi wañ énécmianzu.

² Imi mia neñañ qerininaiguc hema neñañguc tetecgia qahac heanzac ackuazéc imuac niñac mia imuhuc wañanzñ.

³ Ackuazéc héla zéma goi héihéi imuac qeriaiguc ewa hia zéma wésé niniñ zéma luaenéh Mañgocnina Anutu zéma iwac Naña Yesu Kristo iorarunec mama neñañguc hemac.

Ac héla zéma goi héihéi.

⁴ Guac nambérac hécga tosanenéh Kurumeñ Mañgocnén nénézéyec séc ackuazéc héla imuac qeriaiguc kenha wañanzu imi inicma ségiségi yanda wañanzua.

⁵ Embac yanda, neñ zéseli génzua, goi héihéi wañamuwiñ. Imi mia héna ac qeliawac ménda ogénzua, néh imi hénihénia igucnec késa kecanzñ imuac mia ogénzua.

⁶ Neñañ iwac héna ac imi tohoma kecbiñ iminéh mia goi héihéi wanzac. Iwac héna ac imi yomuhuc; Hénihénia igucnec niñanzu séciguc goi héihéi wañamumu.

⁷ Ikoc ic sasalanéh baec séc kemma keczu. Imi eneñ Yesu Kristonéh baec ic héla wamma mayec imi qaecgéanzu. Wañu imuhucyanéh ikoc ic zéma Kristoac hazéchéra wanzu.

⁸ Imuac niñ ini galeñ meamumu, aininawac héla imi sohowac niñac. Ménda sohayu imuac bakia séciguc memu.

⁹ Méñnéñ méñ ogicma walac kemma Kristonéh ac ku énécmiyec imuac qeriaiguc ménda kecanzac

iminéh Anutuguc ménda kecanzac. Wañu méñnéñ méñ imuac qeriaiguc kecanzac iminéh Mañgoc zéma Naña iriguc keczac.

¹⁰ Méñnéñ méñ pakeñ ac yomi ménda késama onac muru hayu amaginaiguc ménda hérémima yaizéze ac méñ ménda ézému.

¹¹ Méñnéñ méñ yaizézeégina zémac imi ic iminéh ai biria imuac méra mimia ic wammac.

Tetecgiawac yaizéze ac.

¹² Ac tosara sasala omanac séc, néh kiwiiguc kirifinéñ ménda oman zé wanzua. Imi mia ségiségi yandanéh neñañ ewa qerinina kuaya qemac niñac ni nenaoc hama musuqege wamma énézéman zé wanzua.

¹³ Anutuac gésimimia embac dacmunaga méñac nambérac héra ieneñ yaizézeéga zégénzu.

3 Yohane

Yaizéze ac.

¹ Qeria galen nej nuac kokoc sorocna Gaio, ackuazéc héla imuac qeriaiguc goi héihéi wanjénganzua guac mia kiwi youmi oma haiwa hazac.

² Kokoc sorocna, uñaganéñ hiabi-anec keczac imuhucyanec séwiga zéma iwawaiga moczoñ hiarumac niñac Anutu welecmizua.

³ Dacmuna hécna ieneñ nuaru hama ackuazéc héla guac muru hezac imuac héipuc wamma gi imi ackuazéc héla imuac qeriaiguc kenha wanjanzañ zégic nimma ségiségi yanda waji.

⁴ Nimba nuac nambérac hécnanéñ ackuazéc héla qeriaiguc kenha wanjanzu iminéñ nuac ségiségina yanda wanu, ségiségi méñnéñ ségiségi imi ogicmacac séc qahac wanzac.

Gaio zéhiaru miyec.

⁵ Kokoc sorocna, gi ninzén ninzén dacmuna hécga kenkésa hakésaga qahac haka héla wanj énécmianzañ. Imuhuc wamma ionarunec tosara mérécgawac inicanzañ ionaru imi séc méñ ogicma imuhuc wanj énécmianzañ.

⁶ Ieneñ héna gésé ionac kicginaiguc guac goi héihéi imuac héipucya wamma zégic. Imuac geñ imuhucyanec Anutuac ewa siñac séciguc imi méli énécmiña kemmu.

⁷ Némac niñ, ieneñ imi Miñ Kewuac qara niñac wamma kenjic, ic enia ieneñ iwawai méñ ménda énécmigic meanzu.

⁸ Imuac ai ic imuhucya goigina héiénécmiwiñ. Imuhuc wamma neñawu ackuazéc héla imuac aiya momacnec mewin.

Dioterefe zéma Demetirio.

⁹ Ni Yesuac héna gésé ionac niñac ac tosara oénécmizua, wanu Diotrefe iwac imi qahac, inéñ kunéngina

kecmanjac zé wamma nini ménda héihéré nénécmianzañ.

¹⁰ Imuac niñac ni hamanjiguc i haka biria wanjanzac imi énézéwa hémmu. Inéñ ac biria zéma nonac niñ ac sicsaocya zénéncmiyu ménda sécgéyu ninzén ninzén dacmuna hécnina ac qeçe wamma ménda héihéré énécmianzañ. Wanu munjuc yanda ic embac tosara héihéré énécmiwiñ zé wanjic zéseli énécmima Yesuac héna gésé suggina igucnec nesi énécmiyu sénganjen maanzu.

¹¹ Kokoc sorocna haka biria ménda méndacma haka hiabia méndacbéseña. Méñnéñ méñ haka hiabia wanjanzac iminéñ Anutuac murunec. Wanu méñnéñ méñ haka biria wanjanzac iminéñ Anutu méndagucnec héñec.

¹² Wanu néwécgeña ic embac ieneñ Demetirioac nanjémima héipuc ac zéanzu. Wanu ackuazéc héla imi acguc imuhuc wammianzañ. Wanu nini imuhucyanec iwac héipuc ac wammianzañ. Wanu gi imi nonac héipuc ac yomi hélanec wanzac imi ninzañ.

Tetecgiawac yaizéze ac.

¹³ Ni guac ac sasala méñ zémanj zé ninzua, néñ kiwiiguc kirifi zéma dokuyanéñ ménda omanj zé wanzua.

¹⁴ Néwécgeña, ni nenaoc focdac gémmañac zé wanzua imuac musu qeçe wanjamuma eminimbic.

¹⁵ Luaenéñ guac muru hemac. Ala sasalanéñ yaizézege zégic owa hazac. Geñ kuana mema alahécna yaizézegeña qacgina séc qacma énézébésémañ.

Yuda

Yaizéze ac.

¹ Yesu Kristoac welenqege icya, Yakoboac munia, ni Yudanéj, Anutu maŋgocninawac goi héihéiiguc héihéré énécmima, Kristo Yesuac niŋ wamma héngalen waŋ énécmimia, onac mia kiwi yomi oénécmizua.

² Onac muru goi héihéiya, luaeya, zéma ala siŋa imi kindindiŋnec he énécmimac.

Kiwi ic ikora.

³ Kokoc sorochécna kápésic igucnec nénépésiyu neŋaŋ momac yanda késa kecziŋ aŋgéŋ titinina imuac mia kiwi oénécmimaŋ zé ewa siŋa ogicma waŋ néŋu seliseli wamma keru. Yesu imi ic téréya neŋaŋ niŋac hatac momacgucnec metecgédacma ninzéŋ ninzéŋ mihicŋi nénécmiyec. Imuac niŋ ninzéŋ ninzéŋ imuaru naŋselimu niŋac meme seli ac oénécmimaŋac hezac zéma niŋi.

⁴ Hénia imi sugginaiguc ic tosara éléŋ keremma kecŋic ionac ewa goro wamma ozua. Ic imuhucya niŋgési waŋ énécmimuac niŋ becarunec ackuazéc yomuhuc ogic hezac; Anutuac eeya ménda héianzu imi enéŋ ewa hiaya melenŋic kaiseroac buŋa waŋaŋzac. Imuhuc wamma ieneŋ imi momacguc kekera Miŋ Kewunina momacguc Yesu Kristo qaecgé érécmianzu.

⁵ Ini suruc yomi nindaczu, néŋ niniŋgina héiqeli énécmimaŋ zé wanzua. Becnec Miŋ Kewuninanéŋ Israel ic tuŋ Izipte baec igucnec metecgé énécmiyec, néŋ andiaiguc

ara ménda ninzéŋgéŋic imi unudarec.

⁶ Waŋu kua meme uŋahéra[☆] tosara nanaŋgina séciguc ménda naŋkecma tatacŋina waima keŋŋic imi zégési nalé yanda hamac nalé sura imuac séc tacmu niŋac heheseli qatéénécmima siŋi tunumaŋ yandaiguc onoporecac keczu.

⁷ Waŋu Sodom zéma Gomora^{*} zéma ama lelec lelec tacma keŋec imuac ic embac imi acguc séc imuhucyanec kaisero wamma baecac siŋ hénia méŋac[†] wamma méndacma keŋŋic geric hémbénaŋanéŋ naec énécmima kawéya qeyu sésécac naŋaŋzac.

⁸ Waŋu ic sugginaiguc éléŋ haréma keczu ieneŋ imuhucnec gauguc héhéŋ tanec kecma séwiginanéŋ haka biria wamma miŋ kewugina qahac tanec kecma qac buŋa téréya edamuya imi zébirianzu.

⁹ Kua meme uŋa kiwagina Mikael iminéŋ Moseac qamora niŋac Biria miŋinaguc héré héré amuma zéqeqetali waŋoc. Imuhuc wamma Biria miŋinawac zébiru wammimaŋ zé niŋu néhéliyu yomuhuc sac zéyec; Miŋ kewunéŋ ac zégémmac.

¹⁰ Néŋ ic yomi enéŋ iwawai imuac me imuac hénia ménda niŋasarigic séc, sicsaoc zéma mematiti wammianzu. Waŋu haséŋ yaŋ ésécnec ménda niŋgésima séwiac siŋ méndacma birianzu.

¹¹ Ieneŋ Kainac hénia[‡] méndacanzu, waŋu soukiwa niŋac wamma Balam haka[§] waŋsoho sohoya mihicŋiwiŋ zé usuŋnec keŋaŋzu. Waŋu Korawac ac qeŋe hakaiguc^{**} mebiru amuanzu. Imuac niŋac imi enéŋ saecŋinaguc!

[☆] **1:6:** Hén 6:2 ^{*} **1:7:** Sodom zéma Gomora; Abarahamac naléiguc Miŋ Kewunéŋ ic embac ionac kápésic niŋac ama areŋa yanda yomi gericnéŋ odarec. [†] **1:7:** Icnéŋ ic alayaguc kaisero waŋŋic imuac zézéya. [‡] **1:11:** Kainac hénia; Inéŋ nimbupuc wamma munia qehumuyec. [§] **1:11:** Balam imi Israel ic ionac saec ac zémaŋ zé osiyec. (Qét 22:18, 24:13), Waŋu inéŋ waŋ énécmiyu Israel ic ieneŋ Anutu ewa hélacnec ménda welen qemigic. (Qét 25:1-3, 31:16). Waŋu Yesuac naléiguc imi hénia acac kiwi ic tosananéŋ Balam imi hémbaoc wamma soukiwa mema saec ac waŋ énécmiyec zéma ku énécmiaŋŋic. ^{**} **1:11:** Kora imi Datan zéma Abiram iriguc, ic embac hinocgé énécmima Mose zéma Aron andé uruma ereŋnec sac Anutuac ai ic keczaoc? Nini momacnec, zéma andé urugic. (Qét 16:1-35, 26:9,10).

12 Ic ieneŋ onaru toroqe énécmima onac ségiségi ariaciguc momacnec tacma gamugina qahac nezélélén wamma ariac imuac kiwa néanzu. Kekecgina tanec imi rama galeŋ eŋaŋ séwigina sac galeŋgé amuanzu imuhucya, hosusu méŋ luhucnéŋ mihilaŋgéyu kia qahac eŋ hama keŋanzac imuhucya, waŋu ic hésa humuma humudaru zaliacnec qéziqézia wamma héla qahac ai yawuŋ mihicŋianzac imuhucya ésécnec.

13 Konduŋ temboŋa geriwaguc tanec gamugina héndéŋ qéndemma sépécgéanzu imuhucya, sikilao héna sigima keŋkeŋa imuhucya, siŋi tunumaŋ nalé tetcgia qahac hezac iminéŋ ionac buŋa wanzac.

14 Adamwac sac kitichéra hicŋjima hama kecgic hicŋisai arenhéra 7 waŋec nalé imuaru Enoko hicŋiyec waŋu inéŋ mia ic biria imuhucya ionac mia bianac ara yomuhuc zéyec. Héŋgic, Miŋ Kewu imi ic téréya tausenja tausenja ionac suginaiguc namma mayec.

15 Inéŋ icya icya niŋgésima ic embac Anutu eeya ménda héianzu ionac haka eebipiya qahac imuhucya zéma képésic ic Anutu eeya ménda héimianzu ionac acgina zéráguc imuhucyawac képésic ginaguc zéma zétécgé énécmimaŋ zé mayec.

16 Ic imuhucya ieneŋ imi diric doroc ac biria zéma ac zérac zérac zéanzu. Imuac séwiac siŋ méndacma kuayanéŋ tétéc qeŋe ac zéma imuac me imuac memaŋ zé wamma mepé qepési ac ikora énézéanzu.

Goro ac toroqeqeya.

17 Ala sorochécna ini mia Miŋ Kewunina Yesu Kristoac Méliméli ichéra ieneŋ walac ac énézégic imuac niŋqelima kecmu.

18 Ieneŋ yomuhuc énézéma zégic, nalé tetcgiaiguc zédesi ic ieneŋ hicŋjima séwiac siŋ niŋac wamma haka ee héihéiya qahac imuhucya méndacma kemmu.

19 Ic imuhucyanéŋ mia onarunec méndéŋ amuma Uŋa Téréya qahac séwi ic kecanzu.

20 Ala sorochécna ini mia ninzéŋ ninzéŋ téréya téngéŋ imuac qahaiguc eŋaŋ kekecac ama imi meyacgému. Imuhuc wamma Uŋa téréyaguc héiselima zéwelec wamma kecmu.

21 Imuhuc wamma Anutuac goi héihéiiguc namma galeŋgé amumu. Waŋu Yesu Kristoac wésé niniŋawac wamma mambéc kecgic kekec hémbénaŋaiguc onagicma keremmac.

22 Ewa éréhéc wamma kecanzu ionac mia wésé niniŋ waŋ énécmimu.

23 Waŋu tosia imi geric bélaŋa igucnec qétak metecgé énécmimu, néŋ séwiginawac siŋ birianéŋ mebirigic séwi usugina idacmi acguc momacnec héjara mema zénéŋgina hiriyu wésé niniŋ waŋ énécmimu.

Zéwelecwelec ac zéma mepé qepési ac.

24 Héŋgaleŋ waŋ énécmiyu qeka meka qahac kecgic edamuyaiguc képésic solaŋ zéma ségiségiiguc hai énécmimacac kuha hemizac imi

25 neŋaŋ aŋgéŋ titi miŋina Anutu momacguc keczac iwac muru mia miŋ kewunina Yesu Kristoac niŋac wamma edamuya zéma eebipi yanda zéma kuc buŋa zéma qac buŋa yandanéŋ nalé hénihénia qahac imuarunec éréma deguc waŋu nalé tetcgia qahac heheseli hema emma kecmac. Hélacnec!

Ac Saṅa

Yaizézé ac zéma kiwi yomuac hénia.

¹ Kiwi yomi Yesu Kristoac zéhicṅi hicṅiyawac ara, imi mia Anutunéh haka tosara nalé ménda horugiyu focdac hicṅimacac heyec imi welen qeḡe ichéra énézéyu hémmu niṅac welen qeḡe icya Yohaneac muru kua meme uṅaya mélimiyu zéhicṅiyec.

² Waṅu Yohanenéh Anutuac ackuazéc zéma Yesu Kristoac héipuc ac zéma iwawai eṅeyaoc kiwanéh héjec imi moczoṅ ninzéhḡéma zéhicṅiyec.

³ Waṅu bianḡac ara yomi olommu ienen zéma gezacḡinanéh nimmu ienen zéma imuaru oyu hezac imi tohoma wammu ienen moczoṅ mériaṅḡinaguc. Nalé yanda imi bec hosuc hosuc wanzac imuac mia.

⁴ (4a) Yohanenéh Asia baeciguc Yesuac héniorṅ tuṅa tuṅa 7 keczu onac muru oénécmizua. Kerecac keczac waṅu bianḡac hamac iwarunec zéma uṅa 7 Anutuac duṅ tatac wésiaiguc kecanzu ionarunec zéma

⁵ (5a) héipuc ic ménzé ménzéya qahac kecma humugic ionac sugcina igucnec walac yacma baecac ic kewu ionac galenḡina waṅec Yesu Kristo iwarunec, (4b) goi héihéi zéma lu-aenéh he énécmimac niṅ wanzua. (5b) Waṅu siṅ niṅnénécmima eṅeya sacya imuac kuhanéh képésicnina igucnec hulac nénécmima

⁶ maṅgocya Anutuac niṅ wamma héngalen ama areṅa yandaya zéma hofac oo ichéra imuac ai buṅa qenénécmiyec iwaru mia eebipi zéma kuc selinéṅ nalé tetcḡia qahac hemac niṅ wanzua. Hélacnec!

⁷ Ninzu, inéh hosusu qahaiguc hamac. Waṅu icya icya ienen kicḡinanéh hémmu. Waṅu luacnéṅ néḡic ienen momacnec hémmu. Waṅu ic

embac tuṅa tuṅa baec séc keczu ienen iwac niṅac zésiacmu. O, imi hélacnec!

⁸ Miṅ Kewunina Anutu zézacnéṅ; Ni imi hénihénia zéma tetcḡia,* bec nec kerec, deguc keczac, waṅu bianḡac hamac, medac medac wandac wandac miṅina imi mia.

Kristo winini miyu héjec.

⁹ Yohane neṅ imi onac ninzéh ninzéhiguc dacmunagina. Waṅu Yesuac qenzeṅ manzeṅ zéma héngalen ama areṅa yandaya zéma bisiqatéṅ imuac iniguc momacnec toroḡema kecanzua. Ni imi Anutuac ackuazéc zéma Yesuac héipuc ai niṅac wamma konduṅ baec komoc mén Patimoiguc nopocḡic keru.

¹⁰ Waṅu Miṅ Kewuac yacyac nalé† imuaru uṅa téréyawac qeriaiguc kecba andénaiguc ac yanda mén témuṅ hétéh imuhucya hicṅiyu ac ewa mén yomuhuc niṅi.

¹¹ Gi némac hénzaṅ imi kiwiguc oma Efeso, Smirna, Pegamo, Tiatira, Sade, Filadelfia, Laodikea ama areṅiguc Yesuac héniorṅ tuṅa tuṅa 7 keczu ionac muru haina kemmac.

¹² Imuhuc zéyu ni ac nézéyec i hémmaṅ zé liliṅgéyi. Liliṅgéma kendol 7 imi imuac tatara golinéh memeyaguc naṅḡic héṅi.

¹³ Kendol tatara imuac sugcinaiguc mén icac naṅa tanecnéṅ séwi usuya horua mama hénia tetcḡiaiguc héréhéréya imi héima bac tétéraiguc rikūṅ golinéh memeya maṅkepela zikiyu heyec.

¹⁴ Iwac oruha zéma oruc zucya imi rama yaṅ merawa zucya zéma tasétasé ésécnec lalacalac waṅu kiwa imi geric bélaṅ ésécnec waṅec.

¹⁵ Hénia héréra imi aiṅ gericiguc zema asoṅ qilic qilicyaguc pésigianzac imuhucya ésécnec, waṅu ac ewaya imi doku dunduṅ hétéhna ésécnec.

¹⁶ Méraya héiyaiguc imi sikilu 7 heyec. Waṅu kua kifaṅa igucnec

* **1:8:** Girik aciguc; Alfa zéma Omega. † **1:10:** Sonda.

imi sou zéra qizilic ménj bawa andia zéracucnec mama nanjec. Wanju kic tanera imi mia kaiwe selianec qeanzac ésécnec.

¹⁷ Ni tanera imuhuc hémma tendinéma iwac héniaiguc humuc ésécnec heyi. Hewa méria héiyanénj qacnaiguc haima yomuhuc nézéyec, gi bacga ménda yandiyu, ni imi hénihénia zéma tetcgia.‡

¹⁸ Ninzañ, ni becneq humuyi, néj deguc kic qeli kecañzua. Ninzañ, degucmuacnec nalé tetcgia qahac kecma humuc zéma humumia ionac baec dumuñja imuac nagugirawac wétéya imi neñ késa kecañzua.

¹⁹ Imuac iwawai hénzañ imi owésémañ imi mia deguc hicñi keczac imi zéma bianquc hicñimac imuac hakaya.

²⁰ Bec hénzañ imi mia mérana héiiaiguc sikilu 7 hezac imi zéma kifa tatara golinénj memeya 7, Wanju ac saña imuac hénia zéwa imi yomuhuc; Widi 7 imi héniaorinñ tunja tunja 7 ionac kua meme uña§ hécgina, kifa tatara 7 imi héniaorinñ tunja tunja 7 imi mia.

2

Efeso héniaorinñ ionac gezac qézénj ac.

¹ Efeso héniaorinñ kua meme uñagina ac yomuhuc omina, sikilu 7 méra héiyanénj késa namma kifa tatara golinénj memeya 7 imuac sugcinaiguc kenja wañanzac inénj mia yomuhuc zézac;

² Ni wawañ memega zéma aiga zéma nanañ seliga imi ninzua. Wanju geñ ic biria bisiqaténj ménda wañ énécmianzañ imi zéma, nini Yesuac Méliméli ic zéanžu, néj Yesuac Méliméli ic héla qahac ionac ikocginawac hénia meaunec imi zéma,

³ nuac qacna niñac bisiqaténj wamma nañselima kucmama ménda wañnec imi ninzua.

⁴ Wanju guac zémindinñ qemindinñ ac ménj hezac imi yomuhuc; Walac siñna hegénjec imi waina mayec.

⁵ Imuac nanañga dimuacnec mama guyec imi ninjegicma qeriga melemma wawañ memega walac hegénjec imi muñguc wammanec kecbésémañ. Qerigina ménda melenqic, neñ focdac guac hama kifaga imi nanañja igucnec metecgéwa kemmac.

⁶ Wanju haka hiabia ménj hegénzac imi yomuhuc, Nikola ichéra ionac hakagina imuac mézégga tianzac. Ni acguc imuac mézéna tianzac.

⁷ Gezacyagucnéñ Uña téréyanénj héniaorinñ tunja tunja ionac ac énézézac imi nimmac. Ménj meseligimac imi kekecac ic hésa Anutuac baec hafi zepaya qahac imuaru nanzac imuac héla gocmia miwa nemac.

Smirna héniaorinñ onac gezac qézénj ac.

⁸ Wanju Smirna héniaorinñ ionac kua meme uñagina ac yomuhuc omina; Hénihénia zéma tetcgia miñina humuyec, néj qelima kecañzac inénj zézac.

⁹ Qenzenñ manzenñ zéma maqeqeya wamma kecañzañ imi ninzua néñ gi mériañgaguc. Wanju nini Yuda ic zéma zébiri qébiri wañgénanžu imi eneñ Yuda ic téngénj qahac, néñ Biria miñinawac héniaorinñ wanžu.

¹⁰ Gi zéra waiya hicñigémmac imuac bac yandi yandi ménda wambésémañ. Ninzañ kecma Biria miñinanénj sugcinaiguc tosara manam batuc mihicñi énécmimañ zé hésa amaiguc onoporu kaiwe ai meme 10 séc zérabéra mihicñimu. Wanju geñ mia kenqe haqeya qahac ninzénjémanec kecma humuciguc kerembésémañ. Imuhuc wanna neñ kekecac ic kewu opoc héigémmañ.

¹¹ Gezacyagucnéñ uña téréyanénj héniaorinñ tunja tunja onac ac énézézac imi ninthomac. Ménj imi ogicmac

‡ **1:17:** Yuda ic tunj ménj Roma baec yandaiguc ziki sipacgina qahac kekera. § **1:20:** Pasto ionac niñac imuhuc zéyec. * **2:11:** Qeri uñawac buña.

imi humuc qété éréhéc* imi ménda hama mebirimac.

Pegamo hénaoriṅ ionac gezac qézéṅ ac.

12 Waṅu kua meme uṅagina† Pegamo hénaoriṅguc keczac iwac mia ac yomuhuc omina, sou zéra qizilic néwéc néwéc hemimia késa kecanzac inéṅ ac yomuhuc zézac;

13 Gi ama areṅa yanda dimia kecanzaṅ imi ni ninzua. Ama imuaru mia Biria miṅinawac ic kewu tat-acya hezac. Néṅ gi qac buṅana selianec késa kecma héipuc icna keṅhéi haheíya qahac Antipasi i Biria miṅina néṅ kecanzac imuaru sugginaiguc qegic humuyec. Waṅu nalé imuaru ninzéṅgé nénéṅa imi ménda qaecgénecc.

14 Néṅ mindi qindiṅ ac éréhécdac zégémmanṅ zé wanṅua imi yomuhuc; Ic tosara Balamac* pakeṅ ac késama kecanzu imi eneṅ giguc keczu. Balam inéṅ Balak kumima Israel ic ionac wéséginaiguc bétac hai énécmiyu baniarawac ireha lémbaṅ haimimia imi nema kaisero haka waṅic.

15 Imuhucyanec guac muru acguc ic tosara ieneṅ Nikolawac ic tuṅa ionac pakeṅ ac késa kecanzu. Ni imuac mézéna tianzac.

16 Imuac gi ewaga melembésémaṅ. Imuhuc ménda wanna ni guaru focdac hama guaru ic imi hazéc waṅ énécmima yaré wamma kuanawac sounéṅ énérimaṅ.

17 Méṅnéṅ méṅ gezawagucnéṅ uṅa téréyanéṅ hénaoriṅ tuṅa tuṅa ionac ac énézézac imi nimmac. Méṅnéṅ ogicmac imi Mana nene saṅa gumu mima hoc lalacnec méṅ mimaṅ. Waṅu hoc imuac qahaiguc qac qelia méṅ ooyawac hezac. Waṅu qac imi tosara qahac, néṅ késamac inéṅnec sac niṅasarimac.

Tiatira hénaoriṅ ionac gezac qézéṅ ac.

18 Waṅu Tiatira hénaoriṅ ionac kua meme uṅagina iwac mia ac yomuhuc omina, Yomi imi Anutuac Naṅawac ackuazéc, kiwa imi geric bélaṅa ésécnec, waṅu hénia imi aiṅ pésia asoṅ qilic qilicyaguc ésécnec inéṅ yomuhuc zézac,

19 Goi héihéiga zéma ninzéṅ ninzéṅga zéma welenṅ qeṅe hakaga zéma nanaṅga selia, ai memega imuhucya imuhucya imi ninzua. Wawaṅ memega hénia hénia imi becaru waṅnec imi ogicma sasala hiabianec.

20 Néṅ guac mia mindi qindiṅ ac ménṅ hezac. Gi Isebel eṅeyaoc Ni tilinṅtiliṅ embac zéanzac i tuambuam wammia inéṅ nuac welenṅ qeṅe ichécna pakeṅ acya ku énécmima ikoc waṅ énécmiyu, ieneṅ kaisero haka wamma baniarawac lémbaṅ haimimia imi negic.

21 Ni imi ewaya melemmac niṅac nalé memiyi, néṅ ewaya melemma kaiseroya waimaṅ zé ménda wanṅac.

22 Ninzaṅ imuac mia neṅ embac imi hehe tatacyaiguc humumia gili- maṅ. Waṅu ic embac i guc momacnec kaisero waṅanzu ieneṅ acguc ewa hakagina ménda mindiṅigic zéra waiya kuneṅ yanda qeriaiguc giliénécmimaṅ.

23 Waṅu nambérac héra imi unuma humuc mihicṅi énécmiwa hénaoriṅ tuṅa tuṅa imi neṅ ic onac ewagina zéma qerigina imi inictegicanzua imi niṅasarimu. Neṅ icya icya wawaṅ memegina séc tasé ku énécmimaṅ.

24 Waṅu ic tosara Tiatira tauṅiguc kecma pakeṅ ac imi ménda aṅgétima eṅaoc zézu éséc Biria miṅinawac ewa siṅa hiṅgac hiṅgara imi ménda niṅasarima keczu ionac imi yéwéri ménṅ ménda toroṅe énécmimaṅ.

25 Néṅ aṅgétima keczu imuac mia selianec késamanec kecgic ni hamaṅ.

26 Méṅnéṅ méṅ ogicma nuac aina imi memanec keru nalé tetecgia

† 2:12: Pastoginawac kua meme uṅa zémiyec.

* 2:14: Yud 1:11

hayu iwac imi baera baera héngalen waṅ énécmimac niṅac kuc buṅa mi-maṅ.

²⁷ Inéṅ aiṅ qarucnéṅ kewuc no-muṅ qototorianzac ésécnec waṅ énécmima galenḡé énécmimac.

²⁸ Ni acguc maṅgocnanéṅ kuc buṅa néṅec ésécnec neṅ iwac mia widi yanda siṅunec hicṅianzac imi miwa imuac miṅina wammac.

²⁹ Méṅnéṅ méṅ gezawagucnéṅ uṅa téréyanéṅ hénaoriṅ tuṅa tuṅa onac ac énézézac imi nimmac.

3

Sade hénaoriṅ ionac gezac qézéṅ ac.

¹ Sade hénaoriṅ ionac kua meme uṅagina iwac ac yomuhuc omina; Anutuac uṅa 7 zéma sikilao 7 késakecanzac inéṅ yomuhuc zézac, Ni wawaṅ memega ninzua. Qac buṅaganéṅ gi qeli qeli keczaṅ zézac, néṅ gi ic humumia keczaṅ.

² Imuac gi meqeli amuma kekecga bakia humumaṅ zé wanzac imi meseligina. Guac wawaṅ memega hémba Anutunawac kiwaiguc sécgézac imi méṅ ménda hegénzac.

³ Imuac iwawai géṅgéṅa zéma iwawai niṅnec imi niṅqelima tohoma hakaga melembésémaṅ. Kileṅ ménda mindi amuma yac kecbésémaṅ iguc imi neṅ kowu nene ésécnec harémaṅ. Imuac némac naléiguc ha gémmaṅ imi gi ménda niṅtegičbésémaṅ.

⁴ Waṅu Sade ama areṅaiguc ichécga éréhécdac séwi usugina téréya imi qakola ménda héima keczunec. Ieneṅ imi eeginaguc, imuac séwi usugina laclalacnec niguc momacnec keṅha wambiṅ.

⁵ Méṅnéṅ méṅ ogicmac imi imuhucyanec séwi usu téréya la-clalacnec héima kecmac. Waṅu qara imi kekec hémbénaṅawac kiwiiguc ménda auma maṅgocnawac kiwaiguc zéma kua meme uṅahéra ionac kicginaiguc qara imi nim-mizua zémaṅ.

⁶ Méṅnéṅ méṅ gezawagucnéṅ uṅa téréyanéṅ hénaoriṅ tuṅa tuṅa onac ac énézézac imi nimmac.

Filadelfia hénaoriṅ ionac bianḡac ara.

⁷ Filadelfia hénaoriṅ ionac kua meme uṅagina ac yomuhuc omina, téréya zéma héla miṅina, Dawidiac ama wétéya késa kekera, nagu metecgéma auyu méṅnéṅ méṅ héimacac séc qahac, waṅu héiyu méṅnéṅ méṅ aumacac séc qahac inéṅ mia yomuhuc zézac;

⁸ Ninzaṅ, ni kicgaiguc nagu méṅ augéṅiac nanzac. Imi méṅnéṅ méṅ hia ménda héimac. Neṅ guac wawaṅ memega ninzua. Gi kucga komora sac hegénzac, néṅ kileṅ acna tohoma qacna ménda qaecgéneč.

⁹ Ninzaṅ, Biria miṅinawac hénaoriṅ, eṅaoc nini Yuda ic zéanzu, néṅ Yuda ic héla qahac ikoc ac zéanzu ionac sugginaiguc tosara hama guac hénagaiguc sicgé gémmuac hinocgé énécmiwa neṅ guac siṅga ninzua imi niṅtegičmu.

¹⁰ Gi nuac nanaṅ seliawac ackuazécna tohoanzaṅ imuac niṅ ni acguc manam batucac naléya focdac baec séc hama ic embac baeciguc kecanzu i batucgé énécmimac nalé imuaru gi galenḡé gémba nalé imi qiziziṅgéma kemmac.

¹¹ Ni foc hamaṅ imuac gi némacga hegénzac imi selianec késa kečna méṅnéṅ méṅ ic kewu opocga imi ménda guagicmac.

¹² Méṅnéṅ méṅ ogicmac imi Anutunawac ocmuṅiguc tandélopion ésécnec kumu mimaṅ. Waṅu keṅhéi hahéi qahac naṅseligiyu iwac qahaiguc Anutunawac qara zéma Anutuac murunec kurumen igucnec mama hahaya Yerusalem qelia Anutuac ama areṅa yanda imuac qara zéma nuac qacna qelia imi omimaṅ.

¹³ Méṅnéṅ méṅ gezawagucnéṅ uṅa téréyanéṅ hénaoriṅ tuṅa tuṅa ac énézézac imi nimmac.

Laodikea hénarinj ionac gezac qézéj ac.

¹⁴ Laodikea hénarinj ionac kua meme uŋagina ac yomuhuc omina; Héla nec zémimia, ménzé ménzéya qahac, héipuc ic héla zéma Anutuac zéhicŋi hicŋi imuac hénihénianén yomuhuc zézac;

¹⁵ Ni wawaŋ memega ninzua. Gi imi doku saŋgeŋa qahac geriwaguc qahac. Saŋgeŋa me geriwaguc kecbunec zéma ninzua.

¹⁶ Gi imi imuhuc sugiraiguc doku sasakola kecanzaŋ, saŋgeŋa me geriwaguc qahac imuac niŋ kuana iguc nec lomba mawésémaŋ.

¹⁷ Gi geŋga niŋac ni mériaŋnaguc iwawai sasala henénzac imuac ni imuac me imuac ménda hocmaŋ zéanzaŋ, néj zapi qeqeya, mété qététaŋa, maqeqeya, kic hilic, zéma lianlian kecanzaŋ imi ménda niŋtegiczaŋ.

¹⁸ Imuac gi hinocgé génzua. Nuarunec goli gericnéj zegési gésia imi boŋa mena mériaŋnaguc wammac. Waŋu séwi usu lalac nec boŋa mema héina hiŋgaru gamuga katanec kekec imi hoturuyu ménda hémmu. Waŋu kicgawac sacmasi boŋa mema kicga naecmima hémbésémaŋ.

¹⁹ Ni imi siŋ niŋénécmianzua séc zémindiŋi qemindiŋi waŋ énécmianzua imuac gi seliseli wamma ewaga melembésémaŋ.

²⁰ Ninzaŋ, ni nagu séŋgaŋgeŋaiguc héichéicgéma nanzua, waŋu méjnéj méj ewana nimma nagu aunéju neŋ qeriaiguc emba inéj niguc neŋ i guc nekawunec oneqone wamma tacbi.

²¹ Méjnéj méj ogicmac imi neŋ ogicma maŋgocnawac ic kewuac tataciguc tacanzua éséc nec neŋ titiŋa miwa nuac tatac edamuyaguc imuaru momac nec tacbic.

²² Méjnéj méj gezawagucnéj Uŋa téréyanéj hénarinj tuŋa tuŋa ac énézézac imi nimmac.

Kurumeniguc mepé qepési wammigic héjéc.

¹ Waŋu imuac andiaiguc kic hima hémba kurumeniguc nagu ménj auauyawac naŋec. Waŋu walac ac ewa témuŋ hétéŋa éséc niŋi imuac nec muŋguc yomuhuc nézéyec; Gi you éréna kecma iwawai hicŋimac imi gézéwa hénna.

² Imuhuc nimba duŋa focdac uŋanéj népésiyu imuac qeriaiguc keru. Waŋu hémba kurumeniguc ic kewu tatac méj taru imuaru ic méjnéj tarec.

³ Waŋu tarec iwac alaŋ tanera imi zasipa hoc qoucqoucŋia zéma kanelian hoc pésia déŋgéŋa éséc nec, waŋu asoŋ furicnéj ic kewu tatac imi sécgé lelecgéma naŋec. Waŋu imuac alaŋa imi emerade hoc téŋgiŋ téŋgiŋa éséc nec.

⁴ Waŋu ic kewu tatac imuac lelec leleciguc ic kewu tatac 24 taru imuaru galeŋ 24 tacŋic. Waŋu séwi usugina horua lalac lalac zéma orucginaiguc ic kewu opoc golinéj memeya héima tacŋic.

⁵ Ic kewu tatac imuarunec pilitic asaha zéma buŋ parandaŋ zéma imuac hondondoŋa meric merira héréma mayec. Waŋu ic kewu tatac imuac wésiaiguc imi Anutuac uŋa 7 iminéj kifa yanda 7 bélaŋaguc éséc nec zema naŋic.

⁶ Waŋu ic kewu tatac imuac wésiaiguc imi iwawai konduŋ éséc necnéj heyec. Imi mia kiruŋ me kristal hoc éséc nec qilic qilicyaguc.

Waŋu ic kewu tatac imuac maréŋa néwéc néwéc igucgeŋ zéma lelec leleciguc imi yaŋ kekecŋinaguc 4 naŋic, waŋu yaŋ imuac wésé andiaiguc imi kicnéj sécgé énécmima hedarec.

⁷ Yaŋ kekecyaguc walac walac imi laion tanec éséc, méj andiaiguc imi burumakao iwa sac qelia tanec éséc nec, iorac andégiraiguc naŋec imi ic tanec éséc nec, imi onac andéginaiguc imi kunta nei putitima keŋkeŋa éséc nec.

⁸ Waŋu yaŋ kekecŋinaguc 4

imi enac enac qeŋgaŋgina 6 he énécmiyec. Waŋu qeŋgaŋgina duandia zéma maréŋaiguc kicginanéŋnec sécgéma heyec. Waŋu sinji kaiwe tac niniŋgina qahac yomuhuc legic héima naŋgic; Téréya, téréya, téréya, Miŋ Kewu Anutu, wandac wandac medac medara. Kerecac keczac, waŋu kecma hamac.

⁹ Waŋu yaŋ kekecginaguc 4 ieneŋ ic kewu tataciguc tacma nalé teteugia qahac keczac imi eeya héimima mepésimima ewa hia ac wammiaŋgic séc

¹⁰ ic kuney 24 ieneŋ mén ic kewu tataciguc tacma nalé teteugia qahac keczac iwac wésiaiguc sicgéma mepésimima ic kewu opocgina imi tatac imuac wésiaiguc gilimima yomuhuc legic héimigic.

¹¹ Miŋ Kewu Anutunina, geŋgaoc iwawai moczoŋ zéhicŋi mihicŋi wandacnec, guac ewa siŋgawac séc zéhicŋina kekecginaguc heanzac. Imuac edamuga zéma eebipiga zéma kucgawac mepési géŋgéhawac séc eegaguc wanzan.

5

Rama zéma kiwi limbi limbiŋa.

¹ Waŋu neŋ hémba ic kewu tataciguc tarec iwac méra héiyaiguc kiwi limbi limbiŋa mén heyec. Waŋu kiwi imi wésia zéma andia momacnec kiwiyaucnec waŋu sapé 7 asé kiwiyauc iminéŋ meseli seliawac heyec.

² Waŋu hémba kua meme uŋa kuhagucnéŋ ac ewaya kuney yandanec qacma yomuhuc zéyec; Mérénéŋ kiwi limbi limbiŋa yomi sapéya métima hutuyu sécgémacac séc eeyaguc wammac?

³ Kurumeŋ qahaiguc me baec qahaiguc me emu baec bawaiguc kiwi imi hutumac me olommacac séha mén ménda kerec.

⁴ Waŋu hémba kiwi imi hutumac me olommacac séha mén ménda keru hochipiyi. Imuac ni siac howuc howuc siari.

⁵ Imuhuc wamba ic kuney ionarunec ménénéŋ yomuhuc nézéma zéyec; Ménda siacna, laion mén Yudawac areŋ zéma Dawidiac gétéya igucnecnéŋ onogicdaczac imi héŋ tegicbésémaŋ. Imuac inéŋ mia kiwi sapéya ⁷ imi hia métima kiwi imi hutumac.

⁶ Waŋu neŋ hémba ic kewu tatac taru néwéc néwéc yaŋ kekecginaguc 4 lelecgéma naŋgic, ic kuney ieneŋ lelecgéma tatacginaiguc tacgic momac yanda ionac sugcinaiguc rama sac qeli mén naŋec. Rama imi becnechumuc mihicŋi mimia tanec. Waŋu iliha 7 zéma kiwa 7 hemiyec. Waŋu kiwa 7 imi mia Anutuac uŋa 7 baec séc méli énécmiyec imi eneŋ mia.

⁷ Waŋu rama sac qeli inéŋ mia kemma ic kewu tataciguc tarec iwac méra héiya igucnec kiwi limbi limbiŋa imi wagirec.

⁸ Wagiru yaŋ kekecginaguc 4 zéma ic kuney 24 ieneŋ ramawac wésiaiguc simiŋ héimigic. Ic kuney ieneŋ enac enac gita zéma zéic golinéŋ memeya hofac héméŋa hiabia kuaya qeŋqeya késama naŋgic. Waŋu hofac héméŋa hiabia imi mia météré ic ionac zéwelec welecgina imi mia.

⁹ Waŋu ieneŋ legic qelia mén yomuhuc héigic, Geŋ imi kiwi limbi limbiŋa imi mema sapéya métiwésémaŋac séc eegaguc wanzan. Becnec gugic humuma sacganéŋ baec séc ic embac séwi tanecgina hénia hénia igucnec, acgina hénia hénia igucnec, gawamaŋ hénia hénia igucnec hahaya boŋ hérégina mema Anutuac buŋahéra onopocnec.

¹⁰ Waŋu geŋ mia Anutunina welen gemimu niŋac héŋgaleŋ ama areŋa yanda zéma hofac oo ichéra kumu énécminec. Waŋu ieneŋ baeciguc ic kewu waŋ énécmima kecmu.

¹¹ Waŋu neŋ hémba kua meme uŋa sasala yandanéŋ ic kewu tatac zéma yaŋ kekecginaguc zéma ic kuney imi lelecgé énécmima namma ac ewa zéigic niŋi. Waŋu kua meme uŋa

zanjégina imi 10 tausenac tuņa tuņa zéma 1 tausenac tuņa tuņa.

¹² Ieneņ kunenŋ yanda qacma legic yomuhuc zéma héigic, rama humuc mihicņi mimia inenŋ kuha zéma, mériaņa zéma, niņtegic qinŋtegicya zéma, medac medac wandac wandara zéma, zézé bipiya zéma, qac buņaya zéma, mepé qepési imi moczoņ medacmacac séc eeyaguc wanzac!

¹³ Waņu kurumeņ qahaiguc zéma baec qahaiguc zéma emu baec bawaiguc zéma konduņ qahaiguc zéma iwawai imuac qeriaiguc keczu moczoņ yanda ieneņ yomuhuc zéma legic héigic; Ic kewu tataciguc taczac i zéma rama sac qeli ioraru mepé qepési zéma zézé bipi zéma qac buņa yanda zéma kuc yandanenŋ nalé tetcgia qahac hema emma he érécmimac.

¹⁴ Imuhuc zégic yaņ kekecginaguc 4 ieneņ hélacnec zégic. Ic kunenŋ enenŋ mama simiņ zéma pakagina héima mepé qepési waņ érécmigic.

6

Sapéya 7.

¹ Waņu hémba rama merawanenŋ sapéya 7 imuacnec mén métiyec. Métiyu yaņ kekecginaguc 4 ionarunec mén imi buņ parandanŋ ewaiguc qacma hana zéyec.

² Zéyu hémba becosic lalacnec mén naņu qahaiguc ic mén tarec. Ic imi tewiyaguc waņu ic kewu opoc mén mimia waņec. Waņu Inenŋ yaré qema onogicma onogicma muņguc onogicmaņ zé keņec.

³ Waņu rama merawanenŋ sapé qétéya 2 métiyu gezacnanenŋ nimba yaņ kekeraguc qétéya 2 iminenŋ hana zéma qarec.

⁴ Qaru becosic pésianenŋ haréyec. Waņu qahaiguc ic mén tarec inenŋ mia baeciguc luae mesohoyu ic enenŋ euhumu amumu niņac ac wammima, sou yanda mén momacnec mimia waņec.

⁵ Waņu rama merawanenŋ sapéya qété 3 métiyu yaņ kekeraguc qété 3 iminenŋ hana zéma qaru niņi. Waņu hémba becosic mén zapélanenŋ hayec. Waņu qahaiguc ic mén tarec inenŋ réwéri qétéya memeyawac sigel mén kesa tarec.

⁶ Waņu ni yaņ kekecginaguc 4 ionac sucgina igucnec ic ewa ésécnecnenŋ hicņiyu niņi. Zéyecnenŋ bali gocmia usu momacgucac boņa imi ai meme momacgucac ai boņa wammac. Waņu wit gocmia usu momacgucac boņa imi ai meme momacgucac ai boņa wammac. Waņu oliwa halécya zéma waiņ gocmia imi ménda mebiriwésémaņ.*

⁷ Waņu rama merawanenŋ sapéya qété 4 métiyu yaņ kekeraguc qété 4 inenŋ hana zéma qarec.

⁸ Waņu hémba becosic mén séwi alaņa téngiņ téngiņ méiméiya hayec. Ic mén qahaiguc tarec iwac qara imi humuc. Waņu humumia ionac baec dumuņanenŋ i méndacmiyec. Waņu ierenŋ baeciguc zawé kembonŋ qahac méndemma imuacnec momacguc imuac siņgirawac wammaoc niņ kuc buņa érécmimia. Waņu sou zéma béti zéma humuc zéma baecac hasenŋ yaņ imuac kuhanenŋ unuhumuyoc.

⁹ Waņu rama merawanenŋ sapé qété 5 métiyu hémba Anutuac ackuazéc zéma héipuc acgina niņac wamma unugic humugic ionac uņaginanenŋ zaki téréya héniaiguc tacgic iniri.

¹⁰ Ieneņ kucnec qacma zégic, téréya zéma héla miņina Miņ Kewu yanda gi nalé dahec mehorugima ic embac baeciguc keczu imi ménda zétecgé énécmima sacninawac kitiwa imi ménda meļenŋ énécmima kecbésémaņ?

¹¹ Imuhuc zégic séwi usu horua lalacnec miņ séc énécmidacma yomuhuc énézéyec; Nalé hotoņadac tachiarugic welenŋ qeçe alahécgina

* **6:6:** Imuhucya imi sacmasi ésécnec wiziginaiguc haiāņgic. Imuac goiya héimimia waņec.

tosara unugic ini éséc nec humugic qétégina sécgéyuguc ai imi memañ.

¹² Wañu neñ hémba rama merawa iminéñ sapé qété 6 métiyu nañ yanda meyu kaiwe imi zapi qema maleku noniñ zapéla imuac zuanéñ memeya éséc nec wañec. Wañu maso howiac nec imi sac éséc nec wañec.

¹³ Wañu kurumeñu ménisikilu imi luhuc kuneñ yandanéñ qeyu nemuyac ic imuac gocmia quwura tiyu baeciguc maanzac éséc nec magic.

¹⁴ Wañu kurumeñ imi mia papia limbigic keñanzac éséc imuhuc limbi amuma qahac wañec. Wañu baec boña zéma kondunñ baec komoc imi hézéracgé énécmimia wañu tatacgina waigic.

¹⁵ Haka imuhuc hicñiyu baec séc ic kewu zéma ionac taséhécgina zéma biñ qe qe ic kiwa hécgina zéma hinac mériañginaguc zéma kucginaguc zéma iwawai miñina keckec zéma welenñ qe qe ic ieneñ bañec zéma baña tosara baec boñaiguc hezac imuac sucnéñ suciguc sañgigic.

¹⁶ Baec boña zéma baña énézéma qacninu bacgéma mama ic kewu tataciguc taczac iwac kiwa igucnec zéma rama merawa iwac qeri biric igucnec musañgé nénécmigic zégic.

¹⁷ Qeri biricgirawac nalé yanda imi ducñizac imuac niñ ic méréneñ hia nañselimac?

7

Israel ic sapéginaguc ionac qétégina 144,000.

¹ Wañu haihaka imi tecgéyu ni kic hima kua meme uña 4 inicba baec wañgoña 4 imuaru namma baecac luhuc 4 imi baeciguc me kondunñiguc me ic hésa hénia héniaiguc ménda qemac niñ késama nañgic.

² Wañu hémba kaiwe éré éréya igucnec kua meme uña méñnéñ Anutu kekecyaguc iwac asé kiwiya késama éréma kua meme uña 4 baec zéma kondunñ mebirimu niñ kucgina énécmiyu késa keczu ionac muru kucnec qacma yomuhuc énézéyec;

³ Ini mambéc nañgic Anutuac welenñ qe qe ichéra ionac pakaginaiguc asé kiwiya meénécmiñi tecgéyuguc baec zéma kondunñ zéma ic hésa imi mebirimu.

⁴ Wañu ic embac asé kiwi hai énécmimia ionac zañgégina imi Israe lac qelihéra tuña tuña ionarunec 144,000 wañec.

⁵ Wañu Yudawac areñhéra ionarunec imi 12,000, Wañu Rubenac areñhéra ionarunec imi 12,000, Wañu Gadeac areñhéra ionarunec imi 12,000 wañec,

⁶ Aseriac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Naftaliac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Manaseac areñhéra ionarunec imi 12,000 wañec.

⁷ Wañu Simeonac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Lewiac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Isakawac areñhéra ionarunec imi 12,000 wañec.

⁸ Wañu Zabulonac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Yosefeac areñhéra ionarunec imi 12,000, wañu Benzaminac areñhéra ionarunec imi 12,000, imuhuc asé kiwigina hai énécmimia wañec.

Ic tuñ yanda baera baera igucnec hahaya.

⁹ Haka imi hémba baera baera zéma ic séwigina hénia hénia zéma héniaorinñ hénia hénia zéma acgina hénia hénia igucnec zañgégina yanda méñnéñ méñ olommuac séc qahac imuhucyanéñ maleku horua lalacnec héima méraginaiguc samae ic hawa meemma ic kewu tatac imuac wésiaiguc zéma rama merawa iwac wésiaiguc nañgic.

¹⁰ Namma kucnec qacma yomuhuc zégic; anjén titi imi ic kewu tataciguc taczac neñañ Anutu i zéma rama merawa iorac muru hezac.

¹¹ Imuhuc zégic kua meme uña ic kewu tatac zéma galenñ zéma yañ kekecginaiguc imi lelecgéma nañgic imi moczoñ ic kewu tatac imuac wésiaiguc simiñ héima

kic tanecgina memama baeciguc héidacma mepésimigic.

¹² Mepésimima yomuhuc zégic; Hélacnec mepé qepési zéma zézé bipi zéma niñtegic qin̄tegic zéma ewa hia ac zéma ee héihéi zéma kuc zéma medac medac wandac wandacnéñ Anutunina iwac muru nalé tetcgia qahac hema emma hemac. Hélacnec!

¹³ Zégic ic kunen̄ ionarunec méñnéñ nuac yomuhuc zéyec; Séwi usu horua lalacguc imi méré méré enen̄, wañu dimuacnec hagic?

¹⁴ Qesi néñu ac yomuhuc melemma zéyi, miñna gen̄gaoc nin̄zañ. Wañu inén̄ nézéma zéyec; Imi enen̄ zéra waiya qeria igucnec hagic. Wañu rama merawa iwac sawanéñ séwi usugina imi zuacyacgégic lalacnec wandaczac.

¹⁵ Hénia imuac niñac yomi enen̄ Anutuac ic kewu tatic imuac wésiaiguc kecanzu. Wañu iwac ocmuñ téryaiguc sin̄i kaiwe séc Anutu mepésimigic ic kewu taticiguc taczac inén̄ ionac qacginu hali ésécnec wañ énécmimac.

¹⁶ Wañu muñguc tomen̄gina héla qahac ménda wamma démen̄gina muñguc doku niñac qañgararan̄ ménda qemac. Wañu kaiwe me iwawai geriwagucnéñ ménda kason̄i énécmimac.

¹⁷ Hénia imi yomuhuc; Ic kewu tatic imuac namuñaguc rama merawa nanzac inén̄ mia galen̄gé énécmima, doku hogocya kekecyaguc imuaru qindiñi énécmima kemmac. Wañu Anutunén̄ kic masigina moczon̄ kicgina igucnec zuacénéc midacmac.

8

Sapé 7 zéma héméña memeyawac goli zéic.

¹ Wañu rama merawa imi sapé qété 7 métiyu kurumen̄iguc némbén̄ hicñima heyu 30 minit imuac séc wañec.

² Imi tecgéyu kua meme uña 7 Anutuac wésiaiguc nan̄gic inicba témun̄ 7 énécmiyu késa kecgic.

³ Wañu kua meme uña méñnéñ ziniñ wanafu sasala mimia wañu sokoc golinén̄ memeyaiguc haima mema hama zaki térya hosuraiguc nan̄ec. Imi mia météré ic momac yanda ionac zéwelecginaguc momacnec ic kewu tatic imuac wésiaiguc zaki térya golinén̄ memeya imuaru haimiman̄ zé mema hayec.

⁴ Wañu hofac héméña hiabia iminén̄ météré ic ionac zéwelec welecginaguc momacnec kua meme uña iwac méria igucnec Anutuaru yacma en̄ec.

⁵ Kua meme uña iminén̄ imuhuc wamma zaki térya igucnec geric zéra mema iwawai hémén̄aguc memeyawac sokoc imuaru tiloyu sécgéyu baeciguc qocgéyu hingarec. Hingaru zalalak zéma buñ parandan̄ gururu meric merira zéma pilitic héiyu nan̄ meyec.

Aiñ témun̄ 7.

⁶ Wañu kua meme uña qété 7 témun̄ginaguc ienen̄ témun̄ qewiñ zé efiamugic.

⁷ Wañu kua meme uña qété 1 iminén̄ témun̄a qeyu komboc luhuc zéma geric sacyaguc mutu qutulan̄gia pocgéma baeciguc mayec. Mama baec yanda haréwéc ionarunec momacguc imi zema zedarec. Wañu ic zuñ haréwéc ionarunec momacguc zema zedarec. Wañu tatan̄ qézézac imi momac yanda zema zedarec.

⁸ Wañu kua meme uña qété 2 inén̄ témun̄a hiyec. Hiyu iwawai mén̄ baec boña yanda geric bélan̄aguc tanec imuhucyanén̄ kondun̄iguc gilimimia wañu kondun̄ haréwéc ionarunec momacguc imi melemma sac wañec.

⁹ Wañu kondun̄ qeriaiguc yañ kekecginaguc imi tuñ haréwéc ionarunec momacgucac séc imi humudacgic kondun̄ qahaiguc zéic sasala imi acguc tuñ haréwéc

ionarunec momacgucac séc imi hézén qézénédacgic.

¹⁰ Kua meme uña qété 3 inén témuña hiyec. Hiyu widi yanda mén kifa yanda éséc nec bélanaguc imi kurumén igucnec mama doku téfara tuñ haréwéc ionarunec momacgucac séc zéma doku kiwa tuñ haréwéc ionarunec momacgucac séc imuaru mayec.

¹¹ Wañu widi imuac qara imi kumiñ howura wañu imuac niñ doku haréwéc nec momacgucac séc imi howuc howuc wandaru doku howuc howuc iminén mebirí énécmiyu ic embac sasala humugic.

¹² Wañu kua meme uña qété 4 iminén témuña hiyec. Hiyu kaiwe gésiyu haréwéc wañu imuac nec momacgucac zéma, maso gésiyu haréwéc wañu imuac nec momacgucac zéma, sikilu méndén énécmiyu tuña haréwéc wañu imuac nec momacgucac imi unuhumudarec. Unudaru kaiwe kuha haréwéc imuarunec momacgucac imi mayu ai meme momacgucac naléya imi méndénu haréwéc wañu imuac nec momacgucac asaha qahac wañec, wañu sinj acguc haréwéc imuarunec momacgucac asaha qahac wañec.

¹³ Wañu ni muñguc hémma gezacnanén nimba sawaiguc kuntac mén putitima kemma kucnec qacma yomuhuc zéyec; Imi sac qahac kua meme uña haréwéc mén témuñginaguc imuac niñ baeciguc keczu ionac muru yei saec, saec, saecnén hemac!

9

¹ Wañu kua meme uña qété 5 inén témuña hiyec. Hiyu neñ hémba sikilu mén kurumén igucnec tecgéma baeciguc mayec. Wañu inén mia uña biria ionac baec dumuña imuac wétéya mimiawac késa kerec.

² Wañu inén uña biria ionac baec dumuña imuac wézéra auyu imuac nec hofac sinjindéndénjia yanda éréyec. Éréyu baec sésén

imuac hofac yanda niñac kaiwe zéma sawanén sinjindénjéyec.

³ Wañu hofac qeria igucnec zikon enen baec sénganjen érégic. Wañu ienen baecac kuanquanjac kuha éséc nec kuc buña yanda énécmimia.

⁴ Wañu ienen baeciguc ketekecqan kiwiya téngin zéma ic hésa hénia hénia imi ménda mebirí énécmimu, nén ic embac tosara pakaginaiguc Anutuac asé kiwi ménda hai énécmiyu keczu imi sac mebirí énécmimu niñac zéénéc mimia wañec.

⁵ Wañu unugic humumu niñac qahac, nén en maso 5 kiric qiric wañ énécmima qenzen manzen mihicni énécmima kecmu niñ zézéya. Wañu qenzen manzen imi mia kuanquan nén ic mén kiyu nimmacac séc kuha imuhucya.

⁶ Wañu nalé imuaru imi ic enen humuwiñ zé wamma zéwelectmu, nén imuac buña ménda énécmimia wammac. Wañu humuc niñac yaiwisin memu, nén humucnén néngac énécmimac.

⁷ Zikon ionac tanecgina imi mia becosic yaréiguc kembinjac zé yaréac iwawai megic iniiniya imuhucya mia, orucginaiguc opoc golinén memeya éséc tarec. Kic tanecgina imi ic kic tanecnina éséc nec.

⁸ Wañu zucgina imi embac onac oruc zucgina luaeluaeya éséc nec imuhucyanén he énécmiyec. Wañu zécgina imi laionac zéra éséc nec.

⁹ Wañu tétéc nezic nezicgina imi tétéc saiwa aijnén memeya éséc nec heyec. Wañu qenqangina uruménja imi karisi becosic sasalanén yaréiguc kembin zéma usuñ nec kenjic qacanzac hétén imuac séc.

¹⁰ Wañu zigina imi kuanquanjac zia éséc nec waiyaguc. Kuc buñagina imi maso 5 séc ic embac mebirí énécmimuac séc.

¹¹ Wañu ionac muru miñ kewugina kecénécmiyec. Imi mia uña biria ionac baec dumuña imuac kua meme uñaya. Qara Hebiraio aciguc Abadon, Girik aciguc Apolion, neñan aciguc Kisikiyon uña.

12 Kunta neinéj yéwéri haréwéc zéma qarec. Imuacnec Momacguc imi hama kenju tecgézac. Wañu ninzu yéwéri éréhéc hezaocnec.

13 Wañu kua meme uña qété 6 iminéj témuñ hiyec. Hiyu nimba zaki téreya golinéj memeya Anutuac wésiaiguc taczac imuac iliha 4 imuacnec ac ewa ménj hicñiyu niñi.

14 Hicñima kua meme uña qété 6 témuña késa nanec iwac yomuhuc ézéyec; Doku téfara yanda Yufurata iguc kua meme uña 4 qaté énécmimiawac keczu imi hulac énécmigic.

15 Wañu kua meme uña 4 hulac énécmiyu yawuñ ménj imuac maso ménj imuac kaiwe ménj imuac kaiwe kiwa zézéya imi ducñiyu baec séc ic embac méndéj énécmigic tunjina haréwéc wañu imuacnec tunjina momacguc imi unuhumumu niñac mézézéngé énécmimia.

16 Wañu yaré ic tunjinaguc becosiciguc tatac ionac qétégina 200 milion imuhuc zégic niñi.

17 Uñaiguc héhéja imuhucgeñ becosic zéma ic imuac qahaiguc tacgic imi inicha tétéc saiwa imi alaña geric ésécnec péscipésiha zéma qouc qouc zéma qaoc qaoc imuhucya héima kecgcic. Wañu becosic ionac orucgina imi laionac oruha ésécnec. Wañu kuagina igucnec imi geric bélaña zéma hofac zéma salfa mayec.

18 Wañu ionac kuagina igucnec geric bélaña zéma hofac zéma salfa yéwéri haréwéc hicñiyec iminéj ic embac méndéj énécmiyu tunjina haréwéc wañu imuacnec tunj momacguc imi unuhumudacgic.

19 Wañu becosic ionac kuc buñagina imi kuagina zéma ziginaiguc heyec. Wañu zigina imi qaté mokoleñ oruha ésécnec. Wañu iminéj ic embac mebiri énécmiyec.

20 Wañu yéwéri imuac qeriaiguc ménda humuma kecgcic ieneñ haka biria méraginanéj wañgic imuac ewa éréhéc ménda wamma ménda waigic, néj uña hénia hénia

zéma baniara hénia hénia goli me siliwa me aiñ pésia me hoc me ichésa mema méraginanéj memeya kicginanéj hémmuac séc qahac, gezacginanéj nimbiñac séc qahac, wañu hénaginanéj kenha wammuac séc qahac imuhucyawac mepési énécmima kecgcic.

21 Wañu ic unuhumugic imi zéma panje manira zéma kaisero zéma kowu meme haka imuacnec ewa melej ménda wañgic.

10

Kua meme uña kiwi limbi limbiñaguc.

1 Wañu kua meme uña kuha yanda méñnéj hosusunéj aturu amuma kurumeñ igucnec mayec. Mayu hémba oruha susuriaiguc asoñ firic heyec. Wañu iwac kic ségéria imi kaiwe ésécnec, wañu hénia hérera imi geric bélaña tandé lopioñ tanec ésécnec.

2 Wañu mériaiguc kiwi limbi limbiña hutuhutuya komora ménj késa kerec. Wañu hénia héiyanéj kondun qahaiguc, hénia kanayanéj baeciguc tima nanec.

3 Namma ac kucnec qacma laionnéj géréréc géanzac ésécnec qarec. Qaru nalé imuaru buñ parandan 7 ieneñ momacnec qacgic.

4 Imuhuc qacma zégic nimma bec kiwiiguc oman zé wamba kurumeñ igucnec qac yomuhuc nuac muru mayu niñi. Buñ parandan 7 ieneñ zégic imi ménda oma hunuñ mena eñ taru.

5 Wañu kua meme uña héñi inéj kondun zéma baec tima nanec inéj mia méra héiyanéj kurumeñiguc meyacma yomuhuc zéyec;

6 Wañu tetecgia qahac kecma kurumeñ zéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi zéma, baec zéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi zéma, kondun zéma iwawai imuac qeriaiguc hezu imi moczoñ yanda zéhicñiyec iwac qaraiguc zéselima zéyec; nalé mehoru horugia ménj ménda hemac.

⁷ Kua meme uṅa qété 7 témuṅa himac nalé imuaru me imuaru degucdacmi Anutuac ac saṅa welen qeḡe ichéra kua meme ic ionac muru énézéc iminéṅ hélaguc wandamac.

⁸ Waṅu kurumeṅ igucnec ac hicṅjima nuac muru mayec ewa iminéṅnec muṅguc nézéma yomuhuc zéyec; Geṅ kemma kondun zéma baec tima nanzac kua meme uṅa iwac mériaiguc kiwi limbi limbiṅa hutu hutuyawac hezac imi mewésémaṅ.

⁹ Imuhuc zéyu neṅ kua meme uṅa iwac muru kemma kiwi limbi limbiṅa komora imi néna zéma ézéwa kua meme uṅanéṅ mema nena guac tomeṅgaiguc imi howuc howura wammac, néṅ guac kua-gaiguc imi morombazec dokuya ésécnec siṅaguc wammac zéyec.

¹⁰ Imuhuc zéyu neṅ kua meme uṅa iwac méria igucnec kiwi limbi limbiṅa komora imi mema neyi. Nawa kuanaiguc imi morombazecac doku ésécnec siṅaguc waṅec, néṅ hiṅgacma nuac tomeṅgaiguc imi howuraguc waṅec.

¹¹ Waṅu inéṅ yomuhuc nézéc, gi imi ic embac hénia hénia zéma, gawamaṅ hénia hénia zéma, acgina hénia hénia zéma, ic kewu ionac momacnec muṅguc andiawac ara énézécwésémaṅ.

11

Héipuc ic éréhéc.

¹ Waṅu uṅ kemaṅa tac ésécnec méṅ némma yomuhuc zéyec; Yacma Anutuac ocmuṅ téréya zéma zaki téréya imuac séha qétéya zéma imuac qeriaiguc mepé qepési wanzu ionac zaṅgégina imi momacnec oloṅ énécmima.

² Waṅu ocmuṅac ama sombeṅ imuac séha imi ménda olomma eṅ waina hemac. Ama sombeṅ imi mia ic enia ionac wai énécmimia. Imuac niṅac ieneṅ maso 42 imuac séc ama areṅa yanda imi eṅ tima keṅha wammu.

³ Waṅu ni héipuc ic éréhécna kuc buṅa érécmiwa ieneṅ maleku so-gawac buṅa héima ai meme 1260 imuac séc bianṅac ara énézému.

⁴ Ieneṅ imi baec yomuac Miṅina Anutu iwac wésiaiguc nanaṅa oliwa ic éréhéc zéma kendol tataara éréhéc imi mia.

⁵ Ic méṅnéṅ méṅ mebiru érécmimaṅ zé wammaciguc kuagira igucnec geric bélaṅanéṅ éréma hazéc hécgira imi qécgéc énécmimac. Ic méṅnéṅ mebiru érécmimaṅ zé wammac imi inéṅ imuhuc humucac buṅa wammac.

⁶ Waṅu ieneṅ imi kuc buṅagiraguc. Imuac bianṅac ara zémanec kecmu naléya naléya imuaru imi kia ménda hamac niṅ kurumeṅ hézicgécyoc. Waṅu ac zéyic dokunéṅ sac wammac niṅ kuc buṅa he érécmizac. Waṅu siṅgira méndacma nalé imuac me imuac yéwéri tanera soho sohoya hénia hénianéṅ baec imi qemaoc.

⁷ Waṅu ieneṅ héipuc ac imi zéyic tegéyu imuaru uṅa biriawac baec dumuṅa imuarunec yaṅ biria yanda iminéṅ éréma yaré waṅ érécmima iriyu humumaoc.

⁸ Humuyic qamocgira wai érécmigic ama areṅa yandawac hénia yandaiguc hemaoc. Waṅu ama imuac qara imi qeri uṅawac séciguc Sodom zéma Izipte zézéya. Miṅ kewugiranéṅ ama areṅa yanda imuaru mia ic héṅgeṅa wéndaraiguc qegic humuyec.

⁹ Waṅu ic embac séwigina hénia hénia zéma acgina hénia hénia zéma gawamaṅgina hénia hénia séc ic embac ieneṅ qamocgira imi ai meme haréwéc zéma méṅac bakia kicginanéṅ iricma kecma kicsuaṅiguc ménda téṅgéc érécmimu niṅac qetalimu.

¹⁰ Waṅu kua meme ic ieneṅ imi baecac ic embac ac geriwiguc waṅ énécmima yéwéri mihicṅi énécmiyoc. Hénia imuac niṅac ieneṅ humuyic ségiségi wamma ewa hia nimma sese amumu.

¹¹ Waṅu ai meme haréwéc zéma

ménac bakia tecgéyu Anutu arunec kekecac wésésénéḡ hama iorac qerigiraiguc hiṅgarec. Hiṅgaru yacma hénagiranéḡ tima naṅoc. Waṅu iricma naṅgic ionac muru bac yandi yandi kunéḡ yanda hicṅi énécmiyec.

¹² Waṅu kurumeṅ igucnec qaḡac kunéḡ yanda iorac muru yomuhuc mayu niḡoc, iri you éréyic. Waṅu iereḡ ac imi nimma hazéc hécgira ieneḡ iricmanec naṅgic hosusuiguc kurumeṅu eḡoc.

¹³ Eḡic nalé idacmuaru mia naṅ yanda meyec. Meyu ama areṅa yanda méndéḡ mimia 10 imuacnec momacguc iminéḡ zéḡgéyec. Waṅu naḡ mema heyec imuac suraiguc ic zaṅgégina 7,000 humugic. Waṅu wai énécmimia ieneḡ bacgina yandiyu kurumeṅ miṅina Anutu edamuya héimigic.

¹⁴ Kunta neinéḡ yomuhuc zéyec; Yéwéri qété éréhécnéḡ hama kenzaoc, néḡ yéwéri qétéya haréwéc imi fodac hamac.

¹⁵ Waṅu kua meme uṅa qété 7 inéḡ témuṅa hiyec. Hiyu kurumeṅiguc ac ewa yanda sasala hicṅima yomuhuc zéyec. Baecac héḡgaleḡ ama areṅa yanda imi Miṅ Kewunina Kristoac héḡgaleḡ ama areṅa yanda wammac. Waṅu inéḡ nalé tetcgia qahac galéḡgéma kecma emma kecmac.

¹⁶ Waṅu qeriawac galeḡ 24 Anutuac kiwaiguc ic kewu taticiguc tacgic ieneḡ simiḡ héima musugina baeciguc héima Anutu mepésimigic.

¹⁷ Mepési mima legicgina yomuhuc héigic; Ewa hia! Miṅ Kewunina Anutu, kecnecac keczaḡ, medac medac wandac wandac miṅina geḡgaoc, kuc yanda késama ic kewu waḡ nénécmianzaḡ.

¹⁸ Baera baera ic eneḡ qeri geric waḡgéḡzu. Imuac guac qeri gericgawac buṅa hazac. Humuc ic niḡgési énécmima weleḡ qeḡe ic, kua meme ichécga zéma ic embac téréya zéma tosara guac qaḡcawac eeya héimianzu, kunéḡ me komora

séc hakaginawac séc bakia hiabia meénécmima baec mebirianzu imi mebiri énécmiwésémaḡ imuac naléya hazac.

¹⁹ Waṅu kurumeṅiguc Anutuac ocmuḡ aḡgéyu Anutuac sisipac ac imuac katapanéḡ ocmuḡ qeriaiguc winiḡu hicṅiyec. Waṅu imuarunec pilitic zéma gururu meric merira zéma buḡ parandaḡ zéma naḡ zéma komboc luhuc selia qeyec.

12

Embac zéma mazuaḡ.

¹ Waṅu kurumeṅiguc sésécac haka kunéḡ yanda yomuhuc hicṅiyec, embac méḡnéḡ kaiwe maleku ésécnec héima naḡec. Waṅu hénaya bawaiḡuc maso taru oruhaiguc ic kewu opoc sikilu 12 yaguc tarec.

² Waṅu embac iminéḡ hériyaguc waḡu, merac memac niḡ azi kiyu, yaiwisisiḡ wamma tarec.

³ Imuhuc waḡu sésécac haka méḡ kurumeṅ igucnec hicṅiyec. Niḡzu, mazuaḡ yanda pésia méḡ heyec. Imi mia oruha 7 zéma, iliha 10 késa keru, oruha 7 séc ic kewu opoc tacma keḡec.

⁴ Waṅu zianéḡ kurumeṅiguc sikilu tuḡ haréwéc igucnec tuḡ momacguc héréma baeciguc giliyu madarec. Imuhuc wamma embac merac memaḡ zé wawaṅa iwac wésiaiguc merac meyu qécgémaḡ zé nimma tarec.

⁵ Waṅu embac imi naḡawac meyec. Waṅu naḡa imi kecma ic kewuac aiḡ tacnéḡ baera baera galéḡgé énécmimac niḡ zé mimia. Waṅu naḡa imi Anutu zéma iwac ic kewu tatic imuac wésiaiguc wagicma eḡec.

⁶ Waṅu embac imi baec kéra kérésiaiguc néḡgacma keḡec. Imuaru kaiwe ai meme 1260 imuac séc héḡgaleḡ wammimu niḡ Anutunéḡ duḡ tatara méḡ bianḡac buṅa mihicṅi miyu heyec.

Kua meme uṅa Mikaelnéḡ mazuaḡ nesimiyu keḡec.

7 Waņu kurumenjiguc yaré téma hicniyec, kua meme uņa Mikael zéma kua meme uņahéra ienen mazuanjac hazéc wamma yaré waņgic mazuanj zéma kua meme uņahéra ienen imuhucyanec yaré bakia melemma qegic.

8 Waņu mazuanj zéma ienen kawali ménda wamma maunudarec. Waņu kurumenjiguc titiņa ménj ménda he énécmiyec.

9 Waņu mazuanj yanda nesimigic néngacma mayec. Mazuanj imi mokolenj wahala kuwi zéma Biria miņina zémimia imi mia. Inén kurumenj bawaiguc keczu imi moczon ikoc waņ énécmianzac. Waņu nesimiyu baeciguc mayec. Waņu kua meme uņahéra imi acguc momacnec nesi énécmigic madacgic.

10 Waņu kurumenjiguc ac ewa yanda ménj yomuhuc hicniyu niņi; Dac muna hécnina ionac hazéc ac mihicņima Anutuaru siņi kaiwe séc aciguc onopocañec imi qegiligic mayec. Imuac niņac deguc neņañ Anutuninawac aņgérj titi zéma kuc zéma héngalenj ama areņa yandaya zéma iwac Kristoyawac kuc buņanénj hicņi hazac.

11 Waņu dac muna hécnina ienen ramawac sac imuac kuha zéma héipuc ac wamma zégic imuac kuhanénj hazéc imi ogicgic. Ienen imi humucac décyaguc kereņgic, néņ kekecginawac ewa éréhéc ménda waņgic.

12 Imuac niņac, kurumenj zéma imuaru kekecginaguc kecanzu ini, ségiségi waņgic! Waņu Biria miņinanénj eņeya naléya imi hotoņa wanzac imi niņtegicma qeri biric kuneņ yanda nimma mayec. Imuac niņac baec zéma kondunj imuaru imi yéwéri hemac.

13 Waņu mazuanj imi baeciguc nesimimia waņec imi héņtegicma embac naņawac meyec imi qenesi wammiyec.

14 Waņu embac imi kunta nei kuneņ yandawac qeņgaņ hérera mimia waņec. Imuac niņac inénj mazuanjac héņacya mema hia néngacma putitima keņec. Kemma baec kéra kérésiaiguc imuaru nalé éréhécnéņ ménj zéma bakia imuac sécdac héngalenj waņ mimiawac kerec.

15 Waņu mokolenj imi dokunénj embac imi késama kemmac niņac wamma iwac andiaiguc kemma kuaya igucnec doku yanda doku téfara ésécnec qocgéyu mayec.

16 Waņu baecnénj embacwac méra mima kuaya aņgéma doku mazuanjnéņ lonjec imi qécgédarec.

17 Waņu mazuanj imi embacwac qeri biric nimmiyec. Nimmima lilingéma kemma embac iwac nambérac héra tosara Anutuac zézé seli ac niņtohoma kecma Yesuac héipuc ac imi aņgétima kecaņgic iniguc yaré qemaņj zéma

18 kondunj sakasaciguc naņec.*

13

1 Waņu ni hémba kondunj qeria igucnec yaņ biria ménjnéņ éréyec. Imi iliha 10 zéma oruha 7 hemiyec. Waņu iliha 10 imuaru ic kewu opoc 10 tacma keņec. Waņu oruhaiguc séc imuaru qac kiwi Anutu zébirj qébirj waņ mimianénj hema keņec.

2 Yaņ zéraguc héņi imuac tanera imi pusi kuneņ yanda leopad yaņ ésécnec, hena méria imi hasénj yaņ bea imuac méria ésécnec, waņ kuaya imi hasénj yaņ laion kuaya ésécnec, waņ mazuanj iminénj eņeya kuha zéma ic kewu tatacya zéma qac buņa imi yaņ biria iwac waimiyec.

3 Waņu hémba yaņ imuac oruha ménj imi hézénj hézénjgia humumia ésécnec hemiyec. Waņ wiziya humumia imi misirima hiaruyec. Hiaruyu baec séc ic eneņ yaņ imuac hémma welicgéma méndacmigic.

4 Waņ mazuanj iminénj yaņ imuac ic kewuac qac buņa miyec. Imuac

* 12:18: Kiwi tosaraiguc; Ac bakia yomi kemaņa 17 iguc toroqeqeyawac heyu kemaņa 18 imi héla qahac eņ hezac.

niṅac ic embac ieneṅ yaṅ imuac mepé qepési wammima yomuhuc zégic; Mérénéṅ yaṅ imuhucyawac séc? Mérénéṅ i guc efima yaré qemacac séc?

⁵ Waṅu yaṅ imi séwi eṅeṅawac ackuazéc zéma mematitiac ackuazéc zémacac niṅ kuaya biria haimimia waṅec. Waṅu maso 42 imuac séc ai mema kecmac niṅ kuc buṅa qemimia waṅec.

⁶ Waṅu yaṅ iminéṅ kuaya aṅgéma Anutu zébiri wammima qac buṅaya zéma iwac ocmuṅa zéma tosara kurumeṅiguc keczu imi momacnec zébiri qébiri waṅ énécmiyec.

⁷ Waṅu ic embac téréya hazéc waṅ énécmima yaré qema onogicmac niṅac ic kewuac buṅa qemimia waṅec. Waṅu séwigina hénia hénia zéma baera baera ic embac zéma acgina hénia hénia zéma baera baera imi kewu waṅ énécmimac niṅ kuc buṅa qemimia waṅec.

⁸ Waṅu rama merawa qegic humuyec iwac kekecac kiwiiguc baec kurumeṅ zéhicṅiyec imuarunec qacgina ménda oénécmiyunec baec yomuaru kecaṅzu imi eneṅ moczoṅ yaṅ biria imi mepési migic.

⁹ Méṅnéṅ méṅ gezawagucnéṅ ac yomi nimmac.

¹⁰ Hésa amawac buṅa imi hésa amaiguc kemmac. Souac buṅa imi sounéṅ héiyu humumac. Yéwéri imuhuc haénécmiyu ic embac téréya ieneṅ ninzén ninzénḡinaiguc selianec naṅ selimuac hezac.*

¹¹ Waṅu baec qeria igucnec yaṅ biria méṅ éréyec. Éréyu hémba rama merawa ésécnec iliha éréhéc heyec, néṅ ara imi mazuaṅ mokoleṅ ésécnec zéyec.

¹² Waṅu yaṅ iminéṅ yaṅ walac éréyec iwac kuc buṅa sécyu imi iwac kiwaiguc haisésécya waṅec. Imuhuc wamma baec zéma imuaru kekera énézéyu becneṅ yaṅ walac hicṅima wiziya humumia misirima hiaruyec

imuac simiṅ héimigic.

¹³ Waṅu inéṅ haihaka méréra meanzac. Mema zéyu ic embac kicginaiguc kurumeṅ igucnec geric bélaṅa baeciguc maanzac.

¹⁴ Haka méréra imuhucya memac niṅ kuc mimia waṅec. Waṅu yaṅ walac hicṅiyec iwac kiwaiguc haka imuhucya mema ic embac baeciguc kekera ewa soho meénécmiyec. Meénécmima wiziya sounéṅ héihéiya imi misiriyu qeliyec yaṅ biria iwac baniaraya memu zéma énézéyec.

¹⁵ Waṅu kuc buṅa qemimia waṅec imuac niṅ yaṅac ireha imi kekecyu haimiyu baniaraya iminéṅ ac momacnec hia zéyec. Zéma ic embac tosara yaṅ baniaraya imuac mepé qepési ménda wammimu imi unugic humumuac zétecgéyec.

¹⁶ Waṅu inéṅ ic embac moczoṅ yanda, ic kuneṅ me komora, ic iwawai ginaguc me maqeqeya, ic miṅsuc kekec me weneṅ qeqe momac yanda méra héiginaiguc me pakaginaiguc asé kiwi hai énécmimia wammac niṅ zéyec.

¹⁷ Waṅu asé kiwiya imi qahac waṅu méṅnéṅ méṅ soukiwa haima nénnagémba wammacac séc qahac waṅec. Asé kiwi imi mia yaṅ imuac qara me qara imuac qétéya.

¹⁸ Niṅteḡic qṅteḡic ac imi yomuhuc, Ic méṅ niniṅa asac asaria hemizac inéṅ yaṅ imuac qétéya olomma niṅasarimac. Qété imi mia ic méṅac qétéya 666.

14

Rama zéma ic 144,000.

¹ Waṅu neṅ hémba rama merawa imi Zion baec boṅaiguc naṅec. Waṅu i guc ic 144,000 moacnec naṅic. Waṅu pakaginaiguc rama merawa iwac qara zéma maṅocyawac qara ogic heyec.

² Waṅu kurumeṅ igucnec ac ewa méṅ hicṅiyu niṅi. Nimba doku duḡuṅ yandawac hétéṅ imuhucya

* **13:10:** Girik aciguc; Ic embac téréya ionac ninzén ninzénḡina zéma nanaṅ seli imi imuaru mia hezac.

zéma buṅ parandaṅ éséc nec waṅec. Waṅu nimba ac ewa imi legic héihéi ic eneṅ gita kulele héré qegic qacanzac éséc nec.

³ Ieneṅ imi ic kewu tatac zéma yaṅ kekecginaṅuc ⁴ zéma qeriawac galeṅ ionac kicginaṅuc legic qelia héigic. Waṅu legic imi ic tosara niṅareṅgéma héimuac séc qahac waṅec, néṅ 144,000 baec iguc nec doegina meénéc mímia ieneṅ sac imuhuc wammuc séc waṅec.

⁴ Ieneṅ mia embac iniguc momac nec ménda mebiru amuma qeri qala qalanec kecgic. Kecma rama merawanéṅ dimia me dimia keṅu séc méndac mima keṅaṅic. Waṅu ic embac sugina iguc nec boṅhérégina meénéc miyu Anutu zéma rama merawa iorac héla gocmia walac walac waṅic.

⁵ Waṅu kuaginaṅuc ikoc ac méṅ ménda hicṅiyu niṅic, néṅ késpedes solarṅ kecgic.

Kua meme uṅawac gezac qézéṅ ac.

⁶ Waṅu kua meme uṅa méṅnéṅ kurumeṅ sawaya imuac suraṅuc putitima keṅu héṅi. Inéṅ mia baec séc ic embac, séwi tanecgina hénia hénia zéma ac ewagina hénia hénia zéma gawamaṅgina hénia hénia ionac mia buṅa suruc hiabia hehe selia énézémanṅ zé késa kerec.

⁷ Inéṅ kuc nec qacma yomuhuc zéyec; Zétecgé teggé naléya imi ducṅima hazac imuac niṅ Anutuac bac yandi yandi wamma mepé qepési wammigic eṅu. Inéṅ kurumeṅ zéma baec, konduṅ zéma doku kiwa sasala mihicṅi énécmidarec.

⁸ Imuhuc zéma keṅu andiaṅuc kua meme uṅa méṅ méndac mima keṅec qétéya éréhécnéṅ yomuhuc zéyec; Bacgézac bacgézac ama areṅa yanda Babilon! Ama iminéṅ mia baera baera ic embac iniguc kaisero wamma qeri gericac waiṅ doku selia gumu énécmima kerec.

⁹ Waṅu andiaṅuc kua meme uṅa méṅ qétéya haréwécnéṅ méndacma kemma kuneṅ yanda qacma yomuhuc zéyec; Méṅnéṅ méṅ yaṅ biria me iwac banarayawac mepé qepési wammima pakayaṅuc me mériaṅuc asé kiwi memac imi

¹⁰ I aguc Anutuac qeri biriawac waiṅ selia imi nemac. Waṅu waiṅ selia imi mia dokuguc ménda mesohoma qocgé énécmímia. Ieneṅ imi kua meme uṅahéra téréya zéma rama merawa ionac kicginaṅuc geric bélaṅa zéma salfanéṅ qenzeṅ manzeṅ mihicṅi énécmímia wammac.

¹¹ Waṅu qenzeṅ manzeṅ imuac hofacnéṅ nalé tetecgia qahac éréma emmac. Méṅnéṅ méṅ yaṅ biria zéma imuac banarayawac mepé qepési wammu imi zéma méṅnéṅ qarawac asé kiwiya memac ionac imi siṅi kaiwe séc tachiahiaru méṅ ménda he énécmimac.

¹² Imuac mia ic embac téréya eneṅ réwériiguc naṅselima kecanzu. Ieneṅ mia Anutuac zézé seli ac zéma Yesuac muru niṅzéṅ niṅzéhina hezac imi selianec késama kecanzu.

¹³ Waṅu kurumeṅ iguc nec ac ewa méṅ yomuhuc mayu niṅi, zéwa kiwiiguc ona, nalé yomuac nec hénima Miṅ Kewuninawac qeriaṅuc humumu ieneṅ mériaṅginaṅuc. Imuhuc zéyu uṅa téréyanéṅ yomuhuc zéyec; Hélac nec! wawaṅ memegina imuac hélanéṅ méndac énécmimac imuac niṅ nalé imuaru aigina hetecgéma tachiarumu.

Baeciguc héla memeac nalé hayec.

¹⁴ Waṅu hémba hosusu lalac lalac heyu imuac qahaṅuc méṅ icac naṅa éséc necnéṅ tarec. Waṅu iwac oruhaṅuc imi ic kewu opoc golinéṅ memeya tarec, mériaṅuc imi sou zéra miṅgaṅ qizilicyaguc imuac késama tarec.

¹⁵ Waṅu ocmuṅ iguc nec kua meme uṅa méṅnéṅ mama méṅ hosusu qahaṅuc tarec iwac yomuhuc qacma ézéyec; Gi souga miṅgaṅ

miṅgaṅgianéṅ héima tocgowésémaṅ. Héla gocmia imi moczoṅ waziwaziya wandaru baecac héla memeyawac naléya ducṅizac.

¹⁶ Imuhuc zéyu hosusu qa-haiguc tarec inéṅ souya miṅgaṅ miṅgaṅagucnéṅ giliyu keṅha wamma qeriru baeciguc héla gocmia imi tocgo énécmimia wandarec.

¹⁷ Waṅu kua meme uṅa ménéṅ ocmuṅ kurumenṅiguc tarec imuacnec mayec. Waṅu i imuhucyanec souya zéra miṅgaṅ qizilicyaguc késa kerec.

¹⁸ Waṅu kua meme uṅa ménéṅ ger-icac galaṅa keczac inéṅ zaki téréya igucnec mayec. Mama sou miṅgaṅa zéra qizilicyaguc késa kerec iwac kucnec qacma yomuhuc ézéyec; Waiṅ gocmia imi qaodaczac imuac niṅac gi souga zéra miṅgaṅa qizilicyaguc iminéṅ baeciguc waiṅ héla gocmia hezac imi héima tocgéna.

¹⁹ Zéyu kua meme uṅa iminéṅ souya héiyu keṅha waṅu baeciguc waiṅ gocmia kanzaṅaguc imi tocgoma Anutu qeri biriawac waiṅ tizi qizizayawac titiṅa kunéṅ yanda imuac qeriaiguc giliyu hiṅgadarec.

²⁰ Waṅu waiṅ tizi qizizayawac titiṅa yanda imi ama yanda imuac séṅgaṅṅeṅiguc taru tiziqizizagic titiṅa yanda imuac qeria igucnec sac yanda mayec. Mayu zékéṅa imuac horua héṅgeṅa imi éréma becosic déménṅinawac séciguc heyec. Waṅu horua wéndara imi 300 kilomita imuac séc sécgéma keṅec.

15

Kua meme uṅa enéṅ yéwéri 7 késama naṅgic.

¹ Waṅu kurumenṅiguc sésécac haka kunéṅ yanda welic welicgia ménéṅ hicṅiyu héṅi. Kua meme uṅa 7 ieneṅ yéwéri zérabéraguc 7 késama naṅgic. Anutuac yéwéri zérabéraguc iminéṅ hicṅidaru moczoṅ tecgémac imuac niṅac yéwéri iminéṅ teteciawac buṅa wanzac.

² Waṅu muṅguc hémba kondun ménéṅ kiruṅnéṅ memeya ésécnecnéṅ

geric bélaṅguc mesoho sohayawac heyec. Ic embac tosara meseli amuma yaṅ biria zéma iwac baniaraya zéma iwac qarawac qétéya imi moczoṅ héṅara mema ogicdacgic ieneṅ mia kondun kiruṅnéṅ memeya ésécnec imuac élélaṅhaiguc Anutuac gita kulele imi késama naṅgic.

³ Namma Anutuac welenṅ qeṅe ic Mose zéma rama merawa iorac legic yomuhuc zéma héigic, O Miṅ Kewunina Anutu, medac medac wandac wandac miṅina, geṅ ai enéṅa zéma welic welicgia meanzaṅ. Baera baerawac ic kewu zéma Miṅ Kewu keczanṅ guac héna imi solaṅa zéma hélacnec.

⁴ Miṅ Kewunina, mérénéṅ qacgawac bac yandi yandi ménda wamma eeya ménda héigémmac? Gi momacguc sac téréya. Guac wawaṅ meme solaṅa imi hicṅitegiczac imuac baera baera ic embac ieneṅ hama wéségaiguc mepési gémmu.

⁵ Waṅu haka imi tecgéyu hémba kurumenṅiguc héipuc acac hali ocmuṅ imuac naguya aṅgéyec.

⁶ Aṅgéyu kua meme uṅa qété 7 yéwéri 7 késa naṅgic ieneṅ ocmuṅ igucnec magic. Ieneṅ imi séwi usu lalacnec zéma qala qalagia lineṅ malekunéṅ memeya imi héima kecgic. Waṅu tétécginaiguc rikunṅ maṅkepela golinéṅ memeya imi zikima naṅgic.

⁷ Waṅu yaṅ kekecginaṅguc 4 naṅgic ionarunec ménéṅ sokoc 7 golinéṅ memeya Anutu kekec hémbénaṅa miṅina iwac qeri birianéṅ sécgéma kuaya qema heyec imi kua meme uṅa 7 ionac énécmiyec.

⁸ Waṅu Anutuac edamuya zéma kuhanéṅ waṅu ocmuṅ qeriaiguc hofac hicṅima kuaya qedarec. Waṅu kua meme uṅa 7 ionac yéwéri zérabéraguc 7 imi ménda tecgéyunec ménéṅ ménéṅ ocmuṅ qeriaiguc emmacac séc qahac waṅec.

16

Zéic Anutuac qeri gericyanéṅ kuaya qema heheya.

1 Waᅇu ocmuᅇ qeria igucnec ac ewa kuney yandaney mama kua meme uᅇa 7 yomuhuc enezeyu niᅇi, Ini kemma Anutuac qeri gericac zeyic 7 imi baeciguc qocgeyic.

2 Waᅇu kua meme uᅇa qeteya mo-macguc iney kemma zeyicya baeciguc qocgeyic wizi biria geriwagucney ic embac yaᅇ biria imuac ase kiwiya mema baniaraya mepesimigic ionac sewiginaiguc hicᅇiyec.

3 Waᅇu kua meme uᅇa qeteya eréhéc iney zeyicya konduniguc qocgeyic kondun imi focdac ic humumia ionac sac esecnec waᅇec. Waᅇu konduniguc lambéc zema iwawai kekecginaiguc imi moczon humudacgic.

4 Waᅇu kua meme uᅇa qeteya haréwéc iney zeyicya doku tefara zema doku kiwaiguc qocgeyic sac wandarec.

5 Waᅇu kua meme uᅇa doku aᅇgetima kerec iney yomuhuc zeyu niᅇi, becaru kecneccac keczaᅇ, o tereya miᅇina, imuhuc zeteccge enecmizaᅇ imuac niᅇac gi imi solaᅇ dindiᅇa wanzaᅇ.

6 Ieney ic embac tereya zema kua meme ic unugic sacgina mayec imuac niᅇ sac gumu enecmina imuac nimba hakagina waᅇgic imuac bakia mezu.

7 Waᅇu neᅇ nimba zaki tereyaney ac yomuhuc melemma zeyec; Helacnec! Anutu Miᅇ Kewunina medac medac wandac wandac miᅇina guac gesigesi aiga imi helacnec zema solaᅇa wanzaᅇ.

8 Waᅇu kua meme uᅇa qeteya 4 iney zeyicya imi kaiweiguc qocgeyic geric belananey ic embac kasoni enecmimac niᅇ waimimia waᅇec.

9 Waᅇu geriwa kuney yandaney ic embac kasoni enecmiyec. Waᅇu yeweri zerabraguc imi mihicᅇi enecmimacac sec kuha hemizac Anutu iwac qara imi zebiri qebiri wammima ewa qerigina menda melemma eeya menda heimigic.

10 Waᅇu kua meme uᅇa qeteya 5 iney zeyicya imi yaᅇ biria iwac

ic kewu tatarraiguc qocgeyic iwac hergaleney ama areᅇa yanda imi focdac sinidengeyic ic embac ieney qenzeney manzeney qema ezelanjina kigic.

11 Waᅇu wizi neᅇbenjina zema imuac geriwa niᅇac Anutu kuruneney miᅇina zebirimima wawaᅇ memegina imi kileney menda melenjic.

12 Waᅇu kua meme uᅇa qeteya 6 imi ic kewu Is igucnec hamu ionac henagina mihicᅇima zereney qereney wandacmaᅇ ze zeyicya doku tefara yanda Yufurata iguc qocgeyic doku imi zicgedarec.

13 Waᅇu ni hembra mazuaᅇ mokoleney kuaya igucnec zema yaᅇ biria imuac kuaya igucnec zema kua meme ic ikora iwac kuaya igucnec uᅇa biria haréwéc taᅇa tanec esecney erégic.

14 Imi mia kuwic uᅇagina. Ieney imi medac medac wandac wandac miᅇina Anutu iwac nale yandaiguc yaré qewiᅇ ze zereney qereney wamma baera baera ic kewu ionac muru kemma kiwi merala wamma tocgo enecmigic.

15 Ninzu neᅇ kowu nene esecnec hamaᅇ. Meneney meney kic qeli kecma eneya sewi usuya galenjema katanec menda kenᅇa wamma eneya gamuya menda hicᅇitegicmac imi merianaguc wammac.

16 Waᅇu uᅇa biria haréwéc ieney baec meney qara Hebraio aciguc Amagedon zemimia imuaru ic kewu qutulange enecmidacgic.

17 Waᅇu kua meme uᅇa qeteya 7 iney zeyicya imi sawa geléléyaiguc qocgeyic mayec. Mayu ocmuᅇ ic kewu tatac imuarunec ac ewa kuney yanda meneney yomuhuc zeyu mayec; Medac medara wanzaᅇ!

18 Waᅇu pilitic zema buᅇ parandaᅇ zema ac heteney hicᅇiyec. Waᅇu naᅇ kuney yanda meney hicᅇiyec. Naᅇ imuhucya imi baeciguc ic embac hicᅇima kecgicac erema deguc meney menda hicᅇiyec.

19 Waṅu ama areṅa yanda demin seliaguc imi téma haréwéc waṅec. Waṅu baec séc ic ionac ama areṅa yanda imi moczoṅ bororongoéma madarec. Waṅu Anutunéṅ Babilon ama areṅa yandawac tacyachéra imuhuc niṅqeli énécmima qeri biric soho sohayawac waiṅ doku sokoc imi qocgé énécmiyec.

20 Waṅu konduṅ baec komoc komoc imi néngacma saṅgidacgic baec boṅa moczoṅ hocénécmimia waṅec.

21 Waṅu kurumeṅ igucnec komboc saṅgeṅa 40 kilo imuhucya imuhucyanéṅ ic embac ionac qacginaiguc mayec. Mayu yéwéri kunéṅ yanda bac yandi yandiyaguc mihicṅi énécmiyu ic embac ieneṅ Anutu zébiri qébiri wammigic.

17

Kaisero embac garata zéma yaṅ biria.

1 Waṅu kua meme uṅa 7 zéic késa naṅgic ionarunec méṅnéṅ nuaru hama yomuhuc nézéyec, You hana hena yanda embac qac buṅa yandayaguc doku kunéṅ yanda yandaiguc tacanzac imi kitiwa dimuhucya hicṅimimac imi gézéwa hémbésémaṅ.

2 Baec séc ic kewu ieneṅ i guc kaisero waṅamuanzu. Waṅu ic embac baeciguc kecanzu ieneṅ iwarunec mia kaiseroac waiṅ doku negic ewa soho waṅ énécmiyu keczu.

3 Imuhuc nézéma uṅa téréyanéṅ nuagicma baec kéra kérésiaiguc keṅec. Waṅu imuaru hémba embac méṅ yaṅ biria pésia méṅac qahaiguc tarec. Waṅu yaṅ imuac séwélaiguc Anutu zébiri qébiri mimiawac qac kiwi hénia hénia sécgédacma heyec. Waṅu yaṅ imi mia oruha 7 zéma iliha 10 hemiyec.

4 Waṅu embac imi séwi usuya qoucqoucyu zéma péscipésiha meamuma kerec. Waṅu goli zéma hoc eeyaguc zéma pélc hocnéṅ mezeric amuyec. Waṅu mériaiguc sokoc méṅ golinéṅ memeya késama naṅec.

Waṅu sokoc imuac qeriaiguc imi haihaka ewa lolonṅa zéma kaiseroac haka qakolayaguc imi sécgéma heyec.

5 Waṅu pakayaiguc qara saṅa yomuhuc ooyawac heyec, Babilon ama yanda, kaisero embac zéma baecac haihaka ewa lolonṅawac neṅgocgina.

6 Waṅu embac imi hémba ic embac téréya zéma Yesuac héipuc ichéra ionac sacgina nekecma ewa sohosoho waṅec. Waṅu neṅ hémma kunéṅ yanda welicgéyi.

7 Waṅu kua meme uṅanéṅ némac niṅac imuhuc kunéṅ yanda welicgézaṅ? zéma nézéyec. Neṅ embac imuac haihakaya saṅa zéma yaṅ biria oruha 7 zéma iliha 10 embac iminéṅ tacma nesianzac iorac héniaṅira gézéwa nimbésémaṅ.

8 Gi yaṅ biria hénzaṅ imi becaru kerec, néṅ deguc ménda keczac. Waṅu bianṅuc uṅa biria ionac baec dumuṅa imuacnec éréma humucac geric siaiguc hiṅgacma biridacmac. Waṅu yaṅ biria imi bec kerec, néṅ deguc ménda kecma bianṅuc liliṅéma hamac. Imuac niṅac hicṅi énécmimac nalé imuaru imi baec kurumeṅ hicṅiyec imuarunec éréma deguc baeciguc kekera, kekecac kiwiiguc qacgina ménda ooyawac hezac, ieneṅ imuac hémma welicgému.

9 Ewa qeri niṅteṅic qinṅteṅicyagucnéṅ ac yomi niṅasarimac. Oruha 7 imi baec boṅa 7 embacnéṅ tarec imi zéma ic kewu 7 wanzu.

10 Ic kewu 5 imi maunuyu qahac waṅgic méṅ deguc keczac. Waṅu méṅ imi ménda hazacnec. Waṅu hamac imi nalé hotoṅadac kecmacac hezac.

11 Yaṅ bec kerec, néṅ deguc qahac wanzac imi ic kewu 7 ionac areṅiguc toroqema qétéya 8 wammac. Waṅu inéṅ humucac geric siaiguc hiṅgacmac.

12 Waṅu iliha 10 hénzaṅ imi ic kewu 10. Waṅu ieneṅ imi baec yandagina imi ménda énécmimia néṅ

yaṅ biria i guc qéhéréngéma kegcic nalé hotoṅa dac ic kewu ésécnec kuc buṅa qeénécmimia wammac.

¹³ Ieneṅ imi ewa siṅ momacnec wamma eṅaṅ kuc buṅagina zéma ic kewuac qac buṅa imi yaṅ biria iwac mia waimidacmu.

¹⁴ Waṅu ieneṅ rama merawa hazéc wammima i guc yaré qemu. Waṅu rama merawa imi miṅ onac miṅgina zéma ic kewu onac ic kewu keczac imuac yaréiguc onogicdacmac. Waṅu héihéré énécmimia zéma gési énécmimia zéma tohotoho ichéra keṅhéi hahéigina qahac imi eneṅ i guc momacnec kecmu.

¹⁵ Imuhuc zéma kua meme uṅanéṅ toroqema yomuhuc nézéyec; kaisero embac doku yanda yanda qacginu taru hénec. Doku imi mia icya icya zéma ic embac tuṅa tuṅa zéma héngaleṅ amaya amaya zéma acgina hénia hénia zéanzu imi eneṅ mia.

¹⁶ Waṅu iliha 10 héṅnec ieneṅ zéma yaṅ biria imi momacnec kaisero embac imi nimbiri wammima mebiri mima séwi usuya imi hetecgéma iwac séwi busuya qécgéma nenesicya imi gericiguc odacmu.

¹⁷ Waṅu Anutunéṅ eṅeya ewa siṅa heyec séc medacmaṅ zé ewa qeriginaiguc ninij ménj mihicṅi énécmiyu ewa momac wamma eṅaṅ héngaleṅ ama areṅa yandagina imi yaṅ biria iwac waimigic. Waṅu imuhuc wammanec kegcic Anutuac ackuazéc imi hélaguc wandacmac.

¹⁸ Waṅu embac héṅnec imi mia ama areṅa yanda, baecac ic kewu héngaleṅ waṅ énécmianzac imi mia.

18

Babilon ama areṅa yanda imi kisikiyoṅ mihicṅiyec.

¹ Imuhuc zéyu tecgéyu ni hémba kua meme uṅa ménj kuc buṅa yandayagucnéṅ kurumeṅ igucnec mayec. Waṅu iwac edamuyanéṅ baec qetagalidarec.

² Inéṅ ac ewa yandaiguc qacma yomuhuc zéyec; Bacgézac bacgézac!

Ama areṅa kuneṅ yanda yanda Babilon! Kuwic onac duṅ tatac zéma uṅa biria hénia héniaiwac tocgotogo ama zéma nei biria ewa lolona ionac aségina wanzac.

³ Hénia imi yomuhuc, héngaleṅ amaya amaya imi iwac kaisero hakawac qeri biria imi doku selia ésécnec nema ewa mohogoho sohoya wanzu. Waṅu baecac ic kewu eneṅ i guc kaisero haka waṅgic. Waṅu baec séc nénnagémba ic ieneṅ imuhucyanec mezeric qezericac kuhanéṅ kecma kekec imuac kuha niṅac yandima soukiwa ginaguc waṅgic.

⁴ Waṅu kurumeṅ igucnec ac ewa ménj yomuhuc mayu niṅi; Ic embac hécna ini embac iwarunec mama iwac késpedesiguc ménda toroqemu. Imuhuc wamma iwac yéwéri zérabéraguc imi momacnec ménda memu.

⁵ Némac niṅ késpedesicya imi qaudumuru héima eṅkecma kurumeṅ osizac. Waṅu Anutunéṅ késpedesicya imi niṅqelima keczac.

⁶ Imuac énécmiyec séc migic. Wawaṅ memeyawac bakia séha mesaigic éréhéc waṅu melenj migic. Waṅu sokociguc doku selia hénia hénia momacnec haima lelecgéma énécmiyec imi séc ménj toroqema melenjmigic.

⁷ Zézé bipi waṅamuma mezeric waṅamuma kerec imuac imuhucyanec qenzeṅ manzeṅ zéma ewa howuc imuac séciguc wammigic. Némac niṅ inéṅ ewa qeriaguc yomuhuc zéanzac, ni embac garata wamma héngaleṅ waṅ énécmianzua, ni malé qahac, waṅu ewa howuc ménj ménda mihicṅimaṅ.

⁸ Imuac niṅ ai meme momacguc imuac qeriaiguc yéwéri zérabéra, humuc zéma, zésiác yanda zéma, béti yanda imuhucyanéṅ hicṅimimac. Iwac tasé kuku miṅina imi medac medac, wandac wandac miṅina Anutu, imuac niṅac embac imi geric bélaṅaiguc giliyu zedacmac.

⁹ Waṅu baecac ic kewu i guc

kaisero wamma mezeric qezeric wamma kecgic imi enej gericnéj embac imi oyu imuac hofacya enj hémma iwac niṅac zésiac wammu.

¹⁰ Waṅu qenzen manzeṅa hémma bac yandi yandi wamma lakec namma qac héhélima yomuhuc zému. Ewa biric, ewa biric! Ama yanda Babilon, medac medac wandac wandac Babilon! Némac niṅ kitiwaga yéwéria focdac hicṅigénzac.

¹¹ Méṅnéj méj hinacya boṅ ménda meanzac imuac niṅac baecac nénnagémba ic ienen embac imuac wamma siacma ewa biric wammigic.

¹² Hinacgina imi mia goli zéma siliwa zéma qembili boṅa yanda zéma pél hoc boṅa eṅeṅa zéma lineṅ maleku solaja zéma iwawai qouc qoucgia zéma maleku hézén usianén memeya kambij hésianén memeya zéma maleku péscipésiha zéma ichésa héméṅa hiabiaguc hénia hénia zéma iwawai elifante zuṅanén memeya zéma méra kiwi ichésa boṅa eṅeṅagucnéj memeya hénia hénia zéma aiṅ qaora zéma, aiṅ zéma mamboli hoc

¹³ Waṅu méséki ic séwéla, iwawai asélaṅaguc, kufaṅ, haléc héméṅaguc, berizi halécya, doku selia, oliwa haléc, padi zéma imuac uha, burumakao zéma rama, becosic zéma imuac karisi, hésa ic zéma ic embac ionac qeri uṅa.

¹⁴ Waṅu yomuhuc zému, Iwawai héla gocmia imuac me imuac guac uṅaganén siṅa nimma hoc hoc ai meanec imi moczoṅ guac murunec néṅacma kendacgic. Iwawai samén bipiyaguc hegéṅgéṅa zéma iwawai mezeric qezeriraguc imi moczoṅ sohodacgic. Imuhucya imi méndagucnec mihicṅimu.

¹⁵ Babilon niṅac soukiwa mihicṅiaṅgic nénnagémba ic hinac imuhucyawac miṅina ienen qenzen manzeṅ imuac bac yandi yandi wamma lakec namma yomuhuc zézé siac wamma ewa howuc wanzu.

¹⁶ Ewa biric, ewa biric, ama yanda

gi lineṅ maleku hiabia zéma maleku qouc qoucgia zéma pési pésiyanén mezericma goli zéma hoc eeyaguc zéma pél hocnéj mezeric amuma kekera.

¹⁷ Hinac yanda imuhucyanén fuknec qahac wandaczac.

¹⁸ Zéic miṅina zéma zéiciguc konduṅ séc keṅkeṅ haha waṅaṅgic ic kian enej zéma zéic imuac ai ic zéma konduṅguc ai meanṅgic ienen lakec naṅgic.

¹⁸ Namma geric embac oyu hofacya éréyu hémma qacma zézu, Ewa biric, némac ama kunej yandanén imuac séc waṅec me?

¹⁹ Imuhuc zéma orucginaiguc sigic naecma siacma ewa howuc wamma zésiacma zégic; Ewa biric, ewa biric, ama yanda yomi, konduṅguc zéic miṅina ienen guac iwawai eeyagucnéj soukiwagina mihicṅiaṅgic, néj ama areṅa yanda imi fuknec qahac wandaczac.

²⁰ Waṅu Anutunén hénaroiṅ héra ionac zéwelecgina niṅénécmima embac imi zétecgé énécmizac. Imuac niṅac kurumeṅ zéma ic embac téréya zéma Yesuac Méliméli ic zéma kua meme ic ini, haka imuac ségiségi waṅgic!

²¹ Ac imuhuc hicṅiyu kua meme uṅa selia méṅnéj zamanziṅ yanda hilaṅa méj meyacma konduṅguc giliyu hiṅgarec. Hiṅgaru yomuhuc zéyec; Babilon ama yanda imi imuhucnec selianec gliyu hiṅgaru mihicṅimuac séc qahac wammac.

²² Waṅu gita qeṅe ic zéma legic héihéi ic zéma kuṅa qeṅe ic zéma témuj qeṅe ic ionac hétén imi sucginaiguc muṅguc ménda hicṅiyu nimmu. Waṅu méra kiwi meme ic ionac nénnagémba haka imi acguc muṅguc ménda hémmu. Waṅu iwawai hézé hézézayawac zamanziṅ hoc yanda imuac hétén acguc muṅguc ménda hicṅiyu nimmu.

²³ Lambe asahanén guaru muṅguc ménda asarimac. Waṅu eu iniṅ buṅa qeṅe ionac ewa héténéṅ guac muru muṅguc ménda hicṅiyu

nimmu. Nénnagém̄ba ichéc̄ga imi baera baera ic eᅇᅇa imi eneᅇ mianéᅇ, suᅇa meme acganéᅇ baec séc ic embac qerigina mesohoyec.

²⁴ Waᅇu kua meme ic zéma ic embac téréya zéma ic embac tosara baera baera unuhumugic moczoᅇ yanda ionac sacginanéᅇ ama yanda yomuac qeriaiguc wininiyec.

19

Kurumeᅇiguc zézé ségiséᅇi hicᅇiyu héᅇi.

¹ Waᅇu imuac andiaiguc nimba kurumeᅇiguc ic embac tuᅇ yanda ionac ewa hétéᅇ yanda ésécneceᅇᅇ hicᅇima yomuhuc zégic; Haleluya Anutunina mepésini! Anᅇᅇᅇ titi zéma edamu zéma kuc yandanéᅇ Anutunina guaru hezac.

² Héᅇia imi mia iwac niᅇᅇsigési ai imi hél̄anec zéma solaᅇ dindiᅇa wanzac. Kaiseroac hakanéᅇ baec mebiriyec sero embac garata imi niᅇᅇsima eᅇeya welenᅇ qeᅇe ichéra ionac sacginawac zégési énéc̄mimac.

³ Muᅇᅇuc yomuhuc zégic; Haleluya! Waᅇu ama yanda imuac hofacnéᅇ nalé tetecᅇia qahac emmanec naᅇanzac.

⁴ Waᅇu qeriwac galeᅇ 24 zéma yaᅇ kekecginaguc 4 ieneᅇ ic kewu tatak imuaru tarec Anutu i simiᅇ héimima mepésimima zégic; Hélécnec, Haleluya!

⁵ Waᅇu ic kewu tatak imuarunec ewa hétéᅇ méᅇ hicᅇima zéyec; Anutunina mepésimigic, iwac welenᅇ qeᅇhéra moczoᅇ ini zéma, kuneᅇ me komora, iwac bac yandi yandi wammianzu ini moczoᅇ Anutu mepésimigic.

⁶ Waᅇu muᅇᅇuc ic embac tuᅇ yanda ionac ewa hétéᅇ éséc̄nec zéma doku dunduᅇ yandawac hétéᅇ éséc̄nec zéma buᅇ parandaᅇ yanda éséc̄neceᅇᅇ hicᅇima yomuhuc qacma zégic niᅇi, Haleluya! medac medac wandac wandac Miᅇ Kewunina neᅇaᅇ Anutunéᅇ ninicgaleᅇ waᅇ nénc̄mianzac.

⁷ Rama merawa imuac zammaréᅇ meme naléya ducᅇiyu iniᅇ buᅇaya qemimianéᅇ zéréᅇ qéréᅇ waᅇ amudaczac. Imuac niᅇ neᅇaᅇ ségiséᅇi wamma edamuya héimiwiᅇ.

⁸ Embac imi mia lineᅇ maleku hiabia qilic qilicyaguc zéma lalac qeᅇec̄nec imuhucya héimac niᅇ haimiyec. Waᅇu maleku lineᅇ hiabia imi mia ic embac téréya ionac wawaᅇ meme solaᅇ dindiᅇa imi mia.

⁹ Waᅇu kua meme uᅇanéᅇ nuac yomuhuc zéyec; Kiwi yomuhuc ona, rama merawa imuac zammaréᅇ hai ségiséᅇi iguc héihéré énéc̄mimia imi mériaᅇ ginaguc. Waᅇu muᅇᅇuc toroqema zéma ac yomi Anutuac ackuazéc imi hél̄ac̄nec zéyec.

¹⁰ Imuhuc nézéyu ni simiᅇ héima mepésimimaᅇ zé wamba inéᅇ yomuhuc nézéyec, Ni imi gi zéma guac dac munahéc̄ga Yesuac héipuc ac késa kec̄zu iniguc momac̄nec welenᅇ qeᅇe ic kec̄zua. Waina, imuhuc ménda waᅇ némbésémaᅇ, néᅇ Anutu sac mepési miwésémaᅇ. Yesuac héipuc acnéᅇ bianaᅇ ara imuac qeri uᅇa wanzac.

Becosic lalac lalac qahaiguc tatara.

¹¹ Waᅇu ni kurumeᅇ anᅇéma naᅇu héᅇi. Niᅇzu becosic lalac méᅇnéᅇ naᅇu imuac qahaiguc méᅇnéᅇ tacma kerec. Iwac qara imi haka héla zéma ac héla. Inéᅇ solaᅇ dindiᅇanec niᅇᅇési ai mema yaré qeanzac.

¹² Kiwa imi geric bélaᅇa éséc̄nec waᅇu oruhaiguc imi ic kewu opoc sasala heyec. Waᅇu qac méᅇ ooyawac hemiyec. Waᅇu imuac qac imi tosara qahac, néᅇ eᅇeyaoc̄nec niᅇzac.

¹³ Waᅇu inéᅇ maleku saciguc tinᅇuᅇ tinᅇuᅇᅇia héima kerec. Iwac qara imi Anutuac ackuazéc zémimia.

¹⁴ Waᅇu yaré ic kurumeᅇiguc kec̄zu ieneᅇ maleku lineᅇ lalac qeᅇeya zéma qakolaya qahac héima becosic lalaciguc tacma méndac̄migic.

¹⁵ Kuaya igucnec mia sou zéra qizilic ménj éréyec. Wañu iminéj mia baera baera ic embac unumac. Wañu eneyaoc aiñ qarucnéj héngalenj wañ énécmimac. Wañu Anutu medac medac wandac wandac miñina iwac qeri geric héngenja nimma waiñ gocmia tizizaanzu ésécnec tiénécmima tasé kuku ai memac.

¹⁶ Wañu iwac maleku horua qahaiguc zéma tawéyaiguc qac kiwiya yomuhuc ooyawac hezac, ic kewu ionac ic kewugina, miñ ionac miñgina.

Yañ zéraguc zéma yaré ichéra imi maunuyec.

¹⁷ Wañu ni hémba kua meme uña ménjénj kaiweiguc namma nei sawaiguc putitima kenja wañgic ionac muru kucnec qacma yomuhuc énézéyec; Hama Anutuac nezélélénj yandaiguc tocgégic.

¹⁸ Tocgoma ic kewu ionac séwi busu zéma ic kawali hécginauwac séwi busu zéma becosicgina zéma imuac qahaiguc tacgic ionac séwi busu zéma ziki sipac qahac keczu zéma welenj qeqe keczu zéma kunenj me komora moczoñ yanda ionac séwi busugina imi negic.

¹⁹ Wañu nenj hémba yañ biria imi zéma baec séc ic kewu zéma yaré ic hécgina ienenj tocgogic. Tocgoma becosic lalaciguc tarec i zéma yaré ichéra hazéc wañ énécmima yaré qewiñ zé harégic.

²⁰ Néj yañ biria zéma iwac kiwaiguc kiwi méréra meanjic kua meme ic ikora imi momacnec érépésima dérécgé érécmimia wañec. kua meme ic ikora inénj mia yañ imuac qac kiwiya késa kecma iwac ireha mepési migic imi onac kiwi méréra wamma ewagina mesoho énécmiyec imi mia. Éréhéc imi qeliqueli érépésima gizonj geric bélanawac zékénjaiguc gili érécmiyu hiñgaroc.

²¹ Wañu tosara imi becosic lalaciguc tarec iwac kua igucnec sou

zéragucnéj mama unudarec. Wañu nei hénia hénia imi moczoñ hama séwi busugina negic tomenjina qedarec.

20

Yawuñ 1,000.

¹ Wañu hémba kua meme uña ménjénj uña biria ionac baec dumuña imuac wétéya zéma senj hésa kunenj yanda mériaiguc késama kurumenj igucnec mayec.

² Mama mazuañ mokolenj késama yawuñ 1,000 séc qatémiyec. Mazuañ imi mokolenj walac hicñiyec uña biria, Biria miñina zémimia imi mia.

³ Qatémima uña biria ionac baec dumuña imuac qeriaiguc giliyu hiñgaru naguya hézicgéma asé kiwinénj meselima musulungéyec. Wañu baera baera méndagucnec ikoc ménda wañ énécmimac niñ yawuñ 1,000 ac séc imuaru heyec. Wañu imuac andiaiguc nalé hotoña dac hulacmimia wammac.

⁴ Wañu ni ic kewu tatac sasala hémba tosara imuaru tacgic imi onac niñgésigési ai memu niñ kuc buña énécmiyu késa kecgcic. Wañu nenj hémba Anutuac ackuazéc zéma Yesuac héipuc ac niñac déménjina héric hérira ionac qeri uñagina zéma yañ biria zéma iwac ireha ménda mepésimigic ienenj zéma pakagina zéma méraginaiguc asé kiwiya ménda megic ienenj qelima yacma Kristoguc yawuñ 1,000 imuac séc ic kewu wañ énécmima kecgcic.

⁵ Wañu humugic ionac murunec tosara ienenj kenkecma yawuñ 1,000 tecgéyec nalé imuaru mia qelima yacgic. Yacgic qelima yayac haka imuac qétéya momacguc wañec.

⁶ Ic embac humuc igucnec qeliqueli qétéya momacguc imuac toroqemu ienenj imi mériañginaguc zéma téréya. Ionac muru humuc qété éréhéc imi kuha qahac. Ienenj imi Anutu zéma Kristoac hofac oo ic wamma yawuñ 1,000 imuac séc

Kristoguc ic kewu waṅ énécmima kecmu.

Biria miṅinawac kekec tetecgia.

⁷ Waṅu yawuṅ 1,000 sécgéyu Biria miṅina imi hésa ama igucnec hulac mimia wammac.

⁸ Hulac miyu éréma yaré qemu niṅac baec waṅgoṅa kembon qahac Gok zéma Magok ic imi ikoc waṅ énécmima qutulaṅgé énécmimaṅ zé kemmac. Waṅu zaṅgégina imi konduṅ sakasac ésécnec sasala.

⁹ Ieneṅ imi baec imi sécgédacma asasa tигic. Waṅu ic embac téréya toṅ héréma tacgic imi zéma ama baec yanda siṅniṅ waṅmimia imi lelecgé énécmigic. Waṅu kurumeṅ igucnec gericnéṅ mama yaré ic imi onoyu humudacgic.

¹⁰ Waṅu Biria miṅina ewa soho waṅ énécmima kerec imi gizon geric bélaṅawac zékéṅaiguc giliyu hiṅgarec. Waṅu geric sia imuaru mia yaṅ biria imi zéma kua meme ic ikora imi momacnec kecma siṅi kaiwe séc nalé tetecgia qahac qenzeṅ manzeṅ qema kecmaoc.

Humuc ic eneṅ niṅgési énécmimia waṅec.

¹¹ Waṅu ic kewu tatic kuney yanda lalacnec zéma mén imuac qahaiguc tarec imi héṅi. Waṅu baec kurumeṅ imi wésia igucnec néṅgacma qahac wandarec.

¹² Waṅu neṅ hémba humuc eneṅ, eneṅa zéma mamaya momacnec ic kewu tatic imuac wésiaiguc naṅgic kiwiya tosara héndéṅ héndéṅa heyec. Waṅu kiwi mén acguc héndéṅu heyec imi mia kekecac kiwiya. Waṅu humuc ic imi wawaṅ memegina kiwiiguc ooyawac heyec séc zégési énécmiyec.

¹³ Waṅu nalé imuaru konduṅ qeriaiguc humumia hegic imi melen énécmiyec. Waṅu humuc zéma humumia ionac baec dumuṅa acguc qerigiraiguc humuc ic hegic imi melen énécmiyoc. Waṅu icya icya

wawaṅ memegina kiwiiguc ooya imuac séciguc zégési énécmiyec.

¹⁴ Waṅu humuc zéma humumia ionac baec dumuṅa imi geric zékéṅ imuaru selianec giligic hiṅgarec. Geric zékéṅ imi mia humuc qété éréhéc.

¹⁵ Waṅu ménéṅ mén kekecac kiwiiguc qara ménda ooyawac hemac imi geric zékéṅ imuac qeriaiguc gilimimia wammac.

21

Kurumeṅ qelia zéma baec qelia.

¹ Waṅu ni kurumeṅ qelia zéma baec qelia héṅi. Kurumeṅ walaha zéma baec walaha imi aulaṅgéma qahac waṅoc. Waṅu konduṅ imuhucyanec ménda heyec.

² Waṅu ama areṅa yanda téréya Yerusalem qelianéṅ kurumeṅ igucnec Anutu arunec mayec. Mayu hémba mezeric zerira tanera imi embac ic buṅa qemimianéṅ eu buṅayawac wamma mezeric amuyec ésécnec waṅec.

³ Waṅu ic kewu tatic imuacnec ewa hétéṅ kuney yanda hicṅima yomuhuc zéyec; Héṅgic Anutuac hali imi ic embac sugcinaiguc hezac. Waṅu inéṅ Anutu waṅ énécmima iniguc momacnec kecmac. Waṅu ieneṅ imi Anutuac ic embachéra waṅgic Anutu eneṅaoc iniguc momacnec kecmac.

⁴ Kecma kic masigina moczoṅ kicgina igucnec zuac énécmimac. Iwawai walahanéṅ qahac wandarec. Imuac niṅac qelia imuaru humuc me zési ac me yaiwisisiṅ me qenzeṅ manzeṅ imuhucya imi méndagucnec hemac.

⁵ Waṅu ic kewu tatic imuaru tarec inéṅ yomuhuc zéyec; Héṅgic neṅ iwawai moczoṅ meqeli énécmizua. Waṅu muṅguc toroqema zéyec; Ac yomi imi ninzéṅgé mimia zéma héla, imuac niṅac kiwiiguc owésémaṅ.

⁶ Waṅu ac mén yomuhuc nézéyec, Mewa tecgézac! Ni imi Alfa

* 21:6: Neṅaṅ aciguc; A zéma Z - ac imuac hénia imi 'Hénihénia zéma Tetecgia.'

zéma Omega,* hénihénia zéma tetcgia, neṅ mia kekecac doku kiwa igucnec doku boṅtegicya imi déménigina qanṅararaṅ qeṅeya ionac énécmimaṅ.

⁷ Mén naṅselimac imi iwawai imuhucya mératéc miyu memac. Ni iwac Anutu wamba inéṅ nuac naṅna wammac.

⁸ Waṅu ic ionac bac yandi yandi wammu zéma, ménda ninzénigému zéma, ilinṅqilinṅ kekec zéma, biṅ qeṅe zéma, kaisero ic zéma, zinac meme ic zéma, baniarawac simiṅ héianzu zéma, ikoc ac zéanzu imi eneṅ moczoṅ zékéṅ yanda gizonṅ geric bélaṅaguc imuaru hiṅgacma kecmu. Iminéṅ humuc qétéya éréhéc wanzac.

Yerusalem qelia wininiyu héṅi.

⁹ Waṅu kua meme uṅa 7 zéicgina séc yéwéri zérabéracuc 7 kuaya qeṅeya tima naṅṅic ionac murunec ménéṅ haréma yomuhuc nézéyec, You hana, neṅ rama merawa iwac embac buṅa imi gézéwa hémbésémaṅ.

¹⁰ Imuhuc zéma uṅa téréyanéṅ nu-agicma baec boṅa kuneṅ yanda horuaiguc emma nézéyu ama yanda téréya Yerusalem imi kurumenṅiguc Anutu arunec mama hayu héṅi.

¹¹ Anutuac edamuya sécgéma heyu ama areṅa yanda imuac asahanéṅ hoc eeyaguc boṅa eṅeṅa yanda ésécnec. Imi mia zasipa hoc ésécnec waṅu kristal hoc ésécnec lalaclalac waṅec.

¹² Waṅu imuaru baṅa deminṅ yanda horuanéṅ ama lelecgéma naṅu imuaru saṅgulaṅ 12 naṅec. Saṅgulaṅ imuaru kua meme uṅa 12 naṅṅic. Waṅu saṅgulaṅ imuac qacyaiguc qac kiwi néndénigéma ogic heyec. Imi mia Israel kisic areṅ 12 ionac qacgina.

¹³ Saṅgulaṅ imi baec waṅgoṅa Is iguc haréwéc, Wes iguc haréwéc, Not iguc haréwéc, Saut iguc haréwéc naṅṅic.

¹⁴ Ama yanda deminṅ imi séraṅa 12 hemiyec. Waṅu séraṅ imuac kembanaiguc rama merawa iwac Yesuac Méliméli ic 12 ionac qac kiwigina 12 heyec.

¹⁵ Kua meme uṅa ac nézéyec inéṅ ama areṅa yanda zéma saṅgulaṅ yanda zéma deminṅ selia séc qéréréya memaṅ zé uṅ ménṅ golinéṅ memeya késama naṅec.

¹⁶ Ama areṅ yanda imi waṅgoṅa 4 sécgina momac zéma héṅgeṅa wéndara sécgira momacguc. Waṅu uṅ iminéṅ ama yanda imuac séc qéréréya meyu 2,200 kilomita waṅec héṅgeṅa wéndara zéma horua séc qérérégina imi moczoṅ séc éréreṅ.

¹⁷ Waṅu kua meme uṅanéṅ ama areṅa yanda imuac deminṅ dépaṅa imuac séc qéréréya acguc icnéṅ meanziṅ ésécnec meyu 70 mita waṅec.

¹⁸ Ama deminṅ baṅa imi zasipa hocnéṅ memeya waṅu ama yanda imi mia goli solaṅa galasi asac asaria ésécnecnéṅ memeya.

¹⁹ Ama areṅ yanda deminṅ imuac baṅa qambaṅa imi hoc eeyaguc hénia hénia sasalanéṅ mezeric qezeric wawaṅa. Qambaṅa qétéya momacguc imi zasipa hocnéṅ, séraṅ qétéya éréhéc imi sapaia hocnéṅ, séraṅ qétéya haréwéc imi agat hocnéṅ, séraṅ qétéya 4 imi emerade hocnéṅ mezeric zerira.

²⁰ Qétéya 5 imi onikisi hoc, qétéya 6 imi kanelian hoc, qétéya 7 imi kirisolait hoc, qétéya 8 imi beril hoc, qétéya 9 imi topas hoc, qétéya 10 imi kirisopireis hoc, qétéya 11 imi zeisinta hoc, qétéya 12 imi amatisita hoc.

²¹ Saṅgulaṅ 12 imi péḷ hoc 12 néṅ memeya, ama saṅgulaṅ 12 eṅac eṅac imi péḷ hoc howia eṅac eṅacnéṅ memeya. Waṅu ama hénaya imi goli téṅgéṅ galasi ésécnec hiwéréṅgéma hini keṅkeṅa.

²² Waṅu medac medac wandac wandac miṅina Anutu zéma rama merawa ekaoc ocmuṅ wanzaoc imuac niṅac ama yanda imuac

qeriaiguc ocmuṅ méné ménda taru héji.

²³ Waṅu ama imuaru imi kaiwe zéma maso imi aigira qahac némac niṅ Anutuac edamuyanénṅ qetaliyu rama merawanénṅ kifa waṅ énécmianzac.

²⁴ Waṅu baera baera ic embac ieneṅ edamu imuac qeriaiguc keṅha waṅaṅzu. Waṅu baecac ic kewu ieneṅ eṅaṅ edamu mema imuaru harému.

²⁵ Imuaru imi kaiwe séc saṅgulaṅa ménda héianzu. Waṅu imuaru imi siṅi méné ménda hezac.

²⁶ Icyā icyā ieneṅ eṅaṅ baec yanda imuac edamuya zéma eṅaṅ edamugina imi imuaru mema harému.

²⁷ Baecac iwawai qakolayaguc me iwawai gamu qeqeyaguc me ac ikoc wawaṅa ieneṅ imuaru ménda harému, néṅ rama merawa iwac kekecac kiwiiguc qacgina ooyawac hezac imi eneṅ sac harému.

22

Doku téfara kekecyaguc.

¹ Waṅu kua meme uṅanéṅ kekecac doku yanda méné kristal hoc éséc nec laclalacnéṅ Anutu zéma rama merawa iwac ic kewu tatac imuac nec hénima mama keṅu nézéyu héji.

² Waṅu doku téfara imi ama yanda imuac hénā namuṅa iguc nec keṅec. Waṅu doku néwéc néwéc zécgériaiguc kekecac ic hésanéṅ namma namma keṅec. Ic hésa imuac hēla tanera hénia hénia 12 iminéṅ maso séc hicṅjima qauma waṅaṅec. Waṅu ic hésa imuac haréṅanéṅ baera baera ic embac mehiaru énécmiyec.

³ Ama yanda imuaru imi saec muṅguc ménda hemac. Waṅu Anutu zéma rama merawa iwac ic kewu tatacnéṅ ama yanda imuac suraiguc tacmac. Taru welenṅ qeqe ichéra eneṅ welenṅ qeqe wammimu.

⁴ Waṅu ieneṅ iwac kic tanera hémma kecmu. Waṅu iwac qac kiwiya imi pakaginaiguc hemac.

⁵ Waṅu ama imuaru imi siṅi muṅguc ménda hemac. Waṅu kifa zéma kaiwe asaha imi aigira qahac. Némacniṅ, Miṅ Kewunina Anutunénṅ ionac asac mararaṅgina wammac. Waṅu ieneṅ imi nalé tetecgia qahac ic kewu waṅ énécmima kecmu.

⁶ Waṅu kua meme uṅa inéṅ yomuhuc nézéyec, ac yomi ninzéhṅgé mimia zéma hēla. Némac niṅ Miṅ Kewunina kua meme ic ionac uṅaginawac Anutunénṅ iwac welenṅ qeqe ichéra iwawai focdac hicṅjamacac hezac imi énézéyu hémma niṅac eṅeya kua meme uṅa méliyec.

⁷ Ninzu, neṅ focdac liliṅgéma hamaṅ! Imuac kiwi yomuac biana ara imi niṅtoho wammac inéṅ ségiségiyaguc.

Ac tetecgia zéma mozoc ac.

⁸ Ni Yohanenénṅ iwawai imi hémma niṅi. Haka imi hémma niṅi imuaru haka imi nézéyec kua meme uṅa iwac hénayaiguc mepésimimaṅ zéma mama simiṅ héimiyi.

⁹ Imuhuc wamba inéṅ yomuhuc nézéyec, Imuhuc ménda wanna, ni imi gi zéma kua meme ic dac munahécga keczu zéma ackuazéc kiwi yomuaru hezac imi niṅtoho wammu iniguc momacnec welenṅ qeqe wamma kecza. Imuac Anutu sac mepé qepési wammiwésémaṅ.

¹⁰ Waṅu inéṅ muṅguc yomuhuc nézéyec, Nalé imi hosuru hazac. Imuac biana ara kiwi yomuac qeriaiguc hezac imi asé kiwinénṅ ménda meseliwésémaṅ.

¹¹ Imuac waigic ic biria imi haka biria wammanec kecmac. Waṅu qeri qakolagucnéṅ qeri qakolagucnec kecmac. Waṅu ic solaṅa imi haka solaṅa wammanec kecmac. Waṅu ic téréya imi téréyanec kecmac.

¹² Ninzaṅ, neṅ focdac hamaṅ. Tasé eeyaguc imi nenamuru hezac. Icyā icyā wawaṅ memeginawac séciguc eṅac eṅac tasé ku énécmimaṅ.

* 22:13: A zéma Z.

13 Ni Alfa zéma Omega,* walac zéma andia, hénihénia zéma tetecgia.

14 Malekugina horua imi zuac sorocgéanzu imi enen imi ségiségi ginaguc. Ienen kekecac ichésa imuaru keremma saṅgulaṅ igucnec ama yandawac qeriaiguc keremmuac qac buṅa qeénécmimac.

15 Ic kazuya zéma, zinac meme ic zéma, kaisero ic embac zéma, méra sacmeme ic zéma, baniara mepé qepési wammimia zéma, ac ikoc siṅa nimma waṅanzu imi ama yanda imuac séṅgaṅgeṅiguc kecmu.

16 Yesu ni hénarorinawac niṅac wamma nuac kua meme uṅana méli énécmiwa iwawai imi héipuc waṅ énécmiyec. Ni imi ic kewu Dawidiac séra zéma qelia, widi edamuyaguc.

17 Uṅa Téréya zéma iniṅ buṅa qeqeyanéṅ Hana zézaoc, waigic mérénéṅ mén gezacyanéṅ ninzac inéṅ hana zémac. Mérénéṅ mén doku niṅac owuruṅa qaṅgararaṅ qezac imi waigic hamac. Waṅu mérénéṅ mén kekecac doku niṅac wanzac imi waigic boṅtegitic memac.

18 Kiwi yomuaru bianṅac ara ooyawac hezac imi oloṅ niṅ wammu onac énézéwa niṅgic; Ménénéṅ mén ac hezac imuaru ac mén toroqemaciguc Anutunéṅ yéwéri zérabéraciguc kiwi yomuaru ooyawac hezac imi ic iwac mia toroqemimac.

19 Waṅu ménénéṅ mén bianṅac ara kiwi yomuaru hezac imuacnec ac mén auyu qahac wammaciguc Anutunéṅ kekecac ichésa zéma ama areṅa yanda téréya kiwi yomuac qeriaiguc ooyawac hezac imuaru ménda toroqemac niṅac auwa qahac wammac.

20 Ac imi héipuc wamma zézac inéṅ ni hélacnec focdac hamaṅ zézac. Hélacnec, miṅna Yesu focdac hawésémaṅ.

21 Miṅ Kewu Yesuac ewa hianéṅ ic embac téréya momac yanda onac muru hemac. Hélacnec!

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Mataio 1:1-2:12
2	Mataio 2:13-3:6
3	Mataio 3:7-4:11
4	Mataio 4:12-25
5	Mataio 5:1-26
6	Mataio 5:27-48
7	Mataio 6:1-24
8	Mataio 6:25-7:14
9	Mataio 7:15-29
10	Mataio 8:1-17
11	Mataio 8:18-34
12	Mataio 9:1-17
13	Mataio 9:18-38
14	Mataio 10:1-23
15	Mataio 10:24-11:6
16	Mataio 11:7-30
17	Mataio 12:1-21
18	Mataio 12:22-45
19	Mataio 12:46-13:23
20	Mataio 13:24-46
21	Mataio 13:47-14:12
22	Mataio 14:13-36
23	Mataio 15:1-28
24	Mataio 15:29-16:12
25	Mataio 16:13-17:9
26	Mataio 17:10-27
27	Mataio 18:1-22
28	Mataio 18:23-19:12
29	Mataio 19:13-30
30	Mataio 20:1-28
31	Mataio 20:29-21:22

date	Scripture
1	Mataio 21:23-46
2	Mataio 22:1-33
3	Mataio 22:34-23:12
4	Mataio 23:13-39
5	Mataio 24:1-28
6	Mataio 24:29-51
7	Mataio 25:1-30
8	Mataio 25:31-26:13
9	Mataio 26:14-46
10	Mataio 26:47-68
11	Mataio 26:69-27:14
12	Mataio 27:15-31
13	Mataio 27:32-66
14	Mataio 28:1-20
15	Mareko 1:1-28
16	Mareko 1:29-2:12
17	Mareko 2:13-3:6
18	Mareko 3:7-30
19	Mareko 3:31-4:25
20	Mareko 4:26-5:20
21	Mareko 5:21-43
22	Mareko 6:1-29
23	Mareko 6:30-56
24	Mareko 7:1-23
25	Mareko 7:24-8:10
26	Mareko 8:11-9:1
27	Mareko 9:2-29
28	Mareko 9:30-10:12

February

March

date	Scripture
1	Mareko 10:13-31
2	Mareko 10:32-52
3	Mareko 11:1-26
4	Mareko 11:27-12:17
5	Mareko 12:18-37
6	Mareko 12:38-13:13
7	Mareko 13:14-37
8	Mareko 14:1-21
9	Mareko 14:22-52
10	Mareko 14:53-72
11	Mareko 15:1-47
12	Mareko 16:1-20
13	Luka 1:1-25
14	Luka 1:26-56
15	Luka 1:57-80
16	Luka 2:1-35
17	Luka 2:36-52
18	Luka 3:1-22
19	Luka 3:23-38
20	Luka 4:1-30
21	Luka 4:31-5:11
22	Luka 5:12-28
23	Luka 5:29-6:11
24	Luka 6:12-38
25	Luka 6:39-7:10
26	Luka 7:11-35
27	Luka 7:36-8:3
28	Luka 8:4-21
29	Luka 8:22-39
30	Luka 8:40-9:6
31	Luka 9:7-27

date	Scripture
1	Luka 9:28-50
2	Luka 9:51-10:12
3	Luka 10:13-37
4	Luka 10:38-11:13
5	Luka 11:14-36
6	Luka 11:37-12:7
7	Luka 12:8-34
8	Luka 12:35-59
9	Luka 13:1-21
10	Luka 13:22-14:6
11	Luka 14:7-35
12	Luka 15:1-32
13	Luka 16:1-18
14	Luka 16:19-17:10
15	Luka 17:11-37
16	Luka 18:1-17
17	Luka 18:18-43
18	Luka 19:1-27
19	Luka 19:28-48
20	Luka 20:1-26
21	Luka 20:27-47
22	Luka 21:1-28
23	Luka 21:29-22:13
24	Luka 22:14-34
25	Luka 22:35-53
26	Luka 22:54-23:12
27	Luka 23:13-43
28	Luka 23:44-24:12
29	Luka 24:13-53
30	Yohane 1:1-28

date	Scripture
1	Yohane 1:29-51
2	Yohane 2:1-25
3	Yohane 3:1-21
4	Yohane 3:22-4:3
5	Yohane 4:4-42
6	Yohane 4:43-54
7	Yohane 5:1-23
8	Yohane 5:24-47
9	Yohane 6:1-21
10	Yohane 6:22-40
11	Yohane 6:41-71
12	Yohane 7:1-29
13	Yohane 7:30-52
14	Yohane 7:53-8:20
15	Yohane 8:21-30
16	Yohane 8:31-59
17	Yohane 9:1-41
18	Yohane 10:1-21
19	Yohane 10:22-42
20	Yohane 11:1-53
21	Yohane 11:54-12:19
22	Yohane 12:20-50
23	Yohane 13:1-30
24	Yohane 13:31-14:14
25	Yohane 14:15-31
26	Yohane 15:1-27
27	Yohane 16:1-33
28	Yohane 17:1-26
29	Yohane 18:1-24
30	Yohane 18:25-19:22
31	Yohane 19:23-42

date	Scripture
1	Yohane 20:1-31
2	Yohane 21:1-25
3	Méliméli icac ai 1:1-26
4	Méliméli icac ai 2:1-47
5	Méliméli icac ai 3:1-26
6	Méliméli icac ai 4:1-37
7	Méliméli icac ai 5:1-42
8	Méliméli icac ai 6:1-15
9	Méliméli icac ai 7:1-29
10	Méliméli icac ai 7:30-50
11	Méliméli icac ai 7:51-8:13
12	Méliméli icac ai 8:14-40
13	Méliméli icac ai 9:1-25
14	Méliméli icac ai 9:26-43
15	Méliméli icac ai 10:1-33
16	Méliméli icac ai 10:34-48
17	Méliméli icac ai 11:1-30
18	Méliméli icac ai 12:1-23
19	Méliméli icac ai 12:24-13:12
20	Méliméli icac ai 13:13-41
21	Méliméli icac ai 13:42-14:7
22	Méliméli icac ai 14:8-28
23	Méliméli icac ai 15:1-35
24	Méliméli icac ai 15:36-16:15
25	Méliméli icac ai 16:16-40
26	Méliméli icac ai 17:1-34
27	Méliméli icac ai 18:1-21
28	Méliméli icac ai 18:22-19:12
29	Méliméli icac ai 19:13-41
30	Méliméli icac ai 20:1-38

date	Scripture
1	Méliméli icac ai 21:1-16
2	Méliméli icac ai 21:17-36
3	Méliméli icac ai 21:37-22:16
4	Méliméli icac ai 22:17-23:10
5	Méliméli icac ai 23:11-35
6	Méliméli icac ai 24:1-27
7	Méliméli icac ai 25:1-27
8	Méliméli icac ai 26:1-32
9	Méliméli icac ai 27:1-20
10	Méliméli icac ai 27:21-44
11	Méliméli icac ai 28:1-31
12	Roma 1:1-17
13	Roma 1:18-32
14	Roma 2:1-24
15	Roma 2:25-3:8
16	Roma 3:9-31
17	Roma 4:1-12
18	Roma 4:13-5:5
19	Roma 5:6-21
20	Roma 6:1-23
21	Roma 7:1-14
22	Roma 7:15-8:6
23	Roma 8:7-21
24	Roma 8:22-39
25	Roma 9:1-21
26	Roma 9:22-10:13
27	Roma 10:14-11:12
28	Roma 11:13-36
29	Roma 12:1-21
30	Roma 13:1-14
31	Roma 14:1-23

date	Scripture
1	Roma 15:1-21
2	Roma 15:22-16:7
3	Roma 16:8-27
4	1 Korinti 1:1-17
5	1 Korinti 1:18-2:5
6	1 Korinti 2:6-3:4
7	1 Korinti 3:5-23
8	1 Korinti 4:1-21
9	1 Korinti 5:1-13
10	1 Korinti 6:1-20
11	1 Korinti 7:1-24
12	1 Korinti 7:25-40
13	1 Korinti 8:1-13
14	1 Korinti 9:1-18
15	1 Korinti 9:19-10:13
16	1 Korinti 10:14-11:1
17	1 Korinti 11:2-16
18	1 Korinti 11:17-34
19	1 Korinti 12:1-26
20	1 Korinti 12:27-13:13
21	1 Korinti 14:1-17
22	1 Korinti 14:18-40
23	1 Korinti 15:1-28
24	1 Korinti 15:29-58
25	1 Korinti 16:1-24
26	2 Korinti 1:1-11
27	2 Korinti 1:12-2:11
28	2 Korinti 2:12-17
29	2 Korinti 3:1-18
30	2 Korinti 4:1-12
31	2 Korinti 4:13-5:10

August

September

date	Scripture
1	2 Korinti 5:11-21
2	2 Korinti 6:1-13
3	2 Korinti 6:14-7:7
4	2 Korinti 7:8-16
5	2 Korinti 8:1-15
6	2 Korinti 8:16-24
7	2 Korinti 9:1-15
8	2 Korinti 10:1-18
9	2 Korinti 11:1-15
10	2 Korinti 11:16-33
11	2 Korinti 12:1-10
12	2 Korinti 12:11-21
13	2 Korinti 13:1-14
14	Galatia 1:1-24
15	Galatia 2:1-16
16	Galatia 2:17-3:9
17	Galatia 3:10-22
18	Galatia 3:23-4:20
19	Galatia 4:21-5:12
20	Galatia 5:13-26
21	Galatia 6:1-18
22	Efeso 1:1-23
23	Efeso 2:1-22
24	Efeso 3:1-21
25	Efeso 4:1-16
26	Efeso 4:17-5:2
27	Efeso 5:3-33
28	Efeso 6:1-24
29	Filipai 1:1-26
30	Filipai 1:27-2:18

date	Scripture
1	Filipai 2:19-3:6
2	Filipai 3:7-4:1
3	Filipai 4:2-23
4	Kolosai 1:1-20
5	Kolosai 1:21-2:7
6	Kolosai 2:8-23
7	Kolosai 3:1-17
8	Kolosai 3:18-4:18
9	1 Tesalonika 1:1-2:9
10	1 Tesalonika 2:10-3:13
11	1 Tesalonika 4:1-5:3
12	1 Tesalonika 5:4-28
13	2 Tesalonika 1:1-12
14	2 Tesalonika 2:1-17
15	2 Tesalonika 3:1-18
16	1 Timoteo 1:1-20
17	1 Timoteo 2:1-15
18	1 Timoteo 3:1-16
19	1 Timoteo 4:1-16
20	1 Timoteo 5:1-25
21	1 Timoteo 6:1-21
22	2 Timoteo 1:1-18
23	2 Timoteo 2:1-21
24	2 Timoteo 2:22-3:17
25	2 Timoteo 4:1-22
26	Tito 1:1-16
27	Tito 2:1-14
28	Tito 2:15-3:15
29	Filemon 1:1-25
30	Hebiraio 1:1-14
31	Hebiraio 2:1-18

date	Scripture
1	Hebiraio 3:1-19
2	Hebiraio 4:1-13
3	Hebiraio 4:14-5:14
4	Hebiraio 6:1-20
5	Hebiraio 7:1-19
6	Hebiraio 7:20-28
7	Hebiraio 8:1-13
8	Hebiraio 9:1-10
9	Hebiraio 9:11-28
10	Hebiraio 10:1-18
11	Hebiraio 10:19-39
12	Hebiraio 11:1-16
13	Hebiraio 11:17-31
14	Hebiraio 11:32-12:13
15	Hebiraio 12:14-29
16	Hebiraio 13:1-25
17	Yakobo 1:1-18
18	Yakobo 1:19-2:17
19	Yakobo 2:18-3:18
20	Yakobo 4:1-17
21	Yakobo 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13-2:10
24	1 Pita 2:11-3:7
25	1 Pita 3:8-4:6
26	1 Pita 4:7-5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Yohane 1:1-10

date	Scripture
1	1 Yohane 2:1-17
2	1 Yohane 2:18-3:2
3	1 Yohane 3:3-24
4	1 Yohane 4:1-21
5	1 Yohane 5:1-21
6	2 Yohane 1:1-13
7	3 Yohane 1:1-14
8	Yuda 1:1-25
9	Ac Saṅa 1:1-20
10	Ac Saṅa 2:1-17
11	Ac Saṅa 2:18-3:6
12	Ac Saṅa 3:7-22
13	Ac Saṅa 4:1-11
14	Ac Saṅa 5:1-14
15	Ac Saṅa 6:1-17
16	Ac Saṅa 7:1-17
17	Ac Saṅa 8:1-13
18	Ac Saṅa 9:1-21
19	Ac Saṅa 10:1-11
20	Ac Saṅa 11:1-19
21	Ac Saṅa 12:1-18
22	Ac Saṅa 13:1-18
23	Ac Saṅa 14:1-20
24	Ac Saṅa 15:1-8
25	Ac Saṅa 16:1-21
26	Ac Saṅa 17:1-18
27	Ac Saṅa 18:1-24
28	Ac Saṅa 19:1-21
29	Ac Saṅa 20:1-15
30	Ac Saṅa 21:1-27
31	Ac Saṅa 22:1-21

December